İSLÂM TARİHİ 7-8

Peygamberler Peygamberi

Hazreti MUHAMMED

ALEYHİSSELAM

ve

İSLÂMİYET

M. ÂSIM KÖKSAL

MEDİNE DEVRİ

Peygamberler Peygamberi
HZ. MUHAMMED ALEYHİSSELAM
VE İSLÂMİYET-4

Editör
Ömer ÇETİNKAYA
Ali BUDAK
Haydar YILDIRIM

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
978-975-278-213-6

Yayın Numarası
459

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7
Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Ağustos 2008

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 60 00 Faks: (0212) 445 84 64

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.isikyayinlari.com

(2. BASKI)

İçindekiler

Birinci Bölüm

HUNEYN GAZASI VE TAİF KUŞATMASI

İkinci Bölüm

HEYETLER YILI

Üçüncü Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ZEVCELERİNDEN BİR AY İNZİVAYA ÇEKİLİŞİ

Dördüncü Bölüm

TEBÜK SEFERİ

Beşinci Bölüm

TEBÜK'TEN SONRA

Altıncı Bölüm

SAKÎFLERİN MÜSLÜMAN OLMALARI

Yedinci Bölüm

İSLÂMİYET ARABİSTAN'DA YAYILIYOR

Sekizinci Bölüm

DOKUZUNCU YIL HACCI

Dokuzuncu Bölüm

MEDİNE'YE GELENLER VE MEDİNE'DEN GÖNDERİLEN ELÇİLER

Onuncu Bölüm

FEVC FEVC İSLÂM'A KOŞANLAR

On Birinci Bölüm

NECRAN HRİSTİYANLARI MEDİNE'DE

On İkinci Bölüm

VEDA HACCI

On Dördüncü Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN VEFATI

On Beşinci Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ÜMMETİNE BIRAKTIĞI İKİ EMANET: KİTAB VE SÜNNET

On Altıncı Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN AHLÂKI, GÜNLÜK ÂDET VE MEŞGALELERİ

Birinci Bölüm

HUNEYN GAZASI VE TAİF KUŞATMASI

HUNEYN GAZASI VE TAİF KUŞATMASI

Huneyn Gazasının Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Gaza, Hicretin 8. yılında, Şevval ayında vuku bulmuş,[1] Şevval ayından altı gece geçince,[2] 5 Şevval'de, Cumartesi günü Huneyn'e doğru hareket edilmiştir.[3]

Huneyn; Mekke'ye iki geceliktir.[4]

Huneyn'in, Arafat tarafından Mekke'ye uzaklığı, on milden fazladır.[5]

Huneyn; Mekke ile Taif arasında,[6] Tihâme bölgesinde, birçok inişli çıkışlı dar geçitleri ve sapa yolları bulunan geniş bir vadidir.[7] Tihâme vadilerindendir.[8] Zülmecaz panayırının kurulduğu yerin yanındadır.[9]

Zülmecaz; Kebkeb nahiyesindeki Arefe'ye bir fersahtır.[10]

Vaktiyle buraya Amalikalardan Huneyn b. Kaniye b. Mehlâil adında birisi gelip konakladığı için, Huneyn ismi verilmiştir.[11]

Hevâzin ve Sakîf kabileleri, Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'den yola çıktığını işittikleri zaman, kendilerinin üzerine yürüyeceğini sanarak, savaşmak için derlenip toparlanmışlardı.[12]

---

1 Vâkıdî, Megâzî 1/6, İbn Sa'd, 2/149, İbn Esîr, Kâmil, 2/261.
2 Vâkıdî, Megâzî 3/889, İbn Sa'd, 2/150, Zehebî, Târîh, s. 477, İbn Kesîr, Bidâye, 4/322.
3 Vâkıdî, Megâzî 3/889, İbn Sa'd, 2/150, Kastallânî, Mevâhib, 1/208.
4 İbn Sa'd, 2/150, Belâzurî, Ensâb, 1/365.
5 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/21.
6 Taberî, Tefsîr, 10/100.
7 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Vâkıdî, Megâzî, 3/895.
8 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Belâzurî, Ensâb, 1/364.
9 Taberî, Târîh, 3/125.
10 Zürkânî, 3/5.
11 Süheylî, 6/549, 7/199, Yâkût, 2/313.
12 Taberî, Târîh, 3/125, 126, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

Hatta, harekât durumunu öğrenmek için, casuslarını yola çıkarmışlardı.[13]

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'yi fethedince, Hevâzinlerle Sakîflerin ileri gelenleri birbirlerinin yanına gidip gelmeye başladılar[14] ve:

"Onun bizimle çarpışmaya gelmesine bir mani kalmamıştır.

Yerinde görüş, onun bizimle çarpışmaya gelmesinden önce, bizim onunla çarpışmaya gitmemizdir![15]

"Vallahi, Muhammed iyi çarpışan bir kavme rastlamadı.

İşinizi sıkı tutunuz da, o sizin üzerinize yürümeden önce, siz onun üzerine yürüyünüz!" dediler.

Sakîfler:

"Biz onun üzerine yürümek istiyor, onun bizim üzerimize yürümesini istemiyoruz.

Bununla birlikte, o bizim üzerimize yürüyecek olursa, karşısında sapasağlam bir kale bulacak ve bizim onun dibinde bol yiyecekler içinde kendisini yeninceye veya dönüp gitmek zorunda bırakıncaya kadar çarpıştığımızı görecektir!

Fakat, biz böyle olmasını istemiyoruz.

Sizinle birlikte gideceğiz, el ve iş birliği yapacağız!" dediler.

Kinane b. Abdi Yalil:

"Ey Sakîf cemaati! Siz kalenizden çıkıp bir adamın üzerine yürüyorsunuz, ama bunun lehinize mi, yoksa aleyhinize mi olacağını bilmiyorsunuz!

Bari kalenize uğrayın da, onun yıkılmış, yıkılmaya yüz tutmuş yerlerini onarın!

Bilemezsiniz, belki ona sığınmaya muhtaç olursunuz!" dedi.

Bunun üzerine, Sakîfler, geride bir adam bırakarak kaleyi onarmasını ona emrettiler.[16]

Ashabdan Ebu Berzetü'l-Eslemî'nin bildirdiğine göre; insanların veya kabilelerin Peygamberimiz Aleyhisselama en kinlisi ve hınçlısı Sakîflerle Benî Hanîfelerdi.[17]

---

13 Vâkıdî, Megâzî, 3/804, 806.
14 Vâkıdî, Megâzî 3/885, İbn Sa'd, 2/149.
15 İbn Esîr, Kâmil, 2/261.
16 Vâkıdî, Megâzî, 3/885-886.
17 Ahmed b. Hanbel, 4/420.

Ebu Süfyan b. Harb'le Hakîm b. Hizam'ın bildirdiklerine göre; Hevâzinler de, Peygamberimiz Aleyhisselamın en azılı, en amansız düşmanı idiler.[18]

Malik b. Avf en-Nasrî, Hevâzinleri topladı.[19]

Kendisi o zaman otuz yaşında olup, Hevâzinlerin lideri ve kumandanı idi.[20]

Malik b. Avf, elbisesini uzun yaptırır, yürürken salıp yerde sürür ve bunu kibir ve gururundan dolayı yapardı.[21]

Hevâzinlerle birlikte Sakîfler, bütün Nasr ve Cüşem kabilelerini topladılar.

Ancak, Hevâzinlerden Ka'b ve Kilab kabileleri harekâta katılmadılar.[22]

Hevâzinlere:

"Benî Kilabları neden geride bıraktınız?" diye sorulduğu zaman:

"Onlar, vallahi yakında bulunuyorlar. Fakat, İbn Ebi'l-Berâ' bu harekâta katılmaktan onları alıkoydu!" dediler.

Benî Hilallerden harekâta katılanlar, yüz kişiyi bulmuyordu.[23]

Benî Cüşemlerin arasında Düreyd b. Sımme vardı ki, kendisi çok yaşlı ve tecrübeli idi. Fakat, kendisinde güç kuvvet, iş kalmamıştı. Ancak, görüşünden ve savaş hakkındaki bilgisinden yararlanılmak için taşınıyordu.[24]

Düreyd, o zaman, 120[25] veya 160 yaşında idi. Kendisinin gözleri de görmüyordu.[26] Düreyd, cesareti ve zekâsıyla tanınmıştı. Benî Cüşemlerin eşrafındandı. Onların lideri ve kumandanı idi.[27]

Sakîflerin, o zaman, iki lider ve kumandanı vardı. Birisi, müttefiklerden Karib b. Esved b. Mes'ud b. Muttalib; diğeri Benî Maliklerden Zülhımar Sübeyy b. Hâris b. Malk idi.

Bütün askerî birliklerin Malik b. Avf en-Nasrî'nin kumandası altına verilerek Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine yürünmesi kararlaştırılmış ve yürüyüşe geçilmişti.

---

18 Vâkıdî, Megâzî, 2/816, Zürkânî, 2/313.
19 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Vâkıdî, Megâzî 3/885, İbn Sa'd, 2/149-150, Taberî, Târîh, 3/126.
20 Vâkıdî, Megâzî 3/885, İbn Sa'd, 2/150, Taberî, Târîh, 3/126.
21 Vâkıdî, Megâzî 3/885.
22 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Taberî, Târîh, 3/126.
23 Vâkıdî, Megâzî, 3/886.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Taberî, Târîh, 3/126.
25 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 3/34.
26 Vâkıdî, Megâzî, 3/886.
27 Vâkıdî, Megâzî, 3/889, Taberî, Târîh, 3/127.

Hevâzinler, bütün mallarını, kadın ve çocuklarını da yanlarına alarak Evtas mevkiine gelip konmuşlar,[28] her taraftan kabileler akın akın yardıma gelmeye[29] ve Evtas'ta toplanmaya başlamışlar,[30] ordugâhlarını da Evtas'ta kurmuşlardı.[31]

Evtas; Hevâzinlerin yurdunda bir vadidir.[32]

Hevâzin ve Sakîfler 14.000 kişi idiler.

Bunlara diğer Arap kabilelerinden gelip katılanlar da pek çoktu.[33]

Deve üzerinde, üstü açık bir hevdec içinde taşınan Düreyd b. Sımme, Evtas'a getirilince, yere indirildi.[34]

Düreyd b. Sımme, yere indirilince, elini yere sürdü ve:

"Burası, sizin hangi vadinizdir?" diye sordu.

"Evtas vadisidir!" dediler.

Düreyd b. Sımme:

"Ne güzel at meydanıdır!

Ne büsbütün berk ve taşlı, ne de pek yumuşak topraklıdır!" dedi ve:

"Ben burada niçin deve böğürmeleri, eşek anırmaları, çocuk ağlamaları, davar melemeleri işitip duruyorum?!" diye sordu.

Malik b. Avf:

"Savaş erleriyle birlikte, bütün mallarını, kadın ve çocuklarını da götürüyorum!" dedi.

Düreyd:

"Sen bunu ne için yaptın?" diye sordu.

Malik:

"Ben her savaş erinin ev halkını ve malını arkasına koydum ki, onlar için çarpışan, kaçıp gitmesin diye" dedi.

Düreyd, Malik'in bu tedbirine el çırptı, sonra da:

"Vallahi, sen ancak bir davar çobanısın!

Bozguna uğrayanı hangi şey geri çevirebilir?!

Sen yenersen, ancak adamın kılıcından ve mızrağından yararlanırsın!

---

28 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Vâkıdî, Megâzî, 3/885, Taberî, Târîh, 3/126.
29 Vâkıdî, Megâzî, 3/886-887, İbn Sa'd, 2/150.
30 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80, Taberî, 3/126.
31 Vâkıdî, Megâzî, 3/886.
32 Yâkût, 1/281.
33 Zemahşerî, 2/182.
34 İbn İshak, İbn Hişam, 4/80-81, Vâkıdî, Meğâzî, 3/887, Taberî, Târîh, 3/126.

Sen yenilirsen, ev halkını kendi elinle esir ve malını da iğtinam ettirmiş, onlar yanında rezil ve rüsvay olmuş olursun!" dedi.[35]

Bundan sonra, Düreyd:

"Ka'blar ve Kilablar ne yaptılar?" diye sordu.

"Onlardan, harekâta katılan kimse yok!" dediler.

Düreyd:

"Ciddiyet ve anlayış kayboldu.

Eğer bugün bir yükselme ve şeref günü olsaydı, ne Ka'blar, ne de Kilablar bugünde bulunmamazlık etmezlerdi.[36]

Ben sizin de Ka'b ve Kilabların yaptıklarını yapmanızı ne kadar arzu ederdim!" dedi.

"Sizlerden onları kim gidip gördü?" diye sordu.

"Amr b. Âmir ve Avf b. Âmir!" dediler.

Düreyd:

"Bunlar, Benî Âmirlerin iki gencidir ve savaşta çok zayıf olanlarıdır. Bunlardan ne yarar gelir, ne de zarar![37]

Yazıklar olsun sana[38] ey Malik! Sen hiç de Hevâzin halkını koruyacak bir şey yapmamışsın!

Sen kadınları ve çocukları, malları, yurtlarının en emin yerlerine, kavimlerinin yanlarına kaldır, şeref ve itibarlarını yükselt!

Bundan sonra, atların sırtlarında Müslümanlarla karşılaş!

Savaş senin lehinde olursa, arkandakiler gelip sana kavuşurlar.

Savaş senin aleyhinde olursa, hiç değilse ev halkını ve malını kurtarmış olursun!" dedi.[39]

Malik b. Avf, Düreyd'in sözlerine kızdı.[40]

"Vallahi, ben senin bu dediğini yapmam![41] Yaptığım işi de değiştirmem![42] Sen artık çok kocamışsın: Senin aklın da kocamış[43] gitmiştir.[44] Senin bil-

---

35 İbn İshak, İbn Hişam, 4/81, Vâkıdî, Meğâzî, 3/887-888, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Taberî, Târîh, 3/126, Beyhakî, Delâil, 5/122-123, İbn Esîr, Kâmil, 2/261.

36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/81, Vâkıdî, Megâzî, 3/888, Taberî, Târîh, 3/126, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Beyhakî, Delâil, 5/122-123, İbn Esîr, Kâmil, 2/261.

37 İbn İshak, İbn Hişam, 4/81, Taberî, Târîh, 3/126, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Beyhakî, Delâil, 5/123.

38 İbn Abdi Rabbih, 1/133.

39 İbn İshak, İbn Hişam, 4/81-82, Vâkıdî, Meğâzî, 3/888, Taberî, Târîh, 3/126-127, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Beyhakî, Delâil, 5/122, İbn Esîr, 2/262.

40 Vâkıdî, Meğâzî, 3/888.

41 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Meğâzî, 3/888, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.

42 Vâkıdî, Megâzî, 3/888.

43 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82.

44 İbn Abdi Rabbih, 1/133.

gin de kocamıştır![45] Senden sonra yetişen genç, savaşta senden daha ileri görüşlüdür!" dedi.

Düreyd:

"Ey Hevâzin cemaati! Vallahi, bunun görüşü sizin için yararlı bir görüş değildir!

Bu, sizin ayıplarınızı, sakınılacak yerlerinizi ortaya dökecek, sizi rezil ve rüsvay edecek, düşmanınızın sizi yenmesine fırsat verecek, sizi bırakarak Sakîflerin kalesine sığınacaktır.

Siz onu terkedin, geri dönüp gidin!" dedi.

Malik kılıcını sıyırdı. Sonra, onu tersine çevirdi[46] ve:

"Ey Hevâzin cemaati! Vallahi, ya bana itaat edersiniz, ya da karnımı yarıp sırtımdan ucu çıkıncaya kadar şu kılıcımın üzerine yüklenir, kendimi öldürürüm!" dedi.[47]

Bu hususta Düreyd b. Sımme'nin sözüne, görüşüne kulak asmalarını istemedi.[48]

Hevâzinler, birbirlerine gidip geldiler ve:

"Vallahi, Malik'i dinlemeyecek olursak, gençtir, kendisini öldürür. O zaman da, biz Düreyd ile kalırız.

Halbuki, o çok yaşlıdır, 160 yaşındadır!

Savaş için kendisinde iş kalmamıştır" diyerek, işlerini Malik'e havale etmek hususunda birleştiler.[49]

Malik'e:

"Sana itaat ediyor, boyun eğiyoruz!" dediler.[50]

Düreyd b. Sımme, Hevâzinlerin kendisini dinlemediklerini görünce:[51]

"Bu öyle bir gündür ki, ben onda ne bulunuyorum, ne de bulunmuyorum!" dedi[52] ve o sırada duyduğu genç ve dinç olma özlemini bir beyitle dile getirdi.[53]

---

45 Vâkıdî, Meğâzî, 3/888, Taberî, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.
46 Vâkıdî, Meğâzî, 3/888.
47 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Megâzî, 3/888, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/123, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.
48 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Meğâzî, 3/888, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.
49 Vâkıdî, Megâzî, 3/888-889.
50 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82.
51 Vâkıdî, Megâzî, 3/889.
52 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Megâzî, 3/889, İbn Abdi Rabbih, 1/133, Taberî, Târîh, 3/127.
53 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, İbn Abdi Rabbih, 1/131, 134, Taberî, Târîh, 3/127.

Abdullah b. Ebi Hadrad'ın Düşman Hakkında Bilgi Toplamakla Görevlendirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hevâzin ve Sakîflerin savaşmak için hazırlandıklarını işitti.[54]

Abdullah b. Ebi Hadrad el-Eslemî'yi çağırdı. Hevâzinlere gitmesini,[55] halkın içine girip onlar hakkında bilinmesi gereken bütün bilgileri elde edinceye kadar aralarında kaldıktan sonra haber getirmesini ona emretti.[56]

Abdullah b. Ebi Hadrad, çıkıp Hevâzinlere gitti. Hevâzinlerin ordugâhlarında dolaştı. Malik b. Avf'ın yanına kadar sokuldu. Hevâzin başkan ve kumandanlarını onun yanında buldu.

Malik b. Avf'ın, arkadaşlarına:

"Muhammed, bu defakinden sonra, hiçbir zaman bir daha çarpışamayacaktır!

O, şimdiye kadar ancak savaş bilgisinden haberi olmayan kavimlerle karşılaşmış ve onlara galebe çalmıştı.

Seher vakti olunca; hayvanlarınızı, kadınlarınızı ve çocuklarınızı arkanızda sıralayacaksınız!

Sonra, askerlerinizi sıralayacaksınız!

Müslümanlarla karşılaşınca, hücuma kalkacaksınız!

Kılıçlarınızın kınlarını kırın!

Bir tek adam gibi, hep birden saldırın!

İyi bilin ki; yenmek, ilk saldıranındır!" dediğini işitti ve ezberledi.

Kınları kırılan kılıçların sayısı 20.000 idi.[57]

Hevâzin Ordularının Savaş Düzeni

1. Hevâzin ordularının en önünde süvariler,
2. Süvarilerin arkasında, piyade savaş erleri,
3. Piyade savaş erlerinin arkasında kadınlar ve çocuklar,
4. Kadınlar ve çocukların arkasında davarlar,
5. Davarların arkasında develer,
6. Develerin arkasında da, sığırlar bulunuyordu.[58]

---

54 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/121.
55 Vâkıdî, Megâzî, 3/893, Beyhakî, Delâil, 5/121.
56 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/121.
57 Vâkıdî, Megâzî, 3/893.
58 Ahmed b. Hanbel, 3/157, Halebî, 3/63.

Abdullah b. Ebi Hadrad, Hevâzinlerin ordugâhlarında bir-iki gün kaldıktan sonra,[59] dönüp bütün gördüklerini, işittiklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[60]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ömer'i yanına çağırdı. Ona Abdullah b. Ebi Hadrad'ın haber verdiği şeyleri anlattı.

Hz. Ömer:

"İbn Ebi Hadrad yalan söylüyor!" dedi.

İbn Ebi Hadrad:

"Ey Ömer! Sen şimdi beni yalanlıyorsun ama, vaktiyle sen Hakk'ı da yalanlamıştın!

Senin o zaman yalanladığın Zât, benden daha hayırlı idi!" dedi.

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! İbn Ebi Hadrad'ın söylediğini işittin mi?" dedi.[61]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylüyor![62]

Ey Ömer! Sen yolunu şaşırmıştın da, Allah sana doğru yolu göstermişti!" buyurdu.[63]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hevâzinlerle Çarpışmak Üzere Hazırlanmaya Başlaması

Peygamberimiz Aleyhisselam; Abdullah b. Ebi Hadrad'dan Hevâzinlerin haberini alınca, onlarla karşılaşmak üzere acele hazırlandı.

Safvan b. Ümeyye'nin yanında zırhlar bulunduğu, Peygamberimiz Aleyhisselama anılmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona haber saldı.

Safvan daha Müslüman olmamıştı, müşrikti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Yâ Ebâ Ümeyye! Yarın gidip düşmanımızla karşılaşacağız!

Şu silahlarınızı bize emanet olarak ver!" buyurdu.[64]

Safvan:

"Yâ Muhammed! Gasben, zorla alıp geri vermemek üzere mi istiyorsun?" diye sordu.

---

59 Hâkim, 3/49, Beyhakî, Delâil, 5/121, Halebî, 3/63.
60 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82-83, Vâkıdî, Megâzî, 3/893, Taberî, Târîh, 3/127.
61 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83.
62 Vâkıdî, Megâzî, 3/893.
63 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Vâkıdî, Megâzî, 3/893, Taberî, Târîh, 3/127.
64 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Sana iade edinceye kadar bizde emanet olarak kalmak, kırılan ve yitirilenleri tazmin edilmek üzere istiyoruz!" buyurdu.[65]

Safvan:

"Öyle olunca, bunda bir sakınca yok!" dedi.

Yüz adet[66] zırh gömlekle, onlara yeteri kadar da silah verdi.[67]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunları savaş yerine kadar taşımayı üzerine almasını da ondan istedi.

Safvan, Peygamberimiz Aleyhisselamın bu isteğini de yerine getirmeyi kabul etti.[68]

Peygamberimiz Aleyhisselam, amcasının oğlu Nevfel b. Hâris'ten de, üç bin mızrak aldı.[69]

Attâb b. Esîd'le Muaz b. Cebel'in Mekke'de Görevlendirilişleri

Peygamberimiz Aleyhisselam Attâb b. Esîd'i, Mekke valiliğine;[70] Muaz b. Cebel'i de sünnet, fıkıh öğretmenliğine tayin etti.[71]

İslâm Askerlerinin Sayıları ve Mekke'den Yola Çıkışları

Peygamberimiz Aleyhisselam Şevval ayından altı gece geçtikten sonra, 5 Şevval Cumartesi günü,[72] iki bini Mekkeli olmak üzere 12.000 kişilik askerî bir kuvvetle Mekke'den Huneyn'e doğru yola çıktı.[73]

İslâm Ordusuna Katılan Mekkeliler ve Maksatları

Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte, Mekkeli müşriklerden bazıları da sefere katıldılar.[74]

---

65 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Taberî, Târîh, 3/127, Hâkim, 3/49, Beyhakî, Delâil, 5/121, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.

66 Veya 400 adet idi (İbn Hazm, Cevâmi, s. 238).

67 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/121, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189, Zehebî, Târîh, s. 475-476, İbn Kesîr, Bidâye, 4/324, İbn Kayyım, 2/207.

68 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Vâkıdî, Megâzî, 3/890, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Seyyid, 2/189, İbn Kesîr, Bidâye, 4/324, İbn Kayyım, 2/207.

69 Süheylî, 5/354, Halebî, 3/63, Zürkânî, 3/7.

70 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Vâkıdî, Megâzî, 3/889, Belâzurî, Ensâb, 1/365, Taberî, Târîh, 3/127-128, Beyhakî, Delâil, 5/121, İbn Hazm, Cevâmi, s. 238, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189, Zehebî, Târîh, s. 476, İbn Kesîr,Bidâye, 4/325, İbn Kayyım, 2/208 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 45.

71 Vâkıdî, Megâzî, 3/889, Belâzurî, Ensâb, 1/365.

72 Vâkıdî, Megâzî, 3/889, İbn Sa'd, 2/150, Zehebî, Târîh, s. 477, İbn Kesîr, Bidâye, 4/322.

73 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83, Vâkıdî, Megâzî, 3/889, İbn Sa'd, 2/150, Belâzurî, Ensâb, 1/365, Yâkubî, 2/62, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/121, 124, İbn Hazm, Cevâmi, s. 238, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189, Zehebî, Târîh, s. 476, İbn Kesîr, Bidâye, 4/324, İbn Kayyım, 2/208, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 46, Kastallânî, Mevâhib, 1/209, Diyarbekrî, 2/100, Halebî, 3/63.

74 Vâkıdî, Megâzî, 3/890.

Bunlar, 80 kişi idiler.[75]

Bunların içlerinde kadınlar da vardı.[76]

Aralarında Mekkelilerin ileri gelenlerinden bazıları da bulunan bu kişiler hangi tarafın galip geleceğine bakacaklar, elde edilecek ganimetlerden kendileri de yararlanacaklardı.

Bununla birlikte, onların hepsi, Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabının Hevâzinler tarafından bir yenilgiye uğratılmalarını pek istemiyorlardı.[77]

Ebu Süfyan b. Harb İslâm askerlerinin arkasından geliyor, rastladığı her düşmüş kalkan, kılıç, mızrak veya meta'ları toplayıp devesine yükleyerek taşıyordu.

Safvan b. Ümeyye de İslâm mücahidlerine katılmıştı. Kendisi henüz Müslüman olmamış, Peygamberimiz Aleyhisselam ona bir düşünme müddeti tanımıştı.

Hakîm b. Hizam, Huvaytıb b. Abduluzzâ, Süheyl b. Amr, Hâris b. Hişam, Abdullah b. Ebi Rebia da "Hangi taraf galip gelecek?" diye merakla gözleyenler arasındaydılar.[78]

Mücahidler Tarafından Söylenen ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Hoşuna Gitmeyen Bir Söz

Ebu Vâkıdü'l-Leysî Hâris b. Malik der ki:

"Peygamber Aleyhisselamla birlikte Huneyn'e giderken, bir gün yolda 'Zât-ı Envat' denilen, büyük, yeşil bir ağaç gördük ki, yol tarafından bizi örtüyor, bürüyordu!

'Yâ Rasûlallah! Zât-ı Envat gibi, bize de bir Zât-ı Envat ihdas etsen?' diyerek seslendik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allahuekber! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; siz de Musa'ya kavminin dedikleri gibi bir söz söylediniz!

Onlar:

'Ey Musa! Onların nasıl tanrıları varsa, sen de bize öyle bir tanrı yap!' demişler, Musa da:

'Siz ne kadar cahillik eden bir kavimsiniz!?' demişti.

---

75 Halebî, 3/63-64.
76 Beyhakî, Delâil, 5/130.
77 Vâkıdî, Megâzî, 3/894-895, Beyhakî, Delâil, 5/130.
78 Vâkıdî, Megâzî, 3/895.

O Zât-ı Envat geleneği, sizden öncekilerin geleneği idi.[79]

Musa Aleyhisselama kavmi de tıpkı böyle yapmıştı!' buyurdu ve bu davranışı Müslümanlara çok gördü![80]

Müslümanların yolda rastladıkları, gördükleri ağaç, sidr ağacı idi.[81]

Kureyş müşrikleriyle onlar dışındaki Arapların yeşil, kocaman bir ağaçları vardı ki, ona Zât-ı Envat denilirdi.

Müşrikler, her yıl onun yanına varırlar, silahlarını dallarına asarlar, yanında kurban keserler ve bir gün itikâfa girerlerdi.[82]

Hacca giderken de, ridalarını onun üzerine asarlar, Kâbe'ye -hürmeten- ridasız girerlerdi.[83]

Hatta, hacılar Zât-ı Envat'a saygılarından dolayı azıklarını biraz geride bırakırlar, onun yanına azıksız girerlerdi.[84]

Zât-ı Envat ağacı, Mekke'nin yakınında idi.[85]

Adamın birisi de, Mücahidlerin sayısının çokluğuna bakarak:

"Artık, bundan sonra, sayımızın azlığından dolayı yenilmeyeceğiz!" demişti.

Bu söz, Peygamberimiz Aleyhisselama çok ağır geldi.[86]

Hevâzin Casuslarının Kendilerini Ürperten ve Titreten Müşahedeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şevval ayından on gece geçince, Salı akşamı, Huneyn'e erişti.[87]

Hevâzin ve Sakîf ordularının başkumandanı Malik b. Avf, adamlarından bazılarını casus olarak ileri sürmüştü.[88]

Bunlar üç kişi olup Peygamberimiz Aleyhisselamla ashabını gözetleyecekler, İslâm ordugâhı arasına dağılacaklar,[89] Müslümanların durumu hakkında Malik b. Avf'a haberler getireceklerdi.[90]

79 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Vâkıdî, Megâzî, 3/890-91, Ahmed b. Hanbel, 5/218, Ezrakî, 1/130.
80 Vâkıdî, Megâzî, 3/891, Ezrakî, 1/130.
81 Ahmed b. Hanbel, 5/218.
82 İbn İshak, İbn Hişam, 4/84, Vâkıdî, Megâzî, 3/890, Ahmed b. Hanbel, 5/218, Ezrakî, 1/129-130.
83 Vâkıdî, Megâzî, 3/891, Yâkût, 1/273.
84 Ezrakî, 1/130.
85 Yâkût, 1/273.
86 Zehebî, Târîh, s. 478.
87 Vâkıdî, Megâzî, 3/892, İbn Sa'd, 2/150.
88 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.
89 Vâkıdî, Megâzî, 3/892, Halebî, 3/63, Zürkânî, 3/7.
90 Taberî, Târîh, 3/127.

Casuslar, asabları bozulmuş, titrer bir halde dönüp Malik'in yanına geldiler.

Malik b. Avf, onlara:

"Yazıklar olsun sizlere! Nedir bu haliniz?!" diye sordu.

Casuslar:

"Beyaz, parlak yüzlü, alaca atlar üzerinde öyle adamlar gördük ki, vallahi, gördüğün şu hale düşmekten kendimizi tutamadık![91]

Biz, yeryüzü halkı olarak onlarla çarpışamayız! Gök halkı olsaydık, çarpışırdık!

Onların gözleri, yürekleri yerinden oynatır!

Sen, bizi dinlersen, hemen kavminin yanına dön!

Eğer şu halk bizim gördüklerimiz gibi görecek olurlarsa, onlar da bizim uğradığımız hale uğrarlar!" dediler.[92]

Malik b. Avf:

"Üf sizlere! Hayır! Siz, ordugâhta korkak bir cemaatsiniz!" dedi.[93]

Ordu içinde bunu yapıp da orduyu korkuya ve tefrikaya düşürmesinler diye, onları yanında tutukladı ve:

"Bana gözüpek bir adam gösteriniz?" dedi.

Böyle bir adam üzerinde ittifak ettiler.

O adam da gittikten sonra, Malik'in yanına döndü.

Önceki gidip gelenler gibi, o da perişan bir hale düşmüştü.

Malik, ona:

"Ne gördün?" diye sordu.

Adam:

"Beyaz, parlak yüzlü, alaca atlar üzerinde öyle adamlar gördüm ki, onlara bakmaya bile tâkat getirilemez!

Vallahi, şu perişan hale düşmekten kendimi tutamadım!" dedi.

Casusların bu sözleri, Malik b. Avf'ı istediği şeyi yapmaktan alıkoyamadı, geri çeviremedi.[94]

---

91 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Megâzî, 3/892, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189, Zehebî, Târîh, s. 478.

92 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Megâzî, 3/892, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189, Zehebî, Târîh, s. 478, İbn Kesîr, Bidâye, 4/323.

93 Vâkıdî, Megâzî, 3/892-893, Zürkânî, 3/7.

94 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Vâkıdî, Megâzî, 3/893, Taberî, Târîh, 3/127, Beyhakî, Delâil, 5/123, İbn Esîr, Kâmil, 2/262, İbn Seyyid, 2/189.

Hevâzinlerin Müslümanlara Karşı Savaş Alanları ve Kumandanlara Verilen Emirler

Hevâzinlerin başkumandanı, akşam olunca, askerlerini Huneyn vadisinin iki yanındaki görünmez ve dar yerlere dağıtarak yerleştirdi.[95]

Böyle yapılmasını da Düreyd b. Sımme tavsiye etmiş ve Malik b. Avf'a:

"Sen askerlerinden bir kısmını pusuya yatır, gizle ki, onlar sana yardımcı olurlar.

Müslümanlar gelip sana saldırırlarsa, pusudakiler onların arkalarından gelirler, sen de yanındakilerle birlikte hemen saldırıya geçersin.

Eğer yapılan saldırış onlardan kimseyi bozguna uğratmaz, kaçırmazsa, onların üzerine bir uğurdan umumî bir saldırış yapılır" demişti.[96]

Bunun için, Malik b. Avf da, kumandan ve askerlerine:

"Onları (Müslümanları) görür görmez, üzerlerine hep birden, bir uğurdan saldırınız!" diyerek emir verdi.[97]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Savaş Düzenine Koyuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, seher vakti Müslümanları savaş düzenine koydu.

Bayraktar ve sancaktarlara bayrak ve sancaklarını verdi.

Muhacirlerin sancağını Hz. Ali, bayraklarını da Sa'd b. Ebi Vakkas'la Hz. Ömer taşıyordu.

Ensardan Hazrecîlerin sancağını Hubab b. Münzir veya Sa'd b. Ubâde;

Evsîlerin sancağını Useyd b. Hudayr taşıyordu.

Evsî ve Hazrecîlerin her kabilesinde ya sancak ya da bayrak bulunuyordu.[98]

Benî Abduleşhellerin bayrağını Ebu Nâile,

Benî Hâriselerin bayrağını Ebu Bürde b. Niyar,

Benî Zaferlerin bayrağını Katâde b. Numan,

Benî Muaviyelerin bayrağını Cebr b. Atik,

Benî Vâkıfların bayrağını Ebu Lübâbe b. Abdulmünzir,

Benî Sâidelerin bayrağını Ebu Useydü's-Sâidî,

---

95 Vâkıdî, Megâzî, 3/895, Halebî, 3/64.
96 Halebî, 3/64.
97 İbn İshak, İbn Hişam, 4/82, Taberî, Târîh, 3/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/262.
98 Vâkıdî, Megâzî, 3/897, İbn Sa'd, 2/150.

Benî Malik b. Neccarların bayrağını Umâre b. Hazm,

Benî Adiyy b. Neccarların bayrağını Ebu Salît,

Benî Mazinlerin bayrağını Salît b. Kays,

Benî Gıfârların bayrağını Ebu Zerri'l-Gıfârî,

Benî Damrelerle Leysler ve Sa'd b. Leyslerin tek bayrağını Ebu Vâkıdü'l-Leysî taşıyordu.

Ka'b b. Amrların iki bayrağı olup, birini Bişr b. Süfyan, diğerini Ebu Şurayh,

Benî Müzeynelerin üç bayrağı olup, birini Bilal b. Hâris, birini Numan b. Mukarrin, birini de Abdullah b. Amr b. Avf taşıyordu.

Cüheynelerin dört bayrağı olup, biri Rafi' b. Mekîs'in, biri Abdullah b. Zeyd'in, biri Ebu Zür'a b. Ma'bed b. Halid'in, birisi de Süveyd b. Sahr'ın yanında idi.

Benî Eşca'ların iki bayrağı olup, biri Numan b. Mes'ud'un, diğeri de Ma'kıl b. Sinan'ın yanında idi.

Benî Süleymlerin üç bayrakları olup, biri Abbas b. Mirdas'ta, biri Hufaf b. Nüdbe'de, birisi de Haccac b. Ilât'ta idi.

Eslemlerin iki bayrağı olup, biri Büreyde b. Husayb'ın, diğeri de Cündüb b. A'cem'in yanında idi.

Evs ve Hazreclerin Cahiliye çağında bayrakları yeşil ve kırmızı idi. İslâmiyet devrinde de, öylece bırakıldı.

Muhacirlerin bayrakları siyah, sancakları beyazdı.[99]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Süleymleri, Mekke'den çıkışından beri, öncü süvari birliği olarak İslâm ordularının önüne geçirmiş ve Halid b. Velid'i de başlarına kumandan yapmıştı. Ci'râne'ye gelinceye kadar da, bu düzeni değiştirmedi.[100]

Ebu Abdurrahman el-Fihrî der ki:

"Çok sıcak ve yakıcı bir günde yola devam edip ağaç gölgesine indik.

Güneş zevâle erince, zırhımı giydim. Atıma binip Resûlullah Aleyhisselama gittim.

Kendisi, kıl çadır içinde idi.

'Esselâmü aleyke yâ Rasûlallahi ve rahmetullâh! Hareket zamanı geldi!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

---

99 Vâkıdî, Megâzî, 3/897.

100 Vâkıdî, Megâzî, 3/897, İbn Sa'd, 2/150.

'Evet!' buyurdu.

Semüre ağacının gölgesinde dinlenen Bilal'e:

'Yâ Bilal!' diye seslendi.

Bilal:

'Buyur! Ben sana feda olayım!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Katırımı benim için hemen eğerle!' buyurdu.

Bilal bir semer çıkardı ki, iki yanı hurma lifindendi. Gösterişli ve hoşa gidecek bir semer değildi.

Katır semerlenince, Resûlullah Aleyhisselam onun üzerine bindi. Biz de hayvanlarımıza bindik.[101]

Resûlullah Aleyhisselam bizi düşmanlara karşı o akşam ve gece savaş safları halinde düzenli bulundurdu.[102]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o zaman, boz katırı Düldül'e binmiş, sırtına da iki kat zırh gömlek giymiş, başına giydiği takyesinin üzerine de miğfer geçirmişti.[103]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidleri Öğütlemesi ve Zaferle Müjdelemesi

Peygamberimiz Aleyhisselam; mücahidleri çarpışmaya teşvik etti. Sadakat ve bağlılık gösterdikleri, güçlüklere göğüs gererek sabır ve sebat ettikleri takdirde fetih ve zafere kavuşacaklarını onlara müjdeledi.

Huneyn vadisine sabahın alacakaranlığında, savaş düzeni halinde inilmeye başlandı.[104]

Hevâzinler, Huneyn vadisinin iki yanına gizlenmişler, pusu kurmuşlardı.[105]

Cabir b. Abdullah; Hevâzinlerin Huneyn'e önceden gelip vadinin gizli yollarını ve dar geçitlerini tuttuklarını, Müslümanları oralarda pusuya düşürmek için toplanmış, hazırlanmış, üslenmiş olduklarını ve birdenbire saldırılarına uğradıklarını söyler.[106]

101 İbn Sa'd, 2/156, Ahmed b. Hanbel, 5/286, Taberî, Tefsîr, 10/102, Beyhakî, Delâil, 5/141.
102 İbn Sa'd, 2/156, Ahmed b. Hanbel, 5/286, Taberî, Tefsîr, 10/102.
103 Vâkıdî, Megâzî, 3/897, İbn Sa'd, 2/150.
104 Vâkıdî, Megâzî, 3/897.
105 İbn Hazm, Cevâmi, s. 239.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Ahmed b. Hanbel, 3/376, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/262-263, İbn Seyyid, 2/189-190, Zehebî, Târîh, s. 479, İbn Kesîr, Bidâye, 4/326, İbn Kayyım, 2/208, Heysemî, 6/179, Diyarbekrî, 2/101.

Seleme b. Ekvâ da:

"Ben, ilerleyip bir yokuşa çıkıyordum.

Beni düşmandan biri karşıladı. Hemen ona bir ok attım. Benden gizlendi de, ne yaptığını bilemedim.

Hevâzinlere bakıp dururken, bir de ne göreyim: Onlar başka bir yokuştan ortaya çıkıvermişlerdi!" der.[107]

Hevâzinler; attıkları hiçbir oku boşa gidermeyecek kadar keskin nişancı ve atıcı idiler.

Hevâzinlerin İslâm askerlerinden ilk karşılaştıkları kimseler ise, genellikle, aceleci, zırhsız, silahsız veya pek az silahlı birtakım toy gençlerdi.[108]

Bununla birlikte, onlar karşılaşır karşılaşmaz Hevâzinlerin üzerlerine atılıp onları bozguna uğratmayı başarmışlardı.

Fakat, ganimet toplamaya koyuldukları zaman da, Hevâzinlerin çekirge sürüsü gibi ok yağmuruna tutuldular ve tutunamayarak bozuldular, dönüp kaçmak zorunda kaldılar.[109]

Bu öncü birliği içinden ilk ürküp kaçanlar da, suçları bağışlanmış ve kendiliklerinden İslâm mücahidleri arasına katılmış bulunan iki bin kadar Mekkeli idi.[110]

Enes b. Malik de; hiçbir zaman Hevâzinler kadar kalabalık ve çokluk bir topluluk görmediğini; sabah karanlığında, vadiye inerken, dar bir geçitte onların birdenbire saldırısına uğradıklarını ve ilk bozulup kaçanların Süleym süvarileri olduğunu ve Süleymleri Mekkelilerin, Mekkelileri de sair halkın takip ettiğini;[111] süvarilerin kaça kaça İslâm ordularının arkasına kadar çekilmiş olduklarını gördüklerini bildirir.[112]

Rivayete göre; yeni Müslüman olan Mekkelilerden bazıları, o sırada birbirlerine Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

"Onu yalnız bırakın! Tam sırasıdır, bozulun!" demişlerdi.[113]

Huneyn Savaşında İslâm Kadınlarının Kahramanlıkları

Ümmü Umâre der ki:

---

107 Müslim, 3/1402.
108 Müslim, 3/1400-1401.
109 Ahmed b. Hanbel, 4/281 Buhârî, Sahîh, 5/99, Müslim, 3/1401.
110 Taberî, Tefsîr, 10/100.
111 Vâkıdî, Megâzî, 3/897, İbn Sa'd, 2/151.
112 Ahmed b. Hanbel, 3/151.
113 Halebî, 3/65, Zürkânî, 3/10.

"Müslümanlar her tarafta bozguna uğradıkları zaman, benim elimde keskin bir kılıç vardı.

Ümmü Süleym beline bir hançer bağlamıştı! Kendisi, o zaman, Abdullah b. Ebu Talha'ya hâmile idi!

Ümmü Salît ile Ümmü Hâris:

'Savaştan kaçmak size yaraşmaz!' diyerek Ensarı kınıyordu!

Hevâzinlerden boz bir deve üzerinde bir adam gördüm ki; yanında sancak taşıyor, Müslümanların arkasından devesini koşturuyordu.

Hemen onun önünü keserek devesinin bacaklarına kılıçla vurdum. Deve arkasının üzerine çöküverdi. Adama saldırıp, öldürünceye kadar kılıç vurdum. Kendisinin kılıcını alıp, deveyi horuldar bir halde bıraktım!"

O sırada, Resulullah Aleyhisselam, kılıcını sıyırmış, kılıcının kınını atmış, ayakta dikiliyor ve:

"Ey Bakara sûresinin ashabı!" diyerek sesleniyordu.

Ümmü Hâris kocasının devesini tutuyor, deve yayılmak istiyor, fakat Ümmü Hâris onu yanından ayırmıyor, ona:

"Ey hayvan! Sen de mi Resûlullah Aleyhisselamı bırakıp gideceksin?!" diyordu!

Ümmü Hâris, Hz. Ömer'e:

"Nedir bu hal?" diye sordu.

Hz. Ömer:

"Allah'ın işidir!" dedi.

Ümmü Hâris, Peygamberimiz Aleyhisselama da:

"Yâ Rasûlallah! Vallahi, şu kavmin (Benî Süleymlerle Mekkelilerden, halkın bozguna uğramalarına yol açanların) bugün bize yaptıkları gibi bir şey yapanı, devemi geçeni görürsem, öldürürüm!" dedi.[114]

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada Ümmü Süleym'i gördü ve:

"Ümmü Süleym! Sensin hâ!" buyurdu.

Ümmü Süleym:

"Evet! Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah![115]

Yâ Rasûlallah! Gördün mü, sana bey'at edip Müslüman olmuş bulunan şu cemaat, seni nasıl yalnız bırakıp kaçtılar?![116]

---

114 Vâkıdî, Megâzî, 3/902-903, 904.
115 İbn İshak, İbn Hişam, 4/88, Taberî, Târîh, 3/129.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/88, Serahsî, Siyer Şerhi, 1/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/904.

Yâ Rasûlallah! Suçlarını bağışladığın, senin ordunu bozguna uğratan şu Mekkelilerin[117] suçlarını bağışlama!

Allah fırsat verince,[118] seninle çarpışan şu müşrikleri geberttiğin gibi, onları da gebert![119]

Çünkü, onlar bunu hakettiler!" dedi.[120]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ümmü Süleym! Allah bana yetmez mi?[121] Allah'ın affı çok geniştir![122]

Ey Ümmü Süleym! Gücün yetince, iyilik et!" buyurdu.[123]

Ümmü Süleym sözünü üç kere tekrarladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, her defasında:

"Allah'ın affı çok geniştir!" buyurdu.[124]

Ebu Talha, Ümmü Süleym'in belindeki hançeri görünce, ona:

"Ey Ümmü Süleym! Ne oluyor bu yanındaki?!" diye sordu.

Ümmü Süleym:

"Hançerdir ki; müşriklerden biri bana yaklaşacak olursa, onun karnını yarayım, deşeyim diye yanıma aldım!" dedi.

Ebu Talha:

"Yâ Rasûlallah! Duydun mu; Ümmü Süleym ne söylüyor?" dedi.[125]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bozguna Uğrayıp Kaçışan Müslümanlara Seslenişi

Hevâzinler, bozguna uğrattıkları Müslümanları kovalayarak, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar gelip dayandılar.[126]

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, sağ yana çekilip kaçan Müslümanlara:

"Nereye gidiyorsunuz ey insanlar!

---

117 Ahmed b. Hanbel, 3/279.
118 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/904.
119 İbn İshak, İbn Hişam, 4/88, Vâkıdî, Megâzî, 3/904.
120 İbn İshak, İbn Hişam, 4/89.
121 İbn İshak, İbn Hişam, 4/89, Vâkıdî, Megâzî, 3/904, Ahmed b. Hanbel, 3/279.
122 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/904.
123 Ahmed b. Hanbel, 3/279.
124 Serahsî, Siyer Şerhi, 1/185.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 4/89, Vâkıdî, Megâzî, 3/903-904, Ahmed b. Hanbel, 3/279, Taberî, Târîh, 3/129.
126 Vâkıdî, Megâzî, 3/906.

Bana doğru geliniz! Ben Resûlullahım!

Ben Muhammed b. Abdullah'ım![127]

Ey Allah'ın kulları! Ben Allah'ın kulu ve resûlüyüm!

Ey Muhacirler topluluğu! Ben Allah'ın kulu ve resûlüyüm![128]

Ey Muhacirler! Ey Muhacirler!

Ey Ensar! Ey Ensar!"[129] diyerek sesleniyor, develer birbirlerine giriyor, halk alabildiğine kaçıp gidiyordu!

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında Muhacir ve Ensardan bazı kişiler ile aile halkından başka kimse kalmamıştı![130]

Muhacirler arasında Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer, aile halkı arasında da Hz. Ali, Hz. Abbas, Ebu Süfyan b. Hâris ve oğlu Cafer, Hz. Abbas'ın oğlu Fadl, Hâris'in oğlu Rebia, Zeyd b. Hârise'nin oğlu Üsâme ve Ümmü Eymen'in oğlu Eymen[131] vardı.[132]

Rivayete göre, Huneyn günü kaçmayıp oldukları yerde sebat edenler yüz kişi idiler.[133]

Bunlardan otuzüçü Muhacirlerden, altmışyedisi Ensardandı.[134]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılmayanların seksen kişi oldukları rivayeti de vardır.[135]

Hz. Ali ile Ebu Dücâne'nin Hevâzin Bayraktarlarından Birini Öldürmeleri

Hz. Ali ile Ebu Dücâne, kızıl tüylü bir devenin üzerinde, uzun mızrağının ucuna siyah bir bayrak takmış, Hevâzinlerin önünde Müslümanlardan birçoklarını mızraklayan bir adamın ardına düştüler.[136]

---

127 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, İbn Seyyid, 2/190, Zehebî, Târîh, s. 479, İbn Kayyım, 2/208.

128 Ahmed b. Hanbel, 5/286.

129 Ahmed b. Hanbel, 3/157.

130 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263.

131 Ümmü Eymen'in oğlu Eymen b. Ubeyd, Hazrecîlerden Ubeyd b. Amr'ın Ümmü Eymen'den doğma oğlu olup, Üsâme b. Zeyd'in anne bir kardeşi idi (İbn Sa'd, 2/152, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/189). Huneyn'de Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresinde onu canla başla korumaya çalışan sayılı ashab arasındaydı (İbn İshak, 4/85-86). Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın ıbrığını taşır, gerektiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselama verirdi (İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/189). Allah ondan razı olsun.

132 İbn İshak, İbn Hişam, 4/85-86, Vâkıdî, Megâzî, 3/900, Belâzurî, Ensâb, 1/365, Taberî, Târîh, 3/128, Beyhakî, Delâil, 5/127, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, İbn Seyyid, 2/190, Zehebî, Târîh, s. 479, İbn Kesîr, Bidâye, 4/326.

133 Vâkıdî, Megâzî, 3/901, Belâzurî, Ensâb, 1/365, Zürkânî, 3/11.

134 Vâkıdî, Megâzî, 3/901.

135 Vâkıdî, Megâzî, 3/901, Beyhakî, Delâil, 5/142, Zehebî, Târîh, s. 484, Heysemî, 6/180, Diyarbekrî, 2/102, Halebî, 3/64.

136 İbn İshak, İbn Hişam, 4/88, Vâkıdî, Megâzî, 3/902, Taberî, Târîh, 3/129, Heysemî, 1/179.

Hz. Ali, adamın arkasından yetişip devenin bacaklarına kılıçla vurunca, deve arkasının üzerine çöktü.

Ebu Dücâne, adamın üzerine yürüdü. Kılıçla vurup onun bacağının yarısını kesti.

Kılıç, bacağı keserken, ses çıkardı.

Adam yere yuvarlandı.[137]

Diğer rivayete göre; Hz. Ali ile Ebu Dücâne adama saldırdılar. Hz. Ali onun sağ kolunu, Ebu Dücâne de sol kolunu kesti.

Hatta, kılıçları birbiriyle tokuştu, ses çıkardı, körleşti.[138]

Ebu Katâde'nin Güçlü ve Azılı Bir Müşriki Öldürüşü

Ebu Katâde der ki:

"Huneyn günü, bir Müslümanla bir müşrikin çarpıştığını,[139] müşriklerden birisinin de Müslümana karşı arkadaşına yardım etmek için[140] Müslümanı yere yıkıp üzerine çıktığını gördüm.[141]

Hemen arkasından varıp boynunun köküne kılıçla vurdum. Zırhını kestim.

Müşrik bana doğru yöneldi.

Vurmak için kılıcını kaldırdığı zaman,[142] vurup bir elini kestim.

Adam öbür eliyle yakalayıp boynumu öyle bir sıktı ki, ölümün kokusunu almaya, ecel teri dökmeye başladım! Az kalsın beni öldürecekti.

Eğer adam kan kaybından zayıf düşüp yere yıkılmamış olsaydı, muhakkak, beni öldürürdü.[143]

Ölüm gelip ona yetişti de, beni bıraktı.[144]

Yere düştüğü zaman, kılıçla vurup adamın işini bitirdim."[145]

Mekke'ye Kadar Kaçan Mekkeli Müşriklerin Mekke'deki Müslümanları Üzüntüye Düşürmeleri

Huneyn'de bozguna uğrayıp kaçan Mekkelilerden bazıları Mekke'ye ulaştılar.[146]

---

137 İbn İshak, İbn Hişam, 4/88, Taberî, Târîh, 3/129.
138 Vâkıdî, Megâzî, 3/902.
139 İbn İshak, İbn Hişam, 4/90, Vâkıdî, Megâzî, 3/908, Ahmed b. Hanbel, 5/306, Buhârî, Sahîh, 5/101.
140 İbn İshak, İbn Hişam, 4/90, Ahmed b. Hanbel, 5/306.
141 Vâkıdî, Megâzî, 3/908, Buhârî, Sahîh, 5/100.
142 Buhârî, Sahîh, 5/100-101.
143 İbn İshak, İbn Hişam, 4/90, Vâkıdî, Megâzî, 3/908, Ahmed b. Hanbel, 5/303.
144 Buhârî, Sahîh, 5/100.
145 İbn İshak, İbn Hişam, 4/90. Vâkıdî, Megâzî, 3/900, Ahmed b. Hanbel, 5/306.
146 Serahsî, Siyer Şerhi, 3/1009, Halebî, 3/70, Zürkânî, 3/12.

Müslümanların bozguna uğradıklarını haber vererek Mekkeli müşrikleri sevindirdiler.

İçlerinden birisi:

"Artık Araplar atalarının dinine dönebilirler![147] Muhammed düşmüş, ashabı da dağılmıştır!" demişti.

Mekke valisi Attâb b. Esîd:

"Muhammed öldürüldü ise, Muhammed'in dini ayaktadır. Muhammed'in ibadet etmiş olduğu Allah, Diridir ve Ölümsüzdür!" dedi.

Daha akşam olmamıştı ki, Allah'ın yardımıyla Peygamberimiz Aleyhisselamın Hevâzinleri yendiği haberi gelip, Attâb ile Muaz b. Cebel'i sevindirdi.

Bundan önce sevinenleri ise, Yüce Allah yüzlerinin üzerine düşürdü.[148]

Bazı Kureyşîlerin Kalblerindekini Açığa Vurmaları

Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte Huneyn'e gelip Müslümanların bozguna uğradıklarını gören bazı müşrikler, kalblerinde taşıdıkları kini ve düşmanlığı dile getirmekten kendilerini alamadılar.

Çantasında fal okları taşıyan Ebu Süfyan b. Harb:

"Artık, onların bu bozgunlukları denize (deniz sahiline) kadar bitmez![149]

Vallahi, Hevâzinler onları yenerler!" dedi.

Safvan b. Ümeyye ise:

"Ağzına taş, toprak dolsun!" diyerek Ebu Süfyan'ın bu temennisini reddetti.[150]

Eslemlerden Ebu Makît de, Ebu Süfyan'a:

"Vallahi, senin öldürülmeni yasakladığını Resûlullah Aleyhisselamdan işitmemiş olsaydım, seni hemen öldürürdüm!" dedi.[151]

O sırada, Kureyşlilerden bir adam gelip, Safvan'a:

"Muhammed ile ashabının bozguna uğradığını sana müjdelerim! Vallahi, onlar bir daha düzelemez, savaşamaz ve kimseyi yenecek hale gelemezler![152]

İyi biliniz ki; artık bugün sihir bozuldu, tesirsiz hale geldi!" diyerek bağırdı.

---

147 Halebî, 3/70, Zürkânî, 3/12.
148 Zürkânî, 3/12.
149 İbn İshak, İbn Hişam, 4/86, Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, İbn Seyyid, 2/190, Zehebî, Târîh, s. 479, İbn Kesîr, Bidâye, 4/327, İbn Kayyım, 2/208.
150 Diyarbekrî, 2/102, Halebî, 3/70.
151 Vâkıdî, Megâzî, 3/910.
152 Halebî, 3/70.

Bu adam; Safvan b. Ümeyye'nin ana bir kardeşi olan Kelede b. Hanbel'di.[153]

Safvan ona kızdı[154] ve:

"Sus! Allah senin dişlerini düşürsün!

Vallahi, bana Kureyşîlerden bir kimsenin hâkim ve sahip olması, Hevâzinlerden birinin hâkim ve sahip olmasından daha yeğ ve daha iyidir![155]

Eğer ben kendime bir rab (efendi) edinecek olsam, Kureyşlilerden bir kimseyi rab (efendi) edinmem, bana, Hevâzinlerden birisini rab (efendi) edinmekten daha sevimlidir!" dedi.[156]

Sonra, uşağını yanına çağırdı ve ona:

"Müslümanların parolalarını dinle, gel, bana bildir!" dedi.

Uşak, gidip geldi. Onların "Ey Abdurrahman oğulları!", "Ey Abdullah oğulları" dediklerini işittiğini bildirince, Safvan b. Ümeyye:

"Muhammed galip gelecektir! Bunlar, onların savaştaki parolalarıdır!" dedi.[157]

Süheyl b. Amr da:

"Muhammed ve ashabı artık bir daha düzelemez, savaşamaz!" dedi.[158]

İkrime b. Ebu Cehil ise:

"Bu, yerinde bir söz değildir! İşler ancak Allah'ın Elindedir. Muhammed'in elinde bir şey yoktur!

Bugün savaş onun aleyhine ise, yarın muhakkak onun lehine olacaktır!" dedi.

Süheyl b. Amr:

"Sen daha önce bu sözün aksini söylüyordun!?" dedi.

İkrime:

"Yâ Ebâ Yezid! Biz, vallahi, aykırı şeyler üzerinde duruyormuşuz!

Akıllarımızı kösteklemiş; yarar da, zarar da vermeyen birtakım taşlara tapmış durmuşuz!" dedi.[159]

---

153 İbn İshak, İbn Hişam, 4/86, Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, İbn Seyyid, 2/190, İbn Kesîr, Bidâye, 4/327, İbn Kayyım, 2/208.

154 Beyhakî, Delâil, 5/131, Halebî, 3/70, Zürkânî, 3/12.

155 İbn İshak, İbn Hişam, 4/86, Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Taberî, Târîh, 3/128, Beyhakî, Delâil, 5/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, İbn Seyyid, 2/190, Heysemî, 6/180.

156 Vâkıdî, Megâzî, 3/895, Beyhakî, Delâil, 5/128, İbn Esîr, Kâmil, 2/263, Heysemî, 6/180, Halebî, 3/71, Zürkânî, 3/12.

157 Zehebî, Târîh, s. 481.

158 Vâkıdî, Megâzî, 3/910-911.

159 Vâkıdî, Megâzî, 3/911, Halebî, 3/70.

Şeybe b. Osman'ın Peygamberimiz Aleyhisselama Suikaste Kalkışı ve Müslüman Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam Huneyn savaşına çıkarken, Şeybe b. Osman ile Safvan b. Ümeyye, birlikte çıkmak için sözleşmişlerdi.

Safvan'ın babası Ümeyye b. Halef Bedir savaşında, Şeybe'nin babası Osman b. Ebu Talha da Uhud savaşında öldürülmüştü.

Huneyn'de Müslümanlar yenilirlerse, bunlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine saldırarak babalarının öçlerini alacaklardı.[160]

Müslümanların bozguna uğradıkları, halkın birbirlerine karıştıkları ve Peygamberimiz Aleyhisselamın da katırından yere indiği sırada, Şeybe b. Osman kılıcını sıyırdı, öcünü almak için[161] sağ tarafından Peygamberimiz Aleyhisselama doğru varmak istedi.

Hz. Abbas'ın ayakta dikildiğini ve ak gümüş gibi parlayan zırhının üzerinden tozları silkmekte olduğunu görünce, kendi kendine:

"Amcası onu yardımsız bırakmaz! Onun yanından ayrılmaz!" dedikten sonra, sol yanından Peygamberimiz Aleyhisselama yaklaşmak istedi.

O tarafta da, Peygamberimiz Aleyhisselamın amcasının oğlu Ebu Süfyan b. Hâris'i gördü.

"Bu da, onun amcasının oğludur. Onu yardımsız bırakmaz!" deyip Peygamberimiz Aleyhisselama arka tarafından yaklaştı.

Kılıcını kaldırıp vurmaktan başka bir iş kalmamıştı ki, aralarında birdenbire yıldırımı andıran bir ateş yalımı peyda oldu!

Yalımın kendisini yakıp helâk etmesinden korktu, gözlerini elleriyle kapadı ve geri geri çekildi![162]

Şeybe b. Osman der ki:

"İşte o zaman anladım ki; o, benim tecavüzümden, muhakkak Allah tarafından korunuyor!"[163]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeybe b. Osman'a doğru başını çevirdi.[164] Gülümsedi[165] ve:

---

160 Vâkıdî, Megâzî, 3/909.
161 Halebî, 3/71.
162 Vâkıdî, Megâzî, 3/909-910, Beyhakî, Delâil, 5/145, İbn Kesîr, Bidâye, 4/333.
163 İbn İshak, İbn Hişam, 4/87, Taberî, Târîh, 3/128, İbn Kesîr, Bidâye, 4/334.
164 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, İbn Kesîr, Bidâye, 4/334.
165 Halebî, 3/71.

"Ey Şeybe! Anası ağlayasıca![166] Yanıma gel!" buyurdu.[167]

Şeybe titremeye başladı.

Yüce Allah onun kalbine korku ve iman sevgisi düşürdü![168]

Şeybe b. Osman Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince, Peygamberimiz Aleyhisselam elini onun göğsüne koydu ve:

"Allah'ım! Bundan şeytanı defet, gider!" diyerek dua etti.[169]

Yüce Allah, Şeybe'nin kalbindeki bütün kin ve düşmanlıkları giderip kalbini imanla doldurdu.[170]

Şeybe, başını kaldırıp baktığı zaman, Peygamberimiz Aleyhisselama karşı içi sevgi ile doldu. Peygamberimiz Aleyhisselam, ona, gözünden, kulağından, kalbinden daha sevgili olmuştu!

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Şeybe! Artık kâfirlerle savaş!" buyurdu.[171]

Şeybe der ki:

"Hevâzinlerin Kureyşîleri yenmesi, beni gayrete getirmişti.

'Yâ Rasûlallah! Ben, alaca atlı birçok süvariler görüyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Şeybe! Onları ancak kâfir olanlar görür!' buyurdu ve göğsümü eliyle sığayarak:

'Ey Allah'ım! Şeybe'ye doğru yolu göster!' diyerek üç kere dua etti.

Vallahi, üçüncüsünde, daha elini göğsümden kaldırmamıştı ki, Allah'ın yaratıklarından, bana, ondan daha sevgili bir kimse yoktu![172]

Resûlullah Aleyhisselamın önünde kılıç vurdum, savaştım.

Vallahi, canım ve herşeyimle onu korumak istiyordum![173]

O sırada, sağ olsaydı da babamla karşılaşsaydım, kılıcımla vurup onu da öldürürdüm![174]

Hevâzinler bozguna uğrayıp yurtlarına kadar kaçtıkları zaman, Resûlullah Aleyhisselamın huzuruna vardım.

---

166 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 253.
167 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 253, Beyhakî, Delâil, 5/145.
168 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 253.
169 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 253 Heysemî, 6/184.
170 Belâzurî, Ensâb, 1/366.
171 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, Beyhakî, Delâil, 5/145, Zehebî, Târîh, s. 489, Heysemî, 6/184, İbn Kesîr, Bidâye, 4/333.
172 Beyhakî, Delâil, 5/146, Zehebî, Târîh, s. 486, İbn Kesîr, Bidâye, 4/333.
173 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, İbn Seyyid, 2/191, İbn Kayyım, 2/208.
174 İbn Seyyid, 2/191, İbn Kayyım, 2/208.

Bana:

'Hamd olsun Allah'a ki, O, senin hakkında, senin dilediğin şeyden daha hayırlısını diledi!' buyurdu ve kendisine yapmayı içimden geçirmiş bulunduğum herşeyi bana olduğu gibi haber verdi.[175]

Halbuki, ben onları hiç kimseye söylememiştim!

Hemen:

'Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

Sen de, hiç şüphesiz, Resûlullahsın!

Benim için Allah'tan mağfiret dile!' dedim.

'Allah seni mağfiret etsin, yarlıgasın!' buyurdu.

Halbuki;

'Araplardan ve Arap olmayanlardan Muhammed'e tâbi olmadık hiç kimse kalmasa, ben sana tâbi olmam!' diyordum."[176]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kaçışan Müslümanlara Seslenişi ve Hz. Abbas'ı Seslendirişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanların bozulup kaçıştıklarını görünce, boz katırının üzerinde, sağına soluna döne döne:

"Ey Allah'ın yardımcıları! Ben Allah'ın kulu ve resûlüyüm! Sabır ve sebat gösteriniz!" buyuruyordu.[177]

Hz. Abbas der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla Huneyn harbinde bulundum.

Ebu Süfyan b. Hâris b. Abdulmuttalib ile ben, Resûlullah Aleyhisselamın ardına düştük. Kendisinden hiç ayrılmadık.

Resûlullah Aleyhisselam, beyaz katırının üzerinde idi.

Müslümanlarla kâfirler karşılaşınca, Müslümanlar dönüp gerilediler.

Resûlullah Aleyhisselam ise, katırını kâfirlere doğru mahmuzlamaya başladı.

Ben Resûlullah Aleyhisselamın katırının geminden tutuyor, onu, koşmasın diye engelliyordum.

Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Abbas! Ashâbu's-Semüre'ye seslen!' buyurdu.

175 Vâkıdî, Megâzî, 3/910, İbn Seyyid, 2/191.
176 İbn Seyyid, 2/191, İbn Kayyım, 2/208-209.
177 Vâkıdî, Megâzî, 3/897-898.

Bunun üzerine, ben sesim çıkabildiğince:

'Yâ Eshâbessemüre! Ey semüre ağacının altında Resûlullah Aleyhisselama bey'at etmiş olan sahabiler! Nerdesiniz?!' diyerek haykırdım.

Vallahi, sesimi işittikleri zaman yerlerine dönüşleri, ineğin yavrularına dönüşü gibi idi!

Ensara, önce genellikle:

'Ey Ensar cemaati! Ey Ensar cemaati!'

Sonra, özellikle de:

'Ey Benî Hâris b. Hazrec cemaati! Ey Benî Hazrec cemaati!' diye seslenilince, onlar:

'Buyur! Buyur! Buyur!' diyorlar,[178] bindikleri develerini geri çevirmek istiyorlar, fakat geri çevirmeye güç yetiremiyorlar; hatta sırtlarındaki zırh gömleklerini çıkarıp develerinin boyunlarına attıkları halde, onları durduramıyorlardı. En sonunda, kılıçlarını, kalkanlarını alıp kendilerini develerinden aşağı atarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına koşuyorlardı![179]

Sa'd b. Ubâde, Hazrecîlere:

'Yetişiniz ey Hazrecîler! Yetişiniz ey Hazrecîler!'

Useyd b. Hudayr da:

'Yetişiniz ey Evsîler! Yetişiniz ey Evsîler!' diyerek seslendikleri zaman, arıların beylerinin başına toplandıkları gibi, her taraftan gelen Müslümanlar Hevâzinlerin üzerine öfkeyle atılmaya başladılar!

Muhacirler:

'Yâ Benî Abdurrahman!'

Evsîler:

'Yâ Benî Ubeydullah! Ey Allah süvarileri!' diyerek haykırıyorlardı."[180]

Dönüp gelenler, Hevâzin müşrikleriyle çarpışmaya giriştiler.[181]

Peygamberimiz Aleyhisselamın çevresi, Müslümanlarla çarpışan Hevâzin müşrikleri tarafından sarılmıştı.[182]

---

178 Zührî, Megâzî, s. 92, Vâkıdî, Megâzî, 3/898, Abdurrezzak, 5/380, Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1398, Beyhakî, Delâil, 5/137-138.

179 İbn İshak, İbn Hişam, 4/87, Vâkıdî, Megâzî, 3/898-899, Taberî, Târîh, 3/128-129, İbn Hazm, Cevâmi, s. 239, Beyhakî, Delâil, 5/120, İbn Esîr, Kâmil, 2/264, İbn Seyyid, 2/192, Zehebî, Târîh, s. 480, İbn Kayyım, 2/209, Zürkânî, 3/12.

180 Vâkıdî, Megâzî, 3/903-904.

181 Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1399.

182 Taberî, Târîh, 3/129.

Hz. Osman, Hz. Ali, Ebu Dücâne ve Eymen b. Ubeyd, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde çarpışıyorlardı.[183]

O gün, Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde çarpışanların hızlısı, en hiddetli ve şiddetlisi idi.[184]

Ebu Süfyan b. Hâris der ki:

"Allah biliyor ki, ben, Resûlullah Aleyhisselamın önünde ölmek istiyordum.

O sırada, Abbas b. Abdulmuttalib, Resûlullah Aleyhisselamın katırının gemini tutuyordu.

Ben de, öbür yanına geçip katırının geminden tutunca, Resûlullah Aleyhisselam:

'Kim bu?' diye sordu.

Yüzümden, miğferimi kaldırdım.

Abbas:

'Yâ Rasûlallah! (Süt) kardeşin ve amcanın oğlu Ebu Süfyan b. Hâris'tir. Ondan razı ol!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Öyle yaptım! Allah onun bütün düşmanlıklarını bağışlasın!' buyurdu.

Bunun üzerine, üzengideki ayağını öptüm.

Sonra, bana döndü de:

'Evet! (Süt) kardeşimdir!' buyurdu."[185]

Peygamberimiz Aleyhisselam, boz katırının üzerinde üzengilere basarak dikilip Müslümanların Hevâzinlere kılıçla giriştiklerini görünce:

"İşte, bu, tandırın tutuştuğu (savaşın kızıştığı) zamandır!" buyurdu.[186]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yüce Allah'a Dua Edişi ve Müşriklerin Bozguna Uğrayışı

Müslümanlar bozguna uğrayıp da düşmanlar Peygamberimiz Aleyhisselama doğru yönelince,[187] Peygamberimiz Aleyhisselam katırından yere inip:[188]

---

183 Vâkıdî, Megâzî, 3/902.
184 Heysemî, 6/180, İbn Hacer, Metâlib, 4/252.
185 Halebî, 3/67.
186 Zührî, Megâzî, s. 92-93, İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, 4/87, Vâkıdî, Megâzî, 3/899, Abdurrezzak, 5/380, İbn Sa'd, 2/151, Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1399, Taberî, Târîh, 3/129, Beyhakî, Delâil, 5/138-139, İbn Esîr, Kâmil, 2/264, İbn Seyyid, 2/192, Zehebî, Târîh, s. 483, İbn Kesîr, Bidâye, 4/330. İbn Kayyım, 2/209, Heysemî, 6/10.
187 Müslim, 3/1401.
188 Vâkıdî, Megâzî, 3/902, Müslim, 3/1401, İbn Kesîr, Bidâye, 4/328.

"Peygamber, benim! Yalan yok!

Abdulmuttalib'in oğlu benim![189]

Allah'ım! Bize yardımını indir![190]

Ey Allah'ım!

Ben, Senden, bana olan (zafer) va'dini yerine getirmeni diliyorum![191]

Ey Allah'ım! Muhakkak ki Sen onların bize galip gelmelerini istemezsin!"[192] diyerek, Allah'tan yardım ve zafer diledi.[193]

"Ey Allah'ım! Hamd Sana mahsustur. Şikâyetler ancak Sana arzolunur. Yardım ancak Senden dilenir" diyerek dua edince, Cebrail Aleyhisselam gelerek:

"Sana telkin olunan bu kelimeler, arkasında Firavun bulunduğu ve kendisine deniz yarılıp yol açıldığı gün Musa'ya da Allah tarafından telkin olunmuştu!" dedi.[194]

Peygamberimiz Aleyhisselam yerden aldığı bir avuç toprağı[195] veya kumu[196] müşriklerin yüzlerine doğru attı, saçtı.[197]

"Bu yüzler kara olsun!" dedi.[198]

Onlardan, Allah'ın yarattığı hiçbir kimse yoktu ki,[199] Yüce Allah, o bir avuç toprak veya kumla onların gözlerini doldurmamış,[200] kalblerine korku düşürmemiş olsun![201]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kâbe'nin Rabbine andolsun ki; onlar bozguna uğradılar gittiler!" buyurdu.[202]

---

189 Vâkıdî, Megâzî, 3/902, İbn Sa'd, 2/151, Ahmed b. Hanbel, 5/280, Buhârî, Sahîh, 3/208, Müslim, 3/1401, Taberî, Târîh, 3/129, Beyhakî, Sünen, 7/43, İbn Hazm, Cevâmi, s. 151, İbn Esîr, Kâmil, 2/264, İbn Seyyid, 2/192, Zehebî, Târîh, s. 482, İbn Kayyım, 2/209, Heysemî, 6/182.

190 Vâkıdî, Megâzî, 3/901-902, Müslim, 3/1401, Zehebî, Târîh, s. 482, İbn Kayyım, 2/209, Heysemî, 6/182.

191 Vâkıdî, Megâzî, 3/899, Taberî, Tefsîr, 10/100, Beyhakî, Delâil, 5/131, Halebî, 3/69.

192 Halebî, 3/69.

193 Vâkıdî, Megâzî, 3/902, Buhârî, Sahîh, 3/233, Müslim, 3/1401, Beyhakî, Delâil, 5/135.

194 Vâkıdî, Megâzî, 3/901-902, Zürkânî, 3/11.

195 Ahmed b. Hanbel, 5/286, Müslim, 3/1402, Taberî, Târîh, 3/130, Beyhakî, Delâil, 5/140, İbn Esîr, Kâmil, 2/264, Zehebî, Târîh, s. 483, 484, İbn Kesîr, Bidâye, 4/331-332, İbn Kayyım, 2/209.

196 Zührî, Megâzî, s. 93, Vâkıdî, Megâzî, 3/899, Abdurrezzak, 5/380, İbn Sa'd, 2/151, Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1398.

197 Zührî, Megâzî, s. 93, Vâkıdî, Megâzî, 3/899, Abdurrezzak, 5/380, Ahmed b. Hanbel, 3/207, 5/286, Müslim, 3/1399.

198 Vâkıdî, Megâzî, 3/899, İbn Sa'd, 2/151, Ahmed b. Hanbel, 5/286, Müslim, 3/142, Beyhakî, Delâil, 5/140, İbn Seyyid, 2/192, Zehebî, Târîh, s. 483-484, İbn Kesîr, Bidâye, 4/331, İbn Kayyım, 2/209.

199 Müslim, 3/1402, Zehebî, Târîh, s. 483-484, İbn Kesîr, Bidâye, 4/331, İbn Kayyım, 2/209.

200 İbn Sa'd, 2/151, Heysemî, 6/153, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 47.

201 Müslim, 3/1402, Zehebî, Târîh, s. 484.

202 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/380, İbn Sa'd, 2/151, Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1399.

Cübeyr b. Mut'im, o sıradaki müşahedelerini şöyle anlatır:

"Hevâzinler, bozguna uğramadan, Müslümanlarla çarpıştıkları sırada, gökten simsiyah örtü gibi bir şeyin gelip bizimle Hevâzinler arasına düştüğünü,[203] bu gökten gelip bizimle Hevâzinleri gölgeleyen ve ufku kaplayan siyah şemsiye gibi şeye[204] dikkatlice baktığım zaman, onun siyah karıncalar olduğunu,[205] vadiyi doldurduğunu,[206] Huneyn vadisinde karınca seli aktığını gördüm![207]

Onların meleklerden ibaret olduğunda,[208] bunun Allah tarafından bir yardım olup bizi onlarla desteklediğinde hiç şüphem kalmadı.

Nihayet, Hevâzinlerin bozguna uğramalarından başka bir şey vuku bulmadı!"[209]

Bir mucize olarak, gökle yer arasında, demir taslar üzerine düşen demir parçalarının çıkardıkları sesler gibi çınlayan sesler de duyulmuştu![210]

Huneyn savaşında bulunmuş olan Süveyd (veya Büreyd) b. Âmir de, o zaman yüreklerine düşen korku soruldukça, eline çakıl taşları alır, onu bir tasın içine atarak sesler çıkarttırır ve:

"İşte, içimizde böyle sesler çınladığını duymuştuk!" derdi.[211]

Yine, Müslüman olan Hevâzinlerin anlattıklarına göre; birdenbire bozguna uğramışlar, arkalarına döndükçe, Müslümanlar tarafından takip edildiklerini görmüşler, her tarafa dağılmışlar, kaçıp kurtulabilenler ancak soluklarını yurtlarının en yüksek yerinde almışlardı![212]

Hâris b. Bedel de; Peygamberimiz Aleyhisselam yerden bir avuç toprak alıp Hevâzinlerin yüzlerine atınca bozguna uğradıklarını, her ağacı, her taşı, arkalarından gelen bir süvari sandıklarını söyler.[213]

Hz. Abbas da, bu husustaki müşahedelerini şöyle anlatır:

"Gidip baktığımda, savaş gördüğüm biçimde, aynı şiddette devam edip dururken,[214] vallahi, Resûlullah Aleyhisselamın kumları onlara

203 İbn İshak, İbn Hişam, 4/91, Taberî, Târîh, 3/129, Beyhakî, Delâil, 5/146, İbn Kesîr, Bidâye, 4/334.
204 Vâkıdî, Megâzî, 3/905, Heysemî, 6/183.
205 İbn İshak, İbn Hişam, 4/91, Vâkıdî, Megâzî, 3/905, Taberî, Târîh, 3/129, İbn Kesîr, Bidâye, 4/334.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 4/91, Vâkıdî, Megâzî, 3/905, Taberî, Târîh, 3/129, İbn Kesîr, Bidâye, 4/334.
207 Vâkıdî, Megâzî, 3/905.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 4/91, Taberî, Târîh, 3/129.
209 İbn İshak, İbn Hişam, 4/91, Vâkıdî, Megâzî, 3/905, Taberî, Târîh, 3/129, Beyhakî, Delâil, 5/146.
210 İbn Sa'd, 2/156, Ahmed b. Hanbel, 5/286, Heysemî, 6/182.
211 Vâkıdî, Megâzî, 3/906, Heysemî, 6/183, İbn Hacer, Metâlib, 4/251.
212 Vâkıdî, Megâzî, 3/906-907.
213 Beyhakî, Delâil, 5/143, Heysemî, 6/181.
214 Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1399.

atmasından sonradır ki, güçlerinin azaldığını, işlerinin tersine döndüğünü gördüm!

Nihayet, Allah onları bozguna uğrattı.

Resûlullah Aleyhisselamın da katırını tepip onları takip ettiğini hâlâ gözlerimle görür gibiyimdir!"[215]

Sakîflerden Öldürülenler ve Kaçıp Taif Kalesine Sığınanlar

Sakîflerden müttefiklerin bayrağı Karib b. Esved b. Mes'ud'un yanında idi.

Hevâzinler bozguna uğrayınca, Karib, sancağı, bayrağı bir ağaca dayayarak; müttefiklerden amcasının oğullarıyla birlikte kaçtı.

Onlardan, iki kişiden başka, öldürülen olmadı.

Birisi Gıyerelerden Vehb, diğeri de Benî Kübbelerden Cülah (Leclac) idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cülah'ın öldürüldüğünü işittiği zaman:

"Bugün, Sakîf gençlerinin ulusu öldürülmüştür!" buyurdu.[216]

Hevâzin Savaşında Taifli Sakîflerden Öldürülenlerin Sayısı

Hevâzinler bozguna uğrayınca, Taifli Sakîflerden Malik oğullarının bayrağı altında yetmiş kişi,[*217] Bedir savaşında Kureyşlilerden öldürülmüş olanlar kadar[218] adam öldürüldü.[219]

Malik oğullarının bayrağını Zülhımar taşıyordu.

Zülhımar öldürülünce Osman b. Abdullah b. Rebia almış, çarpışırken o da öldürülmüştü.[220]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun öldürüldüğünü işitince:

"Allah kahretsin onu! Çünkü o Kureyşîlere çok kin beslerdi" buyurdu.[221]

Osman b. Abdullah, bütün köleleri ve azadlıları ile birlikte savaşa katılmıştı.

O gün, hepsi de öldürüldüler.[222]

Benî Riab veya Rebablardan Nasr oğulları da çok öldürüldüler.

215 Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1399.
216 İbn İshak, İbn Hişam, 4/93, Vâkıdî, Megâzî, 3/907, Taberî, Târîh, 3/129.
217 *Yüze yakın rivayeti de vardır (Vâkıdî, Megâzî, 3/907).
İbn İshak, İbn Hişam, 4/92, Taberî, Târîh, 3/130.
218 İbn Sa'd, 2/154, Beyhakî, Delâil, 5/142, Heysemî, 6/182.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 4/92, İbn Sa'd, 2/154, Taberî, Târîh, 3/130, Beyhakî, Delâil, 5/142, Heysemî, 6/182.
220 İbn İshak, İbn Hişam, 4/92, Taberî, Târîh, 3/130.
221 İbn İshak, İbn Hişam, 4/92, Vâkıdî, Megâzî, 3/912, Taberî, Târîh, 3/130.
222 Vâkıdî, Megâzî, 3/911.

Abdullah b. Kays:

"Yâ Rasûlallah! Riab oğulları mahvoldular!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Onların musibet ve helâklarını iyileştir!" diyerek dua etti.[223]

Hevâzin Ordularının Etrafa Dağılışı ve Düreyd'in Öldürülüşü

Bozguna uğrayan Hevâzin ordularından bir kısmı Taif'e gittiler.[224] Bir kısmı Evtas'ta ordugâh kurdu. Bir kısmı Nahle'ye doğru yönelip gitti.

Nahle'ye doğru gidenler arasında Gıyere (Aneze) oğullarından başkası bulunmuyordu.

Nahle'ye doğru giden halkı, İslâm süvarileri takip ettiler.

Fakat, onlardan, dağ yollarını tutanları takip etmediler.

Rebia b. Rüfey', Düreyd b. Sımme'ye yetişip devesinin yularından tuttu. Onu kadın sanıyordu.

Çünkü, deve üzerinde kadınların taşınmasına mahsus hevdecimsi bir mahfaza içinde bulunuyordu.

Rebia, onun içindekinin erkek olduğunu anlayınca, deveyi ıhdırdı.

Çok yaşlanmış bir adam olan Düreyd b. Sımme ile karşılaştı.

Henüz gençlik çağında bulunan Rebia, Düreyd'i hiç tanımıyordu.

Düreyd, ona:

"Beni ne yapacaksın?" diye sordu.

Rebia:

"Öldüreceğim!" dedi.

Düreyd:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Rebia:

"Ben Rebia b. Rüfey'ü's-Sülemî'yim!" dedikten sonra, ona kılıçla bir darbe indirdi. Fakat bir şey yapamadı.

Düreyd:

"Anan seni ne kötü çıkarmış (doğurmuş)!

Semerin arkasında, hevdecin içindeki kılıcı al da, bana onunla vur!

Kılıcı vururken de, kafa kemiğinin yukarısından dimağın aşağısına doğru indir!

223 İbn İshak, İbn Hişam, 4/97, Vâkıdî, Megâzî, 3/916, İbn Sa'd, 2/152.
224 İbn İshak, İbn Hişam, 4/95, Vâkıdî, Megâzî, 3/914, İbn Sa'd, 2/151.

Ben, adamları öldürürken, böyle vururdum!

Sonra, ananın yanına vardığın zaman, Düreyd b. Sımme'yi kendinin öldürdüğünü ona haber ver!

Vallahi, benim kadınlarınızı koruduğum, esirgediğim zamanlar olmuştur!" dedi.

Süleym oğulları, Rebia Düreyd'i kılıçla vurup yere düşürdüğü zaman, arkasının açılıp çıplak atlara binmekten her iki budunun kıllarının döküldüğünü ve parlak, tüysüz hale geldiğini gördüklerini söylerler.

Rebia, yurduna dönüp Düreyd'i öldürdüğünü haber verince, anası:

"Amma, vallahi, o senin analarından üçünü[225] bir sabah babanın alnının saçını keserek azad etmiş, serbest bırakmıştı!" dedi.

Rebia:

"Ben bunu bilmiyordum!" dedi.[226]

Anası:

"O bize olan iyiliğini sana haber verince, onu öldürmekten vazgeçmeli ve böylece kendisine ikramda bulunmalı değil miydin?" dedi.

Rebia:

"Ben, Allah'ın ve Resûlünün rızasını kazanmak için, ona ikramda bulunmadım!" dedi.[227]

Düreyd b. Sımme ile birlikte kaçanlar, altıyüz kişilik bir cemaat idi.

Üçyüzü öldürülmüştü.[228]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kaçan Düşmanları Takip Etmelerini Mücahidlere Emredişi ve Hevâzin Orduları Başkumandanının Taif Kalesine Sığınışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, kaçan düşmanları takip etmelerini Müslümanlara emretti.[229]

Hevâzin ordularının başkumandanı Malik b. Avf, bozguna uğradığı zaman, kavminin bazı süvarileriyle birlikte yolda iki dağ arasındaki yüksekçe bir yerde durup, arkadaşlarına:

"Zayıf olanlarınız gelinceye kadar bekleyiniz de, arkanızdakiler gelip size kavuşsunlar!" dedi.

---

225 İbn İshak, İbn Hişam, 4/95-96, Vâkıdî, Megâzî, 3/914-915, Taberî Târîh, 3/130-131.
226 Vâkıdî, Megâzî, 3/915.
227 Halebî, 3/72.
228 Heysemî, 6/179.
229 Vâkıdî, Megâzî, 3/912, İbn Sa'd, 2/151.

O sırada, uzaktan İslâm süvarileri gözükünce, Malik b. Avf, arkadaşlarına:

“Bakınız, neler görüyorsunuz?” diye sordu.

Arkadaşları:

“Atlar üzerinde, mızraklarını atlarının kulakları arasına uzatmış, uzun bacaklı bir kavim görüyoruz!” dediler.

Malik b. Avf:

“Onlar, kardeşleriniz Süleym oğullarıdır!

Onlardan size zarar gelmez!”[230] dedi.

Vadinin içine girdikleri zaman, arkalarından, başka bir süvari birliğinin gelmekte olduğu görüldü.

Malik b. Avf, arkadaşlarına:

“Bakınız! Neler görüyorsunuz?” diye sordu.

Arkadaşları:

“Mızraklarını yanlamasına uzatmış, atları üzerinde, kendilerini belli etmeyen bir kavim görüyoruz!” dediler.

Malik b. Avf:

“Onlar, Evs ve Hazreclerdir.

Onlardan da size zarar gelmez!” dedi.[231]

Dağ yolunun dibine varınca, Benî Süleymlerin gittikleri yolu tuttular.

Orada birtakım atlılar göründü.[232]

Malik b. Avf:

“Bakınız! Neler görüyorsunuz?” diye sordu.

Arkadaşları:

“Atlar üzerinde, heykeller gibi kimseler görüyoruz!” dediler.

Malik b. Avf:

“Onlar, Ka’b b. Lüeyylerdir!

Onlar sizinle çarpışırlar!” dedi.

Süvariler gelip sarınca, Malik b. Avf esir düşmekten korkarak hemen atından indi. Bir çalının içine saklandı.

Sonra, kaya aralarından, dağın tepesindeki hurma ağacının yanına kadar çıkıp canını kurtardı, arkasından gelenlere yakalanmadı.[233]

---

230 Süleym oğulları, aralarında, “Analarınızın oğullarını öldürmekten el çekiniz!” diyerek el çekmişlerdi (Vâkıdî, Megâzî, 3/912, 913, İbn Sa’d, 2/151).

231 İbn İshak, İbn Hişam, 4/97-98, Vâkıdî, Megâzî, 3/916-917.

232 İbn İshak, İbn Hişam, 4/98.

233 Vâkıdî, Megâzî, 3/917.

Malik b. Avf, arkadaşlarına:

“Bakınız! Daha neler görüyorsunuz?” diye sordu.

Arkadaşları:

“Uzun bacaklı, mızraklarını omuzlarının üzerlerine koymuş, başlarına bez sarmış birtakım atlılar;[234] aralarında da, başına sarı sarık sarmış, mızrağı omuzunda, sert adımlarıyla yeri sarsa sarsa yürüyen bir adam görüyoruz!” dediler.

Malik b. Avf:

“İşte o, Safiyye’nin oğlu[235] Zübeyr b. Avvam’dır!

Lât’a yemin ederim ki; o, sizinle karşılaşacak![236] Sizi yerinizden ayıracaktır!” dedi.[237]

Gerçekten de, Zübeyr b. Avvam, onları görünce, bulundukları yerden indirip kaçırıncaya kadar saldırmaktan geri durmadı.[238]

Malik b. Avf kaçıp kendisine ait Liyye kalesine, oradan da Sakîflerin kalesine sığındı.[239]

Sa’d b. Bekr Oğullarından Bicad’ın Yakalanıp Esir Edilişi

Sa’d b. Bekr oğullarından Bicad ağır bir suç işlemiş,[240] bir Müslümanı tutup azalarını kesmiş, sonra da kendisini ateşe atarak yakmıştı.

Bicad, suçunun ağırlığını bildiği için, kaçmıştı.[241]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sa’d b. Bekr oğullarından Bicad’ı yakalayabilirseniz, onun elinizden kaçıp kurtulmasına meydan vermeyiniz!” buyurmuştu.

Müslümanlar onu yakaladılar[242] ve ev halkı ile birlikte esir ettiler.[243]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sütkardeşi olan, Benî Sa’dlardan Şeymâ da, Bicad ve onun ev halkı ile birlikte esir edilmiş bulunuyordu.[244]

---

234 İbn İshak, İbn Hişam, 4/98, Vâkıdî, Megâzî, 3/917.
235 Vâkıdî, Megâzî, 3/917.
236 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99.
237 Vâkıdî, Megâzî, 3/917.
238 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99, Vâkıdî, Megâzî, 3/917.
239 Vâkıdî, Megâzî, 3/917.
240 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100, Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
241 Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
242 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100, Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
243 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100.
244 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100.

Şeymâ'nın Peygamberimiz Aleyhisselamla Konuşması

Şeymâ esirler arasında getirilirken yolda kendisine katı ve sert davranılınca:

"Biliniz ki; vallahi, ben sizin efendinizin sütkardeşiyim!" dedi.

Fakat, onun bu sözüne pek inanmadılar. Kendisini Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdiler.[245]

Şeymâ:

"Yâ Muhammed![246] Yâ Rasûlallah![247] Ben senin sütkardeşinim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Buna alamet ve işaret nedir?[248]

Doğru söylüyorsan, benim tarafımdan sana yapılmış, belirsiz olmayan bir iz gösterebilir misin?" diye sordu.[249]

Şeymâ, kolunu açıp:

"Evet yâ Rasûlallah! Sen küçük iken, beni ısırmıştın! İşte, ısırık izi![250]

Arkamda, omuzumda bulunan ısırık izi ki, onu sen ısırmıştın!

O zaman, ben seni kucağıma almıştım![251]

Sirer vadisinde, ailemizin davarlarını otlatıyorduk.

O zaman, benim babam, senin de (süt) babandı.

Benim annem, senin de (süt) annendi.

Seni memeden ben ayırmıştım.

Hatırladın mı şimdi yâ Rasûlallah?" dedi.[252]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ısırık izini görünce hatırladı ve tanıdı.

Ridasını yere serdikten sonra, Şeymâ'yı onun üzerine oturttu ve ona:

"Hoşgeldin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın gözleri yaşla doldu.[253]

Ona annesini ve babasını sordu.

---

245 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100-101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913, Belâzurî, Ensâb, 1/193, Taberî, Târîh, 3/131, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
246 Vâkıdî, Megâzî, 3/913, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
247 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Beyhakî, Delâil, 5/199.
248 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913, Taberî, Târîh, 3/131, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
249 Beyhakî, Delâil, 5/199, Zehebî, Târîh, s. 507, İbn Kesîr, Bidâye, 4/364.
250 Beyhakî, Delâil, 5/199, Zehebî, Târîh, s. 507.
251 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100-101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913, Taberî, Târîh, 3/131-132 İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
252 Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
253 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913.

Şeymâ, onların daha önce ölmüş olduklarını haber verdi.[254]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeymâ'ya:

"İstersen, sevgi ve saygı görerek yanımda otur![255]

İstersen, yararlanacağın mallar verip, seni kavim ve kabilenin yanına döndüreyim?

Ben sana bunu da yaparım" buyurdu.

Şeymâ:

"Olur! Sen bana mal ver[256] ve kavmimin yanına çevir" dedi.[257] Müslüman oldu.[258]

Allah ondan razı olsun!

Şeymâ, Bicad'ın karısının ricası üzerine, suçunun bağışlanmasını, serbest bırakılmasını, Peygamberimiz Aleyhisselamdan diledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeymâ Hatunun bu dileğini de yerine getirdi.

Şeymâ Hatuna, ailelerinden kimler kaldığını sordu.

Şeymâ Hatun, kız ve oğlan kardeşleri ile amcası Ebu Bürkan'ın sağ olduklarını haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeymâ Hatuna:

"Sen şimdi Ci'râne'ye dön!

Orada kavminle birlikte bulun.

Ben şimdi Taif'e gideceğim. Oradan Ci'râne'ye döneceğim" buyurdu, onu Ci'râne'ye yolladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Taif'ten Ci'râne'ye döndüğü zaman, Şeymâ Hatuna ve aile halkından sağ olanlara, deve ve davar verdi.[259]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şeymâ Hatuna, ayrıca bir erkek ve bir de kadın köle verdi.

Şeymâ Hatun onları birbirleriyle evlendirdi.[260]

---

254 Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
255 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913.
256 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Taberî, Târîh, 3/132, İbn Kesîr, Bidâye, 4/364, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
257 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913, Taberî, Târîh, 3/132, İbn Kesîr, Bidâye, 4/364, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
258 Vâkıdî, Megâzî, 3/913, İbn Hacer, İsâbe, 4/344.
259 Vâkıdî, Megâzî, 3/913-914.
260 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/913, Belâzurî, Ensâb, 1/93.

Mücahidlerin Kadın, Çocuk ve Köle Öldürmemeleri İçin Uyarılışı

Süleym oğulları öncü süvari birliğini teşkil ediyorlar, Halid b. Velid de onların kumandanı bulunuyordu.[261]

Peygamberimiz Aleyhisselam bir kadın ölüsüne rastlamıştı ki, halk onun başına toplanmışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir bu?" diye sordu.

"Bir kadındır. Halid b. Velid öldürdü!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada bulunanlardan birisine:

"Halid'e yetiş! Ona:

'Resûlullah seni çocuk, kadın ve hizmetçi öldürmekten men ediyor!' de!" buyurdu.[262]

Peygamberimiz Aleyhisselam, başka bir kadın ölüsü gördü ve onu kimin öldürdüğünü sordu.

Bir adam:

"Yâ Rasûlallah!

Onu ben öldürdüm!

Kendisini terkime almıştım. O beni öldürmek isteyince, ben onu öldürdüm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun gömülmesini emretti.[263]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlerin çocukları da öldürmeye başladıklarını işitince, mücahidlere:

"Dikkat ediniz! Çocuklar öldürülmeyecektir!

"Dikkat ediniz! Çocuklar öldürülmeyecektir!

"Dikkat ediniz! Çocuklar öldürülmeyecektir!" buyurdu.

Useyd b. Hudayr:

"Yâ Rasûlallah! Onlar, müşriklerin çocukları değiller mi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizin en hayırlılarınız da, müşriklerin çocukları değiller midir?

Her çocuk, İslâm yaratılışı üzere doğar, dili dönünceye kadar, öyle gider.

Ana ve babaları onu ya Yahudileştirir, ya da Hıristiyanlaştırır!" buyurdu.[264]

---

261 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100, Vâkıdî, Megâzî, 3/912.
262 Vâkıdî, Megâzî, 3/912.
263 Vâkıdî, Megâzî, 3/905, Ahmed b. Hanbel, 3/435.
264 Vâkıdî, Megâzî, 3/915.

Ebu Âmir el-Eş'arî'nin Evtas'ta Savaşması ve Orada Şehit Oluşu

Huneyn'de bozguna uğrayan Hevâzinlerden bir kısmı Evtas ordugâhında toplanmışlardı. Toplananların sayısı pek çoktu.[265]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sancak bağlayarak, Ebu Âmir el-Eş'arî'yi Seleme b. Ekvâ ile birlikte Evtas'a gönderdi.

Evtas'ta üslenen müşrikler, kendilerini savundular.[266]

Hevâzinlerden bir adam, meydana çıkıp:

"Benimle çarpışacak kim var?" diyerek bağırdı.

Ebu Âmir ona karşı vardı.[267] Adam Ebu Âmir'e saldırdı.

Ebu Âmir onu İslâmiyete davet etti[268] ve:

"Ey Allah! Şahit ol ona! (Onu İslâmiyete davet ettiğime!)" dedi.[269]

Üzerine yürüdü. Onu öldürdü.

Sonra, ikinci bir adam çıkıp Ebû Âmir'e saldırdı.

Ebu Âmir, onu İslâmiyete davet etti ve:

'Ey Allah! Şahit ol ona! (Onu İslâmiyete davet ettiğime!)" dedi.

Vurup onu da öldürdü.

Hevâzinler birer birer meydana çıkıyor, Ebu Âmir'e saldırıyor, Ebu Âmir de onları önce İslâmiyete davet ediyor, sonra da üzerlerine yürüyüp onları öldürüyordu.

Ebu Âmir, böylece, onlardan dokuz kişi öldürdü.[270]

Dokuzuncusu, çarpışmak için alâmetlenmiş, koşa koşa gelmişti.

Meydana çıkan onuncu adam, başına sarı bir sarık sarmıştı.[271]

Gelir gelmez, Ebu Âmir'e saldırdı.

Ebu Âmir de onun üzerine yürüdü.

Kendisini önce İslâmiyete davet etti ve sonra da:

"Ey Allah! Şahit ol ona! (Onu İslâmiyete davet ettiğime!)" dedi.

---

265 Vâkıdî, Megâzî, 3/915, İbn Sa'd, 2/151-152.
266 Vâkıdî, Megâzî, 3/915, İbn Sa'd, 4/357.
267 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99.
268 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99, Vâkıdî, Megâzî, 3/915.
269 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99.
270 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99, Vâkıdî, Megâzî, 3/915.
271 Vâkıdî, Megâzî, 3/915.

Adam:

“Ey Allah! Bana şahit olma!” deyince, Ebu Âmir ondan elini çekti, adam da kaçıp kurtuldu.

Kendisi, sonradan Müslüman oldu. İslâmiyet amelleriyle Müslümanlığını güzelleştirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu gördükçe:

“Bu, Ebu Âmir’in kaçırdığıdır!” buyururdu.[272]

Benî Cüşem b. Muaviyelerden Hâris’in oğulları Ali ile Evfâ, Ebu Âmir’e ok atarak, biri onu kalbinden, diğeri de dizinden vurdu.[273]

Ebu Musa el-Eş’arî der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam beni de amcam Ebu Âmir’le birlikte göndermişti.

Savaş sırasında Ebu Âmir’in dizine Cüşem kabilesinden birisi tarafından bir ok atılmıştı.

Okçu, okunu Ebu Âmir’in dizkapağına saplamıştı.

Hemen, Ebu Âmir’in yanına koştum.

Ona:

‘Ey amca! Oku sana kim attı?’ diye sordum.

‘İşte, ok atan katilim şudur!’ diyerek onu gösterdi.

Ben hemen katile doğru koştum ve yetiştim.

Katil, beni görünce, dönüp kaçmaya başladı. Ben de onun ardına düştüm.

Hem koşuyor, hem de:

‘Sen kaçmaktan utanmıyor musun? Niçin durmuyorsun?’ diyerek bağırıyordum.

Adam, nihayet, kaçmaktan vazgeçti.

Her ikimiz kılıçlarımızla vuruşmaya başladık. En sonunda, ben onu öldürdüm.

Sonra, Ebu Âmir’in yanına gelip:

‘Allah, adamını öldürdü!’ dedim.

Amcam, bana:

‘Şu oku dizimden çek, çıkar!’ dedi.

Ben de oku hemen çıkardım.

Fakat, okun yerinden pek çok su boşandı.

---

272 İbn İshak, İbn Hişam, 4/99-100, İbn Kesîr, Bidâye, 4/338.
273 İbn İshak, İbn Hişam, 4/100.

Amcam hayatından umudunu kesti ve bana:

'Ey kardeşimin oğlu! Peygamber Aleyhisselama benden selam söyle! Benim için Allah'tan mağfiret dilesin!' dedi ve beni kendisinin yerine halkın üzerine kumandan tayin etti.[274]

Ebu Âmir sancağı Ebu Musa'ya verdi ve:

'Atımı, silahımı Peygamber Aleyhisselama teslim et' dedi.[275]

Ebu Âmir, bir müddet sonra, şehit olarak vefat etti.[276]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Ebu Musa el-Eş'arî, sancağı alınca, savaşmaya girişti.

Allah, fetih ve zaferi onun eliyle gerçekleştirdi. Evtas'ta toplanan halkı bozguna uğrattı.[277] Onlar, Evtas'tan Taif'e kaçtılar.[278]

Ebu Musa el-Eş'arî der ki:

"Evtas'tan dönüp Peygamber Aleyhisselamın huzuruna girdim.[279]

Ebu Âmir'in silahını, atını ve sair eşyasını da yanımda götürdüm.[280]

Resûlullah Aleyhisselam, o sırada, hasırdan örülmüş, üstüne şilte serilmiş bir somya üzerinde yatıyordu.

Hasırın örgüleri, kendisinin sırtına ve böğürlerine iz yapmıştı.[281]

Resûlullah Aleyhisselam, bayrağı benim elimde görünce:

'Ey Ebu Musa! Yoksa Ebu Âmir öldürüldü mü?' diye sordu.[282]

Kendi haberimizi ve Ebu Âmir'in haberini ve:

'Resûlullah Aleyhisselam benim için Allah'tan mağfiret dilesin!' dediğini arzettim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam, abdest suyu isteyip abdest aldı.[283]

İki rekat namaz kıldı.[284]

Sonra, ellerini kaldırıp:

'Ey Allah'ım! Kulcağızın Ebu Âmir'i yarlıga!' diyerek dua etti.

---

274 Buhârî, Sahîh, 5/101-102, Taberî, Târîh, 3/131.
275 Vâkıdî, Megâzî, 3/916.
276 Buhârî, Sahîh, 5/102.
277 İbn İshak, İbn Hişam, 4/97, Vâkıdî, Megâzî, 3/916, İbn Sa'd, 4/358.
278 Belâzurî, Ensâb, 1/365.
279 Buhârî, Sahîh, 5/102.
280 Vâkıdî, Megâzî, 3/916, İbn Sa'd, 4/358.
281 Buhârî, Sahîh, 5/102.
282 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/35.
283 Buhârî, Sahîh, 5/102.
284 Vâkıdî, Megâzî, 3/916.

Dua ederken ellerini o kadar kaldırdı ki, koltuklarının beyazlığını gördüm!

Sonra:

'Ey Allah'ım! Onu, yarattığın insanlardan çoğuna, Kıyamet gününde mertebece üstün kıl![285] Cennette onu ümmetimin üstünlerinden eyle!' diye dua etti.[286]

'Yâ Rasûlallah! Biliyorum ki; Yüce Allah Ebu Âmir'i muhakkak yarlıgamış, kendisi şehit olarak da öldürülmüştür.

Yâ Rasûlallah! Benim için de Allah'tan mağfiret dile!' dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Allah'ım! Abdullah b. Kays'ın günahını bağışla!

Kıyamet günü, onu da, girilecek üstün bir mertebeye girdir![287]

Onu da ümmetimin üstünlerinden eyle!' diyerek dua etti ve Ebu Âmir'in terikesini oğluna vermemi bana emir buyurdu, verdim."[288]

Huneyn ve Evtas Şehitleri

1. Eymen b. Ubeyd,
2. Sürâka b. Hâris,
3. Ebu Âmir el-Eş'arî,[289]
4. Rukaym b. Sâbit,[290]
5. Zeyd b. Rebia.[291]

Allah onlardan razı olsun!

Halid b. Velid'in Yaralanışı ve Yarasının İyileştirilişi

Abdullah b. Ezher der ki:

"Halid b. Velid, Resûlullah Aleyhisselamın süvari birliği kumandanı idi.

Kâfirleri bozguna uğrattığı zaman, Resûlullah Aleyhisselamı gördüm.

Müslümanlar konak yerlerine dönüyor, Resûlullah Aleyhisselam da Müslümanlar arasında bulunuyor ve:

---

285 Buhârî, Sahîh, 5/102.
286 Vâkıdî, Megâzî, 3/916, İbn Sa'd, 4/358.
287 Buhârî, Sahîh, 5/102.
288 Vâkıdî, Megâzî, 3/916.
289 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Vâkıdî, Megâzî, 3/922, İbn Hazm, Cevâmi, s. 241, Beyhakî, Delâil, 5/154-155, İbn Seyyid, 2/193, İbn Kesîr, Bidâye, 4/340, Heysemî, 6/189-190, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 47, Diyarbekrî, 2/109.
290 Vâkıdî, Megâzî, 3/922, İbn Seyyid, 2/193, Zürkânî, 3/24.
291 Heysemî, 6/189.

'Bana Halid b. Velid'in konak yerini kim gösterir?' diye soruyordu.

Hemen koşup Resûlullah Aleyhisselamın önüne vardım.

Bize Halid b. Velid'in konak yeri gösterildi.

O sırada, Halid b. Velid, hayvanının sırtına dayanmış, duruyordu.

Resûlullah Aleyhisselam onun yanına varıp yarasına baktı.[292] Yarası çok ağırdı.[293] Yarasının üzerine püskürdü.[294] Yarası hemen iyileşti.[295]

Huneyn Esirleriyle Ganimet Mallarının Ci'râne'ye Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Huneyn'de alınan esirlerle ganimet mallarını biraraya toplattı ve bunların üzerine Mes'ud b. Amr el-Gıfârî'yi memur etti.

Esirlerle ganimet mallarının Ci'râne'ye götürülüp orada tutulması için emir verdi.[296]

Esirlerin başına Ebu Süfyan b. Harb'in[297] veya Büdeyl b. Verkâ'nın dikildiği de rivayet edilir.[298]

Esirlerin pek çok olduğu gözönünde tutulursa, esirlerin başına her üçü de dikilmiş olabilir.

Müslümanlar, aldıkları ganimetleri, memur tayin olununcaya kadar, bir yerde muhafaza etmekte idiler.

"Allah'a ve ahiret gününe inananlar, bölüştürülünceye kadar, onlardan bir şey almasınlar!" diyerek halka ilan edildi.[299]

Huneyn'de Tazelenen ve Hükme Bağlanan Bir Kan Dâvâsı

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir gün, öğle namazını kıldıktan sonra, bir ağacın gölgesine gidip oturmuştu.

Gatafanların başkanı Uyeyne b. Hısn ile Akra' b. Hâbis kalkıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardılar:

Uyeyne b. Hısn, öldürülmüş olan Adbatu'l-Eşcâî'ye karşılık kısas edilmek üzere Muhallim b. Cessâme'nin kendilerine teslimini istiyor; Akra' b. Hâbis de Hındıf adına Muhallim b. Cessâme'nin savunmasını yapıyordu.[300]

292 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/380-381, Ahmed b. Hanbel, 4/88.
293 Süheylî, 7/384.
294 Ahmed b. Hanbel, 4/88.
295 Süheylî, 7/284.
296 İbn İshak, İbn Hişam, 4/101, Taberî, Târîh, 3/132.
297 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/381.
298 Vâkıdî, Megâzî, 3/923.
299 Vâkıdî, Megâzî, 3/917-918.
300 İbn İshak, İbn Hişam, 4/275, Vâkıdî, Megâzî, 3/919, Ahmed b. Hanbel, 5/112.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi yâ Rasûlallah! O benim kadınlarıma ölüm acısını tattırıp canlarını yaktığı gibi, ben de onun kadınlarına ölüm acısını tattırıp canlarını yakmadıkça, onun yakasını bırakmam!" dedi.[301]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Uyeyne b. Hısn'a:

"Onun (öldürülenin) diyetini (kan bedelini) alsan, olmaz mı?" buyurdu.

Uyeyne b. Hısn, Peygamberimiz Aleyhisselamın teklifini kabule yanaşmadı. Sesler yükseldi, gürültüler çoğaldı.[302]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Bu seferimiz sırasında elli deve, dönüşümüzde elli deve diyet alacaksınız!" buyurdu.

Uyeyne b. Hısn, yine yanaşmadı.[303]

Mükeytel (veya Müleyser) adlı kısa boylu,[304] tam silahlı, eli kalkanlı[305] bir adam kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Doğrusu, ben, İslâmiyetin başında, böyle bir adam öldürme işine rastlamadım!

Önde gelen davar okla vurulunca, arkadaki ürker, kaçar!

Sen bugün kana kanla hüküm ver de, yarın istersen değiştir, diyet üzerine hüküm ver!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, elini kaldırarak:

"Hayır! Bu seferimiz sırasında, hemen elli deve, dönüşümüzde de elli deve diyet alacaksınız!" buyurdu.[306]

Akra' b. Hâbis; Uyeyne b. Hısn ve Kayslarla bir tarafa çekildi ve onlara:

"Ey Kays topluluğu! Siz, öldürülmüş bir kişi yüzünden halk arasında meydana gelen gerginliği gidermek isteyen Resûlullah Aleyhisselamın sizi lânetlemeyeceğinden, yahut Resûlullahın size kızmayacağından, onun kızmasıyla da Allah'ın size gazap etmeyeceğinden emin misiniz?!

Akra'ın varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; ya Resûlullah Aleyhisselama boyun eğersiniz, o da bu hususta dilediğini yapar, ya da Benî Temimlerden adamınızın kâfir olarak öldürüldüğüne ve

301 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Ahmed b. Hanbel, 5/112.
302 Vâkıdî, Megâzî, 3/919.
303 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Ahmed b. Hanbel, 5/112.
304 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Vâkıdî, Megâzî, 3/919, Ahmed b. Hanbel, 5/112.
305 Vâkıdî, Megâzî, 3/919.
306 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Vâkıdî, Megâzî, 3/920, Ahmed b. Hanbel, 5/112.

hiçbir zaman namaz kılmadığına şehadet edecek elli kişi getiririm de, onun ne öcü alınır, ne de ondan dolayı size bir diyet ödenir!" dedi.

Akra'ın bu sözünü işitince,[307] diyet almayı kabul ettiler.[308]

O sırada, Muhallim b. Cessâme halkın yanında bulunuyor, ona:

"Git de, Resûlullah Aleyhisselam senin için Allah'tan mağfiret dilesin!"[309] diyorlar; Peygamberimiz Aleyhisselamın yanındaki kimseler de, Akra' b. Hâbis'e:

"Şu adamınız nerede ise gelse de, Resûlullah Aleyhisselam onun için Allah'tan mağfiret dilese olmaz mı?" deyip duruyorlardı.[310]

Uzun boylu, hafif etli, üzerine yeni bir elbise giymiş, kısas olarak öldürülmek için hazırlanmış bir adam kalkıp Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne oturdu.[311]

Adamın gözlerinden yaşlar akıyordu.

"Yâ Rasûlallah! İşitmiş olduğun işten dolayı, ben nedâmet ve Allah'a tevbe ediyorum!

Sen benim için Allah'tan mağfiret dile!" dedi.[312]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"İsmin nedir?" diye sordu.

Adam:

"Ben Muhallim b. Cessâme'yim!" dedi.[313]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Demek, sen 'Allah'a iman ettim!' diyen bir adamı,[314] daha İslâmiyetin başlangıcında, silahınla öldürdün hâ?!" buyurdu.[315]

"Ey Allah'ım! Muhallim b. Cessâme'yi yarlıgama!

Ey Allah'ım! Muhallim b. Cessâme'yi yarlıgama!

Ey Allah'ım! Muhallim b. Cessâme'yi yarlıgama!" diyerek dua etti.[316]

Hasanü'l-Basrî'nin sözlerini yeminle te'kid ederek bildirdiğine göre; Muhallim b. Cessâme çok kalmadı, bir hafta sonra öldü!

---

307 İbn İshak, İbn Hişam, 3/277.
308 İbn İshak, İbn Hişam, 4/277, Vâkıdî, Megâzî, 3/920.
309 Vâkıdî, Megâzî, 3/920.
310 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Ahmed b. Hanbel, 5/112.
311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Vâkıdî, Megâzî, 3/920.
312 Vâkıdî, Megâzî, 3/920.
313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Vâkıdî, Megâzî, 3/920, Ahmed b. Hanbel, 5/112, Belâzurî, Ensâb, 1/385.
314 Belâzurî, Ensâb, 1/386.
315 Vâkıdî, Megâzî, 3/920.
316 İbn İshak, İbn Hişam, 4/276, Vâkıdî, Megâzî, 3/920, Ahmed b. Hanbel, 5/112.

Yer onun ölüsünü dışarı attı.[317]

Sonra, onu tekrar gömdüler.

Yer onu yine dışarı attı.[318]

Bunun üzerine, kavmi onun ölüsünü iki dağ arasına bıraktılar.[319] Vahşi hayvanlar onu yediler![320]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhallim b. Cessâme'nin akıbetini işitince:

"Vallahi, yer ondan daha kötüsünün üzerini örtmüştür.

Fakat, Allah, aranızdaki yasak (birbirinizin canına kıymamak) hakkında, gösterdiği şeyle size öğüt vermek istemiştir" buyurdu.[321]

Kur'ân-ı Kerîm'in Huneyn Savaşı Münasebetiyle Açıklaması

"Andolsun ki; Allah, birçok yerlerde ve Huneyn gününde, size yardım etmiştir. (O Huneyn gününde ki) çokluğunuz size kibir ve gurur vermişti[322] de, bu, size gelecek şeyden bir şeyi gidermeye yaramamıştı.

Yeryüzü, o genişliğine rağmen, başınıza dar gelmişti.

(Düşman karşısında) bozguna uğrayarak gerisin geri dönüp gitmiştiniz.

Sonra, Allah, Resûlü ile mü'minlerin üzerine sekînetini indirdi.

Görmediğiniz ordularını indirdi ve kâfirleri azaplandırdı.

Bu, o kâfirlerin cezası idi.

Sonra, Allah, bunun ardından kimi dilerse tevbesini kabul eder.

Allah çok yarlıgayıcı ve esirgeyicidir."[323]

Tufeyl b. Amr'ın Zülkeffeyn Putunu Yıkmaya Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Hevâzinleri bozguna uğratıp Taif üzerine yürümek istediği sırada,[324] Tufeyl b. Amr:

"Yâ Rasûlallah! Beni Amr b. Hümeme'nin putu olan Zülkeffeyn'e gönder de, onu yıkayım?" dedi.[325]

---

317 İbn İshak, İbn Hişam, 4/277.
318 Vâkıdî, Megâzî, 3/921.
319 İbn İshak, İbn Hişam, 4/277, Vâkıdî, Megâzî, 3/921.
320 Vâkıdî, Megâzî, 3/921.
321 İbn İshak, İbn Hişam, 4/277.
322 Müslümanlardan bazıları, "Biz artık azlık sebebiyle mağlup olur değiliz!" diyerek, çokluklarıyla gururlanmışlardı (İbn İshak, İbn Hişam, 4/87).
323 Tevbe: 25-27.
324 Vâkıdî, Megâzî, 2/870, 3/923, İbn Sa'd, 2/157, 4/239.
325 Vâkıdî, Megâzî, 3/923, İbn Sa'd, 2/157.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur!" buyurdu.[326]

Onu Zülkeffeyn'i yıkmaya, yok etmeye gönderdi.[327]

Kavminin İslâm ordusunu desteklemek üzere Taif'e gelip kavuşmalarını sağlamasını da ona emir buyurdu.[328]

Tufeyl b. Amr, acele kavminin yanına gitti.[329]

Zülkeffeyn; Huzâaların ve Devsîlerin putu idi.

Bunlar, hac yaptıktan sonra Zülkeffeyn'in yanına uğrayıp tazim vazifelerini yerine getirmedikçe, evlerine gelmezlerdi.[330]

Zülkeffeyn putu tahtadan yapılmıştı.[331]

Tufeyl b. Amr onu yıktı.[332] Kırdı.[333] Üzerinde ateş yaktı.[334] Ateş birden alevlenip tutuştu.[335]

Tufeyl b. Amr, onu böyle ateşe verip yakarken, şöyle diyordu:

"Ey Zülkeffeyn! Ben senin kullarından değilim.

Bizim doğumumuz, senin doğumundan daha eskidir!

Ben senin içine ateş doldurdum!"[336]

Zülkeffeyn yakılıp ortada tapılacak bir şey kalmayınca, Devs kabilesi halkı topluca Müslüman oldular.[337]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Tufeyl b. Amr, yanına kavminden 400 kişi alarak acele yola çıktı.

Gelişinden dört gün sonra, Peygamberimiz Aleyhisselama kavuştu.

Yanında, ağır savaş aracı olarak debbabe ile mancınık da getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ezd topluluğu! Bayrağınızı kim taşıyor?" diye sordu.

Tufeyl b. Amr:

---

326 Vâkıdî, Megâzî, 3/923, İbn Sa'd, 2/157, İbn Seyyid, 2/200.
327 İbn Habib, s. 318-319.
328 İbn Sa'd, 4/239, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/80.
329 Vâkıdî, Megâzî, 3/923, İbn Sa'd, 2/157.
330 İbn Sa'd, 4/239-240.
331 İbn İshak, İbn Hişam, 2/24, İbn Sa'd, 4/239.
332 İbn Abdilberr, 2/762.
333 İbn İshak, İbn Hişam, 2/24-25, Vâkıdî, Megâzî, 2/870, 3/923, Ebu'l-Münzir, s. 37, Ezrakî, 1/131, İbn Sa'd, 2/157, 4/240, İbn Abdilberr, 2/762.
334 İbn Sa'd, 4/240.
335 Vâkıdî, Megâzî, 3/923, İbn Sa'd, 2/157-158, İbn Seyyid, 2/200, Halebî, 3/215.
336 Aynı kaynaklar.
337 Aynı kaynaklar.

"Bayrağı Cahiliye çağında Numan b. Zarâfe veya Bâziyetü'l-Lehbî adındaki kişi taşır idi" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ona taşıtmakta isabet etmişsiniz!" buyurdu.[338]

Taif'in Kuşatılması

Taif; râkımı yüksekçe, akarsuları, ekinlikleri, hurma bahçeleri, üzüm bağları bulunan, muz ve sair meyveler yetişen,[339] Mekke'nin doğusunda, Mekke'ye iki-üç merhalelik büyük bir şehirdir.[340]

Mekke'den Taif'e, yaya yürüyüşüyle bir günde çıkılır, oradan Mekke'ye yarım günde inilir.[341]

Evtas'ta tutunamayarak bozguna uğrayan Sakîfler, Taif'e sığınıp şehrin kapılarını üzerlerine kilitlemişler, savaşmaya hazırlanmışlardı.[342]

Sakîfler, daha önce, kalelerini de onarmış, bir yıl kuşatılacak olsalar ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar gıda, erzak maddelerini de kale içinde depolamış bulunuyorlardı.[343]

Taif kalesi, şehrin üzerinde olup, iki kapılı idi.[344]

Sakîfler, debbabe, mancınık ve kalkan yapma sanatını öğrenmek üzere Urve b. Mes'ud ile Gaylan b. Seleme'yi, daha önce Cüreş'e göndermişlerdi.

Bunun için, bunlar, ne Huneyn savaşında, ne de Taif'in kuşatılmasında bulunmamışlardır.[345]

Bunlar, bu sanatları öğrenince, Taif kalesinde görevlendirileceklerdi.[346]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Huneyn'den boşalınca, Taif'te üslenen düşmanlar üzerine yürümeye hazırlandı.[347]

Halid b. Velid'i 1.000 kişilik bir kuvvetle,[348] öncü birliği olarak önden yola çıkardı.[349]

338 Aynı kaynaklar.
339 Yâkût, 4/8-9.
340 Kastallânî, Mevâhib, 1/214.
341 Yâkût, 4/8.
342 İbn İshak, İbn Hişam, 4/121, Vâkıdî, Megâzî, 3/924, İbn Sa'd, 2/158, Taberî, Târîh, 3/132.
343 Vâkıdî, Megâzî, 3/924, İbn Sa'd, 2/158, İbn Seyyid, 2/200-201.
344 Vâkıdî, Megâzî, 3/924.
345 İbn İshak, İbn Hişam, 4/121, Vâkıdî, Megâzî, 3/924, Taberî, Târîh, 3/132.
346 Vâkıdî, Megâzî, 3/924.
347 İbn İshak, İbn Hişam, 4/121, Taberî, Târîh, 3/132.
348 Diyarbekrî, 2/110.
349 İbn Sa'd, 2/158, İbn Seyyid, 2/200.

Peygamberimiz Aleyhisselam önce Evtas karargâhına uğradı.[350]

Oradan Nahletü'l-Yemâniye üzerine doğru gitti.

Sonra Karn'a, sonra Müleyha'ya, sonra Liyye'nin Buhretü'r-Riga' mevkiine uğradı.

Peygamberimiz Aleyhisselam Liyye'de bir mescid yaptı ve mescidin içinde namaz kıldı.[351]

Mescidin duvar taşlarını ashab taşımış, duvarlarını Peygamberimiz Aleyhisselam örmüştür.[352]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle namazını Liyye'de kıldığı zaman orada gördüğü bir köşkün kime ait olduğunu, Liyyelilerden sordu.

Liyyeliler:

"Bu, Malik b. Avf'ın köşküdür" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Malik b. Avf nerededir?" diye sordu.

"Onun şimdi Sakîflerin kalesinde olduğunu göreceksin!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Köşkün içinde kim var?" diye sordu.

Liyyeliler:

"Hiç kimse yok!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, mücahidlere:

"Yakınız onu!" buyurdu.

Köşk öğle vaktinden güneş batıncaya kadar yakıldı.

Müslümanlar Evtas'a yürüdükleri zaman Malik b. Avf Taif'e gitmişti.

Taiflilerin muhasara edileceklerini düşünerek hazırlandıklarını, kalelerini onarmış ve kalenin içine de yeteri kadar yiyecek toplamış olduklarını gören Mâlik b. Avf, bunun üzerine, Taif'te oturmuştu.[353]

Beliyye'de, Ebu Uhayha Saîd b. Âs'ın mülkü ve bu mülkün yüksekçe bir tarafında da kabri bulunuyordu.[354]

Ebu Uhayha, müşrik olarak ölmüştü.[355]

Peygamberimiz Aleyhisselam kabre doğru bakınca, Hz. Ebu Bekir:

"Allah bu kabrin sahibine lânet etsin!

---

350 Vâkıdî, Megâzî, 3/924.
351 İbn İshak, İbn Hişam, 4/124, Vâkıdî, Megâzî, 3/924, Taberî, Târîh, 3/133.
352 Vâkıdî, Megâzî, 3/924.
353 Belâzurî, Fütûh, 1/65.
354 Vâkıdî, Megâzî, 3/925, Belâzurî, Ensâb, 1/368.
355 Belâzurî, Ensâb, 1/368.

Çünkü o, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne meydan okuyanlardandı!" dedi.

O sırada, Ebu Uhayha'nın iki oğlu; Amr b. Saîd ile Eban b. Saîd, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunuyorlardı.

Bunlar, Hz. Ebu Bekir'in sözüne karşılık olarak:

"Hayır! Allah Ebu Kuhâfe'ye lânet etsin! Çünkü, o misafirleri ağırlamaz, haksızlığa engel olmazdı!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ölüler hakkında -isterse onlar müşrik olsunlar- kötü söz söylemek onlara erişmez, fakat dirileri incitir!" buyurunca, Ebu Bekir de, Saîd b. Âs'ın oğulları da sustular.

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam Liyye'den ayrıldı.[356]

Liyye'den ayrılınca Dayka yolunu tuttu.[357]

"Bu yolun ismi nedir?" diye sordu.

"Dayka'dır!" denildi.[358]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! O, Yüsrâ'dır!" buyurdu.

Sonra, Nahb'e uğradı.

Sakîflerden bir adamın mülkünün yakınında bulunan, Sâdıra diye anılan sidre ağacının altına indi.

Sakafî'ye:

"Ya dışarı çıkarsın, ya da bahçenin duvarlarını üzerine yıkarız!" diye haber saldı.

Adam dışarı çıkmayınca, Peygamberimiz Aleyhisselam bahçe duvarlarının yıkılmasını,[359] içinde bulunan şeylerin de yakılmasını emir buyurdu.[360]

Ebu Rigal ve Onun Kabrinden Çıkarılan Altın Dal

Abdullah b. Amr b. Âs der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte Taif'e giderken, bir kabre rastladık.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bu kabir Ebu Rigal'in kabridir. Kendisi, Harem'de bulunur ve onunla korunurdu.

356 Vâkıdî, Megâzî, 3/925, Belâzurî, Ensâb, 1/368.
357 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/925, Taberî, Târîh, 3/133.
358 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Taberî, Târîh, 3/133.
359 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/925, Taberî, Târîh, 3/133.
360 Vâkıdî, Megâzî, 3/925.

Harem'den çıkınca, kavminin uğradığı azaba o da uğrayıp öldü ve buraya gömüldü.

Buna alâmet de, kendisinin yanına gömülmüş olan altından bir daldır.

Kabri açarsanız, onun yanındaki altın dala rastlarsınız!' buyurdu.

Halk, hemen kabri açmaya giriştiler ve altın dalı bulup çıkardılar."[361]

Ebu Rigal, bu altın dala asa gibi dayanırdı.

Bu dalın ağırlığı yirmi rıtldan fazla idi.[362]

Rıtl; oniki ukiyye, bir ukiyye de kırk dirhem olduğuna göre, altın dalın ağırlığı bin dirhemi aşıyordu.

Rivayete göre; Ebu Rigal, Semûd kavminden olup, Sakîflerin atası idi.[363]

Ebu Rigal'in uğradığı azab ise, şundandı:

Salih Peygamber Aleyhisselam, onu Mekke tarafına zekât ve sadaka tahsildarı olarak göndermişti.

Ebu Rigal, yüz koyunlu bir adamın yanına vardı.

Ona:

'Beni sana Resûlullah gönderdi' dedi.

Adam:

'Resûlullahın elçisi, hoşgeldi, safâ geldi. İstediğini al!' dedi.

Ebu Rigal, sütlü koyunu aldı.

Adam:

'O, anasının ölümünden sonra sağ kalan şu çocuğundur! Onun yerine, on koyun al' dedi.

Ebu Rigal:

'Hayır!' dedi.

Adam:

'Yirmi koyun al!' dedi.

Ebu Rigal:

'Hayır!' dedi.

Adam:

'Elli koyun al!' dedi.

Ebu Rigal:

'Hayır!' dedi.

---

361 Ebu Dâvud, 3/181, 182, Beyhakî, Sünen, 6/156, İbn Kesîr, Bidâye, 4/347, Suyutî, Hasâis, 2/98-99.
362 Zürkânî, 3/30.
363 Fîruzâbâdî, 3/396-397.

Adam:

'Şu sütlü koyundan başka, koyunların hepsini al!' dedi.[364]

Annesiz kalan çocuk, o bir koyunun sütü ile beslenmekte idi.[365]

Ebu Rigal:

'Hayır!' dedi.

Bunun üzerine, adam:

'Eğer sen süt içmeyi seversen, ben de severim!' diyerek, ok çantasındaki okları yere serdi.

Sonra da:

'Ey Allah'ım! Sen şahit ol!' dedi. Yayına yerleştirip attığı bir okla Ebu Rigal'i öldürdü.

'Bunun haberi, Allah'ın peygamberine benden önce erişmesin!' dedi.

Salih Peygamberin yanına varıp Ebu Rigal'in yaptıklarını ona haber verdi.

Salih Aleyhisselam ellerini göğe kaldırdı ve üç kere:

'Ey Allah'ım! Ebu Rigal'e lânet et!' diyerek dua etti.[366]

Ebu Rigal'i öldüren, Kays b. Aylanlardan Münebbih b. Hevâzin'in oğlu Sakîf idi.[367]

Halid b. Velid'in Taiflilerle Konuşmak İsteyişi

Öncü birliği kumandanı Halid b. Velid, Taif kalesine yaklaşıp, onlara yüksek sesle:

"Ya sizden birisi yanınıza dönünceye kadar emanda olmak üzere yanıma insin, kendisiyle konuşayım; ya da, aynı şekilde, ben sizin yanınıza varıp sizinle konuşayım" diyerek seslendi.

Taifliler:

"Ey Halid! Ne bizden senin yanına bir adam inecektir, ne de sen bizim yanımıza geleceksin!

Muhakkak ki, senin sahibin, bizden başka, çarpışmayı iyi bilen bir kavimle karşılaşmamıştır!" dediler.

Halid b. Velid:

"Benim sözümü dinleyiniz! Yesrib'de, Hayber'de, kaleler ve kuvvetlere sahip olanlar, Resûlullah Aleyhisselama teslim oldular, boyun eğdiler!

364 Vâkıdî, Megâzî, 3/1007-1008.
365 Yâkût, 3/53.
366 Vâkıdî, Megâzî, 3/1008.
367 İbn Kuteybe, Maârif, s. 41.

Fedek'e bir tek elçi gönderdi. Onlar da, onun hükmüne boyun eğdiler.

Ben size Kurayza Yahudilerinin günlerce kuşatıldıktan sonra Resûlullah Aleyhisselama nasıl boyun eğmek zorunda kaldıklarını ve savaş erlerinin öldürülüp çoluk çocuklarının esir edildiklerini hatırlatır ve sizi uyarırım!

Resûlullah Aleyhisselam Mekke'yi fethetmiş, Hevâzinleri de mağlup ve esir etmiş bulunmaktadır.

Siz yeryüzünde ancak şu kalenizin içinde sıkışmış kalmış bulunuyorsunuz. Çevrenizde bulunanlar da, Müslüman olmuşlar, bırakılmışlardır..." dedi.

Taifliler:

"Biz dinimizden kat'iyyen ayrılmayız!" dediler.[368]

Taiflilerin Çirkin Bir Tedbire Başvurmaları ve İslâm Mücahidlerine Ok Yağdırmaları ve Karargâhın Başka Bir Yere Değiştirilmek Zorunda Kalınışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, İslâm mücahidleriyle birlikte ilerlemeye devam ederek Taif'in yanıbaşında bir yerde konakladı ve ordugâhını orada kurdu.[369]

O sırada, Taifliler sihirbaz bir karıyı kalenin üzerine çıkartmış, İslâm askerlerine karşı karının edeb yerini açtırıp Müslümanların yönlerini başka tarafa çevirttirmek suretiyle kalelerini korumak istemişlerdi!

Amr b. Ümeyyetü'd-Damrî der ki:

"Taif'te konakladığımız zaman, Allah bilir ki, Taifliler üzerimize çekirge sürüsü gibi ok yağdırdılar! Onlardan, kalkanlarımızla korunmaya çalıştık.

Hatta, Müslümanlardan bazıları yaralanarak şehit oldular.[370]

İslâm ordugâhı, Taif surlarına çok yakındı.

Taifliler çıkıp Müslümanları oka tutuyor ve hemen geri dönüp kapılarını kapatıyorlardı.

Müslümanlar ise, onların surundan içeriye girmeye güç yetiremiyorlardı.[371]

Ebu Mıhcan'ı, kale üzerinde kargı gibi uzun okları atar ve attığını boşa gidermezken gördüm!

Resûlullah Aleyhisselam, Hubab b. Münzir'i yanına çağırdı ve ona:

---

368 Zürkânî, 3/29.
369 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/925, Taberî, Târîh, 3/133.
370 Vâkıdî, Megâzî, 3/925-926.
371 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Taberî, Târîh, 3/133.

'Şu kavimden uzakça ve yüksekçe bir yer araştır, bul!' buyurdu.

Hubab b. Münzir, karyenin dışında, Taif Mescidinin bulunduğu yere kadar gidip geldi ve orasının karargâh edinilmeye elverişli olduğunu bildirdi.[372]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam ordugâhı oraya,[373] yani halen Taif Mescidinin bulunduğu yerin yanına kaldırdı.[374]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunan iki zevcesinden birisi Hz. Ümmü Seleme,[375] diğeri de Hz. Zeyneb idi.[376]

Onlar için de iki çadır kuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam namazlarını bu iki çadır arasında kılar ve orada otururdu.[377]

Sakîfler Müslüman olduktan sonra, Amr b. Ümeyye b. Vehb b. Muattib b. Malik Peygamberimiz Aleyhisselamın namaz kıldığı yere bir mescid yaptı.

İşte, Sariye diye anılan mescid budur.

Rivayete göre; bu mescidde sariye (direk) vardı ki, Allah'ın her günü, güneş doğarken ondan bir ses işitilir,[378] işitilen bu sesin Allah'ı bir tesbih olduğu sanılırdı.[379]

Taif'in Kuşatılışı ve Sakîfleri Boyun Eğdirmek İçin Bazı Tedbirlere Başvuruluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam Taif'i yirmi geceden fazla[380*381] veya otuz gece veya buna yakın müddet kuşattı.[382]

Taif halkı olan Sakîflerle, günlerce, en şiddetli bir şekilde ok savaşı yapıldı.[383]

Sakîfler, on-ondokuz gece, Taif'ten Müslümanlara ok ve taş atarak savaştılar.[384]

---

372 Vâkıdî, Megâzî, 3/926.
373 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/926, Taberî, Târîh, 3/133.
374 Vâkıdî, Megâzî, 3/926.
375 Aynı kaynaklar
376 Vâkıdî, Megâzî, 3/928, İbn Sa'd, 2/158.
377 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/927, İbn Sa'd, 2/158 Taberî, Târîh, 3/133.
378 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Vâkıdî, Megâzî, 3/927, Taberî, Târîh, 3/133, Beyhakî, Delâil, 5/158, Zehebî, Târîh, s. 495, İbn Kesîr, Bidâye, 4/347, İbn Kayyım, 2/219.
379 Vâkıdî, Megâzî, 3/927.
380 İbn Hişam'a göre; 17 gece (İbn İshak, İbn Hişam, 4/124, İbn Hazm, Cevâmi, s. 243, İbn Seyyid, 2/201, İbn Kesîr, Bidâye, 4/347).
381 İbn İshak, İbn Hişam, 4/124, Taberî, Târîh, 3/133, İbn Hazm, Cevâmi, s. 243, İbn Seyyid, 2/201, İbn Kesîr, Bidâye, 4/347.
382 Zehebî, Târîh, s. 495.
383 İbn İshak, İbn Hişam, 4/125, Taberî, Târîh, 3/133.
384 Beyhakî, Sünen, 9/84.

Yezid b. Zem'a b. Esved, atının üzerinde ilerleyip konuşmak üzere Sakîflerden eman vermelerini istedi.

Sakîfler eman verdiler.

Fakat, yanlarına varırken, onu okla vurup şehit ettiler.

Yezid b. Zem'a'yı, Sakîflerden Hüzeyl b. Ebi's-Salt şehit etmiştir.

Hüzeyl b. Ebi's-Salt, kale kapısından çıkmıştı.

Kendisini hiç kimsenin görmediğini sanıyor, Yezid b. Zem'a'nın kardeşi Yakub b. Zem'a ise, onu yakalamak için, saklanıp fırsat kolluyordu.

Kaleden çıkınca, Hüzeyl'i yakaladı, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirdi ve:

"Yâ Rasûlallah! Bu, kardeşimi (eman verildiği halde) öldüren adamdır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onun boynunu vurdurdu.[385]

Peygamberimiz Aleyhisselam; mancınık kurulup Taiflilerin taşa tutulması hususunu ashabıyla konuştu.

Selmânü'l-Fârisî:

"Ben de Sakîflerin kalelerine karşı mancınık kurulmasını uygun görüyorum.

Çünkü, biz Fars ülkesinde düşman kalelerine karşı mancınıklar diktiğimiz gibi, düşmanlarımız tarafından da bize karşı mancınıklar dikilirdi.

Biz düşmanlarımızı mancınıkla yenerdik. Onlar da bizi mancınıkla yenerdi.

Eğer mancınık olmazsa, uzun zaman oturmak zorunda kalırdık!" dedi.[386]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, mancınık yapılmasını emretti.[387]

Selmanü'l-Fârisî, bir mancınık yapıp, Taif'e karşı dikti.[388]

Tufeyl b. Amr'ın da, Zülkeffeyn putunu yıkıp[389] Taif'e debbâbe getirdiği rivayet edilir.[390]

Peygamberimiz Aleyhisselam kale dışında ordugâh çevresindeki yerlere hasek=hurma ağacından yapılmış, ayaklara batan çatal çengeller döşetti.[391]

---

385 Vâkıdî, Megâzî, 3/926-927.
386 Vâkıdî, Megâzî, 3/937.
387 Belâzurî, Ensâb, 1/367.
388 Vâkıdî, Megâzî, 3/927.
389 Vâkıdî, Megâzî, 3/923, İbn Sa'd, 2/157-158 İbn Seyyid, 2/200.
390 Vâkıdî, Megâzî, 3/927.
391 Vâkıdî, Megâzî, 3/927, İbn Sa'd, 2/158, Belâzurî, Ensâb, 1/367.

Müslümanlardan bazıları, sığır derisinden yapılmış debbâbenin altına girdiler.[392]

Kalenin duvarını kazıp delmek için sürünerek kale duvarına yaklaştılar.

Sakîfler, onların üzerlerine ateşte kızdırılmış sapan demirleri ve şişler bırakarak debbâbeyi yardılar, yaktılar.

Müslümanları debbâbenin altından çıkmak zorunda bıraktılar.

Kızgın şişlerden yanıp şehit olanlar şehit oldu, sağ kalanlardan bir kısmını da oklarla şehit ettiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Taif üzüm bağlarındaki asmaların kesilmesini[393] veya yakılmasını,[394] herkesin meyvesi yenmeyen ağaçlardan beşer tane kesmesini emretti.[395]

Bu, onları bezdirip boyun eğdirmek içindi.

Nitekim, Sakîfler:

"Malları bozup dağıtıp mahvetmeyiniz!

Onlar ya bize kalır, ya da sizin olur!" diyerek seslendiler.[396]

Uyeyne b. Hısn, Ya'lâ b. Mürretü's-Sakafî'ye:

"Bunu kesmekte bana ecir mi var sanki?!" dedi.

Ya'lâ, Uyeyne'nin yanına gelip:

"Evet!" dedi.

Uyeyne:

"Sana ancak Cehennem var!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu işitince:

"Uyeyne Cehenneme Ya'lâ'dan daha lâyık ve müstahaktır!" buyurdu.[397]

Müslümanlar, üzüm asmalarını kesmeye koyuldular.[398]

Hz. Ömer, Süfyan b. Abdullah es-Sakafî'ye:

"Vallahi, çoluk çocuğunun geçim babasını (üzüm asmalarını) keseceğiz!" diyerek seslendi.

Süfyan:

"Su ile toprağı da gideremezsiniz ya!" dedi.

---

392 Vâkıdî, Megâzî, 3/927, Halebî, 3/81.
393 İbn İshak, İbn Hişam, 4/126, Vâkıdî, Megâzî, 3/927-928, Taberî, Târîh, 3/133.
394 Vâkıdî, Megâzî, 3/928, İbn Sa'd, 2/158.
395 Vâkıdî, Megâzî, 3/928, Beyhakî, Sünen, 9/84.
396 Beyhakî, Sünen, 9/84.
397 Vâkıdî, Megâzî, 3/928-929.
398 İbn İshak, İbn Hişam, 4/126, Vâkıdî, Megâzî, 3/928, Taberî, Târîh, 3/133.

Fakat, üzüm asmalarının kesilmeye başladığını görünce, dayanamadı ve:

"Yâ Muhammed! Mallarımızı ne için kesiyorsun?! Bizi yenersen, ya onu sen alırsın, ya da -dediğin gibi- Allah'ın rızasını ve akrabalık hakkını[399] gözetir, bize bırakırsın!" diyerek seslendi.[400]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben, üzüm bağınızı, Allah'ın rızasını ve akrabalık hakkını gözeterek bırakıyorum!" buyurdu ve üzüm asmalarını daha fazla kestirmekten vazgeçti.[401]

Ebu Süfyan b. Harb'le Muğîre b. Şûbe:

"Ey Sakîfler! Bize eman verirseniz, sizinle konuşacağız!" diyerek seslendiler.

Kendilerine eman verilince, Kureyşîlerden ve Benî Kinanelerden oluşan kadınları, Taif'ten çıkıp kendilerinin yanına gelmeye davet ettiler.

Bu kadınların, savaş sonunda esir düşmelerinden korkuyorlardı.

Kadınlar, Taif'ten dışarı çıkmaya yanaşmadılar.

Onlardan birisi; Ebu Süfyan'ın kızı Âmine (İbn Hişam'a göre, Meymûne) olup, Urve b. Mes'ud'la veya Urve'nin oğlu Ebu Mürre ile evli idi.

Diğeri; Firâsiyye olup, Karib b. Esved'le evli idi.

Üçüncüsü de; Fukayma, Ümeyme idi.

Esved b. Mes'ud:

"Ey Ebu Süfyan! Ey Muğîre!

Bize iyilik için gelmiş olduğunuza göre, sizi bir iyiliğe kılavuzlayayım mı? Esved b. Mes'ud oğullarına ait mülklerden ne kadar güçlükle geçim sağlandığını biliyorsunuzdur.[402] Eğer Muhammed onlardaki üzüm asmalarını kesecek olursa, artık onlar bir daha onarılamaz!

Kendisiyle konuşunuz: Ya bu bağları kendisine alıkoysun, ya da, Allah rızası ve akrabalık hakkı için, bize bıraksın!

Onunla aramızda bir akrabalık vardır. Bu gerçek bilinmez olur mu?" dedi.[403]

---

399 Peygamberimiz Aleyhisselamın annesi Hz. Âmine'nin annesi Berre; Berre'nin annesi Ümmü Habib; Ümmü Habib'in annesi Berre; Berre'nin annesi Kılâbe; Kılâbe'nin annesi Ümeyme; Ümeyme'nin annesi Dübb olup, Dübb'ün annesi Âtike Sakîflerdendi (İbn Sa'd, 1/60).

400 Vâkıdî, Megâzî, 3/928.

401 Vâkıdî, Megâzî, 3/928, İbn Sa'd, 2/158.

402 Bu mülkler Taif'e epeyce uzakta idi (İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 48).

403 İbn İshak, İbn Hişam, 4/126, Vâkıdî, Megâzî, 3/929.

Ebu Süfyan'la Muğîre b. Şûbe gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştular.[404]

Peygamberimiz Aleyhisselam Esved oğullarının üzüm bağlarını bıraktırdı, onlara dokundurmadı.[405]

Sakîflerden bir adam, kalenin üzerine dikilip:

"Gidin davar çobanları!

Gidin Muhammed'in sürüleri!

Gidin Muhammed'in köleleri!

Üzüm asmalarımızı yok etmekle bizim yoksulluğa ve sıkıntıya düşeceğimizi mi sanıyorsunuz?!" diyerek bağırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Onu Cehenneme gidici olarak gider!" diyerek dua etti.

Sa'd b. Ebi Vakkas hemen bir ok atıp onun boğazına sapladı!

Adam kaleden ölü olarak aşağı yuvarlandı![406]

Ebu Süfyan'ın Kaleden Atılan Bir Okla Bir Gözünü Kaybedişi

Ebu Süfyan b. Harb, Taif savaşında, kaleden atılan bir okla gözünün birini kaybetti.[407]

Saîd b. Ubeydü's-Sakafî:

"Taif günü, Ebu Süfyan'ı bir bahçeye oturup meyve yerken gördüm. Ona bir ok atıp gözünden vurdum!" demiştir.[408]

Ebu Süfyan'ın oturup meyve yediği bahçe, İbn Ya'lâ'nın bahçesi idi. Ebu Süfyan, gözünden okla vurulunca, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vararak:

"Ya Rasûlallah! Bu gözüm, Allah yolunda kayboldu!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İstersen dua edeyim, Allah gözünü eski haline çevirsin, istersen bunu Cennette yapsın?" buyurdu.

Ebu Süfyan b. Harb, bunun Cennette olmasını tercih etti.[409]

---

404 Vâkıdî, Megâzî, 3/929.
405 İbn İshak, İbn Hişam, 4/126, Vâkıdî, Megâzî, 3/929.
406 Vâkıdî, Megâzî, 3/929-930.
407 Mus'abu'z-Zübeyrî, s. 132, Belâzurî, Fütûh, 1/66, Kastallânî, Mevâhib, 1/215, Diyarbekrî, 2/112.
408 Zübeyr b. Bekkâr'dan naklen İbn Hacer, İsâbe, 2/49-50.
409 İbn Asâkîr, 6/408, İbn Hacer, İsâbe, 2/179, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/554, Suyutî, Hasâis, 2/97, Halebî, 3/77, Zürkânî, 3/33-34.

Halid b. Velid'in Sakîflere Meydan Okuyuşu

Halid b. Velid, Sakîflere:

"Kaleden dışarı çıkıp benimle çarpışacak kim var?" diyerek seslendi:

Fakat, hiç kimse kaleden dışarı çıkmadı.

Halid b. Velid, tekrar onlara meydan okudu. Yine, kaleden dışarı çıkan olmadı.

İbn Yalil:

"Bizden hiçbiri, seninle çarpışmak için kaleden inmeyecektir!

Biz kalemizde oturacağız! Çünkü, bizim yıllarca yetecek yiyeceklerimiz var!

Eğer bu yiyecekler tükenir, sen de o zamana kadar beklersen, hepimiz kılıçlarımızı sıyırır, senin karşına çıkarız! Son erimiz ölünceye kadar seninle çarpışırız!" diyerek seslendi.[410]

Kaleden İnecek Kölelerin Hür Sayılacaklarının İlan Ettirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ne zaman bir köle kaleden iner ve yanımıza gelirse, o hürdür!" diyerek ilan ettirdi.[411]

Bunun üzerine, kaleden bazı köleler inip Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam onları azad etti, hürriyetlerine kavuşturdu.[412]

Kaleden inen köleler, on-ondokuz kadardı.[413] Yirmibir kişi oldukları da bildirilmiştir.[414]

Köleler Müslüman oldukları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, onları, yedirip içirmeleri için, hali vakti yerinde olan bazı Müslümanların yanlarına verdi ve kendilerine Kur'an okutmalarını ve sünnetleri öğretmelerini de emretti.

Sakîfler Müslüman oldukları zaman, içlerinde Hâris b. Kelede'nin de bulunduğu Sakîf eşrafı, gelip bu köleler hakkında Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştular, onların kendilerine geri verilmelerini istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

410 Halebî, 3/80.
411 Vâkıdî, Megâzî, 3/931, İbn Sa'd, 2/158-159, Ahmed b. Hanbel, 1/248, İbn Seyyid, 2/201, İbn Kesîr, Bidâye, 4/347, İbn Kayyım, 2/219, Zürkânî, 3/31.
412 İbn İshak, İbn Hişam, Sîre, 4/127.
413 Vâkıdî, Megâzî, 3/931, İbn Sa'd, 2/159, İbn Kayyım, 2/219.
414 Buhârî, Sahîh, 5/102, İbn Kesîr, Bidâye, 4/348, Kastallânî, Mevâhib, 1/215, Halebî, 3/81, Zürkânî, 3/32.

"Onlar, Allah'ın azadlamış olduklarıdır! Kendilerini geri çevirmeye yol yoktur!" buyurdu.

Taifliler, bunu işitince son derecede üzüldüler, bunaldılar, kölelerine kızdılar.[415]

Uyeyne b. Hısn'ın Taiflilerle Konuşmak Üzere Taif'e Gidişi

Uyeyne b. Hısn:

"Yâ Rasûlallah! Bana izin ver de, Taif kalesine gidip onlarla konuşayım!"[416] Belki Allah onlara hidayet nasip eder" dedi.[417]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Sakîflerle konuşmak ve onları İslâmiyete davet etmek üzere[418] ona izin verdi.[419]

Bunun üzerine, Uyeyne b. Hısn, Taiflilere:

"Bana eman verir misiniz, yanınıza geleyim?" diye sordu.

Taifliler:

"Evet!" dediler.

Ebu Mıhcan, onu görünce, tanıdı ve:

"Yaklaş!" dedi.

Uyeyne yaklaşınca:

"İçeri gir!" dedi.

Uyeyne b. Hısn, yanlarına girdi ve onlara:

"Babam, anam sizlere feda olsun!

Vallahi, Muhammed hiçbir zaman sizin gibisiyle karşılaşmadı!

Kalenizde direnin! Sizin kaleniz sarp ve içinde korunmaya elverişlidir!

Silahınız çoktur! Bol akarsularınız vardır.

Kat'iyyen korkmayın![420]

Vallahi, biz köleden daha zayıfız!

Siz sakın ellerinizi verip teslim olmayın!

Şu ağaçların kesilmesi de size ağır gelmesin!" dedi.[421]

Uyeyne kaleden dışarı çıkınca, Sakîfler, Ebu Mıhcan'a:

---

415 Vâkıdî, Megâzî, 3/931-932.
416 Vâkıdî, Megâzî, 3/932, Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Zehebî, Târîh, s. 493.
417 Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Zehebî, Târîh, s. 493.
418 İbn Kesîr, Bidâye, 4/348.
419 Halebî, 4/81.
420 Vâkıdî, Megâzî, 3/932.
421 Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Beyhakî, Delâil, 5/163.

"Biz onun içeri girmesinden hoşlanmadık!

O bizde ve kalemizde gördüğü bozuklukları Muhammed'e haber verir diye korkuyoruz!" dediler.

Ebu Mıhcan:

"Ben onu çok iyi tanırım: Bizim içimizde, Muhammed'e Uyeyne'den ve onunla birlikte bulunanlardan daha katı düşman olan bir kimse yoktur!" dedi.[422]

Uyeyne b. Hısn Taif'ten dönüp gelince, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Ey Uyeyne! Onlara ne söyledin?" diye sordu.[423]

Uyeyne b. Hısn:

"Onlara İslâmiyeti emr ve kendilerini Müslümanlığa davet ettim. Cehennemle korkuttum, Cennete kılavuzladım![424]

'İslâmiyete giriniz! Vallahi, Muhammed yurdunuzun ortasında sizi teslim almadıkça geri durmayacaktır! Kendiniz için, ondan eman alınız!

Sizden önce, Kaynuka, Nadîr, Kurayza ve Hayber Yahudileri gibi kaleliler, silahlar sahipleri meydanlarda ona teslim oldular!' dedim.

Gücümün yettiği kadar, onları horlaştırdım, yardımsızlaştırdım ve çaresizleştirdim!" dedi.

Uyeyne b. Hısn konuşurken, Peygamberimiz Aleyhisselam, susup duruyordu.

Uyeyne b. Hısn sözlerini bitirince, ona:

"Yalan söylüyorsun!

Sen onlara şöyle şöyle söyledin!" diyerek, onun söylemiş olduğu sözleri birer birer nakletti![425]

Uyeyne b. Hısn:

"Doğru söyledin yâ Rasûlallah! Ben, bu sözlerimden dolayı[426] Allah'tan mağfiret dilerim![427] Allah'a ve sana tevbe ederim" dedi.[428]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Bırak beni de, götürüp şunun boynunu vurayım?" dedi.

---

422 Vâkıdî, Megâzî, 3/932.
423 Vâkıdî, Megâzî, 3/932-933, Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Beyhakî, Delâil, 5/163, Zehebî, Târîh, s. 493, İbn Kesîr, Bidâye, 4/349.
424 Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Beyhakî, Delâil, 5/163, Zehebî, Târîh, s. 493, İbn Kesîr, Bidâye, 4/349.
425 Vâkıdî, Megâzî, 3/933, Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Beyhakî, Delâil, 5/163, Zehebî, Târîh, s. 493, İbn Kesîr, Bidâye, 4/349.
426 Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, İbn Kesîr, Bidâye, 4/349.
427 Vâkıdî, Megâzî, 3/933.
428 Ebu Nuaym, Delâil, 2/531, Beyhakî, Delâil, 5/163, Zehebî, Târîh, s. 493, İbn Kesîr, Bidâye, 4/349.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! Ashabımı öldürüyorum diye, insanlar benim aleyhimde laf ederler!” buyurdu.

Hz. Ebu Bekir de, Uyeyne b. Hısn’a ağır sözler söyledi ve:

“Yazıklar olsun sana ey Uyeyne! Demek, sen temelli bâtıl üzerinde direnip duracaksın hâ?!

Sen kaç keredir; Benî Nadîr, Benî Kurayza ve Hayber günlerinde karşımıza çıktın! Üzerimize asker yığdın! Kılıç çekip bizimle çarpıştın!

Sonra da, güya Müslüman oldun! (Müslüman olduğun halde) düşmanımızı bize kışkırtmaktan geri durmuyorsun!?” dedi.

Uyeyne b. Hısn:

“Ey Ebu Bekir! Allah’tan yarlıganmamı diliyor, O’na tevbe ediyorum! Ben bir daha bu kötülüklere dönmeyeceğim!” dedi.[429]

Taif Muhasarasının Kaldırılışı

Müslümanlar, Taif kalesine hep birden hücuma kalkmak için Peygamberimiz Aleyhisselamdan izin istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onu fethedeceğimizi sanmıyorum!

Onun fethi hakkında bize şimdilik izin verilmemiştir!” buyurdu.[430]

Ashabdan Ebu Bürde’nin bildirdiğine göre; insanların veya kabilelerin Peygamberimiz Aleyhisselama karşı en kinlisi ve hınçlısı Sakîflerle Benî Hanîfeler idi.[431]

Ebu Mıhcan, Taif kalesinin üzerinde dikilerek, Müslümanlara:

“Ey Muhammed’in köleleri! Siz vallahi şimdiye kadar bizden başka iyi çarpışan kimselerle karşılaşmadınız ve en kötü bir yerde de tutulup kalmadınız!

Sizler, umduğunuz şeylere eremeden dönüp gideceksiniz!

Bizler çok katıyız ve katı kalbliyiz!

Bizim babalarımız da, katı ve katı kalbli idiler!

Vallahi, bizim size teslim olacak, boyun eğecek kabilemiz yok!

Taif’i sağlam ve sarp bir kale yapmışızdır!” diyerek bağırdı.

---

429 Vâkıdî, Megâzî, 3/933.
430 Beyhakî, Sünen, 9/84.
431 Ahmed b. Hanbel, 4/420.

Hz. Ömer:

"Ey İbn Habib! Sen bu deliğinden çıkıncaya kadar, geçimliklerini kesmeye devam edeceğiz!

Sen ancak er geç deliğinden çıkacak bir tilki gibisindir!" dedi.

Ebu Mıhcan:

"Ey İbn Hattab! Siz üzüm asmalarını keserseniz, su ve toprak ile onlar tekrar meydana gelmez mi?" dedi.

Hz. Ömer:

"Sen suyun ve toprağın yanına gitmeye güç yetiremeyeceksin ki!

Sen içeride ölünceye kadar, biz senin deliğinin kapısından ayrılmayacağız" dedi.

Hz. Ömer böyle söyleyince, Hz. Ebu Bekir:

"Ey Ömer! Böyle söyleme! Çünkü, Resûlullah Aleyhisselama Taif'i fethe daha izin verilmedi" dedi.

Hz. Ömer:

"Bunu sana Resûlullah Aleyhisselam mı söyledi?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Evet!" dedi.[432]

Osman b. Maz'un'un zevcesi Havle binti Hakîm de:

"Yâ Rasûlallah! Allah sana Taif'i fethettirirse, Bâdiye binti Gaylan'ın veya Fâria binti Akîl'in ziynetlerini, takıntılarını bana ver!" dediği zaman,[433] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Huveyle! Ya daha Sakîf'i bana boyun eğdirmeye izin verilmedi ise, sana ne yapabilirim?" buyurmuştu.[434]

Havle:

"Yâ Rasûlallah! Taiflilere hücuma hazırlanmaktan seni alıkoyan nedir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bize şu ana kadar onlara galebe çalmaya izin verilmedi.

Taif'i şimdilik fethedeceğimizi sanmıyorum!" buyurdu.[435]

Havle bunu Hz. Ömer'e haber verdi.[436]

---

432 Vâkıdî, Megâzî, 3/935.

433 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Vâkıdî, Megâzî, 3/935, Taberî, Târîh, 3/134, Beyhakî, Delâil, 5/170.

434 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Vâkıdî, Megâzî, 3/935, Taberî, Târîh, 3/134.

435 Beyhakî, Delâil, 5/168, Zehebî, Târîh, s. 491.

436 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Vâkıdî, Megâzî, 3/935, Beyhakî, Delâil, 5/170, İbn Esîr, Kâmil, 2/267 İbn Kesîr, Bidâye, 4/350.

Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna girdi ve:

“Yâ Rasûlallah! Havle’nin kendisine senin söylediğini açıklayarak bana söylediği şeyi ona sen mi söyledin?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onun söylediği şeyi ona ben söylemiştim!” buyurdu.[437]

Hz. Ömer:

“Demek, onlar üzerine galebe çalmaya izin verilmedi?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! İzin verilmedi” buyurdu.

Hz. Ömer:

“Öyleyse, göç etmeye hazırlanmaları halka haber verilecek mi?” diye sordu:

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu.

Bunun üzerine, Hz. Ömer, göç etmeye hazırlanmalarını Müslümanlara ilan etti.[438]

Hz. Ömer:

“Ey Allah’ın Peygamberi! Sakîfler aleyhinde Allah’a dua etsen olmaz mı?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah, Sakîfler aleyhinde dua etmeye de izin vermedi!” buyurdu.

Hz. Ömer:

“Öyleyse, aleyhlerinde dua etmeye izin vermediği bir kavmi ne için öldürdük?!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Siz hemen göç etmeye bakınız!

Siz hemen göç etmeye bakınız!” buyurdu.[439]

Dönüş için ilan yapılınca, Müslümanlar konuşmaya ve birbirlerine gidip gelmeye başladılar[440] ve:

“Taif’i fethetmeden nasıl dönüp gideriz?![441]

Allah bize buranın fethini nasip edinceye kadar buradan ayrılmayız!

---

437 Vâkıdî, Megâzî, 3/935, Beyhakî, Delâil, 5/170.
438 Vâkıdî, Megâzî, 3/935, İbn Kesîr, Bidâye, 4/350.
439 İbn Sa’d, 2/159.
440 Vâkıdî, Megâzî, 3/936.
441 Vâkıdî, Megâzî, 3/936, İbn Sa’d, 2/159, Buhârî, Sahîh, 5/102, Müslim, 3/1403.

Vallahi, bunlar, şimdiye kadar karşılaştıklarımızdan daha önemsiz ve daha azdırlar!

Mekkelilerin ve Hevâzinlerin topluluklarıyla karşılaştık.

Allah, o toplulukları dağıttı.

Bunlar ise, deliğine sinmiş tilkiden ibarettirler!

Eğer bunları kuşatmaya devam edecek olursak, şu kulübelerinde ölür giderler" dediler.

Aralarında konuşmalar, anlaşmazlıklar çoğaldı.

Hz. Ebu Bekir'e gidip onunla konuştular.

Hz. Ebu Bekir, onlara:

"Bu işi Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir.

Emir Resûlullah Aleyhisselama gökten gelir!" dedi.

Hz. Ömer'e gittiler.

Hz. Ömer bu işe karışmaktan kaçındı ve:

"Biz, Hudeybiye hadisesini gördük!

Hudeybiye'de içime Allah'tan başkasının bilmediği şüphe girdi.

O gün, Resûlullah Aleyhisselama hiç yapmadığım sözlerle başvurdum.

Az kalsın ev halkım ve malım mahvolup gidecekti!

Onun Allah tarafından yaptığı işte bizim için hayır vardı.

Halk için, Hudeybiye barışından daha hayırlı bir fetih olmamıştır!

Resûlullah Aleyhisselamın peygamber olarak gönderildiği günden Hudeybiye'de barış yazısının yazıldığı güne kadar Müslüman olanlardan daha çok kimseler, kılıç kullanılmadan Müslüman oldular.

Resûlullah Aleyhisselamın yaptığında hayır vardır.

Ben, o işten sonra, hiçbir zaman, hiçbir iş hakkında ona dönüp itiraz edemem.

Bu iş, Allah'ın işidir. O, Peygamberine, dilediğini vahyeder!" dedi.[442]

Peygamberimiz Aleyhisselam, halkın dilini kesmek için, bazılarıyla konuştu.

Nevfel b. Muaviyetü'd-Di'lî'ye:

"Ey Nevfel! Sen ne dersin, ne görüştesin?" diye sordu.

Nevfel:

"Yâ Rasûlallah! Deliğinde bulunan tilkiyi bekler durursan, yakalarsın!

---

442 Vâkıdî, Megâzî, 3/936.

Onu kendi haline bırakırsan, sana zarar vermez!” dedi.[443]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Taif'i fethe izin verilmeyince:[444]

“İnşaallah, yarın döneceğiz!” buyurdu.

Bu, Müslümanlara çok ağır geldi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Öyleyse, yarın sabah, çarpışmaya hazırlanınız!” buyurdu.

Sabahleyin, savaştılar ve yaralandılar![445]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“İnşaallah, yarın döneceğiz!” buyurdu.

Bu, Müslümanların hoşuna gitti. Hemen yol hazırlığına giriştiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara bakıp gülümsedi.[446]

Müslümanların, böyle, Peygamberimiz Aleyhisselamın dönüş emri hakkındaki yararlılığı görerek kendi görüşlerini değiştirmeleri de, Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti.[447]

Sakîfler, Müslümanların Taif muhasarasını kaldırarak ayrılmaya başladıklarını görünce, Saîd b. Ubeyd es-Sakafî:

“Biliniz ki; Sakîf kabilesi yerinde duruyor!” diyerek seslendi.

Uyeyne b. Hısn da:

“Evet! Öyledir! Vallahi, onlar şerefli ve kıymetli olarak yerlerinde duruyordur ve duracaklardır!” diye karşılık verdi, Saîd'in sözünü benimsedi.[448]

Müslümanlardan birisi,[449] ona:

“Allah seni kahretsin! Resûlullah Aleyhisselama karşı koyan müşrik bir kavmi mi övüyorsun!? Güya, sen Resûlullah Aleyhisselama yardıma gelmiştin?!” diyerek çıkıştı.

Uyeyne b. Hısn:

“Vallahi, ben sizin yanınızda Sakîflerle çarpışayım diye gelmedim.

Fakat, Muhammed'in Taif'i fethetmesini, kendim için Sakîflerden bir kız ele geçirip onunla evleneyim de, o bana belki bir erkek çocuk doğurur diye arzu ettim. Çünkü, Sakîfler çok zeki ve cin fikirli bir kavimdir!” dedi.[450]

---

443 Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159, Taberî, Târîh, 3/133, İbn Esîr, Kâmil, 2/267, İbn Seyyid, 2/201, Zehebî, Târîh, s. 496, İbn Kesîr, Bidâye, 4/350.

444 Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159.

445 Vâkıdî, Megâzî, 3/936-937, İbn Sa'd, 2/159, Buhârî, Sahîh, 5/102, Müslim, 3/1403.

446 Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159, Ahmed b. Hanbel, 2/11, Buhârî, Sahîh, 5/102, Müslim, 3/1402, İbn Seyyid, 2/202, İbn Kesîr, Bidâye, 4/350.

447 Kastallânî, Mevâhib, 1/215, Halebî, 3/82.

448 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Vâkıdî, Megâzî, 3/937, Taberî, Târîh, 3/134, İbn Esîr, Kâmil, 2/267.

449 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Taberî, Târîh, 3/134, İbn Esîr, Kâmil, 2/267.

450 İbn İshak, İbn Hişam, 4/127, Vâkıdî, Megâzî, 3/937, Taberî, Târîh, 3/134, İbn Esîr, Kâmil, 2/267.

Hz. Ömer Uyeyne b. Hısn'ın bu sözlerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verince, Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi.[451]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Taif'ten Ayrılacakları Sırada Müslümanlara Tavsiyesi ve Taifliler Hakkındaki Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, Taif'ten ayrılacakları sırada, Müslümanlara:

"'Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O, Birdir. Va'dini yerine getirmiş, kuluna yardım etmiş, biraraya toplanmış kabileleri tek başına bozguna uğratmıştır.

Bizler, inşaallah, tevbe edicileriz, Rabbimize ibadet ve hamd edicileriz' deyiniz!" buyurdu.[452]

Müslümanlar:

"Yâ Rasûlallah! Sakîfler aleyhinde Allah'a dua etsen![453]

Onların okçuları canımızı yaktı!" dediler.[454]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Sakîflere doğru yolu göster. Onları bize[455] getir!" diyerek dua etti.[456]

Taif Savaşında Şehit Olan Sahabiler

1. Saîd b. Saîd b. Âs b. Ümeyye,
2. Urfuta b. Cennab (veya Hubab),
3. Abdullah b. Ebu Bekir,
4. Abdullah b. Ebu Ümeyye b. Muğîre,
5. Yezid b. Zem'a b. Esved
6. Abdullah b. Âmir b. Rebiatü'l-Anezî,
7. Sâib b. Hâris b. Kays,
8. Cüleyha b. Abdullah b. Muharibü'l-Leysî,
9. Abdullah b. Hâris b. Kays,
10. Sâbit b. Ceza',

451 Vâkıdî, Megâzî, 3/937.
452 Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159, İbn Seyyid, 2/202 Kastallânî, Mevâhib, 1/26.
453 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159, İbn Seyyid, 2/202, İbn Kayyım, 2/215, Kastallânî, Mevâhib, 1/216 .
454 Tirmizî, Sünen, 5/729, İbn Kesîr, Bidâye, 4/350.
455 Müslüman olarak (İbn Seyyid, 2/202).
456 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/937, İbn Sa'd, 2/159, İbn Esîr, Kâmil, 2/267, İbn Seyyid, 2/202, İbn Kayyım, 2/219-220.

11. Hâris b. Sehl b. Ebi Sa'saa,[457]
12. Münzir b. Abdullah,[458]
13. Rekîb b. Sâbit b. Sa'lebe b. Sevban b. Muaviye.[459]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mücahidlerle Birlikte Ci'râne'ye Gidişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Taif'ten ayrılarak Dahnâ'yı tuttu.[460] Dahnâ; Taif şehrinin sancaklarından olup, rivayete göre, toprağından Adem Aleyhisselamın yaratılmış olduğu yerdir.[461]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Dahnâ'dan sonra vardığı yer Karn-ı Menâzil idi.[462]

Karn-ı Menâzil, Necdlilerin ihrama girme yeridir.[463]

Ebu Zür'atü'l-Cühenî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, Karn-ı Menâzil'den ayrılmak ve hayvanına binmek istediği zaman, devesi Kasvâ'yı Resûlullahın önüne hazırladım, Kasvâ'nın yularını elimde topladım.

Resûlullah Aleyhisselam onun üzerine binince, Kasvâ'nın yularını Resûlullah Aleyhisselamın eline verdim. Ben de terkisine bindim.

Resûlullah Aleyhisselam, yürütmek için, devenin arkasına kamçı ile vurdu.

Kamçıyı deveye her vuruşunda, kamçı bana değiyordu.

Sonra, bana dönüp:

'Yoksa kamçı sana mı değiyor?' diye sordu.

'Evet! Babam, anam sana feda olsun!' dedim.

Ci'râne'ye inince, bir köşede davarlar bulunuyordu.

Ganimet malları memurundan, onlar hakkında bir şeyler sordu. Memur da, sorulan şeyi haber verdi. Fakat, şimdi onu hatırlayamıyorum.

Bundan sonra, Resûlullah Aleyhisselam:

---

457 İbn İshak, İbn Hişam, 4/129, Vâkıdî, Megâzî, 3/938, İbn Hazm, Cevâmiu's-Sîre, s. 244.
458 İbn İshak, İbn Hişam, 4/129, İbn Hazm, Cevâmiu's-Sîre, s. 244, İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/235, Zehebî, Târîh, s. 496, İbn Kesîr, Bidâye, 4/351.
459 Heysemî, 6/190.
460 İbn İshak, İbn Hişam, 4/130, Vâkıdî, Megâzî, 3/939, Taberî, Târîh, 3/134.
461 Yâkût, 2/444.
462 Vâkıdî, Megâzî, 3/939.
463 Mâlik, 1/330, Ahmed b. Hanbel, 3/333, Buhârî, Sahîh, 2/141-142.

'Ebu Zür'a nerede?' diye seslendi.

Ben:

'İşte, buradayım!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Al şu davarları! Akşamleyin sana değen kamçılara karşılık!' buyurdu.

Saydığımda, o davarların 125 adet olduğunu gördüm.

Benim edindiğim ve yararlandığım en çok malım, bunlardı."[464]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam, Karn-ı Menâzil'den sonra, Nahle'ye geldi.[465]

Nahle'den sonra, Ci'râne'ye doğru yol almaya başladı.

O sırada, Ebu Rühmü'l-Gıfârî, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında, devesinin üzerinde gidiyor, ağır ayakkabısı da ayağında bulunuyordu.

Ebu Rühm'ün devesi Peygamberimiz Aleyhisselamın devesinin yanına yaklaşıp sıkışınca, Ebu Rühm'ün ayakkabısının ucu, Peygamberimiz Aleyhisselamın bacağına çarptı ve çok acıttı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kamçısıyla onun ayağına vurup:

"Çek ayağını! Canımı acıttın!" buyurdu.[466]

Ebu Rühm der ki:

"İşlediğim suçtan dolayı, sanki geçmişteki ve gelecekteki herşey beni tutup sıktı! İşlediğim büyük suç hakkında Kur'ân'da âyet ineceğinden korktum.

Ci'râne'de sabahladığımız zaman, yük, binek hayvanlarını otlatmak sırası bende idi.

Resûlullah Aleyhisselam beni aratmış.

Bana:

'Resûlullah Aleyhisselam seni arıyor!' dediler.

Çekine çekine kendisinin yanına vardım.

Bana:

'Sen ayağınla çarpıp benim canımı acıtmıştın. Ben de 'Geri çek!' diyerek ayağına kamçı ile vurmuştum.

Bu vurmama karşılık olarak, al şu davarları!' buyurdu.

---

464 Vâkıdî, Megâzî, 3/940.

465 Vâkıdî, Megâzî, 3/939.

466 Vâkıdî, Megâzî, 3/939, Taberî, Târîh, 3/138, İbn Kesîr, Bidâye, 4/355.

Resûlullah Aleyhisselamın benden hoşnut olması, bana, dünyadan ve dünyadakilerden daha sevgili ve makbuldü!"[467]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Rühm'e verdiği, 80 koyundu.[468]

Sürâka b. Cu'şum'un Peygamberimiz Aleyhisselamla Buluşması ve Müslüman Olması

Sürâka b. Cu'şum der ki:

"Taif'ten Ci'râne'ye doğru indiği sırada Resûlullah Aleyhisselamla buluştum. Müslümanlar, Resûlullahın önünde, aralıklı, birbirlerinin ardısıra, takım takım gidiyorlardı.

Ensardan 30-40 kişilik[469] bir süvari birliğinin arasına girdim.

Süvariler, saplamak için mızraklarını bana çevirdiler ve:

'Sen nereye gidiyor ve ne yapmak istiyorsun?!' dediler.[470]

Beni tanımadılar.

Resûlullah Aleyhisselamı görünce, tanıdım.

Sesimi işitecek kadar yanına yaklaştım.

Hicret sırasında Ebu Bekir'in benim için yazmış olduğu yazıyı, iki parmağımın arasında tutarak[471] kaldırdım.[472]

'Yâ Rasûlallah![473] Bu, benim için yazdığın (yazdırdığın) yazıdır!

Ben, Sürâka b. Cu'şum'um!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bugün, verilen sözü yerine getirme ve iyilik yapma günüdür! Onu yanıma yaklaştırınız!' buyurdu.

Yanına yaklaştırıldım, Müslüman oldum.[474]

'Yâ Rasûlallah! Kendi develerim için doldurduğum havuzlarımın başını, yitirilmiş develer sararlar. Havuzdan onları suvarırsam, bana ecir ve sevap var mıdır?' diye sordum.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet! Her ciğeri olanı suvarmakta ecir ve sevap vardır!' buyurdu.

467 Vâkıdî, Megâzî, 3/939-940.
468 Taberî, Târîh, 3/138, İbn Kesîr, Bidâye, 4/355.
469 Vâkıdî, Megâzî, 3/941.
470 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/941.
471 Vâkıdî, Megâzî, 3/941.
472 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/941.
473 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135.
474 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/941, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/332.

Kendisine, bundan başka bir şey sormadım.[475]

Sonra, mallarımın yanına döndüm. Mallarımın zekâtını ayırıp Resûlullah Aleyhisselama gönderdim."[476]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ci'râne'ye Gelişi ve Orada Konaklayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlarla birlikte Ci'râne'ye geldi ve orada konakladı.[477]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ci'râne'ye Zilkâde ayından beş gece geçince, Perşembe gecesi geldi ve Ci'râne'de onüç gece kaldı.[478]

Ci'râne; Mekke ile Taif arasında bir sudur. Mekke'ye Taif'ten daha yakındır.

Ci'râne'de, birbirine yakın kuyular vardır.

Irak yolundan, Ci'râne'nin Mekke'ye uzaklığı bir bürüd, yani 12 mildir.

Peygamberimiz Aleyhisselam ve mücahidler, Ci'râne'den Mekke'ye gelecekleri sırada, orada umre için ihrama girmişlerdir.[479]

Ci'râne'de Toplanan Harp Esirleri ve Ganimet Malları

Hevâzinlerden alınan harp esirleriyle ganimet malları Ci'râne'de bulunduruluyordu.

Ci'râne'de esirlerin güneşten korunmaları için gölgelikler, deve ve davarlar için de ağıllar yapılmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam Ci'râne'ye gelip gölgelikler görünce, bunların kimlere ait olduğunu sordu.

"Yâ Rasûlallah! Bunlar, Hevâzin esirleridir. Güneşten gölgeleniyorlar!" dediler.[480]

Hevâzinlerden alınan esir kadın ve çocukların sayısı 6.000 idi.[481]

Ganimet malları ise:

24.000 deve,

---

475 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/941.
476 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135.
477 İbn İshak, İbn Hişam, 4/130, Taberî, Târîh, 3/134.
478 Vâkıdî, Megâzî, 3/958, İbn Sa'd, 2/154.
479 Yâkût, 2/142.
480 Vâkıdî, Megâzî, 3/943.
481 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/943, Abdurrezzak, 6/381, İbn Sa'd, 2/152.

40.000'den fazla davar,

4.000 ukiyye gümüş idi.[482]

Esirlere Elbise Giydirilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'ye giderek elbise satın alıp esirlere giydirmesini, esir kadınların elbisesiz dışarı çıkmamalarını Büsr b. Süfyanü'l-Huzâî'ye emretti.

Büsr, kalkıp Mekke'ye gitti. Bütün esirler için elbise satın alıp geldi ve onlara giydirdi.[483] Giydirilen elbiseler Mısır bezindendi.[484]

Nasipsiz Bir Bedevînin Küstahlığı

Ebu Musa el-Eş'ârî'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın Taif seferinden dönüşünde, Mekke ile Medine arasında, Ci'râne mevkiine gelip indiği ve yanında Bilal-i Habeşî'nin bulunduğu sırada gelen bir bedevî Arap, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"(Ganimet malını bölüştüreceğin hakkında) bana verdiğin sözü daha yerine getirmeyecek misin?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ganimet malını yakında bölüştüreceğimi, biraz sabredersen sevap kazanacağını sana müjdelerim!" buyurdu.

Bedevî Arap:

"Sen bana müjdeleri vere vere çoğalttın!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, asabîleşir bir biçimde, Ebu Musa ile Bilal-i Habeşî'ye dönerek:

"Bu bedevî, verdiğim müjdeyi reddetti. Siz kabul ediniz!" buyurdu.

Ebu Musa ile Bilal-i Habeşî:

"Biz kabul ettik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, içi su dolu bir kap istedi.

Bu kap içinde ellerini ve yüzünü yıkadı. Ağzına aldığı suyu da buna ekledikten sonra, Ebu Musa ile Bilal-i Habeşî'ye:

"Bu sudan içiniz! Yüzünüze ve göğsünüze de sürünüz! (Kazanacağınız sevapla) sizi müjdelerim!" buyurdu.

---

482 Vâkıdî, Megâzî, 3/943, İbn Sa'd, 2/152, İbn Seyyid, 2/193, İbn Kayyım, 2/209-210, Kastallânî, Mevâhib, 1/216.

483 Vâkıdî, Megâzî, 3/944.

484 İbn Sa'd, 2/154.

Ebu Musa ile Bilal-i Habeşî kabı aldılar ve Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruğunu yerine getirdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme, perde arkasından, Ebu Musa ile Bilal-i Habeşî'ye:

"Oğullarım! O sudan bu ananıza da ikram edin!" diyerek seslendi.

Onlar da, ona o sudan bir miktar ikram ettiler.[485]

Bedevî Müslümanların Ganimet Mallarını Bölüştürmesi İçin Peygamberimiz Aleyhisselamı Sıkıştırmaları ve Çekiştirmeleri

Bedevîlerden birtakım halk, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Deveden, davardan ganimetimizi bölüştür!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamı sıkıştırmaya ve ridasından çekiştirmeye başladılar.

O kadar ileri gittiler ki, bir semüre ağacına yaslanmak, dayanmak zorunda bıraktılar.

Hatta, Peygamberimiz Aleyhisselamın ridasını sırtından çekip aldılar![486]

Rida, çekiştirilirken, yırtıldı.[487]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey insanlar! Ridamı bana veriniz![488] Siz, Allah'ın size nasip ettiği ganimeti aranızda bölüştürmeyeceğim diye mi korkuyorsunuz?![489] Vallahi, ganimet malları Tihâme'nin ağaçları sayısınca bile olsa, onları aranızda bölüştürürdüm! Ben ne cimriyim, ne korkağım, ne de yalancıyım! Siz bende böyle bir şey bulamayacak, göremeyeceksiniz!" buyurdu.[490]

Sonra da; eline bir deve tüyü veya onun kadar bir şey aldı.[491]

Yahut yanına vardığı devenin hörgücünden bir tüy koparıp, onu iki parmağı arasında tutarak kaldırdı ve:

"Ey insanlar! Vallahi, sizin ganimetinizden bana beşte bir dışında şu tüy kadar bile geçmiş bir şey yoktur!

---

485 Buhârî, Sahîh, 5/103, İbn Kesîr, Bidâye, 4/360.
486 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 4/84, Taberî, Târîh, 3/136.
487 Serahsî, 10/18.
488 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 4/84, Taberî, Târîh, 3/136.
489 Mâlik, 2/457.
490 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Mâlik, 2/457, Ahmed b. Hanbel, 4/84.
491 Mâlik, 2/458.

Beşte bir pay da, gerektiğinde yine sizlere harcanıyor, iade ediliyor" buyurdu.[492]

Abdullah b. Mes'ud:

"Resûlullah Aleyhisselamın Ci'râne'de Huneyn ganimetini bölüştürdüğü sırada üzerine yığılıp kendisini o kadar rahatsız ettiler ki, nihayet:

'Yüce Allah, kullarından bir kulunu, kavmine göndermişti.

Kavmi onu dövmüşler, başını da yarmışlardı.

O kul ise, alnından akan kanı eliyle siliyor, hem de:

'Yâ Rab! Kavmimi yarlıga! Çünkü, onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar!' diyerek dua ediyordu' buyurdu" demiştir.[493]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ganimet mallarından, elinizde, iğneden ipliğe varıncaya kadar,[494] büyük ve küçük[495] ne varsa getirip geri veriniz![496]

Ganimet mallarına hıyanet etmeyiniz![497]

İyi biliniz ki; ganimet malına hıyanet etmek, edenler için, Kıyamet gününde ayıpların en kötüsü ve Cehennem ateşi olacaktır!" buyurdu.[498]

Akîl b. Ebu Talib, zevcesi Fâtıma binti Şeybe b. Rebia'nın yanına varmıştı.

Akîl'in kılıcında kan bulaşığı vardı.

Zevcesi, ona:

"Senin müşriklerle savaştığını biliyorum!

Müşriklerin ganimetlerinden ne elde ettin bakayım?" dedi.

Akîl:

"Al şu iğneyi! Onunla elbiseni dikersin! dedi ve o iğneyi ona verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın münadisinin:

"Ganimet mallarından kim bir şey almışsa, getirip onu geri versin!" diyerek seslendiğini işitince, Akîl zevcesinin yanına döndü ve:

"Vallahi, sanıyorum ki, o iğnen de elden gidecektir!" dedi. İğneyi ondan alıp ganimet malları arasında attı.[499]

492 Mâlik, 2/458, İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 5/316, Taberî, Târîh, 3/136.
493 Ahmed b. Hanbel, 5/316.
494 Mâlik, 2/458, İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 5/316, Taberî, Târîh, 3/136.
495 Ahmed b. Hanbel, 5/316.
496 Mâlik, 2/458, İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 5/316 Taberî, Târîh, 3/136.
497 Ahmed b. Hanbel, 5/316.
498 Mâlik, 2/458, İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Ahmed b. Hanbel, 5/316, Taberî, Târîh, 3/136.
499 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/918.

Ensardan bir zât da, kıldan eğirilmiş bir yumak ip getirdi[500] ve:

"Yâ Rasûlallah! Bu yumağı devemin sırtına çul yapayım diye almıştım.[501] Bunu bana bıraksanız olmaz mı?" dedi.[502]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer bu şey benim hisseme[503] veya Abdulmuttalib oğullarının hisselerine[504] düşecek olursa, senin olsun!" buyurdu.[505]

Ensarî:

"Mademki iş buraya vardı. Artık bu yumak bana gerekmez!" dedi ve yumağı elinden, ganimet mallarının içine bıraktı.[506]

Abdullah b. Zeydü'l-Mâzinî de, müşriklere ok atmak için almış olduğu yayı getirip ganimet mallarının içine attı.

Başka bir adam da, gelip:

"Yâ Rasûlallah! Bu ipi düşmanlar bozguna uğradığı zaman bulmuştum. Devemin üzerindeki semeri onunla sıkılıyordum

Bu bende kalsa olmaz mı?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer o benim hisseme düşerse, senin olsun!

Fakat Müslümanların hisselerine düşerse, ne yaparsın?" buyurdu.[507]

Ganimet Mallarının Sayılıp Hesaplanarak Mücahidler Arasında Bölüştürülüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam; Müslümanları ve ganimet mallarını saymasını ve herkesin hissesini hesaplamasını Zeyd b. Sâbit'e emretti.[508]

Ganimetleri bölüştürmeye ve dağıtmaya da Ebu Cehm Huzeyfetü'l-Adevî'yi memur etti.[509]

Herkese hisselerini dağıttırdı:

Piyadelerden her birine; ya dörder deve, ya da bunların karşılığı olarak kırkar koyun;

---

500 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/918, Taberî, Târîh, 3/136.
501 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Taberî, Târîh, 3/136.
502 Vâkıdî, Megâzî, 3/918.
503 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/918, Taberî, Târîh, 3/136.
504 Vâkıdî, Megâzî, 3/918.
505 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Vâkıdî, Megâzî, 3/918, Taberî, Târîh, 3/136.
506 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Taberî, Târîh, 3/136.
507 Vâkıdî, Megâzî, 3/918.
508 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, İbn Sa'd, 2/153, İbn Seyyid, 2/194.
509 Vâkıdî, Megâzî, 3/954, Süheylî, 7/282.

Süvarilere ise; ya on ikişer deve, ya da bunların karşılığı olarak yüzyirmişer koyun düştü.

Yanlarında bir attan fazla at bulunduranlara, birden fazla at için hisse verilmedi.[510]

Kalbleri İslâmiyete Isındırılacak, Alıştırılacak Olanlara Yapılan İhsanlar

Peygamberimiz Aleyhisselam; ganimet mallarının Kur'ân-ı Kerîm'e göre (Enfâl: 41) kendisine teslim edilmiş olan beşte birinden Müellefe-i Kulûba (kalbleri İslâmiyete ısındırılacak, alıştırılacak olanlara)[511] dağıtım yaptı ki, bunlar halkın eşrafından olup, hem kendilerinin, hem kavimlerinin İslâmiyete ısındırılıp alıştırılmaları, kazandırılmaları gerekiyordu.[512]

Zaten, bunlar, zekât ve sadaka verilecekler arasında bulunuyorlardı.[513]

Müellefe-i Kulûb:

1. Ebu Süfyan b. Harb,
2. Safvan b. Ümeyye,
3. Akra' b. Hâbis,
4. Uyeyne b. Hısn,
5. Abbas b. Mirdas,
6. Malik b. Avf,
7. Hakîm b. Hizam... gibi, Kureyşîlerin başkanlarından, Arapların ileri gelenlerinden olup kavimleri arasında nüfuzlu, güçlü ve birçok tâbileri bulunan kişilerden idiler.

Müellefe-i Kulûb'dan bazıları gerçekten Müslüman olmuştu.

Bazıları, görünüşte Müslüman, fakat kalben münafık idiler.

Bazıları ise, Müsâlimîn'den (Müslümanlarla barış yapmış müşriklerden) idiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam bütün bunlara sadaka ve ganimetlerden vermek, güzel muamele etmekle, bazılarından gelebilecek kötülükleri önleyip Müslümanların gönüllerini rahatlaştırmayı, içlerinden Müslüman olanların İslâmiyette sebatlarını ve teb'alarının onlara uyarak Müslüman olmalarını sağlamayı, Müslümanlıkları henüz gelişmemiş, güzelleşmemiş

---

510 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, İbn Sa'd, 2/153, İbn Seyyid, 2/194, İbn Kayyım, 2/210.
511 Vâkıdî, Megâzî, 3/498, İbn Sa'd, 2/153, Süheylî, 7/283, İbn Hazm, Cevâmi, s. 245.
512 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135, Taberî, Târîh, 3/136.
513 Tevbe: 60.

olanların da Müslümanlıklarını geliştirip güzelleştirmeyi gerçekleştirmek istemiştir.[514]

Buna göre, Müellefe-i Kulûb üç gruptu:

(a) Kalbleri İslâmiyete ısındırılmak, alıştırılmak için kollanılanlardı. Safvan b. Ümeyye ve benzerleri gibi.

(b) Henüz Müslüman olup İslâmiyette sebatları sağlanmak üzere kollanılanlardı. Ebu Süfyan Sahr b. Harb ve benzerleri gibi.

(c) Dıştan Müslüman, içten münafık olup; şerlerinden selamette kalınmak için kollanılanlardı Uyeyne b. Hısn, Abbas b. Mirdas, Akra' b. Hâbis ve benzerleri gibi.[515]

Tabiî ki, bu sıralama, başlangıçtaki duruma göre idi.[516]

Müellefe-i Kulûbdan sayılanların, Uyeyne b. Hısn'dan başka hemen hepsi, sonradan Müslümanlıklarını sağlamlaştırmış, güzelleştirmiş, ilim ve faziletleriyle tanınmışlardır.[517]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Müellefe-i Kulûba Yapılan Dağıtım

1-3. İçinde 4.000 ukiyye gümüş de bulunan Huneyn ganimeti dağıtılmak üzere Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne konulduğu sırada, Ebu Süfyan Sahr b. Harb gelip:

"Yâ Rasûlallah! Sen Kureyşîler içinde servetçe en zengini olarak sabahladın![518] Bugün Kureyşîlerin en zengini sensin!" dedi.[519]

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi.[520]

Ebu Süfyan:

"Yâ Rasûlallah! Bu mallardan bana da versen olmaz mı?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Bilal! Ebu Süfyan için kırk ukiyye gümüş tart!

Kendisine, develerden de, yüz deve veriniz!" buyurdu.[521]

Ebu Süfyan:

---

514 Kâsânî, 2/44-45.
515 Diyarbekrî, 2/114, Halebî, 3/89.
516 Halebî, 3/85.
517 İbn Hazm, Cevâmi, s. 248-249.
518 Vâkıdî, Megâzî, 3/944, Zürkânî, 3/41.
519 Diyarbekrî, 2/114.
520 Vâkıdî, Megâzî, 3/944, Diyarbekrî, 2/114, Zürkânî, 3/41.
521 Vâkıdî, Megâzî, 3/944.

"Bundan oğlum Yezid'e de versen?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bilal-i Habeşî'ye:

"Ona da kırk ukiyye gümüş tartınız, yüz de deve veriniz!" buyurunca, Ebu Süfyan:

"Yâ Rasûlallah! Oğlum Muaviye için de versen?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Bilal! Ona (Muaviye b. Ebu Süfyan'a da) kırk ukiyye gümüş tart! Yüz de deve veriniz!" buyurdu.[522]

Ebu Süfyan; üçyüz deve ile yüzyirmi ukiyye gümüşü alınca,[523] Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Babam, anam sana feda olsun! Sen ne kadar kerem ve iyilik sahibisin!

Seninle savaştığım zamanlarda, sen ne güzel savaşçı idin!

Seninle barış yaptığım zamanda da, sen ne güzel barışçı idin![524]

Senin bu yaptığın; keremin, iyiliğin son derecesidir![525]

Allah seni hayırla mükâfatlandırsın!" dedi.[526]

4. Hakîm b. Hizam der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamdan yüz deve istedim.

Yüz deve verdi.

Tekrar istedim.

Yüz deve daha verdi.

Tekrar istedim.

Yüz deve daha verdi.

Sonra da:

'Ey Hakîm b. Hizam! Bu mal çoktur ve güzeldir!

O, gönül cömertliği ile tutan kişi için, uğurlu ve bereketli olur!

Gönül pintiliği ile tutan kişi için de, uğursuz olur. Onu yer, bitirir de, yine karnı doymaz!

Üst el alt elden (veren el, alan elden) hayırlıdır!' buyurdu."

Rivayete göre; Hakîm b. Hizam, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Seni hak ve gerçek dinle peygamber gönderen Allah'a andolsun ki; senden sonra hiçbir kimseden hiçbir şey almayacağım!" dedi.

---

522 Vâkıdî, Megâzî, 3/944-945, İbn Sa'd, 2/152, İbn Seyyid, 2/193, İbn Kayyım, 2/210, Diyarbekrî, 2/114, Halebî, 3/84.

523 Diyarbekrî, 2/114, Halebî, 3/84.

524 Vâkıdî, Megâzî, 3/945, Halebî, 3/84.

525 Diyarbekrî, 2/114, Halebî, 3/84.

526 Vâkıdî, Megâzî, 3/945, Diyarbekrî, 2/114, Halebî, 3/84.

Peygamberimiz Aleyhisselamın verdiği ilk yüz deveyi alıp, sonrakileri bıraktı.

Hakîm b. Hizam, Hz. Ebu Bekir'in halifeliği sırasında da, Hz. Ömer'in halifeliği sırasında da, kendisine verilmek istenilen hiçbir şeyi almaya yanaşmamış;[527] Hz. Ömer:

"Ey Müslümanlar cemaati! Ey insanlar! Hakîm b. Hizam'ı hakkını almaya davet ettiğime, kendisinin ise bunu almaya yanaşmadığına, sizi şahit tutuyorum!

Ona şu ganimetten Allah'ın nasip ettiği hakkı arzettiğim halde, o bunu almaktan kaçınıyor!" diyerek şikâyetlenmiştir.[528]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Huneyn ganimet mallarından kendisine ayrılmış bulunan beşte bir hisseden Müellefe-i Kulûba dağıtmaya devamla:

5. Nudayr b. Hâris b. Kelede'ye yüz deve,
6. Süheyl b. Amr'a yüz deve,
7. Huvaytıb b. Abduluzzâ'ya yüz deve,
8. Alâ' b. Câriyetü's-Sakafî'ye yüz deve (Vâkıdî ve İbn Sa'd'a göre; elli deve),
9. Uyeyne b. Hısn'a yüz deve,
10. Akra' b. Hâbis'e yüz deve,
11. Malik b. Avfu'n-Nasrî'ye yüz deve,
12. Safvan b. Ümeyye'ye yüz deve verdi.[529]

Zayi olanların bedelleri ödenmek şartıyla Safvan b. Ümeyye'den emaneten yüz adet zırh gömlek ve gerekli silahlar alınmış ve bunların bazıları Huneyn ve Taif savaşlarında zayi olmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam onların bedellerini de ödemek istediği zaman, Safvan b. Ümeyye:

"Yâ Rasûlallah! Ben bugün Müslüman olmak istiyorum!" dedi.[530]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ganimet malları arasında dolaştığı ve onlara göz gezdirdiği sırada, Safvan b. Ümeyye Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunuyor; develer, davarlar ve güdücülerle dolu vadiye doğru bakıp duruyor; Peygamberimiz Aleyhisselam da onun halini gözucuyla süzüyordu.

527 Vâkıdî, Megâzî, 3/945, Halebî, 3/84.
528 Vâkıdî, Megâzî, 3/946.
529 İbn İshak, İbn Hişam, 4/135-136, Vâkıdî, Megâzî, 3/945-946.
530 Ahmed b. Hanbel, 3/401.

Safvan b. Ümeyye vadinin içindeki mallara bakışını uzatınca, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Ebu Vehb! O vadi pek mi hoşuna gidiyor?" diye sordu.

Safvan b. Ümeyye:

"Evet!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O vadi de, içindekiler de senin olsun!" buyurdu.[531]

Bunun üzerine, Safvan kendisini tutamadı:

"Peygamber kalbinden başka hiçbir kimsenin kalbi, bu derece (mâsivadan) pâk ve üstün olamaz![532]

Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

Ve yine şehadet ederim ki; Muhammed, Allah'ın kulu ve resûlüdür!" dedi ve[533] hemen orada Müslüman oldu.[534]

Safvan b. Ümeyye der ki:

"Resûlullah bana bu ihsanda bulununcaya kadar, kendisi insanlar içinde en çok nefret ettiğim, en çok kin beslediğim bir kimse iken, nihayet, bana, insanların en sevgilisi oluvermişti!"[535]

Safvan b. Ümeyye, Müslümanlığını İslâm amelleriyle geliştiren, güzelleştiren Kureyşîlerdendi.

Allah ondan razı olsun!

13. Peygamberimiz Aleyhisselam; Huneyn ganimetinden kendisine ayrılan beşte bir hisseden, Esîd b. Hârise'ye yüz deve,

14. Hâris b. Hişam'a yüz deve,

15. Kays b. Adiyy'e yüz deve,[536]

16. Abbas b. Mirdas'a yüz deve,[537]

17. Mahreme b. Nevfel'e elli deve,

18. Umeyr b. Vehbü'l-Cumahî'ye elli deve,

19. Hişam b. Amr'a elli deve,

20. Saîd b. Yenbu'a elli deve,

---

531 Vâkıdî, Megâzî, 3/854-855, İbn Asâkîr, Târîh, 6/430, 431, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 10/506.
532 Vâkıdî, Megâzî, 3/855, Belâzurî, Ensâb, 1/362, İbn Abdilberr, 3/720.
533 Vâkıdî, Megâzî, 3/855, Belâzurî, Ensâb, 1/362, İbn Abdilberr, 3/720, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/24, Zehebî, Siyer, 2/407.
534 Vâkıdî, Megâzî, 3/855, Belâzurî, Ensâb, 1/362.
535 İbn Sa'd, 5/449, Ahmed b. Hanbel, 4/401, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/24.
536 Vâkıdî, Megâzî, 3/946, İbn Sa'd, 2/152-153.
537 Vâkıdî, Megâzî, 3/946-947.

21. Adiyy b. Kays'a elli deve.[538]

22. Osman b. Vehb'e elli deve verdi.[539]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Huneyn ganimeti mallarından kendisine ayrılan beşte bir hisseden Ci'râne'de her birine yüzden aşağı deve verdiği Müellefe-i Kulûb arasında şu kişiler de vardı:

23. Tulayk b. Süfyan b. Ümeyye,
24. Halid b. Esîd,
25. Şeybe b. Osman b. Ebu Talha,
26. Ebu's-Senâbil b. Ba'kek,
27. İkrime b. Âmir,
28. Züheyr b. Ebu Ümeyye,
29. Halid b. Hişam b. Muğîre,
30. Süfyan b. Abdulesed,
31. Hişam b. Velid b. Muğîre,
32. Sâib b. Ebu's-Sâib,
33. Muti' b. Esved,
34. Ebu Cehm b. Huzeyfe,
35. Uhayha b. Ümeyye,
36. Nevfel b. Muaviye,
37. Alkame b. Ulâse,
38. Lebid b. Rebia,
39. Halid b. Hevze,
40. Harmele b. Hevze,[540]
41. Abbas b. Mirdas.[541]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Abbas b. Mirdas'a, Muhacir ve Ensar mücahidleri gibi, dört deve vermişti.

Abbas b. Mirdas buna kızdı ve söylediği bir şiirde meal olarak şöyle dedi:

"Benim ganimetimle Ubeyd adındaki atımın ganimetini mi bölüştürdün Uyeyne ile Akra' arasında?! Hiçbir ictima yerinde ne Hısn, ne de Hâbis benim büyüğüm Mirdas'a üstün olmamışlardır!

Ben de şu iki kişiden aşağı kalır bir kimse değilimdir.

---

538 İbn İshak, İbn Hişam, 4/136, Vâkıdî, Megâzî, 3/946, İbn Sa'd, 2/153, Taberî, Târîh, 3/136-137.
539 Vâkıdî, Megâzî, 3/946, İbn Sa'd, 2/153.
540 İbn Hazm, Cevâmi, s. 246.
541 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137-138, İbn Hazm, Cevâmi, s. 246-247.

Bugün alçaltılan, bir daha yükseltilmez."[542]

Hz. Ebu Bekir, Abbas b. Mirdas'ın söylediği beyitleri Peygamberimiz Aleyhisselama okudu.[543]

Abbas b. Mirdas Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince,[544] Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"'Benim ganimetimle Ubeyd adındaki atımın ganimetini mi bölüştürdün Akra' ile Uyeyne arasında?' beytini sen mi söyledin?" diye sordu.[545]

Hz. Ebu Bekir:

"Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Bu beyit, senin okuduğun gibi değildir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Böyle değil de, nasıldır?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir, beyti, Abbas'ın söylediği gibi okudu.[546]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İkisi de birdir![547] Önce ha Akra'dan başlamışsın, ha Uyeyne'den! Sana ne zararı var?" buyurdu.

Hz. Ebu Bekir:

"Babam, anam sana feda olsun! Sen ne şairsin, ne nâkılsın! Ne de böyle olmak sana yaraşır.[548]

Şehadet ederim ki; Yüce Allah'ın, 'Biz ona şiir öğretmedik! Bu, ona yakışmaz' [Yâsîn: 69] buyurduğu gibisin" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abbas b. Mirdas için:

"Götürünüz! Kesiniz dilini!" buyurduktan sonra:[549]

"Ey Bilal! Haydi götür, kes onun dilini! Kendisine bir de elbise ver!" buyurdu.

Bilal-i Habeşî onu elinden tutup götürürken, Abbas b. Mirdas:

"Yâ Rasûlallah! Dilimi mi kesecek?! Ey Muhacirler topluluğu! Dilimi mi kesecek?!" diyerek seslendi durdu.[550]

Müslümanlardan bazıları:

---

542 İbn İshak, İbn Hişam, 4/136-137, Vâkıdî, Megâzî, 3/946-947, İbn Sa'd, 4/272.
543 Vâkıdî, Megâzî, 3/947.
544 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137.
545 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137, Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/272.
546 Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/272.
547 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137, Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/273.
548 Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/273.
549 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137, Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/272-273.
550 İbn Sa'd, 4/273.

"Abbas b. Mirdas'ın dilinin kesilmesi emredildi!" dediler ve korkmaya başladılar.[551]

Bilal-i Habeşî, Abbas b. Mirdas'ı çekip götürürken Abbas feryadı çoğaltınca, Bilal-i Habeşî:

"Resûlullah Aleyhisselam sana elbise giydirip bununla dilini kesmemi, tutmamı bana emretti" dedi.

Götürüp ona bir elbise verdi.[552] Abbas b. Mirdas'a, hoşnut oluncaya kadar, deve de verildi.[553]

Rivayete göre, kendisine elli veya yüz deve verilmiştir.[554]

Cuayl b. Sürâka'nın Ahirette Kendisi İçin Hazırlanmış Olan Üstün Mükâfatla Başbaşa Bırakılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam Ci'râne'de Müellefe-i Kulûba bol bol ihsanlarda bulunduğu zaman,[555] Sa'd b. Ebi Vakkas:[556]

"Yâ Rasûlallah! Cuayl b. Sürâka'yı bıraktın da, Uyeyne b. Hısn ile Akra' b. Hâbis[557] ve benzerlerine[558] yüzer yüzer[559] develer[560] verdin!?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Uyeyne ve Akra' gibi kişilerle yeryüzü dolup taşsa, Cuayl b. Sürâka onların tümünden daha hayırlıdır! Fakat, ben bunları İslâmiyete ısındırmak, alıştırmak için kolluyor, Cuayl b. Sürâka'yı ise sımsıkı bağlı olduğu Müslümanlığına ve ahirette kendisine hazırlanmış üstün mükâfatlara havale etmiş bulunuyorum!" buyurdu.[561]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Ganimet Dağıtımına Yapılan İtirazlar

1. Peygamberimiz Aleyhisselam Huneyn ganimetini dağıttığı sırada Benî Temimlerden Zülhuvaysıra gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın başucuna dikilmiş ve:

551 Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/273.
552 İbn Sa'd, 4/273.
553 İbn İshak, İbn Hişam, 4/137.
554 Vâkıdî, Megâzî, 3/947, İbn Sa'd, 4/273.
555 İbn Sa'd, 4/246.
556 Vâkıdî, Megâzî, 3/948, İbn Sa'd, 4/246.
557 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, İbn Sa'd, 4/246, Taberî, Târîh, 3/137.
558 İbn Sa'd, 4/246.
559 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, İbn Sa'd, 4/246, Taberî, Târîh, 3/137.
560 İbn Sa'd, 4/246.
561 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, İbn Sa'd, 4/246, Taberî, Târîh, 3/137.

"Yâ Muhammed! Ben bugün yaptığın şeyi gördüm!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Nasıl gördün?" diye sorunca;

Zülhuvaysıra:

"Senin adalet yapmadığını gördüm![562] Adalet yap yâ Rasûlallah!" dedi.[563]

Peygamberimiz Aleyhisselam kızdı.[564]

Ona:

"Yazıklar olsun sana! Ben adalet yapmazsam, kim adalet yapar?![565] Ben adalet yapmış olmasaydım umduğuma ermezdim; sen de, bana tâbi olduğun için, ziyan etmiş, eli boşa çıkmış gitmiştin!" buyurdu.

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! İzin ver! Onun boynunu vurayım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Bırak onu![566] Onun birtakım taraftarları olacaktır ki,[567] dinde derinleşecekler![568] Herhangi biriniz, onların namazı yanında kendi namazını, onların oruçları yanında kendi orucunu küçümseyecek!

Onlar Kur'ân da okuyacaklar! Fakat, okudukları Kur'ân köprücük kemiklerinden ileri geçmeyecek![569]

Onlar, okun yaydan çıktığı gibi, dinden, İslâmiyetten fırlayıp çıkacaklar!

Öyle ki, çıkan okun demirine bakılır, onda hiçbir şey, hiçbir iz bulunmaz!

Sonra, okun yaya giriş yerine bakılır, orada da hiçbir şey bulunmaz!

Sonra, okun ağaç kısmına bakılır, orada da hiçbir şey bulunmaz!

Sonra, okun yelesine bakılır, orada da hiçbir şey bulunmaz!

Halbuki, ok atılanın bağrını delip geçmiş, fakat oka bir şey bulaşmamıştır![570]

Onlar, Müslümanlar tefrikaya düştüğü zaman ortaya çıkacaklardır![571]

---

562 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Taberî, Târîh, 3/137.
563 Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Müslim, 2/744.
564 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Taberî, Târîh, 3/137.
565 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Müslim, 2/744, Taberî, Târîh, 3/137.
566 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Müslim, 2/744, Taberî, Târîh, 3/137.
567 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Müslim, 2/744.
568 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Taberî, Târîh, 3/137.
569 Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Müslim, 2/744.
570 İbn İshak, İbn Hişam, 4/139, Vâkıdî, Megâzî, 3/498, Ahmed b. Hanbel, 2/219, Müslim, 2/744, Taberî, Târîh, 3/137.
571 Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Müslim, 2/744.

Bir adam görürsün ki;[572] onun iki elinden birisi kadın memesine, yahut gidip gelen bir et parçasına benzer!" buyurdu.[573]

Ebu Saîdi'l-Hudrî:

"Ben bunu Resûlullah Aleyhisselamdan işittiğime şehadet ederim.

Yine şehadet ederim ki; Ali b. Ebu Talib onlarla çarpışmıştır:

Ben onun yanında idim. Bu adamın aranmasını emretmişti.

Adam bulunup getirildi.

Ona baktım: Kendisi, Resûlullah Aleyhisselamın tarif ettiği şekilde idi!" demiştir.[574]

2. Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Süfyan, Uyeyne b. Hısn, Akra' b. Hâbis ve Süheyl b. Amr gibi[575] bazı nüfuzlu kişilere kendisine ait beşte bir hisseden bolca ihsanlarda bulunup Ensara bu beşte birden bir şey vermemesi, onların gönüllerinde bir üzüntü, bir kırgınlık meydana getirdi ve bazılarına yersiz ve ağır laflar ettirdi:

"Artık vallahi Resûlullah Aleyhisselam kavmine kavuştu, başkalarını ne yapsın![576]

Savaşmayanlara veriyor da, savaşanlara vermiyor![577]

Vallahi, doğrusu bu şaşılacak şeydir!

Onların kanları kılıçlarımızdan damlıyor! Ganimetlerimiz ise onlara veriliyor!?[578]

Resûlullah Aleyhisselam bizim ganimetlerimizi öyle bir cemaate veriyor ki, bizim kanlarımız onların kılıçlarından, onların kanları da bizim kılıçlarımızdan damlıyor![579]

Allah Resûlünü yarlıgasın! O Kureyşîlere veriyor da, bizleri bırakıyor![580]

Savaş zamanı geldi mi, onun ashabı biz oluyoruz!

Fakat, ganimet bölüşümü zamanı gelince, onun kavmi ve kabilesi önde tutuluyor!?[581]

---

572 Vâkıdî, Megâzî, 3/948.
573 Vâkıdî, Megâzî, 3/948, Müslim, 2/744.
574 Müslim, 2/745. Taberî, Tefsîr, 10/157.
575 Ahmed b. Hanbel, 3/246.
576 İbn İshak, İbn Hişam, 4/140-141, Vâkıdî, Megâzî, 3/956, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138.
577 Ahmed b. Hanbel, 3/157.
578 Ahmed b. Hanbel, 3/169-249, Buhârî, Sahîh, 4/221.
579 Ahmed b. Hanbel, 3/201.
580 Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/733.
581 Vâkıdî, Megâzî, 3/957.

Sıkışıldığı zaman biz çağırılıyoruz! Ganimet ise bizden başkalarına dağıtılıyor!?”[582] diyecek kadar ileri gittiler.

Bu sözleri, Ensarın söz ve görüş sahibi olanları değil, yaşları küçük gençleri söylemişlerdi.[583]

Abdullah b. Mes'ud der ki:

“Resûlullah Aleyhisselamın Huneyn ganimetini bölüştürdüğü sırada,[584] Ensar[585] münafıklarından[586] bir adam,[587] Muattib b. Kuşeyr de:[588]

‘Bu dağıtımda Allah'ın rızası gözetilmiyor!’ dedi.[589]

Ona:

‘Vallahi, bu söylediğini, Resûlullah Aleyhisselama ulaştıracağım!’ dedim[590] ve Resûlullah Aleyhisselama gidip haber verdim.

Resûlullah Aleyhisselamın yüzünün rengi değişti.[591]

Kendisini üzen bu haberi getirdiğime pişman oldum.[592]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Allah Musa'ya rahmet etsin! Kendisine bundan daha çok ezâ edildiği halde, o bunlara sabredip katlanmıştı.[593]

Bir peygamber de kavmine Allah'ın emirlerini getirip tebliğ ettiği zaman, kavmi onu yalanladılar ve onun başını da yardılar!

O Peygamber ise, eliyle hem yüzünün kanını siliyor, hem de:

‘Allah'ım! Kavmimi yarlıga! Çünkü, onlar ne yaptıklarını bilmiyorlar!’ diyerek dua ediyordu’ buyurdu.”[594]

Ensarın ileri gelenlerinden Sa'd b. Ubâde de, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna girerek:

“Yâ Rasûlallah! Şu Ensar kabilesi, aldığın ganimeti bölüştürürken senin kavmine ve sair Arap kabilelerine bol bol dağıtıp Ensara ise ondan bir şey vermemek suretiyle yaptığın uygulamadan, sana karşı kalblerinde kırgınlık ve üzüntü duymaktadırlar!” dedi.[595]

---

582 Buhârî, Sahîh, 5/106.
583 Buhârî, 5/104, Müslim, 2/734.
584 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, Buhârî, Sahîh, 5/105.
585 Buhârî, Sahîh, 5/105.
586 Vâkıdî, Megâzî, 3/949.
587 Buhârî, Sahîh, 5/105.
588 Vâkıdî, Megâzî, 3/949.
589 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, Buhârî, Sahîh, 5/106.
590 Vâkıdî, Megâzî, 3/949.
591 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, Buhârî, Sahîh, 5/106.
592 Vâkıdî, Megâzî, 3/949.
593 Vâkıdî, Megâzî, 3/949, Buhârî, Sahîh, 5/106.
594 Ahmed b. Hanbel, 1/453.
595 İbn İshak, İbn Hişam, 4/141-142, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Sa'd! Bu hususta sen neredesin? Ne görüştesin?" diye sordu.

Sa'd b. Ubâde:

"Yâ Rasûlallah! Ben de ancak kavmimden bir ferdim. Benim bundan başka bir sıfatım yok!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, haydi, benim için kavmini şu çevrede, çitin içinde topla!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ensarla Konuşması

Sa'd b. Ubâde, gidip Ensarı topladı.[596]

Ensarın ileri gelenleri, deriden bir çadır içinde toplandılar.[597]

Oraya Muhacirlerden bazıları da gelip girdiler.

Başka gelenleri, geri çevirdiler.

Ensar toplanınca, Sa'd b. Ubâde, gelip Peygamberimiz Aleyhisselama:

"İşte, Ensar kabilesi, senin için toplanmış bulunuyor!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların yanına vardı[598] ve:

"İçinizde kendinizden olmayan var mı?" diye sordu.

"Kızkardeşimizin oğlundan başka, yabancı bir kimse yok!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bir kavmin kızkardeşinin oğlu da o kavimden sayılır!" buyurup[599] Allah'a lâyık olduğu üzere hamd ü senada bulunduktan sonra:

"Ey Ensar cemaati! Sizin tarafınızdan söylenmiş olup bana haber verilen yersiz ve ağır sözlerin sebebi nedir?

Bana karşı, kalblerinizde ne için kırgınlık ve üzüntü duyuyorsunuz?[600]

Sizler şöyle şöyle mi söylediniz?" diye sordu.

Ensar:

'Evet!" dediler.[601]

Ensarın anlayışlı olanları ise:

"Yâ Rasûlallah! Bizim söz ve görüş sahibi olanlarımız, başkanlarımız, bir şey söylemediler.

---

596 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/957, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138.
597 Ahmed b. Hanbel, 3/246, Müslim, 2/734.
598 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/957, Ahmed b. Hanbel, 3/76.
599 Ahmed b. Hanbel, 3/246, Heysemî, 10/31.
600 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/957, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138.
601 Ahmed b. Hanbel, 3/246.

Amma, yaşları küçük bazı gençlerimiz:

'Allah Resûlünü yarlıgasın! O bizi bırakıyor da, Kureyşîlere ihsanda bulunuyor! O Kureyşîlere ki, daha kılıçlarımızdan onların kanları damlamakta!' demişler" dediler.[602]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ensar cemaati! Ben sizi dalâlete düşmüş kimseler olarak bulmadım mı?[603]

Sizler yollarını şaşırmış kimseler iken, ben sizin yanınıza gelmedim mi? Allah'ın hidayeti, size benim yüzümden erişmedi mi?

Sizler yoksul iken Allah benim yüzümden sizleri zengin kılmadı mı?

Sizler birbirinize düşmanlar iken, Allah kalblerinizi benim yüzümden birleştirip ısındırmadı mı?[604]

Sizler parçalanmış, darmadağın olmuş bir durumda iken, Allah sizleri benim yüzümden derleyip toparlamadı mı?" diye sordu.[605]

Ensar:

"Yâ Rasûlallah! Sen bizi karanlıklar içinde buldun! Allah bizi senin sayende nura, aydınlığa çıkardı!

Sen bizi bir ateş çukurunun başında buldun! Allah bizi senin sayende ondan kurtardı!

Sen bizi dalâlet ve şaşkınlık içinde buldun! Allah bizi senin sayende doğru yola kavuşturdu.

Biz Allah'ı Rab, İslâmiyeti din, Muhammed'i de peygamber olarak kabul etmiş bulunuyoruz!

Yâ Rasûlallah! Sen ne istersen yap![606]

Allah ve Resûlünün üzerimizdeki minnet ve nimetleri üstündür!

Allah'a ve Resûlüne minnettarız!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ensar cemaati! Siz benim sorularıma neden benim istediğim gibi cevap vermiyorsunuz?" diye sordu.

Ensar:

"Sana başka ne cevap verelim yâ Rasûlallah?

---

602 Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/734.
603 Ahmed b. Hanbel, 4/42, Buhârî, Sahîh, 5/104.
604 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/957, Ahmed b. Hanbel, 3/76, 4/42, Taberî, Târîh, 3/138.
605 Ahmed b. Hanbel, 4/42, Buhârî, Sahîh, 5/104.
606 Heysemî, 10/31.

Kavuşmuş olduğumuz bütün nimet ve ihsanlar Allah'tandır ve Allah'ın Resûlü yüzündendir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vallahi, siz, isteseydiniz:

'Sen bize yalanlanmış olarak gelmiştin! Biz seni doğruladık!

Sen terkedilmiş olarak bize gelmiştin! Biz sana yardımcı olduk!

Sen yurdundan sürülmüş olarak gelmiştin! Biz seni barındırdık!

Sen bize yoksul olarak gelmiştin! Biz sana kendimiz gibi verdik, baktık!' deseydiniz, muhakkak ki, doğru söylemiş ve benim tarafımdan da doğrulanmış olurdunuz!

Ey Ensar cemaati! Ben sizleri sımsıkı bağlı bulunduğunuz Müslümanlığınıza ve sizin için ahirette hazırlanmış bulunan üstün mükâfatlara havale edip,[607] küfür çağına çok yakın olan yeni Müslüman olmuş veya olmak üzere bulunan birtakım adamların[608] kalblerini İslâmiyete ısındırmak, alıştırmak maksadıyla kendilerine dünyalık verdiğimden dolayı ne diye kalblerinizde kırgınlık ve üzüntü duyuyorsunuz?![609]

Ey Ensar cemaati! Birtakım insanlar aldıkları dünyalıklar, davarlar ve develerle çıkıp giderlerken, sizler Resûlullah ile birlikte yurdunuza dönüp gitmeye razı değil misiniz?[610]

Vallahi, sizin Resûlullahla birlikte dönüp gitmeniz, onların dünyalıklarla dönüp gitmelerinden daha hayırlıdır!" buyurdu.[611]

Ensar:

"Evet yâ Rasûlallah! Biz buna razıyız!" dediler.[612]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizler hassınız (seçkin ve olgun kişilersiniz)!

Sair insanlar ise, avâm (halk) takımıdırlar.[613]

Muhakkak ki, sizler, benden sonra, yakın bir gelecekte, başkalarının sizlere üstün tutulacağını da göreceksiniz!

607 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138, İbn Esîr, Kâmil, 2/271.
608 Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/734.
609 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/76, Taberî, Târîh, 3/138, İbn Esîr, Kâmil, 2/271.
610 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/76, 246, Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/734, Taberî, Târîh, 3/138, İbn Esîr, Kâmil, 2/271.
611 Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/734.
612 Ahmed b. Hanbel, 3/188, Buhârî, Sahîh, 5/105, Müslim, 2/734.
613 Ahmed b. Hanbel, 4/246.

Allah'a ve Resûlüne kavuşuncaya kadar, sizler buna da sabredip katlanınız!" buyurdu.[614]

Ensar:

"Sabredip katlanacağız!" dediler.[615]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kıyamet günü, ben Havuz başında bulunacağım![616]

Sizinle buluşma yerimiz Havuz başı olsun!

Benden sonra Bahreyn hasılatının herkesten ayrı olarak size tahsisi için Bahreyn'e yazacağım!

O zaman, o, sizin için fetihten daha üstündür!" buyurdu.

Ensar:

"Yâ Rasûlallah! Senden sonra, bize dünya gerekmez!" dediler.[617]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Muhammed'in varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; eğer hicret fazileti olmasaydı,[618] Yüce Allah bana Muhacirlerden biri olmak ismini vermeseydi, Ensardan bir fert olmayı ister,[619] Ensardan bir fert olurdum![620]

Eğer bütün halk bir yol tutup gitse, Ensar da bir yola yönelse, hiç şüphesiz, Ensarın yöneldiği yolu tutardım![621]

Ey Allah'ım! Ensarın oğullarına, onların oğullarının oğullarına rahmet et!" diyerek dua etti.[622]

Ensar, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladılar!

Onların gözlerinden akan yaşlar sakallarını ıslattı![623]

Peygamberimiz Aleyhisselam da onlarla birlikte ağladı.[624]

Ensar:

---

614 Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 2/42, Müslim, 2/734.
615 Müslim, 2/734.
616 Ahmed b. Hanbel, 4/42, Buhârî, Sahîh, 5/104, Müslim, 2/734.
617 Vâkıdî, Megâzî, 3/958, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/41-42.
618 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/77, 4/42, Taberî, Târîh, 3/138.
619 Heysemî, 10/31.
620 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/77, 4/42, Taberî, Târîh, 3/138.
621 İbn İshak, İbn Hişam, 4/142-143, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/77, Buhârî, Sahîh, 5/105-106, Müslim, 2/735, Heysemî, 10/31.
622 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, İbn Sa'd, 2/154, Ahmed b. Hanbel, 3/77, Taberî, Târîh, 3/138.
623 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Ahmed b. Hanbel, 3/77, Taberî, Târîh, 3/138.
624 Heysemî, 10/31.

"Biz, ganimet hissesi olarak Resûlullaha razıyız!" dediler.

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam konak yerine döndü.

Ensar da dağıldılar.[625]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Kur'ân-ı Kerîm'in Huneyn Ganimetiyle İlgili Açıklaması

Huneyn ganimeti dağıtımına yapılan itirazlar üzerine, Yüce Allah tarafından indirilen âyetlerde şöyle buyuruldu:

"Onlardan, sadakaların taksimi hususunda seni ayıplayacaklar da vardır.

Çünkü, onlardan kendilerine diledikleri verilirse hoşlanırlar, diledikleri verilmezse kızarlar. Onlar, Allah ve Resûlü kendilerine ne verdiyse, ona razı olsalardı da:

'Bize Allah yeter! Yakında bize lutf u kereminden Allah da verir, Resûlü de verir. Biz ancak Allah'a rağbet edicileriz!' deselerdi ne olurdu!

Sadakalar; Allah'tan bir farz olarak ancak fakirlere, miskinlere, sadaka tahsildarlarına, kalbleri Müslümanlığa alıştırılmak, ısındırılmak istenilenlere, esirlere, borçlulara, Allah yolunda harcamalara, yolda belde kalmış olanlara mahsustur.

Allah herşeyi hakkıyla bilendir. Her yaptığını yerli yerince yapandır."[626]

Müellefe-i Kulûb Yahudiler ve Hıristiyanlardan da olsalar, zengin de olsalar, kendilerine sadaka verilebilir.[627]

Peygamberimiz Aleyhisselam; beşte bir ganimet hissesinden artan malların Merru'z-zahran'daki Mecenne nahiyesinde tutulmasını emretti.[628]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları, belki, Mekke-Medine arasında oturan çöl Araplarından rastladıklarına -İslâmiyete ısındırmak ve alıştırmak için- dağıtacaktı.[629]

Nudayr b. Hâris'in Müslüman Oluşu

Nudayr b. Hâris der ki:

"Ben, Fetih yılına kadar, her yerde Kureyşîlerin yanında bulunmuştum.

625 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/958, İbn Sa'd, 2/154, Ahmed b. Hanbel, 3/76-77, Taberî, 3/138, İbn Esîr, 2/272.
626 Tevbe: 58-60, Taberî, Tefsîr, 10/157.
627 Taberî, Tefsîr, 10/162.
628 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Taberî, Târîh, 3/139, Beyhakî, Delâil, 5/203, Zehebî, Târîh, s. 508, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368.
629 İbn Kesîr, Bidâye, 4/368.

Muhammed Aleyhisselam Huneyn gazasına çıktığı zaman, biz de birlikte gitmiştik.[630] Muhammed Aleyhisselam bozguna uğrayacak olursa, biz de ona baskın yapmak istiyorduk.[631]

Fakat, bu bizim için mümkün olmadı.

Dönülüp Ci'râne'ye gelindiği sırada da vallahi aynı düşüncede iken, Resûlullah Aleyhisselam anlamış olmalı ki, gülerek beni karşıladı ve:

'Nudayr! Sen misin?' dedi.

'Buyur!' dedim.

Bana:

'Ben seni Huneyn günü yapmak istediğin, fakat Allah'ın yapmak istediğin şeyle senin arana gerilip sana yaptırmadığı şeyden daha hayırlısına kılavuzlasam olur mu?' diye sordu.

Yanına varınca, bana:

'İçinde bulunduğu şeyin boşluğunu göreceğin zaman daha gelmedi mi?' diye sordu.

İyice anladım ki; Allah ile birlikte başka ilahlar da bulunsaydı, herhalde onların bana bir yararı dokunurdu.

'Şehadet ederim ki; Allah'tan başka ilah yoktur!

O, Birdir. O'nun eşi, ortağı yoktur!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah'ım! Onun sebatını arttır!' diyerek dua etti.

Resûlullahı hak ve gerçek dinle peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; kalbim dinde sebatta bir kaya gibi sapasağlam durur ve beni destekler oldu.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Hamd olsun Allah'a ki, ona doğru yolu gösterdi!' buyurdu."[632]

Di'l oğullarından bir adam Peygamberimiz Aleyhisselamın Nudayr b. Hâris'e yüz deve vereceğini müjdeleyince, Nudayr b. Hâris Müslümanlığı rüşvetle kabul etmiş olmamak için önce bunu almaktan kaçınmış, sonra kendisinin bu hususta hiçbir talebi olmadığını ve bunun bir ihsan olabileceğini düşünerek kabul etmiş, on devesini de müjdeleyiciye bağışlamıştır.[633]

---

630 İbn Hacer, İsâbe, 3/558.
631 İbn Kesîr, Bidâye, 4/365.
632 İbn Kesîr, Bidâye, 4/365, İbn Hacer, İsâbe, 3/558.
633 İbn Abdilberr, 4/1525, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/323, İbn Hacer, İsâbe, 3/558.

Nudayr b. Hâris; kendisine Müslümanlığı nasip edip, atalarının üzerinde ölüp gittikleri, kardeşiyle amca oğullarının öldürüldükleri şey üzerinde öldürmediği için, Yüce Allah'a çok çok şükrederdi.[634]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Ebu Mahzûre'nin Müslüman ve Mekke Müezzini Oluşu

Ebu Mahzûre der ki:

"On genç arasında, Peygamber Aleyhisselamla birlikte Huneyn'e gitmiştik.

O zaman, kendisi bize insanların en nefret edileni, istenilmeyeni ve hoşlanılmayanı idi.[635]

Huneyn'den dönüşünde, yolda Resûlullah Aleyhisselama rastladık.[636]

Ci'râne'de[637] Resûlullah Aleyhisselamın müezzini namaz için kalkıp ezan okudu.

Müezzinin sesini işitince, bizler, gizlenmiş olarak,[638] onlarla alay etmiş olmak için, ezanı yüksek sesle tekrarladık.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Getiriniz bana şu gençleri!' buyurdu.[639]

Getirildik, önünde durduk.[640]

Bize:

'Haydi, ezan okuyunuz!' buyurdu.

Okuduk.

Okuyanların birisi, sonuncusu ben idim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sesini en çok yükselttiğini işittiğim, içinizden hanginizdir?' diye sordu.

Arkadaşlarımın hepsi birden bana işaret ettiler ve beni doğruladılar.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam onları saldı, beni orada tuttu, alıkoydu.[641]

634 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/323, İbn Kesîr, Bidâye, 4/364.
635 Abdurrezzak, 1/457-458, Ahmed b. Hanbel, 3/408.
636 Ahmed b. Hanbel, 3/409.
637 İbn Hacer, İsâbe, 4/176.
638 Ahmed b. Hanbel, 3/409.
639 Abdurrezzak, 1/458, Ahmed b. Hanbel, 3/409.
640 Ahmed b. Hanbel, 3/409.
641 Ahmed b. Hanbel, 3/409.

'Bunun, işitmiş olduğum sesi, ne güzeldir![642]

Kalk, namaz için ezan oku!' buyurdu.

O zaman, bana, Resûlullah Aleyhisselamdan da, onun emrettiği şeyden de daha sevimsiz gelen bir şey yoktu!

Resûlullahın önünde ayağa kalktım.

Ezan okumayı bana kendisi öğretti ve ezberletti:[643]

"Allâhu Ekber! Allâhu Ekber!

Allâhu Ekber! Allâhu Ekber!

Eşhedü en lâ ilâhe illallâh! Eşhedü en lâ ilâhe illallâh!

Eşhedü enne Muhammederresûlullâh! Eşhedü enne Muhammederresûlullâh!

Hayye alessalâh! Hayye alessalâh!

Hayye alelfelâh! Hayye alelfelâh!

Allâhu Ekber! Allâhu Ekber!

Lâ ilâhe illallâh!' de!' dedi.

'Sabahın ilk ezanını okuduğun zaman da:

'Hayye alelfelah'tan sonra:

'Essalâtu hayrun minennevm! Essalâtu hayrun minennevm!'

İkamet getireceğin zaman da:

'Kad kâmetissalâh! Kad kâmetissalâh!' de! Duydun mu?[644]

'Allâhu Ekber!' ve 'Eşhedü en lâ ilâhe illallâh!' derken sesini yükselt!

'Eşhedü enne Muhammederresûlullâh!' derken sesini kıs!' buyurdu.[645]

Sonra, beni çağırdı. Ezanı okuttuğu zaman, bana bir kese gümüş para verdi. Elini alnıma koydu. Yüzümü, gözümü, sırtımı sığadı ve:

'Allah senin hakkında hayırlı ve mübarek kılsın!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Mekke'de benim müezzinlik yapmamı emretsen?' dedim.

'Senin Mekke'de müezzinlik yapman için emir veriyorum![646] Git! Mekkelilerin ezanını oku![647] Attâb b. Esîd'e, 'Mekkelilerin ezanını okumamı, bana Resûlullah emretti' de!' buyurdu.[648]

---

642 Abdurrezzak, 1/458, Ahmed b. Hanbel, 3/408.
643 Ahmed b. Hanbel, 3/409.
644 Abdurrezzak, 1/458, Ahmed b. Hanbel, 3/408.
645 Ahmed b. Hanbel, 3/408-409.
646 Ahmed b. Hanbel, 3/409, İbn Abdilberr, 4/1753.
647 Abdurrezzak, 1/458, Ahmed b. Hanbel, 3/408.
648 Abdurrezzak, 1/458.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselama karşı, içimdeki bütün sevgisizlikler gidip, yerine sevgi doldu!

Mekke valisi Attâb b. Esîd'in yanına vardım.

Resûlullah Aleyhisselamın emriyle, namaz ezanlarını okumaya başladım."[649]

Ebu Mahzûre, Huneyn'den dönüşte, Ci'râne'de Müslüman oldu.[650]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Ebu Mahzûre, önceleri, ezanı Bilal-i Habeşî ile birlikte okurdu.[651]

Kendisi, ezan okuyanların en gür ve güzel seslisi idi.[652]

Mekke Mescid-i Haram müezzinliği, Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Mahzûre'yi tayin edişinden başlayarak, oğuldan oğula geçe geçe sürüp gitmiştir.[653]

Ebu Mahzûre, Peygamberimiz Aleyhisselamın eli değdi diye saygısından dolayı, alnının saçını hiç kestirmemiştir.[654]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Umre Yapmak Üzere Ci'râne'de İhrama Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Ci'râne'de onüç gece kaldıktan sonra, Zilkâde ayının bitmesine oniki gece kala, Çarşamba gecesi, Ci'râne'den ayrılacağı sırada,[655] Ci'râne'de kaldığı müddetçe namazlarını içinde kıldığı, vadinin alt tarafındaki yamaçta bulunan mescide vardı.[656]

Orada, Allah'ın dilediği kadar namaz kıldı.[657]

Sonra, umre için ihrama girdi.[658] Ci'râne vadisini ihramsız geçmedi.[659]

Bunun için, Mekkelilerle çevresindekilerin Ci'râne'de ihrama girip umre yapmaları efdal sayılmıştır.[660]

Peygamberimiz Aleyhisselam, devesine bindi.[661]

Ci'râne'den, geceleyin, umreye niyetlenmiş olarak ayrıldı.[662]

---

649 Ahmed b. Hanbel, 3/409, İbn Abdilberr, 4/1753-1754.
650 İbn Abdilberr, 4/1752, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/279.
651 İbn Sa'd, 5/450.
652 Abdurrezzak, 1/458.
653 İbn Sa'd, 5/450, Zehebî, Siyer, 3/78.
654 Abdurrezzak, 1/458-459, Ahmed b. Hanbel, 3/408.
655 Vâkıdî, Megâzî, 3/958, İbn Sa'd, 2/154.
656 Vâkıdî, Megâzî, 3/958-959, Kastallânî, Mevâhib, 1/217, Diyarbekrî, 2/117.
657 Ebu Dâvud, 2/206.
658 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, Ebu Dâvud, 2/206.
659 Vâkıdî, Megâzî, 3/959.
660 Yâkût, 2/142.
661 Ebu Dâvud, 2/206.
662 Ahmed b. Hanbel, 3/427, Tirmizî, Sünen, 3/274.

Batn-ı Serif'e doğru yönelip Medine yoluna kavuşuncaya kadar ilerledi.[663]

Mekke'ye geceleyin girdi.[664]

Beytullah'ı görünceye kadar, telbiyeyi kesmedi.

Kâbe'nin Benî Şeybe kapısında devesini ıhdırdı ve Mescid-i Haram'a girdi.[665]

Geceyi Mekke'de geçirmiş gibi sabahladı.[666]

Ashabıyla birlikte Kâbê'yi tavafa başlamadan önce, omuz ihramının bir ucunu sağ koltuğu altından alarak sol omuzu üzerine attı.

Tavafın üç devresini, adımlarını kısaltmak, omuzlarını silkelemek suretiyle hızlı ve çalımlı olarak, tavafın dört devresini ise sükûnetle, ağır ağır yürüyerek yaptı.[667]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Safâ ile Merve arasında dört gidiş üç gelişten ibaret olan sa'yi de deve üzerinde yaptı ve yedinci devresinde Merve yanında başının saçını kazıttı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın başının saçını kazıyan, Benî Beyâzaların kölesi Ebu Hind veya Hıraş b. Ümeyye idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu umrelerinde kurban kesmedi.[668]

Attâb b. Esîd'in Mekke Valiliğine Tekrar Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, umresini yapıp, Medine'ye dönmek üzere Mekke'den ayrılacağı sırada, Attâb b. Esîd'i Mekke'ye tekrar vali olarak tayin etti.[669]

Zaten, Huneyn gazasına çıkarken de, onu Mekke'de vali olarak görevlendirmişti.[670]

Attâb b. Esîd:

"Yâ Rasûlallah! Beni niçin arkanda bırakıyor (yanında götürmüyor)-sun?" dedi.[671]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

663 Ebu Dâvud, 2/206.
664 Ahmed b. Hanbel, 3/427, Tirmizî, Sünen, 3/274.
665 Vâkıdî, Megâzî, 3/959.
666 Ebu Dâvud, 2/206.
667 İbn Kesîr, Bidâye, 4/367.
668 Vâkıdî, Megâzî, 3/959.
669 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/959.
670 İbn İshak, İbn Hişam, 4/83.
671 Ebu't-Tayyib, 6/4.

"Ey Attâb! Benim seni kimlerin üzerine vali tayin ettiğimi biliyor musun?" diye sordu.[672]

Attâb:

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir!" dedi.[673]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben seni Yüce Allah'ın ev halkı üzerine vali tayin ediyorum![674]

Sen buna razı değil misin?[675]

Eğer onlar için senden daha hayırlı olanını bilseydim, bulsaydım, onların üzerine onu tayin ederdim!" buyurdu.[676]

Attab b. Esîd; gerçekten salih, bilgili, faziletli,[677] son derecede verâ ve takvâ sahibi, Allah adamı idi.[678]

Kendisi, vali tayin edildiği zaman, yirmi yaşlarında bulunuyordu.[679]

Peygamberimiz Aleyhisselam ona günlük iki dirhem valilik maaşı (geçimliği) bağladı.[680]

Attab b. Esîd, Mekke halkına; Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisini günlük iki dirhem geçimlikle Mekke valiliğinde görevlendirdiğini, geçim hususunda hiç kimseye muhtaç olmadığını bildirmiş, "İki dirhemle açlığını gideremeyen kimsenin karnını, Allah acıktırsın!" demiştir.[681]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Muaz b. Cebel'in Mekke'de Fıkıh ve Kur'ân-ı Kerîm Öğretmenliğine Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Attâb b. Esîd'i Mekke valiliğine tayin ettiği zaman, Muaz b. Cebel'i de, Mekkelilere fıkıh ve Kur'ân-ı Kerîm öğretmek üzere, Mekke'de bıraktı.[682]

---

672 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, İbn Sa'd, 5/446, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 508, Halebî, 3/60.
673 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, İbn Sa'd, 5/446, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556.
674 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, İbn Sa'd, 5/446, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 508.
675 Ebu't-Tayyib, 6/4.
676 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 508.
677 İbn Abdilberr, 3/1024, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556.
678 İbn Hazm, Cevâmi, s. 249, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49.
679 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 508, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49.
680 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 509, Halebî, 3/60.
681 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/556, Zehebî, Târîh, s. 509, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368, Diyarbekrî, 2/117, Halebî, 3/42, Zürkânî, 3/42.
682 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/959, Taberî, Târîh, 3/139, Hâkim, 3/270, Beyhakî, Delâil, 5/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/272, Zehebî, Târîh, s. 508, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49, Diyarbekrî, 2/117, Ezrakî, 3/41.

Muaz b. Cebel ile birlikte Ebu Musa el-Eş'arî'nin de Mekke'de Kur'ân ve fıkıh öğretmek üzere bırakıldığı rivayeti de vardır.[683]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye Dönüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'den Ci'râne'ye dönüp, geceyi Ci'râne'de geçirmiş gibi sabahladı.[684]

Perşembe günü, Müslümanlarla birlikte Ci'râne'den yola çıkıp Batn-ı Serif'e, oradan da Merru'z-zahran'a giden yolu tutarak Merru'z-zahran'a geldi.[685]

Zilkâde ayının kalanında,[686] Zilkâde ayından kalan altıncı gecede[687] Medine'ye geldi.[688]

Hevâzin Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Esir Edilen Çoluk Çocukları ve İğtinam Edilen Malları Hakkında Peygamberimiz Aleyhisselama Başvurmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam ganimet mallarıyla esirlerin mücahidler arasında bölüştürülmesi işini, Hevâzin temsilcilerinin gelmeleri için[689] on geceden fazla bekletip durdu.[690]

Hevâzin temsilcilerinin gelmeleri gecikince, onların esirlerini Müslümanlar arasında bölüştürdü.[691]

Nihayet, Hevâzin temsilcileri Medine'ye geldiler ve Müslüman oldular.[692]

Gerilerindeki kavimlerinin de Müslüman oldukları haberini getirdiler.[693]

Onlar, başlarında Ebu Sured Züheyr b. Sured olmak üzere ondört kişi idiler.[694]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sütannesi Halime Hatun tarafından amcası olan Ebu Bürkan da aralarında bulunuyordu.[695]

---

683 Vâkıdî, Megâzî, 3/958, Zürkânî, 3/42.
684 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, Ahmed b. Hanbel, 3/426-427, Ezrakî, 2/207, Tirmizî, Sünen, 3/274.
685 Vâkıdî, Megâzî, 3/959, İbn Sa'd, 2/154.
686 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368.
687 İbn İshak, İbn Hişam, 4/144, İbn Hazm, Cevâmi, s. 248, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49.
688 İbn İshak, İbn Hişam, 4/143, Vâkıdî, Megâzî, 3/960, Abdurrezzak, 5/382.
689 Vâkıdî, Megâzî, 3/944, İbn Sa'd, 2/152.
690 Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62.
691 Vâkıdî, Megâzî, 3/950.
692 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/949, İbn Sa'd, 2/153.
693 Vâkıdî, Megâzî, 3/950.
694 Vâkıdî, Megâzî, 3/950, İbn Sa'd, 2/153.
695 İbn Sa'd, 2/152.

Hevâzin temsilcileri:

“Yâ Rasûlallah! Biz, köklü bir kabileyiz![696]

Sana meçhul olmadığı üzere, biz bu musibete uğramış bulunuyoruz.[697]

Allah’ın sana lutuf ve ihsanda bulunduğu gibi, sen de bize karşı lutufkâr ol!” dediler.

Benî Sa’d b. Bekr oğullarından Ebu Sured Züheyr ayağa kalktı ve:

“Yâ Rasûlallah! Şu gölgeliklerde bulunanlar, senin süt halaların, teyzelerin ve sana süt emzirip bakmış olan kadınlardır!

Eğer biz Şam kralı Hâris b. Ebi Şimr’i veya Irak kralı Numan b. Münzir’i emzirmiş ve şimdiki duruma düşüp de kendisinin şefkat ve ihsanlarını dilemiş olsaydık, bize esirgemezlerdi.

Halbuki, sen süt emzirilip bakılanların en hayırlısısın!” dedi.[698] Bu hususta bir de şiir söyledi.[699]

Hevâzin temsilcileri, mallarının ve esirlerinin kendilerine geri verilmesini istediler.[700]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ben sizin gelmeyeceğinizi sanıncaya kadar işi bekletmiş, geciktirmiştim.

Fakat, siz çok geç kaldınız.

Esirler, mücahidler arasında bölüştürülmüş bulunuyor.[701]

Bana sözün en sevimli, en güzel olanı, doğru olanıdır.[702]

Görüyorsunuz ki; yanımda bunca Müslümanlar var!

Onların hepsini, haklarından vazgeçirmek zordur.[703]

Şimdi, siz, iki şıkkın birisini; ya esirleri, ya da malları tercih ediniz!” buyurdu.[704]

“Size çocuklarınızla kadınlarınız mı, yoksa mallarınız mı daha sevgilidir? diye sordu.[705]

Temsilciler, kendilerine ancak ikisinden birisinin verilebileceğini anlayınca:[706]

---

696 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, İbn Sa’d, 1/115, Taberî, Târîh, 3/114.
697 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/950.
698 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/950, Taberî, Târîh, 3/134.
699 Vâkıdî, Megâzî, 3/950.
700 Ahmed b. Hanbel, 4/326.
701 Vâkıdî, Megâzî, 3/951, İbn Sa’d, 1/114.
702 Vâkıdî, Megâzî, 3/951, Abdurrezzak, 5/381, Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62.
703 Vâkıdî, Megâzî, 3/951, Abdurrezzak, 5/381, İbn Sa’d, 1/115.
704 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/381, Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62.
705 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131, Vâkıdî, Megâzî, 3/951, İbn Sa’d, 1/115, Taberî, Târîh, 3/135.
706 Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62.

“Yâ Rasûlallah! Sen bizi mallarımızla çoluk çocuklarımız arasında muhayyer, onlardan birini seçmekte serbest bıraktın!

Biz, kadınlarımızı ve çocuklarımızı tercih ediyoruz![707]

Sen bize kadınlarımızı ve çocuklarımızı geri ver!

Çünkü onlar, bizim yanımızda, maldan daha sevgilidir!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Benim hisseme ve Abdulmuttalib oğullarının hisselerine düşenleri size bağışladım.

Halka öğle namazını kıldırdığım zaman, sizler ayağa kalkıp:

‘Biz çocuklarımız ve kadınlarımız hakkında Resûlullahın Müslümanlar katında, Müslümanların da Resûlullah katında şefaatini diliyoruz!’ dersiniz.

Bunun üzerine, ben de:

‘Bana ve Abdulmuttalib oğullarına düşenleri bağışladım!’ derim.

Müslümanlardan da, sizin için istekte bulunurum!” buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanlara öğle namazını kıldırınca, Hevâzin temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendilerine emrettiği üzere, ayağa kalktılar ve:

“Biz, çocuklarımız ve kadınlarımız hakkında Resûlullahın Müslümanlar katında, Müslümanların da Resûlullah katında şefaatini diliyoruz!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Benim hisseme ve Abdulmuttalib oğullarının hisselerine düşenler, sizin olsun” buyurdu.

Bunun üzerine, Muhacirler:

“Biz de, hisselerimize düşenleri Resûlullah Aleyhisselam için bağışladık!” dediler.

Akra’ b. Hâbis:

“Ben ve kabilem olan Temim oğulları adına, hayır! Bağışlamayız!” dedi.

Uyeyne b. Hısn:

“Ben ve kabilem olan Fezâre oğulları adına, hayır! Biz bağışlamayız!” dedi.

Abbas b. Mirdas es-Sülemî:

Ben ve kabilem olan Benî Süleymler adına, hayır! Biz bağışlamayız!” dedi.[708]

---

707 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/381.

708 İbn İshak, İbn Hişam, 4/131-132, Vâkıdî, Megâzî, 3/951-952, İbn Sa’d, 1/115, Ahmed b. Hanbel, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62.

Fakat, her iki kabile halkı (Temim oğulları ile Süleym oğulları), Akra' ile Abbas'ın:

"Hayır! Bağışlamayız!" sözleri üzerine, onlara:

"Hayır! Sen yalan söylüyorsun! Esirler Resûlullah Aleyhisselama bağışlanmıştır!" dediler.[709]

Süleym oğulları:

"Biz hissemize düşenleri Resûlullah Aleyhisselama bağışladık!" dedikleri zaman, Abbas b. Mirdas:

"Siz beni küçük düşürdünüz!" diyerek onlara çıkıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kalkıp Müslümanlara bir hutbe irad buyurdu.[710]

Hutbesinde, Yüce Allah'a lâyık olduğu üzere hamd ü senâda bulunduktan sonra:

"İmdi, şu kardeşleriniz, tevbe ve nedamet ederek, Müslüman olarak bize geldiler.

Ben de, esirlerini geri vermeyi uygun gördüm.

Sizden her kim esirlerini gönlünden koparak, karşılıksız geri vermeyi arzu ederse, bunu yapsın!

Sizden her kim de, kendi hissesini tutmak, karşılıksız vermemek isterse,[711] Allah'ın bize ihsan edeceği ilk ganimet malından[712] ona üçü dört yaşına, üçü de beş yaşına basmış[713] altı deve verilecektir.[714] O da, bağışını bu şartla yapsın![715]

Şu insanlara, çocuklarını ve kadınlarını geri veriniz!" buyurdu.[716]

Müslümanlar:

"Resûlullahın hatırı için, onlara bu esirlerini gönlümüzden koparak bağışlıyoruz!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizlerden buna kimlerin rızası var, kimlerin rızası yok, bilemeyiz. Siz hemen dönüp gidiniz de, bize muvafakatlarınızı işbilir kişileriniz gelip arzetsin!" buyurdu.

---

709 Ahmed b. Hanbel, 2/184.
710 İbn İshak, İbn Hişam, 4/132, Vâkıdî, Megâzî, 3/952, Ahmed b. Hanbel, 2/218, 4/326, Buhârî, Sahîh, 3/62, Taberî, Târîh, 3/135.
711 Zührî, Megâzî, s. 93, Abdurrezzak, 5/381, Ahmed b. Hanbel, 4/327, Buhârî, Sahîh, 3/62.
712 İbn İshak, İbn Hişam, 4/132, Vâkıdî, Megâzî, 3/952, İbn Sa'd, 2/154-155, Taberî, Târîh, 3/135.
713 Vâkıdî, Megâzî, 3/952.
714 İbn İshak, İbn Hişam, 4/132, Vâkıdî, Megâzî, 3/952, İbn Sa'd, 2/154-155 Taberî, Târîh, 3/135.
715 Abdurrezzak, 5/381-382, Ahmed b. Hanbel, 4/326.
716 İbn İshak, İbn Hişam, 4/132, Taberî, Târîh, 3/135.

Müslümanlar konak yerlerine döndüler.

İşbilir kişiler, kabileleri halkı ile konuştuktan sonra, geri gelip Peygamberimiz Aleyhisselama her bir kabile halkının Hevâzin esirlerini geri vermeye muvafakat ettiklerini ve bundan hoşnutluk duyduklarını bildirdiler.[717]

Zeyd b. Sabit de, Ensarı birer birer dolaşarak, onlara:

"Esirleri teslim edecek misiniz?" diye sordu.

Hiçbiri itiraz etmedi. Hepsi de teslim etmeye razı oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ömer'i de Muhacirlere gönderdi.

O da, esirleri teslim etmelerini onlardan istedi. Hiçbir itiraz eden olmadı. Hepsi muvafakat ettiler.

Ebu Rühmü'l-Gıfârî de, Arap kabilelerini dolaştı.

Onlar da, teslim etmeye razı olmak hususunda birleştiler.

Ellerinde bulunan esirleri Hevâzin temsilcilerine teslim ettiler.

Abdurrahman b. Avf'a düşen kadın ise, kalmak veya kavminin yanına dönmekte serbest bırakıldı.

O da, kavminin yanına gitmek istedi ve gönderildi.

Sa'd b. Ebi Vakkas'ın elindeki kadın ise, onun yanında kalmayı tercih etti.

Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Talha ve Safvan b. Ümeyye'nin hissesine düşen kadınlar kavimlerine teslim edildiler.[718]

Hz. Ömer, kendisine düşen kadını oğlu Abdullah'a bağışlamıştı. Abdullah da onu Benî Cumahlardan dayılarının yanına göndermişti.

Hevâzinler, sonradan gelip onu da aldılar, götürdüler.[719]

Uyeyne b. Hısn Hevâzin esirleri arasından koca bir karıyı seçip alırken:

"Sanırım ki; bu ya bir kabile anasıdır, ya da kabilede soylu bir kadındır. Herhalde bunun kurtulmalık akçesi de büyük olur!" demişti.[720]

Uyeyne b. Hısn; esirlerin Hevâzin temsilcilerine geri verilişi sırasında, bu koca kadını Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından ileride altı deve verilmek üzere Hevâzinlere teslim etmeye yanaşmadı.[721]

Koca kadının genç oğlu, Uyeyne'nin yanına varıp:

---

717 Abdurrezzak, 5/382, Ahmed b. Hanbel, 4/327, Buhârî, Sahîh, 3/62.
718 Vâkıdî, Megâzî, 3/952.
719 İbn İshak, İbn Hişam, 4/132-133, Taberî, Târîh, 3/135.
720 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/952-953, Taberî, Târîh, 3/135.
721 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Taberî, Târîh, 3/135.

“Sana bu anam için yüz deve versem olmaz mı?” diye sordu.

Uyeyne:

“Hayır! Olmaz!” dedi.

Genç geri döndü. Uyeyne’yi kendi haline bıraktı.

Koca kadın, oğluna:

“Sen yüz deveyi nereden bulup peşin peşin vereceksin?!

Bırak onu kendi haline, acele etme!

O, beni kurtulmalıksız da bırakacaktır!” dedi.

Uyeyne, koca kadının bu sözünü işitince:

“Ben bugünkü gibi bir hile görmedim!

Vallahi, o beni bununla ne aldatabilir, ne de benden kurtulabilir!

Vallahi, seni kendimden asla ayırmayacağım!” dedi.

Uyeyne, koca kadının oğluna rastlayıp:

“Bana teklif ettiğin develer karşılığında, alır mısın onu?” diye sordu.

Genç oğul:

“Sana elli deveden fazla veremeyeceğim!” dedi.

Uyeyne:

“Yapamam!” dedi.

Bir müddet sonra, tekrar gencin yanına uğradı.

Genç, Uyeyne’den yüzünü çevirdi.

Uyeyne, gence:

“Bana teklif ettiğin develer karşılığında, onu alır mısın? diye sordu.

Genç oğul:

“Sana yirmibeş deveden fazla veremeyeceğim!” dedi.

Uyeyne:

“Vallahi yapamam! Yüz deveden sonra, yirmibeş deveye in hâ?! dedi.

Uyeyne, Hevâzinlerin yurtlarına dağılıp gitmelerinden korkunca, tekrar gencin yanına vardı ve:

“Onu (ananı) bana teklif ettiğin develer karşılığında alır mısın?” diye sordu.

Genç:

“Sana onun karşılığında on deve versem olur mu?” dedi.

Uyeyne:

“Vallahi yapamam!” dedi.

Hevâzinler gidecekleri sırada, Uyeyne, koca kadının oğluna:

"İstiyorsan, onu teklif ettiğin on deve karşılığında alır mısın?" diyerek seslendi.

Genç oğul:

"Sen onu salsan da, sana bir kuzu versem olmaz mı?" diye sordu.

Uyeyne:

"Bana senin kuzun gerekmez! Ben bugünkü gibi bir iş görmedim!" diye kendi kendine söylenerek ve kendisini kınayarak dönerken, koca kadının oğlu:

"Bunu kendine sen yaptın! Çok yaşlı, koca bir kadını almaya yöneldin!

Halbuki, onun ne süt gelir memeleri, ne çok doğurur karnı, ne latif dudakları, ne de ardından ona üzülecek, onu arayacak kocası var!

Sen, gördüklerinin arasından, işte böylesini seçip aldın!?" dedi.[722]

Bunun üzerine, Uyeyne b. Hısn, ileride Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından verileceği vaad buyurulan altı deveye razı olmaktan başka çare bulamadı.[723]

Koca kadının oğlu:

"Ey Uyeyne! Resûlullah Aleyhisselam esirlere elbise giydirmişti.

Yoksa, aranızda, bunun elbisesi hakkında bir yanlışlık mı yapıldı? Sen buna elbisesini giydirmedin mi?" diye sordu.

Uyeyne:

"Hayır! Vallahi, buna ait yanımda bir şey yok!" dedi.

Genç:

"Gel, sen böyle yapma!" dedi.

Halbuki, Uyeyne koca kadın için vücudunun her tarafını kaplayacak kadar geniş bir elbise ayırıp almış bulunuyordu![724]

Hevâzinlerin Başkanı ve Başkumandanı Malik b. Avf'ın Müslüman Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hevâzin esirleri ve malları bölüşülürken, Hevâzinlerin başkanı ve başkumandanı Malik b. Avf'ın ev halkı ile mallarını bölüştürme dışında tutmuş, ev halkının da Mekke'de onların

722 Vâkıdî, Megâzî, 3/953.
723 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Taberî, Târîh, 3/138.
724 Vâkıdî, Megâzî, 3/954.

halaları olan Ümmü Abdullah binti Ebu Ümeyye'nin yanında bir müddet tutuklu bulundurulmalarını emretmişti.[725]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hevâzin temsilcilerine:

"Malik b. Avf ne yapıyor?" diye sormuştu.[726]

Temsilciler:

"O, kaçıp Taif kalesine girdi.[727] Şimdi Sakîflerin yanında bulunuyor!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Malik'e haber veriniz ki; eğer Müslüman olur, yanıma gelirse, kendisine ev halkını ve malını geri verir, ayrıca da yüz deve ihsan ederim" buyurdu.[728]

Malik b. Avf, Peygamberimiz Aleyhisselamın yaptığı vaadleri ve kavmi hakkında yapılanları, kendisinin ev halkı ile mallarının tutulduğunu ve korunduğunu haber alınca,[729] Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediklerini Taifliler, Sakîfler öğrenirler de kendisini tutuklarlar diye korktu.

Adamlarına, devesini hazırlamalarını emretti.[730] Dahnâ'da devesini hazırladılar.[731]

Atını getirmelerini emretti, geceleyin atı Taif'e getirildi.

Gece Taif kalesinden çıktı. Atına binip, devesinin bulundurulmasını emrettiği yere kadar, atını koşturdu.[732] Dahnâ'da[733] devesine bindi. Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi. Müslüman oldu. İslâm ibadetleriyle Müslümanlığını güzelleştirdi.

Yüce Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona ev halkı ile mallarını geri verdi. Ayrıca da, yüz deve ihsan etti. Kendisini, kavminden Müslüman olan kabilelere;[734] Sümale, Selime[735] ve Fehm kabilelerine vali ve kumandan tayin etti.[736]

---

725 Vâkıdî, Megâzî, 3/954-955.
726 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/954, Taberî, Târîh, 3/135.
727 Vâkıdî, Megâzî, 3/954.
728 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/954.
729 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
730 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/135-136.
731 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
732 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133-134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
733 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
734 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
735 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Taberî, Târîh, 3/136.
736 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Taberî, Târîh, 3/136.

Bu kabileler, Taif ve çevresinde oturmakta idiler.[737]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Malik b. Avf'a bir de sancak bağlayıp verdi.[738]

Malik b. Avf, Müslüman olduğu zaman söylediği bir şiirinde:

"Bütün insanlar arasında Muhammed'in bir benzerini daha ne görmüş, ne de işitmişimdir!

Kendisinden bir şey istenildi mi, o onu fazlasıyla verir!

Ne zaman istersen, o sana yarın vukua gelecek şeylerden de haber verir!" demiştir.[739]

Malik b. Avf, kendisine bağlı kabileleri yanına alarak[740] müşrik olan kabilelerle,[741] hususan Sakîflerle savaştı.[742] Onlara baskınlar yaptı.[743] Sakîflerin sağmal develerini, Taif surlarının dışındaki yaylım yerlerine çıkamaz etti. Dışarı çıkan yaylım hayvanlarını baskın yapıp ele geçirdi.[744]

Nitekim, Taiflilerin yaylımlarına yaptığı bir sabah baskınında 1.500 davarlarını ele geçirmişti.[745]

Malik b. Avf'ın baskınları, Sakîflere çok sıkıcı gelmeye başladı.[746]

Hatta, Ebu Mıhcan, bu husustaki bir şiirinde şöyle yakınmaktan kendini alamamıştır:

"Düşmanlar bizden korkar, uzaklaşırlarken, şimdi Benî Selimeler üzerimize yürümeye, bizimle savaşmaya başladılar!

Malik, ahdini bozarak, onlarla birlikte üzerimize yürüdü! Konak yerlerimize kadar geldiler.

Halbuki, onlar ahdi bozanları cezalandırıcı idiler."[747]

737 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/956, Taberî, Târîh, 3/136.
738 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
739 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/956, İbn Kesîr, Bidâye, 4/361.
740 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
741 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
742 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
743 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
744 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
745 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
746 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Taberî, Târîh, 3/136.
747 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/956, Taberî, Târîh, 3/136.

İkinci Bölüm

HEYETLER YILI

HEYETLER YILI

Amr b. Âs'ın Umman Hükümdarı Ceyfer ile Kardeşi Abd b. Cülendâ'ya Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi, Mevkii ve Sebebi

Amr b. Âs'ın Umman'a gönderilişi, Hicretin 8. yılında, Zilkâde ayında idi.[1]

Umman; Yemen-Hind denizi sahilinde, Basra körfezinin darlaştığı yerdeki Arap şehirlerinin büyüklerinden olup, Hecer'in doğusundadır.[2]

Amr b. Âs'ın Umman kralı Ceyfer'le kardeşi Abd'e gönderilişinin sebebi, onları İslâmiyete davet etmekti.[3]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Kur'ân-ı Kerîm'i en iyi okuyan Ebu Zeyd el-Ensârî'yi de, Amr b. Âs'la birlikte gönderdi.[4]

Kral Ceyfer ile kardeşi için[5] Übeyy b. Ka'b'a yazdırdığı[6] bir mektubu da ellerine verdi.[7]

Mektupta şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü[8] Muhammed b. Abdullah'tan, Cülendâ'nın oğulları Ceyfer ve Abd'e!

---

1 İbn Sa'd, 1/262, Diyarbekrî, 2/116.
2 Yâkût, 4/150.
3 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254 İbn Sa'd, 1/262, Belâzurî, Fütûh, 1/92.
4 Belâzurî, Fütûh, 1/92.
5 İbn Sa'd, 1/262.
6 İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294.
7 İbn Sa'd, 1/262, Belâzurî, Fütûh, 1/92.
8 Kastallânî, Mevâhib, 1/294.

Hidayete uyanlara, doğru yolu tutanlara selam olsun!

Bundan sonra, derim ki:

Ben sizin her ikinizi İslâm davetiyle Müslümanlığa davet ediyorum: Müslüman olunuz da selamete eriniz!

Ben, sağ olanları ahiret azabıyla korkutayım, kâfirler hakkında da Allah'ın emirlerini uygulayayım diye Allah'ın bütün insanlara gönderdiği peygamberiyim.

Eğer siz İslâmiyeti kabul ve ikrar ederseniz, sizi yine hükümdar yaparım!

Eğer İslâmiyeti kabul etmekten kaçınırsanız, muhakkak, hükümdarlığınız elinizden gidecek, süvariler meydanlarınızı çiğneyecek ve peygamberliğim mülk ve saltanatınıza galebe çalacaktır!"[9]

Amr b. Âs ile Ebu Zeyd'in Umman'da Yapacağı İşler

Umman halkı kelime-i şehadet getirmeyi kabul ederek Allah'a ve Resûlüne boyun eğecek olurlarsa, Amr b. Âs orada yönetim işleriyle uğraşacak;[10]

Yani Müslüman zenginlerden sadaka ve zekâtlarını toplayacak, onların yoksullarına dağıtacak,

Mecusîlerden (ateşe tapanlardan) cizye alacak,[11]

Müslümanlar arasındaki dâvâları da halledecekti.

Ebu Zeyd ise; namaz kıldıracak, halka İslâmiyeti anlatacak, Kur'ân-ı Kerîm'i ve sünnetleri öğretecekti.

Amr b. Âs ile Ebu Zeyd, Umman'a gittiler.

Ceyfer ile kardeşi Abd'i, deniz sahilindeki Suhar panayırında buldular.[12]

Suhar; Umman'ın her yıl Recep ayının başında açılıp beş gece süren panayırı idi.[13]

Amr b. Âs der ki:

"Umman'a vardığım zaman, önce Abd b. Cülendâ ile buluşmak istedim.

Çünkü, o, iki adamdan en uslusu idi.[14]

Ona:

---

9 İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 2/3, s. 73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294, Halebî, 3/301, Zürkânî, 3/352-353.
10 Belâzurî, Fütûh, 1/92.
11 Taberî, Târîh, 3/139, İbn Esîr, Kâmil, 2/272.
12 Belâzurî, Fütûh, 1/92.
13 İbn Habib, s. 265.
14 İbn Sa'd, 1/262, İbn Seyyid, 2/267-268, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294.

'Ben sana ve senin kardeşine Resûlullah Aleyhisselamın gönderdiği elçisiyim!' dedim.

Abd:

'Kardeşim yaşça ve saltanatça benden önce gelir. Ben seni onunla görüştüreyim. Mektubunu o okusun!' dedi.[15]

Sonra da:

'Sen nelere davet ediyorsun?' diye sordu.

'Ben seni Bir olan, eşi ortağı olmayan Allah'a iman ve ibadet etmeye, O'ndan başkasına tapmayı bırakmaya, Muhammed'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şehadet getirmeye davet ediyorum!' dedim.

Abd b. Cülendâ:

'Ey Amr! Sen kavminin ulu kişisi olan bir kişinin oğlusun.

Senin baban bu hususta nasıl davrandı, ne yaptı?

Şüphe yok ki; o bize bu yolda bir misal, bir örnek olabilir!' dedi.

'O, Muhammed Aleyhisselama iman etmeden ölüp gitti.

Ben onun da Müslüman olmasını ve Muhammed Aleyhisselamı doğrulamasını çok arzu ederdim!

Ben de önceleri onun görüşünde idim.

Nihayet, Allah beni İslâmiyete hidayet etti' dedim.

Abd:

'Sen ona ne zaman tâbi oldun?' diye sordu.

'Necaşî'nin yanında!' dedim ve Necaşî'nin ne zaman Müslüman olduğunu haber verdim.

Abd:

'Necaşî'nin kavmi, onun hükümdarlığı hakkında ne yaptı?' diye sordu.

'Hükümdarlığında bıraktılar ve ona tâbi oldular!' dedim.

'Uskuflar[16] ve ruhbanlar da ona tâbi oldular mı?' diye sordu.

'Evet!' dedim.

Abd:

'Ey Amr! Söylediğin şeye dikkat et! Adam için, yalan söylemekten daha ayıp, daha kötü bir huy yoktur!' dedi.

'Ben ne yalan söylerim, ne de dinimizde yalanı helâl sayarız!' dedim.

Abd:

---

15 İbn Sa'd, 1/262, İbn Cevzî, 2/741, İbn Seyyid, 2/267-268, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294.

16 Hıristiyan din bilgini ve başkanı (İbn Esîr, Nihâye, 2/379).

‘Herakliyus, Necaşî’nin Müslüman olduğunu öğrenebilmiş mi idi?’ diye sordu.

‘Evet!’ dedim.

Abd:

‘Bu, nasıl ve hangi şeyle öğrenilebilmiş?’ dedi.

‘Necaşî, Herakliyus’a harac gönderirmiş. Müslüman olduğu, Muhammed Aleyhisselamın peygamberliğini doğruladığı zaman:

‘Hayır! Vallahi, benden bir tek dirhem bile istemiş olsa, ona vermem!’ demiş.

Herakliyus onun bu sözünü haber alınca, kardeşinin oğlu Yennak:

‘Senin dinine aykırı, sonradan ortaya çıkan bir dini din edinen kulunun yaptıklarını yanına bırakacak mısın?!’ demiş.

Herakliyus da:

‘Adam kendisi için bir din seçmişse, ben ona ne diyebilirim?

Vallahi, ben de, esirgeyip cimrilik etmeseydim, muhakkak onun yaptığı gibi yapardım!’ demiş’ dedim.

Abd:

‘Ey Amr! Neler söylediğine dikkat et!’ dedi.

‘Vallahi, sana doğru söylüyorum!’ dedim.

Abd:

‘Peygamberiniz neleri emrediyor? Nelerden de sakındırıyor? Onları da bana haber ver?’ dedi.

‘Yüce Allah’ın buyruklarına boyun eğmeyi emrediyor. Ona asi olmaktan, karşı koymaktan sakındırıyor. İyiliği, akraba haklarını gözetmeyi emrediyor. Zulümden, haksızlıktan, zinadan, içkiden, taşlara, putlara, sâlibe tapmaktan sakındırıyor’ dedim.

Abd:

‘Onun davet etmiş olduğu bu şeyler ne kadar güzeldir!

Kardeşim beni dinlese, bana uysa da, gidip Muhammed’e iman ve onun getirdiklerini doğrulasak ne iyi olurdu.

Fakat, kardeşim saltanata düşkün ve onu elden bırakmakta cimridir!’ dedi.

‘Eğer o Müslüman olursa, Resûlullah Aleyhisselam yine onu kavmine hükümdar yapar. Zenginlerinden sadakalarını alır, fakirlerine, yoksul olanlarına verir’ dedim.

Abd:

'Hiç şüphesiz, bu da güzel ahlâktır!' dedi ve 'Sadaka dediğin nedir?' diye sordu.

Mallar hakkında farz kılınan zekât ve sadakanın nev' ve miktarlarını ona haber vere vere develerin zekâtına geldiğim zaman, Abd, bana:

'Ey Amr! Ağaçlardan, otlardan yayılan ve sulanmak için su başlarına sürülen yaylım hayvanlarımızdan da mı zekât ve sadaka alacaksın?' diye sordu.

'Evet!' dedim.

Abd:

'Vallahi, yurtları uzak, sayıları da pek çok olan kavmimin bunu benimseyeceklerini pek sanmıyorum!' dedi.[17]

Kapısında günlerce bekledim.[18]

Abd, kendisine verdiğim haberlerin hepsini kardeşine ulaştırdı.[19]

Sonra, bir gün, Ceyfer beni çağırdı. Yanına girdim.[20]

Ceyfer'in adamları, hemen kollarımı tuttular.

Ceyfer:

'Bırakınız onu!' deyince, bıraktılar.

Oturmak için ileri vardım. Beni oturtmadılar.

Ceyfer'e baktım.

Bana:

'Dileğini getir!' dedi.[21]

Mühürlü mektubu kendisine sundum.

Açıp sonuna kadar okuduktan sonra, kardeşine verdi.

O da, Ceyfer gibi okudu.

Kendisini, kardeşi Ceyfer'den daha uslu ve mülayim gördüm.[22]

Ceyfer:

'Bana haber ver: Kureyşîler bu hususta ne yaptılar? Nasıl davrandılar?' diye sordu.

'İslâmiyeti benimseyerek de, kılıç korkusu ile de tâbi oldular!' dedim.

Ceyfer:

'Onun yanında bulunanlar kimlerdir?' diye sordu.

---

17 İbn Seyyid, 2/267-268, İbn Kayyım, 3/73-74, Kastallânî, Mevâhib, 1/294-295, Halebî, 3/301-302, Zürkânî, 3/353-354.

18 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/295.

19 İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, 1/295, Halebî, 3/302, Zürkânî, 3/354.

20 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295.

21 İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/302.

22 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/302.

'Allah'ın hidayetiyle akılları başlarına gelip dalâlet içinde bulunduklarını anlamış, İslâmiyete can atmış ve Resûlullahı başka herşeye tercih etmiş, üstün tutmuş olanlardır.

Şu çıkış yeri bulunmayan vadilerde senden başkasının kaldığını bilmiyorum!

Sen bugün Müslüman olmaz, Resûlullaha uymazsan, süvarilere çiğnenirsin. Cemaatin de perişan ve darmadağın olur.

Müslüman ol, selamete er! Yine, kavminin üzerine hükümdar olursun!

Senin üzerine ne süvariler, ne de piyadeler gelir!' dedim.[23]

Ceyfer:

'Sen bugün beni kendi halime bırak da, yarın yanıma dön!' dedi.[24]

Ceyfer'in kardeşinin yanına döndüm. Bana:

'Ey Amr! Eğer saltanatı esirgemez, cimriliği tutmazsa, kendisinin Müslüman olacağını umarım' dedi.

Ertesi gün olunca, tekrar Ceyfer'e gittim.

Ceyfer, içeri girmeme izin vermeye yanaşmadı.

Ceyfer'in kardeşi Abd'in yanına döndüm. Ceyfer'le buluşamadığımı ona haber verdim.

Bunun üzerine, beni götürüp Ceyfer'le buluşturdu.[25]

Ceyfer:

'Ben senin davet ettiğin şey üzerinde düşündüm:

Eğer ben elimdeki saltanatımı başka bir adama bırakırsam, Arapların en zayıfı ve düşkünü durumuna düşerim![26]

Onun süvarileri, buralara kadar gelip ulaşamazlar.

Eğer gelir, ulaşırlarsa, ortada kimi bulup da savaşacaklar?' dedi.[27]

'Öyleyse, ben yarın çıkıp gideceğim!' dedim.

Ceyfer benim gideceğime kanaat getirince,[28] kardeşi onunla gizlice konuştu:

'Biz bu hususta ona üstün gelemeyiz!

---

23 İbn Seyyid, 2/628.
24 İbn Sa'd, 1/263, İbn Cevzî, 2/741, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/925, Halebî, 3/303.
25 İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.
26 İbn Sa'd, 1/263, İbn Cevzî, 2/741-742, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.
27 İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.
28 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.

Kendilerine haber saldığı her hükümdar, davetine icabet etti!' dedi.[29]

Ceyfer, ertesi günü, sabahleyin, bana haber saldı.

Huzuruna varınca,[30] kendisine:

'Ey Cülendâ! Sen her ne kadar bizden uzakta bulunuyorsan da, Allah'tan uzakta değilsindir.

Seni tek başına yaratmış olan Allah, ibadeti yalnız Kendisine tahsis etmene ve O'nun seni yaratırken işe karıştırmadığını senin de ibadette O'na ortak tutmamana lâyıktır.

İyi bil ki; sen ölü bir halde iken, O seni diri kıldı.

Seni yine eski haline çevirecek, öldürecek, sonra da diriltecektir.

Bak! Şu ümmî peygamber sana dünya ve ahiret mutluluğunu sağlayacak bir din getirmiştir.

Ahiret ecir ve mükâfatını isteyen, ondan yararlanır.

Nefsine uyan ise, onu bırakır.

Sonra bak! İyi düşün ki; o, insanların getirdiği şeylere hiç benziyor mu?

Eğer benzemiş olsaydı, belli olur, açıkça görülürdü.

Sen bu haber üzerinde muhayyersin:

Bu, kullarınkine benzemiyorsa, Allah tarafından olduğunu ve söylenen şeyi kabul et!

Eğer işe önem vermez, aldırış etmezsen, va'd edilen şey başına gelir!' dedim.[31]

Ceyfer:

'Vallahi, sen beni o ümmî peygambere kılavuzladın ki, onun hayır ve iyilik adıyla emredeceği şeyleri tutacak, yerine getirecek olanların ilki ben olacağım!

Onun kötülük adıyla yasaklayacağı şeyleri bırakacak olanların ilki de ben olacağım!

Yenince sevinme ve kibirlenme, yenilince de üzülme ve daralma olmayacak!

Verilen söz üzerinde durulacak, verilen söz yerine getirilecek!

Vâkıf olunan sırda da, sır sahibiyle bir olunmaktan geri durulmayacak!

Ben şehadet ederim ki; o, peygamberdir!' dedi.[32]

---

29 İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.

30 İbn Sa'd, 1/263, İbn Cevzî, 2/742, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74 Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.

31 Süheylî, 7/521.

32 Süheylî, 7/521, İbn Hacer, İsâbe, 1/262.

Ceyfer de, kardeşi de, böylece İslâmiyeti kabul ve Muhammed Aleyhisselamın peygamberliğini tasdik ettiler.[33]

O bölgede bulunan bütün Arapları da Müslümanlığa davet ettiler.

Onlar da, davete icabet edip Müslüman oldular.[34]

Zekât ve sadakaları toplamak, aralarında hüküm vermek vazifeleriyle beni başbaşa bıraktılar.

Bana aykırı davrananlara karşı da, bana yardımcı oldular.[35]

Zenginlerden zekât ve sadakalarını alıp yoksullarına dağıttım.[36]

Resûlullah Aleyhisselamın vefatı haberi bize ulaşıncaya kadar, Ummanlıların yanında oturmaktan ayrılmadım."[37]

Ceyfer'in de, söylediği bir şiirde:

Amr b. Âs'ın gelip hakkı bildirdiğini, öğütlediğini, kendisinin de Allah için Müslüman olduğunu, bunu bağıra bağıra açıkladığını ifade ettiği görülür.[38]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Alâ' b. Hadramî'nin Münzir b. Sâvâ'ya Gönderilişi

Gönderiliş Tarihi, Mevkii, Sebebi

Alâ' b. Hadramî'nin Bahreyn'de Münzir b. Sâvâ'ya gönderilişi, Hicretin 8. yılında, Zilkâde ayının sonuna, Ci'râne'den sonraki günlere rastlar.[39]

Bahreyn; Hindistan'la Basra ve Umman arasında, deniz sahilindeki memleketlerin hepsinin adıdır.

Bol kaynakları, akarsuları bulunan geniş bir ülkedir.[40]

Her yıl Cumâde'l-âhire ayının başında açılıp ay sonuna kadar süren Müşakkar panayırı Hecer'de kurulurdu.[41]

Bahreyn, Fars memleketlerinden olup, Arapların Abdulkays, Bekr b. Vâil ve Temim kabilelerinden birçok halk, Bahreyn kırlarında oturmakta idiler.

---

33 İbn Sa'd, 1/263, İbn Cevzî, 2/742, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/303.
34 Belâzurî, Fütûh, 1/92.
35 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/268, İbn Kayyım, 3/74, Kastallânî, Mevâhib, 1/295, Halebî, 3/203.
36 İbn Sa'd, 1/263, İbn Cevzî, 2/742.
37 İbn Sa'd, 1/263.
38 İbn Hacer, İsâbe, 1/262.
39 İbn Sa'd, 1/263.
40 Yâkût, 1/346-347.
41 İbn Habib, s. 265.

Münzir b. Sâvâ, Farslar tarafından Bahreyn'deki Araplar üzerine tayin edilmişti.

Münzir; Hecer veya Esbez köyünden ve Abdullah b. Zeydü'l-Esbezî oğullarındandı.

Esbezîler, atlara taparlardı.

Bahreyn halkından kimi Mecusî, kimi Yahudi, kimisi de Hıristiyandı.[42]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Alâ' b. Hadramî'yi, Bahreyn hükümdarı Münzir b. Sâvâ'yı İslâmiyete davet etmek üzere gönderdi.[43]

Alâ' b. Hadramî'nin yanına Ebu Hureyre'yi de kattı.

Kendilerine hayır tavsiyesinde bulundu.

Alâ' b. Hadramî için, deve, sığır, davar, meyve ve sair malların zekâtları hakkında bir yazı da yazdırdı.

Alâ' b. Hadramî bu yazıyı Müslüman olan halka okuyacak ve zekâtlarını ona göre toplayacaktı.[44]

Alâ' b. Hadramî, Bahreyn halkını İslâmiyete davet edecek, yanaşmadıkları takdirde cizye (vergi) ödemelerini kendilerine teklif edecekti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Münzir b. Sâvâ'ya ve Hecer'in Mecusî din başkanı Sîbuht'a birer mektup göndererek, İslâmiyeti kabule yanaşmadıkları takdirde cizye (vergi) ödemeye kendilerini davet etti.[45]

Peygamberimiz Aleyhisselam, mektubunda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Muhammed Resûlullah'tan Münzir b. Sâvâ'ya!

Hidayete uyanlara selam olsun!

Bundan sonra, derim ki:

Ben seni İslâmiyete davet ediyorum. Müslüman ol, selamete er!

Allah senin iki elinin altındaki şeyi (hükümdarlığını) yine sende bırakır.

Şunu da iyi bil ki; benim dinim, develerin ve atların gidebilecekleri yerlere kadar uzanacak, hakim olacaktır!"[46]

Alâ' b. Hadramî, Münzir b. Sâvâ'nın yanına vardı ve ona:

"Ey Münzir! Şüphe yok ki, sen dünya işlerinde büyük bir akla sahipsin! Onu ahiret işlerinde küçültme!

---

42 Belâzurî, Fütûh, 1/95.
43 İbn İshak, İbn Hişam, 4/254, İbn Sa'd, 1/263.
44 İbn Sa'd, 1/263.
45 Belâzurî, Fütûh, 1/95, Yâkût, 1/348, İbn Esîr, Kâmil, 2/215.
46 İbn Tolon'dan naklen M. Hamidullah, Vesâiku's-siyâsiyye, s. 79-80.

Şu Mecûsîlik (ateşe tapıcılık) kötü bir dindir.

Onda, ne Arapların, ne de Ehl-i Kitab bilginlerinin iyi göreceği bir şey yoktur!

Onda, evlenilmelerinden utanılanlarla (kendileriyle evlenilmemesi gerekenlerle) evlenirler!

Yenilmesi uygun olmayanları yerler!

Kıyamet günü kendilerini yiyecek, yakacak olan ateşe dünyada tapar dururlar!

Sen ne aklı kıt, ne de görüşsüz bir kimsesin!

Bak! İyi düşün!

Hiç yalan söylemeyen bir kimseyi doğrulamaman, hiç hıyanet etmeyen bir kimseye güvenmemen, verdiği sözden hiç caymayan bir kimseye itimad etmemen, inanmaman sana yakışır mı?!

İşte, böyle olan o ümmî peygamberdir ki, vallahi, aklı başında olan kimse, hiçbir zaman onun emrettiği şeyin yasaklanması veya onun yasakladığı şeyin emredilmesi gerekeceğini söyleyemeyeceği gibi, onun affederken affını biraz arttırması veya cezalandırırken cezasını biraz kısması gerekeceğini de söyleyemez!

Akıl, fikir ve basiret sahiplerince, bu böyledir!" dedi.

Münzir b. Sâvâ:

"Elimdeki, önümdeki şu saltanatıma baktım; onu ahiret dışında ve yalnız dünyaya elverişli buldum!

Sizin dininize baktım, onu hem ahirete, hem dünyaya elverişli buldum!

Kendisinde yaşama ve öldükten sonra yaşamaya dönüş umudu bulunan bir dini kabul etmeme ne engel var?" dedi.[47]

Münzir b. Sâvâ da, Mecusî din başkanı Sîbuht da Müslüman oldu.[48]

Münzir b. Sâvâ, İslâm ibadet ve amelleriyle Müslümanlığını güzelleştirdi.[49]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

---

47 Süheylî, 7/519-520, Halebî, 3/300-301, Zürkânî, 3/351-352.
48 Belâzurî, Fütûh, 1/95, Yâkût, 1/348.
49 İbn İshak, İbn Hişam, 4/222, İbn Seyyid, 2/267, Halebî, 3/300.

Münzir b. Sâvâ'nın Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubuna Cevab Yazışı

Münzir b. Sâvâ, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubuna yazdığı karşılıkta, Müslüman olduğunu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın peygamberliğini doğruladığını bildirdikten sonra,[50] şöyle dedi:

"Bundan sonra, arzolunur ki:

Yâ Rasûlallah![51] Mektubunu[52] Bahreyn,[53] Hecer halkına okudum.[54]

Onlardan, İslâmiyetten hoşlanıp Müslüman olmak isteyenler, İslâmiyete girdiler.

Bazıları ise, Müslüman olmak istemediler.

Ülkemde, kendi dinlerinde kalan Mecusîler ve Yahudiler de vardır. Bu hususta ne yapacağımı da bana bildir!"[55]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Münzir b. Sâvâ'ya Cevabı

"Muhammed Resûlullah'tan Münzir b. Sâvâ'ya!

Allahın selamı üzerine olsun!

Ben, sana olan hidayet nimetinden dolayı hamd ederim O Allah'a ki, Kendisinden başka hiçbir ilah yoktur![56]

Ben, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, Muhammed'in de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederim![57]

İmdi, mektubun bana geldi.[58] Okutup içindekileri dinledim.[59]

Ben sana Yüce Allah'ı ve O'nun buyruklarına göre hareket etmeni hatırlatırım!

Muhakkak ki, öğüt veren kişi, onunla kendisi de öğütlenmiş, sevabından yararlanmış olur.

Elçilerime itaat eden ve onların buyruklarına uyan kişi, bana uymuş ve itaat etmiş olur. Onların öğütlerini dinleyen, beni dinlemiş olur.

Elçilerim seni bana övdüler ve hayırla andılar.

50 İbn Sa'd, 1/263.
51 İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/301.
52 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73.
53 İbn Seyyid, 2/267, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Halebî, 3/301.
54 İbn Sa'd, 1/263.
55 İbn Sa'd, 1/263, İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/293-294, Halebî, 3/301.
56 Ebu Yusuf, s. 131, Ebu Ubeyd, s. 30, Belâzurî, Fütûh, 1/98, Taberî, Târîh, 3/102, İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294.
57 İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294, Halebî, 3/300.
58 Belâzurî, Fütûh, 1/98, Taberî, 3/102.
59 Musa b. Ukbe'den naklen Belâzurî, Fütûh, 1/98.

Senin kavmin hakkındaki iltimasını, şefaatini kabul ettim.

Onlardan, Müslüman olanları, Müslüman oldukları şeylere bırak!

Günahkâr olanların geçmişteki suçlarından, geç. Onları geçmişlerinden suçlu tutma!

İyi bil ki; sen iyi davrandıkça, seni işinden uzaklaştırmayız, sen vekilimiz olarak orada kalırsın![60]

Her kim bizim namazımızı kılar, bizim Kıblemize yönelir, bizim kestiklerimizi yerse, o Müslümandır.[61] Ona Allah'ın ve Resûlünün himayesi vardır.[62] Kendisi, Müslümanların sahip oldukları haklara sahip ve onların mükellef bulundukları vazifelerle mükellef olur.

Bunu yapmayan kimsenin, Maâfirî elbisesi kıymetine göre cizye olarak bir dinar ödemesi gerekir.

Selam ve Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun. Allah seni yarlıgasın!"[63]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam, Münzir b. Sâvâ'ya Hecerliler hakkındaki mektuplarında da şöyle buyurdu:

"İslâm'ı onlara arz ve teklif et![64] Kendilerini İslâmiyete davet et!

Eğer Müslüman olurlarsa, bizim sahip olduğumuz haklara onlar da sahip ve bizim mükellef bulunduğumuz vazifelerle onlar da mükellef olurlar.[65]

Eğer Müslüman olmaktan kaçınırlarsa, kendilerinden cizye (vergi) alınır.

Onların ne kestikleri yenir, ne de kendileriyle evlenilir."[66]

"Müslüman olmayanlardan, arazi sahibi olmayan herkesi, dört dirhem ile bir aba ödemekle mükellef kıl!"[67]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam, Münzir b. Sâvâ'ya gönderdiği başka mektuplarında, şöyle buyurdu:

"Allah'a hamd ü senadan sonra, derim ki:

Elçilerim seni bana övdüler.

---

60 İbn Seyyid, 2/267, İbn Kayyım, 3/73, Kastallânî, Mevâhib, 1/294, Halebî, 3/300.
61 Ebu Yusuf, s. 131, Ebu Ubeyd, s. 30, Belâzurî, Fütûh, 1/98, Taberî, Târîh, 3/102.
62 Ebu Yusuf, s. 131, Ebu Ubeyd, s. 30.
63 Ebu Yusuf, s. 131.
64 İbn Sa'd, 1/263.
65 Belâzurî, Fütûh, 1/97.
66 İbn Sa'd, 1/263, Abdurrezzak, 1/326, Ebu Ubeyd, s. 44, Belâzurî, Fütûh, 1/97, Taberî, Târîh, 3/102-103.
67 İbn Hacer, İsâbe, 3/460, Zürkânî, 3/352.

Hiç şüphesiz, sen böyle iyi oldukça, ben de sana iyi davranacak ve işine göre, seni mükâfatlandıracağım!

Allah'a ve Resûlüne bağlılıkta devam et!

Selam olsun sana!"

***

"Allah'a hamd ü senadan sonra, derim ki:

Ben sana Kudâme (b. Maz'un) ile Ebu Hureyre'yi gönderdim.

Ülkene ait cizye (vergi)lerden, yanına toplamış olduklarını, bunlara teslim et! Vesselâm!"[68]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam Bahreyn halkı için yazdırdığı mektupta da şöyle buyurdu:

"Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra, derim ki:

Siz namazınızı kılar, zekâtınızı verir, Allah'a ve Resûlüne iman ve itaat eder, meyve mahsullerinden uşr, hububatınızdan yarım uşr verir, çocuklarınızı Mecusîleştirmez iseniz, Müslüman olurken sahip bulunduğunuz size kalacak, ateşgede malları Allah'a ve Resûlüne ait olarak bunun dışında tutulacaktır.

Eğer buna yanaşmazsanız, size cizye (vergi) salınacaktır."[69]

Bahreyn Hecer Halkından Müslüman Olmayanlarla Anlaşma Yapılışı

Münzir b. Sâvâ, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Hecer halkına okudu.

Onlardan bir kısmı Müslüman oldular.[70]

Gerek Münzir b. Sâvâ'nın ve gerek Mecusî din başkanı Sîbuht'un yanlarında bulunan Araplarla o bölgedeki bütün Araplardan ve Arap olmayanlardan da bazı kimseler Müslüman oldular.

Mecusî, Yahudi ve Hıristiyan halkı ise, Müslüman olmak istemediler. Cizye ödemeye razı oldular. Alâ' b. Hadramî ile anlaşma yaptılar. Alâ' b. Hadramî aralarında bir de anlaşma yazısı yazdı.

Yazılan yazıda şöyle denildi:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

---

68 İbn Sa'd, 1/276.
69 Belâzurî, Fütûh, 1/95-96.
70 İbn Sa'd, 1/275.

Bu, Alâ' b. Hadramî'nin Bahreyn halkıyla üzerinde anlaşma yaptığı hususun belgesidir.

Alâ' b. Hadramî, bizi işe el sürdürmeyecekler ve hurma mahsulünü bizimle bölüşecekler, diye onlarla muahede yapmıştır.

Kim buna riayet etmezse, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun!

Amma cizyeye gelince; o, erginlik çağına basan, ustura tutmaya başlayan her erkek başına bir dinar,[71] yahut her yıl 24 dirhem alınır.[72]

Çocuktan, kadından,[73] âmâdan, son derece yaşlanmıştan, bunaktan, oturak olandan alınmaz.[74]

***

Peygamberimiz Aleyhisselam, Alâ' b. Hadramî'ye gönderdiği mektupta şöyle buyurdu:

"Allah'a hamd ü senadan sonra, derim ki:

Münzir b. Sâvâ'ya iki kişi gönderdim. Onlar, Münzir'in yanına toplamış olduğu cizyeleri kendisinden teslim alacaklardır.

Sen bu işi çabuklaştır.

Zekât ve aşardan senin yanına topladıklarını da onlarla birlikte gönder, vesselam!"[75]

Alâ' b. Hadramî, Bahreynlilerin Müslüman olanlarından uşr (aşar), müşrik olanlarından da cizye almakta, toplamakta idi.[76]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Umman Hükümdarlarından Olup Bahreyn'de Oturan İki Zât ile Onlardan Olanlara Mektubu

Peygamberimiz Aleyhisselam; Umman hükümdarlarından olup Bahreyn'de oturan Esbezli Abdullah adındaki iki zâtla onlardan olanlara da bir mektup göndermiş ve mektubunda şöyle buyurmuştu:

"Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamberden Umman hükümdarları Esbezli Abdullah'lar ile, onlardan Bahreyn'de bulunanlara:

Onlar; iman ederler, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah'a ve Resûlüne itaat ederler, Peygamberin hakkını verirler, mü'minlerin yaptıkları gibi,

---

71 Belâzurî, Fütûh, 1/96, Yâkût, 1/348.
72 Abdurrezzak, 6/71.
73 Abdurrezzak, 10/329.
74 Serahsî, 10/79.
75 İbn Sa'd, 1/276.
76 Belâzurî, Fütûh, 1/96.

kurbanlarını keserler ise, hiç şüphesiz mü'mindirler. Müslüman olurken sahip bulundukları şeyler, kendilerine kalacaktır.

Beytü'n-nar=ateşgede malları, Allah'a ve Resûlüne ait olarak, bunun dışında tutulacaktır.

Hurmadan uşr, hububattan yarım uşr zekât olarak alınacaktır.

Müslümanlar onlara yardım etmek ve öğüt vermekle mükellef bulundukları gibi, onlar da Müslümanlara böyle yapmakla mükelleftirler.

Onların değirmenleri kendilerine ait olup, onlar oralarda unlarını istedikleri gibi öğüteceklerdir."[77]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sîbuht b. Abdullah'ın Mektubuna Cevabı

Peygamberimiz Aleyhisselam Sîbuht b. Abdullah'ın mektubuna verdiği cevapta şöyle buyurdu:

"Akra' mektubunu bana getirdi. Kavmin hakkındaki şefaat dileğini de bildirdi.

Şefaatini kabul ettim.

Kavmin hakkında Akra'ın söylediklerini doğru buldum.

İstediğini benden istemene, memnun oldum.

Fakat, ben onu iyice tanımamı ve senin benimle görüşmeni uygun gördüm.

Eğer yanımıza gelirsen, sana ikramda bulunurum.

Gelemez, bulunduğun yerde oturursan, yine de, sana ikram ederim.

Sonra, derim ki: Ben hiç kimseden armağan istemem. Fakat, bana sen armağan verirsen, kabul ederim.

Valilerim senin tutum ve davranışından memnundurlar.

Namaz, zekât ve mü'minleri ağırlamak gibi yapmakta olduğun ibadet ve faziletlere en güzel şekilde devam etmeni sana tavsiye ederim.

Senin kavmine 'Benî Abdullah' ismini verdim.

Namaz kılmayı, güzel amellerin en güzellerini işlemeyi onlara emret!

Seni ahiret mükâfatıyla müjdelerim!

Sana ve mü'min olan kavmine selam olsun!"[78]

---

77 Ebu Ubeyd, s. 30.
78 İbn Sa'd, 1/275.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bahreyn Hecer Halkına Uyarı Mektubu

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Peygamber Muhammed'den, Hecerlilere!

Sizler, selamette olasınız!

Sizlere hidayet nasip ettiğinden dolayı hamd ederim O Allah'a ki, O'ndan başka hiçbir ilah yoktur![79]

İmdi, doğru yola kılavuzlandıktan sonra sapmamanızı, doğru yola ulaştırıldıktan sonra yoldan çıkmamanızı, Allah ve öz canlarınız için, sizlere ehemmiyetle tavsiye ederim!

Elçileriniz yanıma geldiler.

Onlar, sizin yanınıza, sevinçli olmaktan başka bir suretle de gitmediler.

Sizin üzerinizdeki bütün hak ve yetkilerimi kullanmış olsaydım, sizi Hecer'den sürer çıkarırdım!

Halbuki, sizin burada bulunmayanlarınız hakkındaki şefaatleri kabul ettim.

Burada bulunanlara da, câizeler verdim.

O halde, Allah'ın üzerinizdeki nimetini anınız!

Sonra, iyi biliniz ki; sizin yaptıklarınızın haberi de bana gelmiş bulunuyor!

İçinizden iyi olanlar kötü olanların kötülüklerinden sorumlu tutulmayacaktır!

Buyruk sahiplerim size geldiği zaman, onlara itaat ediniz!

Allah'ın emri üzere, O'nun yolundaki vazifelerinde kendilerine yardımcı olunuz! İçinizden, iyi ve yararlı iş yapanın bu hizmeti, ne Allah katında, ne de benim katımda zayi olacaktır."[80]

Bahreyn'den Medine'ye Gönderilen Malların Müslümanlara Dağıtılışı

Alâ' b. Hadramî'nin Bahreyn'den Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdiği para 80.000 dirhem idi.

Medine'ye ne bundan önce, ne de bundan sonra, bu kadar çok para gelmemiştir.[81]

---

79 Belâzurî, Fütûh, 1/96.
80 İbn Sa'd, 1/276, Ebu Ubeyd, s. 286-287, Belâzurî, Fütûh, 1/96-97, Yâkubî, 2/82.
81 İbn Sa'd, 4/15, Belâzurî, Fütûh, 1/92.

Peygamberimiz Aleyhisselamın emriyle, onlar Mescidde hasırlar üzerine döküldü.

Namaz için ezan okundu.[82]

Peygamberimiz Aleyhisselam namaza çıktı. Hasır üzerine dökülen paralara hiç bakmadan, mihraba geçti.

Namazı kıldırdıktan sonra, geldi,[83] paraların başına dikildi.

Müslümanlar da geldiler, hasır üzerindeki paraları gördüler.[84]

Peygamberimiz Aleyhisselam oturdu.

Gördüğü herkese[85] avuçlayıp avuçlayıp[86] vermeye başladı.[87]

O sırada, Hz. Abbas da geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Bundan bana da ver![88]

Çünkü, ben Bedir günü[89] hem kendim için,[90] hem de malsız olan[91] (yeğenim) Akîl için kurtulmalık vermiştim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen de al!" buyurdu.

Hz. Abbas hemen üzerindeki cübbesini çıkarıp içini malla (para ile) doldurdu. Gitmek için, sırtına kaldırmaya davrandı, kaldıramadı![92]

Başını Peygamberimiz Aleyhisselama çevirdi ve:

"Yâ Rasûlallah! Şunu sırtıma kaldırıver!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülerek:

"Malın bir kısmını geri bırak da, kaldırabileceğin kadarıyla kendin kalk!" buyurdu.[93]

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Bâri şunlardan birine emret de, bunu sırtıma o kaldırsın!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olmaz!" buyurdu.

---

82 İbn Sa'd, 4/15-18.
83 Buhârî, Sahîh, 1/108.
84 İbn Sa'd, 4/16.
85 Buhârî, Sahîh, 1/108.
86 İbn Sa'd, 4/16.
87 Buhârî, Sahîh, 1/108.
88 İbn Sa'd, 4/16, Buhârî, Sahîh, 1/108.
89 İbn Sa'd, 4/16.
90 İbn Sa'd, 4/16, Buhârî, Sahîh, 1/108.
91 İbn Sa'd, 4/16.
92 İbn Sa'd, 4/16, Buhârî, Sahîh, 1/108.
93 İbn Sa'd, 4/16.

Hz. Abbas:

"Öyleyse, sen kaldır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olmaz!" buyurdu.

Bunun üzerine, Hz. Abbas malın birazını döktükten sonra kaldırmaya davrandı ve kaldıramayınca:

"Yâ Rasûlallah! Birine emret de, bunu sırtıma kaldırsın!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olmaz!" buyurdu.

Hz. Abbas:

"Bâri, sırtıma sen kaldır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olmaz!" buyurdu.

Hz. Abbas onun birazını daha döktü. Sonra da, kaldırıp sırtına yüklenerek gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Abbas'ın mala karşı gösterdiği bu aşırı arzusuna şaştı, arkasından baktı durdu.[94]

Hz. Abbas ise, sırtladığı malla Mescidden çıkıp giderken:

"Allah, bize yaptığı iki va'dinden birisini bugün yerine getirdi.

Yani, 'Eğer Allah'ın ezelî ilmine göre yüreklerinizde bir hayır, bir iman ve ihlas varsa, o Allah, sizden alınandan daha hayırlısını size verir ve sizi yarlıgar da!' [Enfal: 70] buyurmuştu ki, bu aldığım mal, benden alınmış olan (kurtulmalık)dan daha hayırlıdır.

Amma Allah'ın yarlıgamak hususundaki va'dine gelince, doğrusu onu ne yapacağını pek bilemiyorum!" diyordu.[95]

İnşaallah o va'd de yerine gelmiştir.

Şair Ka'b b. Züheyr'in Müslüman Oluşu

Ka'b b. Züheyr'in Kimliği ve Kişiliği

Ka'b b. Züheyr, Müzeynelerdendir.

Ka'b'ın dedesi, Ebu Sülma Rebia'dır.[96]

94 Buhârî, Sahîh, 1/108.
95 İbn Sa'd, 4/16.
96 İbn Hazm, Cemhere, s. 201.

Müzeynelerin yurtları, Gatafanların yurtları içinde idi.[97]

Züheyr'in, Ka'b ve Büceyr adında iki oğlu vardı.[98]

Ka'b büyük şairdi. Ka'b'ın babası da, kardeşi de büyük şair idiler.

Ka'b, şairlikte, kardeşi Büceyr'den üstündü. Babaları Züheyr ise, oğlunun her ikisinden de üstündü.[99]

Ka'b b. Züheyr; Peygamberimiz Aleyhisselamı şiirle hicveden ve Mekke'nin fethi üzerine öldürülmemek için başını alıp kaçanlardandı.[100]

Büceyr Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşüp Müslüman olduğu zaman[101] Ka'b ona çok kızmış,[102] gönderdiği bir şiirde:

"Yazıklar olsun sana!

Demek, sen ananda, babanda görmediğin bir dine girdin hâ?!

Oysa ki, kardeşin de o dinde değildir!

Demek, sen Ebu Bekir ve Me'mun'la [Resûlullah Aleyhisselam denilmek isteniliyor] kandırıcı iki kadeh içtin, kendi dininden vazgeçtin hâ?!

Eğer sen böyle yapmadığını, dininde sebat ettiğini bize açıklarsan, sana üzülmeyeceğim!" dedi.[103]

Büceyr, Ka'b'ın şiirini gizlemeyi uygun görmeyerek Peygamberimiz Aleyhisselama okudu.[104]

Peygamberimiz Aleyhisselam Ka'b'ın kanının dökülmesini helâl saydı[105] ve:

"Kim rastlarsa, Ka'b'ı öldürsün!" buyurdu.[106]

Büceyr bunu Ka'b'a yazdı:

"Başının çaresine bak!" dedi.[107]

Ka'b'ın kendisi hakkında yazdığı şiire şiirle verdiği cevapta da şöyle dedi:

"Benim şu söylediklerimi Ka'b'a kim ulaştırır ola?

---

97 İbn Abdilberr, 3/1313.
98 İbn Hazm, Cemhere, s. 201.
99 İbn Abdilberr, 3/1313-1315.
100 Diyarbekrî, 2/121, Halebî, 3/233.
101 Hâkim, 3/579, İbn Abdilberr, 3/1314, Beyhakî, Delâil, 4/207-208, İbn Esîr, Kâmil, 2/274, İbn Seyyid, 2/208, Zehebî, Târîh, s. 510, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368-369.
102 Halebî, 3/238.
103 İbn İshak, İbn Hişam, 4/144-145, Hâkim, 3/579-583, Beyhakî, Delâil, 5/207-208, İbn Esîr, Kâmil, 2/274, İbn Seyyid, 2/208, Zehebî, Târîh, s. 510, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368-369.
104 İbn İshak. İbn Hişam, 4/145, İbn Seyyid, 2/208, Zehebî, Târîh, s. 511, İbn Kesîr, Bidâye, 4/369.
105 Hâkim, 3/579, Beyhakî, Delâil, 5/208, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/475.
106 Hâkim, 3/579, Beyhakî, Delâil, 5/208, İbn Kesîr, Bidâye, 4/372, Kastallânî, Mevâhib, 1/221, Diyarbekrî, 2/121.
107 Hâkim, 3/579.

Ey Ka'b! Bâtıl, boş diye yerdiğin bu dinden daha gerçeği, daha sağlamı var mı sende? Sen, kurtulmak istediğin zaman, Uzzâ'ya ve Lât'a değil, Bir olan Allah'a yönel ve teslim ol ki, kurtulabilesin!

Kıyamet gününde, kaçılamayacak olan Cehennem ateşinden, Müslüman ve temiz kalbli insanlardan başkası kurtulamayacaklardır!

Züheyr'in dini -ki, onun dini hiçbir şey değildir- boştur!

Züheyr'in babası Ebu Sülma'nın dini de bana haramdır!"[108]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Taif gazasından döndüğü sırada da, Büceyr, kardeşi Ka'b'a bir yazı yazmış ve o yazısında şöyle demişti:

"Resûlullah Aleyhisselam, kendisini hicvedip yermiş, üzmüş olan Mekkelilerden bazılarını öldürttü.

Kureyş şairlerinden sağ kalan İbn Zibârâ ile İbn Ebi Vehb ise başlarını alıp kaçtılar.

Eğer canın sana gerekli ise, Resûlullah Aleyhisselamın yanına acele gel!

Çünkü, o, yaptığına pişman olarak yanına gelen kimseyi öldürmez![109]

İyi bil ki; Resûlullah Aleyhisselamın yanına hiçbir kimse gelmemiştir ki, kendisi Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadet etsin de, Resûlullah onun Müslümanlığını kabul etmiş olmasın!

Bu mektubum sana eriştiği zaman, Müslüman ol, hemen gel![110]

Eğer sen bu dediğimi yapmayacak olursan, yeryüzünden, sığınıp kurtulabileceğin yere kadar başını al, git, kurtul!"[111]

Büceyr'in mektubu Ka'b b. Züheyr'e ulaşınca, dünya onun başına dar geldi. Hayatından korkmaya başladı.

Düşmanları da:

"O, artık, öldürülmüş demektir!" diyerek yaygaraya ve onu büsbütün korkutmaya koyuldular. Bunun üzerine, Ka'b Medine yolunu tutmaktan, Müslüman olmaktan başka çare bulamadı.

Medine'de, Cüheynelerden, aralarında tanışıklık ve dostluk bulunan bir adamın evine indi.

---

108 İbn İshak, İbn Hişam, 4/145-146, Hâkim, 3/582-583, İbn Seyyid, 2/208-209, Zehebî, Târîh, s. 511, İbn Kesîr, Bidâye, 4/369.

109 İbn İshak, İbn Hişam, 4/144, Hâkim, 3/583, İbn Seyyid, 2/208, Zehebî, Târîh, s. 510, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368, Heysemî, 9/392.

110 Hâkim, 3/579, Beyhakî, Delâil, 5/208, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/476, Zehebî, Târîh, s. 512.

111 İbn İshak, İbn Hişam, 4/144, Hâkim, 3/583, İbn Seyyid, 2/208, İbn Kesîr, Bidâye, 4/368, Heysemî, 9/392-393.

Adam ertesi gün sabah namazı vaktinde Ka'b'ı Peygamberimiz Aleyhisselama götürdü.[112]

Peygamberimiz Aleyhisselam o sırada Mescidinde halka halka oturan ashabının arasında bulunuyor, kâh dönüp o taraftakilerle, kâh dönüp bu taraftakilerle konuşuyordu.

Ka'b b. Züheyr devesini Mescidin kapısında ıhdırıp içeri girdi.

Kendisi Peygamberimiz Aleyhisselamı gıyaben, sıfatlarıyla tanıyordu.[113]

Müzenî, Peygamberimiz Aleyhisselama eliyle işaret ederek:

"İşte Resûlullah! Haydi, yanına var, kendin için eman dile!" dedi.

Ka'b b. Züheyr Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar vardı, önüne oturdu.

Elini Peygamberimiz Aleyhisselamın elinin üzerine koydu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Ka'b'ı tanımıyordu.

Ka'b:

"Yâ Rasûlallah! Ka'b b. Züheyr, yaptıklarına pişman ve Müslüman olarak senden eman dilemeye gelmiş bulunuyor!

Ben onu sana getirsem, ona eman verir, kendisinin tevbesini ve Müslümanlığını kabul eder misin?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet!" buyurdu.[114]

Ka'b b. Züheyr:

"Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Sen de, O'nun Resûlüsün!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Ka'b:

"Ben Ka'b b. Züheyr'im!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Demek şu beyti söyleyen sensin hâ?!" buyurup Hz. Ebu Bekir'e dönerek:

"Ey Ebu Bekir! Ne demişti?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir, Ka'b'ın o beytindeki Me'mun kelimesini Me'mur diye okuyunca, Ka'b b. Züheyr:

---

112 İbn İshak, İbn Hişam, 4/146, Hâkim, 3/583-584, İbn Seyyid, 2/209, İbn Kesîr, Bidâye, 4/369, Heysemî, 9/392-393.

113 Hâkim, 3/579-580, Beyhakî, Delâil, 5/208, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/476, İbn Kesîr, Bidâye, 4/372.

114 İbn İshak, İbn Hişam, 4/146, Hâkim, 3/584, İbn Seyyid, 2/209, İbn Kesîr, Bidâye, 4/369, Heysemî, 9/392-393.

"Yâ Rasûlallah! Ben bu beyti böyle söylememiştim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Ya sen nasıl söylemiştin?" diye sordu:

Ka'b b. Züheyr:

"Ben onu ancak şöyle söylemiştim!" deyip, Memur sözünü Me'mun şeklinde düzelterek okudu.

Peygamberimiz Aleyhisselam beyitte kendisinden "Me'mun=Güvenilir kişi" diye bahsedildiğini görünce:

"Evet! Vallahi, Me'mundur, Emîn'dir!" buyurdu.[115]

Ka'b b. Züheyr "Yâ Rasûlallah! Ben Ka'b b. Züheyr'im!" diyerek kendisini tanıttığı zaman, Ensardan birisi sıçrayıp ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Beni bırak da, şu Allah düşmanının boynunu vurayım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vazgeç ondan! O, üzerinde bulunduğu halden pişman ve hakka dönmüş olarak gelmiştir!" buyurdu.

Ka'b b. Züheyr, Ensarın sözüne kızdı. Sonra da, "Bânet Suad" diye anılan uzun kasidesini Peygamberimiz Aleyhisselamın huzurunda okumaya başladı. Ka'b b. Züheyr, bu kasidesinde:

Sevgilisi Suad'ın boyunu bosunu, huyunu suyunu, vefasızlığını, bir sabah uzaklara çekip gittiğini, giderken de kendisinin kalbini birlikte alıp götürdüğünü... yana yakıla anlattıktan ve kendisini ona ulaştıracak yürügen devenin üstün vasıflarını birer birer saydıktan sonra, asıl konuya şöyle giriş yaptı:

"Suad'ın ayrılığı yetmiyormuş gibi, iki tarafa söz taşıyan rakipler, bana:

'Ey Ebu Sülma'nın oğlu! Sen artık kendini ölmüş bil, say!' dediler.

Kendilerine güvendiğim ve başvurduğum her dost da:

'Biz seninle uğraşamayız! Kendin, başının çaresine bak!' dediler.

Ben de onlara:

Öyleyse, dedim, siz beni serbest bırakınız!

Rahmân olan Allah her neyi takdir etmişse, o olur!

İnsanoğlu, ne kadar uzun yaşasa da, günün birinde ölür, teneşir tahtasının üzerine de taşınır.

Resûlullahın beni öldüreceği bana haber verildi.

115 Hâkim, 3/580, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/476, Zehebî, Târîh, s. 512.

Resûlullah katında, bağışlanmak da umulur.

Ben Allah'ın Resûlüne özür dileyerek geldim.

Resûlullahın katında mazeretler kabul olunur.

İlahî hidayetle, içi öğütler ve en yüce gerçeklerle dolu Kur'ân'ı sana indiren Allah hakkı için bana eman ver!

Beni rakiplerimin dedikodusu ile muaheze etme!

Hakkımda pek çok söylentiler olmuşsa da, ben pek o kadar suçlu değilimdir.

Ben şimdi öyle bir makamda bulunuyorum ki; burada gördüğüm ve işittiğim şeyleri bir fil görüp işitseydi, muhakkak titrerdi!

Burada beni ancak Allah'ın izniyle Peygamberin affına nail olmaktan başka bir şey kurtaramaz!

Ben yüce Peygambere karşı hiçbir itirazda bulunmadan, sağ elimi onun adaletli eline uzatıyorum.

Şimdi, söz, O'nun sözüdür!

Bence, en korktuğum şey; kendisiyle konuştuğum zaman, bana 'Sen suçlusun! Sen sorumlusun!' denilmesidir.

Bu arslan, arslanlar yurdu Asser ormanında yer yer sıralanan arslan yataklarının iç kesimindeki haşmetli yurdunda hüküm sürmektedir!

Bu öyle bir arslandır ki; erkenden ava çıkar, çifte yavrusunu yerlere parça parça serilmiş insan etleriyle besler!

Kendi akranıyla boğuştuğu zaman da, hasmını yerlere sermedikçe meydanı terketmeyi nefsine haram sayar!

Onun heybetinden, çölün yırtıcı arslanlarının sesleri kısılır!

Onun dolaştığı yerlerde insanlar dolaşamaz! Onun yaşadığı vadide, gücüne kuvvetine güvenen nice babayiğitlerin silah ve elbiseleri paralanmış, kendileri kurda kuşa yem olmuştur!

Şüphe yok ki; Resûlullah doğru yolu gösteren bir nur, kötülükleri yok etmek için Allah'ın sıyırılmış keskin, yalın kılıçlarından bir kılıçtır!"[116]

Ka'b b. Züheyr "Bânet Suad" kasidesini sonuna kadar okuyup bitirdiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, sırtındaki bürdesini (hırkasını) çıkarıp ona giydirdi.

---

116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/146-156, Hâkim, 3/580-582, Beyhakî, Delâil, 5/209-211, İbn Seyyid, 2/209-212, Zehebî, Târîh, s. 512-515, İbn Kesîr, Bidâye, 4/370-372, Heysemî, 9/394.

Hırka-i Şerîfin Tarihçesi ve Tavsifi

Rivayete göre; Muaviye b. Ebu Süfyan, halifeliği sırasında Ka'b b. Züheyr'e:

"Resûlullah Aleyhisselamın hırkasını bize sat!" diye haber saldı[117] ve kendisine 10.000 dirhem gönderdi.[118]

Ka'b b. Züheyr:

"Ben Resûlullahın hırkasını giymek hususunda hiç kimseyi kendime tercih edemem!" diyerek, Muaviye b. Ebu Süfyan'ın dileğini reddetti.

Ka'b b. Züheyr vefat ettiği zaman, Muaviye b. Ebu Süfyan, onu Ka'b'ın oğullarından 20.000 dirheme satın aldı.[119]

Bu mübarek hırka, halifeden halifeye tevarüs edile edile geçti.[120]

Emevî saltanatının çöküşünden sonra, ilk Abbasî halifesi Seffah Abdullah b. Muhammed (vefatı: Hicrî 136) tarafından 300 altına satın alındı.[121]

Bayramlarda halifeler tarafından giyilirdi.[122]

Halife Muktedir öldürüldüğü zaman, (Hicrî 320) kanı bulaşarak, bu mübarek hırka kirlendi.[123]

Abbasîler, Mısır'a gelirken onu yanlarında getirdiler.

Yavuz Sultan Selim Mısır'ı alıp halife olduğu zaman, Mısır'daki mübarek emanetler arasında o da İstanbul'a getirildi.[124]

İbn Esîr'in (vefatı: Hicrî 630) zamanına kadar halifeler,[125] Kastalânî'nin (vefatı: Hicrî 923) zamanına kadar da sultanlar nezdinde bulunagelen[126] ve bugün İstanbul'da Hırka-i Saâdet Dairesinde Müslümanlar tarafından ziyaret olunan bu mübarek hırka hakkında, Topkapı Sarayı Müdürü Tahsin Özbey şöyle der:

"1,24 metre boyunda, geniş kollu olup, siyah yünlü kumaştan yapılmıştır.

İçi, kaba dokunmuş, krem renk yünlü kumaş kaplıdır.

Önünde sağ tarafında 0,23 x 0,30 metre ebadında bir parçası noksandır.

Sağ kolunda da eksiklik vardır.

117 İbn Esîr, Kâmil, 2/276.
118 Kastallânî, Mevâhib, 1/222, Diyarbekrî, 2/121, Halebî, 3/240, Zürkânî, 3/60.
119 İbn Esîr, Kâmil, 2/276, Kastallânî, Mevâhib, 1/222, Diyarbekrî, 2/121, Halebî, 3/240, Zürkânî, 3/60.
120 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49.
121 İbn Kesîr'den naklen Halebî, 3/240.
122 İbn Hacer, İsâbe, 3/296.
123 İbn Kesîr'den naklen Halebî, 3/240.
124 Corci Zeydan, Medeniyet-i İslâmiye Târihi (Türkçe terceme), 1/110.
125 İbn Esîr, Kâmil, 2/276.
126 Kastallânî, Mevâhib, 1/222.

Yer yer haraptır.

Uzun yıllardan beri kumaşlar üzerinde devam eden tedkiklerimiz, bu kumaşın o devre ait olduğu kanaatını vermektedir.

Hırka-i Saadet; müteaddit bohçalara sarılmış olduğu halde, 0,57 x 0,45 x 0,21 ebadında üstten açılır çifte kapaklı altın bir çekmece içindedir.

Bunun üzerinde, Sultan Aziz tarafından yaptırılan ve şefaat talebini hâvi uzunca bir kitabe de bulunmaktadır.

İşbu çekmece, ayrıca bohçalar içinde olarak büyük bir altın sandukaya konulur ki, bu da Sultan Aziz tarafından yaptırılmış olup, üzerinde "Lâ ilâhe illallahu el melikül hakkul mübîn muhammedün resûlullah sâdıkul va'dil emîn" yazılıdır.

Dört ayaklı kaidesi de altın kaplamalıdır.

Not: Hırka-i Saâdetin bu ebadda Sultan III. Murad tarafından yaptırılmış olan altın bir mahfazası daha mevcuttur.

Bu, sanat itibarıyla fevkalâde olup, ayrıca zümrütlerle de bezenmiştir.

Fakat, Sultan Aziz yeni mahfazayı yaptırınca, birinci boş kalmış ve şimdi Hazinenin üçüncü salonunda teşhirdedir."[127]

Benî Sa'lebe Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Kendilerinin ve Kabilelerinin Müslüman Olduklarını Haber Vermeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 8. yılında Ci'râne'den Medine'ye döndükten sonra, Benî Sa'lebelerden Medine'ye dört kişi gelerek Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Bizler, gerimizdeki kavmimizin elçileriyiz.

Biz de, kavmimiz de İslâmiyeti kabul ve ikrar etmiş bulunuyoruz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunların ağırlanmalarını emretti.[128] Elçiler, Remle binti Hâris'in konağına indirildiler.

Bilal-i Habeşî, onlara süt ve tereyağından yapılmış bir çanak tirit götürdü, yediler. Öğle namazında Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulundular ve:

"'Hicret etmeyen kimse için, İslâmiyet de yoktur!' hadisi hakkında ne buyurursunuz?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

127 Tahsin Öz, Hırka-i Seâdet Dairesi Emânât-ı Mukaddese, s. 23-24.
128 İbn Sa'd, 1/298.

"Siz nerede olursanız olun Allah'tan korktunuz mu, size zarar vermez!" buyurdu.[129]

Benî Sa'lebelerin temsilcileri, birkaç gün oturduktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselama veda etmeye geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bilal-i Habeşî'ye:

"Heyetlere câizeler verdiğimiz gibi, bunlara da câize ver!" buyurdu.

Bilal-i Habeşî, erimiş gümüş madeninden getirip, her birine beşer ukiyye[130] gümüş verdi.

O zaman, bunlar, dirhem diye hiçbir şeye sahip değildiler.

Memnun olarak yurtlarına döndüler.[131]

Yüce Allah, onlardan ve kavimlerinden razı olsun.

Benî Suda' Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları ve Kavimleri Adına da İslâmiyet Üzerine Bey'at Etmeleri

Benî Suda'ların Medine'ye gelişi, Hicretin 8. yılında Peygamberimiz Aleyhisselamın Ci'râne'den Medine'ye dönüşünden sonraya rastlar.[132] Benî Suda'lar büyükçe bir kabile idi.[133] Küfür ve şirkte devam ediyorlardı.[134]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yemen'e askerî birlikler gönderirken, hazırladığı bir birliğin başına Kays b. Sa'd b. Ubâde'yi kumandan tayin edip kendisine beyaz bir sancak bağlamış, ona ayrıca siyah bir bayrak da vermişti.[135]

Kays b. Sa'd, Kanat nahiyesinde toplanan 400 kişilik birliğiyle Yemen taraflarına gidip Benî Suda'ları yola getirecekti.

Ashabdan Ziyad b. Hâris es-Sudâî, bu birliğin nereye gitmeye hazırlandıklarını sorup kendisine Benî Suda'lar üzerine gidecekleri bildirilince, acele, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Kavmimin üzerine asker salmak istediğini öğrendim. Ben gerimdeki kavmimin elçisi olmak üzere sana geldim. Askerleri geri çevir. Ben kavmimi senin yanına getirmeye söz veriyorum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

129 İbn Seyyid, 2/248.
130 Bir ukiyye kırk dirhemdir (İbn Esîr, Nihâye, 5/56).
131 İbn Sa'd, 1/298.
132 İbn Sa'd, 1/326, İbn Seyyid, 2/254-255, İbn Kayyım, 3/60.
133 İbn Hazm, Cemhere, s. 413.
134 Ahmed b. Hanbel, 4/168-169.
135 İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.

“Ey Suda’lardan olan kardeş! Sen kavminin içinde sözü dinlenir bir kimse misin?” diye sordu.

Ziyad b. Hâris:

“Allah ve Resûlü sayesinde, evet!” dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Kays b. Sa’d’ı ve birliğini Kanat’tan geri çevirdi.[136]

Ziyad b. Hâris de, hemen, kavmi olan Benî Suda’lara gitti.[137]

Onbeş gün sonra,[138] onbeş kişilik bir heyetle Medine’ye geldi.[139]

Sa’d b. Ubâde:

“Yâ Rasûlallah! Bırak da, onlar benim evime insinler, konuğum olsunlar!” dedi.

Benî Suda’ heyeti, Sa’d b. Ubâde’nin evine indiler.

Sa’d b. Ubâde onlarla dost oldu. Kendilerine elbise giydirdi, ikramda bulundu.

Bundan sonra, Benî Suda’ heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.[140]

“Biz, gerimizdeki kavmimiz adına da sana bey’at ediyoruz!” dediler.

Hem kendileri, hem kavimleri adına Peygamberimiz Aleyhisselama bey’at edip Müslüman oldular.

Dönüp yurtlarına gittiler. İslâmiyet, böylece, Benî Suda’lar arasında da yayıldı.[141]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Bâhile, Benî Sümâle ve Benî Huddan Temsilcilerinin Müslüman Olmaları, Kavimleri Adına da İslâmiyet Üzerine Bey’atta Bulunmaları

1. Bâhile elçisi Mutarrif’in Medine’ye gelişi; Mekke’nin fethinden sonra idi.[142]

Bâhileler, Bîşe vadisinde otururlardı.[143]

Bîşe; Yemen tarafındadır.[144]

---

136 İbn Sa’d, 1/326-327, İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.
137 İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.
138 Kastallânî, Mevâhib, 1/217.
139 İbn Sa’d, 1/326, İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.
140 İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.
141 İbn Sa’d, 1/326, İbn Seyyid, 2/255, İbn Kayyım, 3/60.
142 İbn Sa’d, 1/307, İbn Hacer, İsâbe, 2/423.
143 İbn Sa’d, 1/284.
144 Yâkût, 1/529.

Bâhilelerden Mutarrif b. Kâhin, kavmi adına elçi olarak Medine'ye geldi, Müslüman oldu ve kavmi için de Peygamberimiz Aleyhisselamdan bir emannâme aldı.[145]

"Yâ Rasûlallah! Biz Müslüman olup selâmete erdik.

İslâmiyetin Allah'ın semavî dini olduğuna, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet ettik.

Bizim için bir yazı yaz!" dedi.[146]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Mutarrif ve onun kavminden Müslüman olanlar için, malların zekâtı hakkında bir yazı yazdırdı.[147]

Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bu, Muhammed Resûlullah tarafından, Mutarrif b. Kâhinü'l-Bâhilî ile Bîşe'de oturan Bâhilîler için yazılan yazıdır.

Kim üzerinde develerin çöktüğü, gecelediği ölü bir araziyi[148] ihya ve imar ederse, orası onun olur.

Bâhilîler;

Her 30 sığırda yetişmiş 1 dana,

Her 40 davarda 1 davar,

Her 5 devede yaşlı 1 davar zekât olarak vermekle mükelleftirler.

Zekât tahsildarları, bu zekâtları ancak onların yaylım yerlerinde teslim alacaklardır.

Bâhileler, Allah'ın emanıyla emniyet ve selamettedirler."[149]

Mutarrif söylediği bir şiirle Peygamberimiz Aleyhisselamı övmüş, bununla da Bâhilîlerin imanlarını güçlendirmiştir.[150]

Allah ondan razı olsun!

2. Mutarrif'ten sonra, Bâhilelerden, Nehşel b. Malikü'l-Vâilî de, kavminin elçisi, temsilcisi olarak Peygamberimiz Aleyhisselama geldi. Müslüman oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Osman'a, Nehşel ve kavminden Müslüman olanlar için, içinde şeriat hükümlerinden bazıları bildirilen bir yazı yazdırdı.[151]

---

145 İbn Sa'd, 1/307.
146 İbn Hacer, İsâbe, 3/423.
147 İbn Sa'd, 1/307.
148 İmam Ebu Yusuf'a göre; ölü arazi, üzerinde bina, ziraat eseri, kabristan, odunluk, hayvan otlağı, hayvan ağılı bulunmayan, hiç kimsenin malı olmadığı gibi, kimsenin elinin altında da tutmadığı, boş, boz, otsuz arazi demektir (Ebu Yusuf, s. 63).
149 İbn Sa'd, 1/284, İbn Hacer, İsâbe, 3/423.
150 İbn Hacer, İsâbe, 3/423.
151 İbn Sa'd, 1/307.

Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Allah'ım! Senin isminle başlarım!

Bu, Muhammed Resûlullah'ın Benî Vâillerden Müslüman olup namazı kılan, zekâtı veren, Allah ve Resûlüne itaat eden, ganimetlerden Allah'ın ve Resûlünün (beşte bir) hissesini veren, Müslümanlığına şehadet getiren ve müşriklerden ayrılan kimseler için yazdırdığı yazıdır.

Onlar, Allah'ın emanıyla emniyet ve selamettedirler.

Muhammed, onlara kıymaktan tamamıyla uzaktır.

Onlar için ne toplanma, ne de kendilerinden uşr alınma vardır.

Onların âmilleri, zekât tahsildarları da kendilerinden olacaktır."[152]

***

Benî Sümâlelerle Benî Huddanların temsilcilerinin Medine'ye gelişi Hicretin 8. yılında, Mekke'nin fethinden sonra idi.[153]

Benî Sümâlelerle Benî Huddanlar, Ezd-i Şenûelerden iki küçük kabiledir.[154]

Benî Sümâle ve Huddan kabilelerinden Abdullah b. Alesü's-Sümâlî ile Müsliye b. Hizzanü'l-Huddânî, kavimlerinden bir heyet içinde gelerek Müslüman oldular ve kavimleri adına da bey'at yaptılar.

Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam; bunların mallarından ödemeleri gereken zekât miktarları hakkında da, Sabit b. Kays b. Şemmas'a bir yazı yazdırdı.

Sa'd b. Ubâde ile Muhammed b. Mesleme de, şahit oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bu, Muhammed Resûlullah tarafından deniz sahillerindeki kırlarda ve kırların hizasındaki vâhalarda oturanlara verilen yazıdır:

Onlara, hurma mahsulleri için ne ağaç üzerinde tahminleme, ne de ayarlı bez ölçekle ölçme vardır.

Onlar, hurmalar kurutma yerine konulduğunda, her on veskte birveskini zekât olarak vermekle mükelleftirler."[155]

Hicazlılara göre; 1 vesk 60 sa'dır. Bu da, 320 rıtl, Iraklılara göre ise 430 rıtl tutar.[156] 1 rıtl da 12 ukiyyedir. 1 ukiyye de 40 dirhemdir.[157]

---

152 İbn Sa'd, 1/284.
153 İbn Sa'd, 1/353.
154 Kalkaşandî, s. 199-228.
155 İbn Sa'd, 1/353-354.
156 İbn Esîr, Nihâye, 5/189 .
157 Fîruzâbâdî, 3/396.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Oğlu Hz. İbrahim'in Doğuşu

Hz. İbrahim, Hicretin 8. yılında Zilhicce ayında Hz. Mâriye'den doğdu.[158]

Hz. Mâriye; Mısırlılar katında yüksek mevkili bir aileye mensuptu.[159]

İskenderiye kralı Mukavkıs tarafından Peygamberimiz Aleyhisselama hediye edilmiş, Peygamberimiz Aleyhisselam da onu kendisi için örtündürmüştü.[160]

Hz. Mâriye'ye; Medine'nin Avâlî diye anılan yukarı kısımlarında, Benî Nadîr Yahudilerinden, Müslüman olan ve Uhud'da şehit düşen Muhayrık'ın Peygamberimiz Aleyhisselama teslim edilmesini vasiyet ettiği yedi hurma bahçesinden Meşrebe adındaki hurma bahçesi tahsis edilmişti.

Hz. Mâriye bu hurma bahçesinde oturur, hurma mahsulü ile ilgilenirdi.[161]

Hz. İbrahim bu bahçede dünyaya geldi.[162]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. İbrahim'in doğduğuna çok sevindi.[163]

Hz. İbrahim'in doğum ebeliğini yapan,[164] Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlılarından Ebu Râfi'in zevcesi Selma Hatun da, Hz. Mâriye'den Peygamberimiz Aleyhisselamın bir oğlan çocuğu doğduğunu Ebu Râfi'e haber verdiği, o da gidip bunu Peygamberimiz Aleyhisselama müjdelediği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ona bir köle bağışladı.[165]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu gece benim bir oğlum doğdu. Ona atam İbrahim'in ismini koydum!" buyurdu.[166]

Hz. İbrahim doğduğu zaman, Cebrail Aleyhisselam gelip:

"Esselâmü aleyke yâ Ebâ İbrâhîm!=Selam olsun sana ey İbrahim'in babası!" diyerek selamladı.[167]

Emzikli Ensar kadınları, Peygamberimiz Aleyhisselama olan sevgi ve saygılarından dolayı, Hz. İbrahim'i Hz. Mâriye'den alıp emzirmek için yarışıyorlardı.[168]

---

158 İbn Sa'd, 1/135, 8/12, Taberî, Târîh, 3/139, İbn Abdilberr, 1/56.
159 İbn Sa'd, 1/260, İbn Seyyid, 2/266, İbn Kayyım, 3/72, İbn Hacer, İsâbe, 3/531, Kastallânî, Mevâhib, 1/293, Diyarbekrî, 2/37, Halebî, 3/297, Zürkânî, 3/350.
160 İbn Sa'd, 8/212-214, Belâzurî, Ensâb, 1/449.
161 İbn Sa'd, 1/134.
162 İbn Abdilberr, 1/54, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49.
163 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49.
164 İbn Sa'd, 1/135, 8/212, İbn Abdilberr, 1/54, 4/1862, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49, 7/147.
165 İbn Sa'd, 1/135, İbn Abdilberr, 1/54, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49.
166 İbn Sa'd, 1/135-136, Ahmed b. Hanbel, 3/194, Müslim, 4/1807, İbn Abdilberr, 1/55, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49.
167 İbn Sa'd, 1/135, 8/214.
168 İbn Sa'd, 1/136, 8/212.

Ümmü Bürde Havle binti Münzir gelip, Hz. İbrahim'i Benî Mazin b. Neccarlar içinde kendi çocuğunun sütü ile emzirip annesine geri verme hususunu Peygamberimiz Aleyhisselamla konuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. İbrahim'e sütannelik edecek olan Ümmü Bürde Hatuna da bir hurmalık tahsis etti.[169]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kuf mevkiinde yayılan bir miktar davarıyla Zülcedr otlağında yayılan sağmal develeri olup, her gece onlardan sağılan sütler Medine'ye getirilirdi.

Getirilen sütlerden Peygamberimiz Aleyhisselam içer, hem de Hz. İbrahim'e gönderip içirirdi.[170]

Hz. İbrahim, vefatına kadar, sütannesi Ümmü Bürde Hatunun yanında kaldı.[171]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hz. İbrahim'in doğumunun yedinci günü, doğum kurbanı olarak bir koç kestirdi.

Hz. İbrahim'in başının saçını kazıttırıp saçının ağırlığınca gümüşü yoksullara dağıttırdı.

Kesilen saçların yere gömülmesini de emretti.[172]

Hz. İbrahim'in başının saçını Ebu Hind kazıdı.[173]

Enes b. Malik der ki:

"Ben ev halkına Resûlullah Aleyhisselamdan daha şefkatli olan bir kimse görmedim.

İbrahim, Medine'nin Avâlî'sinde, sütannenin yanında bulunuyordu.

Resûlullah Aleyhisselam çocuğunu görmeye giderken, biz de yanında giderdik.

İbrahim'in sütbabası bir demirci idi.

Onun evi dumanlandırılmış bir halde iken, Resûlullah Aleyhisselam içeri dalar, oğlunu alır, öper, sonra dönerdi.[174]

Yine, bir gün, Resûlullah Aleyhisselam, oğlunun yanına gitmek için yola çıkmıştı. Ben de kendisinin arkasından gittim.

Ebu Seyf'in evine varıp kavuştuğumuz zaman, o, körüğüne asılıp duruyor, evin içi de dumana boğulmuş bulunuyordu.

---

169 İbn Abdilberr, 1/55-56, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49-50.
170 İbn Abdilberr, 1/55.
171 İbn Abdilberr, 1/56.
172 İbn Sa'd, 1/135, İbn Abdilberr, 1/54, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/49.
173 İbn Abdilberr, 1/54, İbn Seyyid, 2/291.
174 İbn Sa'd, 1/136-137, Müslim, 4/1808.

Ben hemen Resûlullah Aleyhisselamın önünden hızla ilerleyip Ebu Seyf'in yanına vardım ve ona:

'Ey Ebu Seyf! Körüğünü tut, durdur! Resûlullah Aleyhisselam geldi!' dedim.

Durdurdu.

Resûlullah Aleyhisselam çocuğu getirtti, bağrına bastı."[175]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidine Minber Yapılmadan Önce Hutbe İrad Ederken Bir Hurma Kütüğüne Dayanışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescidde hutbe irad edeceği zaman, hutbesini ayakta irad eder ve ayakta dikilişinin uzaması da kendisine zahmet verirdi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın dayanması için bir hurma kütüğü getirilip, bir ucu yere gömülmek suretiyle dikilmişti.[176]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cuma günleri veya herhangi bir gün mühim bir hadise üzerine halka hitap ederken arkasını Mesciddeki bu kütüğe dayar,[177] elindeki asasına da dayanırdı.[178]

Bu kütük, gölgelik olarak[179] Mescidin duvarında dikili olup[180] iki yerinden çatlaktı[181] ve Kıble tarafında idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam namazını da onu doğru kılardı.[182]

Mescid-i Nebevî Minberinin Tarihçesi

Peygamberimiz Aleyhisselam Cuma günü hutbesini ayakta dikilerek irad buyururken:

"Ayakta dikilmek bana zahmet veriyor!" buyurunca,[183] ashabdan birisi:

"Yâ Rasûlallah! Sana Cuma günü üzerine dikileceğin, halkın seni görebileceği ve hutbelerini işitebileceği bir şey yapsak olmaz mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur!" buyurdu.[184]

---

175 İbn Sa'd, 1/136, Ahmed b. Hanbel, 4/194, Müslim, 4/1807.
176 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/389.
177 Ahmed b. Hanbel, 2/109.
178 Abdurrezzak, 3/185.
179 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/137, İbn Mâce, 1/454.
180 Abdurrezzak, 3/186
181 İbn Sa'd, 1/250.
182 İbn Sa'd, 1/252.
183 İbn Sa'd, 1/249-250.
184 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/137, İbn Mâce, 1/454.

Ensar kadınlarından birisi de:

"Yâ Rasûlallah!

Benim marangoz kölem var.

Ona senin için üzerinde oturacağın bir şey yaptırsam olur mu?" diye sormuş, Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Yaptırmak istiyorsan, yaptır!" buyurmuştu.[185]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, bu kadına haber salarak:

"Benim için marangoz kölene emret de, halka hitap ederken üzerine oturabileceğim, tahtadan bir şey yapsın!" buyurdu.[186]

Sehl b. Sa'd; Peygamberimiz Aleyhisselamın haber saldığı, filanca dediği kadının ismini de açıklamıştır.[187]

Temim ed-Dârî de:

"Yâ Rasûlallah! Senin için, gövdeni üzerinde taşıyacak bir minber sağlasam,[188] Şam'da yapıldığını gördüğüm gibi, sana bir minber yapsam olmaz mı?" diye sormuş;[189]

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Olur!" buyurmuş[190] ve minber edinme hususunu Müslümanlara danışmış,[191] onlar da bunu uygun ve yerinde görmüşlerdi.[192]

Hz. Abbas:

"Benim kölem Kilab, halkın, bunu en iyi yapıcısıdır" demiş, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, bunu yapmasını ona emret!" buyurmuştur.[193]

Medine'ye gider gelir bir adam da, Peygamberimiz Aleyhisselamın ayakta dikilerek yanındaki hurma kütüğüne dayandığını görünce, yanında bulunan kişilerden birisine:

"Muhammed (Aleyhisselam)ın memnun kalacağını bilsem, kendisi için, üzerine oturmak istedikçe oturmasına, ayakta durmak istedikçe ayakta durmasına elverişli bir oturma yeri yapardım" demişti.[194]

Medine'de bir tek marangozdan başka marangoz yoktu.[195]

185 Ahmed b. Hanbel, 3/300, Buhârî, Sahîh, 1/116.
186 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/339, Buhârî, Sahîh, 1/115, 116, 120, Müslim, 1/386, Ebu Dâvud, 1/283.
187 İbn Sa'd, 1/252, Buhârî, Sahîh, 1/220, Müslim, 1/386, Ebu Dâvud, 1/283.
188 Ebu Dâvud, 1/284.
189 İbn Sa'd, 1/250.
190 İbn Sa'd, 1/250, Ebu Dâvud, 1/284.
191 Abdurrezzak, 3/186, İbn Sa'd, 1/250.
192 Abdurrezzak, 3/186.
193 İbn Sa'd, 1/250.
194 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/389.
195 İbn Sa'd, 1/251.

Mescid Minberinin Yapılışı

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidine minber Hicretin 8. yılında yapılmıştır.[196]

İslâm'da ilk yapılan minber budur.[197]

Ensar kadını, marangoz kölesine emir verdi.[198]

Sehl b. Sa'd, marangozla birlikte, Medine'nin doğusunu, batısını dolaştılar.[199] Gâbe mevkiine kadar gittiler.[200]

Gâbe; Şam tarafından Medine'ye 12 millik uzaklıkta ağaçlık bir yer olup, orada Medinelilerin birçok malları vardı.[201]

Peygamberimiz Aleyhisselamın minberinin tahtasını Gâbe'deki esl,[202] tarfa' ağacından kestiler, yonttular.[203]

Esl, dört çeşidi bulunan sert ılgın ağacı olup, bunun bodur olanına tarfa' denir.[204]

Marangoz; minberi, Gâbe'nin tarfa' ağacından, üç basamaklı olarak yaptı.[205]

Minberin üçüncü basamağı oturma yeri idi.[206]

Minber yapılıp bitirildiği zaman Ensârî hatun Peygamberimiz Aleyhisselama haber salınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu bana gönder!" buyurdu.

Minber getirildiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onu götürüp halen minberin bulunduğu yere koydu.[207]

Minberin Planı

Minberin yüksekliği iki zira (arşın), genişliği bir zira kadar olup, dört köşesi birbirine eşitti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın oturacağı yer, iki karış dört parmak kadardı.

---

196 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/30, Aynî, 6/215, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 2/330, Semhûdî, 2/397-398.
197 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/30.
198 Ahmed b. Hanbel, 5/339, Buhârî, Sahîh, 1/220, Ebu Dâvud, 1/283.
199 İbn Sa'd, 1/251.
200 Ahmed b. Hanbel, 5/330.
201 Yâkût, 4/182.
202 İbn Sa'd, 1/251, İbn Mâce, 1/455.
203 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/339, Buhârî, 1/220, Müslim, 1/300, Ebu Dâvud, 1/203.
204 Firuzâbâdî, Kâmûs, Türkçe terceme, 3/657.
205 Abdurrezzak, 3/183, İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/339, Buhârî, Sahîh, 1/220, Müslim, 1/386, Ebu Dâvud, 1/283.
206 İbn Sa'd, 1/250, Ebu Nuaym, Delâil, 2/403.
207 Buhârî, Sahîh, 3/129, Semhûdî, 2/392.

Basamakların genişliği iki karış, yüksekliği bir karıştı.

Arka yandan uzunluğu iki karıştan biraz fazla idi.

Minberin "Müsterah" denilen kürsüsünün arkasında, ağaçtan, dayanılacak üç sütun vardı.

Hicretin 198. yılında, sütunlardan birisi kırıldı.

Kırılan sütun, Sultan Davud b. İsa'nın emriyle yenilendi.[208]

Seleme b. Ekvâ'nın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın minberi ile Kıble (mihrab) arasındaki açıklık, bir koyunun geçebileceği kadardı.[209]

Minberin Fazileti

Minber yapılıp yerine konulduğu gün, Peygamberimiz Aleyhisselam minberin üzerine çıkıp ayakta durdu ve:

"Evimle minberimin arası, Cennet bahçelerinden bir bahçedir![210]

Şu minberim, Havuzumun[211] ve Cennet kapılarından bir kapının üzerinde bulunuyordur!" buyurdu.[212]

Kul hakları hakkında yapılacak yeminlerin minber yanında yapılmasını sünnet kıldı.[213]

"Kim bu minberimin yanında yalan yere yemin ederek Müslüman bir kimsenin malını helâlleştirmek isterse, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun! Allah, onun ne tevbesini, ne de fidyesini kabul eder!" buyurdu.[214]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Namazı Nasıl Kıldığını Ashaba Öğretmek İçin Minber Üzerinde Namaz Kılışı

Minber yapılıp yerine konulduğu zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onun üzerine çıktı. Kıbleye dönmüş olarak iftitah (namaza giriş) tekbirini aldı.

Cemaat da, tekbir alıp, Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasında namaza durdular.

208 Semhûdî, 2/400-402.
209 İbn Sa'd, 4/307, Ahmed b. Hanbel, 4/54, Ebu Dâvud, 1/284.
210 Mâlik, 1/197, Abdurrezzak, 3/182, 183, İbn Sa'd, 1/250-253, Ahmed b. Hanbel, 2/236, Buhârî, Sahîh, 2/57, Müslim, 2/1011.
211 Mâlik, 1/197, İbn Sa'd, 1/250-253, Ahmed b. Hanbel, 2/236, 360, 3/389, 5/335, Buhârî, Sahîh, 2/57, Müslim, 2/1011.
212 İbn Sa'd, 1/250, 253, Ahmed b. Hanbel, 2/260, 5/335, 3/389.
213 İbn Sa'd, 1/250.
214 Nesâî'den naklen Semhûdî, 2/427.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kur'ân-ı Kerîm okuyup rükû yaptı.

Cemaat da, arkasında rükû yaptılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam rükûdan başını kaldırıp doğruldu.

Yüzünü Kıbleden ayırmaksızın gerisin geri gerileyip minberden indi, yerde secde yaptı.

Sonra, yine minbere çıktı.

Kur'ân-ı Kerîm okuyup rükû yaptıktan ve doğrulduktan sonra, önceki gibi geriledi ve yerde secde yaptı.

Namazdan çıkınca, halka döndü ve:

"Ey Müslümanlar! Bu gördüğünüz şeyleri, bana uyasınız ve benim namazımı öğrenesiniz diye yaptım!" buyurdu.[215]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidde Dayandığı Kütüğün Ağlayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam yapılan minberin üzerine çıkıp hutbesini irada başlayınca, Peygamberimiz Aleyhisselamın evvelce hutbe sırasında dayanmış olduğu hurma kütüğünden, gebe veya yavrusundan ayrılan devenin inlemesine benzer sesler gelmeye başladı!

Peygamberimiz Aleyhisselam minberden inip elini kütüğün üzerine koydu.[216]

Cemaat kütüğün başına üşüştüler, inlemesinden rikkate gelip ağlaştılar.[217]

Kütük, çatlayıp parçalanıncaya kadar inledi![218]

Kütüğün öküz gibi böğürmesinden, Mescid çalkandı![219]

Cemaatin kalbine korku düştü.[220]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanına varıp kütüğü kucakladı.[221]

---

215 İbn Sa'd, 1/252-253, Ahmed b. Hanbel, 5/339, Buhârî, Sahîh, 1/99-100, 220.

216 İbn Sa'd, 1/188, Ahmed b. Hanbel, 5/137, Buhârî, Sahîh, 1/220, Tirmizî, Sünen, 2/379, İbn Mâce, 1/454, Dârimî, 1/23-24.

217 İbn Sa'd, 1/251.

218 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/137, İbn Mâce, 1/454, Dârimî, 1/24.

219 Dârimî, 1/24.

220 Abdurrezzak, 3/186, Semhûdî, 2/393.

221 Abdurrezzak, 3/186, İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 2/109, Tirmizî, Sünen, 2/379, Dârimî, 1/24-25, Nesâî, 3/102.

Ona:

"Nedir senin bu halin? İstersen Yüce Allah'a dua edeyim![222] Seni eskiden bittiğin yere geri çevireyim.[223] Seni oraya dikeyim de,[224] sen orada yeniden köklenip yeşer, yapraklan ve meyve ver![225]

İstersen seni Cennete dikeyim de,[226] Cennet ırmaklarından ve kaynaklarından sulan, orada güzelce yetiş,[227] meyve ver de, Allah'ın sevgili kulları senin meyvenden, hurmandan temelli yesinler dursunlar![228]

Sen nasıl istersen öyle yapayım?" buyurdu.[229] Sonra, ona doğru eğildi.

Kendisinin:

"Beni Cennete dik de, orada Allah'ın sevgili kulları benden yesinler!" dediğini işitti.[230]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur! Öyle yapayım![231] Olur! Öyle yapayım!" buyurdu.[232]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın:

"Olur! Öyle yapayım!" buyurduğunu işitince,[233] niçin böyle buyurduğunu sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Cennete dikmemi seçti.[234] Temelli yurt olan ahireti, gelip geçici yurt olan dünyaya tercih etti!" buyurdu.[235]

Kütük, bir çocuk gibi, hıçkıra hıçkıra sustu, sesini kesti.[236]

O günden sonra, kütüğün bir daha iniltisi duyulmadı.[237]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu kütük, yanında yapılan zikrullahı dinlemekten uzak kaldığı için ağlamıştı.[238]

---

222 Ebu Nuaym, Delâil, 2/400.
223 Kadı Iyaz, 1/254, Semhûdî, 2/390, Kastallânî, Mevâhib, 1/478.
224 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/390.
225 Kadı Iyaz, 1/254, Semhûdî, 2/390.
226 Dârimî, 1/23, Kadı Iyaz, 1/254, Semhûdî, 2/390, Kastallânî, Mevâhib, 1/478.
227 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/389.
228 Dârimî, 1/23, Kadı Iyaz, 1/254, Semhûdî, 2/389.
229 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/389.
230 Kadı Iyaz, 1/254, Semhûdî, 2/390, Kastallânî, Mevâhib, 1/478.
231 Dârimî, 1/23, Kadı Iyaz, 1/255, Semhûdî, 2/389, Kastallânî, Mevâhib, 1/478.
232 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/309.
233 Kadı Iyaz, 1/255, Semhûdî, 2/390, Kastallânî, Mevâhib, 1/478.
234 Dârimî, 1/23, Ebu Nuaym, Delâil, 2/401, Semhûdî, 2/389.
235 Kadı Iyaz, 1/255, Semhûdî, 2/390, Aliyyü'l-Kârî, Şifâ Şerhi, 1/351.
236 Ahmed b. Hanbel, 3/300, Semhûdî, 2/388.
237 İbn Sa'd, 1/251, Semhûdî, 2/393.
238 Ahmed b. Hanbel, 3/300, Buhârî, Sahîh, 4/173, Ebu Nuaym, Delâil, 2/400, Zehebî, Târîh, s. 354.

Muhammed'in varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki;[239] eğer kucaklayıp susturmasaydım, muhakkak, o Kıyamet gününe kadar böyle inler dururdu!" buyurdu.[240]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir çukur kazılıp kütüğün oraya gömülmesini emretti.[241]

Minberin altına gömüldü.[242]

Kütük, Peygamberimiz Aleyhisselamın zamanından Hz. Ömer'in devrinde kadar, minberin altında kaldı.

Mescid Hz. Osman'ın devrinde yeniden yapılmak üzere[243] yıkılıp temizlendiği sırada, kütüğü Übeyy b. Ka'b aldı. Güvelenip ufalanıncaya, toz toprak haline gelinceye kadar, onun yanında, evinde kaldı.[244]

Kuru kütüğün bu ağlaması, inlemesi hadisesi, Mescidde bulunan bütün cemaatin gözleri önünde cereyan etmiş bir hadise olup, Sahîh sahipleri bu husustaki meşhur, münteşir ve mütevatir haberleri, aralarında Übeyy b. Ka'b, Cabir b. Abdullah, Enes b. Malik, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Abbas, Sehl b. Sa'd, Ebu Saîd el-Hudrî, Büreyde b. Husayb, Muttalib b. Ebi Vedâa ile Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinden Hz. Ümmü Seleme'nin de bulunduğu ondokuza yakın sahabiden aynı mânâda rivayet etmişlerdir.[245]

Hasan-ı Basrî, bu kütüğün ağlaması hadisini rivayet ettikçe ağlar ve:

"Ey Allah'ın kulları! Duygu ve saygı sahibi olmayan kuru bir kütük Resûlullah Aleyhisselamın bulunduğu yere yakın olmak, uzak kalmamak özlemiyle inlemektedir!

Siz ise, ona kavuşma özlemine daha lâyıksınız![246]

Vallahi, kuru kütük inlemişti!

Sübhânallah! İşitip durdukları halde, milletin kalbleri, acaba ne diye yarılmaz, parçalanmaz ki?!" derdi.[247]

---

239 Dârimî, 1/26, Ebu Nuaym, Delâil, 2/401.
240 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 3/306, Dârimî, 1/26, İbn Mâce, 1/455.
241 Dârimî, 1/24, Semhûdî, 2/390.
242 İbn Sa'd, 1/251, Semhûdî, 2/391.
243 Semhûdî, 2/393.
244 İbn Sa'd, 1/252, Ahmed b. Hanbel, 5/137, 138, Dârimî, 1/24, İbn Mâce, 1/454, Semhûdî, 2/393.
245 Kadı Iyaz, 1/253.
246 Kadı Iyaz, 1/255, Semhûdî, 2/390, Aliyyü'l-Kârî, Şifâ Şerhi, 1/301.
247 Dârimî, 1/25.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Cuma ve Bayram Hutbelerini Minber Üzerinde İrad Buyuruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam; Cuma ve Bayram günlerinde altı arşın uzunluğundaki Yemen kumaşından, üç arşın bir karışıyla belinden yukarısını bürür, dört arşın bir karış uzunluğundaki Umman dokuması kumaşından iki arşın bir karışı ile de, belinden aşağısını sarar, namazı kıldırdıktan sonra, bunları dürer, kaldırırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cuma günü, Minbere çıkınca, cemaate selam verirdi.

Oturduğu zaman, müezzin ezan okurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam minber üzerinde iki hutbe irad buyururdu.

Halka hitab ederken, asâya dayanır, şehadet parmağıyla işaretler yapar, halkın göz kulak kesilmelerini sağlardı.[248]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hutbesini ayakta irad buyurduktan sonra, otururdu.

Sonra, kalkıp ayakta ikinci hutbesini irad buyururdu.

Hutbesinde Kur'ân-ı Kerîm okur, halka Allah'ı hatırlatırdı.[249]

Minber yapıldıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam rahatlaşmıştı.[250]

Peygamberimiz Aleyhisselam, minberin üçüncü basamağına kadar çıkar, oraya oturur, ayaklarını ikinci basamağa koyardı.

Hz. Ebu Bekir, halifeliği sırasında, minberde ikinci basamakta oturur, ayaklarını birinci basamağa koyardı.

Hz. Ömer, birinci basamağa oturur, ayaklarını yere koyardı.

Hz. Osman da, altı yıl, Hz. Ömer gibi yaptı.

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın oturduğu üçüncü basamağa çıkıp oturmaya başladı.[251] Kendisi, son zamanlarında, yaşlılık dolayısıyla titremeye tutulmuştu.[252]

---

248 İbn Sa'd, 1/250.
249 Abdurrezzak, 3/187, Müslim, 2/589 Ebu Dâvud, 1/286, İbn Mâce, 1/351, Nesâî, 4/110.
250 Dârimî, 1/23, Semhûdî, 2/389.
251 Semhûdî, 2/398.
252 Abdurrezzak, 3/188-189.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Minberinin Yerinden Sökülüp Şam'a Götürülmeye Kalkışılması

1. Muaviye b. Ebu Süfyan, halifeliği sırasında, Medine'de bulunan Mervan b. Hakem'e adam saldı.

Ona:

"Resûlullah Aleyhisselamın minberini bana gönder!" diye yazı yazdı. Minberin sökülüp kendisine gönderilmesini emretti.

Mervan Mescide gidip minberi yerinden sökünce, Medine'ye birden karanlık çöktü ve şiddetli bir fırtına koptu! Güpegündüz gökte yıldızlar görünmeye başladı! Göz gözü görmez, adam adamı tanıyamaz oldu!

Bunun üzerine, Mervan, halkın yanına varıp:

"Ey Medineliler! Siz, mü'minler emîrinin Resûlullah Aleyhisselamın minberinin sökülüp kendisine gönderilmesi için adam ve haber saldığını sanıyorsunuz ve söylüyorsunuz!

Halbuki, mü'minler emîri Resûlullah Aleyhisselamın minberinin konulduğu yerden değiştirilemeyeceğini daha iyi bilir.

O bana ancak minberi yerden yükseltmemi ve onun şerefini gözetmemi emretmişti.

Mescidin cemaati çoğaldığı için, minberin basamaklarını arttırıp onu yükselttim!" dedi.

Marangozları çağırıp, minbere alt tarafından altı basamak daha ekleyerek basamakları dokuza çıkarttı.[253]

Başka rivayete göre; Muaviye b. Ebu Süfyan, Hicretin 50. yılında hacca gelmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın minberini söktürüp[254] Medine'den Şam'a nakletmek istedi ve:

"O, Peygamber Aleyhisselamın asâsı, Medine'de bırakılamaz! Medineliler Osman'ın katilleridir!" dedi.

Sa'd'ü'l-Kuraz'ın yanında bulunan asâyı istetti.[255]

Minber söktürülünce, güneş tutulup gökte yıldızlar görünmeye başladı![256]

Medineliler bundan son derecede telaşa düştüler.

---

253 Semhûdî, 2/399-400.
254 Semhûdî, 2/398, Diyarbekrî, 2/68-69.
255 İbn Esîr, Kâmil, 3/463-464.
256 İbn Esîr, Kâmil, 3/464, Semhûdî, 2/398.

Cabir b. Abdullah ile Ebu Hureyre, Muaviye b. Ebu Süfyan'a gidip:

"Ey mü'minler emîri! Resûlullah Aleyhisselamın minberinin konulmuş olduğu yerden sökülüp götürülmesi de, asâsının Şam'a nakledilmesi de doğru olmaz!" dediler.[257]

Bunun üzerine, Muaviye minberi götürmekten vazgeçip yerinde bıraktı[258] ve:

"Ben ona güve düşmüş olmasından korkmuştum da, söktürüp altına bakmak istemiştim!" diyerek,[259] yaptığı şeyden dolayı[260] Medinelilerden özür diledi.[261]

2. Emevî halifelerinden Abdulmelik b. Mervan da, Peygamberimiz Aleyhisselamın minberini yerinden söküp götürmeye kalkışmıştı.[262]

Kabîsa b. Züeyb, ona:

"Yapacağın işten dolayı, sana Allah'ı hatırlatırım!

Muaviye onu yerinden kaldırınca, güneş tutuldu!

Resûlullah Aleyhisselam:

'Minberimin üzerinde günahkâr olarak yemin eden kişi, Cehennemdeki yerine hazırlansın! O, Medine'de, Medinelilerin yanında hukuku kesip atmıştır!' buyurdu" deyince, Abdulmelik minberi yerinde bıraktı.

3. Abdulmelik'in oğlu Velid de, hacca geldiği zaman bunu yapmaya kalkışınca, Saîd b. Müseyyeb, Ömer b. Abdulaziz'e:

"Adamınla konuş! Ne Mescide, ne de Allah'a saldırmasın! Yoksa gazaba uğrar!" diye haber gönderdi.

Ömer b. Abdulaziz gidip onunla konuşunca, Velid minberi yerinde bıraktı.

4. Süleyman b. Abdulmelik hacca geldiği zaman ise, Ömer b. Abdulaziz Velid'in minber hususunda yapmak istediği şeyi söz arasında ona anlatmıştı.

Süleyman:

"Ben bunun ne mü'minler emîri Abdulmelik, ne de Velid hakkında anılmasını arzu edici değilim!

Onlara ait şey bizi ne ilgilendirir?!

Biz dünyayı yakaladık! İşte, o elimizde ve önümüzdedir!

257 İbn Esîr, Kâmil, 3/464.
258 İbn Esîr, Kâmil, 3/464, Semhûdî, 2/399.
259 Semhûdî, 2/398, Diyarbekrî, 2/68.
260 İbn Esîr, Kâmil, 3/464.
261 İbn Esîr, Kâmil, 3/464, Semhûdî, 2/398.
262 İbn Esîr, Kâmil, 3/464, Semhûdî, 2/399, Diyarbekrî, 2/69.

Bir de, kalkıp İslâm'ın alâmetlerinden bir alâmeti heyet salarak nakletmeyi mi isteyelim?!

Hayır! Vallahi ben böyle bir şey yapmam!

Hem bu hiç de doğru bir şey olmaz!" dedi.[263]

Minber Üzerinde Yapılan Değişiklikler

Mervan b. Hakem, Muaviye b. Ebu Süfyan'ın emriyle Peygamberimiz Aleyhisselamın minberinin basamaklarına alt tarafından altı basamak daha eklemiş, ondan önce veya sonra, hiç kimse bunu arttırmamıştır.

Basamak tahtalarının oynamaması için, minberin çevresine de, Mervan tarafından on direk yaptırılmıştı.[264]

Peygamberimiz Aleyhisselamın minberinin birinci ve ikinci basamakları dört tarafından ince abanus tahtasıyla kaplanmış, üçüncü basamağa da, kimsenin oturmaması için, abanustan bir levha geçirilip üzerine bir de kubbe yapılmıştı.

Halk, minbere ellerini sokup sürerler, onunla teberrük ederlerdi.

Minber, bu şekilde uzun zaman devam etti.

Bazı Abbasî halifeleri zamanında minberin eskiyip yenilenen direklerinin enkazından, teberrüken taraklar yapılırdı.[265]

Halife Mehdi'nin Minberi İlk Haline Koymak İsteyişi

Halife Mehdî, Hicretin 161. yılında Medine'ye geldiği zaman, Malik b. Enes'e:

"Ben Peygamber Aleyhisselamın minberini eski haline çevirmek (yani Mervan'ın yaptırdığı ek basamakları sökmek) istiyorum!" demişti.

Malik b. Enes:

"Bu, tarfa'dan, ılgın ağacından yapılmış ve şu sakız ağacından direklere çakılıp sağlamlaştırılmıştır.

Sen ne zaman onu çakıldığı direklerden söküp ayırırsan, korkarım ki, birbiri ardınca harap olur gider!

Ben onda değişiklik yapmayı uygun göremiyorum!" deyince, Mehdi minber üzerinde değişiklik yapma kararından vazgeçmiştir.[266]

---

263 İbn Esîr, Kâmil, 3/464, Semhûdî, 2/399.
264 Semhûdî, 2/398-401.
265 Semhûdî, 2/405-406.
266 Semhûdî, 2/400.

Minberin Son Şekli ve Bunun da Vuku Bulan Yangında Yanıp Kül Oluşu

Fakih Muhammed b. Cübeyr'in Hicrî 573 yılında bizzat görüp anlattığına göre; o zaman, minberin yerden yüksekliği bir adam boyu kadardı veya bundan biraz fazla idi. Genişliği beş karıştı. Basamaklarının sayısı sekizdi.

Minberin kapısının uzunluğu dörtbuçuk karış olup; kilitlenir, Cuma günü açılırdı.

Hicretin 654. yılında Mescid yanıp bu minber de yanınca, halk, onun bereketinden de mahrum ve uzak kaldı.[267]

Bu yangın, 654 yılı Ramazan'ının başında,[268] Cuma gecesi ve gecenin ilk sıralarında,[269] halk uykuya dalmadan önce vuku bulmuştu.[270]

Mescidin kayyımlarından Ebu Bekir b. Evhad, minarelerin kandillerine yağ ve fitillerini çıkarmak üzere, Mescidin eşya deposuna inmişti. Elinde, kandil kafeslerinden, içinde keten bulunan bir kafes vardı.

Kayyımın meşgul ve gafil bulunduğu sırada, kafesin içindeki ateş parladı.

Kayyım onu söndüremedi.

Mahzendeki sergiler, kafesler, kirişler tutuştu![271] Alevler Mescidin tavanını sardı.[272] Direklerden bazıları yıkıldı. Kurşunlar eridi!

Yangın, Mescitdeki hücrelerin tavanına da yayıldı. Hücrelerden bazıları yıkıldı.[273]

Halk yangını söndürmekten âciz kaldı.

Mescidin ahşap olan herşeyi, minberi, kapıları, mahzenleri, şebekeleri, maksûreleri, sandukaları ve içlerindeki kitaplar, onbir hücre yanıp kül oldu![274]

Yanan Minberin Yerine Kurulan Minberler

Minber yandıktan sonra, Yemen hükümdarı Muzaffer, Hicretin 656. yılında, sandal ağacından bir minber yaptırıp gönderdi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın minberinin yerine dikildi.

---

267 Semhûdî, 2/405.
268 Zehebî, İber, 5/216, Diyarbekrî, 2/375.
269 Diyarbekrî, 2/375.
270 Zehebî, İber, 5/216.
271 Diyarbekrî, 2/375.
272 Zehebî, İber, 5/216, Diyarbekrî, 2/375.
273 Zehebî, İber, 5/216.
274 Diyarbekrî, 2/375.

On yıl, bu minberin üzerinde hutbe okundu.

Hicretin 666. yılında Mısır hükümdarı Zâhir Rüknüddin Baybars, yeni bir minber gönderdi.

Yemen hükümdarının minberi söktürülüp Mescidin mahzenine kaldırıldı. Onun yerine, yeni minber dikildi. Yeni minberin yüksekliği dört arşın, başından eşiğe kadar uzunluğu da yedi arşından biraz fazla idi.

Oturma yeri ile birlikte basamakları dokuzdu.

Minberin iki kanatlı bir kapısı ve kapının her kanadında gümüşten birer rummânesi (topu) vardı.

Sol kanadının topunda "Yapıcısı Ebu Bekir Yusuf Neccar" yazılı idi.

Kendisi, salih ve hayırlı mü'minlerin büyüklerindendi.

Minberi kendisi getirip, sanat ve maharetini gösteren en güzel bir şekilde yerine yerleştirmiş ve kendisi de Medine'de kalmıştı.

Zâhir Baybars'ın minberi üzerinde, Hicretin 666. yılından 797. yılına kadar hutbe okundu.

Bu minberi de güveler yemeye başlayınca, Mısır hükümdarı Zâhir Berkuk, Hicretin 797. yılının sonunda yeni bir minber yaptırıp gönderdi.

Zâhir Baybars'ın minberi sökülüp, yerine yeni gelen minber dikildi.

Mısır hükümdarı Müeyyid Şah, Hicretin 820. veya 822. yılında yeni bir minber yaptırıp gönderince, eski minberin yerine yeni minber konuldu.

Bu minber de, Hicretin 886. yılı Ramazan'ında Mescidin ikinci kez yanışında yandı.

Bunun üzerine, halk, minberin yerini temizleyip, kerpiçten bir minber yaparak onu alçı ile sıvadılar.

Hicretin 888. yılı Recep ayına kadar, bu minber üzerinde hutbe okundu.

Recep ayının dördünde, ak taştan, mermerden bir minber yapılmak üzere kerpiç minber yıkılıp yeri adam boyuna yakın derinlikte kazıldı.[275]

Mescidin ikinci yanışı da, Hicretin 886. yılı Ramazan ayının onüçüncü gecesi ve gecenin üçte ikisi geçtikten sonra vuku bulmuştu:

Mescidin başmüezzin ve başmüderrisi Şemsüddin Muhammed b. Hatîb kalkıp tevhid okumak üzere Mescidin doğusunda ve sağ tarafında bulunan minareye, öteki müezzinler de diğer minarelere çıkmışlardı.

Gök, bulutla kaplı idi. Derken, gök gürlemeye başlamış, şiddetli gök gürlemeleri uykudakileri uyandırmıştı.

---

275 Semhûdî, 2/407, 408, 411.

O sırada, düşen yıldırımlardan bazısı minarenin hilaline isabet etti. Minarenin tepesi yarıldı. Başmüezzin, olduğu yere cansız düştü, sesi çıkmadı!

Öteki minarelerde bulunan müezzinler, kendisine seslendilerse de, cevap alamadılar.

Bunun üzerine, bazıları onun yanına çıktılar, kendisini ölmüş buldular.

Mescid tavanının tepesiyle baş minare arasında ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Ravza'sının kubbesine düşen yıldırımdan, kalkan gibi bir ateş parlamıştı.

Mescid hademesi, mutad açılış ve kandil yakılış vaktinden önce, Mescidin kapılarını açtılar.

Mescidde yangın çıktığı ilan edildi.

Medine valisi, halk, Mescidde toplandılar.

İçlerinden, cesaretli ve becerikli kişiler, yangını söndürmek için, yanlarına aldıkları sularla Mescidin damına çıktılar.

Alevler iki tavan üzerinde hızlandı. Şimal ve garp taraflarını sardı.

Yangını söndürmekten âciz kaldılar.

Alınan her tedbir, yangını arttırmaktan ve daha çok alevlendirmekten başka bir işe yaramıyordu. Mescid bir ateş ve alev denizi gibi dalgalanıyordu!

Onu önleyip durdurmak için, Mescidin ön kısmının tavanlarından bazısını yıkmayı düşündüler ve bunu acele yapmaya giriştiler.

Mescid, dumanla dolmuştu.

Mescidin içine girmiş olanlar, içeride duramadılar.

Mescidin damında bulunanlar da, şimal taraflarına doğru kaçarak, yanlarındaki su kovalarının ipleriyle sarkıp Mescid dışındaki büyük kovalar ve evler üzerine inmeye başladılar.

İçlerinden bazıları düşüp öldüler. Bazıları da Mescide merdivenle indiler. İnenlerden bazısı yandı, kalanlar ise, Mescidin sahanlığına sığındılar.

Ateş onlarla Mescidin kapıları arasına gerilmişti.

Ûfî diye tanınan Şeyh Şemsüddin Muhammed b. Miskîn, dumandan boğularak öldü.

Mescid hâdimlerinden, yangın ve yıkıntı altında kalan fakirlerden can verenler, ondokuz kadardı.[276]

---

276 Diyarbekrî, 2/375-376.

Hicretin 888. yılında Mısır sultanı Kayıtbay'ın gönderdiği minber, yıkılan kerpiç minberin yerine dikildi.

Hicretin 998. yılında Sultan Murad tarafından İstanbul'da mermerden oniki basamaklı bir minber yaptırılıp Medine'ye gönderildi.

Mısır sultanının minberi de, Kuba Mescidine nakledildi.

Bugün, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidindeki yepyeni minber, işte o zaman Sultan Murad'ın İstanbul'dan göndermiş olduğu minberdir. Zeminden kapısına üç basamakla çıkılan dokuz basamaklı bu minberin külahı yaldızlı ve alemi gümüşten olduğu gibi, örtüsü kırmızı çuhadan, kapısının perdesi de yeşil atlastandı.[277]

Müslüman Kabilelere Valiler ve Zekât Tahsil Memurları Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Ci'râne'den Medine'ye döndükten ve Zilkâde ayının kalan son günleriyle Zilhicce ayını da geçirdikten sonra,[278] Hicretin 9. yılı[279] Muharrem ayının hilalini görünce,[280] İslâm beldelerinden bazılarına valiler[281] ve zekât tahsil memurları gönderdi.[282]

Gönderilenlerden Bazılarının Kimler Olduğu ve Nerelere Gönderildikleri

1. Muhacir b. Ebu Ümeyye b. Muğîre, San'a'ya,
2. Ensardan Benî Beyâzaların kardeşi Ziyad b. Lebid Hadramevt'e,[283]
3. Büreyde b. Husayb veya Ka'b b. Malik Eslem ve Gıfârlara,
4. Abbâd b. Bişr el-Eşhelî Süleymlerle Müzeynelere,
5. Râfi' b. Mekîs Cüheynelere,
6. Dahhâk b. Süfyanü'l-Ka'bî Benî Kilablara,
7. Büsr b. Süfyanü'l-Ka'bî Benî Ka'b'lara,
8. İbn Lübiyyetü'l-Ezdî Benî Zübyanlara,
9. Sa'd b. Hüzeymlerden bir zât Sa'd b. Hüzeymlere,[284]
10. Malik b. Nüveyre Benî Hanzalelere,[285]

---

277 Eyyub Sabri Paşa, Mir'at-ı Medîne, 2/422-424.
278 Vâkıdî, Megâzî, 3/973.
279 İbn Sa'd, 2/160, İbn Kayyım, 2/224.
280 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 2/160, İbn Kayyım, 2/224.
281 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246.
282 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246.
283 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246-247, İbn Kayyım, 2/224.
284 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 2/160, İbn Kayyım, 2/224.
285 İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, İbn Kayyım, 2/224.

11. Amr b. Âs Fezârelere gönderildi.[286]

Dahhâk b. Süfyan; Benî Kilabların içlerinde dolaşarak, kendilerini Allah'a ve Allah'ın Resûlüne imana davet etti. Allah'ın Kitabını ve Resûlullahın sünnetini anlatıp kendilerinin bunlara bağlanmalarını sağladı. Zenginlerinden zekâtlarını toplayıp fakirlerine dağıttı.[287]

Uyeyne b. Hısn'ın Büsr b. Süfyan'a Engel Olan Benî Temimleri Takibe Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Büsr b. Süfyanü'l-Ka'bî'yi, zekât tahsili için Huzâalardan Benî Ka'blara göndermişti.

Gönderirken de; halkın kusurları hakkında müsamahakâr davranılmasını ve zekât olarak malların en iyilerini seçip almaktan da sakınılmasını emir ve tavsiye buyurmuştu.

Benî Temimlerden Benî Cehm ve Benî Amr b. Cündüb b. Uteyrler, Zâtü'l-Eştat'a konup orada Benî Ka'blara ait sudan birlikte yararlanmakta idiler.

Nuaym b. Abdullah en-Nahhâmü'l-Adevî; Huzâaları Zâtü'l-Eştat'ta veya Usfan üzerinde buldu. Zekâtları teslim alınmak üzere davar, sığır, deve gibi hayvanların toplanmasını onlara emretti.

Huzâaların zekâtları toplandı.

Benî Temimler bundan hoşlanmadılar ve:

"Bu nasıl iş?! Mallarınız boş yere elinizden alınıyor?![288] Ne diye mallarınızı onlara veriyorsunuz?!" dediler.[289]

Savaşmak için toplandılar, yaylarını boyunlarına astılar, kılıçlarını sıyırdılar![290]

Büsr b. Süfyan'ı zekât mallarını toplamaktan men ettiler.[291]

Huzâalar:

"Biz İslâm dinine girmiş Müslüman bir cemaatiz. Bu zekât dinimizin esaslarındandır.[292] Dinimize göre, mallarımızın zekâtını vermek gerekmektedir" dediler.

Benî Temimler ise:

---

286 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 2/160.
287 İbn Sa'd, 1/300.
288 Vâkıdî, Megâzî, 3/973-974.
289 Diyarbekrî, 2/118, Halebî, 3/216.
290 Vâkıdî, Megâzî, 3/974.
291 Diyarbekrî, 2/118, Halebî, 3/216.
292 Vâkıdî, Megâzî, 3/974.

"Vallahi, biz, bir tek devenin bile yanımızdan ayırılıp götürülmesine meydan vermeyeceğiz![293]

Vallahi, zekât memuru hiçbir zaman zekât almak için develerin yanına yanaşamayacaktır!" dediler.

Zekât tahsil memuru, Benî Temimlerin bu tutum ve davranışlarını görünce, onlardan korkarak geri döndü.

O zaman, İslâmiyet Araplar arasında tamamıyla yayılmamış bulunuyordu.

Araplardan, henüz Müslüman olmayan kabileler vardı.

Bununla birlikte, onlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke ve Huneyn'de yaptığına bakarak, kılıçtan geçirilmekten korkuyorlardı.

Zekât tahsil memuru Büsr, Medine'ye dönüp durumu Peygamberimiz Aleyhisselama arzetti ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben üç kişinin başında bulunuyordum.

Huzâalar, Benî Temimlerin üzerine yürüdüler ve:

'Eğer akrabamız olmasaydınız, kolay kolay yurdunuza dönemezdiniz, kavuşamazdınız!

Siz, Resûlullahın mallarımızın zekâtlarını alacak memuruna engel olmaya kalkışmakla Muhammed Aleyhisselamın düşmanlığını hem bizim üzerimize, hem kendi üzerinize çekeceksiniz!' diyerek onları kendi yurtlarından çıkardılar.

Bunun üzerine, Benî Temimler dönüp kendi yurtlarına gittiler" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yapılmayacak bir şeyi yapan şu kavmin hakkından kim gelir?" buyurdu ve ilk görüştüğü kişi Uyeyne b. Hısn oldu.

Uyeyne b. Hısn:

"Vallahi, ben onlara yeterim!

Hemen onların arkalarına düşer, (Yebrin'e) ulaşsalar bile, inşaallah onları bulur, sana getiririm!

Sen de, ya haklarında dilediğini işlersin, ya da onlar Müslüman olur, kurtulurlar!" dedi.[294]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, onu Hicretin 9. yılında, Muharrem ayında elli süvarinin başına geçirip Benî Temimleri takibe gönderdi.[295]

---

293 Diyarbekrî, 2/118, Halebî, 3/216.
294 Vâkıdî, Megâzî, 3/973-975.
295 Belâzurî, Ensâb, 1/382.

Gönderilen süvariler arasında ne bir Muhacir, ne de bir Ensarî vardı.

Uyeyne b. Hısn; yanındaki süvarilerle geceleri gidiyor, gündüzleri gizleniyordu.[296]

Rekûbe'ye ve oradan da Arc'a varıp ulaştı.[297]

Yebrin; Benî Sa'd yurtlarının en yukarılarıdır.[298]

Rekûbe de; Mekke ile Medine arasında bir yokuş olup, Arc'ın yanındadır.[299]

Uyeyne b. Hısn, Arc'da Benî Temimlerin Süleym oğulları toprağına geçtiklerini haber alınca, arkalarından gitti, onları Süleym oğulları yurdunda buldu.

Benî Temimler yüklerini çözmüşler, hayvanlarını salmışlardı.

Çadırlar bozuk düzendi. Çadırların içlerinde kadın ve çocuklardan başka kimse yoktu.[300]

O sırada, Benî Temimlerden bir cemaat gördüler.[301]

Hemen onlara saldırdılar.[302] Onbir kişi yakaladılar.

Orada onbir kadınla otuz çocuk da bulup esir aldılar ve Medine'ye döndüler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, esirlerin Remle binti Hâris'in konağında tutulmalarını emretti.[303]

Esir alınan kadınlar arasında:

1. Esmâ binti Malik,
2. Ke's binti Eriyy,
3. Necve binti Nehd,
4. Cümey'a binti Kays,
5. Amre binti Matar bulunuyordu.[304]

---

296 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 2/160-161.
297 Vâkıdî, Megâzî, 3/975.
298 Yâkût, 5/427.
299 Yâkût, 3/64.
300 Vâkıdî, Megâzî, 3/975.
301 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 2/161.
302 İbn Sa'd, 2/161.
303 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 2/161.
304 İbn İshak, İbn Hişam, 4/270, Taberî, Târîh, 3/173.

Medine'ye Gelen Benî Temim Heyetinin Hitabet ve Şiirde Peygamberimiz Aleyhisselamın Hatip ve Şairleriyle Yarışmaya Kalkışmaları

Uyeyne b. Hısn'ın te'dib baskını yapıp onlardan aldığı esirlerle Medine'ye dönüşünden sonra, Benî Temimlerden doksan veya seksen kişilik bir heyet Medine'ye geldi.[305]

Çok kalabalık olan Benî Temim heyetinin içinde eşraf ve liderleri de bulunuyordu.[306]

Benî Temim heyetinden bazı kişilerin isimleri:

1. Utarid b. Hâcib b. Zürâre,
2. Akra' b. Hâbis,
3. Zibrikan b. Bedir,
4. Amr b. Ehtem,[307]
5. Habbab (Hutat) b. Yezid,[308]
6. Nuaym b. Yezid (Sa'd),
7. Kays b. Hâris,
8. Kays b. Âsım,[309]
9. Riyah b. Hâris b. Mücaşi',[310]
10. Rebia b. Rüfey',
11. Sebre b. Amr,
12. Ka'ka' b. Ma'bed,
13. Verden b. Muhriz,
14. Malik b. Amr,
15. Firas b. Hâbis...[311]

Benî Temim heyeti, öğleden önce gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidine girdiler.

Mescide girince, esirlerin durumunu sordular. Kendilerine haber verildi. Götürülüp esirler gösterildi.

Kadınlar ve çocuklar, onları görünce, ağlamaya başladılar.

Benî Temim heyeti, tekrar Mescide döndü.

305 İbn Sa'd, 1/293-294.
306 İbn İshak, İbn Hişam, 4/206.
307 İbn İshak, İbn Hişam, 4/206, Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294, 2/161, Taberî, Târîh, 3/150.
308 İbn İshak, İbn Hişam, 4/206-207, Taberî, Târîh, 3/150.
309 İbn İshak, İbn Hişam, 4/206-207, Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294, 2/161.
310 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294, 2/161.
311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Taberî, Târîh, 3/173.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Âişe'nin odasında bulunuyordu.[312]

Bilal-i Habeşî, öğle ezanını okudu. Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescide gelmesini bekliyorlardı.[313]

Heyet, Peygamberimiz Aleyhisselamın gecikmesinden, sabırsızlanmakta idiler[314] ve Peygamberimiz Aleyhisselamın odalarının arkasından:[315]

"Ey Muhammed! Çık artık yanımıza!" diyerek bağırdılar.[316]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların bu bağırıp çağırmalarından rahatsız oldu.[317]

Bunun üzerine, inen âyette şöyle buyuruldu:

"Hücrelerin arkasından sana bağıranlar ki, muhakkak, onların çoğu aklı ermeyenlerdir."[318]

Bilal-i Habeşî, onların yanına vardı ve:

"Resûlullah Aleyhisselam şimdi çıkacaktır!" dedi.

Benî Temim heyeti seslerini yükseltmeye, ellerini birbirine çarpmaya başladılar.[319]

Peygamberimiz Aleyhisselam, heyetin yanına çıktı.[320]

Bilal-i Habeşî, hemen kamet getirmeye başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, heyetin yanında ayakta durup, Bilal-i Habeşî kameti bitirince namaza yöneldi.

Beni Temim heyeti:

"Bizi dinleyesin diye, sana hatibimizi ve şairimizi getirmiştik!?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi. Müslümanlara öğle namazının farzını kıldırıp hücresine döndü.[321]

Akra' b. Hâbis:

"Yâ Muhammed! Yâ Rasûlallah!" diye bağırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam cevap vermedi.

Akra' b. Hâbis:

---

312 Vâkıdî, Megâzî, 3/975.
313 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294.
314 Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 2/161.
315 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Taberî, Târîh, 3/150.
316 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294, 2/161, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/287.
317 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/287.
318 Hucurât: 4.
319 Vâkıdî, Megâzî, 3/975-976.
320 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Vâkıdî, Megâzî, 3/976, İbn Sa'd, 1/294, 2/161, Taberî, Târîh, 3/150.
321 Vâkıdî, Megâzî, 3/976.

"Yâ Rasûlallah! Haberin olsun ki, benim övüşüm süsler, yerişim de kusurlar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Böyle olan, ancak Yüce Allah'tır! Onun övdüğü aziz, yerdiği de zelil olur!" buyurdu.[322]

İki rekat namaz kıldıktan sonra, çıkıp Mescidin avlusunda oturdu.[323] Benî Temim heyetine:

"Siz ne istiyorsunuz?" diye sordu.

Heyet:

"Biz Temim halkındanız! Seninle şiir ve övünme yarışı yapalım diye şairimizi ve hatibimizi getirdik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz ne şiirle gönderildik, ne de övünmekle emrolunduk!

Fakat, haydi, neyiniz varsa getirin de görelim?" buyurdu.[324]

Benî Temim heyeti:

"Yâ Muhammed! Biz seninle övünme yarışı yapmak üzere geldiğimize göre, şairimize ve hatibimize izin ver!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hatibinize izin verdim, konuşsun bakalım!" buyurdu.

Bunun üzerine, Utarid b. Hâcib ayağa kalktı ve:

"Üzerimizde fazl u keremi bulunan Allah'a hamd olsun; ki, O buna lâyıktır.

O bizi hükümdar yapmış, bize pek çok mal ve servet bağışlamıştır.

Biz onlarla iyi işler yapıyoruzdur.

O, bizi doğu halkının en güçlüsü, sayıca en çoğu, savaşa da en kolay, en çabuk hazırlananı kılmıştır.

Halk içinde, bizim gibi kim var?

Halkın reisleri ve faziletlileri biz değil miyiz?

Bizimle fazilet yarışına çıkacak kim ise, saydıklarımızın bir benzerini saysın döksün bakayım?

Biz, isteseydik, sözümüzü daha da uzatabilirdik.

Fakat, biz, bize verilenler üzerinde sözü uzatmaktan utanırız!

322 Ahmed b. Hanbel, 3/488.
323 Vâkıdî, Megâzî, 3/976.
324 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/128.

Ben bu sözü sözümüz gibi bir söz, işimizden daha üstün bir iş varsa, getirin de görelim diye söylüyorum!" dedikten sonra, oturdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ensardan Sabit b. Kays b. Şemmas'a:

"Kalk da, şunun hutbesine karşılık ver!" buyurdu.[325]

Sabit b. Kays, Benî Temim hatibine karşı ne söyleyeceğini bilmiyordu.

Söyleyeceği şey hakkında, önceden hiçbir hazırlığı yoktu.[326]

Hemen ayağa kalktı ve:

"Hamd Allah'a yaraşır.

Ben O'na hamd eder ve O'ndan yardım dilerim. Ona inanır ve güvenirim.

Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve O'nun Bir olup, eşi ortağı olmadığına şehadet ederim.

Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna da şehadet ederim![327]

Hamd olsun O Allah'a ki, gökleri ve yeri yaratan, göklerde ve yerde hükmünü yürüten O'dur!

O'nun kürsiyy-i ilmi herşeyi kuşatmıştır.

Hiçbir şey yoktur ki, O'nun fazl u kereminin eseri olmasın!

Bizim hakim oluşumuz da, O'nun kudreti eseridir.

O, yarattıklarının en hayırlısını seçerek peygamber göndermiştir ki, o Peygamber, baba soyu yönünden insanların en şereflisi, söz yönünden en doğru sözlüsü, ana soyu yönünden de en üstünüdür!

Allah ona Kitabını indirmiş, onu kullarının emîni ve güvencesi, cihanın da güzidesi ve seçkini kılmıştır!

Sonra, o Peygamber, insanları Allah'a imana davet etmiştir.

Allah'ın Resûlüne, ilk önce, kavminden ve akrabasından, soy sopça insanların en şereflisi, şekil ve sûretçe en güzeli, iş ve gidişatça insanların en hayırlısı,[328] akılca da insanların en büyüğü ve üstünü olan[329] Muhacirler iman etmişlerdir.

Bundan sonra, Resûlullah Aleyhisselamın davet ettiği ve davetine icabet eden insanların ilki de biz olmuşuzdur.

Biz, Allah'ın yardımcıları ve Resûlünün vezirleriyizdir![330]

---

325 İbn İshak, İbn Hişam, 4/207, Vâkıdî, Megâzî, 3/976, Taberî, Târîh, 3/150-151, İbn Esîr, Kâmil, 2/287-288.
326 Vâkıdî, Megâzî, 3/976.
327 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/128.
328 İbn İshak, İbn Hişam, 4/208, Vâkıdî, Megâzî, 3/976, Taberî, Târîh, 3/151, İbn Esîr, Kâmil, 2/2888.
329 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/128.
330 İbn İshak, İbn Hişam, 4/208, Vâkıdî, Megâzî, 3/976, Taberî, 3/151, İbn Esîr, Kâmil, 2/288.

Hamd olsun Allah'a ki, bizleri Kendisinin yardımcıları, Resûlünün vezirleri, dininin de yayılma ve yerleşme vasıtası kılmıştır![331]

Biz, Allah'a iman ettirinceye, 'Lâ ilâhe illallah!' dedirtinceye kadar, insanlarla çarpışacağız!

Allah'a ve Resûlüne iman eden, malını ve canını bizden korumuş olur!

Kâfirlik yolunu tutanlar ile ise, bu yolda, Allah yolunda sonuna kadar savaşacağız!

Öylelerini öldürmek, bize göre, kolaydır!

Ben bu sözü söyler, Allah'tan kendim ve bütün erkek kadın mü'minler için yarlıganmak dilerim![332]

Selam olsun size!" dedi.[333]

Benî Temim heyeti:

"Yâ Muhammed! Şairimize de izin ver, şiirini okusun!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam izin verdi.[334]

Zibrikan b. Bedir, ayağa kalkıp sekiz beyitlik şiirini okudu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hassân b. Sabit'e:

"Kalk yâ Hassân! Şu adamın şiirine karşılık ver![335]

Yüce Allah, Resûlünü savunurken, Hassân'ı muhakkak destekler!" buyurdu.[336]

Hassân b. Sabit ayağa kalkıp aynı vezin ve kafiyede söylediği uzunca bir şiirle Zibrikan'a karşılık verdi.[337]

Sabit b. Kays'ın Benî Temimlerin hatibini bastıracak derecede hutbe irad ve Hassân b. Sabit'in de Benî Temimlerin şairini bastıracak derecede şiir inşad etmesi, Peygamberimiz Aleyhisselamı ve Müslümanları sevindirdi.[338]

Hassân b. Sabit şiirini okuyup bitirdiği zaman, Akra' b. Hâbis, Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

"Bu zât, muhakkak, muvaffak olacaktır![339]

Vallahi, o, Allah tarafından da destekleniyordur![340]

---

331 İbn Esîr, Kâmil, 2/288.
332 İbn İshak, İbn Hişam, 4/208, Vâkıdî, Megâzî, 3/976-977, Taberî, Târîh, 3/151.
333 İbn İshak, İbn Hişam, 4/208, Taberî, Târîh, 3/151.
334 Vâkıdî, Megâzî, 3/977, İbn Sa'd, 1/294, Taberî, Târîh, 3/151.
335 İbn İshak, İbn Hişam, 4/208-209, Vâkıdî, Megâzî, 3/977, Taberî, Târîh, 3/151, İbn Esîr, Kâmil, 2/288.
336 Vâkıdî, Megâzî, 3/979.
337 İbn İshak, İbn Hişam, 4/309-312, Vâkıdî, Megâzî, 3/977-978, Taberî, Târîh, 3/151-152.
338 Vâkıdî, Megâzî, 3/979.
339 İbn İshak, İbn Hişam, 4/212, Taberî, Târîh, 3/152.
340 Vâkıdî, Megâzî, 3/979.

Onun hatibi, bizim hatibimizden daha iyi hatibdir.

Onun şairi, bizim şairimizden daha iyi şairdir![341]

Onlarınkinin sesleri, bizimkilerin seslerinden daha yüksek, daha gürdür![342]

Bizim hatibimiz konuştu. Onların hatibi, daha gür ve yüksek sesli idi.

Bizim şairimiz, şiirini inşad etti. Onların şairi, daha gür ve yüksek sesli ve daha güzel sözlü idi.

Ben bu işin ne olduğunu anlayamadım!" dedi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına yaklaştı ve:

"Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Sen de Allah'ın Resûlüsün!" diyerek Müslüman oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bundan önceki tutum ve davranışın sana zarar vermez!" buyurdu.[343]

Benî Temim heyetinin hepsi Müslüman oldular.[344]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Benî Temim Heyetine Bahşiş Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Temim heyetinin bahşişlerinin verilmesini emretti.

Her biri, Bilal-i Habeşî'den câizelerini (bahşişlerini) aldılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizden, câizesini vermediğimiz bir kimse kaldı mı?" diye sordu.

"Ağırlıkların yanında bir genç kaldı" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu da gönderiniz, câizesini alsın!" buyurdu.[345]

Kays b. Âsım:

"Yâ Rasûlallah! O, ağırlıklarımızın yanında kalan bir çocuktur.[346] Şeref ve mevki sahibi değildir!" dedi.[347]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olsun! O, heyet ile gelmiştir. Bahşiş almaya hakkı vardır!" buyurdu.[348]

---

341 İbn İshak, İbn Hişam, 4/212, Vâkıdî, Megâzî, 3/979, İbn Sa'd, 1/294, Taberî, Târîh, 3/153.
342 İbn İshak, İbn Hişam, 4/212, Taberî, Târîh, 3/152.
343 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/130.
344 İbn İshak, İbn Hişam, 4/212, Taberî, Târîh, 3/152.
345 Vâkıdî, Megâzî, 3/979.
346 İbn İshak, İbn Hişam, 4/282-283.
347 İbn İshak, İbn Hişam, 4/213, Vâkıdî, Megâzî, 3/979.
348 Vâkıdî, Megâzî, 3/979.

Bu genç, Amr b. Ehtem idi.[349]

Amr b. Ehtem; söylediği bir şiirde, Kays b. Âsım'ı kendisi hakkındaki sözü ve davranışından dolayı kınamış ve yermiştir.[350]

Benî Neccar kadınlarından birisi:

"O gün, Bilal-i Habeşî'den onikişer buçuk ukiyye câizelerini alırlarken, Benî Temim heyetine bakıyordum.

Onların en küçüğü olan bir gence de, o zaman, beş ukiyye verildiğini gördüm" demiştir.[351]

Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in Allah Tarafından Uyarılışı

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Bunlara Ka'ka' b. Zürâre'yi vali ve kumandan tayin buyursan?" dedi.

Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Hayır! Sen onlara Akra' b. Hâbis'i vali ve kumandan tayin buyur!" dedi.

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'e:

"Sen bana ancak muhalefet etmek istiyorsun" deyince, Hz. Ömer:

"Hayır! Ben sana muhalefet etmek istemiyorum" dedi ve birbirleriyle tartışmaya başladılar ve hatta, sesleri yükseldi.

Az kalsın, ikisi de helâk olacaklardı.[352]

Haklarında inen âyetlerde şöyle buyuruldu:

"Ey iman edenler! Allah'ın ve Resûlünün huzurunda, sözde ve işte öne geçmeyiniz! Allah'tan korkunuz!

Çünkü, Allah, herşeyi hakkıyla işiten ve bilendir.

Ey mü'minler! Seslerinizi Peygamber'in sesinden üstün çıkarmayınız! Birbirinize bağırdığınız gibi, ona sözle bağırmayınız!

Yoksa, haberiniz olmadan, amelleriniz boşa gider!"[353]

Bu hadiseden sonra, Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzurunda konuştuğu zaman sesini o kadar kısardı ki, Peygamberimiz Aleyhisselam onun sözünü işitemez, ne söylediğini kendisine sorardı.[354]

---

349 İbn İshak, İbn Hişam, 4/213, Vâkıdî, Megâzî, 3/975, İbn Sa'd, 1/294.
350 İbn İshak, İbn Hişam, 4/213, Vâkıdî, Megâzî, 3/979-980.
351 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 1/294.
352 Vâkıdî, Megâzî, 3/979, İbn Sa'd, 1/294.
353 Hucurât: 1-2.
354 Ahmed b. Hanbel, 4/6, Buhârî, Sahîh, 5/116, 6/46-47.

Hâris b. Dırâr el-Huzâî'nin Medine'ye Gelişi, Müslüman Oluşu ve Benî Mustalıkların da Müslüman Olmalarını Sağlayışı

Hâris b. Dırâru'l-Huzâî, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelmiş, Peygamberimiz Aleyhisselam kendisini İslâmiyete davet edince Müslüman olmuş ve:

"Yâ Rasûlallah! Beni kavmimin yanına geri çevir de, onları İslâmiyete davet edeyim ve Müslüman olanların zekâtlarını toplayıp filan zaman sana göndereyim!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onu, zekâtlarını toplamak üzere Benî Mustalıklara göndermişti.[355]

Benî Mustalıklar, Huzâalardan bir oymak olup, Ezdî ve Kahtânî idiler.[356]

Benî Mustalıklar Müslüman oldular, meydanlarında mescidler yaptılar.[357]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Hâris b. Dırâr, Benî Mustalıklardan, mallarının zekâtlarını topladı.

Gönderme zamanı geldiği halde Peygamberimiz Aleyhisselamın elçisinin gelmediğini görünce, bu hususta Allah ve Resûlünü kızdıracak bir hadise çıktı sandı.

Kavminin ileri gelenlerini toplayıp, onlara:

"Resûlullah Aleyhisselam bana bir vakit tayin etmiş ve o zaman elçisini gönderip yanımdaki zekâtı aldıracağını söylemişti.

O vakit gelmiş olduğu halde, Resûlullah Aleyhisselamın elçisi gelmemiştir.

Resûlullah Aleyhisselam sözünden döner değildir.

Kendisinin, elçisini yanında tutup salmayacağını da sanmıyorum.

Herhalde, bu iş yüzünden bir kızma vardır.

Geliniz, Resûlullah Aleyhisselamın yanına gidelim" dedi.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, Velid b. Ukbe b. Muayt'ı Hâris b. Dırâr'ın yanındaki zekât mallarını teslim almak üzere, Benî Mustalıklara göndermişti.[358] Ki, bu, Hicretin 9. yılında idi.[359]

Benî Mustalıklar, Velid b. Ukbe'nin geldiğini işitince, sevindiler.

---

355 Ahmed b. Hanbel, 4/279, Zürkânî, 3/47.
356 Kalkaşandî, s. 72.
357 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 2/161.
358 Ahmed b. Hanbel, 4/279, Zürkânî, 3/47.
359 Diyarbekrî, 2/119.

İçlerinden yirmi kişi, onu develer ve davarlarla karşılamaya çıktılar.[360] Fakat, ne deve, ne de davar teslim edilecek bir kimse göremediler![361]

Velid b. Ukbe, Benî Mustalıkların irtidad ettiklerini, Müslümanlıktan döndüklerini ve zekât vermekten kaçındıklarını haber almış, onların kendisini silahlı olarak karşılamaya çıktıklarını görünce de, korkmuştu.[362] Şeytan, kalbine, Benî Mustalıkların kendisini öldürmek istedikleri şüphesini, korkusunu da düşürmüştü.[363]

Benî Mustalıkların karşılayıcılarını uzaktan görür görmez, daha yanlarına varmadan, izi sıra geri döndü.

Benî Mustalıkların silahlandıklarını ve kendisinin zekâtı toplamasına engel olduklarını Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[364]

"Yâ Rasûlallah! Hâris beni zekât toplamaktan men etti ve öldürmek istedi.[365]

Benî Mustalıklar seninle çarpışmak için toplanmışlar!" dedi.[366]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Beni Mustalıklara göndermek üzere askerî bir birlik hazırladı.[367]

Benî Mustalıklar bunu haber alınca, Velid b. Ukbe'yi karşılamış olan heyet acele Medine'ye geldi.[368]

Medine'de, kendilerine gönderilmek üzere bulunan İslâm birliğiyle karşılaştılar.

İslâm birliği, Hâris b. Dırâr'ı görünce:

İşte, Hâris!" dediler.

Hâris b. Dırâr, onlara:

"Sizler kimlerin üzerine gönderiliyorsunuz?" diye sordu.

"Senin üzerine!" dediler.

Hâris b. Dırâr:

"Ne için benim üzerime gönderiliyorsunuz?" diye sordu.

"Resûlullah Aleyhisselam sana Velid b. Ukbe'yi göndermişti.

Onun söylediğine göre; sen onun zekâtı toplamasına engel olmuş ve kendisini de öldürmek istemişsin!" dediler.

---

360 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 2/161.
361 Vâkıdî, Megâzî, 3/980.
362 İbn Abdilberr, 4/1553.
363 Taberî, Tefsîr, 26/123, Kastallânî, Mevâhib, 1/218.
364 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 2/161.
365 Ahmed b. Hanbel, 4/279, Zürkânî, 3/47.
366 Taberî, Tefsîr, 26/124.
367 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 2/161, Ahmed b. Hanbel, 4/279.
368 Vâkıdî, Megâzî, 3/980, İbn Sa'd, 2/161.

Hâris b. Dırâr:

"Hayır! Muhammed'i hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; ben kat'iyyen ne onu (Velid b. Ukbe'yi) görmüşümdür, ne de o benim yanıma uğramıştır!" dedi.

Hâris b. Dırâr Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen zekâtın toplanmasına engel olmuşsun, elçimi de öldürmek istemişsin, öyle mi?" diye sordu.

Hâris b. Dırâr:

"Hayır! Seni hak din ve Kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; ben ne elçini görmüşümdür, ne de o benim yanıma uğramıştır! Benim şimdi gelişim, ancak, Resûlullahın elçisinin bize gönderilmeyişinden ve bunun da Yüce Allah ve Resûlünün gazabından ileri gelmiş olmasından korktuğum içindir!" dedi.[369]

Benî Mustalık heyeti de:

"Yâ Rasûlallah! Sor o elçine! Bakalım bizimle hiç konuşmuş mudur?" dediler.

Benî Mustalık heyetiyle konuştuğu sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamı vahiy hali bürüdü!

Hucurat sûresinin inen 6. âyetinde şöyle buyuruldu:

"Ey mü'minler! Eğer bir fâsık size bir haber getirirse, onu tahkik ediniz!

Yoksa, bilmeyerek bir kavme sataşırsınız da, yaptığınıza pişman olursunuz!"

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Mustalık heyetine:

"Sizin yanınıza kimi göndermemi istersiniz?" diye sordu.

Benî Mustalık heyeti:

"Abbâd b. Bişr'i gönder!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Abbâd! Onlarla birlikte git! Onlardan, mallarının zekâtlarını al! Mallarının en iyilerini seçip almaktan sakın!" buyurdu.

Abbâd b. Bişr, Benî Mustalıkların yanında on gün kaldı. Onlara Kur'ân-ı Kerîm okuttu. İslâm şeriatlarını öğretti.

Ne hakkı zayi ettirdi, ne de onların hakkına tecavüz etti.

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü.[370]

---

369 Ahmed b. Hanbel, 4/279.
370 Vâkıdî, Megâzî, 3/980-981, İbn Sa'd, 2/161-162, Ahmed b. Hanbel, 4/279.

Benî Esed b. Huzeymelerin Müslüman Oluşu

Benî Esedler Huzeyme b. Müdrikelerden birçok oymakları bulunan büyük bir kabile olup, yurtları Necd bölgesinde Kerec'e doğru uzanmakta idi.

Tayyi' kabilesine komşu idiler.[371]

Benî Esed b. Huzeymeler toplanıp Peygamberimiz Aleyhisselama bir heyet göndermeyi kararlaştırdılar.[372]

Hicretin 9. yılının başında (Muharrem ayında) Benî Esedlerden on kişilik bir heyet Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[373]

İçlerinde:

1. Hadramî b. Âmir,
2. Dırâr b. Ezver,
3. Vâbısa b. Ma'bed,
4. Katâde b. Kâif,
5. Seleme b. Hubeyş,
6. Tulayha b. Huveylid,
7. Nekâde b. Abdulmelik b. Halef,[374]
8. Ebu Muk'ıd[375] ile Benî Zeyne (Benî Malik)'lerden de bazı kimseler bulunuyordu.[376]

Hadramî b. Âmir, Benî Zeynelerdendi.[377]

Kavminin ulusu, lideri,[378] Benî Esed heyetinin de başkanı idi.[379] Kendisi şairdi.[380]

Dırâr b. Ezver de, Benî Zeynelerdendi.[381] Tanınmış süvarilerden, babayiğitlerden ve şairlerdendi. Yayılır 1.000 devesi vardı.[382]

Vâbısa b. Ma'bed, yufka yürekli, gözü yaşlı bir adamdı. Çok ağlar, gözünün yaşını tutamazdı.[383]

---

371 Kalkaşandî, s. 37-38.
372 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
373 İbn Sa'd, 1/292.
374 İbn Sa'd, 1/292, İbn Hacer, İsâbe, 2/234.
375 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
376 İbn Sa'd, 1/292, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
377 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
378 İbn Hazm, Cemhere, s. 193.
379 İbn Kesîr, Bidâye, 5/88.
380 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
381 İbn Hazm, Cemhere, s. 193.
382 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/52.
383 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.

Tulayha b. Huveylid, Benî Esedlerin namlı süvarilerinden, babayiğitlerinden idi. Benî Esedler, onun başında toplanırlardı.[384]

Katâde b. Kâif bâdiyede oturur, Hicaz halkından sayılırdı.[385]

Benî Esed heyeti Medine'ye geldiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam Mescidde ashabıyla birlikte oturuyordu.[386]

Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler[387] ve:

"Yâ Rasûlallah! Biz, Allah'ın Bir olduğuna, eşi ortağı olmadığına, senin de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet ediyoruz!" dediler.[388]

Hadramî b. Âmir:

"Yâ Muhammed![389] Yâ Rasûlallah![390] Sen bize hiçbir elçi, hiçbir askerî birlik salmamışken, biz şu kıtlık yılında, karanlık gecelerde yolculuk ederek kendiliğimizden sana geldik![391]

Yâ Rasûlallah! Başka Araplar seninle çarpıştılar, biz çarpışmadık![392]

Biz, gerimizdekilerin de temsilcileriyiz![393]

Biz Huzeymeler, senin için toplanmışızdır ve sendenizdir.

Bizim koruyuşumuz, çok koruyucudur.

Bizim kadınlarımız, kocalarına sevgi gösterirler.

Oğullarımız da, çok iyi binici ve çok babayiğit ve kahramandırlar" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Esed heyetini İslâmiyete davet etti.

Benî Esed heyeti:

"Mallarımızın zekât ve sadakalarını kendi fakirlerimize vermek, yurtlarımızda kuraklık ve kıtlık olduğuna göre, başka yerlere göçmek üzere Müslüman oluyoruz!" dediler, Müslüman oldular, Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ettiler.[394]

Dırâr b. Ezver, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Uzat elini de, sana İslâmiyet üzerine bey'at edeyim!" dedi.[395]

Peygamberimiz Aleyhisselam, heyet içinde Benî Zeynelerden olanlara, "Sizler kimsiniz?" diye sordu.

384 İbn Abdilberr, 2/773.
385 İbn Hacer, İsâbe, 3/572.
386 İbn Seyyid, 2/250, Halebî, 3/271.
387 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/95, İbn Seyyid, 2/250.
388 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/95, İbn Seyyid, 2/250, İbn Kayyım, 3/56.
389 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
390 İbn Seyyid, 2/250.
391 İbn Sa'd, 1/292, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
392 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/219-220, Halebî, 3/271.
393 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/95, İbn Seyyid, 2/250, İbn Kayyım, 3/56.
394 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/31.
395 Ahmed b. Hanbel, 4/79.

Onlar:

“Biz, Zeyne (At Çulları) oğullarıyız!” dediler.[396]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların isimlerini değiştirmek istedi.[397]

“Siz, Rişde oğullarısınız!” buyurdu.

Zeyne oğulları:

“Biz, babamızın ismini bırakmayız! Benî Muhavvele gibi olmak istemeyiz!” dediler.[398]

Akıllarının kısalığı yüzünden, Peygamberimiz Aleyhisselamın teklifine yanaşmadılar.[399]

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Abduluzzâ b. Gatafanların ismini Benî Abdullah b. Gatafanlar olarak değiştirdiği zaman, Zeyne oğulları:

“Onlar, Muhavvele oğulları!” diyerek ayıplamış ve kınamışlardı.[400]

Benî Esed Heyetinin Peygamberimizden Iyafet ve Kehanetin Hükmünü Sormaları

Benî Esed heyeti; ıyafet, kehanet ve taşları işaretleyip onları avuçlarında sallayarak mânâlar çıkarmak... gibi şeyler hakkında ne buyurulduğunu Peygamberimiz Aleyhisselamdan sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onları bütün bunlardan nehiy ve men etti.[401]

Iyafet; kuşları “Kışt!” diye azarlayarak kişleyip, onların isimlerinden, seslerinden, iniş ve geçişlerinden uğurluluk veya uğursuzluk çıkarmaya çalışmak demektir ki, bu, Arapların çokça yapageldikleri âdetlerindendi.[402]

Kehanet; gaybdan haber vermek, falcılık ve bakıcılık yapmak;[403]

Kâhin de; gelecek zamanda olacak şeylerden haber veren ve kâinatın sırlarına, gayb ilmine vâkıf olduğunu iddia eden kimse demektir.[404]

Kâhinler; kendilerinin cinlerden tâbileri bulunduğunu, onların görünüp kendilerine haberler getirdiklerini söylerlerdi.[405]

Benî Esed heyeti:

---

396 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/31, İbn Hacer, İsâbe, 1/341.
397 İbn Hazm, Cemhere, s. 193.
398 İbn Sa’d, 1/292, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/31, İbn Hacer, İsâbe, 1/341.
399 İbn Hazm, Cemhere, s. 193.
400 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/31.
401 İbn Seyyid, 2/250, İbn Kayyım, 3/56.
402 İbn Esîr, Nihâye, 3/330, Fîruzâbâdî, 3/185.
403 Fîruzâbâdî, 3/185.
404 İbn Esîr, Nihâye, 4/214, Seyyid Şerif, s. 122.
405 İbn Esîr, Nihâye, 4/214.

“Biz, Cahiliye devrinde bütün bu işleri yapardık! Geri kalan şey hakkında ne buyurursun?” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Nedir o geri kalan şey?” diye sordu.

Benî Esed heyeti:

“Hat (remil atma) ilmi!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onu, peygamberlerden bir peygamber çizerdi. Kimin çizgisi onunkine uyarsa, isabet edebilir” buyurdu.[406]

Benî Esed Heyetine Kur’ân-ı Kerîm Öğretilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Benî Esed heyetine Kur’ân-ı Kerîm’i öğrenmelerini emretti. Onlar da, Kur’ân’ı,[407] farzları[408] öğrenmek için, günlerce oturdular.[409]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hadramî b. Âmir’e Abese ve A’lâ sûrelerini kendisi öğretti.[410]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kendisine Bağışlanan Deve ve Onu Bağışlayan ve Getiren Hakkındaki Bereket Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Esed heyetinden Nekâde b. Abdullah’a:

“Ey Nekâde! Kendim için, binmeye elverişli, sütlü, yanında yavrusu bulunmayan bir deve istiyorum” buyurmuştu.

Nekâde, kendi develeri arasında böylesini araştırdı, bulamadı. Amcasının oğlu Sinan’ın yanında buldu. Sürüp Peygamberimiz Aleyhisselama getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, devenin memesini eliyle sığadı ve Nekâde’yi çağırdı, deveyi sağmasını ona emretti.

Nekâde deveyi memesinde biraz süt kalıncaya kadar sağdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Nekâde! Bırak, hepsini sağma! Biraz kalsın ki, o, arkada kalan sütün inmesini sağlar!” buyurdu.

---

406 İbn Seyyid, 2/250-251, İbn Kayyım, 3/56, Halebî, 3/272.
407 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/31.
408 Halebî, 3/272.
409 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/31, Halebî, 3/272.
410 İbn Hacer, İsâbe, 1/341.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sağılan sütten içti. Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabı da içtiler. Artanını da Nekâde içti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Develer içinde bu deveyi ve onu bağışlayanı mübarek kıl!" diyerek dua edince, Nekâde:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Onu getireni de duana kat!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu getireni de mübarek kıl!" duasını da duasına ekledi.[411]

Benî Esed Heyetinin Uyarılışı

Benî Esed heyetinden bazılarının kendiliklerinden gelip savaşsız Müslüman olduklarını Peygamberimiz Aleyhisselamın başına kakmaları Yüce Allah tarafından hoş karşılanmamış, kendileri şöyle uyarılmışlardır:

"Onlar, İslâm'a girdiklerini senin başına kakıyorlar!

Onlara de ki: 'Müslümanlığınızı benim başıma kakmayınız! Bilakis, sizi imana muvaffak kıldığı için, Allah sizi minnet altında bırakır; eğer siz 'İnandık!' demenizde sadık kişiler iseniz!"[412]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kudâî b. Amr'ı Benî Esedlere Vali Tayin Edişi ve Benî Esedler İçin Bir Yazı Yazdırışı

Peygamberimiz Aleyhisselam; Benî Uzrelerden olan Kudâî b. Amr'ı Benî Esedlere vali tayin etti.

Benî Esedler için de bir yazı yazdırdı ve o yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Muhammed Peygamberden Benî Esedlere!

Selâmün aleyküm.

Size olan nimetinden dolayı Allah'a hamd ederim ki, O'ndan başka hiçbir ilah yoktur.

Bundan sonra, derim ki:

Siz, Tayyi' kabilesinin sularına ve topraklarına yaklaşmayacaksınız! Çünkü, onların sularına ve topraklarına girmeniz size helâl değildir. Ancak, kendilerinin içeri alacakları kimseler, bundan müstesnadır.

---

411 İbn Sa'd, 1/293, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88.

412 Hucurât: 17, İbn Sa'd, 1/292, Taberî, Tefsîr, 26/145, İbn Esîr, Kâmil, 2/287, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/95, İbn Seyyid, 2/250, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88.

Muhammed'in emrini dinlemeyen kimseler, onun himayesinden uzak kalırlar.

Benî Esedlerin işlerine Kudâî b. Amr baksın!

Bu yazıyı Halid b. Saîd yazdı."[413]

Urve b. Mes'ud'un Müslüman Olup Taiflileri Müslümanlığa Davet Edişi ve Şehit Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Taiflileri kuşattığı sırada, Urve b. Mes'ud ile Gaylan b. Seleme, Taif savunması için debbâbe, mancınık vesaire yapma sanatını öğrenmek üzere Cüreş'te bulunuyordu.[414]

Peygamberimiz Aleyhisselam Taif'ten ayrıldıktan sonra Urve b. Mes'ud Taif'e dönmüş; bir müddet, debbâbe, büyük küçük mancınıklar yapmakla uğraşmış;[415] nihayet, Yüce Allah onun kalbine İslâmiyet sevgisi düşürmüştü.[416]

Urve b. Mes'ud, Hicretin 9. yılı Rebiülevvel ayında Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[417] Müslüman oldu.[418]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun Müslüman oluşuna çok sevindi.

Urve b. Mes'ud, Medine'de Hz. Ebu Bekir'in evine inmişti.

Muğîre b. Şûbe, amcasını, kendi evine götürülünceye kadar, bırakmadı.[419]

Muğîre b. Şûbe, Urve b. Mes'ud'un yeğeni idi.[420]

Urve b. Mes'ud:

"Yâ Rasûlallah! Bana izin ver de, kavmimin yanına gidip onları İslâmiyete davet edeyim.

Vallahi, ben gelip geçmiş dinler içinde bunun gibisini görmedim! Ben ashab ve kavmimin yanına öyle hayırlı bir varışla varacağım ki, hiçbir kimse hiçbir zaman kavmine benim varışım gibi varmayacaktır!" dedi.[421]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Taif halkının öteden beri onurlanıp büyüklenip Müslümanlıktan kaçındıklarını bildiği için:[422]

"Onlar seni öldürürler!" buyurdu.[423]

---

413 İbn Sa'd, 1/269-270.
414 İbn İshak, İbn Hişam, 4/121, Vâkıdî, Megâzî, 3/924.
415 Vâkıdî, Megâzî, 3/960.
416 Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 5/503.
417 İbn Sa'd, 5/503.
418 İbn İshak, İbn Hişam, 4/128, Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 5/503.
419 İbn Sa'd, 5/503.
420 Hâkim, 3/615.
421 Vâkıdî, Megâzî, 3/960.
422 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140.
423 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 5/503.

Urve b. Mes'ud:

"Yâ Rasûlallah! Ben onlara öz evlatlarından daha sevgiliyimdir!" dedi.[424]

Gerçekten de, Urve b. Mes'ud, Taif halkı içinde sevilir, sayılır, sözü dinlenir bir zât idi.[425]

Onu Kureyş müşrikleri de böyle kabul ederlerdi.

Kur'ân-ı Kerîm'de açıklandığına göre, Kureyş müşrikleri:

"Şu Kur'an (indirilecekse) iki memleketin birinden, büyük bir adama indirilmeli değil miydi?" demişlerdi.[426]

İki memleketin biri Mekke, diğeri Taif'ti.

Kureyş müşriklerinin büyük adamlardan maksatları da, Mekke'deki Velid b. Muğîre ile Taif'teki Urve b. Mes'ud gibi kişilerdi.[427]

Urve b. Mesud, simaca, İsa Aleyhisselamı andırırdı.[428]

Urve b. Mes'ud, Taiflileri İslâmiyete davet için izin verilmesi hakkındaki dileğini tekrarladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, yine:

"Onlar seni öldürürler![429] Onlar seni öldürürler diye korkuyorum!" buyurdu.[430]

Urve b. Mes'ud:

"Yâ Rasûlallah! Onlar, beni uykuda bulsalar uyandırmaz, uyandırmaya kıyamazlar!" dedi.[431] Onların yanlarına gitmek üzere üç kez için istedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eh, gitmek istiyorsan, git!" buyurdu.[432]

Urve b. Mes'ud, aralarındaki mevkii sebebiyle Taiflilerin kendisine aykırı davranmayacaklarını, karşı koymayacaklarını umuyordu.[433]

Urve b. Mes'ud kalkıp Taif'e doğru yola çıktı. Beş gün gittikten sonra akşamleyin kavmine ulaştı, hemen evine girdi.[434]

Taifliler, Urve'nin Rabbe putuna uğramadan, onu ziyaret etmeden evine girişinden hoşlanmadılar, ondan kuşkulandılar.

---

424 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 5/503, Taberî, Târîh, 3/140.
425 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140.
426 Zuhruf: 31.
427 Taberî, Tefsîr, 5/65-66, İbn Abdilberr, 3/1067.
428 İbn İshak, İbn Hişam, 2/41, Ahmed b. Hanbel, 2/528, Müslim, 1/153.
429 Vâkıdî, Megâzî, 3/960.
430 Hâkim, 3/615-616, Heysemî, 9/386, İbn Hacer, İsâbe, 3/477.
431 Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 5/503, Hâkim, 3/616, Heysemî, 9/386, İbn Hacer, İsâbe, 3/477.
432 Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 1/312.
433 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Abdilberr, 3/1066.
434 Vâkıdî, Megâzî, 3/960, İbn Sa'd, 1/312.

Sonra da, kendi kendilerine:

"Yolculuk hali onu bundan alıkoymuş olabilir!" dediler.[435]

Sakîf kavmi Urve'nin evine geldiler, onu Cahiliye ve müşriklik devrinin selamıyla selamladılar.[436]

Urve b. Mes'ud, onlara karşı müşriklik selamını tanımayan, ondan hoşlanmayanların ilki oldu[437] ve:

"Bana 'Esselâmü aleyküm!' diyerek,[438] Cennetliklerin selamıyla selam vermenizi size tavsiye ederim" dedi.[439]

Sonra da, onları Müslümanlığa davet etti:

"Ey kavmim! Siz beni herhangi bir kötülükle suçlayabilir misiniz?

Siz, benim soy sopça en seçkininiz, servetçe en zengininiz, cemaatçe de en güçlünüz olduğumu biliyor değil misiniz?

Beni, İslâmiyete girmeye sevkeden, ancak, başkalarının göremediği şeyi benim onda görmüş olmamdır!

Gelin, öğüdümü dinleyin! Bana aykırı davranmayın!

Vallahi, benim size getirip sunduğum şeyden daha üstününü, hiçbir elçi kavmine getirip sunmamıştır!" dedi.

Fakat, Sakîfler ona hakaret ettiler.

Onun çevresini sardılar ve:

"Lât'a andolsun ki; zaten senin Rabbe'ye yaklaşmadığın ve onun yanında saçını kazıtmadığın zaman, dininden ayrılmış olduğun bizim içimize doğmuştu!" dediler.[440]

Urve b. Mes'ud onlara karşı çok yumuşak davrandı.

Taifliler ise, toplanıp onun hakkında yapacakları şeyi kararlaştırmak üzere yanından ayrıldılar.

Urve b. Mes'ud, tanyeri ağarmaya başladığı zaman,[441] köşkünün üzerine çıktı.[442]

Namaz için ezan okudu.[443]

---

435 Vâkıdî, Megâzî, 3/960.
436 Vâkıdî, Megâzî, 3/960-961, İbn Sa'd, 5/503.
437 Vâkıdî, Megâzî, 3/961.
438 İbn Sa'd, 5/504.
439 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 1/312, 5/504.
440 Vâkıdî, Megâzî, 3/961.
441 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504.
442 İbn İshak, İbn Hişam Sîre, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504.
443 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504, Hâkim, 3/616.

Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed Aleyhisselamın Resûlullah olduğuna[444] şehadet etti.[445]

Kendisinin Müslüman olduğunu açıkladı ve Taif halkı olan Sakîfleri İslâmiyete davet etti.[446]

Taifliler, her köşeden, ona doğru vardılar.[447] Her taraftan, onu oka tuttular.[448]

Benî Maliklerden Benî Salim b. Malik'in kardeşi Evs b. Avf'ın attığı ok, Urve'ye isabet etti.

Oku Ahlâf'tan Benî Attâb b. Maliklerden Vehb b. Cabir adındaki kişinin attığı da sanılmıştır.[449] Urve b. Mes'ud da Ahlâf'tan (yani Sakîflerin başka kabilesinden) idi.[450]

Atılan ok Urve b. Mes'ud'un bilek damarını kesti. Kan dindirilemedi.

Okun Evs b. Avf tarafından atıldığı gerçekleştiği için;[451] Gaylan b. Seleme, Kinane b. Abdi Yalil, Hakem b. Amr ve Ahlâf'ın diğer ileri gelenleri silahlandılar, çarpışmak için yığınak yaptılar ve:

"Ya Benî Maliklerin başkanlarından on kişi öldürüp Urve'nin öcünü alacağız, ya da en son ferdimize kadar öleceğiz!" dediler.[452]

Urve b. Mes'ud'un Kanını Bağışlayıp Kabile Arasındaki Kan Dâvâsını Önleyişi ve Yakınlarına Vasiyeti

Urve b. Mes'ud'a:

"Kanın hakkında ne yapılmasını uygun görürsün?" diye soruldu.[453]

Urve b. Mes'ud, iki tarafın yapmaya kalkıştıkları şeyi görünce, kendi kavim ve kabilesine:

"Sakın benim yüzümden çarpışmaya kalkmayınız!

Çünkü, ben bu hususta aranız düzelsin diye kanımı bağışlamış bulunuyorum.[454]

Bu bir şereftir ki; Allah beni bununla şereflendirmiştir!

---

444 Heysemî, 9/386.
445 Hâkim, 3/616, Heysemî, 9/386.
446 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Esîr, Kâmil, 2/283.
447 İbn Sa'd, 5/504.
448 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, İbn Sa'd, 1/312, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Abdilberr, 3/1066.
449 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/961, Taberî, Târîh, 3/140.
450 Vâkıdî, Megâzî, 3/961.
451 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504.
452 İbn Sa'd, 5/504.
453 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Abdilberr, 3/1066, İbn Esîr, Kâmil, 2/283.
454 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 1/312, 5/504.

Bu bir şehitliktir ki, bunu bana Allah göndermiştir.[455]

Ben şehadet ederim ki; Muhammed, Allah'ın Resûlüdür!

O, sizin beni öldüreceğinizi de bana önceden haber vermişti!" dedi. Sonra da, yakınları olan cemaate:[456]

"Resûlullah Aleyhisselamın yanında şehit olup, yanınızdan ayrılmadan önce Taif dışına gömülmüş bulunan şehitlerin yanına beni de gömmenizden başka, hakkımda yapacağınız bir şey yoktur!" dedi.[457]

Urve b. Mesud'u, vasiyeti üzerine, Taif şehitlerinin yanına gömdüler.

Yüce Allah ondan razı olsun!

Urve b. Mes'ud'un şehit edildiği haberi erişince,[458] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onun kavmi ile olan hali, Yâsîn sahibinin kavmi arasında olan haline benzer![459]

Yâsîn sahibi kavmini Yüce Allah'a imana davet etmişti de, kavmi onu öldürmüşlerdi.[460]

Hamd olsun o Allah'a ki, ümmetim içinde Yâsîn sahibi gibi birini bulundurdu!" buyurdu.[461]

Yâsin sahibi, Antakya halkından Habib b. Müreyy idi. Kendisi, yular yapma işiyle uğraşırdı.

Hastalıklı bir zâttı. Cüzzam, miskîn hastalığına tutulmuştu.

Kendisinin evi, şehir kapılarının yanında, şehirden uzakça bir yerde idi.

Kendisi, mü'min, eli hayra açık bir zâttı. Kazancını akşamleyin biraraya toplar, ikiye böler, kazancının yarısıyla çoluk çocuklarını geçindirir, yarısını da yoksullara tasadduk eder, dağıtırdı.

Hastalığı, zayıflığı ve işi kendisini ibadetten alıkoymaz, minarede Allah'a gizlice ibadet ederdi.

Habib, kavmi olan Antakya halkının kendilerine gönderilmiş elçileri öldürmeye söz birliği ettiklerini haber aldığı zaman koşup yanlarına varmış, onlara Allah'ı hatırlatmış, kendilerini öğütlemiş, elçilere uymaya davet etmişti.

---

455 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 1/312, 5/504, Taberî, Târîh, 3/140.
456 Vâkıdî, Megâzî, 3/961 İbn Sa'd, 5/504.
457 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Abdilberr, 3/1066, İbn Esîr, Kâmil, 2/283.
458 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504.
459 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Abdilberr, 3/1067, İbn Esîr, Kâmil, 2/283.
460 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 5/504, Taberî, Târîh, 3/140, İbn Abdilberr, 3/1067, İbn Esîr, Kâmil, 2/283.
461 Vâkıdî, Megâzî, 3/961, İbn Sa'd, 1/312, 5/504, Hâkim, 3/616, Heysemî, 9/386.

Antakya halkı ise, onu taşa tutmuşlar, ayaklarının altına alıp çiğnemişler, ve kendisi:

“Ey Allah’ım! Kavmime doğru yolu göster!

Ey Allah’ım! Kavmime doğru yolu göster!

Ey Allah’ım! Kavmime doğru yolu göster!” diyerek dua ede ede can vermişti.[462]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Antakya halkı, Cebrail Aleyhisselamın bir bağırışıyla yok olmuştur.

Antakya şehrinin putperest halkına gönderilen elçiler ise İsa Aleyhisselamın üç havarisi olup, birisi Şem’un idi.

Bunlar, ilk önce, Habib’e rastlamışlardı.

Habib, onların kim olduklarını ve ne için geldiklerini sorup öğrendikten ve kerametlerini gördükten sonra, onlara hemen iman etmişti.[463]

Kur’ân-ı Kerîm’in Yâsîn Sahibi Hakkındaki Açıklaması

Yâsin sahibi hakkında Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyurulur:

“Onlara, o şehir (Antakya) yârânını misal getir!

Hani, oraya elçiler gelmişti. Biz, o zaman, kendilerine iki elçi göndermiştik de, onları yalanlamışlardı. Biz de, bir üçüncü ile bunları desteklemiştik.

‘Biz size gönderilmiş hak elçileriz!’ demişlerdi.

Onlar (Antakya halkı):

‘Siz bizim gibi insandan başka kimseler değilsiniz!

Hem, Rahman hiçbir şey (ne vahiy, ne risalet) indirmemiştir.

Siz ancak yalan söyler adamlarsınız!’ dediler.

Elçiler de:

‘Rabbimiz biliyor ki; biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz!

Bizim üzerimize düşen vazife, açıkça tebliğden başka bir şey değildir’ dediler.

Şehir halkı ise

‘Doğrusu, biz sizin yüzünüzden uğursuzlandık. Eğer vazgeçmezseniz, andolsun ki, sizi mutlaka taşlarız! Bizden size muhakkak acıklı bir işkence de dokunur!’ dediler.

Elçiler de:

---

462 Heysemî, 9/386.

463 Zemahşerî, 3/317, Kurtubî, 15/18.

'Sizin uğursuzluğunuz kendinizdedir. Size öğüt verilirse mi uğursuzluk olur?!

Hayır! Siz haddi aşanlar güruhusunuzdur!' dediler.

O şehrin en ucundan koşarak bir adam (Habib) geldi de:

'Ey kavmim! Uyunuz o gönderilmiş olanlara!

Uyunuz sizden hiçbir ücret istemeyen o kimselere ki, onlar hidayete ermiş zâtlardır!' dedi.[464]

'Ben, beni Yaratana ne diye kulluk etmeyecekmişim?

Siz, hepiniz, O'na döndürüleceksiniz!

Ben O'ndan başka ilahlar edinir miyim hiç?!

Eğer O çok esirgeyici Allah bana bir zarar yapmak isterse, iddia ettiğiniz şeylerin hiçbiri bana fayda vermez. Onlar beni asla kurtaramazlar.

Şüphesiz ki, ben o takdirde muhakkak apaçık bir sapkınlık içindeyim demektir.

Gerçek, ben Rabbinize iman ettim! İşte, bunu benden duyunuz!' dedi.[465]

Ona (Habib'e), 'Gir Cennete!' denildi.

O da:

'Ne olurdu, kavmim, Rabbimin beni Cennetle ikram edilenlerden kıldığını bilselerdi!' dedi.

Ondan sonra, onun kavminin üzerine gökten hiçbir ordu indirmedik, indiriciler de değildik.

Onların (Antakya halkının) akıbeti, bir tek sayhadan (Cebrail'in bağırışından) başka bir şey değildi.

Artık, hemen sönüp gidiverdiler!"[466]

Urve b. Mes'ud'un Oğlu ile Yeğeninin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Urve b. Mes'ud şehit edilince, oğlu Ebu Müleyh ile kardeşinin oğlu Karib b. Esved b. Mes'ud, Taif halkına:

"Siz Urve'yi öldürdünüz! Artık biz sizinle hiçbir zaman hiçbir şey üzerinde söz ve iş birliği yapmayacağız!" diyerek Taif'ten ayrıldılar. Medine'ye geldiler.[467] Muğîre b. Şûbe'nin evine indiler.[468]

---

464 Antakya halkı, Habîb'e, "Demek sen de onların dinindesin ha?!" dediler (Kurtubî, 15/18).
465 Antakya'nın müşrik halkı onu öldürdüler (Taberî, Tefsîr, 22/158-161).
466 Yâsîn: 13-29.
467 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186-187, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504.
468 Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varıp Müslüman oldular.

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Kimi isterseniz, kendinize müttefik ve yardımcı edininiz!" buyurdu.

Onlar:

"Biz Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü velî edindik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ebu Süfyan b. Harb dayınızdır. Onunla müttefik olunuz!" buyurdu.[469]

Onlar:

"Evet! Ebu Süfyan b. Harb dayımızdır!" dediler.[470]

Onun müttefiki oldular.[471] Hicretin 9. yılı Ramazan'ında Sakîf heyeti Medine'ye gelinceye kadar, Medine'de oturdular.[472]

Benî Uzre Heyetinin Medine'ye Gelmeleri ve Müslüman Olmaları

Benî Uzre b. Sa'd b. Hüzeymler, Kudâalardan olup,[473] Yemen kabilelerindendi.[474] Hicretin 9. yılında Safer ayında Benî Uzrelerden oniki kişilik bir heyet, Medine'ye gelip,[475] Remle binti Hâris'in konağına indiler.[476]

1. Cemre b. Numan
2. Süleym b. Malik,
3. Sa'd b. Malik,
4. Malik b. Ebi Riyah, gelen heyet içinde bulunuyordu.[477]

Cemre b. Numan, Benî Uzrelerin ulusu ve lideri idi.[478]

Benî Uzre heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince, Peygamberimiz Aleyhisselama Cahiliye devri selamıyla selam verdiler.[479]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz, kimlersiniz?" diye sordu.[480]

469 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186-187, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504.
470 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187.
471 Vâkıdî, Megâzî, 3/962.
472 Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504-505.
473 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/366, Kalkaşandî, s. 359.
474 Halebî, 3/272.
475 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/251, İbn Kayyım, 3/56, İbn Hacer, İsâbe, 2/33, Halebî, 3/272.
476 İbn Sa'd, 1/331.
477 İbn Sa'd, 1/331, İbn Hacer, İsâbe, 2/33.
478 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/349, İbn Hacer, İsâbe, 1/243.
479 İbn Sa'd, 1/331, Halebî, 3/272.
480 İbn Seyyid, 2/251-252, İbn Kayyım, 3/56, Halebî, 3/272.

Benî Uzre heyetinin konuşmacısı:

"Biz, bilmediğin kimseler değiliz![481]

Biz, Kusayy'ın anne bir kardeşi[482] ve yardımcısı olan Uzre'nin oğullarındanız![483]

Biz, Huzâalarla Benî Bekrleri Mekke vadisinden uzaklaştırmıştık.

Aramızda akrabalık ve hısımlık vardır" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Hoşgeldiniz! Safâ geldiniz!" buyurduktan sonra,[484] onlara:

"Siz beni tanımadınız mı? Bana İslâm selamıyla selam vermekten sizi ne alıkoydu?" diye sordu.[485]

Benî Uzre heyeti:

"Yâ Muhammed! Biz henüz atalarımızın üzerinde bulundukları şey üzerinde bulunuyoruz.

Kendimiz[486] ve kavmimiz adına birtakım isteklerin dile getiricisi olarak yanına geldik!" dediler.[487]

"Sen nelere davet ediyorsun?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben bütün insanları Bir olan, Kendisinin hiçbir eşi, ortağı olmayan Allah'a ibadet ve benim de O'nun resûlü olduğuma şehadet etmeye davet ediyorum!" buyurdu.

Benî Uzre heyetinin konuşmacısı:

"Bunun arkasından, yapılacak ne var?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Abdestlerini güzelce alıp vakitleri içinde kılacağınız beş vakit namaz vardır! Çünkü, bu, ibadetlerin üstünüdür" buyurdu ve kendilerine oruç, zekât ve hac gibi farzların geri kalanını da anlatıp sözünü bitirdi.[488]

Benî Uzre heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamdan, dinî birçok şeyler sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam onların sorularını cevaplandırdı.[489]

---

481 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/56.
482 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/56-57, Halebî, 3/272.
483 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57 Halebî, 3/272.
484 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
485 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
486 Halebî, 3/272.
487 İbn Sa'd, 1/331.
488 Halebî, 3/272.
489 İbn Sa'd, 1/331.

Benî Uzre heyeti Müslüman oldu.[490]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Benî Uzre heyeti:

"Yâ Rasûlallah! Aramızda kâhin bir kadın var.

Kureyşîler ve başka Araplar onun yanına varıp muhakeme olunur, yargılanırlar.

İçinden çıkamadığımız işlerimizi ondan soralım mı?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ondan bir şey sormayınız!" buyurdu.[491] Onları kâhin kadına bir şey sormaktan,[492] putlar adına[493] kestikleri hayvanların etlerini yemekten men etti.[494]

Ancak, Allah'ın ismini anarak kesecekleri hayvanların etlerini yemenin kendilerine haram olmadığını haber verdi.[495]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şam'ın fethedileceğini ve Herakliyus'un ülkesinden çıkıp korunabileceği bir yere kaçacağını da Benî Uzre heyetine müjdeledi.[496]

Benî Uzre heyeti, Remle binti Hâris'in konağında iki gün oturdu.[497]

Peygamberimiz Aleyhisselam; başka heyetlere verildiği gibi, Benî Uzre heyetine de bahşişlerinin verilmesini emretti.[498] Bahşişleri verildi.[499] Heyetten her birine, birer bürüd, elbise de verildi.[500]

Benî Uzre heyeti, ev halklarının yanına,[501] yurtlarına döndüler.[502]

Benî Uzrelerden Cemre b. Numan'ın Zekât Memurluğuna Atanışı ve Kendisine Arazi de Verilişi

Benî Uzre heyetinden Cemre b. Numan, Hicaz halkından, Benî Uzrelerin zekât ve sadakalarını toplayıp Peygamberimiz Aleyhisselama getiren ilk kişi idi.

---

490 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, Halebî, 3/272.
491 Halebî, 3/272-273.
492 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, Halebî, 3/273.
493 Halebî, 3/272.
494 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, Halebî, 3/273.
495 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
496 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, Halebî, 3/272.
497 İbn Sa'd, 1/332, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
498 İbn Sa'd, 1/332.
499 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
500 İbn Sa'd, 1/332, Halebî, 3/273.
501 İbn Sa'd, 1/332.
502 İbn Sa'd, 1/332, İbn Seyyid, 2/252, Halebî, 3/273.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona, Vâdi'l-kurâ'da, enine boyuna atının koşup yorulduğu yerden attığı kamçısının ulaştığı yeri yurt olarak sınırladı ve verdi.[503]

Cemre b. Numan, oraya konup, vefatına kadar orada oturdu.[504]

Benî Uzrelerden Zeml b. Amr'ın Müslüman Oluşu ve Kendisine Sancak ve Yazı Verilişi

Benî Uzrelerden Zeml b. Amr'ı tapmakta olduğu putun içinden işittiği bir ses uyarmış, gelip bunu Peygamberimiz Aleyhisselama haber vermişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O, cinlerden bir mü'mindir!" buyurdu.[505]

Zeml, Müslüman oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sancak bağlayıp, onu kavminin sancaktarı yaptı.[506]

Zeml için bir de yazı yazdırdı.[507] Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından Zeml b. Amr'a ve yanında bulunan Müslüman kişilere hususî olarak yazılmıştır:

Ben onu bütün kavmine gönderdim.

Müslüman olan, Allah cemaatine dahil olmuş bulunur; Müslümanlıktan kaçınanlara ise, iki ay eman verilmiştir.

Buna, Ali b. Ebu Talib ve Muhammed b. Mesleme tü'l-Ensarî şahittir."[508]

Kutbe b. Âmir'in Has'amlara Gönderilişi

Has'amlar, Enmar b. Nizar b. Maadd b. Adnan'ın oğlu Akyel (Has'am)'ın soyundan olup, birçok oymaklara ayrılmışlardı.[509]

Has'amların kardeşleri Becîlelerle birlikte yurtları, Yemen ve Hicaz'ın hac yollarından Tebâle'ye kadar uzanmakta idi.[510]

Tebâle; Yemen yolunda ve Tihâme toprağındadır.[511]

503 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/349, İbn Hacer, İsâbe, 1/243.
504 İbn Hacer, İsâbe, 1/243.
505 İbn Sa'd, 1/332.
506 İbn Sa'd, 1/332, İbn Abdilberr, 2/564.
507 İbn Abdilberr, 2/564.
508 M. Hamîdullah, Vesâiku's-siyâsiyye, no: 79.
509 İbn Hazm, Cemhere, s. 390-391.
510 Kalkaşandî, s. 172.
511 Yâkût, 2/9.

Has'amların Türebe yakınındaki Bîşe nahiyesinde bulundukları rivayet edilir.[512]

Türebe; Serat'tan başlayan, Necran'da biten bir vadidir.[513]

Has'amlar, İslâm'ın fetih günleri sırasında etrafa dağılmışlar, kendilerinin bellibaşlı bir yurtları kalmamış, Bîşe ile Türebe arasına gelip konmuşlardı.[514]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 9. yılında Safer ayında[515] Kutbe b. Âmir'i yirmi kişilik askerî bir birliğin başına geçirip, Has'amlardan, Tebâle nahiyesinde bulunan bir kabileye gönderdi.[516]

Peygamberimiz Aleyhisselam; birlik kumandanı Kutbe b. Âmir'e gündüzleri gizlenip geceleri gitmelerini, yemeklerini de yürürken yemelerini,[517] Has'amlara baskın yapacakları zaman, birliğini her taraftan saldıracak biçimde ayırmasını emretti.

Mücahidler, binmek üzere yanlarına on deve alıp yola çıktılar.[518] Silahlarını gizlediler.

Yollarına devam ederek Fetak'ı (Fütuk'u) tuttular. Mesha' vadisine ulaştılar.[519]

Fetak, Fütuk; Taif'in bir karyesidir.[520]

Mesha' da; Mekke ile Medine arasında, Taif'in veya Mekke'nin büyük kasabalarındandır.[521]

Mücahidler Mesha'da bir adam yakalayıp kendisini sorguya çekmek istedi iseler de, adam hiçbir şey söylemez, susarken, su başlarında konaklamış bulunan halka bağırmaya başlayınca,[522] kendisinin boynunu vurdular.

Su başındaki cemaatin uyumalarını beklediler.

Has'amlar uykuya daldıkları zaman, mücahidler birliklerini ayırdılar.

Her taraftan birden baskın yaptılar.

İki taraf arasında şiddetli çarpışma başladı.

512 İbn Sa'd, 2/162, Diyarbekrî, 2/120.
513 Yâkût, 2/21.
514 Yâkût, 2/21, Kalkaşandî, s. 172.
515 İbn Sa'd, 2/162, Belâzurî, Ensâb, 1/380, Kastallânî, Mevâhib, 1/218.
516 Vâkıdî, Megâzî, 3/981, İbn Sa'd, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, İbn Kayyım, 2/226.
517 Vâkıdî, Megâzî, 3/981.
518 Vâkıdî, Megâzî, 3/981, İbn Sad, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, İbn Kayyım, 2/226.
519 Vâkıdî, Megâzî, 3/981.
520 Yâkût, 4/235.
521 Yâkût, 4/125.
522 Vâkıdî, Megâzî, 3/981, İbn Sa'd, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, İbn Kayyım, 2/226.

Kutbe b. Âmir ve arkadaşları, kendileriyle çarpışan Has'am erkeklerinden öldürebildiklerini öldürdüler, kadınları esir aldılar. İğtinam ettikleri deve ve davarları Medine'ye doğru sürdüler.[523]

Has'amlar hemen derlenip toparlandılar, hayvanlarına atlayıp mücahidlerin ardlarına düştüler.

O sırada, Yüce Allah büyük bir sel gönderdi.[524]

Gelen sel, Has'amlarla Müslümanların arasına gerildi.[525]

Has'amlar Müslümanlara yetişmeye yol bulamadılar.[526] Seli bir türlü geçemediler. Mücahidler deve, davarı sürüp aldıkları esirlerle birlikte giderlerken, arkalarından bakakaldılar.[527]

Ganimet mallarının beşte biri çıkarıldıktan sonra, kalanı mücahidler arasında bölüştürüldü.

Her birinin hissesine dörder deve düştü. Bir deve, on davara denk sayıldı.[528]

Bunun üzerine, Has'amlardan, içlerinde As'as b. Zahr ve Enes b. Müdrik'in de bulunduğu bir heyet gelip:

"Biz, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne ve Allah'tan gelenlere iman ettik.

Sen bize bir yazı yaz da, o yazıda olanlara tâbi olalım!" diyerek Müslüman olduklarını açıkladılar.[529]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Has'amlardan, Bîşe çölünde oturanlardan isteyerek yahut istemeyerek Müslüman olanlar hakkında yazdırdığı yazıda, kendilerinin Cahiliye devrinde işlemiş oldukları cinayetlerin kaldırıldığını, her yıl ne gibi mahsullerden ne nisbette zekât ödenmesi gerektiğini bildirdi.[530]

Abdullah b. Avsece'nin Hârise b. Amr b. Kurayt Oğullarına Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 9. yılında, Safer veya Rebiülevvel hilali görününce, ashabdan Abdullah b. Avsecetü'l-Becelî'yi, Hârise b. Amr b. Kurayt oğullarına gönderdi.[531]

---

523 İbn Sa'd, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, İbn Kayyım, 2/226, Kastallânî, Mevâhib, 1/218-219, Diyarbekrî, 2/120.
524 İbn Seyyid, 2/206, İbn Kayyım, 2/226.
525 İbn Sa'd, 2/162, Belâzurî, Ensâb, 1/380, İbn Seyyid, 2/206.
526 İbn Sa'd, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, Halebî, 3/221.
527 İbn Kayyım, 2/226.
528 İbn Sa'd, 2/162, İbn Seyyid, 2/206, Kastallânî, Mevâhib, 1/219, Diyarbekrî, 2/120.
529 İbn Sa'd, 1/348.
530 İbn Sa'd, 1/286.
531 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/358, İbn Hacer, İsâbe, 2/355, Diyarbekrî, 2/120, Zürkânî, 3/48.

Peygamberimiz Aleyhisselam; orada, Sim'an b. Amr b. Kurayt b. Ubeyd b. Ebu Bekir b. Kilab'a[532] veya Ri'yetü's-Suhaymî'ye verilmek üzere,[533] kırmızı deri üzerine[534] bir yazı yazdırdı.

Yazısında, onları İslâmiyete davet etti.[535]

Hârise b. Amr b. Kurayt oğulları, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu aldılar. İslâmiyete girmeyi kabul etmediler. Mektubun yazısını yıkadılar. Yazının derisiyle de, kovalarının yırtılan dibini yamadılar![536]

Bunun için, kendilerine "Benu'r-Râkı'=Yamacı Oğulları" denildi.[537]

Onlar, bu kötü tutum ve davranışlarıyla, Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu önemsemediklerini göstermiş, tahkir etmiş oluyorlardı.[538]

Sim'an'ın[539] veya Rı'yetü's-Sühaymî'nin[540] kızı:

"Sanıyorum ki; senin başına çok büyük bir musibetten başka bir şey gelmeyecek!

Sana Arapların efendisi ve ulusunun mektubu geldi.

Sen de tuttun, onu kovana yama yaptın hâ!?" dedi.[541]

Rı'yetü's-Sühaymî'nin kızı Benî Hilallerden birisiyle evli olup, kendisi de, kocası da Müslüman olmuştu.[542]

Âmir b. Halid b. Amr b. Kurayt'ın kızı Ümmü Habib de, söylediği kısa bir şiirde:

"Kendilerine Muhammed'den bir âyet, alâmet geldiği zaman, onlar onu kuyu suyu ile yıkayıp yok ettiler!

Halbuki, o, kendileri için bir güç ve sığınak idi!" diyerek, kavminin kötü tutum ve davranışlarını kınamaktan kendisini alamamıştı.

Benî Kilablar Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubuna yapılmayacak şeyi yaptıkları zaman,[543] Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

532 İbn Sa'd, 1/280.
533 Ahmed b. Hanbel, 5/285, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
534 Ahmed b. Hanbel, 5/285.
535 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/358, İbn Hacer, İsâbe, 2/255, Diyarbekrî, 2/120, Zürkânî, 3/48.
536 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 1/280, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/358, İbn Hacer, İsâbe, 2/355, Diyarbekrî, 2/120, Zürkânî, 3/48.
537 İbn Sa'd, 1/280.
538 Zürkânî, 3/48.
539 İbn Sa'd, 1/281.
540 Ahmed b. Hanbel, 5/285, İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
541 İbn Sa'd, 1/281, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
542 Ahmed b. Hanbel, 5/285, İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
543 Vâkıdî, Megâzî, 3/982-983.

"Nedir bunların hali?! Allah onların akıllarını mı gidermiş? Gidersin!" buyurmuştu.

Onlar, vücutları titrer, acele acele konuşur, sözlerini birbirine karıştırır, ne dedikleri anlaşılmaz bir kavim oldular![544]

Dahhâk b. Süfyan'ın Kurataları Te'dibe Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 9. yılında Rebiülevvel ayında[545] Kuratalar üzerine askerî bir birlik saldı.

Dahhâk b. Süfyanü'l-Kilabî'yi de, bu askerî birliğe kumandan tayin etti.[546]

Dahhâk b. Süfyan, Arapların bahadırlarından, babayiğitlerinden idi. Kendisi, yüz süvariye denk sayılırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın başucunda -kendiliğinden- yalın kılıç dikilir, nöbet tutardı.[547]

Mücahidler Kuratalara, Lâve Züccü'nde rastladılar.[548]

Önce, onları İslâmiyete davet ettiler.

İslâmiyeti kabule yanaşmayınca, onlarla çarpışmaya tutuştular, onları bozguna uğrattılar.

Mücahidler arasında bulunan Asyad b. Seleme, babası Seleme b. Kurt'a, Zücc'de bir su çukurunun üzerinde yetişti.

Seleme at üzerinde bulunuyordu.

Asyad babasını İslâmiyete davet etti ve kendisine eman verdi.

Seleme ise, oğluna ve İslâmiyete sövdü.

Bunun üzerine Asyad, babasının atının iki bacağına kılıçla vurdu.

At arkası üzerine çöktüğü ve Seleme su çukurunun içine düştüğü zaman, onu mücahidlerden birisi gelip öldürünceye kadar, suyun içinde mızrağıyla tuttu, bırakmadı.[549] Babasını, edebinden ötürü,[550] kendisi öldürmedi![551]

Mücahidler, Kurataların ele geçirebildikleri mallarını iğtinam ettiler.[552]

---

544 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/358, İbn Hacer, İsâbe, 2/355, Diyarbekrî, 2/120, Zürkânî, 3/48.
545 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 2/162, Belâzurî, Ensâb, 1/382.
546 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 2/162-163, İbn Kayyım, 2/227.
547 İbn Abdilberr, 2/743, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/47.
548 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 2/163, Yâkût, 3/133, İbn Kayyım, 2/227.
549 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/206-207, İbn Kayyım, 3/227, Halebî, 3/222.
550 İbn Hacer, İsâbe, 1/53.
551 Vâkıdî, Megâzî, 3/982, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227, İbn Hacer, İsâbe, 1/53.
552 Kastallânî, Mevâhib, 1/219, Diyarbekrî, 2/120, Zürkânî, 3/49.

Peygamberimiz Aleyhisselamın kırmızı deri üzerine yazdırıp Abdullah b. Avsece ile gönderdiği mektubunu alıp kovasına yama yapmış olan Rı'yetü's-Sühaymî'nin dinlenen, yayılan hayvanlarından, ev halkından ve mallarından hiçbir şey bırakmaksızın hepsini ele geçirdiler.

Rı'yetü's-Sühaymî ise çırılçıplak atına atlayıp kaçtı!

Benî Hilallerden birisi ile evli bulunan kızının evine ulaştı.

Rı'yenin kızı da, kızının kocası da Müslüman olmuşlardı.

Benî Hilallerin oturma yerleri, Rı'ye'nin kızının evinin yanında idi.

Rı'ye, kızının evine arka taraftan girdi.

Kızı, onu çırılçıplak görünce, giymesi için üzerine bir elbise attı ve:

"Ne oldu sana?!" dedi.

Rı'ye:

"Daha ne olacak? Babanın başına her kötülük geldi!

Kendisine ne dinlenen, ne yayılan bir hayvan, ne ev halkı, ne de bir mal bırakıldı! Hepsi elinden alındı!" dedi.

Kızı:

"Sen İslâmiyete davet edilmiştin. Ne diye Müslüman olmadın?" dedi.

Rı'ye:

"Kocan nerede?" diye sordu.

Kızı:

"Develerin yanındadır!" dedi.

Develerin yanından gelen damadı, Rı'ye'ye:

"Sana ne oldu?" diye sordu.

Rı'ye:

"Daha ne olacak? Başa her kötülük geldi!

Kendisine ne dinlenen, ne yayılan bir hayvan, ne ev halkı, ne de bir mal bırakıldı! Hepsi elinden alındı.

Ev halkım ve mallar askerler arasında bölüşülmeden önce, Muhammed'in yanına yetişmek istiyorum!" dedi.

Damadı:

"Binek hayvanımı al, ona binip git!" dedi.

Rı'ye:

"Senin binek hayvanın bana gerekmez!" dedi.

Yaylım develerinden iki yaşında bir deve tuttu. Yolculuk için gereken azığı ve suyu aldı.

Yüzünü üzerindeki elbisesiyle bürüdüğü zaman, arkası açıldı. Arkasını bürüdüğü zaman da, yüzü açıldı.

Tanınmak istemiyordu.

Rı'ye Medine'ye geldi. Devesinin dizini bağladı.

Sabah namazını kıldırdığı sırada Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına doğru vardı, hizasında durdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam namazı kıldırınca, Rı'ye:

"Yâ Rasûlallah! Ellerini uzat da, sana bey'at edeyim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam elini ona doğru uzattı.

Rı'ye, elini Peygamberimiz Aleyhisselamın eline koyup bey'at etmek istediği zaman, elini geri çekti ve bunu üç kere yaptı.

Üçüncüsünde, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Rı'ye:

"Rı'yetü's-Sühaymî'yim!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam hemen onun kolunu tutup yukarı kaldırdıktan sonra:

"Ey Müslümanlar cemaati! Bu, kendisine yazı yazmış olduğum Rı'yetü's-Sühaymî'dir ki, yazımı alıp kovasına yamamıştı!

Şimdi ise, kendisi, Müslüman olmaya ve kendisinden alınmış bulunanları dilemeye gelmiştir!" buyurdu.

Rı'ye:

"Yâ Rasûlallah![553] Ailem, malım ve çocuklarım baskına uğratılmıştır" dedi.[554]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Malın bölüştürülmüş bulunuyor.[555] Eğer malların Müslümanlar arasında bölüştürülmeden önce gelip yetişmiş olsaydın, yetiştiğin malı geri almaya lâyık ve müstahak idin.[556]

Ev halkına gelince; onlardan kimi bulursan, al, götür!" buyurdu.

Rı'ye, hemen gitti.

Rı'ye'nin oğlu, babasının bindiği hayvanı tanımış, onun yanında dikilip duruyordu.

553 Ahmed b. Hanbel, 5/285-286.
554 İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
555 Ahmed b. Hanbel, 5/286, İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.
556 İbn Sa'd, 1/281, İbn Abdilberr, 2/507, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/223.

Rı'ye, acele, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü ve:

"İşte, şu, benim oğlumdur!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bilal-i Habeşî'ye:

"Ey Bilal! Onunla birlikte git!

Oğlana:

'Bu, senin baban mıdır?' diye sor!

Eğer 'Evet!' derse, onu Rı'ye'ye teslim et!" buyurdu.

Bilal-i Habeşî oğlanın yanına vardı.

Ona:

"Bu, senin baban mıdır?" diye sordu.

Oğlan "Evet!" deyince, onu babasına teslim edip Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndü ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben efendisi için gözyaşı döken bir kimse görmemişimdir!" dedi.[557]

Beliyy Heyetinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Rüveyfi' b. Sabitü'l-Belevî'nin bildirdiğine göre; Hicretin 9. yılında, Rebiülevvel ayında, Medine'ye Beliyylerden bir heyet geldi.[558]

Geldiklerini haber alınca, Rüveyfi' onları Benî Cedîle mahallesindeki evine indirdi.

Sabahleyin de,[559] Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına götürdü.[560] O sırada Peygamberimiz Aleyhisselam evinde ashabıyla birlikte oturuyordu.[561]

Rüveyfi' b. Sabit, Beliyy heyetini Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Bunlar benim kavmimdendir" diyerek takdim etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen de, kavmin de hoşgeldiniz!" buyurdu.[562]

Heyetin yaşlısı ve büyüğü olan Ebu'd-Dıbab[563] varıp Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne oturdu ve konuştu.[564]

Beliyy heyetinin hepsi Müslüman oldular.[565]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

---

557 Ahmed b. Hanbel, 4/286.
558 İbn Sa'd, 1/330, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, İbn Hacer, İsâbe, 4/111.
559 İbn Sa'd, 1/330.
560 İbn Sa'd, 1/330, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
561 İbn Sa'd, 1/330.
562 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
563 Veya Ebu'd-Dâbis (İbn Hacer, İsâbe, 4/111).
564 İbn Sa'd, 1/330.
565 İbn Sa'd, 1/330, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hamd olsun o Allah'a ki, sizi İslâmiyete hidayet etti.

İslâmiyetten başka dinde ölen herkes Cehennemdedir!" buyurdu.[566]

Heyetin büyüğü ve yaşlısı olan zât:

"Yâ Rasûlallah!

Ben konukları ağırlamaya düşkün bir adamım.

Bundan dolayı bana ahirette bir ecir ve sevab var mıdır?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Zengine veya fakire yapacağın her iyilik sadakadır, hasenedir!" buyurdu.[567]

Heyet başkanı:

"Yâ Rasûlallah! Konukluğun müddeti ne kadardır?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Üç gündür! Yanında üç günden fazla oturmak, konuklar için helâl olmaz -çıkıp gidinceye kadar!" buyurdu.

"Yâ Rasûlallah! Yeryüzünün kırlarında bulduğum davarlar hakkında ne buyurursun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurdundur!" buyurdu.[568]

Abdullah b. Amr da:

"Yâ Rasûlallah! Yitik davar hakkında ne buyurursun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurdundur!

Yitiği kardeşin için tut!" buyurdu.[569]

Heyet başkanı:

"Ya o deve olursa, ne buyurulur?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O ne senindir, ne de kardeşinindir! Sahibini buluncaya kadar, bırak onu, gitsin!" buyurdu.[570]

Beliyy heyeti, dinleri hakkında daha başka sorular da sordular ve cevaplarını aldılar.[571]

---

566 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
567 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57, İbn Hacer, İsâbe, 4/111.
568 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
569 İbn Kayyım, 3/58.
570 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
571 İbn Sa'd, 1/330.

Sonra kalktılar, Rüveyfi'in evine döndüler.[572]

Beliyy heyeti Rüveyfi'in evine döneceği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam getirdiği hurmayı Rüveyfi'e verip:

"Konukları ağırlarken, bu hurmadan da yararlan!" buyurdu.

Beliyy heyeti de, başkaları da bu hurmadan yediler durdular.

Beliyy heyeti Medine'de üç gün oturdu.[573]

Üç günden sonra, vedalaşmak üzere, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler. Peygamberimiz Aleyhisselam, daha önceki heyetlere bahşişler verildiği gibi, bunlara da bahşişler verilmesini emretti.[574] Verildi.[575] Yurtlarına döndüler.[576]

Esmâ (Ümeyme) binti Numanu'l-Kindî'nin Zevceliğe Kabul Olunmasının Peygamberimiz Aleyhisselama Teklif Edilişi ve Medine'ye Getirilişi

Hicretin 9. yılında, Rebiüılevvel ayında,[577] Numan b. Ebi'l-Cevn b. Esvedü'l-Kindî Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Müslüman olarak gelmişti. Kendisi Necd'de otururdu.[578]

Numan b. Ebi'l-Cevn, kral hanedanındandı.[579]

Numan b. Ebi'l-Cevn:

"Yâ Rasûlallah! Amcasının oğlu ile evli iken onun ölümü ile dul kalıp sana varmayı arzu eden, Araplar içinde en güzel bir dulu sana nikâhlayayım mı?" diyerek, kızını Peygamberimiz Aleyhisselama zevce olarak vermeyi teklif etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onunla evlenmek için, oniki buçuk ukiyye mehir verdi.

Numan b. Ebi'l-Cevn:

"Yâ Rasûlallah! Esmâ (Ümeyme)'nin mehrini kısma!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben ne kadınlarımdan hiçbirine bundan üstün mehir verdim, ne de kızlarımdan hiçbirine hiçbir kimse bundan üstün mehir verdi" buyurdu.

---

572 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
573 İbn Sa'd, 1/330, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
574 İbn Sa'd, 1/330.
575 İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
576 İbn Sa'd, 1/330, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/57.
577 İbn Sa'd, 8/145, Belâzurî, Ensâb, 1/457, Zehebî, Siyer, 2/185, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
578 İbn Sa'd, 8/143, Zehebî, Siyer, 2/184.
579 İbn Sa'd, 8/144, Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/1664.

Numan b. Ebi'l-Cevn:

"Yâ Rasûlallah! Aileni yanına getirmek üzere bir adam gönder! Ben de göndereceğin adamla birlikte gideyim. Aileni sana onun yanında göndereyim" dedi.[580]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabından Ebu Useydü's-Sâidî'yi Numan b. Ebi'l-Cevn'le birlikte gönderdi.

Numan b. Ebi'l-Cevn kızı Esmâ (Ümeyme) Hatunun yurduna vardığı zaman, o, evinde oturuyordu.

Yanına girmesi için, Ebu Useyd'e izin verildi.

Ebu Useyd:

"Resûlullah Aleyhisselamın kadınlarını, erkeklerden hiçbir erkek göremez.[581]

Senin mahremin olmayan erkekler, seninle ancak perde arkasından konuşabilirler!" dedi.

Esmâ (Ümeyme) Hatun öyle yaptı.

Ebu Useyd, orada üç gün kalıp dinlendikten sonra,[582] Esmâ binti Numan'ı deve üzerinde, hevdeç içinde,[583] ebesi olan dadısı da yanında olduğu halde[584] oradan alıp Medine'ye getirdi ve Benî Sâidelerin köşküne indirdi.

Bu köşk, Zübab dağının arkasındaki Şavt'ta,[585] Şavt diye anılan hurma bahçesinin içinde idi.[586]

Benî Sâide kadınları, Esmâ (Ümeyme) binti Numan Hatunun yanına girerek:

"Hoşgeldin!" dediler.

Esmâ Hatunun yanından çıkanlar, hep, onun güzelliğinden bahsediyorlardı.[587]

Ebu Useydü's-Sâidî, Esmâ (Ümeyme) Hatunu getirdiğini, o sırada Benî Amr b. Avfların yanında bulunan Peygamberimiz Aleyhisselama gidip haber verdi.[588]

---

580 İbn Sa'd, 8/143.
581 İbn Sa'd, 8/143-144, Zehebî, Siyer, 2/184.
582 İbn Sa'd, 8/144.
583 İbn Sa'd, 8/144, Zehebî, Târîh, 2/185.
584 Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164, Aynî, 20/231.
585 Aynı kaynaklar.
586 Ahmed b. Hanbel, 3/488, Buhârî, Sahîh, 6/163.
587 İbn Sa'd, 8/144, Zehebî, Siyer, 2/185.
588 İbn Sa'd, 8/144.

Hz. Ömer'in kızı ve Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi olan Hz. Hafsâ, Hz. Âişe'ye:

"Sen onu kınala! Ben de onun saçını tarayayım!" demiş ve böyle yapmışlardı.

Sonra, bunlardan birisi Esmâ Hatunun yüzünün ve vücudunun güzelliğini kıskanarak, ona:

"Peygamber Aleyhisselam, yanına girdiği kadının:

'Senden Allah'a sığınırım!' demesinden hoşlanır![589]

Sen kral hanedanındansın.

Resûlullah Aleyhisselam senin yanına girip senden hazlanmak isteyince, ondan Allah'a sığın!

O zaman sen kendisinin hoşuna gidersin, makbulü olursun!" diyerek telkinde bulundu.[590]

Peygamberimiz Aleyhisselam ashabıyla birlikte Şavt bahçesine kadar yürüyerek gittiler. Oradaki iki bahçenin yanına eriştikleri zaman, ikisinin arasında oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz şurada oturunuz!" buyurduktan sonra, kendisi, kendisi için getirilmiş olan Esmâ (Ümeyme) Hatunun Şavt'ta konuklandığı eve gitti.

O sırada Esmâ (Ümeyme) Hatunun dadısı da yanında bulunuyordu.[591]

Peygamberimiz Aleyhisselam Esmâ Hatunun yanına girdi.[592] Kapıyı kapattı.[593]

Esmâ Hatuna:

"Kendini bana bağışla!" buyurdu.

Esmâ Hatun:

"Bir kraliçe, kendisini, uydusunu hiç bağışlar mı?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun hırçınlığını yatıştırmak için, elini onun üzerine koymak istedi.[594]

Esmâ Hatun, hoşlanmıyormuş gibi davranarak:[595]

"Senden Allah'a sığınırım!" dedi.[596]

589 İbn Sa'd, 8/144-146, Belâzurî, Ensâb, 1/457, Zehebî, Târîh, 2/185.
590 İbn Sa'd, 8/144-146, Belâzurî, Ensâb, 1/457, Zehebî, Târîh, 2/185, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
591 Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/163-164, Aynî, 20/231.
592 İbn Sa'd, 8/146, Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164.
593 İbn Sa'd, 4/146, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
594 Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
595 Buhârî, Sahîh, 6/164, Aynî, 20/232.
596 İbn Sa'd, 8/146, Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164, Belâzurî, Ensâb, 1/456, Yâkubî, 2/86.

Yüzünü elleriyle kapattı.[597] Gömleğini yüzüne çekti. Peygamberimiz Aleyhisselamdan gizlendi.[598]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Demek sen benden Allah’a sığınıyorsun hâ?!” buyurdu.

Esmâ Hatun sığınma sözünü üç kere tekrarladı.[599]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen pek Büyük bir Makama sığındın![600]

Sen pek Büyük bir Makama sığındın![601]

Sen pek Büyük bir Makama sığındın![602]

Allah’a sığınan emîn olur![603]

Git, ev halkına kavuş!” buyurdu.[604]

Hemen ondan yüzünü çevirdi.[605]

Sahabilerinin yanına vardı ve:

“Ey Ebu Useyd! Râzife denilen beyaz keten kumaşından yapılmış iki elbise giydirip, onu ev halkına götür, kavuştur!” buyurdu.[606]

Ebu Useyd, Peygamberimiz Aleyhisselamın emrini yerine getirdi.[607]

Esmâ Hatun dönüp yanlarına vardığı zaman, kavmi bağrıştılar:

“Sende muhakkak bir yaramazlık var![608]

Senin başına ne felaket geldi?” dediler.

Esmâ Hatun:

“Aldatıldım! (Tuzağa düşürüldüm!)[609] Bana şöyle şöyle denildi” diyerek kendisine söylenilenleri birer birer anlatınca,[610] ev halkı Esmâ Hatuna:

“Sen bizi Araplar içinde teşhir ettin, dillere düşürdün!” dediler.

Esmâ Hatun, Ebu Useydü’s-Sâidî’ye:

597 Belâzurî, Ensâb, 1/458, Yâkubî, 2/86.
598 İbn Sa’d, 8/146, Belâzurî, Ensâb, 1/458 Zehebî, Siyer, 2/185, Aynî, 20/232, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 9/313.
599 Belâzurî, Ensâb, 1/458, Yâkubî, 2/86, Aynî, 20/232.
600 İbn Sa’d, 8/146, Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164, Belâzurî, Ensâb, 1/458.
601 İbn Sa’d, 8/146, Belâzurî, Ensâb, 1/458, Aynî, 20/232, İbn Hacer, 9/313.
602 Belâzurî, Ensâb, 1/458, İbn Abdilberr, 4/1786, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 7/17, Aynî, 20/232.
603 İbn Sa’d, 8/145, Belâzurî, Ensâb, 1/456.
604 İbn Sa’d, 8/145, Belâzurî, Ensâb, 1/456-458, İbn Abdilberr, 4/1786.
605 Belâzurî, Ensâb, 1/456-457, İbn Abdilberr, 4/1786.
606 İbn Sa’d, 8/146, Ahmed b. Hanbel, 3/498, Buhârî, Sahîh, 6/164, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
607 İbn Sa’d, 8/146.
608 İbn Sa’d, 8/146, Belâzurî, Ensâb, 1/457, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
609 İbn Sa’d, 8/146, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
610 İbn Sa’d, 8/146.

"Olan oldu artık! Ben şimdi ne yapayım? Sen bana onu söyle?" dedi.

Ebu Useydü's-Sâidî:

"Sen evinde otur! Mahrem olmayana örtülü bulun!

Resûlullah Aleyhisselamdan sonra, hiçbir talip de seninle evlenmeyi umamaz!

Çünkü, sen Resûlullah Aleyhisselamın kadınlarından, mü'minlerin analarındansındır!" dedi.

Hz. Esmâ; Necd'deki ev halkının yanında, Hz. Osman'ın halifeliği zamanında vefat edinceye kadar oturdu.

Hiçbir yabancıya görünmedi.

Hiçbir talip de, kendisiyle evlenme talebinde bulunamadı.[611]

Hz. Esmâ; Peygamberimiz Aleyhisselama karşı -aldatılarak- yapmış olduğu çirkin hareketinden dolayı:

"Beni 'Sakıyye=bedbaht kadın!' diyerek çağırınız!" derdi.[612]

Yüce Allah ona rahmet ve mağfiret ihsan buyursun!

Alkame b. Mücezziz'in İskelede Oturan Bir Cemaate Gönderilişi

Hicretin 9. yılında, Rebiülâhir ayında,[613] Cüdde (Cidde)[614] Şuaybe iskelesi halkının[615] Habeşlerden bir cemaatin[616] gemiler içinde[617] Mekke yakınlarına kadar[618] geldiklerini gördükleri haberi alınınca, Alkame b. Mücezzizü'l-Müdlicî 300 kişilik askerî bir birlikle yola çıkarıldı.

Mücahidler, denizdeki adaya kadar ilerlediler.[619]

Adada Habeşliler eğleşirlerdi.[620]

Mücahidler adaya çıkmak ve adalılarla karşılaşmak istedikleri sırada[621] çıkan rüzgâr denizi dalgalandırmaya ve kabaran dalgalar kendilerine doğru gelmeye başlayınca, geri dönüp dalgalardan kaçtılar, adaya çıkmaktan vazgeçtiler.[622]

611 İbn Sa'd, 8/146, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
612 İbn Sa'd, 8/146, Zehebî, Siyer, 2/185, İbn Hacer, İsâbe, 4/234.
613 Vâkıdî, Megâzî, 1/7, İbn Sa'd, 2/163, Belâzurî, Ensâb, 1/382.
614 İbn Sa'd, 2/163.
615 Vâkıdî, Megâzî, 3/983.
616 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163, Halebî, 3/222, Zürkânî, 3/49.
617 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, Belâzurî, Ensâb, 1/382.
618 Belâzurî, Ensâb, 1/382.
619 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
620 Diyarbekrî, 2/120.
621 Zürkânî, 3/50.
622 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.

Alkame ve arkadaşları, hiçbir düşmanla karşılaşıp çarpışmadılar.[623]

Medine'ye doğru dönüldüğü ve bazı konak yerlerinde bulunulduğu sırada, mücahidlerden bazıları, ailelerinin yanına daha çabuk dönmek için Alkame'den izin istediler.

Alkame de, onlara izin verdi.[624]

Abdullah b. Huzâfe, dönmekte acele edenler arasında idi.[625]

Alkame onu evlerine çabucak dönmek isteyenlere kumandan tayin etti.

Abdullah b. Huzâfe şakacı bir zâttı.

Abdullah b. Huzâfe'nin arkadaşları, yolun bir kesiminde bulundukları sırada, ateş yakmışlardı.[626] Onunla hem ısınıyorlar, hem de üzerinde yemek pişiriyorlardı.[627]

Abdullah b. Huzâfe, arkadaşlarına:

"Beni dinlemek, bana itaat etmek, size düşen bir vazife değil midir?" diye sordu.

"Evet! Seni dinlemek ve sana itaat etmek bizim vazifemizdir!" dediler.

Abdullah b. Huzâfe:

"Ben size neyi emredersem, onu muhakkak yapar mısınız?" diye sordu.

"Evet! Yaparız!" dediler.[628]

Abdullah b. Huzâfe:

"Öyleyse, ben şu yaktığınız ateşin içine sıçrayıp girmenizi, size kesin bir emirle emrediyorum!" dedi.

Bazıları, arkadaşlarının kendilerini ateşin içine atacaklarını sanarak onları elbiselerinden tutup geri çekmek, kendilerinin ateşe girmelerine engel olmak için ayağa kalktılar.

Bunun üzerine, Abdullah b. Huzâfe:

"Oturun! Ben size şaka yapmıştım!" dedi.

Yerine Getirilmesi Günah Olan Emirlerin Yerine Getirilmemesi Gerektiği

Medine'ye gelinip Abdullah b. Huzâfe'nin işi anlatılınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

623 İbn İshak, İbn Hişam, 4/289, Vâkıdî, Megâzî, 3/983, Belâzurî, Ensâb, 1/382, Diyarbekrî, 2/120.
624 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163.
625 İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
626 İbn İshak, İbn Hişam, 4/289, Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163, İbn Kayyım, 2/227.
627 Vâkıdî, Megâzî, 3/983, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207.
628 İbn İshak, İbn Hişam, 4/289.

"Kim size bir masiyet, günah olan bir şey emrederse, onun bu husustaki emrini dinlemeyiniz! (Yerine getirmeyiniz!)[629]

Eğer ateşe girmiş olsaydınız, Kıyamet gününe kadar onun içinden çıkamazdınız![630]

Allah'a masiyet teşkil eden emirler hakkında, amire itaat etmek yoktur![631]

Amire itaat, ancak meşru olan emirler hakkındadır!" buyurdu.[632]

Hz. Mâriye Hakkındaki Dedikodunun Yersizliğinin Hz. Ali'nin Müşahedesiyle Sabit Oluşu

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Mâriye Hatun Medine'ye geldiği zaman, Hârise binti Numan'ın konağında konuklanmıştı.

Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın kadınlarını kıskandıracak derecede güzeldi. Peygamberimiz Aleyhisselam sık sık onun yanına uğrardı.

Mâriye Hatun, Âliye mevkiindeki Meşrebe'ye taşındığı zaman Peygamberimiz Aleyhisselam oraya da gidip gelmeye başlamış; bu, Peygamberimiz Aleyhisselamın kadınlarının canını sıkmıştı.

Hz. İbrahim'in Mâriye Hatundan doğuşu ise, üzerindeki kıskançlığı büsbütün arttırmıştı.[633]

Peygamberimiz Aleyhisselam, halkın "Onun yanına bir yabancı girip çıkıyor?!" diyerek dedikoduya başladıklarını işitince, Hz. Ali'yi oraya gönderdi.

Hz. Ali, Meşrebe'de tatlısu kuyusunun başında dedikodusu yapılan Kıbtîye (Mısırlı köleye) rastlayıp kılıcını sıyırarak üzerine doğru varınca, Kıbtî elindeki su kırbasını atarak hurma ağacına tırmandı. Korkusundan, üzerindeki atkısı yere düştü. Kendisinin erkeklik uzvunun bulunmadığı, hadım olduğu görüldü!

Hz. Ali hemen kılıcını kınına sokup, Mısırlı uşakta gördüğü şeyi Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gittiğine isabet ettin. Şahit, gaibin göremediğini görür!" buyurdu.[634]

---

629 İbn İshak, İbn Hişam, 4/289, Vâkıdî, Megâzî, 3/983-984, İbn Sa'd, 2/163, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
630 Ahmed b. Hanbel, 1/82, Müslim, 3/1469.
631 Buhârî, Sahîh, 8/135, Müslim, 3/1469, İbn Kayyım, 2/227.
632 Ahmed b. Hanbel, 1/82, Buhârî, Sahîh, 8/135, Müslim, 3/1469, Diyarbekrî, 2/120.
633 İbn Sa'd, 8/12-13.
634 İbn Sa'd, 8/214-215.

Hz. Ali'nin Füls[635] Putunu Yıkmaya Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 9. yılında Rebiülâhir ayında Hz. Ali'yi Ensarın ileri gelenlerinden 150 kişilik askerî bir birlikle Tayyi' kabilesinin putu olan Füls'ü yıkmaya gönderdi.

Mücahidlerin ellisi atlı, yüzü develi idi. Yanlarında siyah bir bayrakla beyaz bir sancak da bulunuyordu.[636]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bayrağı Sehl b. Huneyf'e, sancağı da Cebbar b. Sahrü's-Sülemî'ye verdi.[637]

Baskın yapılacağı zaman, birliğin dağılıp, her taraftan birdenbire baskın yapılmasını emretti.[638]

Füls; Tayyi' kabilesiyle Tayyi'e bağlı olup Selma ve Eca' dağlarında oturanların putu idi.[639] Necd'de, Feyd yakınında bulunuyordu.[640] Eca' dağının göğsünde, tıpkı insan şeklinde olan Füls'e tapılır, hediyeler sunulur, kurbanlar kesilirdi.

Kovulanlar, kovalananlar, onun yanına sığınınca, bırakılırlardı.

Korkanlar, onun yanında emniyet ve selamete kavuşmuş sayılırdı.

Füls'ün bakıcıları, Belvan oğulları idi.

Belvan, Füls'e tapmayı başlatan ilk kişi idi.

Füls'ün en son bakıcısı da, Belvan oğullarından Sayfî adında birisi idi.

Tayyi'; Kehlânî ve Kahtanîlerden gelme kabilelerden olup, cömertliği dillere destan olan Hâtemü't-Tâî Tayyi' kabilesinden idi.

Tayyi' kabilesinin yurtları Yemen'de idi.

Tayyi'ler, Ezdîlerin ardından Hicaz'a gelip Sümeyr'e ve Feyd'e konmuşlar, Eca' ve Selma dağlarını ele geçirmişlerdi.

Hicaz'da, Şam'da ve Irak'ta, ovaları ve dağları dolduran cemaatler haline gelmişlerdi.[641]

Sümeyr, bir dağ;[642] Feyd de Mekke yolunda bir yer olup, Eca' ve Selma dağlarına yakındır.

Feyd ile Vâdi'l-kurâ arası altı geceliktir.[643]

---

635 F, L, S bu üç harfli sözün üç türlü okunuşu vardır:
1. Füls (İbn Esîr, Nihâye, 3/470).
2. Fils (Fîruzâbâdî, 2/246).
3. Fels (Yâkût, 4/273).

636 Vâkıdî, Megâzî, 3/984, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207.

637 Vâkıdî, Megâzî, 3/985.

638 Vâkıdî, Megâzî, 3/984, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.

639 İbn İshak, İbn Hişam, 4/89.

640 İbn Habib, s. 316, İbn Hazm, Cemhere, s. 493.

641 Ebu'l-Münzir, s. 59-60, Yâkût, 4/273.

642 Yâkût, 3/257.

643 Yâkût, 3/282.

Medine'den Yola Çıkış

Atlar yanlara, yedeklere alınıp develere binildi.

Benî Esedlerden Hureys isminde bir zâtın kılavuzluğuyla yola çıkıldı.

Kılavuz, Feyd yolunu tutturdu. Bir müddet ilerledikten sonra:

"Karşılaşmak istediğiniz o kavim ile aranızda tam bir günlük yol vardır. Sizi onlara gündüz götürürsem, onlardan bir cemaati ve çobanlarını baskına uğratabiliriz, ama kabile halkına haber verirler, onlar da etrafa dağılır giderler. Onlardan, istediklerinizi ele geçirmek mümkün olmaz.

Fakat, biz bu günümüzde burada akşama kadar oturalım. Sonra, geceleyin, atlarımızın sırtlarında gidelim.

Sabah karanlığında, onlara birden baskın yapalım" dedi.

Mücahidler:

"Yerinde ve uygun görüş budur!" dediler.

Orada karargâh kurdular; develeri yayılmaya saldılar, yemeklerini pişirdiler.

Çevrelerinde dönüp dolaşmak, çevreyi gözetlemek üzere, Ebu Katâde, Hubab b. Münzir ve Ebu Nâile'yi vazifelendirdiler.

Bunlar, atlarının üzerinde karargâhın çevresini dolaşmaya başladılar.

Eslem adında kara bir uşak yakaladılar.

Ona:

"Sen burada ne yapıyorsun?" diye sordular.

Eslem:

"Yitiğimi arıyorum!" dedi.

Kendisini Hz. Ali'nin yanına getirdiler.

Hz. Ali, ona:

"Sen necisin?" diye sordu.

Eslem:

"Yitik arayıcısıyım!" dedi.

Mücahidler üzerine yürüyünce, Eslem korkup:

"Ben Tayyi' kabilesinden Benî Nebhanlardan bir adamın uşağıyım! Onlar benim bu yerde durmamı bana emrettiler ve:

'Muhammed'in süvarilerini görürsen, acele yanımıza gel, bize haber ver!' dediler.

Ben yakalanıp esir olacağımı bilemedim.

Sizi gördüğüm zaman, onların yanına gitmek istedim. Sonra, kendi kendime:

'Acele etmeyeyim de, adamlarıma sizin sayınızı, süvarilerinizin ve yayalarınızın sayısını açıkça bildiren haberi götüreyim, başıma gelecek musibetten korkmayayım' dedim.

Meğer, ben senin için bağlanmış kalmışım.

Nihayet, gözcüleriniz beni yakaladı!" dedi.

Hz. Ali:

"Arkanda ne varsa, haydi, bize dosdoğru haber ver?" dedi.

Eslem:

"Tayyi' kabilesinin öncülerine, uzun bir gece gidilince erişilebilir!

Sizin süvarileriniz onlara ancak yarın sabah kavuşabilir ve baskın yapabilir!" dedi.

Hz. Ali, arkadaşlarına:

"Siz bu hususta ne görüştesiniz? Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Cebbar b. Sahr:

"Bizim görüşümüz; bütün gece atlarımızın sırtında gitmemiz, yurtlarında o kavimle sabahlayıp, kendilerini gafil iken baskına uğratmamızdır!

Biz geceleyin bu kara uşakla gider, Hureys'i askerle gerimizde bırakırız. İnşaallah, onlar da arkamızdan gelir, kavuşurlar" dedi.

Hz. Ali:

"Yerinde görüş budur" dedi.

Eslem'le birlikte gittiler.

Uşak, bağlı olarak sıra ile süvarilerin terkisinde gidiyor, birinin terkisinden inip diğerinin terkisine biniyordu.

Gündüze erişilip Eslem'in gece yalan söylediği meydana çıkınca, Eslem:

"Ben yolu şaşırdım! Onları arkamda bıraktım!" dedi.

Hz. Ali:

"Nerede yanılmaya başladınsa, dön oraya!" dedi.

Eslem, bir mil veya bir milden fazla geri döndükten sonra:

"Ben yanlış yoldayım!" dedi.

Hz. Ali:

"Biz seni hep hile ve aldatma üzerinde buluyoruz.

Sen ancak Tayyi' kabilesinden bizi uzaklaştırmak istiyorsun!

Getirin şunu! Sen ya bize doğruyu söylersin, ya da senin boynunu vuracağız!" dedi.

Eslem getirilip başının üzerinde kılıç sıyırıldı!

Eslem işin sıkı tutulduğunu, kellesinin uçurulacağını görünce:

"Eğer size doğruyu söylersem bana yararı dokunur mu dersiniz?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Eslem:

"Benim size gördüğünüz şeyi yapmam, Tayyi' halkının bana rastlayacak olanlarından utandığımdan ileri geliyordu.

Kendi kendime:

'Şu kavmi karşılayıp iman edeyim de, sıkılmaksızın ve haksız olmaksızın Tayyi' kabilesi halkının bulundukları yeri kendilerine göstereyim!' demiştim.

Bağlanmam gibi, sizden görmemekliğim gereken şeyi görünce, beni öldüreceksiniz diye korktum. İşte, benim için olan özür, mazeret, bundan ibaret! Artık ben sizi yola çıkarayım!" dedi.

Mücahidler:

"Bize doğru söyle!" dediler.

Eslem:

"Tayyi' kabilesi hemen yakınınızdadır" dedi ve Mücahidlerle birlikte gitti.

Tayyi' kabilesine o kadar yaklaştılar ki; köpeklerin ürümelerini, ağıllarda develerin, davarların kımıldanışlarının seslerini bile işittiler.

Eslem:

"Tayyi' cemaati bir fersah uzaklıktadır" dedi.

Mücahidler, birbirlerine baktılar ve Eslem'e:

"Hâtim hanedanı nerede?" diye sordular.

Eslem:

"Onlar cemaatin ortasındadırlar!" dedi.

Mücahidler, birbirlerine:

"Eğer biz bu kavmi bağırıp korkutursak, onlar da bağrışırlar, birbirlerini korkuturlar, gecenin karanlığı içinde cemaatlerini kaybeder, bizden uzaklaşırlar.

Fakat, biz tanyeri ağarıncaya kadar bekleyelim.

Tanyeri ağaracağı sırada, onlara birden baskın yapalım.

O zaman, birbirlerini haberdar etseler bile, nereyi tutup gittikleri bizden gizli kalmaz.

Bu kavimde, üzerlerine atlayıp kaçacakları atlar yoktur.

Biz ise, atlarımızın üzerinde bulunur, onları takip ederiz!" dediler.

"Yerinde olan görüş, bu işaret edilen görüştür!" diyerek bu şekilde hareket etmeyi benimsediler.[644]

Mücahidler, tanyeri ağarırken, birliklerini her taraftan saldıracak şekilde dağıtıp Hâtim ailesinin konak yerine birden baskın yaptılar.[645] Öldürülenler öldürüldü, esir edilenler de esir edildiler.

Mücahidlere, Tayyi'lerden hiçbiri gizli kalmadı.[646]

Adiyy b. Hâtim'in Medine'de bulunan casusu Hz. Ali'nin Tayyi'lere doğru çıkıp gittiğini bildirince,[647] Adiyy b. Hâtim Şam'a kaçmış bulunuyordu.[648]

Tayyi' kabilesinden alınan esirler, içlerinde Adiyy b. Hâtim'in kızkardeşi Seffâne de bulunduğu halde, bir köşeye ayrıldı.

İğtinam edilen deve ve davarlar da biraraya toplandı.

Esirlerin üzerine Ebu Katâde, ganimet hayvanları vesaire üzerine de Abdullah b. Atîku's-Sülemî memur edildi.[649]

Füls Putunun Yıkılışı ve Tahrip Edilişi

Hz. Ali ve arkadaşları, Füls putunun yanına varıp onu yıktılar ve tahrip ettiler.

Füls'ün deposunda; Rebu, Mıhzem ve Yemânî adlarında üç kılıçla üç zırh gömlek bulundu.[650]

Kılıçlardan ilk ikisi Hâris b. Ebi Şimr el-Gassânî tarafından Füls putuna hediye edilmiş,[651] Füls'ün üzerine asılmıştı.[652]

Mücahidler, Tayyi'lerin yurdundan ayrılarak, Rekek'te konakladılar.[653]

644 Vâkıdî, Megâzî, 3/984-987.
645 İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
646 Vâkıdî, Megâzî, 3/987.
647 Vâkıdî, Megâzî, 3/988.
648 İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
649 Vâkıdî, Megâzî, 3/987-988, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227-228.
650 Vâkıdî, Megâzî, 3/988, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207.
651 Ebu'l-Münzir, s. 61-62, Taberî, Târîh, 3/148.
652 İbn Esîr, Kâmil, 2/285.
653 Vâkıdî, Megâzî, 3/988, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207.

Rekek; Tayyi'lerin iki dağından birisi olan Selma dağının bir mahallidir.[654]

Hz. Ali orada kılıçları geleneğe göre Safiyy (başkumandan hakkı) olarak Peygamberimiz Aleyhisselama ayırdıktan ve ganimetlerin beşte birini de çıkardıktan sonra -Hâtim ailesini taksim dışında tutup- ganimet malları ve esirlerin beşte dördünü mücahidler arasında bölüştürdü.

Medine'ye geldiler.[655]

Adiyy b. Hâtim'in Şam'a Kaçışı ve Yanına Gelen Kızkardeşiyle Görüşüp Müslüman Olmaya Niyetlenişi

Adiyy b. Hâtim der ki:

"Araplar arasında, Resûlullah Aleyhisselamın ismini eşittiği zaman, benim hoşlanmadığım kadar hoşlanmayan bir kimse yoktu.

Ama, ben şerefli bir kimse idim. Hıristiyandım. Kavmimin içinde, ganimetlerin dörtte birini alırdım. İçimden, Hıristiyanlık dinine bağlı bulunuyordum. Kavmimin kralı idim. Krallara yapılan şey, bana da yapılırdı.

Resûlullah Aleyhisselamın zuhur ettiğini işitince, hoşlanmadım.

Benim Araplardan bir uşağım vardı, develerimi yayardı.

Ona:

'Sen develerimden semiz ve uysal olanlarını hazırla, benim yanımda tut!

Muhammed'in askerlerinin bu beldelere ayak bastığını işitir işitmez, bana haber ver!' dedim.

Öyle yaptı. Bir sabah yanıma geldi ve:

'Ey Adiyy! Muhammed'in süvarileri seni sardığı zaman ne yapacak idiysen, şimdi onu hiç durmadan yap!

Çünkü, ben bayraklar görüp onların kimler olduğunu sordum.

'Bu, Muhammed'in askerleridir, dediler' dedi.

Ona:

'Develerimi hemen yanıma getir!' dedim.

Yanıma getirince, onlara ailemi ve oğlumu bindirdim.

Kendi kendime:

'Şam'daki dindaşlarımın yanına varır, kavuşurum!' dedim.

Cevşiye'ye doğru çıkıp gittim.

Hâtim'in kızını (kızkardeşimi) arkamda, kabilemin yanında bıraktım.

---

654 Yâkût, 3/64.

655 Vâkıdî, Megâzî, 3/988, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207-208, İbn Kayyım, 2/227-228.

Şam'a varıp orada oturdum.

Benden sonra, Resûlullah Aleyhisselamın süvarileri gelip baskın yapmışlar, esir ettikleri kimseler arasında, Hâtim'in kızını (kızkardeşimi) da esir etmişlerdi.

O, Tayyi' kabilesi esirleriyle birlikte, Resûlullah Aleyhisselama götürülmüştü.

Resûlullah Aleyhisselam, benim Şam'a kaçtığımı işitmişti."[656]

Hâtim'in kızı Seffâne, Mescidin kapısında bir odaya[657] konulmuştu.[658] Kendisi vakarlı, onurlu ve akıllı bir kadındı.

Resûlullah Aleyhisselam onun yanına uğradı.

Seffâne ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Baba öldü. Ziyaretçi ortadan kayboldu. Sen beni bağışlayıp serbest bırak! Allah da seni bağışlasın!" dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

"Senin ziyaretçin kim?" diye sordu.

Seffâne:

"Adiyy b. Hâtim!" dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

"Demek, o Allah ve Resûlünden kaçtı!" buyurduktan sonra gitti ve Seffâne'yi kendi haline bıraktı.

Ertesi gün, Seffâne'nin yanına tekrar uğradı.

Seffâne, Resûlullah Aleyhisselama önce söylemiş olduğu sözü tekrarladı.

Resulullah Aleyhisselam, üçüncü gün, Seffâne'nin yanına yine uğradı.

Seffâne, Resûlullah Aleyhisselamın kendisini serbest bırakacağından umudunu kesmiş bir halde, oturup duruyordu.

Ali b. Ebu Talib de, Resûlullah Aleyhisselamın arkasında idi.

Seffâne'ye:

"Kalk da, Resûlullah Aleyhisselamla konuş!" diye işaret edince, Seffâne ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Baba öldü! Ziyaretçi de ortadan kayboldu!

Sen beni bağışlayıp serbest bırak! Allah da seni bağışlasın![659]

---

656 İbn İshak, İbn Hişam, 4/225, Taberî, Târîh, 3/237, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63-64, İbn Seyyid, 2/237, İbn Kayyım, 2/228.

657 Veya Remle binti Hâris'in konağına (Vâkıdî, Megâzî, 3/988).

658 İbn İshak, İbn Hişam, 4/226, Taberî, Târîh, 3/149.

659 İbn İshak, İbn Hişam, 4/226, Vâkıdî, Megâzî, 3/989, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Seyyid, 2/237-238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64, İbn Kayyım, 2/228.

Yâ Muhammed! Beni serbest bırakmayı uygun görmez misin?

Benim Arap kabileleri içinde kavmimin seyyidinin kızı olduğumu bilmiyor musun?!

Benim babam aileleri korur, esirlerin esaret bağlarını çözer, açları doyurur, çıplakları giydirir, konukları ağırlar, yemekler yedirir, selamlaşmayı yayar, dileyicilerin dileklerini reddetmezdi.

İşte, ben o Hâtimü't-Tâî'nin kızıyım!" dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

"Ey kadın! Bunlar, gerçekten mü'minlerin sıfatlarıdır.

Keşke baban Müslüman olsaydı da, onu rahmetle ansaydık![660]

Ben senin istediğin şeyi yapacağım! Sen gitmek için acele etme!

Kavminden seni yurduna ulaştıracak, senin için güvenilir kişiler buluncaya kadar, bekle! Bulduğun zaman, bana haber ver!" buyurdu.[661]

Seffâne Müslüman oldu. Müslümanlığını İslâm amelleriyle güzelleştirdi.[662] Seffâne; Beliyy veya Kudâalardan bir bölük süvari gelinceye kadar, Medine'de oturdu.

Şam'a gidip kardeşi Adiyy b. Hâtim'i getirmek istiyordu.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına geldi ve:

"Yâ Rasûlallah! Kavmimden bazı kişiler gelmişlerdir. Kendileri, benim için, güvenilir ve beni yurduma ulaştırır kişilerdir" dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, Seffâne'ye giyimlik, binit ve yol azığı verdi.

Seffâne adamlarıyla birlikte yola çıktı ve Şam'a vardı.

Adiyy b. Hâtim der ki:

"Vallahi, ben ailemin içinde oturuyordum.

Bir de ne göreyim?! Deve üzerinde, hevdeç içinde bir kadın, bana doğru yönelmiş, geliyordu!

Kendi kendime:

'Bu, Hâtim'in kızı olmasın?! Odur! Odur!' dedim.

Gelip yanımda durunca, bana:

'Ey kardeşlik bağını koparan zâlim!

Sen karını ve oğlunu bindirip gittin de, babandan kalan bir haremini geride bıraktın değil mi?!' diyerek çıkıştı.

---

660 Halebî, 3/224.
661 İbn İshak, İbn Hişam, 4/226, Taberî, Târîh, 3/149.
662 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/143.

Kendisine:

'Ey kızkardeşim! Sen bana iyi sözlerden başkasını söyleme!

Vallahi, benim sana karşı ileri sürebileceğim bir sözüm yok!

Ne yazık ki, ben dediğin şeyi yapmışımdır!' dedim.

Sonra, deveden indi ve yanımda kaldı.

Kendisi, akıllı bir kadındı.

Ona:

'Şu zât (Muhammad Aleyhisselam) hakkındaki görüşün nedir?' diye sordum.[663]

'Vallahi, hemen onun yanına varmanı uygun görürüm!

Eğer kendisi gerçekten peygamberse, ona tâbi olmakta başkalarını geçmen, senin için bir fazilet ve üstünlük olur!

Eğer bir hükümdarsa, onun sayesinde, Yemen'deki saltanatını kaybetmez, hor ve hakîr bir duruma düşmezsin!

Artık, karar vermek sana aittir, sana!' dedi.

Kendisine:

'Vallahi, yerinde olan görüş budur!' dedim."[664]

Habeş Necaşî'si Ashama'nın Vefat Edişi ve Kendisi İçin Gıyâbî Olarak Medine'de Cenaze Namazı Kılınışı

Habeş Necaşî'si Ashama; Hicretin 9. yılında, Recep ayında vefat etti.[665]

Peygamberimiz Aleyhisselam; arada acısu denizi bulunduğu ve karadan da günlerce gidilecek yerde olduğu halde,[666] Necaşî'nin vefatını, vefat ettiği gün ashabına haber verdi, duyurdu[667] ve:

"Arzınızın dışında vefat eden kardeşinizin cenaze namazını kılınız!" buyurdu.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Kimdir o?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

663 İbn İshak, İbn Hişam, 4/225-226, Taberî, Târîh, 3/149.

664 İbn İshak, İbn Hişam, 4/226-227, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Esîr, Kâmil, 2/285-286, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.

665 Taberî, Târîh, 3/154, Süheylî, 3/262, Zehebî, Siyer, 1/318, İbn Hacer, İsâbe, 1/109, Diyarbekrî, 2/139.

666 İbn Hazm, Cevâmi, s. 11.

667 Mâlik, 1/226, Abdurrezzak, 3/479, Buhârî, Sahîh, 2/71, İbn Hazm, Cevâmi, s. 30, Süheylî, 3/262.

"Necaşî Ashama'dır![668] Bugün, Allah'ın salih kulu Ashama vefat etti![669] Kardeşiniz için Allah'tan mağfiret dileyiniz!" buyurdu.[670]

Ashabıyla birlikte namazgâha[671] veya Bakiyy kabristanına gitti.[672]

Ashaba:

"Geliniz! Arkamda saf olunuz!" buyurdu.[673]

Ashab, Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasında saf oldular.[674]

Necaşî'nin Habeş ülkesindeki tabutu, Peygamberimiz Aleyhisselama görününceye kadar, yukarı kalktı.[675]

Rivayete göre; aradaki engeller kalkarak, sahabiler de onun tabutunu gördüler.[676]

Peygamberimiz Aleyhisselam ileri doğru vardı.[677] Cenaze üzerine kıldığı namaz gibi,[678] Necaşî'nin namazını da dört tekbirle kıldırdı.[679] Onun için Allah'tan mağfiret diledi.[680]

Sonradan gelen haberler, Necaşî'nin cenaze namazı kılındığı gün vefat etmiş olduğunu doğrulamıştır.[681]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Necaşî'den başka hiç kimse için, gıyâbî olarak cenaze namazı kıldırmamıştır.

Sanıldığına göre, bu, Necaşî'nin Hıristiyanlar arasında vefat etmiş, yanında da kendisi için cenaze namazı kılacak bir kimse bulunmamış olmasından ileri gelmişti.[682]

Peygamberimiz Aleyhisselam Necaşî için cenaze namazı kılınmasını emrettiği zaman, münafıklar:

"Şu bir yabancı olan Necaşî'ye mi cenaze namazı kılmamızı emrediyor?!" diyerek, nifaklarını belli ettiler.[683]

---

668 Ahmed b. Hanbel, 3/400, 4/7.
669 Ahmed b. Hanbel, 3/319, Buhârî, Sahîh, 4/246, Müslim, 2/657.
670 Ahmed b. Hanbel, 4/363, Buhârî, Sahîh, 4/246, Müslim, 2/657.
671 Mâlik, 1/226, Ahmed b. Hanbel, 2/438-439, Ebu Dâvud, 3/212.
672 İbn Mâce, 1/490, İbn Hazm, Cevâmi, s. 30.
673 Ahmed b. Hanbel, 3/295.
674 Ahmed b. Hanbel, 3/295, İbn Mâce, 1/490.
675 Süheylî, 3/262.
676 Diyarbekrî, 2/139.
677 İbn Mâce, 1/490.
678 Ahmed b. Hanbel, 2/529.
679 Mâlik, 1/226-227, Abdurrezzak, 3/479, Ahmed b. Hanbel, 2/289, 438-439, Buhârî, Sahîh, 2/71, Müslim, 2/657, Ebu Dâvud, 3/212.
680 İbn İshak, İbn Hişam, 1/365, Zehebî, Târîh, 1/316, İbn Kesîr, Bidâye, 3/77.
681 İbn Hazm, Cevâmi, s. 11.
682 Zehebî, Târîh, 1/306, İbn Kesîr, Bidâye, 3/78.
683 Süheylî, 3/262, İbn Hacer, İsâbe, 1/109.

Necaşî'nin Kabrinde Bir Nurun Görünüşü

Rivayete göre; Necaşî vefat edip gömüldüğü zaman, kabrinin üzerinde bir nur görünmüş durmuştur![684]

Habeş Necaşî'si Ashama'nın Ülkesine Sığınan Müslümanları Barındırışı, Koruyuşu ve Müslüman Oluşu

Habeş Necaşî'si Ashama; ülkesine sığınan Muhacirler arasında bulunan Hz. Cafer'le görüştükten ve ondan İslâmiyet ve Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında bilgi aldıktan sonra:

"Ben şehadet ederim ki; o, kendisini İncil'de yazılı bulduğumuz Resûlullahtır.

O, geleceğini İsa b. Meryem'in müjdelediği resûldür!

Siz, ülkemde nereyi isterseniz, orada konaklayınız!

Vallahi, ben onunla aynı ülkede olsaydım, yanına gider, onun ayakkabılarını taşır, ayaklarını yıkardım!" diyerek Hıristiyanlığı bırakıp Müslüman olmuş ve fakat kavminin tepkisinden çekindiği için bunu gizli tutmuş, açıklamamıştı.[685]

Necaşî; Mekkeli müşriklerin işkencelerine dayanamayarak Habeş ülkesine sığınan Muhacirlerin cezalandırılmak üzere geri çevrilmeleri için yapılan istekleri ve verilen rüşvetleri reddedip onları Hicretin 7. yılına kadar ülkesinde barındıran, ağırlayan ve Peygamberimiz Aleyhisselamın isteği üzerine gemilere bindirip Medine'ye yollayan, adaletli, hamiyetli bir kraldı.[686]

Kendisi, Müslümanlığını gizli tutan ve hicret etmeyen sahabilerden sayıldığı gibi; Peygamberimiz Aleyhisselamla bizzat görüşemediğine göre de, Tâbiînden sayılmıştır.[687]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Hicretin 9. yılında,[688] Peygamberimiz Aleyhisselam, zevcelerinin kendisine karşı takındıkları bazı uygunsuz tutum ve davranışlarından dolayı, bir ay yanlarına uğramamaya yemin etmişti.[689]

---

684 İbn İshak, İbn Hişam Sîre, 1/364, İbn Cevzî, 2/736, İbn Esîr, Kâmil, 2/82, Zehebî, Siyer, 1/308, 315, İbn Kesîr, Bidâye, 3/77, İbn Hacer, İsâbe, 1/209.

685 İbn Hazm, Cevâmi, s. 30, İbn Kesîr, Bidâye, 3/69.

686 İbn İshak, İbn Hişam, 1/344-362, İbn Sa'd, 1/203-204, 207, İbn Esîr, Kâmil, 2/76-81, İbn Seyyid, 1/115-120, İbn Kesîr, Bidâye, 3/67-77.

687 Zehebî, Siyer, 1/306.

688 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/30, Semhûdî, 1/316, Diyarbekrî, 2/122.

689 Ahmed b. Hanbel, 6/33, Buhârî, Sahîh, 2/229, Müslim, 2/763.

Peygamberimiz Aleyhisselamın inzivaya çekildiği sıradaki zevceleri:

1. Hz. Âişe binti Ebi Bekr,
2. Hz. Hafsâ binti Ömer,
3. Hz. Safiyye binti Huyey,
4. Hz. Sevde binti Zem'a,
5. Hz. Ümmü Habibe binti Ebu Süfyan,
6. Hz. Ümmü Seleme binti Ebu Ümeyye,
7. Hz. Zeyneb binti Cahş,
8. Hz. Meymûne binti Hâris,
9. Hz. Cüveyriye binti Hârisü'l-Mustalakî idi.[690]

Ümmü'l-Cülendah gibi bazı münafık kadınlar da, Peygamberimiz Aleyhisselamın kadınları ile düzenini bozmaya çalışmaktan geri durmuyorlardı.[691]

---

690 Taberî, Tefsîr, 21/157, Hâzin, 3/464, Aynî, 19/117.

691 İbn Hacer, İsâbe, 4/437.

Üçüncü Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ZEVCELERİNDEN BİR AY İNZİVAYA ÇEKİLİŞİ

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ZEVCELERİNDEN BİR AY İNZİVAYA ÇEKİLİŞİ

Peygamberimiz Aleyhisselamdan Zevcelerinin İstedikleri Şeyler

Zevcelerinin Peygamberimiz Aleyhisselamdan istedikleri:

a) Dünya yaşantısı ve geçim bolluğu,[1]

b) Giyim kuşam,[2]

c) Dünya mutluluğu,[3]

d) Bol nimetler içinde gösterişli yaşantı idi.[4]

Deniliyor ki; Peygamberimiz Aleyhisselamın zevceleri bir gün biraraya gelerek:

"Biz Peygamber Aleyhisselamdan başkasıyla evli olsaydık, herhalde bizim de itibarımız, elbiselerimiz ve ziynetlerimiz olurdu!" diyecek kadar ileri gittiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamdan her biri birtakım şeyler istediler.

Bu cümleden olarak:

1. Hz. Ümmü Seleme, damgalı kumaştan yapılmış kısa bir elbise,

2. Hz. Meymûne, pahalı Yemen kumaşından yapılmış, altlı üstlü iki parça elbise (etek, ceket),

3. Hz. Zeyneb, Yemen kumaşından yapılmış bir elbise,

4. Hz. Ümmü Habibe, ak bezden yapılmış pamuklu bir elbise,

---

1 Taberî, Tefsîr, 21/156, Neysabûrî, Esbâbu'n-nüzûl, s. 240.
2 Zemahşerî, 3/258.
3 Nesefî, 3/301.
4 Beyzâvî, 2/243-244.

5. Hz. Hafsâ, Mısır işi bir elbise,

6. Hz. Cüveyriye, bir başörtüsü,

7. Hz. Sevde, Hayber kadifesi istemiş;

Hz. Âişe bir şey istememişti.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Muhammed'in ev halkının rızkını, yetecek kadar ver!" diyerek dua etmiş bulunuyordu.[6]

Kendisi, Medine'ye gelişinden Rabbine kavuşuncaya kadar, üç gün arka arkaya doyasıya buğday ekmeği bile yemediği gibi, ev halkının da ardarda iki-üç gün doyasıya arpa ekmeği yedikleri olmamıştır.

Bazan, bir ay ateş yakmadan dururlar da,[7] ocaklarının tüttüğü görülmezdi.[8]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın zevceleri iki gruba ayrılmışlardı.

Gruplardan birisinde:

1. Hz. Âişe,

2. Hz. Hafsâ,

3. Hz. Safiyye,

4. Hz. Sevde,

Diğer grupta da:

1. Hz. Ümmü Habibe,

2. Hz. Ümmü Seleme,

3. Hz. Zeyneb,

4. Hz. Meymûne,

5. Hz. Cüveyriye bulunuyordu.[9]

Hz. Âişe ile Hz. Hafsâ, Peygamberimiz Aleyhisselama karşı birbirlerini desteklemekte, birbirlerine arka çıkmakta idiler.[10]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Hafsâ'ya bir sırrı söylediği ve gizli tutmasını da sıkı sıkı tenbih eylediği halde, o bunu Hz. Âişe'ye söylemişti.

Bu hadise de, Kur'ân-ı Kerîm'de şöyle açıklandı:

---

5 Aynî, 19/117.
6 Ahmed b. Hanbel, 2/446, Müslim, 4/2281, Tirmizî, Sünen, 4/580, İbn Mâce, 2/1387.
7 Müslim, 4/2281-2282.
8 Ahmed b. Hanbel, 6/237.
9 Buhârî, Sahîh, 3/132.
10 Buhârî, Sahîh, 6/69, 70, 71.

“Hani, Peygamber, kadınlarından birine gizli bir şey söylemişti de, o kadın bunu haber vermiş; Allah da Peygamberine açıklayınca, Peygamber, bunun ancak bir kısmını ona bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti.

Peygamber bunu kendisine söyleyince, kadın:

‘Bunu sana kim haber verdi?’ diye sordu.

Peygamber de:

‘Bana, herşeyi bilen, herşeyden haberi olan Allah haber verdi!’ dedi.[11]

Bazı rivayete göre; Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Hafsâ’ya, kendisinden sonra Hz. Ebu Bekir’in, ondan sonra da Hz. Ömer’in halife olacağını haber vermişti.[12]

Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselama indirdiği âyette, Peygamberimiz Aleyhisselama karşı birbirlerini destekleyen Hz. Âişe ile Hz. Hafsâ’yı şöyle uyardı:

“Eğer her ikiniz de Allah’a tevbe ederseniz, ne âlâ!

Gerçekten, sizin kalbleriniz kaymıştır.

Yok! Onun aleyhinde birbirinize arka olursanız, hiç şüphesiz, Allah bizzat onun yardımcısıdır!

Cebrail de, mü’minlerin salih olanları da, bunların ardından bütün melekler de, ona yardımcıdır.”[13]

Hz. Âişe der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam, tatlıyı ve balı severdi.

İkindi namazını kılıp dönünce, kadınlardan birinin yanına varırdı.

Hafsâ’nın odasına varıp onun yanında her zamanki kalışından daha çok kalınca,[14] kıskandım.[15]

Resûlullahın Hafsâ’da bu kadar kalışının sebebini sordum.

Hafsâ’ya kavminden bir kadın küçük bir tulum bal hediye etmiş, o da bu baldan şerbet yapıp Resûlullaha içirmiş!

Kendi kendime:

‘Biz de, vallahi, ona bir tedbir düşünürüz!’ dedim.

Bunu Sevde binti Zem’a’ya anlattım ve dedim ki:

‘Resûlullah yakında senin yanına gelecektir. Yanına gelince, ona:

---

11 Tahrim: 3.
12 Râzî, 30/43, Beyzâvî, 2/486, İbn Kesîr, Tefsîr, 4/390.
13 Tahrim: 4.
14 İbn Sa’d, 8/85, Ahmed b. Hanbel, 6/59, Buhârî, Sahîh, 6/167, Müslim, 2/1101.
15 Buhârî, Sahîh, 6/167.

'Yâ Rasûlallah! Megâfir mi yedin?' dersin.

O, sana:

'Hayır!' diyecektir.

Bunun üzerine, sen ona:

'Ya bu koku nedir?' dersin.

[Resûlullah Aleyhisselam, üzerinde böyle ağır koku bulunmasından hiç hoşlanmazdı.]

Tabiî ki, sana:

'Hafsâ bana bir bal şerbeti içirmişti!' diyecektir.

Sen de o zaman:

'Demek o balın arısı urfut[16] ağacından yayılmış, bal toplamış!' dersin.

Ona ben de böyle diyeceğim!'

Safiyye'ye de:

'Ey Safiyye! Sen de ona böyle dersin!' dedim.

Sevde:

'Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki; Resûlullah Aleyhisselam yanıma geldiğinde, ey Âişe, söylememi istediğin sözü, senden korktuğum için, Resûlullah Aleyhisselam daha kapıda iken, neredeyse söyleyiverecektim!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam yanına gelince, Sevde:

'Yâ Rasûlallah! Megâfir mi yedin?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Hayır!' buyurdu.

Sevde:

'Ya bu koku nedir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Hafsâ bana bir bal şerbeti içirmişti' buyurdu.

Sevde:

'Demek ki, o balın arısı urfut ağacından yayılmış, bal toplamış' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam benim yanıma geldiği zaman, ben de kendisine böyle söyledim.

Sonra, Safiyye'nin yanına vardı.

---

16 Urfut; talh diye anılan bir ağaçtır (İbn Esîr, Nihâye, 3/218). Büyük dikenli mugaylan ağaçları cinsindendir (Fîruzâbâdî, 2/287). Bu ağaçtan, tatlı ve fakat kokulu bir zamk çıkar. Balarısı o ağaçtan yayılırsa, kokusu bala siner (İbn Esîr, Nihâye, 3/218).
Urfut ağacının tatlı ve fakat pis kokulu zamkına da, megâfir denir (Aynî, 20/245).

O da bunun gibi söyledi.

Resûlullah Aleyhisselam Hafsâ'nın yanına varınca, Hafsâ:

'Yâ Rasûlallah! Sana şu bal şerbetinden yine içireyim mi?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Hayır! Artık onun bana gereği yok!' buyurdu.

Hafsâ, bana:

'Sübhânallah! Vallahi, onu bal şerbetinden mahrum ettin!?' dedi.

Ben de, ona:

'Sus, sesini çıkarma!' dedim."[17]

Hz. Âişe, Hafsâ'ya karşı yaptığı bu işin açığa çıkmasından korktu.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevceleri, gerek birtakım dünyalıklar isteyip durmalarıyla, gerek birbirlerini kıskanmalarıyla, Peygamberimiz Aleyhisselamı üzmüşlerdi.[19]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, kadınlarının odalarından ayağını çekip, Meşrebe diye anılan çardakta 29 gece yalnız başına oturdu.[20]

Sabah akşam, yemeğini orada tek başına yedi.[21]

Peygamberimiz Aleyhisselam, evvelce, attan hurma kütüğü üzerine düşüp sağ yan bacağı sıyrıldığı zaman da[22] Meşrebe'ye çekilmişti.[23]

Sahabileri kendisini orada ziyaret etmişler, Peygamberimiz Aleyhisselam orada oturarak namaz kılmış ve kıldırmıştı.[24]

Kadınlarından bir aylık inzivasını da bu Meşrebe'de geçirdi.

Burası, Peygamberimiz Aleyhisselama,[25] Hz. Âişe'ye aitti.[26]

Hz. Ömer der ki:

"Vallahi, biz Cahiliye çağında kadınları hiçbir işte hesaba almazdık.

Yüce Allah onlar hakkında indirdiğini indirinceye ve kendilerine verdiği payı verinceye kadar,[27] biz Kureyş cemaati, kadınlara hakim durumda bir kavim idik.

---

17 İbn Sa'd, 8/85, Ahmed b. Hanbel, 6/59, Buhârî, Sahîh, 6/167 Müslim, 2/1101-1102.
18 Aynî, 20/245, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 9/333.
19 Zemahşerî, 3/258, Nesefî, 3/301, Hâzin, 3/464.
20 Buhârî, Sahîh, 7/230.
21 Halebî, 3/406.
22 Ahmed b. Hanbel, 3/110, Buhârî, Sahîh, 1/100, Ebu Dâvud, 1/164.
23 Buhârî, Sahîh, 1/100, Ebu Dâvud, 1/164.
24 Ahmed b. Hanbel, 1/110, 3/200, Buhârî, Sahîh, 1/100, Ebu Dâvud, 1/164.
25 Ahmed b. Hanbel, 1/200, Buhârî, Sahîh, 1/100.
26 Ebu Dâvud, 1/164.
27 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1108.

Medine'ye geldiğimiz zaman, orada bir kavim bulduk ki, kadınları onlara hakim bulunuyor.

Nihayet, bizim kadınlarımız da, onların kadınlarından öğrenerek, bize tahakküme başladılar.

Medine'deki evim, Avâlî mevkiinde Benî Ümeyye b. Zeyd mahallesinde idi.

Bir gün[28] bir iş üzerine kendi kendime düşünürken, karım işe karışarak 'Şöyle şöyle yapsana?' dedi.[29]

Onun böyle işime karışmasından, bana itirazımsı karşılık vermesinden hoşlanmadım, kızdım, kendisini azarladım:[30]

'O iş seni ne ilgilendirir?! Benim yapmak istediğim bir işte sen hangi hakla bana teklifte bulunmaya kalkışıyorsun?!' dedim.

Karım:

'Şaşılır sana ey İbn Hattab! Sen kendine itirazımsı karşılık verilmesinden hoşlanmıyor,[31] beni azarlıyorsun ama, vallahi Peygamber Aleyhisselamın kadınları bile ona itirazımsı karşılık veriyor, söyleniyorlar.

Hem onlardan herhangi biri, o gün, geceye kadar, kendisinin yanına da uğramıyor.[32] Hatta, senin kızın bile Resûlullah Aleyhisselama itirazımsı karşılık veriyor, sesleniyor da, Resûlullahın o gününü öfkeli geçirtiyor!' dedi.[33]

İçimden:

'Onlardan, bunu yapan kadın, muhakkak hüsrana uğrar!' dedim.[34]

Hemen kalkıp yerime vardım. Ridamı üzerime aldım, yola çıktım. Hafsâ'ya kadar gittim.

Ona:

'Ey kızcağızım![35] Sen Resûlullah Aleyhisselama itirazımsı karşılık veriyor, söyleniyor,[36] hatta kendisinin o gününü öfkeli geçirtiyormuşsun, öyle mi?' diye sordum.[37]

Hafsâ:

28 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1111, Tirmizî, Sünen, 5/421.
29 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1108.
30 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
31 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1108.
32 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1111.
33 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1108, Tirmizî, Sünen, 5/421.
34 Tirmizî, Sünen, 5/421.
35 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109.
36 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109, Tirmizî, Sünen, 5/421.
37 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109, Tirmizî, Sünen, 5/422.

'Evet! Vallahi, hepimiz ona karşılık verir, söyleniriz!' dedi.[38]

'Sizlerden herhangi birinizin o gün geceye kadar Resûlullah Aleyhisselamın yanına uğramadığı da oluyor mu?' diye sordum.

'Evet!' dedi.

'İçinizden her kim böyle yaparsa, muhakkak o hüsrana düşer![39]

Ey kızcağızım! Bilirsin ki; ben seni Allah'ın azabından ve Resûlünün gazabından sakındırır dururum.[40]

Herhangi biriniz, Allah'ın kendisine Resûlünün gazabından dolayı gazab etmeyeceğinden emin mi bulunuyor?

Allah'ın gazab ettiği ise helâk olur gider.

Sen sakın Resûlullah Aleyhisselama karşı itiraz yollu karşılık verme, söylenme!

Kendisinden de bir şey istemeye kalkma!

Neye ihtiyacın olursa, onu benden iste![41]

Ey kızcağızım![42] Sakın şu komşun[43] -arkadaşın- olan Âişe'nin senden daha güzel ve Resûlullaha senden daha sevgili olması dolayısıyla nazlanması, itiraz yollu karşılık vermesi seni aldatmasın!' dedim.[44]

Resûlullah Aleyhisselama karşı böyle cephe aldıkları zaman, Resûlullahın kadınlarına:

'Eğer o sizi boşayacak olursa, onun Rabbinin ona sizin yerinize sizden daha hayırlılarını vermesi memuldür' dedim.[45]

Hafsâ'nın yanından ayrılıp, akrabam olan Ümmü Seleme'nin yanına vardım. Ona da, söyleyeceklerimi söyledim.

Ümmü Seleme:

'Şaşarım sana ey İbn Hattab! Sen herşeye girdin, karıştın durdun!

Resûlullah Aleyhisselamla kadınları arasına da girmek istiyorsun?!' dedi.

Bu söz beni öyle bir tutuş tuttu ki, içimde duyduğum endişe ve üzüntüden bir kısmını kırdı, dağıttı.[46]

38 Ahmed b. Hanbel 1/33, Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109.
39 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1111, Tirmizî, Sünen, 5/422.
40 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109.
41 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1111, Tirmizî, Sünen, 5/422.
42 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109.
43 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1109.
44 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109, Tirmizî, Sünen, 5/422-423.
45 Buhârî, Sahîh, 6/71.
46 Buhârî, Sahîh, 6/69, Müslim, 2/1109.

Ensardan bir komşumla birlikte Benî Ümeyye b. Zeydlerin yurdunda otururdum.[47] Resûlullah Aleyhisselamın yanına bu komşumla nöbetleşe inerdik. Bir gün o iner, bir gün ben inerdim. Ben, indiğim zaman, o gün vahiy vesairenin haberini komşuma getirirdim. O indiği zaman da, böyle yapardı.[48]

O sırada, Gassan hükümdarlarından birinin üzerimize yürümek istediğini ve bizimle savaşmak için atlarını nallatmakta olduklarını haber almıştık.[49]

Yüreklerimiz, onların endişesiyle dolu bulunuyordu.[50]

Arkadaşım iniş nöbeti günlerinden birinde idi ki,[51] yatsı vakti bana geldi.[52] Birdenbire kapımı hızlı hızlı çalmaya,[53] 'Aç! Aç!'[54] diyerek seslenmeye başladı.[55]

Çok korktum. Hemen yanına çıktım.

Bana:

'Çok büyük bir hadise oldu!' dedi.[56]

'Nedir o hadise?[57] Yoksa Gassanlar mı geldi?' dedim.

Arkadaşım:

'Hayır! Ondan daha büyük, daha ağır![58]

Resûlullah Aleyhisselam kadınlarından inzivaya çekilmiş![59] Kadınlarını boşamış!' dedi.[60]

İçimden:

'Hafsâ ile Âişe'nin burnu sürtüldü! Hafsâ hüsrana uğradı!

Ben zaten böyle bir şey olacağını zan ve tahmin edip duruyordum!' dedim."[61]

Hz. Ömer, bu haberi alınca başına toprak saçmış ve:

"Allah, Ömer'i ve kızını ayıplamaz mı?" demişti.[62]

Hz. Ömer, hadiseyi anlatmaya devamla şöyle der:

---

47 Buhârî, Sahîh, 1/31, Tirmizî, Sünen, 5/461.
48 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Buhârî, Sahîh, 1/31, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
49 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112.
50 Buhârî, Sahîh, 6/70.
51 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Buhârî, Sahîh, 1/31 Tirmizî, Sünen, 5/421.
52 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
53 Buhârî, Sahîh, 1/31.
54 Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1109.
55 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112.
56 Buhârî, Sahîh, 1/31.
57 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112.
58 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1109, 1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
59 Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1109.
60 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/11112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
61 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112.
62 Zehebî, Siyer, 2/163, İbn Hacer, İsâbe, 4/273.

“Sabah namazını kılınca, giyinip kuşandım. Sonra, Medine’ye indim.

Hafsâ’nın yanına vardım. Ağladığını gördüm.[63]

Mü’minlerin diğer analarının odalarına da uğradım. Hepsinde ağlamalar vardı.[64]

Mescide girdiğim zaman da, gördüm ki; halk, canlarının sıkıntısından, üzüntülerinden, çakıllı yeri dürtüştürüyorlar ve:

‘Resûlullah Aleyhisselam kadınlarını boşamış!’ diyorlardı.

Kendi kendime:

‘Ben bu işi muhakkak öğrenirim!’ dedim.

Hemen Âişe’nin yanına varıp, ona:

‘Ey Ebu Bekir’in kızı! Demek sen işi Resûlullah Aleyhisselama eziyet verecek dereceye vardırdın hâ?!’ dedim.

Âişe:

‘Ey Hattab’ın oğlu! Benim seninle ne işim var?! (Benim işim seni ne ilgilendirir?!) Sen kendi heybenle (kızınla) ilgilen!’ dedi.

Bunun üzerine, Ömer’in kızı Hafsâ’nın yanına vardım.

Ona da:

‘Ey Hafsâ! Demek sen işi Resûlullah Aleyhisselama eziyet verecek dereceye vardırdın hâ?!

Vallahi, sen de pekâlâ bilirsin ki; Resûlullah Aleyhisselam seni sevmiyordur!

Ben olmasam, seni muhakkak boşardı!’ dedim.

Hafsâ, son derecede ağlamaya başladı.[65]

Ona:

‘Sen ne diye ağlıyorsun? Ben seni bundan sakındırmamış mı idim?’ dedim.[66]

Ona:

‘Resûlullah Aleyhisselam sizleri boşadı mı?’ diye sordum.

Hafsâ:

‘Bilmiyorum!’ dedi.[67]

Ona:

‘Resûlullah Aleyhisselam nerede?’ diye sordum.[68]

---

63 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.

64 Müslim, 2/1110.

65 Müslim, 2/1105-1106.

66 Halebî, 3/405.

67 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112.

68 Müslim, 2/1106.

Hafsâ:

'O, şuradaki Meşrebe'de![69] Meşrebe gilarında [hücresinde][70] inzivaya çekilmiş bulunuyor!' dedi.

Hemen oraya varınca, karşıma Resûlullah Aleyhisselamın kölesi Rebah çıkmaz mı!

Kendisi, Resûlullah Aleyhisselamın Meşrebe'ye çıkar, Meşrebe'den inerken, merdiven basamağı gibi üzerine bastığı kütüğe de ayaklarını dayamış, oturuyordu.

Bu zenci köleye:[71]

'Ey Rebah! Yanındaki Resûlullah Aleyhisselamın huzuruna girmek için bana kendisinden izin iste!' diyerek seslendim.

Rebah bir içeri baktı, bir de bana baktı. Fakat bir şey söylemedi.[72]

Dönüp Mescide gittim.

Minberin çevresinde birtakım kimseler oturmuşlardı. Bazıları ağlıyorlardı.

Orada ben de biraz oturdum. İçimde duyduğum endişe ve üzüntü bana galebe çaldı. Tekrar kölenin yanına vardım ve:

'Ömer'in içeri girmesi için izin iste!' dedim.

Köle, içeri girdikten sonra, yanıma çıktı ve:

'Seni kendisine söyledim, sustu, bir şey söylemedi' dedi.

Yine, dönüp Mescide gittim. Minberin yanında oturdum.

İçimde duyduğum endişe ve üzüntü bana galebe çaldı da, tekrar kölenin yanına vardım.[73]

Sesimi yükselterek:

'Ey Rebah! Resûlullah Aleyhisselamın huzuruna girmem için izin iste!

Herhalde Resûlullah Aleyhisselam benim Hafsâ için geldiğimi sanıyor!

Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam onun boynunu vurmamı bana emrederse, boynunu da vururum!' diye seslendim.[74]

Köle, içeri girdikten sonra, yanıma çıktı.

'Seni kendisine söyledim. Sustu. Bir şey söylemedi' dedi.

---

69 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1106.
70 Müslim, 2/1106.
71 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
72 Müslim, 2/1106.
73 Ahmed b. Hanbel, 1/33, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/421.
74 Müslim, 2/1106.

Bunun üzerine geri dönüp giderken, köle beni çağırdı ve:

'Gir içeri! Sana izin verdi!' dedi.

İçeri girdim. Resûlullah Aleyhisselama selam verdim.

Gördüm ki; Resûlullah Aleyhisselam bir hasırın üzerine uzanmış!

Hasırın örgüleri kendisinin böğründe iz yapmıştı![75]

Hasırla bedeni arasında bir şey (bir döşek) de bulunmuyordu!

Başının altında, içine hurma lifi doldurulmuş bir (ot) yastık vardı.[76] Ben oturunca, Resûlullah Aleyhisselam izarını (yorgan gibi) üzerine çekti.

Zaten, üzerinde ondan başka da bir şey yoktu![77]

Resûlullah Aleyhisselamın hücresine (gilarına) göz gezdirdiğim zaman, gördüm ki; avuçla avuçlanacak kadar azıcık, bir sa'a[78] yakın arpa.[79] Ayaklarının yanına da, onun kadar (deri dabaklanmasında kullanılan) garez (selem ağacı posası) dökülmüş! Başucunda ise, dabaklanması tamamlanmamış bir posteki asılı idi.

Resûlullah Aleyhisselamın böğründeki hasır izlerini görünce, gözlerimin yaşını tutamayarak ağlamaya başladım.[80]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey İbn Hattab! Neye ağlıyorsun?' diye sordu.[81]

'Ey Allah'ın Peygamberi! Ben ne diye ağlamayayım ki; üzerine uzandığın şu hasır senin böğründe izler yapmış! Şu da senin yatıp kalktığın tamtakır hücren ki, içinde birkaç şeyden başka bir şey göremiyorum![82]

Vallahi, çok iyi biliyorum ki, sen Allah katında Kisrâ ve Kayser'den daha şerefli ve kıymetlisin![83]

Halbuki yâ Rasûlallah! Kisrâ ve Kayser, bulundukları refahlı yaşantı içinde dem sürüyor![84] Nimetler ve nehirler içinde yüzüyorlar![85]

Sen ise, yâ Rasûlallah! Görmüş olduğum yerde ve şu haldesin!?[86] Sen ki, Allah'ın Resûlü[87] ve en seçkin kulusun!

---

75 Ahmed b. Hanbel, 1/33-34, Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1106, 1112, Tirmizî, Sünen, 5/422.
76 Ahmed b. Hanbel, 3/139-140, Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1109.
77 Müslim, 2/1106.
78 Dâvudî'ye göre: Peygamberimiz Aleyhisselamın sa'ı: orta büyüklükteki avuçla dört koçam avuç dolusu alan ölçektir (Fîruzâbâdî, 3/55).
79 Müslim, 2/1108.
80 Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1106-1109, 1110.
81 Ahmed b. Hanbel, 3/140, Buhârî, Sahîh, 6/70.
82 Müslim, 2/1107.
83 Ahmed b. Hanbel, 3/140.
84 Ahmed b. Hanbel, 3/140, Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1110.
85 Müslim, 2/1107.
86 Aynı kaynaklar.
87 Buhârî, Sahîh, 6/70, Müslim, 2/1107, 1110.

Hal böyle iken, işte şu hücren tamtakır!’ dedim.[88]

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam, bana:

‘Ey İbn Hattab! Sen dünyanın onlara, ahiretin de bize ait olmasına razı değil misin?’ diye sordu.

Ben de:

‘Evet! Razıyım!’ dedim.[89]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Öyleyse, bu iş böyledir ve böyle olacaktır!’ buyurdu.[90]

‘Yâ Rasûlallah! Bâri Allah’a dua et de, ümmetine geçim bolluğu versin!

Allah’a ibadet etmezlerken, Allah onlara (gayrimüslimlere) geçim bolluğu vermiştir!’ dedim.

Ben böyle söyleyince, Resulullah Aleyhisselam, doğrulup oturdu ve:

‘Ey İbn Hattab! Yoksa sen şüphe içinde misin?!

Onlar hazları, nasipleri dünya hayatında tez elden verilip geçiştirilen bir kavimdir!’ buyurdu.[91]

‘Öyleyse yâ Rasûlallah! Benim için Allah’tan mağfiret dile!’ dedim.[92]

‘Yâ Rasûlallah! Yüzünde gazab eseri görüyorum.

Yoksa, kadınlarının sana karşı takındıkları tutum canını mı sıkıyor?

Şayet sen onları boşarsan, Allah seninledir.

Allah’ın melekleri Cebrail, Mikâil, ben, Ebu Bekir ve mü’minler de seninledir!’ dedim.[93]

Kimlere ve neler söylediğimi Resûlullah Aleyhisselama birer birer anlatıp, Ümmü Seleme’nin haberine geldiğim zaman gülümsedi.[94]

‘Yâ Rasûlallah![95] Kadınlarını boşadın mı?’ diye sordum.[96]

Resûlullah Aleyhisselam başını bana doğru kaldırıp:[97]

‘Hayır!’ buyurdu.

‘Allâhuekber!’ dedim.[98]

---

88 Müslim, 2/1107.
89 Ahmed b. Hanbel, 3/140, Müslim, 2/1107.
90 Ahmed b. Hanbel, 2/140.
91 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Müslim, 2/1113, Tirmizî, Sünen, 5/423.
92 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Müslim, 2/1113.
93 Müslim, 2/1107.
94 Buhârî, Sahîh, 6/70.
95 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/422.
96 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Buhârî, Sahîh, 1/31, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/422.
97 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Buhârî, Sahîh, 1/31, Müslim, 2/1112.
98 Ahmed b. Hanbel, 1/34, Buhârî, Sahîh, 1/31, Müslim, 2/1112, Tirmizî, Sünen, 5/422.

'Yâ Rasûlallah! Ben Mescide girdiğimde Müslümanlar üzüntülerinden çakılları dürtüp karıştırıyorlar, 'Resûlullah Aleyhisselam kadınlarını boşamış!' diyorlardı.

İneyim de, boşamadığını onlara haber vereyim mi?' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Haber vermek istiyorsan, evet! Haber ver!' buyurdu.

Yüzünden gazabı açılıncaya kadar, konuşmaya devam ettim.

Nihayet, şenlendi, güldü.

Sonra, Meşrebe'den indi, ben de indim.

Ben basamaklı kütüğe tutunarak inmiştim.

Resûlullah Aleyhisselam ise, sanki yeryüzünde yürür gibi inmiş, inerken de eliyle bir yere dokunmamış, tutunmamıştı.

'Yâ Rasûlallah! Hücrede 29 gün kaldın!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bu ay 29 gündür!' buyurdu.

Mescidin kapısına dikilip en yüksek sesimle:

'Resûlullah Aleyhisselam kadınlarını boşamamıştır!' diyerek bağırdım.

Bunun üzerinedir ki, Yüce Allah Tahyir âyetlerini indirdi[99] ve o âyetlerde şöyle buyurdu:

'Ey Peygamber!

Allah'ın sana helâl kıydığı şeyi, kadınlarının hoşnutluğunu arayarak, sen ne diye haram edersin?

Bununla birlikte, üzülme! Allah çok yarlıgayıcı, çok esirgeyicidir.'"[100]

"Ey Peygamber! Kadınlarına de ki:

'Eğer siz dünya yaşantısı ve onun ziynetini istiyorsanız, geliniz, size boşanma bedellerini vereyim de, hepinizi güzellikle salıvereyim.

Eğer Allah'ı, Allah'ın Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, şüphe yok ki, Allah sizlerden, güzel hareket edenler için, büyük bir mükâfat hazırlamıştır."[101]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam zevcelerini ya dünyayı ve dünya ziynetini, ya da Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü ve ahiret

---

99 Müslim, 2/1107-1108.
100 Tahrim: 1.
101 Ahzâb: 28-29.

yurdunu tercih etmeleri hususunda serbest bırakmakla emrolunduğu zaman, Hz. Âişe'nin yanına varmıştı.[102]

Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Yanımıza bir ay uğramamaya yemin etmiştin. Sen ise, aydan 29 gün geçince uğradın. Ben onları (geçen günleri) sayıp duruyordum" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu ay, 29 gündür.[103]

Ey Âişe! Ben sana bir iş açıklayacağım ki, onu ana ve babana danışıncaya kadar cevaplamakta acele etmemende sana bir vebal yoktur" buyurdu.[104]

Hz. Âişe:

"Nedir o yâ Rasûlallah!" diye sordu.[105]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ahzâb sûresinin inen 28-29. âyetlerini okudu.

Hz. Âişe:

"Aaâ! Ben bu hususta mı ana ve babama danışacağım?!

Ben, elbette ki, Allah'ı, Allah'ın Resûlünü ve ahiret yurdunu tercih ediyor ve diliyorum![106]

Ben bu hususu ne Ebu Bekir'e, ne de Ümmü Rûman'a danışırım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam güldü, gülümsedi.[107]

Hz. Âişe:

"Benim seni tercih ettiğimi (öteki) kadınlarına haber verme![108]

Sana söylediklerimi, öteki kadınlarından hiçbirine haber vermemeni isterim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlardan, sorana, muhakkak haber vereceğim![109]

Çünkü, Allah beni tebliğ edici olarak gönderdi. Güçlük çıkarıcı, sıkıntı verici ve bunu arzu edici olarak göndermedi.[110] Fakat, öğretici ve kolaylaştırıcı olarak gönderdi" buyurdu.[111]

102 Buhârî, Sahîh, 6/23, Müslim, 2/1103.
103 Müslim, 2/1113.
104 Ahmed b. Hanbel, 6/78, 248, Buhârî, Sahîh, 6/23, Müslim, 2/1103.
105 Ahmed b. Hanbel, 6/78, 248, Buhârî, Sahîh, 6/23, Müslim, 2/1105.
106 Ahmed b. Hanbel, 6/78, 248, Buhârî, Sahîh, 6/23, Müslim, 2/1113, Tirmizî, Sünen, 5/423.
107 İbn Hacer, İsâbe, 4/452.
108 Müslim, 2/1113, Tirmizî, Sünen, 5/423.
109 Müslim, 2/1105.
110 Müslim, 2/1113, Tirmizî, Sünen, 5/423.
111 Müslim, 2/1105.

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın diğer kadınları da, benim yaptığımı yaptılar. Allah'ı, Allah'ın Resûlünü ve ahiret yurdunu tercih ettiler."[112]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Abdullah Zülbicâdeyn'in ve Vâsile b. Eskâ'ın Müslüman Olmaları

Abdullah Zülbicâdeyn Müzeynelerden olup, eski adı Abduluzzâ idi.

Babası, oğluna hiçbir mal bırakmaksızın ölmüştü.

Abdullah malsız bir yetimdi.

Zengin olan amcası onu yanına alıp büyütmüş ve mal sahibi yapmıştı.

Kendisinin devesi, davarı ve hatta kölesi bile vardı.[113]

Abdullah, Müzeynelerin dağlarından Verka' dağında otururdu.[114]

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye hicret ettiği zaman Abdullah Müslüman olup kendisini şirkten kurtarmak istemişse de, buna, müşrik amcası yüzünden, muvaffak olamamıştı.

Yıllar, bütün savaşlar geldi geçti.

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'yi fethedip Medine'ye döndüğü zaman, Abdullah amcasına:

"Ey amca! Ben senin Müslüman olmanı hep bekledim durdum.

Senin hâlâ Muhammed'i arzu ettiğini göremiyorum! Bâri benim Müslüman olmama izin versen?" dedi.

Amcası:

"Eğer sen Muhammed'e tâbi olacak olursan, üzerindeki elbisene varıncaya kadar, sana vermiş olduğum şeylerden hiçbirini senin elinde bırakmam, hepsini senden çeker alırım!" dedi.

Abdullah:

"Ben, vallahi, Muhammed'e tâbi ve Müslüman oldum, taşa, puta tapmayı bıraktım bile!

Ellerimdeki şeyleri geri alırsan, al!" dedi.

Amcası, Abdullah'ın elindeki herşeyi geri aldı. Hatta, üzerindeki elbiseyi de soydu.

---

112 Ahmed b. Hanbel, 6/248, Buhârî, Sahîh, 6/23, Müslim, 2/1113.
113 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ebu Nuaym, Delâil, 2/524-525.
114 Diyarbekrî, 2/129.

Abdullah, çırılçıplak, anasının yanına gitti.

Anası; yollu, kalın kilimini iki parçaya ayırdı.

Abdullah, onun yarısını belinden yukarısına, yarısını da belinden aşağısına tutundu.[115]

Abdullah, kendisinin Müslümanlığına engel olmak için kendisini sıkıştırmaya kalkan kavminden de yakasını kurtararak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kaçtı.[116]

Medine'ye gelince, seher vaktine kadar Mescidde yattı.[117]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sabah namazını kıldırdı.

Cemaat arasındakilere göz gezdirip evine döneceği sırada, Abdullah'ı gördü.

Ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.[118]

Abdullah, kendisinin kimlerden olduğu haber verdi.[119]

"Ben Abduluzzâ'yım!" dedi.[120]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen Abdullah Zülbicâdeyn'sin (iki parça kilimlisin)! Bana yakın yerde bulun![121] Sık sık yanıma gel, git!" buyurdu.[122]

Abdullah Zülbicâdeyn; Medine'de evi barkı bulunmayan, Mescidin Suffasında yatıp kalkan Ashab-ı Suffadandı.[123]

Abdullah Zülbicâdeyn; konuklar arasında bulunur, Kur'ân-ı Kerîm öğrenirdi.

Kur'ân-ı Kerîm'den birçok sûreleri okuyup ezberlemişti.

Kendisi, gür sesli idi.[124]

Kıraatta,[125] tesbih ve tekbirlerde[126] sesini yükseltirdi.[127]

Hz. Ömer:

---

115 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/172, Diyarbekrî, 2/122.
117 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525, Diyarbekrî, 2/122.
118 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
119 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013.
120 Ebu Nuaym, Delâil, 2/525, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228, Diyarbekrî, 2/129.
121 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525.
122 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
123 Belâzurî, Ensâb, 1/272, Ebu Nuaym, Hilye, 2/21, İbn Abdilberr, 2/1564, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.
124 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013-1014, Ebu Nuaym, Delâil, 3/525.
125 Vâkıdî, Megâzî, 3/1014, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
126 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
127 Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.

"Yâ Rasûlallah! Şu bedevîyi görmüyor musun? Kur'ân'ı okurken sesini nasıl yükseltip halkın kıraatına engel oluyor?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırak onu kendi haline ey Ömer! O, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne Muhacir olarak çıkıp gelmiştir![128]

O, evvâh'lardan;[129] Allah'a çok yalvarıcı olan, Allah aşkıyla yanıp duranlardan[130] biridir!" buyurdu.[131]

Ukbe b. Âmirü'l-Cühenî de:

"Peygamber Aleyhisselam, Abdullah Zülbicâdeyn hakkında:

'O, evvâh'tır!' buyurmuştu.

Çünkü, o, Kur'ân okurken Yüce Allah'ı çok anan, duada sesini yükselten bir kimse idi" demiştir.[132]

Abdullah Zülbicâdeyn, Tebük seferine hazırlanıldığı sırada gelip Müslüman olmuş ve Tebük seferine de katılmıştır.

"Yâ Rasûlallah! Bana şehitlik nasip etmesi için, Allah'a dua et!" diye rica edince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Onun kanını kâfirlere haram kıl!" diyerek dua etti.

Abdullah Zülbicâdeyn:

"Yâ Rasûlallah! Ben öyle istememiştim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen, Allah yolunda gazaya çıkar, humma (sıtma) tutup seni öldürürse, sen şehitsindir!

Hayvanın seni düşürüp boynunu kırarsa, sen yine şehitsindir!

Gam çekme! Bunlardan hangisi olursa, şehitlik için sana elverir, yeter!" buyurdu.[133]

Buyurduğu gibi de, Tebük'te hummaya tutulup Hakkın rahmetine kavuştu.[134]

Yüce Allah ondan razı olsun!

---

128 Vâkıdî, Megâzî, 3/1014, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525, Diyarbekrî, 2/129.
129 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
130 İbn Esîr, Nihâye, 1/82.
131 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.
132 Ahmed b. Hanbel, 4/159.
133 Vâkıdî, Megâzî, 3/1014, Ebu Nuaym, Delâil, 2/525-526, Diyarbekrî, 2/129.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 4/171, Vâkıdî, Megâzî, 3/1014, Ebu Nuaym Delâil, 2/526, İbn Abdilberr, 3/1074, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228, Halebî, 3/118.

Vâsile'nin Soy Kütüğü

Vâsile b. Eskâ', b. Abduluzzâ, b. Abdi Yalil, b. Naşib, b. Gıyere, b. Sa'd, b. Leys, b. Bekr, b. Abdi Menat, b. Kinane'dir.

Künyesi, Ebu Kırsâfe'dir.[135]

Vâsile b. Eskâ'; Peygamberimiz Aleyhisselama Arap kabilelerinden heyetler ve elçiler gelmekte bulunduğu[136] ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük seferi hazırlıklarıyla uğraştığı sırada (Hicretin 9. yılında) Medine'ye gelmiş ve Mescidde Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte sabah namazını kılmıştı.[137]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sabah namazını kıldırdıktan sonra ashabına göz gezdirip Vâsile'yi görünce, ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Vâsile kim olduğunu haber verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen ne için geldin?[138] Hâcetin, dileğin nedir?" diye sordu.

Vâsile:

"Allah'a ve sana iman[139] ve bey'at edeyim diye geldim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bunu yapmaya gücün yetecek midir?" diye sordu.

Vâsile:

"Evet!" dedi.[140]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, benim sevdiğim şeyi sen de sevmek, benim sevmediğim şeyi sen de sevmemek üzere bana bey'at et!" buyurdu.[141]

Vâsile, buna göre bey'at yapıp ev halkının yanına döndü.[142] Durumu onlara haber verdi.[143]

Vâsile'nin babası, Vasile'nin haline baktı ve:

"Demek sen böyle yaptın hâ?!" dedi.

---

135 İbn Abdilberr, 4/1563-1564, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.
136 İbn Sa'd, 1/305.
137 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028, İbn Sa'd, 1/305, Ebu Nuaym, Hilye, 2/21.
138 Vâkıdî, Megâzî, 3/1128, İbn Sa'd, 1/305.
139 İbn Sa'd, 1/305.
140 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028.
141 İbn Sa'd, 1/305.
142 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028, İbn Sa'd, 1/305.
143 İbn Sa'd, 1/305.

Vâsile:

“Evet!” deyince;[144]

“Vallahi, seninle hiçbir zaman konuşmayacağım!” dedi.[145]

Bunun üzerine, Vâsile, amcasının yanına gitti.

Kendisi sırtını güneşe vermiş, ısıtıyordu. Ona selam verdi.

O da, Vâsile’ye:

“Demek sen böyle yaptın hâ?!” dedi.

Vâsile:

“Evet!” deyip, ona İslâmiyeti anlattı.

Amcası Vâsile’yi babasınınkinden daha hafif bir kınayışla kınadı ve:

“Bir işte bizi ileri geçmen sana yakışmazdı!” dedi.

Vâsile’nin kızkardeşi ise Vâsile’nin söylediklerini dinledi ve yanına varıp onu İslâm selamıyla selamladı.

Vâsile:

“Ey kızkardeşciğim! Senin bana böyle selam verişinin sebebini pek anlayamadım?” dedi.

Kızkardeşi:

“Ben senin ve amcanın söylediklerinizi dinledim” dedi.

Vâsile; amcasına anlattığı gibi, İslâmiyeti, kızkardeşine de anlattı.

İslâmiyet onun çok hoşuna gitti ve hemen Müslüman oldu.

Bunun üzerine, Vâsile:

“Ey kızkardeşciğim! Allah senin hayrını ve iyiliğini diledi, Müslüman oldun!

O halde, bu kardeşini, gazi cihazıyla cihazlandır. Yol azığı koy!

Çünkü, Resûlullah Aleyhisselam sefere kanatlanmak, gazaya çıkmak üzeredir!” dedi.

Kızkardeşi, Vâsile’ye yol azığı olarak kova içinde bir müd undan hamur yoğurdu. Kendisine bunu bir miktar hurma ile birlikte verdi.

Vâsile, azığı alınca, Medine’ye geldi.

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselamı iki gün önce mücahidlerle birlikte Tebük’e doğru hareket etmiş buldu.

Geride, ancak, yolda belde gelmekte olan kafileler kalmıştı.[146]

---

144 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028.
145 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028, İbn Sa’d, 1/305.
146 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028.

Vâsile'yi sırtında taşıyacak bir şey (binit) de bulunmuyordu.[147]

Hemen, Kaynuka oğulları çarşısına gitti.[148]

"Beni hayvanına nöbetleşe bindirecek kim var?"[149] diyerek seslendi.

Kendisi, yaya olarak yürümeye dayanamaz bir kimse idi.

Ka'b b. Ucre, onu çağırdı.[150]

"Ben seni gecede gündüzde nöbetleşe, yemede içmede ortaklaşa olmak üzere hayvanıma bindireyim!" dedi.

Vâsile:

"Olur!" dedi.[151]

Ka'b b. Ucre, Tebük'e varıp Peygamberimiz Aleyhisselamla buluşuncaya kadar, Vâsile'yi hayvanına bindirdi.[152]

Yüce Allah ikisinden de razı olsun!

---

147 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.
148 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028-1029.
149 Vâkıdî, Megâzî, 3/1029, İbn Sa'd, 1/305, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.
150 Vâkıdî, Megâzî, 3/1029.
151 Vâkıdî, Megâzî, 3/1029, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/428.
152 İbn Sa'd, 1/305.

Dördüncü Bölüm

TEBÜK SEFERİ

TEBÜK SEFERİ

Seferin Tarihi, İsmi, Mevkii ve Sebebi

Tebük seferine, Hicretin 9. yılında, Recep ayında,[1] Perşembe günü çıkılmıştır.[2]

Tebük gazvesine Usret (Güçlük) gazvesi,[3] askerlerine de Ceyşü'l-Usre denir.[4]

Gerçekten de, Kur'ân-ı Kerîm'de Tebük seferi güçlük zamanı olarak vasıflandırılmış,[5] Müslümanlar bu seferde son derecede su, binit ve yiyecek sıkıntısı çekmişlerdir.[6]

Vâdi'l-kurâ ile Şam arasında bulunan Tebük, Hıcr ile Şam'ın başlangıcı arasında ve Şam yolunun yarılarındadır.

Hıcr'a dört merhaleliktir.

Hısmâ dağı Tebük'ün batısına, Şerverâ dağı da doğusuna düşer. Tebük, bunların arasında kalır.

Tebük'le Medine arası oniki[7] veya ondört, Dımaşk'a da onbir merhaleliktir.[8]

Tebük'ün kalesi, akarsuyu ve hurma bahçesi vardır.

Şuayb Aleyhisselamın kendilerine peygamber olarak gönderilmiş olduğu Eykeliler, Tebük'te otururlardı.

---

1 Vâkıdî, Megâzî, 1/7, İbn Sa'd, 2/165, Belâzurî, Ensâb, 1/368, Yâkubî, 2/67.
2 Vâkıdî, Megâzî, 3/997, İbn Sa'd, 2/167, Ahmed b. Hanbel, 6/387.
3 Buhârî, Sahîh, 5/128, Taberî, Tefsîr, 11/54-55, Kastallânî, Mevâhib, 1/222-223.
4 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Vâkıdî, Megâzî, 3/991, Ahmed b. Hanbel, 4/75, Buhârî, Sahîh, 5/128, Tirmizî, Sünen, 5/625.
5 Tevbe: 117.
6 İbn Sa'd, 2/167, Taberî, Tefsîr, 11/55, Aynî, 18/45, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/84.
7 Yâkût, 2/14.
8 Aynî, 18/45.

Şuayb Aleyhisselam, onlardan değil, Medyen halkındandı.

Medyen, Kulzum denizi üzerinde olup, Tebük'e altı merhaleliktir.[9]

Hıristiyan Araplar, Herakliyus'a:

"Şu peygamberlik dâvâsıyla ortaya çıkmış bulunan adam öldü!

Müslümanlar da, kıtlık ve yokluk yıllarına tutuldular. Kendilerinin servetleri yok oldu.[10]

Eğer onları dinine katmayı istiyorsan, şimdi tam zamanıdır!" diye yazı yazdılar.[11]

Bunun üzerine, Herakliyus, silahlandırdığı 40.000 kişilik bir askerî birliği Kubaz'ın kumandası altında yola çıkardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam bunu haber aldı.[12]

Nabatîler, Cahiliye çağında da, Müslüman olduktan sonra da, Şam'dan Medine'ye, satmak için ince ak un ve zeytinyağı getirir dururlardı.[13]

Kendileri, Irak'ta İbrahim Aleyhisselamın aralarında doğup büyüdüğü Kûsâ halkından idiler.[14]

Nabatîler, Medine'ye çok gelip gittikleri için, Müslümanlara hemen her gün Şam'dan yeni yeni haberler gelirdi.

Nabatîlerden bir cemaat,[15] Rumların Müslümanlarla çarpışmak üzere Şam'da askerî pek çok yığınak yaptıklarını, Herakliyus'un adamlarının yıllık ihtiyaçlarını sağladığını,[16] Lahm, Cüzam, Gassan ve Âmile gibi kendisine bağlı birtakım kabileleri yanına çektiğini,[17] ordu öncülerinin Belka'ya gelip dayandığını,[18] ordugâhlarını orada kurduklarını, Herakliyus'un ise Hıms'ta kaldığını söylediler.[19]

Hz. Ömer der ki:

"O sıralarda, Gassan hükümdarlarından birinin de üzerimize yürümek istediğini ve savaşmak için atlarını nallatmakta olduklarını haber almıştık.[20]

---

9 Yâkût, 2/14-15.

10 Heysemî, 6/191, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/85, Kastallânî, Mevâhib, 1/223, Diyarbekrî, 2/122-123, Halebî, 3/98.

11 Heysemî, 6/191, Zürkânî, 3/64.

12 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/85, Kastallânî, Mevâhib, 1/223, Zürkânî, 3/69.

13 Vâkıdî, Megâzî, s. 989-990, İbn Asâkîr, 1/110, Diyarbekrî, 2/122.

14 İbn Esîr, Nihâye, 5/9.

15 Vâkıdî, Megâzî, 3/990.

16 Vâkıdî, Megâzî, 3/991, İbn Sa'd, 2/169, İbn Asâkîr, 1/110, İbn Seyyid, 2/216.

17 Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Sa'd, 2/165, Belâzurî, Ensâb, 1/368, Fütûh, 1/71, İbn Asâkîr, 1/110, Aynî, 18/45, Diyarbekrî, 2/122.

18 Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Sa'd, 2/165, İbn Asâkîr, 1/110, Aynî, 18/45, Diyarbekrî, 2/122.

19 Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Asâkîr, 1/110, Diyarbekrî, 2/122.

20 Ahmet b. Hanbel, Müsned, 1/33, Müslim, 2/1112, .

Yüreklerimiz, onların endişesiyle dolu bulunuyordu."[21]

Bununla beraber, Müslümanlar nazarında, Rumlardan daha korkunç düşman yoktu. Çünkü, onların sayılarının, askerî hazırlıklarının ve savaş atlarının çokluğunu, gelip giden tüccarlardan öğrenmiş bulunuyorlardı.[22]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Rumlarla savaşmak üzere hazırlanmalarını ashabına emretti.

Peygamberimiz Aleyhisselam; herhangi bir gazaya çıkarken, maksadını açıklamaz; ancak, başka bir yere gitmek istediğini sandıracak, iki biçimde anlaşılacak, iki mânâya da gelebilecek bir sözcük kullanırdı.

Tebük gazasında ise böyle yapmadı.

Halkın ona göre hazırlanmaları için, gidilecek yerin uzaklığını, zamanın kıtlık ve yokluk zamanı olduğunu, düşmanın çokluğunu açıkça bildirdi. Rumlar üzerine yürümek istediğini haber verip, hazırlanmalarını emretti.[23]

Savaşa hazırlanmaları, seferber olmaları için, Mekke'ye ve Müslüman kabilelere de adamlar gönderdi.[24]

Büreyde b. Husayb'ı Eslemlere gönderdi. Kendisine Füru'da gelip kavuşmasını emretti.

Ebu Rühmü'l-Gıfârî'yi, yurtlarında arayıp bulması için, kavmi olan Gıfârîlere gönderdi.

Ebu Vâkıdu'l-Leysî, kavmi olan Leyslere,

Ebu'l-Ca'd ed-Damrî, deniz sahilindeki kavme gitti.

Râfi' b. Mekîs ile Cündüb b. Mekîs, Cüheynelere,

Nuaym b. Mes'ud, Eşca'lara,

Büdeyl b. Verkâ, Amr b. Salim, Bişr b. Süfyan, Ka'b b. Âmirlere,

Abbas b. Mirdas ile daha başkaları da, Süleymlere gönderildi.[25]

Savaş için hazırlanmaları emredildiği zaman, halk, geçim darlığı, sıkıntısı içinde idiler.

Sıcaklar çok şiddetli idi.

Her tarafta kuraklık ve kıtlık hüküm sürüyordu.

Hurma mahsullerinin iyice yetişip olgunlaştığı, halkın meyvelerinin ve meyve ağaçlarının gölgeleri altında oturmaktan hoşlandıkları, böyle

---

21 Buhârî, Sahîh, 6/70.
22 Vâkıdî, Megâzî, 3/990.
23 İbn İshak, İbn Hişam, 4/159, Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Sa'd, 2/165, Ahmet b. Hanbel, 3/457, Taberî, Târîh, 3/142, İbn Hazm, Cevâmi, s. 249-250.
24 Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Sa'd, 2/165, Kastallânî, Mevâhib, 1/223.
25 Vâkıdî, Megâzî, 3/990, İbn Asâkîr, 1/111.

rahat ve sükûnetli hali bırakıp açlık ve susuzluk çekecekleri, meşakkatli, uzun bir sefere pek de çıkmak istemeyecekleri bir sıra idi.[26] Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselamın seferberlik daveti karşısında ağır davrananlar olmuştu.

Yüce Allah, bu hususta indirdiği âyetlerde şöyle buyurdu:

"Ey iman edenler! Size ne oldu ki, 'Allah yolunda fırlayıp gazaya çıkınız!' denildiği zaman, yere yapışıp ağırlaştınız?!

Yoksa, ahiretten vazgeçip dünya hayatına mı razı oldunuz?!

Fakat, bu dünya hayatının faydası, ahiretin yanında, pek azdır!

Eğer emrolunduğunuz bu cihada fırlayıp çıkmazsanız, Allah sizi elem verici bir azaba uğratır, yerinize de başka bir kavim getirir!

Siz O'na hiçbir zarar veremezsiniz! Allah herşeye hakkıyla kâdirdir!

Eğer siz ona (Resûlullaha) yardım etmezseniz, etmeyiniz!

Kâfirler onu Mekke'den çıkardıkları zaman, bizzat Allah ona yardım etmişti. Yine de eder!

Hani, o zaman Resûlullah ancak iki kişinin ikincisi idi. Allah'tan başka yardımcısı yoktu.

O zaman onlar Sevr dağının tepesindeki mağarada idiler.

Peygamber, arkadaşına, 'Tasalanma! Allah bizimledir!' diyordu.

Allah onun üzerine sekînetini indirmiş, onu görmediğiniz ordularla desteklemiş, kâfirlerin kelimesini alçaltmıştı.

Allah'ın kelimesi ise, o, çok yücedir! Allah, kudretiyle herşeye üstün gelen Azîz, her yaptığını yerli yerince yapan Hakîm'dir.

Sizler gerek hafif, gerek ağırlıklı olarak seferber olunuz!

Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad ediniz!

Eğer bilirseniz, bu, sizin için çok hayırlıdır."[27]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanları Cihada ve Allah Yolunda İâneye Davet ve Teşvik Edişi ve Müslümanların İâne Yarışına Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, ahirette kazanacakları üstün sevapları anlatarak, Müslümanlara cihadı özletmeye çalıştı.[28]

---

26 İbn İshak, İbn Hişam, 4/159, Vâkıdî, Megâzî, 3/992, Taberî, Târîh, 3/142, Beyhakî, Delâil, 5/213, Vâhidî, s. 165-166, İbn Asâkîr, 1/110, İbn Seyyid, 2/215.
27 Tevbe: 38-41.
28 Vâkıdî, Megâzî, 3/990-991.

Malî durumları elverişli olanları da, ahirette karşılığını görmek üzere, askerlere yiyecek ve binecek yardımında bulunmaya davet ve teşvik etti.

Bunun üzerine, hali vakti yerinde olan Müslümanlar, mükâfatını Allah'tan umarak, mal yükleyip getirmeye başladılar.[29]

Hatta, bu hususta birbirleriyle yarışanlar bile oldu:

Hz. Ömer:

"Ebu Bekir vaktiyle beni geçmiş idiyse, ben de bugün onu geçerim!" dedi ve servetinin yarısını getirip Peygamberimiz Aleyhisselama verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ömer! Ev halkına ne bıraktın?[30] Bir şey bıraktın mı?" diye sordu.

Hz. Ömer:

"Evet! Sana getirdiğimin yarısını![31] Servetimin yarısını!" dedi.

Hz. Ebu Bekir ise, yanında bulunan malının hepsini getirdi![32] Sanki onu kendisinden bile gizliyor gibi idi! Peygamberimiz Aleyhisselama yavaşça verdi.[33]

Hz. Ebu Bekir'in getirdiği, dört bin dirhemdi.[34]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Bekir! Ev halkına ne bıraktın?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Onlara Allah ve Resûlünü bıraktım!" dedi.[35]

Hz. Ömer, ağlayarak:[36]

"Vallahi,[37] ey Ebu Bekir! Babam, anam sana feda olsun![38] Hayır yolunda hiçbir yarış yapmadık ki, sen onda beni geçmiş olmayasın![39] Ben artık hiçbir şeyde seni geçemeyeceğim!" dedi.[40]

---

29 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Taberî, Târîh, 3/143.
30 Ebu Dâvud, 2/129, Tirmizî, Sünen, 5/614-15, Dârimî, 1/399, Ebu Nuaym, Hilye, 1/32, Beyhakî, Sünen, 4/181, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/326-327.
31 Vâkıdî, Megâzî, 3/991.
32 Ebu Dâvud, 2/129, Tirmizî, Sünen, 5/615, Dârimî, 1/329, Ebu Nuaym, Hilye, 1/32, Beyhakî, Sünen, 4/181, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/326-327.
33 İbn Kesîr, Tefsîr, 1/323.
34 Vâkıdî, Megâzî, 3/991, Belâzurî, Ensâb, 1/368, İbn Asâkîr, 1/111.
35 Ebu Dâvud, 2/129, Tirmizî, Sünen, 5/615, Dârimî, 1/329, Ebu Nuaym, Hilye, 1/32, Beyhakî, Sünen, 4/181, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/326-327, İbn Kesîr, Tefsîr, 1/323.
36 İbn Kesîr, Tefsîr, 1/323.
37 Tirmizî, Sünen, 5/615, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/327.
38 İbn Kesîr, Tefsîr, 1/323.
39 Vâkıdî, Megâzî, 3/991.
40 Ebu Dâvud, 2/129, Tirmizî, Sünen, 5/615, Dârimî, 1/329, Ebu Nuaym, Hilye, 1/32, Beyhakî, Sünen, 4/184, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/327, Aliyyü'l-Müttakî, Kenzu'l-ummâl, 12/491.

Hz. Ömer servetinin yarısını getirdiği zaman, münafıklardan birisi:

"Ey Ömer! Sen bununla gösteriş mi yapıyorsun?!" demiş, Hz. Ömer de:

"Allah ve Resûlüne ise, evet! Başkalarına ise, hayır!" demişti.

Hz. Abbas,

Talha b. Ubeydullah,

Sa'd b. Ubâde,

Muhammed b. Mesleme, Peygamberimiz Aleyhisselama yüklerle mallar taşıdılar.[41] Peygamberimiz Aleyhisselam, sadakaların biraraya toplanmasını emrettiği zaman:

Abdurrahman b. Avf, dört bin dirhem getirip:

"Yâ Rasûlallah! Benim sekiz bin dirhemim var!

Sana dört bin dirhem getirdim. Bunları Allah yolunda harca!

Dört bin dirhemini de ev halkım için alıkoydum" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah senin getirip verdiğini de, ev halkın için alıkoyduğunu da bereketlendirsin!" buyurdu.[42]

Benî Aclanların kardeşi Âsım b. Adiyy de, yüz (Vâkıdî'ye göre; doksan) vesk (yük) hurma tasadduk etti.[43]

Münafıklar; Abdurrahman b. Avf ile Âsım b. Adiyy için de:

"Bunların yaptıkları, gösterişten başka bir şey değildir!" dediler.[44]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim bugün bir sadaka verirse, sadakası Kıyamet günü Allah katında onun lehinde şehadette bulunacaktır!" buyurunca, Müslümanlardan biri, başına sardığı sarığı çıkarıp verdi.

O sırada, kısa boylu, simsiyah ve hor görünüşlü bir kimse de, bir deveyi yederek getirmişti ki, onun kadar güzel ve sevimli bir deve görülmemişti.

Devenin sahibi:

"Yâ Rasûlallah! Ben de bunu Allah yolunda tasadduk edeyim mi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet, et!" buyurdu.

Devenin sahibi, deveyi yularıyla bırakarak dönüp gitti.

---

41 Vâkıdî, Megâzî, 3/991.
42 Taberî, Tefsîr, 10/197.
43 Vâkıdî, Megâzî, 3/991, Taberî, Tefsîr, 10/196, İbn Abdilberr, 4/1718, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/220.
44 Taberî, Tefsîr, 10/196, İbn Abdilberr, 4/1718, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/220.

Orada oturan bir adam, devenin sahibini kötülemek için:

"Tasadduk ettiği şey, kendisinden daha hayırlı ve değerlidir!" deyince, Peygamberimiz Aleyhisselam ona doğru baktı ve:

"Hayır, öyle değil! O senden de, deveden de daha hayırlı ve daha değerlidir!" buyurdu.[45]

Ensardan, Benî Amr b. Avfların müttefiki ve Benî Üneyflerin kardeşi Habhab Ebu Akîlü'l-Erâşî de bir sa' hurma getirmişti ki, kendisi buna herkesten çok muhtaç bulunuyordu.[46]

Ebu Akîl:

"Yâ Rasûlallah! İki sa' hurmaya kendimi kiralatıp bütün gece sırtımla su çektim! İki sa'dan bir sa'ını ev halkımın ihtiyacı için alıkoydum, diğerini de Rabbimin rızasını kazanmak için sana getirdim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah, senin getirip verdiğini de, alıkoyduğunu da bereketlendirsin!" buyurdu ve getirilen hurmanın sadakalar içine dökülmesini emretti.[47]

Münafıklar, Ebu Akîl'in getirdiği bir sa' hurma sadakasını azımsadılar da:

"Allah, Ebu Akîl'in bir sa' hurmasından müstağnîdir! Şu miskinin azıcık hurmasına Allah'ın ne ihtiyacı var?!

Allah'ın ve Resûlünün bu kadarcık şeye ihtiyacı yoktur! Bir sa'cık şeyi Allah ne yapsın?

Ebu Akîl de, bunu 'Sadaka veriyor' desinler diye getirdi" dediler ve gülüştüler.[48]

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanları İslâm askerlerine yardım etmeye çağırdığı zaman, fakir Müslümanlardan Ulbe b. Zeyd, geceden bir kısmı geçince, kalkıp namaz kıldı ve ağlayarak:

"Ey Allah'ım! Sen cihada çıkmayı emr ve ona teşvik ettin. Halbuki, beni, Resûlünle birlikte binip cihada çıkabileceğim bir hayvana sahip kılmadın! Resûlünün elinde de, beni üzerine bindirecek bir hayvan bulundurmadın!

Ben her zaman mal ve metâdan[49] üzerime düşen sadakayı vermişimdir.[50]

Ey Allah'ım! Halkından bana nasib ettiğin şu bir parça metâımı tasadduk ediyorum!" dedi.[51]

---

45 Taberî, Tefsîr, 10/197.
46 Taberî, Tefsîr, 10/195.
47 Taberî, Tefsîr, 10/197-198.
48 Taberî, Tefsîr, 10/196.
49 Meta; kendisinden yararlanılan az-çok herşeye denir (İbn Esîr, Nihâye, s. 293, Fîruzâbâdî, 3/86).
50 Beyhakî, Delâil, 5/218, 219, Süheylî, 7/366, İbn Kesîr, Bidâye, 5/5, İbn Kayyım, 3/4.
51 İbn Esîr, 4/80, İbn Hacer, 2/500, Zürkânî, 3/68.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Yâ Rasûlallah! Elimde sadaka verebileceğim bir şey yok! Şu bir parça metâımı tasadduk ediyorum![52]

Bundan dolayı beni üzen veya bana kötü söyleyen ya da benimle alay eden kimseye de hakkım helâl olsun!" dedi.[53]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah sadakanı kabul etsin!" buyurdu.[54]

Ertesi günü, münadi:

"Dün gece metâ tasadduk eden kişi nerede?" diyerek seslendi.[55]

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Şu gece tasaddukta bulunmuş olan kişi nerededir?" diye sordu.

Hiç kimse ayağa kalkmadı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O sadakacı nerede ise ayağa kalksın?" buyurdu.

Ulbe ayağa kalktı.[56]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Müjdelerim seni!

Muhammed'in varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; senin sadakan, zekâtları kabul olunanların Dîvan'ına yazıldı!" buyurdu.[57]

Hz. Osman; Allah yolunda tasaddukun en büyüğünü yaptı.

Hiç kimse onun kadar tasaddukta bulunamadı.[58]

O sırada, Hz. Osman Şam'a bir ticaret kervanı düzenlemiş bulunuyor; onun üzerinde gitmek istiyordu.[59]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mescide girip minbere çıktı.

Müslümanları, Ceyşü'l-Usre'ye bağışta bulunmaya teşvik etti.[60]

Hz. Osman, ayağa kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Allah yolunda,[61] sırt çulları ve semerleriyle birlikte yüz deve vermeyi ben üzerime aldım!" dedi.

---

52 Vâkıdî, Megâzî, 3/994.
53 İbn Hacer, 2/500, Zürkânî, 3/69.
54 Vâkıdî, Megâzî, 3/994.
55 Beyhakî, Delâil, 5/219, İbn Hacer, 2/500, Zürkânî, 3/69.
56 Beyhakî, Delâil, 5/219, Süheylî, 7/366, İbn Kesîr, Bidâye, 5/5, İbn Kayyım, 3/4, Kastallânî, Mevâhib, 1/224, Zürkânî, 3/69.
57 Beyhakî, 5/219, Süheylî, 7/366, İbn Kesîr, Bidâye, 5/5, İbn Kayyım, 3/4, İbn Hacer, 2/500, Zürkânî, 3/69.
58 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Taberî, Târîh, 3/143.
59 Heysemî, 6/191.
60 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/625.
61 Tirmizî, Sünen, 5/625.

Peygamberimiz Aleyhisselam, tekrar Müslümanları Ceyşü'l-Usre'ye bağışta bulunmaya teşvik ve davet etti.[62]

Hz. Osman, yine ayağa kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Ben, Allah yolunda,[63] sırt çulları ve semerleriyle birlikte yüz deve daha vermeyi üzerime aldım!" dedi.[64]

Peygamberimiz Aleyhisselam, minberden indi.[65]

Minberden inerken,[66] hayranlıkla elini sallayarak:[67]

"Bundan sonra yapacağı şeylerden dolayı Osman'a sorumluluk yok![68] Bundan sonra yapacağı şeylerden dolayı Osman'a sorumluluk yok!" buyurdu.[69]

Müslümanları tekrar Ceyşü'l-Usre'ye bağışta bulunmaya teşvik etti.[70]

Hz. Osman, tekrar ayağa kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Ben, Allah rızası için,[71] sırt çulları ve semerleriyle birlikte yüz deve daha vermeyi üzerime aldım!" dedi.[72]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ceyşü'l-Usre'yi donatan kişiye Cennet var![73] Ceyşü'l-Usre'yi donatan kişiyi Allah yarlıgayacaktır!"[74] buyurduğu zaman da, Hz. Osman, elbisesine doldurup[75] getirdiği yüz dinarı Peygamberimizi Aleyhisselamın kucağına döktü!

Peygamberimiz Aleyhisselam, altınları eliyle evirip çevirirken:[76]

"Bugünden sonra, İbn Affan'ın yapacağı şey kendisine zarar vermeyecektir!" buyurdu.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu sözünü de birkaç kere tekrarladı.[78]

---

62 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/625, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59.
63 Tirmizî, Sünen, 5/625.
64 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/625, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59.
65 Ahmed b. Hanbel, 4/75.
66 Tirmizî, Sünen, 5/626.
67 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59.
68 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/626, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59.
69 Tirmizî, Sünen, 5/626, .
70 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/626.
71 Tirmizî, Sünen, 5/626.
72 Ahmed b. Hanbel, 4/75, Tirmizî, Sünen, 5/626.
73 Dârekutnî, 4/200.
74 Dârekutnî, 4/195-196.
75 Ahmed b. Hanbel, 5/63.
76 Ahmed b. Hanbel, 5/63, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59, Hâkim, 3/102.
77 Vâkıdî, Megâzî, 3/991, Ahmed b. Hanbel, 5/63, Tirmizî, Sünen, 5/626, Ebu Nuaym, Hilye, 1/59, Hâkim, 3/1102.
78 Hâkim, 3/102.

"Ey Allah'ım! Ben Osman'dan razıyım! Sen de razı ol!" diyerek dua etti.[79]

Hz. Osman, İslâm askerlerinin teçhiz edileceklerinin üçte birini[80] veya bundan da fazlasını,[81] hatta yarısını[82] ve birçoklarının da erzaklarını sağladı. Su içtikleri kapların ağız bağlarına ve askı iplerine varıncaya kadar, sağlamadık bir ihtiyaçlarını bırakmadı.[83]

Hz. Osman'ın Tebük gazasında orduya gerekli takımlarıyla birlikte dokuzyüz elli deve ile yüz (Ebu Nuaym'a göre; elli) at da bağışladığı ve bunların süvarilerinin teçhizatlarını sağladığı;[84] ayrıca onbin dinar veya yediyüz ukiyye verdiği de rivayet edilir.[85]

Müslümanlardan kimi, bir deve getirip, bir veya iki yoksul mücahide "Buna aranızda nöbetleşe binersiniz!" diyor; kimisi de, bir miktar yiyecek getirip, onu yoksul mücahidlere veriyordu.

Kadınlar da, ellerinden gelen her yardımı yapmaktan geri durmadılar.

Ümmü Sinan el-Eslemiyye der ki:

"Âişe'nin evinde, Resûlullah Aleyhisselamın önüne serilmiş bir örtü gördüm ki; üzerinde fil dişinden bilezikler, pazubandlar, halhallar, yüzükler, küpeler, develerin ayaklarını bağlayacak kayışlar ile, kadınlar tarafından gönderilen ve Müslümanların savaşa hazırlanmalarına yarayan birtakım şeyler bulunuyordu."[86]

Seferden Geri Kalacaklarına Ağlayan Mü'minler

1. Amr b. Avf oğullarından Salim b. Umeyr,
2. Hârise oğullarının kardeşi Ulbe b. Zeyd,
3. Mazin b. Neccarların kardeşi Ebu Leylâ Abdurrahman b. Ka'b,
4. Amr b. Humam (veya Amr b. Avf veya Amr b. Aneme),
5. Abdullah b. Mugaffel veya Amr (Müzenî),
6. Vâkıf oğullarının kardeşi Hermî b. Abdullah,

---

79 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, İbn Kesîr, Bidâye, 4/4.
80 Vâkıdî, Megâzî, 3/991, Belâzurî, Ensâb, 1/368, Dârekutnî, 4/199.
81 Belâzurî, Ensâb, 1/368.
82 Dârekutnî, 4/198.
83 Vâkıdî, Megâzî, 3/991.
84 Ebu Nuaym, Hilye, 1/59, İbn Abdilberr, 3/1040, İbn Hazm, Cevâmi, s. 250, Muhibbu't-Taberî, 2/120-121 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 49.
85 Muhibbu't-Taberî, 2/121.
86 Vâkıdî, Megâzî, 3/991-992, İbn Asâkîr, 1/111-112.

7. Irbaz b. Sâriye (Fezârî) gibi, yoksul olup, binecek ve yiyecekleri bulunmadığından Tebük seferine katılamayacakları için ağlayan mü'minler de vardı.

Bunlar, sefere katılmak için, Peygamberimizin Aleyhisselamdan binit istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Ben sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum!" buyurunca, gözlerinden yaşlar akıta akıta döndüler.[87]

Yüce Allah, bunlar hakkında şöyle buyurdu:

"Onlara da bir vebal yoktur ki, her ne zaman kendilerini bindirip sevkedesin diye sana geldilerse, 'Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum!' dediğin ve bu uğurda sarfedecekleri şeyi bulamadıkları için, tasalarından gözleri yaş döke döke döndüler."[88]

Tebük Seferine Katılamayacaklarına Ağlayanlardan, Katılmaları Sağlanıp Sevindirilenler

Ebu Leylâ Abdurrahman b. Ka'b ile Abdullah b. Mugaffel Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ağlayarak dönerlerken, İbn Yâmin b. Ka'b en-Nadrî, onlara:

"Siz ne için ağlıyorsunuz?" diye sordu.

"Bize binit sağlaması için Resûlullah Aleyhisselama gitmiştik.

Resûlullah Aleyhisselamın yanında bizi üzerine bindirecek bir şey bulamadık.

Bizim yanımızda da, binip Resûlullah Aleyhisselamla birlikte gazaya çıkacak binitimiz yok!" dediler.

İbn Yâmin, ikisine bir saka devesi ile azık olarak da birer miktar hurma verdi.

Bunlar, böylece, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte gazaya çıkmak imkânını buldular.[89]

İbn Yâmin'in her birine verdiği hurma ikişer sa' idi.

Hz. Abbas gözyaşı dökenlerden ikisine, Hz. Osman da üçüne binit sağladı.[90]

87 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Vâkıdî, Megâzî, 3/993-994, İbn Sa'd, 2/165, Taberî, Târîh, 3/143, Beyhakî, Delâil, 5/218.
88 Tevbe: 92.
89 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161-162, Vâkıdî, Megâzî, 3/994, Taberî, Târîh, 3/143, Beyhakî, Delâil, 5/218.
90 Vâkıdî, Megâzî, 3/994.

Ebu Musa el-Eş'arî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte Ceyşü'l-Usre içinde bulunmak isteyen arkadaşlarım, kendileri için binit istemek üzere beni Resûlullah Aleyhisselama göndermişlerdi.

Resûlullah Aleyhisselama:

'Ey Allah'ın Peygamberi! Arkadaşlarım kendileri için binit sağlayasın diye beni sana gönderdiler" dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Vallahi, ben sizi bir şeye bindiremem!' buyurdu.

Kendisini doğruladım. Meğer, o sırada Resûlullah Aleyhisselam öfkeli imiş! Bilmiyordum.

Resûlullah Aleyhisselamın istediğimizi reddetmesinden üzgün ve bana karşı gönlünde bir kırgınlık duymasından da endişeli bir halde geri döndüm.

Arkadaşlarımın yanına dönünce, Resûlullah Aleyhisselamın söylemiş olduğunu kendilerine haber verdim.

Çok beklememiştim. Ancak bir saat kadar bir zaman geçmişti ki, Bilal'in bana 'Ey Abdullah b. Kays!' diyerek seslendiğini işittim.

'Lebbeyk! Buyur!' diyerek karşılık verdim.

Bilal:

'Seni Resûlullah Aleyhisselam çağırıyor. Hemen kendisinin yanına gel!' dedi.

Yanına varınca, Resûlullah Aleyhisselam o sırada Sa'd b. Ubâde'den aldığı iple birbirine bağlı altı deveyi bana göstererek:

'Şu çifti al! Şu çifti al! Şu çifti al! Bunlarla arkadaşlarının yanına git!

Onlara:

'Allah veya Resûlullah sizi bu develere bindiriyor! Bininiz artık bunlara![91] Ben sizi bindirememiştim. Fakat, Allah sizi bindirdi' de!'[92] buyurdu.[93]

Ben, bu develerle arkadaşlarımın yanına gittim.

'Peygamber Aleyhisselam sizi bu develere bindiriyor!

Fakat ben, vallahi, sizin birkaçınız benimle birlikte Resûlullah Alayhisselamın bundan önce söylemiş olduğu sözü işiten bir kimsenin yanına gitmedikçe, sizi bırakmam!

91 Buhârî, Sahîh, 5/128-129, İbn Kesîr, Bidâye, 5/6.
92 İbn Kesîr, Bidâye, 5/6, İbn Kayyım, 3/3.
93 Buhârî, Sahîh, 5/129.

İsterim ki; Resûlullah Aleyhisselamın bana söylemediği bir sözü benim size söylemiş olduğumu sanmayasınız!' dedim.

Onlar da:

'Sen bizim nazarımızda doğru sözlüsün. Bununla birlikte, istiyorsan, istediğini de yapalım' dediler."[94]

Münafıkların Tebük Seferi Sırasında Nifakları

Münafıklardan bir cemaat, birbirlerine:

"Şu sıcakta sakın cihada çıkmayınız!" dediler.[95]

Hiçbir özürleri olmadığı halde, Tebük seferine katılmamak için Peygamberimiz Aleyhisselamdan izin istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, seksenden fazla münafıka izin verdi.[96]

Münafıklardan bazıları ise, ganimet almak maksadıyla Tebük askerleri arasına katıldılar.[97] Fakat, gittikleri yerlerde münafıklıktan geri durmadılar.[98]

Çöl Araplarından Bazılarının Sefere Katılmamak İçin İzin İstemeleri

İçlerinde Benî Gıfârlardan Hufaf b. İmâ' gibi bazı kişiler de bulunan[99] bedevî Araplardan 82 kişi, Tebük seferine çıkmamak için özür dilediler, izin istediler.[100]

Peygamberimiz Aleyhisselam, sefer hazırlıklarıyla uğraştığı günlerden birinde, Benî Salimlerden münafık Cedd b. Kays'a:

"Ey Cedd! Bu yıl Benî Asfarlarla savaşmaya bizimle birlikte sen de gitsen olmaz mı?" diye sormuştu.

Cedd:

"Yâ Rasûlallah! Bana izin ver de, beni fitneye düşürme! Günaha sokma!

Vallahi, kavmim benim kadar kadınlardan hoşlanır, onlara benim kadar düşkün bir adam bulunmadığını bilir.

---

94 Buhârî, Sahîh, 5/129, Beyhakî, 5/216-217.
95 İbn İshak, İbn Hişam, 4/160, Taberî, Târîh, 3/142-143.
96 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177, Vâkıdî, Megâzî, 3/995, İbn Sa'd, 2/165.
97 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.
98 Tevbe: 66, İbn İshak, İbn Hişam, 4/168, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000-1010, Taberî, Tefsîr, 10/172-173, İbn Esîr, Kâmil, 2/279.
99 Vâkıdî, Megâzî, 3/995.
100 Vâkıdî, Megâzî, 3/995, İbn Sa'd, 2/165.

Ben, Benî Asfarların kadınlarını görürsem dayanamayacağımdan, günaha gireceğimden korkarım!" dedi.[101]

Cedd'in oğlu Abdullah ise, sağlam imanlı bir Müslümandı.

Babasının yanına varıp, ona:

"Sen Resûlullah Aleyhisselamın sözünü ne için reddettin?!

Vallahi, Benî Selimeler içinde savaşa gidecek veya gideceklere binit sağlayacak, senden daha zengin kimse yoktur!" dedi.

Cedd:

"Ey oğulcuğum! Şu yıllarda, sıcaklarda zorluklar ve güçlükler içinde Benî Asfarların üzerlerine yürümek benim neyime gerek?!

Vallahi, ben Benî Asfarların korkusundan emin de bulunmuyorum!

Ben evimde oturacağım! Sen git de, onlarla savaş!

Vallahi oğulcuğum! Ben zamanın başa ne felaketler getireceğini bilirim" dedi ve oğluna ağır laflar söyledi.

Bunun üzerine, Abdullah:

"Hayır! Vallahi, senin bu tutum ve davranışın münafıklıktan başka bir şey değildir.

Vallahi, senin hakkında Resûlullaha Kur'ân âyetleri inecek ve o da onu okuyacaktır!" dedi.

Cedd b. Kays kızdı, ayakkabısını kaldırıp Abdullah'ın yüzüne çarptı!

Abdullah ona hiçbir şey söylemeden geri döndü.

Cedd de sıçrayıp ayağa kalktı, kavminin yanına vardı.

Cebbar b. Sahr ile Benî Selimelerden bazı kişilere:

"Ey Selime oğulları! Şu sıcakta sakın gazaya çıkmayınız!" dedi.[102]

Cedd b. Kays ve diğer münafıklar hakkında inen âyetlerde şöyle buyuruldu:

"Onlardan kimi de, 'Bana izin ver de, beni fitneye düşürme!' diyor.

Haberin olsun ki; onlar zaten fitne çukuruna düşmüş bulunuyorlar.

Cehennem ise, o kâfirleri herhalde ve herhalde çepeçevre kuşatıcıdır!"[103]

"Allah'ın Resûlüne muhalefet için gazadan geri kalan münafıklar, yurtlarından çıkmayıp oturmalarıyla ferahlandılar.

---

101 İbn İshak, İbn Hişam, 4/159-160, Vâkıdî, Megâzî, 3/992, Taberî, Târîh, 3/142, Beyhakî, Delâil, 5/213-214.

102 Vâkıdî, Megâzî, 3/993.

103 Tevbe: 49.

Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad etmekten hoşlanmadılar ve 'Bu sıcakta gazaya çıkmayınız!' dediler.

De ki: 'Cehennemin ateşi daha sıcaktır!' Anlayabilselerdi!

Artık onlar kazandıkları günahın cezası olarak az gülsünler, çok ağlasınlar."[104]

Bu âyetler inince, Abdullah b. Cedd, babasının yanına tekrar vardı ve:

"Ben 'Senin hakkında Resûlullaha Kur'ân âyetleri inecek, o da onları Müslümanlara okuyacaktır!' diye söylememiş miydim? İşte, dediğim çıktı!" dedi.

Cedd:

"Sus ey alçak! Vallahi, ben seni hiçbir zaman yararlandırıcı olarak yararlandırmayacağım! Vallahi, sen bana Muhammed'den daha katı düşmansın!" dedi.[105]

Yahudi Süveylim'in Evinin Yaktırılışı ve Yıktırılışı

Münafıklardan bazı kişilerin Yahudi Süveylim'in Casum mevkiindeki evinde toplanıp Tebük gazasına çıkacak halkı Peygamberimiz Aleyhisselamın başından dağıtmak istedikleri haber alındı.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabdan Talha b. Ubeydullah'ı bazı sahabileriyle birlikte gönderip, Süveylim'in evini ateşe vererek üzerlerine yıkmalarını emretti.

Talha b. Ubeydullah ile arkadaşları Süveylim'in evini ateşe verince, Dahhâk b. Halife evin damından yere atladı, ayağı kırıldı.

İbn Übeyrık ve arkadaşları ise, atladılar, kaçıp kurtuldular.[106]

Medine'de Vekil Bırakılanlar ve Hz. Ali'nin Ehl-i Beyt Vekilliği

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de yerine Muhammed b. Mesleme'yi vekil bıraktı.[107]

Siba' b. Urfuta'yı vekil bıraktığı da rivayet edilir.[108]

Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte Seniyetü'l-vedâ'ya kadar gitti.[109]

---

104 Tevbe: 81-82.
105 Vâkıdî, Megâzî, 3/993.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/160, İbn Hazm, Cevâmi, c. 250, İbn Kesîr, Bidâye, 5/3, Diyarbekrî, 2/124.
107 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162, Vâkıdî, Megâzî, 3/995, İbn Sa'd, 2/165.
108 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162, Vâkıdî, Megâzî, 3/995, Taberî, Târîh, 3/143.
109 Ahmed b. Hanbel, 1/170.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Burada (Medine'de) ya ben oturacağım, kalacağım, ya da sen oturacak, kalacaksın" buyurdu.[110]

Her iki ev halkının işleriyle meşgul olmak üzere Medine'de bırakınca,[111] Hz. Ali ağlayarak:

"Yâ Rasûlallah! Beni çocuklar ve kadınlar içinde vekil mi bırakıyorsun?" dedi.[112]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bana göre sen, Musa'ya göre Hârun gibi olmaya razı olmaz mısın? Şu kadar ki, benden sonra peygamber yoktur!" buyurdu.[113]

Hz. Ali hemen geri dönüp öyle hızlı yürüdü ki, ayaklarının kaldırdığı tozların havaya yükseldiği görüldü.[114]

İslâm Ordugâhı ve Ordu Mevcudu

Peygamberimiz Aleyhisselam, sefer hazırlığına girişti.[115]

Seniyetü'l-vedâ'da ordugâh kurdu.[116]

Hz. Ebu Bekir'i ordugâhta namaz kıldırmakla görevlendirdi.[117]

Tebük seferi için toplanan Müslümanlar, divan defterine sığmayacak kadar çoktu.[118]

Erat sayısı 30.000 idi.

10.000 at,[119] 12.000[120] veya 15.000 deve bulunuyordu.[121]

Tebük Mücahidlerinin Askerî Düzeni

Talha b. Ubeydullah sağ kol kumandanlığına,

Abdurrahman b. Avf sol kol kumandanlığına tayin olundu.[122]

---

110 İbn Sa'd, 3/24.
111 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Taberî, Târîh, 3/143-144.
112 Ahmed b. Hanbel, 1/170.
113 Ahmed b. Hanbel, 1/182-183, Buhârî, Sahîh, 5/129, Müslim, 4/1871.
114 İbn Sa'd, 3/24, Ahmed b. Hanbel, 1/173.
115 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Vâkıdî, Megâzî, 3/992, Taberî, Târîh, 3/143.
116 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162 Vâkıdî, Megâzî, 3/992.
117 Vâkıdî, Megâzî, 3/995, İbn Sa'd, 4/165.
118 İbn İshak, İbn Hişam, 4/176, Vâkıdî, Megâzî, 3/992, Ahmed b. Hanbel, 3/457, Buhârî, Sahîh, 5/130, Taberî, Tefsîr, 11/59.
119 Vâkıdî, Megâzî, 3/1002, İbn Sa'd, 2/166, Belâzurî, Ensâb, 1/368.
120 Vâkıdî, Megâzî, 3/1041, Belâzurî, Ensâb, 1/368.
121 Vâkıdî, Megâzî, 3/1041.
122 Yâkubî, 2/67-68.

Seniyetü'l-vedâ karargâhından Tebük'e doğru hareket edileceği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, sancaklar ve bayraklar bağladı.

En büyük sancağı Hz. Ebu Bekir'e,

En büyük bayrağı da Zübeyr b. Avvam'a verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hazrecîlerin sancağını Ebu Dücâne'ye veya Hubab b. Münzir'e verdi.[123]

Benî Malik b. Neccarların bayrağını Umâre b. Hazm'a vermişti.

Zeyd b. Sabit'i görünce, bayrağı Umâre'den alıp ona verdi.

Umâre b. Hazm:

"Yâ Rasûlallah! Belki de bana kızmışsındır?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Vallahi kızmadım! Fakat, Kur'ân'ı siz de tercih ediniz!

O, Kur'ân'ı senden daha çok ezberlemiştir!

Ezberinde Kur'ân çok olan, burnu kesik zenci köle de olsa, tercih olunur!" buyurdu.

Kur'ân'ı daha çok ezberlemiş bulunanlara bayraklarını taşıtmalarını, Evs ve Hazrec kabilelerine emretti.

Bunun üzerine;

Benî Amr b. Avfların bayrağını Ebu Zeyd,

Benî Selimelerin bayrağını da Muaz b. Cebel taşıdı.

Ensardan her oymağın, Araplardan her kabilenin birer sancak ve bayrak edinmelerini emr,[124]

Mücahidlere yanlarında yedek ayakkabı bulundurmalarını da tavsiye etti.[125]

Ebu Katâde'ye de:

"Ibrık ve küçük su tulumunu iyi koru!" buyurdu.[126]

Baş Münafıkın Müslümanları Korkutmaya ve Tebük Seferinden Alıkoymaya Çalışması

Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl, karargâhını, Peygamberimiz Aleyhisselamın karargâhının sonuna, aşağısına, Zübab dağının hizasına doğru kurmuştu.[127]

---

123 Vâkıdî, Megâzî, 3/996.
124 Vâkıdî, Megâzî, 3/1002-1003.
125 Vâkıdî, Megâzî, 3/995, Ahmed b. Hanbel, 3/337.
126 Vâkıdî, Megâzî, 3/1041.
127 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162, Vâkıdî, Megâzî, 3/995, Taberî, Târîh, 3/143.

Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün Yahudi müttefikleriyle münafıklardan başına toplananlar da, yanında bulunuyordu.[128]

Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın mücahidleri arasına katılmayarak geri kalan münafıklarla birlikte geri kaldı ve:

"Muhammed güç bir durumda! Şu şiddetli sıcaklarda, çok uzak diyarlarda Benî Asfarlarla savaşacak! Halbuki, kendisinde buna yetecek güç yok! Herhalde, Muhammed Benî Asfarlarla çarpışmayı oyuncak sanıyor!" diyerek söylendi.

Yanındaki kişiler de, onun görüşü gibi görüşte bulunarak münafıklık ettiler.

Abdullah b. Übeyy, daha da ileri gitmiş ve:

"Vallahi, onun ashabını bir sabah ikişer ikişer iplere bağlanmış olarak görür gibiyim sanki!" demişti.[129]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali'yi Medine'de bırakmasını da, münafıklar bir sorun, bir sarsıntı haline getirmek istediler ve:

"Herhalde, onu yüksündüğü ve önemsemediği için geri bırakmıştır!"[130]

"Ali'yi ancak onda görüp hoşlanmadığı bir şey için geri bırakmıştır!" gibi birtakım laflar etmeye ve yaymaya başladılar.

Hz. Ali, bunları işitince,[131] silahını alıp yola çıktı. Cürüf'e indiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselama yetişti.[132]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Ey Ali! Seni buraya getiren nedir?" diye sordu.[133]

Hz. Ali:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Münafıklar senin beni önemsemediğini, yüksündüğünü söylüyorlar![134]

Yâ Rasûlallah! Senin beni ancak bende görüp de hoşlanmadığın bir şey için geri bıraktığını söylediklerini halktan işittim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam güldü[135] ve:

"Onlar yalan söylemişlerdir!

---

128 Vâkıdî, Megâzî, 3/995, İbn Sa'd, 2/165.
129 Vâkıdî, Megâzî, 3/995-996.
130 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163.
131 İbn Sa'd, 4/24.
132 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Taberî, Târîh, 3/143.
133 İbn Sa'd, 3/24.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Taberî, Târîh, 3/143-144.
135 İbn Sa'd, 3/24-25.

Ben seni arkamda bıraktıklarıma vekil tayin ettim. Sen hemen geri dön de, gerek benim ev halkım, gerek senin ev halkın içinde benim vekilim ol!

Ey Ali! Bana göre sen, Musa'ya göre Hârun gibi olmaya razı değil misin?

Ancak, benden sonra peygamber yoktur!" buyurdu.[136]

Hz. Ali:

"Evet yâ Rasûlallah! Öyledir!" dedi,[137] Medine'ye döndü.[138]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'den Mücahidlerle Birlikte Yola Çıkışı ve Tebük Gazasının Son Gazası Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hicretin 9. yılında, Recep ayında,[139] Perşembe günü,[140] Huzâalardan Alkame b. Fağvâ'nın kılavuzluğuyla[141] Medine'den yola çıktı.[142]

Peygamberimiz Aleyhisselam; gazaya Perşembe günü çıkmayı severdi.

Tebük gazası, Peygamberimiz Aleyhisselamın gazalarının sonuncusu idi.[143]

Güneş batıya doğru eğildiği zaman, süvariler harekete başladı.

Piyadelerin hareketine ancak akşamleyin sıra gelebildi. Bunlar, yeni karargâha ancak sabaha karşı varabildiler.[144]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük Yolunda Gidilirken Geri Kalanlar Hakkında Buyruğu

Peygamberimiz Aleyhisselam İslâm mücahidleriyle birlikte Seniyetü'l-vedâ'dan ayrılıp[145] yola devam ederken bazılarının geri kaldıkları görüldükçe, mücahidler:

"Yâ Rasûlallah! Filan geri kaldı!" diyorlar, Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Bırak onu! Eğer onda bir hayır varsa, Yüce Allah onu size kavuşturur!

---

136 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Taberî, Târîh, 3/144, İbn Esîr, Kâmil, 2/278, İbn Kayyım, 3/4.
137 İbn Sa'd, 3/25.
138 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Taberî, Târîh, 3/144, İbn Esîr, Kâmil, 2/278, İbn Kesîr, Bidâye, 5/7.
139 Vâkıdî, Megâzî, 1/7, İbn Sa'd, 2/165, Belâzurî, Ensâb, 1/368, Yâkubî, 2/67.
140 Vâkıdî, Megâzî, 3/997, İbn Sa'd, 2/167, Ahmed b. Hanbel, 6/387.
141 Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
142 Vâkıdî, Megâzî, 3/997, İbn Sa'd, 2/167, Ahmed b. Hanbel, 6/387.
143 İbn Sa'd, 2/167, İbn Hazm, Cevâmi, s. 249, Yâkût, 2/15.
144 Vâkıdî, Megâzî, 3/996.
145 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.

Eğer onda bundan başkası varsa, Allah sizi ondan rahata erdirir!" buyuruyor;[146] her geride kaldığı söylenilen kişi hakkında bu sözünü tekrarlıyordu.[147]

"Yâ Rasûlallah! Ebu Zer de geride kalmış, devesi yorulmuş!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırak onu! Eğer onda bir hayır varsa, Yüce Allah onu size kavuşturur.

Eğer onda bundan başkası varsa, Allah ondan sizi rahata erdirir!" buyurdu.[148]

Ebu Zerri'l-Gıfârî der ki:

"Devem arık olup yorulduğu için, Tebük gazasında arkada kaldım. Kendi kendime:

'Onu birkaç gün yemleyip besledikten sonra, Resûlullah Aleyhisselama yetişirim!' dedim.

Birkaç gün yemledim. Sonra, yola devam ettim.

Zülmerve'de bulunduğum sırada, devem bana karşı büsbütün inatlaştı.

Bir gün bekledim. Fakat, onda hiçbir kımıldama göremedim. Metâımı sırtıma aldım. Resûlullah Aleyhisselamın arkasından, şiddetli sıcaklarda yaya olarak yola düştüm.

Halkın arkası kesilmişti. Bize katılmış olan Müslümanlardan bir kimse göremedim.[149]

Resûlullah Aleyhisselam, konak yerlerinden bir yere konmuş bulunuyordu.[150]

Bir gün, öğleye doğru Resûlullah Aleyhisselama yetişebildim.

Susuzluk bende son dereceye erişmişti.[151]

Müslümanlardan bir gözetleyici, bakınca:

'Yâ Rasûlallah! İşte, bak! Bir adam, yol üzerinde tek başına yürüyor!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ebu Zer olmasını dilerim!' buyurdu.

Müslümanlar bana dikkatlice baktılar[152] ve:

---

146 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000, Taberî, Târîh, 3/145, Zehebî Megâzî, s. 524.
147 İbn Esîr, Kâmil, 2/280, İbn Hacer, İsâbe, 4/64.
148 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Taberî, Târîh, 3/145, İbn Esîr, Kâmil, 2/280, Zehebî, Târîh, s. 524, İbn Kesîr, Bidâye, 5/8.
149 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.
150 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Taberî, Târîh, 3/145.
151 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.
152 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000, Taberî, Târîh, 3/145 İbn Esîr, Kâmil, 2/280.

'Yâ Rasûlallah! Vallahi, odur![153] Ebu Zer'dir!' dediler.[154]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Allah, Ebu Zer'e rahmet etsin! O, yalnız başına yürür [İbn Hacer'e göre: yaşar]! Yalnız başına ölür! Yalnız başına da ba's olunur, diriltilir!' buyurdu.[155]

Resûlullah Aleyhisselam ayakta idi. Yanına vardım.

Bana:

'Ey Ebu Zer! Sen niye geride kaldın?' diye sordu.

Devenin durumunu kendisine haber verdim.

Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Ebu Zer! Bana gelip kavuşuncaya kadar, Allah, senin attığın her adımına karşılık, bir günahını bağışlamıştır!' buyurdu."

Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin eşyası sırtından indirilmiş, bir kapla getirilen suyu içip susuzluğu giderilmiştir.[156]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük Yolunda Konakladığı ve Namaz Kıldığı Yerler

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'den ayrıldıktan sonra Zî Huşub'da sabahladı ve burada büyük bir devme (sidr) ağacının altına indi.[157]

1. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e varıncaya kadar namaz kıldığı mescidler, hâlâ isimleriyle belli bulunmaktadır ve ilki Zî Huşub Mescididir.[158]

Peygamberimiz Aleyhisselam burada bostan içindeki devme ağacının altında mescidin olduğu yerde namaz kılmış ve (Ebu Davud'a göre) orada üç gün oturduktan sonra Tebük'e doğru yollanmıştır.[159]

2. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken ikinci konak yeri Feyfâ olup, halen orada Feyfâ Mescidi bulunmaktadır.

3. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken üçüncü konak yeri Zülmerve olup, orada Zülmerve Mescidi bulunmaktadır.[160]

153 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Taberî, Târîh, 3/145, İbn Esîr, Kâmil, 2/280.
154 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000, Taberî, Târîh, 3/145, İbn Esîr, Kâmil, 2/280.
155 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000, Taberî, Târîh, 3/145, İbn Seyyid, 2/218-219, İbn Kayyım, 3/6, İbn Hacer, İsâbe, 4/64.
156 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.
157 Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
158 İbn İshak, İbn Hişam, 4/175, Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
159 Semhûdî, 3/1031.
160 İbn İshak, İbn Hişam, 4/175, Vâkıdî, Megâzî, 3/999.

4. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken konakladığı yerlerden dördüncüsü Şukka'daki Rek'a olup, burada Rek'a (Vâkıdî'ye göre Sükya) Mescidi bulunmaktadır.[161]

5. Peygamberimiz Aleyhisselamın konakladığı yerlerden beşincisi Vâdi'l-kurâ olup, Vâdi'l-kurâ Mescidi buradadır.[162]

Vâdil-kurâ, Şam ile Medine arasındadır ve Medine'nin mülhakatındandır.

Vâdi'l-kurâ, Hıcr ve Cenab, önceleri Kudâaların; sonra da Cüheyne, Uzre ve Beliyylerin; daha önceleri ise Semûd ve Âd kavimlerinin yurtları idi. Yüce Allah onları buralarda helâk etmişti. Evlerinin kalıntıları hâlâ durmaktadır.

Bu kavimlerden sonra, oraya Yahudiler yerleşmişlerdir.[163]

Peygamberimiz Aleyhisselam Vâdi'l-kurâ'da konakladığı zaman, Yahudi halkından Urayz oğulları, Peygamberimiz Aleyhisselama hediye olarak haris (keşkek) yemeği getirdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam ondan yedi.

Arîz veya Urayz oğullarına, Vâdi'l-kurâ hurma mahsulünden her yıl verilmek üzere geçimlik tahsis etti.[164]

Onların ellerine verdiği ferman yazısında şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Muhammed Resûlullah tarafından Arîz oğullarına verilen yazıdır:

Resûlullah tarafından geçimlik olarak onlara her hasat zamanında on vesk buğday ve on vesk arpa ile her yıl zamanında elli vesk de hurma verilecek ve kendilerine hiçbir suretle haksızlık yapılmayacaktır.

Bunu, Halid b. Saîd yazmıştır."[165]

Yahudi kadınlarından birisi:

"Muhammed'in onlara yaptığı bu ihsan, analarından kalan mirastan daha hayırlıdır.

Çünkü, bu ihsan onlara Kıyamet gününe kadar devam edecektir!" demiştir.[166]

Ebu Humeyd es-Sâidî der ki:

161 İbn İshak, İbn Hişam, 4/175, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 3/58.
162 İbn İshak, İbn Hişam, 4/175.
163 Yâkût, 4/338.
164 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006.
165 İbn Sa'd, 1/269.
166 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006.

"Vâdi'l-kurâ'ya geldiğimiz sırada, bir kadının bahçesine uğradık.

Resûlullah Aleyhisselam, ashabına:

'Haydi, şu ağaçlardaki hurma mahsulünün ne kadar çıkacağını tahminleyiniz' buyurdu.

Ashab, tahminlediler.

Kendisi ise, on vesk çıkacağını tahminledi.

Resûlullah Aleyhisselam, kadına:

'Bu ağaçlardan ne kadar hurma çıkacağını say ve saydığını, biz inşaallah yanına dönünceye kadar da, aklında tut!' buyurdu.[167]

Dönüp Vâdi'l-kurâ'ya geldiğimizde, Resûlullah Aleyhisselam, kadına:

'Bahçenden kaç vesk hurma çıktı?' diye sordu.

Kadın:

'On vesk!' dedi.[168]

6. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken konakladığı Vâdi'l-kurâ'da namaz kıldığı altıncı mescid, Vâdi,[169] yahut Benî Uzre Karyesi Mescididir.[170]

7. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken konaklayıp namaz kıldığı yerlerden yedincisi Saîd olup, Saîd Mescidi orada bulunmaktadır.[171]

Saîd, Vâdi'l-kurâ'nın yakınında bir vadidir.[172]

8. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken konakladığı yerlerden sekizincisi Hıcr idi.[173]

Istahrî der ki:

"Hıcr, halkı az bir karyedir. Dağlar arasında olup, Vâdi'l-kurâ'ya bir günlüktür.

Yüce Allah'ın buyurduğu gibi, Semûd kavminin dağlardan yontmuş oldukları evler [Şuarâ: 149] buradadır.

Esâlis diye anılan dağlar içinde, bizim evlerimizin teşkilatına benzer, dağlar gibi yükselmiş evler gördüm!

167 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, Ahmed b. Hanbel, 5/524, Buhârî, Sahîh, 2/132, Müslim, 4/1785.
168 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Müslim, 4/1785.
169 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174.
170 Semhûdî, 3/1030.
171 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Yâkût, 3/403, Semhûdî, 3/1030.
172 Yâkût, 3/403.
173 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999.

Uzaktan bakan, onları birbirine bitişik dağ sanar. Ortasına varınca, her birinin münferid ve kendi kendine dikili durduklarını görür! Dolaşacak olan, onlardan her birinin çevresini seğirterek zahmetsizce dolaşabilir.

Evlerden her biri kendi kendine ayakta durmaktadır.

İnsan, onların üzerine ancak son derecede zahmet çekerek çıkabilir.

'...İşte, dişi deve! Su içme hakkı bir gün onundur, belli bir günün su içme hakkı da sizindir!' [Şuarâ: 155] buyurduğu Semûd kuyusu da Hıcr'dadır."[174]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hıcr'a uğrayınca, yüzünü elbisesiyle kapattı.[175] Yanındaki sahabilerine:

"Burası, kaçılacak bir vadidir!" buyurdu,[176] devesini hızlandırdı.[177] Konakları,[178] vadiyi geçti.[179]

Sahabiler de, oradan çıkıncaya kadar, üzengilerini teptiler.[180]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şu kendilerine kendileri zulmetmiş,[181] azaba uğratılmış[182] olanların evlerine, onların uğradıkları azabın benzerine sizler de uğrayabileceğinizden korkarak, ağlayıcı olmaksızın girmeyiniz![183]

Eğer ağlamaklı olamazsanız, onların uğradıkları azabın benzerine sizler uğramamanız için, yanlarına girmeyiniz![184]

Onların uğradıkları azabın benzerine sizin de uğramanızdan korkarım!" buyurdu.[185]

Mücahidler, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte, Semûd kavminin toprağı olan Hıcr üzerinde,[186] Semûd konaklarının yanında konakladı.[187]

---

174 Yâkût, 2/221.
175 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Ahmed b. Hanbel, 2/66, Buhârî, Sahîh, 5/135.
176 Vâkıdî, Megâzî, 2/1008.
177 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Buhârî, Sahîh, 5/135, Müslim, 4/2286.
178 Müslim, 4/2286.
179 Buhârî, Sahîh, 5/135.
180 Vâkıdî, Megâzî, 3/1000.
181 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Buhârî, Sahîh, 5/135.
182 Vâkıdî, Megâzî, 3/1008, Ahmed b. Hanbel, 2/72, Buhârî, Sahîh, 5/135, Müslim, 4/288.
183 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Buhârî, Sahîh, 1/112, Müslim, 4/2286.
184 Vâkıdî, Megâzî, 3/1008, Buhârî, Sahîh, 1/112, Müslim, 4/2286.
185 Ahmed b. Hanbel, 2/9.
186 Müslim, 4/2286.
187 Ahmed b. Hanbel, 2/117.

Mücahidler Hıcr kuyusundan,[188] kuyularından[189] su aldılar.[190] Onunla hamurlarını yoğurdular.[191]

Peygamberimiz Aleyhisselam; aldıkları suları dökmelerini ve yoğurdukları hamurlarını da develerine yem yapmalarını onlara emretti.[192]

"O kuyunun suyundan da içmeyiniz! Ondan, namaz için abdest de almayınız! Onunla yoğurduğunuz hamuru da, develere yem yapınız.[193] Ondan hiçbir şey yemeyiniz!" buyurdu.[194]

Sehl b. Sa'd der ki:

Resûlullah Aleyhisselamın münadisi:

'Resûlullah Aleyhisselam, 'Onların kuyularından su içmeyiniz!' diye size emrediyor!' diyerek seslenince, halk su kaplarındaki suları döktüler.

'Yâ Rasûlallah! Onunla hamur da yoğurmuştuk?' dediler.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onları da, develere yem yapınız!' buyurdu.

Ben de, yoğurduğum hamuru arık iki deveye yem yaptım. Bunlar, binitlerimizin en zayıfı idi."[195]

Hıcr'da Emre Aykırı Hareket Eden İki Mücahidin Başlarına Gelenler

Ebu Humeyd es-Sâidî der ki:

"Hıcr'da akşamladığımız sırada idi ki,[196] Resûlullah Aleyhisselam:

'Bu gece üzerinizde şiddetli bir kasırga kopacaktır! Sizlerden hiçbiriniz, yanında arkadaşı bulunmadıkça ayağa kalkmasın! Yanında devesi bulunan da, devesinin dizini bağlasın!" buyurdu.[197]

Hemen kalkıp develerimizin dizlerini bağladık.

Gecenin ilk sıralarında idi ki, şiddetli bir kasırga esmeye ve ortalığı altüst etmeye başladı.[198]

---

188 İbn İshak, İbn Hişam, 4/164, Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, 1007, Taberî, Târîh, 3/144.
189 Ahmed b. Hanbel, 2/117, Müslim, 4/2286.
190 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Vâkıdî, Megâzî, 3/1006-1007, Ahmed b. Hanbel, 2/117, Müslim, 4/2286, Taberî, Târîh, 3/144.
191 Vâkıdî, Megâzî, 3/1007, Ahmed b. Hanbel, 2/117, Müslim, 4/2286.
192 Ahmed b. Hanbel, 2/117, Müslim, 4/2286, İbn Kesîr, Bidâye, 5/111.
193 İbn İshak, İbn Hişam, 4/164-165, Vâkıdî, Megâzî, 3/1007, Taberî, Târîh 3/144 .
194 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Târîh 3/144.
195 Vâkıdî, Megâzî, 3/1007.
196 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006.
197 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, Ahmed b. Hanbel, 5/424.
198 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, Ahmed b. Hanbel, 5/424, Buhârî, Sahîh, 2/132, Müslim, 4/1785.

Mücahidler, Resûlullah Aleyhisselamın emrine göre hareket ettiler.[199]

Hiçbir kimse, yanında arkadaşı bulunmadıkça, olduğu yerden kalkmadı.[200]

Ancak, Benî Sâidelerden iki kişiden birisi bir hâcet için, diğeri de devesini aramak için gitmişti.

Hâceti için giden, gittiği yerde boğmacaya tutuldu.

Devesini aramaya gideni ise, kasırga sürükleyip Tayyi'lerin iki dağına attı."[201]

Bunların başına gelenler, Resûlullah Aleyhisselama haber verildi.

Resûlullah Aleyhisselam:

"Ben sizi yanında bir arkadaşı bulunmadıkça bir yere gitmekten men etmedim mi idi?" buyurduktan sonra, yolda boğmacaya tutulan adam için dua edince, adam iyileşti.

Tayyi' dağlarına kadar sürüklenip giden öbürünü ise, Resûlullah Aleyhisselam Medine'ye döndüğü zaman, Tayyi' kabilesi Resûlullah Aleyhisselama gönderdiler.[202]

Su Sıkıntısına Düşen Mücahidlerin Peygamberimiz Aleyhisselamın Duasıyla Yağmura Kavuşmaları

Mücahidler Hıcr'da[203] sabahladıkları zaman, yanlarındaki su kaplarında bir damla bile su kalmamıştı. Susuzluktan, Peygamberimiz Aleyhisselama şikâyetlendiler.[204]

Hz. Ömer der ki:

"Konak yerlerinden bir yere konduk ve orada dayanılmaz bir susuzluğa uğradık! Susuzluktan boyunlarımız kopacak sandık!

Adam çıkıp su aramaya gidiyor, su araya araya, boynunun koptuğunu sanacak dereceye gelmedikçe geri dönmüyordu!

Hatta, adam boğazladığı devesinin işkembesindeki tersini sıkıp suyunu bile içiyordu![205]

O sırada, Ebu Bekir:

---

199 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Târîh, 3/144.
200 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006.
201 Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, Ahmed b. Hanbel, 5/424, Buhârî, Sahîh, 2/132, Müslim, 4/1785.
202 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Vâkıdî, Megâzî, 3/1006, Taberî, Târîh, 3/144.
203 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Târîh, 3/145, İbn Esîr, Kâmil, 2/275.
204 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Vâkıdî, Megâzî, 3/1008, Taberî, Târîh, 3/144, İbn Esîr, Kâmil, 2/275.
205 Taberî, Tefsîr, 11/55, Ebu Nuaym, Delâil, 2/523, Beyhakî, Delâil, 5/231, Zehebî, Târîh, s. 526-527 İbn Kesîr, Bidâye, 5/9, Heysemî, 6/194.

'Yâ Rasûlallah! Hiç şüphesiz, Allah senin duanı hayırla karşılar. Bizim için dua et!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen benim bunu yapmamı istiyor musun?' diye sordu.

Ebu Bekir:

'Evet!' dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam ellerini kaldırdı.

Daha ellerini indirmemişti ki, gök eğilmeye ve hava kararmaya başladı."[206]

Yüce Allah hemen bir bulut gönderdi, yağmur yağdırdı.[207]

Yüce Allah, Peygamber Aleyhisselamın duası üzerine gönderdiği buluttan yağdırdığı yağmurla halkı suya kandırdığı gibi,[208] mücahidlerin yanlarındaki su kaplarını da doldurtmuş,[209] su ihtiyaçlarını karşılamıştı.[210]

Yağan yağmur, yeryüzünden ancak bir kısmına düşmüştü.[211]

Hz. Ömer:

"Dönüp baktığımızda, yağmuru, ordugâhtan öteye geçmiş bulmadık!" demiştir.[212]

Mücahidler, yanlarındaki bir münafıka:

"Yazıklar olsun sana! Bundan sonra daha ne kaldı ki, hâlâ inanmıyor, inanmamakta devam ediyorsun?!" dedikleri zaman, münafık:

"Bu, gelip geçen bir bulutun işinden başka bir şey değildir!" dedi.[213]

Tebük seferinde yalnız susuzluk değil, açlık da çekildi.

Hatta, bir hurmayı iki kişi aralarında bölüşürler, sonra da üzerine su içerlerdi.[214]

9. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken konakladığı yerlerden dokuzuncusu Havsa veya Havza olup Zeyt-i Havsa veya Havza burada bulunmaktadır.[215]

Havza, Vâdi'l-kurâ ile Tebük arasında bir yerdir.[216]

---

206 Taberî, Tefsîr, 11/55, Ebu Nuaym, Delâil, 2/523, Beyhakî, Delâil, 5/231, Zehebî, Târîh, s. 527, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9.

207 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Târîh, 3/144, Ebu Nuaym, 2/523.

208 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, 166, Taberî, Târîh, 3/144, 145, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9.

209 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Tefsîr, 11/95, Ebu Nuaym, Delâil, 2/523, Beyhakî, Delâil, 5/231, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9.

210 İbn İshak, İbn Hişam, 4/165, Taberî, Târîh, 3/144, Ebu Nuaym, 2/523.

211 Vâkıdî, Megâzî, 3/1009.

212 Taberî, Tefsîr, 11/55.

213 Vâkıdî, Megâzî, 3/1009.

214 Taberî, Tefsîr, 11/55.

215 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 2/319.

216 Yâkût, 2/319, Semhûdî, 3/1030.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Devesi Kasvâ'nın Kayboluşunu Münafıkların Fırsat Bilerek Nifaklarını Açığa Vuruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam Hıcr'dan kalkıp Tebük'e doğru gittiği ve bir konak yerinde konaklayıp sabaha çıktığı zaman, devesi Kasvâ[217] kayboldu.

Ashabı, onu aramaya gittiler.

Akabe Bey'atında ve Bedir savaşında bulunmuş olan[218] Umâre b. Hazm'ın kafilesi içinde, Benî Kaynuka Yahudilerinden iken Müslüman olmuş bir münafık bulunuyordu.[219] Bu münafıkın kalbi, Yahudi hilesi ve kini ile dolu idi. Münafıkların yardımcısı ve destekleyicisi idi.[220]

Zeyd b. Lusayt adındaki bu münafık Yahudi, Umare b. Hazm'ın konvoyu içinde ve Umâre b. Hazm da Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunduğu sırada:

"Kendisinin peygamber olduğunu söyleyen ve size gök haberlerinden haberler veren, Muhammed değil midir? Halbuki, o devesi nerededir, bilmiyor?!" diyerek söylendi.

Umâre b. Hazm yanında iken, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Adamın [Vâkıdî'ye göre: münafıkın] biri:

'Muhammed kendisinin bir peygamber olduğunu söylüyor![221] [İbn İshak'a göre: haber veriyor!] Size gök emriyle haber verdiğini söylüyor. Halbuki, devesi nerededir, bilmiyor!' diyor.

Vallahi, ben ancak Allah'ın bana bildirdiğini bilirim.

Fakat, Allah şimdi onu bana gösterdi: O şimdi şu vadinin içinde ve vadinin içindeki Şı'b'da ve Şı'b'ın da şöyle şöyle olan tarafındadır. Yuları bir ağaca takılmıştır.

Haydi, gidiniz de onu bana getiriniz!" buyurdu.[222]

Peygamberimiz Aleyhisselam, devenin bulunduğu vadiyi ve tarafı gösterirken, o tarafa eliyle de işaret etmişti. Hemen gittiler, deveyi getirdiler.[223]

---

217 Vâkıdî, Megâzî, 3/1009.
218 İbn İshak, İbn Hişam, 4/166, Vâkıdî, Megâzî, 3/1009, Taberî, Târîh, 3/145.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 4/166, Vâkıdî, Megâzî, 3/1009, Taberî, Târîh, 3/145.
220 Vâkıdî, Megâzî, 3/1010.
221 İbn İshak, İbn Hişam, 4/166-167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1010, Taberî, Târîh, 3/145, Beyhakî, Delâil, 5/232, İbn Esîr, Kâmil, 2/278, İbn Seyyid, 2/218, Zehebî, Târîh, s. 532.
222 Vâkıdî, Megâzî, 3/1010.
223 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167 Vâkıdî, Megâzî, 3/1010 Taberî, Târîh, 3/145, Beyhakî, Delâil, 5/232, Zehebî, Târîh, s. 532.

Deveyi getirmeye giden Hâris b. Hazemetü'l-Eşhelî, yuları ağaca takılmış, asılmış bir halde bulmuştu.[224]

Umâre b. Hazm, hemen konvoyuna döndü ve:

"Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam az önce bize şaşılacak bir şey söyledi. Bir adamın söylemiş olduğu sözü, Allah, Resûlüne haber vermiş" diyerek Zeyd b. Lusayt'ın söylediklerini tekrarlayınca, o sırada Umâre b. Hazm'ın konvoyunda olup Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunmayanlardan bir adam (Vâkıdî'ye göre: Umâre b. Hazm'ın kardeşi Amr b. Hazm):

"Vallahi, bu sözü sen yanımıza gelmeden önce Zeyd söyledi!" dedi.

Umâre b. Hazm, hemen Zeyd'in üzerine yürüyüp boynuna vurmaya başladı ve:

"Ey Allah'ın kulları! Bana bakın! Meğer Allah'ın belâsı benim konvoyumun içinde imiş de, ben bilmiyormuşum!

Hemen çık git benim konvoyumdan ey Allah düşmanı![225] Sakın bundan sonra bana arkadaş olma!" dedi.[226]

Bazıları Zeyd'in bundan sonra tevbe ettiğini, bazıları ise kötülükle suçlanıp durarak ölüp gittiğini söylemişlerdir.[227]

Hãrice b. Zeyd, onun tevbe ettiğini kabul etmez ve:

"Ölünceye kadar, yaramazlıktan geri durmamıştır!" derdi.[228]

10. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onuncusu Havsa'nın önündeki, başındaki Zülcife olup, Havsa'nın ikinci mescidi,[229] yani Zülcife Mescidi burada bulunmaktadır.[230]

Abdurrahman b. Avf'ın İmam Olup Sabah Namazını Müslümanlara Kıldırışı

Muğîre b. Şûbe der ki:

"Hıcr'la Tebük arasında bir konak yerinde bulunduğumuz sırada, tanyeri ağırdıktan sonra,[231] Resûlullah Aleyhisselam ihtiyacını gidermek için[232] uzaklara doğru gidince, ben de arkasından su kabını taşıdım.

---

224 Vâkıdî, Megâzî, 3/1010.
225 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1010, Taberî, Târîh, 3/145, Beyhakî, Delâil, 5/232, Zehebî, Târîh, s. 532-533, İbn Kesîr, Bidâye, 5/9.
226 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Taberî, Târîh, 3/145.
227 İbn İshak, İbn Hişam, 4/167, Vâkıdî, Megâzî, 3/1010, Taberî, Târîh, 3/145.
228 Vâkıdî, Megâzî, 3/1010.
229 Yâkût, 2/319.
230 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
231 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
232 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011, Ahmed b. Hanbel, 4/247.

Müslümanlar sabah namazını güneşletmekten korktular. Namazlarını kıldırması için, Abdurrahman b. Avf'ı ileri sürdüler.

Resûlullah Aleyhisselam işini bitirince[233] geldi. Abdest suyunu döktüm. Ellerini, yüzünü yıkadı. Başına ve ayaklarındaki mestlerine meshetti.[234]

Resûlullah Aleyhisselam, üzerinde bulunan Rum cübbesinin[235] dar olan kollarından ellerini ve kollarını çıkaramadığı için, cübbenin içinden çıkarıp yıkamıştı.[236]

Resûlullah Aleyhisselamla birlikte yanına vardığımız zaman, Abdurrahman b. Avf cemaati rükûa vardırmış, cemaat Abdurrahman b. Avf'la rükû tesbihlerini okuyor,[237] cemaate bir rekat kıldırmış bulunuyordu.[238]

Cemaat, Resûlullah Aleyhiselamın geldiğini anlayınca, az kalsın namazlarını bozacaklardı!

Abdurrahman b. Avf da arkasına dönmek isteyince, Peygamber Aleyhisselam ona 'Dur, devam et!' diye işaret etti.

Abdurrahman b. Avf'ın arkasında bir rekat,[239] yani kalan ikinci rekatı onunla birlikte kıldı.[240]

Abdurrahman b. Avf selam verince, cemaat sıçrayıp ayağa kalktılar.

Resûlullah Aleyhisselam ise, Abdurrahman b. Avf'la selam vermeyerek, ayağa kalkıp kalan birinci rekatı kendi başına kıldı ve selam verdi.[241]

Namazdan boşalınca:

'İyi yaptınız!' buyurdu."[242]

Tebük Seferinde Mestler Üzerine Meshedilişi ve Abdest Alınırken Abdest Uzuvlarının Birer Kez Yıkanışı

Avf b. Malik el-Eşcâî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, Tebük gazası sırasında misafirler için geceli gündüzlü üç gün, mukîmler için de bir gece bir gündüz, mestlerin üzerine meshetmelerini emir buyurdu."[243]

---

233 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
234 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011, Ahmed b. Hanbel, 4/247.
235 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
236 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011, Ahmed b. Hanbel, 4/347.
237 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
238 Ahmed b. Hanbel, 4/247.
239 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
240 Ahmed b. Hanbel, 4/247.
241 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011.
242 Vâkıdî, Megâzî, 3/1011, Ahmed b. Hanbel, 4/247.
243 Ahmed b. Hanbel, 6/27.

Hz. Ömer'in bildirdiğine göre; Tebük seferi arasında, abdest alınırken, abdest âzâları birer kez yıkanmıştır.[244]

11. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onbirincisi Şıkktara olup, orada Şıkktara Mescidi bulunmaktadır.[245]

12. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onikincisi Zeneb-i Kevâkib olup, Betra Mescidi orada bulunmaktadır.[246]

13. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onüçüncüsü Elâ' olup, Elâ' Mescidi orada bulunmaktadır.[247]

14. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden ondördüncüsü Zât-ı Hatmi olup, yapılan Zât-ı Hatmi Mescidi oradadır.[248]

15. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onbeşincisi Sümme olup, Sümme Mescidi orada bulunmaktadır.[249]

16. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onaltıncısı Ahdar olup, Ahdar Mescidi orada bulunmaktadır.[250]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük Seferinden Geri Kalan Benî Gıfâr ile Benî Eslemlerden Bazı Kişiler Hakkındaki Sitemleri

Ebu Rühm Külsûm b. Husayn el-Gıfârî der ki:

"Ahdar'da bulunduğumuz sırada, Resûlullah Aleyhisselam, Benî Gıfârlardan geride kalanları benden sordu. Onları kendisine haber verdim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Uzun boylu adam ne yapıyor?' diye sordu.

Onların geride kaldıklarını söyledim.

'O kısa boylu adam ne yapıyor?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallah! Vallahi, onları pek bilemiyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet! Şedah şebekesindedirler!' buyurdu.

---

244 Ahmed b. Hanbel, 1/23.
245 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
246 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Yâkût, 1/335.
247 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174.
248 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 2/379.
249 Vâkıdî, Megâzî, 3/999.
250 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 1/123.

Sonra, içimizde bulunan Eslemlerden birtakım kimselerden de söz ettiler ki, kendilerinin pek çok develeri vardı.

'Yâ Rasûlallah! Onlar bizim Eslemlerden olan müttefiklerimizdir' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Onların, gazadan geri kaldıkları zaman, Allah yolunda sevinerek bizimle birlikte gazaya çıkan bir kimseyi olsun develerinden bir deveye bindirmelerine ne engel vardı?!

Oysa ki, gazaya çıkanların ecri kadar kendilerine ecir de verilmiş olacaktı!

Eğer böyle olsaydı, kendileri benim yanımda ev halkımdan, Kureyş Muhacirleri ile Ensardan, Gıfâr ve Eslemlerden gerimde kalmış olanlardan daha kıymetli olacaklardı!' buyurdu."[251]

Münafıkların Tebük Yolunda Mücahidlerin Maneviyatını Sarsmaya Çalışmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam Tebük'e doğru ilerlerken, münafıklardan:

1. Amr b. Avf oğullarının kardeşi (Vâkıdî'ye göre: onlardan bir kimse) olan Vedia b. Sabit,

2. Benî Selimelerin müttefiki Eşca'lardan Muhaşşin (veya Mahşıyy) b. Humeyyir,

3. Cülas b. Süveyd b. Sâmit,

4. Sa'lebe b. Hâtıb,[252] mü'minleri korkutup maneviyatlarını sarsmak için,[253] Peygamberimiz Aleyhisselama işaret ederek, birbirlerine:

"O, Tebük'e gidiyor.

Benî Asfarlar (Rumlar)'la çarpışmayı Arapların birbirleriyle çarpışması (Vâkıdî'ye göre: başkalarıyla çarpışmak) gibi mi sanıyorsunuz?![254]

Vallahi, biz sizi bir sabah iplere ikişer ikişer bağlanmış olarak görür gibi oluyoruz!" dediler.[255]

Mahşiyy b. Humeyyir (Vâkıdî'ye göre: Cülas b. Süveyd):

"Vallahi, şu söylediğiniz sözler üzerine hakkınızda Kur'an âyeti inmesinden kurtulmak için, her birimize yüzer kamçı vurulmasına hüküm verilmesini arzu ederdim!" dedi.[256]

251 İbn İshak, İbn Hişam, 4/172-173, Vâkıdî, Megâzî, 3/1000-1002.
252 Vâkıdî, Megâzî, 3/1003.
253 İbn İshak, İbn Hişam, 4/168, Vâkıdî, Megâzî, 3/1003, Taberî, Târîh, 3/146, Zehebî, Târîh, s. 533.
254 İbn İshak, İbn Hişam, 4/168.
255 İbn İshak, İbn Hişam, 4/168, Vâkıdî, Megâzî, 3/1003, Taberî, Târîh, 3/146, Zehebî, Târîh, s. 533.
256 İbn İshak, İbn Hişam, 4/168, Vâkıdî, Megâzî, 3/1004.

Vedia b. Sabit:

"Sanırım ki; şu hâfızlarımız karınlarına en düşkün olanlarımız, dilleri en çok yalan söyleyenlerimiz, düşmanla karşılaşınca da en korkaklarımızdır!" dedi.[257]

Cülas b. Süveyd:

"Onlar bizim ulularımız, eşrafımız ve faziletli kişilerimizdir![258]

Vallahi, eğer Muhammed peygamberlik dâvâsında sadık ise, biz eşekten daha kötü olalım!" dedi.[259]

Cülas'ın besleyip büyütmüş olduğu üvey oğlu Umeyr:

"Ey Cülas! Sen bana insanların en sevgilisi, benim katımda halkın en iyisi ve en şereflisi idin!

Vallahi, söylemiş olduğun sözü Resûlullaha duyurursam, sen rezil ve rüsvay olursun! Saklayacak olursam, ben helâk olurum!

Herhalde, bu ikisinden birincisi, benim için diğerinden daha hafif ve kolaydır!" dedi.[260]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ammar b. Yâsir'e:

"Şu cemaate yetiş! Çünkü, onlar helâka sürüklenmiş bulunuyorlar!

Ne söylediklerini kendilerine sor!

İnkâr ederlerse, onlara:

'Hayır! Siz şöyle şöyle söylediniz!' de!" buyurdu.

Ammar b. Yâsir yanlarına varıp kendilerine söyleyeceğini söyleyince, Peygamberimiz Aleyhisselamdan özür dilemeye gittiler.[261]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Demek, siz şöyle şöyle söylediniz hâ?!" buyurdu.

Onlar, böyle bir şey söylemediklerine yemin ettiler.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam, devesinin üzerinde bulunuyordu.

Vedia b. Sabit, Peygamberimiz Aleyhisselamın devesinin kolanına yapışarak:

"Yâ Rasûlallah! Biz ancak lafa dalmıştık. Şakalaşıyor ve eğleniyorduk!" dedi.

Bunun üzerine, Yüce Allah, indirdiği âyetlerde[262] şöyle buyurdu:

---

257 Vâkıdî, Megâzî, 3/1003.
258 Vâkıdî, Megâzî, 3/1003.
259 Vâkıdî, Megâzî, 3/1004, Belâzurî, Ensâb, 1/275.
260 Vâkıdî, Megâzî, 3/1005.
261 İbn İshak, İbn Hişam, 4/168-169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1004-1005, Taberî, Târîh, 3/146.
262 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1004, Taberî, Târîh, 3/146, Zehebî, Târîh, s. 533.

“Şayet kendilerine sorsan:

‘Andolsun ki, biz ancak yol zahmetini duymamak için lafa dalmış bulunuyor, şakalaşıyor, eğleniyorduk!’ derler.

Onlara de ki:

‘Siz Allah ile, O’nun âyetleri ile, O’nun Resûlü ile mi eğleniyordunuz?!

Siz boş yere özür dilemeye kalkmayınız!

Siz, iman ettiğinizi söyledikten sonra, küfr ettiniz.

İçinizden bir takımını affetsek bile, diğer takımını -onlar cürümlerinde direnen kimseler oldukları için- azabımıza uğratacağız!”[263]

Yüce Allah’ın münafıklardan suçlarını bağışladığını bildirdiği kimselerden biri, Mahşiyy b. Humeyyir idi.[264]

Mahşiyy:

“Ey Allah’ım! Ben tenleri ürperten, kalbleri titreten bir âyet işittim ki, bana onunla rahmet ve inayet buyurulacağını umuyorum!

Ey Allah’ım! Benim ölümümü senin yolunda öldürülmek biçiminde eyle!

Hiç kimse:

‘Onu ben yıkadım!

Ben kefenledim!

Ben gömdüm!’ demesin!” diyerek Allah’a yalvardı.[265]

İnen âyetle affolunan Mahşiyy:

“Yâ Rasûlallah! Beni ismim ve babamın ismi oturttu da, geri bıraktırdı!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona Abdurrahman ismini taktı.

Şehit olmasını ve yerinin bilinmemesini Allah’tan dileyen Abdurrahman, Yemâme savaşı günü şehit oldu ve kendisinden hiçbir iz bulunmadı.[266]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Cülas’ın Söylemiş Olduğu Sözlerin Peygamberimiz Aleyhisselama Duyuruluşu

Umeyr b. Saîd, Cülas’ın söylemiş olduğu sözleri, gelip Peygamberimiz Aleyhisselama duyurdu.

---

263 Tevbe: 65-66.
264 Vâkıdî, Megâzî, 3/1004-1005, Taberî, Tefsîr, 10/172.
265 Taberî, Tefsîr, 10/172.
266 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1004-1005, Taberî, Târîh, 3/146, Zehebî, Târîh, s. 533.

Cülas fakir bir adamdı. Peygamberimiz Aleyhisselam, zekât ve sadaka mallarından onun ihtiyacını sağlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, adam gönderip Cülas'ı getirtti.

O sırada, Umeyr b. Saîd Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Umeyr'in haber verdiği sözleri Cülas'a sordu. Cülas, hiçbir zaman böyle bir söz söylemediği hakkında Allah'a yemin etti ve:

"Umeyr yalan söylemiş!" dedi.

Umeyr ayağa kalktı ve:

"Ey Allah'ım! Resûlüne söylediğim şey hakkında bir beyan indir!" diyerek Allah'a yalvardı.

Bunun üzerine, Yüce Allah, indirdiği âyette şöyle buyurdu:

"Münafıklar, o kötü sözü söylemedikleri hakkında Allah'a yemin ediyorlar.

Andolsun ki; onlar o küfür sözünü söylemişlerdir!

Onlar, Müslümanlıklarını açıkladıktan sonra da, kâfir oldular.

Onlar, başaramadıkları bir şeye (Resûlullahın hayatına son vermeye) de yeltendiler!

Halbuki, öç almaya yeltenmeleri için, Allah ile Peygamberinin lutuf ve yardımlarıyla zenginleştirmiş olduğundan başka, ortada bir şey de yoktu!

Eğer nifaktan tevbe ederlerse, onlar için hayırlı olur.

Yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada da, ahirette de elem verici bir azaba uğratır! Yeryüzünde onlar için ne bir dost, ne de bir yardımcı bulunur."[267]

Cülas, bu âyeti işitince:

"İşte, dinle bak! Allah bana tevbe etmemi teklif etmiştir.

Vallahi, Umeyr'in haber verdiği şeyi ben söylemiştim!" diyerek günahını itiraf ve Allah'a güzelce tevbe etti.[268]

Tebük Yolunda Vakti Geçirilmiş Olan Bir Sabah Namazının Kaza Edilişi

Ukbe b. Âmir der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte Tebük'e gidiyorduk.

267 Tevbe: 74.
268 Vâkıdî, Megâzî, 3/1005.

Resûlullah Aleyhisselam uykuya yattı. Uyandırılmadı.

Güneş bir mızrak boyu yükseldi.

Resûlullah Aleyhisselam, uyanınca:

'Ey Bilal! Ben sana 'Bu gece bizi bekle, kolla!' demedim mi idi?' buyurdu.

Bilal:

'Beni uyku götürdü! Seni alıp götürmüş olan, beni de götürdü!' dedi.[269]

Resûlullah Aleyhisselam o yerden kalkıp biraz gittikten sonra sabah namazının önceki iki rekatını, sonra da farzını kılıp o gün ve gece hızla yola devam etti.[270]

18. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden onsekizincisi Mediran Seniyesi olup, orada Mediran Tepesi Mescidi bulunmaktadır.[271]

Mediran Mescidi, Tebük'ün kavşağındadır.[272]

Tebük Su Kaynağının Bereketlendirilişi

Muaz b. Cebel der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Siz yarın inşaallah Tebük kaynak suyuna varacaksınız!

Kuşluk vakti olmadıkça, onun yanına gitmeyeceksiniz!

Her kim onun yanına giderse, ben gelinceye kadar onun suyundan hiçbir şeye dokunmasın!' buyurdu.

Nihayet, suyun yanına geldik.

Fakat, iki kişi bizi geçerek suya daha önce erişmiş bulunuyordu.

Su, ayakkabı tasması gibi incecik, azar azar geliyordu.

Soğuk ve tatlı idi.

Resûlullah Aleyhisselam, kaynağın başına daha önce varmış bulunan o iki kişiye:

'Bunun suyundan hiçbir şeye dokundunuz mu?' diye sordu.

Onlar:

'Evet!' dediler.[273]

Onlar suyu çoğaltmak için iki ok sokup kaynağı kurcalamışlardı.[274]

---

269 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 5/76.
270 Vâkıdî, Megâzî, 3/1015-1016.
271 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/999, Yâkût, 5/76.
272 Semhûdî, 3/1029.
273 Mâlik, 1/143-144, Vâkıdî, Megâzî, 3/1012, Ahmed b. Hanbel, 5/238, Müslim, 4/1784.
274 Belâzurî'den naklen Yâkût, 2/15.

Resûlullah Aleyhisselam, onlara, Allah'ın dilediği kadar ağır sözler söyledi.

Mücahidler, sızan suları elleriyle azar azar avuçladılar.

Avuçlanan sular bir su kırbasında toplandı.

Peygamber Aleyhisselam onun içinde ellerini, yüzünü yıkadıktan sonra, onu kaynağa geri döktü.[275] Sonra, kaynağa ucu demirli üç asâ sapladı.

Asâları saplar saplamaz, yerden su kaynamaya,[276] bol su gelmeye başladı.

Mücahidler sularını aldılar.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Muaz! Sana uzun bir hayat mukadder olsaydı, çok sürmez, bu su ile buraların bahçe ve bostanlarla dolduğunu senin görmen de mümkün olurdu!' buyurdu."[277]

Tebük kaynağı o zaman mücahidlerin hepsinin ihtiyaçlarını karşılamaya yettiği gibi, Peygamber Aleyhisselamın haber verdiği üzere, oranın bahçe ve bostanlarla dolmasına da sebep olmuştur![278]

19. Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'e giderken uğradığı konak yerlerinden ondokuzuncusu ve sonuncusu Tebük Mescidinin bulunduğu konak yeri olup,[279] bu mescide Tevbe Mescidi de denir.[280]

Peygamber Aleyhisselam, Mescidin yerinde oturunca, Yemen tarafına doğru baktı[281] ve eliyle o tarafa doğru işaret ederek:

"Bana bakınız! İman şu taraftadır!" buyurdu.[282]

Doğu tarafına bakıp, eliyle o tarafa da işaret ederek:[283]

"Sertlik, katı kalblilik, kabalık da, develerin kuyrukları dibindeki yaygaracılarda, Rebia ve Mudarlardadır!" buyurdu.[284]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlara öğle namazını kıldırdıktan sonra:

"İşte, Şam oradadır! İşte, Yemen de şuradadır!" buyurdu.[285]

---

275 Mâlik, 1/144, Vâkıdî, Megâzî, 3/1012-1013, Ahmed b. Hanbel, 5/238, Müslim, 4/1784.
276 Belâzurî'den naklen Yâkût, 2/15.
277 Mâlik, 1/144, Vâkıdî, Megâzî, 3/1013, Ahmed b. Hanbel, 5/238, Müslim, 4/1784-1785.
278 İbn Hazm, Cevâmi, s. 253.
279 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017.
280 Semhûdî, 3/1029.
281 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017.
282 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017, Ahmed b. Hanbel, 4/118, Müslim, 1/71.
283 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017.
284 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017, Ahmed b. Hanbel, 4/118, Müslim, 1/71, 73.
285 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'teki Mescidinin kıblesi bir hurma ağacına doğru olup:

"Bu, bizim kıblemizdir!" buyurmuş ve kıldırdığı namazı da ona doğru yönelip kıldırmıştır.[286]

Ebu Hayseme Abdullah b. Haysemetü's-Salimî'nin Tebük'e Gelişi

Abdullah b. Haysemetü's-Salimî diye anılan Ebu Hayseme,[287] Ebu Salimlerin kardeşi olup, Müslümanlıklarına ve doğruluklarına dil uzatılamayacak kişilerden idi.

Dininde hiçbir kuşkusu olmadığı halde, Tebük seferinde Peygamberimiz Aleyhisselamdan geri kalmıştı.[288]

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'den Tebük'e doğru hareket ettikten günlerce sonra, Ebu Hayseme, çok sıcak bir günde ev halkının yanına dönmüş, iki kadınını bostanındaki serin iki çardak içinde bulmuştu.

Kadınlarından her biri, çardaklarını su serpip serinletmiş, kendisi için su soğutmuş ve yemek hazırlamış bulunuyorlardı.

Ebu Hayseme, bostana girip çadırların kapısı önüne dikilip kadınlarına ve onların kendisi için hazırladıkları şeylere baktı da:

"Resûlullah Aleyhisselam, yakıcı güneşin, rüzgâr ve sıcağın içinde[289] silahını boynunda taşısın da,[290] Ebu Hayseme serin gölgede yemeği hazırlanmış, iki kadınının yanında, mülkünün içinde oturup dursun! İnsaf mı bu?!

Vallahi, Resûlullah Aleyhisselama gidip kavuşmadıkça, hiçbirinizin çardağına girmeyeceğim!

Hemen azığımı hazırlayın!" dedi.

Azığını hazırladılar ve devesini yanına getirdiler.

Ebu Hayseme devesini ıhdırıp üzerine bindi.

Peygamberimiz Aleyhisselamı bulmak üzere yola çıktı.

---

286 Ebu Dâvud, 1/188, Beyhakî, Delâil, 5/244, Zehebî, Târîh, s. 530, İbn Kesîr, Bidâye, 5/28, İbn Kayyım, 3/9.

287 Vâkıdî, Megâzî, 3/998.

288 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162, Vâkıdî, Megâzî, 3/998, Taberî, Târîh, 3/143, Beyhakî, Delâil, 5/219, İbn Esîr, Kâmil, 2/278, İbn Seyyid, 2/216, Zehebî, Târîh, s. 523, İbn Kesîr, Bidâye, 5/6, İbn Kayyım, 3/4.

289 İbn İshak, İbn Hişam, 4/163, Vâkıdî, Megâzî, 3/998, Beyhakî, Delâil, 5/222, İbn Seyyid, 2/217, Zehebî, Târîh, s. 525, İbn Kesîr, Bidâye, 5/7, İbn Kayyım, 3/4.

290 Vâkıdî, Megâzî, 3/998.

Yolda (Vâkıdî'ye göre: Vâdi'l-kûra'da) Umeyr b. Vehb el-Cumahî'ye yetişti.

O da Peygamberimiz Aleyhisselamı bulmak istiyordu.

İkisi, yoldaş oldular.

Tebük'e yaklaşınca, Ebu Hayseme, Umeyr b. Vehb'e:

"Ey Umeyr! Ben günahkârım! Senin benden geri kalmanda bir sakınca yok! Ben Resûlullah Aleyhisselamın yanına senden önce varacağım!" dedi.

Umeyr öyle yaptı.

Ebu Hayseme hayvanını hızlı sürüp gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, o sırada Tebük'te konaklamış bulunuyordu.

Ebu Hayseme Tebük'e yaklaştığı zaman, Müslümanlar:

"İşte, bakınız! Yolda bir binitli geliyor!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Dilerim ki; Ebu Hayseme olsun!" buyurdu.

Müslümanlar:

"Yâ Rasûlallah! Vallahi, o, Ebu Hayseme!" dediler.

Ebu Hayseme, devesini ıhdırdıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip selam verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Hayseme! Sen helâka yaklaşmış gitmiştin!" buyurdu.

Ebu Hayseme olup bitenleri haber verince, Peygamberimiz Aleyhisselam ona hayırla dua etti.[291]

Abbâd b. Bişr'in Tebük'te Gece Muhafız Kolu Kumandanlığına Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abbâd b. Bişr'i, Tebük'e geldiği günden Tebük'ten ayrıldığı güne kadar, gece muhafız kolu kumandanı olarak görevlendirdi.[292]

Abbâd b. Bişr; bir gün, sabahleyin Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Yâ Rasûlallah! Sabaha çıkıncaya kadar, arkamızdan gelen tekbir seslerini işitmekten uzak kalmadık!

---

291 İbn İshak, İbn Hişam, 4/164, Vâkıdî, Megâzî, 3/998, Taberî, Târîh, 3/144, Beyhakî, Delâil, 5/223, İbn Seyyid, 2/217, Zehebî, Târîh, s. 525, İbn Kesîr, Bidâye, 5/7-8, İbn Kayyım, 3/4.

292 Vâkıdî, Megâzî, 3/1034, İbn Sa'd, 2/166.

Yoksa, bizlerden başka birini de koruyucular üzerinde dolaşmakla görevlendirdin mi?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben böyle bir şey yapmadım.

Fakat, süvari atlarımızla ilgilenen Müslümanlardan bazıları, birbirlerinin tekbirlerine karşılık vermiş olabilirler!" buyurdu.

Bunun üzerine, Silkân b. Selâme:

"Yâ Rasûlallah! Ben, on Müslümanın başında, atlarımızın üzerine gitmiştim. Koruyucularımızı korumuştuk!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah yolunda koruyucuları koruyanı, Allah rahmetiyle esirgesin! Bütün insanlardan ve hayvanlardan koruduğunuz her birine karşılık size birer kırat ecir vardır" buyurdu.[293]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'te İrad Buyurdukları Hutbeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tebük'te sabahleyin[294] arkasını hurma ağacına dayayarak[295] irad buyurdukları hutbelerinde, Allah'a lâyık olduğu üzere hamd ü senada bulunduktan sonra:[296]

"Ey insanlar![297] Size insanların iyisini, kötüsünü haber vereyim mi?

İnsanların hayırlısı, atının veya devesinin sırtında, ya da iki ayağının üzerinde (piyade olarak) ölünceye kadar Allah yolunda cihad eden kişidir!

İnsanların kötüsü de: Allah'ın Kitabını okuyup ondan hiç yararlanmayan fâsık ve cür'etkâr kimsedir.[298]

İyi biliniz ki; sözlerin en doğrusu, Allah'ın Kitabıdır!

Yapışılacak, tutunulacak en sağlam kulp, takvâ kelimesidir!

Dinlerin hayırlısı, İbrahim Aleyhisselamın dini (İslâmiyet)'dir!

Sünnetlerin hayırlısı, Muhammed'in sünnetleridir!

Sözlerin şereflisi, zikrullahtır.

Kıssaların güzeli, şu Kur'ân(da olanlar)dır.

Amellerin hayırlısı, Allah'ın işlenmesini gerekli kıldığı farzlardır.

---

293 Vâkıdî, Megâzî, 3/1034.
294 Vâkıdî, Megâzî, 3/1016, Beyhakî, Delâil, 5/241, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13, İbn Kayyım, 3/9.
295 Ahmed b. Hanbel, 3/37, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13.
296 Vâkıdî, Megâzî, 3/1016, Beyhakî, Delâil, 5/241, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13, İbn Kayyım, 3/9.
297 Vâkıdî, Megâzî, 3/1016, Beyhakî, Delâil, 5/241, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13.
298 Ahmed b. Hanbel, 3/37, Beyhakî, Sünen, 9/160, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13.

Amellerin kötüsü, bid'atlar, sonradan sonraya ihdas edilmiş, uygunsuz olanlardır.

En güzel yol ve gidişat, Peygamberin yolu ve gidişatıdır.

Ölümlerin şereflisi, şehitlerin ölümüdür.

Körlüğün körü, doğru yolu bulduktan sonra ondan sapmaktır.

Amellerin hayırlısı, yararlı olandır.

Doğru yolun hayırlısı, kendisine uyulandır.

Körlüğün kötüsü, kalb körlüğüdür.

Üst el, alt elden (veren el, alan elden) hayırlıdır.

Az olup yetişen şey, çok olup oyalayarak Allah'a tâatten alıkoyan şeyden hayırlıdır.

Özür dilemenin kötüsü, ölüm gelip çattığı sıradakidir.

Pişmanlığın kötüsü, Kıyamet günündekidir.

İnsanların hayırsızı, Cuma'ya en son gelendir.

İnsanların hayırsızı, Allah'ı kötü bir dille anandır.

Yanlışları en çok olan, dili çok yalan söyleyendir.

Zenginliğin hayırlısı, kalb zenginliğidir.

Azıkların hayırlısı, takvâ azığıdır.

Hikmetin (her iyiliğin) başı, Allah korkusudur.

İçine yakîn bırakılan kalb, şüphe ve küfür düşürülenden hayırlıdır.

Ölüye 'Vâ Cebelâh!' diye bağıra bağıra ağlamak, Cahiliye çağı işlerindendir.

Ganimet mallarına hıyânet, Cehennem korlarındandır.

Hikmetsiz şiir, İblis'in işlerindendir.

Hamr (içki), günahların her çeşidini biraraya toplayandır.

Kadınlar, şeytanın tuzaklarıdır.

Gençlik, delilikten bir bölümdür.

Riba (faiz) kazançların kötüsüdür.

Yemelerin kötüsü, yetim malı yemektir.

Mutlu kişi, kendinden başkasının halinden öğütlenen ve ibretlenendir.

Yaramaz ve haydut kişi, daha anasının karnında iken, yaramaz ve hayduttur.

Her biriniz, dört arşın yere (kabre) varır. İş (amellerin muhasebesi işi) ise, ahirete kalır.

Amellerde esas olan, sonuçlardır.

Düşüncelerin kötüsü, yalan yanlış düşüncelerdir.

Her ne ki ileride gelecektir, o, yakın demektir.

Mü'mine sövmek, günahkârlık ve dinî emirleri saymazlıktır.

Mü'mini öldürmek küfürdür.

Mü'minin etini yemek (dedikodusunu yapmak, çekiştirmek) Allah'ın buyruklarına karşı koymaktır.

Mü'minlerin malının haramlığı, dokunulmazlığı, kanının haramlığı ve dokunulmazlığı gibidir.

Yalan yere Allah üzerine yemin eden kişi, yalanlanır.

Af dileyen kişi, Allah tarafından affolunur.

Kim öfkesini yenerse, Allah onu mükâfatlandırır.

Uğradığı ziyana katlanan kişiye, Allah karşılığını verir.

Gösterişe uyan kişiye, Allah da gösteriş yapar (gösterişinden dolayı cezalandırır.)

Allah, güçlüklere katlanan kimsenin ecrini kat kat arttırır.

Allah'a isyan eden, karşı koyan kişiyi, Allah azaba çarpar![299]

Ey Allah'ım! Beni ve ümmetimi yarlıga!

Ey Allah'ım! Beni ve ümmetimi yarlıga!

Ey Allah'ım! Beni ve ümmetimi yarlıga!

Kendim ve sizin için, Allah'tan mağfiret dilerim!" buyurdu.[300]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu hutbesi, Abdullah b. Mes'ud tarafından da, hemen hemen aynen tekrarlanmıştır.[301]

Rum ve Hristiyan Arap Topluluklarının Korkup Dağılışı ve Şam Taraflarında Tâun[302] Hastalığı Zuhur Ettiğinin Haber Alınışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, İslâm mücahidleriyle birlikte Tebük'e geldiği zaman, Rumlarla Âmile, Lahm, Cüzam gibi Hıristiyanlaştırılmış Arap kabilelerinden toplanmış olan Rum ordular topluluğunu dağılmış buldu.

299 Vâkıdî, Megâzî, 3/1016-1017, Beyhakî, Delâil, 5/241-242, İbn Kesîr, Bidâye, 5/13-14, İbn Kayyım, 3/9.

300 Vâkıdî, Megâzî, 3/1017, Beyhakî, Delâil, 5/242, İbn Kesîr, Bidâye, 5/14, İbn Kayyım, 3/9, İbrahim b. Hamza, Kitâbu'l-beyân, 1/166.

301 İbn Ebi Şeybe, 13/296-297, Ebu Nuaym, Hilye, 1/138-139, İbrahim b. Hamza, Kitâbu'l-beyân, 1/165-167.

302 Tâun; veba hastalığı demektir. Bulaşıcı, salgın bir hastalıktır (İbn Esîr, Nihâye, 3/127).

Onlarla karşılaşmak, çarpışmak mümkün olmadı.[303]

Kayser Herakliyus ve topladığı Hıristiyanlaştırılmış Arap toplulukları, Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışmaktan korktular.[304]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o sırada Şam taraflarında bir yerde tâun hastalığı zuhur ettiğini de işitmiş bulunuyordu.[305]

"Bir yerde tâun (vebâ) zuhur ettiği ve siz de orada bulunduğunuz zaman, sakın oradan başka bir yere çıkmayınız, kaçmayınız!

Bir yerde tâun zuhur ettiği ve siz de orada bulunmadığınız takdirde, sakın oraya yaklaşmayınız! Girmeyiniz!" buyurdu.[306]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Askerî Harekât Hakkında Ashabıyla İstişarede Bulunuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Şam üzerine yürünüp yürünmemesi hususunda ashabının görüşlerini sordu.

Hz. Ömer:

"Eğer gitmekle emrolundunsa, git!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer bu hususta Allah tarafından emrolunmuş bulunsaydım, size danışmazdım!" buyurdu.

Bunun üzerine, Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Rumlar, sayıları pek çok olan bir toplulukturlar. Oralarda, Müslümanlardan tek kişi bile yoktur.

Görüyorsun ki, sen onların yakınlarına kadar gelmiş bulunuyorsun. Senin bu derece yaklaşman, onları korkutmuştur!

Uygun görürsen, bu yıl buradan geri dön! Yahut, Yüce Allah sana bu husustaki buyruğunu bildirir" dedi.[307]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Tebük'ten ileri geçmedi.[308]

O sırada, Herakliyus, Hıms'ta bulunuyordu.[309]

---

303 Belâzurî'den naklen Yâkût, 2/14-15.
304 Belâzurî, Ensâb, 1/368.
305 Zürkânî, 3/80.
306 Mâlik, 2/895-896, Ahmed b. Hanbel, 3/416, 5/200-202, 373, Buhârî, Sahîh, 7/21-22, Müslim, 4/1737-1738, Tirmizî, Sünen, 3/378.
307 Vâkıdî, Megâzî, 3/1019, İbn Kesîr, Bidâye, 5/18, Diyarbekrî, 2/129.
308 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Taberî, Târîh, 3/147, İbn Hazm, Cevâmi, s. 253 İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Kesîr, Bidâye, 5/18, Diyarbekrî, 2/127.
309 İbn Sa'd, 2/166.

Abdullah Zülbicâdeyn'in Tebük'te Ölüşü ve Gömülüşü

Abdullah b. Mes'ud der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte Tebük'te bulunduğum sırada, geceyarısı kalktım.

Ordugâhın bir köşesinde, bir ateş ışığı gördüm. Bir bakayım diye ışığa doğru gittim.[310] Oraya varınca ne göreyim!

Resûlullah Aleyhisselam, Ebu Bekir ve Ömer oradalar!

Abdullah Zülbicâdeyn ölmüş! Ona kabir kazmışlar, Resûlullah Aleyhisselam kabrin içine inmiş!

Ebu Bekir ile Ömer, Abdullah'ın cesedini kabre indirmekteler.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Kardeşinizi bana yaklaştırınız!' buyuruyor.

Abdullah kabre indirilip yanının üzerine yatırılınca, Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Allah'ım! Ben ondan razı ve hoşnut olarak akşamladım! Sen de ondan razı ve hoşnut ol!' diyerek dua etti.[311]

Vallahi, ben ondan onbeş yıl önce Müslüman olmuştum.[312]

'Keşke şimdi şu kabrin sahibi ben olsaydım!' dedim."[313]

Yüce Allah ikisinden de razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'te Bir Gece Boş Yere Korkuya Düşenleri Kınayışı

Abdullah b. Ömer veya Abdullah b. Amr der ki:

"Bir gece, halk korkmuştu. Ben de, hemen silahımı almaya gittim ve:

'Ebu Huzeyfe'nin antlaşmalısı olan salih kişiye tâbi olayım (onun yanında bulunayım)!' dedim.

Kendisinin silahı üzerinde idi.

Resûlullah Aleyhisselamın çadırına yakın bir yerde onun yanına varıp oturdum.

Resûlullah Aleyhisselam, çok öfkeli bir halde yanımıza çıktı ve orada bulunanlara:

---

310 İbn İshak, İbn Hişam, 4/171, Halebî, 3/118.

311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/171, Vâkıdî, Megâzî, 3/1014 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228, İbn Kesîr, Bidâye, 5/18.

312 İbn Abdilberr, 3/1014. İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228.

313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/171, Vâkıdî, Megâzî, 3/1014, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/228, İbn Kesîr, Bidâye, 5/18.

"Ey insanlar! Nedir bu korku ve yeğniceklik?!

(Beni ve Salim'i kastederek) Yoksa, siz de salih (iyi halli) iki kişinin yaptıklarını mı yapacaksınız?![314] Benden önce peygamberlerden hiçbir kimseye verilmeyen beş şey bana verildi:[315]

1. Benden önce her peygamber yalnız kendi kavmine gönderilirken, ben bütün insanlara gönderildim.

2. Bütün yeryüzü bana mescid (namazgâh) ve temizlik vasıtası kılındı.[316]

Bunun için, bana namaz vakti nerede gelir (su bulunmaz) ise, teyemmüm eder, namazımı kılarım.[317] Ümmetimden her kime namaz vakti gelirse, bulunduğu yerde namazını kılsın.[318] Benden önceki peygamberlerden hiçbiri böyle ağırlanmamıştı. Onların ümmetleri de, namazlarını ancak kilise ve havralarında kılabilirlerdi.[319]

3. Ganimetler bana helâl kılındı.

Halbuki, benden önceki peygamberlerden hiçbirine helâl kılınmamış,[320] haram kılınmıştı.[321]

4. Bana şefaat makamı verildi.[322]

5. Ben, bir aylık uzak yerdeki düşmanlarımın bile kalblerine korku salmakla yardım olundum!" buyurdu.[323]

Halid b. Velid'in Dûmetü'l-Cendel'e Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tebük'te bulunduğu sırada, Halid b. Velid'i yanına çağırdı.[324]

Yanına 420 süvari verip,[325] kendisini Dûmetü'l-Cendel'de bulunan Ükeydir b. Abdulmelik'e gönderdi.

---

314 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021.
315 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021, İbn Ebi Şeybe, 11/432, Ahmed b. Hanbel, 3/304, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371 Dârimî, 1/263.
316 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021, Ahmed b. Hanbel, 3/304, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371, Dârimî, 1/263.
317 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021, Ahmed b. Hanbel, 3/304, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371 Dârimî, 1/263.
318 Vâkıdî, Megâzî, 3/1021, 1023.
319 İbn Ebi Şeybe, 11/432, Ahmed b. Hanbel, 5/248, Buhârî, Sahîh, 1/86.
320 Vâkıdî, Megâzî, 3/1022.
321 Vâkıdî, Megâzî, 3/1022, İbn Ebi Şeybe 11/432, Ahmed b. Hanbel, 3/304, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371, Dârimî, 1/142, 243, 263.
322 Vâkıdî, Megâzî, 3/1022, Dârimî, 1/263.
323 İbn Ebi Şeybe, 11/432, Ahmed b. Hanbel, 5/248, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371, Dârimî, 1/143.
324 İbn Ebi Şeybe, 11/432, Ahmed b. Hanbel, 5/248, Buhârî, Sahîh, 1/86, Müslim, 1/371, Dârimî, 1/143.
325 Vâkıdî, Megâzî, 3/1025, İbn Sa'd, 2/166.

Ükeydir, Kindelerden olup, onların kralı idi ve Hıristiyandı.[326]

Dûmetü'l-Cendel; akarsuyu, hurmalık ve ekinlikleri bulunan bir yerdir.[327]

Şam yollarının ağzındadır.

Dımeşk'a beş, Medine'ye onbeş veya onaltı geceliktir.[328]

Şam'ın Medine'ye en yakın beldelerindendir. Tebük'ün yakınındadır.[329]

Dûmetü'l-Cendel, büyük bir panayır ve ticaret merkezi idi.[330]

Peygamberimiz Aleyhisselam Ükeydir'e göndermek istediği zaman, Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! Azıcık sayıdaki insanların başında gidip her yerini iyice bilemediğim geniş Kelb memleketlerinde onu bulmak benim için nasıl mümkün olur?" dedi.[331]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen muhakkak onu yabani sığır avlarken bulacaksın[332] ve yakalayacaksın!

Yakalayınca, onu öldürme, bana getir! Gelmekten kaçınırsa öldürünüz!" buyurdu.[333]

Halid b. Velid, Tebük'ten ayrılıp Dûmetü'l-Cendel'e doğru gitti.

Mehtaplı bir yaz gecesinde, Ükeydir'in kalesine, onu gözle görebilecek yere kadar yaklaştı.

O sırada Ükeydir kalesinin üzerinde, karısı da yanında bulunuyor,[334] şarkıcı câriyesi kendisine şarkı söylüyordu.

Sonra, içki getirtip içti.[335]

Derken, yabanî bir sığır gelip kale kapısının önüne yattı. Kalenin kapısını boynuzu ile kazımaya, kaşımaya başladı.[336]

---

326 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1025, İbn Sa'd, 2/166, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/526, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 50, Kastallânî, Mevâhib, 1/225.

327 Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Yâkût, 2/487.

328 İbn Sa'd, 2/62.

329 Halebî, 1/581.

330 Vâkıdî, Megâzî, 3/403.

331 Vâkıdî, Megâzî, 3/1025, Diyarbekrî, 2/128.

332 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169-170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1025, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/526, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, Yâkût, 2/487, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7, Kastallânî, Mevâhib, 1/225.

333 Vâkıdî, Megâzî, 3/1025-1026.

334 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1025, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/526-527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

335 Vâkıdî, Megâzî, 3/1025.

336 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1025-1026, Taberî, Târîh, 3/146 Ebu Nuaym, Delâil,

Ükeydir'in karısı Rebab binti Üneyf b. Âmirü'l-Kindiyye varıp kalenin üzerinden bakınca, yabanî sığırı gördü ve:

"Doğrusu, yabanî sığırın bu geceki gibisini, semizini, etlisini hiç görmedim!" dedi.

Ükeydir'e de:

"Sen de hiç bunun gibisini gördün mü?" diye sordu.

Ükeydir:

"Hayır! Görmedim!" dedi.

Kadın, Ükeydir'e:

"Bunu kim görür de bırakır?" diye sordu.

Ükeydir:

"Hiç kimse bırakamaz![337] Vallahi, ben bu geceden başka hiçbir gecede, bize yabanî sığır geldiğini görmemişimdir!

Ben onları yakalamak istediğim zaman, bir ay veya daha uzun süre atlar besler, sonra da üzerine biner, birtakım adamlar ve âletlerle birlikte avlamaya çıkardım" dedi.[338]

Kalenin üzerinden indi. Atını getirmelerini emretti. Atı getirilip eğerlendi. Atına bindi. Kendisiyle birlikte, ev halkından bazıları da atlara bindiler.

Ükeydir'in yanına katılanlar arasında, kardeşi Hassân[339] ile iki kölesi de bulunuyordu.[340]

Ellerinde kısa mızrakları olduğu halde, kaleden dışarı çıktılar.[341]

Kaleden ayrıldıkları zaman, Halid b. Velid'in süvarileri -atlarından hiçbiri kişnemeksizin, kımıldamaksızın- onları gözetlediler.

Kaleden bir müddet uzaklaşınca,[342] Ükeydir'i yakaladılar.[343]

2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 50.

337 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

338 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026.

339 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, Taberî, Târîh, 3/146 Ebu Nuaym, Delâil, 2/527 Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

340 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026.

341 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Seyyid, 2/220, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

342 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026.

343 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Sa'd, 2/166, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

Hassân'ı ise -savaşmaya kalkışınca-[344] öldürdüler.[345]

Kölelerle Ükeydir'in ev halkından olanlar, kaçıp kaleye girdiler.[346]

Hassân'ın üzerinde, erişi ve ırgacı ibrişimle dokunmuş, atlas kumaştan yapılmış, işlenme yerlerine altın sırma ile hurma yaprakları işlenmiş bir cübbe vardı.

Halid b. Velid, Hassân'ın üzerinden, bu cübbeyi soydu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına dönmeden önce, bu cübbeyi Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.[347]

Amr b. Ümeyye ed-Damrî, Tebük'e gelip hem cübbeyi Peygamberimiz Aleyhisselama teslim etti, hem de Ükeydir'in yakalandığını haber verdi.[348]

Enes b. Malik'in bildirdiğine göre; Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselama getirilen cübbeye ellerini sürmeye başladılar ve cübbenin güzelliğine hayran oldular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz bunun güzelliğine şaştınız hâ?!" buyurdu.[349]

Onlar da:

"Yâ Rasûlallah! Biz bugüne kadar bundan daha güzelini hiç görmedik!" dediler.[350]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Muhammed'in varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki;[351] Sa'd b. Muaz'ın Cennetteki mendilleri (havluları) bundan daha güzeldir!" buyurdu.[352]

Tayyi' kabilesinden Büceyr b. Bücere, Peygamberimiz Aleyhisselamın:

---

344 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Sa'd, 2/166, Diyarbekrî, 2/128.

345 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Sa'd, 2/166, Taberî, Târîh, 3/146, Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250, İbn Esîr, Kâmil, 2/281 İbn Seyyid, 2/220, Zehebî, Târîh, s. 535, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7.

346 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Sa'd, 2/166, Diyarbekrî, 2/128, Zürkânî, 3/78.

347 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, Taberî, Târîh, 3/146 Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/250-251, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/220-221, İbn Kesîr, Bidâye, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/7-8.

348 Vâkıdî, Megâzî, 3/1026.

349 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Ebi Şeybe, 12/144, İbn Sa'd, 3/436, Ahmed b. Hanbel, 3/238, Belâzurî, Ensâb, 1/383, Beyhakî, Sünen, 9/273-274, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17.

350 İbn Sa'd, 3/436, İbn Ebi Şeybe, 2/144.

351 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, Ahmed b. Hanbel, 3/238, Belâzurî, Ensâb, 1/383 Beyhakî, Sünen, 3/173-274, İbn Esîr, Kâmil, 2/281.

352 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1026, İbn Sa'd, 3/436, İbn Ebi Şeybe, 12/144, Ahmed b. Hanbel, 3/238, Belâzurî, Ensâb, 1/383, Beyhakî, Sünen, 3/274, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17.

"Onu yabanî sığır avlarken bulacaksın!" diyerek haber verdiğini Halid b. Velid'e hatırlatıp:

"İşte, onu yabanî sığır avlarken buldun!

Yabanî sığır, şu gece, Resûlullahın sözünü doğrulamak için, Ükeydir'i kalesinden dışarı çıkarıncaya kadar, yapacağını yaptı!" dedi.[353]

Halid b. Velid, Ükeydir'e:

"Sen bana kaleyi açtırıp fethettirmek şartıyla, seni, Resûlullah Aleyhisselama götürünceye kadar öldürülmekten korumayı üzerime alsam olur mu?" diye sordu.

Ükeydir:

"Olur!" dedi.

Halid b. Velid, Ükeydir'le böylece anlaştı.[354] Arap kabilelerinin birer birer Müslüman olduklarını görünce, Dûmeliler Peygamberimiz Aleyhisselamdan korkmaya başlamışlardı.[355]

Halid b. Velid, Ükeydir'i bağlı olarak kalesinin kapısına kadar götürdü, yanaştırdı.

Ükeydir, ev halkına:

"Kalenin kapısını açınız!" diyerek seslendi.

Ükeydir'i bağlı görünce, Ükeydir'in kardeşi Mudad, kapıyı açmaktan kaçındı.

Bunun üzerine, Ükeydir, Halid b. Velid'e:

"Vallahi, onlar benim bağlı bulunduğumu görünce, bana kalenin kapısını açmazlar.

Sana Allah adına söz veriyorum: İstersen, kaleyi sana fethettirmek üzere bağımı çöz! İstersen, kale halkı hakkında benimle anlaşma yap!" dedi.

Halid b. Velid:

"Kale halkı hakkında seninle anlaşma yapalım!" dedi.[356]

Halid b. Velid Ükeydir'i serbest bırakınca, Ükeydir kaleden içeri girdi ve kardeşini bağladı.

Halid b. Velid'e:

"İşte, istediğin şeyi yaptım!" dedi.

Halid b. Velid'le arkadaşları, kalenin içine girdiler.[357]

---

353 Vâkıdî, Megâzî, 3/1027, İbn Sa'd, 2/166, Ebu Nuaym, Delâil, 2/527, Beyhakî, Delâil, 5/251.
354 Vâkıdî, Megâzî, 3/1027, İbn Sa'd, 2/166.
355 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289.
356 Vâkıdî, Megâzî, 3/1027.
357 Beyhakî, Delâil, 5/252, Zehebî, Târîh, s. 536.

Halid b. Velid, Peygamberimiz Aleyhisselamın Ükeydir hakkında buyurmuş olduğu şeyi ona anlattı.

Ükeydir de; dünkü geceye kadar hiçbir zaman geldiğini görmediği o yaban sığırını gördüğünü, halbuki daha önce onu ele geçirmek istediği zaman atlar beslediğini, iki gün, üç gün onun peşine düştüğünü anlattıktan, "Fakat, Allah'ın takdiri böyle imiş!" dedikten sonra:

"Ey Halid![358] İstersen ben seni hakem yapayım, istersen sen beni hakem yap!" dedi.

Halid b. Velid:

"Olur! Biz senin verdiğin şeyi kabul ederiz!" dedi.[359]

Bunun üzerine:

1. 2.000 deve,
2. 800 at,
3. 400 zırh gömlek,
4. 400 mızrak vermek,
5. Ükeydir'le kardeşi Peygamberimiz Aleyhisselama kadar götürülüp, kendileri hakkında Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından hüküm verilmek üzere sulh olundu.[360]

Geleneğe göre; başkumandan hakkı olarak ganimet malları içinden Peygamberimiz Aleyhisselama verilmek üzere bir şey seçildikten ve beşte bir hisse çıkarıldıktan sonra, kalan beşte dört mücahidler arasında bölüştürüldü.[361]

Ükeydir'le kardeşi Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına getirildikleri zaman, Ükeydir'in boynunda altından haç, sırtında da atlastan elbise vardı.[362]

Peygamberimiz Aleyhisselam Ükeydir ile kardeşini İslâmiyete davet etti ise de, yanaşmadılar, her yıl cizye vermeye razı oldular.[363]

Peygamberimiz Aleyhisselam Ükeydir'i[364] ve kardeşi Mudad'ı[365] her yıl cizye vermek üzere serbest bıraktı.[366]

358 Beyhakî, Delâil, 5/252.
359 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Beyhakî, Delâil, 5/252, Zehebî, Târîh, s. 536.
360 Vâkıdî, Megâzî, 3/1027, İbn Sa'd, 2/166, İbn Seyyid, 2/221, Zehebî, Târîh, s. 536, İbn Kesîr, Bidâye, 5/17, İbn Kayyım, 3/8, Kastallânî, Mevâhib, 1/226, Diyarbekrî, 2/128, Halebî, 3/226.
361 Vâkıdî, Megâzî, 3/1029, İbn Sa'd, 2/166.
362 Vâkıdî, Megâzî, 3/1030, İbn Sa'd, 1/290.
363 İbn Seyyid, 2/221, İbn Kayyım, 3/8.
364 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1027-1028, İbn Sa'd, 2/166, Taberî, Târîh, 3/147.
365 Vâkıdî, Megâzî, 3/1028, İbn Sa'd, 2/166.
366 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1027-1028, İbn Sa'd, 2/166 Taberî, Târîh, 3/147.

Bunlar için, içinde eman ve sulh maddeleri bulunan bir de yazı yazdırdı ve onu başparmağının tırnağıyla çizerek mühürledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanında mühür bulunmazsa, mühür yerine elinin tırnağıyla böyle çizgi yapardı.[367]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Eyle Hükümdarına ve Eşrafına Mektup Gönderişi

Eyle ve Eyle Halkı

Eyle; Kulzum denizi sahilinde Hicaz'ın sonu ve Şam'ın başlangıcı olup, Şam memleketlerinden sayılan bir şehirdir.

İbrahim Aleyhisselamın torunu Eyle'den dolayı, Eyle adıyla anılmıştır.

İlk Yahudi şehirlerindendir.[368]

Cumartesi günü, Allah, ora halkına balık avlamayı haram kılmıştı. Yahudilerden bu yasağı bozan ve cezalandırılanlar, Eyle halkından idiler.[369]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Eyle hükümdarı Yuhanne b. Ru'be ile Eyle eşrafı için yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Sulh ve selamet içinde bulunmanızı diler, Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a sizden dolayı hamd ü sena ederim.

Ben, size yazı yazmadıkça, sizinle çarpışıcı olmayacağım!

Sen ya Müslüman ol! Ya da cizye ver!

Allah'a, Allah'ın Resûlüne ve Resûlünün elçilerine itaat et, ikramda bulun! Kendilerine, savaş elbisesi olmayan güzel elbise giydir! Elçilerimin kabul ettiğini, ben de kabul ederim.

Onlara cizye hakkında bilgi verilmiştir.

Eğer karanın ve denizin emniyet ve selametini istiyorsan, Allah'a ve Resûlüne itaat et, boyun eğ!

O zaman, Arap olan ve Arap olmayanlar için -Allah'ın ve Resûlünün hakkı dışında- tanınagelen her hak, sizin için de tanınır ve korunur.

Eğer onları kabul etmez ve reddederseniz, sizinle çarpışarak küçükleri esir edip büyükleri öldürmedikçe, yakanızı bırakmam!

Çünkü, ben gerçekten Allah'ın Resûlüyümdür!

---

367 Vâkıdî, Megâzî, 3/1030.
368 Yâkût, 1/292.
369 Taberî, Tefsîr, 1/331, Yâkût, 1/292.

Ben Allah'a, Allah'ın Kitablarına, peygamberlerine ve bu cümleden olarak Mesih b. Meryem'e ve onun Kelimullah ve Resûlullah olduğuna inanıyorum.

Size bir zarar dokunmadan önce, yanıma gel!

Ben elçilerimi size vasi kıldım.

Harmele'ye üç vesk arpa ver!

Çünkü, Harmele sizin için şefaatte bulunmuş ve sizi kayırmıştır. Vallahi, böyle olmasaydı, orduları önünüzde görünceye kadar, size hiçbir kimse göndermezdim.

Eğer elçilerime itaat ederseniz, hiç şüphesiz, Allah, Muhammed ve Muhammed'in yanında olanlar, sizin için birer koruyucu olacaklardır.

Şurahbil, Übeyy, Harmele ve Hureys b. Zeydü't-Tâî benim elçilerimdir. Onlar seninle neyi kararlaştırırlarsa, ben de onu şimdiden kabul ediyorum.

Sizin için Allah'ın ve Muhammed Resûlullah'ın himayesi vardır.

Selam olsun sizlere!

Eğer bana itaat ediyorsanız, Maknâlıların topraklarına ulaşıncaya kadar, yol cihazlarını, ihtiyaçlarını da sağlayınız!"[370]

Eyle Hükümdarı Yuhanna b. Ru'be'nin Peygamberimiz Aleyhisselamın Yanına Gelişi

Eyle halkı, Arap kabilelerinin birer birer Müslüman olduklarını görünce, Peygamberimiz Aleyhisselamdan korkmaya başlamışlardı.

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselamın Ükeydir b. Abdulmelik'e asker gönderip onlara şefkatli davrandıklarını gördükleri zaman, Eyle hükümdarı Yuhanna b. Ru'be, yanına Cerba' ve Ezruh halkı temsilcilerini alarak[371] Tebük'e Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmeye geldi.[372]

Yuhanna'nın göğsünde altından bir haç, alnının saçı da toplanmış ve bağlanmış bulunuyordu.

Yuhanna, Peygamberimiz Aleyhisselamı görünce, ellerini göğsüne koyup başını eğerek, Peygamberimiz Aleyhisselama saygı işareti yaptı.

Peygamberimiz Aleyhisselam ise, ona:

---

370 İbn Sa'd, 1/277-278.
371 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289.
372 İbn İshak, İbn Hişam, 4/161, Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289, Ahmed b. Hanbel, 5/424-425, Taberî, Târîh, 3/146.

"Kaldır başını!" diye işaret buyurdu.[373]

Yuhanna, Hıristiyan uskuf'u,[374] Hıristiyan bilgini, din başkanı[375] idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yuhanna'ya Yemen kumaşından yapılmış bir elbise giydirdi.[376]

Kendisinin Bilal-i Habeşî'nin yanında konuklanmasını ve ağırlanmasını emir buyurdu.[377]

Yuhanna da, getirdiği ak katırı Peygamberimiz Aleyhisselama hediye etti.[378]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yuhanna'yı İslâmiyete davet etti.

Yuhanna Müslüman olmaya yanaşmadı ve cizye vermeye razı oldu.[379]

Yuhanna b. Ru'be; yurdundaki, erginlik çağına basıp temizlik için ustura tutmaya başlayan her erkek başına yılda halis altından bir dinar cizye vermek üzere, Peygamberimiz Aleyhisselamla sulh yaptı.[380]

Eyle'de 300 erkek bulunuyordu.[381]

Buna göre; yıllık cizye 300 dinar tutuyordu.[382]

Eyle halkı, Müslümanlardan yanlarına uğrayacak olanları konuklamak ve ağırlamakla da mükellef idiler.[383]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Eyle halkına yazı ile birlikte kendileri için eman (güvence) alameti olmak üzere, bir de bürde (elbise) vermişti.

Sonradan, Ebu'l-Abbas Abdullah b. Muhammed, bu bürdeyi 300 dinara (halis altına) satın almıştır.[384]

Cerba' ve Ezruh Halkı Temsilcilerinin Tebük'e Gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla Sulh Yapmaları

Cerba'; Ezruh karyelerinden olup, Şam toprağında, Belka'da, Umman'ın Hicaz tarafında, Serat dağları yakınındadır.[385]

373 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031-1032, İbn Sa'd, 1/290.
374 Yâkubî, 2/68.
375 İbn Esîr, Nihâye, 2/379.
376 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031-1032, İbn Sa'd, 1/290, Ahmed b. Hanbel, 5/425, Buhârî, Sahîh, 2/102.
377 Vâkıdî, Megâzî, 3/1032, İbn Sa'd, 1/290.
378 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Buhârî, Sahîh, 2/132, Müslim, 4/1785.
379 İbn Seyyid, 2/221, İbn Kayyım, 3/8.
380 Belâzurî, Fütûh, 1/71.
381 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/290.
382 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/290, Belâzurî, Fütûh, 1/71, İbn Esîr, Kâmil, 2/280.
383 Belâzurî, Fütûh, 1/71.
384 Beyhakî, Delâil, 5/248, İbn Asâkîr, 1/116 İbn Kesîr, Bidâye, 5/17.
385 Yâkût, 2/188.

Ezruh da, Şam taraflarında, Serat'a bağlı Belka' nahiyelerindendir.

Ezruh'la Cerba' arası bir milden biraz fazladır.[386]

Cerba' ve Ezruh halkı da, Maknâ halkı gibi, Yahudi idiler.[387]

Eyle hükümdarı Yuhanna ile birlikte,[388] Cerba' ve Ezruh halkı temsilcileri de Tebük'e Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmeye gelip cizye vermek üzere sulh yaptılar.[389]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Yuhanna b. Ru'be için yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'tan ve Allah'ın Resûlü Peygamber Muhammed'den Yuhanna b. Ru'be'ye, karada ve denizde Eyle halkı için bir eman (güvence)dir.

Onlara Allah'ın ahdi ve Peygamber Muhammed'in ahdi vardır.

Onlarla beraber olan Şam halkı, Yemen halkı ve Bahreyn halkı için de, bu ahidler vardır.

Onlardan kim bir hadise çıkarırsa, onu malı araya girip kurtaramaz.

O zaman, onun malı da insanlara helâl olur.

Karada veya denizde, insanları içmek istedikleri bir sudan, geçmek istedikleri bir yoldan men etmeleri de kendilerine helâl olmaz.

Bu yazıyı, Resûlullahın izniyle Cüheym b. Salt ve Şurahbil b. Hasene yazdı.[390]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Cerba' ve Ezruh halkıyla yapılan musalaha için yazdırdığı[391] müşterek yazıda da şöyle buyurdu:

"Bu, Muhammed Peygamber tarafından Cerba' ve Ezruh halkı için yazdırılan yazıdır:

Onlar, Allah'ın emanıyla ve Muhammed'in emanıyla güvencededir.

Kendileri her yıl Recep ayında halis altından 100 dinar ödemekle mükelleftirler.

Allah, onlardan, bu mükellefiyetleri hakkında ahd almıştır.[392]

---

386 Yâkût, 1/129.
387 İbn Sa'd, 1/291.
388 Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289.
389 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289.
390 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1031, İbn Sa'd, 1/289, Ebu Ubeyd, s. 287-288, Beyhakî, Delâil, 5/247-248, İbn Asâkîr, 1/115, İbn Kesîr, Bidâye, 5/16, İbn Kayyım, 3/7, Kastallânî, Mevâhib, 1/297, Zürkânî, 3/359-360, İbn Seyyid, 2/220.
391 İbn İshak, İbn Hişam, 4/169, Vâkıdî, Megâzî, 3/1032, Beyhakî, Delâil, 5/247, İbn Asâkîr, 1/115-116, İbn Kesîr, Bidâye, 5/16, Kastallânî, Mevâhib, 1/297.
392 İbn Sa'd, 1/290, İbn Kesîr, Bidâye, 7/17, Halebî, 3/118, Zürkânî, 3/360.

Müslümanlardan ve özellikle üzerlerine korku çöktüğü sırada korkuya kapılarak veya korkutularak kendilerine sığınmak zorunda kalacak olanlara, Ezruh halkı iyi davranmakla ve Muhammed bu sığınanların Ezruh'tan çıkmalarını istediğini kendilerine bildirinceye kadar da onların güvencelerini sağlamakla mükelleftirler.

Allah, onlardan, bu mükellefiyetleri hakkında ahd almıştır."[393]

Maknâ Elçilerinin Tebük'e Gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla Sulh Yapmaları

Maknâ elçileri Tebük'e gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına indiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşüp sulh yaptılar.[394]

Maknâlılar, Yahudi olup, deniz sahilinde otururlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara hitaben yazdırdığı yazıda[395] şöyle buyurdu:

"Sizler selamette olasınız![396]

Bundan sonra, derim ki:

Karyenize dönen elçileriniz, yanımda konuklandılar.

Bu yazım size geldiği zaman, sizler emniyet ve selamete kavuşacaksınız.

Çünkü, sizin için Allah'ın ve Resûlünün himayesi vardır.

Allah'ın Resûlu, sizin bütün kötülüklerinizi ve suçlarınızı örtbas etmiştir.

Artık siz Allah'ın himayesinde ve Resûlünün himayesindesiniz.

Size ne zulüm, ne de düşmanlık yapılacaktır.

Allah'ın Resûlü, kendisini koruduğu şeylerden sizi de koruyacaktır.

Yapılan anlaşma gereğince:

Dokunmuş bezleriniz, aranızda bulunan bütün köleleriniz, atlar, silahlar, Resûlullahın veya Resûlullahın elçisinin bağışladığı müstesna olmak üzere, Resûlullaha aittir.

Bundan başka, çıkan hurma mahsulünüzün dörtte birini ve kadınlarınızın dokudukları şeylerin dörtte birini ödemekle de mükellefsiniz.

---

393 Vâkıdî, Megâzî, 3/1032, İbn Sa'd, 1/290, Beyhakî, Delâil, 5/248, İbn Asâkîr, 1/115-116, İbn Kesîr, Bidâye, 5/16-17, Kastallânî, Mevâhib, 1/297, Halebî, 3/118, Zürkânî, 3/160.

394 İbn Sa'd, 1/277, Belâzurî, Fütûh, 1/72.

395 İbn Sa'd, 1/291.

396 Belâzurî, Fütûh, 1/72.

Bundan sonra, siz, her cizyeden veya mükellefiyetten muaf ve uzak tutulmuş bulunacaksınız.

Söz dinler ve itaat ederseniz, Resûlullah, iyilerinize iyilikte bulunmayı, kötülerinizin suçlarını bağışlamayı üzerine alır.

Sonra, şu da bilinsin ki; mü'minlerden, Müslümanlardan her kim Maknâ halkına bir hayır ve iyilik yaparsa, yaptığı hayır ve iyiliği kendisine yapmış olacaktır.

Sizin üzerinize, ancak kendinizden veya Resûlullahın ashabından birisi vali tayin edilecektir vesselam!"[397]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kayser Herakliyus'a Tebük'ten Mektup Gönderişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tebük'te bulunduğu sırada,[398] Kayser Herakliyus'a bir yazı yazdırdı.[399]

Yazıyı yine ona Dıhyetü'l-Kelbî ile gönderdi.[400]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yazısında şöyle buyurdu:

"Allahın Resûlü Muhammed'den Rumların Sahibine!

Seni İslâmiyete davet ediyorum! Müslüman olursan, Müslümanların sahip oldukları haklara sen de sahip olacaksın! Onların mükellef bulundukları vecibelerle sen de mükellef olacaksın!

İslâmiyete girmeyeceksen, cizye verirsin!

Çünkü, Yüce Allah, 'Kendilerine Kitab verilenlerden, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Peygamberin haram kıldığı şeyleri haram tanımayan, hak dinini din olarak kabul etmeyenler ile, kendi zelîl ve hakîr elleriyle cizye verecekleri zamana kadar çarpışınız!' [Tevbe: 29] buyuruyor.

Kendin Müslüman olmadığın takdirde, teb'anla İslâmiyet arasına gerilme!

Onlar ya İslâmiyete girerler, ya da cizye verirler."[401]

Kayser Herakliyus'un Hıms'tan Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdiği elçisi Tenuhî der ki:

"Kayser, yazıyı okuyup yanına, tahtının üzerine koydu.[402] Rum keşişlerini ve devlet adamlarını çağırdı. Kapıları kapattırdı.[403]

397 İbn Sa'd, 1/276-277, Belâzurî, Fütûh, 1/72.
398 Ahmed b. Hanbel, 3/441, 4/74.
399 Ahmed b. Hanbel, 3/441, 4/74, Ebu Ubeyd, s. 32.
400 Ahmed b. Hanbel, 3/441, 4/74.
401 Ebu Ubeyd, s. 32.
402 Ahmed b. Hanbel, 4/74.
403 Ahmed b. Hanbel, 3/341-342.

Onlara:

‘Şu (Peygamber olduğunu söyleyen) zât size bir elçi gönderdi. Bir de, yazı yazıp sizi üç şeyden birini seçmekte serbest bıraktı:

1. Ya onun dinine tâbi olacaksınız!

2. Ya onun üzerinize salacağı cizyeyi ödeyip yurdunuzda bulunduğunuz hal üzere kalmayı kabul edeceksiniz?

3. Ya da onunla savaşmak üzere karşılaşacaksınız?’ deyince, burunlarından homurdanmaya başladılar ve:

‘Biz ne dinimizi, atalarımızın dinini bırakıp onun dinine gireriz! Ne de onun üzerimize cizye salmasını ve onu kendisine ödemeyi kabul ederiz! Fakat, onunla karşılaşır ve savaşırız!’ dediler.[404]

Kayser:

‘Vallahi, okuduğumuz kitaplardan öğrenmiş bulunuyorsunuz ki; o, şu ayağımın altındaki yeri bile ele geçirecektir!’ dedi.

Kayser, Hıristiyan Arapların işlerine bakan bir adamı çağırdı ve ona:

‘Dili Arap dili olan, söyleneni iyi ezberleyen bir adamı bana çağır! Onu şu zâta yazısının cevabıyla birlikte göndereceğim!’ dedi.

Beni Kayser Herakliyus’un yanına götürdüler.

Herakliyus bana bir yazı verdi.

‘Yazımı o zâta götür![405]

Sakın onun söylediklerinden hiçbirini zayi etme, unutma!

Benim için, onun söyleyeceklerinden şu üç şeyi ezberinde tut:

1. Bak bakalım: Bana yazmış olduğu yazı hakkında bir şey söyleyecek mi?

2. Bak bakalım: Yazımı okuduğu zaman ‘gece gündüz’ sözünü anacak mı?

3. Bak bakalım: Kendisinin sırtında, seni şüphelendirecek bir şey görebilecek misin?’ dedi.

Yazı yanımda olduğu halde Tebük’e geldim.

O sırada Resûlullah ashabının arasında -dizlerini dikip iki elini kavuşturmuş olarak- su başında oturuyordu.[406]

Onlara:

‘Sahibiniz, efendiniz nerede?’ diye sordum.

‘İşte, orada oturuyor!’ denildi.

Yanına kadar varıp önüne oturdum.

404 Ahmed b. Hanbel, 4/74.
405 Ahmed b. Hanbel, 3/442.
406 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/74-75.

Yazıyı kendisine sundum. Alıp yanına koydu.[407]

Bana:

'Sen kimlerdensin?' diye sordu.

'Ben Tenuhlardan bir kimseyim!' dedim.

Bana:

'Sen İslâmiyete,[408] hanîf olan İslâmiyete, baban İbrahim'in dinine[409] girsen olmaz mı?' diye sordu.

'Ben bir kavmin yanından gelen elçisiyim ve o kavmin dinindeyim. Onların yanına dönünceye kadar da onu değiştiremem ve ondan ayrılamam!' dedim.

Güldü ve:

'Sen her istediğini hidayete erdiremezsin! Fakat, Allah'tır ki, kimi dilerse ona hidayet verir ve O, hidayete erecekleri daha iyi bilendir' [Kasas: 56] âyetini okudu.

'Ey Tenuhî kardeş! Ben Kisrâ'ya bir yazı yazmıştım. O, o yazıyı yırttı. Vallahi, kendisinin saltanatı da öyle parçalanacaktır!

Necaşî'ye de bir yazı yazmıştım. O da onu yırttı. Vallahi, kendisinin saltanatı da öyle parçalanacaktır![410]

Senin hükümdarına da bir sahife yazmıştım. O, onu tuttu, yırtıp atmadı. Kendisi yaşadığı müddetçe, Rum halkı onun yüzünden sıkıntı çekmeyecekler, hayır görmekte devam edeceklerdir!' buyurdu.

Kendi kendime:

'İşte, hükümdarımın bana tavsiye ettiği üç şeyden biri!' dedim.

Hemen ok çantamdan bir ok alıp kılıcımın kınına bunu yazdım.[411]

Resûlullah, bundan sonra, Herakliyus'un yazısını solunda oturan bir adama verdi.

'Yazılarınızı size okuyacak adamınız kimdir?' diye sordum.

'Muaviye!' dediler.[412]

Muaviye yazıyı okumaya başladı:[413]

---

407 Ahmed b. Hanbel, 3/442.
408 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75.
409 Ahmed b. Hanbel, 3/442.
410 Bu Necaşî, Müslüman olan, vefatı üzerine Medine'de gıyaben cenaze namazı kılınan Necaşî Ashama değildir (İbn Hazm, Cevâmi, s. 30).
411 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75.
412 Ahmed b. Hanbel, 3/442.
413 Ahmed b. Hanbel, 3/75.

'İsa'nın geleceğini müjdelediği Resûlullah Muhammed'e, Rum Hükümdarı tarafından yazılan yazıdır:

Elçin, yazınla birlikte bana geldi.

Ben senin yanımızdaki İncil'de bulduğumuz Resûlullah olduğuna şehadet ediyorum! İsa b. Meryem senin geleceğini bize müjdelemiştir.

Ben Rumları sana iman etmeye davet ettim, yanaşmadılar.

Eğer onlar beni dinleselerdi, haklarında hayırlı olacaktı.

Ben senin yanında bulunup sana hizmet etmeyi, ayaklarını yıkamayı, ne kadar arzu ederdim![414]

Ben Müslümanım!"

Herakliyus'un mektubu okunduğu zaman, Resûlullah Aleyhisselam:

"Yalan söylüyor Allah düşmanı! Müslüman değildir! Fakat o Hıristiyanlık üzerinde bulunuyor!" buyurdu.[415]

"Hükümdarımın yazısındaki, 'Beni genişliği göklerle yer kadar olan ve müttakîler için hazırlanmış bulunan Cennete davet ediyorsun! O halde, Cehennem nerededir?' sözüne gelince, Resûlullah:[416]

'Sübhanallah![417] Gündüz gelince, gece nerededir?!' buyurdu.[418]

Ben yine ok çantamdan bir ok çıkarıp kılıcımın kınına bunu da yazdım.

Getirdiğim yazının okunması bitince, Resûlullah:

'Senin bir hakkın vardı. Sen bir elçi idin. Eğer yanımızda bağışlanacak bir şey olsaydı, onu sana bağışlardık. Ne çare ki, biz seferber haldeyiz!' buyurdu.

Toplanmış bulunan halk arasından biri:

'Ben ona bağışını vereyim!' diyerek seslendi.

Yükünü açtı, altlı üstlü, sarı bir elbise getirip yanıma koydu.

'Bu bağış sahibi kimdir?' diye sordum.

'Osman'dır!' denildi.

Resûlullah, benim hakkımda:

'Bu zâtı hanginiz konuklayacak, ağırlayacak?' diye sordu.

Ensar gençlerinden biri:

---

414 Yâkubî, 2/77-78.

415 Ebu Ubeyd, s. 362, Süheylî, 7/364, İbn Hibban'ın Sahîh'inden Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inden naklen Kastallânî, Mevâhib, 1/226, Zürkânî, 3/78.

416 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75, Suyutî, Hasâis, 2/132.

417 Ahmed b. Hanbel, 3/442, Suyutî, Hasâis, 2/132.

418 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75, Suyutî, Hasâis, 2/132.

'Ben!' dedi.[419]

Ayağa kalktı, ben de ayağa kalktım. Oturduğum meclisten kendisiyle birlikte çıkıp gittiğim sırada, Resûlullah, bana:

'Tenuhlardan olan kardeş, gel!" diyerek seslendi.

Hemen geri döndüm. Kendisinin önünde oturduğum yere kadar varıp ayakta durdum.

Belinin kuşağını çözüp sırtını açtı.[420]

Bana:

'İşte, emrolunduğun şey orada! İyice bak!' buyurdu.[421]

Halbuki, ben onu unutmuştum!

Çevrelenen halkın arka tarafına geçtim.

Resûlullah, ridasını sırtından indirdi.[422]

Bir de ne göreyim: iki omuzunun kürek kemiği arasında, kulak kıkırdak kemiği yumuşaklığında, büyükçe bir ben mühür!"[423]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'te Yaptığı En Son Bereket Duası

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'ten ayrılmak üzere derlenip toparlandığı sırada, azıklar tükenmiş, mücahidler sıkıntıya düşmüşlerdi.

Bunun üzerine, bazıları Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek:[424]

"Yâ Rasûlallah! Bize izin versen de, su taşıdığımız develerimizi boğazlasak; onların hem etini yesek, hem de yağlarını sızdırsak olmaz mı?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur! Öyle yapınız!" buyurdu.[425]

Kendilerine böyle izin verilip develerini kesmeye hazırlandıkları sırada, Hz. Ömer yanlarına vardı.

Onlara develerini kesmekten el çekmelerini söyledikten sonra, Hz. Ömer, Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırına varıp yanına girdi ve:

---

419 Ahmed b. Hanbel, 3/442, Ebu Ubeyd, s. 363.
420 Ahmed b. Hanbel, 3/442.
421 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75, Suyutî, Hasâis, 2/132.
422 Ahmed b. Hanbel, 4/75.
423 Ahmed b. Hanbel, 3/442, 4/75, Suyutî, Hasâis, 2/132.
424 Vâkıdî, Megâzî, 3/1037.
425 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/56, Beyhakî, Delâil, 5/229.

“Yâ Rasûlallah! Halkın bindikleri develeri kesip yemelerine izin mi verdin?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Uğradıkları açlıktan, bana şikâyetlendiler. Ben de, birbirlerine yoldaş olup ev halklarına kafile halinde dönecek olan her cemaate, geride kalan develerine nöbetleşe binmek şartıyla bir-iki deve boğazlamalarına izin verdim” buyurdu.[426]

Hz. Ömer:

“Yâ Rasûlallah! Mücahidler böyle yaparlarsa, üzerlerine binilecek hayvan azalır.[427]

Yâ Rasûlallah! Sen böyle yapma!

Mücahidlerin develeri ne kadar çok olursa, iyi olur.

Hem, bugün, develer çok zayıflamış bulunuyor.[428]

Sen onlara azıklarından arta kalanları getirt, biraraya toplat! Onların üzerine bereket duası yap![429]

Yüce Allah herhalde senin duanı kabul[430] ve o yiyeceklere bereket ihsan buyurur” dedi.[431]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Olur!” buyurdu.[432]

Peygamberimiz Aleyhisselamın münadisi:

“Herkes azıklarından yanında artan fazlasını getirsin!” diyerek seslendi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, deri bir yaygı getirilmesini emretti.

Getirilip yere serildi.[433]

Kimisi bir avuç hurma,[434]

Kimisi bir avuç un, sevık,[435]

Kimisi bir avuç darı,[436]

---

426 Vâkıdî, Megâzî, 3/1037-1038.
427 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/56, Beyhakî, Delâil, 5/229, İbn Kesîr, Bidâye, 6/113.
428 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
429 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038, Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/56, Beyhakî, Delâil, 5/229.
430 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
431 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/56, Beyhakî, Delâil, 5/230 İbn Kesîr, Bidâye, 6/113-114.
432 Müslim, 1/56.
433 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038, Beyhakî, Delâil, 5/230, .
434 Vâkıdî, Megâzî, 3/138, Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
435 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
436 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230.

Kimisi de ufak tefek kırıntısı... getirdi.[437]

Getirilenler, yaygının üzerine ayrı ayrı, cins cins konuldu.[438]

Toplanan şeylerin hepsi azıcıktı.[439]

Peygamberimiz Aleyhisselam kalkıp abdest aldı. İki rekat namaz kıldıktan sonra, bu yiyecekleri bereketlendirmesi için Yüce Allah'a dua etti, geri döndü.[440]

"Onlardan, kaplarınıza alınız!" buyurdu.[441]

Peygamberimiz Aleyhisselamın münadîsi:

"Yiyeceklere geliniz! Ondan, ihtiyacınız olanı alınız!" diyerek seslendi.

Herkes kabını getirip doldurdu.[442]

Bazıları:

"Ben bir ekmek kırıntısı ve bir avuç hurma getirmiştim. Yaygının üzerindekilerin bereketlendiğini gördüm. İki dağarcık götürdüm. Birine sevık, diğerine ekmek doldurdum. Elbiseme de un aldım. Medine'ye gelinceye kadar bize yetti" diyordu.

Ordugâhta yiyecek doldurmadık kap bırakmadılar![443]

Son nefeslerine kadar susayıncaya dek de, azıklardan yediler.

Yaygının üzerinden en son alınan, kalan ise, onun üzerine ilk önce konulmuş olan kadardı!

Peygamberimiz Aleyhisselam, ayakta dikilerek:

"Ben, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, kendimin de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuma şehadet ederim![444]

Bir kul, şüphesiz olarak Allah'a bu iki şehadetle kavuşursa, o, Cennete girmekten men olunmaz!" buyurdu.[445]

---

437 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038, Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
438 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
439 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038, Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
440 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
441 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
442 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038.
443 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
444 Vâkıdî, Megâzî, 3/1038-1039, Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230, İbn Kesîr, Bidâye, 6/114.
445 Ahmed b. Hanbel, 3/11, Müslim, 1/57, Beyhakî, Delâil, 5/230.

Tebük'ten Medine'ye Dönüş

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tebük'te ondokuz gece kadar,[446] veya yirmi gece[447] yirmi gün[448] oturdu. Tebük'ten ileri geçmedi.[449] İslâm mücahidleriyle birlikte oradan ayrılıp Medine'ye yöneldi.[450]

Münafıkların Peygamberimiz Aleyhisselama Tuzak Kurmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye doğru ilerlerken,[451] yolun bir kesiminde münafıklardan bazıları dar boğazda tuzak kurup Peygamberimiz Aleyhisselamı düşürmeyi aralarında tasarladılar.[452]

Bunun için hazırlandılar, peçelendiler, maskelendiler.[453]

Onların yapmak istedikleri şey Peygamberimiz Aleyhisselama haber verildi.

Yokuşa, boğaza erişildiği ve mücahidler de birlikte oradan gitmek istedikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onlara:

"Siz vadi yolunu tutunuz! Orası sizin için daha kolay, daha geniştir!" buyurdu[454] ve:

"Resûlullah yokuş, boğaz yolunu tutmuş bulunuyor. Hiç kimse o yolu tutmayacak!" diye nida ettirdi.[455]

Mücahidler, vadi içine doğru gittiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yokuş yoldan giderken, devesinin yularından çekmesini Ammar b. Yâsir'e, devesinin arkasından sürmesini de Huzeyfe b. Yeman'a emretti.[456]

Peygamberimiz Aleyhisselamın devesinin yularını Huzeyfe b. Yeman'a çektirdiği ve devesini arkasından Ammar b. Yâsir'e sürdürdüğü[457] ve bunu nöbetle yaptırdığı da rivayet edilir.[458]

---

446 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Taberî, Târîh, 3/147, İbn Esîr, Kâmil, 2/281, İbn Seyyid, 2/221, Zehebî, Târîh, s. 534.
447 Vâkıdî, Megâzî, 3/1015, İbn Sa'd, 2/168, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 50.
448 Ebu Dâvud, 2/11, Zehebî, Târîh, s. 534.
449 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Taberî, Târîh, 3/147, İbn Hazm, Cevâmi, s. 253, İbn Esîr, Kâmil, 2/281.
450 İbn İshak, İbn Hişam, 4/170, Vâkıdî, Megâzî, 3/1039, Taberî, Târîh, 3/147.
451 İbn Kayyım, 3/10.
452 Vâkıdî, Megâzî, 3/1042, Beyhakî, Delâil, 5/256.
453 Beyhakî, Delâil, 5/256, Suyutî, Hasâis, 2/115.
454 Vâkıdî, Megâzî, 3/1042, Beyhakî, Delâil, 5/256.
455 Ahmed b. Hanbel, 5/453.
456 Vâkıdî, Megâzî, 3/1042, Beyhakî, Delâil, 5/256, İbn Kesîr, Bidâye, 5/19, İbn Kayyım, 3/10.
457 Ahmed b. Hanbel, 5/453.
458 Halebî, 3/120.

Peygamberimiz Aleyhisselamın, devesinin üzerinde giderken uyuklamaya başladığı sırada, arkalarından gelen bazı kimselerin:

“Onu hayvanından bir düşürebilsek boynu kırılır, biz de kendisinden kurtulur, rahatlaşırız!” dediklerini işiten Huzeyfe b. Yeman, hemen yüksek sesle Kur’ân-ı Kerîm okuyarak Peygamberimiz Aleyhisselamı uyandırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Kim bu?” diye sordu.

Huzeyfe b. Yeman:

“Huzeyfe!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Arkadakilerin söylediklerini işittin mi?” diye sordu.

Huzeyfe b. Yeman:

“Evet! İşittim! Zaten onlarla senin arana bunun için girip yürüdüm!” dedi.[459]

Peygamberimiz Aleyhisselam, o münafıkların yüzgeri edilmelerini emretti.

Huzeyfe b. Yeman, dönüp onların hayvanlarının yüzlerine elindeki değnekle çarpıverip durunca,[460] hayvanlar geri döndüler.

Allah onların kalblerine korku düşürdü.

Kurdukları tuzağın Peygamberimiz Aleyhisselama açıklandığını sandılar. Hemen yokuştan inip halk arasına karıştılar.[461]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Huzeyfe b. Yeman’a:

“Bu süvarilerden herhangi birini tanıyabildin mi?” diye sordu.

Huzeyfe:

“Yâ Rasûlallah! Hayvanların filana, filana ait olduğunu tanıdımsa da, adamlar yüzlerini örttükleri ve gece de karanlık olduğu için, kendilerini iyice göremedim, teşhis edemedim” dedi.[462]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ammar b. Yâsir’e de:

“Sen o cemaati tanıyabildin mi?” diye sordu.

“Bindikleri hayvanların hepsini tanıdım. Fakat, üzerindekiler maskelenmiş idiler!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

459 Ebu Nuaym, Delâil, 2/528.
460 Vâkıdî, Megâzî, 3/1042, Beyhakî, Delâil, 5/256-257, İbn Kayyım, 3/10.
461 Vâkıdî, Megâzî, 3/1042, Beyhakî, Delâil, 5/257, İbn Kayyım, 3/10.
462 Vâkıdî, Megâzî, 3/1043, İbn Kayyım, 3/10.

“Onlar ne yapmak istiyorlardı?” diye sordu.

Ammar b. Yâsir:

“Allah ve Resûlü daha iyi bilir!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onlar devesini ürkütüp Resûlullahı düşürmek istiyorlardı![463]

Onlar benimle birlikte biraz gidip dar boğaz yokuşuna varınca beni oradan aşağı yuvarlama tuzağı kurmuşlardı![464]

Allah bana onların ve babalarının isimlerini haber verdi. Ben onları sana bildireyim.[465] Onlar, filan, filan kişilerdir!” diyerek o münafıkların isimlerini birer birer saydıktan sonra, “Bunu sakın hiç kimseye haber verme!” buyurdu ve:

“Ey Allah’ım! Onları debîle ile vur!” diyerek dua etti.

Huzeyfe ile Ammar:

“Debîle nedir?” diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“O öyle bir ateş alevidir ki; onlardan birinin kalb damarının üzerine düştü mü, onu muhakkak öldürür.[466]

O, ateşten bir kandildir ki, onların omuzlarında meydana gelip, sıcaklığı göğüslerini sarar![467]

Ashabın içinde oniki münafık var! Onların içinde de sekizi vardır ki, bir alev parçası kendilerinin hakkından gelir! Deve iğne deliğine girmedikçe, onlar Cennete giremez ve onun kokusunu bile duyamazlar! Onlar, dünyada da, şahitler dikileceği ahiret gününde de Allah’a ve Resûlüne harp açmış kişilerdir!” buyurdu.[468]

Peygamberimiz Aleyhisselamın oniki münafıktan dördü hakkında buyurduğu şey, akılda tutulamamıştır.[469]

Münafıklar yokuşta Peygamberimiz Aleyhisselamın devesini ürküttükleri zaman, devenin üzerinden kamçı, ip gibi şeyler yere düşmüş, Hamza b. Amr el-Eslemî tarafından toplanmıştı.[470]

Sabaha çıkılınca, Useyd b. Hudayr:

---

463 Ahmed b. Hanbel, 5/453.
464 Beyhakî, Delâil, 5/257, İbn Kayyım, 3/10.
465 Beyhakî, Delâil, 5/257-258, İbn Kayyım, 3/10, Suyutî, Hasâis, 2/115.
466 İbn Kesîr, Bidâye, 5/261, Suyutî, Hasâis, 2/115.
467 Müslim, 4/2144.
468 Ahmed b. Hanbel, 5/390-391, Müslim, 4/2143-2144. .
469 Müslim, 4/2143.
470 Vâkıdî, Megâzî, 3/1043, İbn Sa’d, 4/315.

"Yâ Rasûlallah! Dün gece seni vadi yoluna girmekten alıkoyan ne idi?

Oysa ki, bu yol, boğaz ve yokuş yoldan daha rahat ve kolay idi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yâ Ebâ Yahya! Dün gece münafıkların yapmak istedikleri şeyi biliyor musun?

'Dar boğazda, yokuşta onu gece karanlığı bürüyünceye kadar izleyelim!' dediler.

Karanlık basınca, devemin yular ve kolanını kesecekler, üzerinden beni yere düşürünceye kadar, ona vurup duracaklardı!" buyurdu.

Useyd b. Hudayr:

"Yâ Rasûlallah! Konakladıkları zaman, halkı topla!

Bu cinayete teşebbüs etmiş olan adamlarını öldürmelerini her kabileye emret! Onlar kendi kabilelerinden olan adamları öldürsünler!

İstersen, onların kimler olduğunu bana bildir!

Seni hak (din ve Kitab)la peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; çok geçmez, onların başlarını keser, sana getiririm!

Eğer onlar Nabt oğulları içinde bulunuyorlarsa, senin adına, onların da hemen hakkından gelirim!

Hazreclerin ulu kişisine, büyüğüne de emret! O da, senin adına, kendi taraflarındaki kişilerin hakkından gelir!

Yâ Rasûlallah! Bunlar gibi kişiler, yaptıklarıyla bırakılacaklar mı?!

Onlar bugün az, hakîr ve düşkün durumdadırlar.

İslâmiyet ise yayılmış, yerleşmiş bulunuyorken, biz daha ne zamana kadar onların yüzüne güleceğiz?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Halkın 'Müşriklerle arasındaki savaş sona erince, Muhammed ashabını öldürmeye, el uzatmaya başladı!' diye yaygara koparmalarını sevimsiz görüyor, hoş görmüyorum!" buyurdu.

Useyd b. Hudayr:

"Yâ Rasûlallah! Bunlar senin ashabın değiller ki!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar 'Lâ ilâhe illallah' diyerek şehadetlerini açıklamış değiller mi?" diye sordu.

Useyd b. Hudayr:

"Evet! Ama bu onlar için gerçek şehadet değil ki!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Biz onları öldürmekten men edilmiş bulunuyoruz!" buyurdu.[471]

Dırâr Mescidinin Ne İçin, Ne Zaman Yapıldığı ve Ne İçin, Ne Zaman Yakılıp Yıkıldığı

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye hicret ettiği zaman, Medine'de Dubay'a oğullarından Ebu Âmir b. Sayfî diye anılan bir adam bulunuyordu.[472]

Kendisi Cahiliye devrinde ruhbanlığa, Allah adamlığına özenir, ruhban elbisesi giyerdi.

Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl de, bu Ebu Âmir'in halasının oğlu idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Allah tarafından peygamber olarak gönderilince, Ebu Âmir'in kıskançlığı ve azgınlığı tuttu.[473]

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye hicret edip gelince, Ebu Âmir, kendisi onbeş veya elli kişiyi yanına alarak Mekke'ye gitti.[474]

Bedir savaşında müşriklerin yanında Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpıştı.[475]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona "Fâsık" adını taktı.

Ebu Âmir müşrikleri Uhud,[476] Hendek savaşı için de ayaklandıranlar ve Peygamberimiz Aleyhisselamla çarpışanlar arasında bulundu.[477]

Mekke fethedilince, Ebu Âmir Taif'e, Taifliler Müslüman olunca da Şam'a gitti.[478]

Ebu Âmir Fâsık, Kuba köyündeki münafıklara:

"Ben, bu mirbed'inize (Kuba Mescidine) giremem! Muhammed'in ashabı beni görürler ve bana hoşlanmadığım bir şey eriştirirler!" dedi.

Münafıklar:

"Biz bir mescid yaparız. Sen onun içinde yanımızda oturur, konuşursun!" dediler.[479]

---

471 Vâkıdî, Megâzî, 3/1043-1044.
472 İbn İshak, İbn Hişam, 3/71.
473 İbn Sa'd, 3/540-541.
474 İbn İshak, İbn Hişam, 3/71.
475 İbn Sa'd, 3/541.
476 İbn İshak, İbn Hişam, 3/71.
477 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.
478 Ebu Nuaym, Delâil, 1/81, İbn Kayyım, 3/12.
479 Vâkıdî, Megâzî, 3/1049.

Ebu Âmir Fâsık:

"Öyleyse, siz kendi mescidinizi yapın!

Gücünüz yetebildiği kadar kuvvet ve silah hazırlayın!

Ben de, Rum hükümdarı Kayser'e gideceğim. Rumlardan asker getirip Muhammed'i ve ashabını Medine'den çıkaracağım!" dedi.[480]

Ebu Âmir Fâsık, Sakîflerden İbn Balin ve Kayslardan da Alkame b. Ulâse ile birlikte Rum Kayserinin yanına varıp Hıristiyan oldu ve orada kaldı.

Alkame ile İbn Balin ise, geri dönüp Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ederek Müslüman oldular.

Kuba münafıkları, önceleri Kuba Mescidinde mü'minlerle birlikte namaz kılıp dururlarken, aralarında:

"Ebu Âmir, Rum Kayserinin yanından gelip içinde namaz kılacak" diye Dırâr Mescidini yapıp, kendi cemaatleriyle mü'min ve Müslümanların arasını ayırmak istediler.[481]

Dırâr Mescidini yapanlar şu münafıklardı:

1. Benî Ubeyd b. Zeydlerden Hizam b. Halid.

Kendisi Amr b. Avf oğullarından olup, evinden, muhalefet ve düşmanlık mescidi olan Dırâr Mescidine çıkılırdı.

2. Benî Ümeyye b. Zeydlerden Sa'lebe b. Hâtıb,

3. Benî Dubay'a b. Zeydlerden Muattib b. Kuşeyr,

4. Benî Dubay'a b. Zeydlerden Ebu Habibe b. Ez'ar,

5. Benî Amr b. Avflardan Sehl b. Huneyf'in kardeşi Abbâd b. Huneyf,

6. Benî Dubay'alardan Câriye b. Amir,

7. Zeyd b. Câriye,

8. Mücemmi' b. Câriye,

9. Benî Dubay'alardan Nebtel b. Hâris (Vâkıdî'ye göre; Abdullah b. Nebtel),

10. Benî Dubay'alardan Behzec (Vâkıdî'ye göre: Yezid b. Câriye),

11. Benî Dubay'alardan Bicad b. Osman,

12. Ebu Lübabe b. Abdulmünzir'in cemaatinden, Benî Ümeyye b. Zeydlerden Vedia b. Sâbit.[482]

Bunlardan Mücemmi' b. Câriye, Dırâr Mescidi cemaatinin imamı idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

480 Taberî, Tefsîr, 11/24, İbn Kayyım, 3/12.
481 Taberî, Tefsîr, 11/25-26.
482 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1047, Taberî, Târîh, 3/147-148.

“Yular Hizam’dan daha iyidir! Kamçı da Bicad’dan daha iyidir!” buyurmuştur.

Abdullah b. Nebtel, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelir, Peygamberimiz Aleyhisselamdan işittiği sözleri münafıklara ulaştırırdı.

Cebrail Aleyhisselam:

“Yâ Muhammed! Münafıklardan bir adam senin yanına gelip sözlerini dinledikten sonra münafıklara götürüyor!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hangisidir bu?” diye sordu.

Cebrail Aleyhisselam:

“Çok saçlı, kara tenli, gözleri bakır tencere gibi kızıl, ciğeri merkep ciğeridir! Bakarken şeytanın gözüyle bakar!” dedi.[483]

Dırâr Mescidini yaparlarken, Peygamberimiz Aleyhisselam, Behzec’e:

“Yazıklar olsun sana! Şu gördüğüm şeyle sen ne yapmak istiyorsun?” diye sormuş, o da:

“Yâ Rasûlallah! Vallahi, iyilikten başka bir şey istemiyorum!” demişti.[484]

Ebu Lübabe b. Abdulmünzir de, münafık olmadığı halde, kötü niyetle yapıldığını bilmediği için, Dırâr Mescidi yapılırken onlara kereste yardımında bulunmuştu.[485]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük’e gitmek üzere hazırlandığı sırada, Dırâr Mescidinin kurucularından bazıları (Vâkıdî’ye göre; Muattib b. Kuşeyr, Sa’lebe b. Hâtıb, Ebu Habibe b. Ez’ar ve Abdullah b. Nebtel b. Hâris), kendilerinin arkadaşlarından arkada kalanları da temsil ettiklerini söyleyen beş kişilik bir temsilci heyeti olarak gelip:

“Yâ Rasûlallah! Yağmurlu ve kışlı gecelerde hasta ve hâcet sahibi olanların içinde namaz kılmaları için bir mescid yapmış bulunuyoruz.[486]

Sel geldiği zaman, vadi ile aramızı kesiyor! Kuba Mescidi ile aramıza engel oluyor.

Namazımızı kendi mescidimizde, sel çekilip gidince de, onlarla birlikte kılacağız.[487]

Senin gelip mescidimizin içinde bize namaz kıldırmanı arzu ediyoruz!” demişlerdi.

---

483 Vâkıdî, Megâzî, 3/1047-1048.
484 Taberî, Tefsîr, 11/24.
485 Vâkıdî, Megâzî, 3/1047.
486 İbn İshak, İbn Hişam, 4/173, Vâkıdî, Megâzî, 3/1045-1046, Taberî, Târîh, 3/147.
487 Taberî, Târîh, 3/147.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Ben şimdi sefere çıkmak üzere ve meşgul bulunuyorum!

Seferden dönüp gelecek olursak, Allah da dilerse, yanınıza gelir, onun içerisinde size namaz kıldırırız!" buyurmuştu.[488]

Âsım b. Adiyy der ki:

"Peygamber Aleyhisselamla Tebük'e gitmeye hazırlanmıştık.

Abdullah b. Nebtel ile Sa'lebe b. Hâtıb'ı, Dırâr Mescidinin oluğunu düzeltirlerken görmüştüm.

İşlerinden boşalınca, bana:

'Ey Âsım! Resûlullah Aleyhisselam seferden döndüğü zaman bunun içerisinde namaz kılmayı bize va'd etti' dediler.

Ben, kendi kendime:

'Vallahi, şu mescidi, nifakla tanınmış münafıktan başkası yapmaz!' demiştim.

Onu Ebu Habibe b. Ez'ar çatmıştı.

Oraya Hizam b. Halid'in evinden çıkılırdı.

Vedia b. Sabit de onlar arasında idi.

Halbuki, Resûlullah Aleyhisselamın eliyle yapmış olduğu mescid, orada idi. Cebrail Aleyhisselam, Beytullah'ın bulunduğu tarafı işaret etmek suretiyle ona kurdurmuştu.

'Vallahi, biz dönünceye kadar, Dırâr Mescidini yeren, onun yapımında söz ve iş birliği yapmış ve yardım etmiş olanları yeren Kur'ân âyeti iner!' demiştim.[489]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tebük'ten dönüp Medine'ye gelirken, Zî Evan'da konakladı. O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselama vahiy geldi."[490] İnen âyetlerde şöyle buyuruldu:

"Bir de, zarar vermek için, mü'minler arasına ayrılık sokmak için, bundan önce Allah ve Allah'ın Resûlü ile harp edenin[491] gelmesini beklemek için bir bina yapıp onu mescid edinenler ve 'Bununla, iyilikten başka bir şey kastetmedik!' diye muhakkak yemin edecek olanlar vardır.

Allah tanıklık eder ki; onlar şeksiz şüphesiz yalancıdırlar!

Sen onun (o binanın) içerisinde hiçbir vakit namaza durma!

---

488 İbn İshak, İbn Hişam, 4/173-174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1045-1046, Taberî, Târîh, 3/147.

489 Vâkıdî, Megâzî, 3/1048.

490 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1046, Taberî, Târîh, 3/147, Beyhakî, Delâil, 5/260, İbn Seyyid, 2/222, Zehebî, Târîh, s. 537, İbn Kesîr, Bidâye, 5/21, İbn Kayyım, 3/12.

491 Ebu Âmir Fâsık'ın.

Tâ ilk gününde temeli takvâ üzerine kurulan mescid, senin içinde kıyama durmana elbette daha lâyıktır.

Orada tertemiz olmalarını arzulamakta olan er kişiler vardır!

Allah çok temizlenenleri sever.

Binasını Allah korkusu ve rızası üzerine kuran kimse mi hayırlıdır, yoksa yapısını yıkılacak bir yerin kıyısına kurup da, onunla birlikte kendisi de Cehennem ateşine çöküp giden kimse mi?

Allah zâlimler gürûhuna hidayet vermez!

Onların kurdukları bina, kalblerinde temelli bir şekke ve nifaka sebep olacaktır. Meğer ki, kalbleri ölümle parçalanmış olsun!

Allah herşeyi bilen, her yaptığını yerli yerince yapandır."[492]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Salim b. Avfların kardeşi Malik b. Duhşum ile Benî Aclanların kardeşi Ma'n[493] b. Adiyy'i çağırdı ve:

"Şu halkı zâlim olan mescide gidiniz de, yakınız, yıkınız onu!" buyurdu.

Malik b. Duhşum'la Ma'n b. Adiyy acele gittiler.

Salim b. Avf oğullarının mahallesine (mescidine) vardılar.[494]

Salim b. Avf oğulları, Malik b. Duhşum'un kabilesi halkı idi.[495]

Malik b. Duhşum, Ma'n b. Adiyy'e:

"Ev halkımdan alacağım ateşle senin yanına gelinceye kadar, beni burada bekle!" dedi ve ev halkının yanına vardı.

Yapraklı hurma dallarından bir dal aldı, onu ateşledi,

Sonra, Ma'n'la birlikte koşarak Dırâr Mescidine vardılar.[496]

Vakit akşamla yatsı arası idi.[497] O sırada Dırâr Mescidi cemaati içeride,[498] imam Mücemmi' b. Câriye de Dırâr Mescidinin kapısının önünde bulunuyordu.

İbn Adiyy:

"Onların kulaklarını kurt kulakları gibi yukarıdan bize diktiklerini hâlâ unutmamışımdır!" demiştir.[499]

---

492 Tevbe: 107-110 .
493 Vâkıdî'ye göre; Âsım b. Adiyy.
494 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1046, Taberî, Târîh, 3/147, Beyhakî, Delâil, 5/260, İbn Seyyid, 2/222-223, Zehebî, Târîh, s. 537, İbn Kesîr, Bidâye, 5/22, İbn Kayyım, 3/12.
495 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Taberî, Târîh, 3/147.
496 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1046, Taberî, Târîh, 3/47, İbn Seyyid, 2/223, Zehebî, Târîh, s. 537, İbn Kayyım, 3/12.
497 İbn Seyyid, 2/223, Zehebî, Târîh, s. 537, İbn Kayyım, 3/12.
498 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Vâkıdî, Megâzî, 3/1046, Taberî, Târîh, 3/147, İbn Seyyid, 2/223, Zehebî, Târîh, s. 537.
499 Vâkıdî, Megâzî, 3/1146.

Dırâr Mescidi yakılıp yıkılınca, münafık cemaati de dağıldılar.[500]

Tebük Seferine Katılanlarla Mazeretleri Sebebiyle Katılamayanların Me'cur Olmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hamd olsun Allah'a ki, bu seferimizde bizi yeterince nasiplendirdi" buyurdu[501] ve Medine'ye yaklaştığı sırada da;

"Medine'de öyle cemaatler var ki, sizin gittiğiniz hiçbir yer, geçtiğiniz hiçbir vadi yoktur ki, onlar da o vadiye geçmiş gibi olmasınlar!" buyurunca:

"Yâ Rasûlallah! Onlar Medine'de idiler![502] Nasıl bizimle birlikte olabilirler?" diye sordular.[503]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları Medine'de ancak mazeretleri tutup alıkoymuştu" buyurdu.[504]

Medine ve Uhud Dağı Sevgisi ve Medinelilerin Hayırlıları

Ebu Humeyd es-Sâidî der ki:

"Tebük gazvesinden Resûlullah Aleyhisselamla birlikte dönerken,[505] Medine'nin üzerinde geldiğimizde, Peygamber Aleyhisselam:

'İşte Tâbe!'[506]

Uhud dağına bakınca da:[507]

'İşte, bu da Uhud![508] O bir dağdır ki,[509] bizi sever! Biz de onu severiz!' buyurdu.[510]

'Size Ensar evlerinin hayırlılarını da haber vereyim mi?' diye sordu.

'Evet! Haber ver yâ Rasûlallah!' dedik.[511]

Resûlullah Aleyhisselam:

500 İbn İshak, İbn Hişam, 4/174, Taberî, Târîh, 3/147, Beyhakî, Delâil, 5/260, İbn Seyyid, 2/223, Zehebî, Târîh, s. 537, İbn Kesîr, Bidâye, 5/22, İbn Kayyım, 3/12.
501 Vâkıdî, Megâzî, 3/1056, İbn Sa'd, 2/167.
502 Vâkıdî, Megâzî, 3/1056, İbn Sa'd, 2/168, Ahmed b. Hanbel, 3/341.
503 Ahmed b. Hanbel, 3/160, Ebu Dâvud, 3/12.
504 Vâkıdî, Megâzî, 3/1056, İbn Sa'd, 2/168, Ahmed b. Hanbel, 3/160, 341, Buhârî, Sahîh, 3/213, 5/136, Ebu Dâvud, 3/12.
505 Buhârî, Sahîh, 5/136, Müslim, 2/1011.
506 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Müslim, 2/1011.
507 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Müslim, 2/1011.
508 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Buhârî, Sahîh, 5/136, Müslim, 2/1011.
509 Buhârî, Sahîh, 5/136, Müslim, 2/1011.
510 Ahmed b. Hanbel, 5/425, Buhârî, Sahîh, 5/136, Müslim, 2/1011.
511 Ahmed b. Hanbel, 3/105, 5/425, Müslim, 4/1950.

'Ensar evlerinin hayırlısı Neccar oğullarının evleridir![512]

Sonra, Hâris b. Hazrec oğullarının evleridir![513]

Sonra, Sâide oğullarının evleridir!

Ensar evlerinin hepsinde hayır vardır!' buyurdu."[514]

Medine'deki Müslümanların Peygamberimiz Aleyhisselamı Karşılamaya Çıkmaları

Medine'deki büyük küçük bütün Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamı Seniyetü'l-vedâ'da karşıladılar.[515]

O zaman altı yaşında olan Sâib b. Yezid de, Peygamberimiz Aleyhisselamı karşılamak çin Seniyetü'l-vedâ'ya kadar giden çocuklar arasında idi.[516]

İhmalcilik Yüzünden Tebük Seferine Çıkamayan Mü'min ve Müslümanlar

Mü'min ve Müslüman olduklarında hiç şüphe bulunmadığı halde, ihmalcilikleri yüzünden Tebük seferine Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte çıkamayan:

1. Benî Selimelerin kardeşi Ka'b b. Malik,
2. Benî Amr b. Avfların kardeşi Mürâre b. Rebi',
3. Benî Vâkıfların kardeşi Hilâl b. Ümeyye,
4. Benî Salim b. Avfların kardeşi Ebu Hayseme gibi mü'min ve Müslümanlar da vardı.[517]

Hilâl b. Ümeyyetü'l-Vâkıfî der ki:

"Vallahi, ben dinimde şek ve şüpheye düşüp seferden geri kalmış değildim.

Ben dayanıklı bir deve satın alabilecek güçte idim.

'Bir deve satın alayım' dedim.

Mürâre b. Rebi' bana rastladı ve bana:

'Ben deve satın alabilecek güçte bir kimseyim, bir deve satın alıp gideceğim' dedi.

512 Ahmed b. Hanbel, 3/105, 5/425, Müslim, 4/1950.
513 Ahmed b. Hanbel, 3/105.
514 Ahmed b. Hanbel, 3/105, 5/425, Müslim, 4/1950.
515 Tirmizî, Sünen, 4/216, Beyhakî, Delâil, 5/265, Zehebî, Târîh, s. 538, İbn Kesîr, Bidâye, 5/22, İbn Kayyım, 3/12-13.
516 Ahmed b. Hanbel, 3/449.
517 İbn İshak, İbn Hişam, 4/162, Vâkıdî, Megâzî, 3/996-997, İbn Sa'd, 2/166, Taberî, Târîh, 3/143.

Kendi kendime:

'İşte bana arkadaş! Ona yoldaş olurum!' dedim.

Aramızda:

'Yarın sabaha çıktığımızda iki deve satın alalım, Peygamber Aleyhisselama yetişip katılalım. Bu fırsat kaçırılmaz!' dedik.

Bugün yarın derken, günlerce geciktik durduk.

Resûlullah Aleyhisselam ise, beldeleri aşıp gitti.

'Artık bu zaman gidecek zaman değildir!' dedim.

Hiçbir ev içinde veya dışında, ya özürlü olarak, ya da münafıklığı açıklanarak geri kalanlardan başka bir kimse göremiyor, durumuma üzülerek geri dönüyordum."[518]

Ka'b b. Malik de; Akabe'de Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at edenler arasında bulunduğunu, Bedir gazasıyla Tebük gazasından başka, Peygamberimiz Aleyhisselamın yaptığı gazaların hiçbirinden geri kalmadığını bildirdikten sonra, der ki:

"Tebük seferinden geri kalışıma gelince; ben, o gazadan geri kaldığım sırada olduğu kadar, hiçbir zaman, güce ve kolaylığa sahip olmadım.

Vallahi, hiçbir vakit, yanımda iki devem birarada toplanmamıştı. Fakat, bu gaza sırasında ise, iki devem birarada toplanmıştı.

Resûlullah Aleyhisselamın; Tebük gazasına kadar herhangi bir gazaya çıkmak istediği zaman başka şekilde anlaşılacak bir dil kullanarak maksadını gizlemek, âdeti idi.

Tebük gazasında ise, çok şiddetli sıcaklarda, çok uzak ve tehlikeli bir yolculuğu ve çok sayıdaki bir düşmanla karşılaşmayı göze almak gerektiği için; Müslümanlar ihtiyaçlarını ona göre hazırlasınlar diye, maksadını açıklamış, gitmek istediği yeri haber vermişti.

Resûlullah Aleyhisselamla birlikte sefere çıkan Müslümanlar da pek çoktu.

Mücahidlerin künyelerini divan defteri almıyordu.

Bu gazada, Allah tarafından vahiy gelmedikçe Resûlullahın bilemeyeceğini sananlardan başka, hiç kimse, gizlenmek, bulunmamak istemiyordu.

Resûlallah Aleyhisselam, bu gazaya, meyvelerin yetişip güzelleştiği, ağaç gölgelerinin hoşa gittiği ve ona yönelindiği bir zamanda çıkmıştı.

Resûlullah Aleyhisselamla Müslümanlar, bu gaza için hazırlanmaya başladılar.

---

518 Vâkıdî, Megâzî, 3/997-998.

Ben de, onlarla birlikte, yol hazırlığını görmek üzere sabahleyin evden çıkıp dolaşır, hiçbir iş görmeden akşam üzeri döner gelirdim.

Kendi kendime:

"Hazırlanmaya gücüm ve vaktim var!' derdim.

Bu ihmalcilik bende sürdü gitti.

Nihayet, bir sabah, Resûlullah Aleyhisselamla birlikte Müslümanlar birden yola çıkıvermişlerdi!

Halbuki, ben daha sefer hazırlığından hiçbir hazırlık görmemiştim. Kendi kendime:

'Bir veya iki gün sonra, ben de hazırlanır, onlara yetişir, katılırım!' dedim.

Tebük mücahidleri Medine'den ayrıldıktan sonra, sabahleyin, hazırlık görmek için çıktım. Yine, hiçbir iş göremeden geri döndüm.

Bu hal bende devam etti durdu.

Nihayet, mücahidler birbirleriyle yarışırcasına hızla yol alarak gittiler.

Arkalarından gideyim de, onlara yetişeyim diye niyetlenmiştim. Keşke bunu yapsaydım. Yapamadım! Bana bu da nasip ve müyesser olmadı.

Resûlullah Aleyhisselam Tebük gazasına gittikten sonra çıkıp halk için-de dolaşırken beni en çok üzen, tasalandıran şey, ya üzerlerinde münafık damgası bulunanlardan, ya da Yüce Allah'ın özürlü saydığı kimselerden başkasını göremeyişim idi!

Resûlullah Aleyhisselam, Tebük'e varıncaya kadar, beni hiç anmamış!

Tebük'te, Müslümanlar arasında oturduğu sırada:

'Ka'b b. Malik ne yapıyor?' diye sorunca, Benî Selimelerden bir adam, ki Abdullah b. Üneys'tir:

'Yâ Rasûlallah! Onu iki parça bürdesi içinde iki tarafa bakınması tutmuş, alıkoymuştur!' demiş.

Muaz b. Cebel, ona:

'Sen ne kadar kötü bir şey söyledin!

Vallahi, yâ Rasûlallah! Biz onun hakkında hayırdan, iyilikten başka bir şey bilmiyoruz!' demiş.

Resûlullah Aleyhisselam ise, susmuş, bir şey buyurmamış.[519]

Resûlullah Aleyhisselamın Tebük'ten mücahidlerle birlikte Medine'ye yönelip gelmek üzere bulunduğunu işitince, beni üzüntü sardı.

Artık bir yalan düşünmeye başladım.

---

519 İbn İshak, İbn Hişam, 4/176-177, Vâkıdî, Megâzî, 3/997, Ahmed b. Hanbel, 3/456-457, Buhârî, Sahîh, 5/130-131, Taberî, Tefsîr, 11/59.

Kendi kendime:

'Acaba ne söylesem Resûlullahın gazabından kurtulabilirim!' diyor ve ailem halkından görüş sahibi olanların hepsinden, bu hususta yardım diliyordum.

'Resûlullah Aleyhisselamın Medine'ye gelmesi yaklaştı!' denilince, benden o boş düşünceler uzaklaştı.

Ben, hiçbir zaman, doğruluktan başka bir şeyle bundan kurtulamayacağımı anladım. Doğruyu söylemeye karar verdim.

Nihayet, Resûlullah Aleyhisselam sabahleyin Medine'ye geldi.

Resûlullah Aleyhisselam, bir seferden döndüğü zaman, ilk önce Mescide varıp orada iki rekat namaz kılar, sonra da halk ile otururdu.

Bu seferde de öyle yapıp oturduğu sırada, Tebük seferinden geri kalanlar kendisinin yanına gelerek özür dilemeye ve özürlerini yeminle desteklemeye başladılar.

Onlar seksenden fazla kişi idiler.

Resûlullah Aleyhisselam, onların dış yüzlerine ve yeminlerine bakarak özürlerini kabul ve içyüzlerini Allah'a havale etti.[520]

Hummalı ve hastalıklı olduklarını ileri sürerek kendisinden özür dilemiş olan bu kişilere acıdı.[521] Bey'atlarını kabul etti.[522] Kendileri için Allah'tan mağfiret de diledi.[523]

O sırada, ben de Resûlullahın huzuruna vardım.

Kendisine selam verdiğim zaman, bana gazaplı bir gülümseyişle gülümsedikten sonra:

'Gel!' buyurdu.

Yürüyerek yanına vardım ve önüne oturdum.

Bana:

'Seni geride bırakan nedir?

Sen bana yardım etmek üzere Akabe'de sırtına bey'at yüklenmiş değil miydin?' diye sordu.[524]

---

520 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177, Vâkıdî, Megâzî, 3/1049, Ahmed b. Hanbel, 3/457, Buhârî, Sahîh, 5/131.
521 Vâkıdî, Megâzî, 3/1049-1050.
522 Buhârî, Sahîh, 5/131.
523 Vâkıdî, Megâzî, 3/1050, Buhârî, Sahîh, 5/131.
524 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177, Vâkıdî, Megâzî, 3/1050, Ahmed b. Hanbel, 3/457, Buhârî, Sahîh, 5/131.

'Evet,[525] yâ Rasûlallah![526] Ben vallahi sizden başka şu dünya halkından kimin yanında otursam, ileri süreceğim özürle muhakkak onun gazabından kurtulabileceğimi umarım.

Çünkü, ben tartışmada mantıklı ve düzgün konuşma gücü verilmiş bir kimseyimdir.

Fakat, vallahi şunu da iyi biliyorum ki; eğer bugün ben sizi benden hoşnut edecek yalan bir söz söyleyecek olursam, çok sürmez, Allah yalanımı ortaya çıkarır, seni hakkımda gazaplandırır.

Eğer seni hakkımda gazaplandıracak söz söylersem, herhalde bu husustaki kusurum için, Allah'ın affını umarım. Hayır! Vallahi, benim için, ileri sürülebilecek hiçbir özür yoktur! Vallahi, ben senden geri kaldığım zamanda olduğu kadar, hiçbir zaman, sefer için daha güçlü ve daha kolaylıklı değildim!' dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'İşte, Ka'b doğru söyledi! Kalk! Allah senin hakkında hükmünü verinceye kadar bekle!' buyurdu.

Kalktım. Evime gelirken, Benî Selimeden bazı kişiler benimle birlikte geldiler ve bana:

'Vallahi, biz seni, bundan önce, bir günah işlemiş kimse olarak bilmiyoruz. Ne çare ki, sen seferden geri kalan kişilerin özür diledikleri şekilde özür dilemedin, çok aciz duruma düştün!? Halbuki, Resûlullah Aleyhisselamın senin hakkındaki mağfiret dileği, günahını bağışlatmaya yeterdi!' dediler.

Vallahi, Selime oğulları beni kınamaya o kadar devam ettiler ki, nihayet, Resûlulah Aleyhisselamın yanına dönmek, kendimi yalanlamak istedim! Sonra, onlara:

'Bu duruma düşen,[527] benden başka,[528] benimle birlikte[529] bir kimse var mıdır?' diye sordum.

Onlar:

'Evet! İki kişi daha vardır.

Onlar da, Resûlullaha söylediğin sözün benzerini söylediler.

Resûlullah tarafından, onlara da, sana söylendiği gibi söylendi' dediler.

---

525 Buhârî, Sahîh, 5/131.
526 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177, Vâkıdî, Megâzî, 3/1050, Ahmed b. Hanbel, 3/457.
527 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177-178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1050, Ahmed b. Hanbel, 3/457-458 Buhârî, Sahîh, 5/131-132.
528 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1050.
529 Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.

'Kimdir onlar?' diye sordum.

'Mürâre b. Rebi' ile Hilâl b. Ümeyye!' dediler.

Bu iki zâtın salih ve kendileri örnek tutulacak kişiler olduklarını,[530] Bedir savaşında bulunduklarını[531] bana hatırlattılar.[532]

Tereddütten vazgeçtim.[533] Sustum.[534]

Muaz b. Cebel ile Ebu Katâde'ye rastladım.

Bana:

'Sen arkadaşlarının sözlerini dinleme! Doğruluk üzerinde dur!

İnşaallah, Allah senin için bir genişlik, bir çıkar yol yaratır.

Özür sahiplerine gelince; eğer onlar özürlerinde sâdık iseler, Allah onların özürlerini kabul eder ve bunu Peygamberine bildirir' dediler.[535]

Resûlullah Aleyhisselam, kendisinden seferde geri kalanlardan işte şu üçümüzle konuşmaktan Müslümanları nehyetti.

Halk da bizden çekindiler ve bize karşı yüzlerini ekşittiler.

Nihayet, bana yeryüzü yabancılaştı! O artık benim tanıdığım yer değildi!

Bu hal üzere elli gün kaldık!

İki arkadaşıma gelince, onlar da halktan çekildiler. Evlerinde oturdular.[536] Ağladılar durdular.[537]

Ben onların daha genci, daha güçlü ve dayanıklısı idim.

Bunun için, ben dışarı çıkar, namazda Müslümanların yanında bulunur, çarşı ve pazarları dolaşırdım.

Fakat, hiç kimse bana söz söylemezdi.

Namazdan sonra, Resûlullah Aleyhisselamın meclisine varıp kendisine selam verir ve içimden:

'Acaba selamıma mukabele için dudaklarını oynatır mı, yoksa oynatmaz mı?' derdim.

Sonra, namazı onun yakınında kılar, kendisine bakmak için fırsat kollardım.

---

530 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1050-1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
531 Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
532 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
533 Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
534 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178.
535 Vâkıdî, Megâzî, 3/1050.
536 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
537 Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.

Ben namazıma yöneldiğim zaman, o bana doğru döner, fakat ben ona doğru bakınca o benden yüzünü çevirirdi!

Halkın da bana karşı böyle[538] cefalarını açığa vurmalarının,[539] beni terketmelerinin[540] uzayıp gittiği bir sırada idi ki, gidip Ebu Katâde'nin bahçe duvarına tırmandım.

Kendisi, amcamın oğlu ve bana halkın en sevgilisi idi.

Selam verdim. Fakat, o vallahi selamımı almadı.

Kendisine:

'Ey Ebu Katâde! Sana Allah adına and veriyorum! Sen benim Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü sevdiğimi biliyor değil misin?' dedim.

Sustu.

Andımı tekrarladım.[541]

'Ey Ebu Katâde! Sana Allah adına and veriyorum! Sen benim Allah'ı ve Allah'ın Resûlünü sevdiğimi biliyor değil misin?' dedim.[542]

Yine sustu.

Üçüncü olarak andımı tekrarlayınca:

'Allah ve Resûlü daha iyi bilir!' dedi.

Bunun üzerine, gözlerimden yaş boşandı.

Hemen sıçrayıp kalktım, bahçe duvarına tırmandım.[543]

Ertesi günü, sabahleyin çarşıya kadar gittim.[544]

Medine çarşısında gidip durduğum sırada idi ki, Medine'ye buğday satmaya gelen Şam Nebatîlerinden bir Nebatî:

'Ka'b b. Malik'i bana kim gösterir?' diye soruyordu.

Halk bana işaret ederek beni ona gösterdiler.

Nebatî yanıma geldi ve Gassan kralı[545] Hâris b. Ebi Şimr veya Cebele b. Eyhem tarafından[546] ipek bir bez parçasına[547] yazılmış bir yazıyı bana verdi.[548]

---

538 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.

539 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Buhârî, Sahîh, 5/132.

540 Ahmed b. Hanbel, 3/458.

541 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/457, Buhârî, Sahîh, 5/132.

542 Vâkıdî, Megâzî, 3/1051.

543 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458.

544 İbn İshak, İbn Hişam, 4/178, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051.

545 İbn İshak, İbn Hişam, 4/177-179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.

546 Vâkıdî, Megâzî, 3/1051.

547 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051.

548 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1051, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.

Ben kâtip idim, okur yazardım.[549]

Mektuba bakınca şöyle denildiğini gördüm:

'Bundan sonra derim ki; bana haber verilmiş bulunduğuma göre, sahibin sana eziyet ediyormuş!

Allah seni ne horlanacak, ne de zayi edilecek bir mevkide yaratmıştır.

Sen hemen bizim yanımıza gel, kavuş! Biz sana lâyık ihsanı ve iyiliği yaparız!'

Mektubu okuyunca:

'Bu da, öbürü gibi bir belâ ve ibtilâdır.[550] Benim içine düştüğüm hali haber alan müşriklerden biri, hakkımda umuda düşmüş!' dedim.[551] Mektubu tandırda yakmaya karar verdim. Hemen götürüp tandıra attım ve yaktım!

Elli günden kırk günü geçince, Resûlullah Aleyhisselamın elçisi yanıma gelip:

'Resûlullah Aleyhisselam sana kadınından ayrı durmanı emrediyor!' dedi.

'Kadınımı boşayacak mıyım? Yoksa ne yapacağım?' diye sordum.

Elçi:

'Hayır! Kadınından ayrı bulun, ona yaklaşma!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, iki arkadaşıma da, bunun gibi haber göndermişti.[552]

Resûlullahın elçisi Huzeyme b. Sabit'ti.[553]

Kadınıma:

'Haydi, kendi aile halkının yanına git!

Allah şu iş hakkındaki hükmünü bildirinceye kadar, onların yanında bulun' dedim.[554]

Hilâl b. Ümeyye salih bir zâttı. Hep ağladı durdu.

Ağlamaktan, kendisinin öleceği sanılıyordu.

Yemekten içmekten kaçınıyor, oruç tutacak olursa iki-üç günü birbirine uluyor, ancak bir yudum su ve biraz süt içiyordu.

---

549 Ahmed b. Hanbel, 3/458.
550 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/132.
551 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.
552 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/133.
553 Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.
554 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/133.

Geceleri hep namaz kılıyor, kendisine hiç kimse söz söylemesin diye dışarı çıkmayıp evinde oturuyordu.

Yeni doğmuş çocuk bile olsa, onunla da, Resûlullah Aleyhisselamın emrine uymuş olmak için[555] muhatap olmuyordu.

Hilâl b. Ümeyye'nin kadını, Resûlullah Aleyhisselama gelerek:

'Yâ Rasûlallah! Hilâl b. Ümeyye çok yaşlıdır. Gücü kuvveti yitmiştir.

Kendisinin hizmetçisi de yoktur.[556]

Ona benden başka arkadaş olacak, iyi bakacak bir kimse de bulunmamaktadır.

Eğer beni bırakır, ona hizmet etmemi uygun görürsen, bırak da hizmet edeyim.[557]

Benim ona hizmet etmemi çirkin görür müsün?' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Hayır! Çirkin görmem! Fakat, o sana yaklaşmasın!' buyurdu.

Kadın:

'Yâ Rasûlallah! Vallahi, onun bana, hiçbir şeye kımıldayacak hali yok!

Vallahi, bu olan iş olalıdan bugüne dek hiç durmadan ağlıyor![558]

Gece gündüz, sakalından gözyaşları dökülüyor. Gözlerinde aklık belirmiştir.[559] Kendisinin gözlerini kaybedeceğinden korkuyorum!' dedi.[560]

Benim aile halkından bazıları:

'Resûlullah Aleyhisselam, Hilâl b. Ümeyye'den kadınının hizmet etmesine izin verdi.

Sen de, kadının için Resûlullahtan izin istesen?' dediler.

Onlara:

'Vallahi, ben bu hususta Resûlullahtan izin istemem.

İzin istediğim zaman Resûlullah Aleyhisselamın bana ne söyleyeceğini bilemem!

Hem ben genç, dinç bir adamım!' dedim.

Bundan sonra, on gece daha durdum.

555 Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.
556 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/133.
557 Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.
558 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/133.
559 Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.
560 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.

Resûlullah Aleyhisselamın halkı bizimle konuşmaktan men edişinden beri elli gecemiz dolmuştu.

Ellinci gecenin sabahında, sabah namazını kılmıştım.

Evlerimizden bir evin damında,[561] Sel' dağının arkasında yaptığım çardakta[562] oturuyordum. Öyle bir halde ki, Yüce Allah'ın andığı üzere, bütün genişliğine rağmen yeryüzü başımızı dar gelmekte ve canım son derecede sıkılmakta idi.[563]

Tam o sırada, Sel' dağının üzerinde en yüksek sesiyle bir bağırıcının:

'Ey Ka'b b. Malik! Müjde!' diyerek olanca gücüyle bağırdığını işittim.

Hemen secdeye kapandım!

Anladım ki; artık genişlik, ferahlık gelmiştir.

Resûlullah Aleyhisselam sabah namazını kılınca Allah'ın bizim üzerimize tevbesini, nedametlerimizin kabulünü bildirdi de, halk bizlere müjdelemeye gittiler.

İki arkadaşıma da müjdeciler gitti.

Bana da bir kişi (Vâkıdî'ye göre; Zübeyr b. Avvam) müjdelemek üzere atını sürmüş ve Eslem kabilesinden bir müjdeci (Vâkıdî'ye göre; Hamza b. Amr) de koşup Sel' dağının üzerine çıkmıştı.

Onun sesi, attan daha çabuktu ve beni müjdeleyen sesini işittiğim bu zât yanıma gelince, üzerimdeki iki kat elbisemi çıkarıp kendisine müjdelik olarak giydirdim.

Vallahi, o zaman, bunlardan başkasına malik değildim.

İğreti olarak iki kat elbise alıp üzerime giydim."[564]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Ümmü Seleme der ki:

"Gece, Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Ümmü Seleme! Ka'b b. Malik ve iki arkadaşının tevbesinin kabul olunduğu hakkında bana vahiy nazil oldu!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Onlara hemen adam gönderip müjdeleyeyim mi?' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

---

561 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052, Ahmed b. Hanbel, 3/458 Buhârî, Sahîh, 5/133.

562 İbn İshak, İbn Hişam, 4/180, Vâkıdî, Megâzî, 3/1052.

563 İbn İshak, İbn Hişam, 4/179, Vâkıdî, Megâzî, 3/1053, Ahmed b. Hanbel, 3/458, Buhârî, Sahîh, 5/133.

564 İbn İshak, İbn Hişam, 4/180, Vâkıdî, Megâzî, 3/1053, Ahmed b. Hanbel, 3/458-459, Buhârî, Sahîh, 5/133-134.

'Sen gecenin sonuna kadar onların uyumalarına engel olursun. Sabahlamadıkça, onlar görülmesin!' buyurdu."

Resûlullah Aleyhisselam, sabah namazını kıldırınca, Ka'b b. Malik, Mürâre b. Rebi' ve Hilâl b. Ümeyye'nin tevbelerinin Allah tarafından kabul olunduğunu halka haber verdi.

Zübeyr b. Avvam, Ka'b'a müjdelemek için at üzerinde vadinin içine doğru gitti Ebu'l-A'ver Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Hilâl'e müjdelemek için, Benî Vâkıflara doğru gitti.

Bunu haber verdiği zaman, Hilâl secdeye kapandı.

Saîd b. Zeyd:

'Hilâl uzun süre başını secdeden kaldırmadı. Sevincinden can verdiğini sandım!' demiştir.

Hilâl b. Ümeyye üzüntüsünden o kadar çok ağlamakta idi ki, öleceğinden korkulmaya başlanmıştı.

Üzüntüsünden, ağlamaktan o kadar zayıflamıştı ki, Resûlullah Aleyhisselamın yanına yürüyerek gidemeyecek duruma düşmüş, merkebe binmek zorunda kalmıştı.

Mürâre b. Rebi'i de, Ebu Nâile Silkân b. Selâme ile Seleme b. Selâme b. Vakş müjdelediler.[565]

Ka'b b. Malik de, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gidişini ve ondan sonrasını şöyle anlatır:

"Hemen Resûlullah Aleyhisselama gittim.

Halk beni takım takım karşıladılar ve:

'Allah'ın tevbeni kabul buyurması sana kutlu olsun!' diyerek beni kutladılar

Mescide varıp girdim.

O sırada, Resûlullah Aleyhisselam oturuyor, çevresinde de halk bulunuyordu.

Talha b. Ubeydullah kalkıp koşarak geldi, elimi sıktı ve beni tebrik etti.

Vallahi, Muhacirlerden Talha'dan başka kimse bana yerinden kalkmadı.

Talha'dan gördüğüm bu iyiliği hiç unutamam.

Kendisine selam verdiğim zaman, Resûlullah Aleyhisselam sevincinden yüzü şimşek çakar gibi çakar bir halde, bana:

---

565 Vâkıdî, Megâzî, 3/1053-1054.

'Seni öyle bir günün hayır ve saadetiyle müjdelerim ki; o, ananın seni doğurduğu günden beri geçirdiğin günlerin hayırlısıdır![566]

Sen, hiçbir zaman üzerine doğmamış olan hayırlı güne gel!' buyurdu.[567]

Resûlullah Aleyhisselama:

'Bu müjde senin tarafından mı, yoksa Allah tarafından mıdır?' diye sordum.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Hayır! Benim tarafımdan değil, Allah tarafındandır!' buyurdu.

Zaten, Allah tarafından sevindirildiği zaman, Resûlullahın yüzü ay parçası gibi parıldardı.

Bunu biz de yüzünün parıltısından anlardık.

Resûlullah Aleyhisselamın önüne oturunca:

'Yâ Rasûlallah! Hem tevbemin kabulüne şükür için, hem de Allah'ın ve Resûlünün rızasını kazanmak için, sadaka olarak, malımdan sıyrılıp çıkacağım!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Malının bir kısmını yanında tut! (Fakirlere hepsini dağıtma!) Bu senin için daha hayırlıdır?' buyurdu.

'Öyleyse, Hayber'de hisseme düşmüş olan malı yanımda tutar, kendime alıkoyarım!

Yâ Rasûlallah! Allah beni ancak doğrulukla kurtardı.

Artık ben, tevbenin gereği olarak, bundan böyle, sağ oldukça, doğrudan başka bir şey söylemeyeceğim!' dedim.

Vallahi, Resûlullah Aleyhisselama bunları andığımdan beri, Müslümanlardan hiçbir kimse bilmiyorum ki; doğru söylemekte Allah'ın bana yaptığı imtihandan daha güzel imtihanını ona yapmış olsun!

Resûlullah Aleyhisselama bunları andığımdan bugüne dek, yalan bir şey söylemek aklımdan bile geçmemiştir.

Bundan sonra, sağ kaldığım zaman içinde de Allah'ın beni yalandan koruyacağını umarım!

Yüce Allah, Resûlüne:

'Andolsun ki; Allah, Peygamberini, muharebeden geri kalanlara izin verdiğinden dolayı affettiği gibi, içlerinden bir takımının gönülleri hemen

566 İbn İshak, İbn Hişam, 4/180, Vâkıdî, Megâzî, 3/1054, Ahmed b. Hanbel, 3/459, Buhârî, Sahîh, 5/134.
567 Vâkıdî, Megâzî, 3/1054.

hemen eğrilmek üzere iken, güçlük zamanında ona tâbi olan Muhacirlerle Ensarı da tevbeye muvaffak kıldı ve sonra, onların bu tevbelerini kabul buyurdu.

Çünkü, O, çok esirgeyici ve çok bağışlayıcıdır.

Seferden geri bırakılan ve haklarındaki hüküm geciken üç kimsenin tevbelerini de kabul etti.

Çünkü, yeryüzü olanca genişliğiyle birlikte onlara dar gelmiş, vicdanları kendilerini sıktıkça sıkmıştı.

Nihayet, Allah'ın hışmından yine Allah'tan başka sığınılacak hiçbir yer olmadığını anladılar da, bundan sonra Allah onları da eski hallerine dönsünler diye tevbeye muvaffak kıldı.

Şüphe yok ki; Allah, ancak O'dur tevbeyi en çok kabul eden ve esirgeyen!

Ey iman edenler! Allah'tan korkunuz!

Bir de, doğrularla beraber olunuz!' [Tevbe: 117-119] âyetlerini indirdi.

Vallahi, Allah, bana verdiği nimetler içinde; beni İslâm dinine hidayetinden sonra, bence, Resûlullah Aleyhisselama doğru söylemekten, ona yalan söyleyip de helâk olmuş bulunmamaktan daha büyük bir nimet vermemiştir.

Nasıl ki, Resûlullah Aleyhisselama yalan söyleyenler helâk olup gittiler.

Çünkü, Allah şu yalan söyleyenler hakkında vahyini indirdiği zaman, herhangi bir kimse hakkında söyleyeceğinin en ağırını söyledi de, şöyle buyurdu:

'Onların yanına döndüğünüz zaman, kendilerini muahezeden vazgeçmeniz için, Allah'a and içeceklerdir.

Öyle olunca da, siz de onlardan sarf-ı nazar ediniz!

Çünkü, onlar murdardırlar, pistirler!

Onların irtikâp etmekte bulunduklarının cezası olarak varacakları yer de, Cehennemdir!

Onlar, kendilerinden hoşnut olmanız için size yemin edecekler.

Fakat, siz onlardan hoşnut olsanız da, muhakkak ki, Allah o fâsıklar güruhundan hoşnut olmaz!'[568]

Şu üçümüzün, hani bizden önce Resûlullah Aleyhisselamı kandırmak için yemin edip Resûlullah Aleyhisselamın da onların yeminlerini ve

568 Tevbe: 95-96.

bey'atlarını kabul ve kendileri için Allah'tan mağfiret dilediği o birtakım kimselerin affından elli gün arkaya kalmış bulunan bizlerin işimizi ise, Resûlallah Aleyhisselam, Allah'ın hakkımızda vereceği hükme kadar geciktirmişti.

İşte bunun içindir ki, Yüce Allah:

'Hani, şu tevbeleri Allah'ın hükmüne kadar geri bırakılan üç kişiye...' buyurmuştur.

Bu âyette Allah'ın andığı geri bırakılış, bizim gazadan geri kalışımız değildir.

Fakat, Resûlullah Aleyhisselamın bizim üçümüzü, tevbemizi, kendisine yemin eden ve kendisinden özür dileyip de özürleri kabul olunanların tevbelerinden geri bırakışıdır."[569]

Mücahidlerin Silahlarını Satmaktan Men Edilmeleri

Tebük seferinden döndükten sonra, Müslümanlardan bazıları:

"Bundan sonra, cihad, savaş kesilmiştir!" diyerek, evvelce satın almış oldukları fazla silahlarını satmaya başlamışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu haber alınca, silahlarını satmaktan onları men[570] ve:

"Ümmetimden bir cemaat, hak uğrunda çarpışmakta Kıyamet gününe (Vâkıdî'ye göre; Deccal çıkıncaya) kadar yardımcı olmakta devam edecektir!" buyurdu.[571]

Tebük Seferi Münasebetiyle Âyetler İnişi

Yüce Allah, Tebük seferi münasebetiyle indirdiği âyetlerde şöyle buyurur:

"Ey iman edenler! Ne oldunuz ki, size 'Allah yolunda elbirlik gazaya çıkınız' denildiği zaman, yeri (mıhlanıp) ağırlaştınız? Ahiretten vazgeçip yalnız dünya hayatına mı razı oldunuz? Fakat, bu dünya hayatının faydası, ahiretin yanında pek azdır." (Tevbe: 38)

"Eğer emrolunduğunuz (bu cihada) elbirlik çıkmazsanız (Allah) sizi pek acıklı bir azaba uğratır, yerinize sizden başka (itaatli) bir kavmi getirir.

Siz ona hiçbir şeyle zarar veremezsiniz.

---

569 İbn İshak, İbn Hişam, 4/180-181, Vâkıdî, Megâzî, 3/1054-1055, Ahmed b. Hanbel, 3/459, Buhârî, Sahîh, 5/134-135.

570 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057.

571 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Ahmed b. Hanbel, 3/384, Müslim, 3/1524, Beyhakî, Sünen, 9/39.

Allah herşeye hakkıyla kâdirdir.” (Tevbe: 39)

“Eğer siz ona (Resûlüme) yardım etmezseniz, (hatırlayın o zamanı ki) kâfirler onu (Mekke’den) çıkardıklarında bizzat Allah ona yardım etmişti. Resûlullah ancak ikinin ikincisinden ibaretti. O zaman onlar (Sevr dağının tepesindeki) mağarada idiler.

Peygamber, arkadaşına (Ebu Bekir’e) ‘Tasalanma! Allah, hiç şüphe yok, bizimledir!’ derken, Allah onun üzerine sekînetini indirmiş, onu görmediğiniz ordularla te’yid etmiş, kâfirlerin kelimesini alçaltmıştı.

Allah’ın kelimesi ise, o çok yücedir.

Allah mutlak galibdir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.” (Tevbe: 40)

“(Ey mü’minler!) Sizler, gerek hafif, gerek ağırlıklı olarak, elbirlik savaşa çıkınız!

Allah yolunda, mallarınızla, canlarınızla muharebe ediniz! Eğer bilirseniz, bu, sizin için çok hayırlıdır.” (Tevbe: 41)

“Eğer (münafıkların davet olundukları şey) yakın bir menfaat, orta bir sefer olsaydı, muhakkak senin arkana düşerlerdi.

Fakat, meşakkat ve zahmetle alınacak olan o mesafe onlara uzak geldi.

Bununla birlikte, onlar (sen Tebük’ten dönünce), ‘Eğer gücümüz yetseydi, herhalde biz de sizinle birlikte çıkardık!’ diye Allah’a yemin edeceklerdir.

Bunlar (bu suretle) kendilerini helâka sürüklerler.

Allah biliyor ki; onlar, hiç şüphesiz ve muhakkak, yalancıdırlar!” (Tevbe: 42)

“Ey seni Allah affedesice (Resûlüm)!

Doğru söyleyenler kimler, gerçekten yalancılar kimlerdir? Bunların iyice belli olmasını beklemeden, ne diye onlara (seferden geri kalmaları için) izin verdin?” (Tevbe: 43)

“Allah’a ve ahiret gününe inananlar, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmeyi görev bilenler, zaten, seferden geri kalmak için senden izin istemezler.

Allah o müttakilerin kimler olduğunu çok iyi bilendir.” (Tevbe: 44)

“Senden, ancak Allah’a ve ahiret gününe inanmaz, kalbleri şek ve şüpheye düşüp de kendileri o şüphelerinin içinde şaşırmış kalmış olan kimseler izin isterler.” (Tevbe: 45)

“Eğer onlar sizinle birlikte cihada çıkmak isteselerdi, elbette onunla ilgili olarak birtakım hazırlıklar yaparlardı. Fakat, Allah davranmalarını istemedi de, onları yoldan alıkoydu ve ‘Oturun oturanlarla birlikte!’ denildi.”(Tevbe: 46)

“Eğer aranızda onlar da (sefere) çıksalardı, sizde şer ve fesadı arttırmaktan başka bir şey yapmazlar, aranıza muhakkak ki fitne sokmak isterlerdi (bozgunculuğa koşarlardı).

İçinizde, onlara iyice kulak verecekler (seferde olan bitenleri gerilerindekilere aktaracaklar) da vardır.

Allah o zalimleri çok iyi bilendir.” (Tevbe: 47)

“Andolsun ki; onlar bundan önce de fitne (ve fesad) aramışlar, senin hakkında birtakım işler çevirmişlerdi.

Nihayet Hak(tan yardım) geldi. Allah’ın emri, onlara rağmen galebe çaldı.” (Tevbe: 48)

“Onlardan kimi de, ‘Bana izin ver, beni fitneye düşürme!’ diyecektir.

Haberin olsun ki; onlar zaten fitne çukuruna düşmüşlerdir.

Cehennem ise o kâfirleri herhalde ve herhalde çepeçevre kuşatıcıdır!” (Tevbe: 49)

“Sana bir iyilik gelirse, bu (kıskançlıklarından dolayı) onların fenasına gider.

Sana bir musibet erişirse, ‘Biz daha önceden ihtiyat tedbirlerimizi almışızdır’ derler ve böbürlene böbürlene dönüp giderler!” (Tevbe: 50)

“De ki: ‘Allah’ın bizim için yazdığından başkası asla bize erişmez. O, bizim mevlâmızdır!’

Onun için, mü’minler, yalnız Allah’a güvenip dayanmalıdır.” (Tevbe: 51)

“De ki: Siz bizde iki güzelliğin (gaziliğin veya şehitliğin) birinden başkasını mı gözetirsiniz?

Halbuki, biz sizde Allah’ın ya kendi katından, yahut bizim elimizle bir azab getireceğini bekliyoruz.

Haydi siz (bizim akıbetimizi) gözetleyedurunuz! Biz de, sizinle birlikte, kendi feci akıbetinizi bekleyiciyiz!” (Tevbe: 52)

“De ki: Gerek gönül rızasıyla harcayın, gerek istemeyerek (verin).

Sizden çıkan hiçbir (nafaka) kat’iyyen kabul olunmayacaktır.

Çünkü, siz (Allah yolunda cihaddan geri kalmak suretiyle) fâsıklar güruhu(na katılmış) oldunuz.” (Tevbe: 53)

“Nafakalarının kabul edilmesine mani olan da, (başka değil) sırf şudur: Çünkü, onlar Allah’a ve Resûlüne küfrettiler. Onlar namaza, ancak üşene üşene gelirler. Onlar iştihasız olmadıkça da harcamazlar.” (Tevbe: 54)

"Onlar hâlâ şu gerçeği anlamadılar mı ki; her kim Allah'a ve Resûlüne karşı yan çizerse, onun için, içinde temelli kalıcı olmak üzere, Cehennem ateşi vardır.

Bu ise, en büyük bir rüsvaylıktır." (Tevbe: 63)

"Münafıklar, kendilerinin kalblerinde olanı yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir sûrenin tepelerine indirilmesinden de daima endişe ederler.

De ki: Siz maskaralığınıza devam ededurun. Allah, gocunduğunuz şeyi zaten meydana çıkarıcıdır!" (Tevbe: 64)

"Şayet, kendilerine (seninle birlikte Tebük'e giderken ne diye alay ettiklerini) sorsan, 'Andolsun ki; biz ancak (yol zahmetini duymamak için lafa) dalmış bulunuyor, şakalaşıyorduk!' derler.

De ki: Allah ile, Allah'ın âyetleriyle, O'nun Resûlü ile mi alay ediyordunuz?!" (Tevbe: 65)

"Boşuna) özür dilemeye kalkmayın. Siz (iman ettiğinizi söyledikten) sonra, küfrettiniz!

İçinizden bir zümreyi affetsek bile, diğer bir zümreyi, kendileri cürümlerinde ısrar eden kişiler oldukları için, azabımıza uğratacağız!" (Tevbe: 66)

"Münafık erkekler de, münafık kadınlar da birbirinin parçasıdırlar.

Onlar kötülüğü emrederler, iyilikten vazgeçirmeye uğraşırlar. Ellerini (cimrilikle sımsıkı) yumarlar.

Onlar Allah'ı unuttular. Allah da onları unuttu (lütfundan mahrum etti).

Şüphe yok ki, münafıklar fâsıkların ta kendisidirler." (Tevbe: 67)

"Allah erkek münafıklara da, kadın münafıklara da, bütün kâfirlere de, kendileri içinde temelli kalıcı olmak üzere, Cehennem ateşi va'detti.

Bu, onlara yeter!

Allah onları rahmetinden kovdu. Onlara bitip tükenmeyen bir azab vardır!" (Tevbe: 68)

"Mü'min erkekler de, mü'min kadınlar da birbirinin velileri (yardımcıları)dır.

Bunlar, (insanlara) iyiliği emrederler, (insanları) kötülükten vazgeçirmeye çalışırlar.

Namazı dosdoğru kılarlar.

Zekâtı verirler.

Allah'a ve Allah'ın Resûlüne itaat ederler.

İşte bunlardır ki; Allah onları rahmetiyle yarlıgayacaktır.

Çünkü, Allah Azîz'dir (dilediğini yapmaktan aciz değildir), Hakîm'dir (her yaptığını yerli yerince yapandır)." (Tevbe: 71)

"Allah, mü'min erkeklere de, mü'min kadınlara da, kendileri içinde temelli kalıcı olmak üzere, altından ırmaklar akan cennetler, Adn cennetlerinde çok güzel meskenler va'detti.

Allah'ın bir rızvânı (hoşnutluğu) ise hepsinden büyüktür.

İşte bu, asıl bu, en büyük saadettir, mutluluktur." (Tevbe: 72)

"Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla savaş! Onların karşılarında çetin (dayanıklı) ol!

Onların yurdu Cehennemdir! O ne kötü bir dönüş yeridir!" (Tevbe: 73)

"(Münafıklar, o kötü sözü) söylemedikleri hakkında Allah'a yemin ediyorlar.

Andolsun ki; onlar o küfür sözünü söylemişlerdir.

Onlar, müslümanlıklarını açıkladıktan sonra da, kâfir oldular.

Onlar, başaramadıkları bir şeye (cinayete) de yeltendiler.

Halbuki, intikam almaya yeltenmeleri için Allah ile Peygamberinin lutfu ve inayetiyle onları zenginleştirmiş olmasından başka, ortada bir sebep de yoktu.

Eğer onlar (nifaktan) tevbe ederlerse kendileri için hayırlı olur.

Yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada da, ahirette de çok acıklı bir azaba uğratır. Kendileri için yeryüzünde ne bir yar, ne bir yardımcı vardır." (Tevbe: 73)

"İçlerinden kimi de Allah'a şöyle va'd etmişti: 'Bize lutf u kereminden ihsan ederse, andolsun ki, zekâtını vereceğiz, muhakkak salihlerden olacağız!'" (Tevbe: 75)

"Allah, kendilerine fazl u inayetinden verince de, onunla cimrilik edip arka çevirdiler.

Onlar, öyle dönektirler!" (Tevbe: 76)

"Nihayet, Allah'a karşı va'dettiklerini tutmadıkları, yalan söylemekte oldukları için, Allah da (bu fiillerinin) akıbetini, kalblerinde kendisinin huzuruna çıkacakları güne kadar (sürecek) bir nifak yaptı." (Tevbe: 77)

"Onlar (münafıklar) hâlâ anlamadılar mı ki; Allah hiç şüphesiz kendilerinin içlerinde gizlediklerini de, fısıltılarını da biliyor.

Muhakkak ki, Allah gaybları çok iyi bilendir." (Tevbe: 78)

"Sadakalarda, bağışlarda bulunan mü'minlerle, güçlerinin yetebildiğinden başkasını bulamayan fakirlerle laf atarak (ve kaş göz oynatarak) eğlenenler

yok mu? Allah onları maskaraya çevirmiştir. Onlar için pek acıklı bir azap da vardır.” (Tevbe: 79)

“Onlar için, ister istiğfar et, ister istiğfar etme!

Onların yararına, hatta yetmiş kez istiğfar etsen, yine Allah onları kesin olarak yarlıgayacak değildir!

Bu, böyledir!

Çünkü, onlar Allah’ı ve Allah’ın Resûlünü inkâr ile kâfir olmuşlardır.

Allah ise, fâsıklar takımına hidayet etmez!” (Tevbe: 80)

“Allah’ın Peygamberine muhalefet için (seferden) geri kalan (münafık)lar dışında, (memleketlerinden çıkmayıp) oturmalarıyla sevindiler.

Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad etmeyi çirkin gördüler ve ‘Şu sıcakta harbe çıkmayın!’ dediler.

De ki: Cehennemin ateşi daha sıcaktır.

İyice bilmiş olsalardı!” (Tevbe: 81)

“Artık, irtikap etmekte oldukları (günahın) cezası olmak üzere, onlar az gülsünler, çok ağlasınlar.” (Tevbe: 82)

“Allah seni (Tebük’ten Medine’ye) onlardan (orada kalmış olanlardan) bir zümrenin yanına döndürür de, (başka bir savaşa) çıkmaya senden izin isterlerse, onlara: ‘Siz bundan sonra benimle birlikte, kat’iyyen ve temelli (sefere) çıkamazsınız! Benimle birlikte hiçbir düşmanla çarpışamazsınız. Çünkü, siz, ilk defa (Tebük seferinden geri kalıp) oturmayı hoş gördünüz. Artık bundan böyle geri kalanlarla oturunuz!’ de!” (Tevbe: 83)

“‘Allah’a iman edin, Resûlünün maiyetinde cihada gidin!’ diye bir sûre indirildiği zaman, içlerinden servet sahibi olanlar, senden izin isteyip ‘Bırak bizi! (Harbe gidemeyip) oturanlarla birlikte olalım!’ dediler.” (Tevbe: 86)

“Onlar oturanlarla birlikte olmalarını hoş gördüler. Onların kalblerine mühür vurulmuştur. Onlar ne cihadın faziletini, ne de ondan geri kalmanın vahametini anlayamadılar.” (Tevbe: 87)

“Fakat, gerek Peygamber olsun, gerek onun maiyetinde bulunan mü’-minler olsun, mallarıyla, canlarıyla savaştılar.

İşte onlar ki, bütün hayırlar onlarındır.

Onlar, umduklarına kavuşanların da ta kendisidirler!” (Tevbe: 88)

“Allah, onlar için, kendileri içinde temelli kalıcı olmak üzere altından ırmaklar akan cennetler hazırladı.

İşte bu, en büyük saadettir.” (Tevbe: 89)

“Bedevîlerden özür dileyenler de kendilerine izin verilsin diye geldiler.

Allah’a ve Resûlüne yalan söyleyenler de, oturup kaldılar.

Onların içlerinden kâfir olanları pek acıklı bir azap çarpacaktır.” (Tevbe: 90)

“Allah’a ve Allah’ın Resûlüne hayırhâh, ihlaslı olmak şartıyla, ne zayıflara, ne hastalara, ne de (fakirliklerinden dolayı seferde) harcayacaklarını bulamayanlara, seferden geri kalmakta bir günah yoktur.

İyilik edenlere karşı da muahezeye bir yol yoktur.

Allah, çok yarlıgayıcıdır, çok esirgeyicidir.” (Tevbe: 91)

“Bir de şunlara (günah) yoktur ki, kendilerini bindirmen için ne zaman sana geldilerse, ‘Size bir binek bulamıyorum!’ dedin. Ve, bu uğurda kendileri harcayacak bir şey bulamadılar da, kederlerinden gözleri yaş döke döke döndüler.” (Tevbe: 92)

“(Muahezeye) yol ancak o kimseleredir ki, zengin oldukları halde (yurtlarında) kalmak için senden izin isterler.

Bunlar, kadınlarla birlikte olmaya rıza gösterdiler.

Allah da, onların kalblerini mühürledi. Artık onlar (uğrayacakları azabın ağırlığını) bilmezler!” (Tevbe: 93)

“Seferden onlara döndüğünüz zaman, size özür beyan edeceklerdir. Onlara de ki: ‘Boşuna özür dilemeyiniz, size kat’iyyen inanmıyoruz! Allah bize hallerinizden birçok haberler vermiştir. (Bundan sonraki) hareketinizi de, Allah, Resûlü ile birlikte görecektir. En sonra gizliyi ve açığı bilen Allah’a döndürüleceksiniz de, O size neler yapıyordunuz hepsini haber verecektir!’” (Tevbe: 94)

“Onlara döndüğünüz zaman kendilerini muahezeden vazgeçmeniz için Allah’a and edeceklerdir. O halde, siz de onlardan sarf-ı nazar ediniz. Çünkü, onlar murdardırlar. İrtikap etmekte bulunduklarının cezası olarak kendilerinin varacakları yer de Cehennemdir!” (Tevbe: 95)

“Onlar kendilerinden hoşnut olmanız için size yemin edeceklerdir. Fakat, siz onlardan razı olsanız da, şüphe yok ki, Allah o fâsıklar güruhundan razı olmaz!” (Tevbe: 96)

Beşinci Bölüm

TEBÜK'TEN SONRA

TEBÜK'TEN SONRA

Hz. Ümmü Külsûm'un Vefatı

Peygamberimiz Aleyhisselamın kızı ve Hz. Osman'ın zevcesi Hz. Ümmü Külsûm,[1] Hicretin 9. yılında vefat etti.[2]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam; Hz. Ümmü Külsûm'u yıkayacak olanlara, onu üç, beş kere veya daha çok yıkamalarını,[3] yıkanırken onun na'şının üzerinin yeşil hurma dallarıyla örtülmesini emir buyurdu.[4]

Yıkayıcılara, bir de fıta (peştemal) verdi.[5]

Hz. Ümmü Külsûm'u Peygamberimiz Aleyhisselamın halası Hz. Safiyye yıkadı. Esmâ binti Umeys de yıkamaya yardım etti.[6]

Yıkama[7] ve kefenleme işinde[8] Ensar kadınlarından Ümmü Atiyye de bulundu.[9]

Hz. Ümmü Külsûm'un cenaze namazını Peygamberimiz Aleyhisselam kıldırdı[10] ve kabrinin başına oturdu, gözleri yaşardı. Kabrin başında bulunanlara:

"Şu gece, içinizden hiç kimse işe karışmayacak mı?" diye sordu.

Ebu Talha:

---

1 İbn Sa'd, 8/38.
2 Belâzurî, Ensâb, 1/401, İbn Abdilberr, 4/1952, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/384, İbn Hacer, İsâbe, 4/489.
3 İbn Abdilberr, 4/1953, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/384.
4 İbn Sa'd, 8/38.
5 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/384.
6 İbn Sa'd, 8/38, Taberî, Târîh, 3/155, İbn Abdilberr, 4/1953, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.
7 Taberî, 3/155, İbn Abdilberr, 4/1953, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.
8 İbn Hacer, İsâbe, 4/489.
9 İbn Sa'd, 8/380, Taberî, Târîh, 3/155, İbn Abdilberr, 4/1953, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.
10 İbn Sa'd, 8/38-39, İbn Abdilberr, 4/1952, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.

"Yâ Rasûlallah! Ben karışırım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, in onun kabrinin içine!" buyurdu.[11]

Kabre Hz. Ali, Fadl b. Abbas ve Üsâme b. Zeyd de indiler.[12]

Hz. Osman, Hz. Ümmü Külsûm'un vefatına çok üzüldü ve ağladı.[13]

Himyer Krallarının Müslüman Oluşu

Himyerîlerin Kimlikleri ve Yurtları

Himyerîler, Kahtanî idiler.

Kahtan'ın oğlu Ya'rüb, Ya'rüb'ün oğlu Yeşcüb, Yeşcüb'ün oğlu Sebe', Sebe'in oğlu da Himyer'di.

Himyer'in Malik, Âmir, Amr, Sa'd, Vâside isimlerini taşıyan oğullarından Âmir'in soyundan Dühman, Sa'd'ın soyundan Selef ve Eslem, Amr'ın oğlu Hâris'in soyundan Zû Ruayn hanedanı, Malik'in Kudâa adındaki oğlunun soyundan da Kudâa kabileleri türemiştir.[14]

Himyerîlerin konak yerleri Yemen ülkesinde idi.[15]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Himyer Krallarını İslâmiyete Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ayyâş b. Ebi Rebia'yı bir yazı ile Mesruh ve Nuaym b. Abdi Külâl el-Himyerî'ye göndermiş ve yazısında şöyle buyurmuştu:

"Sizler, Allah'a ve Resûlüne iman ederseniz, selamete, güvenliğe erersiniz.

Hiç şüphesiz, bir olan, eşi ortağı olmayan Allah, Musa'yı âyetleriyle (mucizeleriyle) gönderdi. İsa'yı kelimeleriyle yarattı.

(Fakat) Yahudiler, 'Üzeyr Allah'ın oğludur!' dedi.

Nasrânîler de, 'Allah, üçün üçüncüsüdür. İsa Allah'ın oğludur!' dediler."[16]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ayyâş b. Ebi Rebia'yı mektupla gönderirken de:

11 İbn Sa'd, 8/38, İbn Hacer, İsâbe, 4/489, Diyarbekrî, 2/140.
12 İbn Sa'd, 8/39, İbn Abdilberr, 4/1952, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 7/384.
13 Belâzurî, Ensâb, 1/401.
14 İbn Kuteybe, Maârif, s. 46-47.
15 Yâkût, 2/307.
16 İbn Sa'd, 1/282.

“Sen, onların yurduna varınca, geceleyin girmeyeceksin.

Sabaha kadar bekledikten sonra, güzelce bir abdest al. İki rekat namaz kıl. Allah’tan kurtuluş ve kabul dile ve Allah’a sığın.

Yazımı sağ eline al ve onu onlara sağ elinle ve sağ taraflarından ver!

Seni kabul ettikleri zaman, onlara Beyyine sûresini oku:

‘Kitablılardan ve müşriklerden küfredenler, apaçık bir hüccet, yani içinde kitabların en doğru hükümleri yazılı, bâtıldan uzak ve temiz sahifeleri okuyacak, Allah’tan bir peygamber gelinceye kadar güya bekleyeceklerdi, dinlerinden ayrılacak değillerdi.

Böyle iken, Kitab verilmiş olan bunlar, ayrılmadılar ayrılmadılar da, ancak kendilerine o apaçık hüccet geldikten sonra ayrıldılar.

Halbuki, onlar Allah’a -O’nun dininde ihlas ve samimiyet erbabı ve muvahhid olarak- ibadet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından, zekâtı vermelerinden başkasıyla emrolunmamışlardı.

En doğru din de, bu idi.

Gerçekten, Kitablılardan olsun, müşriklerden olsun, bütün o küfredenler Cehennem ateşindedirler, onun içinde temelli kalıcıdırlar.

Yaratılanların en kötüsü de, onların ta kendileridir.

İman edip de güzel güzel amel ve hareketlerde bulunanlara gelince; hiç şüphe yok ki, bunlar da yaratılanların en hayırlısıdırlar.

Onların Rableri katında mükâfatı, altından ırmaklar akmakta olan Adn cennetleridir. Hepsi de içlerinde temelli kalıcıdırlar.

Allah onlardan hoşnut olmuş, bunlar da Allah’tan hoşnut olmuşlardır.

İşte bu saadet, Rabbinden korkanlara mahsustur.’ [Beyyine: 1-8]

Sûreyi böylece okuyup bitirdiğin zaman:

‘Ben Muhammed’e iman ettim ve ben ona iman edenlerin ilkiyim!’ de!

Onlar sana hiçbir hüccet getirmezler ki, boşa gitmesin!

Hiçbir yaldızlı kitap getirmezler ki, nuru sönmüş olmasın

Onlar sana kendi dilleriyle bir şey okudukları zaman:

‘Tercüme ediniz!’ de!

‘Allah bana yeter!’ dedikten sonra:

‘Ben Allah’ın indirdiği her kitaba inandım. Aranızda adaleti yerine getirmekle de emrolundum.

Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir!

Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz de size aittir.

Bizimle sizin aranızda hiçbir mücadele yoktur.

Allah hepimizi biraraya toplayacaktır. Dönüş ancak O'nadır!' [Şûrâ: 15] de!

Müslüman oldukları zaman toplanıp önünde yere kapandıkları değneği iste!

Onlar ılgın ağacındandır.

Birisi beyaz ve sarı ile karışık alacadır.

Birisi kamış gibi boğumludur. Öbürü de kara abanoz ağacı gibi kapkaradır!

Onları çıkarttır, çarşılarında ateşe ver, yak!" buyurdu.

Ayyâş b. Ebi Rebia der ki:

"Gittim. Resûlullah Aleyhisselamın bana emrettiği şeyleri yaptım.

Yanlarına vardığım zaman, onlar süslenmiş, süslü elbiselerini giymiş bulunuyorlardı.

Kendilerini göreyim diye üç evin kapılarındaki büyük perdelere kadar yaklaştım.

Onlara:

'Ben Resûlullahın elçisiyim!' dedim.

Ve Resûlullah Aleyhisselamın yapmamı bana emrettiği şeyleri yaptım.

Beni kabul ettiler. Resûlullah Aleyhisselamın beyan buyurduğu gibi oldu."[17]

Himyer Krallarının Müslüman Oldukları Hakkında Mektup ve Elçi Göndermeleri

Hicretin 9. yılında Ramazan ayında,[18] Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'ten dönüp geldiği sırada, Himyer kralları Hâris b. Abdi Külâl, Nuaym b. Abdi Külâl ve Zî Ruayn, Meâfir ve Hemdan kralı Numan'ın şirkten ve müşriklerden ayrılıp Müslüman oldukları hakkında Peygamberimiz Aleyhisselâma gönderdikleri yazıları ile elçileri Malik b. Mürre (İbn Sa'd'a göre; Mürâretü'r-Rahâvî) Medine'ye geldi.[19]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Malik b. Mürre'yi konuklayıp ağırlamasını Bilal-i Habeşî'ye emretti.[20]

---

17 İbn Sa'd, 1/282-283.
18 İbn Sa'd, 1/356, Taberî, Târîh, 3/153.
19 İbn İshak, İbn Hişam, 4/235, İbn Sa'd, 1/356, Taberî, Târîh, 3/153.
20 İbn Sa'd, 1/356.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Himyer ve Hemdan Krallarına Yazısı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Himyer ve Hemdan krallarına yazdırdığı yazısında şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resulü Muhammed Peygamberden Hâris b. Abdi Külâl'e, Nuaym b. Abdi Külâl'e,[21] Meâfir ve Hemdan kralı Numan'a!

İmdi, ben, kendisinden başka ilah olmayan Allah'a, sizlere olan hidayetinden dolayı hamd ederim.

Bundan sonra mâlûmunuz olsun ki; Rum toprağından dönüşümüzde elçiniz[22] bizimle buluştu.[23]

Sizin kendisini ne için gönderdiğinizi tebliğ etti, hakkınızda bilgi verdi, İslâm dinine girdiğinizi ve müşriklerle savaştığınızı bize bildirdi.[24]

Eğer siz iyileşir, Allah'a ve Resûlüne itaat ederseniz, namazı kılarsanız, zekâtı verirseniz, ganimetlerden Allah'a ait beşte biri, Resûlullahın hissesini ve kendisine seçilip verilecek şeyi ve mü'minler üzerine farz kılınan sadakayı,[25] kaynak suların suladığı ve göğün suladığı şeylerin de uşrünü ve ortaklık suyun nöbet gününde veya kuyu ile havuz arasına kovadan akan suyun suladığı şeylerin de yarım uşrünü verirseniz,[26] Yüce Allah sizi doğru yoluna koymuş bulunur.[27]

Zekât olarak da:

Her kırk devede üç yaşına basmış bir dişi deve,

Her otuz devede üç yaşına basmış bir erkek deve,

Her beş devede bir koyun veya keçi,

Her on devede iki koyun veya keçi,

Her kırk sığırda iki yaşına basmış erkek veya dişi bir dana,

Her otuz sığırda bir yaşına basmış erkek veya dişi bir dana,

Her kırk koyunda kendi başına yayılır bir koyun veya keçi vermeniz gerekir ki, Allah bunu mü'minlere farz kılmıştır.

Kim hayrını arttırırsa, onu kendi lehine arttırmış olur.

---

21 İbn İshak, İbn Hişam, 4/235, İbn Sa'd, 1/356, Belâzurî, Fütûh, 1/85, Taberî, Târîh, 3/153.
22 İbn İshak, 4/235, İbn Sa'd, 1/356.
23 İbn İshak, 4/235, Taberî, Târîh, 3/153.
24 İbn İshak, 4/235, İbn Sa'd, 1/356, Taberî, Târîh, 3/153.
25 İbn İshak, 4/235-236, İbn Sa'd, 1/356, Belâzurî, 1/85, Taberî, Târîh, 3/153.
26 İbn İshak, 4/236, Belâzurî, Fütûh, 1/85, Taberî, Târîh, 3/153.
27 İbn İshak, 5/235, İbn Sa'd, 1/356, Belâzurî, Fütûh, 1/85, Taberî, Târîh, 3/153.

Bu farîzayı eda eden, Müslümanlığına şehadet getiren, müşriklere karşı mü'minlere yardım eden kimse mü'minlerdendir.

Kendisi mü'minlerin yararlandıklarından yararlanır, onların mükellef bulundukları vazifelerle de mükellef bulunur.

Onun için, Allah'ın himayesi ve Resûlünün himayesi vardır.

Yahudilerden veya Nasrânîlerden Müslüman olanlara gelince:

Onlar da, Müslümanların yararlandıklarından yararlanır, onların mükellef bulundukları vazifelerle mükellef bulunurlar.

Yahudilik veya Nasrânîliklerinde kalanlar ise, dinlerinden zorla döndürülmezler.

Kendilerinden erkeklik çağına eren her erkek veya kadın veya hür veya köle Meâfirî (Yemen elbisesi) veya bunun dengi bir elbisenin kıymetine göre tam bir dinar cizye ödemekle mükellef tutulur.

Bunu Resûlullaha ödeyen kimse Allah'ın himayesinde ve Allah'ın Resûlünün himayesinde bulunur.

Kim bunu reddederse, o, Allah'ın ve Allah'ın Resûlünün düşmanıdır.

Sonra şunu da bilesiniz ki; Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamber, Zür'a Zî Yezen'e, 'Elçilerim Muaz b. Cebel, Abdullah b. Zeyd, Malik b. Ubâde, Ukbe b. Nemr, Malik b. Mürre ve arkadaşları size geldiği zaman kendilerine iyi davranmanızı tavsiye ederim. Size bağlı yerlerin cizye ve sadakalarından yanınızda toplananları elçilerime teslim edesiniz. Onların âmirleri Muaz b. Cebel'dir. Elçilerim ancak hoşnut olarak döndürüleceklerdir,' diye haber göndermiştir.

Sonra şunu da bilesiniz ki; Muhammed, Allah'tan başka ilah olmadığına ve kendisinin de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet eder.

Malik b. Mürretü'r-Rahâvî'nin bana söylediğine göre; Himyerîlerden İslâmiyete ilk giren sen imişsin ve müşrikleri öldürmüşsün. Seni hayırla müjdelerim ve Himyerîlere hayırlı olmanı sana emrederim.

Birbirlerinize karşı ne hainlik ediniz, ne yardımlaşmayı kesiniz.

Allah'ın Resûlü, hem zenginlerinizin, hem de fakirlerinizin dostu ve yardımcısıdır.

Sadaka ve zekât, ne Muhammed için, ne de onun ev halkı için helâl değildir.

O, ancak Müslümanların fakirlerine ve yolculara mahsustur.

Malik, haberin eriştirilecek olanlarını bana eriştirdi ve gizlenecek olanlarını da gizledi.

Kendisine hayırlı olmanızı, iyi davranmanızı size emrediyorum.

Ben size iyi adamlarımdan, onların din ve ilim sahibi olanlarından göndermiş bulunuyorum.

Kendilerine hayırlı olmanı ve iyi davranmanı sana emrediyorum. Çünkü, onlar adamlarımın ağızlarına bakılır, sözleri dinlenir kişileridir.

Allah'ın selameti, rahmet ve bereketleri üzerinize olsun."[28]

Zî Yezen, 33 deveye satın almış olduğu bir takım elbiseyi Peygamberimiz Aleyhisselama hediye etmiştir.[29]

Hemdan Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Başlıca Hâşid ve Bekîl diye anılan iki büyük kabileden üremiş bulunan Hemdan oğullarının soyları; Hemdan b. Malik, b. Zeyd, b. Evsele, b. Rebia, b. Hıyâr, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan'dır.[30]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hicretin 9. yılında Ramazan ayında Tebük'ten döndüğü sırada idi ki,[31] Hemdan'dan:[32]

1. Dımam b. Malik'ü's-Selmânî,
2. Malik b. Nemat Ebu Selm Zü'l-Mi'şâr,
3. Malik b. Eyfa',
4. Umre b. Malikü'l-Harîfî,
5. Hamza b. Malik Zü'l-Miş'ar'dan[33] mürekkep bir heyet, gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla görüştüler.[34]

Heyete Dımam b. Malik başkanlık ediyordu.[35] Heyet üyeleri, üzerlerine Yemen kumaşından elbise giymişlerdi.[36]

Kısa elbiselerinin[37] etekleri ve ceplerinin ağızları atlastan sırmalı idi.[38]

Başlarına Aden bezinden sarıklar sarmışlardı.

---

28 İbn İshak, İbn Hişam, 4/236-237, Taberî, Târîh, 3/146, İbn Kesîr, Bidâye, 5/75-76, Diyârbekrî, 2/138, Halebî, 3/262-263.

29 Ahmed b. Hanbel, 3/221, İbn Kesîr, Bidâye, 5/76.

30 İbn Hazm, Cemhere, s. 329, 392, 475.

31 İbn İshak, 4/244, İbn Abdi Rabbih, 1/134, İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51, İbn Kayyım, 3/42.

32 İbn İshak, 4/244, İbn Abdi Rabbih, 1/134, İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51, İbn Kayyım, 3/42.

33 İbn Sa'd, 1/341, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51.

34 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244, İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51.

35 Yâkûbî, Târîh, 2/79.

36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244, İbn Sa'd, 1/341, İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51, İbn Seyyid, 2/245, İbn Kayyım, 3/42.

37 Halebî, 3/264.

38 İbn Sa'd, 1/341.

Bindikleri develer Mehre ve Erhab kabilelerinin iyi cins develerindendi. Develerin üzerlerinde ağaçtan yapılmış semerler vardı.[39]

Malik b. Nemat, iyi bir şairdi. Güzel ve düzgün söz söylerdi.[40]

Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde ayağa kalkıp:[41]

“Yâ Rasûlallah! Bunlar seni selamlarlar![42]

Şehirlisi ve göçebesiyle[43] Hemdanların eşrafındandırlar![44]

Kendileri İslâm bağlarıyla bağlandılar.

Deve ve at sahipleri olan Harîf, Yam ve Şâkir kabilesi adına tâ Yemen diyarından genç develer üzerinde sana koşup geldiler.

Onları Allah hakkında kınayıcı kınayışıyla kınama, azarlama![45]

Kendileri, Resûlullahın davetine icabet ettiler. Önlerinde kurbanlar kesilen putlardan ayrıldılar.[46]

Onlar; ahidlerini, sözlerini, dağlar yerinde durduğu ve Sela’ mevkiinde ceylan yavruları gezip tozduğu sürece bozmazlar!” dedi.[47]

Müslüman oldular.

Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hemdanlar, yardıma koştukları ve sıkıntılara sabredip katlandıkları müddetçe ne güzel kabiledirler!

İslâm ebdâl ve evtâdı da onlardandır, onların içindedir!” buyurmuştur.[48*49]

---

39 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244, İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 5/51, İbn Seyyid, 2/245, İbn Kayyım, 3/42.
40 İbn Abdilberr, 3/1360-1361, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 5/51, İbn Kayyım, 3/42.
41 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244.
42 İbn Abdi Rabbih, 1/134.
43 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244, İbn Abdi Rabbih, 1/134.
44 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244.
45 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244, İbn Abdi Rabbih, 1/134.
46 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244.
47 İbn İshak, İbn Hişam, 4/244.
48 İbn Sa’d, 1/341
49 Ebdâl; Allah’ın çok ibadet edici, evliyâ kulları olup, onlardan birisi öldüğü zaman yerine başka birisi geçirildiği için, kendilerine Ebdâl adı verilmiştir (İbn Esîr, Nihâye, 1/107).
Ebdâl; Yüce Allah’ın yeryüzündeki seçkin kullarından yetmiş kişilik bir cemaat olup, onlardan kırkı Şam ülkesinde, otuzu da diğer ülkelerde bulunurlar.
İçlerinden biri öldüğü zaman, insanlar arasından biri seçilip onun yerine geçirilir (Fîruzâbâdî, 3/344).
Hz. Ali, “Resûlullah Aleyhisselamdan ‘Ebdâl, Şam’da olurlar ve kırk kişidirler. Onlardan birisi öldüğü zaman, Allah onun yerine başka birini geçirir. Allah, onların duasıyla yağmur yağdırır, düşmanlara karşı mü’minlere onların duasıyla yardım yapar. Şam halkından azabı onların duasıyla kaldırır!’ buyurduğunu işittim” demiştir (Ahmed b. Hanbel, 1/112).

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hemdanlar İçin Yazı Yazdırışı ve Malik b. Nemat'ı Vali Tayin Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hemdanların kendilerine ayrılıp verilmesini istedikleri arazi hakkında bir yazı yazdırdı.[50]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yazdırdığı yazısında şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Muhammed Resûlullah tarafından Harîf (İbn Sa'd'a göre; Harîf, Yam, Şâkir [1/341]) kabilesi şehri, Cenâb-ı Hadb ve Hafâfü'r-Reml beldeleri halkı için, elçileri Zü'l-Mi'şâr Malik b. Nemat ve kavminden Müslüman olanlarla gönderilen yazıdır:

Onlar namaz kıldıkları ve zekât verdikleri müddetçe yüksek ve alçak yerler kendilerinin olup, oralardaki mugaylan ağaçlarının meyvelerini yiyebilir ve hayvanlarını da oralarda serbestçe yayabilirler.[51] Bu hususta onlar için Allah'ın ahdi ve Resûlünün himayesi vardır.

Muhacirlerle Ensar onların şahitleridir."

Bu yazı, Ebu'l -Münzir Hişam b. Muhammed b. Sâibu'l-Kelbî (vefatı: 204 H.) zamanında Hemdanların elinde bulunuyordu.[52]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Malik b. Nemat'ı kavminden Müslüman olanların üzerine vali tayin etti.[53]

Veted kelimesinin çoğulu olan Evtâd da, lügatta kazık demektir ki, bir şeyi ayakta tutmaya, berkiştirmeye sebep olur. (Fîruzâbâdî, 1/356).
Tasavvufta ise; Allah'ın velî kullarından dört kişi olup, her biri dünyanın şark, garb, şimâl, cenub gibi dört cihetinden bir cihette bulunur (İbn Arabî, Istılâhât, s. 4, Seyyid Şerif, s. 26).

50 İbn Abdilberr, 3/1360, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51 İbn Seyyid, 2/246, İbn Kayyım, 3/42.
51 İbn İshak, İbn Hişam, 4/245, İbn Abdi Rabbih, 1/134.
52 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/52.
53 İbn Abdilberr, 3/1360-1361, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/51.

Altıncı Bölüm

SAKÎFLERİN MÜSLÜMAN OLMALARI

SAKÎFLERİN MÜSLÜMAN OLMALARI

Sakîflerin Kimliği

Sakîfler, Adnan'ın soyundan gelen Hevâzin oymaklarındandır.

Babaları Kasiyy b. Münebbih'in asıl adı Sakîf olduğundan bu isimle anılmışlardır.[1]

Sakîflerin Adnan'a kadar baba ve ataları şöyle sıralanır: Sakîf Kasiyy b. Münebbih, b. Bekr, b. Hevâzin, b. Mansur, b. İkrime, b. Hasafa, b. Kays b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[2]

Sakîfler; Benî Malik ve Ahlâf diye ikiye ayrılırlar.[3]

Benî Malikler Sakîf'in oğlu Cüşem'in oğlu Hutayt'ın oğlu Malik soyundandırlar.

Sakîf'in diğer oğlu Avf'ın oğulları Sa'd ve Gıyere'nin soyundan gelen Benî Sa'd ve Benî Gıyerelere de Ahlâf denir.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'yi feth ve Hevâzin ordularını mağlup ettikten sonra, Ci'râne'ye gelen Hevâzin temsilcilerine:

"Malik b. Avf ne yapıyor?" diye sormuş;[5]

Temsilciler:

"O kaçıp Taif kalesine girdi![6] Şimdi Sakîflerin yanında bulunuyordur" demişler;

---

1 Kalkaşandî, s. 198.
2 İbn Hazm, Cemhere, s. 482.
3 İbn Kuteybe, Maârif, s. 41.
4 İbn Hazm, Cemhere, s. 468.
5 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/954, Taberî, Târîh, 3/135.
6 Vâkıdî Megâzî, 3/954.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

“Malik’e haber veriniz ki; eğer Müslüman olur, yanıma gelirse, kendisine ev halkını ve malını geri verir, ayrıca da yüz deve ihsan ederim” buyurmuştu.[7]

Malik b. Avf, Peygamberimiz Aleyhisselamın yaptığı vaadleri ve kavmi halkına yapılanları haber alınca,[8] devesine bindi, Ci’râne’de veya Mekke’de iken Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi, Müslüman oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona ev halkı ile malını geri verdi ve ayrıca da kendisine yüz deve ihsan etti. Kendisini, kavminden Müslüman olan kabilelere;[9] Sümâle, Selime[10] ve Fehm kabilelerine vali ve kumandan tayin etti.[11]

Bu kabileler Taif çevresinde oturmakta idiler.[12]

Malik b. Avf:

“Yâ Rasûlallah! Senin için ben Sakîflerin hakkından gelir, kendileri sana Müslüman olarak gelinceye kadar, onların yaylım hayvanları üzerine baskınlar yaparım!” dedi.[13]

Kendisine bağlı kabileleri yanına alarak,[14] müşrik olan kabilelerle,[15] özellikle Sakîflerle savaştı.[16] Onlara baskınlar yaptı.[17]

Sakîfleri, sağmal develerini Taif surlarının dışındaki yaylımlara çıkaramaz etti.

Dışarı çıkan yaylım hayvanlarını baskın yapıp ele geçirmekte,[18] adamları da öldürmekte idi.

Taiflilerin yaylımlarına yaptığı bir sabah baskınında bin adet davarlarını ele geçirmişti.[19]

Malik b. Avf’ın baskınları, Sakîflere çok güç ve sıkıcı gelmeye başlamıştı.[20]

---

7 İbn İshak, İbn Hişam, 4/133, Vâkıdî, Megâzî, 3/954, Taberî, Târîh, 3/135.
8 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
9 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, İbn Sa’d, 1/313, Taberî, Târîh, 3/136.
10 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Taberî, Târîh, 3/136.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
12 Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
13 İbn Sa’d, 1/313.
14 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
15 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
16 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
17 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
18 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Vâkıdî, Megâzî, 3/955, Taberî, Târîh, 3/136.
19 Vâkıdî, Megâzî, 3/955.
20 İbn İshak, İbn Hişam, 4/134, Taberî, Târîh, 3/136.

Sakîflerin reislerinden[21] Benî İlâcların kardeşi Amr b. Ümeyye, b. Vehb, b. Muattib, aralarında geçen ve hoşa gitmeyen bir hadiseden dolayı Abdi Yâlil b. Amr'a küsmüştü.

Kendisi, Arapların en zeki olanlarından ve cin fikirlilerindendi.

Amr b. Ümeyye[22] bir gün öğle vakti[23] Abdi Yâlil'in evine gitti.

Evin avlusuna girince, ona:

"Amr b. Ümeyye senin için 'Yanıma çıksın!' diyor" diyerek birisiyle içeri haber gönderdi.[24]

Amr b. Ümeyye'nin elçisi Abdi Yâlil'in yanına vardığı zaman,[25] Abdi Yâlil:

"Yazıklar olsun sana! Seni bana Amr mı gönderdi?" diye sordu.

Elçi:

"Evet![26] İşte, kendisi orada![27] Evinin avlusunda dikiliyor!" dedi.[28]

Abdi Yâlil onunla barışmak ister, fakat onun ayağına kadar gitmeyi uygun görmezdi.[29]

Abdi Yâlil, kendi kendine:

"Ben Amr'ın bu işi yapacağını sanmaz ve ummazdım.[30] Amr böyle bir şeyi asla yapmayacak kadar gururlu idi" diye söylendi.[31]

Amr b. Ümeyye'nin yanına varıp, onu görünce:

"Merhaba! Hoşgeldin!" dedi.

Amr b. Ümeyye:

"Bizim başımıza öyle bir iş gelmiş bulunuyor ki, ondan kaçış yoktur.

İşte, şu zâtın işi gördüğün gibidir. Bütün Araplar Müslüman oldular. Sizin onlarla savaşmaya gücünüz yoktur![32]

Bizler şu kalemizin içine sığınmış bulunuyoruz, ama tabiî ki burada temelli kalamayız.

Çevremizdekiler de tamamıyla yenilgiye uğramışlardır.

---

21 İbn Hazm, Cevâmi, s. 256.
22 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
23 Vâkıdî, Megâzî, 3/962.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
25 Vâkıdî, Megâzî, 3/962, .
26 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
27 İbn İshak, İbn Hişam, 4/140.
28 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
29 Vâkıdî, Megâzî, 3/962.
30 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
31 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Taberî, Târîh, 3/140.
32 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.

Bu durumda, bizden herhangi birisinin şu kalemizden bir karış bile ayrılabileceğinden emin değiliz.[33]

Artık işinizi aranızda iyice düşününüz, başınızın çarenize bakınız!" dedi.[34]

Abdi Yâlil:

"Vallahi, benim görüşüm de senin görüşün gibidir. Senin yanıma gelip açtığın bahsi ben gelip sana açamadım! Bilgi, isabetli tedbir, görüş, sende ve senin elindedir!" dedi.[35]

Bunun üzerine, Sakîfler durumu aralarında konuştular ve birbirlerine danıştılar.[36] Çevresindeki Araplarla savaşmaya güçleri bulunmadığı görüşüne vardılar.[37]

Birbirlerine:

"Sizin için artık can, mal ve yol güvenliği kalmadığını, sizlerden kim dışarı çıksa onun muhakkak yakalandığını görmüyor musunuz?" dediler.

En sonunda, Peygamberimiz Aleyhisselama Urve b. Mes'ud gibi birisini göndermeye karar verdiler.[38]

"Reisiniz Abdi Yâlil'i gönderiniz!" dediler.[39]

Abdi Yâlil ile konuşmaya gittiler.

Abdi Yâlil, Urve b. Mes'ud'la yaşıttı. Peygamberimiz Aleyhisselama elçi olarak gitmesini ona teklif ettiler.

Abdi Yâlil, bunu yapmaktan kaçındı. Müslüman olarak döndüğü zaman kendisine Urve b. Mes'ud'a yapıldığı gibi yapılacağından korktu.[40]

"Yanımda birtakım adamlar gönderilmedikçe, ben bu işi yapıcı değilim" dedi.[41]

Bunun üzerine, Sakîfler, Abdi Yâlil'den başka Ahlâf'tan iki, Benî Malik'ten üç kişi olmak üzere aşağıda adları yazılı kişileri gönderme kararı aldılar:

1. Abdi Yâlil,
2. Hakem b. Amr. b. Vehb, b. Muattib,

33 Vâkıdî, Megâzî, 3/962.
34 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, Taberî, Târîh, 3/140.
35 Vâkıdî, Megâzî, 3/962-963.
36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/140.
37 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Taberî, Târîh, 3/140.
38 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, Taberî, Târîh, 3/140.
39 Vâkıdî, Megâzî, 3/963.
40 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, Taberî, Târîh, 3/140.
41 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Taberî, Târîh, 3/140.

3. Şurahbil b. Gaylan b. Selime,

4. Osman b. Ebi'l-Âs (Benî Maliklerden olup, Yesâr'ın kardeşidir),

5. Evs b. Avf (Benî Salim b. Avf'ın kardeşidir),

6. Nümeyr b. Hareşe (Benî Hârislerin kardeşidir).[42]

Bunlardan ilk üçü Ahlâf'tan, yani Urve b. Mes'ud'un cemaatinden, son üçü de Benî Maliklerden idiler.[43]

Sakîf heyetinin on kişiden fazla olduğu,[44] yukarıda isimleri sayılı altı kişinin reis mevkiinde bulunduğu da rivayet edilir.[45]

Aşağıdaki zâtlar da, Sakîf heyetine dahildi:

7. Süfyan b. Abdullah,[46]

8. Kinane b. Abdi Yâlil,

9. Rebia b. Abdi Yâlil,[47]

10. Evs b. Huzeyfe.[48]

Sakîf heyetinin başkanı ve işleri çekip çevireni Abdi Yâlil idi.[49]

Sakîf temsilcilerinden; Urve b. Mes'ud'a yapılanın kendilerine de yapılabileceği korkusuyla kalbi burkulmadan yola çıkanı yoktu.

Fakat, heyetten her biri Taif'e döndüğü zaman kendi cemaatiyle meşgul olacak,[50] her biri kendi cemaatini yumuşatacak, işleri kolaylaştıracaktı.[51]

Sakîf heyeti, Medine'ye yaklaştılar. Kanat vadisine indiler.[52]

Sakîf heyetinin Medine'ye gelişi, Hicretin 9. yılı Ramazan ayında olup,[53] Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'ten dönüşünden sonraya rastlar.[54]

Heyet Kanat'a inince, orada dağınık bir halde yayılan develer buldular.

İçlerinden birisi, Sakîf heyetine:

"Develeri yayan kişiye develerin kime ait olduğunu sorsak, herhalde bize Muhammed'in haberinden bir şeyler bildirir" dedi.

Osman b. Ebi'l-Âs'ı, develeri yayan kişinin yanına gönderdiler.[55]

---

42 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/140-141.
43 Vâkıdî, Megâzî, 3/963.
44 Vâkıdî, Megâzî, 3/963, İbn Sa'd, 1/313.
45 İbn Sa'd, 1/313.
46 Vâkıdî, Megâzî, 3/963.
47 İbn Sa'd, 1/313.
48 İbn Sa'd, 5/510.
49 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, Taberî, Târîh, 3/141.
50 İbn İshak, İbn Hişam, 4/183, Taberî, Târîh, 3/141.
51 Vâkıdî, Megâzî, 3/963.
52 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/963, Taberî, Târîh, 3/141.
53 Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504-505.
54 İbn İshak, İbn Hişam, 4/182, Taberî, Târîh, 3/140.
55 Vâkıdî, Megâzî, 3/963.

Osman b. Ebi'l-Âs, Sakîf heyeti arasında yaşça en genci idi.[56]

Osman b. Ebi'l-Âs, orada Muğîre b. Şûbe ile karşılaştı.

Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın binilecek develerini, otlatma nöbetinde otlatmaktaydı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerlerine binilecek develerini nöbetle otlatma vazifesini ashab üzerlerine almışlardı.

Muğîre b. Şûbe de; onlarla görüşünce, develeri onların yanına bırakarak, Sakîflerin geldiklerini Peygamberimiz Aleyhisselama müjdelemek için koşa koşa gitti.[57]

Mescidin kapısına varınca,[58] Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girmeden önce, Hz. Ebu Bekir'e rastladı.[59]

Sakîflerden binitli bir kafilenin Peygamberimiz Aleyhisselamın koşacağı şartlar dairesince bey'at edip Müslüman olmak ve kavimleri, yurtları ve malları hakkında da Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazdırmak arzusuyla geldiklerini ona haber verdi.[60]

Hz. Ebu Bekir, Muğîre'ye:

"Sana and veriyorum. Allah aşkına, sen benim bu hususta önüme geçme de, bu haberi Resûlullah Aleyhisselama ben eriştireyim" dedi.[61]

Muğîre öyle yaptı.[62]

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdi, Sakîflerin Müslüman olmak üzere geldiklerini Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[63]

Sakîflerin gelişi Peygamberimiz Aleyhisselamı sevindirdi.[64]

Hz. Ebu Bekir'den sonra, Muğîre b. Şûbe de, sevinçli olarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdi.

"Yâ Rasûlallah! Kavmim olan Sakîfler, kendilerine koşacağın şartlar dairesinde İslâmiyete girmek ve kavimlerinden arkalarında bulunan kimseler ve yurtları hakkında bir yazı yazdırmak arzusuyla gelmişlerdir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

56 İbn Sa'd, 5/508.
57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/963-964, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/141.
58 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
59 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/964, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/141.
60 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
61 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/964, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/141.
62 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
63 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/964, İbn Sa'd, 1/313, Taberî, Târîh, 3/141.
64 İbn Sa'd, 1/313.

"Ben, istedikleri her şartı ve her yazıyı, hiç kimseye vermediğimi kendilerine vereceğim. Müjdele onlara!" buyurdu.

Muğîre b. Şûbe, Peygamberimiz Aleyhisselamın Sakîf temsilcileri hakkında buyurduklarını kendilerine haber vermek ve müjdelemek için hemen yanlarına döndü.[65]

Öğle vakti onlarla dinlendi.[66]

Peygamberimiz Aleyhisselamı nasıl selamlayacaklarını onlara öğretti.[67] Sakîf temsilcileri Muğîre'nin selamlamadan başka her tavsiyelerini yerine getirdiler.[68]

Medine'ye gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamı, Muğîre'nin öğrettiği selamla değil, Cahiliye devri selamıyla selamladılar.[69]

"En'im sabâhan!",[70] veya "Amme sabâhan!"[71] dediler.

Mescide girdikleri zaman, Müslümanlar:

"Yâ Rasûlallah! Onlar müşrik oldukları halde mescide girdiler!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yeryüzü hiçbir şeyden kirlenmez" buyurdu.[72]

Muğîre b. Şûbe:

"Yâ Rasûlallah! Kavmimi benim evime indir de, onları ben ağırlayayım. Çünkü, benim onlara karşı işlenmiş bir suçum var!" dedi.[73]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kavmini ağırlamandan ben seni men edici değilim. Fakat, ben onları Kur'ân dinleyebilecekleri bir yere indireceğim.[74]

Bununla birlikte, senin kavmini ağırlayabileceğinden pek emin değilim" buyurdu.[75]

Sakîf heyetinden Osman b. Ebi'l-Âs'ın bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, Sakîf heyetini, kalbleri yumuşasın diye, Mescide indirmişti.[76]

---

65 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
66 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
67 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/964, Taberî, Târîh, 3/141.
68 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
69 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
70 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
71 Halebî, 3/244, A. Zeynî Dahlan, 2/164.
72 Vâkıdî, Megâzî, 3/946.
73 Vâkıdî, Megâzî, 3/964, İbn Kayyım, 3/31.
74 Beyhakî, Delâil, 5/300, Zehebî, Târîh, s. 556, İbn Kayyım, 3/31.
75 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
76 Ahmed b. Hanbel, 4/218, Ebu Dâvud, 3/163-164.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sakîf temsilcileri için, Mescidin bir tarafına[77] hurma dallarından üç tane[78] çadır kurdurdu.[79]

Sakîf temsilcilerini Muğîre b. Şûbe'nin Bakiyy mevkiindeki evinde ağırladı.[80]

Evs b. Huzeyfe der ki:

"Sakîflerden, Peygamber Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman olan heyet içinde ben de bulunuyordum.

Resûlullah Aleyhisselamın kurdurduğu çadıra inmiştik.

Resûlullah evleriyle Mescid arasında yanımıza gider gelirdi. Yatsı namazını kıldıktan sora yanımıza döner, bizimle konuşmadan ve Kureyşîlerden, Mekkelilerden şikâyetlenmeden yanımızdan ayrılmaz, sonra da:

'Bize Mekke'de hiç eşitlik yoktu. Hep hor, hakîr ve zayıf görülürdük.

Medine'ye çıkıp gittiğimiz zaman ise, savaş gâh lehimizde, gâh aleyhimizde sonuçlanırdı' buyurdu."[81]

Sakîf temsilcileri, geceleyin okunan Kur'ân-ı Kerîm âyet ve sûrelerini ve ashabın teheccüd namazında okuduklarını dinlemekte, Müslümanların beş vakit namazlarında saf oluşlarını seyretmekte ve Muğîre'nin evine dönmekte idiler.[82]

Sakîf temsilcileri, Müslüman oluncaya kadar, Peygamberimiz Aleyhisselamın gönderdiği yemekleri,[83] Peygamberimiz Aleyhisselamla kendileri arasında gelip giden kâtip Halid b. Saîd b. Âs yemedikçe[84] yemiyorlardı.[85]

Yemeklerini yedikten ve ellerini yüzlerini yıkadıktan sonra, orada istedikleri kadar kalmakta idiler.[86]

Sakîf temsilcileri; Peygamberimiz Aleyhisselamın hutbesini dinleyip, hutbede kendisini andığını işitmeyince:

"Kendisinin Resûlullah olduğuna şehadet etmemizi bize emrediyor da, kendisi hutbesinde buna şehadette bulunmuyor!?" dediler.

---

77 İbn İshak, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
78 Vâkıdî, Megâzî, 3/964.
79 İbn İshak, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/964, İbn Sa'd, 1/33, Taberî, Târîh, 3/141.
80 Vâkıdî, Megâzî, 3/965.
81 Ahmed b. Hanbel, 4/9.
82 Vâkıdî, Megâzî, 3/965.
83 Vâkıdî, Megâzî, 3/967.
84 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Taberî, Târîh, 3/141.
85 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Taberî, Târîh, 3/141.
86 Vâkıdî, Megâzî, 3/965.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların bu sözlerini işitince:

"Ben kendimin Resûlullah olduğuna şehadet edenlerin ilkiyimdir!"[87] buyurduktan sonra, kalkıp hutbesini irad ve hutbesinde kendisinin Resûlullah olduğuna şehadet etti.

Sakîf temsilcileri, bu hal üzere günlerce kaldılar ve her gün, sabahleyin Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına uğradılar.

Sakîf temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip gittikçe, Peygamberimiz Aleyhisselam onları Müslüman olmaya davet ediyordu.

En sonunda, Abdi Yâlil:

"Sen hakkımızda kararını versen, biz de artık ev halkımıza dönsek olmaz mı?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur! Eğer siz İslâm olduğunuzu ikrar ederseniz, sizin hakkınızda kararımı veririm.

Aksi takdirde, ne bir karar verilir, ne de sizinle aramızda bir sulh ve barış olur!" buyurdu.[88]

Sakîf heyetinden Osman b. Ebi'l-Âs'ın bildirdiğine göre, Sakîf temsilcileri:

1. Sakîflerin savaş için toplanmamalarını,
2. Uşr vergisiyle,
3. Namazla mükellef tutulmamalarını,
4. Kendilerinden başkasının üzerlerine âmir, vali tayin edilmemesini... şart koştular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizler ne savaş için toplanacaksınız, ne uşr vergisiyle mükellef tutulacaksınız, ne de üzerinize sizden başkası âmir, vali tayin edilecektir.

Fakat, namazdan muaf tutulmaya gelince, içinde namaz bulunmayan dinde hayır yoktur!" buyurdu.[89]

Sakîf temsilcileri:

"Yâ Muhammed! Bizim için bir küçüklük ve eksiklik olsa da, bu isteğini yerine getireceğiz![90]

Yâ Muhammed! Biz namaz kılacağız, oruç da tutacağız!" dediler.[91]

---

87 Vâkıdî, Megâzî, 3/965-966, Beyhakî, Delâil, 5/300, Zehebî, Târîh, s. 556, İbn Kayyım, 3/31.
88 Vâkıdî, Megâzî, 3/966.
89 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/968.
90 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Taberî, Târîh, 3/141.
91 Vâkıdî, Megâzî, 3/968.

Ashabdan Câbir b. Abdullah'ın bildirdiğine göre, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar, Müslüman oldukları zaman, zekâtı da verecekler, savaşa da gideceklerdir" buyurmuştur.[92]

Abdi Yâlil:

"Zina hakkında ne buyurursun?

Biz, ergen ve yurdundan uzak düşen bir kavmiz. Biz bundan ne geri durabilir, ne de herhangi birimiz ergenliğe dayanabilir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Zina, Allah'ın Müslümanlara haram kıldığı şeylerdendir. Yüce Allah 'Zinaya yaklaşmayınız! Çünkü, o, hiç şüphesiz, utanmazlıktır, kötü bir yoldur' [İsrâ: 32] buyurmuştur" buyurdu.

Abdi Yâlil:

"Ribâ (faiz) hakkında ne buyurursun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ribâ (faiz) haramdır!" buyurdu.

Abdi Yâlil:

"Bizim mal ve servetimizin hepsi ribâdır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Mal ve servetinizin sermayeleri helâl olarak sizindir.

Yüce Allah, 'Ey iman edenler! Gerçekten mü'minler iseniz, Allah'tan korkunuz! Ribâ (faiz)'den henüz alınmamış olup da kalanı bırakınız (almayınız)' [Bakara: 278] buyuruyor" buyurdu.

Abdi Yâlil:

"Hamr (içki) hakkında ne buyurursun?

Biz onu üzümlerimizden sıkarız. Biz ondan ayrılamayız" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şüphe yok ki, Allah onu da haram kılmıştır" buyurdu ve bu husustaki âyeti okudu:

"Ey iman edenler! Hamr (içki), kumar, tapınılan dikili taşlar, fal okları, ancak şeytanın amelinden birer murdardır. Bunun için, bunlardan kaçınınız ki, felâha eresiniz." (Mâide: 90)

Sakîf temsilcileri hemen kalkıverdiler ve birbirleriyle birer köşeye çekildiler.[93]

---

92 Ebu Dâvud, 3/163, İbn Kayyım, 3/33.
93 Vâkıdî, Megâzî, 3/966, İbn Kayyım, 3/31-32.

Abdi Yâlil:

"Yazıklar olsun size! Biz şu üç şeyin yasaklığıyla kavmimizin yanına döneceğiz, ama vallahi Sakîf halkı hiçbir zaman hamrdan (içkiden), hiçbir zaman zinadan mahrum kılınılmaya dayanamayacak, katlanamayacaktır!" dedi.

Süfyan b. Abdullah:

"Be adam! Eğer Allah bir kimsenin hayrını murad ederse, o bunlara dayanır, katlanır.

Onun (Peygamberimiz Aleyhisselamın) yanındaki şu kişiler (sahabiler) de vaktiyle bunlara düşkün idiler.

Fakat, üzerine düştükleri o kötülükleri bıraktılar ve bunda sabır ve sebat da gösterdiler.

Bununla birlikte, biz şu zâttan korkuyoruz. Kendisi her yeri basmış ve yenmiş bulunuyor. Biz ise yeryüzünün bir köşesinde kale içinde kapanmış bulunuyoruz.

İslâmiyet çevremizde yayılmıştır.

Vallahi, kalemizin üzerine yürümeye kalkacak olursa, biz bir ayda muhakkak açlıktan ölürüz!

Ben Müslüman olmaktan başka çare göremiyorum!

Ben, Mekke'nin karşılaştığı gün gibi bir günle bizim de karşılaşacağımızdan korkuyorum" dedi.[94]

Ötekiler de, birbirlerine:

"Yazıklar olsun size! Biz, ona karşı koyup da, Mekke'nin karşılaştığı gün gibi bir günle karşılaşmaktan korkuyoruz! Haydi varıp onun isteği şeyler üzerinde yazışma yapalım!" diyerek, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardılar ve:

"Senin istediğin şeylere evet![95] Fakat Rabbe (Lât putu) hakkında ne buyurursun?[96] Onu ne yapacağız?!" dediler.[97]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yıkılacaktır![98] Onu da yıkacaksınız!" buyurdu.[99]

Heyet başkanı Abdi Yâlil:

---

94 Vâkıdî, Megâzî, 3/966-967.
95 İbn Kayyım, 3/32.
96 Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Beyhakî, Delâil, 5/304, İbn Kayyım, 3/32.
97 Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
98 Vâkıdî, Megâzî, 3/967.
99 Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.

"Çok uzak, hiç olamayacak şey bu! Eğer Rabbe bizim kendisini yıkmaya el koyduğumuzu öğrenecek olursa, bizim ev halkımızı öldürür.[100] Kendisini senin yıkmak istediğini öğrenecek olursa, senin ev halkını da öldürür" dedi.[101]

Hz. Ömer dayanamadı ve:

"Yazıklar olsun sana ey Abdi Yâlil![102] Sen ne kadar da cahilsin![103]

Rabbe hiç şüphesiz kendisine tapanı da, tapmayanları da bilmeyen bir taş parçasıdır!" dedi.[104]

Abdi Yâlil:

"Ey Ömer! Ey İbn Hattab! Biz sana gelmedik ki!? (Sen ne diye konuşuyorsun?)" dedi.[105]

Nihayet, Sakîf temsilcileri Müslüman oldular.

Sakîfler İçin Ferman Yazıları Yazılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sakîfler için kâtip Halid b. b. Saîd b. Âs'a ferman yazıları yazdırdı.[106]

Yazdırdığı yazılarda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü Peygamber Muhammed'in Sakîfler için yazısıdır:

O yazı ki; Sakîfler, haklarındaki bu sahifede yazılı olduğu üzere, hem kendisinden başka ilah olmayan Allah'ın himayesinde, hem de Peygamber Muhammed b. Abdullah'ın himayesindedirler.

Onların vadilerinin tümü Harem ve muharremdir:

Onun dikenli ağacına ve avına dokunulmaz!

Orada zulüm, hırsızlık ve kötülük yapılmaz!

Vecc vadisine sahip olmaya Sakîfler herkesten daha lâyık ve müstahaktırlar.

Onların ne Taif şehrinden geçilecek, ne de Müslümanlardan hiçbiri üzerlerine varıp kendilerine galebe çalmaya kalkacaktır.

---

100 Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Beyhakî, Delâil, 5/302.
101 Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
102 Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
103 Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
104 Vâkıdî, Megâzî, 3/967.
105 Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
106 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184, Vâkıdî, Megâzî, 3/967, Taberî, Târîh, 3/141, Beyhakî, Delâil, 5/301.

Sakîfler, Taif şehrinde ve vadilerinde istedikleri bina ve başka şeyleri kuracaklardır.

Onlar, ne savaş için toplanacaklar, ne de a'şâr vergisiyle mükellef tutulacaklar, ne de mal ve canlarından dolayı, hoşlanmadıkları bir şeyle karşılaşacaklardır.

Onlar, Müslümanlardan bir cemaat olarak Müslümanların dileyip girdikleri yerlerden nereyi isterlerse, oraya girebileceklerdir.

Esirlerden, kendilerine ait olanlar, yine kendilerinindir.

Çünkü, onlar kendi esirleri hakkında dilediklerini yapmaya başkalarından daha lâyıktırlar.

Onlar, ödenmesi gereken borçlarından vadesi dolmuş bulunanların ribâlarından (faizlerinden) Allah tarafından kurtarılmış ve beraat ettirilmişlerdir.

Ödenmesi gereken borçlarından vadesi Ukaz panayırı zamanını aşanların, Ukaz panayırı zamanına kadar yalnız ana paraları ödenecektir.

Sakîflerin Müslüman oldukları gün defterlerinde yazılı halk üzerindeki borçlardan alacakları, kendilerine aittir.

Yine, Sakîflerden halk üzerindeki emanetleri, onlar ister mal, ister yararlanılmak üzere emanet edilmiş canlı olsun, zayi edilmiş bile olsa, muhakkak sahiplerine ödenecektir.

Sakîflerden muahedede bulunanlara verilmiş olan eman (güvence) teminatı onlardan hazır bulunmayanların canları ve malları için de verilmiştir.

Onların Liyye'deki malları da, Vecc vadisindeki malları gibi korunacaktır.

Sakîflerin antlaşmalılarından veya yabancı tüccarlarından Müslüman olanlar hakkında da Sakîfler gibi işlem yapılacaktır.

Kim Sakîflerin mallarına, canlarına el-dil uzatmaya veya onlara zulüm ve haksızlık yapmaya kalkacak olursa, ona itaat edilmeyecektir.

Zâlimlere karşı, Resûlullah ve mü'minler Sakîflere yardım edecektir.

Sakîflerin yanlarına girmelerini istemediği kimseler, onların yanına girmeyecektir.

Çarşı ve pazar evlerin önünde kurulacak, satışlar oralarda yapılacaktır.

Sakîflere kendilerinden başkası âmir ve vali tayin olunmayacak, Benî Maliklerin valileri kendilerinden, Ahlâf'ın valileri de kendilerinden seçilip tayin olacaktır.

Kureyşîlere ait olup Sakîflerin suladıkları her üzüm bağından çıkacak mahsulün yarısı sulayana ait olacaktır.

Sakîflere ait olan ve ödenmesi gereken borçlara ribâ (faiz) ödenmeyecektir.

Borçlular, borçlarını ödeme imkânını bulurlarsa ödeyeceklerdir. Şayet ödemeye imkân bulamazlarsa, vade ertesi yıl Cumâde'l-ûlâ ayına kadar uzatılacak, ertelenecektir.

Borcunun vadesi dolduğu halde onu ödemeye yanaşmayan kimse ribâcı (faizci) gibi olmuş (günaha girmiş) olur.

Sakîflerin halk üzerindeki borçlardan alacaklarına gelince; anaparalarından başkası kendilerinin hakları değildir.

Sakîflere ait esirlerden herhangi birini sahibi satmak isterse, satabilir.

Satılmayanlar için, kurtulmalık, yarısı dört, yarısı da üç yaşına basmış olmak üzere iyi cinsten altı devedir ki, bunlar iyi ve semiz olacaklardır.

Bir şeyi satın almış bulunan kimse için, onu satmak hakkı da vardır."[107]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sakîfler için Halid b. Saîd b. Âs'a yazdırıp Nümeyr b. Hareşe'ye verdiği yazısında da:

"Onlar için Allah'ın himayesi[108] ve Muhammed b. Abdullah'ın himayesi vardır" buyurmuştu.[109]

Sakîf temsilcilerinin, kendilerine ait Vecc vadisini[110] dokunulmaz ve yasak bir bölge haline koymasını dilemeleri üzerine, Peygamberimiz Aleyhisesselam bu hususta onlar için ayrıca bir yazı da yazdırdı.[111]

O yazısında şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu,[112] Allah'ın Resûlü Peygamber Muhammed'den mü'minlere[113] yazısıdır.[114]

107 Ebu Ubeyd, s. 276-278.
108 İbn Sa'd, 1/284, İbn Abdi Rabbih, 1/135.
109 İbn Sa'd, 1/284-285.
110 Vecc vadisi aslında haram ve dokunulmaz bir bölge idi. Nitekim Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 8. yılında Sakîfleri Taif'te kuşatmadan önce Vecc vadisinde bir sidre ağacının altında durup vadiye göz gezdirdikten sonra, "Hiç şüphesiz, Vecc vadisinde av avlamayı ve onun dikenli ağaçlarını kesmeyi Allah haram kılmıştır" buyurmuştu (Ahmed b. Hanbel, 1/165).
111 İbn Sa'd, 1/285, .
112 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
113 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
114 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.

Vecc vadisinin ne dikenli ağaçları kesilecek, ne de avları avlanacak,[115] öldürülecek;[116] orada böyle bir şey yaparken bulunan kimse kamçılanacak, kendisinin elbisesi de soyulacaktır.

Bu yasağı dinlemeyen olursa kendisi yakalanıp[117] Allah'ın Resûlü[118] Peygamber[119] Muhammed'e götürülecektir.

Bu,[120] Allah'ın Resûlü[121] Peygamber Muhammed[122] b. Abdullah'ın[123] emridir.

Bunu, Allah'ın Resûlü[124] Peygamber[125] Muhammed b. Abdullah'ın emriyle Halid b. Saîd yazdı.[126]

Hiç kimse buna aykırı hareket etmesin!

Sakîfler hakkında[127] Allah'ın Resûlü Muhammed'in vermiş olduğu emirlere aykırı hareket eden, kendisine zulmetmiş, kıymış olur."[128]

Resûlullahın Sakîfler için yazdırdığı bu sahifenin bir nüshasına, şehadet yerine Ali b. Ebu Talib, Hasan b. Ali, Hüseyin b. Ali şahit yazıldı.[129]

Sakîf Temsilcilerinin Rabbe (Lât Putu) Hakkındaki Dilekleri

Sakîf temsilcileri; barış ve yazı işleri tamamlandığı zaman, Rabbe (Lât putu)'nun üç yıl müddetle yıkılmayıp geri bırakılmasını Peygamberimiz Aleyhisselamdan istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların bu dileklerini kabul etmedi.

Sakîf temsilcileri:

"İki yıl geri bırak!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam yine kabul etmedi.

Sakîf temsilcileri:

"Bir yıl geri bırak!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam yine kabul etmedi.

115 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
116 Ebu Ubeyd, s. 279.
117 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
118 Ebu Ubeyd, s. 279.
119 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, İbn Sa'd, 1/285.
120 İbn İshak, İbn Hişam,4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
121 Ebu Ubeyd, s. 279.
122 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
123 İbn Sa'd, 1/285.
124 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285.
126 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
127 Ebu Ubeyd, s. 279.
128 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 1/285, Ebu Ubeyd, s. 279.
129 Ebu Ubeyd, s. 279.

Sakîf temsilcileri:

“Taif’e vardıktan bir ay sonraya olsun bırak!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam Rabbe’yi yıkmak için bir vakit tayinine yanaşmadı.

Sakîf temsilcilerinin böyle yıkım işinin geri bırakılmasını ısrarla istemeleri, Sakîf halkının kıt akıllı takımlarıyla kadınları ve çocuklarından korktukları içindi.[130]

Onlar kavimlerini Müslüman oluncaya kadar[131] Rabbe (Lât putu)’nun yıkımıyla heyecana ve korkuya düşürmeyi uygun görmüyorlardı. Çaresiz kalınca, putlarını hiç olmazsa kendi elleriyle yıkmaktan affedilmelerini istediler[132] ve:

“Biz onu hiçbir zaman yıkamayız! Onun yıkım işini sen üzerine al!” dediler.[133]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Olur! Ben onu kırmayı ashabıma emrederim. Ebu Süfyan b. Harb ile Muğîre b. Şûbe’yi onu yıkmak için gönderirim.[134] Putunuzu kendi elinizle yıkmaktan sizi affediyoruz” buyurdu.[135]

Rabbe (Lât) ve Bakıcısı

Kureyş müşrikleri put olarak Uzzâ’yı kendilerine tahsis ettikleri gibi, Sakîfler de Rabbe (Lât) putunu kendilerine tahsis etmişlerdi. Kureyş müşrikleri, putlardan en çok Uzzâ’ya, sonra Lât’a, daha sonra Menat’a tazim ederlerdi.[136]

Lât, Taif’te dörtköşe, beyaz ve düz bir kaya olup; Taif mescidinin sol minaresinin bulunduğu yerde idi.

Önceleri bir Yahudi, Lât kayasının üzerinde sevık karar,[137] hacılara yağ ve süt satardı.

Rivayete göre; Lât, Sakîflerden bir adam olup, öldüğü zaman Amr b. Luhayy:

“O, ölmemiş, fakat kayanın içine girmiştir!” dedi ve ona tapmayı ve üzerine bir de bina yapmayı Sakîflere emretti.

---

130 İbn İshak, İbn Hişam, 4/184-185, Vâkıdî, Megâzî, 3/967, 968, Taberî, Târîh, 3/141.
131 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Taberî, Târîh, 3/141.
132 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/968, Taberî, Târîh, 3/141.
133 Beyhakî, Delâil, 5/302, İbn Kayyım, 3/32.
134 Vâkıdî, Megâzî, 3/968.
135 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Taberî, Târîh, 3/141.
136 Ebu’l-Münzir, s. 27.
137 Ebu’l-Münzir, s. 16.

"Rabbiniz şu kayanın içine girdi!" dedi.

Sakîflerin tapmaları için onun üzerine bir de put dikti.[138]

Lât'ın bakıcısı, Sakîflerden Attâb b. Malik oğullarındandı.[139]

Sakîf Temsilcilerine Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm Şeriatının Öğretilişi

Sakîf temsilcilerine İslâmiyetin farzları ve şeriatı öğretildi. Peygamberimiz Aleyhisselam, Ramazan ayından kalan günlerin orucunu tutmalarını da onlara emretti.

Bilal-i Habeşî, onların iftarlıklarını yanlarına götürmekte idi.

Onlar, bir gün güneşin daha batmadığını sandılar ve:

"Bu, ancak, Resûlullah tarafından bize bir imtihandır. İslâmiyetimizin nasıl olduğunu görmek istiyordur! Ey Bilal! Daha güneş batmadı!" dediler.

Bilal-i Habeşî ise:

"Resûlullah Aleyhisselam iftar etmedikçe sizin yanınıza gelmedim!" dedi.

Bunun üzerine onlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın böyle yapmasından, orucu açmakta acele edilmesi gerektiğini anladılar.[140]

Sakîf temsilcilerinden birisi de:

"Müslüman olduğumuz ve Ramazan ayının kalan günlerinin orucunu Resûlullah Aleyhisselamla birlikte tuttuğumuz zaman, Bilal, Resûlullah tarafından iftarlığımızı ve sahur yemeğimizi getirirdi.

Sahur yemeğimizi getirince, kendisine:

'Biz tan yerinin ağardığını sanıyoruz?' derdik.

O da:

'Resûlullah Aleyhisselamı, sahur yemeğini yemekte olduğu sırada bırakıp geldim!' derdi.

Bundan da, sahur yemeğinin geciktirilmesi gerektiğini anlardık.

İftarlığımızı getirdiği zaman da, biz:

'Daha güneşin tamamıyla çekilip gittiğini görmüyoruz' derdik.

O da:

138 Yâkût, 5/4.
139 Ebu'l-Münzir, s. 16, Vâkıdî, Megâzî, 3/972, Yâkût, 5/4.
140 Vakıdî, Megâzî, 3/968.

'Resûlullah Aleyhisselam yemeğini yemeye başlamadıkça size gelmedim' der, sonra da elini çanağa uzatıp ondan alır, yutardı."[141]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Geceleyin Kur'ân-ı Kerîm'i Okuyuşu

Sakîf temsilcilerinden Evs b. Huzeyfe der ki:

"Peygamber Aleyhisselam, bir gece, yatsıdan sonra uzun müddet yanımıza gelmedi.

'Yâ Rasûlallah! Niye yanımıza gelmekte geç kaldın?' diye sorduk.

Peygamber Aleyhisselam:

'Her gün, Kur'ân'dan bir hizb okuyup geçmeyi kendime vazife edinmişimdir.

Bunu yerine getirmedikçe, çıkmamak istedim' buyurdu.

Sabaha çıktığımız zaman, Resûlullah Aleyhisselamın ashabına:

'Siz Kur'ân'ı nasıl hizbleyip okursunuz?' diye sorduk.

'Biz her üç sûreyi, her beş sûreyi, her yedi sûreyi, her dokuz sûreyi, her onbir sûreyi, her onüç sûreyi ve Kâf sûresine kadar da, Mufassal [yüzden az âyetli olan Mesânî sûrelerini tâkip eden ve araları Besmele ile ayrılıp uzun, orta ve kısa mufassallar diye üçe ayrılan] sûreleri ayrıca hizblemek üzere hatmedinceye dek hizbler, okuruz!' dediler."[142]

Osman b. Ebi'l-Âs'ın Kur'ân-ı Kerîm'i ve İslâmiyeti Öğrenmek Hususundaki Gayreti ve Başarısıyla İmam ve Vali Oluşu

Sakîf temsilcileri Osman b. Ebi'l-Âs'ı, aralarında yaşça en genci olduğu için, gerilerinde, hayvanların üzerinde bırakmışlardı.

Temsilciler onun yanına dönüp uykuya daldıkları zaman, Osman b. Ebi'l-Âs, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek, Peygamberimiz Aleyhisselamdan dinî sorular sormakta, Kur'ân-ı Kerîm dinlemekte ve öğrenmekte idi. Osman b. Ebi'l-Âs'ın bu hali Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gidiyor ve kendisini seviyordu.[143]

Hz. Ebu Bekir:

---

141 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Taberî, Târîh, 3/141.
142 Ahmed b. Hanbel, 4/9, Ebu Dâvud, 2/55-56, İbn Mâce, 1/427-428.
143 Vâkıdî, Megâzî, 3/966, İbn Sa'd, 5/508.

"Yâ Rasûlallah! Görüyorum ki, bu genç İslâmiyeti iyice kavrayıp anlamak ve Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenmek hususunda Sakîf temsilcilerinin en isteklisi ve bunun üzerine en çok düşenidir" dedi.[144]

Osman b. Ebi'l-Âs, Peygamberimiz Aleyhisselama gelir ve:

"Yâ Rasûlallah! Bana Kur'ân öğret![145] Beni kavmime imam yap!" derdi.[146]

Sakîf temsilcileri, yurtlarına dönüp gitmek istedikleri zaman:

"Yâ Rasûlallah! İçimizden birini bize âmir ve imam yap!" dediler.[147]

Peygamberimiz Aleyhisselam da Osman b. Ebi'l-Âs'ı -yaşça en gençleri olmasına rağmen- onların üzerine vali tayin etti.[148] Bu da, kendisinin Sakîf temsilcilerinin içinde İslâmiyeti ve Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenmeye en isteklisi oluşundan,[149] Peygamberimiz Aleyhisselamın da onda bu özlemi ve düşkünlüğü görmesinden ileri gelmişti.[150]

Osman b. Ebi'l-Âs der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam beni Taif'e vali tayin ettiği zaman[151] Resûlullahın bana en son sözü:[152]

'Ey Osman! Sen[153] Sakîflerin imamısın![154] Bir müezzin tut! Fakat, o, okuyacağı ezan için bir ücret almayacaktır!

Sen kavmine imamlık yapacağın zaman[155] halka namazı hafiflet![156] Namazı itidal üzere kıldır! Halkın zayıf (güçsüz) olanlarını;[157] içlerindeki yaşlıların, küçüklerin, zayıfların ve iş-güç sahibi olanların durumlarını gözönünde tut![158] Kendi başına kılacağın zaman, onu istediğin gibi kıl!'[159] buyruğu olup, hatta benim namazda ne kadar duracağımı veya ne kadar müddette kıldıracağımı bile tayin etmiş, 'Kur'ân'dan, İkra' bismi rabbikellezî halak... ve benzerlerini oku!' buyurmuştu.[160]

---

144 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Taberî, Târîh, 3/141.
145 Ahmed b. Hanbel, 4/218, .
146 Ahmed b. Hanbel, 4/21, 218.
147 Vâkıdî, Megâzî, 3/968, İbn Sa'd, 5/508.
148 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185, Vâkıdî, Megâzî, 3/968, İbn Sa'd, 5/508.
149 İbn İshak, İbn Hişam, 4/185.
150 Vâkıdî, Megâzî, 3/968, İbn Sa'd, 5/508.
151 İbn Sa'd, 5/509, Ahmed b. Hanbel, 4/218.
152 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/968-969, İbn Sa'd, 5/508.
153 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Ahmed b. Hanbel, 4/21.
154 Ahmed b. Hanbel, 4/21.
155 İbn Sa'd, 5/508-509, Ahmed b. Hanbel, 4/21, 218.
156 İbn Sa'd, 5/508-509, Ahmed b. Hanbel, 4/21, 218.
157 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/969, İbn Sa'd, 5/508.
158 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Ahmed b. Hanbel, 4/21-22.
159 Vâkıdî, Megâzî, 3/969, İbn Sa'd, 5/508, Ahmed b. Hanbel, 4/22.
160 İbn Sa'd, 5/509, Ahmed b. Hanbel, 4/218.

Bakara sûresini okuyordum.

'Yâ Rasûlallah! Kur'ân hâfızamdan çıkıp gidiyor!?' dedim.

Resûlullah elini göğsümün üzerine koydu ve:

'Ey şeytan! Osman'ın göğsünden çık!' buyurdu.

Bundan sonra, ezberlemek istediğim hiçbir şeyi unutmadım.[161]

'Yâ Rasûlallah! Şeytan benimle namazım ve kıraatım arasına gerilip namaz ve kıraatımı karıştırıyor!?' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

O, Hınzib diye anılan bir şeytandır!

Onu sezince, hemen 'Euzubillâhimineşşeytânirracîm' diyerek ondan Allah'a sığın! Sol tarafına da üç kere tükür!' buyurdu.

Ben bunu yapınca, Allah onu benden def'edip giderdi."[162]

Osman b. Ebi'l-Âs, Müslüman olduğundan beri bedeninde duyduğu[163] ve şiddetinden öleceğini sandığı hastalık ve ağrıdan şikâyetlendiği zaman,[164] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bedeninde rahatsızlık duyduğun yerin üzerine elini koy, sür![165]

Elini oraya üç kere sürerken, 'Bismillah!' de![166]

Oraya elini yedi kere daha sür ve her sürüşte[167] 'Euzu bi izzetillâhi[168] [Müslim'e göre; Euzü billahi] ve kudretihî min şerri mâ ecidü[169] ve ehâziru'[170] (=Duyduğum ve sakındığım şeyin şerrinden Allah'a ve O'nun izzet ve kudretine sığınırım)' de!" buyurdu.[171]

Osman b. Ebi'l-Âs:

"Ben bunu yapınca, Allah bende olan rahatsızlığı hemen geçirdi ve giderdi. Bunu ev halkıma ve başkalarına da emir ve tavsiye etmekten geri durmadım" demiştir.[172]

---

161 Ebu Nuaym, Delâil, 2/466, Beyhakî, Delâil, 5/307-308, İbn Kayyım, 3/33, Heysemî, 9/3, Kastallânî, Mevâhib, 1/308.
162 Ahmed b. Hanbel, 4/216, Müslim, 4/1728-1729, Beyhakî, Delâil, 5/307, İbn Kayyım, 3/33.
163 Müslim, 4/1728.
164 Ahmed b. Hanbel, 4/21.
165 Ahmed b. Hanbel, 4/21, 217, Müslim, 4/1728.
166 Müslim, 4/1728.
167 Ahmed b. Hanbel, 4/21, 217.
168 Müslim, 4/1728.
169 Ahmed b. Hanbel, 4/21, 217, Müslim, 4/1728.
170 Müslim, 4/1728.
171 Ahmed b. Hanbel, 4/21, 217, Müslim, 4/1728.
172 Ahmed b. Hanbel, 4/21.

Sakîf Temsilcilerinin Taif'e Dönüşü ve Urve b. Mes'ud'un Borcunun Rabbe Bağışından Ödenişi

İşleri bittiği zaman, Sakîf temsilcileri, yurtlarına dönmek üzere, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılıp yola çıktılar.[173]

Urve b. Mes'ud'un Taifliler tarafından şehit edilişinden sonra, oğlu Ebu Müleyh b. Urve ile kardeşinin oğlu Karib b. Esved, Sakîf temsilcilerinden önce Medine'ye gelip Müslüman olmuşlardı.[174]

Bunlar da, Sakîf temsilcileri ile birlikte Taif'e döndüler. Dönecekleri sırada, Ebu Müleyh:

"Yâ Rasûlallah! Babam öldürüldüğünde, üzerinde ikiyüz miskal altın borç vardı.

Eğer Rabbe'ye (Lât'a) hediye edilmiş bulunan zinet eşyasından bu borcu ödemeyi uygun görürsen, öde!" dedi.[175]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Olur!" buyurdu.

Karib b. Esved de:

"Yâ Rasûlallah! Benim babam Esved b. Mes'ud da, Urve'nin borcu gibi borç bıraktı.[176] Onun borcunu da put mallarından ödesen?" dedi.[177]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Esved kâfir ve müşrik olarak ölmüştür!" buyurdu.

Karib:

"Onun bana olan yakınlığı dolayısıyla borcu da bana düşer, benden istenilir" dedi.[178]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O halde, onun borcunu da ödeyeyim" buyurdu.[179]

Ebu Süfyan b. Harb'e, Urve b. Mes'ud ile Esved b. Mes'ud'un borçlarını put mallarından ödemesini emretti.[180]

---

173 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Taberî, Târîh, 3/141.
174 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186-187, Vâkıdî, Megâzî, 3/962, İbn Sa'd, 5/504.
175 Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Sa'd, 5/505.
176 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Sa'd, 5/505.
177 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187, İbn Sa'd, 5/505.
178 İbn İshak, 4/187, Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Sa'd, 5/505.
179 Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Sa'd, 5/505.
180 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187.

Abdi Yâlil'in Temsilci Arkadaşlarına Direktifleri ve Temsilcilerin Sakîfler Tarafından Karşılanmaları

Sakîf temsilcileri Sakîflere yaklaştıkları zaman, Abdi Yâlil, arkadaşlarına:

"Ben Sakîfleri halkın en iyi bileni ve tanıyanıyımdır.

Siz olan bitenleri onlardan gizli tutun. Kendilerini savaş ve çarpışma ile korkutun.

Muhammed'in bizden büyük ve ağır gördüğümüz birtakım şeyler istediğini, fakat bizim onları kabule yanaşmadığımızı; zinayı, içkiyi kendimize yasaklamamızı, mallarımızın faizinden vazgeçmemizi, Rabbe'yi yıkmamızı... bizden istediğini haber verin" dedi.[181]

Sakîfler, temsilcilerini karşıladılar.

Temsilciler, Sakîfleri görünce, elbiselerine büründüler. Hayırlı bir haberle dönmemişler gibi üzüntülü ve kaygılı göründüler.

Sakîfler temsilcilerinin yüzlerindeki üzüntü ve kaygıyı gördükleri zaman, içlerinden biri:

"Temsilcileriniz, size herhalde hayırlı bir haber getirmemiş!" dedi.

Temsilcilerin Taif'e girince ilk işleri, öteden beri yaptıkları gibi, Rabbe'nin (Lât'ın) yanına uğramak, onu ziyaret etmek, sonra da ailelerinin yanına dönmek oldu.

Sakîfler:

"Bunlar ne bir muahede, ne de bir görüşme yapamamışa benziyorlar!?" diyerek söylendiler.

İçlerinden bir topluluk, temsilcilerin yanlarına gidip, onlara:

"Sizler nelerle döndünüz?" diye sordular.

Temsilciler, Peygamberimiz Aleyhisselamın aleyhinde konuşmak gerekirse buna izin verilmesini istemişler, Peygamberimiz Aleyhisselam da buna izin vermişti.

Temsilciler, Sakîflere:

"Biz, sizin yanınıza; kaskatı, işini dilediği gibi tutan, kılıçla herkese üstün gelen, Arapları ve sair halkı kendisine boyun eğdiren, Benî Asfarlar ve sair halklar kaleleri içinde bulunmalarına rağmen ister istemez ya da kılıç korkusuyla kendisinden titreşen... bir adamın yanından geliyoruz!

O, bize çok büyük, ağır ve çetin işler teklif etti. Biz de hepsini reddettik.

---

181 Vâkıdî, Megâzî, 3/969.

Zinayı, içkiyi ve faizi bize yasakladığı gibi, Rabbe'yi yıkmamızı da emretti!" dediler.

Sakîfler:

"Biz bunu hiçbir zaman kabul etmez ve yapmayız!" dediler.

Temsilciler:

"Andolsun ki, biz de bunları çok ağır ve zor bulduk. Kendisinin bize karşı insaflı davranmayacağını sanıyoruz!

Hemen silahlarınızı, kalenizi onarın! Kalenizin üzerine büyük-küçük mancınıklarınızı dikin! Kalenizin içine de bir veya iki yıllık yiyeceğinizi sokun! İki yıldan fazla kuşatılmazsınız! Kalenizin arkasından da hendek kazın!

Bunları yapmakta acele edin! Çünkü, o işini muhakkak gerçekleştirir. Kendisine hiç güvenemeyiz" dediler.

Bunun üzerine Sakîfler, bir veya iki günü savaşma arzusu içinde geçirdiler. Sonra, Yüce Allah kalblerine korku düşürdü.

Temsilcilerine:

"Bizde savaşacak güç yok. Bütün Araplar ona boyun eğmiş bulunuyor. Hemen onun yanına geri dönüp istediğini kabul edin ve kendisiyle barış yapın.[182]

Kendisi bizim üzerimize yürümeden ve askerler göndermeden önce, sizinle onun arasında bir yazı yazın!" dediler.

Temsilciler; Peygamberimiz Aleyhisselamla kararlaştırdıkları şeyleri Sakîflerin ister istemez iyi karşılayacaklarını ve Peygamberimiz Aleyhisselamdan korktuklarını, İslâmiyeti kabule istekli bulunduklarını görünce,[183] güveni korkuya tercih ederek:

"Biz zaten işi onunla karara bağlamışızdır. Kendisi istediğimiz şeyleri bize vermiş, istediğimiz şartları koşmuştur.

Kendisini, insanların Allah'tan en çok korkanı, insanların en iyisi, akraba haklarını en çok gözeteni, insanların en vefâlısı, insanların en doğru sözlüsü ve insanların en merhametlisi olarak bulduk.[184]

Ancak, Rabbe'yi (Lât'ı) yıkmayı bıraktık, onu kendimiz yıkmaktan kaçındık.

'Öyleyse, ben adamlar gönderir, onu yıktırırım' dedi.

Onu artık adamlar gönderip kendisi yıktıracaktır" dediler.[185]

---

182 Vâkıdî, Megâzî, 3/969-970, Beyhakî, Delâil, 5/302-303, İbn Kayyım, 3/32.
183 Vâkıdî, Megâzî, 3/970, Beyhakî, Delâil, 5/302-303, İbn Kayyım, 3/32.
184 Vâkıdî, Megâzî, 3/970, Beyhakî, Delâil, 5/303, İbn Kayyım, 3/32.
185 Vâkıdî, Megâzî, 3/970.

Sakîfler:

“Siz bunu sizden saklamamalı, bizi üzüntülerin en ağırıyla üzmemeli değil miydiniz?” dediler.

Temsilciler ise:

“Biz sizin kalblerinizdeki şeytanlık gururunu Allah’ın gidermesini istemişizdir!” diye cevap verdiler.

Bunun üzerine, Sakîfler Müslüman oldular.[186]

Sakîflerden, kalbinde hâlâ müşriklik sevgisi bulunan çok yaşlı bir adam Rabbe’nin yıkılması sözü edilince:

“Bu, vallahi, onunla bizim aramızda bir doğruluk delilidir: Eğer onun Rabbe’yi yıkmaya gücü yeterse, kendisinin dâvâsında haklı olduğu, hak üzerinde bulunduğu, bizim ise bâtıl, boş üzerinde bulunduğumuz ortaya çıkacaktır!

Eğer Rabbe kendisini savunursa, artık bundan sonra hiçbir şey olmaz!” dedi.

Osman b. Ebi’l-Âs:

“Senin nefsin boş şeyler temenni eder ve seni aldatıp gider!

Rabbe dediğin de nedir ki?! Rabbe, kendisine kim tapıyor, kim tapmıyor, bilebilir mi?!

Bunun gibi, Uzzâ da, kendisine tapanı, tapmayanı bilmezdi. Halid b. Velid tek başına varıp onu yıkmıştı.

Yine bunun gibi, İsâf’ı, Nâile’yi, Hübel’i ve Menat’ı da birer adam gidip yıkmışlardı.

Süâ’ı da bir tek adam gidip yıkmıştı.

Bunlardan hiçbiri kendisini koruyabilmiş midir?” dedi.

Yaşlı Sakafî:

“Rabbe, adlarını andıklarının hiçbirine benzetilemez!” dedi.

Osman b. Ebi’l-Âs:

“Sen, bana görünme! dedi.[187]

---

186 Beyhakî, Delâil, 5/303, İbn Kesîr, Sîre, 4/62, İbn Kayyım, 3/32.
187 Vâkıdî, Megâzî, 3/970-971.

Ebu Süfyan b. Harb ile Muğîre b. Şûbe'nin Lât Putunu Yıkmakla Görevlendirilişi

Sakîf temsilcileri Medine'den ayrıldıktan iki veya üç gün sonra,[188] Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Süfyan b. Harb ile Muğîre b. Şûbe'yi Rabbe putunu yıkmaya gönderdi.[189]

Lât putunu yıkacak olanların Halid b. Velid'in kumandası altında gönderildiği,[190] ve yıkım işine katılanların 19 kişi kadar oldukları da rivayet edilir.[191]

Taif'e yaklaştıkları zaman,[192] Muğîre b. Şûbe, Ebu Süfyan'ı önden göndermek istedi.[193]

"Şehre, Peygamber Aleyhisselamın emri üzere, önce ilerleyip sen gir!" dedi.[194]

Ebu Süfyan, Taif'e önce girmekten kaçındı.[195]

"Kavminin yanına önce sen var!" dedi, kendisi Zi'l Herm'deki mülkünde oturdu kaldı.[196]

Bunun üzerine, Muğîre b. Şûbe, yanında 19 kadar kişi olduğu halde, yatsı vakti[197] Taif'e girdi.[198]

Geceyi geçirdiler.

Sabahleyin Rabbe'nin üzerine çıkacaklar, onu yıkacaklardı.[199]

Muğîre b. Şûbe, kendisiyle birlikte gelen arkadaşlarına:

"Vallahi, bugün sizi Sakîflere güldüreceğim!" dedi ve eline bir kazma, balta aldı.[200] Rabbe'nin üzerine çıktı.

Kendisinin kavmi olan Muattib oğulları, o da Urve b. Mes'ud gibi vurulur, öldürülür korkusuyla silahlanarak, Muğîre b. Şûbe'nin yakınında dikilmiş duruyorlardı.[201]

---

188 Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
189 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/971, Taberî, Târîh, 3/141-142, Beyhakî, Delâil, 5/30, İbn Hazm, Cevâmi, s. 257, İbn Esîr, Kâmil, 2/284, İbn Seyyid, 2/230, Zehebî, Târîh, s. 559.
190 Vâkıdî, Megâzî, 3/971, Zehebî, Târîh, s. 558, İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/32, Diyarbekrî, 2/135.
191 Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
192 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
193 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186.
194 Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Seyyid, 2/230.
195 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186.
196 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Seyyid, 2/230.
197 Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
198 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
199 Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
200 Vâkıdî, Megâzî, 3/971, Zehebî, Târîh, s. 558.
201 İbn İshak, İbn Hişam, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/971, İbn Seyyid, 2/230.

O sırada, Ebu Süfyan da oraya geldi.

Muğîre ona teklifini tekrarlayınca, Ebu Süfyan:

“Hayır! Sen Rabbe’ye benden önce erişeceğini söylemiştin! Yanıbaşımda duran Muattib oğulları benim onu yıkmaya başladığımı görürlerse dururlar mı?” dedi.

Muğîre b. Şûbe:

“Kavmim buraya onları güvenlik maksadıyla sen gelmeden önce koymuşlardır” dedi.[202]

Sakîflerin kadınları gelip yüzlerini açmışlar, erkeklerinin kılıçla çarpışmaksızın Rabbe’yi Müslümanlara teslim ettiklerine yanıyorlar, ağlıyorlardı.[203] Köleler, çocuklar, erkekler, genç kızlar oraya gelmişlerdi.

Herkes, Lât’ın yıkımından çekingen bulunuyordu.[204]

Muğîre b. Şûbe, elindeki balta, kazma ile Lât’a bir darbe indirdiği zaman,[205] Ebu Süfyan:

“Vâh yazık! Âh yazık!” dedi.[206]

Muğîre b. Şûbe titrer gibi yaparak arkasının üzerine yıkılınca,[207] Taif halkı birden çığlık kopardılar,[208] sarsıldılar!

“Allah Muğîre’yi rahmetinden uzak etsin! Rabbe onu öldürdü!” dediler.

Muğîre’nin yıkılıp düştüğünü gördüklerine çok sevindiler.

“Sizlerden ona yaklaşmayı, onu yıkmaya kalkışmayı isteyebilecek, göze alabilecek kim var?!

Vallahi, ona güç yetirilemez![209]

Hayır! Siz Rabbe’nin kendisini koruyamayacağını, savunamayacağını sanıyordunuz!

İşte, vallahi o kendisini korumuş ve savunmuştur!” dediler.

Muğîre, bir müddet o halde kaldıktan sonra,[210] silkinip[211] oturdu ve:

“Ey Sakîf topluluğu! Araplar, ‘Arap kabileleri içinde Sakîflerden daha akıllı bir kabile yoktur!’ derlerdi. Meğer Arap kabileleri içinde sizden daha ahmak bir kabile yokmuş!

---

202 Vâkıdî, Megâzî, 3/971-972.
203 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/972, Taberî, Târîh, 3/142, Beyhakî, Delâil, 5/304, İbn Hazm, Cevâmi, s. 258, İbn Esîr, Kâmil, 2/284, İbn Seyyid, 2/230.
204 Vâkıdî, Megâzî, 3/972, İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/32.
205 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, Vâkıdî, Megâzî, 3/972, Taberî, Târîh, 3/142.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 4/186, İbn Seyyid, 2/230.
207 Vâkıdî, Megâzî, 3/972, İbn Kayyım, 3/32.
208 Vâkıdî, Megâzî, 3/971.
209 İbn Kayyım, 3/32, İbn Kesîr, Sîre, 4/63.
210 Vâkıdî, Megâzî, 3/972.
211 İbn Kayyım, 3/33.

Yazıklar olsun size! Lât ve Uzzâ dediğiniz nedir ki? Rabbe dediğiniz nedir ki? Şu taşlar gibi birer taştırlar.[212] Taştan, kerpiçten ibarettirler.[213] Onlar kendilerine kim tapıyor, kim tapmıyor; bilemezler!

Yazıklar olsun size! Lât hiç işitir mi? Hiç görür mü? Hiçbir yarar veya zarar verir mi?[214]

Gelin! Allah'ın affına ve lutfuna sığının! O'na ibadet edin!" dedi.[215]

Sonra da, yanındakilerle birlikte Rabbe'yi yıkmaya,[216] taşları birer birer yere indirmeye devam ve en sonunda onu yerle bir edince, Sakîfler şaşakaldılar.[217]

Lât'ın kapıcı ve bakıcısı, Sakîflerin Aclân b. Attâb b. Malik oğullarındandı.

Attâb b. Malik b. Ka'b'dan sonra, bu hizmeti oğulları görmekte idi.

Lât'ın bakıcısı:

"Göreceksiniz ki, temeline inilince temel öyle bir kızacaktır ki, o kızgınlıkla onları yerin dibine batıracak, geçirecektir!" diyordu.[218]

Muğîre b. Şûbe, bunu işitince,[219] Halid b. Velid'e:

"Beni bırak da, şunun temelini de kazayım bakayım?!" dedi.[220]

Temelini kazmaya başlayıp, adam boyunun yarısına kadar kazdı. Kabkab'ın deposuna vardılar. Orada bulunan zinet eşyasını ve elbiseleri soyup çıkardılar. Koku, altın ve gümüşü de aldılar.[221]

Kabkab; Lât'ın içinde bulunduğu yerin adı idi.[222]

Lât'ın malları biraraya toplanınca, Muğîre b. Şûbe, Ebu Süfyan'a:

"Resûlullah Aleyhisselam, bu maldan, Urve b. Mes'ud ile Esved b. Mes'ud'un borçlarını ödemeyi sana emretmişti" dedi.

Onların borçlarını bu mallardan ödediler.[223]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Rabbe'nin bulunduğu yere, Taif Mescidinin yapılmasını Osman b. Ebi'l-Âs'a emretti ve bu emir de yerine getirildi.[224]

---

212 Vâkıdî, Megâzî, 3/972, .
213 İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/33.
214 Vâkıdî, Megâzî, 3/972.
215 İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/33.
216 Vâkıdî, Megâzî, 3/972.
217 İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/33.
218 Vâkıdî, Megâzî, 3/972, .
219 Vâkıdî, Megâzî, 3/972, İbn Kayyım, 3/33.
220 İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/33.
221 Vâkıdî, Megâzî, 3/972.
222 İbn Esîr, Nihâye, 3/341.
223 İbn İshak, İbn Hişam, 4/187.
224 Ebu Dâvud, 1/123, İbn Kayyım, 3/33.

Lât yıkım birliği görevlerini yapıp Medine'ye döndükleri gün, Peygamberimiz Aleyhisselam, Lât'ın kalan mallarını da Müslümanlar arasında bölüştürdü.

Dinini aziz ve üstün kıldığı, kendisine yardım ettiği için de, Yüce Allah'a hamd ü senada bulundu.[225]

Ebu Âmir Fâsık'ın Taif'ten Şam'a Kaçışı ve Akıbeti

Peygamberimiz Aleyhisselamın Medine'ye hicret ettiği sırada, Medine'de Dubay'a oğullarından Ebu Âmir Rahib Abdi Amr b. Sayfî diye anılan bir adam bulunuyordu.[226]

Kendisi, Cahiliye devrinde Allah adamlığına, ruhbanlığa özenir, ruhban elbisesi giyerdi.

Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl de, Ebu Âmir Fâsık'ın halasının oğlu idi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın peygamber olarak gönderilişi Ebu Âmir'i kıskandırmış, çileden çıkarmıştı.[227]

Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'ye gelince, Ebu Âmir kendisine uyan bazı adamlarla birlikte kalkıp Mekke'ye gitti. Peygamberimiz Aleyhisselam ona Fâsık adını taktı.[228] Hendek savaşlarında da müşriklerin yanında Peygamberimiz Aleyhisselama karşı savaştı.[229] Mekke fethedilince Taif'e, Taiflilerin Müslüman olduklarını görünce de Şam'a kaçtı ve gurbette yalnız başına öldü gitti.[230]

225 İbn Kesîr, Sîre, 4/63, İbn Kayyım, 3/33, Diyarbekrî, 2/137-138.
226 İbn İshak, İbn Hişam, 3/71.
227 İbn Sa'd, 3/540-541.
228 İbn İshak, İbn Hişam, 3/71.
229 Vâkıdî, Megâzî, 2/441.
230 Ebu Nuaym, Delâil, 1/81, İbn Kayyım, 3/12.

Yedinci Bölüm

İSLÂMİYET ARABİSTAN'DA YAYILIYOR

İSLÂMİYET ARABİSTAN'DA YAYILIYOR

Benî Fezâre Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Benî Fezârelerin Kimlikleri ve Konak Yerleri

Benî Fezârelerin soyları; Benî Fezâre b. Zubyân, b. Reis, b. Gatafan, b. Sa'd, b. Gays, b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan'dır.[1]

Benî Fezârelerin konak yerleri de Necd ve Vâdi'l-kurâ idi.[2]

Benî Fezâre temsilcileri Hicretin 9. yılında Ramazan ayında Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'ten dönüşünden sonra, içlerinde Hârice b. Hısn, Hürr b. Kays b. Hısn'ın da bulunduğu ondan fazla kişilik bir kâfile halinde arık develer üzerinde Medine'ye geldiler ve Müslüman olduklarını söylediler.[3]

Remle binti Hâris'in konağına indirilip ağırlandılar.[4]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara yurtlarının durumunu sordu.

İçlerinden birisi:

"Yâ Rasûlallah! Ülkemiz kuraklık yılına rastladı, hayvanlarımız kırıldı, kıtlık her tarafımızı sardı. Çoluk-çocuklarımız aç kaldı. Bizim için Rabbine dua et.[5] Bizim için Rabbin katında sen şefaatçi ol. Senin katında da bizim için Rabbin şefaatçi olsun" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

1 İbn Hazm, Cemhere, s. 255.
2 Kalkaşandî, s. 392.
3 İbn Sa'd, 1/297, İbn Cevzî, 2/749, İbn Seyyid, 2/249, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88, İbn Kayyım, 3/55.
4 İbn Seyyid, 2/249, İbn Kayyım, 3/55.
5 İbn Sa'd, 1/297, İbn Cevzî, 2/749, İbn Seyyid, 2/245, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88, İbn Kayyım, 3/55.

"Sübhânallah! Bu sözünden dolayı sana yazıklar olsun! İzni olmadan Rabbimizin katında ben mi şefaatçi olacağım? İzni olmadan Rabbimizin katında kim şefaat edebilir? O Rabbimizin ki, kendisinden başka ilah yoktur. O, en yüce ve en büyüktür. O'nun kürsiyy-i ilmi gökleri ve yeri kucaklamıştır. Hiç şüphesiz, Yüce Allah sizin kuraklıktan sıkılıp ferahlığa kavuşmanız için gülüp duruyordur. Yağmurunuz yaklaşmıştır!" buyurdu.

Çöl Arabı:

"Yâ Rasûlallah! Yüce Rabbimiz bize güler mi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet!" buyurunca, çöl Arabı:

"Rabden gülmeyi yok etmememiz daha iyidir" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun bu sözüne güldü.[6]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Fezâreler İçin Yağmur Duası Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam minbere çıktı ve:

"Ey Allah'ım! Ülkelerini ve hayvanlarını sula! Rahmetini yay! Ölmüş beldeleri dirilt!

Ey Allah'ım! Sen bizi kıtlıktan kurtarıcı, güzel ve iyi sonuçlu, her yanı kaplayıcı, bol, iri damlalı, hiç zarar vermeyen, yararlı, sağnaklı bir yağmurla acele olarak sula!

Ey Allah'ım! Sen bizi rahmet olan su ile sula!

Azab olan, yıkan, batıran, yok eden su ile sulama!

Ey Allah'ım! Sen bizi yağmurla sula! Düşmanlara karşı bize yardım et!" diye dua etti.[7]

Altı gün, gökyüzü yağmurdan görünmez oldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam minbere çıkıp:

"Ey Allah'ım! Üzerimize değil, çevrelerimize, tepelere, vadi içlerine, ağaçlık, ormanlık yerlere yağdır!" diyerek dua edince, bulutlar Medine'nin üzerinden elbise sıyrılıp çıkarılıp dürülür gibi çıkarıldı.[8]

---

6 İbn Seyyid, 2/249, İbn Kayyım, 3/55, Kastallânî, Mevâhib, 1/319-320, Halebî, 3/267-268, Zürkânî, 4/53.

7 İbn Sa'd, 1/297, İbn Cevzî, 2/749-750, İbn Seyyid, 2/249-250, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88, İbn Kayyım, 3/55-56, Kastallânî, Mevâhib, 1/320, Halebî, 3/267-268, Zürkânî, 4/54.

8 İbn Sa'd, 1/297, İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/250, İbn Kesîr, Bidâye, 5/88, Halebî, 3/269, Zürkânî, 4/54.

Fezâre temsilcilerinin en genci olan Hürr b. Kays, Uyeyne b. Hısn'ın kardeşinin oğlu olup,[9] diyânet ve fazilet sahibi,[10] salih bir gençti. Ehl-i Kur'ân arasında idi.[11] Kendisi; Musa Aleyhisselamla Hızır Aleyhisselam arasında geçtiği bilinen ve Kur'ân-ı Kerîm'de temas buyurulan yoldaşlık hadisesindeki Musa Aleyhisselamın Musa adındaki bir adam olduğunu iddia eden Nevfelü'l-Bikâlî'nin görüşünü benimseyip Hz. Abbas'la tartışmaya girişecek kadar bilgili idi.

Günümüzde de bu husustaki yanlış görüşü bir konferansında savunanlar bize meslek öğretmenleri tarafından haber verilmiş ve görüşümüz sorulmuş olduğundan, o sırada yazmakta bulunduğumuz Hürr b. Kays bahsi münasebetiyle Kütüb-ü Sitte'den bazılarında yer alan hadis-i şerifin hem meâlini, hem bulunduğu cilt ve sahifeleri göstermiştik. (Bkz. İslâm Tarihi: Hz. Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet, c. 9/16, s. 337-346).

Benî Ukayllardan Bazı Kişiler ve Temsilciler Gelişi

Benî Ukaylların Kimlikleri ve Yurtları

Benî Ukayl b. Ka'b, b. Rebia, b. Âmir, b. Sa'saatü'l-Adnanîlerin[12] oymaklarından en önemlileri:

1. Benî Ubâde b. Ukayl,
2. Benî Müntefık b. Âmir b. Ukayl,
3. Benî Hafâce b. Amr b. Ukayl oymaklarıdır.[13]

Benî Ukaylların yurtları Bahreyn olup, orada birçok Arap kabileleriyle birlikte otururlardı. Orada oturan kabilelerin en büyüğü Benî Ukayllarla Benî Tağlîbler ve Benî Süleymlerdi.

Çokluk ve güçlülük bakımından Benî Tağlîbler hepsine hâkim durumda idi.

Sonradan, Benî Ukayllarla Benî Tağlîbler birleşerek Benî Süleymleri Bahreyn'den sürüp çıkardılar.

Benî Ukayllarla Benî Tağlîbler, aralarında anlaşmazlığa düşünce de, Benî Tağlîbler Benî Ukaylları Bahreyn'den çıkarıp Irak'a doğru sürmüşlerdir.[14]

---

9 İbn Abdilberr, 3/1250, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/471.
10 İbn Abdilberr, 3/1250.
11 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/331.
12 Kalkaşandî, s. 366.
13 İbn Hazm, Cemhere, s. 469.
14 Kalkaşandî, s. 366.

Benî Ukayllardan Medine'ye Kimler ve Ne Zaman Gelmeye Başladılar?

Peygamberimiz Aleyhisselam; Mekke'yi fethettikten ve Hicretin 9. yılında Tebük'ten döndükten ve Sakîfler Müslüman olduktan sonra Medine'ye her taraftan Arap kabilelerinin heyetleri gelmeye başladığı sıralarda,[15] Benî Ukayllardan Ebu Harb b. Huveylid b. Âmir b. Ukayl da, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona Kur'ân-ı Kerîm okudu ve İslâmiyeti anlattı.

Ebu Harb:

"Vallahi, sen ya Allah'a, ya da Allah'a kavuşana kavuşmuşsundur! Sen öyle sözler söylüyorsun ki, doğrusu, biz onun gibi güzelini işitmemişizdir. Fakat, senin beni davet ettiğin şeyler üzerinde bulunduğun din hakkında ok falımı bir çekeyim bakayım!" dedi.

Fal okunu çekti, küfür oku çıktı!

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"İşte, çıkanı gördün ya!" dedikten sonra, kardeşi İkâl b. Huveylid'in yanına döndü ve ona:

"Hayrı az olasıca! Sen de Muhammed b. Abdullah'ın yanına varsaydın, kendisi seni de İslâm dinine davet etseydi, sana Kur'ân okusaydı, olmaz mıydı? Eğer ben Müslüman olsaydım, bana Akik'i vermiş gitmişti!" dedi.

İkâl:

"Vallahi Muhammed'in sana ayırıp vereceğinden, ben daha çok ayırabilirim!" dedikten sonra, atına binip Akik'in alt tarafını mızrağıyla çizerek aldı. Oranın içinde kaynak suyu bulunuyordu.

İkâl, Husayn b. Muallâ ve Zü'l-Cevşen'in Müslüman Oluşları

İkâl, bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi. Peygamberimiz Aleyhisselam Müslüman olmasını ona teklif etti ve:

"Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadet eder misin?" diye sordu.

İkâl:

"Ben, Hübeyre b. Nüfâda b. Muâviye b. Ubâde b. Ukayl'ın Karneyleban Günü ne güzel süvari olduğuna şehadet ederim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

15 İbn İshak, İbn Hişam, 4/205, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Haldun, Târîh, c.2, ks. 2, s. 51.

“Muhammed’in Resûlullah olduğuna şehadet eder misin?” diye tekrar sordu.

İkâl:

“Halis olanın köpük altında bulunduğuna şehadet ederim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, üçüncü kez:

“Muhammed’in Resûlullah olduğuna şehadet eder misin?” diye sorunca, İkâl şehadet getirip Müslüman oldu.

Husayn b. Muallâ b. Rebia b. Ukayl ile Zü’l-Cevşenü’d-Dıbâbiyyi’l-Âmirî de, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek Müslüman oldular.[16]

Zü’l-Cevşen iyi bir şair idi, ismi Şurahbil idi.[17] Kendisi Bedir savaşından sonra müşrik olarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip bir at hediye etmek istemiş, Peygamberimiz Aleyhisselam onun hediyesini kabule yanaşmamıştı. Kendisine:

“Ey Zü’l-Cevşen! Şu işe, İslâmiyete ilk girenlerden olman sana gerekmez miydi?!” diye sormuş, Zü’l-Cevşen:

“Hayır!” demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Seni buna girmekten alıkoyan nedir?” diye sorunca, Zü’l-Cevşen:

“Gördüm ki, kavmin seni yalanladı. Sana olanca işkenceyi yaptı. Seni Mekke’den çıkardı ve seninle savaştı.

Senin onlara ne yapacağına bakacağım! Eğer sen onlara galebe çalarsan sana iman edecek ve tâbi olacağım. Eğer onlar sana galebe çalarlarsa sana tâbi olmayacağım!” demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onların Bedir’de nasıl vurulup yere serildikleri haberi sana erişmedi mi?” diye sormuş, Zü’l-Cevşen:

“Erişti!” demişti.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Bu, senin için, doğru yolu göstermeye yeterdi!” buyurmuş,[19] Zü’l-Cevşen:

“Kâbe’ye ve bakanlarına da galebe çalarsan?” demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

16 İbn Sa’d, 1/302-303.
17 İbn Abdilberr, 2/468, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/171.
18 İbn Sa’d, 6/47-48, Ahmed b. Hanbel, 4/67-68 .
19 Ahmed b. Hanbel, 4/68, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/171.

"Eğer yaşarsan bunu da görürsün!" buyurduktan sonra, "Ey Bilal! Adamın heybesini al! Medine hurmasından ona azık koy!" demiş, Zü'l-Cevşen dönüp yurduna giderken de:

"O, Benî Âmirlerin iyi süvarilerindendir!" buyurmuştu.

Zü'l-Cevşen der ki:

"Vallahi, ev halkımla birlikte çukur yurdumuzda bulunduğumuz sırada bir binitli çıkageldi.[20]

Ona:

'Nereden geliyorsun?' diye sormuştum.

'Mekke'den!' demişti.

'Ne haber var?[21] Halk ne yapıyor?' diye sormuştum.

'Vallahi Muhammed Kâbe'ye ve bakıcılarına galebe çalmış bulunuyor!'[22] deyince:

'Anam beni yitirsin! Keşke o zaman Müslüman olsaydım, muhakkak, Hîre'yi ister, kendime ayırttırır ve bağışlattırırdım!' demiştim."[23]

Benî Ukayl Hey'etinin Gelip Müslüman Oluşu

Benî Ukayl b. Ka'blardan:

1. Rebi' b. Muaviye,
2. Mutarrif b. Abdullah,
3. Enes b. Kays, b. Müntefık, b. Âmir, b. Ukayl da gelip Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ettiler, Müslüman oldular.

Bunlar, kavimlerinden, geridekiler adına da bey'atta bulundular.

Peygamberimiz Aleyhisselam bunlara Benî Ukaylların suları ve hurma bahçeleri bulunan Akik arazisini verdi. Onlar için bu hususta kırmızı bir deri üzerine yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in Rebi', Mutarrif ve Enes'e verdiği yazıdır:

Namaz kıldıkları, zekât verdikleri, söz dinledikleri ve itaat ettikleri müddetçe onlara Akik'i vermiştir.

Bununla, onlara bir Müslümanın hakkı verilmiş değildir."

Bu yazı, Mutarrif'in elinde kaldı.[24]

---

20 İbn Sa'd, 6/48, Ahmed b. Hanbel, 4/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/171.
21 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/171.
22 İbn Sa'd, 6/48, Ahmed b. Hanbel, 4/68.
23 İbn Sa'd, 6/68, Ahmed b. Hanbel, 4/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/171.
24 İbn Sa'd, 1/301-302, İbn Kesîr, Bidâye, 5/90.

Lakît b. Âmir'le Nehîk b. Âmir'in Müslüman Oluşu

Ebu Rezîn Lakît b. Âmir, b. Müntefık, b. Âmir, b. Ukayl ile arkadaşı Nehîk b. Asım, b. Malik, b. Müntefık da temsilci olarak Medine'ye gelmişlerdi.

Bunlar, sabah namazından sonra Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştular.

O sırada Peygamberimiz Aleyhisselam Kıyâmet, öldükten sonra dirilme, Cennet ve Cehennem... gibi birçok konularda Müslümanları uyarıcı açıklamalar yapmakta idi.

Ebu Rezîn Lakît:

"Yâ Rasûlallah! Sana hangi şey üzerine bey'at edeyim?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam elini uzattı ve:

"Namaz kılmak, zekât vermek, müşriklerden ayrılmak, Allah'a hiçbir şeyi eş ortak koşmamak üzere bey'at et!" buyurdu.[25]

Ebu Rezîn Lakît b. Âmir, kavmi adına da Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at etti.[26]

Lakît:

"Yâ Rasûlallah! Allah ölüleri nasıl diriltir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Senin yerlerinden kuraklığa uğramış bir yere vardığın, sonra da oraya bolca sulandığı ve otlandığı bir sırada uğradığın oldu mu?" diye sordu.

Lakît:

"Evet! Oldu!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İşte, ölülerin diriltilmesi de böyledir" buyurdu.

Lakît:

"Yâ Rasûlallah! İman nedir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, kendisinin bir olup şeriki olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet etmen, Allah ve Resûlü sana herşeyden daha sevgili olmak, ateşte yanman Allah'a şerik koşmandan sana daha sevgili gelmek, hoşlanmadığından ancak Yüce Allah için hoşlanmaman! İşte böyle olduğun zamandır ki, çok

25 Ahmed b. Hanbel, 4/13-14, İbn Abdi Rabbih, 1/136-137, İbn Kesîr, Sîre, 4/156-159, İbn Kayyım, 3/64-65.

26 İbn Sa'd, 1/302.

sıcak bir günde su damlalarının susamışın boğazından girdiği gibi, iman da senin kalbine girer!” buyurdu.

Lakît:

“Yâ Rasûlallah! Ben mü’min olduğumu nasıl bilirim?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Şu ümmetimden bir kul, bir iyilik işler, onun iyilik olduğunu bilir, Yüce Allah da o kulunu bu iyiliğinden dolayı hayırla mükâfatlandırırsa; bir kul bir günahı işlemez, onun günah olduğunu bilir, Yüce Allah’tan yarlıganmak diler ve kendisini Allah’tan başkasının yarlıgamayacağını, ancak Allah’ın yarlıgayacağını bilirse, işte o kul mü’mindir” buyurdu.

Lakît:

“Yâ Rasûlallah! Yüce Rabbimiz, göklerle yeri yaratmadan önce nerede bulunuyordu?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ne üzerinde hava, ne altında hava bulunmayan Amâ’da idi.

Sonra, su üzerinde Arşını yarattı” buyurdu.[27]

Lakît:

“Yâ Rasûlallah! Senin yanında gayb ilimlerinden bir şeyler var mı?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, güldü ve:

“Senin Yüce Rabbin, gayb haberlerinden beş şeyin anahtarlarını esirgedi, hiç kimseye vermedi. Onları, Allah’tan başka kimse bilemez!” buyurdu ve elini beş parmağına işaret etti.

Lakît:

“Nedir onlar?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“1. Ne zaman öleceğini bilme ilmidir ki, hiçbiriniz onu bilemezsiniz.

2. Meni ilmidir ki, dölyatağında bulunduğu zaman onun ne olacağını Allah bilir, siz bilemezsiniz.

3. Yarın ne olacağını bilme ilmidir ki, sen ne tadacaksın bilemezsin.

4. Yağmurun yağacağı gün ilmidir ki, üzerinize kuraklık ve kıtlık çöker de, Allah güler. Bilinir ki, yağmurunuz, yardım olunmanız çok yaklaşmıştır” buyurdu.

Lakît:

---

27 Ahmed b. Hanbel, 4/11-12.

"Rabden gülmeyi yok etmeyelim daha iyi!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"5. Bir de Kıyamet günü ilmidir" buyurdu.[28]

Peygamberimiz Aleyhisselam, en-Nazîm adıyla anılan suyu Lakît'a verdi.[29]

Benî Mürre Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 9. yılında Ramazan ayında Tebük'ten Medine'ye döndükten sonra, Benî Mürrelerin 13 kişilik temsilcileri, başlarında Hâris b. Avf olduğu halde Medine'ye geldiler ve:

"Yâ Rasûlallah! Biz senin kavminden ve aşiretindeniz, biz Benî Lüeyy b. Gâliblerdeniz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülümsedi ve Hâris b. Avf'a:

"Ev halkını nerede bıraktın?" diye sordu.

Hâris b. Avf:

"Selah'ta!" dedi.[30]

Selah; Hayber'in alt tarafında bir yer ve Benî Kilablara ait bir sudur.[31]

Hâris b. Avf, daha önce Medine'ye gelip Müslüman olmuş ve Benî Mürreleri İslâmiyete davet etmek üzere bir Ensârî ile birlikte onlara gönderilmişti.

Benî Mürreler Ensârîyi şehit etmişler, Hâris b. Avf'ın onu korumaya gücü yetmemişti.[32]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Mürre temsilcilerine:

"Yurdunuz nasıldır?" diye sordu.

Hâris b. Avf:

"Vallahi, biz kuraklığa ve kıtlığa uğradık.[33]

Mallarımızın (hayvanlarımızın) soluyacak nefesleri kalmadı.[34]

Bizim için Allah'a dua et!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

28 Ahmed b. Hanbel, 4/13, İbn Abdi Rabbih, 1/136, İbn Kesîr, Sîre, 4/157, İbn Kayyım, 3/64.
29 İbn Sa'd, 1/302.
30 İbn Sa'd, 1/297-298, İbn Seyyid, 2/252-253, İbn Kayyım, 3/58.
31 Yâkût, 3/233.
32 İbn Abdilberr, 1/296-297, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/409-410.
33 İbn Sa'd, 1/298, İbn Seyyid, 2/252-253, İbn Kayyım, 3/58.
34 İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/58.

"Ey Allah'ım! Onları yağmurunla sula!" diyerek dua etti.[35]

Benî Mürre temsilcileri, Medine'de birkaç gün oturduktan sonra, yurtlarına dönüp gitmek istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamla vedalaşmaya geldiler.[36]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hâris b. Avf'ı Benî Mürrelere vali tayin etti.[37]

Temsilcilere bahşişlerini vermesi için, Bilal-i Habeşî'ye emretti.

O da, temsilcilerden her birine bahşiş olarak onar ukiyye, Hâris b. Avf'a da oniki ukiyye gümüş verdi.

Benî Mürre temsilcileri, yurtlarına döndükleri zaman, yağmur yağmış buldular.[38]

"Yağmurunuz ne zaman yağdı?" diye sorduklarında, Peygamberimiz Aleyhisselamın dua ettiği gün yağmurun yağmış olduğunu öğrendiler.[39]

Bundan sonra, Benî Mürrelerin yurtlarında ot ve su bolluğu oldu.[40]

Benî Dâr Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Dârların Kimlikleri ve Yurtları

Benî Dârlar, Kahtan'ın soyundan gelen Lahm kabilesinden idiler.[41]

Dâr; Hâni' b. Habib b. Numâre b. Lahm'ın oğludur.[42]

Lahm'dan, başlıca şu oymaklar türemiştir:

1. Benî Dâr b. Hâni', b. Habib, b. Numâre, b. Lahm,
2. Benî Nadr b. Rebia, b. Amr, b. Hâris, b. Mes'ud, b. Malik, b. Amem, b. Numâre, b. Lahm,
3. Benî Râşide, b. Ezebb, b. Cezîle, b. Lahm,
4. Benî Hades, b. Üreyş, b. Cezîle, b. Lahm,
5. Benî Zu'r b. Hucr, b. Cezîle, b. Lahm.[43]

35 Halebî, 3/274, İbn Kayyım, 3/58.
36 İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/58.
37 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/410.
38 İbn Sa'd, 1/298, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, .
39 İbn Sa'd, 1/298, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kesîr, Sîre, 4/172 İbn Kayyım, 3/59.
40 İbn Seyyid, 2/53, İbn Kayyım, 3/59.
41 Taberî, Târîh, 3/139, Kalkaşandî, s. 53.
42 İbn Hazm, Cemhere, s. 422.
43 İbn Hazm, Cemhere, s. 477.

Lahm'ın soyu da şöyledir: Lahm (Malik) b. Adiyy, b. Hâris, b. Mürre, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[44]

Lahmların yurdu; Şam'la Mısır arasındaki ülke idi.[45]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 9. yılında Ramazan ayında Tebük'ten Medine'ye döndükten sonra:[46]

1. Temim b. Evs b. Hârice,
2. Nuaym b. Evs b. Hârice,
3. Yezid b. Kays b. Hârice,
4. Fâke b. Numan b. Cebele,
5. Cebele b. Malik b. Saffâre,
6. Ebu Hind b. Habib,
7. Tayyib b. Habib,
8. Hâni' b. Habib,
9. Uzeyr b. Malik,
10. Mürre b. Malik'ten oluşan on kişilik Benî Dâr heyeti Medine'ye Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek Müslüman oldular. Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, Tayyib'in adını Abdullah'a, Uzeyr'in adını da Abdurrahman'a çevirdi.[47]

Hâni' b. Habib'in Peygamberimiz Aleyhisselama Getirdiği Hediyeler

Hâni' b. Habib, Peygamberimiz Aleyhisselama bir tulum içki ile birkaç at ve altın sırmalı bir elbise hediye etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, hediye edilen atlarla elbiseyi kabul edip elbiseyi Hz. Abbas'a verince, Hz. Abbas:

"Bunu ne yapacağım?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Altınını sök, kadınına zinet ya da geçimlik yap. Atlası da satıp parasını al!" buyurdu.

Hz. Abbas onu Yahudilerden bir adama sekiz bin dirheme sattı.[48]

---

44 İbn Hazm, Cemhere, s. 485.
45 İbn Hazm, Cemhere, s. 424.
46 İbn Sa'd, 1/343.
47 İbn Sa'd, 1/343-344, İbn Asâkîr, 3/354.
48 İbn Sa'd, 1/344, İbn Asâkîr, 3/354.

Benî Dâr Temsilcilerinin İsteklerini Peygamberimiz Aleyhisselama Bildirmeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Dâr temsilcilerine:

“Ne isterseniz isteyiniz!” buyurunca, temsilciler, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzurundan ayrılıp, isteyecekleri şeyi aralarında konuşmak üzere bir yere çekildiler.

Temim ed-Dârî:

“Ben Beytü’l-Makdis ile oraya bağlı yerleri istememizi uygun görürüm” deyince, Ebu Hind:

“Bugün Beytü’l-Makdis Arap olmayanların mülkü değil midir?” diye sordu.

Temim ed-Dârî:

“Evet!” dedi.

Ebu Hind:

“Hal böyle olunca, orası Araplara nasıl mülk olur!” dedi.

Temim ed-Dârî:

“Öyle ise Beyt-i Cebrun’u ve oraya bağlı yerleri isteyelim” dedi.

Ebu Hind:

“Bu da pek büyük! Pek büyük istek!” dedi.

Temim ed-Dârî:

“Pekâlâ! Sen ne istememizi uygun görüyorsun?” diye sordu.

Ebu Hind:

“Ben öyle bir köy istemeyi uygun görürüm ki, orada kaleler yapalım ve İbrahim Aleyhisselamdan kalan şeyleri orada bulunduralım” deyince, Temim ed-Dârî:

“Sen çok yerinde ve uygun bir görüş ileri sürdün!” dedi.

Hemen Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna çıktılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ey Temim! Önce sen mi üzerinde karara vardığınız şeyi bana haber vermek istersin? Yoksa, onu size önce ben mi haber vereyim?” diye sordu.

Temim ed-Dârî:

“Hayır, yâ Rasûlallah! Önce sen haber ver de imanımızı arttıralım!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Temim! Sen bir şey diledin, Ebu Hind ise senin dilediğin şeyin başka türlüsünü diledi. Ebu Hind'in görüşü ne güzel görüştür!" buyurdu.[49]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Dârîlere İstedikleri Köyleri Bağışlayıp Ellerine Ferman Yazısı Vermesi

Temim ed-Dârî, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Bizim civarımızda Rumlara ait iki köy var ki, birine Habra, diğerine Beyt-i Aynun denir.

Eğer Allah sana Şam'ın fethini nasip ederse, bu iki köyü bana hibe et, bağışla!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar senin olsun!" buyurdu.[50]

Temim Dârî:

"Öyleyse, bu hususta bana bir yazı yaz!" dedi.[51]

Peygamberimiz Aleyhisselam bir deri parçası getirtip yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Muhammed Resûlullah'a yeryüzünü verdiği zaman Muhammed Resûlullah'ın Dârîlere Ayn-ı Habrun ile Beyt-i İbrahim arasında bulunanları temelli olarak bağışladığı hakkındaki yazıdır.

Buna, Abbas b. Abdulmuttalib, Cehm b. Kays ve Şurahbil b. Hasene şahittir.

Yazıyı Şurahbil b. Hasene yazdı."

Peygamberimiz Aleyhisselam, yazdırdığı bu yazıyı alıp evine girdi.

Onu bir bez parçasının içine koyarak kıvırdı. Dışından bir kayışla bağlayıp iki kere düğümledi ve:

"Gerçekten, İbrahim'e insanların en yakını, herhalde, zamanında ona tâbi olanlar ile, şu peygamber ve şu iman edenlerdir. Allah bu iman edenlerin yârı ve yardımcısıdır" (Âl-i İmran: 68) mealli âyetleri okuyarak onların yanlarına geldi.[52]

Ferman yazısını onlara verdi.[53]

---

49 İbn Asâkîr, 3/354, Kastallânî, Mevâhib, 1/296, Halebî, 3/236-237, Zürkânî, 3/357-358.
50 Ebu Yusuf, s. 216, İbn Sa'd, 1/344, İbn Asâkîr, 3/354.
51 Ebu Yusuf, s. 216.
52 İbn Asâkîr, 3/354-355, Kastallânî, Mevâhib, 1/296 Halebî, 3/237, Zürkânî, 3/358, 359 .
53 Halebî, 3/237.

Peygamberimiz Aleyhisselam; Habra veya Habrun'u, Beyt-i Aynun'u ve İbrahim Aleyhisselamın mescidini Temim b. Evs ile kardeşi Nuaym b. Evs'e yazılı olarak tahsis etti.[54]

Habra veya Habrun,[55] Beytü'l-Makdis (Kudüs) karyelerinden olup, İbrahim Aleyhisselamın kabri orada bulunmakta ve Halilurrahman diye anılmaktadır.

İbrahim Aleyhisselamın zevcesi Hz. Sâre vefat ettiği zaman, onu gömmek üzere İbrahim Aleyhisselam orayı Safvan isimli bir adamdan elli dirheme satın almıştı.

Vefat ettiği zaman, İbrahim Aleyhisselam da oraya, Hz. Sâre'nin yanına gömülmüştü.

İshak Aleyhisselamın zevcesi de, sonradan İshak Aleyhisselam da, Yakub Aleyhisselam da, Yakub Aleyhisselamın zevcesi İlyâ da oraya gömülmüşlerdir.[56]

Aynun veya Heynun da, Habrâ ve Habrun gibi, Beytü'l-Makdis karyelerindendir.[57]

Dârîler, sonradan yine Medine'ye gelip Peygamberimiz Aleyhisselamdan yeniden bir yazı istediler. Önceki yazıya göre yeniden yazılıp verilen yazıda şöyle buyuruldu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in Temim ed-Dârî ve arkadaşları için verdiği yazıdır:

Ben size Beyt-i Aynun'u, Habrun'u, Mertum'u, Beyt-i İbrahim'i ve içindekilerin hepsini, idareleriyle birlikte, kesin bir bağış olarak veriyorum. Onlara ve onlardan sonra gelenlere temelli teslim ediyorum.

Kim, bu yerlerde onları incitir ve zararlandırırsa, Allah da onu zararlandırır.

Buna, Ebu Bekir b. Ebu Kuhâfe ve Ömer b. Hattab ve Osman b. Affan ve Ali b. Ebu Talib[58] ve Muaviye b. Ebu Süfyan şâhittir ve bunu Muaviye[59] veya Ali b. Ebu Tâlib yazdı."[60]

54 Belâzurî, Ensâb, 1/153.
55 Zürkânî, 3/358.
56 Yâkût, 2/212.
57 Yâkût, 4/180.
58 İbn Asâkîr, 3/355, Yâkût, 2/212, 213, Kastallânî, Mevâhib, 1/296-297, Halebî, 3/237, Zürkânî, 3/359.
59 İbn Asâkîr, 3/355, Kastallânî, Mevâhib, 1/297, Halebî, 3/237, Zürkânî, 3/359.
60 Zürkânî, 3/359.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu hususta yazdırdığı bir yazıda da şöyle buyuruldu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Resûlullah Muhammed tarafından Temim b. Evsü'd-Dârî (İbn Sa'd'a göre Nuaym b. Evsü'd-Dârî) için yazılan yazıdır:

Şam'daki Habra (Ebu Yusuf'a göre: Ceyrun) köyü ile Beyt-i Aynun köyünün tamamı; düzlükleri, dağları, suları, tarlaları, dibinden kaynayan kuyuları ve açılan, genişletilen alanlarıyla birlikte hepsi, ona ve kendisinden sonra da oğul ve torunlarına aittir.

Bu hususta hiç kimse ona karşı ne hak iddia, ne de onlara haksızlık edip mülklerine girecektir.

Her kim onlara haksızlık eder ve onlardan bir şey almaya kalkarsa, Allah'ın,[61] meleklerin ve bütün insanların[62] lâneti onun üzerine olsun!"[63]

Bu yazıyı Ali yazdı."[64]

Dârîlerin temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatına kadar Medine'de oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, vefat edeceği sırada, onlara Hayber'in hurma mahsulünden her yıl geçimlik olarak da yüz vesk (deve yükü) hurma verilmesini vasiyet etti.[65]

Temim ed-Dârî'ye Peygamberimiz Aleyhisselamın ferman yazılarıyla verilmiş olan köyleri Hz. Ebu Bekir halifeliği sırasında teslim etti.[66]

Bu hususta, ayrıca bir yazı da yazdı.[67]

Hz. Ebu Bekir yazdığı yazısında şöyle dedi:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Resûlullahın emîni ve kendisinden sonra yeryüzünde halifesi olan Ebu Bekir tarafından yazılmıştır.

Ceyrun ve Aynun köyleri halkının üzerlerine yürünmesin, tüylerine dokunulmasın.

---

61 Ebu Yusuf, s. 216, İbn Sa'd, 1/267.
62 İbn Sa'd, 1/267, İbn Asâkîr, 3/356.
63 Ebu Yusuf, s. 216, İbn Sa'd, 1/267.
64 İbn Sa'd, 1/267, İbn Asâkîr, 3/356.
65 İbn İshak, İbn Hişam, 3/367-368, Vâkıdî, Megâzî, 2/695, İbn Sa'd, 1/344.
66 İbn Sa'd, 1/344.
67 Ebu Yusuf, s. 216, İbn Sa'd, 1/344.

Söz dinleyen ve Allah'a itaat eden kişi, onlara hiçbir zarar vermemekle kalmayıp, insanlardan bu iki köy halkını zararlandırmaya kalkışan fesatçılardan da onları korusun!" diye yazdı.[68]

Hz. Ebu Bekir, Şam üzerine ordular sevkettiği zaman, başkumandan Ebu Ubeyde b. Cerrah'a yazdığı yazıda da şöyle dedi:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Ebu Bekri's-Sıddîk'tan Ebu Ubeyde b. Cerrah'a,

Sana selamlar olsun.

Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a senden dolayı hamd ederim.

Bundan sonra derim ki:

Allah'a ve ahiret gününe inananları, Dârîlerin köylerine zarar vermekten men et!

Eğer onların halkı köylerinden çıkarılmalarını ve Dârîler de orada ekip dikmeyi isterlerse, eksinler, diksinler!

Köy halkı döndükleri zaman köyleri kendilerinindir ve kendileri oralara herkesten daha lâyık ve müstahaktırlar.

Selam olsun sana!"[69]

Temim ed-Dârî, Hıristiyan rahibi ve Filistin halkının en çok ibadetlisi iken Müslüman oldu.[70]

Geceleri sabahlara kadar namazla, rükû ve secdelerle, Kur'ân-ı Kerîm kıraatıyla ve ağlamakla geçirmeye başladı.[71]

Kur'ân-ı Kerîm'i yedi gecede hatmeder hâfız oldu.[72]

Temim ed-Dârî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamdan işittim:

'Bu iş (İslâmiyet) gecesi gündüzü bulunan her yere muhakkak ulaşacaktır! Allah bu dini sokmadık hiçbir ev, hiçbir çadır bırakmayacaktır! Aziz edilecekleri onunla aziz edecek, zelil edilecekleri onunla zelil edecektir' buyurdu.[73]

Ben, bunun böyle olduğunu, ev halkım içinde gördüm:

Onlardan Müslüman olanlar hayra, izzet ve şerefe kavuştular.

Kâfir olanlar ise zelil oldular: Cizye ödemek zorunda kaldılar!"[74]

---

68 Ebu Yusuf, s. 216.
69 İbn Asâkîr, 3/355, Kastallânî, Mevâhib, 1/297, Zürkânî, 3/359.
70 İbn Hacer, İsâbe, 1/184.
71 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/256.
72 İbn Asâkîr, 3/359.
73 Ahmed b. Hanbel, 4/103, Beyhakî, Sünen, 9/181, Heysemî, 6/14.
74 Ahmed b. Hanbel, 4/103, Heysemî, 6/14.

Kelb Kabilesi Halkından Bazılarının Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Kelblerin Kimlikleri

Benî Kelbler, Kudâa oymaklarından idiler.[75]

Kelb kabilelerinden Benî Kinane b. Bekr, b. Avf, b. Uzre, b. Zeydüllât, b. Nüfeyde, b. Sevre, b. Kelbler büyük bir kabile olup, bunlardan:

Benî Adiyy, Benî Züheyr, Benî Uleym, Benî Cenâb b. Hübel oymakları ve bu oymaklardan da daha başka oymaklar çıkmıştır.[76]

Abd b. Amr ile Âsım'ın Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Hicretin 9. yılında Peygamberimiz Aleyhisselama Arap kabilelerinden heyetler gelmeye başladığı sırada, Kelb kabilesi halkından da Abd b. Amr b. Cebele ile Benî Âmirlerin Rakkâş ailesinden Âsım, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunlara İslâmiyeti arz ve teklif etti ve:

"Ben, o ümmî, sâdık ve pâk olan peygamberimdir ki, beni yalanlayanlara, benden yüz çevirenlere ve bana savaş açanlara yazıklar, hep yazıklar olsun! Hayırlar ve tüm hayırlar da, beni barındıranlara, bana yardım edenlere, bana inanan ve söylediklerimi doğrulayanlara ve benim yanımda savaşanlara olsun!" buyurdu.

Bunun üzerine Abdi Amr ile Âsım:

"Biz sana iman, senin sözünü tasdik ettik ve Müslüman olduk!" dediler.

Abdi Amr, müşriklikten ayrılıp Resûlullahın davetine uyarak Allah'a iman eylediğini dile getiren üç beyitlik bir şiir okudu.[77]

Hârise ile Hamel'in Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Kelb kabilesi halkından Hârise b. Katan ile Hamel b. Sâdâne de, Peygamberimiz Aleyhisselama gelerek Müslüman oldular.[78]

Hârise'nin kardeşi Hısn da, yanlarında idi.[79]

---

75 Kalkaşandî, s. 408.
76 İbn Hazm, Cemhere, s. 456-479.
77 İbn Sa'd, 1/334, İbn Hacer, İsâbe, 2/429.
78 İbn Sa'd, 1/334-335.
79 İbn Abdilberr, 1/309, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/227.

Peygamberimiz Aleyhisselam Hamel b. Sâdâne için bir sancak bağladı.[80]

Hârise b. Katan ile kardeşi Hısn b. Katan için de bir yazı yazdırdı.[81]

Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah’ın Resûlü Muhammed[82] tarafından Katan’ın oğulları Hârise’ye ve Hısn’a, Kelb kabilelerinden Cenab oğulları hakkında yazılan fermandır:

“Her yıl, akarsuların suladığı yerlerin mahsullerinden üşr alınacaktır.[83]

***

“Allah’ın Resûlü Muhammed tarafından Kelb kabilesi toplulukları ve onların müttefikleri ve İslâm’dan başkasından vazgeçenlere, Hârise b. Katnu’l-Uleymî ile gönderilen yazıdır:

Namaz, belli vaktinde kılınacaktır.

Zekât, gereği gibi, gönülden koparak ödenecektir.

Allah’ın akdine bağlı ve ahdine sadık kalınacaktır.

Müslümanlardan, şahit olarak Sa’d b. Ubâde, Abdullah b. Üneys ve Dıhye b. Halifetü’l-Kelbî hazır bulunmuşlardır.

Bu yazıyı Sabit b. Kays b. Şemmas yazdı.”[84]

***

“Bu, Allah’ın Resûlü Muhammed tarafından Dûmetü’l-Cendel halkı ile onların çevresinde oturan Kelb cemaatlerine Hârise b. Katan’la gönderilen yazıdır:

Suyunu yerden alan veya yağmur suyu ile sulanan hurmalıklar bize; yerleşim yerlerindeki hurmalıklar sizedir.

Akarsuların suladığı yerlerin mahsulünden uşr,

Yeraltı (kuyu) sularının suladığı yerlerin mahsulünden yarı uşr vergi ödenecektir.

Ne yaylım hayvanlarınız -zekât için- bir yere toplanacak, ne de zekâtlarınızın kesirleri hesaba katılacaktır.

---

80 İbn Sa’d, 1/335.
81 İbn Abdilberr, 1/309, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 1/427.
82 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 1/427.
83 İbn Abdilberr, 1/309, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 1/427.
84 İbn Abdi Rabbih, 1/135, Zürkânî, 4/172-173.

Namazı belli vakitlerinde kılacak, zekâtı da, gereği gibi, gönülden koparak vereceksiniz!

Siz ne ekip dikmekten men olunacaksınız, ne de eşya, araç, gereçler için sizden uşr alınacaktır.

Bu husustaki anda sadakat göstermek size düşer, sizi öğütlemek, iyiliklere kılavuzlamak, Allah ve Resûlünün himaye taahhüdünü yerine getirmek de bize düşer.

Allah ve Müslümanlardan hazır bulunanlar şahittir."[85]

***

"Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamberin Kelblerden Benî Cenablarla müttefiklerine ve onların yardımcılarına yazısıdır.

Onlar namazı kılacaklar,

Zekâtı verecekler,

Allah'a ve Resûlüne imanda sebat edecekler,

Ahidlerine sadık kalacaklardır.

Yaylımdaki her beş deve için kusursuz bir koyun vereceklerdir.

Erzaklarını taşıyan develer zekâttan muaftır.

Bol ve tatlı su ile ve yağmur suyu ile sulanan arazinin nezareti işinde güvenilir bir kimse vazifelendirilecek, kendilerinin mükellefiyetleri de arttırılmayacaktır.

Sa'd b. Ubâde, Abdullah b. Üneys, Dıhye b. Halifetü'l-Kelbî şâhittirler."[86]

Benî Kilabların Müslüman Oluşu

Benî Kilabların Kimlikleri ve Yurtları

Benî Kilabların Adnan'a kadar olan ataları şöyle sıralanır: Benî Kilab b. Rebia, b. Âmir, b. Sa'saa, b. Muaviye, b. Bekr, b. Hevâzin, b. Mansur, b. İkrime, b. Hasafa, b. Kays, b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[87]

Kilab b. Rebia'nın dokuz oğlu olup,[88] bunlardan:

1. Benî Ebu Bekir b. Kilab,
2. Benî Vaîd b. Ka'b b. Âmir b. Kilâb,

---

85 İbn Sa'd, 1/335, İbn Hacer, İsâbe, 1/268.
86 İbn Sa'd, 1/285-286.
87 İbn Hazm, Cemhere, s. 482.
88 İbn Hazm, Cemhere, s. 282.

3. Benî Amr b. Kilab,
4. Benî Ruas Hâris b. Kilab,
5. Benî Dıbab Muaviye b. Kilab,
6. Benî Cafer b. Kilab... oymakları çıkmıştır.[89]

Benî Kilabların yurtları Medine, Fedek ve Avâlî tarafındaki Dariyye, Küleyb ve Rebeze korulukları iken, sonradan Şam taraflarına geçmişlerdir.[90]

Dahhâk b. Süfyan'ın Benî Kilablara Gönderilişi

Dahhâk b. Süfyan, Benî Kilablardan olup,[91] Medine kırında oturur,[92] Medinelilerden sayılırdı.[93]

Peygamberimiz Aleyhisselam kendisine sancak bağlamıştı.[94]

Kendisi, namlı babayiğitlerdendi. Tek başına yüz süvariye denk tutulurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunduğu zaman kendiliğinden kılıcını sıyırıp Peygamberimiz Aleyhisselamın başucunda dikilirdi.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 9. yılında Muharrem ayında onu Benî Kilablara göndermişti.[96]

Dahhâk b. Süfyan, Benî Kilabların içinde dolaşarak kendilerini Allah'a ve Resûlüne iman ve itaate davet etmiş, Allah'ın Kitabını ve Resûlünün sünnetini anlatıp kendilerinin onlara bağlanmalarını sağlamış, zenginlerinden zekâtlarını toplayıp fakirlerine dağıtmıştı.[97]

Benî Kilab Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Hicretin 9. yılında Dahhâk b. Süfyan'dan sonra Medine'ye Benî Kilablardan onüç kişilik bir heyet geldi.

Kendileri Remle binti Hâris'in konağına indirilip ağırlandılar.

Heyet içinde şair Lebid b. Rebia ile Cebbar b. Selmâ da bulunuyordu.

Ensardan şair Ka'b b. Malik ile Cebbar b. Selmâ arasında dostluk vardı.

---

89 İbn Hazm, s. 469.
90 Kalkaşandî, s. 407.
91 İbn Abdilberr, 2/742, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/47.
92 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/47.
93 İbn Abdilberr, 2/742.
94 İbn Hacer, İsâbe, 2/206.
95 İbn Abdilberr, 2/742, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/47, İbn Hacer, İsâbe, 2/206-207.
96 Vâkıdî, Megâzî, 3/973, İbn Sa'd, 2/160.
97 İbn Sa'd, 1/300, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89.

Ka’b b. Malik, onların geldiklerini işitince yanlarına vardı, kendilerine:

“Safâ geldiniz!” dedi.

Cebbar’a hediye verdi ve ikramda bulundu.

Benî Kilab hey’eti, Ka’b b. Malik’le birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna girdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselama İslâm selamıyla selam verdiler ve:

“Dahhâk b. Süfyan gelip aramızda dolaşarak bizi Allah’a imana davet etti.

Bize Allah’ın Kitabını ve Allah’ın Resûlünün sünnetini anlattı. Bunlara göre hareket etmemizi emretti.

Biz de, Allah’ın ve Resûlünün davet ve emirlerini kabul ettik.

Dahhâk zenginlerimizden zekâtlarını toplayıp fakirlerimize dağıttı” dediler.[98]

Benî Kilab heyeti arasında bulunan Lebid b. Rebia, Arapların en büyük şairlerindendi.[99]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun hakkında:

“Şairlerin söylediği en doğru söz, Lebid’in:

‘Elbette Allah’tan başka herşey bâtıldır, boştur!' sözüdür” buyurmuştur.[100]

Lebid, Müslüman olduktan sonra, şiir söylemeyi bırakmıştır.[101]

Hz. Ömer ona bir gün:

“Ey Ebu Akîl! Şiirlerinden bana bir şeyler okusana!” deyince:

“Allah’ın bana Bakara ve Âl-i İmran sûresini öğretmesinden sonra, ben asla şiir söylemem![102] Allah beni bu Kur’ân’la değiştirdi!” demiştir.[103]

Hz. Ömer, bu sözünden dolayı Lebid’in tahsisatını 2000 dirhemden 2500 dirheme çıkarmıştır.

Muaviye b. Ebu Süfyan halife olunca bu 500 dirhem ilaveyi fazla görüp kısmak istemiş, Lebid’in:

“Ben hemen öleceğim! O zaman tahsisat da, ilavesi de senin olur!” demesi üzerine Muaviye b. Ebu Süfyan tahsisatın ilavesine dokunmamış, gerçekten de Lebid çok kısa bir müddet sonra vefat etmiştir.[104]

Yüce Allah ondan razı olsun!

---

98 İbn Sa’d, 1/300, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89.
99 İbn Abdilberr, 3/1337, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 4/514.
100 Buhâri, Sahîh, 4/236, İbn Abdilberr, 3/1335, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 4/514.
101 İbn Abdilberr, 3/1335, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 4/515.
102 İbn Abdilberr, 3/1337, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 4/516.
103 İbn Sa’d, 6/33.
104 Süheylî, 7/439-440.

Benî Ruas b. Kilablardan Amr b. Malik ile Babasının Müslüman Olmaları ve Kavimlerini Müslümanlığa Davet Etmeleri

Hicretin 9. yılında Benî Kilab temsilcilerinden sonra Benî Ruas b. Kilablardan da[105] Amr b. Malik ile babası Malik b. Kays b. Büceydü'r-Ruâsî, Medine'ye gelip Müslüman oldu.[106]

Amr b. Malik, kavminin yanına dönünce, onları İslâmiyete davet etti. Benî Ruaslar, Amr b. Malik'e:

"Biz, Benî Ukayl b. Ka'blardan kendilerinin öldürdükleri gibi adam öldürüp öcümüzü almadıkça Müslüman olmayız!" dediler.[107]

Benî Ukayl b. Ka'blar ise, Müslüman olmuş bulunuyorlardı.[108]

Benî Ukaylları aramaya çıktılar.

Amr b. Malik de Benî Ruasların yanlarına gitti.

Benî Ukayllara baskın yaptıktan sonra onların ağırbaş hayvanlarını sürüp götürdüler.[109]

Benî Ukayl b. Ka'blardan Rebia b. Müntefık adındaki bir atlı, Benî Ruasların arkalarından yetişti.

Rebia:

"Ben, başlarına miğfer giymiş süvariden başkasına mızrak saplamamaya yemin ettim!" mealinde beyit okuyordu.

Benî Ruaslardan Ebu Nüfey:

"Ey yayalar topluluğu! Siz bugün kurtuldunuz!" dedi.[110]

Rebia b. Müntefık, Benî Ubeyd b. Ruaslardan Muhris b. Abdullah b. Amr'a yetişip yan tarafından mızraklayınca, Muhris atının boynuna sarılakaldı ve:

"Yetişiniz ey Ruas hanedanı!" diyerek yardım diledi.

Rebia b. Müntefık:

"Ruasların süvarileri mi, yoksa halefleri mi yetişecek?![111]

Ruas da ne?

Dağlar mı, yoksa insanlar mı?" dedi.[112]

---

105 İbn Sa'd, 1/300, İbn Abdilberr, 3/1200, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/267, İbn Hacer, İsâbe, 3/13.
106 İbn Sa'd, 1/300, İbn Kesîr, Bidâye, 5/90, İbn Hacer, İsâbe, 3/13.
107 İbn Sa'd, 1/300, İbn Kesîr, Bidâye, 5/90, İbn Hacer, İsâbe, 3/13.
108 İbn Sa'd, 1/301, Ahmed b. Hanbel, 4/13, .
109 İbn Sa'd, 1/301.
110 İbn Sa'd, 1/301, İbn Hacer, İsâbe, 3/13.
111 İbn Sa'd, 1/301.
112 İbn Hacer, İsâbe, 3/13.

Amr b. Malik hemen Rebia'ya saldırdı ve onu mızraklayıp öldürdü. Sonra hayvanları sürüp gittiler.

Benî Ukayl b. Ka'blar ise Türebe'ye kadar onları takip ettiler.

Türebe vadisi Benî Ukayllarla Benî Ruasların arasını kesti, ayırdı.

Benî Ukayllar orada bakakaldılar.

Benî Ruaslara hiçbir şey yapamadılar.

Amr b. Malik der ki:

"Ellerim yanıma düştü. Kendi kendime:

'Ben Müslüman olduğum ve Peygamber Aleyhisselama bey'at ettiğim halde ne diye adam öldürdüm!' dedim.[113]

İki elimi boynuma bağladıktan, bağlattıktan sonra, Peygamber Aleyhisselamın yanına varmak üzere yola çıktım.

Yaptığım bu iş kendisine haber verilince:

"Eğer o bana gelirse. onun eli boynunda bağlı olduğu halde boynunu vuracağım!" buyurmuştu.[114]

Bunu çocuklar da işitmişlerdi ve:

'O, elleri boynunda bağlı olarak bize gelirse, onun boynunu vuracağız!' diyorlardı.[115]

Ellerimi çözdüm. Sonra da Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım, selam verdim.[116] Selamımı almadı.[117] Benden yüzünü çevirdi. Sağ tarafına vardım. Benden yüzünü sol tarafa çevirdi. Sol tarafına vardım. Benden yüzünü sağ tarafına çevirdi. Ön tarafına vardım ve:

'Yâ Rasûlallah! Şüphe yok ki Aziz ve Celil olan Rab, hoşnut oluştan hoşnut olur. Sen benden hoşnut ol ki, Allah da senden hoşnut olsun!' dedim.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam:

'Senden hoşnut oldum!' buyurdu."[118]

113 İbn Sa'd, 1/301.
114 İbn Sa'd, 1/301, İbn Kesîr, Bidâye, 5/90.
115 İbn Hacer, İsâbe, 3/13.
116 İbn Sa'd, 1/301, Halebî, 3/280.
117 İbn Kesîr, Bidâye, 5/90, Halebî, 3/280.
118 İbn Sa'd, 1/300-3001, İbn Kesîr, Bidâye, 2/90, İbn Hacer, İsâbe, 3/13, Halebî, 3/280.

Benî Bekkâ Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Benî Bekkâların Kimlikleri ve Medine'ye Onlardan Kimlerin ve Ne Zaman Geldikleri

Benî Bekkâlar, Adnan'ın soyundan gelen Âmir b. Sa'saalardan bir oymak olup, ata soyları şöyledir: Benî Rebiatü'l-Bekkâ, b. Âmir, b. Rebia, b. Âmir, b. Sa'saa.

Rebiatü'l Bekkâ'ın Ubâde ve Hunduc adında iki oğlu vardı.

Muaviye b. Sevr b. Muaviye ile oğulları Abdullah ve Bişr, Ubâde b. Bekkâ'ın, Fücey' b. Abdullah da Hunduc b. Bekkâ'ın soyundandı.

Benî Bekkâların, yiğit olmaları için, çocukken kulakları delinirdi.[119]

Hicretin 9. yılında Benî Bekkâlardan:

1. Muaviye b. Sevr,
2. Bişr b. Muaviye b. Sevr,
3. Fücey' b. Abdullah,
4. Abdi b. Amri'l-Bekkâî,

Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.

Abdi b. Amr sağırdı.

Muaviye b. Sevr ise, o zaman yüz yaşlarındaydı.[120]

Muaviye b. Sevr, oğlu Bişr'e:

"Resûlullah Aleyhisselamın yanına girdiğin zaman, kendisine yalnız üç söz söyle. Bunu ne eksilt, ne de arttır:

'Esselâmü aleyke yâ Rasûlallah! Seni selamlayayım diye geldim, benim için bereket duası yap!' de" diyerek tenbih ve tavsiyede bulundu.[121]

Muaviye b. Sevr, Peygamberimiz Aleyhisselama da:

"Babam, anam sana feda olsun![122] Ben çok yaşlandım. Şu oğlum bana karşı iyi davranmaktadır. Ben senin elini ona sürmende bereket ve uğur buluyorum![123] Sen onun yüzüne elini sürüver!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da Bişr'in yüzüne,[124] başına[125] elini sürdü.[126]

---

119 İbn Hazm, Cemhere, s. 280-281.
120 İbn Sa'd, 1/304.
121 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225.
122 İbn Abdilberr, 3/1413.
123 İbn Sa'd, 1/304, İbn Kesîr, Bidâye, 5/91.
124 İbn Sa'd, 1/304, İbn Abdilberr, 3/1413, .
125 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225.
126 İbn Sa'd, 1/304, İbn Abdilberr, 3/1413, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225.

Peygamberimiz Aleyhisselam Bişr'e bereket duası da yaptı.[127]

Benî Bekkâlar ne zaman bir kıtlığa uğrasalar, Peygamberimiz Aleyhisselamın duası bereketiyle, Bişr b. Muaviyeler o kıtlığa uğramazlardı.[128]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bişr b. Muaviye'ye[129] yedi tane[130] ak oğlak verdi.[131]

Peygamberimiz Aleyhisselam Abdi Amr'in ismini de Abdurrahman'a çevirdi.

Müslüman olduğu sırada onun sahibi bulunduğu Zülkassa suyunun da kendisine ait olduğu hakkında bir yazı yazdı.

Abdurrahman, Ashâb-ı Suffadandı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Fücey' b. Abdullah için de bir yazı yazdırıp, o yazıda şöyle buyurdu:

"Muhammed Peygamberden Fücey' ve ona tâbi olanlarla Müslüman olup namaz kılanlar, zekâtı verenler, ganimet mallarından Allah ve Resûlünün hakkı olan beşte biri ödeyenler, Peygamber ve ashabına yardım edenler, Müslüman olduklarına şehadette bulunanlar ve müşriklerden ayrılanlardır ki, işte bunlar Allah'ın emanıyla ve Muhammed'in emanıyla emniyet ve selamettedirler."[132]

Benî Tücîb Heyetinin Medine'ye Gelişi

Benî Tücîblerin Kimlikleri ve Yurtları

Benî Tücîbler, Kinde kabilelerinden ve Eşrez b. Şebib, b. Sekun, b. Kinde'nin oğulları Adiyy ve Sa'd'ın soyundan idiler.

Bunların analarının adı Tücîb binti Sevban olduğu için, analarından dolayı Tücîb oğulları diye anılmışlardır.[133]

Tücîb oğulları Yemen'de otururlard.[134]

---

127 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225.
128 İbn Sa'd, 1/304, İbn Kesîr, Bidâye, 5/91.
129 İbn Sa'd, 1/304, İbn Abdilberr, 3/1413, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225, İbn Kesîr, Bidâye, 5/91.
130 İbn Abdilberr, 3/1413.
131 İbn Sa'd, 1/304, İbn Abdilberr, 3/1413, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/225.
132 İbn Sa'd, 1/304-305.
133 İbn Hazm, Cemhere, s. 429, Yâkût, 2/16, Kalkaşandî, s. 185.
134 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/55, Halebî, 3/266.

Benî Tücîb Heyetinin Sayıları ve Medine'ye Geliş Tarihleri

Hicretin 9. yılında[135] Benî Tücîb kabilesinden onüç kişilik bir heyet, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler.[136]

Benî Tücîb heyeti; Allah'ın üzerlerine farz kıldığı mallarının zekâtlıklarını da yanlarında sürüp getirmişlerdi.

Onların bu tutum ve davranışları Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti.

Onlara:

"Siz hoşgeldiniz!" buyurdu.

Kendilerini en iyi bir yere kondurdu.

Bilal-i Habeşî'ye de en iyi bir biçimde konuklayıp ağırlamasını emretti.[137]

Benî Tücîb heyeti:

"Yâ Rasûlallah! Allah'ın, mallarımız içindeki hakkını sana sürüp getirdik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları geri götürüp fakirlerinize bölüştürünüz!" buyurdu.

Benî Tücîb heyeti:

"Yâ Rasûlallah! Biz, ancak fakirlerimizden artmış olanını sana getirdik!" dediler.

Hz. Ebu Bekir:

"Yâ Rasûlallah! Arap heyetleri içinde, doğrusu, şu Tücîb heyeti gibisi yoktur!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hidayet Yüce Allah'ın elindedir. Allah, hayrını dilediği kimsenin kalbini iman için açar!" buyurdu.

Tücîb oğulları heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamdan birtakım şeyler sordular.

Sordukları şeylerin cevapları, kendileri için yazıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselama Kur'ân'dan ve sünnetlerden sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselamın onlara rağbeti arttı.[138]

Benî Tücîb heyeti, birkaç gün oturduktan sonra gitmek istediler.

---

135 İbn Sa'd, 1/323, İbn Cevzî, 2/750, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93.
136 İbn Sa'd, 1/323, İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/246, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/265.
137 İbn Sa'd, 1/323. İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/246-247, İbn Kayyım, 3/54.
138 İbn Seyyid, 2/246-247, Halebî, 3/265, Zürkânî, 4/50.

Kendilerine:

“Siz ne diye acele ediyorsunuz?” denildi.

“Gerimizdekilerin yanlarına dönüp Resûlullah Aleyhisselamdan gördüklerimizi, kendisine söylediklerimizi ve kendisinin bize verdiği cevapları onlara haber vereceğiz!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip vedalaştılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara Bilal-i Habeşî’yi gönderdi.[139] Bahşişlerinin verilmesini emretti.[140]

Peygamberimiz Aleyhisselam, heyetlere verilegelen bahşişlerden daha çok, daha yüksek olarak bunlara bahşişler verdi ve:

“Sizden, bahşiş verilmeyen kimse kaldı mı?” diye sordu.[141]

“Evet![142] Binitlerimize bakmak üzere yaşça en küçüğümüz olan bir genci arkamızda bırakmıştık” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Onu da bize gönderiniz!” buyurdu.[143]

Heyet âzâları, binitlerinin yanına dönünce, gence:

“Resûlullah Aleyhisselamın yanına git de, ondan hâcetini al!

Biz ondan hâcetimizi aldık ve kendisine veda ettik!” dediler.[144]

Benî Tücîb heyetinin genci, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince:[145]

“Yâ Rasûlallah! Ben, Ebzâ oğullarından bir kimseyim.[146] Biraz önce senin yanına gelen, dileklerini yerine getirdiğin cemaattenim. Benim de dileğimi yerine getir!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

“Senin dileğin nedir?” diye sordu.[147]

Genç:

“Yâ Rasûlallah![148]

---

139 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/265, Zürkânî, 4/50.
140 İbn Sa’d, 1/323.
141 İbn Sa’d, 1/323, İbn Cevzî, 2/757, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/265, Zürkânî, 4/50.
142 İbn Kayyım, 3/54.
143 İbn Sa’d, 1/323, İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/265, Zürkânî, 4/50.
144 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54.
145 İbn Sa’d, 1/323, İbn Seyyid, 2/247 İbn Kayyım, 3/54.
146 İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54.
147 İbn Sa’d, 1/323, İbn Cevzî, 2/750, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/265, Zürkânî, 4/50.
148 Kastallânî, Mevâhib, 1/319.

Benim dileğim arkadaşlarımınki gibi değildir! Onlar İslâmiyeti özleyiciler olarak geldiler, zekâtlarından sürüp getirdiklerini de getirdiler.[149]

Fakat, sen Allah'tan beni yarlıgamasını, rahmetiyle esirgemesini ve bir de kalbime zenginlik vermesini dile!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım!

Onu yarlıga ve rahmetinle esirge!

Kendisinin kalbine de, zenginlik ver!" diye dua ettikten sonra, ona da ötekiler gibi bahşişinin verilmesini ashabından birisine emir buyurdu.

Benî Tücîb heyeti, yurtlarına, ev halklarının yanına döndüler.

Bunlardan bir cemaat, onuncu yıl hac mevsiminde Minâ'da Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştular.[150]

"Biz Ebzâ oğullarıyız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Geçen yıl sizinle birlikte bana gelen genç ne yapıyor?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah![151]

Yüce Allah'ın verdiği rızka ondan daha kanaatlisini görmemişizdir.[152]

İnsanlar dünyayı aralarında bölüşecek olsalar, o genç ona hiç bakmaz, iltifat etmez" dediler.

Benî Tücîblerin bildirdiklerine göre; o genç, aralarında en iyi bir halde, dünyadan son derecede çekingen, Allah'ın kendisine verdiği rızka en kanaatli bir kul olarak yaşamakta devam etmiş; Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine Yemen halkının İslâmiyetten döndükleri sırada da, Benî Tücîblerin içinde kalkıp onlara Allah'ı ve İslâmiyeti anmaktan, hatırlatmaktan geri durmamış; onun sayesinde kavminden bir tek kişi bile İslâmiyetten dönmemiştir.[153]

Yüce Allah ondan razı olsun!

---

149 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Zürkânî, 4/50.
150 İbn Sa'd, 1/323, İbn Cevzî, 2/750-751, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266, Zürkânî, 4/50.
151 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266, Zürkânî, 4/50.
152 İbn Sa'd, 1/323, İbn Seyyid, 2/247, İbn Cevzî, 2/751, İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266, Zürkânî, 4/50.
153 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54-55, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266, Zürkânî, 4/50.

Benî Kuşeyr Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Benî Kuşeyrlerin Kimlikleri, Yurtları, Kendilerinin Ne Zaman ve Nasıl Müslüman Oldukları

Âmir b. Sa'saaların bir oymağı olan Benî Kuşeyrlerin[154] Adnan'a kadar ataları şöyle sıralanır:

Benî Kuşeyr b. Ka'b, b. Rebia, b. Âmir, b. Sa'saa, b. Muaviye, b. Bekr, b. Hevâzin, b. Mansur, b. İkrime, b. Hasafa, b. Kays, b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[155]

Kuşeyr b. Kab'ın:

1. Rebia,
2. Muaviye,
3. Selemetü'l-Hayr,
4. Selemetü'ş-Şer,
5. A'ver,
6. Kurt,
7. Mürre adlarında yedi oğlu vardı.[156]

Benî Kuşeyrler; Benî Selemetü'l-Hayr b. Kuşeyr, Benî Selemetü'ş-Şer oymaklarından meydana gelmiştir.[157]

Benî Kuşeyrler, Benî Ca'deler gibi Yemâme'de otururlardı.[158]

Peygamberimiz Aleyhisselama Arap kabilelerinden heyetler gelmeye başladığı sırada, Huneyn gazasından sonra ve Veda Haccından önce, Benî Kuşeyrlerden de, kabileleri adına bazı kişiler geldiler.

Gelenlerden birisi, Sevr b. Urve[159] b. Abdullah, b. Seleme, b. Kuşeyr idi.[160] Kendisinin künyesi de Ebu'l-Kir idi.[161]

Gelenlerden ikincisi; Hayde b. Muaviye, b. Hayde, b. Kuşeyr,

Üçüncüsü ise, Kurre b. Hübeyre, b. Âmir, b. Selemetü'l-Hayr, b. Kuşeyr idi.

Kurre b. Hübeyre, Müslüman olunca:[162]

---

154 Kalkaşandî, s. 399.
155 İbn Hazm, Cemhere, s. 482-483.
156 İbn Hazm, Cemhere, s. 289.
157 İbn Hazm, Cemhere, s. 469.
158 Yâkût, 4/271.
159 Azre olarak kaydedenler de vardır (İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/268, Yâkût, 2/298).
160 İbn Sa'd, 1/303.
161 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/298.
162 İbn Sa'd, 1/303.

"Yâ Rasûlallah! Allah'a hamd olsun ki Müslüman olduk! Halbuki, biz, bize ne yarar, ne de zarar veremeyen putlara boşuna tapıyor duruyormuşuz. Allah seni peygamber gönderdiği zaman, onlara (putlara) dua ettik, duamızı kabul edemediler! Onlardan bir şeyler istedik, bize bir şey veremediler! Sana geldik! Allah senin sayende bizi doğru yola çıkardı!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Akıl ile rızıklandırılan, nasiplendirilen kişi, muhakkak umduğuna erer.[163] Akıl sahibi olmak, ne güzel, ne iyi şeydir!" buyurdu.[164]

Kurre b. Hübeyre:

"Yâ Rasûlallah! Bana iki parça elbise giydirsen!" dedi.[165]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona Bürüd diye anılan[166] elbiseyi giydirdi.[167] Kendisini Benî Kuşeyrlerin zekât tahsil memurluğuna tayin buyurdu.[168]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sevr'e de, Müslüman olduğu zaman, yurtlarından arazi ayırıp verdi.[169] Sevr'e verilen, Humam ve Su'r diye anılan yerler olup, bunlar yurtlarının Akik mevkiinde bulunuyordu.[170] Humam'ın Yemâme yakınında Benî Kuşeyrlere ait yerde bir su olduğu da söylenir.[171]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sevr'e verdiği şey hakkında bir ferman yazısı da yazdırdı.[172]

Benî Hilallerden Bazı Kişilerin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Hilallerin Kimlikleri

Âmir b. Sa'saaların bir oymağı olan Benî Hilallerin[173] Adnan'a kadar olan ataları şöyle sıralanır: Benî Hilal b. Âmir, b. Sa'saa, b. Muaviye, b.

---

163 İbn Hacer, İsâbe, 3/234.
164 İbn Abdilberr, 3/1281.
165 İbn Hacer, İsâbe, 3/234.
166 İbn Sa'd, 1/303.
167 İbn Sa'd, 1/303, İbn Hacer, İsâbe, 3/234.
168 İbn Sa'd, 1/303, İbn Hazm, Cemhere, s. 289.
169 İbn Sa'd, 1/303, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/298.
170 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/298.
171 Yâkût, 2/298.
172 İbn Sa'd, 1/303, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/298.
173 İbn Hazm, Cemhere, s. 272, Kalkaşandî, s. 437-443.

Bekr, b. Hevâzin, b. Mansur, b. İkrime, b. Hasafa, b. Kays, b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[174]

Hilal b. Âmir'in:

1. Şu'se,
2. Nişâre,
3. Nehîk,
4. Abdi Menaf,
5. Abdullah isimlerinde beş oğlu vardı.[175]

1. Benî Ferveler,
2. Benî Ba'celer,
3. Benî Harbler,
4. Benî Riyâhlar, Benî Hilallerin oymaklarındandır.[176]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinden Hz. Meymûne binti Hâris ile yoksullar anası Hz. Zeyneb binti Huzeyme Benî Hilallerdendi.[177] Mekke'nin fethinden, Peygamberimiz Aleyhisselamın Tebük'ten dönüşünden ve Sakîflerin Müslüman oluşundan sonra, Medine'ye her taraftan heyetler gelmeye başladığı sırada,[178] Benî Hilallerden de iki kişi gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla görüştüler.

Bunlardan birisi Abdi Avf b. Asram, b. Amr, b. Şuaybe, b. Hüzam, b. Rüeybe; diğeri de, Kabîsa b. Muhârık idi.

Abdi Avf Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam, ona isminin ne olduğunu sordu. O da, Abdi Avf olduğunu söyledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Sen, Abdullah'sın!" buyurdu.[179]

Kabîsa b. Muhârık'ın Dilekleri ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Ona Tavsiyeleri

Kabîsa b. Muhârık da, Müslüman olduğu zaman:[180]

"Yâ Rasûlallah! Ben kavmimden birisine kefil olup borç yüklendim. Bu hususta bana yardım et!" dedi.[181]

---

174 İbn Hazm, Cemhere, s. 482.
175 İbn Hazm, Cemhere, s. 273.
176 İbn Hazm, Cemhere, s. 275.
177 İbn Hazm, Cemhere, s. 274, Kalkaşandî, s. 443.
178 İbn İshak, İbn Hişam, 4/205, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks.2, s. 51.
179 İbn Sa'd, 1/309.
180 İbn Sa'd, 7/35.
181 İbn Sa'd, 1/309, Ahmed b. Hanbel, 3/477.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Biraz bekle! Bize zekât mallarından gelsin de, sana ondan verelim!" buyurdu, sonra da:

"Ey Kabîsa! Hiç kuşkusuz, şu üç sınıf insandan her biri dışında, dilenmek hiçbir kimseye helâl değildir:

1. Kefâlet altına giren kimseye, o malı elde edinceye kadar dilenmek helâldir!

2. Bütün malını yok eden bir felâkete uğrayan kimsenin geçim ihtiyacını sağlayıncaya, yahut hâcetini giderinceye kadar dilenmesi helâldir!

3. Yoksulluğa uğrayan, o derecede ki kavminden aklı başında üç kişinin 'Gerçekten, filan kişi yoksul düştü!' diye şehadette bulunacakları kimsenin geçim ihtiyacını sağlayıncaya, yahut hâcetini giderinceye kadar dilenmesi helâldir! Ey Kabîsa! Dilenmenin bundan ötesi haramdır! Dilenen, dilendiğini haram olarak yer!" buyurdu.[182]

Kabîsa b. Muhârık, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına tekrar uğradığında, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Ey Kabîsa! Seni yine ne getirdi?" diye sordu.

Kabisa:

"Yaşım çok ilerledi, kemiklerim inceldi. Bana öğreteceğin şeylerle Yüce Allah beni yararlandırsın diye sana geldim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Kabîsa! Uğrayacağın hiçbir taşın, hiçbir ağacın, hiçbir çadırın yanından- kendin için Allah'tan yarlıganmak dilemedikçe -geçme! Ey Kabîsa! Sabah namazını kıldığın zaman, üç kere:

'Büyük Allah'ı hamdiyle birlikte tenzih eder, her türlü eksiklikten uzak tutarım! Ey Allah'ım! Sen beni gözsüzlükten, cüzzam ve felç hastalığından selamette kıl!' de.

Ey Kabîsa! 'Ey Allah'ım! Ben, senin yanındakilerden isterim! Üzerime fadl ve keremini, rahmetini yay, bereketlerini üzerime indir!' de!" buyurdu.[183] Yüce Allah onlardan razı olsun!

---

182 Ahmed b. Hanbel, 3/477, 5/80, Müslim, 2/722.
183 Ahmed b. Hanbel, 5/60.

Ziyad b. Abdullah'ın Medine'ye Gelip Hz. Meymûne'nin Evine İnişi

Benî Hilallerden Ziyad b. Abdullah, b. Malik, b. Büceyr, b. Hüzem, b. Rueybe, b. Abdullah, b. Hilal, b. Âmir de, Medine'ye gelip doğruca teyzesi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi olan Hz. Meymûne binti Hâris'in evine inmişti.

Ziyad'ın annesi Uzze binti Hâris olduğu için, Hz. Meymûne Ziyad'ın teyzesiydi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Meymûne'nin evine girip Ziyad'ı yanında görünce kızdı ve hemen geri dönmek üzere iken, Hz. Meymûne:

"Yâ Rasûlallah! Bu genç benim kızkardeşimin oğludur!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam içeri girdi. Sonra çıkıp Mescide gitti.

Ziyad da öğle namazını Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte kıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, namazdan sonra Ziyad'ın yanına varıp başının üzerine elini koydu. Başını yukarıdan aşağıya doğru burnunun ucuna kadar eliyle sığadı. Onun için dua etti.

Benî Hilaller:

"Ziyad'ın yüzündeki bereketi görmekten, tanımaktan geri kalmadık!" derlerdi.

Ziyad'ın oğlu Ali, söylediği bir şiirinde bunu şöyle dile getirmiştir:

"Ey oğul! Peygamber onun başını sığamış ve Mescidde ona hayır dua etmiştir. Ben Ziyad'dan yardım ister, onun dışında hiçbir yolcudan veya himmetliden ya da yardımcıdan yardım istemem.

Onun evindeki kabrinde yerini alıncaya kadar burnunun ucundaki nur da hiç ayrılmamıştır!"[184]

Benî Tağlib Heyetinin Medine'ye Gelişi

Benî Tağliblerin Kimlikleri, Yurtları ve Heyetlerinin Medine'ye Geliş Tarihi

Benî Tağliblerin Adnan'a kadar olan ataları şöyle sıralanır:

Benî Tağlib b. Vâil, b. Kâsıd, b. Hinb, b. Efsâ, b. Du'mî, b. Cedîle, b. Esed, b. Rebia, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[185]

---

184 İbn Sa'd, 1/309-310, İbn Kesîr, Bidâye, 5/92.
185 İbn Hazm, Cemhere, s. 483.

Vâil b. Kâsıd'ın:

1. Bekr b. Hubeyb b. Amr,
2. Disar (Tağlib),
3. Abdullah (Anz),
4. Şuhays,
5. Hâris isimlerinde beş oğlu olup, Hâris'ten başka hepsi Tağliblere dahildirler.[186]

Bekr b. Hubeyb b. Amr'ın oğulları olan Benî Cüşemlerle Benî Malikler, Benî Tağliblerin başlıca oymaklarındandırlar.[187]

Tağlib'in:

1. Ganm,
2. Evs,
3. İmran isimlerinde üç oğlu vardı.[188]

Benî Tağliblerin yurtları Fırat'ın Sencâr ve Nusaybin taraflarında olup, ülkeleri Rebia ülkesi olarak tanınır. Bunlar, Rumlara komşu oldukları için, Hıristiyanlığın tesiri altında kalmışlardı.[189]

Mekke fethedildikten, Tebük'ten dönüldükten, Sakîfler Müslüman olduktan sonra, Medine'ye her taraftan Arap kabileleri heyetlerinin gelmeye başladığı sıralarda,[190] Benî Tağliblerin Müslüman ve Hıristiyan karışık olarak onaltı kişilik heyeti de, Peygamberimiz Aleyhisselama geldiler, Remle binti Hâris'in konağına indiler.

Hıristiyanların göğüslerinde altın salibler, haçlar vardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Tağliblerin Hıristiyan temsilcileriyle bir muahede yaptı.

Muahede gereğince; Hıristiyanlar dinlerinde bırakılacaklar ve fakat çocuklarını, Hıristiyan âdetine göre vaftiz ettirmeyeceklerdi.

Benî Tağlib temsilcileri yurtlarına dönecekleri sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam Müslüman temsilcilere bahşişlerini de verdi.[191]

---

186 İbn Hazm, Cemhere, s. 302.
187 İbn Hazm, Cemhere, s. 469.
188 İbn Hazm, Cemhere, s. 303, Kalkaşandî, s. 187.
189 Kalkaşandî, s. 187.
190 İbn İshak, İbn Hişam, 4/205, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks.2, s. 51.
191 İbn Sa'd, 1/316, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93.

Benî Behrâ Heyetinin Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Behrâların Kimlikleri, Yurtları ve Medine'ye Geliş Tarihleri

Kahtan'ın soyundan gelen ve Kudâa kabilelerinden olan[192] Benî Behrâların ata soyları; Benî Behrâ b. Amr, b. el-Hâfî, b. Kudâa diye gösterilir.

Kudâa'nın el-Hâfî adında bir oğlu, el-Hâfî'nin ise:

1. İmran,

2. Amr,

3. Eslüm isimlerinde üç oğlu,

Amr'ın da:

1. Haydan,

2. Behrâ,

3. Beliyy isimlerinde üç oğlu vardı.[193]

Benî Hind b. Kayn, Benî Kays b. Düreym, Benî Şebib b. Düreym diye anılan oymaklar, Benî Behrâ kabilesindendirler.[194]

Benî Behrâlardan birçok sahabiler vardır.[195]

Mikdad b. Amr da Benî Behrâlardandı. Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın dayısı Esved b. Abdi Yağus b. Vehb'in antlaşmalısı bulunduğu için, ona nisbetle Mikdad b. Esved diye anılırdı.[196] "Onları babalarına nisbetle çağırınız! Bu, Allah katında daha doğrudur..." (Ahzâb: 5) mealli âyet nâzil olunca, Mikdad b. Amr diye anılmaya, çağırılmaya başlanmıştı.[197]

Hicretin 9. yılında Tebük'ten döndükten ve Sakîfler Müslüman olduktan sonra Medine'ye her taraftan Arap kabilelerinin heyet ve temsilcileri gelmeye başladığı sıralarda,[198] Yemen'den, Benî Behrâlardan onüç kişilik bir heyet Medine'ye geldiler.

Hayvanlarını yederek Mikdad b. Amr'ın Benî Hudayla'daki evinin kapısına vardılar.[199]

---

192 Kalkaşandî, s. 182.
193 İbn Hazm, Cemhere, s. 440.
194 İbn Hazm, Cemhere, s. 478.
195 Kalkaşandî, s. 182.
196 İbn Sa'd, 3/161, İbn Hazm, Cemhere, s. 441.
197 İbn Sa'd, 3/161.
198 İbn İshak, İbn Hişam, 4/205, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 51.
199 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/251, İbn Kayyım, 3/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/320.

Mikdad b. Amr Medine'ye hicret ettiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ona Benî Hudaylaların mahallesinde bir ev yeri ayırıp vermişti.

Mikdad b. Amr'ı oraya Übeyy b. Ka'b çağırmıştı.[200]

Benî Hudaylaların evlerinin bulunduğu yere Benî Hudayla mahallesi adı verilmişti.[201]

Mikdad b. Amr, Benî Behrâ heyetinin yanına çıktı ve onlara:

"Hoşgeldiniz!" dedi ve onları evine indirdi.[202]

Mikdad b. Amr'ın kızı Kerîme Hatun der ki:

"Bizim önceden oturup kendimiz için hazırlamış olduğumuz hurma, yağ ve keş karışımından yapılan hays yemeğini Mikdad alıp hemen onların yanına götürdü.

Kendisi, yemek üzerinde çok cömert idi.

Konuklar, ondan, susayıncaya kadar yediler ve bize çanağı geri çevirdiler.

Artan yemeği küçük bir çanağın içine topladıktan sonra, onu azadlı cariyem Sidre ile birlikte Resûlullah Aleyhisselama götürdük. Resûlullah Aleyhisselamı Ümmü Seleme'nin evinde buldum.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bunu, Dubâa mı gönderdi?' diye sordu.

Sidre:

'Evet yâ Rasûlallah!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bırak onu!' buyurduktan sonra:

'Ebu Ma'bed'in konukları ne yapıyorlar?' diye sordu.

'Yanımızdalar!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam ile evde yanında bulunanlar, o hays yemeğinden susayıncaya kadar yediler.

Sidre de, onlarla birlikte yedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Arta kalanını konuklarınıza götürünüz!' buyurdu.

Konuklar oturdukları müddetçe, çanak içindeki yemek artığı kendilerine verildi durdu, hiç azalmadı.

Nihayet onlar:

---

200 İbn Sa'd, 3/161.
201 Semhûdî, 4/1185.
202 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/251, İbn Kayyım, 3/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/320, Zürkânî, 4/56.

'Ey Ebu Ma'bed! Sen bizi en çok sevdiğimiz bir yemek ile doyurdun ki, biz bunun bir benzerini şu ana kadar yememişizdir.

Bize sizin ülkenizdeki yemeğin ancak kan pıhtısı ve benzeri azıcık sabah kahvaltılarından ibaret olduğu anlatılmıştı.

Halbuki, biz senin yanında iyice doyduk!' dediler.

Ebu Ma'bed, Resûlullah Aleyhisselamın bu yemekten yedikten sonra onu geri çevirdiğini, bunun Resûlullah Aleyhisselamın parmaklarının bereketi eseri olduğunu onlara haber verince, Benî Behrâ heyeti:

'Biz, onun Resûlullah olduğuna şehadet ederiz!' dediler, imanlarını arttırdılar.

Zaten, Resûlullah Aleyhisselam da bunu istemişti."[203]

Benî Behrâ heyeti Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varıp Müslüman oldular. Medine'de birkaç gün oturup,[204] öğrenilmesi gereken farzları öğrendiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamla vedalaştılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam bahşişlerinin de kendilerine verilmesini emretti, verildi.

Benî Behrâ heyeti Yemen'deki ev halklarının yanına döndüler.[205]

Benî Züheyr b. Ukayşların Müslüman Oluşu

Benî Züheyr b. Ukayşların Kimlikleri

Benî Züheyr b. Ukayşlar, Ukl diye anılan Benî Avf b. Abdi Menatlardan idiler.

Avf b. Abdi Menat'ın, Kays;

Kays'ın, Vâil;

Vâil'in Avf ve Sa'lebe;

Avf'ın de Hâris, Cüşem, Sa'd ve Adiyy isimlerinde dört oğlu olup; bunlar sütanneleri Ukl'den dolayı Ukl diye anılmışlardır.

Abdi Menat'ın Mudar'a kadar baba ve ataları da şöyle sıralanır: Abdi Menat b. Üd, b. Tâbiha, b. İlyas, b. Mudar.

---

203 İbn Seyyid, 2/251, İbn Kayyım, 3/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/320, Zürkânî, 4/56.
204 İbn Sa'd, 1/331.
205 İbn Sa'd, 1/331, İbn Seyyid, 2/251, İbn Kayyım, 3/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/320, Zürkânî, 4/56.

Benî Sa'd b. Avflardan Huzeyme b. Âsım b. Katan, Peygamberimiz Aleyhisselama elçi olarak gelip, Ukllerin Müslüman olduklarını bildirmişti.

Cüşem b. Avflardan Vâsile de, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman olan ilk kadındı.[206]

Şâir Nemr b. Tevlebü'l-Uklî de, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Müslüman ve elçi olarak gelenler arasında idi.

Nemr, söylediği bir şiirinin sonunda Ukllere:

"Ey kavmim!

Ben, Allah'ın şu ay, güneş, Şi'râ âyetleriyle sair âyetleri hakkında yanında haberler bulunan adamım!" demişti.

Nemr, Cahiliye çağında yaşamış, İslâmiyet çağına da yaşlanmış olarak yetişmiş şairlerdendi.

Kendisi, Cahiliye çağında hiçbir kimseyi ne övmüş, ne de yermişti.

Açık, düzgün ve rahat konuşur bir kimseydi.[207]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Züheyr b. Ukayşların Elinde Bulunan Mektubunun Yıllarca Sonra Okutturuluşu

Ebu'l Alâ' b. Şıhhîr der ki:

"Mutarrif'le birlikte[208] Rebeze'de,[209*210] Mirbed'de[211] deve pazarında[212] bulunuyorduk. (Yezid b. Abdullah rivayetine göre; başının saçı karmakarışık[213]) bir adam,[214] bir çöl Arabı geldi.[215]

Kendisinin yanında,[216] elinde[217] bir meşin parçası[218] ve azık dağarcığı vardı.[219]

---

206 İbn Hazm, Cemhere, s. 198-199.
207 İbn Abdilberr, 4/1531-1533.
208 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
209 Rebeze, Medine yakınında bir karyedir. Ebu Zerri'l-Gıfârî'nin kabri oradadır (İbn Esîr, Nihâye, 2/183, Firuzâbâdî, 1/366). Medine'ye uzaklığı üç mildir (Yâkût, 3/24).
210 İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
211 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153.
212 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
213 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Dâvud, 3/153 İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
214 Ebu Dâvud, 3/153.
215 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
216 Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
217 Ebu Dâvud, 3/153.
218 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
219 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/359.

Ona:

'Sen, bâdiye (çöl) halkından gibisin?' dedik.

'Evet!' dedi.

'Elindeki şu meşin parçasını bize versene?' dedik.[220]

Çöl Arabı bize:

'İçinizde onu okuyacak bir kimse var mı?' diye sordu.[221]

'Evet! Ben okurum!' dedim.[222]

Meşin parçasını bize verdi[223] ve:

'Bu yanımızdaki şeyi Resûlullah Aleyhisselam benim için yazmıştı.[224] Onun içindekini okuyunuz' dedi.[225]

Onu alıp baktığımız zaman, onun içinde şöyle yazıldığını gördük.[226]

'Bismillâhirrahmânirrahîm[227]

Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından Ukllerin bir oymağı olan Benî Züheyr b. Ukayşlara![228]

Sizler,[229] (diğer rivayete göre onlar)[230] Allah'tan başka ilah olmadığına[231] ve Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadet ederim[232] diyerek şehadette bulunur, namazı kılar, zekâtı verir,[233] müşriklerden ayrılır,[234] ganimetlerden beşte biri ve Peygamber Aleyhisselamın hissesini verir ve safiyy (başkanın ganimet içinden herhangi bir şeyi alma hakkını) tanır[235] iseniz,[236] (diğer rivayete göre; iseler)[237] sizler hiç şüphesiz

---

220 Ebu Dâvud, 3/153.
221 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
222 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77.
223 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153.
224 İbn Sa'd, 1/279.
225 İbn Abdilberr, 4/1532.
226 Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
227 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
228 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
229 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Abdilberr, 4/1532.
230 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
231 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153.
232 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Dâvud, 3/153, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
233 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153-54, İbn Abdilberr, 4/1532.
234 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
235 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77-78, Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153-154, İbn Abdilberr, 4/1532, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
236 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/153-154, İbn Abdilberr, 4/1532.
237 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/77-78, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.

Allah'ın[238] ve Resûlünün[239] emanıyla emniyet ve selamettesinizdir[240] (diğer rivayete göre; Onlar hiç kuşkusuz Allah'ın ve Resûlünün emanıyla emniyet ve selamettedirler).'[241]

Çöl Arabına:

'Bu yazıyı senin için kim yazdı?' diye sorduk.

Bize:

'Resûlullah Aleyhisselam!' dedi.[242]

Ona:

'Resûlullah Aleyhisselamdan işitmiş olup da bize söyleyeceğin bir söz var mıdır?' diye sorduk.

'Evet, vardır!' dedi.[243]

Ona:

'Allah sana rahmetini ihsan etsin! Bize Resûlullah Aleyhisselamdan işittiklerini söylesene!' dedik.[244]

Çöl Arabı:

'Göğsünden, kalbinden evhamı[245] veya kini ya da öfkelenmeyi[246] çokça gidermek kimi sevindirir, hoşnut ederse, sabır ayı olan Ramazan'ı tutsun ve her aydan da (nâfile olarak) üç gün oruç tutsun, buyurduğunu işittim' dedi.[247]

Ona:

'Sen bunu Resûlullah Aleyhisselamdan işittin mi?"[248] dedik.[249]

Birdenbire kızdı ve:

'Siz Resûlullah Aleyhisselam hakkında yalan söylüyorum diye bana iftira mı atıyorsunuz?![250] Sizin beni yalancılıkla suçladığınızı da mı görecektim?![251] Görüyorum ki; siz, Resûlullah Aleyhisselam hakkında benim yalan söylediğimden korkuyorsunuz!

---

238 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/154, İbn Abdilberr, 4/1532.
239 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/154.
240 Ebu Ubeyd, s. 19, Ebu Dâvud, 3/154, İbn Abdilberr, 4/1532.
241 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/78, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
242 Ebu Dâvud, 3/154.
243 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/78, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
244 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/78.
245 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/78, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Abdilberr, 4/15328.
246 Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Abdilberr, 4/1532.
247 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/278, Ebu Ubeyd, s. 19, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
248 İbn Sa'd, 1/279, Ebu Ubeyd, s. 20, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
249 Ebu Ubeyd, s. 20, İbn Abdilberr, 4/1532.
250 Ebu Ubeyd, s. 20.
251 İbn Abdilberr, 4/1532-533.

Vallahi, artık size bugünden sonra bir tek hadis bile söylemeyeceğim!' dedi.[252]

Sonra da, yazıyı,[253] sahifeyi[254] alıp gitti.[255]

Çöl Arabı gittiği zaman:

'Kim bu?' diyerek sorduk.[256]

Bize:

'O, Nemr b. Tevleb'dir!' denildi."[257]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimizin Benî Hadeslerden Müslüman Olanlara Mektubu

Benî Hadeslerin Soyları

Lahmların büyük bir oymağı olan Benî Hadeslerin[258] Lahm'a kadar olan ataları şöyle sıralanır: Benî Hades b. Üreyş, b. İraş, b. Cezîle, b. Lahm.[259]

Kahtan'ın soyundan gelen Lahm'ın[260] da Sebe'e kadar olan ataları şöyle sıralanır: Lahm (Malik) b. Adiyy, b. Hâris, b. Mürre, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[261]

Hades Sözünün Mânâsı

Hades sözü, lügatta, katırı yürütmek için sıkıştırma ve azarlama mânâsına gelir. Aslında, Süleyman Aleyhisselam zamanında binit ve yük hayvanı olarak en çok katır kullanan ve onlara karşı çok sert, katı ve acımasız davranan, katırlar kendilerinden son derecede bezgin ve tedirgin olan bir kavmin ismiydi.[262]

Hades, Lahmlardan bir topluluğun Şam'da oturdukları yurdun da ismidir.[263]

---

252 İbn Sa'd, 1/279, Ahmed b. Hanbel, 5/78, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
253 Ebu Ubeyd, s. 20.
254 İbn Abdilberr, 4/1533, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
255 Ebu Ubeyd, s. 20, İbn Abdilberr, 4/1533, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
256 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
257 İbn Abdilberr, 4/1533, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/358.
258 İbn Sa'd, 1/266, İbn Hazm, Cemhere, s. 423.
259 İbn Hazm, Cemhere, s. 477.
260 Kalkaşandî, s. 229.
261 İbn Hazm, Cemhere, s. 485.
262 Fîruzâbâdî, 2/213.
263 Yâkût, 2/229.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mektubu

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Hadeslere şöyle bir yazı yazdı:

"Lahmların Hades kabilesinden Müslüman olup namaz kılan, zekât veren, ganimetlerden Allah'ın ve Resûlünün hissesini ödeyen ve müşriklerden ayrılan kimse, Allah'ın himayesinde ve Allah'ın Resûlü Muhammed'in himayesindedir.

Dininden dönecek kimse ise, Allah'ın ve Allah'ın Resûlü Muhammed'in himayesinden uzak kalır.

Müslüman olduğuna bir Müslümanın şehadet edeceği kimseye gelince, o da, Muhammed'in himayesinde olarak emniyet ve selamettedir ve Müslümanlardandır.

Yazıyı Abdullah b. Zeyd yazdı."[264]

Benî Bekr b. Vâillerin İslâmiyete Davet Edilişi

Benî Bekrlerin Soyları

Benî Bekr b. Vâillerin Adnan'a kadar olan ataları şöyle sıralanır: Benî Bekr b. Vâil, b. Kâsıd, b. Hinb, b. Efsâ, b. Du'mî, b. Cedîle, b. Esed, b. Rebia, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[265]

Bekr b. Vâil'in:

1. Ali,
2. Yeşkür,
3. Bedan adlarında üç oğlu vardı.[266]

Benî Bekr b. Vâillerin kabilelerinden meşhur ve belli başlıları; Benî Yeşkür b. Vâil ve Benî Guber b. Habib b. Ka'b b. Yeşkür kabileleridir.[267]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Bekr b. Vâilleri İslâmiyete Mektupla Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Bekr b. Vâillere bir mektup yazdı.[268]

Mektubunda şöyle buyurdu:

"Allah'ın Resûlünden Bekr b. Vâil'e![269]

---

264 İbn Sa'd, 1/266.
265 İbn Hazm, Cemhere, s. 484.
266 İbn Hazm, Cemhere, s. 307.
267 İbn Hazm, Cemhere, s. 469.
268 İbn Sa'd, 1/281.
269 Ahmed b. Hanbel, 5/68.

(Önce Allah'a hamd ü sena eder), bundan sonra derim ki:[270]

Müslüman olunuz, selamete eriniz."[271]

Mektubun Mersed b. Zabyan Eliyle Götürülüşü ve Benî Dubay'alardan Bir Adama Okutturuluşu

Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Benî Bekr b. Vâillere Mersed b. Zabyanü's-Sedûsî götürmüştü.[272]

Kendisi, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına elçi olarak gelmiş ve Huneyn gazasında bulunmuştu.[273]

Mersed b. Zabyan der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamdan gelen yazıyı bize okuyacak bir yazıcı bulamadık.[274] Nihayet, Benî Dubay'a b. Rebialardan[275] gelen[276] bir adam okudu."[277]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zübeyr b. Avvam'a Medine'de Verdiği Yer Hakkında Ferman Yazısı

Zübeyr b. Avvam Peygamberimiz Aleyhisselamın halası Hz. Safiyye'nin oğlu olup, onaltı yaşında iken Müslüman olmuştu.

Zübeyr b. Avvam Medine'ye hicret ettiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onu Ensardan şair Ka'b b. Malik'le kardeş yapmış, kendisine Medine'de genişçe bir ev yeri verdiği gibi,[278] Benî Nadîr Yahudilerinden kalan mallardan, içinde hurma ağaçları bulunan bir arazi de ayırıp vermişti.

Bu yere Cürüf denirdi.[279]

Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam Zübeyr b. Avvam'a atını koşturup yorularak durduğu yere kadar olan yeri bağışlamış, o da atını yorulup duruncaya kadar koşturmuş, sonra da doğrulup kamçısını yetiştirebileceği yere doğru atmıştı.

Bunun üzerine Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

270 İbn Sa'd, 1/281.
271 İbn Sa'd, 1/281, Ahmed b. Hanbel, 5/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/136.
272 İbn Sa'd, 1/281.
273 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/136.
274 Ahmed b. Hanbel, 5/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/136.
275 İbn Sa'd, 1/281, Ahmed b. Hanbel, 5/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/136.
276 İbn Sa'd, 1/281.
277 İbn Sa'd, 1/281, Ahmed b. Hanbel, 5/68, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/136.
278 İbn Sa'd, 3/100-103.
279 Ebu Yusuf, s. 61.

"Ona, kamçısının ulaştığı yere kadar olan yeri veriniz!" buyurmuştu.[280]

Zübeyr b. Avvam'ın zevcesi ve Hz. Âişe'nin ablası Esmâ binti Ebu Bekir der ki:

"Zübeyr b. Avvam benimle evliydi.

Kendisinin, mal olarak bir arazi ile atından başka, ne bir hizmetçisi, ne de herhangi bir şeyi vardı. Ben tek başıma Zübeyr'in atını yemler, besler ve timar ederdim.[281]

Resûlullah Aleyhisselamın Zübeyr'e ayırıp vermiş olduğu araziden -ki, bir fersahın üçte ikisi kadar (sekiz bin adım) benden uzakta idi- başımın üzerinde hurma çekirdeği taşır, dururdum.[282]

Bir gün, yine başımın üzerinde hurma çekirdeği taşırken, Resûlullah Aleyhisselama rastladım.

Yanında, ashabından birkaç kişi bulunuyordu.

Beni çağırdıktan sonra, terkisine bindirmek için devesine 'Ih! Ih!' dedi.

Erkeklerle birlikte gitmekten utandım.

Zübeyr'in kıskançlığını da hatırladım. Kendisi halkın en kıskancı idi.

Resûlullah Aleyhisselam benim utandığımı anlayınca hayvanını sürüp gitti.

Zübeyr'in yanına vardığım zaman:

'Resûlullah Aleyhisselam bana rastladı. Başımın üzerinde de hurma çekirdeği bulunuyordu. Resûlullahın yanında da ashabından bazıları vardı. Resûlullah Aleyhisselam beni terkisine bindirmek için devesini ıhdırdı. Utandım, kendisinin terkisine binmedim. Çünkü, senin kıskanç olduğunu bilirim!' dedim.

Zübeyr:

"Vallahi, senin hurma çekirdeği taşıman, bana, Resûlullah Aleyhisselamın terkisine binmenden daha ağır geldi!" dedi.

Bundan sonra, bir hizmetçi vermesi için Ebu Bekir'e haber gönderdi.

Atın bakımı ve timarı işinde imdadıma yetişilince, sanki azadlanmış gibi oldum."[283]

Peygamberimiz Aleyhisselam Zübeyr b. Avvam'a Şevak'ı ayırıp verdiği zaman yazdırdığı ferman yazısında şöyle buyurdu:

---

280 Ahmed b. Hanbel, 2/156, Ebu Dâvud, 3/177-178, Beyhakî, Sünen, 6/144.
281 Ahmed b. Hanbel, 6/347.
282 Ahmed b. Hanbel, 6/347, Buhâri, Sahîh, 4/61.
283 Ahmed b. Hanbel, 6/347.

“Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah’ın Resûlü Muhammed tarafından Zübeyr b. Avvam’a verilen yazıdır.

Ben, ona Şevak’ın üstünü ve altını verdim.

Hiç kimse bunun üzerinde ona karşı hak iddiasına kalkışmasın.

Yazıyı Ali yazdı.”[284]

Baş Münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl’ün Hastalanışı ve Ölüşü

Baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl, Hicretin 9. yılı Şevval ayının sonuna doğru hastalandı. Hastalığı yirmi gece sürdü. Zilkâde ayında öldü.[285]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Übeyy b. Selûl’ü hastalığı sırasında gider, yoklardı.[286]

Bir gün Abdullah b. Übeyy, Peygamberimiz Aleyhisselama gelsin diye haber saldı.[287]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun öleceği gün yanına vardı.[288] Ölmek üzere olduğunu anlayınca:[289]

“Vallahi,[290] ben seni Yahudileri sevmekten nehyeder dururdum.[291] Yahudi sevgisi nihayet helâk etti!” dedi.[292]

Abdullah b. Übeyy b. Selûl:

“Es’ad b. Zürâre onlara kin besledi de kendisine ne yararı oldu ki?![293]

Yâ Rasûlallah! Şimdi, kınama ve azarlama zamanı değil, ölme zamanıdır![294]

Ben seni yanıma beni azarlayasın diye değil, benim için Allah’tan yarlığanmak dileyesin diye çağırttım.[295]

---

284 İbn Sa’d, 1/274.
285 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Taberî, Târîh, 3/143, İbn Kesîr, Sîre, 4/64, Aynî, 8/54, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/251.
286 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Ebu Dâvud, 3/184.
287 Taberî, Tefsîr, 10/206.
288 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Ebu Dâvud, 3/184, İbn Kesîr, Sîre, 4/64.
289 Ebu Dâvud, 3/184, İbn Kesîr, Sîre, 4/64.
290 İbn Kesîr, Sîre, 4/64, .
291 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Ebu Dâvud, 3/184, İbn Kesîr, Sîre, 4/64-65.
292 Taberî, Tefsîr, 10/206, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/251.
293 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, Ebu Dâvud, 3/184, İbn Kesîr, Sîre, 4/64.
294 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, İbn Kesîr, Sîre, 4/65, Aynî, 8/54.
295 Taberî, Tefsîr, 10/206, İbn Hacer, Fethu’l-bârî, 8/251, Diyarbekrî, 2/140.

Ölürsem yıkanışımda yanımda bulun, bana gömleğini ver, onun içine de sarılayım.[296] Hem bana, senin tenine değen gömleğini ver! Cenaze namazımı kıl ve benim yarlıganmam için de Allah'a dua et!" dedi.[297]

Abdullah b. Übeyy b. Selûl, öldüğü zaman cenaze namazını Peygamberimiz Aleyhisselamın kıldırmasını ve Peygamberimiz Aleyhisselamın gömleğine sarılıp kefenlenmesini oğluna da vasiyet etti.[298]

Abdullah b. Übeyy ölünce, oğlu Abdullah Peygamberimiz Aleyhisselama gelip:

"Yâ Rasûlallah! Abdullah b. Übeyy öldü. Gömleğini ver de onu senin gömleğinin içine sarıp kefenleyeyim.[299]

Cenaze namazını kıl ve yarlıganması için de Allah'a dua et!" dedi.[300]

Peygamberimiz Aleyhisselam sırtından gömleğini çıkarıp ona verdi[301] ve:

"Cenaze hazırlanınca bana haber ver, cenaze namazını da kılayım" buyurdu.[302]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Übeyy'in yıkanmasında da, kefenlenmesinde de bulundu. Cenazesi, cenazelerin konulacağı yere, musallâya götürülüp konuldu.[303]

Abdullah b. Übeyy'in oğlu Abdullah cenazenin namaz için hazırlandığını Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[304]

Peygamberimiz Aleyhisselam kalkıp namazgâha gitti. Cenaze namazını kıldırmak üzere ileri vardığı sırada,[305] Hz. Ömer Peygamberimiz Aleyhisselamın elbisesinden tutup çekti.[306] Önüne varıp dikildi.

Abdullah b. Übeyy'in kötülük yaptığı günleri birer birer sayarak:

"Yâ Rasûlallah! Filan gün şöyle, filan gün şöyle söyleyen Allah düşmanı Abdullah b. Übeyy üzerine mi namaz kılacaksın?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsüyordu.

Hz. Ömer sözü çoğalttığı[307] ve:

---

296 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057, İbn Kesîr, Sîre, 4/65.
297 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057.
298 İbn Mâce, 1/488.
299 Ahmed b. Hanbel, 2/18, Buhârî, Sahîh, 2/76, Ebu Dâvud, 3/184.
300 Ahmed b. Hanbel, 2/18, Buhârî, Sahîh, 2/76, Tirmizî, Sünen, 5/279-280.
301 Ahmed b. Hanbel, 2/18, Buhârî, Sahîh, 2/76, Ebu Dâvud, 3/184, Tirmizî, Sünen, 5/280.
302 Ahmed b. Hanbel, 2/18, Buhârî, Sahîh, 2/76.
303 Vâkıdî, Megâzî, 3/1057.
304 Buhârî, Sahîh, 2/76.
305 Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206, Tirmizî, Sünen, 5/279.
306 Buhârî, Sahîh, 2/76, Müslim, 4/1865, 2141, Tirmizî, Sünen, 5/280.
307 İbn İshak, İbn Hişam, 4/196-197, Vâkıdî, Megâzî, 3/1057-1058, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206, Tirmizî, Sünen, 5/279, Taberî, Tefsîr, 10/205.

"Bunun namazı senin neyine gerek?[308]

Allah seni münafıklar üzerine,[309] şu adamın üzerine namaz kılmaktan nehyetmedi mi?"[310] dediği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben iki şeyden birini tercih etmekte serbest bırakılmış ve ben de tercihimi yapmış bulunuyorum.

Bana Yüce Allah tarafından, 'Onlar için ister mağfiret dile, ister dileme! Onlar için yetmiş kere mağfiret dilesen de, Allah onları yarlıgamayacaktır' [Tevbe: 80] buyuruldu.[311]

Eğer ben yetmişi arttırınca bunun yarlıganacağını bilseydim, muhakkak arttırır, yarlıganmasını sağlardım!" buyurdu.[312]

Sonra da, onun üzerine cenaze namazı kıldı.[313]

Ashab da, Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte kıldılar.[314]

Mücemmi' b. Câriye:

"Resûlullah Aleyhisselamın cenaze üzerinde Abdullah b. Übeyy'inki kadar vakti uzattığını hiç görmemiştim. Sonra, kabre ulaşıncaya kadar gittiler. Cenazesi Nubayt hanedanı katında bulunan ve üzerinde kendilerinin cenazeleri taşınan tabutun üzerinde taşınmıştı" demiş; Enes b. Malik de, Abdullah b. Übeyy'in uzun boylu oluşundan ötürü ayaklarının tabuttan dışarı çıkmış olduğunu gördüğünü söylemiştir.

Amr b. Ümeyyetü'd-Damrî der ki:

"Abdullah b. Übeyy'in tabutuna yaklaşalım diye ne kadar uğraşmıştık da, Benî Kaynukalardan ve başkalarından olan; Sa'd b. Huneyf, Zeyd b. Lusayt, Selâme b. Humam, Numan b. Ebu Âmir, Râfi' b. Harmele, Malik b. Ebi Nevfel, Dâis, Süveyd... gibi, içlerinde belli münafıkların en kötülerinin bulunduğu birtakım kimseler, tabutun üzerine üşüşerek bizim tabuta yaklaşmamıza engel olmuşlardı.

Abdullah b. Übeyy'in oğlu Abdullah'a, bunları görmek kadar ağır gelen, can sıkan bir şey yoktu. Onlara karşı kapıyı kapardı!

---

308 İbn Mâce, 1/488.
309 Ahmed b. Hanbel, 2/18.
310 Müslim, 4/1865.
311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Vâkıdî, Megâzî, 3/1058, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 2/76, Tirmizî, Sünen, 5/279, Taberî, Tefsîr, 10/205-206.
312 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Vâkıdî, Megâzî, 3/1058, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206, Tirmizî, Sünen, 5/279, Taberî, Tefsîr, 10/206.
313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206, Tirmizî, Sünen, 5/279.
314 Buhârî, Sahîh, 5/207.

Abdullah b. Übeyy ise, onlardan başkası benim yanıma yaklaşmasın der, bunlardan her birine de:

'Vallahi, sen bana susuzluğa karşı sudan daha sevgilisin!' derdi.

Bunlar da:

'Keşke, sana biz canlarımızı, çocuklarımızı ve mallarımızı feda etseydik!' derlerdi."[315]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdullah b. Übeyy'in tabutunun yanında, kabre kadar yürüdü.[316]

Münafıklar Abdullah b. Übeyy'in kabrinin başına gelip durdukları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onları gözucuyla süzüyordu.

Münafıklar kabrin içine girmek için birbirlerinin üzerine yığıldılar. Bağırmalar, çığlıklar yükselmeye başladı.

Ubâde b. Sâmit, onları bu tutum ve davranışlarından men etmek için:

"Resûlullahın yanında seslerinizi kıssanıza?!" dedi.

O sırada münafıklardan Dâis de kabre inmek isterken burnundan yaralanıp kan akmaya başlayınca bir köşeye çekildi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Abdullah b. Übeyy'in cenazesinde bulunduğunu, cenaze namazını kıldığını ve kabrinin başında durduğunu görünce, Abdullah b. Übeyy'in kavminden olup Müslüman olan fazilet sahibi bazı sahabiler; Abdullah b. Übeyy'in oğlu Abdullah ile Sa'd b. Ubâde b. Sâmit ve Evs b. Havlî, kabrin içine indiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, yanında dikilen Evs ve Hazrec büyüklerinden bazı sahabiler de, Abdullah b. Übeyy'in cesedinin kabre nasıl konulacağını onlara elleriyle gösterdiler.[317]

Peygamberimiz Aleyhisselam, cenaze gömülünceye kadar kabrin başında ayakta durdu.[318]

Abdullah b. Übeyy'in oğlu Abdullah'a da orada başsağlığı dileyip, oradan geri döndü.[319]

---

315 Vâkıdî, Megâzî, 3/1058-1059.
316 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206, Tirmizî, Sünen, 5/279.
317 Vâkıdî, Megâzî, 3/1059.
318 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Vâkıdî, Megâzî, 3/1059, Ahmed b. Hanbel, 1/16, Buhârî, Sahîh, 5/206,
319 Vâkıdî, Megâzî, 3/1059.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Gömleğini Baş Münafıka Vermesinin ve Cenaze Namazını Kıldırmasının Hikmeti

Peygamberimiz Aleyhisselama gömleğini baş münafık Abdullah b. Übeyy b. Selûl'e niçin verdiği ve onun cenaze namazını niçin kıldığı sorulduğu zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gömleğim ve onun üzerine kıldığım namazım onu Allah'tan, Rabbimden gelecek azabdan kurtarmayacaktır!

Fakat, ben bu sayede onun kavminden bin kişinin Müslüman olmasını umuyorum" buyurdu.[320]

Abdullah b. Übeyy'in böyle Peygamberimiz Aleyhisselamın gömleğinden ve üzerine kılacağı namazdan şifa ve şefaat dilemiş olduğunu gören Hazrecîlerden bin kişi, müşrikliği bırakarak Müslüman oldular.[321]

Hz. Ömer der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam onun cenaze namazını kıldı. Cenazesiyle birlikte yürüdü. Kabrinin başına gelip, defin işi bitinceye kadar ayakta durdu.

Allah ve Resûlü ne yapılacağını daha iyi bilirken, Allah ve Resûlüne karşı olan bu cür'etkâr davranışıma ne kadar şaşılır!"[322]

Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün Kızı Cemile'ye Babasından Dolayı Ensar Kadınlarının Başsağlığı Dilemeye Gitmeleri

Ümmü Umâre der ki:

"İbn Übeyy'in mateminde biz de bulunduk.

Evs ve Hazrec kadınlarından hiçbiri Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün kızı Cemile'ye gitmekten geri kalmadı.

Cemile, 'Vâ Cebelâh! Vâ Cebelâh! Vâ Rüknâh!' diyor ve hiç kimse onu bundan men etmiyor ve ayıplamıyordu da."

Denildiğine göre; Cemile, Abdullah b. Übeyy'in kabrine kadar da gitmişti.[323]

---

320 Taberî, Tefsîr, 10/206, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/254, Diyarbekrî, 2/140.
321 Aynî, 8/54, Diyarbekrî, 2/140-141.
322 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Buhârî, Sahîh, 5/207, Tirmizî, Sünen, 5/279, Taberî, Tefsîr, 10/206, Vâhidî, s. 173-174.
323 Vâkıdî, Megâzî, 3/1058.

Sekizinci Bölüm

DOKUZUNCU YIL HACCI

DOKUZUNCU YIL HACCI

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hacca Niyetlenip Vazgeçişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ramazan ayında Tebük'ten döndükten sonra, hac yapmak istedi.

Sonra da:

"Beytullah'ta müşrikler bulunacaklar ve onu çırılçıplak tavaf edecekler! Bu hal ortadan kalkmadıkça, ben haccetmek istemem!" buyurdu.[1]

Müşrikler, geceleyin üzerlerine hiçbir örtü almadan Kâbe'yi çırılçıplak tavaf ederler ve böyle yapmayı Kâbe'ye bir tazim ve saygı sayarlar:

"Beytullah'ı anamın beni doğurmuş olduğu hal üzere tavaf ederim. Üzerimde dünyadan zulüm karışan hiçbir şey yok!" derlerdi.[2]

Kadınlardan da, böyle yapanlar olurdu.

Elbiseli tavaf etmek isteyenler, Kureyşîlerden emaneten veya kira ile alacakları elbiseden başka elbise ile tavaf etmeyi pek istemezlerdi. Müşriklerden biri, herhangi bir elbise ile tavaf ettiği zaman, onu tavaf ettikten sonra atar, lânetlik adını taktığı o elbiseye artık ne kendisi, ne de başkası hiçbir zaman el sürmezdi.[3]

Hz. Ebu Bekir'in Hac Âmiri Olarak Gönderilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 9. yılı Ramazan ayının kalan günleri ile Şevval ve Zilkâde aylarını geçirdikten sonra, Müslümanlara hac yaptırmak üzere Hz. Ebu Bekir'i hac âmirliğine tayin buyurdu.[4]

1 Taberî, Tefsîr, 10/62, İbn Kesîr, Tefsîr, 2/332.
2 İbn Seyyid, 2/231, Halebî, 3/233, Zürkânî, 4/90.
3 Halebî, 3/233.
4 İbn İshak, İbn Hişam, 4/188, Taberî, Târîh, 3/154, İbn Kesîr, Sîre, 4/68, İbn Kayyım, 3/30, Kastallânî, Mevâhib, 1/228, Diyarbekrî, 2/111.

Hz. Ebu Bekir üçyüz Müslümanla birlikte Medine'den yola çıktı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurbanlık olmak üzere boyunlarına nişan taktığı ve sağ yanlarına işaretler yaptığı yirmi deveyi de, Nâciye b. Cündübü'l-Eslemî'ye teslim edip, birlikte yolladı.

Hz. Ebu Bekir, kendisi için ayrıca kurbanlık beş deve götürdü.[5]

Abdurrahman b. Avf da kendisi için kurbanlık gönderen hacılar arasında idi.[6]

Hz. Ebu Bekir, Zülhuleyfe'de ihrama girip, "Lebbeyk!" diyerek telbiyeye başladı.[7]

Hz. Ali'nin Berâe Sûresi ile Bazı Hususları Halka Tebliğe Memur Edilişi

Hz. Ebu Bekir hac emîri olarak Mekke'ye gönderildikten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselama Berâe (Tevbe) sûresi nâzil olmuştu.

"Yâ Rasûlullah! Bu sûreyi halka okumak üzere Ebu Bekir'e göndersene!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu tebliği[8] benden veya[9] ev halkımdan olan bir adamdan başkası benim yerime eda edemez, yerine getiremez!" buyurdu.[10]

Çünkü, Arapların âdet ve geleneğine göre, herhangi bir muahedeyi ancak kabilenin reisi veya onun akrabasından biri akd veya naks edebilirdi.

Hz. Ali de, Peygamberimiz Aleyhisselama, bu bakımdan Hz. Ebu Bekir'den daha yakın bulunuyordu.[11]

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'yi yanına çağırdı ve ona şöyle buyurdu:

"1. Berâe (Tevbe) sûresinin baş tarafından şu yazılmış olanları götür!

2. Kurban kesme günü, Mina'da toplandıkları zaman halka bağırarak ilan et ki: Hiçbir kâfir Cennete giremeyecektir!

3. Bu yıldan sonra, hiçbir müşrik hac yapmayacaktır.

4. Hiçbir çıplak Beytullah'ı tavaf etmeyecektir.

---

5 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, İbn Sa'd, 3/168, Taberî, Târîh, 3/154, İbn Seyyid, 2/231, İbn Kayyım, 3/30.
6 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Taberî, Târîh, 3/154.
7 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
8 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Belâzurî, Ensâb, 1/383.
9 Belâzurî, Ensâb, 1/383.
10 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Belâzurî, Ensâb, 1/383.
11 Hâzin, 2/204.

5. Kimin Resûlullah Aleyhisselamla anlaşması varsa, onun anlaşması, müddeti bitinceye kadar, muteber olacaktır."[12]

Zeyd b. Üsey' de:

"Ali b. Ebu Talib'e:

'Sen Mekke'ye hangi şeyle (direktifle) gönderildin?' diye sordum.

'Şu dört şeyi tebliğ etmekle gönderildim:

1. Cennete ancak Müslüman olan kişi girecektir!

2. Çıplak (kişi) Beytullah'ı tavaf etmeyecektir,

3. Bu yıldan sonra, Müslümanlar ve müşrikler biraraya gelmeyeceklerdir.

4. Her kim ki kendisiyle Peygamber Aleyhisselam arasında ahid vardır, onun ahdi müddetine kadar muteberdir ve müddeti olmayanların müddeti dört aydır' dedi" demiştir.[13]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'ye:

"Bunları muhakkak ya ben götüreceğim (tebliğ edeceğim), ya da sen götürecek (tebliğ edecek)sin! Olmazsa ben gideceğim.

Fakat, sen git! Hiç şüphesiz, Allah senin diline sebat, kalbine hidayet verir!" buyurduktan sonra, onun göğsünü eliyle sığadı.[14]

Hz. Ali, hemen Peygamberimiz Aleyhisselamın devesine binerek yola çıktı.[15] Ebu Hureyre de Hz. Ali'yle birlikte gitti.[16]

Hz. Ali, Hz. Ebu Bekir'e yolda yetişti.[17]

Hz. Ebu Bekir, seher vakti Arc'da bulunduğu[18] ve tekbir getirmek için dikildiği sırada arkasından[19] Peygamber Aleyhisselamın devesi Kasvâ'nın (Dârimî'ye göre Ced'â'nın) böğürtüsünü işitti.[20]

Peygamberimiz Aleyhisselamın geldiğini sandı.[21]

"Bu,[22] Kasvâ'dır![23] (Ced'â'nın böğürtüsüdür!)

Belki de, Resûlullah Aleyhisselam hacca gelmiştir.

Keşke gelseydi, namazı kendisiyle birlikte kılardık!" dedi.[24]

12 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Taberî, Tefsîr, 10/65.
13 Ahmed b. Hanbel, 1/79, Tirmizî, Sünen, 3/222.
14 İbn Kesîr, Tefsîr, 2/333.
15 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Taberî, Tefsîr, 10/65.
16 Nesâî, 5/234, Taberî, Tefsîr, 10/65.
17 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Taberî, Tefsîr, 10/65.
18 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393.
19 Dârimî, 1/393.
20 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393, .
21 Tirmizî, Sünen, 5/275.
22 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393.
23 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
24 Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229, Zürkânî, 4/93.

Telaşla gitti.[25] Bir de baktı ki, Kasvâ'nın üzerinde gelen Ali'dir![26]

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali'yi görünce:[27]

"Âmir misin?[28] Yoksa memur musun?[29] Ya da elçi misin?[30] Resûlullah Aleyhisselam, hacca seni mi âmir tayin etti?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Hayır![31] Memurum.[32] Elçiyim.[33]

Resûlullah Aleyhisselam beni haccın durak yerlerinde[34] halka Berâe sûresini okuyayım[35] ve her ahd sahibine ahdinin tamamlanacağını da bildireyim diye gönderdi" dedi[36] ve Peygamberimiz Aleyhisselamın mektubunu Hz. Ebu Bekir'e verdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, mektupta yazılı sözleri Hz. Ali'nin halka ilan etmesini emir buyurmuştu.[37]

Hz. Ebu Bekir'e de; müşriklere muhalefet edilmesini, Arefe günü Müzdelife'de değil, Arafat'ta vakfe yapılmasını, güneş batmadıkça Arafat'tan dönüşe geçilmemesini, Müzdelife'den ise güneş doğmadan önce dönüşe geçilmesini söylemişti.[38]

İkisi birlikte gittiler.[39]

Hz. Ebu Bekir, Mekke'ye ifrad haccına niyetlenmiş olarak girdi.[40]

Terviye'den önceki günde (Zilhicce'nin yedinci gününde)[41] öğleden sonra[42] halka bir hutbe irad etti.[43] Hutbesinde halka hac amellerini anlattı.

Hz. Ebu Bekir hutbesini bitirince, Hz. Ali kalktı, halka Berâe (Tevbe) sûresini okudu.[44]

25 Tirmizî, Sünen, 5/275.
26 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393, Tirmizî, Sünen, 5/275.
27 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, İbn Kayyım, 3/30.
28 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Dârimî, 1/393, Taberî, Tefsîr, 10/65, Zemahşerî, 2/712, İbn Kesîr, Sîre, 4/69, İbn Kayyım, 3/30.
29 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Taberî, Tefsîr, 10/65, Zemahşerî, 2/172, İbn Kesîr, Sîre, 4/69, İbn Kayyım, 3/30.
30 Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229, Diyarbekrî, 2/141.
31 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, İbn Sa'd, 2/168, Dârimî, 1/393.
32 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Zemahşerî, 2/172, İbn Kesîr, Sîre, 4/69.
33 Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229, Diyarbekrî, 2/141.
34 Dârimî, 1/393.
35 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, İbn Sa'd, 2/168, Dârimî, 1/393.
36 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, İbn Sa'd, 2/168.
37 Tirmizî, Sünen, 5/275.
38 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
39 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Tirmizî, Sünen, 5/275.
40 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
41 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393.
42 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
43 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077, Dârimî, 1/393.
44 Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229.

Rivâyete göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, Berâe sûresinin başından otuz veya kırk âyet yazdırıp Hz. Ali ile göndermişti.[45]

Yüce Allah'ın Peygamberimiz Aleyhisselama indirdiği Berâe sûresinde şöyle buyurulmuştur:

"Müşriklerin içinden (kendileriyle) muahede yaptıklarınıza karşı, Allah'tan ve Resûlünden bir ültimatomdur bu!

Ey müşrikler! Haydi, yeryüzünde dört ay daha güvenlikle dolaşın!

Bilin ki; siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz!

Allah, herhalde, kâfirleri dilediği zaman rüsvay edicidir.

Bu, hacc-ı ekber günü, Allah'tan ve Resûlünden insanlara şöyle bir tebliğdir:

Allah ve Resûlü, müşrikleri himaye etmekten artık kesin olarak uzaktır!

Bununla birlikte, ey kâfirler! Küfürden ve muahedelere riayetsizlikten tevbe ederseniz, bu, sizin için hayırlıdır.

Yine, yüz çevirirseniz şunu bilin ki, elbette siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz!

Sen, o küfredenleri elem verici bir azapla müjdele!

Muahede yaptığınız müşriklerden, size karşı ahidlerine riayette hiçbir eksiklik yapmamış, aleyhinizde düşmanlarınızdan hiçbir kimseye yardım etmemiş olanlar bundan müstesnadır!

O halde, onların müddetleri bitinceye kadar ahidlerini tamamlayın.

Çünkü, Allah haksızlıktan sakınanları sever.

Dokunulması haram olan o aylar çıktığı zaman, artık o müşrikleri nerede bulursanız öldürün!

Onları esir olarak yakalayın, onları hapsedin, onların bütün geçit yollarını tutun!

Eğer onlar tevbe edip müşriklikten dönerler, namaz kılarlar, zekât verirlerse, kendilerini serbest bırakın.

Çünkü, Allah çok yarlıgayıcı, çok esirgeyicidir.

Eğer kendilerine taarruz edilmesi emredilen müşriklerden biri eman dilerse ona eman ver ki, Allah'ın kelâmını dinlesin. Sonra onu emin olduğu yere kadar selametle ulaştır.

Çünkü, onlar gerçeği bilmeyen bir kavimdir.

---

45 Taberî, Târîh, 3/154, Zemahşerî, 2/172, Nesefî, 2/115.

O müşriklerin Allah yanında, Allah'ın Resûlü yanında nasıl bir ahdi olabilir ki?

Mescid-i Haram'ın yanında muahede yaptıklarınız müstesnadır.

O halde, bunlar size karşı doğrulukla hareket ederlerse, siz de kendilerine öylece doğrulukla muamele edin!

Şüphesiz ki, Allah ahde vefasızlıktan sakınanları sever.

Onların nasıl ahdi olabilir ki, size galebe çalsalar hakkınızda ne bir yemin, ne de bir vecibe tanırlar.

Onlar, sizi ağızlarıyla güya hoşnut ederler, fakat kalbleri dayatır.

Onların çoğu fâsık kimselerdir.

Onlar, Allah'ın âyetleri karşılığında az bir bahâyı satın aldılar da, onun yolundan halkı zorla men ettiler!

Gerçekten de, onların yapmakta oldukları şeyler ne kötüdür!

Onlar, bir mü'min hakkında ne bir yemin, ne de bir vecibe tanırlar!

Onlar, taşkınların ta kendisidirler.

Bununla birlikte, onlar tevbe edip müşriklikten dönerler, namaz kılarlar, zekât verirlerse, artık onlar dinde kardeşlerinizdir.

Biz, âyetleri, öğrenecek bir kavim için açıklarız.

Eğer ahidlerinden sonra yine andlarını bozarlar ve dininize saldırırlarsa, küfrün önderlerini de hemen öldürün!

Çünkü, onlar aslında andları olmayan adamlardır.

Bu sûretle umabilirsiniz ki vazgeçerler.

Ey mü'minler, andlarını bozan, Peygamberi sürüp çıkarmayı kuran ve bununla birlikte sizinle muharebeye ilk defa kendileri başlayan bir kavim ile çarpışmaz mısınız?

Onlardan korkacak mısınız?

Eğer gerçekten inanmış kimseler iseniz, kendisinden korkmanıza lâyık olan bir Allah vardır.

Onlarla savaşın ki, Allah sizin ellerinizle onları azaplandırsın, rüsvây etsin. Onlara karşı size yardım etsin. Mü'minler zümresinin göğüslerini ferahlandırsın, kalblerindeki öfkeyi gidersin.

Allah kimi dilerse ona tevbe nasip eder.

Allah hakkıyla bilendir ve her yaptığını yerli yerince yapandır.

Yoksa siz kendi halinize bırakılıvereceğinizi, içinizden cihad edenleri, Allah'tan, Allah'ın Resûlünden ve mü'minlerden başkasını sır dostu

edinmeyenleri Allah'ın bilmediğini, Allah yolundaki fedakârlıklarınızın mükâfatsız kalacağını mı sandınız?

Allah, ne yaparsanız hepsinden haberdardır.

Allah'a eş koşanların kendi küfürlerine kendileri şahit olup dururken Allah'ın mescidlerini onarmaya yeterlikleri yoktur.

Onların hayır namına bütün yaptıkları boşa gitmiştir.

Onlar ateşte temelli kalıcıdırlar.

Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler onarır.

İşte, doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.

Siz hacı sakalığını, Mescid-i Haram'ın onarımını, Allah'a ve ahiret gününe inanan, Allah yolunda cihad eden kimselerin amelleri gibi mi tuttunuz?

Bunlar, Allah yanında bir olamazlar.

Allah zâlimler gürûhuna hidayet vermez.

İman eden, hicret eden, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla savaşan kimselerin Allah yanında dereceleri daha büyüktür.

İşte, onlar kurtuluşa erenlerin ta kendisidirler.

Rableri, kendinden bir rahmet, bir rıza ile, onlara içlerinde tükenmez ve temelli bir nimet bulunan Cennetleri müjdeler!

Onlar orada ebedî ve temelli olarak kalıcıdırlar.

Çünkü, büyük ecir ve mükâfat Allah'ın yanındadır.

Ey iman edenler! Babalarınızı, kardeşlerinizi -eğer küfrü sevip iman üzerine tercih ediyorlarsa- veliler edinmeyin!

İçinizden kim onların velilikleri altına girerse, işte onlar zâlimlerin ta kendisidirler.

De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, kabileniz, elinize geçirdiğiniz mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah'tan, O'nun Peygamberinden ve O'nun yolundaki bir cihaddan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun!

Allah fâsıklar gürûhunu hidayete erdirmez.

Andolsun ki; Allah birçok savaş yerlerinde ve Huneyn gününde size yardım etmiştir.

O Huneyn gününde ki, sayıca çokluğunuz o zaman kibirlenme, kendinizi beğenme, kendinize güvenme duygusu vermişti de, bu, size gelecek kazadan bir şeyi gidermeye yaramamıştı.

Yeryüzü o genişliğine rağmen başınıza dar gelmişti.

Nihayet, bozularak gerisin geri dönüp gitmiştiniz.

Sonra, Allah Resûlü ile mü'minlerin üzerine sekînetini indirdi, görmediğiniz melek ordularını indirdi ve kâfirleri azaplandırdı.

Bu, o kâfirlerin cezası idi.

Sonra, Allah bunun ardından kimi dilerse onun tevbesini kabul eder. Allah çok yarlıgayıcıdır. Çok esirgeyicidir.

Ey mü'minler! Müşrikler ancak bir necis ve murdardır.

O halde, bu yıllarından sonra, onları Mescid-i Haram'a yaklaştırmayın.

Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse sizi yakında fazlından zenginleştirir. Çünkü, Allah herşeyi bilen ve her yaptığını yerli yerince yapandır."[46]

Mina'ya Gidiş ve Arafat'a Çıkış

Terviye (Zilhicce'nin sekizinci) günü gelip güneş gökte batıya doğru ağınca Hz. Ebu Bekir Kâbe'yi yedi defa tavaf etti. Sonra, Benî Şeybe kapısında hayvanına binip Mina'ya gitti.

Öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarını orada kıldı.

Güneş Sebir dağının üzerinden doğunca, hayvanına bindi. Nemire'ye varıp ulaştığı zaman, orada bir kıl çadıra indi.

Güneş batıya doğru eğilince, hayvanının üzerinde Batn-ı Urene'de halka bir hutbe irad etti. Hayvanını ıhdırdı, öğle ile ikindi namazını bir ezan, iki kametle kıldırdı.

Sonra, hayvanına bindi, Arafat'ta vakfe yaptı. Öğleden önce bir hutbe irad etti.[47]

Hutbesinde Müslümanlara hac amellerini anlattı.[48]

Hz. Ali'ye dönüp:

"Kalk yâ Ali! Resûlullah Aleyhisselamın elçiliğini yerine getir!" dedi.

Hz. Ali kalkıp Berâe sûresinin başından kırk âyet kadar okudu.[49]

46 Berâe (Tevbe) sûresi: 1-28.
47 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077.
48 Kastallânî, Mevâhib, 1/229.
49 İbn Kesîr, Tefsîr, 2/334.

Hz. Ebu Bekir oruçlu orucunu açtığı vakitte Arafat'tan dönüşe geçti, Müzdelife'ye erişti.

Tanyeri ağarmaya başlayınca, sabah namazını erkence kıldırdıktan ve Müzdelife vakfesini yaptıktan sonra:

"Ey insanlar! Erkence davranınız! Ey insanlar! İnsanca davranınız!" diyerek Müslümanları oradan kaldırıp Mina'ya yollandırdı.

Muhassir vadisine erişinceye kadar durmadan gittiler.

Hayvan üzerinde Akabe Cemresine gelerek birer birer yedi taş attıktan ve kurban kesme yerine dönüp kurbanını kestikten sonra da, hayvan üzerinde bir hutbe irad etti.[50] Hutbesinde; Arafat'tan topluca nasıl akıp gelineceğini, kurban hükümlerini ve sair hac amellerini anlattı.

Hz. Ebu Bekir hutbesini bitirince, Hz. Ali kalktı.[51]

"Ey insanlar! Ben sizlere Resûlullah Aleyhisselamın elçisiyim!" dedi.

Müşrikler:

"Ne hakkında?" diye sordular.[52]

Hz. Ali, Berâe (Tevbe) sûresini okudu.[53]

Peygamberimiz Aleyhisselamın emri gereğince, halka tebliğ ve ilan edeceği şeyler hakkında:[54]

"Ben sizlere dört şeyi bildirmeye memurum:[55]

1. Hiçbir kâfir Cennete giremeyecektir,

2. Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hac yapmayacaktır,

3. Hiçbir çıplak Beytullah'ı tavaf etmeyecektir,

4. Kimin Resûlullah Aleyhisselamla anlaşması varsa, onun anlaşması, müddeti bitinceye kadar muteber olacaktır.[56]

Bunlar dışında kalan her müşrike, emniyet ve selamet yerlerine, yurtlarına dönebilmeleri için kendilerine tebligat yapıldığı günden itibaren dört ay mühlet verilmiştir.

Bundan sonra, hiçbir müşrik için ne ahid, ne de himaye vardır.[57]

Allah ve Allah'ın Resûlü, müşrikleri himayeden uzaktır!" dedi.[58]

---

50 Vâkıdî, Megâzî, 3/1077-1078 .
51 Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229.
52 Zemahşerî, 2/172, Nesefî, 2/115.
53 Vâkıdî, Megâzî, 3/1078, İbn Sa'd, 2/168, Dârimî, 1/393, Kastallânî, Mevâhib, 1/229.
54 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190, Taberî, Tefsîr, 10/65.
55 Zemahşerî, 2/172, Nesefî, 2/115.
56 İbn İshak, İbn Hişam, 4/190-191, Taberî, Tefsîr, 10/65, İbn Kayyım, 3/30.
57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/191.
58 Ahmed b. Hanbel, 2/299, Belâzurî, Ensâb, 1/383, Nesâî, 5/234, Taberî, Tefsîr, 10/64.

Müşrikler:

“Biz, senin ahdinden de, senin amcanın oğlundan da uzağızdır![59] Amcanın oğluna tebliğ et ki, biz ahdimizi arka tarafımıza atmışızdır. Bizimle onun arasında,[60] mızraklarla savaşmaktan, kılıçlarla çarpışmaktan başka ahid yoktur!” dediler.[61]

Dönüp giderlerken de, birbirlerine:

“Yahu, siz ne yapıyorsunuz?! Kureyşîler bile Müslüman olmadılar mı?!” diyerek kendilerini kınadılar ve nihayet Müslüman oldular.[62]

Hz. Ali, teşrik günlerinde kalkıp:

“Allah ve Resûlünün himayesi her müşrikten uzaktır!

Ey müşrikler! Bundan böyle, yeryüzünde dört ay daha gezip tozunuz!

Bu yıldan sonra hiçbir müşrik hac yapmayacaktır!

Hiçbir çıplak Beytullah’ı tavaf etmeyecektir!

Cennete ancak mü’min olan girecektir!

Bu yıllarından sonra müşrikler ve Müslümanlar biraraya gelmeyecekler!” diyerek sesleniyor, yorulduğu zaman da Hz. Ebu Bekir kalkıp bunları tebliğ ve ilan ediyordu.[63]

Ebu Hureyre de, bunları Hz. Ali ile birlikte olanca kuvvetiyle bağırarak ilan etmekteydi.[64]

Hz. Ebu Bekir, Medine’ye dönünce, tebliğ vazifesinin Hz. Ali’ye veriliş sebebini Peygamberimiz Aleyhisselamdan öğrenmek istedi ve:

“Yâ Rasûlallah! Yoksa benim hakkımda bir şey mi hâdis ve nâzil oldu?” diye sordu.[65]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır![66] Senin hakkında hayırdan başka bir şey hâdis olmamıştır!

Fakat, bunu kendimden veya ev halkımdan başkasının tebliğ ve ilan edemeyeceği bana emrolundu.[67]

Onu benden veya ev halkımdan olan bir kimseden başkası tebliğ ve edâ edemezdi!” buyurdu.[68]

59 Taberî, Târîh, 3/154.
60 Zemahşerî, 2/173, Nesefî, 2/115.
61 Taberî, Târîh, 3/154, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.
62 Taberî, Târîh, 3/154, İbn Esîr, Kâmil, 2/291.
63 Tirmizî, Sünen, 5/275-276.
64 Ahmed b. Hanbel, 2/999, Buhârî, Sahîh, 5/202, Belâzurî, Ensâb, 1/383, Nesâî, 5/234, Taberî, Tefsîr, 10/63, İbn Kesir, Sîre, 4/71, Tefsîr, 2/332.
65 Ahmed b. Hanbel, 1/3, Belâzurî, Ensâb, 1/383, Yâkûbî, Târîh, 2/76, Taberî, Târîh, 3/154.
66 Belâzurî, Ensâb, 1/383, Yâkubî, 2/76, Taberî, Târîh, 3/154.
67 Ahmed b. Hanbel, 1/3.
68 Belâzurî, Ensâb, 1/383, Taberî, Târîh, 3/154.

Dokuzuncu Bölüm

MEDİNE'YE GELENLER VE MEDİNE'DEN GÖNDERİLEN ELÇİLER

MEDİNE'YE GELENLER VE MEDİNE'DEN GÖNDERİLEN ELÇİLER

Benî Tayyi' Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Tayyi'lerin Kimlikleri, Yurtları ve Medine'ye Geliş Tarihleri

Benî Tayyi'ler; Kahtan'ın soyundan gelme Kehlan kabilelerindendirler.[1]

Benî Tayyi'lerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Tayyi' (Cülhüme) b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan.[2]

Tayyi' (Cülhüme) b. Üded'in üç oğlu vardı:

1. Futra,
2. Gavs,
3. Hâris.[3]

Tayyi' kabileleri, Tayyi'in Futra ve Gavs adındaki oğullarının soyundan türemiştir.

Futra=Tayyi'in soyundan gelen kabileler:

1. Cedîle,
2. Benî Hârice b. Sa'd, b. Futra, b. Tayyi';

Cedîle'den gelen kabileler:

1. Sa'lebe b. Ruman, b. Cündüb, b. Hârice, b. Sa'd,
2. Sa'lebe b. Zühl, b. Ruman,
3. Sa'lebe b. Ced'â, b. Zühl, b. Ruman,

1 Kalkaşandî, s. 326.
2 İbn Hazm, Cemhere, s. 484-485.
3 İbn Hazm, Cemhere, s. 398.

4. Benî Ahmed b. Hâris, b. Sümâme, b. Malik, b. Ced'â, b. Zühl, b. Ruman, b. Cündüb, b. Hârice kabileleridir.

Gavs b. Tayyi'in soyundan gelen kabileler:

1. Benî Sual b. Amr, b. Gavs,
2. Benî Cerm Sa'lebe b. Amr, b. Gavs,
3. Benî Nebhan b. Amr, b. Gavs,
4. Benî Heniyy b. Amr, b. Gavs kabileleridir.

Sual b. Amr b. Gavs'ın soyundan gelen kabileler:

1. Benî Buhter b. Atüd, b. Uneyn, b. Selâman, b. Sual,
2. Ma'n b. Atüd, b. Uneyn, b. Selâman, b. Sual,
3. Benî Sinbis b. Muaviye, b. Sual,
4. Benî Ahzem b. Rebia, b. Cervel, b. Sual,
5. Necd b. Ebi Ahrem, b. Rebia, b. Cervel, b. Sual kabileleridir.

Nebhan ve Sa'dlardan gelen kabileler:

1. Sa'd b. Nebhan,
2. Nâbil b. Nebhan kabileleridir.[4]

Tayyi'lerin yurtları Yemen'de idi.

Tayyi'ler Ezdîlerin ardından Hicaz'a gelip Sümeyr ve Feyd'e konmuşlar, Ecâ' ve Selmâ dağlarını ele geçirmişlerdi.

Hicaz'da, Şam'da, Irak'ta ovaları, dağları dolduran cemaatler haline gelmişlerdi.[5]

Sümeyr bir dağ,[6] Feyd de Mekke yolunda bir yerdir. Ecâ' ve Selmâ dağlarına yakındır.

Feyd'le Vâdi'l-kurâ arası altı geceliktir.[7]

Benî Tayyi' temsilcilerinin Medine'ye gelişi Hicretin 9. yılında idi.[8]

Benî Tayyi' temsilcileri onbeş kişi idiler:[9]

1. Zeydü'l Hayl,[10]
2. Vüzer b. Câbir, b. Südus, b. Asmâu'n-Nebhânî,
3. Kabîsa b. Esved, b. Âmir, b. Cerm,
4. Benî Ma'nlardan Malik b. Abdullah, b. Hayberî,[11]

---

4 İbn Hazm, Cemhere, s. 476.
5 Kalkaşandî, s. 326.
6 Yâkût, 4/282.
7 Yâkût, 4/282.
8 İbn Abdilberr, 2/559, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/301.
9 İbn Sa'd, 1/321, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks.2, s. 58.
10 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/32, Taberî, Târîh, 3/166.
11 İbn Sa'd, 1/32, Süheylî, 7/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/222.

5. Kuayn b. Huleyf (Halid b. Cedîle),[12]

6. Benî Devlanlardan bir adam,[13]

7. Kays b. Kesefetü't-Tarîfî,

8. Kays b. Huleyfü't-Tarîfî temsilciler arasında bulunuyordu.[14]

Temsilcilerin reisi ve seyyidi, Benî Nebhanlardan Zeydü'l-Hayl b. Mühelhel idi.[15]

Temsilciler Medine'ye geldikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam Mescidde idi.

Temsilciler, Mescidin önünde ve yanında hayvanlarının dizlerini bağladıktan sonra, Mescide girdiler.

Peygamberimiz Aleyhiselamın yanına vardılar.[16]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara bakıp:

"Ben, size hiçbir yararı bulunmayan Uzzâ'dan, ondan ve Allah'tan başka tapmakta olduğunuz siyah deveden daha hayırlı olanı tavsiye ederim!" buyurdu.[17]

Zeydü'l-Hayl:

"Yâ Rasûlallah! Ben sana dokuz konaklık yerden hayvanımı yorarak geldim. Gecelerimi uykusuz, gündüzlerimi susuz geçirdim" dedi.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Seni yamaçlardan ve düzlerden buraya kadar getiren, kalbini imana yaklaştıran Allah'a hamdolsun!" buyurdu ve Zeyd'in elini avucunun içine alıp:

"Sen kimsin, ismin nedir?" diye sordu.

Zeyd:

"Ben, Zeydü'l-Hayl'ım! Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! Sen de O'nun kulu ve resûlüsün!" dedi.[19]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen Zeydü'l-Hayl değil, Zeydü'l-Hayr'sın!" buyurdu.

Zeyd'in Zeydü'l-Hayl diye anılması, atlardan çok iyi anladığı ve onlarla çok uğraştığı içindi.[20]

---

12 İbn Sa'd, 1/321, Süheylî, 7/448, İbn Hacer, İsâbe, 3/240.
13 İbn Sa'd, 1/321.
14 İbn Hacer, İsâbe, 3/222.
15 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/321, Taberî, Târîh, 3/166, İbn Esîr, Kâmil, 2/299, İbn Seyyid, 2/236, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63, İbn Kayyım, 3/39.
16 İbn Sa'd, 1/321.
17 Süheylî, 7/448.
18 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/301.
19 Süheylî, 7/449, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/25.
20 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/301.

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Tayyi' temsilcilerine İslâmiyeti anlatıp Müslüman olmalarını teklif edince, onlar hemen Müslüman oldular.[21]

Allah onlardan razı olsun!

Zeyd'in Üstün Kişiliği ve Kendisine Yerler Verilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Arap adamlarından bana fazileti anılanlardan hiçbiri yoktur ki, yanıma gelince onu hakkında söylenilen faziletin dûnunda görmüş olmayayım!

Ancak, Zeyd bundan müstesnadır: Ondaki her fazilet bana eriştirilmiş değildir!" buyurdu ve kendisine Zeydü'l-Hayr adını taktı.[22]

Bu görüşünü kendisine de açıkladı.[23]

Zeydü'l-Hayr'ın künyesi Ebu Müknif idi.[24]

Kendisi şair, hatib, babayiğit,[25] güzel yüzlü ve güzel ahlâklı idi.

İri ve uzun bir ata bindiği zaman, merkebe binmiş gibi, ayakları yerde sürünürdü.[26]

Peygamberimiz Aleyhisselam ona Feyd ile birlikte iki arazi de verdi ve bu hususta onun için bir ferman yazısı da yazdırdı.[27]

Peygamberimiz Aleyhisselam Vüzer (veya Vezr) b. Südus'tan başka temsilcilerden her birisi için de, kavimlerine yazılar yazdırdı.

Vüzer b. Südus, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendilerini Araplara boyun eğdirmek istediğini sanarak kızdı ve:

"Vallahi ben hiçbir zaman boynumu bir Araba eğmem!" diyerek Şam'a çekti gitti. Hıristiyanlığa girdi ve başını kazıttı.[28]

Temsilcilerin her birine bahşiş olarak beşer ukiyye, Zeyd'e ise oniki buçuk ukiyye gümüş verildi.[29]

---

21 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/321, Taberî, Târîh, 3/166.

22 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, c, 1/321, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/337, Süheylî, 7/450, İbn Seyyid, 2/236, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63, İbn Kayyım, 3/39, Zürkânî, 4/25.

23 İbn Abdilberr, 2/559, Süheylî, 7/449, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/301, Halebî, 3/257, Zürkânî, 4/25.

24 Süheylî, 7/448.

25 İbn Abdilberr, 2/559, Süheylî, 7/449, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/301, Zürkânî, 4/25.

26 Süheylî, 7/449, Zürkânî, 4/25.

27 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/321, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, 5/337 Süheylî, 7/449, İbn Kayyım, 3/39.

28 Süheylî, 7/449.

29 İbn Sa'd, 1/321, Halebî, 3/257, Zürkanî, 4/26.

Zeydü'l-Hayr'ın Yolda Hastalanıp Vefat Edişi

Zeydü'l-Hayr kavminin yanına dönmek üzere Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılıp giderken, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Zeyd muhakkak Medine hummâsına tutulur, kurtulmaz. Kurtulmasa da, kınanmaz!" buyurdu.

Zeydü'l-Hayr, Necd ülkesindeki sulardan bir suyun başına ulaştığı,[30] Ferde (Karde) diye anılan yerde bulunduğu sırada[31] hummâya tutuldu ve orada vefat etti.[32]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Zeyd vefat edince, Kabîsa b. Esved onun üzerine bir yıl ağıt ağlattıktan sonra, ona ait hayvan ve eşyaları onun evine gönderdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Feyd ve iki arazi hakkındaki ferman yazısı da eşya içinde bulunuyordu.[33]

Zeyd'in karısı, Zeyd'in hayvanının üzerinde bulunmadığını görünce,[34] bilgisizliği, aklının ve dininin kıtlığı sebebiyle,[35] Zeyd'in eşyasını, Peygamberimiz Aleyhisselamın Zeyd'e verdiği arazinin ferman yazısı da içinde bulunduğu halde, hemen ateşe verip yaktı.[36]

Sa'd-ı Hüzeym Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Sa'd-ı Hüzeymlerin Soyları ve Yurtları

Sa'd-ı Hüzeymlerin soyları şöyle sıralanır: Sa'd-ı Hüzeym b. Zeyd, b. Leys, b. Sûd, b. Eslüm, b. Elhâfî, b. Kudâa.[37]

Kudâa'dan şu kabileler türemiştir:

1. Benî Mehre b. Haydan, b. Amr, b. Elhâfî, b. Kudâa,
2. Benî Behrâ b. Amr, b. Elhâfî, b. Kudâa,

---

30 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/338, Süheylî, 7/449, İbn Seyyid, 2/236, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63, Zürkânî, 4/26.

31 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/321, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, 5/338, İbn Kayyım, 3/39, Zürkânî, 4/26.

32 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/338, İbn Seyyid, 2/236, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63, İbn Kayyım, 3/39, Kastallânî, Mevâhib, 1/313, Zürkânî, 4/26.

33 Halebî, 3/257.

34 İbn Hacer, İsâbe, 1/573, Zürkânî, 4/26.

35 İbn Kesîr, Bidâye, 5/63.

36 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224, İbn Sa'd, 1/321-322, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/338, İbn Seyyid, 2/237, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/63, İbn Hacer, İsâbe,1/573, Halebî, 3/257, Zürkânî, 4/26.

37 İbn Hazm, Cemhere, s. 447.

3. Benî Beliyy, b. Amr, b. Elhâfî, b. Kudâa,

4. Benî Cüheyne, b. Zeyd, b. Leys, b. Sûd, b. Eslüm, b. Elhâfî, b. Kudâa,

5. Benî Selâman,

6. Hâris,

7. Dınne,

8. Uzre,

9. Benî Sa'd-ı Hüzeym b. Zeyd, b. Leys, b. Sûd, b. Eslüm, b. Elhâfî, b. Kudâa,

10. Benî Selîh Amr b. Hulvan, b. İmran, b. Elhâfî, b. Kudâa,

11. Tenuh Benî Teymullah b. Esed, b. Vebere, b. Tağlib, b. Hulvan, b. İmran, b. Elhâfî, b. Kudâa,

12. Benî Huşeyn b. Nemir, b. Vebere, b. Tağlib, b. Hulvan, b. İmran, b. Elhâfî, b. Kudâa.[38]

Bunların her birinden de birçok kabileler türemiştir.[39]

Sa'd-ı Hüzeym'in:

1. Uzre

2. Dınne,

3. Hâris,

4. Selâman,

5. Muaviye,

6. Vâil,

7. Sa'b adlarında yedi oğlu vardı.[40]

Sa'd-ı Hüzeymler Yemen halkındandı.[41]

Sa'd-ı Hüzeym Temsilcilerinin Müslüman Oluşu

Yemen halkından Sa'd-ı Hüzeym temsilcileri Hicretin 9. yılında,[42] Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabıyla oturduğu sırada, Medine'ye geldiler.

"Yâ Rasûlallah! Bizi İmriü'l-Kays'ın iki beyti diriltti!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir onlar?" diye sordu.

Temsilciler:

---

38 İbn Hazm, Cemhere, s. 485-486.

39 İbn Hazm, Cemhere, s. 478-479.

40 İbn Hazm, Cemhere, s. 447.

41 İbn Cevzî, 2/571.

42 Taberî, Târîh, 3/155, İbn Seyyid, 2/248, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 53.

"Seninle buluşmak üzere geliyorduk. Şöyle şöyle olan yerde bulunduğumuz sırada, su bizi yanılttı. Onu bulmaya güç yetiremedik.

Gide gide, mugaylan ve dikenli ağaçlı bir yere vardık.

İçimizden her bir adam, susuzluktan ölmek üzere bir ağacın gölgesine gitti.

Ölmek üzere olduğumuz bir sırada bir süvari çıkageldi.

Süvari bazımızı görünce iki beyit okudu ki, okuduğu beyitlerde suyun Dâric yanında bulunduğu bildiriliyordu.

"Bu şiiri kim söylemiş?" diye sordu.

Bazımız:

"İmriü'l-Kays!" dedi.

Süvari:

"İşte, vallahi Dâric önünüzdedir!" dedi.

Hemen dönüp onun yanına vardık. Onunla aramızdaki yakınlık elli zira kadardı.

İmriü'l-Kays'ın tarif ettiği gibi, su yosunu o suyun üzerini gölgelemekte idi" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Dünyada ünlü, önemli olan bu kişi, ahirette ünsüz ve önemsizdir!" buyurdu.[43]

Sa'd-ı Hüzeym temsilcilerinin Medine'ye gelişi Hicretin 9. yılının sonuna doğru idi.[44]

Sa'd-ı Hüzeymlerden Ebu Numan'ın rivayetine göre, babası demiştir ki:

"Kavmimden birkaç kişinin başında Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım.[45]

Resûlullah Aleyhisselam, ülkelere ve Araplara galebe çalmış, halktan bir kısmı isteyerek, bir kısmı da kılıç korkusuyla İslâmiyete girmiş bulunuyordu.[46]

Medine'nin bir köşesine indikten sonra, Mescide doğru gittik. Mescidin kapısına vardık.

Resûlullah Aleyhisselamı Mescidde cenaze namazı kıldırdığı sırada bulduk.[47]

43 İbn Cevzî, 2/751-752.
44 Taberî, Târîh, 3/155.
45 İbn Sa'd, 1/329-330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266.
46 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/266-267.
47 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.

Resûlullahın arkasında[48] bir köşede ayakta dikildik.

Resûlullah Aleyhisselamla görüşüp kendisine bey'at edinceye kadar halk ile birlikte namaza durmadık.[49]

Resûlullah Aleyhisselam, namazı kıldırıp dönünce,[50] bize baktı.[51]

'Siz kimsiniz?" diye sordu.

'Benî Sad-ı Hüzeymlerdeniz!' dedik.[52]

Resûlullah:

'Siz Müslüman mısınız?' diye sordu.

'Evet!' dedik.

Resûlullah:

'Kardeşinizin üzerine namaz kılmadınız mı?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallah! Biz, sana bey'at edinceye kadar bunun bize câiz olmayacağını sanıyorduk' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Siz, nerede Müslüman olursanız olun, Müslümansınız!" buyurdu.

'Müslüman olduk!' dedik.[53]

Müslüman olup İslâmiyet üzerine bey'at ettik, sonra konak yerimize döndük.[54] Resûlullah Aleyhisselam konuklanmamız ve ağırlanmamız için emir verdi.[55]

Yaşı en küçük olanımızı gerimizde bırakmıştık.

Resûlullah Aleyhisselam bizi arattı, yanına götürüldük.

Adamımız ilerleyip Resûlullah Aleyhisselama İslâmiyet üzerine bey'at etti.

'Yâ Rasûlallah! Bu, bizim en küçüğümüz ve hizmet edenimizdir!' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Cemaatin en küçüğü, onların hizmet edicisidir!

Allah ona bereketini ihsan etsin!" buyurdu.

Vallahi, Resûlullah Aleyhisselamın ona duası yüzünden, o, en hayırlımız ve Kur'ân'ı en iyi okuyanımız oldu.

Sonra, Resûlullah Aleyhisselam onu üzerimize vali yaptı.

---

48 İbn Seyyid, 2/248.
49 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Kastallânî, Mevâhib, 1/319.
50 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.
51 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.
52 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.
53 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.
54 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/267.
55 İbn Sa'd, 1/330.

Bize imamlık ederdi.[56]

Medine'de üç gün oturduktan sonra, vedalaşmak üzere Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardık.[57]

Döneceğimiz sırada, Resûlullah Aleyhisselam Bilal'e emretti.[58]

O da içimizden her birine[59] bahşiş olarak ukiyyelerle gümüş verdi.

Kavmimizin yanına döndük.

Allah onlara da İslâmiyeti nasip etti."[60]

Benî Âmir b. Sa'saalardan Bazılarının Medine'ye Gelişi

Benî Âmir b. Sa'saaların Kimlikleri

Adnan'ın soyundan gelen[61] Benî Âmir b. Sa'saaların ata soyları şöyle sıralanır: Âmir b. Sa'saa, b. Muaviye, b. Bekr, b. Hevâzin, b. Mansur, b. İkrime, b. Hasafa, b. Kays, b. Aylan, b. Mudar.

Âmir b. Sa'saa'nın:

1. Rebia,
2. Hilal,
3. Nümeyr,
4. Süvâet isimlerinde dört oğlu vardı.[62]

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Hâris b. Abdulmuttalib'in annesi Safiyye Hatun, Benî Âmir b. Sa'saalardandı.[63]

Benî Âmir b. Sa'saalardan Medine'ye Kimlerin, Ne Zaman ve Niçin Geldikleri

Benî Âmirlerden temsilci olarak Medine'ye ilk gelenler arasında bulunan Âmir b. Tufeyl, Erbed b. Kays (Mıkyes) ve Cebbar b. Selmâ; bu üçü, Benî Âmirlerin reisleri ve şeytanları idiler.

Benî Âmir halkı Âmir b. Tufeyl'e:

"Ey Âmir! Herkes Müslüman olmuştur. Sen de Müslüman ol!" dedikleri zaman:

---

56 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/267.
57 İbn Sa'd, 1/330.
58 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248.
59 İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248, Halebî, 3/267.
60 İbn Sa'd, 1/330, İbn Kayyım, 3/55, İbn Seyyid, 2/248 Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/267.
61 Kalkaşandî, s. 298.
62 İbn Hazm, Cemhere, s. 272.
63 İbn Hazm, Cemhere, s. 15.

"Vallahi Araplar bana tâbi oluncaya kadar uğraşıp durmaya azimliyimdir! Ben mi Kureyşîlerin şu gencine tâbi olacağım?!" dedikten sonra, Erbed'e:

"Şu adamın yanına vardığımızda ben karşısına geçer, onu lafa tutarım! Ben böyle yaptığım zaman sen onu arkasından kılıçla vurup öldür![64]

Muhammed öldürüldüğü zaman, halk savaşmak istemezler, diyetten fazlasına rıza göstermezler. Biz de onlara diyeti öderiz!" dedi.[65]

Benî Âmir temsilcileri Hicretin 10. yılında Medine'ye geldiler.[66]

Ebu Mutarrif Abdullah b. Şıhhîr der ki:

"Peygamber Aleyhisselama gelen Benî Âmir heyeti içinde varıp kendisine selam verdik.[67]

'Yâ Rasûlallah![68] Sen bizim velîmizsin.[69] Sen bizim seyyidimizsin.[70] Sen bizim babamızsın.[71] Sen bizim üzerimize en uzananımızsın![72] Sen bizim fazilette en üstünümüzsün! Sen bizim için içi et-yağ dolu çanaksın! Sen şusun, sen busun!' dedik.[73]

Resûlullah:

'Yeter! Yeter![74] Siz, söylemeniz gerekeni, lâyık olanı söyleyin. Bana 'Resûl ve Peygamber' diye hitab edin de, şeytan sizi kolayca aldatmasın![75]

Seyyid, Allah'tır! Seyyid, Allah'tır! Seyyid, Allah'tır!' buyurdu.[76]

Âmir'le Erbed'in Peygamberimiz Aleyhisselama Suikasta Yeltenmeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam oturduğu sırada, Âmir b. Tufeyl ile Erbed varıp Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne oturdular.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Âmir'in oturması için bir döşek, minder getirtti.[78]

---

64 İbn İshak, İbn Hişam, 4/213-214, Taberî, Târîh, 3/165, İbn Cevzî, 2/755-756, İbn Seyyid, 2/232.
65 Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, İbn Kesîr, Sîre, 4/115.
66 Taberî, Târîh, 3/165, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57.
67 Ahmed b. Hanbel, 4/25.
68 İbn Sa'd, 1/311, 7/34.
69 Ahmed b. Hanbel, 4/25.
70 İbn Sa'd, 1/311, 7/34, Ahmed b. Hanbel, 4/25, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/275.
71 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/275.
72 İbn Sa'd, 1/311, 7/34, Ahmed b. Hanbel, 4/25, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/275.
73 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/275.
74 İbn Sa'd, 7/34.
75 İbn Sa'd, 1/311, 7/34, Ahmed b. Hanbel, 4/25, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/275.
76 İbn Sa'd, 1/34.
77 Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, İbn Kesîr, Sîre, 4/114.
78 İbn Cevzî, 2/756, Halebî, 3/246.

"Ey Âmir! Müslüman ol!" buyurdu.[79]

Âmir b. Tufeyl:

"Yâ Muhammed! Müslüman olursam bana ne olacak?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Müslümanların yararlandıkları şeylerden sen de yararlanacaksın. Onların mükellef bulundukları şeylerle sen de mükellef olacaksın" buyurdu.[80]

Âmir b. Tufeyl:

"Müslüman olursam, senden sonra bu işe beni memur edecek misin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu, ne senin için, ne de kavmin için mümkün değildir.[81]

Fakat, ben seni süvari kumandanı yapayım.[82] Çünkü, sen süvari adamsın!" buyurdu.[83]

Âmir:

"Ben zaten bugün Necd süvarilerinin başında bulunuyorum.[84]

Ben sana üç şeyi teklif ediyor, seni şu üç şeyi seçmekte serbest bırakıyorum:

Ya çöller halkı senin olur, şehir ve köyler halkı benim olur.

Ya ben sana halife olurum.

Ya da Gatafan halkından bin al atlı, bin de al kısraklı süvarilerle gelir, seninle savaşırım.[85]

Vallahi, süvarileri, piyadeleri senin üzerine yığarım!" dedi.[86]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah seni bunu yapmaktan men eder!" buyurdu.[87]

Âmir, Erbed'le birlikte dönüp gidince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şunlara karşı bana yet![88]

---

79 Beyhakî, Delâil, 5/321, İbn Cevzî, 2/756, Zehebî, Târîh, s. 563, İbn Kesîr, Sîre, 4/57.
80 İbn Sa'd, 1/310, Ebu Nuaym, Delâil, 1/207.
81 İbn Sa'd, 1/310, Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, İbn Kesîr, 4/59, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57, Halebî, 3/246, Zürkânî, 4/11.
82 İbn Sa'd, 1/310, Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, İbn Kesîr, Sîre, 4/59, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 58.
83 İbn Sa'd, 1/310, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 58.
84 Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, İbn Kesîr, Sîre, 4/59.
85 Buhârî, Sahîh, 5/42, Beyhakî, Delâil, 5/320, Zehebî, Târîh, s. 564, İbn Kesîr, Sîre, 4/58.
86 İbn İshak, İbn Hişam, 4/214, İbn Sa'd, 1/310, Taberî, Târîh, 3/165, Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, Beyhakî, Delâil, 5/321, İbn Seyyid, 2/232, İbn Kesîr, Sîre, 4/57.
87 Ebu Nuaym, Delâil, 1/207, Halebî, 3/246.
88 İbn Sa'd, 1/310.

Âmir b. Tufeyl'i istediğin şeyle -ki, o benim de istediğimdir- uğraştır (başımdan def' et)![89]

Allah'ım! Benî Âmir'in kavmine doğru yolu göster!" diyerek dua etti.[90]

Âmir b. Tufeyl, Erbed'e:

"Yazıklar olsun sana ey Erbed! Sana emretmiş olduğum şey nerede kaldı?

Vallahi, yeryüzünde kendim hakkında en çok korkup çekindiğim bir adam varsa, o da sendin!

Vallahi, bugünden sonra hiçbir zaman senden korkar değilim!" dedi.

Erbed:

"Hakkımda hüküm vermekte acele etme![91]

Vallahi, onun hakkında bana emretmiş olduğun şeyi yerine getirmeye kaç defa davrandımsa, her defasında ya onunla benim arama sen girdin! Arada senden başkasını göremedim! Kılıçla sana mı vuraydım?![92] Yahut, onunla benim arama demir bir sur gerildiğini gördüm![93] Yahut, kılıcımın kınına el attığımda sanki elim kuruyup kaldı, elimi kımıldatamadım![94]

Ya da, kılıcımı sıyırmak istediğim zaman, puğur bir devenin önümde ağzını açıp bana doğru yöneldiğini gördüm! Vallahi, ona kılıcımı sıyıramadım, başımı yutar diye korktum!" dedi.[95]

Useyd b. Hudayr'ın Âmir'le Erbed'i Kovması

Useyd b. Hudayr, Âmir b. Tufeyl ile Erbed'in başlarına dürterek:

"Hemen buradan çıkın gidin maymunun dölleri!" diyerek onları Medine'den kovdu.

Âmir b. Tufeyl, ona:

"Sen kimsin?" diye sordu.

Useyd b. Hudayr:

"Useyd b. Hudayr'ım!" dedi.

Âmir b. Tufeyl:

89 İbn Cevzî, 2/756, Halebî, 3/247, Zürkânî, 4/11.
90 İbn Sa'd, 1/310, Beyhakî, 5/321, İbn Cevzî, 3/756, Zehebî, Târîh, s. 563, İbn Kesîr, Sîre, 4/57, Zürkânî, 4/11.
91 Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/319, İbn Kesîr, Sîre, 4/57, İbn Kayyım, 3/35, Halebî, 3/247, Zürkânî, 4/11.
92 Taberî, 3/166, Beyhakî, 5/319, Zehebî, Târîh, s. 564, İbn Kesîr, Sîre, 4/57, İbn Kayyım, 3/35, Halebî, 3/247.
93 Süheylî, 7/438.
94 Beyhakî, Delâil, 5/319, İbn Kesîr, Sîre, 4/60, Halebî, 3/247, Zürkânî, 4/11.
95 Beyhakî, Delâil, 5/319, Halebî, 3/247, Zürkânî, 4/11-12.

"Hudayr b. Simâk'ın oğlusun hâ?!" dedi.

Useyd b. Hudayr:

"Evet!" dedi.

Âmir b. Tufeyl:

"Baban senden daha hayırlı ve iyi idi!" dedi.

Useyd b. Hudayr:

"Hayır! Ben senden de, babamdan da hayırlıyımdır!

Çünkü, babam müşrikti, sen de müşriksin!" dedi.[96]

Âmir'le Erbed'in Başına Gelenler

Âmir b. Tufeyl ile Erbed yurtlarına doğru çıkıp gittiler.[97]

Âmir b. Tufeyl, yolda rastladığı Benî Selûllerden bir kadının çadırına indi, yatıp uyudu.[98]

Yüce Allah onun boynunda bir tâun (veba) peyda etti.[99]

Dili, koyun memesi gibi dışarı sarktı![100]

Âmir b. Tufeyl, boynunda çıkan ve hıyarcığa benzeyen şişten öleceği sırada:

"Ey Âmir oğulları! Demek benim gibi bir adam hem deve tâununa benzeyen bir kabarcığa, hıyarcığa tutulacak; hem de Selûllerden bir kadının çadırında ölecek hâ?!

Olamaz böyle şey!" dedi.[101]

O kadının evinde ölmek istemedi.[102]

"Getirin bana atımı!" dedi.[103]

Hemen atının sırtına atladı, mızrağı eline aldı.[104]

"Ey ölüm![105] Ey ölüm meleği![106] Çık karşıma!" diye semaya doğru haykırarak atını koşturdu durdu.[107]

En sonunda, atından ölü olarak yere düştü.[108]

---

96 Süheylî, 7/438, Halebî, 3/246.
97 İbn İshak, İbn Hişam, 4/214, Taberî, Târîh, 3/166, İbn Seyyid, 2/232, İbn Kayyım, 3/35.
98 Ebu Nuaym, Delâil, 1/207-208, Beyhakî, Delâil, 5/321, Zehebî, Târîh, s. 563, İbn Kesîr, Sîre, 5/57.
99 İbn İshak, İbn Hişam, 4/214, Taberî, Târîh, 3/166.
100 İbn Sa'd, 1/311.
101 İbn İshak, İbn Hişam, 4/214, İbn Sa'd, 1/311, Taberî, Târîh, 3/166, İbn Cevzî, 2/756, İbn Seyyid, 2/232.
102 Ebu Nuaym, Delâil, 1/208, İbn Kesîr, Sîre, 4/60.
103 Buhârî, Sahîh, 5/42, Beyhakî, Delâil, 5/320, Zehebî, Târîh, s. 564, İbn Kesîr, Sîre, 4/58.
104 Beyhakî, Delâil, 5/321, Zehebî, Târîh, s. 563, İbn Kesîr, Sîre, 4/57, Halebî, 4/247.
105 İbn Cevzî, 2/757, Halebî, 3/247.
106 Zürkânî, 4/12.
107 İbn Cevzî, 7/757, Halebî, 3/247-248, Zürkânî, 4/11.
108 Beyhakî, Delâil, 5/321, Zehebî, Târîh, s. 563, İbn Kesîr, Sîre, 4/57, Halebî, 3/247, Zürkânî, 4/12.

Benî Âmirlerin yurduna vardığı zaman, Erbed'e kavmi:

"Ey Erbed! Ardında ne haber var?" diye sordular.

Erbed:

"Vallahi, bir şey yok! O (Peygamberimiz Aleyhisselam) bizi öyle bir şeye ibadete davet etmişti ki, onun şimdi yanımda bulunmasını ve kendisini okla vurup öldürmemi ne kadar isterdim!" dedi.

Erbed, bu sözü söyledikten bir veya iki gün sonra, kendisine ait devesinin üzerinde giderken, Yüce Allah bir yıldırım salıp onu ve devesini yaktı, yok etti.[109]

Hz. İbrahim'in Vefatı

Hicretin 8. yılında Zilhicce ayında Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Mâriye'den doğan oğlu Hz. İbrahim,[110] Hicretin 10. yılında, 10 Rebiülevvel Salı günü vefat etti.[111]

Hz. İbrahim vefat ettiği zaman onaltı aylıktı.[112]

Onsekiz aylık olduğu da rivayet edilir.[113]

Hz. İbrahim, Benî Mazinlerden sütannesi Ümmü Bürde'nin evinde, yanında bulunuyordu.[114]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Abdurrahman b. Avf'ın elinden tutarak Hz. İbrahim'in bulunduğu hurma bahçesine,[115] demirci Ebu Seyf'in evine gitti.[116] Hz. İbrahim'i kucağına aldı.[117]

O sırada Hz. İbrahim can veriyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın gözlerinden yaş dökülmeye başladı.[118]

Abdurrahman b. Avf:

"Sen de mi ağlıyorsun yâ Rasûlallah?![119]

Böyle ağlamaktan halkı sen men etmemiş miydin?" dedi.[120]

---

109 İbn İshak, İbn Hişam, 4/215, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/319-320, İbn Seyyid, 2/233, İbn Kesîr, Sîre, 4/58, İbn Kayyım, 3/35, Zürkânî, 4/12.

110 Belâzurî, Ensâb, 1/450, Yâkubî, 2/87, Beyhakî, Delâil, 5/429, İbn Hacer, İsâbe, 1/93.

111 İbn Sa'd, 1/143-144, Belâzurî, Ensâb, 1/450-451, Beyhakî, Delâil, 5/429, İbn Hacer, İsâbe, 1/93, Kastallânî, Mevâhib, 1/259, Diyarbekrî, 2/146.

112 İbn Sa'd, 1/140-141, Ahmed b. Hanbel, 4/283, Belâzurî, Ensâb, 1/450, Yâkubî, 2/87.

113 Belâzurî, 1/450-451, Beyhakî, Delâil, 5/429.

114 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/449-450.

115 İbn Sa'd, 1/138, Belâzurî, Ensâb, 1/451, İbn Abdilberr, 1/57.

116 Buhârî, Sahîh, 2/85.

117 İbn Sa'd, 1/138, Belâzurî, Ensâb, 1/451, Beyhakî, Delâil, 5/430, İbn Abdilberr, 1/57.

118 İbn Sa'd, 1/138, Buhârî, Sahîh, 2/85, Müslim, 4/1808, Belâzurî, Ensâb, 1/451, Beyhakî, Delâil, 5/430.

119 İbn Sa'd, 1/138, Buhârî, Sahîh, 2/85.

120 İbn Sa'd, 1/137, Belâzurî, Ensâb, 1/451.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey İbn Avf! Bu, ancak bir acımadan ibarettir![121]

Ben ancak kendisinde bulunmayan hasletleri sayıp dökerek ölü üzerine bağıra bağıra ağlamaktan men ettim!

Ben, sizi günah ve hamakat olan iki bağırıştan; nimete kavuşulduğu sıradaki eğlence, oyun bağırışıyla yüz-göz tırmalamak, üst-baş yırtmaktan ve şeytan şamatasından men ettim!

Benim bu ağlamam ise bir acımadan ibarettir.

Acımayana, acınmaz!" buyurdu.[122]

Peygamberimiz Aleyhisselamın gözlerinden tekrar yaşlar dökülünce:[123]

"Göz ağlar, kalb üzülür.

Biz, Yüce Rabbimizin razı olacağı sözden başkasını söylemeyiz![124]

Vallahi[125] ey İbrahim! Biz senin firakınla çok üzgünüz![126]

İbrahim benim oğlumdur. O, meme emerken ölen bir süt kuzusudur.

Cennette onun süt emme müddetini tamamlamak üzere iki sütanne tâyin olunmuştur!" buyurdu[127] ve sonra da:

"Ey dağ! Eğer bendeki üzüntü sende olsaydı, muhakkak, yıkılmış gitmiştin!

Fakat, biz Allah'ın bize emrettiğini söyleriz:

'Biz Allah'ınız, Allah'ın kullarıyız. Ve biz O'na dönücüleriz! Rabbü'l-âlemîn olan Allah'a hamdederiz' deriz" buyurdu.[128]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. İbrahim için ağladığı sırada Üsâme b. Zeyd feryada başlayınca, Peygamberimiz Aleyhisselam onu men etti.

Üsâme:

"Senin de ağladığını gördüm!" deyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ağlamak, acımaktan ileri gelir. Feryad ve figan ise, şeytandandır" buyurdu.[129]

---

121 İbn Sa'd, 1/138, Buhârî, Sahîh, 2/85.
122 İbn Sa'd, 1/138, Belâzurî, Ensâb, 1/451-452.
123 Buhârî, Sahîh, 2/85.
124 İbn Sa'd, 1/138, Ahmed b. Hanbel, 3/194, Buhârî, Sahîh, 2/85, Müslim, 4/1808, Belâzurî, Ensâb, 1/452 Beyhakî, Delâil, 5/430, Zehebî, Târîh, s. 581.
125 Müslim, 4/1808, Beyhakî, Delâil, 5/430, Zehebî, Târîh, s. 581.
126 İbn Sa'd, 1/139, Buhârî, Sahîh, 2/85, Müslim, 4/1808, Zehebî, Târîh, s. 581.
127 İbn Sa'd, 1/139, Müslim, 4/1808.
128 Belâzurî, Ensâb, 1/452.
129 İbn Sa'd, 1/139.

Hz. İbrahim can verirken annesiyle teyzesinin feryad etmelerine mani olunmadı ise de, vefat edince mani olundu.[130]

Hz. İbrahim'in Yıkanışı, Cenaze Namazının Kılınışı ve Gömülüşü

Hz. İbrahim'in teyzesinin bildirdiğine göre; Hz. İbrahim'in cenazesini Fadl b. Abbas yıkadı.[131]

Sütannesi Ümmü Bürde'nin yıkadığı da rivayet edilir.[132]

Sanıldığına göre; ikisi birlikte yıkamışlardır.[133]

Hz. İbrahim yıkanırken, Peygamberimiz Aleyhisselamla Hz. Abbas orada oturdular.[134]

Hz. İbrahim'in cenazesi Ümmü Bürde'nin evinden küçük bir serir üzerinde taşındı.[135]

Peygamberimiz Aleyhisselam Bakiyy kabristanında[136] Hz. İbrahim'in cenaze namazını kıldırdı.[137]

Cenaze namazını kıldırırken dört tekbir aldı.[138]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! İbrahim'i nereye gömelim?" diye soruldu.[139]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu Bakiyy'e,[140] salih selefimiz Osman b. Maz'un'un yanına gömünüz!" buyurdu.[141]

Hz. İbrahim, Bakiyy kabristanında Osman b. Maz'un'un yanına gömüldü.[142]

Hz. İbrahim'in kabri, yola ve Akîl'in evine çok yakındı.[143]

Fadl b. Abbas ile Üsâme b. Zeyd kabrin içine indiler.

---

130 İbn Sa'd, 1/143, Belâzurî, Ensâb, 1/452.
131 İbn Sa'd, 1/143, Belâzurî, Ensâb, 1/451, İbn Abdilberr, 1/59 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/50.
132 Belâzurî, Ensâb, 1/451, İbn Abdilberr, 1/56.
133 Kastallânî, Mevâhib, 1/259.
134 İbn Sa'd, 1/143.
135 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/451, İbn Abdilberr, 1/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/259.
136 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/450, Diyarbekrî, 2/146.
137 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/450, Beyhakî, Delâil, 5/431, Diyarbekrî, 2/146.
138 İbn Sa'd, 1/140, İbn Abdilberr, 1/58, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/50, İbn Hacer, İsâbe, 1/94.
139 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/451.
140 İbn Hacer, İsâbe, 1/94.
141 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/451.
142 Belâzurî, Ensâb, 1/451.
143 İbn Sa'd, 1/141.

Peygamberimiz Aleyhisselam kabrin kıyısına, Hz. Abbas da Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına oturdu.[144]

Peygamberimiz Aleyhisselam kabrin yan tarafındaki kerpiçler arasında bir açıklık görüp kapatılmasını emretti.[145]

Kerpici oraya kendi eliyle koydu, açığı kapatıp düzeltti ve:

"Sizden biriniz, bir iş yaptığınız zaman, onu içe sinecek biçimde yapsın! Çünkü, öyle yapmak, musibete uğrayanın içini yatıştırır.

Gerçi, bunun ölüye ne zararı, ne yararı olur; fakat bu, dirinin gözünü aydınlatır!" buyurdu.[146]

Hz. İbrahim gömüldüğü zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bir kırba su getirecek kimse var mı?" diye sordu.

Ensardan bir zât hemen bir kırba su getirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Saç onu İbrahim'in kabrinin üzerine!" buyurdu.[147]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. İbrahim'in kabrinin başına bir taş getirilmesini de emredip, getirilen taşı kabrin başına dikti.[148]

Hz. İbrahim'in kabri bir alâmetle belirlendi.

Kabrinin üzerine ilk defa su serpilen de, o oldu.[149]

Hz. İbrahim'in Vefatı Gününde Güneş Tutuluşu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanları Uyarışı

Hz. İbrahim'in vefat ettiği gün, güneş tutulunca, halk:

"İbrahim'in ölümü için güneş tutuldu!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunu işitince, Mescide gidip Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra:

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, güneş ve ay, Allah'ın âyetlerinden iki âyettir ki, bunlar hiçbir kimsenin ne hayatı, ne de vefatı için tutulmazlar!

Onları gördüğünüzde, açılıncaya kadar Yüce Allah'a dua edin, namaz kılın!" buyurdu.[150]

---

144 İbn Sa'd, 1/143, Belâzurî, Ensâb, 1/451.
145 İbn Sa'd, 1/142, Belâzurî, Ensâb, 1/451.
146 İbn Sa'd, 1/142.
147 İbn Sa'd, 1/141.
148 İbn Sa'd, 1/144, Belâzurî, Ensâb, 1/451.
149 İbn Abdilberr, 1/59, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/51, Kastallânî, Mevâhib, 1/259.
150 İbn Sa'd, 1/142, Ahmed b. Hanbel, 2/109, Buhârî, Sahîh, 2/30, Müslim, 2/630, Beyhakî, Sünen, 3/336-337.

Halid b. Velid'in Benî Hâris b. Ka'blara Gönderilişi

Benî Hâris b. Ka'bların Kimlikleri ve Yurtları

Benî Hârislerin ata soyları şöyle sıralanır: Amr b. Yezid, b. Katan, b. Ziyad, b. Hâris, b. Malik, b. Ka'b, b. Hâris, b. Ka'b, b. Amr, b. Ule, b. Celd, b. Malik, b. Üded.[151]

Benî Hârisler, Benî Abdülmedan diye de anılırlar.

Medan, sanem ismi olup, bu kabile o puta nisbet edilmiştir.

Benî Hârisler, Yemen'de, Necran bölgesinde otururlardı.[152]

Necran Yemen'in Mekke tarafındaki bölgelerindendir.

Rivayete göre; ilk gelip burayı imar eden Necran b. Zeydan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan olduğu için, buraya ondan dolayı Necran ismi verilmiştir.

Necran halkını Hıristiyanlığa ilk sokan da, Hz. İsa'nın dininde Feymûyun adındaki kimseydi.[153]

Peygamberimiz Aleyhisselam; Halid b. Velid'i Hicretin 10. yılında Rebiülevvel ayında[154] veya Rebiülâhir ya da Cemâziyelûlâ (Cumâde'l-ûlâ) ayında[155] Necran'da Benî Hâris b. Ka'blara gönderdi; ve onlarla çarpışmadan önce, kendilerini üç gün İslâmiyete davet etmesini, kabul etmedikleri takdirde çarpışmasını emretti.[156]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'in maiyyetine dörtyüz mücahid verdi.[157]

Halid b. Velid gidip Benî Hârislerin yurduna vardı, her tarafa süvariler saldı.

Süvariler:

"Ey insanlar! Müslüman olunuz da selamete eriniz!" diyerek herkesi İslâmiyete davet ettiler.[158]

---

151 İbn Hazm, Cemhere, s. 416-417.
152 A. Zeynî Dahlân, 2/142.
153 Yâkût, 5/266.
154 Vâkıdî, Megâzî, 1/7, İbn Sa'd, 1/339, 2/169, Taberî, Târîh, 3/156.
155 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Seyyid, 2/244, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98, İbn Kayyım, 3/41, Zürkânî, 4/33.
156 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239, Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/339, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Seyyid, 2/244, İbn Kayyım, 3/41.
157 İbn Sa'd, 1/339, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 53.
158 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Seyyid, 2/244-245, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98, İbn Kayyım, 3/41.

Necran'da bulunan Belhâris b. Ka'blar yapılan davete hemen icabet ettiler,[159] Müslüman oldular.

Halid b. Velid, bir müddet onların yanında oturdu.

İslâm şeriatını, Allah'ın Kitabını ve Allah'ın Peygamberinin sünnetini onlara öğretti.[160]

Benî Hârisler, mallarının zekâtlarını verdiler.

Halid b. Velid de, bunları, onların fakirlerine dağıttı.

Halid b. Velid, Mezhic kabilesinden ayaklanan bir cemaatle çarpışarak onları mağlup etti.

Ayaklananlardan bazılarını esir ve hayvanlarını da iğtinam edip ganimet mallarından beşte birini ayırdıktan sonra, kalan beşte dördünü mücahidler arasında bölüştürdü.[161]

Halid b. Velid, Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazıp Bilal b. Hârisü'l-Müzenî ile gönderdi.

Yazısında Benî Hârislerin İslâmiyeti hemen kabul ettiklerini bildirdi.[162] Yazısında şöyle dedi:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamber Aleyhisselama Halid b. Velid tarafındandır.

Yâ Rasûlallah! Allah'ın selam, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun!

Ben seni peygamber olarak gönderen o Allah'a hamd ederim ki, O'ndan başka hiçbir ilah yoktur.

Bundan sonra arzederim ki:

Yâ Rasûlallah! Allah'ın selamı senin üzerine olsun!

Sen beni Benî Hâris b. Ka'blara gönderdin. Onların yanına vardığım zaman üç gün kendileriyle çarpışmamamı ve kendilerini İslâmiyete davet etmemi, Müslüman olurlarsa yanlarında oturup kendilerine İslâm alâmetlerini, Allah'ın Kitabını ve Allah'ın Peygamberi Aleyhisselamın sünnetini öğretmemi, Müslüman olmazlarsa çarpışmamı bana emretmiştin.

Ben onların üzerlerine vardım.

---

159 Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/339.
160 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239, İbn Sa'd, 1/339, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Seyyid, 2/245, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98, İbn Kayyım, 3/41.
161 Belâzurî, Ensâb, 1/384.
162 Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/339.

Resûlullah Aleyhisselamın bana emrettiği gibi, üç gün, kendilerini İslâmiyete davet ettim.

İçlerine süvariler gönderdim.

Onlara:

'Ey Benî Hârisler! Müslüman olunuz da selamete eriniz!' dediler.

Onlar da, hemen Müslüman oldular ve çarpışmadılar.

Ben aralarında oturup onlara Allah'ın emretmiş olduğu şeyleri emr, Allah'ın nehyetmiş olduğu şeylerden de kendilerini nehy ettim.

Kendilerine İslâm'ın alâmetlerini ve Peygamber Aleyhisselamın sünnetini öğrettim.

Resûlullah Aleyhisselam bu hususta bana ne yapacağımı bana yazıncaya kadar burada kalacağım.

Allah'ın selam, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun yâ Rasûlallah!"

Peygamberimiz Aleyhisselam, Halid b. Velid'in yazısına şöyle karşılık yazdırdı:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamber'den Halid b. Velid'e,

Selam olsun sana! Ben senden dolayı O Allah'a hamd ederim ki, O'ndan başka ilah yoktur.

Bundan sonra derim ki:

Benî Hâris b. Ka'bların kendileriyle çarpışmanıza hâcet kalmadan Müslüman olduklarını, İslâmiyetten kabule davet edildikleri şeyleri kabul ve Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehadet ettiklerini, Allah'ın onlara doğru yolu gösterdiğini haber veren elçinle birlikte mektubun bana geldi.

Onları Allah'ın ve Resûlünün emirlerine göre hareket ettikleri takdirde ahiret nimetleriyle müjdele! Aykırı hareket ettikleri takdirde ahiret azabıyla korkut!

Artık dönüp gel!

Onların elçileri de seninle birlikte gelsin!

Allah'ın selam, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun!"[163]

---

163 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239-240, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98, Diyarbekrî, 2/144.

Halid b. Velid'in Benî Hâris Elçileriyle Birlikte Medine'ye Gelişi

Halid b. Velid Necran'dan dönüp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Benî Hâris b. Ka'bların elçileri de onunla birlikte geldiler.

1. Kays b. Husayn Zülgussa,
2. Yezid b. Abdülmedan,
3. Yezid b. Muhaccel,
4. Abdullah b. Kurâdü'z-Ziyâdî,
5. Şeddad b. Abdullahü'l-Kanânî,
6. Amr b. Abdullahü'd-Dıbâbî,[164]
7. Abdullah b. Abdülmedan, gelen elçiler arasında bulunuyordu.

Halid b. Velid bunları kendi evine indirdi.

Sonra, yanına düşürüp Peygamberimiz Aleyhisselama götürdü.[165]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Hâris elçilerini gördüğü zaman:

"Kimdir bunlar? Hindli adamlara benziyorlar?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah! Bunlar Benî Hâris b. Ka'bların ileri gelen adamlarıdır!" denildi.

Benî Hâris elçileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelince, Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler[166] ve:

"Senin Resûlullah olduğuna ve Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet ederiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Ben de Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve kendimin de Resûlullah olduğuma şehadet ederim!" buyurdu.[167]

"Sizler ki İslâmiyete davet olunduğunuz zaman karşı koymak için halka önayak mı olmak istediniz?" diye sordu.

Hepsi sustular. Onlardan hiçbiri cevap vermedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sorusunu tekrarladı.

Yine onlardan hiçbiri cevap vermedi.

---

164 İbn İshak, İbn Hişam, 4/240, Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/339, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/418, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 53.

165 Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/339, İbn Hacer, İsâbe, 3/245.

166 İbn İshak, İbn Hişam, 4/240, İbn Sa'd, 1/339-340, Taberî, Târîh, 3/156, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/18, Diyarbekrî, 2/144.

167 İbn İshak, İbn Hişam, 4/240, Taberî, Târîh, 3/156-157, İbn Esîr, 4/418, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sorusunu üçüncü kez tekrarladı.

Yine onlardan hiçbiri cevap vermedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sorusunu dördüncü kez tekrarlayınca, Yezid b. Abdülmedan:

"Evet yâ Rasûlallah! Bizler, İslâmiyete davet olununca, karşı koymak için halka önayak olmak istemiştik" dedi ve bunu dört kez söyledi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer Halid bana çarpışmaya hâcet kalmadığını, Müslüman olduğunuzu yazmasa idi, muhakkak, başlarınızı ayaklarınızın altına atardım!" buyurdu.

Yezid b. Abdülmedan:

"Vallahi, biz ne sana şükrederiz, ne de Halid'e şükrederiz!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Ya kime şükredersiniz?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah! Biz Yüce Allah'a şükrederiz ki, senin yüzünden bizi hidayete erdirdi!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylediniz!" buyurduktan sonra:

"Siz Cahiliye çağında çarpıştığınız kimselere ne ile galip gelirdiniz?" diye sordu.

"Biz kimseye mağlup olmuş değiliz" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet, siz çarpıştığınız kimselere galip gelirdiniz!" buyurdu.

"Yâ Rasûlallah! Biz kiminle çarpışsak galip gelirdik![168]

Çünkü, fazla konuşmaz, tezellül ve savurganlık etmez, birbirimize karşı kıskançlık göstermez, yardımı kesmez, savaş ve güçlük zamanlarında güçlüklere katlanırdık.[169]

Daima toplu bulunur, dağılmazdık. Hiç kimseye karşı da, zulüm ve haksızlığa ilk başlayan biz olmazdık!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylediniz!" buyurdu.[170]

---

168 İbn İshak, İbn Hişam, 4/240-241, Taberî, Târîh, 3/157, İbn Kesîr, Bidâye, 5/98-99.

169 İbn Hacer, İsâbe, 3/245.

170 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Taberî, Târîh, 3/157, İbn Kesîr, Bidâye, 5/99, İbn Hacer, İsâbe, 3/245.

Kays b. Husayn'ın Benî Hâris b. Ka'blara Vali ve Kumandan Tayin Edilişi ve Elçilerin Yurtlarına Dönüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam, elçiler arasında bulunan Kays b. Husayn'ı, Benî Hâris b. Ka'blara vali ve kumandan etti.

Benî Hâris b. Ka'b elçileri Şevval ayının son günlerine kadar Medine'de kaldıktan sonra yurtlarına döndüler.[171]

Kendilerinin Zilkâde ayının başlarında döndükleri de rivayet edilir.[172] Peygamberimiz Aleyhisselam elçilerin her birine onar, Kays b. Husayn'a ise oniki buçuk ukiyye gümüş verdi.[173]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Hâris ve Benî Nehdler Hakkındaki Yazısı

"Resûlullah Aleyhisselam Kays b. Husayn Zülgussa'ya, babasının oğulları Benî Hârislerle onların müttefikleri olan Benî Nehdler hakkında:

"Onlar, namaz kıldıkları, zekât verdikleri, müşriklerden ayrıldıkları, Müslüman olduklarına şehadet; malları içinde Müslümanların bir hakkı bulunduğunu ikrar ettikleri müddetçe, Allah'ın himayesi ve Resûlünün himayesi altındadırlar. Kendileri ne üşrle, ne de savaş için toplanmakla mükelleftirler" diye yazı yazdı, yazdırdı.[174]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Dıbablar Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Benî Hâris b. Ka'bların bir dalı olan Benî Dıbablar için:

"Namaz kıldıkları, zekât verdikleri, Allah'a ve Resûlüne itaat ettikleri ve müşriklerden ayrı durdukları müddetçe, Sâriye ile Râfi' onlarındır. Bunlar üzerinde hiç kimse kendilerine karşı hak iddia edemeyecektir" diye yazı yazdı.

Yazıyı Muğîre kaleme aldı.[175]

---

171 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, İbn Sa'd, 1/340, Taberî, Târîh, 3/157, İbn Seyyid, 2/249, İbn Kesîr, Bidâye, 5/99, İbn Kayyım, 3/42.

172 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Taberî, Târîh, 3/157, İbn Seyyid, 2/245, İbn Kesîr, Bidâye, 5/99, İbn Kayyım, 3/42, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54.

173 İbn Sa'd, 1/340.

174 İbn Sa'd, 1/268.

175 İbn Sa'd, 1/267-268.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yezid b. Tufeylü'l-Hârisî Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Yezid b. Tufeyl için:

"Namazı kıldığı, zekâtı verdiği, müşriklerle savaştığı müddetçe bütün Madda onundur.

Bunun üzerinde, kendisine karşı hiç kimse hak iddia edemeyecektir" diye yazı yazdırdı.

Yazıyı Cüheym b. Salt kaleme aldı.[176]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Kanân b. Sa'lebeler Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Benî Hârislerin bir dalı olan Benî Kanân b. Sa'lebeler için:

"Mecsa onlarındır. Onlar, canları ve malları hakkında emniyet ve selamettedirler" diye yazı yazdı.

Yazıyı Muğîre kaleme aldı.[177]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Abdi Yağus b. Vâletü'l-Hârisî Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Abdi Yağus b. Vâletü'l-Hârisî için:

"Namazı kıldığı, zekâtı verdiği, gazalarda elde edilen ganimetlerin beşte birini ayırıp verdiği müddetçe, Müslüman olduğu sıradaki toprağı ve eşyası, hurma bahçeleriyle kendisinindir.

Kendisi de, kendisine tâbi olanlar da, ne üşrle, ne de savaş için toplanmakla mükelleftirler" diye yazı yazdı.

Yazıyı Erkam b. Ebi'l Erkam yazdı.[178]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Ziyadlar Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Benî Hârislerin bir dalı olan Benî Ziyadlar için:

"Onlar, namazı kıldıkları, zekâtı verdikleri, müşriklerle savaştıkları müddetçe emniyet ve selamettedirler.

Cemmâ ile Enzibe kendilerinindir" diye yazı yazdı.

176 İbn Sa'd, 1/268.
177 İbn Sa'd, 1/268.
178 İbn Sa'd, 1/268.

Yazıyı, Ali kaleme aldı.[179]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yezid b. Muhaccel Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Yezid b. Muhaccelü'l-Hârisî için:

"Nemire arazisi ile Nemire su âletleri ve orman arasındaki Rahman vadisi Hârisîlere aittir.

Yezid ve zürriyeti, kavmi olan Benî Malikler üzerinde âmirdir.

Ne onlara karşı savaş açılacak, ne de kendileri savaş için toplanacaklardır" diye yazı yazdı.

Yazıyı Muğîre b. Şûbe yazdı.[180]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kanân b. Yezidler Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Hârisîlerin bir dalı olan Benî Kanân b. Yezidler için:

"Onlar namazı kıldıkları, zekâtı verdikleri ve müşriklerden ayrı durdukları, yol emniyetini sağladıkları ve Müslüman olduklarına ikrar ve şehadette bulundukları müddetçe, Mezved[181] ve Mezved'e ait su, hark ve dolapları kendilerinindir" diye yazı yazdı.[182]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Âsım b. Hârisü'l-Hârisî Hakkındaki Yazısı

Resûlullah Aleyhisselam, Âsım b. Hârisü'l-Hârisî için:

Râkis'in[183] bir parçası olan Necme ona aittir.

Hiç kimse, bu hususta ona karşı bir hak iddia edemez" diye yazı yazdı.

Yazıyı Erkam kaleme aldı.[184]

Abde b. Müshir'in Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Şa'bî'nin bildirdiğine göre; Cerir, Abde b. Müshir'e:

---

179 İbn Sa'd, 1/268.
180 İbn Sa'd, 1/268.
181 Mezved; içinde hurma ağaçları bulunan mâmur bir yerdir (Yâkût, 5/90).
182 İbn Sa'd, 1/268-269.
183 Râkis, bir vadidir (Yâkût, 3/116).
184 İbn Sa'd, 1/269.

"Ben bir iş yapmak istiyorum, fakat sana danışmadıkça onu yapmayacağım. Hicaz'da bir peygamber zuhur etmiş. Kendisine gökten vahiy geliyormuş! Halkı Allah'a imana davet ediyormuş!" dedi.

İkisi birlikte kalkıp Medine'ye geldiler.

Abde b. Müshir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına yaklaşıp:

"Eğer sen gerçekten peygambersen, sana neleri sormak için geldiğimi bana haber ver!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kılıcın, oğlun ve atın alındı. Atını bulacaksın!

Oğluna gelince; onu Malik b. Mecde öldürdü.

Kılıcın ise, İbn Mes'ade'nin yanındadır.

Atını Allah yolunda cihad için besle, bağla!

Eğer irtidad hadiselerine yetişirsen, sakın ne Kinanelere uy, ne de misakı boz!" buyurdu[185] ve:

"Ey Abde! Yurdun neredededir?" diye sordu.

Abde:

"Necran Kâbe'sindedir!"[186] dedi.[187]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abde b. Müshir'e:

"Yurdunda atlar edinmeni sana tavsiye ederim!

Çünkü, çetin hadiseler hazırlanmış bulunuyor!

Atların alınlarında hayır vardır!" buyurdu.[188]

Abde b. Müshir, yolculuk sırasında gördüğü şeyler hakkında da sorular sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onların cevaplarını verdikten sonra:

"Ey İbn Müshir! Müslüman ol! Dinini dünyana satma!" buyurunca, Abde Müslüman oldu.[189]

Allah ondan razı olsun!

---

185 İbn Hacer, İsâbe, 2/435.

186 Necran Kâbesi, Benî Abdülmedan b. Deyyânü'l-Hârisîlerin yaptırıp tâzim ettikleri bir kilise olup, kilisenin kubbesi üçyüz deri ile kaplanmıştı. Kilise, Necran nehri üzerinde bulunuyor, nehirden on bin altınlık bir gelir sağlanıyordu (Yâkût, 5/268).

187 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/519, İbn Hacer, İsâbe, 2/435.

188 İbn Hacer, İsâbe, 2/435.

189 İbn Sa'd, 1/340.

Adiyy b. Hâtim'in Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Adiyy b. Hâtim'in Medine'ye Geliş Tarihi, Kimliği ve Kişiliği

Adiyy b. Hâtim'in Medine'ye gelişi Hicretin 10. yılında, Şaban ayında idi.[190]

Adiyy b. Hâtim'in ata soyu şöyle sıralanır: Adiyy b. Hâtim, b. Abdullah, b. Sa'd, b. Haşrec, b. İmriü'l-Kays, b. Adiyy, b. Rebia, b. Cervel, b. Sual, b. Amr, b. Gavs, b. Tayyi',[191] b. Üded, b. Zeyd, b. Kehlan.[192]

Cömertliği dillere destan olan Hâtim, Tayyi' kabilesindendi ve Adiyy'in babası idi.[193]

Adiyy b. Hâtim, kavmi içinde ulu, şerefli, hatîb, hazırcevap, faziletli ve cömert bir zât idi.

Ebu Tarîf künyesini taşırdı.[194]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 9. yılında Rebiülâhir ayında Hz. Ali'yi Tayyi' kabilesinin putu Füls'ü yıkmaya göndermişti.[195]

Adiyy b. Hâtim'in Medine'de casusu vardı.

Casus, Hz. Ali'nin Tayyi'lere doğru gittiğini Adiyy'e bildirince,[196] Adiyy b. Hâtim Şam'a kaçmıştı.[197] Adiyy b. Hâtim'in kızkardeşi Seffâne ise, Tayyi' kabilesi esirleri arasında Medine'ye getirilmiş bulunuyordu.[198]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Adiyy b. Hâtim'in kızkardeşi Seffâne'yi serbest bırakmış; giyimlik, binit, yol azığı verip, kavminden emniyetli bazı kişilerin yanına katarak Şam'a yollamıştı.

Adiyy b. Hâtim der ki:

"Seffâne akıllı bir kadındı.

Ona:

'Şu zâtın işi hakkında görüşün nedir?' diye sordum.

Bana:

'Vallahi, acele senin ona katılmanı uygun görürüm.

Eğer kendisi gerçekten peygamberse, ona tâbi olmakta başkalarını geçmen, senin için bir fazilet ve üstünlük olur.

---

190 Taberî, Târîh, 3/163.
191 Süheylî, 7/450, İbn Abdilberr, 3/1057, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
192 İbn Abdilberr, 3/1057.
193 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
194 İbn Abdilberr, 3/1057, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8-9.
195 Vâkıdî, Megâzî, 3/984, İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
196 Vâkıdî, Megâzî, 3/988.
197 İbn Sa'd, 2/164, İbn Seyyid, 2/207, İbn Kayyım, 2/227.
198 İbn İshak, İbn Hişam, 4/225, Vâkıdî, Megâzî, 3/987, Taberî, Târîh, 3/149 İbn Kayyım, 2/228.

Eğer o bir hükümdarsa, onun sayesinde Yemen'deki saltanatını kaybetmez, hor ve hakir bir duruma düşmezsin!

Artık karar senindir!' dedi.

'Vallahi yerinde görüş budur![199]

Ben bu zâta gideceğim.[200]

Vallahi, o bir yalancı ise (yalancılığı) bana zarar vermez.[201]

Eğer doğru ise[202] söylediklerini dinlerim.[203] Kendisine tâbi olurum!' dedim.[204]

Yola çıktım, Medine'ye geldim.

Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım. Kendisi, o sırada Mescidde oturuyordu.[205]

Halk, beni görünce:

'Adiyy b. Hâtim! Adiyy b. Hâtim! Adiyy b. Hâtim!' dediler.[206]

Emansız, (güvencesiz) ve yazısız gitmiştim.[207]

Resûlullahın yanına varıp selam verdim.

Bana:

'Sen kimsin?' diye sordu.

'Adiyy b. Hâtim'im!' dedim.[208]

Elimi kendisine uzattım, tuttu.

Ben, bundan önce, onun elini benim elime vermesini umar dururdum.[209]

Peygamber Aleyhisselamın yanında akraba, kadın ve çocuklarının bulunduğunu gördüğüm zaman anladım ki; onda ne Kisrâ'nın (Acem şahının), ne de Kayser'in (Rum hükümdarının) saltanatı vardı![210]

Resûlullah, ayağa kalkıp beni evine götürdü.

---

199 İbn İshak, İbn Hişam, 4/225-227, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Esîr, Kâmil, 2/285-286, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
200 Ahmed b. Hanbel, 4/378.
201 Ahmed b. Hanbel, 4/257-378.
202 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
203 Ahmed b. Hanbel, 4/378.
204 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
205 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, İbn Sa'd, 1/322, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
206 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
207 İbn Kayyım, 2/228.
208 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, İbn Sa'd, 1/322, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Seyyid, 2/238.
209 İbn Kayyım, 2/228.
210 Ahmed b. Hanbel, 4/378.

Vallahi, benim maksadım ve arzum da oraya (evine) götürülmemdi.

Resûlullah, giderken, zayıf, yaşlı bir kadına rastladı.[211] Kadının yanında da, küçük bir çocuk bulunuyordu.[212]

Kadın, Resûlullahın durmasını istedi, o da durdu.[213]

Ona:

'Bizim senden bir dileğimiz var' dediler.[214]

Resûlullah onların işini onlarla uzun uzun konuştu.[215]

Kendileriyle birlikte gidip işlerini gördükten sonra, geldi.[216]

İçimden, kendi kendime:

'Vallahi, bu zât hükümdar değildir!' dedim.[217]

Sonra elimden tuttu,[218] beni evine götürüp içeri girdi. Eline iki hurma lifinden doldurulmuş bir yastık alıp bana attı ve:

'Otur onun üzerine!' buyurdu.

Ben:

'Hayır! Onun üzerine sen otur!' dedim.

Resûlullah bana:

'Hayır, sen oturacaksın!' buyurdu.

Yastığın üzerine oturdum. Resûlullah Aleyhisselam ise, kuru yere oturdu. İçimden, kendi kendime:

'Vallahi, bu, hükümdar işi değildir!' dedim.[219]

Bana:

'Ey Adiyy b. Hâtim! Sen gel Müslüman ol da, selamete er!' buyurdu.

Ona:

'Ben, dini olanlardanım.[220] Benim bir dinim vardır!' dedim.[221]

Bana:

---

211 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/149, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/288, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
212 İbn Kayyım, 2/228, İbn Hacer, İsâbe, 2/468.
213 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/149-150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
214 İbn Kayyım, 2/228.
215 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
216 İbn Kayyım, 2/228, İbn Hacer, İsâbe, 2/468.
217 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64.
218 İbn Kayyım, 2/228.
219 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/64-65.
220 Ahmed b. Hanbel, 4/378.
221 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8, Zehebî, Siyer, 3/109, İbn Hacer, İsâbe, 2/468.

'Ey Adiyy b. Hâtim! Sen gel Müslüman ol da, selamete er!' buyurdu.

Ona:

'Ben, dini olanlardanım!' dedim.

Bana:

'Ey Adiyy b. Hâtim! Sen gel, Müslüman ol da selamete er!' buyurdu.

Ben de ona yine:

'Ben, dini olanlardanım!' dedim.[222]

Bunun üzerine, Resûlullah:

'Ben senin dinini senden daha iyi bilirim!' buyurdu.[223]

Kendisine:

'Demek sen benim dinimi benden daha iyi bilirsin hâ?!' dedim.

Resûlullah:

'Evet!' buyurdu, bunu iki-üç kere tekrarladı[224] ve:

'Söyle ey Adiyy b. Hâtim![225] Sen bir Rekûsî [Hıristiyanlıkla Sâbiîlik karması dinin sâliklerinden] değil misin?' diye sordu.

'Evet!' dedim.[226]

Bana:

'Sen kavminin lideri ve başkanı değil misin?' diye sordu.

Kendisine:

'Evet!' dedim.[227]

Bana:

'Sen kavminin içine gidiyor, mirba' [ganimetin dörtte birini] alıyor değil misin?' diye sordu.

Kendisine:

'Evet! Gidiyor ve alıyorum!' dedim.

Bana:

'İşte bu, senin dininde sana helâl değildir!' buyurdu.[228]

Resûlullah bunu söyleyince çok mahcup oldum![229]

Kendisine:

---

222 Ahmed b. Hanbel, 4/378.
223 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8, Zehebî, Târîh, 3/109, İbn Hacer, İsâbe, 2/468.
224 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
225 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/238-239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
226 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Ahmed b. Hanbel, 4/378, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
227 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/8.
228 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Ahmed b. Hanbel, 4/379, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Sîre, 4/65.
229 Ahmed b. Hanbel, 4/379.

'Evet! Öyledir vallahi!' dedim.

Anladım ki, o, Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberdir!

Meçhul olan şeyleri (Allah ona bildiriyor, o da) biliyordur![230]

Resûlullah, beni utandıran sözünü tekrarlamadı.[231]

Bana:

'Ey Adiyy b. Hâtim![232]

Sen ne diye kaçıyorsun?![233] Sen 'Lâ ilâhe illallah=Allah'tan başka hiçbir ilah yok!' demekten mi kaçıyorsun?!

Allah'tan başka bir ilah mı var?![234] Allah'tan başka ilah olduğunu mu biliyorsun?!' diye sordu.

Kendisine:

'Hayır!' dedim.[235]

Bana:

'Sen,' Allahuekber' demekten mi kaçıyorsun?! Yüce Allah'tan daha büyük bir şey mi var?![236] Sen Allah'tan daha büyük bir şey olduğunu mu biliyorsun?!' diye sordu.

Kendisine:

'Hayır!' dedim.[237]

Bana:

'Biliyorum: Senin bu dine (İslâmiyete) girmene engel olan, 'Ona ancak insanların zayıfları, güçsüzleri tâbi oluyor. Araplar onları okla vurup bitirirler!' diyor (olman)dır.[238]

Ey Adiyy! Herhalde, bu dine (İslâmiyete) girmene çevrendeki muhtaç kimseleri görmen engel oluyordur?

Vallahi, çok sürmez, onlarda mal ve servet öyle bollaşacaktır ki, malın zekâtını alacak kimse bulunamayacaktır![239]

Belki de, senin bu dine (İslâmiyete) girmene, onların düşmanlarının çok, kendilerinin ise sayıca az olduklarını görmen engel oluyordur! Vallahi, çok

---

230 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
231 Ahmed b. Hanbel, 4/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
232 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
233 İbn Kesîr, Bidâye, 5/65, İbn Kayyım, 2/228.
234 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
235 İbn Kayyım, 2/228.
236 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
237 İbn Kayyım, 2/228.
238 Ahmed b. Hanbel, 4/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
239 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Ahmed b. Hanbel, 4/257, 378, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/9.

sürmez, bir kadının Kadisiye'den devesinin üzerinde yalnız başına çıkıp şu Beytullah'ı (Kâbe'yi) tavaf ve ziyaret edinceye kadar[240] Allah korkusundan başka[241] hiçbir korku duymayacağını da işiteceksin!' buyurdu.[242]

Bana:

'Sen Hîre'yi biliyor misin?' diye sordu.

Kendisine:

'Gitmedim, orayı görmedim, ama işitmiştim!' dedim.[243]

Bana:

'Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki;[244] çok sürmez,[245] Allah bu işi (İslâmiyeti) tamamlayacak,[246] Kisrâ b. Hürmüz'ün hazineleri de fethedilecek, ele geçirilecektir!' buyurdu.

'Kisrâ b. Hürmüz mü?!' dedim.

'Kisrâ b. Hürmüz!' buyurdu.

'Kisrâ b. Hürmüz mü?!' dedim.[247]

'Evet! Kisrâ b. Hürmüz![248]

Hîre'den deve üzerinde hâmisiz, koruyucusuz olarak tek başına çıkıp gelen bir kadın da Kâbe'yi tavaf edebilecektir![249]

Belki de, senin bu dine girmene devlet ve saltanatı Müslümanlardan başkasında görmen engel oluyordur.

Allah'a yemin ederim ki; çok sürmez, Bâbil ülkesinin beyaz köşklerinin de Müslümanlara açılacağını işiteceksin!' buyurunca, Müslüman oldum.[250]

'Ben hanif bir Müslümanım!' dedim.[251]

Resûlullahın yüzünde sevinç belirdiğini gördüm.

'Muhakkak ki, Allah'ın gazabına uğrayanlar Yahudilerdir.

Dalâlete düşenler de Hıristiyanlardır!' buyurdu.[252]

---

240 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
241 İbn Esîr, Kâmil, 2/286.
242 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
243 Ahmed b. Hanbel, 4/257, 358, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
244 Ahmed b. Hanbel, 4/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
245 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/9.
246 Ahmed b. Hanbel, 4/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
247 Ahmed b. Hanbel, 4/378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/9.
248 Ahmed b. Hanbel, 4/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
249 Ahmed b. Hanbel, 4/257, 378, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/9, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
250 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65.
251 İbn Kayyım, 2/228.
252 Ahmed b. Hanbel, 4/378-379, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65, İbn Kayyım, 2/228.

Resûlullah, bundan sonra, Ensardan birinin yanına inmemi bana emretti. Sabah akşam onun evine gidip gelmeye başladım.[253]

Resûlullah Aleyhisselam, namazı hangi vakitlerde kılacağımı tarif etti.[254] Hiçbir namaz vakti girmezdi ki, ben onu özlemiş olmayayım!"[255]

Adiyy b. Hâtim'in Av Hakkındaki Sorularının Cevaplanışı

Adiyy b. Hâtim der ki:

"Resûlullah Aleyhisselama:

'Yâ Rasûlallah! Benim yurdum av yurdudur![256]

Biz, şu köpeklerle,[257] şahinlerle[258] av avlayan bir kavimiz.[259]

Bunlarla avlanmak bize helâl olur mu?' diye sordum.[260]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sen ava gittiğin köpeğini[261] veya şahinini[262] saldığın ve Besmele de çektiğin zaman, onun senin için tuttuğu avı ye!' buyurdu.[263]

'Ya o, avı tutarken öldürürse?' diye sordum.[264]

'Kendisi ondan yemedikçe, onu öldürmüş bile olsa ye![265] Çünkü, onu senin için tutmuştur.[266] Eğer ondan yerse, sen ondan yeme! Çünkü, o, o avı kendisi için tutmuştur!' buyurdu.[267]

'Yâ Rasûlallah![268] Köpeğimin yanında başka bir köpek daha bulunur ve avı hangisinin tuttuğunu bilemezsem ne yapacağım?' diye sordum.[269]

'Köpeğinin yanında başka bir köpek bulunur, ölmüş bulunan avı yanındaki köpeğin tutmuş olmasından korkarsan,[270] kendi köpeğinin onu senin için tuttuğunu öğreninceye kadar[271] yeme!

---

253 İbn Kayyım, 2/228.
254 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
255 İbn Abdilberr, 3/1057, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/9.
256 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
257 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Buhârî, Sahîh, 6/221, Müslim, 3/1529, İbn Mâce, 2/1070.
258 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
259 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Buhârî, Sahîh, 6/221, Müslim, 3/1529, İbn Mâce, 2/1070.
260 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
261 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Buhârî, Sahîh, 6/220-221, Müslim, 3/1529, Tirmizî, Sünen, 4/68, İbn Mâce, 2/1070.
262 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
263 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Buhârî, Sahîh, 6/221, Müslim, 3/1529, Tirmizî, Sünen, 4/68.
264 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Müslim, 3/1529.
265 Ahmed b. Hanbel, 4/257, Buhârî, Sahîh, 6/220, Müslim, 3/1529, İbn Mâce, 2/1070.
266 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
267 Buhârî, Sahîh, 6/220, Müslim, 3/1530, Tirmizî, Sünen, 4/68.
268 Tirmizî, Sünen, 4/68.
269 Buhârî, Sahîh, 6/221, Müslim, 3/1530.
270 Ahmed b. Hanbel, 4/256, Buhârî, Sahîh, 6/218, Müslim, 3/1530, Dârimî, 2/17.
271 Ahmed b. Hanbel, 4/257.

Çünkü, sen Besmeleyi kendi köpeğine çekmiş, ondan başkasına Besmele çekmemiştin![272]

Onu hangisinin öldürdüğünü bilemezsin.[273]

Besmele ile saldığın köpeğin avı senin için tutar, sen de canlı iken yetişirsen, onu hemen kes!' buyurdu.[274]

'Yâ Rasûlallah! Biz mi'raz (zıpkın)la avlanan bir kavimiz.

Bu, bize helâl olur mu?' diye sordum.[275]

Resûlullah:

'Mi'raz (zıpkın)ın sivri ucuyla avladığını ye!

Yanı ile vurup öldürdüğün av, sopa ile vurulup öldürülmüş hükmünde olup, haramdır!' buyurdu.[276]

'Ey Allah'ın Peygamberi! Biz, okçu bir halkız!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Sizden biriniz, ava ok atacağı zaman Yüce Allah'ın ismini ansın, Besmele çeksin! Onu vurup öldürürse yesin! Eğer onu suya düşmüş veya su içinde ölmüş bulursa yemesin! Çünkü, bilemez: Belki de onu su öldürmüştür!

Bir veya iki gün sonra, okunun izini avının üzerinde bulduğu ve onda okundan başka bir iz bulunmadığı takdirde, dilerse, onu yesin![277]

Sen de okunu atacağın zaman, Allah'ın ismini an, Besmele çek! Vurduğun avı ölmüş bulsan da ye!

Ancak, suyun içine düşmüş bulursan yeme! Çünkü, sen onu suyun mu, yoksa okunun mu öldürdüğünü bilemezsin![278]

Sen ava ok atar, bir veya iki gün sonra onu ölmüş bulursan ve üzerinde de kendi okundan başka bir iz bulunmazsa, dilersen ye![279] Suya batmış bulursan, yeme!' buyurdu."[280]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Verdiği Haberlerin Gerçekleşmesi

Adiyy b. Hâtim der ki:

272 Buhârî, Sahîh, 6/218-221, Müslim, 3/1530.
273 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
274 Müslim, 3/1531.
275 Ahmed b. Hanbel, 4/257.
276 Buhârî, Sahîh, 6/218, Müslim, 3/1530, Tirmizî, Sünen, 4/69.
277 Ahmed b. Hanbel, 4/379.
278 Müslim, 3/1531, Tirmizî, Sünen, 4/67-68.
279 Buhârî, Sahîh, 6/220, Müslim, 3/1531.
280 Müslim, 3/1531.

"Resûlullahın yanında bulunduğum sırada iki kişi geldi. Onlardan birisi yoksulluktan şikâyetleniyor, diğeri de yolların hırsızlar tarafından tutulduğundan, kesildiğinden şikâyetleniyor, dert yanıyordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Yol kesme meselesi; sana biraz sonra bir zaman gelecektir ki, o zaman, ticaret kervanı hiçbir kimsenin himayesine hâcet kalmadan Mekke'ye kadar çıkıp gidecektir!

Yoksulluğa gelince; sizin biriniz sadakasıyla dolaşıp da kendisinden bu sadakayı kabul edecek bir kimseyi bulamayacak hale gelmedikçe, Kıyâmet kopmayacaktır![281]

Sonra, sizden biriniz Allah'ın huzurunda muhakkak duracak, Allah ile kendisi arasında ne bir perde, ne de Allah kelâmını kendisine çevirecek bir tercüman bulunmaksızın duracak.[282] Sonra Allah ona:

'Ben sana mal vermedim mi?' diye soracak.

O kul da:

'Evet, verdin!' diyecek.

Sonra Allah ona:

'Ben sana peygamber göndermedim mi?' diye soracak.

O kul da:

'Evet, gönderdin!' diyecek.[283]

Sağına bakacak, Cehennem ateşinden başka bir şey görmeyecek. Sonra soluna bakacak, yine Cehennem ateşinden başka bir şey görmeyecek![284]

Önüne bakacak, Cehennem ateşiyle karşılaşacak![285]

Öyleyse, her biriniz, bir hurmanın yarısıyla da olsun, bunu bulamazsa güzel bir sözle olsun, kendisini Cehennem ateşinden korusun![286]

Ben, sizin hakkınızda yoksulluktan korkmuyorum! Yüce Allah size muhakkak yardım edecek, servet verecek, fetihler ihsan edecek! Hatta, Hîre ile Medine ve daha uzak yerler arasında bir kadın devesinin üzerinde seyahat edecek de, bineğinin çalınmasından korkmayacaktır!' buyurdu.[287]

Resûlullah Aleyhisselamın haber verdiği şeylerden ikisi vuku buldu.

Geri kalan üçüncüsü de, muhakkak vuku bulacaktır!

---

281 Buhârî, Sahîh, 2/113.
282 Ahmed b. Hanbel, 4/256, Buhârî, Sahîh, 2/113.
283 Buhârî, Sahîh, 2/114.
284 Ahmed b. Hanbel, 4/256, Buhârî, Sahîh, 2/114.
285 Ahmed b. Hanbel, 4/256.
286 Ahmed b. Hanbel, 4/256, Buhârî, Sahîh, 2/114.
287 Ahmed b. Hanbel, 4/379, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65, İbn Kayyım, 2/228.

Bâbil ülkesindeki beyaz köşklerin fetholunduğunu görmüşümdür!

Bir kadının Kadisiye'den devesinin üzerinde korkmadan yola çıkıp şu Beytullah'ı haccettiğini de görmüşümdür!

Allah'a yemin ederim ki: Resûlullah Aleyhisselamın söylemiş olduğu üçüncüsü de muhakkak vuku bulacak, mal ve servet öyle bollaşacak ki, onun zekâtını alacak kimse bulunmayacaktır!"[288]

Adiyy b. Hâtim'in Tayyi'lere Vali Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Adiyy b. Hâtim'i Tayyi'lerin üzerine vali tayin etti.[289]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ashabdan Bazılarını İslâmiyetin Yayıldığı Yerlerde Görevlendirişi

Kimler, Nerelere ve Ne Zaman Gönderildiler?

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veda Haccından önce,[290] 10. yılda[291] İslâmiyetin yayıldığı bütün beldelere valiler ve zekât-sadaka tahsil memurları gönderdi.[292]

1. Ensardan Amr b. Hazm'ı Necran'da,
2. Ensardan Benî Beyâzalardan Ziyad b. Lebid'i Hadramevt'te,
3. Halid b. Saîd b. Âs b. Ümeyye'yi San'â'da,
4. Muhâcir b. Ebi Ümeyyetü'l-Mahzûmî'yi Kinde ve Sadif'te,
5. Ebu Musa el-Eş'arî Abdullah b. Kays'ı Yemen, Zebid, Rima, Aden ve sahilde,
6. Ensardan Muaz b. Cebel'i Yemen Cened'de,[293]
7. Adiyy b. Hâtim'i Tayyi'lerle Benî Esedlerde,
8. Mâlik b. Nüveyre'yi Benî Hanzalelerde,
9. Zibrikan b. Bedr'i Benî Sa'dlarda,
10. Kays b. Âsım'ı Benî Sa'dlarda,
11. Alâ' b. Hadramî'yi Bahreyn'de,
12. Hz. Ali'yi Necran'da görevlendirdi.[294]

---

288 İbn İshak, İbn Hişam, 4/227-228, Taberî, Târîh, 3/150, İbn Esîr, Kâmil, 2/286, İbn Seyyid, 2/239, İbn Kesîr, Bidâye, 5/65-67.
289 İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Belâzurî, Ensâb, 1/530.
290 Buhârî, Sahîh, 5/107, Taberî, Târîh, 3/167, İbn Kesîr, Sîre, 4/191 Kastallânî, Mevâhib, 1/230.
291 Taberî, Târîh, 3/167, A. Zeynî Dahlân, 2/141.
292 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246, Taberî, Târîh, 3/167.
293 İbn Habib, s. 126, Belâzurî, Ensâb, 1/529, Fütûh, 1/83, İbn Abdilberr, 3/1403.
294 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246-247, Taberî, Târîh, 3/167.

Muaz b. Cebel'in Göreve Seçilişi

İbn Ömer'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam, sabah namazını kıldırdıktan sonra cemaate yüzünü döndürüp:

"Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz Yemen'e hazırlanıp gider?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Ben giderim yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, ona cevap vermedi.

"Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz Yemen'e hazırlanıp gider?" diye tekrar sordu.

Hz. Ömer kalkıp:

"Ben giderim yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, ona da cevap vermedi.

"Ey Muhacirlerle Ensar cemaati! Hanginiz hazırlanıp Yemen'e gider?" diye üçüncü kez sordu.

Muaz b. Cebel kalkıp:

"Ben giderim yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Muaz! Bu vazife senindir!

Ey Bilal! Bana sarığımı getir!" buyurdu.

Sarık getirilince, onu Muaz b. Cebel'in başına sardı.[295]

Muaz b. Cebel'in Görev Mahalli ve Görevi

İslâmiyette Yemen üç valiliğe ayrılmıştı.

Birincisi, sadaka bölgesiyle birlikte Cened valiliği olup, valiliklerin en büyüğü idi.

İkincisi, sadaka bölgesiyle birlikte San'â valiliği olup, valiliklerin ortancası idi.

Üçüncüsü, sadaka bölgesiyle birlikte Hadramevt valiliği olup, valiliklerin en küçüğü idi.

Cened'e Cened ismi, Meâfirlerden Cened b. Şehran'dan dolayı verilmişti.[296]

Cened, Yemen'in yukarı tarafında Aden'e doğru idi.[297]

---

295 Diyarbekrî, 2/142.
296 Yâkût, 2/169.
297 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/49, Kastallânî, Mevâhib, 1/230 Diyarbekrî, 2/142.

Muaz b. Cebel, Cened'de kadılık, hâkimlik yapacak; Cened halkına İslâmiyeti, İslâm şeriatını, Kur'ân okumayı öğretecek; Yemen ülkesinde tahsil edilen zekât ve sadakaları da vazifelilerinden teslim alacaktı.[298]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muaz b. Cebel'e:

"Sana bir dava getirilip arzedildiği zaman[299] nasıl ve neye göre hüküm verirsin?" diye sordu.

Muaz b. Cebel:

"Allah'ın Kitabındaki hükümlere göre hüküm veririm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer Allah'ın Kitabında dayanacağın bir hüküm olmazsa, neye göre hüküm verirsin?" diye sordu.[300]

Muaz b. Cebel:

"Resûlullahın o hususlardaki hükümlerine,[301] sünnetine göre[302] hüküm veririm" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Eğer Resûlullahın hükümlerinde,[303] sünnetinde de dayanacak bir hüküm bulunmazsa ne yaparsın?" diye sordu.[304]

Muaz b. Cebel:

"O zaman ben de tereddüt etmeden kendi görüşüme göre içtihad[305] eder, hüküm veririm" dedi.[306]

---

298 Belâzurî, Ensâb, 1/529, İbn Abdilberr, 3/1403.

299 İbn Sa'd, 3/584, 2/437, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, Zehebî, Siyer, 1/321.

300 İbn Sa'd, 3/584, 2/347, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, İbn Kesîr, Sîre, 4/199, Zehebî, Târîh, 1/321.

301 İbn Sa'd, 3/584, 2/347, Zehebî, Târîh, 1/321.

302 Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, İbn Kesîr, Sîre, 4/199.

303 İbn Sa'd, 3/584, 2/347, Zehebî, Târîh, 1/321.

304 Ahmed b. Hanbel, 5/330, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, İbn Kesîr, Sîre, 4/190.

305 İctihâd; dilde, bir şeyi elde etmek için olanca gücü ile çalışıp çabalamak (İbn Esîr, Nihâye, 1/319), din teriminde de fakih olan zâtın dinî bir hükme varabilmesi için bütün gücüyle çalışıp çabalaması demektir.
Müctehid, Kur'ân-ı Kerîm'e ait ilimlere ve Kur'ân-ı Kerîm'in mânâ türlerine, sünnete ait ilimlere, sünnetin rivâyet tariklerine, metinlerine ve mânâ türlerine son derecede vakıf ve aynı zamanda halkın örf ve âdetlerini bilip onlara göre yapacağı kıyas ve ictihadda isabet edebilecek güçte olan ilim adamı demektir (Seyyid Şerif, s. 137).
Bir hadis-i şerife göre; hâkim ictihadda bulunur, ictihadında isabet ederse onun için iki ecir vardır. Fakat hüküm verirken ictihadda bulunur, yanılırsa ona bir ecir vardır (Buhârî, Sahîh, 8/157, Müslim, 3/1342, Ebu Dâvud, 3/299, Tirmizî, Sünen, 3/615, İbn Mâce 2/1342, Nesâî, 8/224).

306 İbn Sa'd, 3/584, 2/347-348, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, Zehebî, Târîh, 1/321, İbn Kesîr, Sîre, 4/199.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, eliyle Muaz b. Cebel'in göğsünü sığayarak:[307]

"Hamd olsun O Allah'a ki, Resûlullahın elçisini[308] Resûlullahın hoşnut olacağı şeye[309] muvaffak kıldı" buyurdu.[310]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'i Uğurlaması

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanında Muhacirlerden ve Ensardan bazı kişilerle Kureyş ve Kureyş dışındaki gençlerden bazıları bulunduğu halde Muaz b. Cebel'i uğurlamaya çıktı.[311]

Muaz b. Cebel hayvan üzerinde gidiyor, Peygamberimiz Aleyhisselam ise yanısıra yaya yürüyor[312] ve kendisine bazı tavsiyelerde bulunuyordu.[313]

Muaz b. Cebel:

"Yâ Rasûlallah! Ben binitliyim, sen ise yaya yürüyorsun! Ben de inip seninle ve senin ashabınla birlikte yürüsem olmaz mı?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Muaz!" dedi, "Allah yolunda attığım şu adımlarım için sevap umuyorum!"[314]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'e Emir ve Tavsiyeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muaz b. Cebel'e:

"Sen, Ehl-i Kitab olan bir kavme gidiyorsun.

İmdi, onları Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de Resûlullah olduğuma şehadet getirmeye davet et!

Eğer bu hususta sana itaat ederlerse, kendilerine bildir ki, Allah onlara her gün ve gecede beş vakit namazı farz kılmıştır.

Eğer sana bu hususta da itaat ederlerse, onlara bildir ki, Allah kendilerine zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek bir zekâtı farz kılmıştır.

---

307 İbn Sa'd, 3/584, 2/348, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, İbn Kesîr, Sîre, 4/199.

308 İbn Sa'd, 3/584, 2/348, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, İbn Kesîr, Sîre, 4/199.

309 İbn Sa'd, 3/584, 2/348, Ahmed b. Hanbel, 5/230, İbn Abdilberr, 3/1404 İbn Kesîr, Sîre, 4/199, Zehebî, Târîh, 1/321.

310 İbn Sa'd, 3/584, 2/348, Ahmed b. Hanbel, 5/230, Ebu Dâvud, 3/303, Tirmizî, Sünen, 3/616, İbn Abdilberr, 3/1404, İbn Kesîr, Sîre, 4/199, Zehebî, Târîh, 1/321.

311 Diyarbekrî, 2/142.

312 Ahmed b. Hanbel, 5/235, Zehebî, Siyer, 1/321, İbn Kesîr, Sîre, 4/192-193.

313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/237, Ahmed b. Hanbel, 5/235, İbn Kesîr, Sîre, 4/192-193, Zehebî, Târîh, 1/321.

314 Diyarbekrî, 2/142.

Eğer sana bu hususta da itaat ederlerse, sakın mallarının en kıymetlilerini alma! Mazlumun duasından sakın! Çünkü, bu dua ile Yüce Allah arasında perde yoktur!" buyurdu.[315]

Muaz b. Cebel'in bildirdiğine göre, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

Her otuz sığırda, bir yaşında erkek veya dişi bir dana,

Her kırkta iki yaşında bir dana...

Her büluğ çağındaki gayrimüslimden de bir dinar veya onun dengi Yemen kumaşı,[316]

Semanın suladığı herşeyden uşr (onda bir),

Kovaların suladığı şeylerden de yarım uşr (yirmide bir) alınmasını emretti.[317]

Alınacak Zekât ve Sadakaların Cins ve Miktarlarının Yazılı Olduğu

Musa b. Talha b. Ubeydullah, Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'i Yemen'e göndereceği sırada yazdığı yazıda buğday, arpa, hurma, üzüm ve darıdan sadaka alınmasının yazılı olduğunu okuduğunu söyler.[318]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hayvan zekât miktarları hakkında Muaz b. Cebel için yazdırmış olduğu yazı Emevî halifesi Ömer b. Abdülaziz'in eline geçmişti. Gerektikçe, getirilip okunmakta idi.[319]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'e Son Öğüt ve Tavsiyeleri

Muaz b. Cebel:

"Yâ Rasûlallah! Bana tavsiyelerde bulun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ne halde veya nerede olursan ol, Allah'tan kork!" buyurdu.

Muaz b. Cebel:

"Bana tavsiyeni arttır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

315 Ahmed b. Hanbel, 1/233, Ebu Ubeyd, s. 551-552, İbn Ebi Şeybe, 3/114, Buhârî, Sahîh, 5/109, Müslim, 1/50, Ebu Dâvud, 2/104-105, Tirmizî, Sünen, 3/21, İbn Mâce, 1/568 Dârimî, 1/318, Nesâî, 5/55.

316 Ahmed b. Hanbel, 5/230-233, Abdurrezzak, 4/21-22, İbn Ebi Şeybe, 3/127, Ebu Dâvud, 2/101, Tirmizî, Sünen, 5/20.

317 Ahmed b. Hanbel, 5/233, Yahya b. Âdem, s. 112-113.

318 Yahya b. Âdem, s. 116, Ahmed b. Hanbel, 5/228, Belâzurî, Fütûh, 1/871.

319 İbn Ebi Şeybe, 1/128.

"Günahın arkasından hemen haseneyi (sevabı) yetiştir ki, onu yok etsin!" buyurdu.

Muaz b. Cebel:

"Bana tavsiyeni biraz daha arttır!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İnsanlara güzel ahlâkla muamele et![320]

Ey Muaz! Sen ki, Kitab Ehli bir kavmin üzerine gidiyorsun!

Onlar senden Cennetin anahtarının ne olduğunu soracaklardır.

Onlara:

'Cennetin anahtarı, Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerike leh'dir, de' buyurdu.[321]

Muaz b. Cebel:

"Bana Kitabda bulunmayan ve senden de işitmediğim bir şey sorulur ve halli için bana getirilirse ne buyurursun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah için tevazu göster, Allah seni yükseltir. Sakın iyice bilmedikçe hüküm verme! Sana müşkil, karmaşık gelen işi ehline sor, danış, utanma! En sonra içtihad et! Muhakkak ki, Allah, doğruluğuna göre seni muvaffak kılar.

İşler sana karmakarışık gelirse, gerçek sence belli oluncaya kadar bekle, yahut bana yaz!

Bu hususta keyfine göre hareket etmekten sakın!

Yumuşak davranmanı sana tavsiye ederim!" buyurdu.[322]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Muaz b. Cebel'e Kendisiyle Bir Daha Görüşemeyeceğini ve Bazı Hadiseleri Haber verişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Muaz! Hiç şüphesiz, sen bu yılımdan sonra benimle buluşamayacak, belki de şu Mescidime ve kabrime uğrayacaksın!" buyurdu.

Muaz b. Cebel, Peygamberimiz Aleyhisselamdan ayrı düşeceğine son derece üzülerek ağlamaya başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Muaz! Ağlama! Feryad ile ağlamak şeytandandır.[323]

320 Ahmed b. Hanbel, 5/236, İbn Kesîr, Sîre, 4/194-195.
321 İbn İshak, İbn Hişam, 4/237, Diyarbekrî, 2/143.
322 Diyarbekrî, 2/143.
323 Ahmed b. Hanbel, 5/235, İbn Kesîr, Sîre, 4/193, Zehebî, Siyer, 1/321.

Ben seni yürekleri yufka olan bir kavme gönderiyorum.

Onlar, hak üzerinde iki kere savaşacaklar.

Onlardan sana itaat edenler, sana asi olanlarla çarpışacaklar; hatta kadın kocasına, oğlu babasına, kardeş kardeşine öfkelenecek, sonra da İslâmiyete tekrar döneceklerdir!" buyurdu.[324]

Ebu Musa el-Eş'arî'nin Görevi ve Görev Mahalli

Ebu Musa el-Eş'arî'nin görevi de, Muaz b. Cebel gibi, halka dinî işlerini öğretmek,[325] kadılık yapmak ve zekât toplamaktı.[326]

Ebu Musa el-Eş'arî:

"Yâ Rasûlallah! Bizim Yemen toprağımızda arpadan yapılan mizr ve baldan yapılan bit' denilen içkiler var. Bunlar hakkında ne buyurulur?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Her sekir, sarhoşluk veren şey haramdır!" buyurdu.[327]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebu Musa ile Muaz'a Tavsiyesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Musa ile Muaz b. Cebel'e:

"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, ürkütmeyiniz! Birbirinizle uyuşunuz! Anlaşmazlığa düşmeyiniz!" buyurdu.[328]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yüzünü Medine'ye çevirip gelirken:

"Kendileri nerede ve ne halde olurlarsa olsunlar, halkın bana en yakın olanları, müttakî (Allah'tan korkar) olanlarıdır" buyurdu.[329]

Amr b. Hazm'ın Necran'da Görevlendirilmesi

Benî Hâris b. Ka'bların elçileri Hicretin 10. yılında Şevval'in son günlerinde veya Zilkâde ayının başlarında yurtlarına dönüp gittikten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara İslâm dinini iyice anlatmak, sünneti ve İslâm'ın alâmetlerini öğretmek, zekât ve sadakalarını da teslim almak üzere Amr b. Hazm'ı gönderdi.

---

324 Ahmed b. Hanbel, 5/235, İbn Kesîr, Sîre, 4/193.
325 Hâkim, 1/401.
326 Kettânî, 1/259.
327 Ahmed b. Hanbel, 4/410, Buhârî, Sahîh, 5/108.
328 Ahmed b. Hanbel, 4/417-418, Buhârî, Sahîh, 5/108.
329 Ahmed b. Hanbel, 5/235.

Kendisine bir de yazı yazıp, ona söyleyeceğini o yazının içinde söyledi, emredeceğini emretti.[330] Yani, İslâm şeriatını, feraizini, ceza hükümlerini Yemenlilere öğretmesini emretti.[331]

Benî Hâris b. Ka'blar Yemen'in Necran bölgesinde oturdukları için,[332] Amr b. Hazm da Necran'a gönderilmişti.[333]

Amr b. Hazm'a Verilen Emirnâme

İbn Hişam'ın "İbn İshak dedi ki"[334] diyerek, İmam Ebu Yusuf'un da "Muhammed b. İshak bana rivayet etti ki, Peygamber Aleyhisselam, Necran'a gönderdiği sırada Amr b. Hazm için şöyle yazdı" diyerek naklettiği yazıda şöyle buyurulmaktadır:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü tarafından[335] bir beyandır.[336] Bir eman ve garantidir.[337] 'Ey iman edenler! Akidleri yerine getiriniz!' [Mâide: 1]

Bu,[338] Allah'ın Resûlü[339] Peygamber Muhammed tarafından, Yemen'e gönderdiği sırada, Amr b. Hazm'a yazılan bir ahiddir.

O, bütün işlerinde Allah'tan sakınmasını ona (Amr b. Hazm'a) emretti.[340] 'Çünkü Allah, hiç şüphesiz sakınanların ve daima iyilik edenlerin yanındadır' [Nahl: 128].[341]

Onun yapacağı birtakım işler arasında ganimetlerden Allah'ın tayin ettiği beşte biri ve meyvelerden zekât olarak mü'minler üzerine farz kılınanları alması;[342] Allah'ın Resûlüne emrettiği gibi hakkı tutması, gözetmesi, halkı hayırla müjdelemesi ve onlara hayrı emretmesi için emir verdi.

---

330 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Taberî, Târîh, 3/157, Beyhakî, Delâil, 5/413.
331 İbn Sa'd, 1/267.
332 İbn İshak, İbn Hişam, 4/239.
333 Ebu Yusuf, s. 72.
334 İbn İshak, İbn Hişam, 4/39, 241.
335 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Ebu Yusuf, s. 72, Yahya b. Âdem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/157, Beyhakî, Delâil, 5/413, Zehebî, Târîh, s. 576.
336 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Yahya b. Âdem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/157, Beyhakî, Delâil, 5/413, Zehebî, Târîh, s. 576.
337 Ebu Yusuf, s. 72.
338 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Ebu Yusuf, s. 72, Yahya b. Âdem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/157 Beyhakî, Delâil, 5/413, Zehebî, Târîh, s. 576.
339 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Yahya b. Âdem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/157.
340 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Ebu Yusuf, s. 72, Yahya b. Âdem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/157, Beyhakî, Delâil, 5/413, Zehebî, Târîh, s. 576-577, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54.
341 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241, Taberî, Târîh, 3/157, Beyhakî, Delâil, 5/413, Zehebî, Târîh, s. 576, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54.
342 Ebu Yusuf, s. 72, Yahya b. Âdem, s. 116.

O, aynı zamanda, halka Kur'ân'ı öğretecek ve Kur'ân'da olanları onlara iyice anlatacaktır.

Tâhir (abdestli) olmadıkça Kur'ân'a el sürmekten insanları men edecektir!

İnsanlara lehlerinde ve aleyhlerinde olanları bildirecektir.

Doğru, dürüst olan insanlara yumuşak, zâlim ve haksız olanlara karşı da sert davranacaktır.

Çünkü, Allah zulümden, haksızlıktan hoşlanmaz ve ondan men eder.

Haberiniz olsun ki, Allah, 'Allah'ın lâneti zâlimlerin üzerindedir!' [Hûd: 18] buyuruyor.

İnsanları Cennetle ve Cennet amelleriyle müjdeleyecek, Cehennemle ve Cehennem amelleriyle de uyaracak, korkutacaktır!

Dini iyice anlamalarına kadar halka yakınlık gösterecek, hac amellerini, haccın sünnet ve farzlarını, Allah'ın bu hususta emrettiği şeyleri, hacc-ı ekberi ve hacc-ı asgarı -ki, bu umredir- öğretecek, tek ve küçük örtü içinde namaz kılmaktan men edecektir.

İki ucu omuzlar üzerine atılabilecek genişlikte olan örtü içinde kılmak bundan müstesnadır.

Halkı secdede avret mahalli yukarı doğru açılacak tek örtüye sarılıp bürünmekten ve başının saçını toplayıp ensesinde bağlamaktan men edecektir!

İnsanlar arasında vuku bulacak harblerde, kabile ve aşiretlere yapılacak dua yasaklanacak; onlar, Bir olan, hiçbir eşi ve ortağı olmayan Yüce Allah'a dua edecek; Allah'a dua etmeyen kabilelere ve aşiretlere dua eden kişiler, Bir olan, hiçbir eşi ve ortağı olmayan Allah'a dua edinceye kadar, kılıçla budanacaktır.

Abdest alırken; yüzlerini, dirseklerine kadar ellerini, bileklerine (topuklarına) kadar ayaklarını güzelce yıkamayı ve Allah'ın kendilerine emrettiği gibi başlarına meshetmeyi, namazı vaktinde kılmayı, rükû, sücud ve huşûu tam yapmayı, gecenin sonu olunca sabah namazını, gün ortalanıp güneş doğudan batıya doğru eğilmeye başladığı zaman öğle namazını, öğle vakti çıkıp güneş arkasını arza çevirdiği zaman ikindi namazını, gece gelince yıldızların gökte görünme zamanına kadar geciktirilmeksizin akşam namazını, gecenin ilk kısmında da yatsı namazını kılmayı halka emredecektir.

Cuma için nida edildiği, ezan okunduğu zaman Cuma namazına koşmayı ve mescide gitmeden önce Cuma için gusletmeyi,[343]

Ganimetlerden Allah'ın emrettiği beşte biri,

Ürünlerden, mü'minler üzerine zekât olarak farz kılınanları,[344]

Kaynakların suladığı ve göğün suladığı arazi ürünlerinden uşr ve kova ile sulanan arazi ürünlerinden yarım uşr almayı emretti.

Her on devede iki koyun,

Her yirmi devede dört koyun,

Her dört sığırda bir sığır,

Her üç sığırda bir yaşını tamamlamış bir dana veya üç yaşına girmiş erkek veya dişi bir sığır,

Mer'âda yayılan koyunlardan her kırk koyunda bir koyun vermek gerekir.

Bu, Allah tarafından mü'minlere farz kılınan zekâttır.

Kim hayrını arttırırsa, o hayrı kendisi için arttırmış olur.

Yahudilerden veya Nasrânîlerden (Hıristiyanlardan) cân-ı gönülden Müslüman olup İslâm dininin gereklerini yerine getiren kimse, mü'minlerdendir.

Mü'minlerin sahip oldukları haklara o da aynen sahip, onların mükellef bulundukları vazifelerle o da mükellef olur.

Hıristiyanlığında veya Yahudiliğinde kalmak isteyen kimse de, bundan men edilmeyecektir.

Erginlik çağına giren her gayrimüslim erkek veya kadın, hür veya köle, tam bir dinar veya onun karşılığı ile elbise ödemekle mükelleftir.

Kim bunu öderse, onun için, Allah'ın ve Resûlullahın himayesi vardır. Kim de bunu ödemekten kaçınırsa, o, Allah'ın ve Resûlünün ve bütün Müslümanların düşmanı olur.

Allah'ın salât ve selamları, rahmet ve bereketleri Muhammed'in üzerine olsun."[345]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Amr b. Hazm'ı Necran'a gönderirken onun için yazı yazdırdığı gibi, Necranlılar için de bir yazı yazdırmış,[346] onu da Amr b. Hazm'la göndermişti.[347]

---

343 İbn İshak, İbn Hişam, 4/241-242, Taberî, Târîh, 3/157-158, Beyhakî, Delâil, 5/413-414, Zehebî, Târîh, s. 576-577, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54-55, Kettânî, 1/248-249.

344 İbn İshak, İbn Hişam, 4/242, Ebu Yusuf, s. 72, Yahyâ b. Adem, s. 116, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/414, Zehebî, Târîh, s. 577, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54, Kettânî, 1/249.

345 İbn İshak, İbn Hişam, 4/242-243, Taberî, Târîh, 3/158-159, Beyhakî, Delâil, 5/414-415, Zehebî, Târîh, s. 414-415, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 54-55, Kettânî, 1/249.

346 Ebu Yusuf, s. 72.

347 Dârimî, 1/320.

Yazının içinde farzlar, sünnetler ve diyet hükümleri vardı.[348]

Bu, içinde birçok hükümlerin yer aldığı büyük bir yazı idi.[349]

İmam Ebu Yusuf'un:

"Peygamber Aleyhisselamın onlara (Necranlılara) yazdığı yazının, onların ellerindeki nüshasıdır" diyerek kaydettiği yazıda şöyle denilmektedir:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamber'in Necran halkına yazdığı yazıdır:

Her çeşit meyve, mahsul, altın, gümüş ve köle hakkında Allah'ın hükmü uygulanacaktır.

Bu hususta üzerlerine düşen vazifeleri onlara anlat!

Bu sefer, bunlardan alınacak vergiler kendilerine bırakılmıştır.

Onlar, her yıl, bin tanesi Recep ayında, bin tanesi de Safer ayında olmak üzere iki bin Evâkı' elbisesi ve her elbise ile birlikte bir ukiyye de gümüş ödemekle mükelleftirler.

Bu elbiselerin tutarı hesaplanıp haraç vergisinden eksik veya fazla olduğu takdirde fazlası düşülecek, eksiği tahsil edilecektir.

Onlardan alınacak zırhlar, atlar, binek hayvanları ve diğer eşyalar da hesapla alınacaktır.

Elçilerimin yirmi günlük veya daha az müddet zarfındaki ikamet ve sefer masrafları, Necranlılara aittir.

Elçilerim, bir aydan fazla tutulamaz, bekletilemezler.

Yemen'de bir harb çıktığı zaman, onlar emanet olarak otuz zırh, otuz at ve otuz deve vermekle mükelleftirler.

Elçilerimin emanet olarak aldıkları zırhlar veya atlar veya binek hayvanları ya da sair eşyalar, kendilerine teslim ve bunlardan zayi olanları tazmin edilinceye kadar, elçilerimin kefâleti altında bulunacaktır.

Necran ve çevresi onların malları, canları, dinleri, hazır bulunmayanları, hazır bulunanları, aşiretleri, kiliseleri, az veya çok ellerinde bulunan herşeyleri.. Allah ve Resûlünün himayesindedir.

Ne din adamının din adamlığı, ne papazın papazlığı, ne kâhinin kâhinliği değiştirilecektir.

348 Heysemî, 3/71, İbn Abdilberr, 3/1173, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/214.
349 İbn Kayyım, 1/45.

Onların üzerinde ne bir ribâ (faiz) alacağı, ne de Cahiliye devrinden kalma kan dâvâsı vardır.

Onlar ne bir zarara, ne bir güçlüğe uğratılacaklar, ne de yurtlarına ordu ayak basacaktır.

Onlardan her kim bir hak talebinde bulunursa, ne zâlim, ne de mazlum olmalarına meydan verilmeksizin, aralarında adaletle hükmolunacaktır.

Şeref sahibi kişilerden her kim ribâ (faiz) alır, yerse, himaye taahhüdüm ondan uzaktır.

Onlardan biri, başka birinin yaptığı haksızlıktan dolayı sorumlu tutulmayacaktır.

Onlar, haksızlık edip akidelerini bozmadıkları, öğüt dinledikleri ve hallerini düzelttikleri müddetçe, Allah'ın takdiri gelinceye kadar, bu yazıda yazılı olduğu üzere temelli olarak Allah'ın himayesinde ve Resûlullah Muhammed Peygamber'in himayesindedirler.

Ebu Süfyan b. Harb, Gaylan b. Amr, Benî Nasr'dan Malik b. Avf, Akra' b. Hâbisü'l-Hanzelî, Muğîre b. Şûbe şahittirler.

Bu yazıyı Abdullah b. Ebu Bekir onlar için yazdı."[350]

Zekât Hakkındaki Yazılar ve Uygulamaları

Ömer b. Abdülaziz, halife olduğu zaman, Medine'ye adam gönderip Peygamberimiz Aleyhisselamın zekât hakkındaki yazısı ile Hz. Ömer'in bu husustaki yazısını arattırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Amr b. Hazm'a zekât hakkında yazdığı yazı, Amr b. Hazm ailesi nezdinde bulundu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu husustaki yazısı gibi bir yazı da, Hz. Ömer ailesi nezdinde bulunup Muhammed b. Abdurrahman her iki yazının sûretini çıkarması için arandı.

O da, bu yazıdaki deve, sığır, davar, altın, gümüş, hurma veya meyve, hububat, ve üzüm zekât miktarlarını Amr b. Hazm için istinsah etti.[351] Esasen Peygamberimiz Aleyhisselamın zekât miktarları hakkında yazdırıp[352] kılıcına bağladığı ve tavsiye ettiği,[353] ömrü sona erdiği için bütün zekât memurlarına tamim edemediği yazısı da elde bulunuyordu.

---

350 Ebu Yusuf, s. 72-73.
351 Ebu Ubeyd, s. 497-499, Hâkim, 1/394-395.
352 Ebu Yusuf, s. 76, Abdurrezzak, 4/25, İbn Ebi Şeybe, 3/131, Tirmizî, Sünen, 3/17, Hâkim, 1/392.
353 Ebu Yusuf, s. 76, İbn Ebi Şeybe, 3/131, Tirmizî, Sünen, 3/17, Hâkim, 1/390.

Hz. Ebu Bekir'le Hz. Ömer, vefatlarına kadar bu yazıya göre amel ve hareket ettiler.[354]

Hz. Ebu Bekir'in, Enes b. Malik'i zekât tahsil memuru olarak Bahreyn'e gönderirken onun için yazdırıp[355] üzerini Peygamberimiz Aleyhisselamın mühür yüzüğü ile mühürlemiş olduğu yazı da,[356] Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir'in yanında bulunan yazısına göre yazılmıştı.[357]

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra Necranlılar Hz. Ebu Bekir'e gelmişler, o da, içinde Peygamberimiz Aleyhisselamın onlar hakkındaki yazısını anan ve özetleyen bir yazı yazıp ellerine verdiği gibi, Hz. Ömer ve Hz. Osman ve Hz. Ali de yazdıkları yazıda Peygamberimiz Aleyhisselamın Necranlılar hakkındaki yazısını anmışlardır.[358]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zekât Hakkındaki Yazısı

Zekât Kur'ân-ı Kerîm'in müteaddit sûrelerinde namazla birlikte anılıp verilmesi emrolunmakla birlikte,[359] bunun nelerden, ne kadar ve nasıl alınacağı Kur'ân-ı Kerîm'de açıklanmamış, açıklama vazifesi Peygamberimiz Aleyhisselama bırakılmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın, Yüce Allah'tan telakki eylediği emir üzerine,[360] zekâtın nelerden, kaçta kaç verileceği, ne kadar malı olana farz olduğu hakkında yazdırdığı ve kılıcına bağlayıp vefatına kadar uyguladığı ve vefatından sonra Hz. Ebu Bekir'in, Hz. Ebu Bekir'den sonra da Hz. Ömer'in ona göre amel ettiği zekât yazısı[361] hakkında İmam Zührî (vefatı: 124 Hicrî) şu tamamlayıcı bilgiyi vermektedir:

"Bu, Resûlullah Aleyhisselamın zekât hakkında yazdırmış olduğu yazının bir nüshasıdır ki, (aslı) Ömer b. Hattab ailesi nezdinde bulunmaktadır.

Onu bana Salim b. Abdullah b. Ömer okuttu da, hepsini olduğu gibi ezberledim.

---

354 Ebu Yusuf, s. 76, Abdurrezzak, 3/25, İbn Ebi Şeybe, 3/131, Tirmizî, Sünen, 3/17, Hâkim, 1/392.
355 Buhârî, Sahîh, 2/123-124, Ebu Dâvud, 2/96.
356 Ebu Dâvud, 2/96.
357 İbn Kayyım, 1/45.
358 Ebu Yusuf, s. 73-74.
359 Bakara: 13, 83, 110, Nisâ: 73, 103, Yûnus: 87, Hacc: 9, Tûr: 56, Müzzemmil: 20.
360 Ahmed b. Hanbel, 1/11, Buhârî, Sahîh, 2/124, Ebu Dâvud, 2/96, İbn Mâce, 1/575, Nesâî, 5/18-19, Dârekutnî, 2/115, Hâkim, 1/390, Beyhakî, Sünen, 4/86 Begavî, 1/86.
361 Ebu Yusuf, s. 76, Abdurrezzak, 2/25, İbn Ebi Şeybe, 3/131-133, Ahmed b. Hanbel, 2/11-14, Ebu Dâvud, 2/98, Tirmizî, Sünen, 3/17, Dârimî, 1/21, Hâkim, 1/392, Beyhakî, Sünen, 4/88.

O, Ömer b. Abdülaziz'in de, Abdullah b. Abdullah b. Ömer'le Salim b. Abdullah b. Ömer'e istinsah ettirdiği nüshadır."[362]

Ömer b. Abdülaziz, Medine valisi olduğu zaman, buna göre amel etmelerini zekât memurlarına emretmiş; halife Velid b. Abdulmelik'e de bu hususta bir yazı yazmış, o da zekât memurlarına bu nüshada yazılanlara göre amel etmelerini emretmiştir.

Daha sonra gelen halifeler de, buna göre ameli emretmekten geri durmamışlardır.

En sonunda, Hişam b. Hâni', bütün zekât memurlarına bu zekât yazısından birer nüsha göndererek, ona göre amel etmelerini ve bunun dışına çıkmamalarını emretmiştir.[363]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir Tarafından Enes b. Malik'e Verilen Zekât Yazısının Sûreti

Hz. Ebu Bekir'in Enes b. Malik'i zekât tahsil memuru olaak Bahreyn'e göndereceği sırada Peygamberimiz Aleyhisselamın zekât hakkındaki yazısından Enes b. Malik için yazdırdığı[364] ve üzerini Peygamberimiz Aleyhisselamın mühür yüzüyle mühürlediği[365] yazıda şöyle buyurulmaktadır:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlüne emir buyurmuş olduğu ve Resûlullah Aleyhisselamın da, Müslümanlara farz kıldığı zekât farizası yazısıdır.

Herhangi bir Müslümandan, bu yazıda bildirilen miktarı vechile zekât istenilirse, o Müslüman bu zekâtı versin.

Bundan fazlası istenilirse, fazlasını vermesin.

Deve Zekâtı

Deveden her 24'ünde ve bundan aşağısında koyun olarak zekât:

Her 5 devede 1 koyundur.

Develer 25'i bulunca, 35'e kadar, bir yaşını tamamlamış dişi 1 adet deve yavrusu.

Böylesi bulunmazsa, bir yaşını tamamlamış erkek 1 deve yavrusu verilecektir.

---

362 Ebu Dâvud, 2/98-99, Dârekutnî, 2/116, Hâkim, 1/393, Beyhakî, Sünen, 4/90.
363 Dârekutnî, 2/116, Hâkim, 1/393, Beyhakî, Sünen, 4/90-91.
364 Buhârî, Sahîh, 2/123-124, Ebu Dâvud, 2/96, Hâkim, 1/390.
365 Ebu Dâvud, 2/96, Beyhakî, Sünen, 4/86.

Develerin sayısı 36'yı bulunca, 45'e kadar, iki yaşını tamamlamış dişi 1 adet deve yavrusu,

46'yı buldukları zaman, 60'a kadar, üç yaşını tamamlamış puğur basacak bir adet erkek deve düvesi,

61 olunca, 75'e kadar, dört yaşını bitirmiş 1 adet dişi deve,

76'yı bulunca, 90'a kadar, 2 adet, iki yaşını bitirmiş deve düvesi,

91'e erişince, 120'ye kadar, üç yaşını bitirmiş, puğur basacak 2 adet dişi deve düvesi verilecektir.

Develerin sayısı 120'yi geçince, her 40 devede iki yaşını bitirmiş 1 adet dişi deve düvesi,

Her ellide üç yaşını bitirmiş 1 adet dişi deve düvesi verilecektir.

Sadece dört devesi olana, o dört deve için zekât yoktur.

Meğer ki, deve sahibi kendiliğinden vermek istesin.

Deve sayısı 5'i bulunca, zekât olarak bir koyun verilir.

Yılın Birçok Günlerinde Yaylakta Güdülen Koyun Zekâtı

40 koyundan 120 koyuna kadar, 1 adet koyundur.

120'den fazla olursa, 200'e kadar, 2 koyundur.

200'den fazla olursa, 300'e kadar, 3 koyundur.

300'den fazla olursa, her 100 koyunda 1 koyundur.

Bir kimsenin yayılır koyunları 40'tan 1 noksan olursa, o koyunlara zekât yoktur.

Meğer ki, sahibi kendiliğinden vermek istesin.

Zekât endişesiyle ayrı hayvanlar bir yere toplanmaz, toplu olanları da ayrılmaz.

Malları ortak olanlar, kendi aralarında farkı eşit olarak birbirlerinden alırlar.

Dişleri düşmüş, yaşlı hayvan ile gözü sakat olandan ve tekeden zekât olmaz.

Meğer ki, zekât sahibi kendiliğinden vermek istesin.

Gümüş Zekâtı

Halis gümüşten zekât; 200 dirhemde onda birinin dörtte biridir.

Gümüş sadece 190 dirhem olursa, ona zekât yoktur.

Meğer ki, sahibi kendiliğinden vermek istesin.[366]

---

366 Altın, ticaret malları, meyve, hububat zekâtı ve verileceği yerler, zekâtı verilmeyen malların akıbeti için; 4. ciltteki "Zekâtın Farz Kılınışı" bahsine bakınız.

***

Bir kimsenin develeri dört yaşını tamamlamış bir deve düvesi vermeyi gerektirecek sayıyı bulur da, kendisinin malları arasında öylesi bulunmaz ve üç yaşını tamamlayanı bulunursa, o, kabul edilir ve mümkünse onunla birlikte iki koyun veya yirmi dirhem de verir.

Bir kimsenin zekâtı üç yaşında bir deve düvesi vermeyi gerektirecek kadar olur da, develeri arasında üç yaşında deve düvesi bulunmayıp dört yaşında olanı bulunursa, zekât olarak dört yaşındaki kabul edilir ve zekât memuru o kimseye iki koyun veya yirmi dirhem iade eder."[367]

---

367 Ahmed b. Hanbel, 1/11-12, Buhârî, Sahîh, 2/123-124, Ebu Dâvud, 2/96-97, İbn Mâce, 1/575, Nesâî, c. 5, 18-23, Dârekutnî, 2/114-116, Hâkim, 1/391-392, Beyhakî, Sünen, 4/85-86.

Onuncu Bölüm

FEVC FEVC İSLÂM'A KOŞANLAR

FEVC FEVC İSLÂM'A KOŞANLAR

Benî Havlan Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Benî Havlanların Kimlikleri, Yurtları ve Temsilcilerin Medine'ye Geliş Tarihi

Kahtan kabilelerinden olan Benî Havlanların ata soyları şöyle sıralanır: Havlan (Fekl) b. Amr, b. Malik, b. Hâris, b. Mürre, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.

Havlan (Fekl)'in:

1. Habib,
2. Amr,
3. Eshab,
4. Kays,
5. Nabt,
6. Bekr,
7. Sa'd isimlerinde yedi oğlu vardı.[1]

Benî Havlanların yurtları Yemen ülkesinde ve bu ülkenin doğusunda idi.[2]

Benî Havlan temsilcileri on kişi olup,[3] Medine'ye Hicretin 10. yılında Şaban ayında geldiler.[4]

Remle binti Hâris'in konağına indirildiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın emriyle orada ağırlandılar.[5]

---

1 İbn Hazm, Cemhere, s. 418, Kalkaşandî, s. 248.
2 Kalkaşandî, s. 248.
3 İbn Sa'd, 1/324, Taberî, Târîh, 3/163, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93.
4 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93, İbn Kayyım, 3/59.
5 İbn Sa'd, 1/324, .

Temsilciler:

"Yâ Rasûlallah! Bizler Allah'a iman ve Allah'ın Resûlünü tasdik ediyoruz.

Bizim bu ikrarımız, gerimizdeki kavmimizden olanlara da şâmildir.

Biz, develer koltuklarda, yedeklerde;[6] sert ve katı yerlerde, ovalarda ise binitli olarak[7] sana gelmiş bulunuyoruz.[8]

Allah'ın ve Resûlünün üzerimizdeki nimeti sayesindedir ki, seni ziyarete geldik!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz bana kadar nasıl ve ne için geldiğinizi dile getirdiniz.

Muhakkak ki, her birinizin devesinin attığı her adım karşılığında size bir hasene ve sevap vardır!

'Seni ziyarete geldik!' sözünüze gelince; beni Medine'de ziyaret eden kişi, Kıyamet günü benim yanımda ve himayemde olacaktır!" buyurdu.

Benî Havlan temsilcileri:

"Yâ Rasulâllah! Bu o yolculuk ki, onun üzerinde bizim için bir mal helâkı, kaybı yoktur!" dediler.[9]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Ammu Enes ne haldedir?" diye sordu.

Ammu Enes (Ümyânes) Benî Havlanların tapageldikleri bir sanem, bir puttu.

Benî Havlan temsilcileri:

"Allah onun kötülüğünü senin bize getirdiğin dinle değiştirip giderdi![10]

Bizlerden ona bağlananlardan, ancak çok yaşlanmış bir kimse ile çok yaşlanmış koca bir karı bağlı kalmıştır.

İnşaallah,[11] dönüp[12] yanına varırsak onu yıkacağız![13]

Biz ona aldanmış, fitneye tutulmuş durmuştuk!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Gördüğünüz fitnelerden en büyüğü ne idi?" diye sordu.

Benî Havlan temsilcileri:

---

6 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59.
7 İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/58.
8 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/58.
9 İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/58-59.
10 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/59.
11 İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/59.
12 İbn Sa'd, 1/324.
13 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/253, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274, Zürkânî, 4/59.

"Gördüğümüz fitne, bir yıl kuraklığa uğramış, açlıktan çürümüş kemik ve eski urgan parçalarını yiyecek dereceye gelmiştik!

Gücümüzün yetebildiği şeyi toplayıp yüz öküz satın aldık!

Bir sabah onları Ammu Enes için kurban olarak boğazlayıp yırtıcı hayvanlara bıraktık.

Halbuki, bizim ona kurtlardan kuşlardan daha çok ihtiyacımız vardı!

O sırada, bize yağmur geldi.

Yerlerin otlandığını gördüğümüzde, söz sahibimiz:

'Ammu Enes bize ihsan etti!' dedi.

Biz ekin eker, orta kısmını puta ayırır ve orayı onun adıyla anardık. Ekinin bir tarafını da Allah'a ayırır ve orayı Allah'ın adıyla anardık.

Allah'a tahsis ettiğimiz ekin iyi yetiştiği ve geliştiği zaman, döner, onu Ammu Enes'e tahsis ederdik.

Ammu Enes'e tahsis ettiğimiz ekin iyi yetiştiği ve geliştiği zaman, onu Allah'a tahsis etmezdik!" dediler.[14]

"Allah içindir" denilen ve iyi yetişen ekinler put adına çevrilirken, "Allah ganîdir, buna muhtaç değildir. Put ise züğürttür!" denirdi.[15]

Allah'a tahsis edilen şeyler misafirlere, yoksullara; puta ayrılan şeyler ise put masraflarına, ayinlerine, kurbanlara ve put bakıcılarına harcanırdı.[16]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah, bu hususta bana:

'Onlar, Allah için, O'nun yarattığı ekin ve meyvelerle hayvanlardan bir hisse ayırdılar da, kendi boş zanlarınca 'Şu Allah'ındır, şu da ortaklarımız olan putlarındır!' dediler.

Ortaklarına ait olan Allah'a ulaşmaz, ama Allah'a ait olanlar, evet onlar ortaklarına gider!

Onların hükmedegeldikleri bu şeyler ne kötüdür!' [En'âm: 136] âyetini indirdi" buyurdu.

Benî Havlan temsilcileri:

"Biz Ammu Enes'in önüne varır, muhakeme olunurduk da, o konuşurdu!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizinle konuşanlar, şeytanlardır!" buyurdu.[17]

---

14 İbn Seyyid, 2/253-254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274-275, Zürkânî, 4/59.
15 Taberî, Tefsîr, 8/41.
16 Beyzâvî, 1/333.
17 İbn Seyyid, 2/253-254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/274-275, Zürkânî, 4/59.

Benî Havlan Temsilcilerinin İslâmiyet Hakkında Bilmediklerini Öğrenerek Yurtlarına Dönmeleri

Benî Havlan temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselama İslâm dinine ait işlerden,[18] dinin farzlarından[19] sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, sorularının cevaplarını onlara bildirdi.[20]

Kendilerine Kur'ân-ı Kerîm ve sünnetlerin öğretilmesini ashabına[21] emir buyurup, onlara da, ahde vefayı, emaneti edayı, komşularına iyi komşuluk etmelerini, hiç kimseye haksızlık yapmamalarını emretti ve:

"Çünkü, zulüm Kıyamet günü karanlıklarındandır!" buyurdu.[22]

Benî Havlan temsilcileri, birkaç günden sonra, Peygamberimiz Aleyhisselama veda etmeye geldiler.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlardan her birine onikişer ukiyye gümüş bahşiş verilmesini emir buyurdu.[24]

Benî Havlan temsilcileri, bahşişlerini alıp kavimlerinin yanına döndüler. Ammu Enes putunu yıkmadıkça, düğümü çözemediler.[25]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kendilerine haram kıldığı şeyleri haram, helâl kıldığı şeyleri de helâl kıldılar.[26]

Cebrail Aleyhisselamın Peygamberimiz Aleyhisselama Gelip Sorduğu Sorularla Müslümanlara Müslümanlığı Öğretişi

Hicretin 10. yılında bir gün Cebrail Aleyhisselam, Müslümanlara Müslümanlığı öğretmek için beşer sûretine girerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[27]

Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre, Hz. Ömer demiştir ki:

"Biz bir gün[28] Resûlullah Aleyhisselamla ve ashabından yanındaki bir cemaatle birlikte[29] oturduğumuz sırada[30] güzel yüzlü,[31] başının saçı kulak

18 İbn Sa'd, 1/324.
19 İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.
20 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 4/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.
21 İbn Sa'd, 1/324.
22 İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.
23 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.
24 İbn Sa'd, 1/324, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.
25 İbn Sa'd, 1/324, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275.
26 İbn Sa'd, 1/324, İbn Kesîr, Bidâye, 5/93.
27 Semhûdî, 1/317, Diyarbekrî, 2/147.
28 Müslim, 1/37, İbn Mâce, 1/25.
29 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2.
30 Ahmed b. Hanbel, 1/27, İbn Mâce, 1/2.
31 Ahmed b. Hanbel, 1/27.

yumuşaklarına kadar uzamış,[32] güzel saçlı,[33] saçına güzel koku sürünmüş,[34] üzerindeki[35] elbisesi bembeyaz,[36] saçı ise simsiyah,[37] genç ve güzel,[38] üzerinde yolculuk eseri görünmeyen, bununla birlikte içimizden hiçbirinin tanımadığı bir adam[39] çıkageldi.[40]

Orada bulunan cemaat:

'Bu, ne tanıdığımız bir kimsedir, ne de bu bir yolcuya benzer! Aceb kim ola?' der gibi birbirlerine bakıştılar.[41]

Adam:

'Esselamü aleyke!' diyerek Resûlullah Aleyhisselama, 'Esselamü aleyküm!' diyerek de bizlere selam verdi.

Resûlullah Aleyhisselam, onun selamına karşılık verdi. Biz de onunla birlikte karşılık verdik.[42]

Adam:

'Yâ Rasûlallah! Ben sana geldim!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet!' buyurdu.[43]

Adam, Resûlullah Aleyhisselamın yanına kadar varıp karşısına oturdu[44] ve:

'Bana biraz yaklaş yâ Rasûlallah!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam biraz yaklaştı.[45]

Adam tekrar:

'Yâ Rasûlallah! Biraz daha yaklaş!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, diz kapakları onun diz kapaklarına değecek kadar yaklaştı.[46]

---

32 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, .
33 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/27.
34 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3.
35 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/27.
36 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/27, 51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
37 Ahmed b. Hanbel, 1/51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
38 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2.
39 Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
40 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/27, 51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
41 Ahmed b. Hanbel, 1/27.
42 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2.
43 Ahmed b. Hanbel, 1/27.
44 Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7 İbn Mâce, 1/24, Nesâî, 8/97, Begavî, 1/3.
45 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2.
46 Ahmed b. Hanbel, 1/53.

Sonra da, adam, Ona saygı olmak üzere ayağa kalkıp oturdu,[47] ellerini dizlerinin üzerine koydu.[48]

'Yâ Rasûlallah![49] Ya Muhammed![50] Bana imandan haber ver![51] İman nedir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'İman;

1. Allah'a,
2. Allah'ın meleklerine,
3. Allah'ın kitablarına,
4. Allah'ın resûllerine,
5. Ahiret gününe,
6. Bir de, hayır ve şer kadere inanmandır!' buyurdu.[52]

Adam:

'Ben böyle yaparsam iman etmiş olur muyum?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet, olursun!' buyurdu.[53]

Adam:

'Doğru söyledin!' dedi.[54]

Adamın 'Doğru söyledin!' diyerek Resûlullah Aleyhisselamı tanıyormuşcasına tasdik edişine,[55] 'Hem soruyor, hem de onu tasdik ediyor?!' diye şaştık. Adam, bundan sonra:

"Yâ Muhammed! Bana İslâm'dan haber ver![56] Nedir o?' diye sordu.[57]

Resûlullah Aleyhisselam:

'İslâm:

1. Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in Resûlullah olduğuna şehadet etmen,

---

47 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2.
48 Ahmed b. Hanbel, 1/27, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
49 Ahmed b. Hanbel, 1/52.
50 Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
51 Ebu Hanîfe, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
52 Ebu Hanîfe, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
53 Ahmed b. Hanbel, 4/129.
54 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
55 Ebu Hanîfe, s. 2.
56 Ahmed b. Hanbel, 1/51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
57 Ebu Hanîfe, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/51, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.

2. Namazı dosdoğru kılman,

3. Zekâtı vermen,

4. Ramazan orucunu tutman,

5. Yoluna gücün yeterse Beytullah'ı haccetmendir!' buyurdu.[58]

Adam:

'Ben böyle yaparsam Müslüman olur muyum?" diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet, olursun!' buyurdu.[59]

Adam yine:

'Doğru söyledin!' dedi.[60]

Biz yine adamın 'Doğru söyledin!' deyişine,[61] 'Hem soruyor, hem de onu tasdik ediyor!' diye kendisinin haline şaştık.

Adam, böyle her defasında:

'Doğru söyledin! Doğru söyledin!' dedikçe, cemaat:

'Biz Resûlullah Aleyhisselama bu adamdan daha çok saygı gösterenini görmedik! Sanki Resûlullah Aleyhisselamı tanıyor!' demekte idiler.[62]

Bundan sonra, adam:

'Yâ Rasûlallah![63] Sen bana ihsandan haber ver![64] İhsan nedir?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'İhsan, Allah'a -Kendisini görüyormuşsun gibi- ibadet etmendir.

Sen O'nu görmesen de, hiç şüphesiz O seni görür!' buyurdu.[65]

Adam:

'Ben böyle yapınca ibadeti ihsan derecesinde yapmış olur muyum?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet!' buyurdu.[66]

Adam yine doğruladı.[67]

---

58 Ahmed b. Hanbel, 1/51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
59 Ahmed b. Hanbel, 4/129.
60 Ebu Hanîfe, s. 2, Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/37, İbn Mâce, 1/24.
61 Ebu Hanîfe, s. 2.
62 Ahmed b. Hanbel, 1/51-53.
63 Ahmed b. Hanbel, 1/53.
64 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 2-3, Ahmed b. Hanbel, 1/53, Müslim, 1/37, Nesâî, 8/98, Begavî, 1/3.
65 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 1/27, 51, Buhârî, Sahîh, 6/20, Müslim, 1/37, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
66 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 4/129.
67 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3.

Adam böyle her defasında ‘Doğru söyledin! Doğru söyledin!’ dedikçe, biz de ‘Resûlullah Aleyhisselama bundan daha çok saygı gösterenini görmedik!’ diyorduk.[68]

Adam:

‘Yâ Rasûlallah![69] Bana Kıyametten haber ver![70] Ne zaman kopacak o?’ diye sordu.[71]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Bu sorunda, sorulan, sorandan daha bilgili değildir!’ buyurdu.[72]

Adam:

‘Doğru söylüyorsun![73] Öyle ise, bana onun alâmetlerinden haber ver![74] Onun alâmetleri nelerdir?’ dedi.[75]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Cariyenin kendi sahibesini doğurduğunu, yalınayak, çıplak, yoksul davar çobanlarının zenginleşip yüksek bina kurmakta birbirleriyle yarıştıklarını, övündüklerini görmendir!’ buyurdu.[76]

Adam:

‘Doğru söyledin!’ dedi, sonra dönüp gitti.[77]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Adamı bana geri çeviriniz!’ buyurdu.[78]

Hemen kalkıp adamın ardına düştük.

Ne kendisinin nereye yönelip gittiğini bilebildik, ne de izini-tozunu görebildik. Bunu Peygamber Aleyhisselama haber verdik.[79]

‘Ey İbn Hattab![80] Ey Ömer![81] Sen o sorucunun kim olduğunu biliyor musun?’ diye sordu.[82]

---

68 Ahmed b. Hanbel, 1/53.
69 Ahmed b. Hanbel, 4/129, Buhârî, Sahîh, 6/20.
70 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 1/51, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/223.
71 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Buhârî, Sahîh, 5/20, İbn Mâce, 1/24.
72 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, s. Ahmed b. Hanbel, 1/27, 51, 53, Buhârî, Sahîh, 6/20, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24, Nesâî, 8/100, Begavî, 1/3.
73 Ahmed b. Hanbel, 1/53.
74 Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/37, Ebu Dâvud, 4/224.
75 Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24.
76 Ahmed b. Hanbel, 1/52, Müslim, 1/38, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/24-25.
77 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3.
78 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 1/27, Heysemî, 1/41.
79 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 1/27.
80 Ahmed b. Hanbel, 1/27.
81 Müslim, 1/38, Tirmizî, Sünen, 5/7, Nesâî, 8/101, Begavî, 1/3.
82 Ahmed b. Hanbel, 1/27, 52, Müslim, 1/38, İbn Mâce, 1/25, Nesâî, 8/101.

'Allah ve Resûlü daha iyi bilir' dedim.[83]

Resûlullah Aleyhisselam:

'O, Cebrail Aleyhisselam idi! Size dininizi öğretmek için gelmişti!' buyurdu."[84]

Hz. Ali'nin Mezhiclerin Yurduna Gönderilişi

Mezhiclerin Kimlikleri

Mezhic, Malik b. Üded olup Kahtan'a kadar ata soyu şöyle sıralanır: Malik b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arîb, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe',[85] b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan.[86]

Mezhic'den Türeyen Kabileler

1. Celd b. Mezhicler,
2. Murad b. Mezhicler,
3. Sa'du'l-Âşire b. Mezhicler.

Celd b. Mezhic'den Türeyen Kabileler

1. Benî Rehâ b. Harb, b. Ule, b. Celdler,
2. Beni Suda'lar,
3. Benî Cenbler,
4. Benî Yezid b. Harb, b. Ule, b. Celdler,
5. Benî Naha' b. Amr, b. Ule, b. Celdler,
6. Benî Müsliye b. Âmir, b. Amr, b. Ule, b. Celdler,
7. Benî Hârise b. Ka'b, b. Amr, b. Ule, b. Celdler.

Murad b. Mezhiclerden Türeyen Kabileler

1. Karen b. Redman, b. Nâciye, b. Muradlar,
2. Benî Cemel b. Kinâne, b. Nâciye, b. Muradlar,

3-4. Rabaz ve Sunabihler diye anılan Benî Zehran b. Muradlar.

---

83 Ahmed b. Hanbel, 1/27, 52, Müslim, 1/38, Ebu Dâvud, 4/224, İbn Mâce, 1/25, Nesâî, 8/101, Begavî, 1/3.

84 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 3, Ahmed b. Hanbel, 1/27, 52, Müslim, 1/38, Ebu Dâvud, 4/224, Tirmizî, Sünen, 5/7, İbn Mâce, 1/25, Nesâî, 8/101, Begavî, 1/3, Heysemî, 1/41.

85 İbn Hazm, Cemhere, s. 485, Yâkût, 5/89.

86 Yâkût, 5/89.

Benî Sa'du'l-Âşire'den Türeyen Kabileler

1. Benî Hakem b. Sa'du'l-Âşireler,
2. Benî Cu'fî b. Sa'du'l-Âşireler,
3. Evd b. Sa'b, b. Sa'du'l-Âşireler,
4. Zübeyd b. Sa'b, b. Sa'du'l-Âşireler.[87]

Rivayete göre; Üded ölünce, karısı kocaya gitmeyip oğulları Malik b. Cülhüme (Tayyi')in yanında oturduğu için, "Oğullarının yanında oturdu!" denilmiş ve bunun üzerine Malik ile Tayyi' "Mezhic" diye anılmış, Tayyi'lerden türeyen bütün kabileler de Mezhiclerden sayılmıştır.[88]

Hz. Ali'nin Mezhiclere Gönderiliş Sebebi, Tarihi ve Mezhiclerin Yurtları

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 10. yılında, Ramazan ayında[89] Hz. Ali'yi Yemen ülkesindeki Mezhiclerin yurtlarına gitmek[90] ve onları İslâmiyete davet etmek üzere görevlendirdi.[91]

Ona Kuba köyünde ordugâh kurmasını emretti.

Karargâh kurulup askerler orada toplanınca, Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sarığı bir kargının başına bağlayıp:

"Sancak böyledir!" buyurdu ve onu Hz. Ali'ye verdi.

Hz. Ali'nin başına da, üç dürgülü bir sarık sardı.

Sarığın bir ucunu bir zira kadar önüne, öteki ucunu da bir karış kadar arkasına sarkıttıktan sonra:

"Sarık böyle sarılır, böyle!" buyurdu.[92]

Hz. Ali'nin maiyyetine üçyüz süvari verdi.

Uğurlarken, ona:

"Hiçbir tarafına bakmadan ilerleyip git!" buyurdu.[93]

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Neler ve nasıl yapacağım?" diye sordu.[94]

87 İbn Hazm, Cemhere, s. 476-477.
88 Yâkût, 5/89.
89 Vâkıdî, Megâzî, 1/7, 3/1079, İbn Sa'd, 2/169, Taberî, Târîh, 3/159.
90 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079, İbn Sa'd, 2/169.
91 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079, Halebî, 3/225.
92 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079.
93 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079, İbn Sa'd, 2/169, İbn Seyyid, 2/271.
94 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali'ye Emir ve Direktifleri

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Meydanlarına varıp konduğun zaman, seninle çarpışmaya kalkmadıkça, onlarla çarpışma![95]

Eğer seninle çarpışmaya kalkarlarsa, sizden birini öldürünceye kadar onlarla çarpışma!

Sizden öldürürlerse, bir müddet ne yapacaklarını beklemeden onlarla çarpışmaya kalkma!

Sonra onlara:

'Sizler 'Lâ ilâhe illallah=Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur' demeyi kabul eder misiniz?' diye sor.

'Evet!' derlerse, onlara:

'Siz, mallarınızın sadaka ve zekâtını çıkarıp fakirlerinize vermeyi kabul eder misiniz?' diye sor.

'Evet!' derlerse, artık onlardan bundan başkasını isteme!

Vallahi senin elinle Allah'ın bir tek adamı hidayete, doğru yola eriştirmesi, senin için, üzerine güneşin doğduğu veya battığı herşeyden daha hayırlıdır![96]

Daha önce Yemen'e gitmiş bulunan Halid'in arkadaşlarına emret: Onlardan, geri dönüp seninle gitmek isteyenler, geri dönüp gitsinler; Medine'ye gelmek isteyenler de gelsinler!" buyurdu.[97]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali'ye:

"Eğer Halid b. Velid'le biraraya gelirseniz, âmir (başkumandan) Ali b. Ebu Talib'dir!" buyurduğu da rivayet edilir.[98]

Hz. Ali, üçyüz süvarinin başında yola devam etti.

Nihayet, süvarilerin öncüleri Mezhiclerin yurduna yaklaştılar.

Hz. Ali arkadaşlarını akıncı birliklerine ayırdı.

Bunlar, yaptıkları akınlar neticesinde birçok kadın, erkek, çocuk esir aldılar. Deve, davar, vesair ganimet malları ele geçirip getirdiler.

Hz. Ali, ganimet mallarıyla Büreyde b. Husayb'ı görevlendirdi.

Hz. Ali, Mezhiclerin bir cemaatine rastladı, onları İslâmiyeti kabule davet ve teşvik etti.

---

95 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079, İbn Sa'd, 2/169, İbn Seyyid, 2/271.
96 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079.
97 Buhârî, Sahîh, 5/110, Taberî, Târîh, 3/159, İbn Kesîr, Sîre, 4/201 Diyarbekrî, 2/145.
98 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079-1080, İbn Sa'd, 2/169-170, İbn Seyyid, 2/271.

Fakat Mezhicler İslâmiyete girmeye yanaşmadılar, İslâm mücahidlerini oka ve taşa tuttular.

Bunun üzerine, Hz. Ali, eline sancak verip Mes'ud b. Sinanü's-Sülemî'yi ilerletti.[99]

Mezhiclerden bir adam meydana çıkıp kendisiyle çarpışacak er diledi.

Ona karşı, Esved b. Huzâiyyü's-Sülemî meydana çıktı.

İki süvari bir müddet birbirlerine saldırdılar.

En sonunda Esved b. Huzâî onu öldürüp elbise ve silahlarını aldı.[100]

Sonra, Hz. Ali, yanındaki süvarilerle birlikte hücuma geçti.

Mezhiclerden yirmi kişi öldürülünce, Mezhicler dağıldılar.[101]

Hz. Ali, onları takip etmekten vazgeçip kendilerini tekrar İslâmiyete davet etti. Mezhicler Müslüman olmayı kabul ettiler. Reislerinden bazı kişiler gelip Hz. Ali'ye İslâmiyet üzerine bey'at ettiler ve:

"Bizler, arkamızdaki kavmimiz adına da bey'at ediyoruz!

İşte, zekât ve sadakalarımız! Onların içinden, Allah'ın hakkını da al!" dediler.

Hz. Ali ganimet mallarını biraraya toplattıktan sonra beşe ayırıp bir okun üzerine "Allah'a aittir!" yazısını yazdı, kur'a çekti.

İlk çıkan, Allah'a ait beşte bir hisse oldu![102]

Bu hisse içinde Yemen elbise balyaları, ganimet develeri, Mezhiclerin zekât develeri bulunuyordu.[103]

Hz. Ali, kalan dört hisseyi de mücahidler arasında bölüştürdü.[104]

Hz. Ali, Mezhiclerin durumunu Peygamberimiz Aleyhisselama yazdığı bir yazı ile bildirdi ve yazıyı Abdullah b. Amr b. Avfü'l-Müzenî ile gönderdi.

Yazısında; Zübeyd ve başka cemaatlara rastlayıp kendilerini İslâmiyete davet ettiğini, Müslüman olurlarsa kendileriyle çarpışmaktan el çektiğini bildirdiğini, bunu yanaşmayanlarla çarpışmak zorunda kaldığını, Yüce Allah'ın zafer ihsan ettiğini, onlardan öldürülenlerin öldürüldüğünü, sonra teklif olundukları şeyi kabul edip İslâmiyete girdiklerini ve zekât vermeye boyun eğdiklerini ve kendilerinden bazı kimselerin geldiklerini ve onlara Kur'ân-ı Kerîm okumayı da öğrettiklerini bildirdi.[105]

---

99 Vâkıdî, Megâzî, 3/1079-1080, İbn Sa'd, 2/169-170, İbn Seyyid, 2/271.
100 Vâkıdî, Megâzî, 3/1080.
101 Vâkıdî, Megâzî, 3/1080.
102 Vâkıdî, Megâzî, 3/1080, İbn Sa'd, 2/170, İbn Seyyid, 2/272.
103 Vâkıdî, Megâzî, 3/1080-1081.
104 Vâkıdî, Megâzî, 3/1081, İbn Sa'd, 2/170, İbn Seyyid, 2/272.
105 Vâkıdî, Megâzî, 3/1081.

Ebu Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre; Hz. Ali Yemen'den Peygamberimiz Aleyhisselama dabaklanmış bir deri içinde daha toprağından temizlenmemiş altın cevheri de göndermişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu altın cevherini Uyeyne b. Hısn, Akrâ' b. Hâbis, Zeydü'l-Hayr ve Alkame arasında paylaştırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın altın cevherini paylaştırdığı sırada, bir adam:

"Biz bu ihsana şu adamlardan daha müstehak idik!?" dedi.

Adamın bu sözü Peygamberimiz Aleyhisselama erişince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Demek siz bana itimad etmiyorsunuz ha!?

Halbuki, ben göktekilerin bile emîniyimdir! Sabah-akşam bana gökyüzünün haberi gelip duruyor!" buyurdu.

Bunun üzerine, iki gözü çökük, yanağının elmacıkları çıkık, alnı yüksek, gür sakallı, başı traşlı, izarını yukarı çemremiş bir adam ayağa kalkıp:

"Yâ Rasûlallah! Allah'tan kork!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Yazıklar olsun sana! Ben, yeryüzündeki insanların, Allah'tan korkmaya en lâyık olanı, en çok korkanı değil miyim?!" buyurdu.

Adam arkasını dönüp gitti.

Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! İzin ver de şunun boynunu vurayım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Bunun, ileride namaz kılan bir kişi olması umulur!" buyurdu.

Halid b. Velid:

"Namaz kılanlardan öyle kimseler var ki, onlar gönüllerinde olmayan şeyleri dilleriyle söylerler!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben halkın kalblerini açmaya, karınlarını yarmaya memur değilim!" buyurdu, sonra da o adam dönüp giderken, arkasından:

"Şunun soyundan öyle bir nesil türeyecektir ki, onlar her zaman Allah'ın Kitabını güzel sesle okuyacaklar, fakat Kur'ân'ın halâveti onların hançerelerinden ileri geçmeyecek!

Onlar, ok avı süratle delip çıktığı gibi, dinden fırlayıp çıkacaklar![106]

---

106 Ahmed b. Hanbel, 2/4-5, Buhârî, Sahîh, 5/110-111, Müslim, 2/741-742, 743.

Eğer ben onların zamanına yetişmiş olsaydım, Semûd kavminin toptan helâk olduğu gibi, muhakkak, bunları da toptan helâk etmesini Allah'tan dilerdim!" buyurdu.[107]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'ye, hac mevsimine kadar Yemen'de kalmasını ve hac mevsiminde gelip Mekke'de kendisiyle buluşmasını emretti.[108]

Yahudi Hahamlarından Ka'bu'l-Ahbâr'ın Müslüman Oluşu

Ka'bu'l-Ahbâr der ki:

"Ali Aleyhisselam Yemen'e geldiği zaman, kendisiyle buluşup:

'Muhammed'in sıfatlarını bana haber ver!' dedim.

Haber verince, gülümsedim.

Bana:

'Ne için gülümsedin?' diye sordu.

'O'nun sıfatları, bizim yanımızda bulunan Kitabdakine uyuyor da, onun için gülümsedim! O, bizim yanımızda da, senin tavsif ettiğin gibi tavsif edilmiş bulunmaktadır' dedim.

Resûlullah Aleyhisselamın peygamberliğini tasdik ve kendisine iman ettim.

Bilginlerimizden bazılarını çağırdım. Kendilerine bir kitap çıkardım ve:

'Bunu babam benim için mühürlemiş, kapamış ve 'Yesrib'den (Medine'den) Peygamberin çıktığını işitinceye kadar bunu açma!' demişti' dedim.

Resûlullah Aleyhisselamın vefatına kadar Yemen'de Müslüman olarak oturdum.

Ebu Bekir de vefat etti.

Ömer b. Hattab halife olunca Medine'ye geldim.

Ne olurdu, hicrette öne geçmiş olsaydım!"[109]

Mücahidlerden Bazılarının Hz. Ali'den Şikâyetlenmeleri

Mücahidler, beşte bir hisseden kendilerine bir şeyler vermesini Hz. Ali'den istediler.

Hz. Ali vermekten kaçındı ve:

---

107 Buhârî, Sahîh, 5/111, Müslim, 2/742.
108 Vâkıdî, Megâzî, 3/1082, İbn Sa'd, 2/170, İbn Seyyid, 2/272.
109 Vâkıdî, Megâzî, 3/1083.

"Ben bunu Resûlullah Aleyhisselamın yanına kadar taşıyacağım! Kendisi bu hususta uygun gördüğünü yapar.

İşte, Resûlullah Aleyhisselam hacda bulunuyor. Onunla buluşuruz! O, bunun üzerinde Allah'ın kendisine gösterdiği şeyi yapar!" dedi.

Hz. Ali, zekât develerine binilmesini de yasakladı.

Beşte bir hisseyi hayvanlara yükledi.

Ganimet mallarından birlikte sürülüp götürülecek olanları da, birlikte sürdürdü.

Hz. Ali, Taif'in Futuk karyesinde bulundukları zaman, Ebu Râfi'i hem arkadaşları hem de beşte bir mallar üzerine bırakarak, arkadaşlarından önce Mekke'ye gitmek istedi ve acele gitti.

Mücahidler, beşte bir mallar arasında bulunan elbiselerden giymek üzere Ebu Râfi'den ikişer tane elbise istediler ve aldılar.

Mekke'ye girdikleri ve Sidre mevkiinde bulundukları sırada, Hz. Ali inecekleri konak yerlerine getirmek için onları karşılayıp herkesin üzerlerine ikişer ikişer elbise giymiş olduklarını görünce, elbiselerin beşte bir hisseye ait olduğunu anladı.

Ebu Râfi'e:

"Nedir bu?" diye sordu.

Ebu Râfi':

"Benimle konuştular, senden bana şikâyetlendiler. Senin hakkındaki şikâyetlerin bununla hafifleneceğini sandım. Senden önce bazı kumandanlar onlara böyle yapmakta imişler!" dedi.

Hz. Ali:

"Onların üzerinde gördüğün, sana vermiş olduğum bu elbiseleri muhafaza etmeni sana emretmiştim!

Yoksa, seni bunları onlara veresin diye geride bırakmamıştım!?" dedi ve bazılarının da üzerinden soyup aldı.

Mücahidler, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldikleri zaman, Hz. Ali'yi Peygamberimiz Aleyhisselama şikâyet ettiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ali'yi çağırdı ve:

"Arkadaşların senden niye şikâyet ediyorlar?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Onların şikâyet ettikleri şey herhalde şudur: Ganimetleri onlara bölüştürmüş, ayrılan beşte bir hisseyi ise sana getirip teslim etmek üzere tutmuştum. Onun hakkında uygun gördüğün işlemi sen yapacaktın.

[Başkan ve kumandanlar beşte bir hisseden istedikleri kimselere pay vermek sûretiyle iş yaparlardı.]

Ben bu hususta uygun gördüğünü sen yapasın diye onu sana getirip teslim etmeyi münasip gördüm!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, bir şey söylemedi.[110]

Benî Gâmid Temsilcilerinin Medine'ye Gelişleri ve Müslüman Oluşları

Benî Gâmidlerin Kimlikleri ve Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Benî Gâmidler, Kahtan'ın soyundan gelen Ezd kabilelerindendi.[111] Benî Gâmidlerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Gâmid (Amr) b. Abdullah, b. Ka'b, b. Hâris, b. Ka'b, b. Abdullah, b. Malik, b. Nasr, b. Ezd, b. Gavs,[112] b. Nabt, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[113]

Gâmid'in:

1. Sa'd-ı Menat,
2. Zubyan,
3. Malik,
4. Mahmiyye isimlerinde dört oğlu vardı.

Zubyan ile Malik'ten birer kabile türemiştir.

Sa'd-ı Menat'ın:

1. Düel,
2. Sa'lebe adında iki oğlu olup, Sa'lebe kabile babası olmuştur.

Düel'in:

1. Sa'lebe,
2. Mâzin,
3. Küseyr,
4. Vâlibe isimlerindeki oğullarının her birinden birer kabile türemiştir.[114]

Benî Gâmid temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Hicretin 10. yılında,[115] Ramazan ayında geldiler.[116]

---

110 Vâkıdî, Megâzî, 3/1081.
111 Kalkaşandî, s. 387.
112 İbn Hazm, Cemhere, s. 473.
113 İbn Hazm, Cemhere, s. 379.
114 İbn Hazm, Cemhere, s. 337.
115 Taberî, Târîh, 3/158, İbn Seyyid, 2/257, Vâkıdî'den naklen İbn Kayyım, 3/63.
116 İbn Sa'd, 1/345, Taberî, Târîh, 3/158, Vâkıdî'den naklen İbn Kayyım, 3/63.

On kişi idiler.

Bakiyyu'l-Garkad'a indiler.[117] İyi elbiselerini giydiler.[118] Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gittiler.[119]

İçlerinden yaşça en küçük olanını, hayvanlarının, ağırlıklarının yanında arkada bıraktılar. O da uyuyakaldı.

Bir hırsız gelip temsilcilerden birinin içerisinde elbisesi bulunan heybesini çaldı.[120]

Temsilciler Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler ve Müslüman olduklarını ikrar ettiler.[121]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Konak yerinizde yerinize kimi bıraktınız?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah! Yaşça en gencimizi!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O uyudu, metâınızdan gâfil oldu. Bir gidici gidip birinizin heybesini aldı!" buyurdu.

Temsilcilerden birisi:

"Yâ Rasûlallah! Benden gayrı, bunlardan hiçbirinin heybesi yok!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O, alındı ve yerine geri çevrildi!" buyurunca, temsilciler hemen konak yerlerine gittiler ve adamlarını buldular. Peygamberimiz Aleyhisselamın haber verdiği şeyi ona sordular.

Genç:

"Uykumdan uyanınca, heybeyi kaybettim, aramaya kalktım. Oturmuş bulunan bir adamla karşılaştım.

Adam, beni görünce, benden uzaklaşmak, kaybolmak istedi. O nereye gittiyse, ben de oraya kadar varıp ulaştım.

Nihayet, bir kazı izi gördüm. Kaybolan heybeyi oradan çekip çıkardım!" dedi.

Temsilciler:

"Biz şehadet ederiz ki; o, Resûlullahtır! Bize heybenin alınıp yerine iade edilmiş olduğunu haber vermişti!" dediler.

---

117 İbn Sa'd, 1/345, İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/63, Zürkânî, 4/63.
118 İbn Sa'd, 1/345.
119 İbn Sa'd, 1/345, İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/63.
120 İbn Seyyid, 2/258, Vâkıdî'den naklen İbn Kayyım, 3/63.
121 İbn Sa'd, 1/345, İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/63, Zürkânî, 4/63.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına dönüp hadiseyi anlattılar. Geride bıraktıkları genç de gelip Müslüman oldu.

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, Übeyy b. Ka'b'a emretti.[122] O da gitti,[123] onlara Kur'ân-ı Kerîm öğretti.[124]

Benî Gâmidler için, ayrıca, içinde İslâm şeriatları bildirilen bir yazı da yazdırıldı.[125]

Peygamberimiz Aleyhisselam, başka elçilere verdiği gibi, Benî Gâmid temsilcilerine de bahşişlerini verdi. Benî Gâmid temsilcileri yurtlarına döndüler.[126]

Benî Gassanlardan Medine'ye Gelip Müslüman Olan Kişiler

Benî Gassanların Kimlikleri ve Yurtları

Benî Gassanlar, Kahtan'ın soyundan gelen Ezd kabilesinden idiler.[127]

Gassan Yemen'in Me'rib Seddinde,[128] Zebid ve Rimâ' arasında[129] bir su,[130] Rimâ' da Yemen vadilerinden bir vadi olup; Gassan diye anılan su, Rimâ'nın alt tarafında idi.[131] Zebid, Yemen'in Husayb şehrinin bir vadisidir. Şehir vadi ismiyle anılagelmiştir.[132]

Mâzin b. Esed, b. Gavs, b. Nabt, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan'ın soyundan gelen kabileler Gassan suyundan içtikleri için, kendilerine Gassan adı verilmiştir.[133]

Gassanlar:

1. Benî Hârisler,
2. Hafneler,
3. Malikler,

---

122 İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/63, Zürkânî, 4/63.
123 İbn Sa'd, 1/345.
124 İbn Sa'd, 1/345, İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/63, Zürkânî, 4/63.
125 İbn Sa'd, 1/345.
126 İbn Sa'd, 1/345, İbn Seyyid, 3/259, İbn Kayyım, 3/63, Zürkânî, 4/63.
127 Kalkaşandî, s. 388.
128 İbn İshak, İbn Hişam, 1/9.
129 Kalkaşandî, s. 333.
130 İbn İshak, İbn Hişam, 1/10, Kalkaşandî, s. 388.
131 Yâkût, 3/68.
132 Yâkût, 3/131.
133 İbn İshak, İbn Hişam, 1/9-10.

4. Ka’blar,

5. Benî Amr (Müzeykıyâ)’lardır.[134]

Hemdânî’ye göre; Gassanlardan bir kısmı Belkâ’da, bir kısmı Hıms’ta, pek çoğu da Yermük’te toplanmışlardı.[135]

Benî Gassanlardan Medine’ye gelenler, Hicretin 10. yılında Ramazan ayında geldiler.[136]

Üç kişi idiler.[137]

Remle binti Hâris’in konağına indirildiler.

O zaman, Arap kabilelerinden gelen elçiler, Peygamberimiz Aleyhisselama zekâtlarını da getirip teslim etmekte idiler.

Gassan’dan gelenler, aralarında:

“Acaba, bizi Araplardan kötü gördüğü kimseler gibi mi görür?” diye konuştular.[138]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına varıp Müslüman oldular.[139] Peygamberimiz Aleyhisselamın Allah’tan getirip tebliğ ettiği şeylerin hak ve gerçek olduğuna şehadet ettiler.[140]

“Kavmimiz bize uyar mı, yoksa uymaz mı; orasını pek bilmiyoruz.

Çünkü, onlar saltanatlarının sürüp gitmesini ve Kayser’e yakın olmayı severler!” dediler.[141]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Gassânîlere bahşişlerini verdi.

Onlar yurtlarına dönüp kavimlerinin yanına vardılar.

Gassanlar, onların elçiliklerini kabul ettiler.[142]

Müslüman olmadılar.[143]

Bunlar da, kavimlerinin tutum ve davranışlarına bakarak Müslümanlıklarını gizli tuttular.[144]

Elçi Gassânîlerden ikisi, Müslüman olarak vefat etti.

---

134 İbn Hazm, Cemhere, c. 331.
135 Kalkaşandî, s. 388.
136 İbn Sa’d, 1/338, İbn Seyyid, 2/256, İbn Kayyım, 3/62, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Zürkânî, 4/61.
137 İbn Sa’d, 1/338, İbn Seyyid, 2/256, İbn Kayyım, 3/62, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Zürkânî, 4/61.
138 İbn Sa’d, 1/338.
139 İbn Sa’d, 1/339, İbn Seyyid, 2/256, İbn Kayyım, 3/62, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Halebî, 3/277.
140 İbn Sa’d, 1/339.
141 İbn Sa’d, 1/339, İbn Seyyid, 2/256, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/277, Zürkânî, 4/61.
142 İbn Sa’d, 1/339, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/277, Zürkânî, 4/61.
143 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
144 İbn Sa’d, 1/339, İbn Seyyid, 2/256, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/277, Zürkânî, 4/61.

Üçüncüsü ise, Hz. Ömer'in devrine yetişti. Yermük Savaşı sırasında Ebu Ubeyde b. Cerrah ile görüşüp, Müslüman olduğunu ona haber verdi.[145] Hürmete ve ikrama nail oldu.[146]

Yüce Allah, üçünden de razı olsun!

Benî Becîlelerin İki Kafile Halinde Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Becîlelerin Kimlikleri

Benî Becîleler, Kahtan'ın soyundan gelen kabilelerdendir.[147]

Benî Becîlelerin ata soyları şöyle sıralanır: Enmar b. İraş, b. Amr, b. Gavs, b. Nabt, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[148]

Enmar b. İraş'ın:

1. Akbar,
2. Gavs,
3. Şuhye,
4. Eşhel,
5. Şehl,
6. Tarif,
7. Süniyye,
8. Hâris,
9. Cedea isimlerindeki oğullarının hepsinin anası Becîle binti Sa'b b. Sa'du'l-Âşire olduğu için, bunlardan türeyen kabileler, analarına nisbetle Becîle diye anılmışlardır.

Akbar'ın soyundan gelen kabileye mensup Cerir b. Abdullah, Kelb b. Veberelerle Becîleler arasında Ficar'da vuku bulan şiddetli çarpışma esnasında Arap kabileleri arasına dağılmış bulunan Becîleleri, sonradan biraraya toplamıştır.

Gavs b. Enmar'ın oğlu Ahmes b. Gavs'ın da soyundan birtakım kabileler türemiştir.[149] Benî Becîlelerden 150 kişilik ilk kafile, Medine'ye Hicretin 10. yılında,[150] Ramazan ayında geldi.[151]

---

145 İbn Seyyid, 2/256-257, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Zürkânî, 4/61.
146 İbn Sa'd, 1/338-339, İbn Seyyid, 2/256-257, İbn Kayyım, 3/62.
147 İbn Hazm, Cemhere, s. 484, Kalkaşandî, s. 171.
148 İbn Hazm, Cemhere, s. 484, Kalkaşandî, s. 89.
149 İbn Hazm, Cemhere, s. 387-390.
150 İbn Sa'd, 1/347, Belâzurî, Ensâb, 1/384, Zehebî, Siyer, 2/381, İbn Hacer, İsâbe, 1/232.
151 Belâzurî, Ensâb, 1/384, İbn Esîr, Kâmil, 2/304, Zehebî, Târîh, 2/381, İbn Hacer, İsâbe, 1/232.

Bu kafilenin başında Cerir b. Abdullah bulunuyordu.[152]

Cerir b. Abdullah kabilesinin başkanı idi.[153]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlara irad buyurduğu hutbesinde:

“Sizin yanınıza şu kapıdan Yemenli, hayırlı bir kimse girecektir ki, onun yüzünde melek, melik alâmeti vardır” buyurdu.

O sırada Cerir b. Abdullah, hayvanının üzerinde ve kavmi de yanında bulunduğu sırada çıkageldi.[154]

Cerir b. Abdullah der ki:

“Medine’ye varınca, devemi ıhdırdım. Heybemi açıp altlı-üstlü elbisemi giydikten sonra, Mescide girdim.

O sırada, Resûlullah Aleyhisselam hutbe irad buyuruyordu.

Kendisine selam verdim.

Halk, beni göz ucuyla süzüyordu.

Yanımda oturan zâta:

“Ey Abdullah! Resûlullah Aleyhisselam beni andı mı?” diye sordum.

“Evet! Biraz önce, seni en güzel anışla andı. Hutbesinin arasında, ‘Şu kapıdan, şu yoldan, Yemenli, hayırlı bir zât girecektir! Onun yüzünde ancak bir melek, melik nişanı vardır!’ buyurdu’ dedi.

Yüce Allah’a hamd ettim.[155]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Ey Cerir! Ne için geldin?’ diye sordu.

‘Yâ Rasûlallah! Senin elinde Müslüman olayım diye geldim!’ dedim.[156]

‘Yâ Rasûlallah![157] Getir, uzat elini bana![158] İslâmiyet üzerine bey’at edeyim sana![159]

Sen şartlarını biliyorsun, bana koşacağın şartları koş!” dedim.[160]

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Ey Cerir! Seni, Allah’tan başka hiçbir ilah olmadığına, kendimin de Resûlullah olduğuma şehadet getirmeye,

152 İbn Sa’d, 1/347, İbn Cevzî, 2/753.
153 İbn Abdilberr, 1/337-338.
154 İbn Sa’d, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 4/359-360, İbn Abdilberr, 1/337, Zehebî, Siyer, 2/381.
155 Ahmed b. Hanbel, 4/359-360, 364, Beyhakî, Delâil, 5/346-347, Zehebî, Târîh, 2/380-381, İbn Kesîr, Bidâye, 5/77-78.
156 Beyhakî, Delâil, 5/347.
157 Ahmed b. Hanbel, 4/357-358, 364.
158 Ahmed b. Hanbel, 4/365.
159 Ahmed b. Hanbel, 4/357.
160 Ahmed b. Hanbel, 4/364-365.

Allah'a,

Ahiret gününe,

Hayır ve şer kadere inanmaya,

Farz olan namazları kılmaya,

Farz olan zekâtı da vermeye davet ediyorum.[161]

Sen Allah'a hiçbir şeyi şerik koşmaksızın ibadet edeceksin.

Farz olan namazı kılacaksın!

Farz olan zekâtı vereceksin!

Her Müslüman için hayırhâh olacaksın!

Kâfirlerden, müşriklerden uzak duracaksın![162]

Sen, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve benim de Resûlullah olduğuma şehadet;[163] Allah'a hiçbir şeyi şerik koşmaksızın ibadet etmek,[164] namazı kılmak,[165] Ramazan orucunu tutmak,[166] Müslümanlara hayırhâh olmak,[167] Habeşî (Zenci) bir köle de olsa, valiye itaat etmek,[168] müşriklerden ayrılmak üzere bey'at edeceksin!" buyurdu.[169]

'Olur!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam elini uzattı.[170]

Ben de:

'Namazı kılmak, zekâtı vermek,[171] Habeşli (zenci) bir köle bile olsa valiye[172] itaat etmek,[173] verilen emirleri dinlemek,[174] bütün Müslümanlar için hayırhâh olmak,[175] müşriklerden ayrılmak,[176] üzere Resûlullah Aleyhisselama bey'at ettim.[177]

Resûlullah Aleyhisselam:

'İslâm beş şey üzerine kurulmuştur.

---

161 Beyhakî, Delâil, 5/347, İbn Kesîr, Bidâye, 5/78.
162 Ahmed b. Hanbel, 4/357-358.
163 İbn Sa'd, 1/347.
164 Ahmed b. Hanbel, 4/364-365.
165 İbn Sa'd, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 4/364-365.
166 İbn Sa'd, 1/347.
167 İbn Sa'd, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 4/364-365.
168 İbn Sa'd, 1/347.
169 Ahmed b. Hanbel, 4/364-365.
170 İbn Sa'd, 1/347.
171 Ahmed b. Hanbel, 4/358, 364.
172 İbn Sa'd, 1/347.
173 İbn Sa'd, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 4/364.
174 Ahmed b. Hanbel, 4/364.
175 Ahmed b. Hanbel, 4/358, 364, Buharî, Sahîh, 1/20.
176 Ahmed b. Hanbel, 4/358.
177 Ahmed b. Hanbel, 4/358, 364 Buharî, Sahîh, 1/20.

1. Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet etmek,

2. Namazı kılmak,

3. Zekâtı vermek,

4. Beytullah'ı haccetmek,

5. Ramazan orucunu tutmak' buyurdu."[178]

Cerir b. Abdullah'ın kavminden yanında bulunanlar da Müslüman olup bey'at ettiler.[179]

Yüce Allah hepsinden razı olsun!

***

Cerir b. Abdullah der ki:

"Müslüman olduğumdan beri, hiçbir vakit Resûlullah Aleyhisselam yanına girmekten beni men etmemiş ve beni gördüğü zaman da muhakkak yüzüme gülmüş, gülümsemiştir."[180]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabıyla birlikte oturduğu sırada, Cerir b. Abdullah gelmişti.

Nasılsa, oturanların hiçbiri ona yer açmamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisinin üzerindeki pelerinini ona attı ve:

"Ey Ebu Amr! Yanındakini al da, üzerine otur!" buyurdu.

Cerir b. Abdullah onun üzerine oturdu, elini göğsüne koyup:

"Yâ Rasûlallah!

Senin bana ikram ettiğin gibi, Allah da sana ikram buyursun!" dedi.[181]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Size bir kavmin kerem ve şeref sahibi, ulusu geldiği zaman, ona ikram ve ihtiram ediniz!" buyurdu.[182]

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisine Arap heyetleri geldikçe, Cerir b. Abdullah'a haber salar; o da temiz elbisesini giyip yanına varır, otururdu.[183]

---

178 Ahmed b. Hanbel, 4/365.
179 İbn Sa'd, 1/347, Zehebî, Siyer, 2/381.
180 Ahmed b. Hanbel, 4/358-359, Müslim, 4/1925.
181 Zehebî, Târîh, 2/381.
182 İbn Mâce, 1/16, Beyhakî, Delâil, 5/347, Zehebî, Târîh, 2/381, İbn Kesîr, Bidâye, 5/78.
183 Zehebî, Târîh, 2/382.

Benî Becîlelerden İkinci Kafilenin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Ahmesîlerin Kimlikleri

Ahmesîler, Becîlelerden Gavs b. Enmar'ın soyundan idiler.[184]

Benî Becîlelerin Medine'ye gelip Müslüman olan ilk kafilesini, başlarında Kays b. Garbetü'l-Ahmesî bulunan Ahmesîlerden 250 kişilik ikinci kafile takip etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizler kimlersiniz?" diye sordu.

"Biz Ahmesullah'ız!" dediler.

Cahiliye çağında onlara böyle denirdi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz, bugün, Allah'ınsınız, Allah'ın Müslüman kullarısınız!" buyurdu.[185]

Allah onlardan razı olsun!

Benî Becîleler yurtlarına dönecekleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam Bilal-i Habeşî'ye:

"Benî Becîlelere binit hayvanları ver ve vermeye Ahmesîlerden başla!" buyurdu.

Bilal-i Habeşî de öyle yaptı.[186]

Kays b. Garbe, yurduna dönünce, kavmi olan Ahmesîleri İslâmiyete davet etti.[187]

Cerir b. Abdullah'ın Zülhalasa Puthanesini ve Putunu Yıkmaya Gönderilişi

Cerir b. Abdullah, Medine'ye geldikçe, Ferve b. Amrü'l-Beyâzî'ye iner, Peygamberimiz Aleyhisselam da ona arkasındaki kavmini sorardı.

Cerir b. Abdullah:

"Yâ Rasûlallah! Yüce Allah İslâmiyeti aşikâr ve üstün kıldı.

Kabilelerin mescidlerinde ve meydanlarında ezanlar okunuyor.

Kabileler, tapageldikleri putlarını yıktılar!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

184 İbn Hazm, Cemhere, s. 387.
185 İbn Sa'd, 1/347.
186 İbn Sa'd, 1/347.
187 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/439, İbn Hacer, İsâbe, 3/256.

"Zülhalasa ne yapıyor, ne oldu?" diye sordu.

Cerir b. Abdullah:

"O, olduğu hal üzere duruyor!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vallahi, inşaallah, ondan da kurtulacak, rahatlayacağım!" buyurdu[188] ve ona:

"Ey Cerir![189] Sen beni Zülhalasa'dan kurtarmaya yetmez,[190] beni ondan rahatlandırmaz mısın?" diye sordu.[191]

Cerir b. Abdullah:

"Evet! Rahatlandırırım!" dedi.[192]

Zülhalasa; Devs,[193] Has'am ve Becîlelere ait olup,[194] Yemen'de bir ev, bir tapınaktı.[195] Ona tapılmakta ve "Yemen Kâbesi" denilmekte idi.[196]

Zülhalasa'nın içinde dikili bir taş da bulunuyordu.[197] Beyaz mermerdendi.[198] Üzeri, taç gibi nakışlı idi.

Yemen'le Mekke arasında, Mekke'ye yedi gecelik uzaklıktaki Tebâle'de,[199] Has'amların yurdu olan Ablâ'da,[200] şimdiki Tebâle mescidinin kapısının eşiğinde bulunuyordu.[201]

Zülhalasa'nın bakıcısı Vâhile b. A'surlardan Benî Ümâmeler idi.

Zülhalasa'ya tâzim edilir, kurbanlar kesilirdi.[202]

Babası öldürülen kimse, öç almak istediği zaman, önce Zülhalasa'ya gider, onun yanında (üzeri yazılı) fal oku çektirir, çıkan ok bundan men ediyorsa, geri dururdu.[203]

Devs kabilesi kadınları da, ona arkalarını dönüp ırgalamak sûretiyle taparlardı![204]

---

188 İbn Sa'd, 1/347.
189 Ebu'l-Münzir, s. 35-36, Müslim, 4/1926.
190 Ebu'l-Münzir, s. 35-36, Yâkût, 3/383.
191 Ahmed b. Hanbel, 4/360, 362, 365, Buhârî, Sahîh, 4/232, 5/112 Müslim, 4/1926.
192 Ebu'l-Münzir, s. 36, Buhârî, Sahîh, 5/112, Yâkût, 2/383.
193 İbn İshak, İbn Hişam, 1/83.
194 İbn İshak, İbn Hişam, 1/83, Ahmed b. Hanbel, 4/365, Buhârî, Sahîh, 5/112.
195 Ahmed b. Hanbel, 4/365, Buhârî, Sahîh, 5/112.
196 Ahmed b. Hanbel, 4/365, Buhârî, Sahîh, 5/112, 7/152.
197 Buhârî, Sahîh, 5/112.
198 Ebu'l-Münzir, s. 34, Belâzurî, Ensâb, 1/384.
199 Ebu'l-Münzir, s. 34, Yâkût, 2/383.
200 İbn Habib, s. 317, Yâkût, 2/383.
201 Ebu'l-Münzir, s. 36.
202 Ebu'l-Münzir, s. 34-35, Yâkût, 2/383.
203 İbn İshak, İbn Hişam, 1/89, Ebu'l-Münzir, s. 35, Yâkût, 2/383.
204 Ebu'l-Münzir, s. 36, İbn Esîr, Nihâye, 2/62, Yâkût, 2/384.

Zülhalasa'yı Amr b. Luhayy'ın veya Ebrehe'nin yaptırdığı söylenir.[205]

Zülhalasa'ya Devs, Becîle ve Has'amlardan başka Hâris b. Ka'blar, Cermler, Zübeydler, Gavs ve Mürrler ve Benî Bilal b. Âmirler de tapar ve bakarlardı.[206]

Cerir b. Abdullah Ahmesîlerden yüzelli,[207] diğer rivayete göre yüzyetmiş[208] süvarinin başında oraya hareket etti.[209]

Ahmesîler ata iyi binerlerdi. Cerir b. Abdullah ise, at üzerinde pek duramazdı.[210]

Cerir b. Abdullah, hareket etmeden:

"Yâ Rasûlallah! Ben at üzerinde pek duramaz bir adamım!" dedi.[211]

Peygamberimiz Aleyhisselam onun göğsüne eliyle hızlıca vurdu, göğsünde parmaklarının izi çıktı.[212]

"Ey Allah'ım! Onu at üzerinde durdur![213] Hâdî ve mehdî kıl!" diyerek dua etti.[214]

Bundan sonra Cerir b. Abdullah attan hiç düşmez oldu.[215]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu böylece Zülhalasa'yı yıkmaya gönderdi.[216]

Cerir b. Abdullah Becîlelerin Ahmes süvarileriyle birlikte Zülhalasa'yı yakıp yıkmaya varınca, Has'amlar, Vâhileler ve daha başkaları onunla savaştılar. O zaman, Zülhalasa'nın bakıcıları olan Vâhilelerden yüz kişi, Has'amların çoğu ve Benî Kuhâfe b. Âmir b. Has'amlardan da ikiyüz kişi öldürüldü.

Cerir b. Abdullah ve süvari arkadaşları karşı koyanları yendiler, bozguna uğrattılar.[217]

---

205 Yâkût, 2/383.
206 İbn Habib, s. 317, Yâkût, 2/383.
207 Ahmed b. Hanbel, 4/362, Buhârî, Sahîh, 4/232, 5/112.
208 Ahmed b. Hanbel, 4/360.
209 Ahmed b. Hanbel, 4/362, Buhârî, Sahîh, 4/232.
210 Ahmed b. Hanbel, 4/362, Buhârî, Sahîh, 5/112, Müslim, 4/1925-1926.
211 Buhârî, Sahîh, 7/152.
212 Ahmed b. Hanbel, 4/362, Buhârî, Sahîh, 5/112.
213 Buhârî, Sahîh, 7/152, Müslim, 4/1925-1926, İbn Mâce, 1/56.
214 İbn Sa'd, 1/347, Ahmed b. Hanbel, 4/362, Buhârî, Sahîh, 5/112, 7/152, Müslim, 4/1925-1926, İbn Mâce, 1/56.
215 Buhârî, Sahîh, 5/112, İbn Kesîr, Bidâye, 5/279.
216 İbn İshak, İbn Hişam, 1/89.
217 Ebu'l-Münzir, s. 36, Yâkût, 2/383-384.

Zülhalasa Bakıcısının Müslüman Oluşu

Cerir b. Abdullah Yemen'e vardığı zaman, Zülhalasa'nın bakıcısı olan adam, oklarla kısmet arıyor, fal oku çekiyordu.

Kendisine:

"Haberin olsun ki, Resûlullah Aleyhisselam şuradadır! Eğer senin fal attığını, çektiğini görürse boynunu vurur!" denildi.

Adamın aldırış etmeyerek fal okları çekmeye devam ettiği sırada Cerir b. Abdullah çıkageldi ve ona:

"Şimdi sen ya bu okları kırar ve Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet edersin ya da senin boynunu vururum!" dedi.

Adam hemen okları kırdı ve şehadet getirdi.[218]

Cerir b. Abdullah, Zülhalasa binasını yıktı.[219] Kırdı, ateşe verip yaktı.[220] Harabeye çevirdi.[221]

Cerir b. Abdullah, Ahmesîlerden Ebu Ertat[222] Husayn b. Rebia'yı[223] müjdeci olarak Peygamberimiz Aleyhisselama gönderdi.

Ebu Ertat, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip:

"Yâ Rasûlallah! Seni hak din ve kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki sana eli boş gelmedim! Ben, Zülhalasa'yı gerimde uyuz deve gibi bakımsız bir halde bıraktım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, beş kere:

"Ahmesîlerin atları ve süvarileri mübarek olsun!" diyerek tebrik ve dua etti.[224]

Cerir b. Abdullah'ın Medine'ye Dönüşü

Cerir b. Abdullah, kısa bir müddet içinde Medine'ye dönüp geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona Zülhalasa hakkında:

"Yıktın mı onu?" diye sordu.

Cerir b. Abdullah:

"Seni hak din ve kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; Zülhalasa'yı ateşe verip yaktım! Hiç kimse onu yakıp yıkmaktan beni men edemedi!" dedi.

---

218 Buhârî, Sahîh, 5/112.
219 Ebu'l-Münzir, s. 36, İbn Esîr, Nihâye, 2/62.
220 Ahmed b. Hanbel, 4/60, Buhârî, Sahîh, 5/112.
221 Ahmed b. Hanbel, 4/365.
222 Buhârî, Sahîh, 5/112, Müslim, 4/1926.
223 Müslim, 4/1926, İbn Abdilberr, 4/1595.
224 Ahmed b. Hanbel, 4/360-365, Buhârî, Sahîh, 5/112, Müslim, 4/1926.

Peygamberimiz Aleyhisselam, o gün de Ahmesîlerin süvarilerine ve atlarına bereket duası yaptı.[225]

Ezd Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Ezdlerin Kimlikleri, Temsilcilerinin Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Ezdlerin ata soyları şöyle sıralanır: Ezd b. Gavs, b. Nabt, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan.

Ezdlerden birçok kabileler türemiştir.[226]

Ezd temsilcileri Medine'ye Hicretin 10. yılında,[227] başlarında Sured b. Abdullah el-Ezdî olduğu halde geldiler.[228]

Ferve b. Amr'ın evine indiler.[229]

Orada selamlandılar, orada oturdular, orada ağırlandılar.[230]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ezd Temsilcilerine Tavsiyeleri

Ezd temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gidip konuştular.

Onların şekilleri, ağırbaşlılıkları ve konuşmaları Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti ve onlara:

"Siz nesiniz?" diye sordu.

Onlar:

"Mü'minleriz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi ve onlara:

"Her sözün bir hakikatı vardır. Sizin sözünüzün ve imanınızın hakikatı nedir?" diye sordu.

Onlar:

"Onbeş haslet (huy)'dur:

Onlardan beşi iman etmemizi, beşi de işlememizi elçilerinle emrettiğin şeylerdir.

Geri kalan beşi ise, Cahiliye çağından şu ana kadar benimseyip âdet edinegeldiğimiz -sen istemezsen bırakacaklarımızın dışındaki- şeylerdir yâ Rasûlallah" dediler.

---

225 İbn Sa'd, 1/347-348.
226 İbn Hazm, Cemhere, s. 473-474, 484.
227 Taberî, Târîh, 3/158, İbn Abdilberr, 2/734, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/17, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
228 İbn Sa'd, 1/337, 5/526, Taberî, Târîh, 3/158, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
229 İbn Sa'd, 1/338, 5/528, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
230 İbn Sa'd, 1/338, 5/528.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“İnanmanızı emrettiğim beş şey nelerdir?” diye sordu.

Temsilciler:

“Sen Allah’a, Allah’ın meleklerine, kitablarına, peygamberlerine ve öldükten sonra dirilmeye inanmamızı elçilerinle emretmiştin!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“İşlemenizi size emrettiğim beş şey nelerdir?” diye sordu.

Temsilciler:

“Sen, ‘Lâ ilâhe illallah Muhammederresûlullah’ dememizi, namazı kılmamızı, zekâtı vermemizi, Ramazan orucunu tutmamızı, yoluna güç yetince Beytullah’ı hac ve ziyaret etmemizi bize elçilerinle emretmiştin!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Sizin Cahiliye çağında benimseyip âdet ve huy edinmiş olduğunuz beş şey nelerdir?” diye sordu.

Temsilciler:

“Bolluk zamanlarında nimete -hakkını yerine getirmek suretiyle- şükür,

Belâ ve musibet zamanlarında sabır ve tahammül etmek,

Uğranılan kazaya rıza,

Savaş meydanlarında düşmanla karşılaşınca sebat göstermek ve savaşa gerçekten girişip savaşın hakkını yerine getirmek,

Düşmanın üzülmesine sevinmeyi veya düşmanın sevinmesine üzülmeyi terketmektir” dediler.

Onların ilim ve hikmet sahibi, derin anlayışlı olmaları Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti ve kendilerine:

“Ben size beş haslet daha arttırayım da, söylemiş olduğunuz hasletleriniz yirmiyi bulup tamamlansın:

1. Yiyemeyeceğiniz şeyleri toplayıp biriktirmeyiniz,

2. (Temelli) oturamayacağınız binayı yapmayınız,

3. Kendisinden yarın ayrılacağınız şeyler üzerine üşüşüp birbirinizle uğraşmaya kalkışmayınız,

4. Amellerinize göre mükâfatlandırılmak veya cezalandırılmak üzere Kendisine döndürülüp huzuruna çıkarılacağınız Allah’ın emirlerine aykırı davranmaktan sakınınız!

5. Ahirete sunacağınız hayırlı amelleri çoğaltıp mâsiyetleri bırakmak ve içinde temelli kalacağınız cenneti elde etmek hususunda yarışmaya rağbet gösteriniz!” buyurdu.

Ezd temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamın öğütlerini ezberlediler ve uyarlarınca hareket ettiler.[231]

Kavminin Üstün Kişisi Olan Sured b. Abdullah'ın Vali ve Kumandan Tayin Edilişi

Sured b. Abdullah, Müslümanlığını İslâm amelleriyle güzelleştirdi.[232]

Kendisi, Ezdlerin en üstün kişisi[233] ve en iyi hüküm vereni idi.

Medine'de kaldığı müddetçe Peygamberimiz Aleyhisselamın meclisine devam eder ve kendisinin bu hali Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna giderdi.[234]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onu, kavminden Müslüman olanların başına vali ve kumandan yaptı.

Müslümanları yanına alarak Yemen taraflarında, yakınlarında bulunan müşriklerle savaşmasını kendisine emr[235] ve maiyyetindekilere iyi davranmasını tavsiye buyurdu.[236]

Sured b. Abdullah, Peygamberimiz Aleyhisselamın emriyle gidip Cüreş'e indi.

Cüreş o zaman sapasağlam, kale gibi bir şehirdi.[237]

Üzerlerine Müslümanların yürüdüklerini işiten Yemen kabileleri, içlerinde Has'amlar da bulunduğu halde, Cüreş'e gelip sığınmış, orada toplanmış bulunuyorlardı.[238]

Sured b. Abdullah, Cüreş halkını İslâmiyete davet etti. Onlar, yanaşmadılar. Müslüman olmaktan kaçındılar.[239]

Sured b. Abdullah, onları bir ay kadar kuşattı.[240]

---

231 Ebu Nuaym, Hilye, 9/979, İbn Kesîr, Bidâye, 5/94, İbn Kayyım, 3/63, Kastallânî, Mevâhib, 1/322 Zürkânî, 4/64-65.

232 İbn İshak, İbn Hişam, 4/233, Taberî, Târîh, 3/158, İbn Abdilberr, 2/737, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/16, İbn Hacer, İsâbe, 2/182.

233 Halebî, 3/261.

234 İbn Sa'd, 5/526.

235 İbn İshak, İbn Hişam, 4/233-234, İbn Sa'd, 1/338, 5/526, Taberî, Târîh, 3/158, İbn Abdilberr, 2/737, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/47, İbn Seyyid, 2/242, Halebî, 3/261.

236 İbn Sa'd, 5/526.

237 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, İbn Sa'd, 1/338, 5/526, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, Halebî, 3/261.

238 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, İbn Sa'd, 1/338, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.

239 İbn Sa'd, 1/338.

240 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, İbn Sa'd, 1/338, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Halebî, 3/261.

Fakat onlar Sured b. Abdullah'a karşı Cüreş'in içinde kendilerini savundular.[241]

Sured b. Abdullah, kuşatma sırasında yaylım hayvanları üzerine de baskınlar yapıp onları ele geçirmeyi başardı.[242]

Sured b. Abdullah, Cüreş şehrine kapanıp kendilerini savunan halkı şehrin dışına çekmek için, kuşatmayı bırakarak katar halinde Cüreş'in Şekr dağına kadar geri çekildi.[243]

Cüreş halkı Müslümanların kendilerine yenilerek dönüp gittiklerini sandılar ve onları yakalamaya çıktılar.[244]

Sured b. Abdullah, maiyyetindeki mücahidleri hemen saf haline getirip Cüreş'ten dışarı çıkardıkları halka saldırdılar.[245] Onlara istedikleri gibi kılıç vurdular.[246] Onları en şiddetli bir şekilde kılıçtan geçirdiler.[247] Cüreşlilerin atlarından yakaladıkları yirmi atın üzerinde bütün bir gün onlarla çarpıştılar.

Sured b. Abdullah Cüreş halkından Müslüman olanları serbest bıraktı, Müslüman olmayanların boyunlarını vurdu.[248]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Cüreş Halkının Şekr'de Öldürülmekte Olduğunu Haber Verişi

Cüreş halkı tarafından Medine'ye iki kişi gönderilmiş bulunuyordu. Onların bir gün ikindi namazından sonra akşama doğru Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulundukları bir sırada, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şekr, Allah'ın beldelerinden hangisidir, hangisindedir?" diye sordu.

İki Cüreşî ayağa kalkarak:

"Yâ Rasûlallah! Bizim beldelerimizde bir dağ vardır ki, ona Keşr denilir, Cüreş halkı ona böyle ad vermişlerdir" dediler.

---

241 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242.
242 İbn Sa'd, 1/338.
243 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/372, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Halebî, 3/261.
244 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/373, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55, Halebî, 3/261.
245 İbn Sa'd, 1/338, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
246 İbn Sa'd, 1/338.
247 İbn İshak, İbn Hişam, 2/234, Taberî, Târîh, 3/158, Beyhakî, Delâil, 5/373, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/17, İbn Seyyid, 2/242, Halebî, 3/261.
248 İbn Sa'd, 1/338.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O Keşr değil, fakat o Şekr'dir!" buyurdu.

İki Cüreşî:

"Yâ Rasûlallah! Ne hal var onun başında?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şu anda Cüreş halkı Şekr'in yanında Allah'ın develeri (gibi) boğazlanmaktadırlar!" buyurdu.

Cüreşîler, hemen Hz. Ebu Bekir'in veya Hz. Osman'ın yanına varıp oturdular ve ona Peygamberimiz Aleyhisselamın söylediği sözü anlattılar.

Hz. Ebu Bekir veya Hz. Osman onlara:

"Yazıklar olsun size! Resûlullah Aleyhisselam size şimdi kavminizin öldürülmekte oldukları haberini vermiştir! Hemen kalkın, Resûlullah Aleyhisselama gidin de, kavminizden bu felâketi kaldırması için Allah'a dua etmesini kendisinden isteyin!" dedi.

Cüreşîler de hemen kalkıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardılar ve dileyeceklerini dilediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Bu felâketi onlardan (Cüreş halkından) kaldır!" diye Allah'a dua etti.

Cüreşîler, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılıp kavimlerinin yanına döndüler.

Onların, öldürüldüklerini Peygamberimiz Aleyhisselamın haber verdiği gün ve saatte Sured b. Abdullah ve maiyyetindeki Müslümanlar tarafından öldürülmüş olduklarını öğrendiler.

Bunun üzerine Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Cüreş halkından bir heyet gelip Müslüman oldular.[249] Müslümanlıklarını İslâm amelleriyle güzelleştirdiler.[250]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cüreş heyetine:

"İnsanların en güzel yüzlüleri! En tatlı sözlüleri! Emaneti en çok gözetenleri! Sizler hoşgeldiniz! Sizler bendensiniz! Ben de sizlerdenim!" diyerek, onlara son derecede iltifatta bulundu.

Kendilerine "Mebrûr" sözünü savaş parolası yaptı.[251]

249 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, Taberî, Târîh, 3/158-159, Beyhakî, Delâil, 5/272-273, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 3/16-17 İbn Seyyid, 2/242-243, İbn Kayyım, 3/63, Kastallânî, Mevâhib, 1/314, Halebî, 3/261-262, Zürkânî, 4/32-33.

250 İbn Kesîr, Sîre, 4/144, Kastallânî, Mevâhib, 1/314.

251 İbn Sa'd, 1/338, Halebî, 3/262.

Karyelerinin çevresinde hududu işaretlerle belirli bir koruluğu da,[252] atlarının, develerinin ve ekin öküzlerinin yaylım yeri olmak üzere Cüreşlilere tahsis etti.[253]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Halid b. Dımadü'l-Ezdî Hakkındaki Yazısı

Peygamberimiz Aleyhisselam Ezdîlerden Halid b. Dımad'a bir yazı yazdı ve yazısında şöyle buyurdu:

"Allah'a hiçbir şeyi şerik koşmaksızın iman ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet etmek,

Namazı kılmak,

Ramazan orucunu tutmak,

Beytullah'ı haccetmek,

Kötü iş yapanı ve kötülükte direneni barındırmamak,

Allah ve Resûlüne karşı hayırhâh olmak,

Allah'ın sevdiklerini sevmek, Allah düşmanlarını sevmemek,

Kendi canını, malını ve ev halkını koruduğu şeylerden Muhammed Peygamberi de korumak üzere Müslüman olduğu zaman, yurdunda sahip bulunduğu şeyler yine kendisinindir.

Ahdini yerine getirirse, Halidü'l-Ezdî, Allah'ın himayesinde ve Muhammed Peygamberin himayesindedir.

Bunu Übeyy b. Ka'b kaleme aldı."[254]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Cünâdetü'l-Ezdî ve Kavmi ile Kendisine Bağlı Olanlar Hakkındaki Yazısı

Peygamberimiz Aleyhisselam; Cünâdetü'l Ezdî ile kavmi ve kendisine bağlı olanlar hakkında bir yazı yazdı ve yazısında şöyle buyurdu:

"Namazı kıldıkları,

Zekâtı verdikleri,

Allah'a ve Allah'ın Resûlüne itaat ettikleri,

Ganimetlerden Allah'ın hakkı olan beşte biri ve Peygamber Aleyhisselamın payını verdikleri,

---

252 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, İbn Sa'd, 1/338, Taberî, Târîh, 3/159, Beyhakî, Delâil, 5/373.
253 İbn İshak, İbn Hişam, 4/234, Taberî, 3/159, Beyhakî, Delâil, 5/373, Zürkânî, 4/33.
254 İbn Sa'd, 1/267.

Müşriklerden ayrıldıkları müddetçe; kendileri için Allah'ın himayesi ve Muhammed b. Abdullah'ın himayesi vardır.

Yazıyı Übeyy b. Ka'b kaleme aldı."[255]

Benî Has'am Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Benî Has'amların Kimlikleri ve Yurtları

Kahtan'ın soyundan gelen Benî Has'amların ata soyları[256] şöyle sıralanır: Has'am Akyel b. Enmar, b. İraş, b. Amr, b. Gavs, b. Nabt, b. Malik, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.

Has'amlardan:

1. Benî Nâhıs,

2. Benî Şehran b. İfris, b. Halif veya (Hulf), b. Has'am kabileleri;

Benî Nâhıslardan:

1. Benî Rüşdler,

2. Hamlar;

Benî Şehranlardan ise:

1. Benî Kuhâfe b. Âmir, b. Rebia, b. Âmirler türemiştir.[257]

Has'amların yurtları, kardeşleri Becîlelerle birlikte Yemen yollarıyla Tebâle'ye kadar uzanan Hicaz ülkesindeydi.

Sonradan etrafa dağılmışlar, onlardan pek azı yurtlarında kalmıştır.[258]

Cerir b. Abdullah gidip Zülhalasa tapınağını ve putunu yıktıktan, Has'amlardan öldürülenler öldürüldükten sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına Has'amlardan -içlerinde As'as b. Zahr ve Enes b. Müdrik de bulunan- bir heyet geldi ve:

"Bizler, Allah'a ve Allah'ın Resûlüne, Allah'tan gelen şeylere inandık!

Bize bir yazı yaz da, o yazının içindekilere tâbi olalım!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlar için bir yazı yazdı.[259]

Yazısında şöyle buyurdu:

---

255 İbn Sa'd, 1/267.
256 İbn Hazm, Cemhere, s. 484.
257 İbn Hazm,Cemhere, s. 475.
258 Kalkaşandî, s. 243.
259 İbn Sa'd, 1/348.

"Bu yazı, Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından Has'amların Bîşe'de[260] ve Bîşe'nin kırlarında bulunanları için yazılmıştır.

Cahiliye çağında dökmüş olduğunuz kanın suçu, sizden düşürülmüş, silinmiştir.

Sizlerden, isteyerek veya istemeyerek, gönüllü veya gönülsüz Müslüman olan kimsenin elindeki, gökten yağmurla sulanan veya düşen çiğle ıslanan, yumuşak veya berk toprakta, kuraklık ve kıtlık olmayan yıllarda sürüp ekerek geliştirdiği, yetiştirdiği mahsuller -kuruyup sonradan yağmurla yeşerenleri de dahil- kendisinindir, onları vergi vermeksizin yer.

Onlar, her akarsu ile sulanan toprakta yetiştirdikleri mahsuller için de uşrün yarısını ödemekle mükelleftirler.

Cerir b. Abdullah ve hazır bulunan kimseler şahit oldular."[261]

Benî Selâman Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Benî Selâmanların Kimlikleri, Yurtları ve Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Benî Selâmanlar, Kahtan'ın soyundan gelen Kudâa kabilelerinden idiler.[262]

Benî Selâmanların ata soyları şöyle sıralanır: Benî Selâman b. Sa'd, b. Zeyd, b. Leys, b. Sûd, b. Eslem, b. Elhâfî, b. Kudâa.[263]

Benî Selâmanlar, Cinab'da[264] otururlardı.[265]

Benî Selâman temsilcileri Medine'ye Hicretin 10. yılında, Şevval ayında geldiler, yedi kişi idiler.[266]

Temsilcilerin başında Habib b. Amrü's-Selâmanî bulunuyordu.

Habib b. Amr der ki:

"Biz, Benî Selâman temsilcileri olarak Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardık.

---

260 Bîşe; halkı kalabalık Yemen vadilerinden olup, Tebâle ile arası yirmidört mildir. Bîşe, Yemen tarafındadır. Bîşe, Benî Selûllerin diyarı idi. Suları Taif Hicaz'ından dökülen ve Has'amlarla Hilaller, Süvâe b. Âmir b. Sa'saalar vesair kabilelerden birçok halkın toplandığı bir vadi idi (Yâkût, 1/99).

261 İbn Sa'd, 1/286.

262 Kalkaşandî, s. 300.

263 İbn Hazm, Cemhere, s. 486, İbn Hacer, İsâbe, 1/307.

264 Cinab; Hayber, Selah ve Vâdi'l-kurâ taraflarında bir yerdir. Cinab'ın Benî Mâzinlerin konak yerlerinden olduğu da söylenir (Yâkût, 2/164).

265 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/445, İbn Hacer, İsâbe, 1/307.

266 Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/332-333, Taberî, Târîh, 3/158, İbn Abdilberr, 1/324, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/415, İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62.

Yedi kişi idik.

Resûlullah Aleyhisselama, Mescidin dışında, çağrıldığı cenazeye giderken rastladık ve:

'Esselamü aleyke yâ Rasûlallah!' dedik.

Selamımıza:

'Ve aleyküm!' diyerek karşılık verdi ve bize:

'Siz kimsiniz?' diye sordu.

'Biz Selâmanlardanız! İslâmiyet üzere sana bey'at edelim diye geldik.

Biz, arkamızdaki kavmimizden olanların da temsilcisiyiz!' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam, uşağı Sevban'a dönerek:

'Bu elçileri, elçilerin indirilmekte olduğu yere indir!' buyurdu."[267]

Benî Selâman temsilcileri Remle binti Hâris'in konağına indirildiler.[268] Müslüman oldular.[269]

Allah onlardan razı olsun!

Öğle namazının ezanını işitince, Mescide gidip Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte öğle namazını kıldılar.[270]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle namazını kıldırınca minberle evinin arasında oturdu.

Benî Selâman temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına vardılar.[271]

Habib b. Amr:

"Ey Allah'ın Resûlü! Amellerin efdal ve üstünü hangisidir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vaktinde kılınan namazdır!" buyurdu.[272]

Benî Selâman temsilcileri, namaz hakkında, İslâm şeriatları hakkında, göz değmemesi için okuyup üflemenin câiz olup olmadığı hakkında birtakım sorular sordular.[273]

İkindi namazını da Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte kıldıktan sonra, ülkelerinin uğradığı kuraklıktan şikâyetlendiler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, tek eliyle:

"Ey Allah'ım! Onları yurtlarında yağmurunla sula!" diyerek dua etti.

---

267 İbn Sa'd, 1/332, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/61.
268 İbn Hacer, İsâbe, 1/308, Zürkânî, 4/61.
269 İbn Sa'd, 1/333.
270 İbn Hacer, İsâbe, 1/308, Zürkânî, 4/61.
271 İbn Sa'd, 1/332-333.
272 İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, İbn Hacer, İsâbe, 1/308, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/61.
273 İbn Sa'd, 1/333.

Habib b. Amr:

"Yâ Rasûlallah! Elinin ikisini de kaldır!

Çünkü, böyle yapmak, daha çokluk taşır ve daha güzeldir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi ve iki elini koltuğunun altları görününceye kadar kaldırdı.

Benî Selâman temsilcileri Medine'de üç gün kaldıktan ve ağırlandıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamla vedalaştılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam onlara bahşişlerinin verilmesini de Bilal-i Habeşî'ye emretti.[274]

Her birine bahşiş olarak beşer ukiyye gümüş verildi.[275]

Bilal-i Habeşî:

"Bugün yanımızda daha fazla mal yoktur!" diyerek özür dileyince, temsilciler:

"Malın bundan daha çoğu ve daha güzeli olmaz!" dediler.[276]

Yurtlarına döndüler.[277]

Yurtlarını, Peygamberimiz Aleyhisselamın dua ettiği gün ve saatte yağmura kavuşmuş buldular.[278]

Ferve b. Müseyk'in Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Muradların ve Ferve'nin Kimliği

Benî Muradlar, Kahtan'ın soyundan gelen Kehlan kabilesinden idiler.[279]

Benî Muradların ata soyları şöyle sıralanır: Benî Murad (Yuhâbir) b. Malik (Mezhic), b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[280]

Benî Muradlardan:

1. Karen b. Redman, b. Nâciye, b. Murad,
2. Benî Hamel b. Kinane, b. Nâciye, b. Murad,
3. Rabaz b. Zehran, b. Murad,
4. Sunabih b. Zehran, b. Murad kabileleri türemiştir.[281]

---

274 İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/61-62.
275 İbn Sa'd, 1/333, İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/62.
276 İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/62.
277 İbn Sa'd, 1/333, İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/62.
278 İbn Seyyid, 2/257, İbn Kayyım, 3/62, Halebî, 3/278, Zürkânî, 4/62.
279 Kalkaşandî, s. 417.
280 İbn Hazm, Cemhere, s. 405, Kalkaşandî, s. 417.
281 İbn Hazm, Cemhere, s. 476-477.

Ferve b. Müseyk, Murad (Yuhâbir) b. Malik (Mezhic)'in Nâciye ve Zâhir adındaki oğullarından Nâciye'nin soyundan gelmiştir ve soykütüğü şöyle sıralanır: Ferve b. Müseyk, b. Hâris, b. Seleme, b. Hâris, b. Züeyb (Küreyb), b. Malik, b. Münebbih, b. Gutayf, b. Abdullah, b. Nâciye.[282]

Ferve b. Müseyk, Benî Muradların ileri gelenlerindendi. İyi bir şairdi.[283] Ferve b. Müseyk'in Medine'ye gelişi, Hicretin 10. yılında, Benî Zübeyd temsilcisi Amr b. Ma'dikerib'in gelişinden önceydi.[284]

Ferve b. Müseyk, Kinde krallarından ve onlara bağlılıktan yüz çevirerek, Peygamberimiz Aleyhisselama tâbi ve Müslüman olmaya geldi.[285]

Sa'd b. Ubâde'nin evine indi.[286]

Müslüman oldu.[287]

Allah ondan razı olsun!

Sa'd b. Ubâde ona Kur'ân-ı Kerîm'i, İslâmiyetin farzlarını ve şeriatlarını öğretti.[288]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ferve'ye Redm ve Rezm Günlerini Soruşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve b. Müseyk'e:

"O gününüzü, Hemdanların gününü hatırlıyor musun?" diye sordu.

Ferve b. Müseyk:

"Evet!" dedi.[289]

Bunun üzerine Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ferve! Redm, Rezm Günü[290] kavminin uğradığı felâketin sana da bir kötülüğü, bir zararı dokundu mu?" diye sordu.

Ferve:

---

282 İbn Hazm, Cemhere, s. 406.
283 İbn Abdilberr, 3/1261-1262.
284 Taberî, Târîh, 3/160, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
285 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, İbn Sa'd, 1/327, Taberî, Târîh, 3/161.
286 İbn Sa'd, 1/327.
287 İbn Abdilberr, 3/1261, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/360, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.
288 İbn Sa'd, 1/327.
289 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/361.
290 İslâmiyetten biraz önceki günlerin birinde, Hemdanlar, Ecda' b. Mâlik'in kumandası altında Benî Muradların üzerine yürüyüp onlardan pek çoklarını istedikleri gibi öldürmüşler ve yaralamışlardı. Bu hezimet günü Rezm, Redm Günü diye anılmıştır (İbn İshak, İbn Hişam, 4/228, Taberî, Târîh, 3/160-161, İbn Esîr, Kâmil, 2/295-296, İbn Seyyid, 2/239). Rezm, Muradların yurdunda bir yerdir (Yâkût, Mu'cem, 3/42).

"Yâ Rasûlallah! Kavmi benim kavmim gibi Rezm Günü felâkete uğramış olup da, bundan kendisine bir kötülük, bir zarar dokunmamış kim var?[291] Ev halkını ve kabileyi yok etti!" dedi.[292]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Fakat, bu İslâmiyet, kavmine hayırdan başka bir şey eklemeyecektir![293] Bu, sağ kalanlar için hayırlıdır!" buyurdu.[294]

Ferve b. Müseyk'in Umumî Vali Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve b. Müseyk'i Muradlar, Zübeydler ve Mezhiclerin bütününe vali tayin etti.

Halid b. Saîd b. Âs'ı da, sadaka ve zekât tahsil memuru olarak yanına kattı.[295]

Halid b. Saîd için, içinde sadaka, zekât nisbet ve miktarları açıklanan bir de yazı yazdı (yazdırdı).[296]

Halid b. Saîd, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatına kadar Ferve'nin ülkesinde ve yanında bulundu.[297]

Ferve'nin Müşriklerle Savaşmasına İzin Verilişi

Ferve b. Müseyk:

"Yâ Rasûlallah! Kavmimin Müslümanlığa yönelenlerini yanıma alarak, Müslümanlıktan kaçınanlarla çarpışayım mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ferve'nin onlarla çarpışmasına izin verdi.[298]

Kendisine oniki ukiyye gümüş ihsan etti.

Onu soy bir deveye bindirdi, giyinmek üzere kendisine Umman dokuması bir elbise de verdi.[299]

---

291 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, Taberî, Târîh, 3/161, Beyhakî, Delâil, 5/368-369 İbn Esîr, Kâmil, 2/296, İbn Seyyid, 2/240, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71, Halebî, 3/259.

292 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/361.

293 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, Taberî, Târîh, 3/161, Beyhakî, Delâil, 5/168-169, İbn Esîr, Kâmil, 2/296-297, İbn Seyyid, 2/240, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71.

294 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/361.

295 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, İbn Sa'd, 1/327, Taberî, Târîh, 3/161, İbn Esîr, Kâmil, 2/297, İbn Seyyid, 2/240, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71.

296 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, Taberî, Târîh, 3/161, Beyhakî, Delâil, 5/369, İbn Seyyid, 2/240, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71.

297 İbn İshak, İbn Hişam, 4/229, Taberî, Târîh, 3/161, Beyhakî, Delâil, 5/369, İbn Seyyid, 2/240 İbn Kesîr, Bidâye, 5/71.

298 Tirmizî, Sünen, 5/361, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/361.

299 İbn Sa'd, 1/327.

Ferve b. Müseyk Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından çıkıp gittikten sonra ise:

"Gutayfî ne yapıyor?" diye sordu.

Yola çıktığı haber verilince, arkasından adam gönderip geri çevirtti.

Ashabından bazılarıyla birlikte bulunduğu sırada, Ferve b. Müseyk geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen o (müşrik) kavmi İslâmiyete davet, Müslüman olanların Müslümanlığını kabul et!

Kim Müslüman olmazsa, sana yeni bir emir verinceye kadar, onlarla çarpışmakta acele etme!" buyurdu.[300]

Ferve b. Müseyk:

"Yâ Rasûlallah! Bizim yurdumuzun yanında Ebyen toprağı diye anılan bir toprak olup, orası bizim elverişli yiyinti yerimizdir. Fakat, vebalı, hastalıklı bir yerdir?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Orayı bırak! Oradan uzak dur! Çünkü, hastalığa yakın olmak ölmek demektir!" buyurdu.[301]

Benî Zübeyd Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Benî Zübeydlerin Kimlikleri ve Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Gelip Müslüman Oldukları

Kahtan'ın soyundan gelen[302] Benî Zübeydlerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Zübeyd (Münebbih) b. Sa'b, b. Sâ'dü'l-Âşire, b. Malik (Mezhic), b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[303]

Zübeyd b. Sa'b'ın:

1. Rebia b. Zübeyd,
2. Hâris b. Zübeyd isimlerinde iki;

Rebia b. Zübeyd'in de:

1. Mâzin,
2. Hâris (Gutay'a) isminde iki oğlu vardı.

Bunların her ikisinden de kabileler türemiştir.[304]

---

300 Tirmizî, Sünen, 5/361, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/361.
301 Ahmed b. Hanbel, 3/451.
302 Kalkaşandî, s. 268.
303 İbn Hazm, Cemhere, s. 405.
304 İbn Hazm, s. 411-412.

Peygamberimiz Aleyhisselamın haberi kendilerine eriştiği zaman, Amr b. Ma'dikerib, Kays b. Meşrûhu'l-Murâdî'ye:[305]

"Ey Kays! Sen kavminin ulususun! Bize anıldı ki, Hicaz'da Kureyşîlerden Muhammed diye anılan bir zât zuhur etmiş. Kendisinin peygamber olduğunu söylüyormuş. Gel, sen bizi ona götür de, onun hakkında bilgi edinelim! Eğer kendisi dediği gibi gerçekten peygamberse, bu bize gizli kalmaz, anlarız. Karşılaştığımız zaman ona tâbi oluruz. Aksi takdirde, kendisi hakkındaki bilginin mahiyetini öğrenmiş oluruz" dedi.

Kays b. Meşruh, Amr b. Ma'dikerib'in teklifini kabul etmekten kaçındı ve onun görüşünü beyinsizlik saydı.[306]

Amr b. Ma'dikerib, Arapların cesaretleriyle tanınmış süvarilerindendi.[307] İyi bir şairdi de.[308]

Amr b. Ma'dikerib, kavmi olan Benî Zübeyd'den[309] yanına on kişi alarak Hicretin 10. yılında[310] Medine'ye geldi.[311]

Medine'ye gelince:

"Bu memleket halkının, Benî Amr b. Âmirlerden seyyidi, ulu kişisi kimdir?" diye sordu.

"Sa'd b. Ubâde'dir!" denildi.

Bunun üzerine, devesini çekerek, Sa'd b. Ubâde'nin evine kadar giderek devesini ıhdırdı.

Sa'd b. Ubâde dışarı çıktı ve ona:

"Merhaba=Hoşgeldin!" dedi ve hayvanının bağlanmasını ve kendisinin de ağırlanmasını uşağına emretti.

Sonra, onu ve yanındaki arkadaşlarını alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına götürdü.

Amr b. Ma'dikerib ve arkadaşları hemen Müslüman oldular.

Yüce Allah onlardan razı olsun!

Amr b. Ma'dikerib ve arkadaşları Medine'de birkaç gün oturduktan ve bahşişlerini aldıktan sonra yurtlarına döndüler.[312]

---

305 Kays b. Meşruh, Amr b. Ma'dikerib'in kızkardeşinin oğlu idi (İbn Seyyid, 2/240).

306 İbn İshak, İbn Hişam, 4/230, Taberî, Târîh, 3/159, İbn Seyyid, 2/240, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71, Halebî, 3/259.

307 İbn Abdilberr, 3/1202, İbn Seyyid, 2/241.

308 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/274, İbn Seyyid, 2/241, İbn Kesîr, Bidâye, 5/72.

309 İbn İshak, İbn Hişam, 4/230.

310 Vâkıdî'den naklen İbn Sa'd, 1/328.

311 İbn İshak, İbn Hişam, 4/230, İbn Abdilberr, 3/1202, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/273, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 55.

312 İbn Sa'd, 1/328.

Kays b. Meşruh, Amr b. Ma'dikerib'in Peygamberimiz Aleyhisselama iman ve ikrarda bulunduğunu haber alınca, onu ölümle tehdide kalktı.

Amr b. Ma'dikerib de, söylediği uzun bir şiirle onu en ağır bir dille tahkir ve tehdit etti.[313]

Benî Kinde Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Kindelerin Kimlikleri, Yurtları, Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Benî Kindelerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Kinde (Sevr) b. Ufeyr, b. Adiyy, b. Hâris, b. Mürre, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[314] Kinde (Sevr) b. Ufeyr'in Remle binti Esed'den doğma Muaviye ve Eşred isimlerinde iki oğlu vardı.[315]

Kinanelerden şu kabileler türemiştir:

1. Benî Muaviye,
2. Vehb,
3. Bedda',
4. Râiş b. Hâris, b. Muaviye, b. Sevr, b. Mürta', b. Muaviye, b. Kinde,
5. Benî Sekâsik b. Eşres, b. Kinde,
6. Benî Sekûn b. Eşres, b. Kinde,

7-8. Tücîbler,

9. Benî Adiyy b. Eşres, b. Sekûn,
10. Benî Sa'd b. Eşres, b. Sekûn.[316]

Kindelerin yurtları Yemen'de olup, kendileri Hicaz'da ve Yemen'de kral idiler.[317]

Hâris b. Amrü'l-Mahsûr b. Hucr Akîlü'l-Mürar, b. Amr, b. Muaviye, b. Hâris ve şair İmriü'l-Kays'in babası Hucr b. Hâris, Benî Kinane ve Benî Esedlerin kralı idiler.

Şurahbil b. Hâris, Benî Temimlerle Rubabların,

Seleme b. Hâris, Bekr b. Vâil ve Tağlib b. Vâillerin,

Ma'dikerib de Kays b. Aylanların kralı idi.[318]

---

313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/230-231, Taberî, Târîh, 3/160, İbn Kesîr, Bidâye, 5/71.
314 İbn Hazm, Cemhere, s. 485.
315 İbn Hazm, Cemhere, s. 425.
316 İbn Hazm, Cemhere, s. 477.
317 Kalkaşandî, s. 409.
318 İbn Hazm, Cemhere, s. 427.

Kinde temsilcileri Hicretin 10. yılında,[319] Kinde krallarından ve Hadramevt mirba' sahibi (ganimetin dörtte birini alma yetkilisi)[320] Eş'as b. Kays'ın başkanlığı altında seksen[321] veya altmış[322] binitli olarak gelip, Mescidde bulunduğu sırada Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna vardılar.

Alınlarındaki uzun saçlarını iki yandan salmışlar, gözlerini sürmelemişlerdi.

Üzerlerinde yollu Yemen kumaşından yapılmış, yakaları, etekleri, kolları ve cep ağızları ipekle, altın sırma ile işlenmiş cübbeler vardı.

Kinde temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdikleri zaman:[323]

"Senin menzilin burası mı?!" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben hükümdar değil, Muhammed b. Abdullah'ım!" buyurdu.

Kinde temsilcileri:

"Biz sana isminle hitap etmeyiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben Ebu'l-Kâsım'ım!" buyurdu.

Kinde temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselam için tereyağının içine bir çekirge gözü saklamışlardı.

"Ey Ebu'l-Kâsım! Biz senin için gizlenecek bir şey gizlemiş bulunuyoruz! Nedir o şey?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sübhanallah! Bu, ancak kâhinin yapacağı bir şeydir. Kâhin de, kâhinliğe özenmek de ateştedir, cehennemdedir!" buyurdu.

Kinde temsilcileri:

"Öyle ise, senin Resûlullah olduğunu nasıl anlayacağız?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yerden bir avuç çakıl taşı alıp:

"Bunlar, benim Resûlullah olduğuma şehadet ederler!" buyurunca, taşlar Peygamberimiz Aleyhisselamın elinde tesbih etmeye başladılar!

319 Taberî, Târîh, 3/162, İbn Abdilberr, 1/133.
320 İbn Sa'den naklen İbn Hacer, İsâbe, 1/51.
321 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, İbn Seyyid, 2/241, İbn Kesîr, Bidâye, 5/72-73, İbn Kayyım, 3/40, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56, Halebî, 3/260, Zürkânî, 4/27.
322 Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Abdilberr, 1/133, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Kayyım, 3/40, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56, Halebî, 3/260, Zürkânî, 4/27.
323 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, İbn Sa'd, 1/328, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Seyyid, 2/241-242, İbn Kesîr, Bidâye, 5/73, İbn Kayyım, 3/40.

Bunun üzerine, Kinde temsilcileri:

“Biz de şehadet ederiz ki; sen hiç şüphesiz Resûlullahsın!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah beni hak dinle peygamber olarak gönderdi ve bana bir de Kitab indirdi ki, ona bâtıl ne önünden, ne de ardından gelip erişemez!” buyurdu.

Kinde temsilcileri:

“Bize ondan biraz okuyup dinletsene!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Sâffât sûresinin başından:

“Saflar bağlayıp duranlara, sevk ve idare, men ve zecr edenlere, zikir okuyanlara yemin ederim ki; sizin İlahınız birdir!

O, göklerin, yerin ve bunlar arasında ne varsa hepsinin Rabbidir!

Doğuların da Rabbidir o!” (Sâffât: 1-5) mealli beş âyeti okuyup susmuştu.

Hiç kımıldamadan duruyordu. Gözleri yaşarmış, gözyaşları sakalına doğru akmaya başlamıştı.

Kinde temsilcileri:

“Biz senin ağladığını görüyoruz!? Yoksa sen Seni Gönderenden korktuğun için mi ağlıyorsun?” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Beni korkutan, ağlatan, Allah’ın beni kılıcın ağzı gibi ince ve keskin olan dosdoğru bir yol üzere göndermiş olmasıdır ki, ondan azıcık eğrilsem helâk olurum!” buyurduktan sonra:

“Andolsun ki; sana vahyettiğimizi de dilersek gideriveririz, sonra da sen bize karşı onu geri çevirmek için hiçbir vekil (yardımcı) de bulamazsın!” (İsra: 86) mealli âyeti okudu.[324]

Sonra da Kinde temsilcilerine:

“Siz Müslüman oldunuz, değil mi?” diye sordu.

Onlar da:

“Evet! Müslüman olduk!” dediler.[325]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Öyleyse, şu üzerinizdeki, boyunlarınızdaki ipekler, sırmalar ne diye duruyor?!” buyurdu.

---

324 Ebu Nuaym, Delâil, 1/237-238, Suyûtî, Hasâis, 2/305 Halebî, 3/260, Zürkânî, 4/27.

325 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, İbn Sa’d, 1/328, Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Seyyid, 2/241-242, İbn Kesîr, Bidâye, 5/72, İbn Kayyım, 3/40, Halebî, 3/261, Zürkânî, 4/27.

Bunun üzerine, Kinde temsilcileri elbiselerindeki ipekleri, sırmaları söküp attılar.[326]

Eş'as b. Kays:

"Yâ Rasûlallah! Bizler, Akîlü'l-Mürar oğullarıyız! Sen de Akîlü'l-Mürar oğlusundur![327]

Biz sanıyoruz ki; siz de bizdensiniz.[328] Yoksa bizden değil misiniz?" dedi.[329]

Peygamberimiz Aleyhisselam gülümsedi, güldü[330] ve:

"Bu soya kendilerini Abbas b. Abdulmuttalib ile Rebia b. Hâris nisbet ettiler, bağladılar.

Abbas ve Rebia iki ticaret adamı idi.

Araplar arasında gezip dolaşırlarken, kendilerine:

'Siz kimlerdensiniz?' diye soruldukça, onlar:

'Biz Akîlü'l-Mürar oğullarıyız!' derler ve kendilerini bununla şerefli göstermek[331] ve canlarını korumak isterlerdi.[332]

Çünkü, Akîlü'l-Mürar oğulları Kinde kralları idiler.[333]

Onlarla ana tarafından[334] bir doğum münasebeti bulunmakla beraber,[335] hayır! Biz, bilakis, Nadr b. Kinane oğullarıyız!

Biz ne babamızın soyunu reddederiz, ne de anamızın soyuna tâbi oluruz!" buyurdu.[336]

Eş'as b. Kays da ana tarafından Akîlü'l-Mürar oğullarından idi.

Eş'as b. Kays:

"Ey Kinde cemaati! İşinizi bitirdiniz mi?" diye sordu ve:

---

326 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, İbn Sa'd, 1/328, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Seyyid, 2/241-242, Zehebî, Târîh, s. 573, İbn Kesîr, Bidâye, 5/72, İbn Kayyım, 3/40.

327 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Abdilberr, 1/134, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Seyyid, 2/242, İbn Kayyım, 3/40, Halebî, 3/261, Zürkânî, 4/28.

328 Ahmed b. Hanbel, 5/211.

329 Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Kayyım, 3/40.

330 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Taberî, Târîh, 3/162-163, Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Abdilberr, 1/134, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56, Halebî, 3/261, Zürkânî, 4/28.

331 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Taberî, Târîh, 3/163, Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Seyyid, 2/242, İbn Kayyım, 3/40, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.

332 Beyhakî, Delâil, 5/370, İbn Kayyım, 3/40.

333 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Taberî, Târîh, 3/163, Beyhakî, Delâil, 5/370.

334 Peygamberimiz Aleyhisselamın atalarından Kilâb b. Mürre'nin annesi Kindelerdendi (İbn Seyyid, 2/242, İbn Kayyım, 3/40).

335 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.

336 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Ahmed b. Hanbel, 5/211, Taberî, Târîh, 3/163, Beyhakî, Delâil, 5/371, İbn Abdilberr, 1/134, İbn Seyyid, 2/242, İbn Kesîr, Bidâye, 5/73, İbn Kayyım, 3/40, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56, Halebî, 3/261, Zürkânî, 4/28.

"Vallahi, kimin (ana tarafından olduğu halde babasının soyundan olduğunu) söylediğini işitirsem, ona seksen kamçı vururum!" dedi.[337]

Kinde temsilcileri yurtlarına dönmek istedikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onlardan her birine bahşiş olarak onar, Eş'as b. Kays'a ise oniki ukiyye gümüş verdi.[338]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hadramevt Kayllarına[339] ve Ulularına Yazılar Gönderişi

Hadramevtlerin Kimlikleri ve Yurtları

Tevrat'a göre, Hadramevt Kahtan'ın oğlu idi.[340]

Hadramevt'in, Kahtan'ın kardeşi Yahtan'ın oğlu olduğu da söylenir.[341]

Hadramevt, Yemen'de, Aden'in şarkında deniz yakınında geniş bir nâhiye olup, Ahkâf diye tanınan birçok kum tepeleriyle çevrilmiştir.

Peygamber Hûd Aleyhisselamın kabri de oradadır.

Hadramevt ile San'â arası yetmişiki fersah, yani onbir günlük yoldur.

Hadramevt'in Aden ile arası ise bir aylık yoldur.

Hadramevt b. Kahtan gelip burada konakladığı için, hem buraya, hem de burada oturan kabilelere Hadramevt ismi verilmiştir.[342]

Hadramevt Kayl ve Ulularının İslâmiyete Davet Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

1. Zür'a,
2. Kahd,
3. Besiyy,
4. Buhayra,
5. Abdi Külâl,
6. Rebia,
7. Hucr.. gibi Hadramevt kayllarına ve ulularına yazılar yazdırıp, kendilerini İslâmiyete davet etti.

---

337 İbn İshak, İbn Hişam, 4/232, Taberî, Târîh, 3/163, İbn Kesîr, Bidâye, 5/73, Zürkânî, 4/28.
338 İbn Sa'd, 1/328.
339 Büyük kraldan aşağı olan Himyer kralına Kayl denir (İbn Esîr, Nihâye, 4/133).
340 İbn Hazm, Cemhere, s. 463.
341 İbn Hazm, Cemhere, s. 460.
342 Yâkût, 2/270.

Haklarında söylenen şiirlere göre, bunlar Müslüman oldular.[343]

Allah onlardan razı olsun!

Hadramevt Krallarından Bazılarının Medine'ye Gelişi ve Müslüman Oluşu

Hadramevt krallarından:

1. Cemd,

2. Mıhves,

3. Mişrah,

4. Veb'daa, Kinde temsilcileriyle birlikte Peygamberimiz Aleyhisselama geldiler ve Müslüman oldular.[344]

Bunlar, Kindelerden Benî Hucrü'l-Kârid b. Hârisü'l-Vellâdelerden dört kral idiler.[345]

Kinde temsilcilerinin Medine'ye gelişi, Hicretin 10. yılında idi.[346]

Mıhves:

"Yâ Rasûlallah! Allah'a dua et de, dilimden şu tutukluğu gidersin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona dua ve Hadramevt zekâtından geçimlik de tahsis etti.[347]

Mıhves b. Ma'dikerib b. Velia, arkadaşlarıyla birlikte Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrıldıkları zaman, yüz, göz felcine uğradı.

İçlerinden bazıları geri döndüler ve:

"Yâ Rasûlallah! Arapların ulusu felce uğradı! Bize bunun devâsını göster?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Büyük bir iğne alınız, onu ateşte kızdırınız!

Sonra da gözünün kapağını tersine çeviriniz. İğneyi onun üzerine bastırınız! İyileşir, eski haline döner!

Vallahi, sizin yanımdan çıkıp gittiğiniz zaman ne söylediğinizi biliyorum!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın tarif ettiğini yaptılar, Mıhves iyileşti.[348]

---

343 İbn Sa'd, 1/283.
344 İbn Sa'd, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
345 İbn Hazm, Cemhere, s. 428.
346 Taberî, Târîh, 3/162, İbn Abdilberr, 1/13, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/118, İbn Hacer, İsâbe, 1/51.
347 İbn Sa'd, 1/349.
348 İbn Sa'd, 1/350.

Vâil b. Hucr'un Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Vâil b. Hucr'un Kimliği

Vâil'in babası Hucr, Yemen krallarından olup,[349] Kahtan'a kadar ata soyu şöyle sıralanır: Vâil b. Hucr, b. Saîd, b. Mesruk, b. Vâil, b. Numan, b. Rebia, b. Hâris, b. Avf, b. Sa'd, b. Avf, b. Adiyy, b. Malik, b. Şurahbil, b. Hâris, b. Malik, b. Mürre, b. Himyerî, b. Zeyd, b. Hadramî, b. Amr, b. Abdullah, b. Hânî, b. Avf, b. Cürhüm, b. Abdi Şems, b. Zeyd, b. Ley, b. Kahtan.[350]

Vâil b. Hucr, Medine'ye gelmeden önce, Peygamberimiz Aleyhisselam onun gelmekte olduğunu ashabına müjdelemiş ve:

"Size, Vâil b. Hucr, uzak bir yerden, Hadramevt'ten Allah'a ve Resûlüne itaat ederek geliyor!

O, kral oğullarının bakiyyesidir!" buyurmuştu.[351]

Vâil b. Hucr der ki:

"Peygamber Aleyhisselamın zuhuru haberi bana eriştiği zaman, mülk ve saltanatı bıraktım.[352]

Medine'ye gelince, Resûlullah Aleyhisselam ile buluşmadan önce, Resûlullah Aleyhisselamın ashabıyla buluştum.[353]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ashabı bana:

'Peygamber Aleyhisselam senin geleceğini üç gün önce bize müjdeledi.[354] 'Vâil b. Hucr, size geliyor!' dedi' dediler."[355]

Bundan sonra Vâil b. Hucr, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi[356] ve Peygamberimiz Aleyhisselamı selamladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da onun selamına karşılık verdi.[357]

Vâil b. Hucr:

"Ben, İslâmiyeti ve hicreti özleyerek geldim!" dedi.[358]

---

349 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435, İbn Hacer, İsâbe, 3/628.
350 İbn Hazm, Cemhere, s. 460.
351 İbn Abdilberr, 4/1562, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/425.
352 Buhârî, Târîh, ks. 2, s. 4, s. 175.
353 Heysemî, 9/374.
354 Buhârî, Târîh, ks. 2, s. 4, s. 175.
355 Heysemî, 9/374.
356 İbn Sa'd, 1/349.
357 Heysemî, 9/373.
358 İbn Sa'd, 1/349.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Merhaba=Hoşgeldin, safa geldin!” buyurdu ve hemen kendisinin üzerindeki ridasını onun için yere serip üzerine onunla birlikte oturdu.[359]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Vâil b. Hucr’un gelişine sevinerek Müslümanların toplanmaları için nida ettirdi.[360]

Müslümanlar toplanınca, minbere çıktı, Vâil b. Hucr’u da minbere çıkardı. Allah’a hamd ü senada bulunduktan ve peygamberlere salât ü selam getirdikten sonra:

“Bu Vâil b. Hucr, size uzak beldelerden, Hadramevt’ten hiç zorlanmadan[361] Yüce Allah’ı, Allah’ın Resûlünü ve dinini özleyerek[362] gelen, kral oğullarının bakiyyesidir!

Allah’ım! Vâil b. Hucr hakkında, onun oğlu hakkında, oğlunun oğlu hakkında bereket ihsan et!” diyerek bereket duası yaptı.[363]

Vâil’in başını eliyle sığadı.[364] Minberden indi.

Medine’nin uzakça bir yerindeki,[365] Harre mevkiindeki bir eve[366] indirilip orada ağırlanmasını Muaviye b. Ebu Süfyan’a emretti.

Muaviye b. Ebu Süfyan yaya, Vâil b. Hucr da devesine binmiş olarak oraya[367] veya Peygamberimiz Aleyhisselamın verdiği araziyi Vâil b. Hucr’a göstermeye giderken,[368] Muaviye b. Ebu Süfyan:

“Ey Vâil! Kızgın yol üzerinde yalınayak yürümek ayağımın altını yaktı, kavurdu![369] Ayakkabını bana at[370] da, güneşin sıcağından onunla korunayım!” dedi.[371]

Vâil b. Hucr:

“Hayır! Benim giydiğim ayakkabıyı sen giyemezsin![372] Sen kralların giydiklerini giyebilecek kişilerden değilsin!

Onu sana emaneten bile vermekten hoşlanmam![373]

---

359 İbn Abdilberr, 4/1562, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 5/435, Heysemî, 9/347, İbn Kesîr, Bidâye, 5/79.
360 İbn Sa’d, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
361 Buhârî, Târîh, ks. 2, s. 4, s. 175, Heysemî, 9/374.
362 İbn Sa’d, 1/351, Buhârî, Târîh, ks. 2, s. 4, s. 175, Heysemî, 5/373-374.
363 Buhârî, Târîh, ks. 2, s. 4, s. 175, İbn Abdilberr, 4/1562, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/79.
364 İbn Sa’d, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
365 Heysemî, 9/374.
366 İbn Sa’d, 1/351, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
367 İbn Sa’d, 1/349, Heysemî, 9/374, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
368 İbn Abdilberr, 4/1562-1563, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/79.
369 İbn Sa’d, 1/349, Heysemî, 9/374, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
370 İbn Sa’d, 1/349, Heysemî, 9/374.
371 İbn Sa’d, 1/351, Heysemî, 9/374, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
372 İbn Sa’d, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
373 Heysemî, 9/374.

Yemenliler bir kralın ayakkabısını yedicisinin giydiğini işitmemişlerdir![374]

Fakat, istersen, senin için devemi kısar, yavaşlatabilirim. Sen de devemin şu iki yanında,[375] gölgesinde yürürsün![376] Ayağın için devenin gölgesinden yararlanırsın![377]

Bu, sana şeref olarak yeter!" dedi.[378]

Muaviye b. Ebu Süfyan:

"Öyle ise beni terkine alsan!" dedi.[379]

Vâil b. Hucr:

"Sus![380] Sen kralların terkisine binecek kimse olamazsın![381] Sen kralların terkisine binebilecek bir kimse değilsin![382] Kral oğullarından değilsin!" dedi.[383]

Vâil b. Hucr İçin Yazılar Yazılışı

Vâil b. Hucr, ülkesine gitmek istediği zaman:[384]

"Yâ Rasûlallah! Benim için kavmime bir yazı yaz!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yaz ey Muaviye! Onun hakkında Abâhile krallarına!"[385] diyerek şöyle yazdırdı:

"Onlar namazı kılacaklardır!

Zekâtı vereceklerdir!

Sadaka ve zekât, yılın çoğunda yabanda yayılan ve sayıları kırkı bulup aşan davarlardan alınacaktır.

Ayrı bulunan hayvanlar zekât için bir yere toplanmayacak, toplu olanları da ayrılmayacaktır.

---

374 İbn Sa'd, 1/351.
375 Heysemî, 9/374.
376 İbn Sa'd, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
377 Ahmed b. Hanbel, 5/399, İbn Abdilberr, 4/1563, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/79-80.
378 İbn Sa'd, 1/349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, , s. 56.
379 İbn Sa'd, 1/349, Ahmed b. Hanbel, 6/399, İbn Abdilberr, 4/1563, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/80.
380 İbn Abdilberr, 4/1563, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/80.
381 Ahmed b. Hanbel, 5/399.
382 İbn Sa'd, 1/354, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435 İbn Kesîr, Bidâye, 5/80.
383 Heysemî, 9/374.
384 İbn Sa'd, 1/287, 349, Heysemî, 9/374.
385 İbn Sa'd, 1/287.

Zekât ve sadakaları teslim almak için hayvanları bir yerden başka bir yere sürdürüp götürmek ve iki nisab arasındakine de zekât yoktur.

Zekât ve sadakalar, ancak mal sahiplerinin yurtlarında teslim alınacaktır.

Değiş-tokuş yoluyla mihirsiz evlendirme yoktur.

Onlar, Müslümanların askerî birliklerine yardım etmek, her on kişi için bir dağarcık hurma yüklemekle mükelleftirler.

Ekini yetişmeden satan kişi ribâ (faiz) yemiş olur!"[386]

***

Vâil b. Hucr:

"Yâ Rasûlallah! Cahiliye çağında malik bulunduğum, Himyer ve Hadramevt krallarının da şahit oldukları arazim hakkında da benim için bir yazı yaz!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, şöyle yazdı (yazdırdı):

"Bismillâhirrahmânirrahîm[387]

Bu, Muhammed Peygamberin Hadramevt kralı Vâil b. Hucr'a yazısıdır:

İşte, sen Müslüman oldun!

Malik bulunduğun araziyi ve hisarları yine sana temlik ettim.

Mahsulünün her onda biri vergi olarak senden alınacaktır!

Bu işe adalet sahibi bir kimse bakacaktır.

Din durdukça bu hususta haksızlık yapılamayacağını sana temin ederim!

Peygamber ve mü'minler bu işte yardımcıdırlar."[388]

Vâil b. Hucr'un Hadramevt Baş Krallığına Tayin Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Vâil b. Hucr'u Hadramevt kralları üzerinde baş kral olarak görevlendirdi.[389]

Bu hususta Muhâcir b. Ebi Ümeyye'ye yazdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Vâil, Hadramevt'in neresinde olurlarsa olsunlar, bütün krallar üzerine âmir ve başkan olacaktır."[390]

---

386 İbn Sa'd, 1/287, Heysemî, 9/375.
387 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
388 İbn Sa'd, 1/287, 349, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
389 İbn Abdilberr, 4/1562, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/435, İbn Kesîr, Bidâye, 5/79, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57.
390 Heysemî, 9/374.

Küleyb b. Esed'in Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Amr b. Muhâcirü'l-Kindî'nin bildirdiğine göre; Hadramevt halkından Küleyb b. Esed b. Küyeyb'in annesi Tehnat binti Küleyb, Peygamberimiz Aleyhisselama bir elbise yaparak oğlu Küleyb'e vermiş ve:

"Bu elbiseyi Peygamber Aleyhisselama götür!" demişti.

Küleyb, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiği zaman, söylediği bir şiirinde:

"Sen, geleceğini haber aldığımız peygambersindir ki, seni bize Yahudi bilginleri [İbn Sa'd'a göre; 'Tevrat'] ve gelen peygamberler müjdelemişti!" dedi.

Getirdiği elbiseyi Peygamberimiz Aleyhisselama verip Müslüman olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam onun başını sığadı ve onun için Allah'a dua etti.[391]

Küleyb'in oğullarından birisi kavminden kendisine çatanlara karşı bununla öğünmüş:

"Resûlullah bizim babamızın başını sığamış, Benî Büceyrlerin ileri gelenlerinin bile başını sığamamıştır! Onların gençleri de, yaşlıları da kınamakta eşek dişleri gibi birbirlerine eşittirler!" demiştir.[392]

Benî Rehâ Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Rehâların Kimlikleri, Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Benî Rehâlar, Kahtan ve Kehlan'ın soyundan gelen[393] Mezhiclerden bir kabiledir.[394]

Benî Rehâların ata soyları şöyle sıralanır: Benî Rehâ b. Münebbih, b. Harb, b. Ule, b. Celd, b. Malik, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb,[395] b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[396]

Hicretin 10. yılında Benî Rehâlardan onbeş kişilik bir temsilci heyeti gelip Remle binti Hâris'in konağına indiler.[397]

---

391 İbn Sa'd, 1/350, İbn Hacer, İsâbe, 2/306.
392 İbn Sa'd, 1/350.
393 Kalkaşandî, s. 266.
394 İbn Sa'd, 1/344, İbn Esîr, Kâmil, 2/298.
395 Kalkaşandî, s. 266.
396 İbn Hazm, Cemhere, s. 412.
397 İbn Sa'd, 1/344.

İçlerinde Benî Süleym b. Rehâ b. Münebbihlerden[398] Amr b. Sübey' de bulunuyordu.[399]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Rehâ temsilcilerinin yanlarına vardı. Uzun müddet yanlarında kalıp onlarla konuştu.

Benî Rehâ temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselama hediyeler sundular. Sundukları hediyeler arasında Mirvah diye anılan bir at da bulunuyordu. Mirvah, üzerine binilip yürütülünce, Peygamberimiz Aleyhisselamın hoşuna gitti.

Benî Rehâ temsilcileri Müslüman oldular.

Kendilerine Kur'ân-ı Kerîm ve ferâiz öğretildi.

Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'ye gelen elçilere verdirdiği bahşişler gibi, Benî Rehâ temsilcilerine de bahşişler verdirdi.

Temsilcilerin içtimaî durumlarına göre, her birine en az beş, en çok oniki buçuk ukiyye gümüş olarak bahşişlerini dağıttırdı.[400]

Amr b. Sübey' için bir sancak bağladı.[401] Benî Rehâ temsilcileri Medine'den ayrılıp yurtlarına döndüler.[402]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Suayr b. Addâ'yı Koruyucu Tayin Edişi

Suayr'ın Kimliği

Suayr b. Addâ, Fürey'alara mensuptu.[403] Hicazlılardan sayılırdı.[404] Kendisinin Bekkâlara mensup olduğu da rivayet edilir.[405]

Buna göre; Benî Bekkâ Rebia b. Âmir, b. Rebia, b. Âmir, b. Sa'saalardandı.[406]

Abdullah b. Yahya b. Selman der ki:

---

398 İbn Hazm, Cemhere, s. 412.
399 İbn Sa'd, 1/345, İbn Hazm, Cemhere, s. 412, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/226-227, İbn Hacer, İsâbe, 2/537.
400 İbn Sa'd, 1/344.
401 İbn Sa'd, 1/345, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/227, İbn Hacer, İsâbe, 2/537.
402 İbn Sa'd, 1/344.
403 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/402, İbn Hacer, İsâbe, 2/53.
404 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/402.
405 İbn Hacer, İsâbe, 2/53.
406 İbn Hazm, Cemhere, s. 468, Kalkaşandî, s. 44.

"Suayr b. Addâ'ın oğlu[407] bana geldi. Kendisinin yanında bulunan[408] ve Resûlullah Aleyhisselam tarafından yazılan[409] yazıyı bana gösterdi.

Yazıda:

'Allah'ın Resûlü Muhammed'den Suayr b. Addâ'ya! Ben seni Rahih'a[410] bekçi ve koruyucu yaptım.[411] Oradan koruyup geçireceğin yolcuların verecekleri bahşişleri de sana bıraktım' buyuruluyordu."[412]

Benî Gâfık Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Benî Gâfıkların Kimlikleri

Benî Gâfıklar, Kahtan'ın soyundan gelen Akk oymağından olup, ata soyları şöyle sıralanır: Benî Gâfık b. Şâhid, b. Alkame, b. Akk,[413] b. Adnan, b. Abdullah, b. Ezd.

Abdullah b. Ezd'in:

1. Adnan,
2. Karn,
3. Hâris,
4. Abdullah isimlerinde dört oğlu olup, Adnan ile Karn'dan iki kabile türemiştir.[414]

Benî Gâfıklardan Cüleyha b. Şeccar b. Suharü'l-Gâfıkî, kavminden bazı adamlarla birlikte Peygamberimiz Aleyhisselama gelip:

"Yâ Rasûlallah! Biz, kavmimizin olgunluk çağında bulunanlarıyız. Müslüman olmuş, zekât ve sadakalarımızı da teslim etmek üzere yanımızda tutmuş bulunuyoruz" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Müslümanlar için tanınan haklar, sizin için de tanınacaktır. Onların mükellef bulundukları şeylerle siz de mükellef bulunacaksınız!" buyurdu.

Avz b. Süreyrü'l-Gâfıkî:

"Biz Allah'a iman ettik ve Resûlullaha tâbi olduk!" dedi.[415]

Allah hepsinden razı olsun!

---

407 İbn Sa'd, 1/282, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/402, İbn Hacer, İsâbe, 2/53.
408 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/402.
409 İbn Sa'd, 1/282, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/402, İbn Hacer, İsâbe, 2/53.
410 Rahih, veya Züceyc (İbn Esîr, 2/402) veya Recih (İbn Hacer, 2/53). Züceyc; hacıların Basra ile Mekke arasında Suvac yakınında konakladıkları bir yerdir (Yâkût, 3/133).
411 İbn Sa'd, 1/282, İbn Hacer, İsâbe, 2/53.
412 İbn Sa'd, 1/282.
413 İbn Hazm, Cemhere, s. 238, Kalkaşandî, s. 386.
414 İbn Hazm, Cemhere, s. 375.
415 İbn Sa'd, 1/352.

Benî Bârık Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Bârıkların Kimlikleri

Benî Bârıklar Kahtan'ın soyundan gelen Ezd kabilesindendirler.[416]

Benî Bârıkların ata soyları şöyle sıralanır: Benî Bârık Sa'd b. Adiyy, b. Hârise, b. Sa'lebe, b. Amr Müzeykıyâ.[417]

Benî Bârık temsilcileri Medine'ye geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları İslâmiyete davet edince, hemen Müslüman oldular, Peygamberimiz Aleyhisselama bey'at ettiler.

Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Bârıklar için bir yazı yazdı, yazdırdı. Yazısında şöyle buyurdu:

"Bârıkların meyve ağaçları kesilmeyecektir!

Kendileri istemedikçe, yağmur düşen baharlık ve yazlık yurtlarında hayvan da otlatılmayacaktır!

Onlar, harb veya kıtlık sıralarında Müslümanlardan kendilerine uğrayacak kimseleri üç gün konuklamakla mükelleftirler.

Onların meyveleri yetiştiği zaman, yolcular, dalından koparmamak, kesmemek ve toplayıp götürmemek şartıyla, yere dökülenlerden karınlarını doyurabilirler.

Ebu Ubeyde b. Cerrah ve Huzeyfe b. Yeman şahit oldu ve bunu Übeyy b. Ka'b yazdı."[418]

Sa'du'l-Âşirelerden Zübab'ın Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Sa'du'l-Âşirelerin Kimlikleri

Benî Sa'du'l-Âşireler Kahtan'ın soyundan gelme Kehlan'ın soyundan idiler.[419]

---

416 Kalkaşandî, s. 160.
417 İbn Hazm, Cemhere, s. 473.
418 İbn Sa'd, 1/352.
419 Kalkaşandî, s. 290-291.

Benî Sa'du'l-Âşirelerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Sa'du'l-Âşire b. Malik (Mezhic), b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan,[420] b. Sebe'.

Sa'du'l-Âşire'nin dokuz oğlu vardı.[421]

Sa'du'l-Âşire denilmesi de, neslinden üçyüz atlı yetişmiş olup, kendisiyle birlikte giderlerken "Kim bunlar?" diye soranlara, göz değmesinden korkarak "Aşiretimdir!" demesinden ileri gelmiştir.[422]

Sa'du'l-Âşirelerin Ferraz diye anılan bir putları olup, ona tazimde bulunurlardı.

Putun bakıcısı da, Enesullah b. Sa'du'l-Âşirelerden İbn Rakbiyye veya Vakşâ idi.

Kendisi cinlerden birisiyle görüşür, cin ona olan bitenleri gelip haber verirdi.

Bir gün Rakbiyye, Zübab'ın yüzüne bakarak:

"Ey Zübab! Ey Zübab! Ey Zübab! Dinle, şaşılacak olanların şaşılacak olanını:

Muhammed, Kitabla gönderilmiş! Mekke'de halkı davete başlamış! Davetine icabet edilmemiş!" dedi.

Zübab:

"Ne demektir bu?" diye sorunca, Ferras putunun bakıcısı:

"Bilmiyorum! Bana böyle denildi!" cevabını verdi.[423]

Aradan bir müddet geçtikten sonra, Zübab Peygamberimiz Aleyhisselamın ortaya çıktığını ve Medine'ye geldiğini işitince, Sa'du'l-Âşire'nin putu olan Ferras'ın yanına vardı. Vurup onu kırdı.[424]

Elçi olarak[425] Peygamberimiz Aleyhisselama gelip Müslüman oldu.

Zübab, bu hususta söylediği şiirde:

"Hidayetle geldiği zaman, Resûlullaha tâbi oldum.

Ferras'ı hor ve hakir bir halde gerimde bıraktım![426]

Üzerine öyle bir yürüyüşle yürüyüp onu kırdım ki, dünyada hiç olmamış, yokmuş gibi yaptım.[427]

---

420 İbn Hazm, Cemhere, s. 407, Kalkaşandî, s. 290-291.
421 İbn Hazm, Cemhere, s. 407-408.
422 İbn Hazm, Cemhere, s. 405.
423 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/167, İbn Hacer, İsâbe, 1/481.
424 İbn Sa'd, 1/342, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/167, İbn Hacer, İsâbe, 1/481.
425 İbn Sa'd, 1/342.
426 İbn Sa'd, 1/342, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/167, İbn Hacer, İsâbe, 1/481.
427 İbn Sa'd, 1/342, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/167.

Allah'ın dinini açıkladığını görünce ve Resûlullah beni ona davet edince, davetini hemen kabul ettim.[428]

Sağ oldukça İslâm'a yardımcı olarak sabahlayacağım!

Boynumu ve göğsümü onun yoluna koymuşumdur!" dedi.[429]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Benî Cu'fî Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olduktan Sonra İrtidat Etmeleri

Benî Cu'fîlerin Kimliği

Benî Cu'fîler Kahtan'ın soyundan gelen Sa'dü'l-Âşirelerden bir oymak idiler.[430]

Cu'fî b. Sa'du'l-Âşire'nin

1. Merran,
2. Harim isimlerinde iki oğlu vardı.[431]

Peygamberimiz Aleyhisselama temsilci olarak gelen iki kişiden birisi Kays b. Seleme, b. Zeyd, b. Meşce'a, b. Mücemmi', b. Malik, b. Ka'b, b. Sa'd, b. Avf, b. Harim, b. Cu'fî[432] olup, Merran'ın soyundandı.[433] Diğeri de Kays'ın ana-baba bir kardeşi olan Seleme idi.

Müslüman oldular.[434]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kays b. Seleme için bir yazı yazıp, yazısında şöyle buyurdu:

"Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından Kays için yazılan yazıdır.

Ben seni Merran ve müttefiklerinden, Cehm ve müttefiklerinden, Kilâb ve müttefiklerinden namaz kılanlar, zekât verenler, mallarını verecekleri sadakalarla saf hale getirenler üzerine vali tayin ettim."[435]

Cu'fîler, Cahiliye çağında hayvan kalbini yemeyi kendilerine yasaklamışlardı.

---

428 İbn Sa'd, 1/342, İbn Hacer, İsâbe, 1/481.
429 İbn Sa'd, 1/342.
430 Kalkaşandî, s. 216.
431 İbn Hazm, Cemhere, s. 409, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/428.
432 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/428.
433 İbn Sa'd, 1/324.
434 İbn Sa'd, 1/324.
435 İbn Sa'd, 1/325.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bunlara:

"Bana erişen habere göre, siz yürek yemez imişsiniz, öyle mi?" diye sordu.

Temsilciler:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz onu yemedikçe, Müslümanlığınız tamamlanmaz!" buyurdu.

Onlar için kızarmış bir yürek getirtip, Seleme b. Yezid'e verdi.

Seleme onu alınca, eli titremeye başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ye onu!" buyurdu.

Seleme yedi ve söylediği bir beyitte:

"Ben yüreği istemeyerek yedim. Parmaklarım ona dokunduğu zaman titredi!" demiştir.[436]

Temsilciler, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Anamız Müleyke binti Hulüvv esirlerin esaret bağlarını çözer, açları doyurur, hiçbir şeyleri bulunmayanlara acır,[437] akrabalık haklarını gözetir, misafirleri ağırlardı.

Kendisi Cahiliye çağında[438] dönüp gitti.[439]

Bu yaptığı iyiliklerin ona bir yararı olacak mı?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır! Yararı olmayacaktır!" buyurdu.

Temsilciler:

"Anamız Cahiliye çağında kızkardeşimizi,[440] kendisinin küçük kızını[441] diri diri toprağa gömmüştü.[442]

Kendisinin hali ne olacaktır?" diye sordular.[443]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kız çocuğunu diri diri toprağa gömen, ateşte, cehennemdedir![444] Ancak, İslâmiyete erişen çocuk gömücünün suçunu Allah bağışlar![445]

---

436 İbn Sa'd, 1/324-325.
437 İbn Sa'd, 1/325.
438 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/436.
439 İbn Sa'd, 1/325, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/437.
440 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/436.
441 İbn Sa'd, 1/325.
442 İbn Sa'd, 1/325, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/426.
443 İbn Sa'd, 1/325.
444 İbn Sa'd, 1/325, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/436.
445 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/436.

Diri diri gömülen kız çocuğu ise cennettedir!” buyurdu.[446]

Temsilciler, kızarak kalkıp gittiler ve:

“Vallahi, adam bize hem yürek yedirdi, hem de anamızın ateşte, cehennemde olduğunu söyledi!

O, kendisine asla tâbi olunmayacak bir kimsedir!” diyerek çıkıp gittiler.

Cu’fî temsilcileri, yolda yanında Peygamberimiz Aleyhisselamın zekât develeri bulunan bir zâta rastladılar. Onu tutup bağladılar, develeri de sürüp götürdüler.

Peygamberimiz Aleyhisselam hadiseyi haber alınca onlara lânet etti.[447]

Cu’fîlerden Ebu Sebre’nin İki Oğluyla Birlikte Medine’ye Gelip Müslüman Oluşu

Ebu Sebre’nin Kimliği

Cu’fîlerden Ebu Sebre’nin ata soyu şöyle sıralanır: Ebu Sebre Yezid b. Malik, b. Abdullah, b. Züeyb, b. Seleme, b. Amr, b. Zühl, b. Merran, b. Cu’fî,[448] b. Sa’du’l-Âşire.[449]

Cu’fîlerden Ebu Sebre, oğulları Sebre ve Aziz’i yanına alarak Medine’ye geldi,[450] Müslüman oldular.[451]

Allah onlardan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Sebre’nin Aziz adındaki oğluna:

“Senin adın nedir?” diye sordu.

“Aziz!” deyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! Aziz ancak Allah’tır. Sen Abdurrahman’sın![452]

İsimlerin Allah’a en sevgili olanı, Abdullah ve Abdurrahman’dır!” buyurdu.[453]

Ebu Sebre:

“Yâ Rasûlallah! Avucumda bir hıyarcık peydâ oldu, hayvanımın yularını tutmama engel oluyor!” dedi.

---

446 İbn Esîr, Nihâye, 6/143.
447 İbn Sa’d, 1/325.
448 İbn Sa’d, 1/325, İbn Hazm, Cemhere, s. 409-410, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 6/133.
449 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 6/122.
450 İbn Sa’d, 1/325, İbn Abdilberr, 4/1667.
451 İbn Sa’d, 1/326.
452 İbn Sa’d, 1/325-326.
453 İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 3/453.

Peygamberimiz Aleyhisselam bir ok getirtti. Oku o hıyarcığın üzerine sürünce, hıyarcık kaybolup gitti.

Ebu Sebre ile oğlu için de dua etti.

Ebu Sebre:

"Yâ Rasûlallah! Kavmimin Yemen'deki Hurdan[454] veya Cürdan[455] vadisini bana tapulasan!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam öyle yaptı,[456] tapuladı.[457]

Benî Anslerden Rebia b. Reva'ın Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Anslerin Kimliği

Benî Ansler Kahtan'ın soyundan gelen Kehlan kabilesinden idiler.

Benî Anslerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Ans b. Malik (Mezhic), b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan,[458] b. Sebe'.[459]

Benî Ans kabilesinden Rebia[460] b. Reva'ü'l-Ansî[461] Medine'ye gelip Peygamberimiz Aleyhisselamı akşam yemeğini yerken buldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam onu yemeğe davet etti.[462]

Rebia b. Reva' da oturup yedi.

Yemek yediği sırada Peygamberimiz Aleyhisselam ona yönelerek:

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in de O'nun kulu ve resûlü olduğuna şehadet eder misin?" diye sordu.

Rebia b. Reva':

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in de Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederim!" dedi.[463]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen umarak mı, yoksa korkarak mı geldin?" diye sordu.

Rebia:

---

454 İbn Sa'd, 1/326.
455 İbn Hazm, Cemhere, s. 410.
456 İbn Sa'd, 1/326.
457 İbn Hazm, Cemhere, s. 410.
458 İbn Hazm, Cemhere, s. 406, Kalkaşandî, s. 379.
459 İbn Hazm, Cemhere, s. 406.
460 İbn Sa'd, 1/343.
461 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212.
462 İbn Sa'd, 1/342-343, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212, İbn Hacer, İsâbe, 1/508.
463 İbn Sa'd, 1/342-343.

"Ummak mı?! Vallahi elinde mal yok ki umayım!

Korkuya gelince; vallahi ben öyle bir yurttayımdır ki, senin askerlerin oraya ulaşamazlar!

Fakat, ben korkutularak korktum: Bana 'Allah'a iman et!' denildi. Ben de 'İman ettim!' dedim" dedi.[464]

Rebia Medine'de oturduğu müddetçe Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına sık sık gelip gitti.

Yurduna dönmek üzere vedalaşmaya geldiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Git! Eğer kendinde bir rahatsızlık hissedersen, hemen bir köye yaklaşıp köy halkına sığın!" buyurdu.

Rebia çıkıp gitti.[465]

Yolun bir kesiminde bulunduğu sırada hummâya tutuldu, en yakın köye,[466] köy halkına[467] sığındı ve orada vefat etti.[468]

Allah ondan razı olsun!

Benî Mehre Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Benî Mehrelerin Kimlikleri ve Yurtları

Benî Mehreler, Kudâa kabilelerinden olup,[469] ata soyları şöyle sıralanır: Benî Mehre b. Haydan, b. Amr, b. Elhâfî, b. Kudâa.[470]

Benî Mehrelerin yurtları, Yemen'in deniz sahilinde, Amberlerin toprağındaki Şıhhîr nahiyesidir.

Benî Mehrelerden bazı kişiler, Mehrî b. Ebyaz'ın başkanlığı altında temsilci olarak Peygamberimiz Aleyhisselama geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslüman olmalarını teklif edince, onlar hemen Müslüman oldular.

Allah hepsinden razı olsun!

---

464 İbn Sa'd, 1/343, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212, İbn Hacer, İsâbe, 1/508.
465 İbn Sa'd, 1/343, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212.
466 İbn Sa'd, 1/343.
467 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212.
468 İbn Sa'd, 1/343, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/212.
469 Kalkaşandî, s. 427.
470 İbn Hazm, Cemhere, s. 485.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Mehre temsilcilerine bahşişler verdirdi ve bir de yazı yazdırdı.

Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından Mehrî b. Ebyaz ile Mehrelerden iman etmiş olanlar için yazılmıştır:

Onlara baskın yapılmayacak, savaş da açılmayacaktır.

Kendileri İslâm şeriatlarını yerine getirmekle mükelleftirler.

Kim dinini değiştirirse, Allah'a isyan etmiş, savaş açmış olur.

Kim de O'na iman ederse, onun için Allah'ın himayesi ve Resûlullahın himayesi vardır.

Kaybolup bulunmuş olan şeyler, ürküp kaçmış olan yaylım hayvanları sahiplerine verilecektir.

Hacda ihram halinde iken saç, sakal, bıyık, tırnak kesmek, koltuk altı ve edeb yeri tüylerini gidermek günahtır. Kadına yaklaşmak da günah işlemektir.

Bu yazıyı Muhammed b. Meslemetü'l-Ensârî yazdı."[471]

Benî Mehrelerden Züheyr b. Kırdım'ın Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Mehrelerden Züheyr b. Kırdım da, temsilci olarak Peygamberimiz Aleyhisselama geldi.[472]

Züheyr uzak yerlerden geldiği için, Peygamberimiz Aleyhisselam ona yakınlık gösterdi, ikramda bulundu.

Yurduna dönmek istediği zaman ise, onu hemen bırakmadı.

Giderken de, kendisine binit verdi.

Züheyr b. Kırdım yurduna dönüp gideceği zaman onun için bir yazı da yazdırdı.

Bu yazı, İbn Sa'd'ın (vefatı: 230 Hicrî) zamanına kadar onların yanında bulunuyordu.[473]

---

471 İbn Hazm, Usdu'l-gâbe, s. 440.
472 İbn Sa'd, 1/356, İbn Hazm, Cemhere, s. 440, İbn Abdilberr, 2/523, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/267.
473 İbn Sa'd, 1/356.

Benî Sadif Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Benî Sadiflerin Kimliği ve Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Benî Sadifler, Benî Hadramevtlere dahildirler.

Sadif'in ata soyu şöyledir: Sadif b. Eslem, b. Zeyd, b. Malik, b. Zeyd, b. Hadramevtü'l-Ekber.

Hadramevt ise Kahtan'ın oğludur.[474]

Hadramevt'in, Kahtan'ın kardeşi Yaktan'ın oğlu olduğu da söylenir.[475]

Rivayete göre; Sadif, yurtlarını Seylü'l-Arim bastığı zaman kavmindan ayrılır, tek başına çıkar gider.

Gassan krallarından bazılarının onun ardından saldığı süvariler sulu ve ağaçlı Arap yurtlarına uğrayıp Sadif'i sordukça:

"Sadif bizden ayrıldı, bir daha onun yüzünü görmedik!" cevabını alırlar.

En sonunda Sadif, Kinanelere karışır, onlarla birlikte bulunur.[476] Benî Sadif temsilcileri,[477] Hicretin 10. yılında, Hâccetü'l-Vedâ yılında[478] Peygamberimiz Aleyhisselama geldiler.

Gelenler ondan fazla olup, uzun bacaklı genç develer üzerinde idiler. Üstlerinde izar ve ridaları (altlı-üstlü elbiseleri) vardı.

Peygamberimiz Aleyhisselama eviyle minberi arasındaki yerde rastladılar.[479]

Selam vermeden oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz Müslüman mısınız?" diye sordu.

Sadif temsilcileri:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyleyse, niçin selam vermediniz?" diye sordu.

Sadif temsilcileri hemen ayağa kalktılar ve:

---

474 İbn Hazm, Cemhere, s. 461-463.
475 İbn Hazm, Usdu'l-gâbe, s. 460.
476 Kalkaşandî, s. 62.
477 İbn Sa'd, 1/329.
478 Taberî, Târîh, 3/163, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/298, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57.
479 İbn Sa'd, 1/329.

"Esselamü aleyke eyyühennebiyyu ve rahmetullah!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Ve aleykümüsselam! Oturunuz!" buyurdu. Oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselama namaz vakitleri hakkında sorular sordular.[480]

Peygamberimiz Aleyhisselam da, onlara namaz vakitlerini bildirdi.[481]

Allah onlardan razı olsun!

Benî Ceyşan Temsilcilerinin Medine'ye Gelişi

Benî Ceyşanların Kimliği

Ceyşan, Yemen'de bir şehir olup,[482] oraya Ceyşan b. Gaydan, b. Hacr, b. Zû Ruayn (Yerîm), b. Zeyd, b. Sehl, b. Amr, b. Kays, b. Muaviye, b. Cüşem, b. Abdi Şems, b. Vâil, b. Gavs, b. Katan, b. Züheyr, b. Gavs, b. Eymen, b. Hemeysâ, b. Himyer, b. Sebe' gelip konduğu için Ceyşan adı verilmiştir.[483]

Abdan b. Hacr b. Zû Ruayn'ın da lakabı Ceyşan olup, Ceyşânîler diye anılan cemaat ona mensupturlar.[484]

Rivayete göre; Ebu Vehbü'l-Ceyşânî, kavmindan bazı kişilerle birlikte Peygamberimiz Aleyhisselama geldi.[485]

Benî Ceyşan temsilcileri, Yemen'de baldan yapılan biti', arpa ve darıdan yapılan mizr dedikleri içkiyi içmenin hükmünü Peygamberimiz Aleyhisselamdan sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"(İçtiğiniz zaman) bunlardan sarhoş oluyor musunuz?" diye sorunca, temsilciler:

"Çok içersek bizi sarhoş eder!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Çoğu sarhoş eden şeyin azı da haramdır!" buyurdu.

Temsilciler, (kendisi içmeyip) işçilerine içirmek için içki edinen kimse hakkındaki hükmü de sordular.

---

480 İbn Sa'd, 1/329, İbn Kesîr, Bidâye, 5/94.
481 İbn Sa'd, 1/329, İbn Kesîr, Bidâye, 5/94, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57.
482 İbn Abdilberr, 4/1775, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 6/330, Yâkût, 2/200.
483 Yâkût, 2/200.
484 Fîruzâbâdî, 2/276.
485 İbn Sa'd, 1/359, İbn Abdilberr, 4/1775.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"(İster kendisi içsin, ister işçisine içirsin) her sarhoş edici içki haramdır!" buyurdu.[486]

Benî Hanîfe Temsilcilerinin Medine'ye Gelmeleri ve Müslüman Olmaları

Benî Hanîfelerin Kimlikleri ve Yurtları

Benî Hanîfeler, Adnan'ın soyundan gelen[487] Rebia b. Nizar kabileleri oymaklarındandır.[488]

Benî Hanîfelerin ata soyları şöyledir: Benî Hanîfe b. Lüceym, b. Sa'b, b. Aliyy, b. Bekr, b. Vâil.[489]

Benî Hanîfe b. Lüceym...'den:

1. Benî Dü'l b. Hanîfe,
2. Benî Adiyy b. Hanîfe,
3. Benî Âmir b. Hanîfe,
4. Benî Sühaym b. Mürre, b. Dü'l b. Hanîfe... gibi oymaklar türemiştir.[490]

Benî Hanîfelerin konak yerleri Yemâme olup, bunun eski adı Cev idi.

Yemâme binti Sehm b. Tasm'dan dolayı,[491] veya kapısında Cedilelerden Yemâme binti Mürr adında bir kadın asıldığı için Yemâme adı verilmiştir.[492]

Yemâme, Tasm ve Cedislerin konak yerleri idi.

Yemâme ile Bahreyn arası on günlüktür.

Yemâme, Necd bölgelerinden sayılır.

Bölgelerin en güzeli ve en bereketlisi, meyve ve hurma ağaçları en çok olanıdır.[493]

---

486 İbn Sa'd, 1/359.
487 Kalkaşandî, s. 238.
488 İbn Hazm, Cemhere, s. 469.
489 İbn Hazm, Cemhere, s. 469, Kalkaşandî, s. 238.
490 İbn Hazm, Cemhere, s. 469-470.
491 Yâkût, 5/442.
492 Belâzurî, Ensâb, 1/105.
493 Yâkût, 5/442.

Benî Hanîfe Temsilcilerinin Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Hicretin 10. yılında,[494] Benî Hanîfelerin temsilcileri olarak gelen kişilerin sayısı ondan fazla idi.[495] Onyedi kişi idiler.[496]

1. Rehhâl b. Unfüve,
2. Sülmâ b. Hanzale,
3. Talk b. Ali,
4. Humran b. Câbir,
5. Ali b. Sinan,
6. Ak'as b. Mesleme,
7. Zeyd b. Abdi Amr,
8. Müseylime b. Hubeyb,[497]
9. Müccaa b. Mürâre[498] gelenler arasında idi.

Sülmâ b. Hanzale, temsilcilere başkanlık ediyordu.[499]

Benî Hanîfe temsilcileri Müseylime'yi hayvan ve ağırlıklarını görüp gözetmek üzere gerilerinde bırakmışlardı.[500]

Kendisine "Rahmânü'l-Yemâme" denilirdi.[501]

Müseylime'nin Benî Hanîfeler katında önemli bir mevkii vardı.

Müseylime, Peygamberimiz Aleyhisselamın meclisinde bulunmayı onuruna yediremediği için, hayvanların ve ağırlıkların yanında kalmayı kendisi tercih etmişti.[502]

Benî Hanîfe temsilcileri Remle binti Hâris'in konağına indirildiler.[503]

Sabah akşam yemek olarak kendilerine kâh ekmekle et, kâh ekmekle süt, kâh ekmekle yağ verilmek, bazen de hurma dağıtılmak sûretiyle ağırlandılar.[504]

---

494 Taberî, Târîh, 3/162, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
495 İbn Sa'd, 1/216, Vâkıdî'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.
496 Vâkıdî'den naklen Zürkânî, 4/22.
497 İbn Sa'd, 1/316.
498 Belâzurî, Fütûh, 1/105.
499 İbn Sa'd, 1/316, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
500 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, İbn Sa'd, 1/316, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Seyyid, 2/235, İbn Kesîr, Bidâye, 5/50-51, İbn Kayyım, 3/37.
501 Belâzurî, Fütûh, 1/125, Süheylî, 7/443, İbn Kesîr, Bidâye, 5/50.
502 Kastallânî, Mevâhib, 1/312.
503 İbn İshak, İbn Hişam, 4/222, İbn Sa'd, 1/316, İbn Kesîr, Bidâye, 5/50.
504 İbn Sa'd, 1/316, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.

Benî Hanîfe temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip selam verdiler, şehadet getirdiler.[505] Müslüman oldular.[506]

Medine'de günlerce oturdular.[507] Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gidip geldiler.[508] Übeyy b. Ka'b'dan Kur'ân-ı Kerîm öğrendiler.[509]

Rahhâl b. Unfüve'nin Übeyy b. Ka'b'dan[510] okumasını öğrendiği, Bakara sûresiyle Kur'ân-ı Kerîm'in bazı sûreleri idi.

Peygamberimiz Aleyhisselam Benî Hanîfe temsilcilerinden Müccaa b. Mürâre'ye istemiş olduğu sahipsiz, ölü, hâlî bir araziyi bağışlamıştı.[511]

Kendisine, bu hususta bir de yazı yazıp verdi.

Yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in Müccaa b. Mürâre b. Sülmâ için yazdığı yazıdır.

Ben sana Gavre'yi, Gurâbe'yi ve Hubel'i verdim, tapuladım.

Bu hususta sana itiraz eden kimse bana getirilsin!"[512]

Benî Hanîfe temsilcileri yurtlarına dönmek istedikleri zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam onların her birine beşer ukiyye gümüş verilmesini emretti ve verildi.[513]

Temsilciler:

"Yâ Rasûlallah! Bizim için ağırlıklarımızı ve hayvanlarımızı görüp gözetsin, korusun diye bir arkadaşımızı gerimizde bırakmıştık" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona da arkadaşları hakkında olduğu gibi beş ukiyye gümüş verilmesini emretti ve:

"O ağırlıklarınızı ve hayvanlarınızı koruduğuna göre, onun işi sizinkinden kötü değildir!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu sözü Müseylime'ye haber verilince:

"Peygamberlik işinin bana kalacağını anladı[514] da böyle söyledi!" dedi.[515]

---

505 İbn Sa'd, 1/316.
506 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.
507 İbn Sa'd, 1/316, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
508 İbn Sa'd, 1/316.
509 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
510 İbn Sa'd, 1/316, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.
511 Belâzurî, Fütûh, 1/105.
512 Ebu Ubeyd, s. 396, Belâzurî, Fütûh, 1/111.
513 İbn Sa'd, 1/317.
514 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, İbn Sa'd, 1/317, Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/331, İbn Seyyid, 2/235-236, Zehebî, Târîh, s. 567, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52 İbn Kayyım, 3/37.
515 İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.

Peygamberimiz Aleyhisselam; yanına hatibi Sabit b. Kays b. Şemmasu'l-Ensârî'yi alarak Müseylime'nin yanına gitti.

Peygamberimiz Aleyhisselam elinde yapraklı bir hurma dalı, budağı olduğu ve Müseylime de arkadaşlarının içinde bulunduğu sırada onun karşısına varıp durdu. Onunla İslâmiyet hakkında konuştu.

Müseylime, peygamberlik pâyesinden kendisine bir pay verilmesini istedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Değil peygamberlikten bir pay, şu elimdeki dal, budak parçasını da benden istesen, onu bile sana vermem! Sen cehennemlik olman hakkındaki Allah'ın hüküm ve takdirini geçemezsin! Eğer sen bana ve hakka karşı koyarsan, Allah seni muhakkak helak ve yok eder! Ben kesin olarak sanıyorum ki; sen, gördüğüm eşkâle göre, rüyamda bana gösterilen kişisin!

İşte şu, Sabit'tir! Benim tarafımdan sana gereken cevabı o verecektir!" buyurduktan sonra, Müseylime'nin yanından dönüp gitti.[516]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Benî Hanîfe Temsilcilerine Emir ve Tavsiyeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Benî Hanîfe temsilcilerine, içinde su bulunan bir matara, su kabı verdi ve:

"Yurdunuza vardığınız zaman kilisenizi yıkınız! Yerine bu suyu saçınız ve orayı mescid yapınız!" buyurdu.[517]

Kilise Kurran'da[518] idi.[519]

Benî Hanîfe temsilcileri Yemâme'ye döndüler ve Peygamberimiz Aleyhisselamın buyruğunu yerine getirdiler.[520]

Matarayı Medine'den getiren Ak'as b. Mesleme mataradaki suyu yıkılan kilisenin yerine saçtı.[521]

Matara kendisinin yanında kaldı.[522]

Benî Hanîfe temsilcilerinden Talk b. Ali Kurran mescidinin müezzini oldu.[523]

Kurran kilisesinin papazı, ezan sesini işitince:

516 Buhârî, Sahîh, 5/118-119, Müslim, 4/1780-1781.
517 İbn Sa'd, 1/317, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.
518 Kurran; Yemâme'de bir köydür (Yâkût, 4/318).
519 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/132.
520 İbn Sa'd, 1/317, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.
521 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/132.
522 İbn Sa'd, 1/317.
523 İbn Sa'd, 1/317, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 56.

"Bu bir hak kelimesidir ve hak davetidir!" diyerek[524] ve ilenerek oradan kaçıp gitti[525] ve kendisini bir daha göremediler.[526]

Vebr b. Yuhannis'in Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu ve Müslümanlığını Ebnâlar Arasında Yayışı

Vebr'in Kimliği ve Medine'ye Geliş Tarihi

Vebr b. Yuhannis Yemen'de bulunan Ebnâlardandı. Hicretin 10. yılında Medine'ye gelip Müslüman oldu.

Vebr, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılınca, Yemen'deki Ebnâların yanına vardı.[527]

Onları İslâmiyete davet etti.[528]

Evlerine misafir olduğu Numan b. Büzürc'ün kızları da Müslüman oldular.

Vebr, Feyruz b. Deylemî'ye adam salıp Müslüman olmasını teklif etti, o da Müslüman oldu.

Vebr, Merkebuz'a adam saldı, İslâmiyete girmesini girmesini teklif etti, o da Müslüman oldu.

Merkebuz'un oğlu Atâ, San'â'da Kur'ân-ı Kerîm'i ilk ezberleyen kişidir.[529]

Fars Ebnâlarından çok yaşlı bir zât olan Dâzeveyh de Müslüman oldu.[530]

Allah hepsinden razı olsun!

Feyruz b. Deylemî ile Arkadaşlarının Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Feyruz b. Deylemî'nin Kimliği, İkâmetgâhı, Ne Zaman ve Nasıl Müslüman Olduğu

Feyruz b. Deylemî, Kisrâ'nın Habeşlileri Yemen'den sürüp çıkarmaları için Seyf b. Zî Yezen'le birlikte Yemen'e göndermiş olduğu Fars Ebnâlarındandı.[531]

---

524 İbn Sa'd, 1/317, Nesâî, 2/38-39.
525 İbn Sa'd, 1/317.
526 Nesâî, 2/39.
527 İbn Sa'd, 5/534, Taberî, Târîh, 3/173.
528 Taberî, Târîh, 3/173.
529 İbn Sa'd, 5/533, Taberî, Târîh, 3/173, Vâkıdî'den naklen İbn Hacer, İsâbe, 3/630.
530 İbn Sa'd, 5/534.
531 İbn Sa'd, 5/533.

Künyesi Ebu Abdullah veya Ebu Abdurrahman'dı. San'â'da oturuyordu.[532]

Feyruz b. Deylemî, Yemen'de bulunan ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelerek Müslüman olup Yemen'e dönen Fars Ebnâlarından Vebr b. Yuhannis'in teklifi üzerine Müslüman oldu.[533]

Müslüman olan bazı kişilerle birlikte[534] Hicretin 10. yılında[535] Medine'ye gelerek Peygamberimiz Aleyhisselama İslâmiyet üzerine bey'at ettiler[536] ve:

"Yâ Rasûlallah! Sen bizim nerelerden çıkıp geldiğimizi biliyorsundur. Müslüman olduk. Bizim velîmiz, yardımcımız kimdir?" dediler.

Resûlullah Aleyhisselam:

"Allah ve Resûlüdür!" buyurdu.[537]

Feyruz ve arkadaşları:

"Allah ve Resûlü bize yeter![538] Razıyız!" dedikten sonra:[539]

"Yâ Rasûlallah! Biz üzüm ve içki sahipleriyiz. Allah ise içkiyi haram kılmıştır. Üzümü ne yapacağız?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu kurutup kuru üzüm yapınız!" buyurdu.

Feyruz ve arkadaşları:

"Kuru üzümü ne yapacağız?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kırba içinde sabah ıslatıp şerbet ve hoşaf yapınız. Onu akşamleyin içiniz! Akşamleyin ıslatınız, sabahleyin içiniz!" buyurdu.[540]

Feyruz b. Deylemî iki kızkardeşle evli bulunuyordu.[541]

"Yâ Rasûlallah! Ben Müslüman oldum, halbuki nikahım altında iki kızkardeş bulunuyor, ne yapacağım?" diye sordu.[542]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlardan hangisini istersen tercih et,[543] tut! Hangisini istersen boşa!" buyurdu.[544]

---

532 İbn Abdilberr, 3/1264, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/371.
533 İbn Sa'd, 5/533.
534 Ahmed b. Hanbel, 4/232.
535 İbn Sa'd, 5/533, Diyarbekrî, 2/147.
536 Ahmed b. Hanbel, 4/232.
537 Ahmed b. Hanbel, 4/232, Dârimî, 2/41.
538 Ahmed b. Hanbel, 4/232, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/371.
539 Ahmed b. Hanbel, 4/232.
540 Ahmed b. Hanbel, 4/232, Dârimî, 2/41.
541 Ahmed b. Hanbel, 4/232.
542 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/372, İbn Hacer, İsâbe, 2/210.
543 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/372.
544 İbn Hacer, İsâbe, 3/210.

On Birinci Bölüm

NECRAN HRİSTİYANLARI MEDİNE'DE

NECRAN HRİSTİYANLARI MEDİNE'DE

Necran ve Necranlılar

Necran; Mekke ile Yemen arasında[1] Yemen'in Mekke tarafına düşen yerlerinden olup,[2] Mekke'ye yedi merhalelik konaklıktır. Yetmişüç karyeden mürekkeptir.

Bedrüddin Aynî'ye göre; hızlı bir vasıtayla bir ucundan diğer ucuna ancak bir günde varılabilir büyüklükte, genişliktedir.[3] Hicaz beldelerinin en güzeli ve en hoşudur.[4]

Rivayete göre; ilk gelip burayı imar eden kişi Necran b. Zeydan, b. Sebe', b. Yeşcüb, b. Ya'rüb, b. Kahtan olduğu için, buraya ondan dolayı Necran ismi verilmiştir.[5]

Necran'ın ilk sakinleri; Benî Hâris b. Ka'b, b. Amr, b. Ule, b. Celd, b. Malik, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Yezid, b. Abdülmedanlardandı.[6]

Necranlılar yurtlarındaki uzun bir hurma ağacına taparlar ve onu takdis ederlerken, Feymeyun adında ve Hz. İsa'nın dininde, duası makbul, ibadete düşkün, iyi halli bir zâtın:

"Siz sapıklık içindesiniz! Taptığınız şu hurma ağacı, insana ne yarar, ne de zarar verebilir!

Ben ibadet ettiğim İlahıma -ki O Allah Birdir ve şeriksizdir- dua etsem, onu yok ediverir!" demiş ve dua edince de, çıkan bir kasırganın

1 Diyarbekrî, 2/195.
2 Yâkût, 5/266.
3 Aynî, 18/26-27.
4 Diyarbekrî, 2/195.
5 Yâkût, 5/266.
6 Yâkût, 5/269.

ağacı kökünden söküp atması üzerine, Necran halkı Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir.[7]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Necranlılara, Necran Uskufuna[8] Yazı Yazışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Necranlılara,[9] Necran uskufuna[10] bir yazı yazdırdı. Yazdırdığı yazıda şöyle buyurdu:

"Bismillah!

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Necran uskufuna,

İbrahim'in,[11] İsmail'in,[12] İshak'ın ve Yâkub'un İlahı olan Allah'ın ismiyle başlarım.

İmdi: Ben sizi, kullara tapmaktan Allah'a ibadet etmeye, ben sizi kulların dostluğundan Allah'ın dostluğuna davet ediyorum.

Bu davetimi kabul etmeye yanaşmazsanız, cizye (vergi) verirsiniz.

Bundan da kaçınırsanız, size harb açacağımı bildiririm, vesselam!"[13]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısı gelip uskuf onu okuyunca, son derecede korktu.

Necranlılardan Hemdanlı Şurahbil b. Vedaa'yı yanına çağırdı.

Bir müşkil iş çıktığı zaman, ne Eyhem Seyyid'den, ne de Akîb'den önce hiç kimse çağrılmazdı.

Şurahbil b. Vedaa gelince, uskuf, Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısını ona verip okuttu ve ona:

"Ey Ebu Meryem! Bu husustaki görüşün nedir?" diye sordu.

Şurahbil:

"Allah'ın İbrahim'e, İsmail'in zürriyeti içinden bir peygamber çıkaracağını vaad buyurduğunu biliyorsundur!

Eğer bu zât geleceği vaad edilen peygamber olursa, sen ona iman edecek misin?

Benim peygamberlik hakkında bir görüşüm yoktur!

---

7 İbn İshak, İbn Hişam, 1/32-34.
8 Uskuf; Hıristiyan din bilginleri başkanı demektir (İbn Esîr, Nihâye, 1/379).
9 İbn Sa'd, 1/357, Beyhakî, Delâil, 5/385, İbn Kayyım, 3/45-46, Zürkânî, 4/42.
10 Yâkubî, 2/81, Beyhakî, Delâil, 5/385, İbn Kesîr, Bidâye, 5/53.
11 Yâkubî, 2/81, Beyhakî, Delâil, 5/385, İbn Kesîr, Bidâye, 5/53, İbn Kayyım, 3/46, Zürkânî, 4/42-43.
12 Beyhakî, Delâil, 5/385-386, İbn Kesîr, Bidâye, 5/53-54, İbn Kayyım, 3/46.
13 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222, İbn Sa'd, 1/357, İbn Esîr, Kâmil, 2/293, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57, Kastallânî, Mevâhib, 1/316.

Eğer sorduğun dünya işlerinden bir iş olsaydı, o husustaki görüşümü sana açıklar ve görüşümü sana benimsetmeye çalışırdım" dedi.

Uskuf, Şurahbil'e:

"Sen bir köşeye çekil, otur!" dedi.

Şurahbil, bir köşeye çekilip oturdu.

Uskuf, Himyerlerin Zî Asbah ailesinden Necranlı Abdullah b. Şurahbil adındaki bir adamı yanına çağırttı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısını ona da okutup kendisinin bu husustaki görüşünü sordu.

Abdullah b. Şurahbil, uskufa, Şurahbil'in söylediği gibi söyledi.

Uskuf, ona da:

"Sen bir köşeye çekil, otur!" dedi.

Abdullah b. Şurahbil de bir köşeye çekilip oturdu.

Uskuf, Necranlılardan Benî Hımyasların Benî Hâris b. Ka'b ailesinden Cebbar b. Feyz'i de çağırttı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısını okutup ona bu husustaki görüşünü sordu.

Cebbar b. Feyz de, Şurahbil'in ve Abdullah'ın söylediklerine benzer biçimde konuştu.

Uskuf, Cebbar b. Feyz'e de bir köşeye çekilmesini emretti.

O da bir köşeye çekilip oturdu.

Görüşler böylece bir noktada birleştiği zaman, uskuf çan çalınmasını emretti.

Kiliselerde ateşler yakıldı, çullar, sergiler kaldırıldı.

Gündüzleri korkuya düştükleri zaman da böyle yaparlardı. Gece korktukları zaman da çan çalınır, kiliselerde ateşler yakılırdı.

Çan çalınıp çullar kaldırılınca, vadinin aşağısındaki yukarısındaki halk toplandı.

Vadinin uzunluğu hızlı giden bir süvarinin gidişiyle bir günlüktü.

Vadinin içinde, yetmişüç köy ve yüzyirmi bin savaş eri bulunuyordu.

Uskuf, onlara Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısını okudu ve bu husustaki görüşlerini sordu.

Onlardan görüş sahibi olanların görüşleri, Şurahbil b. Vedaa, Abdullah b. Şurahbil ve Cebbar b. Feyz'in de içlerinde bulunacağı bir heyetin gönderilip Peygamberimiz Aleyhisselamın haberini kendilerine getirmesi üzerinde toplandı.

Necran Hıristiyan temsilcilerinin Peygamberimiz Aleyhisselama gelişi, Hicretin 10. yılında idi.[14]

Kendileri altmış kişi idiler.[15]

Gelenlerden dördü, Necranlıların eşrâfındandı.

Bunların içinde de üçü, kendilerinin işlerini çekip çevirenleri, yönetenleri idi.

Reisleri; Akîb dedikleri Abdülmesih olup, Necranlıların valisi, söz ve görüş sahibi ve danışmanı olan bu kişinin görüşüne göre hareket edilirdi.

İkincisi; Seyyid dedikleri Eyhem olup, Necranlıların seyahat ve toplama işlerinin yöneticisi idi.

Benî Bekr b. Vâillerden Ebu Hârise b. Alkame ise Necranlıların uskufu, en büyük din bilgini, imamı, kitaplık (İbn Sa'd'a göre: medreseler) bakanı idi.[16] Necranlılar içinde çok şerefli ve itibarlı idi.

Hıristiyan Rum kralları, ona, Araplardan olduğu halde, Hıristiyanlığa bağlılığı dolayısıyla mal verirler, ikramda bulunurlardı.[17]

Krallar, Hıristiyanlık hakkındaki derin bilgi ve içtihadını işitip onun için kiliseler yaptırırlar, kendisini ikramlara boğarlardı.[18]

Altmış Necran temsilcisinden[19] bazılarının isimleri şöyledir:

1. Akîb Abdülmesih,
2. Seyyid Eyhem,
3. Ebu Hârise b. Alkame (Benî Bekr b. Vâillerin kardeşidir),
4. Evs,
5. Hâris,
6. Zeyd,
7. Kays,
8. Yezid,
9. Nübeyh,
10. Huveylid,
11. Amr,

---

14 Taberî, Târîh, 3/163, İbn Esîr, Kâmil, 2/293, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57, Semhûdî, 1/317.

15 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222, Beyhakî, Delâil, 5/383, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/316, Halebî, 3/235.

16 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222, İbn Sa'd, 1/357, Taberî, Tefsîr, 3/162 Vâhidî, s. 61, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.

17 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222, Taberî, Tefsîr, 3/162, Vâhidî, s. 61, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, Kastallânî, Mevâhib, 1/317.

18 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222, Taberî, Tefsîr, 3/162, Vâhidî, s. 61 İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.

19 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.

12. Halid,
13. Abdullah,
14. Yuhannis,[20]
15. Ebu Alkame Bişr b. Muaviye.[21]

Ebu Hârise ile Kardeşinin Medine'ye Gelirken Yolda Peygamberimiz Aleyhisselam Hakkındaki Konuşmaları

Ebu Hârise, dişi bir katıra binmiş, kardeşi Küz veya Kürz de yanında olduğu halde Peygamberimiz Aleyhisselama gelirken, katırının ayakları dolaşarak yere kapanmıştı.

Kürz:

"Yüzünün üzerine düşsün, helâk olsun!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselama ilenince, Ebu Hârise ona:

"Hayır, sen düş, sen helâk ol!" dedi.

Kürz:

"Ey kardeşim! Sen bana bunu niçin söyledin?!" diye sordu.

Ebu Hârise:

"Vallahi, o, bizim bekleyip durduğumuz peygamberdir!" dedi.

Kürz:

"Peki, sen bunu biliyorsun da, ona tâbi olmaktan seni alıkoyan nedir?" diye sordu.

Ebu Hârise:

"Eğer dediğini yapacak olursam, şu kavim bize yaptıkları hizmeti, itibar ve ikramı yapmazlar! Bizden yüz çevirirler, aksini yaparlar! Gördüğün herşeyi elimizden çekip geri alırlar!" dedi.

Ebu Hârise'nin bu sözü, kardeşi Kürz b. Alkame'ye çok tesir etti.

Kendisi bundan sonra Müslüman oldu.[22]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamın, Necran Reislerinin Yanındaki Kitapta İsim ve Sıfatlarının Yazılı Oluşu

Necran reislerinin yanlarında, tevârüs edegeldikleri bazı kitaplar bulunuyordu.

---

20 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357, Taberî, Tefsîr, 3/162, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.
21 İbn Kesîr, Bidâye, 5/55.
22 İbn İshak, İbn Hişam, 2/222-223, Zehebî, Târîh, s. 578-579, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, İbn Hacer, İsâbe, 3/292.

Her reis ölünce, reisliği başka bir reis alır ve bu kitaplara sahip olurdu.

Bu kitaplar mühür mumuyla mumlanmış olarak korunurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zamanındaki reis, oğluna, bu kitaplarda Peygamberimiz Aleyhisselamın vasıflarının yazılı bulunduğunu haber vermiş ve:

"O, ismi bu kitaplarda yazılı peygamberdir!" demişti.

Reis öldüğü zaman oğlunun ilk işi hemen mührü kırıp kitapları açmak olmuş ve Peygamberimiz Aleyhisselamın onlarda anıldığını görünce de, hemen Müslüman olmuş, Müslümanlığını İslâm amelleriyle güzelleştirmiş ve hatta hac farizasını da yerine getirmiştir.[23]

Allah ondan razı olsun!

Necran Heyeti Medine'de

Necran heyeti Medine'ye gelince sefer elbiselerini üzerlerinden çıkardılar,[24] Yemen bürüdü diye anılan ipekli elbiselerini,[25] cübbelerini giyinip ipek ridalarını örtündükten,[26] altından yüzüklerini takındıktan sonra, elbiselerinin eteklerini yerde sürüyerek[27] ikindi namazı vaktinde[28] Mescide girdiler.[29]

Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam onların selamlarına karşılık vermedi.[30] Uzun müddet kendileriyle konuşmadı.[31]

Temsilciler, kendilerine mahsus namazın vakti gelince,[32] Peygamberimiz Aleyhisselamın mescidinde namazlarını kılmak üzere ayağa kalktılar.[33]

Müslümanlardan bazıları onlara engel olmak istediler.[34]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırakınız onları kendi hallerine!" buyurdu.[35]

---

23 İbn İshak, İbn Hişam, 2/223.
24 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54.
25 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357.
26 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, Taberî, Tefsîr, 3/162.
27 Beyhakî, Delâil, 5/386, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54.
28 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, Taberî, Tefsîr, 3/162, Vâhidî, s. 61, Beyhakî, Delâil, 5/376, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.
29 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357, Taberî, Tefsîr, 3/164, Vâhidî, s. 61, Kastallânî, Mevâhib, 1/316.
30 Beyhakî, Delâil, 5/386, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56.
31 İbn Sa'd, 1/357, Beyhakî, Delâil, 5/386.
32 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224.
33 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357, Vâhidî, s. 61, Beyhakî, Delâil, 5/382, Kastallânî, Mevâhib, 1/316, Halebî, 3/235.
34 Vâhidî, s. 61, Beyhakî, Delâil, 5/382, Zehebî, Târîh, s. 578, Kastallânî, Mevâhib, 1/316, Halebî, 3/235.
35 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, İbn Sa'd, 1/357, Vâhidî, s. 61, Beyhakî, Delâil, 5/382, Zehebî, Târîh, s. 578, Kastallânî, Mevâhib, 1/316.

Necranlılar doğuya doğru yönelerek namaz kıldılar.[36]

Bundan sonra, Necran temsilci heyeti, eskiden tanıdıkları Hz. Osman'la Abdurrahman b. Avf'a gittiler.

Onları, Muhacirlerle Ensardan bazılarının bulundukları bir mecliste buldular ve:

"Ey Osman! Ey Abdurrahman! Peygamberiniz bize yazı yazdı.

Biz de, onun davetine icabet ederek geldik, yanına gidip kendisine selam verdik. Fakat o selamımıza karşılık vermedi.

Gündüzün, uzun müddet kendisiyle konuşmaktan men ve mahrum edildik.

Sizin bu husustaki görüşünüz nedir? Geri dönüp gitmemizi uygun görür müsünüz?" dediler.

Hz. Ali de oradaki cemaatin içinde idi.

Hz. Osman'la Abdurrahman b. Avf, Hz. Ali'ye:

"Ey Ebu'l-Hasen! Bu cemaat hakkında sen ne görüştesin?" diye sordular.

Hz. Ali, Hz. Osman'la Abdurrahman b. Avf'a:

"Ben bunların üzerlerine giydikleri şu etekleri sırmalı elbiselerini bırakıp sefer elbiselerini giydikten sonra Resûlullah Aleyhisselamın yanına dönmelerini uygun görürüm" dedi.[37]

Hz. Osman, onlara:

"Bu, sizin şu elbiseniz yüzündendir!" dedi.

O gün Necran temsilcileri konak yerlerine döndüler. Ertesi günü, üzerlerinde ruhban elbiseleri olduğu halde geldiler.[38]

Peygamberimiz Aleyhisselama selam verdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam da onların selamlarına karşılık verdi.[39]

Sonra da:

"Beni hak din ve kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; bana ilk gelişlerinde İblis (Şeytan) onların yanlarında bulunuyordu!" buyurdu.[40]

---

36 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224, Vâhidî, s. 61, Beyhakî, Delâil, 5/382, Zehebî, Târîh, s. 578, Kastallânî, Mevâhib, 1/316.
37 Beyhakî, Delâil, 5/386-387, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54, İbn Kayyım, 3/46.
38 İbn Sa'd, 1/357, Beyhakî, Delâil, 5/387.
39 İbn Sa'd, 1/357, Beyhakî, Delâil, 5/387, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54, İbn Kayyım, 3/46.
40 Beyhakî, Delâil, 5/387, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisiyle konuşan Necran Hıristiyan bilginlerinden ikisini;[41] Seyyid (Eyhem)'le Akîb'i[42] İslâmiyete davet etti.[43]

Onlara:

"Müslüman olunuz!" buyurdu.

Onlar:

"Biz eskiden beri Müslümanız!" dediler.[44]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz yalan söylüyorsunuz![45] İsterseniz, Müslüman olmanıza engel olan şeyleri size haber vereyim!" buyurdu.

Onlar:

"Haydi getir, bildir bakalım onları!" dediler.[46]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizin Allah'a oğul isnad etmeniz, haça tapmanız, domuz eti yemeniz,[47] içki içmeniz[48] sizi İslâmiyetten men etmiş ve ediyor!" buyurdu.[49]

Necranlı Hıristiyan bilginleri sözü uzatıyorlar, çoğaltıyorlar ve İsa Aleyhisselam hakkındaki inançlarını savunmaya çalışıyorlardı:[50]

"O, Allah'tır!" diyorlar ve şöyle söylüyorlardı:

"Çünkü o ölüyü diriltirdi, hastaları iyileştirirdi, gaybdan haber verirdi, çamurdan yaptığı kuş heykelini üfleyip canlandırırdı.

O, Allah'ın oğludur. Çünkü, onun bilinen bir babası olmamıştır.

O beşikte konuşmuştur! Bunu kendisinden önce hiç kimse yapamamıştır!

O, üçün üçüncüsüdür! Çünkü Allah, 'Yaptık!', 'Emrettik!', 'Yarattık!', 'Hükmettik!' diyor.

Eğer Allah Bir olsaydı, 'Yaptım!', 'Hükmettim!', 'Yarattım!' derdi.

O halde, Allah üçtür: Allah, İsa ve Meryem'den ibarettir!" diyorlardı.[51]

---

41 İbn İshak, İbn Hişam, 4/224-225.
42 Vâhidî, s. 61.
43 İbn Sa'd, 1/357.
44 İbn İshak, İbn Hişam, 2/225, Taberî, Tefsîr, 3/163, Ebu Nuaym, Delâil, 2/353, Vâhidî, s. 61.
45 İbn İshak, İbn Hişam, 2/225, Taberî, Tefsîr, 3/163, Ebu Nuaym, Delâil, 2/353, Vâhidî, s. 61.
46 Ebu Nuaym, Delâil, 2/353, Vâhidî, s. 61.
47 İbn İshak, İbn Hişam, 2/225, Belâzurî, Fütûh, 1/76, Taberî, Tefsîr, 3/163, Ebu Nuaym, Delâil, 2/353, Vâhidî, s. 61.
48 Ebu Nuaym, Delâil, 2/353.
49 İbn İshak, İbn Hişam, 2/225, Belâzurî, Fütûh, 1/76, Taberî, Tefsîr, 3/163, Ebu Nuaym, Delâil, 2/353, Vâhidî, s. 61.
50 İbn Sa'd, 1/357.
51 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224-225, Taberî, Tefsîr, 3/162.

Ebu Hârise:

"Ya Muhammed! İsa hakkında sen ne dersin?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"O, Allah'ın kulu ve resûlüdür!" buyurdu.

Ebu Hârise:

"Ey Ebu'l-Kâsım! Yüce Allah, senin dediğin gibi demiyor, şöyle şöyle diyor!" dedi.[52]

Temsilcilerin en üstünü olan kişi de:

"Sen ona ne için 'kuldur' diyerek hakaret ediyorsun?!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! O, Allah'ın kuludur! Meryem'e ilkâ ettiği kelimesidir!" buyurdu.

Necran temsilcileri kızdılar:

"Biz senin dediğini kabul etmeyiz! O, Allah'tır! Öyle değilse, haydi söyle, onun babası kimdir?!" dediler.[53]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz, sıfatları babasının sıfatlarına benzemeyen bir oğul olamayacağını biliyorsunuz değil mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizler, Rabbimizin hiç ölmeyen, diri, İsa'nın ise fani olduğunu biliyorsunuz değil mi?" diye sordu.

Hıristiyan temsilcileri:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Sizler, Rabbimizin kendi Zâtıyla kâim olduğunu ve herşeyi koruduğunu, rızıklandırdığını biliyorsunuz değil mi?" diye sordu.

Hıristiyan temsilcileri:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"İsa bunlardan herhangi bir şeye malik bulunuyor mudur?" diye sordu.

Hıristiyan temsilcileri:

"Hayır!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

---

52 Yâkubî, 2/82.
53 İbn İshak, İbn Hişam, 2/225, Belâzurî, Fütûh, 1/76, Taberî, Tefsîr, 3/163, Vâhidî, s. 61.

"Hiç şüphe yok ki, İsa'ya ana rahminde dilediği gibi sûret veren Rabbimiz Allah'tır.

Yemeyen, içmeyen Rabbimiz Allah'tır!

Sizler İsa'ya annesi (Meryem)'in herhangi bir kadının hamile kaldığı gibi hamile kaldığını, sonra onu herhangi bir kadının çocuğunu doğurduğu gibi doğurduğunu, sonra onun bir çocuğun emzirilmesi gibi emzirilip beslendiğini, sonra yiyip içtiğini, işediğini biliyorsunuz değil mi?" diye sordu.

Hıristiyan temsilciler:

"Evet!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Hal böyle olduğuna göre, iddia ettiğiniz gibi İsa nasıl Allah veya Allah'ın oğlu olabilir?!" buyurunca, Necran Hıristiyan temsilcileri susakaldılar.[54]

Yüce Allah, onların sözleri ve üzerinde ihtilafa düştükleri herşeyleri hakkında indirdiği âyetlerde[55] şöyle buyurdu:

"Elif Lâm Mim. Allah o Allah'tır ki, Kendisinden başka hiçbir ilah yoktur. Diridir, Zâtıyla kâimdir.

O, Kitabı hak ve önündekileri de tasdik edici olarak indirdi.

Daha önce de insanlara doğru yolu göstermek üzere Tevrat ile İncil'i indirmişti.

Bir de, hak ile bâtılı ayırt eden Furkan (Kur'ân)'ı indirdi.

Allah'ın âyetlerini tanımayanlar (var ya)! Onlar için pek çetin bir azap var!

Allah, kudretiyle herşeye üstün gelen intikam sahibidir!

Şüphe yok ki, ne yerde, ne de gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz!

Dölyataklarında sizi ve herkesi dilediği gibi tasvir eden, O'dur!

O'ndan başka hiçbir ilah yoktur!

O, kudretiyle herşeye üstün gelen ve her yaptığını yerli yerince yapandır!

(Ey Resûlüm!) Sana Kitabı indiren O'dur!

Ondan bir kısım âyetler muhkemdir ki, bunlar Kitabın anası, temelidir.

Diğer bir kısmı da müteşâbihlerdir.

---

54 Taberî, Tefsîr, 3/163, Vâhidî, s. 61-62.

55 İbn İshak, İbn Hişam, 2/224-225, Taberî, Tefsîr, 3/163, Beyhakî, Delâil, 5/387, İbn Kesîr, Bidâye, 5/53.

Amma kalblerinde eğrilik bulunanlar, sırf Müslümanları saptırmak ve kendi keyiflerine göre te'vilini aramak için onun müteşâbih olanlarının ardına düşerler.

Halbuki, onun te'vilini ancak Allah bilir!

İlimde yüksek pâyeye erenler ise: 'Biz ona inandık, hepsi Rabbimizdendir!' derler.

Bunları, temiz ve sâlim akıllılardan başkası düşünemez!

(Onlar derler ki:)

Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola erdirdikten sonra, kalblerimizi haktan saptırma!

Bize Kendi katından bir rahmet ver!

Şüphesiz ki, bağışı en çok olan Sensin Sen!

Ey Rabbimiz! Muhakkak ki, Sen (vukuunda) hiçbir şüphe olmayan bir günde insanları toplayacak olansın!

Şüphesiz ki, Allah verdiği sözden caymaz!

O küfredenler (var ya)! Onların ne malları, ne evlatları Allah yanında onları hiçbir şeyden asla kurtaramaz!

İşte onlar, (evet!) onlar; ateş (Cehennem)'in yakacağıdır!

Onların gidişi, tıpkı Firavun hanedanının ve onlardan önce gelenlerin gidişi gibidir!

Onlar, Bizim âyetlerimizi yalanladılar da, Allah da kendilerini günahları yüzünden yakalayıverdi!

Allah, cezası pek çetin olandır!

(Ey Resûlüm!) O küfredenlere de ki:

'Yakında mağlup olacaksınız ve toptan Cehenneme sürükleneceksiniz!'

O, ne kötü yataktır!

Karşılaşan iki cemiyet hakkında sizin için muhakkak bir ibret vardı.

Onlardan bir cemiyet Allah yolunda dövüşüyordu, diğeri ise kâfirdi.

Onlar, öbürlerini (Müslümanları) dış gözleriyle kendilerinin iki katı olarak görüyorlardı.

Allah kimi dilerse onu yardımıyla destekler.

Şüphe yok ki, bunda, kalb gözleri açık olanlar için kesin bir ibret vardır!

Kadınlara, oğullara, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüşe, salma ve güzel atlara, (deve, sığır, davar gibi) hayvanlara, ekinlere karşı aşırı sevgi insanlar için bezenmiş, süslenmiştir.

Bunlar dünya hayatının geçici birer faydasıdır.

Allah'a gelince, nihayet dönüp varılacak yerin bütün güzelliği O'nun katındadır.

(Ey Resûlüm!) De ki: Size bunlardan daha hayırlısını haber vereyim mi?

Takvâya (Allah'ın buyruklarını yerine getirmek, yasakladıklarından sakınmak mutluluğuna) erenler için, Rableri katında, altlarından ırmaklar akan cennetler -ki, orada temelli kalıcıdırlar- herşeyden temizlenmiş zevceler, Allah'tan da bir rıza, hoşnutluk vardır.

Allah kullarını hakkıyla görendir.

O takvâya erenler ki, onlar: 'Ey Rabbimiz! Biz iman ettik, artık bizim günahlarımızı yarlıga ve bizi o ateşin (Cehennemin) azabından koru!" diyenlerdir.

Sabreden (karşılaştıkları güçlüklere göğüs gererek katlanan)lardır.

İmanlarında gerçek olanlardır.

Allah'a itaatle boyun eğenlerdir.

İnfak edenlerdir.

Seherlerde Allah'tan yarlıganmak dileyenlerdir!

Allah, şu hakikatı; Kendisinden başka hiçbir ilah olmadığını, adaleti ayakta tutarak delilleriyle, âyetleriyle açıkladı. Melekler bunu ikrar etti. Gerçek ilim sahipleri (peygamberler ve bilginler) de böylece inandı ki, O'ndan (Allah'tan) başka hiçbir ilah yoktur.

O, izzetiyle herşeye üstün gelen Azîz'dir, hikmetiyle her yaptığını yerli yerince yapan Hakîm'dir.

Hak ve gerçek din, Allah katında İslâm'dır.

Kendilerine Kitab verilenler, başka sûretle değil, ancak kendilerine ilim geldikten sonra aralarındaki ihtirastan dolayı anlaşmazlığa düştüler.

Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, şüphe yok ki, Allah hesabı pek çabuk görendir.

(Ey Resûlüm!) Seninle mücadele eder, tartışırlarsa şöyle de:

'Ben, bana tâbi olanlarla birlikte, kendimi Allah'a teslim etmişimdir!'

Kendilerine kitab verilenlerle ümmîlere (Arap müşriklerine) de: 'Siz de İslâm'ı (Allah'a teslim olmayı) kabul ettiniz mi?' de!

Eğer onlar İslâm'a girerlerse, muhakkak doğru yolu bulmuşlardır.

Yüz çevirirlerse, artık sana düşen (vazife) ancak tebliğdir!

Allah, kullarını lâyıkıyla görendir!

Allah'ın âyetlerini inkârla kâfir olanlar, haksız yere peygamberleri öldürenler ve insanların içinde adaleti emredenlerin canına kıyanlar var ya! Onları pek acıklı bir azapla müjdele!

Onlar öyle kimselerdir ki, bütün yaptıkları dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir!

Onların (azabına mani olacak) hiçbir yardımcıları da yoktur!

Kitabdan kendilerine bir nasip verilmiş olanları görmedin mi ki, Allah'ın Kitabına (aralarında hakem olmak için) çağrılıyor da, sonra onlardan bir zümre o Kitaba arkasını çeviriyor!

Onlar böyle (gerçeklerden) yüz çevirmeyi âdet edinmiş kimselerdir!

Bunun sebebi şudur: Onlar, 'Sayılı günlerden başka bize asla ateş dokunmayacak!' dediler.

Onların uydurdukları bu şey, dinleri hususunda da kendilerini aldatmıştır.

Onları (vukuunda) hiçbir şüphe olmayan bir günde topladığımız ve herkesin -haksızlık edilmeyerek- kazandıklarının karşılığı eksiksiz olarak kendilerine ödendiği zaman halleri nice olur!

(Ey Resûlüm!) De ki:

'Ey mülkün sahibi olan Allah! Sen mülkü kime dilersen ona verirsin!

Sen mülkü kimden dilersen ondan alırsın!

Sen kimi dilersen onun kadrini yükseltirsin!

Sen kimi dilersen onu alçaltırsın!

Hayır yalnız Senin elindedir!

Hiç kuşkusuz Sen herşeye hakkıyla kâdirsin!

Sen geceyi gündüzün içinde koyarsın, gündüzü de gecenin içine sokarsın!

Sen ölüden diri çıkarırsın! Diriden de ölü çıkarırsın!

Sen kimi dilersen ona sayısız rızık verirsin!'

Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin!

Kim bunu yaparsa, artık ona Allah'tan hiçbir şey (hiçbir yardım) yoktur!

Meğer ki onlardan gelebilecek bir tehlikeden dolayı sakınmış olasınız!

Allah size asıl Kendisinden korkmanızı emrediyor!

Nihayet gidiş de ancak Allah'adır!

De ki: Göğüslerinizin içinde olanı gizleseniz de, onu açıklasanız da, onu Allah bilir!

Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini O bilir!

Allah herşeye hakkıyla gücü yetendir!

Anınız o günü ki, herkes (dünyada) ne hayır işlediyse karşısında onu hazırlanmış bulacak ve ne kötülük yaptıysa onunla kendisi arasında uzak bir mesafe olmasını arzu edecektir.

Allah size asıl Kendisinden korkmanızı emreder. Allah kullarını pek çok esirgeyendir!

(Ey Resûlüm!) De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, hemen bana uyunuz ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün!

Çünkü, Allah çok yarlıgayıcı, çok esirgeyicidir!

De ki: Allah'a ve Peygambere itaat ediniz.

Eğer yüz çevirirlerse, şüphe yok ki, Allah da o kâfirleri sevmez.

Muhakkak ki, Allah, Âdem'i, Nuh'u, İbrahim hanedanını, İmran ailesini (hepsi de birbirinden gelme tek bir zürriyet olarak) âlemlerin üzerine mümtaz kıldı.

Allah hakkıyla işitici ve kemâliyle bilicidir.

Hani, İmran'ın zevcesi:

'Rabbim! Karnımdakini azadlı (Beyt-i Makdis'e hizmet edecek) bir kul olmak üzere Sana adadım.

Benden olan bu adağı kabul et!

Hiç kuşkusuz niyazımı hakkıyla işiten, niyetimi kemâliyle bilen Sensin Sen!' demişti.

Fakat kız çocuğu doğurunca, Allah onun ne doğurduğunu daha iyi biliciyken:

'Rabbim! Hakikat, ben onu kız olarak doğurdum! Erkek kız gibi değildir!

Gerçekten onun adını da Meryem koydum.

Onu da, onun zürriyetini de, o taşlanmış (kovulmuş) Şeytan'dan Sana sığınır, ısmarlarım!' dedi.

Bunun üzerine Rabbi, onu iyi bir rıza ile kabul etti.

Onu güzel bir nebat gibi büyüttü.

Zekeriya'yı, ona bakmaya memur etti.

Zekeriya, ne zaman kızın bulunduğu mihraba girdiyse, onun yanında bir yiyecek buldu.

'Meryem! Bu sana nereden geliyor?' der, o da:

'Bu, Allah tarafındandır! Hiç kuşkusuz Allah kimi dilerse ona sayısız rızık verir!' derdi.

Orada, Zekeriya Rabbine dua etti:

'Rabbim! Bana Senin tarafından çok temiz bir zürriyet ihsan et!

Muhakkak ki, Sen duayı hakkıyla işitensin!'

O mihrabda durup namaz kılarken, hemen melekler ona şöyle nida etti:

'Gerçekten, Allah sana Kendisinden gelen bir Kelimeyi (Hz. İsa'yı) doğrulayıcı, efendi, nefsine hâkim ve sâlihlerden bir peygamber olmak üzere Yahya'yı müjdeler!

Zekeriya:

'Rabbim! Kendime gerçekten ihtiyarlık çatmışken, zevcem de bir kısır iken benim nasıl bir oğlum olabilir?' dedi.

'Öyledir! Fakat, Allah dilerse yapar!' buyurdu.

Zekeriya:

'Rabbim! Bana bu hususta nişan, alâmet ver!' dedi.

Allah ona:

'Senin nişanın, alâmetin, sade bir işaretten başka insanlara üç gün söz söylememendir!

Bununla beraber, Rabbini çok an ve akşam-sabah tesbih et!' buyurdu.

Hani melekler:

'Ey Meryem! Şüphe yok ki, Allah sana seçkin bir özellik verdi, seni tertemiz büyüttü, seni âlemin kadınları üzerine mümtaz kıldı.

Ey Meryem! Rükû ile Rabbin divanına dur! Secdeye kapan! Allah'a rükû edenlerle birlikte rükû et!' demişti.

(Ey Resûlüm!) Bunlar, sana vahyetmekte olduğumuz gayb haberlerindendir.

Meryem'i onlardan hangisi himayesine alacak diye kalemlerini atarlarken, sen yanlarında değildin.

O hususta çekişirlerken de yine yanlarında değildin!

Melekler:

'Ey Meryem! Allah, Kendisinden bir Kelimeyi sana müjdeliyor: Adı İsa, lakabı Mesih, sıfatı Meryemoğlu'dur. Onun dünyada da, ahirette de şanı yücedir! O Allah'a çok yakın kullardandır da! Beşiğinde de, yetişkinlik halinde de insanlara söz söyleyecektir. O, salihlerdendir' dediği zaman da (sen yanlarında değildin)!

Meryem:

'Ey Rabbim! Bana bir beşer dokunmamışken, benim nasıl bir çocuğum olabilir?!' dedi.

Allah:

'Öyledir! Fakat, Allah dilerse yaratır!

Bir işe hükmedince ona ancak 'Ol' der, o da oluverir.

Allah ona yazmayı, hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i öğretecek, onu İsrail oğullarına peygamber olarak gönderecektir.

O da onlara:

'Hakikat, ben size Rabbinizden bir âyet (mucize) getirdim:

Gerçekten ben size çamurdan kuş biçimi gibi bir şey yapar, ona üfürürüm de, o Allah'ın izniyle derhal canlı bir kuş olur!

Yine Allah'ın izniyle anadan doğma körü ve abrası iyi eder, ölüleri diriltirim!

Evlerinizde ne yiyor, ne biriktiriyorsanız size haber veririm!

Elbette bunlarda sizin için -eğer iman ediciler iseniz- kesin bir ibret vardır!

Önümdeki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri yararınıza helâl kılmak için geldim.

Size Rabbinizden (peygamberliğimi isbatlayıcı) âyet (mucize) getirdim!

Artık Allah'tan korkunuz, bana da itaat ediniz!

Şüphe yok ki, Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir; öyle ise O'na kulluk ediniz!

İşte doğru yol budur!' diyecektir [dedi].

Vaktâ ki İsa onlardan ısrarla taşan küfrü hissetti de:

'Allah'a doğru giden yolda bana yardım edecekler kimdir?' dedi.

Havariler:

'Biziz Allah'ın yardımcıları! Allah'a inandık! Sen de ey İsa, şahit ol ki, biz Müslümanlarız!

Ey Rabbimiz! Senin indirdiğin Kitaba inandık. O peygambere de tâbi olduk!

Artık bizi birliğini ve peygamberlerini tanıyan şahitlerle beraber yaz!' dediler.

Yahudiler gizli hileye saptılar.

Allah da, onların o hilekârlıklarına mukabele etti.

Allah, bütün hilekârları hakkıyla bilendir.

O zaman Allah:

'Ey İsa! Şüphe yok ki seni öldürecek olan onlar değil, Benim!

Seni Kendime yükseltip kaldıracak, seni küfredenlerin içinden tertemiz kurtarıp çıkaracak ve sana tâbi olanları Kıyamet gününe kadar küfreden (Yahudi)lerin üstünde tutacak da Benim!

İşte o zaman aranızda, hakkında ihtilaf etmekte olduğunuz şeylerin hükmünü Ben vereceğim!

Fakat o küfredenlere gelince; Ben onları dünyada da, ahirette de en çetin azap ile azaplandıracağım!

Onların hiçbir yardımcıları da yoktur!

İman edip iyi işler yapanlara gelince; Allah onların mükâfatlarını tastamam verecektir. Allah zâlimleri sevmez!

(Bu hükümler, bu vak'alar var ya!) Biz bunları sana âyetlerimizden, hikmet dolu Kur'ân'dan okuyoruz.

Muhakkak ki, İsa'nın hali de, Allah katında Âdem'in hali gibidir.

Allah, onu (Âdem'i) topraktan yarattı! Sonra ona 'Ol!' buyurdu, o da oluverdi.

Bu hak ve hakikat Rabbinden gelen bir gerçektir. Bunda şüphecilerden olma!

Artık sana bu ilim geldikten sonra, kim onun hakkında seninle çekişirse, de ki:

'Geliniz! Oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi davet edip toplanalım.

Sonra da, hepimiz birarada olarak dua ve niyaz edelim de, Allah'ın lânetini yalancıların üstüne okuyalım!'

İşte İsa hakkında sana anlatılan bu haber, elbette en doğru bir haberin beyanıdır.

Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

Allah, hiç şüphesiz, kudretiyle herşeye üstün gelen bir Azîz, hikmetiyle her yaptığını yerli yerince yapan bir Hakîm'dir!

Eğer haktan, imandan yine yüz çevirirlerse, muhakkak ki Allah o fesatçıları hakkıyla bilendir.

De ki:

'Ey Kitaplılar! Hepiniz, bizimle sizin aranızda müsavi ve adil bir kelimeye geliniz de, Allah'tan başkasına tapmayalım!

O'na hiçbir şeyi eş, ortak tutmayalım!

Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi rabler edinmeyelim, tanımayalım!

Buna rağmen, eğer yine yüz çevirirlerse, o zaman:

'Şahit olunuz ki, biz Müslümanlarız!' deyiniz."[56]

Necran Hristiyan Temsilcilerinin Mübâheleye (Lânetleşmeye) Davet Edilişi

Necran Hıristiyan temsilcileri, insaf ve adalet yolunun tutmadıkları ve iddialarında direndikleri takdirde aradaki anlaşmazlığı kaldırmak üzere Allah tarafından mübâheleye, yani yalancı ve haksız olanın lânete uğraması için Allah'a yalvarışa davet emri gelip,[57] Peygamberimiz Aleyhisselam bu husustaki âyetleri onlara okuyarak:[58]

"Eğer benim size söylediklerime inanmıyorsanız, geliniz sizinle mübâheleye (lânetleşmeye) girişeyim" buyurunca,[59] münakaşayı, tartışmayı kestiler[60] ve:

"Ey Ebu'l-Kâsım! Sen hele bizi kendi halimize bırak da, işimizi kendi aramızda bir düşünelim!

Sonra, sana gelir, bizi davet ettiğin şeyi yapmak isteriz" dediler.[61]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrıldılar.[62]

Temsilciler, görüş sahibi olan Akîb Abdülmesih'le bir köşeye çekildiler ve:

"Ey Abdülmesih! Senin bu husustaki görüşün nedir?" diye sordular.

Abdülmesih:

"Vallahi ey Hıristiyan topluluğu! Muhammed'in, sahibiniz İsa hakkında kesip atıcı haberleri getiren gönderilmiş bir peygamber olduğunu siz de anlamış bulunuyorsunuz!

Yine de siz bilirsiniz ki; bir peygamberle lânetleşip de büyükleri sağ kalmış, küçükleri yetişmiş hiçbir kavim yoktur!

Eğer bunu yapmaya kalkışırsanız, kökünüzü kazıtmak için yapmış olursunuz!

Şayet siz onun davetini dininize olan sevginizden ve sahibinizin size söylediği sözden dolayı kendi dininizde kalmak üzere kabul etmiyorsanız,

---

56 Âl-i İmran 1-64.
57 İbn İshak, İbn Hişam, 2/232-233.
58 İbn Sa'd, 1/357, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
59 İbn Sa'd, 1/357.
60 İbn İshak, İbn Hişam, 2/232.
61 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233, Ebu Nuaym, Delâil, 2/354.
62 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233, İbn Sa'd, 1/357.

bu zât ile muahede ve anlaşma yapınız, sonra da yurtlarınıza dönünüz!" dedi.[63]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ertesi günü sabaha çıkınca, Necran Hıristiyanları temsilcilerine haber gönderdi.[64]

Sabahleyin Akîb Abdülmesih[65] ile Seyyid[66] oğullarıyla birlikte geldiler.[67] Üzerlerinde inciler ve zinet eşyaları bulunuyordu.

En büyük bilginleri olan Ebu Hârise'nin yanına vardılar.

Ebu Hârise, Peygamberimiz Aleyhisselam için:

"Bakınız, onun yanında bakalım kimler gelecek?" dedi.[68]

Sabahleyin Peygamberimiz Aleyhisselam da, Hz. Hasan'la Hz. Hüseyin'in ellerinden tutmuş, Hz. Fâtıma arkada,[69] Hz. Ali onun arkasında,[70] Peygamberimiz Aleyhisselamın bazı zevceleri de yanında bulunduğu halde geldi.[71]

Ebu Hârise:

"Onun yanındakiler kimlerdir?" diye sordu.

"Şu, amcasının oğludur!

Şu kızıdır!

Şunlar da kızının oğullarıdır!" dediler.[72]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Bunlar benim ev halkımdır!" dedi.[73]

Diz çöktü.

Peygamberimiz Aleyhisselam diz çökünce, Ebu Hârise:

"Vallahi, peygamberlerin lânetleşmeler için diz çöktükleri gibi diz çöktü!" dedi.

Seyyid, ona:

"Ey Ebu Hârise! Lânetleşmek için yaklaş!" dedi.

---

63 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233, Ebu Nuaym, Delâil, 2/355-356.
64 İbn Kesîr, Bidâye, 5/54.
65 Yâkubî, 2/82, Ebu Nuaym, Delâil, 2/355.
66 Yâkubî, 2/82.
67 Yâkubî, 2/82, Ebu Nuaym, Delâil, 2/355.
68 Yâkubî, 2/82.
69 Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/82.
70 Yâkubî, 2/82.
71 İbn Kesîr, Bidâye, 5/54.
72 Yâkubî, 2/82.
73 Halebî, 3/236, Yâkubî, 2/82-83.

Ebu Hârise:

“Ben bu zâtın lânetleşmeye hararetli olduğunu görüyorum. Dâvâsında sâdık ve haklı olmasından korkuyorum!

Eğer dâvâsında sâdık ve haklı ise, bir yıla varmadan, dünyada yemek yiyecek Hıristiyan kalmaz!

Ben öyle yüzler görüyorum ki; kendileri için bir dağın yerinden ayrılmasını Allah’tan isteseler, Allah o dağı yerinden ayırır!

Sakın onunla lânetleşmeye kalkışmayınız, helâk olursunuz! Yeryüzünde sağ Hıristiyan kalmaz!” dedi.[74]

Akîb ile Seyyid, Peygamberimiz Aleyhisselamla lânetleşmek istedikleri zaman,[75] biri öbürüne:[76]

“Yapma![77] Tek dağa tırman da,[78] onunla lânetleşme![79]

Eğer o gerçekten peygamberse, öyle bir lânet eder ki, ne biz kurtuluruz, ne de bizden sonra gelecek oğul ve torunlarımız kurtulur!” dedi.[80]

O da:

“Peki! Sen ne yapmamızı uygun görürsün?” diye sordu.

“Lânetleşmeyerek ona harac vermemizi uygun görürüm!” dedi.[81]

Şurahbil de:

“Vallahi, bu zât güçlü bir hükümdar olsaydı, teklifini reddettiğimiz zaman gözlerine mızrak saplanan ilk Araplar biz olurduk!

Onun ve ashabının önünden helâk edilmedikçe geçirilmez, bırakılmazdık!

Biz onların eman ve himayesine istihkak bakımından en aşağısıyız!

Eğer bu zât gönderilmiş bir peygamberse, kendisi bizimle lânetleşince, bizden yeryüzünde hiçbir şey, hiçbir kimse kalmaz, helâk olur!” dedi.

İki arkadaşı, ona:

“Ey Ebu Meryem! Sen ne görüştesin?” diye sordular.

Şurahbil:

“Ben onu bu işte hakem kılmayı uygun görürüm.

---

74 Halebî, 3/236.
75 Buhârî, Sahîh, 5/120, İbn Kayyım, 3/48.
76 Buhârî, Sahîh, 5/120, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
77 Buhârî, Sahîh, 5/120.
78 Belâzurî, Fütûh, 1/77.
79 Belâzurî, Fütûh, 1/77, İbn Kayyım, 3/48.
80 Buhârî, Sahîh, 5/120, İbn Kayyım, 3/48.
81 Belâzurî, Fütûh, 1/77.

Çünkü, ben bu zâtın hiçbir zaman haksız bir hüküm vermeyeceğini sanıyorum" dedi.

Arkadaşları Şurahbil'e:

"Öyleyse, bu işi onunla sen konuş, hallet!" dediler.

Necran Hristiyan Temsilcilerinin Peygamberimiz Aleyhisselamla Anlaşma Yapmaya Razı Olmaları

Şurahbil, Peygamberimiz Aleyhisselamla buluşunca:

"Ben seninle lânetleşmekten daha hayırlı bir şey düşünüyorum" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir o?" diye sordu.

Şurahbil:

"Sen bugün geceye kadar, geceden de sabaha kadar hükmünü, kararını ver!

Bu müddet içinde hakkımızda ne hüküm verirsen, o bizce makbul ve muteberdir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gerindekilerden, seni kınamaya, yermeye kalkışacak kimseler bulunabilir mi?" diye sordu.

Şurahbil:

"Sor şu iki arkadaşıma!" dedi.

Arkadaşları:

"Başından sonuna kadar bütün vadi halkı, Şurahbil'in görüşünden başkasını istemez![82] Ey Ebu'l-Kâsım! Biz seninle lânetleşmemeyi ve dinini sana bırakarak kendi dinimiz üzere dönüp gitmemizi uygun görüyoruz.[83] Hakkımızda istediğin şeyi hükmet, sana verelim, seninle barış yapalım!" dediler.[84]

Ebu Hârise de:

"Ey Ebu'l-Kâsım! Biz seninle lânetleşmeyeceğiz, fakat sana cizye vereceğiz!" dedi.[85]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam onlarla lânetleşmeyerek geri döndü[86] ve:

---

82 Beyhakî, Delâil, 5/388, İbn Kesîr, Bidâye, 5/54-55.
83 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233.
84 İbn Sa'd, 1/357-358.
85 Yâkubî, 2/83.
86 İbn Kesîr, Bidâye, 5/55.

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Necran halkı üzerine azap yaklaşmış bulunuyordu! Eğer benimle lânetleşmeye girişseydiler, maymun ve domuzlara çevrilecekler, vadi onların üzerine ateş kesilecek, Yüce Allah Necran'ın ve halkının ağaç üzerindeki kuşlara varıncaya kadar köklerini kazıyacak, bir yıla varmadan Hıristiyanlar helâk edileceklerdi!" buyurdu.[87]

Ertesi gün olunca, Peygamberimiz Aleyhisselam Necran Hıristiyanları için yazdırdığı yazıyı getirdi.[88]

Yazıda şöyle buyurulmaktaydı:

"Bismillâhirrahmânirrahîm[89]

Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in Necran halkı için yazısıdır:

Necranlıların beyaz, kırmızı, sarı, her çeşit nakitleriyle meyve ve mahsulleri ve köleleri hakkında Resûlullahın hükmü:

Bunların hepsi kendilerine bırakılacak!

Buna karşı, onlar her yıl Safer ayında bin adet elbise,

Her Recep ayında bin adet elbise olmak üzere iki bin adet elbise ve her elbiseyle birlikte birer ukiyye gümüş de ödeyeceklerdir.[90]

Her elbise bir ukiyye, yani kırk dirhem değerinde olacaktır.[91]

Elbiselerin harac vergisine nazaran fazlalığı ve ukiyye kıymetinden eksikliği hesaplanacaktır.[92]

Onların harac olarak ödemeleri gereken binek hayvanları veya atlar veya zırh gömlekler[93] veya diğer mallar[94] kendilerinden hesapla alınacaktır.

Elçilerimin yirmi gün veya daha az[95] veya otuz gün[96] veya daha az[97] müddetle konuklanmaları ve ağırlanmalarıyla Necranlılar mükelleftirler.[98]

Elçilerim, bir aydan fazla bulunamaz ve bekletilemezler.[99]

Yemen'de bir savaş, bir yaramazlık başgösterdiği zaman, Necranlılar emanet olarak otuz adet zırh gömlek, otuz adet at ve otuz adet deve vermekle mükelleftirler.

---

87 Diyarbekrî, 2/193, Halebî, 3/236, Zürkânî, 4/43.
88 İbn Kesîr, Bidâye, 5/55.
89 Ebu Yusuf, s. 72, Ebu Ubeyd, s. 272, Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/83, İbn Kesîr, Bidâye, 5/55.
90 Ebu Yusuf, s. 72, Ebu Ubeyd, s. 272, Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/83, İbn Kesîr, Bidâye, 5/55.
91 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 272, Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/83.
92 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 272, Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/83.
93 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 272-273, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
94 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
95 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273.
96 Belâzurî, Fütûh, 1/77, Yâkubî, 2/83.
97 Belâzurî, Fütûh, 1/77.
98 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 272, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
99 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Belâzurî, Fütûh, 1/77.

Elçilerime emanet olarak verilen at, deve vesair mallar -bunlardan telef olunanları da tazmin edilmek sûretiyle- Necranlılara iade edilinceye kadar elçilerimin kefâleti altındadır.

Necran ve Necran'a bağlı yerlerdekilerin malları, canları, yurtları, dinleri, hazır bulunanları, bulunmayanları,[100] kiliseleri,[101] ruhbanlıkları, piskoposlukları,[102] az veya çok ellerinin altındaki herşeyleri[103] Allah'ın himayesinde ve Allah'ın Resûlü Muhammed Peygamberin himayesindedir.

Piskopos piskoposluğundan, papaz papazlığından, kilise bakıcısı bakıcılığından,[104] kâhin kâhinliğinden[105] değiştirilmeyecek,[106] bulundukları hal ve durumları, haklarından herhangi bir hak da değiştirilmeyecektir.[107]

Artık ribâ (faiz) alma-verme yoktur![108]

Necranlılara zulüm ve kötülük yapılmayacaktır![109]

Cahiliye devrinden kalma kan davası da güdülmeyecektir![110]

Onların ne mahsullerinden uşr alınacak, ne asker gelip yurtlarını çiğneyecek, ne de kendileri savaş için toplanacaktır![111]

Necran'da kim bir hak talebinde bulunacak olursa, aralarında insaf ve adalet üzere davranacaklar;[112] ne zulüm yapacaklar, ne de zulme uğrayacaklardır.[113]

Necranlılar ribâ (faiz) yememekle mükelleftirler.[114] Gelecekte ribâ yiyen kişi, himayemden uzak kalır.[115] Onlardan hiç kimse başkasının yaptığı bir haksızlık ve kötülükten sorumlu tutulmayacaktır.

Necranlılar, bu sahifede yazılı olan vecibeleri yüksünmeyip gereğini yerine getirdikleri, hayırhâhlık gösterdikleri ve iyi davrandıkları takdirde,

---

100 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/77.
101 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273.
102 Ebu Ubeyd, s. 273.
103 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sad, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
104 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/77-78.
105 Ebu Yusuf, s. 72.
106 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273.
107 Belâzurî, Fütûh, 1/78.
108 İbn Sa'd, 1/288.
109 Belâzurî, Fütûh, 1/73.
110 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
111 Ebu Yusuf, s. 72, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
112 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/289, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
113 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
114 Ebu Ubeyd, s. 273.
115 Ebu Yusuf, s. 72, İbn Sa'd, 1/288, Ebu Ubeyd, s. 273, Belâzurî, Fütûh, 1/78.

Allah'ın emri gelinceye kadar Allah'ın ve Peygamberin temelli himayesi altında bulunacaklardır.

Ebu Süfyan b. Harb, Gaylan b. Amr, Benî Nasrlardan Malik b. Avf, Akra' b. Hâbisü'l-Hanzalî, Muğîre b. Şûbe,[116] Benî Beliyylerin kardeşi Müstevrid b. Amr ve Ebu Bekir'in azadlısı Âmir şahit oldu.[117]

Bu yazıyı Abdullah b. Ebu Bekir onlar için yazdı."[118]

Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın Necran'a Gönderilişi

Necran Hıristiyan temsilcilerinden Akîb ile Seyyid, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldiler[119]ve:

"Biz, istediğin vergiyi sana vereceğiz![120] Fakat güvenilir bir adamı bizimle gönder![121] Güvenilir olmayanı gönderme![122]

Bizimle öyle bir adam gönder ki, mallarımız üzerinde anlaşmazlığa düştüğümüz zaman aramızda hüküm verip sorunlarımızı halletsin!

Çünkü, siz, bizim katımızda makbulsünüz!" dediler.[123]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben sizinle öyle bir adam göndereceğim ki, o emniyetlinin emniyetlisidir, hakkıyla güvenilirdir![124]

Siz zeval vaktine doğru benim yanıma geliniz! Güçlü bir emniyetliyi yanınızda göndereceğim!" buyurdu.

Hz. Ömer der ki:

"Ben hiçbir zaman emînliği ve ona sahip olmayı o günkü kadar özlememişimdir!

Öğle sıcağında öğle namazına gittim.

Resûlullah Aleyhisselam, bize öğle namazını kıldırıp selam verdikten sonra, sağına soluna baktı.

Beni görsün diye, kendimi uzatmaya çalıştım!

Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı görünceye kadar, cemaate göz gezdirmekten geri durmadı![125]

---

116 Ebu Yusuf, s. 72-73, İbn Sa'd, 1/288, Belâzurî, Fütûh, 1/78.
117 İbn Sa'd, 1/288.
118 Ebu Yusuf, s. 73.
119 Ahmed b. Hanbel, 1/414, Buhârî, Sahîh, 5/20.
120 İbn Sa'd, 3/412, Ahmed b. Hanbel, 1/414, Buhârî, Sahîh, 5/120.
121 Ahmed b. Hanbel, 1/414, Buhârî, Sahîh, 5/120.
122 Buhârî, Sahîh, 5/120.
123 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233.
124 İbn Sa'd, 3/412, Buhârî, Sahîh, 5/120.
125 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233.

Onu görünce:

'Kalk ey Ebu Ubeyde b. Cerrah!' buyurdu.

Ebu Ubeyde ayağa kalkınca, onu Necran Hıristiyanları temsilcilerine göstererek:

'İşte bu, bu ümmetin emînidir, güvenilir kişisidir![126]

Her ümmetin bir emîni, güvenilir kişisi vardır. İslâm ümmetinin emîni, güvenilir kişisi de Ebu Ubeyde b. Cerrah'tır' dedi.[127]

Ebu Ubeyde b. Cerrah'a da:

'Onlarla birlikte git! Anlaşamadıkları hususlarda aralarında hak ve adaletle hükmet!' buyurdu."[128]

Necran Temsilcilerinin Medine'den Ayrılışı ve Bişr'in Medine'ye Dönüp Müslüman Oluşu

Necran Hıristiyan temsilcileri, Peygamberimiz Aleyhisselamın yazdırdığı yazı da yanlarında olduğu halde, Necran'a dönmek üzere Medine'den ayrıldılar. Necran Hıristiyan piskoposunun anne bir kardeşi ve amcasının oğlu olan Ebu Alkame Bişr b. Muaviye, piskoposun yanında bulunuyordu.

Necran temsilcileri Peygamberimiz Aleyhisselamın yazdırdığı yazıyı piskoposa teslim edince, piskopos yazıyı okumaya başlamıştı.

Ebu Alkame Bişr de, onun yanısıra devesinin üzerinde gidiyordu.

Bişr'in devesi tökezleyince, Bişr, Peygamberimiz Aleyhisselama ismini zikretmeden ilendi. Piskopos:

"Vallahi, sen gönderilmiş olan bir peygambere ilendin!" dedi.

Bişr:

"Öyleyse, vallahi ben de o Resûlullaha gidip bağlanmadıkça bir yerde konaklamayacağım!" dedi ve devesinin yüzünü Medine'ye, sırtını da piskoposa çevirip devesini sürdü.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman oldu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılmadı.[129]

Yüce Allah razı olsun!

---

126 Ahmed b. Hanbel, 1/414, Buhârî, Sahîh, 5/120.

127 İbn Sa'd, 3/412, Buhârî, Sahîh, 5/120, Müslim, 4/1881, Tirmizî, Sünen, 5/665.

128 İbn İshak, İbn Hişam, 2/233.

129 Beyhakî, Delâil, 5/389-390, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, İbn Kayyım, 3/47-48.

Necran Kilisesi Başpapazının Peygamberimiz Aleyhisselamla Görüşmeye Gelişi

Necran Hıristiyan temsilcileri, Necran'a girince, Necran kilisesinin başpapazı Leys b. Ebi Şemîrü'z-Zübeydî'nin yanına vardılar ve ona:

"Gelmesi beklenilen peygamber, Tihâme'de gönderilmiş!" dediler ve Peygamberimiz Aleyhisselamla aralarında olan bitenleri ve Peygamberimiz Aleyhisselamın kendilerini lânetleşmeye davet ettiğini ve fakat kendilerinin buna yanaşmadıklarını, Bişr b. Muaviye'nin yoldan geri dönüp Müslüman olduğunu anlattılar.

Başpapaz:

"Beni tutup aşağı indiriniz! Nerdeyse kendimi şu kiliseden aşağı atacağım!" dedi.

Onu tuta tuta aşağı indirdiler.

Elbise, ağaç çanak ve asâ gibi bazı hediyeler alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Bir müddet Medine'de kaldı. Vahiy dinledi.

Yine geleceğini vaad ederek Necran'a döndü ise de, ne Medine'ye tekrar gelmek, ne de Müslüman olmak kendisine nasip olmadı.[130]

Seyyid'le Akîb'in Medine'ye Gelip Müslüman Olmaları

Necran temsilcileri Necran'a vardıktan kısa bir müddet sonra, Seyyid ile Akîb, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına döndüler.[131]

Peygamberimiz Aleyhisselam onları Ebu Eyyûb Halid b. Zeyd el-Ensârî'nin evine indirdi ve orada ağırladı.[132]

Onlar Müslüman oldular.[133]

Yüce Allah onlardan razı olsun!

---

130 Beyhakî, Delâil, 5/391, İbn Kesîr, Bidâye, 5/56, İbn Kayyım, 3/48.

131 İbn Sa'd, 1/358, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57, Aynî, 18/29, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/14, Kastallânî, Mevâhib, 1/317, Diyarbekrî, 2/196.

132 İbn Sa'd, 1/358, Zürkânî, 4/43.

133 İbn Sa'd, 1/358, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 57, Aynî, 18/28, İbn Hacer, 8/14, Kastallânî, Mevâhib, 1/317, Diyarbekrî, 2/196.

On İkinci Bölüm

VEDA HACCI

VEDA HACCI

Peygamberimiz Aleyhisselamın Veda Haccı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de bulunduğu müddetçe, bir kere hac yapmıştır.[1] Bu hac;

1. Haccetü'l-Vedâ,
2. Haccetü'l-İslâm,
3. Haccetü'l-Belağ,
4. Haccetü't-Temam.. gibi isimlerle anılmıştır.

Abdullah b. Ömer'e göre, Peygamberimiz Aleyhisselam bu haccında Müslümanlarla vedalaşınca:

"Bu, veda haccıdır!" dediler.[2]

Peygamberimiz Aleyhisselam bundan sonra hac yapmamış, bu hac kendisinin veda haccı olmuştur.[3]

Abdullah b. Abbas ise, buna Haccetü'l-vedâ demekten hoşlanmayıp, Haccetü'l-İslâm demeyi daha uygun görmüş;[4]

"Peygamber Aleyhisselam, Veda Haccını 'Haccetü'l-İslâm' ismiyle anardı" demiştir.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselam bu hacda Müslümanlara hac amellerini bizzat, bilfiil gösterdiği; vakfeleri, cemreleri, tavafı öğrettiği; helâl ve haram olan şeyleri bildirdiği için, bu hac Haccetü'l-Belağ olmuştur.[6]

---

1 Vâkıdî, Megâzî, 3/1089, İbn Sa'd, 2/189, Ahmed b. Hanbel, 3/134, Tirmizî, Sünen, 3/179-180.
2 İbn Sa'd, 2/184, Buhârî, Sahîh, 2/192, Hâkim, 2/331.
3 İbn İshak, İbn Hişam, 4/253.
4 Vâkıdî, Megâzî, 3/1089, İbn Sa'd, 2/172.
5 Bezzar ve Taberânî'den naklen Heysemî, 3/237.
6 İbn İshak, İbn Hişam, 4/253, Taberî, Târîh, 3/170, İbn Kesîr, Bidâye, 5/109.

"...Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetlerimi tamamladım. Size din olarak Müslümanlığı verip ondan hoşnut oldum" (Mâide: 3) mealli âyet Veda Haccı sırasında nazil olduğu için,[7] Veda Haccına "Haccetü't-Temam" isminin verildiği de vardır.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hacca Ne Zaman ve Nasıl Çıktığı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 10. yılında,[9] Zilkâde ayında[10] hac için hazırlandı.

Kendisiyle birlikte haccetmek üzere hazırlanmalarını Medine'deki Müslümanlara emretti.[11]

Medine dışındaki Müslümanların da hac için hazırlanıp Medine'de toplanmalarını ilan ettirdi.

Bunun üzerine, Medine'ye pek çok insan geldi.

Herkes, Peygamberimiz Aleyhisselama uymanın çaresini arıyor, haccı onun yaptığı gibi yapmak istiyordu.[12]

Binitli veya yaya olarak gelmeye gücü yetenlerden hiç kimse geri kalmadı.[13]

Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte hacca gidenlerin sayısı 114.000, hatta bundan da çoktu.[14]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanlara hep hacdan bahsetti.[15] İrad buyurduğu hutbesinde ihramın, haccın vâcib ve sünnetlerini anlattı.[16] Öğle namazının farzını mescidde dört rekat olarak kıldırdı.[17]

Medine'de yerine Ebu Dücânetü's-Sâidî'yi veya Siba' b. Urfuta'yı vekil bıraktı.[18]

---

7 Zürkânî, 3/104-105.
8 Ezrakî, 1/186, Zürkânî, 3/104-105.
9 Vâkıdî, Megâzî, 3/1088, İbn Sa'd, 2/172, Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183, İbn Mâce, 2/1022, Dârimî, 1/375, Belâzurî, Ensâb, 1/368, Yâkubî, 2/109, Taberî, Târîh, 3/167.
10 İbn İshak, İbn Hişam, 4/248, Vâkıdî, Megâzî, 3/1088, İbn Sa'd, 2/172, Taberî, Târîh, 3/167.
11 İbn İshak, İbn Hişam, 4/248, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Taberî, Târîh, 3/167 İbn Kesîr, Bidâye, 5/110-111.
12 Vâkıdî, Megâzî, 3/1088, İbn Sa'd, 2/172-173, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183.
13 Nesâî, 5/164.
14 Kastallânî, Mevâhib, 1/231, Diyarbekrî, 2/149, Halebî, 3/308, Zürkânî, 3/106.
15 İbn İshak, İbn Hişam, 4/248, Taberî, Târîh, 3/167.
16 İbn Kayyım, 3/213.
17 İbn Sa'd, 2/175, Ahmed b. Hanbel, 3/110, Buhârî, Sahîh, 2/147, Ebu Dâvud, 2/151.
18 İbn İshak, İbn Hişam, 4/248.

İbn Ümmi Mektum'un bırakıldığı da rivayet edilir.[19]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu hacda kurban edilmek üzere sürdürdüğü develerin sayısı yüzü bulmakta idi.[20]

Buna Hz. Ali'nin Yemen'den gelirken getirdiği zekât develeri de dahildi.[21]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'den sürdürdüğü kurbanlık develerin üzerine Nâciye b. Cündüb'ü memur etti.[22]

Nâciye'nin yanında, yardımcı olarak, Eslemlerden iki genç de bulunuyordu.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam ve ashabı, saçlarını taramış ve güzel kokular sürünmüş, izar ve ridalarını giyinmiş oldukları halde,[24] Zilkâde ayının çıkmasına beş gece kala,[25] Cumartesi günü[26] Medine'den yola çıktılar.[27]

Şecere yolunu tuttular.[28]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'den Mekke'ye giderken Şecere yolunu tutar ve Şecere mescidinde namaz kılardı.

Mekke'den Medine'ye dönerken de Şecere mescidinden daha aşağıda bulunan (Medine'ye yakın olan) Muarres yoluyla girip, vadinin ortasındaki Zülhuleyfe'de gecelemeyi, namaz kılmayı ve sabahleyin Medine'ye hareket etmeyi âdet edinmişti.

Zülhuleyfe, Medinelilerin ihrama girme yeridir.[29]

Peygamberimiz Aleyhisselam, oraya varınca, ikindi namazının farzını iki rekat olarak kıldırdı.[30]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ashabının ve kurbanlıkların gelip yanında toplanmaları için[31] Zülhuleyfe'de yattı.[32]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kadınları, hac yapmak için hevdecler içinde Zülhuleyfe'ye geldiler.

Gönderilen kurbanlıklar ve hac için yola çıkan Müslümanlar da gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında toplandılar.

---

19 Belâzurî, Ensâb, 1/368.
20 Vâkıdî, Megâzî, 3/1090, İbn Sa'd, 2/177.
21 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888-889, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/123, Dârimî, 1/376.
22 Vâkıdî, Megâzî, 3/1090, İbn Sa'd, 2/173.
23 Vâkıdî, Megâzî, 3/1091.
24 Buhârî, Sahîh, 2/146.
25 İbn İshak, İbn Hişam, 4/248, Vâkıdî, Megâzî, 3/1089, İbn Sa'd, 2/173.
26 Vâkıdî, Megâzî, 3/1089, İbn Sa'd, 2/173.
27 İbn Sa'd, 2/173.
28 Buhârî, Sahîh, 2/143, Müslim, 2/918, İbn Seyyid, 2/272 İbn Kesîr, Bidâye, 5/112.
29 Buhârî, Sahîh, 2/143-144.
30 İbn Sa'd, 2/175, Ahmed b. Hanbel, 3/111, Buhârî, Sahîh, 2/147, Ebu Dâvud, 2/151.
31 Vâkıdî, Megâzî, 3/1089.
32 Vâkıdî, Megâzî, 3/1089, İbn Sa'd, 2/175, Buhârî, Sahîh, 2/147, Ebu Dâvud, 2/151.

Hz. Osman'la Abdurrahman b. Avf da, gelip Zülhuleyfe'de Peygamberimiz Aleyhisselama kavuştular.[33]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bana Rabbim tarafından gelen Cebrail, bu gece gelip, 'Bu mübârek vadide namaz kıl ve umre içinde hacca niyet ettim, de!' dedi" buyurdu.[34]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle namazının farzını orada iki rekat olarak kıldırdı.[35]

Orada, iki rekat da ihram namazı kıldı.[36]

Devesi Kasvâ'ya bindi.[37]

Kasvâ'nın üzerinde dört dirhem bile etmeyen eskimiş, küçük bir semer vardı.[38]

Peygamberimiz Aleyhisselam: Allah'a hamd ü senada,[39] tesbih ve tekbirde bulunduktan sonra:[40]

"Ey Allah'ım! Bunu bana içinde riya ve süm'a (gösteriş ve şöhret) bulunmayan mebrur ve makbul bir hac kıl!" diyerek dua etti.[41]

İhrama girip:

"Lebbeyk allahümme lebbeyk! Lebbeyk lâ şerike leke lebbeyk! İnnel hamde ve'n nimete leke vel mülke lâ şerike lek" diyerek telbiyeye başladı.[42]

"Sizden kim hac ile umreye niyet etmek isterse, bunu yapsın!

Sizden kim yalnız hacca niyet etmek isterse, öyle niyet etsin!

Sizden kim de yalnız umreye niyet etmek isterse, o da umreye niyet etsin!" buyurdu.[43]

Hz. Âişe:

"Bizlerden kimi umre niyetiyle ihrama girdi, kimi hac ile birlikte umre niyetiyle ihrama girdi, kimimiz de yalnız hac niyetiyle ihrama girdi" demiştir.[44]

---

33 Vâkıdî, Megâzî, 3/1090.
34 Ahmed b. Hanbel, 1/24, Buhârî, Sahîh, 2/144, Ebu Dâvud, 2/159, İbn Mâce, 2/991.
35 Vâkıdî, Megâzî, 3/1090, İbn Sa'd, 2/173, Buhârî, Sahîh, 2/147.
36 İbn Sa'd, 2/173, Ebu Dâvud, 2/150.
37 Müslim, 2/887.
38 İbn Sa'd, 2/177, İbn Mâce, 2/965.
39 Buhârî, Sahîh, 2/147.
40 İbn Sa'd, 2/175, Buhârî, Sahîh, 2/147.
41 İbn Sa'd, 2/177, İbn Mâce, 2/965.
42 İbn Sa'd, 2/175-176, Ahmed b. Hanbel, 3/320, 4/175, Buhârî, Sahîh, 2/147, Müslim, 2/905, Ebu Dâvud, 2/158-159, Tirmizî, Sünen, 3/184 İbn Mâce, 2/989.
43 Müslim, 2/871.
44 Mâlik, 1/335, İbn Sa'd, 2/174-175, Müslim, 2/876.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Cebrail, bana gelip, ashabıma, yanımda bulunanlara telbiyede seslerini yükseltmelerini emretmemi bana emretti[45] ve ‘Yâ Muhammed! Telbiyede seslerini yükseltmelerini ashabına emret! Çünkü bu haccın alâmetlerindendir!’ dedi” buyurdu.[46]

Bir adam, ihramlının ne gibi bir elbise giyebileceğini sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Gömlek, sarık, don, burnus, mest giymeyiniz!

Ancak ayakkabı bulamayan kimse mest giysin, ama mestleri topuktan aşağısından kessin!

Safran veya vers (alaçehri çiçeği) ile boyanmış hiçbir elbise giymeyiniz!” buyurdu.[47]

Hz. Ebu Bekir’in zevcesi Esmâ binti Umeys, Zülhuleyfe’de Muhammed b. Ebu Bekir’i doğurmuş, Peygamberimiz Aleyhisselama haber gönderip:

“Ben ne yapacağım?” diye sormuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Yıkan da, bir elbise ile kuşak sarın ve ihrama gir!” buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Zülhuleyfe mescidinde namaz kılıp Kasvâ’nın üzerinde Beydâ düzlüğüne çıktığı zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde, sağında, solunda ve arkasında göz alabildiği kadar uzaklara uzanan binitli veya yaya insanların akıp gittiği gözüküyordu.[48]

Yolda gelip katılanlar da, sayısızdı.[49]

Peygamberimiz Aleyhisselam Beydâ yolunu takip ederek ertesi gün sabahleyin Melel’e, akşama doğru da Şerefü’s-seyyâle’ye vardı.

Akşam ve yatsı namazlarını orada, sabah namazını da Seyyâle ile Revhâ arasında olan ve Revhâ’ya Seyyâle’den daha yakın bulunan Irku’z-zabyâ’-da, yolun sağındaki mescidde kıldı; Revhâ’da konakladı.[50]

Musa Aleyhisselam, Revhâ vadisine yetmiş bin kişi ile uğramıştı.

Yetmiş peygamber gelip bu vadide namaz kılmıştı.

---

45 Mâlik, 1/334, Ebu Dâvud, 2/163, Tirmizî, Sünen, 3/191-192, İbn Mâce, 2/975, Dârimî, 1/365.
46 Ahmed b. Hanbel, 5/192, İbn Mâce, 2/975.
47 Ebû Hanîfe, Müsned, s. 24, Ahmed b. Hanbel, 2/4, Buhârî, Sahîh, 2/145-146, Müslim, 2/834, Ebu Dâvud, 2/165, Tirmizî, Sünen, 3/194-195, İbn Mâce, 2/977, Dârimî, 1/363.
48 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183, İbn Mâce, 2/977, Dârimî, 1/375.
49 İbn Kayyım, 3/213.
50 Vâkıdî, Megâzî, 2/1092.

Peygamberimiz Aleyhisselamın atalarından Mudar b. Nizar'ın kabri de buradadır.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ vadisi hakkında:

"Bu vadi, cennet vadilerindendir![51]

Musa b. İmran'ı, bu vadide, kısa saçaklı aba içinde ihrama girmiş bir halde görür gibiyimdir![52]

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Meryem'in oğlu da hac veya umre edici ya da her ikisini birleştirici olarak muhakkak Fecc-i Revhâ'da telbiye edecektir!" buyurdu.[53]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ'da deve üzerinde bir kâfileye rastlayıp onlara selam verdi ve:

"Siz hangi kavimdensiniz?" diye sordu.

"Müslümanız!" dediler.

Onlar da:

"Ya siz kimsiniz?" diye sordular.

"Resûlullah Aleyhisselamdır!" diye cevap verdiler.[54]

Bu cemaat arasında deve üzerinde hevdeç içinde bir kadın ve kadının yanında da küçük bir oğlu bulunuyordu.[55]

Kadın, oğlunun kolunu tutup[56] hevdeçten dışarı çıkararak:[57]

"Yâ Rasûlallah! Bunun için de hac var mıdır?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Evet! Sana da ecir vardır!" buyurdu.[58]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Revhâ'dan hareket etti.[59] İkindi, akşam ve yatsı namazlarını Munsaraf'ta kıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam Munsaraf'tan ayrılıp sabah namazını Esâye'de kıldırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Esâye'den hareket edip üçüncü gün Arc'da sabahladı.

Hz. Ebu Bekir, Medine'de Peygamberimiz Aleyhisselama:

---

51 Semhûdî, 4/1222.
52 Heysemî, 3/221.
53 Ahmed b. Hanbel, 2/240, Müslim, 2/915.
54 Ebu Dâvud, 2/142-143, Müslim, 2/974.
55 Mâlik, 1/422, Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.
56 Mâlik, 1/422, Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, Ebu Dâvud, 2/143.
57 Ebu Dâvud, 2/143.
58 Mâlik, 1/422, Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, Müslim, 2/974, Ebu Dâvud, 2/143.
59 Ahmed b. Hanbel, 1/232, Heysemî, 3/320, İbn Kayyım, 1/239.

“Benim yanımda bir deve var. Azığımızı onun üzerine yükleyelim!” demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

“Öyle olsun!” buyurmuş, un ve sevık azığını Hz. Ebu Bekir’in bu devesine yükletmişti.[60]

Peygamberimiz Aleyhisselamla Hz. Ebu Bekir’in yiyecekleri, böylece, bir devede yüklü bulunuyordu.[61]

Hz. Ebu Bekir’in uşağı Ukbe, bu azık devesinin üzerine binmekte idi.

Dinlenmek için Esâye’de konaklandığı ve Ukbe’nin de deveyi ıhdırdığı sırada, Ukbe uyuyakalmıştı. Deve, çöktüğü yerden kalkarak yularını Ukbe’nin elinden çekip almış, vadinin içine doğru gitmişti.

Ukbe, uyanınca, kalkıp yola devam etti. Devenin de yolda gittiğini sanıyordu.

Deveyi arıyor, soruyor, fakat hiç kimseden bir haber alamıyor, işitemiyordu.[62]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Arc’da konakladığı ve konak yerinin önünde oturduğu sırada, Hz. Ebu Bekir gelip Peygamberimiz Aleyhisselamın bir yanına oturdu. Hz. Âişe de öbür yanına oturdu.

Esmâ Hâtun gelip Hz. Ebu Bekir’in yanına oturdu.[63]

Böyle, Hz. Âişe’nin Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında, Esmâ’nın da Hz. Ebu Bekir’in yanında oturduğu ve Hz. Ebu Bekir’in ise uşağı Ukbe’nin gelmesini bekleyip durduğu bir sırada,[64] öğleye doğru, Ukbe yalnız başına[65] devesiz çıkıp gelince,[66] Hz. Ebu Bekir ona:

“Deven nerede?” diye sordu.[67]

Ukbe:

“Dün gece onu[68] kaybettim, yitirdim!” dedi.[69]

Hz. Ebu Bekir:

“Vay sana! Keşke o yiyecekler yalnız bana ait olsaydı, gam değildi!

60 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093.
61 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093, Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978.
62 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093.
63 Vâkıdî, Megâzî, 3/1094, İbn Mâce, 2/978, Hâkim, 1/453-454, İbn Kayyım, 3/239.
64 Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, Hâkim, 1/454, İbn Kayyım, 3/239.
65 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093-1094.
66 Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978, Hâkim, 1/454, İbn Kayyım, 3/239.
67 Vâkıdî, Megâzî, 3/1094, Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978, Hâkim, 1/454, İbn Kayyım, 3/239.
68 Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978, İbn Kayyım, 3/239.
69 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093-1094, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978 Hâkim, 1/454.

Fakat onlar Resûlullah Aleyhisselam ile onun ev halkına aitti!" diyerek hemen ayağa kalkıp[70] Ukbe'yi dövmeye başladı.

Ona hem vuruyor, hem de:

"Sen bir tek deveyi nasıl kaybeder, yitirirsin?!" diyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, gülümseyerek:

"Şu ihramlı kişiyi görüyor musunuz? O ne yapıyor, bakınız!" buyurup,[71] Ukbe'yi dövmekten Hz. Ebu Bekir'i men etti.

Azık devesinin kaybolduğunu haber alınca, Eslemlerden Nadleler, bir çanak içinde hays[72] yemeği getirip Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne koydular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gel ey Ebu Bekir! Allah sana nefis ve tatlı bir yemek gönderdi!" buyurdu.

Hz. Ebu Bekir, Ukbe'ye hâlâ kızıp duruyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Ebu Bekir'e:

"Sakin ol! Bu iş ne sana, ne de seninle birlikte bize aittir!

Uşak, senin deveni kaybetmemeye son derecede istekliydi!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamla, Peygamberimiz Aleyhisselamın ev halkı ve Hz. Ebu Bekir ve Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunan herkes o yemekten doyuncaya kadar yediler.

Aradan çok geçmemişti ki, halkın artçılığını, sevkediciliğini yapan Safvan b. Muattal, azık devesini getirip Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırının önünde ıhdırdı ve Hz. Ebu Bekir'e:

"Bak! Metâından bir şey kaybetmiş misin?" dedi.

Hz. Ebu Bekir varıp baktı ve:

"Su içtiğimiz kaptan başka bir şey kaybetmemişiz!" dedi.

Ukbe:

"İşte, kap benim yanımda!" dedi.

Hz. Ebu Bekir:

"Allah sana emaneti eda ve teslim ettirdi!" dedi.

Yüce Allah'ın Peygamberimiz Aleyhisselama azık devesini gönderdiği sırada, Sa'd b. Ubâde ile oğlu Kays b. Sa'd b. Ubâde de, bir deveye yiye-

---

70 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093.

71 Vâkıdî, Megâzî, 3/1094, Ahmed b. Hanbel, 6/344, Ebu Dâvud, 2/164, İbn Mâce, 2/978, Hâkim, 1/455, İbn Kayyım, 3/239.

72 Çekirdeği çıkarılmış hurma, sadeyağı veya kuru yoğurtla iyice karıştırılarak yapılan bir yemektir (Ahmed b. Hanbel, 3/99, Firuzabadî, 2/217).

cek yükleyerek Peygamberimiz Aleyhisselama teslim etmek üzere gelip çadırının kapısı önünde durdular.

Sa'd b. Ubâde:

"Yâ Rasûlallah! Yiyecek devenin uşakla birlikte kaybolduğunu işittik.

İşte bu yiyecek yüklü deve onun yerinedir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah bize yiyecek yüklü devemizi getirdi.

Siz artık yiyecek yüklü devenizi geri götürünüz. Allah size onu mübârek kılsın!

Ey Ebu Sabit! Medine'ye geldiğimiz günden beri bizi ağırlamak için yaptıkların yetmiyor mu?" buyurdu.

Sa'd b. Ubâde:

"Yâ Rasûlallah! Biz, İslâm nimetinden dolayı Allah'a ve Resûlüne minnettarız!

Vallahi yâ Rasûlallah! Mallarımızın içinden senin almış olduğun şeyler, bize bırakmış olduklarından daha sevgilidir!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Sabit! Doğru söylüyorsun! Felaha ve kurtuluşa ermiş olduğunu müjdelerim!

İyi ahlâk Yüce Allah'ın elindedir. Allah, iyi ahlâkı, kime bağışlamayı dilerse ona bağışlar.

Allah sana iyi ahlâkı bağışlamış bulunuyor!" buyurdu.

Sa'd b. Ubâde:

"Hamd olsun Allah'a ki, O bana bunu yaptı!" dedi.

Sabit b. Kays:

"Yâ Rasûlallah! Sa'd'ın ev halkı Cahiliye çağında da ulumuz, kuraklık ve kıtlık yıllarında da bizim yediricilerimizdendi" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İnsanlar, birtakım madenler ve cevherlerdir. Onların Cahiliye çağında iyileri, İslâmiyet çağında da iyilerdir" buyurdu.[73]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Lahy-i Cemel'e varınca, ihram halinde bulunduğu halde,[74] başındaki rahatsızlıktan dolayı[75] orada tepesinden kan aldırdı.[76]

---

73 Vâkıdî, Megâzî, 3/1093-1095.
74 Mâlik, 1/349, Vâkıdî, Megâzî, 3/1095, Buhârî, Sahîh, 2/214, Müslim, 2/862-863, Ebu Dâvud, 2/163.
75 Ebu Dâvud, 2/168.
76 Mâlik, 1/349, Vâkıdî, Megâzî, 3/1095, Buhârî, Sahîh, 2/214, Müslim, 2/862-863, Ebu Dâvud, 2/163.

Peygamberimiz Aleyhisselam Lahy-i Cemel'den hareket ederek Sukyâ'da konakladı.[77]

Peygamberimiz Aleyhisselam Sukyâ'dan hareket ederek dördüncü gün sabahleyin Ebvâ'ya vardı.[78]

Peygamberimiz Aleyhisselamın annesi Hz. Âmine'nin kabri buradadır.[79]

Peygamberimiz Aleyhisselam Cuma günü Cuhfe'de bir müddet konakladıktan sonra, oradan ayrılarak, Humm yakınında, yolun solunda bulunan mescidde durup namaz kıldı.[80]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ezrak vadisine uğradığı zaman:

"Bu hangi vadidir?" diye sordu.

"Ezrak vadisidir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Musa'nın şehadet parmaklarını kulaklarına koyup yüksek sesle telbiye ederek bu vadiden geçişini görür gibiyimdir!" buyurdu ve daha sonra bir tepeye gelip kavuştukları zaman:

"Bu hangi tepedir?" diye sordu.

"Herşâ veya Left tepesidir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yunus'un, yuları hurma lifinden olan kırmızı tüylü bir devenin üzerinde, sırtında yünden bir abâ bulunduğu halde, buradan telbiye ederek geçtiğini görür gibiyimdir!" buyurdu.[81]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cumartesi günü Kudeyd'e vardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam Kudeyd'den ayrılarak Müşellel'e uğradı ve orada durup namaz kıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Pazar günü Usfan'a vardı.[82] Usfan vadisine varıp kavuştukları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Ebu Bekir! Bu, hangi vadidir?" diye sordu.

Hz. Ebu Bekir:

"Usfan vadisidir!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam; Hud Peygamberin, Sâlih Peygamberin de bellerine abâ tutunmuş, bellerinden yukarılarını alacalı

77 Vâkıdî, Megâzî, 3/1095.
78 Vâkıdî, Megâzî, 3/1096.
79 Yâkût, 1/79-80.
80 Vâkıdî, Megâzî, 3/1096.
81 İbn Mâce, 2/965.
82 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.

kumaşla bürümüş, genç, kırmızı, yuları hurma lifinden, dişi deve üzerinde oldukları halde Beyt-i Atîk'i tavaf ve ziyaret için telbiye ederek geçmiş olduklarını haber verdi.[83]

Peygamberimiz Aleyhisselam Pazartesi günü Merru'z-zahran'a uğradı va akşama kadar oradan ayrılmadı.[84]

Peygamberimiz Aleyhisselam, uğradığı yerlerde Müslümanlara imam olup namaz kıldırmış ve namaz kıldırdığı yerlere de mescidler yapılmıştır.

Peygamberimiz Aleyhisselam Merru'z-zahran'dan ayrılıp Serif'e geldiği zaman güneş battı.[85]

Serif'e geldikleri sırada, Hz. Âişe kadınlık hali görüp ağlamaya başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Seni ağlatan nedir?" diye sordu.

Hz. Âişe:

"Vallahi bu yıl hacca çıkmamış olmamı ne kadar isterdim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sana ne oldu? Sen galiba hayzını gördün?" buyurdu.

Hz. Âişe:

"Evet!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu, Allah'ın, Âdem'in kızlarına yazdığı bir şeydir.

Sen hacıların yaptığını yap! Yalnız, temizlenmedikçe Beytullah'ı tavaf etme!" buyurdu.[86]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Seniyyeteyn arasına (iki yokuş arasındaki yola) gelip kavuştu.[87]

Peygamberimiz Aleyhisselam geceyi orada, Zî Tuvâ vadisinde geçirdi.[88]

Sabah namazını orada[89] sarp bir tepe üzerinde,[90] bir semüre ağacının altında[91] kıldı.[92] Peygamberimiz Aleyhisselamın namaz kıldığı yer, Zî

83 Ahmed b. Hanbel, 1/232, Heysemî, 3/320, İbn Kayyım, 3/230.
84 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.
85 İbn Sa'd, 2/173.
86 Ahmed b. Hanbel, 6/273, Buhârî, Sahîh, 1/77, Müslim, 2/873, Ebu Dâvud, 2/153-154, İbn Mâce, 2/988, Taberî, Târîh, 3/168.
87 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.
88 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, Ahmed b. Hanbel, 2/16, Buhârî, Sahîh, 2/154.
89 Buhârî, Sahîh, 2/154, Müslim, 2/919, Ezrakî, 2/203.
90 Müslim, 2/919, Ezrakî, 2/203.
91 Ezrakî, 2/203.
92 Buhârî, 2/154, Müslim, 2/919, Ezrakî, 2/203.

Tuvâ mescidinin yapıldığı yer olmayıp bundan biraz aşağıdaki sarp tepe üzerindedir.[93]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'ye Girişi

Peygamberimiz Aleyhisselam sabahleyin guslettikten sonra devesi Kasvâ'ya binip,[94] gündüz[95] kaba kuşluk vaktinde,[96] Hacun üzerindeki,[97] Mekke'nin yukarı tarafına düşen Kedâ'dan, yokuştan Mekke'ye girdi.[98]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kâbe'nin Benî Şeybe kapısına kadar ilerledi.

Beytullah'ı görünce[99] ellerini kaldırdı ve:

"Ey Allah'ım! Bu Beytinin şerefini, ululuğunu, heybetini,[100] geçerliliğini, sürümünü[101] arttır.[102]

Ona hac ve umre ile tazimde bulunanların da şereflerini, heybetlerini, tazimlerini ve iyiliklerini arttır!"[103] diyerek dua etti.[104]

Devesini Beytullah'ın kapısında ıhdırdı.[105]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kâbe'yi Tavaf Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, ridasının bir ucunu sağ koltuğunun altından alıp sol omuzunun üzerine atmış ve sağ kolunu açmış olduğu halde[106] Mescid-i Haram'a girip doğruca Hacerü'l-Esved rüknüne vardı[107] ve onu istilâm etti.

İstilâm ederken, Peygamberimiz Aleyhisselamın gözleri yaşla doldu. Hacerü'l-Esved'i öptü, ellerini onun üzerine koyduktan sonra yüzüne sürdü.[108]

---

93 Müslim, 2/919, Ezrakî, 2/203, Nesâî, 5/199.
94 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173.
95 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, Tirmizî, Sünen, 3/209, İbn Mâce, 2/981.
96 Beyhakî'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 5/158.
97 İbn Kayyım, 3/263.
98 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, Ahmed b. Hanbel, 2/14, Buhârî, Sahîh, 2/154, Müslim, 2/913, Ebu Dâvud, 2/174, Tirmizî, Sünen, 3/209, Dârimî, 1/397.
99 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Kesîr, Bidâye, 5/152, İbn Kayyım, 3/264.
100 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, İbn Kesîr, Bidâye, 5/152, İbn Kayyım, 3/264, Heysemî, 3/238.
101 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.
102 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, İbn Kesîr, Bidâye, 5/152, İbn Kayyım, 3/264, Heysemî, 3/238.
103 İbn Sa'd, 2/173, İbn Kesîr, Bidâye, 5/152, İbn Kayyım, 3/264.
104 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, İbn Kesîr, Bidâye, 5/152.
105 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173, Hâkim, 1/455.
106 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097, İbn Sa'd, 2/173.
107 Vâkıdî, Megâzî, 3/1097.
108 Hâkim, 1/455, İbn Kesîr, Bidâye, 5/158-159.

"Bismillahi vallahu ekber! İmanen billahi ve tasdikan bimâ câe bihî Muhammedün sallâllahu aleyhi ve sellem."[109]

Veya:

"Allahümme imanen Rabbike ve tasdikan bi kitâbike ve sünneti nebiyyike sallallahu aleyhi ve sellem" diyerek[110] Hacerü'l-Esved köşesinden tavafa başladı.

Tavafın ilk üç devresinde adımlarını kısaltıp omuzlarını silkeleyerek hızlı ve çalımlı yürüdü.[111]

Yemen ve Hacerü'l-Esved köşesine geldikçe[112], "Rabbenâ âtina fid dünya haseneten ve fil âhireti haseneten ve kınâ azâbennar" (Bakara: 201) âyetini okumakta idi.[113]

Peygamberimiz Aleyhisselam tavafın bu bölümünü tamamlayınca[114] Hacerü'l-Esved'i öptü, ellerini onun üzerine koyduktan sonra yüzüne sürdü.[115]

Halkın arasından güçlükle geçip Makam-ı İbrahim'e[116] erişti.[117]

Makam-ı İbrahim'in arkasında,[118] Makam'ı kendisiyle Beytullah arasına alarak[119] iki rekat namaz kıldı.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu namazda İhlas sûresiyle Kâfirûn sûresini okudu.[120]

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam sesini halka işittirecek derecede yükselterek:[121]

"İbrahim'in makamını namazgâh edininiz!" (Bakara: 158) mealli âyeti okudu.[122]

---

109 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098.
110 Heysemî, 3/240.
111 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, İbn Sa'd, 2/173, Ahmed b. Hanbel, 2/320, Müslim, 2/887, İbn Mâce, 2/1023, Dârimî, 1/376, Hâkim, 1/455.
112 İbn Sa'd, 2/178, Ebu Dâvud, 2/179, İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 82-85.
113 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887, İbn Mâce, 2/1023 Dârimî, 1/376, Hâkim, 1/455.
114 Ahmed b. Hanbel, 3/320.
115 Hâkim, 1/455, İbn Kesîr, Bidâye, 5/159.
116 Makam-ı İbrahim, İbrahim Aleyhisselamın üzerine basıp insanları hacca çağırdığı ve üzerinde iki ayağının gömülmüş izi bulunan mübarek bir taş olup, halen Kâbe mescidinde belli yerinde durmaktadır (Ezrakî, 1/67-68).
117 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887.
118 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, İbn Sa'd, 2/173, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Nesâî, 5/236.
119 Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183, İbn Mâce, 2/1023, Dârimî, 1/376.
120 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183, İbn Mâce, 2/1023, Dârimî, 1/376, Nesâî, 5/236.
121 Nesâî, 5/236.
122 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/887, Ebu Dâvud, 2/183, Tirmizî, Sünen, 3/216, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/236, Dârimî, 1/376.

Sonra, dönüp Hacerü'l-Esved'i istilâm etti[123] ve Hz. Ömer'e:

"Ey Ömer! Sen güçlü bir adamsın![124] Hacerü'l-Esved'e erişmek için,[125] omuz vurma![126] İnsanları,[127] zayıfları[128] sıkıştırma![129] Ne rahatsız edil,[130] ne de rahatsız et![131] Olmazsa, uzaktan el sürüp öpme işareti yap, kelime-i tevhid oku, tekbir getir,[132] geç!" buyurdu.[133]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Abdurrahman b. Avf'a da:

"Ey Ebu Muhammed![134] Hacerü'l-Esved rüknüne nasıl istilâm yaptın?" diye sordu.[135]

Abdurrahman b. Avf:

"Her defasında[136] istilâm yaptım, bıraktım" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İsabet etmişsin!" buyurdu.[137]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sa'y Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, bundan sonra Kâbe'nin Benî Mahzum kapısından[138] çıkıp Safa tepeciğine gitti.[139]

Oraya yaklaşınca:

"Şüphe yok ki, Safa ile Merve Allah'ın şeâirinden (Allah'a ibadete vesile olan nişanelerinden)dir" (Bakara: 158) mealli âyeti okudu ve:

"Allah'ın başladığından başlıyorum!" buyurdu.

Sa'ye Safa'dan başlamak üzere, Safa'nın üzerine çıktı.

---

123 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/183, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/236, Dârimî, 1/376.
124 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Ezrakî, 1/334, Heysemî, 3/241.
125 Ahmed b. Hanbel, 1/28, Heysemî, 3/241.
126 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Heysemî, 3/241.
127 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098.
128 Ahmed b. Hanbel, 1/28, Ezrakî, 1/334, Heysemî, 3/241.
129 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Ezrakî, 1/334, Heysemî, 3/241.
130 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098.
131 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Ezrakî, 1/334, İbn Kesîr, Bidâye, 5/159, Heysemî, 3/241.
132 Ahmed b. Hanbel, 1/28, Ezrakî, 1/334, İbn Kesîr, Bidâye, 5/159, Heysemî, 3/241.
133 Ezrakî, 1/334.
134 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Abdurrezzak, 5/34.
135 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Abdurrezzak, 5/34, Ezrakî, 1/333.
136 Abdurrezzak, 5/34, Ezrakî, 1/333.
137 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Abdurrezzak, 5/34, Ezrakî, 1/333-334.
138 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098.
139 Vâkıdî, Megâzî, 3/1098, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/183 İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/235, Dârimî, 1/376.

Beytullah'ı görünce,[140] kıbleye yöneldi.[141] Beytullah'a bakarak[142] Allah'ı tevhid ve tekbir etti.

Üç kere (Vâkıdî'ye göre yedi kere):

"Bir olan Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O'nun eşi, ortağı yoktur! Mülk O'nundur! Hamd O'na mahsustur![143] Diriltir, öldürür![144] O herşeye kâdirdir![145] Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur![146]

Allah va'dini yerine getirdi: Kuluna yardım etti. Toplanmış olan bütün kabileleri yalnız başına bozguna uğrattı" buyurdu.[147]

Peygamberimiz Aleyhisselam tekrar, Allah'ı tekbir ve O'na hamd ettikten sonra Allah'ın dilediği kadar[148] dua etti.

Duada söylediklerini de üç kere tekrarladı. Sonra, Safa tepeciğinden Merve tepeciğine doğru yürüyerek indi.[149]

Peygamberimiz Aleyhisselam o kadar hızlı sa'y ediyordu ki, sa'yinin hızından izarının açılıp dizlerinin göründüğü oluyordu.[150]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu hızlanışı sa'y vadisinin ortasına gelince yapıyor, ortayı geçince tabiî yürüyüşüne devam ediyordu.[151]

Müslümanlara da:

"Ey insanlar![152] Şüphe yok ki, Yüce Allah sa'yi size vacib kıldı. Sa'y ediniz!" buyuruyordu.[153]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sa'y vadisi içinde "Rabbiğfir verham ve entel eazzü'l-ekrem!=Yâ Rab! Beni yarlıga ve bana rahmet et! En aziz, en kerim Sensin!" diyerek dua ettiği de rivayet edilir.[154]

---

140 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/183-184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/235 Dârimî, 1/376.
141 Müslim, 2/888.
142 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Nesâî, 5/240, İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 83.
143 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/240, Dârimî, 1/376.
144 Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/240, Dârimî, 1/376.
145 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/240, Dârimî, 1/376.
146 Ahmed b. Hanbel, 3/320.
147 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Dârimî, 1/376.
148 Nesâî, 5/244.
149 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/236, Dârimî, 1/376.
150 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 6/404-405, 421, 422, Dârekutnî, 2/255, Heysemî, 3/247-248, İbn Kesîr, Bidâye, 5/160.
151 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/244, Dârimî, 1/376.
152 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099.
153 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/421-422, Heysemî, 3/247-248.
154 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, İbn Ebi Şeybe, 4/68-69, Heysemî, 3/248.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Merve tepeciğine ulaşıp çıktığı zaman, Safa tepeciğinde yaptıklarını Merve tepeciğinde de aynen yaptı.[155]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hem Beytullah'ı tavafını, hem Safa ile Merve arasındaki sa'yini, etrafına üşüşen halk kendisini görsünler de bilmediklerini sorsunlar diye yüksekte bulunmak için, hayvanının üzerinde olduğu halde yaptığı da rivayet edilir.[156]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Veda Haccında üç tavafı olup, kudüm tavafı olan ilkini yaya olarak yaptı. İkincisi, kurban günü yaptığı, farz olan tavaftır. Üçüncüsü de veda tavafıdır. Sanıldığına göre; binitli olarak yaptığı tavaf ikinci veya üçüncü tavafıdır, ya da her ikisidir.[157] Sa'ye gelince; bunu da Peygamberimiz Aleyhisselam önce yürüyerek yapmış, sonra da binitli olarak tamamlamıştır.[158]

Peygamberimiz Aleyhisselam Safa'dan Merve'ye yedi gidiş-gelişle sa'yi Merve'de tamamladı.[159]

Peygamberimiz Aleyhisselamın İhram Hakkındaki Emri

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kimin yanında kurbanı varsa, o ihram üzere kalsın![160]

Sizden hanginizin yanında kurbanı yoksa, hemen ihramdan çıksın ve haccını umreye çevirsin!" buyurdu.

Bunun üzerine Sürâka b. Malik ayağa kalkarak:

"Yâ Rasûlallah! Bu iş bizim bu yılımıza mı mahsustur, yoksa temelli sürüp gidecek midir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, parmaklarını birbirine kenetleyerek, iki üç kere:

"Umre hacca dahil olmuştur! Kıyamete kadar temelli sürüp gidecektir!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanında kurban getirmiş olduğu için, ihramdan çıkmadı.[161]

---

155 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/240, Dârimî, 1/376.
156 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Nesâî, 5/241.
157 İbn Kesîr, Bidâye, 5/163.
158 İbn Kayyım, 1/265.
159 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Buhârî, Sahîh, 2/170.
160 Ahmed b. Hanbel, 3/366, Müslim, 2/907, Nesâî, 5/245.
161 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, 907, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1023, Nesâî, 5/245 Dârimî, 1/376.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebtah'ta Kurulan Çadırda Kalışı

Ebtah'ta Peygamberimiz Aleyhisselam için kırmızı deriden çadır kuruldu.[162] Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke'de bulunduğu müddetçe orada kaldı; oraya geldi gitti.[163]

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani Hatun:

"Yâ Rasûlallah! Mekke evleri içinde konaklasan olmaz mı?" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam kabul etmedi. Medine'ye dönünceye kadar Ebtah'a gelip gitti.

Ne bir eve indi, ne de bir evin çatısı altında gölgelendi.[164]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Pazar, Pazartesi, Salı ve Çarşamba günleri Ebtah'ta oturdu.[165]

Ashabdan Ebu Cuhayfe, Peygamberimiz Aleyhisselamın Ebtah'ta, öğle güneşinin sıcağından, abdest almaya çıktığını; ve Bilal-i Habeşî'nin abdest suyunu dökerken Müslümanların üşüşüp dökülen abdest suyunu kapışarak yüzlerine gözlerine sürmeye başladıklarını gördüğünü; kendisinin de abdest suyundan biraz alıp yüzüne sürdüğü zaman onu kardan daha soğuk ve miskten daha güzel kokulu bulduğunu; Bilal-i Habeşî tarafından ezan okunduktan sonra kıble tarafına bir baston dikildiğini ve Peygamberimiz Aleyhisselamın ona doğru yönelerek öğle namazının farzını iki rekat kıldırdığını, ikindi namazının farzını da yine onun gibi iki rekat kıldırmış olduğunu bildirir.[166]

Hz. Ali'nin Yemen'den Mekke'ye Gelişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, daha önce, Hz. Ali'yi Yemen'e göndermişti.[167] Hz. Ali, Yemen'den, Peygamberimiz Aleyhisselama ait zekât develeriyle Mekke'ye geldi.

Hz. Fâtıma'yı, ihramdan çıkanlar arasında buldu.

Hz. Fâtıma boyalı elbise giymiş ve gözlerine de sürme çekmişti.

Hz. Ali onun bu yaptığını beğenmediyse de, Hz. Fâtıma:

---

162 İbn Kesîr, Bidâye, 5/168.
163 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099, İbn Sa'd, 2/173.
164 Vâkıdî, Megâzî, 3/1099-1100.
165 İbn Kesîr, Bidâye, 5/167, İbn Kayyım, 1/267.
166 Ahmed b. Hanbel, 4/308-309.
167 İbn İshak, İbn Hişam, 4/249.

“Bunu bana babam emretti!” dedi.

Hz. Ali, Hz. Fâtıma’yı bu yaptığından dolayı azarlamak ve onun Peygamberimiz Aleyhisselam adına söylediklerini sormak üzere Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gitti.

Hz. Fâtıma’nın yaptıklarını haber verince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Doğru söylemiş! Sen hacca niyetlenirken ne demiştin?” diye sordu.

Hz. Ali:

‘Ey Allah’ım! Resûlün neye niyetlendiyse, ben de ona niyetlendim!’ dedim” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Benim yanımda kurbanım var. Sen de ihramdan çıkma!” buyurdu.[168]

Peygamberimiz Aleyhisselam terviye gününden[169] bir gün önce, öğle namazından sonra,[170] Hacerü’l-Esved rüknü ile Makam-ı İbrahim arasında dikilerek irad ettiği hutbesinde:

“Sizden, öğle namazını Mina’da kılmaya gücü yetebilen, öyle yapsın!” buyurdu.[171]

Peygamberimiz Aleyhisselam Kâbe’ye alacalı Yemen kumaşından örtü örttürdü.[172]

Mina’ya Gidiş

Peygamberimiz Aleyhisselam Mekke’de dört gün; Pazar, Pazartesi, Salı ve Çarşamba günleri kaldı. Beşinci Perşembe[173] terviye günü, Beytullah’ı yedi kere tavaf ettikten sonra, güneşin batıya eğildiği sırada hayvanına bindi.[174]

Mina’da, Dârü’l-İmâme’nin bulunduğu yere indi.[175]

Hz. Âişe:

“Yâ Rasûlallah! Mina’da senin için bir gölgelik yapalım mı?” diye sordu.[176]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır![177] Mina, önce gelenin deve çöktürme yeridir!” buyurdu.[178]

168 Ahmed b. Hanbel, 3/320, Müslim, 2/888, Ebu Dâvud, 2/148, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/376.
169 Zilhicce’nin sekizinci gününe Terviye günü denir (İbn Esîr, Nihâye, 2/280).
170 Vâkıdî, Megâzî, 3/1100, İbn Sa’d, 2/173.
171 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101.
172 Vâkıdî, Megâzî, 3/1100, İbn Sa’d, 1/148.
173 İbn Kayyım, 3/267.
174 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101.
175 Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/184, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/376.
176 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Ezrakî, 2/173, Ebu Dâvud, 2/212, Tirmizî, Sünen, 3/228, İbn Mâce, 2/1000.
177 Ebu Dâvud, 2/212, Tirmizî, Sünen, 3/228, Dârimî, 1/399.
178 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Ebu Dâvud, 2/212, Tirmizî, Sünen, 3/228, İbn Mâce, 2/1024.

Hz. Âişe'nin isteğini kabul etmedi.[179]

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını Mina'da kıldı.[180] Geceyi,[181] Cuma gecesini[182] Mina'da geçirdi.[183] Sabah namazını da Mina'da kıldı. Güneş doğuncaya kadar bekledi.

Nemire'de[184] kendisine bir çadır kurulmasını emretti.[185]

Peygamberimiz Aleyhisselam, güneş doğduğu zaman[186] hayvanına bindi.[187]

Zilhicce'nin dokuzunca Cuma günü sabahleyin umumî yolun sağındaki[188] Dabb[189] yolunu tutup[190] Arafat'a[191] doğru hareket etti.[192]

Mina'dan Arafat'a giderken ashabın kimi telbiye ediyor, kimisi de tekbir getiriyordu.[193]

Kureyşîler kendilerinin Cahiliye çağında yaptıkları gibi Peygamberimiz Aleyhisselamın da Müzdelife'deki Meş'ar-i Haram'da duracağından şüphe etmiyorlar;[194] Müzdelife'yi geçmez, orada vakfe yapar sanıyorlardı.[195]

Nevfel b. Muaviyetü'd-Di'lî, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanıbaşında gidiyordu.

"Yâ Rasûlallah! Kavmin Cem'de (Müzdelife'de) vakfe yapacaksın sanıyor?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben, peygamberlikten önce de, onlara aykırı olarak Arafat'ta vakfe yapmışımdır!" buyurdu.[196]

---

179 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Ezrakî, 2/173.
180 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/184-185, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/376.
181 İbn Sa'd, 2/173.
182 İbn Kayyım, 3/267.
183 İbn Sa'd, 2/173.
184 Nemire; Arafat'ın doğusunda harap bir köydür (İbn Kayyım, 3/275).
185 Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/376.
186 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, İbn Kayyım, 3/267.
187 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Dârimî, 1/376.
188 İbn Kayyım, 3/267.
189 Dabb yolu, Müzdelife'den Arafat'a giden kısa yol olup, Musa Aleyhisselamın yoludur (Ezrakî, 2/193).
190 Ezrakî, 2/193, İbn Kayyım, 3/267.
191 Hacıların vakfe yeri olan Arafat'a Arafat denilmesi, Hz. Âdem'le Hz. Havva'nın burada buluştukları veya Cebrail Aleyhisselamın Hz. İbrahim'e burada hac amellerini öğretip "Anladın mı?" diye sorduğu, onun da "Anladım!" diye cevap verdiği içindir (Yâkût, 4/104, Fîruzâbâdî, 3/179). Arafat, hem Harem dışıdır, hem de Meş'ar (hac ibadetleri için belirlenmiş) yerdir. Arafat'ın hududu, Harem dışı olan Urene üzerinde yükselen dağdan Vesik'a doğru uzanan Arafat dağlarına ve bu dağların Arafat vadisiyle birleştiği yere kadar olan sahadır. (Ezrakî, 2/194, Yâkût, 4/104).
192 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, İbn Sa'd, 2/173, Ezrakî, 2/193.
193 Buhârî, Sahîh, 2/174, Müslim, 2/933, İbn Mâce, 2/1024.
194 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/181, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/377.
195 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102.
196 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103.

Müzdelife'yi geçip gitti.[197]

Peygamberimiz Aleyhisselam Nemire'de çadırının kurulduğunu gördü ve oraya indi.[198]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mina'dan Arafat'a varıncaya kadar telbiyeyi kesmedi.[199]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Arafat Hutbesi

Cahiliye devri insanlarının ayları geriletmeleri yüzünden, Hz. Ebu Bekir, dokuzuncu yıl haccını Müslümanlara Zilkade ayında yaptırmıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın onuncu yıl haccı ise, Zilhicce'ye rastlamış bulunuyordu.[200]

Hicretin 9. yılında, 9 Zilhicce arefe günü de Cuma gününe rastlamıştı.[201]

Güneş batıya doğru eğilince Peygamberimiz Aleyhisselam devesi Kasvâ'nın hazırlanmasını emretti ve Kasvâ'ya hemen semer vuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kasvâ'ya binip Urene vadisine vardı.[202]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hamd Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yarlıganmak diler ve O'na tevbe ederiz.

Nefislerimizin şerlerinden ve amellerimizin günahlarından Allah'a sığınırız.

Allah'ın doğru yola ilettiğini saptıracak, saptırdığını da doğru yola iletecek yoktur.

Şehadet ederiz ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

O birdir, O'nun eşi ortağı yoktur.

Ve yine şehadet ederiz ki; Muhammed O'nun kulu ve resûlüdür.

Ey Allah'ın kulları! Ben size Allah'tan sakınmanızı tavsiye ve O'na itaate teşvik ederim.

Size hayır olan şeyden söz açmak ister ve bundan sonra derim ki"[203] buyurup, iki dizinin üzerine gelerek:[204]

---

197 Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/377.
198 Vâkıdî, Megâzî, 3/1101, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/377.
199 Hâkim, 1/462.
200 İbn Sa'd, 2/187-188.
201 İbn Sa'd, 2/188, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Buhârî, Sahîh, 5/188.
202 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185 İbn Mâce, 2/1024, Dârimî, 1/377.
203 İbn Abdi Rabbih, 2/110.
204 Ahmed b. Hanbel, 5/30, Ebu Dâvud, 2/168.

"Ey insanlar![205] Sözlerimi[206] iyi dinleyiniz![207]

Vallahi[208] bilmiyorum! Belki de şu durduğum yerde, bu yılımdan [Vâkıdî'ye göre; bu günümden] sonra sizinle bir daha buluşamayacağım![209]

Dikkat ediniz! Belki, bu yılımdan sonra beni bir daha göremeyeceksiniz!

Dikkat ediniz! Belki, bu yılımdan sonra beni bir daha göremeyeceksiniz!

Dikkat ediniz! Belki, bu yılımdan sonra beni bir daha göremeyeceksiniz![210]

Sözleri iyice dinleyip ezberleyen kişiye Allah rahmet etsin!

Belki, anlamayan, anlayana iletip anlatır.

Anlayan da, belki kendisinden daha iyi anlayışlı olana iletir!" buyurdu.

O sırada Şenûe kabilesi adamlarına benzeyen uzun bir adam kalkarak:

"Ey Allah'ın Peygamberi! O halde bizler ne yapalım?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Rabbinize kulluk ediniz!

Beş vakit namazınızı kılınız!

Ramazan ayında orucunuzu tutunuz!

Beytullah'ı haccediniz!

Zekâtınızı, gönlünüzden koparak, gönül hoşluğuyla veriniz!

Yüce Rabbinizin Cennetine girersiniz!" dedi ve:[211]

"İşitiyor musunuz?" buyurdu.

Başka bir cemaatten bir adam:

"Ne diyorsun?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Rabbinize ibadet ediniz!

Beş vakit namazınızı kılınız!

Orucunuzu tutunuz!

Mallarınızın zekâtını veriniz!

Âmirinize itaat ediniz! Cennete girersiniz!" buyurdu.[212]

---

205 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, İbn Abdi Rabbih, 2/110, Taberî, Târîh, 3/168.
206 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, Taberî, Târîh, 3/168.
207 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, İbn Abdi Rabbih, 2/110, Taberî, Târîh, 3/168.
208 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103.
209 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, İbn Abdi Rabbih, 2/110, Dârimî, 1/65, Taberî, Târîh, 3/169.
210 Ahmed b. Hanbel, 5/262.
211 Ahmed b. Hanbel, 5/262.
212 Ahmed b. Hanbel, 5/251.

Peygamberimiz Aleyhisselam hitabesine en yüksek sesiyle devam ederek:

Ey insanlar! Bu, hangi gündür?" diye sordu.

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu ayınız, hangi aydır?" diye sordu.

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bu beldeniz, hangi beldedir?" diye sordu.

"Allah ve Allah'ın Resûlü daha iyi bilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gününüz, haram ve dokunulmaz bir gündür!

Ayınız, haram ve dokunulmaz bir aydır!

Beldeniz, haram ve dokunulmaz bir beldedir![213]

Ey insanlar![214]

İşte, kanlarınız ve mallarınız da, Yüce Rabbinize kavuşuncaya [Ahmed b. Hanbel'e göre; kavuşacağınız güne] kadar -bu gününüzde, bu ayınızda, bu beldenizde olduğu gibi- birbirinize haram ve dokunulmazdır![215]

Haberiniz olsun ki; ben, önceden gidip Havuz başında sizi bekleyeceğim!

Başka ümmetlere karşı, sizin çokluğunuzla övüneceğim!

Sakın, çok günah işleyip yüzümü kara çıkarmayınız![216]

Benden görmüş, benden işitmiş, benden sormuş olduğunuz şeylerde bana isnad ederek yalan uyduran kimse, Cehennemdeki yerine hazırlansın![217]

Haberiniz olsun ki; ben birtakım[218] erkek kadın[219] insanları[220] kurtaracağım!

Kurtarmak isteyeceğim diğer birtakım kimselere gelince;[221] onlar hakkında bana galebe çalınacak![222]

'Yâ Rabbi! Bunlar da benim sahabilerimdir!' diyeceğim.[223]

---

213 Ahmed b. Hanbel, 5/30.
214 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, İbn Abdi Rabbih, 2/110, Taberî, Târîh, 3/169.
215 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Ahmed b. Hanbel, 5/30, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1024-1025, Dârimî, 1/377 İbn Abdi Rabbih, 2/110, Taberî, Târîh, 3/169.
216 Ahmed b. Hanbel, 5/412, İbn Mâce, 2/1016.
217 Ahmed b. Hanbel, 5/412.
218 Ahmed b. Hanbel, 5/412, İbn Mâce, 2/1016.
219 Ahmed b. Hanbel, 5/412.
220 İbn Mâce, 2/1016.
221 Ahmed b. Hanbel, 5/412, İbn Mâce, 2/1016.
222 Ahmed b. Hanbel, 1/384, 453, Müslim, 4/1796.
223 Ahmed b. Hanbel, 1/453, Müslim, 4/1796, İbn Mâce, 2/1016.

Yüce Allah ise:

'Senden sonra onların neler yaptığını sen bilmezsin!' buyuracaktır" buyurdu.[224]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sözlerini Rebia'ya Tekrarlatması

Mekke valisi Attâb b. Esîd, Amr b. Hârice'yi bir işi için Peygamberimiz Aleyhisselama göndermişti.

Amr b. Hârice, Arafat'ta yetişip Peygamberimiz Aleyhisselamın devesinin çenesinin altına durmuştu.

Kasvâ'nın ağzından süzülen köpükler, Amr b. Hârice'nin başına dökülüyordu.[225] Kendisi çok gür sesli olup[226] Peygamberimiz Aleyhisselamın sözlerini seslenerek halka duyaracak olan Rebia b. Ümeyye b. Halef de,[227] devenin boyun kökünün altında dikiliyordu.[228]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Rebia b. Ümeyye'ye:

"Resûlullah Aleyhisselam, size:

'Ey insanlar! Bu hangi aydır?' diye soruyor, de!" buyuruyordu.

Rebia b. Ümeyye, seslenerek onlara bunu ulaştırıyor, duyuruyordu.

Onlar da:

"Haram olan aydır!" diyorlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Söyle onlara:

'Allah kanlarınızı, mallarınızı -Rabbinize kavuşuncaya kadar- bu ayınız gibi size haram ve dokunulmaz kılmıştır![229]

Sizler muhakkak Rabbinize kavuşacaksınız!

Bütün amellerinizden, işlediklerinizden sorguya çekileceksiniz!" buyuruyor;[230] "Tebliğ ettim mi?" diye sorduktan sonra, elini semaya kaldırıp:[231]

"Ey Allah'ım![232] Bunlara tebliğde bulunduğuma[233] şahit ol![234]

---

224 Ahmed b. Hanbel, 5/4128, Müslim, 4/1796, İbn Mâce, 2/1016.
225 İbn İshak, İbn Hişam, 4/252.
226 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/209.
227 İbn İshak, İbn Hişam, 4/252.
228 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/209.
229 İbn İshak, İbn Hişam, 4/252.
230 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250, Ahmed b. Hanbel, 5/30.
231 Ahmed b. Hanbel, 5/30.
232 Ahmed b. Hanbel, 5/30, İbn Abdi Rabbih, 4/57.
233 Ahmed b. Hanbel, 5/30.
234 Ahmed b. Hanbel, 5/30, İbn Abdi Rabbih, 4/57.

Ey Allah'ım! Bunlara tebliğde bulunduğuma şahit ol![235]

Kimin yanında emanet varsa, onu hemen sahibine teslim etsin![236]

İyi biliniz ki; üç şey mü'min ve Müslümanın kalblerine kin ve kıskançlık sokmaz:

1. Allah'a ihlaslı olarak amel etmek,

2. Emir sahiplerine nasihatta bulunmak,

3. Müslüman cemaatine -ki onlar dua ederlerse duaları müstecabdır ve arkadakilerine de şamildir- tâbi olmak.[237]

İyi biliniz ki; Cahiliye devrine ait herşey ayaklarımın altına konulmuş, hükümsüz sayılmıştır.[238]

Bu cümleden olarak Cahiliye devrinin bütün kan davaları kaldırılmış, hükümsüz sayılmıştır.

Kaldırdığım, hükümsüz saydığım ilk kan davası da bize ait kan davalarından İbn Rebia b. Hâris b. Abdulmuttalib'in kan davasıdır.

Kaldırdığım, hükümsüz saydığım ilk ribâ (faiz) bizim, yani amcam Abbas b. Abdulmuttalib'in ribâ alacağıdır.

Onun tümü kaldırılmış, hükümsüz sayılmıştır.[239]

Fakat, anaparalarınız size aitir, sizin hakkınızdır.

Ne bundan fazlasını isteyip borçlulara zulmediniz, ne de hakkınızdan aşağı alıp mazlum durumuna düşünüz!

Yüce Allah 'Ribâ yoktur!' diye hükmetmiştir.[240]

İmdi ey insanlar! Şeytan, muhakkak ki, şu toprağınızda kendisine tapılmaktan temelli olarak umudunu kesmiştir. Fakat, siz bunun dışındaki, ufak-tefek işlerinizde ona uyacak olursanız, bu onu hoşlandıracaktır!

Dininiz üzerinde ondan sakınınız!

Ey insanlar! O nesî denilen ay geriletme işi, ancak küfürde bir artma sebebidir ki, onunla kâfirler şaşırtılır.

Onlar bunu bir yıl helâl, bir yıl da haram sayarlar ki, Allah'ın haram kıldığına sayıca uydursunlar da, Allah'ın haram ettiğini helâl kılsınlar. [Tevbe: 32]

---

235 Ahmed b. Hanbel, 5/30.

236 İbn İshak, İbn Hişam, 4/250-251, İbn Abdi Rabbih, 2/110, Taberî, Târîh, 3/169.

237 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Ahmed b. Hanbel, 3/225, 4/80, Dârimî, 1/65, Yâkubî, 2/109.

238 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377.

239 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/57, Taberî, Târîh, 3/169.

240 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251.

Allah katında ayların sayısı onikidir.

Onlardan dördü haram aylardır ki, üçü birbiri ardınca gelir: Zilkâde, Zilhicce, Muharrem.

Bir de, ikinci Cumâd ile Şaban arasındaki, Mudar'ın ayı Recep'tir.[241]

Ey insanlar![242] Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz![243] Çünkü siz onları ancak Allah'ın emaneti olarak aldınız.

Ve kendileriyle evlenmeyi de Allah'ın kelimesi, emir ve müsaadesiyle helâl ediniz.[244]

Ey insanlar! Şüphe yok ki, sizin kadınlarınız üzerinde hakkınız vardır! Onların da sizin üzerinizde hakları vardır![245]

Sizin onlar üzerindeki hakkınız, döşeğinize sizden başka hiç kimseye[246] ayak bastırmamaları,[247] arayı açacak fuhuş irtikap etmemeleri,[248] istemediğiniz kimseyi evlerinize sokmamalarıdır.[249]

Eğer onlar bunun aksini yaparlarsa,[250] Allah sizin onları yatakta yalnız bırakmanıza izin vermiştir.[251]

Kendilerini, fazla incitmeyecek derecede, dövebilirsiniz de.[252]

Eğer uysallık ederler,[253] size boyun eğerlerse[254] onların üzerinizdeki hakkı, mâruf vechile, yani memleket âdet ve geleneğine göre kendilerinin bütün yiyecek ve giyeceklerini sağlamaktır.[255]

---

241 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/57, Taberî, Târîh, 3/169.
242 İbn İshak, İbn Hişam, 4/521, İbn Abdi Rabbih, 4/57.
243 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 2/377, İbn Abdi Rabbih, 4/57.
244 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/889, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/367, İbn Abdi Rabbih, 4/57, Taberî, Târîh, 3/169.
245 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/57, Taberî, Târîh, 3/169.
246 İbn Abdi Rabbih, 4/57.
247 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/57, Taberî, Târîh, 3/169.
248 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/58.
249 İbn Abdi Rabbih, 4/58.
250 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/58.
251 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/159.
252 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/159.
253 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/58.
254 İbn Abdi Rabbih, 4/58.
255 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/169.

Kadınlar hakkında hayırlı olmanızı tavsiye ederim. Çünkü onlar yanınızda[256] zayıftırlar.[257] Emanettirler.[258] Kendileri için bir şeye malik değildirler.[259]

Ey insanlar! Size tebliğ etmiş olduğum sözlerimi aklınızda iyice tutunuz![260]

Ben size öyle bir şey bıraktım ki, ona sımsıkı sarılırsanız, hiçbir zaman doğru yoldan sapmazsınız.

O, Allah'ın Kitabıdır.[261] Allah'ın Peygamberinin sünnetidir.[262] Ev halkımdır.[263]

Ey insanlar! Sözümü iyi dinleyiniz ve aklınızda iyice tutunuz!

Müslüman Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeştirler!

Kişiye, kardeşinin malı, kendisi onu gönlünden koparak vermiş olmadıkça, helâl olmaz!

Kendinize zulüm ve yazık etmeyiniz!" buyurdu.

Sonra da:

"Allah aşkına! Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

Müslümanlar:

"Allah için, evet! Tebliğ ettin!" dediler.[264]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şahit ol!" diyerek Allah'ı şahit tuttu,[265] sonra da sözlerine şöyle devam etti:

"Sakın, benden sonra kâfircesine Cahiliyet haline dönmeyiniz ve birbirinizin boynunu vurmayınız!

Ey insanlar! Rabbiniz bir, babanız birdir! Hepiniz Âdem'in soyundansınız. Âdem de topraktandır (topraktan yaratılmıştır).[266]

---

256 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/159.
257 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Taberî, Târîh, 3/169.
258 İbn Abdi Rabbih, 4/58.
259 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/169.
260 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Taberî, Târîh, 3/169, Beyhakî, Delâil, 5/448.
261 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/169, Beyhakî, Delâil, 5/448.
262 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Mâlik, 2/589, Taberî, Târîh, 3/169, Beyhakî, Delâil, 5/448, Zehebî, Târîh, s. 589.
263 İbn Abdi Rabbih, 4/58.
264 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251-252, Taberî, Târîh, 3/169.
265 İbn İshak, İbn Hişam, 4/252, İbn Abdi Rabbih, 4/58, Taberî, Târîh, 3/169.
266 İbn Abdi Rabbih, 4/58.

Allah katında sizin en şerefliniz, en müttaki olanınız, Allah'ın emirlerini en çok yerine getireniniz, yasaklarından da en çok sakınanınızdır!

Arabın Arap olmayana üstünlüğü ancak takva iledir" buyurdu ve:

"Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

"Evet! Tebliğ ettin!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizden, burada bulunanlar, bunları bulunmayanlara da tebliğ edip ulaştırsınlar![267]

Ey insanlar! Şüphe yok ki, Allah her hak sahibine hakkını vermiştir.

Vâris için, vasiyete gerek yoktur.

Çocuk, kimin döşeğinde doğmuşsa ona aittir.

Zânî için, mahrumluk vardır.

Kendisini babasından başkasına isnad eden kişi veya efendisinden başkasına nisbet eden köle, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lânetine uğrasın!

Allah öylelerinin ne tevbe ve nâfilesini, ne de fidye ve farizasını kabul eder![268]

Kölelerinize karşı iyi davranınız! Kölelerinize iyi bakınız! Onlara kendi yediklerinizden yediriniz, kendi giydiklerinizden de giydiriniz!

Onlar bir suç işlerler de kendilerini bağışlamak istemezseniz, satınız!

Fakat, onlara azap ve işkence yapmayınız![269]

Ey insanlar! Size âzâsı kesik bir köle de âmir tayin edilecek olsa -sizi Allah'ın Kitabıyla idare ettiği zaman- onu dinleyiniz ve kendisine itaat ediniz!" buyurdu.[270]

"Size, ben sorulacağım.

Benim hakkımda ne söyleyeceksiniz bakayım?" diye sordu.

Müslümanlar:

"'Allah tarafından getirdiklerini bize tebliğ ettin! Peygamberlik vazifeni yerine getirdin! Bizi öğütledin!' diyerek şehadette bulunacağız!" dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam, şehadet parmağını semaya kaldırıp halka işaret ederek:

---

267 İbn Abdi Rabbih, 4/58, Yâkubî, 2/110.
268 İbn İshak, İbn Hişam, 4/253, İbn Abdi Rabbih, 4/58.
269 İbn Sa'd, 2/185, Ahmed b. Hanbel, 4/381.
270 İbn Sa'd, 2/185, Ahmed b. Hanbel, 4/381, 402, 403.

"Allah'ım! Şahit ol!

Allah'ım! Şahit ol!

Allah'ım! Şahit ol![271]

Vesselâmu aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh=Allah'ın selam, rahmet ve bereketleri üzerinize olsun!" buyurarak hutbesini sona erdirdi.[272]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Öğle Vaktinde Öğle ile İkindi Namazını Birleştirerek Kıldırışı

Peygamberimiz Aleyhisselam hutbesini sona erdirdiği sırada, Bilal-i Habeşî öğle ezanını okumaya başladı.[273]

Peygamberimiz Aleyhisselam susup ezanı dinledi, ezan bitince devesini ıhdırdı.[274]

Bilal-i Habeşî kâmet getirdi.[275]

Peygamberimiz Aleyhisselam, önce öğle namazının farzını; arkasından da kâmet getirilip ikindi namazının farzını kıldırdı.[276]

Bir ezan, iki kâmetle iki vaktin namazını birleştirdi.[277] İkisinin arasında başka namaz kılmadı.

Arafat Vakfesi ve Duası

Peygamberimiz Aleyhisselam, namazdan sonra devesi Kasvâ'ya binip Cebelü'r-Rahme'nin dibindeki vakfe yerine vardı.

Kasvâ'nın göğsünü kayalara doğru çevirdi. Kayaların toplu bulunduğu yeri önüne aldı ve kıbleye döndü.

Güneş batıp sarılığı azıcık gidinceye kadar vakfe yaptı.[278]

Müslümanlara da, Arafat vakfesini yapmalarını eliyle işaret buyurdu.[279]

Arafat'ta, uzakça yerlerde bulunanlara da haber göndererek:

"Meşâirinizin (Allah'a ibadete vesile olan ibadet yerlerinizin) üzerinde durunuz!

---

271 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377.
272 İbn Abdi Rabbih, 4/58.
273 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377.
274 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102.
275 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 1/1025, Dârimî, 1/377.
276 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377.
277 Vakıdî, Megâzî, 3/1102.
278 Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377, .
279 Vâkıdî, Megâzî, 3/1102.

Çünkü, siz babanız İbrahim'in mirasından bir miras üzere bulunuyorsunuz![280] İşte burası, Arafat'tır ve vakfe yeridir.[281] Arafat'ın her tarafı vakfe yeridir.[282] Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk..." diyerek telbiye etti ve:

"Hayır ancak ahiret hayrıdır!" buyurdu.[283]

Peygamberimiz Aleyhisselam ellerini memelerinin üzerine -omuzları hizasından biraz aşağıya kadar- kaldırdı. Avuçlarının sırtını yere doğru çevirdi.[284]

Kasvâ, başını eğince, yuları düştü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, devesinin yularını bir eliyle tutup diğer elini kaldırarak[285] dualarının efdal ve üstünü; en çok yaptığı ve kendisinden önceki peygamberlerin de duası olan şu dua ile[286] dua etmeye başladı:

"Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur! O Birdir, O'nun eşi ortağı yoktur. Mülk O'nundur! Hamd O'na mahsustur! Hayır yalnız O'nun elindedir. O diriltir, öldürür. O herşeye kâdirdir.[287]

Allah şu gerçeğe şehadet eyledi ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yok, ancak O vardır! Bütün meleklerle ilim ululları da, adl ve hakkâniyetle durarak şahittir ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yok, ancak Azîz ve Hakîm olan O vardır. [Âl-i İmran: 18]

Ben de bu gerçeğe şahit olanlardanım yâ Rab![288]

Ey Allah'ım! Senin buyurduğun gibi, bizim söylediğimizden daha üstün olarak Sana hamd olsun!

Ey Allah'ım! Benim namazım, ibadetim, diriliğim, ölümüm Senin içindir!

Dönüşüm Sanadır!

Mirasım da, ey Rabbim, Sana aittir!

Ey Allah'ım! Kabir azabından, kalbin vesvesesinden, işlerin dağınıklığından Sana sığınırım!

Ey Allah'ım! Rüzgârların getirdiği âfetin şerrinden Sana sığınırım![289]

---

280 Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Ebu Dâvud, 2/189, Tirmizî, Sünen, 3/230, Nesâî, 5/255.
281 İbn İshak, İbn Hişam, 4/253, Ahmed b. Hanbel, 1/157, Tirmizî, Sünen, 3/232.
282 İbn İshak, İbn Hişam, 4/253, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Ahmed b. Hanbel, 1/157, Ebu Dâvud, 2/193-194, İbn Mâce, 2/1001-1002.
283 Hâkim, 1/465.
284 Ahmed b. Hanbel, 3/85.
285 Ahmed b. Hanbel, 5/209, Nesâî, 5/254.
286 Mâlik, 1/215, 421-423, Vâkıdî, Megâzî, 3/1104, Tirmizî, Sünen, 5/572, Begavî, 1/128, İbn Kesîr, Bidâye, 5/174-175.
287 Vâkıdî, Megâzî, 3/1104, Ahmed b. Hanbel, 2/210, Tirmizî, Sünen, 4/472, Gazalî, İhyâ, 1/332, İbn Kayyım, 1/268, Heysemî, 3/252.
288 Ahmed b. Hanbel, 1/166, İbn Kesîr, Bidâye, 5/175.
289 Tirmizî, Sünen, 5/537, İbn Kesîr, Bidâye, 5/175, İbn Kayyım, 1/268.

Ey Allah'ım! Gözümde bir nur, kulağımda bir nur, kalbimde bir nur yarat!

Ey Allah'ım! Göğsüme genişlik ver! İşimi kolaylaştır!

Ey Allah'ım! Göğüslere vesvese veren şeytandan, işlerin karışıklığından, kabir fitnesinin şerrinden, gecenin getirdiği şeylerin şerrinden, gündüzün getirdiği şeylerin şerrinden, korkunç rüzgârların getirdiği âfetlerin şerrinden, zamanın nöbet nöbet gelen mihnet ve belâlarının şerrinden Sana sığınırım![290]

Ey Allah'ım! Sağlığın hastalığa çevrilmesinden, birdenbire gelip çatacak azabından ve bütün gazabından Sana sığınırım!

Ey Allah'ım! Beni doğru yoluna ulaştır! Geçmişimi, geleceğimi bağışla!

Ey başvurulacakların en hayırlısı! Kendisinden istenilenlerin en keremlisi, en vergilisi, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah!

Yarattıklarına ve Beytinin hacılarına verdiklerinin en üstününü şu akşam üzeri bana ver!

Ey dereceleri yükselten, bereketleri indiren, ey gökleri ve yeri yaratan Allah!

Sesler türlü türlü dillerle gürüldeyip Sana doğru yükseliyor, Senden dileklerde bulunuyor!

Benim dileğim de; dünya halkının beni unuttuğu imtihan yurdunda Senin beni anmaklığındır![291]

Ey Allah'ım! Sen sözümü işitiyor, bulunduğum yerimi görüyor, gizli-açık neyim varsa biliyorsun!

İşlerimden hiçbiri Sana gizli değildir!

Ben çaresizim, yoksulum. Senden yardım ve eman diliyorum!

Korkuyorum, kusurlarımı itiraf ediyorum!

Bir çaresiz Senden nasıl isterse, ben de öyle istiyorum!

Zelil bir günahkâr Sana nasıl yalvarırsa, ben de öyle yalvarıyorum!

Senin yüce huzurunda boynunu bükmüş, Senin için gözlerinden yaşlar boşanan, Senin uğrunda bütün varlığını zelil eden, Senin için burnunu topraklara sürten bir kulun Sana nasıl dua ederse, ben de öyle dua ediyorum!

Ey Rabbim! Duamı kabul buyurmaktan beni mahrum kılma!

---

290 Beyhakî'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 5/174-175, Gazalî, İhyâ, 1/332.
291 Gazalî, İhyâ, 1/332.

Bana Raûf ve Rahîm ol ey istenilenlerin ey hayırlısı ve verenlerin en keremlisi![292]

İlâhî! Sana karşı kim kendisini övebilir?

İlâhî! Dilim mâsiyetlerle tutulmuş. Benim Sana vesile kılacak ne işe yarar bir amelim, ne de emelden başka bir şefaatçim var!

İlâhî! Biliyorum ki; kusurlarım yüzünden ne huzurunda mevkiim, ne de Senden özür dilemeye yüzüm kalmıştır!

Fakat Sen keremlilerin en keremlisisin!

İlâhî! Ben merhametine yetişmeye ehliyetli değilsem, merhametin Bana yetişebilir! Çünkü Senin rahmetin herşeyi kuşatacak derecelerde geniştir! Ben de o kuşatılacak şeylerdenim!

İlâhî! Benim kusurum ne kadar büyük de olsa, Senin affının yanında küçük kalır!

Sen onları Bana bağışlayıver ey kerem sahibi Allah!

İlâhî! Sen kerem sahibi Allah'sın! Ben ise âciz bir kulum!

Ben günah işler durursam, Sen de bağışlar durursun!

İlâhî! Sen ancak Sana itaatli olanlara rahmet ve merhamet edeceksen, günahkârlar kime sığınacaklar?

İlâhî! Ben bile bile tâatinden uzaklaştım! Sana karşı günah sayılacak yana yöneldim!

Senin şanın, her türlü eksik ve noksan sıfatlardan uzaktır!

Benim üzerimde Senin delilin, af ve keremin büyüktür!

Bana karşı Senin delilin sabittir! Benim ise Sana karşı hiçbir delilim yoktur!

Ben Sana her an muhtacım! Senin ise Bana hiçbir ihtiyacın yoktur!

Sen ancak yaratanım olarak beni bağışlarsın!

Ey duacıların dualarını kabul edenlerin en hayırlısı ve ey ümit bağlananların en üstünü!

İslâmiyet ve Muhammed Aleyhisselam üzerindeki himayen hürmetine Sana yöneliyorum: Benim bütün suçlarımı bağışla!

Benim şu durduğum yerden, bütün hâcetlerimi yerine getirmiş, dileklerimi ihsan buyurmuş, temennilerimi gerçekleştirmiş olarak döndür!

İlâhî! Bana öğrettiğin dua ile Sana dua ediyorum!

---

292 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 1/247, Gazalî, İhyâ, 1/332-333, İbn Kesîr, Bidâye, 5/175-176, Heysemî, 3/352.

Bana öğretip verdiğin ümitten beni mahrum etme!

İlâhî! Karşında huşû ve huzû ile eğilen, kusurlarını itiraf ederek Sana sığınan, gözyaşları akıtarak tevbe eden, haksız davranışlarının bağışlanması ve affedilmesi için yalvaran, umduğuna ermeyi ancak Senden bekleyen, bütün kusurlarına rağmen vakfesinde Senin ihsanından ümidini kesmeyen bu kuluna akşam üzeri ne yapacaksın?

Ey bütün canlıların sığındığı ve bütün mü'minlerin yardımcısı ve koruyucusu!

İyilik edenler Senin rahmetinle kurtulurlar, kötülük edenler de kendi günahlarıyla helâk olurlar!

Ey Allah'ım! Senin huzuruna çıktık, Senin civarına konduk!

Ümitlerimiz Sensin, dileklerimiz Senin yanındadır!

Senin ihsanını diler, rahmetini umar, azabından da korkarız!

Kusurlarımızın bütün ağırlığıyla yine Sana kaçıp sığındık!

Senin Beyt-i Haramını ziyaret kasdında bulunduk!

Ey istekçilerin ihtiyaçlarının sahip ve maliki olan Allah!

Ey susup duranların içlerinden geçirdiklerini bilen Allah!

Ey yanıbaşında yardım beklenecek başka Rab bulunmayan Allah!

Ey Kendisinin üstünde korkulacak başka bir yaratıcı blunmayan Allah!

Ey yanına varılacak veziri, rüşvet verilecek kapıcısı bulunmayan Allah!

Ey dilekler çoğaldıkça cömertliği, keremi artan; ihtiyaçlar çoğaldıkça fazl u ihsanı artan Allah!

Ey Allah'ım! Sen her misafiri kondurup ağırlarsın!

Bizler de Senin misafirleriniz! Bizleri cennetine kondurup ağırla!

Ey Allah'ım! Her kâfileye bahşiş, her isteyene atiyye verilir; her ziyaretçiye ikram edilir! Her sevap umucuya sevap verilir!

Senin katındaki mükâfattan her mükâfat dilenene mükâfat, Senin katındaki rahmetten her rahmet dilenene rahmet, Sana yakın olmayı özleyen her özleyiciye yakınlık... ihsan olunur!

Senin af yollarını her arayana da af ve mağfiret buyurulur!

Bizler topluca Senin Beyt-i Haramına geldik!

Şu büyük meşâirde vakfeye durduk!

Şu mübarek yerlerde hâzır bulunduk!

Ümidimiz Yüce katındaki sevap ve mükâfata nâil olmaktır!

Ümidimizi boşa çıkarma Allah'ım!"[293]

---

[293] Gazalî, İhyâ, 1/333.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmeti İçin Özel Olarak Dua Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Arafat'ta akşam üzeri ümmetinin yarlıganması ve rahmete nâil olması için Allah'a pek çok yalvardı.[294] Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Birbirlerine zulüm, haksızlık edenler hariç olmak üzere, ümmetini bağışladım![295] Zalimden mazlumun hakkını alacağım!" buyurdu.[296]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey insanlar! Yüce Allah bugün size in'am ve ihsanda bulunup -aranızdaki haklar hariç olmak üzere- sizleri yarlıgadı. İyilerinize diledikleri şeyi verdi" buyurdu.[297]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cenab-ı Hakk'a:

"Ya Rab! Sen istersen uğradığı zulümden dolayı mazluma cennet verip zalimi de yarlıgamaya kâdirsin!" dedi.

Yüce Allah, Arefe günü akşamı, Peygamberimiz Aleyhisselamın bu duasını kabul buyurmadı.[298]

İslâm Dininin Kemâle Erdiğinin ve Müslümanlar Hakkında İlâhî Nimetin Tamamlandığının Müjdelenişi

"...Artık bugün kâfirler dininizden umutlarını kestiler.

Onlardan korkmayınız, ancak Benden korkunuz!

Bugün, sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve İslâmiyeti size din olarak seçip kabul ettim" (Mâide: 3) mealli âyet Peygamberimiz Aleyhisselama Cuma günü Arafat'ta, akşam üzeri nâzil oldu.[299]

Yüce Allah'ın Mü'min Kullarını Meleklerine Övüşü

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yüce Allah, Arefe günü akşam üzeri[300] meleklere:

'Şu kullarıma bakınız!

---

294 Ahmed b. Hanbel, 4/14.
295 Ahmed b. Hanbel, 4/14, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176.
296 İbn Mâce, 2/1002, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176.
297 Abdurrezzak, 5/17, Taberânî'den naklen Heysemî, 3/256.
298 Ahmed b. Hanbel, 4/14, İbn Mâce, 2/1002, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176.
299 İbn Sa'd, 2/188, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Tirmizî, Sünen, 5/250 İbn Kayyım, 3/269.
300 Ahmed b. Hanbel, 2/224.

Toz toprak içinde[301] her uzak yoldan[302] Bana geldiler. Onlar rahmetimi umuyor, azabımdan korkuyorlar!

Halbuki, Beni görmüş değillerdir! Acaba görmüş olsalar ne yaparlardı?' buyurdu" dedi.[303]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hac Hakkındaki Açıklaması

Peygamberimiz Aleyhisselam, Arafat'ta bulunduğu sırada, yanına Necd halkından bazı kimseler gelerek:

"Yâ Rasûlallah! Hac nasıldır? Nasıl tamam olur?" diye sordular.[304]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hac Arefe'dir.[305] Arefe günüdür.[306] Arefe günü haccıdır.[307] Arafat günüdür.[308]

Kim Müzdelife gecesi sabah namazından (Tirmizî'ye göre; fecrin doğuşundan) önce Arafat'a gelirse, o hacca yetişmiş, haccı tamamlamış olur.

Mina günleri üçtür.

Acele edip orada iki gün kalan kimseye günah yoktur. Geciken kimseye de günah yoktur" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu buyruğu bir münadi tarafından da halka tebliğ edildi.[309]

Arafat'ta Müslümanlardan kimi telbiye etmekte, kimisi de tekbir getirmekte idi.[310]

Arafat Vakfesinde Devesinden Düşüp Ölen Müslüman

Bir adam, Arafat'ta Peygamberimiz Aleyhisselamla vakfe yaparken birdenbire hayvanından düştü, boynu kırılıp hemen öldü.[311]

Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu su ve sidrle yıkayınız ve iki elbise içine kefenleyiniz!

---

301 Abdurrezzak, 5/16, Ahmed b. Hanbel, 2/224.
302 Abdurrezzak, 5/16.
303 Müslim, 2/983, Hâkim, 1/464, Begavî, 1/128.
304 Ahmed b. Hanbel, 4/309.
305 Ahmed b. Hanbel, 4/309, Tirmizî, Sünen, 3/237, İbn Mâce, 2/1003 Nesâî, 5/264.
306 İbn Sa'd, 2/179, Ahmed b. Hanbel, 4/309, Ebu Dâvud, 2/196.
307 Ahmed b. Hanbel, 4/335.
308 İbn Sa'd, 2/179, Ahmed b. Hanbel, 4/309-310.
309 İbn Sa'd, 2/179, Ahmed b. Hanbel, 4/309-310, 335, Ebu Dâvud, 2/196, Tirmizî, Sünen, 3/237, İbn Mâce, 2/1003, Nesâî, 5/264-265.
310 Ahmed b. Hanbel, 3/110, Buhârî, Sahîh, 2/174, Müslim, 2/933.
311 Müslim, 2/865, Nesâî, 5/196.

Kefene koku saçmayınız! Başını ve yüzünü de örtmeyiniz!

Çünkü Allah onu Kıyamet gününde telbiye eder bir halde diriltecektir!" buyurdu.[312]

Arafat'tan Müzdelife'ye Dönüş

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Putlara tapan Cahiliye halkı, güneş batmadan önce, güneş adamların yüzlerinde sarıkları gibi olduğu zaman Arafat'tan dağılırlardı.

Biz, güneş batmadıkça Arafat'tan dağılmayacağız" buyurdu.[313]

"Çünkü Arafat vakfesinde Cebrail Aleyhisselam gelip İbrahim Aleyhisselamı akşam namazı kılınmadan önce acele yola çıkarmıştı.[314]

Güneş tamamıyla battıktan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam, terkisinde Üsâme b. Zeyd olduğu halde Arafat'tan[315] Müzdelife'ye doğru hareket etti.[316]

Peygamberimiz Aleyhisselamın gidişi, hızlı gidişle ağır gidiş arası bir gidişti.

Meydan buldukça hayvanını hızlandırmakta,[317] ağır gitmek istediği zaman da Kasvâ'nın yularını başı semerin altındaki deliğe çarpacak derecede kasmakta, kum tepeciklerinden birine geldikçe de düzlüğe çıkıncaya kadar dizginini gevşetmekte idi.[318]

Halk da, sağdan soldan akın akın giderlerken, sağa sola çarpıyorlardı.[319]

Peygamberimiz Aleyhisselam bir ara onların hayvanlarını koşturmaya başladıklarını gördü.[320]

Arka tarafında bazı kimselerin de develerini bağıra bağıra azarladıklarını işitti. Onlara kamçısıyla işaret ederek:[321]

"Ey insanlar! Sükûnetli ve yavaş olunuz![322]

---

312 Ahmed b. Hanbel, 1/215, Buhârî, Sahîh, 2/217, Müslim, 2/866-867, Tirmizî, Sünen, 3/286, İbn Mâce, 2/1030, Nesâî, 5/196.

313 Begavî, 1/129, Heysemî, 3/255.

314 İbn Ebi Şeybe, 4/7.

315 Ahmed b. Hanbel, 1/72, 75, Müslim, 2/890, Ebu Dâvud, 2/190, Tirmizî, Sünen, 3/3, İbn Mâce, 2/1025, Dârimî, 1/377.

316 Vâkıdî, Megâzî, 3/1105, Begavî, 1/128.

317 Mâlik, 1/392, Vâkıdî, Megâzî, 3/1105, İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 5/205, Buhârî, Sahîh, 2/176, Müslim, 2/636, Ebu Dâvud, 2/191.

318 Müslim, 2/890-891, Ebu Dâvud, 2/185, İbn Mâce, 2/1025-1026, Dârimî, 1/377.

319 Ahmed b. Hanbel, 1/72, Ebu Dâvud, 2/190, Tirmizî, Sünen, 3/232.

320 Ahmed b. Hanbel, 1/235.

321 Buhârî, Sahîh, 2/176.

322 Vâkıdî, Megâzî, 3/1105, Ahmed b. Hanbel, 1/269, Buhârî, Sahîh, 2/176, Ebu Dâvud, 2/190 İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.

Develeri, atları koşturmak tâat ve iyilik değildir!" buyurdu.[323]

Bunu halka ilan ettirince, Müzdelife'ye varıp konaklayıncaya kadar, ne insanların, ne de hayvanlarının ayaklarının yerden yükseldiği görüldü.[324]

İnsanı Cehennemden Uzaklaştıracak ve Cennete Yaklaştıracak Ameller

Peygamberimiz Aleyhisselamın vasıflarını öğrenerek Kûfe'den kalkıp gelen Abdullahi'l-Yeşkurî der ki:

"Onu Mina'da aradım.

Bana:

'O, Arafat'tadır!' denildi.

Arafat'a kadar gittim. Arafat yolunda durdum. Kendisini görünce, sıfatlarıyla tanıdım. Önünde giden bir adam, bana:

'Resûlullahın yolundan çekil!' dedi.

Resûlullah:

'Bırak adamı! Bakalım ne hâceti var?' buyurdu.

Sıkışa sıkışa yanına kadar sokuldum. Hayvanının yularını tuttum ve:

'Yâ Rasûlallah! Ben sana iki şey soracağım: Beni Cehennemden kurtaracak, Cennete koyacak şey nedir?

Beni Cennete yaklaştıracak, Cehennemden uzaklaştıracak ameli bana bildir!' dedim. Resûlullah Aleyhisselam, semaya baktıktan sonra başını önüne eğdi.

Sonra da, bana yüzünü döndürüp:

'Eğer sen meseleyi büyütmez, uzatmaz, kısa kesersen, benim söyleyeceklerimi iyice aklında tut:

Allah'a, hiçbir şeyi eş ortak koşmaksızın ibadet et!

Farz olan beş vakit namazı kıl!

Farz olan zekâtı ver!

Beytullah'ı haccet!

Ramazan orucunu tut!

Halkın sana yapmasını istemediğin şeyi, sen de onlara yapma!

Çekil artık hayvanın yolundan!' buyurdu."[325]

---

323 Ahmed b. Hanbel, 1/269, Buhârî, Sahîh, 2/177, Ebu Dâvud, 2/190.
324 Ahmed b. Hanbel, 1/251.
325 Ahmed b. Hanbel, 6/383-384.

Akşam ve Yatsı Namazlarının Yatsı Vaktinde Birleştirilerek Kılınışı ve Müzdelife Vakfesi

Müzdelife'ye varılınca bir ezan okundu.[326] Kamet getirildi.[327]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir ezan ve iki kametle[328] önce akşamı, arkasından da yatsıyı toptan;[329] akşamın farzını üç, yatsının farzını iki rekat olarak kıldırdı.[330]

"Akşamla yatsıdan ibaret olan bu iki namaz, şu yerde belli vakitlerinden değiştirilmiştir. Sakın, halk yatsı girmedikçe Müzdelife'ye gelmeye çalışmasın!" buyurdu.[331]

Peygamberimiz Aleyhisselam, fecir doğuncaya kadar Müzdelife'de yattı.[332]

Sabah namazını bir ezan ve bir kametle,[333] vaktinden önce,[334] yani alacakaranlıkta kıldırdı[335] ve:

"Sabah namazının vakti (şafağın sökmesine işaretle) şu saattir!" buyurdu.[336]

Sonra, Kasvâ'ya binerek Meş'ar-i Haram'a geldi.[337]

Kuzah[338] dağının üzerinde durdu ve:

"İşte Kuzah! O vakfe yeridir![339]

Müzdelife'nin her yeri vakfe yeridir!" buyurdu.[340]

Kıbleye yöneldi.[341]

Allah'a hamd ü sena[342] ve dua etti.[343]

Tekbir getirdi, tehlil ve tevhid okudu.

Ortalık iyice aydınlanıncaya kadar vakfeden ayrılmadı.

'Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk!...' diyerek telbiyeye devam etti.[344]

---

326 Vâkıdî, Megâzî, 3/1106, Tirmizî, Sünen, 3/236, İbn Mâce, 2/1005, Dârimî, 1/377, Ezrakî, 1/197.
327 Buhârî, Sahîh, 2/177, Müslim, 2/934, Ebu Dâvud, 2/191, İbn Mâce, 2/1005, Dârimî, 1/377.
328 Vâkıdî, Megâzî, 3/1106, Ebu Dâvud, 2/186.
329 Mâlik, 1/401, Ahmed b. Hanbel, 5/202, Buhârî, Sahîh, 2/177, Müslim, 2/937.
330 Müslim, 2/937, Ebu Dâvud, 2/192.
331 Buhârî, Sahîh, 2/179.
332 Ahmed b. Hanbel, 1/75, 157, Müslim, 2/891, İbn Mâce, 2/1026.
333 Müslim, 2/891, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.
334 Ahmed b. Hanbel, 1/426, Buhârî, Sahîh, 2/179, Müslim, 2/938, Nesâî, 5/262.
335 Müslim, 2/938.
336 Buhârî, Sahîh, 2/179.
337 Müslim, 2/891, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.
338 Müzdelife'de sabah namazından sonra üzerinde hacıların dua ettikleri bir dağdır (Nevevî, 2/110).
339 Ahmed b. Hanbel, 1/75, 81, Tirmizî, Sünen, 3/232.
340 Vâkıdî, Megâzî, 3/1107, Ahmed b. Hanbel, 1/81, Tirmizî, Sünen, 3/232, Nesâî, 5/265.
341 Müslim, 2/91, Ebu Dâvud, 2/186.
342 Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1020.
343 Müslim, 2/891.
344 Nesâî, 5/265.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisinin Mina'da atacağı taşları Müzdelife'de toplatıp Akabe cemresine taşıttı.[345]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmeti Hakkındaki Duasının Kabul Buyuruluşu

Yüce Allah, Arafat'ta Peygamberimiz Aleyhisselamın:

"Sen istersen uğradığı zulümden dolayı mazluma Cennet verip, zalimi de yarlıgarsın!" diyerek yaptığı duasına o akşam icabet buyurmamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ertesi günü, Müzdelife sabahında bu husustaki duasını tekrarladı, sonra da güldü.[346]

Ashabdan bazıları,[347] Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer:[348]

"Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Sen bu saatte şurada hiç gülmezdin!? Allah seni hep güldürsün!" dediler.[349]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yüce Allah iyi olanlarınızı yarlıgadı.

İyilerinizin iyi olmayanlar hakkındaki şefaatini kabul buyurdu.

İnen ilâhî rahmet, onları içine aldı, sonra yeryüzüne dağıldı.

Tevbe edip dilini ve elini günahtan koruyan ve sakınan herkesin üzerine düştü!

Şeytanla askerleri ise, Arafat dağlarının üzerinde:

'Allah onlara bakalım ne yapacak?' diye gözlüyorlardı.[350]

Yüce Allah'ın benim duamı kabul buyurduğunu ve ümmetimi yarlıgadığını öğrenince, şeytan başına toprak saçtı[351] ve:

'Biz zaten uzun zamandan beri onlar hakkında korkup duruyorduk! Nihayet rahmet ve mağfiret gelip onları bürüdü![352] Eyvah! Mahvolduk!' diyerek çığlıklar kopardılar,[353] dağıldılar.[354]

Onun yaptığı feryada güldüm.

---

345 Vâkıdî, Megâzî, 3/1107.
346 Ahmed b. Hanbel, 4/14-15, İbn Mâce, 2/1002.
347 Ahmed b. Hanbel, 4/15.
348 İbn Mâce, 2/1002.
349 Ahmed b. Hanbel, 4/15, İbn Mâce, 2/1002.
350 Abdurrezzak, 5/17, Taberânî'den naklen Heysemî, 3/256-257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176-177.
351 Ahmed b. Hanbel, 4/15, İbn Mâce, 2/1002.
352 Abdurrezzak, 5/17, Heysemî, 3/257, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176-177.
353 Abdurrezzak, 5/17, Ahmed b. Hanbel, 4/15, İbn Mâce, 2/1002, İbn Kesîr, Bidâye, 5/176-177, Heysemî, 3/257.
354 Abdurrezzak, 5/17, İbn Kesîr, Bidâye, 5/177, Heysemî, 3/257.

Şeytanın, Bedir günü dışında hiçbir gün, Arefe gününde olduğu kadar, Allah'ın rahmetini indirip büyük günahlardan geçtiğini görünce zelil, hayırdan uzak, hor ve hakir, öfkeli bir duruma düştüğü görülmemiştir!" buyurdu.

"Şeytan Bedir günü ne görmüştü?" diye soruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şeytan Bedir günü Cebrail'in çarpışmak için melekleri sıraladığını görmüştü!" buyurdu.[355]

Haccın Nasıl Tamamlanmış Olacağı

Urve b. Müferrisü't-Tâî, halkın Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte yaptığı Arafat vakfesine yetişememiş, Arafat'a ancak Peygamberimiz ve halk Müzdelife'de bulunduğu sırada geceleyin varabilmiş, orada vakfesini yaptıktan sonra Müzdelife'ye dönmüştü.[356]

Urve b. Müferris der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamı, Müzdelife'de vakfe yaptığı sırada gördüm. Kendisi:

'Kim şu namazımızı şurada bizimle birlikte kılar ve bundan önce de Arafat'ta geceleyin veya gündüzün vakfe yapmış bulunursa, o, haccını tamamlamıştır.

Müzdelife'den dönüş yapılıncaya kadar hac âmiri ile halka yetişebilen kişi, hacca yetişmiştir.

Hac âmiriyle halka burada yetişemeyen kişi ise hacca yetişmiş olmaz!' buyurdu.[357]

Namaza çıktığı sırada[358] Resûlullah Aleyhisselamın yanına vardım ve:

'Yâ Rasûlallah! Ben Tayyi'in iki dağından geliyorum! Hayvanımı da, kendimi de yormuş bulunuyorum! Vallahi, üzerinde vakfeye durmadığım bir tepe bırakmadım! Benim için hac olmuş mudur?' dedim.[359]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Müzdelife'de sabahlayan,[360] şu namazda bizimle birlikte bulunan,[361] sabah namazını burada bizimle birlikte kılan,[362] şu namazda bize

355 Mâlik, 1/422, Abdurrezzak, 5/17-18.
356 Ahmed b. Hanbel, 4/15.
357 Nesâî, 5/263.
358 Tirmizî, Sünen, 3/238.
359 Ahmed b. Hanbel, 4/15, Ebu Dâvud, 2/196, Tirmizî, Sünen, 3/238, Nesâî, 5/263.
360 Ahmed b. Hanbel, 4/15.
361 Ahmed b. Hanbel, 4/15, Tirmizî, Sünen, 3/238, Dârimî, 1/387.
362 İbn Sa'd, 2/179, Nesâî, 5/260.

yetişen,[363] şu vakfe yerinde[364] bizimle birlikte vakfe ve bizimle birlikte dönüş yapan,[365] bundan önce de[366] Arafat'a gidip[367] geceleyin veya gündüzün[368] vakfe yapmış,[369] oradan dönmüş bulunan kişi,[370] haccını tamamlamış, ihramdan çıkma devresine girmiş olur!' buyurdu."[371]

Müzdelife'den Mina'ya Dönüş

Müşrikler, güneş doğmadıkça Müzdelife'den Mina'ya dönmezler ve:

"Ey Sebir dağı! Haydi, güneşin ışığı ile parılda!" derlerdi.[372]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kureyşîler İbrahim Aleyhisselamın ahdine aykırı davrandılar.[373]

Cahiliye halkı, güneş doğduktan sonra adamların yüzlerinde sarıkları gibi olduğu zaman Meş'ar-i Haram'dan, Müzdelife'den dağılır, dönerlerdi.

Biz ise[374] güneş doğmadan Müzdelife'den dağılacak, döneceğiz![375] Kurbanımız da, puta tapanlarınkine aykırıdır!" buyurdu.[376]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Fadl b. Abbas'ı terkisine alarak, güneş doğmadan Müzdelife'den Mina'ya hareket[377] ve orta bir gidişle yola devam etti.

Halk, sağdan soldan akın akın gidiyor, Peygamberimiz Aleyhisselam da onlara:

"Yavaş olunuz ey insanlar! Yavaş olunuz!" buyuruyor[378] ve kendisi:

"Lebbeyk Allahümme lebbeyk!..." diyerek telbiye etmekten geri durmuyordu.[379]

---

363 Ebu Dâvud, 2/197.
364 Ahmed b. Hanbel, 2/261, Nesâî, 5/260.
365 Ahmed b. Hanbel, 4/15, Tirmizî, Sünen, 3/239, Nesâî, 5/264.
366 İbn Sa'd, 2/179, Ahmed b. Hanbel, 4/15, Ebu Dâvud, 2/197, Tirmizî, Sünen, 3/239, Nesâî, 5/264, Dârimî, 1/387.
367 Ahmed b. Hanbel, 4/261, Ebu Dâvud, 2/197, Nesâî, 5/264, Dârimî, 1/387.
368 İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 4/15, Ebu Dâvud, 2/197, Tirmizî, Sünen, 2/139, İbn Mâce, 2/1004, Nesâî, 5/264, Dârimî, 1/387.
369 Tirmizî, 3/239, Nesâî, 5/264.
370 Ahmed b. Hanbel, 4/15, İbn Mâce, 2/1004, Nesâî, 5/264.
371 İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 4/15, Ebu Dâvud, 2/197, Tirmizî, Sünen, 3/39, İbn Mâce, 2/1004, Nesâî, 5/264, Dârimî, 1/387.
372 Vâkıdî, Megâzî, 3/1107, Ahmed b. Hanbel, 1/54, Buhârî, Sahîh, 2/179, Ebu Dâvud, 2/194, Tirmizî, Sünen, 3/242, İbn Mâce, 2/1006, Nesâî, 5/265.
373 Vâkıdî, Megâzî, 3/1107.
374 Begavî, 1/129, Beyhakî'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 5/183.
375 Begavî, 1/129.
376 Begavî, 1/129, İbn Kesîr, Bidâye, 5/183.
377 Müslim, 2/891, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.
378 Ahmed b. Hanbel, 1/76, 81.
379 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 1/210-211, Müslim, 2/931-932, Nesâî, 5/268.

Kulağa, Göze, Dile Sahip Olunup Yarlıganılacak Gün

Fadl b. Abbas, güzel saçlı, ak benizli ve yakışıklı bir gençti.

Peygamberimiz Aleyhisselam giderken, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından birtakım kadınlar geçtiler.

Fadl b. Abbas onlara bakmaya başladı.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam elini Fadl'ın yüzüne tuttu.

Fadl ise, yüzünü öbür tarafa çevirerek bakmaya başladı.

Bu sefer, Peygamberimiz Aleyhisselam da elini öbür tarafa çevirip, Fadl'ın yüzünü tekrar kapadı.

Fadl ise, yüzünü öbür tarafa çevirerek baktı durdu.[380]

Gördüğü güzel kadın ve kızlara bakmaktan kendisini alamayan Fadl b. Abbas'a,[381] Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kardeşimin oğlu![382]

Bu gün, kişinin, kulağına, gözüne, diline sahip olup yarlıganacağı bir gündür!" buyurdu.[383]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Fadl'ın boynunu tutup yüzünü başka tarafa çevirdiğini görünce, Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah!

Amcanın oğlunun yüzünü ne için çevirdin?" diye sorunca da, ona:

"Bir delikanlı ve bir genç kız gördüm de, aralarına şeytanın girmeyeceğine emin olamadım!" buyurdu.[384]

Halka Sükûnetle Gidişin Tavsiye ve Muhassir'den Toplanacak Cemre Taşlarının Nasıl Atılacaklarının Tarif Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhassir[385] vadisine erişip[386] vadiye girince:

---

380 Müslim, 2/891, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.

381 Ahmed b. Hanbel, 1/157, 211, 251, Buhârî, Sahîh, 2/218, Ebu Dâvud, 2/161-162, Tirmizî, Sünen, 3/332-333.

382 Hz. Abbas, Peygamberimiz Aleyhisselamın hem amcası, hem de sütkardeşi idi.

383 Ahmed b. Hanbel, 1/329.

384 Ahmed b. Hanbel, 1/157, Tirmizî, Sünen, 3/233.

385 Muhassir; Mina ile Müzdelife arasında ve fakat ne Mina'dan ne de Müzdelife'den sayılmayan bir vadidir (Yâkût, 4/62, İbn Kayyım, 1/275). Kâbe'yi yıkmak için gelen Ashab-ı Fil, bu vadiye gelip konunca meşhur fil çökmüş, olanca zorlamalara rağmen ileri gitmemişti. Ashab-ı Fil de bu vadide Allah'ın gazabına uğramışlar ve helâk olmuşlardı (İbn Kayyım, 1/274-275).

386 İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 1/157, Müslim, 2/891, Ebu Dâvud, 2/186, Tirmizî, Sünen, 3/232, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/377.

"Cemrede atılacak taşları toplayınız!" buyurdu.[387]

Cemreleri, fiske taşı gibi küçücük taşları parmak arasına alarak taşlamalarını da emretti.[388]

"Bilmiyorum![389] Belki de, bu yılımdan sonra[390] sizinle bir daha buluşamam![391] Sizi bir daha göremem!" buyurdu.[392]

Fiske taşının nasıl atılacağını da, eliyle işaret ederek gösterdi.[393]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Muhassir vadisinde hayvanını hızla sürüp büyük cemreye, Akabe cemresine çıkan orta yolu tuttu. Orada bulunan ağacın yanındaki cemreye vardı.[394]

Cemrenin Anlamı, Cemrelerin Yerleri, Hac Amelleri ve Tarihçesi

"Cemre"nin ateş közü, koru, küçük çakıl taşları ve daha başka mânâları varsa da, burada hac amellerinden cemre ve cemrelerin atıldığı yer mânâsına olup; ilk cemre, orta cemre ve Akabe cemresi diye anılan üç cemredeki taşlamayı,[395] yani küçük çakıl taşlarını belli zamanında belli yerlerde ve belli sayıda atmayı ifade eder.[396]

Cemrelerin üçü de Mina'dadır.

Akabe cemresi, büyük cemre, kurban kesme günü taşlanır. Burası Mina'nın sonundadır.

İlk ve orta cemreler ise, Hayf mescidinin yukarısındadır.[397]

Cemre taşları, Allah'ı zikri tesbit etmek, belirlemek,[398] yedi tekbirin sayısını unutmamak için teşrî kılınmıştır.

Namazın sonunda okunan tesbihlerin sayısını unutmamak için parmakların boğumlarına başvurulması da böyledir.[399]

---

387 İbn Sa'd, 2/180, Ahmed b. Hanbel, 1/210, Müslim, 2/932, Nesâî, 5/267-269.
388 Ahmed b. Hanbel, 3/367, Tirmizî, Sünen, 3/234, Dârimî, 1/379, Begavî, 1/129.
389 Ahmed b. Hanbel, 3/367, Dârimî, 1/379.
390 Ahmed b. Hanbel, 3/367, Tirmizî, Sünen, 3/234, Begavî, 1/129.
391 Ahmed b. Hanbel, 3/367.
392 Tirmizî, Sünen, 3/234, Begavî, 1/129.
393 Ahmed b. Hanbel, 1/213, Müslim, 2/932, Nesâî, 5/267.
394 Müslim, 2/891-892, Ebu Dâvud, 2/186, Nesâî, 5/367.
395 Fîruzâbâdî, 1/407.
396 Kâsânî, 2/162.
397 Yâkût, 2/162.
398 Tirmizî, Sünen, 3/246.
399 Aynî, 10/88.

İbrahim Aleyhisselam, İsmail Aleyhisselamla birlikte Kâbe'nin duvarlarını yükseltip:

"Ey Rabbimiz! İbadet edeceğimiz yerleri, hac amellerini bize göster, öğret!" diye dua ettikleri zaman (Bakara: 128), Cebrail Aleyhisselam geldi ve İbrahim Aleyhisselama:

"Kâbe'yi tavaf et!" dedi.

İbrahim Aleyhisselamla İsmail Aleyhisselam, Kâbe'yi yedi kere tavaf ve Hacerü'l-Esved'i istilâm ettiler.

Makam-ı İbrahim arkasında iki rekat namaz kıldılar.

Cebrail Aleyhisselam, Safa ve Merve'den başlayarak bütün hac amellerini ve yerlerini gösterdi.[400]

Safa ile Merve için:

"İşte bu, Allah'ın şeâirinden (ibadet için belirlenen yerlerinden)dir!" dedi.[401]

O sırada, şeytan Safa yanında koşmaya, İbrahim Aleyhisselam da yarışmaya başladı.[402] Cebrail Aleyhisselam, İbrahim Aleyhisselamı alıp Mina'ya götürdü ve:

"Burası Mina'dır. Halkın hayvanlarını ıhdırdıkları yerdir" dedi.[403]

Akabe cemresine uğradıkları zaman, şeytan Akabe cemresinin yanında İbrahim Aleyhisselama göründü.[404]

Cebrail Aleyhisselam:

"Tekbir getir[405] ve taş at ona!" dedi.[406]

İbrahim Aleyhisselam, küçük çakıllardan ona yedi taş attı, şeytan kayboldu.[407]

Bundan sonra, şeytan, orta, ikinci cemrenin yanında tekrar göründü.[408]

Cebrail Aleyhisselam, İbrahim Aleyhisselama:

"Tekbir getir,[409] taş at ona!" dedi.[410]

---

400 Ezrakî, 1/66-67, Yâkût, 4/465.
401 Ezrakî, 1/69.
402 Ahmed b. Hanbel, 5/297.
403 Ahmed b. Hanbel, 5/297-298, Heysemî, 3/259.
404 Ahmed b. Hanbel, 5/297, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Yâkût, 4/465, Heysemî, 3/259.
405 Ezrakî, 1/69.
406 Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465.
407 Ahmed b. Hanbel, 5/297, 306, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Heysemî, 3/259.
408 Ahmed b. Hanbel, 5/306, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Yâkût, 4/465, Heysemî, 3/259.
409 Ezrakî, 1/69.
410 Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465.

İbrahim Aleyhisselam, şeytana küçük çakıllardan yedi taş attı, şeytan kayboldu.

Şeytan, üçüncü, son ve aşağı cemrenin yanında[411] tekrar göründü.[412]

Cebrail Aleyhisselam, İbrahim Aleyhisselama:

"Tekbir getir![413] Taş at ona!" dedi.[414]

İbrahim Aleyhisselam da ona fiske taşları gibi yedi taş daha attı.[415]

Şeytan yine kayboldu.[416]

Cebrail Aleyhisselam, İbrahim Aleyhisselamı Müzdelife'ye götürdü ve:

"Burası Meş'ar-i Haram'dır!" dedi.[417]

Daha sonra onu Arafat'a kadar götürdü.[418]

Böylece ona hac amellerini ve yerlerini öğretip,[419] üç kere:

"Sana öğrettiğim şeyleri,[420] hac ibadetlerini ve yerlerini[421] iyice öğrendin mi?" diye sordu.

İbrahim Aleyhisselam:

"Evet!" dedi.[422]

Bunun üzerine, İbrahim Aleyhisselama, insanlara haccı ilan etmesi emrolundu.[423]

İbrahim Aleyhisselam:

"Ne diyerek ilan edeyim?" diye sordu.

Cebrail Aleyhisselam:

"Üç kere, 'Ey insanlar! Rabbinizin davetine icabet ediniz!' de!" dedi.[424]

İbrahim Aleyhisselam:

"Yâ Rab! Sesim buradan insanlara ulaşmaz ki?" dedi.

Yüce Allah:

"Sen seslenip ilan et! Sesini insanlara ulaştırmak Bana düşer!" buyurdu.

---

411 Ahmed b. Hanbel, 5/304, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Yâkût, 4/465, Heysemî, 3/259.
412 Ahmed b. Hanbel, 5/306, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Yâkût, 4/465.
413 Ezrakî, 1/69.
414 Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465.
415 Ahmed b. Hanbel, 5/306, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Yâkût, 4/465, Heysemî, 3/259.
416 Ahmed b. Hanbel, 5/306, Ezrakî, 1/67, Hâkim, 1/466, Heysemî, 3/259.
417 Ahmed b. Hanbel, 5/288, Heysemî, 3/259.
418 Ahmed b. Hanbel, 5/298, Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465, Heysemî, 3/259.
419 Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465.
420 Ezrakî, 1/69.
421 Ezrakî, 1/67, Yâkût, 4/465.
422 Ahmed b. Hanbel, 5/298, Ezrakî, 1/67-69, Yâkût, 4/465.
423 Hacc: 27.
424 Ezrakî, 1/69.

Bunun üzerine, İbrahim Aleyhisselam, Makam-ı İbrahim diye anılan taşın üzerine çıktı.

Makam-ı İbrahim o kadar yükseldi, uzadı ki dağlardan daha yüksek ve uzun oldu!

O zaman bütün yeryüzü, dağları, ovaları, karaları, denizleri; insanlara, cinlere İbrahim Aleyhisselamın sesini duyuracak şekilde derlenip toplandı.

İbrahim Aleyhisselam, şehadet parmaklarının uçlarını kulaklarının içine tıkadı.

Yüzünü güneye, kuzeye, doğuya, batıya çevirerek ve güneyden başlayarak:

"Ey insanlar! Beyt-i Atîk'i haccetmeniz size farz kılındı! Rabbinizin davetine icabet ediniz!" diyerek seslenince, yedi kat yerlerin altındakiler, doğu ile batı arasındakiler ve bütün yeryüzündekiler:

"Lebbeyk, Allahümme lebbeyk..." diyerek icabet ettiklerini tekrar tekrar bildirdiler.

O zaman İbrahim Aleyhisselamın davetine bir kere icabet etmiş olanlara bir kere, iki kere icabet etmiş olanlara iki kere, üç kere icabet etmiş olanlara üç kere ilââhirih.. haccetmek nasip olur, denilmiştir.[425]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Akabe Cemresine Atışı

Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanlara hac amellerini anlatmaya devam etti.

Fiske taşlarının baş ve şehadet parmakları arasına alınarak atılacağını gösterdi.[426]

"Ey insanlar! Hac amellerinizi nasıl yapacağınızı Benden öğreniniz ve onları ezberleyiniz! Bilmiyorum! Belki de bu yılımdan sonra bir daha haccedemem![427]

Dinde taşkınlıktan sakınınız! Çünkü, sizden öncekileri helâk eden, ancak dindeki taşkınlıkları idi" buyurdu.[428]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Akabe cemresini taşlaması, kurban kesme günü, güneşin doğuşundan sonra idi.[429]

---

425 Ezrakî, 1/67-68.
426 İbn Sa'd, 2/185.
427 İbn Sa'd, 2/181, Ahmed b. Hanbel, 3/318, Müslim, 2/493, Ebu Dâvud, 2/201, Nesâî, 5/370.
428 İbn Sa'd, 2/180-181, İbn Mâce, 2/1008, Nesâî, 5/368, Hâkim, 1/466, İbn Kayyım, 3/274.
429 İbn Kayyım, 3/275.

Peygamberimiz Aleyhisselam Mina vadisinin ortasına, aşağıdan yukarıya doğru durdu. Beytullah'ı soluna, Mina'yı da sağına aldı.

Büyük cemreye (Akabe cemresine) yöneldi.[430]

Akabe cemresini atıncaya kadar, telbiyeyi kesmedi.[431]

Akabe cemresine birer birer yedi tane fiske taşı attı ve her taşı atarken de, "Allahuekber!" dedi.[432]

Peygamberimiz Aleyhisselam küçük fiske taşlarını baş ve şehadet parmakları arasına alıp birer birer atarken, halk da cemre taşlarını atmaya ve birbirleri üzerine yığılmaya başlamışlardı.[433]

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın terkisindeki Fadl b. Abbas,[434] halkın attıkları taşlar Peygamberimiz Aleyhisselama değmesin, onu yaralamasın diye[435] siper oluyor, onu koruyordu.[436]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey insanlar! Birbirinizi öldürmeyiniz!

Sizler, cemre taşları atacağınız zaman, fiske taşları gibi küçüklerini, parmaklarınızın arasında atınız!" buyurdu.[437]

Kudâme b. Abdullah:

"Resûlullah Aleyhisselamı devesinin üzerinde cemreleri atarken gördüm.

Ne vurmak vardı, ne itip kakmak vardı, ne 'Çekil, çekil!' demek vardı!" demiştir.[438]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kurban Günündeki Hutbesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Akabe cemresine yedi taşı attıktan sonra orada durmayıp konak yerine döndü.[439]

Kıblenin sağ tarafına işaret ederek:

"Muhacirler oraya insin,"

Kıblenin sol tarafına işaret ederek:

"Ensar oraya insin! Sair halk da onların çevrelerine insinler!" buyurdu.[440]

---

430 Buhârî, Sahîh, 2/193, Müslim, 2/942-943, Ebu Dâvud, 2/201, Nesâî, 5/273-274.
431 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 26, Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/180.
432 Ahmed b. Hanbel, 1/212, Buhârî, Sahîh, 2/193, Müslim, 2/892, Ebu Dâvud, 2/200, İbn Mâce, 2/1008, Nesâî, 5/274, İbn Kayyım, 3/275.
433 Ebu Dâvud, 2/200.
434 Ahmed b. Hanbel, 6/379, Ebu Dâvud, 2/200.
435 Ahmed b. Hanbel, 6/379.
436 Ahmed b. Hanbel, 6/379, Ebu Dâvud, 2/200.
437 Ahmed b. Hanbel, 6/379.
438 Vâkıdî, Megâzî, 3/1107, Ahmed b. Hanbel, 2/413, Tirmizî, Sünen, 3/247, İbn Mâce, 2/1009, Nesâî, 5/270, Hâkim, 1/466, Beyhakî, Delâil, 5/440.
439 Ahmed b. Hanbel, 3/379, İbn Kayyım, 1/275.
440 Ebu Dâvud, 2/197.

Böylece, Muhacirler mescidin önüne, Ensar da mescidin arkasına indiler.[441]

9 Zilhicce Arefe günü Cuma gününe rastladığına göre,[442] 10 Zilhicce Kurban Bayramı günü de Cumartesi gününe rastlamış bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurban günü[443] devesi Adbâ'nın üzerinde olduğu halde[444] cemrelerin arasına varıp durdu.[445]

Bilal-i Habeşî ile Üsâme b. Zeyd Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bulunuyor, Bilal-i Habeşî devenin yularını tutuyor, Üsâme de ihramını Peygamberimiz Aleyhisselamın başının üzerine kaldırarak Peygamberimiz Aleyhisselamı güneşten (güneşin hararetinden) koruyordu.[446]

Amr b. Hârice de, Peygamberimiz Aleyhisselamın devesinin boyun kökünün önünde dikilmiş duruyor, devenin gevişinden süzülen köpükler Amr b. Hârice'nin iki omuzu arasına dökülüyordu.[447]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra, halka (Arafat hutbesine benzer) uzun bir hutbe irad buyurdu.[448]

Yüce Allah, halkın kulaklarına, Mina'daki konak yerlerinden bile Peygamberimiz Aleyhisselamın hutbesini işitebilecek bir kabiliyet ve hassasiyet vermişti.[449]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hutbesinde şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Sözlerimi iyi dinleyiniz ve onları aklınızda tutunuz!

Bilmiyorum, ben belki de bu yılımdan sonra şurada sizinle bir daha buluşamayacağım!

Ey insanlar![450] Biliyor musunuz;[451] bugün hangi gündür?" diye sordu.[452]

"Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler,[453] sustular.[454]

Peygamberimiz Aleyhisselam da sustu.[455]

441 Ebu Dâvud, 2/198.
442 İbn Sa'd, 2/188, Ahmed b. Hanbel, 1/28, Buhârî, Sahîh, 5/188, İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 147.
443 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, Ahmed b. Hanbel, 5/7, Buhârî, Sahîh, 2/191, Ebu Dâvud, 2/195.
444 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/7, Ebu Dâvud, 2/198.
445 Buhârî, Sahîh, 2/192, Ebu Dâvud, 2/195, İbn Mâce, 2/1016.
446 Müslim, 2/942, Nesâî, 5/270.
447 İbn Sa'd, 2/183, Ahmed b. Hanbel, 4/239.
448 Nesâî, 5/270.
449 İbn Sa'd, 2/185, Ezrakî, 2/173.
450 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111.
451 Ahmed b. Hanbel, 5/39, 49, Buhârî, Sahîh, 2/191, 8/91.
452 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, 40, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305, Dârimî, 1/393.
453 İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305.
454 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, Dârimî, 1/393.
455 İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, Buhârî, Sahîh, 6/235, Müslim, 3/1305, Dârimî, 1/393.

Peygamberimiz Aleyhisselamın o güne kendi isminden başka bir isim vereceğini sandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Kurban günü değil midir?” diye sordu.

“Evet![456] Kurban günüdür!”[457] dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Doğru söylediniz![458] En büyük hac günüdür!” buyurdu.[459]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Biliyor musunuz;[460] bu ay hangi aydır?” diye sordu.[461]

“Allah ve Resûlü daha iyi bilir!” dediler,[462] sustular.[463]

Peygamberimiz Aleyhisselam da sustu.[464]

Peygamberimiz Aleyhisselamın o aya kendi isminden başka bir isim vereceğini sandılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Zilhicce değil midir?” diye sordu.[465]

“Zilhicce’dir” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Doğru söylediniz!” buyurdu ve:

“Biliyor musunuz;[466] burası hangi beldedir?” diye sordu.[467]

“Allah ve Resûlü daha iyi bilir!” dediler,[468] sustular.[469]

Peygamberimiz Aleyhisselam da sustu.[470]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu beldeye kendi isminden başka bir isim vereceğini sandılar.

---

456 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 49, 40, 412, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305, Dârimî, 1/393.
457 Ahmed b. Hanbel, 5/412, Ebu Dâvud, 2/195.
458 Ahmed b. Hanbel, 5/412.
459 Ahmed b. Hanbel, 5/412, Buhârî, Sahîh, 2/192, Ebu Dâvud, 2/195.
460 Ahmed b. Hanbel, 5/412.
461 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, 412, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305, Dârimî, 1/393.
462 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305.
463 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, Dârimî, 1/393.
464 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, Buhârî, Sahîh, 6/235, Müslim, 3/135.
465 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, 40, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/135, Dârimî, 1/393.
466 Ahmed b. Hanbel, 5/412.
467 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, Buhârî, Sahîh, 2/191, Dârimî, 1/393.
468 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, Buhârî, Sahîh, 3/193, Müslim, 3/1305.
469 Vâkıdî, Megâzî, 3/111, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, Dârimî, 1/393.
470 İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, Buhârî, Sahîh, 5/235, Müslim, 3/1305.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Belde-i Haram değil midir?" diye sordu.

"Evet" dediler.[471]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylediniz!" buyurdu[472] ve:

"Haramlıkça en büyük olan gün hangi gündür?" diye sordu.

"Bu günümüzdür!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haramlıkça en büyük olan ay hangi aydır?" diye sordu.

"Bu ayımızdır!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haramlıkça en büyük olan belde hangi beldedir?" diye sordu.

"Bu beldemizdir!" dediler.[473]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Rabbinize kavuşacağınız güne kadar,[474] kanlarınız, mallarınız, ırz ve namuslarınız da bu şehrin, bu ayın, bu günün haramlığı ve dokunulmazlığı gibi birbirinize haramdır![475] Allah size bunları haram kılmıştır!" buyurdu.[476]

"Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şahit ol!" dedi.[477]

Müslümanlara da:

"Muhakkak ki, sizler Rabbinize kavuşacaksınız! O da sizleri amellerinizden sorguya çekecektir!" buyurdu[478] ve:

"Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

Müslümanlar:

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

471 İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/40, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1305.
472 Ahmed b. Hanbel, 5/40.
473 Ahmed b. Hanbel, 3/371.
474 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, Ahmed b. Hanbel, 5/40, 49, Buhârî, Sahîh, 2/191, Müslim, 3/1307.
475 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 40, 41, Buhârî, Sahîh, 2/192, Müslim, 3/1305-1306, Dârimî, 1/393-394.
476 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, Buhârî, Sahîh, 2/192.
477 Ahmed b. Hanbel, 3/371, 5/39, 49, Buhârî, Sahîh, 2/191.
478 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, Buhârî, Sahîh, 6/326, Müslim, 3/1306.

“Allah’ım! Şahit ol!” dedi ve Müslümanlara:

“Dikkat ediniz! Kimin yanında bir emanet varsa, onu emanet edene hemen teslim etsin!

Biliniz ki; Cahiliye çağındaki bütün ribâlar (faizler) kaldırılmıştır!

Cahiliye çağındaki bütün kan davaları kaldırılmıştır!

Kaldırdığım ilk kan davanız da, İyas b. Rebia b. Hâris’in kan davasıdır!” buyurdu ve:

“Tebliğ ettim mi?” diye sordu.

“Evet!” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah’ım! Şahit ol!” dedi ve:

“Burada bulunanlar, bulunmayanlara da tebliğ etsin!

Biliniz ki; Müslümanın Müslümana herşeyi haram kılınmıştır.

Müslümanın malı -kendisi gönlünden koparak vermiş olmadıkça- başkasına helâl olmaz![479]

Dikkat ediniz!

Benden sonra, sakın sapkınlık, kâfirlik haline dönmeyiniz ve birbirinizin boynunu vurmayınız![480]

Bunları, burada bulunanlarınız, bulunmayanlarınıza tebliğ etsin!

Olabilir ki, burada bulunan kimse bunları daha iyi anlar bir kimseye tebliğ etmiş bulunur![481]

Tebliğ ettim mi? Tebliğ ettim mi?[482]

Ey insanlar! O, nesî denilen ay geriletme işi ancak küfürde bir artma sebebidir ki, onunla kâfirler şaşırtılır.

Onlar onu bir yıl helâl, bir yıl haram sayarlar ki, Allah’ın haram kıldığına sayıca uydursunlar da, Allah’ın haram ettiğini helâl kılsınlar.[483]

Haberiniz olsun ki; zaman, Allah’ın, göklerle yeri yarattığı gündekine benzeyen şekline, eski haline dönmüştür:

Allah katında ayların sayısı onikidir.

Bunlardan dördü haram aylardır.

Üçü birbiri ardınca gelir: Zilkâde, Zilhicce, Muharrem.

---

479 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111.

480 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa’d, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, 49, 68, Buhârî, Sahîh, 6/326, Müslim, 3/1306.

481 Ahmed b. Hanbel, 5/37, 39, 41, Buhârî, Sahîh, 6/236, Müslim, 3/1306.

482 Buhârî, Sahîh, 6/236.

483 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111.

Biri de iki Cumâd ile Şaban arasında bulunan Mudar'ın ayı Recep'tir" buyurdu.[484]

"Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şahit ol!" dedi, sonra da:

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, kadınların sizin üzerinizde hakkı vardır.

Sizin de onlar üzerinde hakkınız vardır.

Sizin onlar üzerindeki hakkınız; döşeğinize hiç kimseye ayak bastırmamaları, istemediğiniz kimseyi izniniz olmadıkça evlerinize sokmamalarıdır.

Eğer onlar aksini yaparlarsa, Allah sizin onları yatakta yalnız bırakmanıza izin vermiştir.

Kendilerini, fazla incitmeyecek derecede, dövebilirsiniz de!

Eğer uysallık ederler, size boyun eğerlerse, onların üzerinizdeki hakkı; mâruf vechile [yani, memleket âdet ve geleneğine göre] kendilerinin bütün yiyecek ve giyeceğini sağlamaktır.

Çünkü onlar yanınızda zayıf bir durumdadırlar, kendileri için bir şeye malik değildirler.

Siz onları ancak Allah emaneti olarak aldınız ve kendileriyle evlenmeyi de Allah'ın kelimesi, emir ve müsaadesiyle helâl edindiniz.

Kadınlar hakkında Allah'tan korkunuz. Onlar hakkında hayır tavsiye ediniz!" buyurdu.

Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şahit ol!" diyerek tebligatına Allah'ı şahit tuttu.[485]

Ve hutbesine şöyle devam etti:

"Şüphe yok ki, Yüce Allah her insanın mirasından hissesini ayırmış,[486] her hak sahibine hakkını vermiştir.[487]

Vâris için, vasiyete gerek yoktur.

Biliniz ki; çocuk kimin döşeğinde doğmuşsa ona aittir.

---

484 Vâkıdî, Megâzî, 3/1112, İbn Sa'd, 2/186, Ahmed b. Hanbel, 5/37, Buhârî, Sahîh, 6/236, Ebu Dâvud, 2/195-196.

485 Vâkıdî, Megâzî, 3/1112-1113.

486 İbn Sa'd, 2/183, Ahmed b. Hanbel, 4/186.

487 Ahmed b. Hanbel, 4/187.

Zânî için mahrumluk vardır.

Kendisini babasından başkasına nisbet eden kişi veya efendisinden başkasına nisbet eden köle, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lânetine uğrasın!

Allah öylesinin ne tevbe ve nafilesini, ne de fidye ve farizasını kabul eder![488]

Sadaka ve zekât almak, kendime de, ev halkıma da helâl değildir!" buyurup, devesinin omuzundan bir tüy koparararak:

"Buna eşit veya bu ağırlıkta bir şey bile olsa da helâl değildir![489]

Ey insanlar! Muhakkak ki, şeytan şu toprağınızda kendisine tapılmaktan umudunu kesmiş bulunuyor! Fakat, siz bunun dışındaki ufak-tefek işlerinizde ona uyacak olursanız, bu onu hoşlandırır!

Müslüman Müslümanın kardeşidir ve böylece bütün Müslümanlar kardeştirler!

Müslüman kişiye, kardeşinin kanı da, malı da helâl olmaz! Meğer ki, kendisi gönlünden koparak vermiş olsun![490]

Siz, âzâsı kesik kara bir köle bile tayin edilir de o sizi Allah'ın Kitabıyla yönetirse, onu dinleyiniz ve kendisine itaat ediniz![491]

Suçlu, kendi suçundan başkasıyla suçlanamaz!

Baba, oğlunun suçu üzerine; oğlu da, babasının suçu üzerine suçlanamaz![492]

Dikkat ediniz! Siz şu dört şeyi kat'iyyen işlemeyeceksiniz:

1. Allah'a hiçbir şeyi eş ve ortak tutmayacaksınız!

2. Allah'ın haram ve dokunulmaz kıldığı canı haksız yere öldürmeyeceksiniz!

3. Zina etmeyeceksiniz!

4. Hırsızlık yapmayacaksınız![493]

Ben, 'Lâ ilâhe illallah' dedirtinceye kadar insanlarla çarpışmak üzere emrolundum!

Onlar, bunu söyledikleri zaman, kanlarını, mallarını kurtarırlar!

Kendilerinin hesapları ise Allah'a aittir!

---

488 İbn Sa'd, 2/183, Ahmed b. Hanbel, 4/186-187.
489 Ahmed b. Hanbel, 4/186.
490 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113.
491 Müslim, 2/944.
492 Ahmed b. Hanbel, 3/498-499.
493 Ahmed b. Hanbel, 4/339.

Ben size, sizi doğru yoldan saptırmayacak şeyi, Allah'ın Kitabını bırakmış bulunuyorum" buyurdu.

"Tebliğ ettim mi?" diye sordu.

"Evet!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ım! Şahit ol!" dedikten sonra konak yerine döndü.[494]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kurbanlarını Kesmesi, Kestirmesi

Peygamberimiz Aleyhisselam kurban kesme yerine gidip:[495]

"Burası, kurban kesme yeridir![496]

Mina'nın her tarafı kurban kesme yeridir![497]

Bütün teşrik günlerinde de kurban kesilir![498]

Kurbanınızı konakladığınız yerlerde kesiniz![499]

Mekke'nin bütün caddeleri, yolları da, kurban kesme yeridir!" buyurdu.[500]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ömür yıllarının sayısı kadar,[501] kendi eliyle altmışüç deve boğazladıktan sonra, bıçağı Hz. Ali'ye verdi. Geri kalanını da Hz. Ali boğazladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, her devenin etinden birer parça alınmasını emretti. Bunlar bir çömleğe konularak pişirildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, Hz. Ali de ondan yediler.[502]

Peygamberimiz Aleyhisselam, develerin etlerini, derilerini ve çullarını fakirlere dağıtmasını Hz. Ali'ye emretti.[503]

"Kurbanların kelle ve ayaklarını kasap ücreti olarak verme!" buyurdu,[504] verilmedi.[505]

---

494 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113.

495 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Müslim, 2/892, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/126, Dârimî, 1/377.

496 Mâlik, 1/393, Vâkıdî, Megâzî, 3/1108.

497 Mâlik, 1/393, Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ahmed b. Hanbel, 3/321, Müslim, 3/893 Ebu Dâvud, 2/193, İbn Mâce, 2/1013.

498 Ahmed b. Hanbel, 4/82.

499 Mâlik, 1/393, Müslim, 2/803, Ebu Dâvud, 2/193.

500 Mâlik, 1/393, Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ebu Dâvud, 2/194, İbn Mâce, 2/1013.

501 İbn Kesîr, Bidâye, 5/188, İbn Kâyyım, 1/275.

502 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ahmed b. Hanbel, 3/321, Müslim, 2/892 Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026.

503 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ahmed b. Hanbel, 1/112, Buhârî, Sahîh, 2/186, Müslim, 2/954, Ebu Dâvud, 2/149, İbn Mâce, 2/1054, Dârimî, 1/399.

504 Ahmed b. Hanbel, 1/112, Buhârî, Sahîh, 2/186.

505 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Buhârî, Sahîh, 2/176, Müslim, 2/954, Ebu Dâvud, 2/149, Dârimî, 1/399.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tıraş Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurbanını kesince, berber çağırdı.[506] Çağrılan berber, Ma'mer b. Abdullah'tı.

Ma'mer b. Abdullah der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, Mina'da kurbanını kestiği zaman, kendisini tıraş etmemi emretti.[507]

Ustura bıçağımı alıp başucuna dikildim. Yüzüme baktı ve bana:

'Ey Ma'mer! Resûlullah, kulağının yumuşağından itibaren başını, elinde usturan olduğu halde sana teslim etti!' buyurdu.

'Vallahi yâ Rasûlallah! Hiç şüphesiz, bu vazife bana Allah tarafından ihsan buyurulan bir nimettir!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet! Öyledir!' buyurdu.

Sonra, Resûlullah Aleyhisselamın başını tıraş ettim."[508]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kesilen Saçının Müslümanlar Arasında Bölüştürülüşü

Müslümanlar Peygamberimiz Aleyhisselamın kesilen saçından almak için hazırlanmışlardı.[509]

Peygamberimiz Aleyhisselam, eliyle sağ tarafına işaret ederek, berbere:

"Şurayı al!" buyurdu.[510]

Berber, Peygamberimiz Aleyhisselamın başının sağ tarafının saçını kesti.[511] Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Talhatü'l-Ensârî'yi çağırdı.[512] Kesilen saçları ona verdi.[513]

Sonra, berbere sol tarafını uzatarak, "Tıraş et!" buyurdu.

Berber orayı da tıraş edince, Peygamberimiz Aleyhisselam Ebu Talha'ya sol tarafının kesilen saçını da verip:

"Halk arasında bölüştür!" buyurdu.[514]

---

506 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Begavî, 1/130, Kâsânî, 2/141.
507 Ahmed b. Hanbel, 6/400, Heysemî, 3/261.
508 Ahmed b. Hanbel, 6/400, İbn Kayyım, 1/279, Heysemî, 3/261, İbn Hacer, İsâbe, 3/449.
509 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108.
510 Müslim, 2/947.
511 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ahmed b. Hanbel, 3/111, Müslim, 2/947.
512 Müslim, 2/948.
513 Vâkıdî, Megâzî, 3/1108, Ahmed b. Hanbel, 3/111, Müslim, 2/948.
514 Müslim, 2/948, Begavî, 1/130.

Peygamberimiz Aleyhisselam başını tıraş ettirdiği zaman saçından ilk alan, Ebu Talha oldu.[515]

Sahabiler, Peygamberimiz Aleyhisselamın kesilen saçını yere düşürmemek için çevresini sardılar.[516] Saçının bir tek telini bile ellerinin içinden başka bir yere düşürmediler.[517]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kesilen saçından zevcelerine de herkesin payı kadar düştü.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bıyık ve yanaklarından kesilenlerle, kesilen tırnaklarının yere gömülmesini emretti.[518]

Müslümanlardan bir kısmı tıraş oldular, bir kısımları da saçlarını kırptırdılar.[519]

Halid b. Velid'in Başında Taşıdığı Şa'r-ı Nebevî[520] ile Zaferler Kazanışı

Peygamberimiz Aleyhisselamın alnının saçı kesildiği zaman, Halid b. Velid:

"Yâ Rasûlallah! Alnının saçını bana ver! Hiç kimseyi bu hususta bana tercih etme! Anam, babam sana feda olsun!" diyerek yalvardı.

Saçlar kendisine verilince, Halid b. Velid, onu gözlerine sürdü ve kalensüvasının (külahının) içinden önüne yerleştirdi. Bu sayede onun karşılaşıp da yenilgiye uğratmadığı bir topluluk yoktu.[521]

Nitekim, Halid b. Velid:

"Ben onu hangi tarafa yönelttimse, orası fetholundu!" demiştir.[522]

Hz. Ebu Bekir; Uhud'da, Hendek'te, Hudeybiye'de ve karşılaştıkları savaş yerlerinde onun yaptıklarına, bir de şimdiki haline bakarak şaşmakta idi.[523]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hac Hakkında Sorulan Soruları Cevaplayışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, tıraş olduktan sonra güzel koku süründü, gömleğini giyip halk ile oturdu.

---

515 Buhârî, Sahîh, 1/51.
516 İbn Sa'd, 2/181.
517 Ahmed b. Hanbel'den naklen İbn Kesîr, Bidâye, 5/119.
518 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/174.
519 Buhârî, 2/189, Tirmizî, Sünen, 3/256.
520 Görülüyor ki, Peygamberimiz Aleyhisselam yaptığı umrede ve hacda sakalını değil, saçını kestirmiştir. Günümüzde camilerde "Sakal-ı Şerif" diye ziyaret edilen, Peygamberimiz Aleyhisselamın sakalı değil, kesilmiş olan saçıdır.
521 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109.
522 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/111.
523 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/174.

Kendisine hac amelleri hakkında sorular sormaya başladılar.[524]

O gün, yapılan hac amellerinin takdim ve tehiriyle ilgili hiçbir soru sorulmadı ki, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yapınız! Sakınca yok!" buyurmuş olmasın.[525]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kadınlara tıraş değil, ancak saçlarından kırpmak vardır!" buyurup,[526] kadınların başlarını tıraş ettirmelerini yasakladı.[527]

İfâza Tavafının Yapılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Kurban Bayramının birinci günü[528] güneşin zevalinden,[529] öğle vaktinden önce[530] hayvanına binerek ifâza tavafını yapmak üzere Beytullah'a gitti.[531]

Müslümanlara da, ifâza tavafına gitmelerini emretti.[532]

Peygamberimiz Aleyhisselam, ifâza tavafını yaptıktan sonra öğle namazını kıldı.

Zemzem kuyusundan zemzem çekip hacılara içirme hizmetinde bulunan Abdulmuttalib oğullarının yanına vardı ve:

"Ey Abdulmuttalib oğulları! Kovalarla su çekiniz!

Eğer sikâye hizmetiniz hususunda halkın üşüşüp size galebe çalmayacağından emin olsaydım, ben de sizinle birlikte kovalarla Zemzem suyu çekerdim![533]

Bana da bir kova su uzatınız!" buyurdu.[534]

Abdulmuttalib oğulları, Peygamberimiz Aleyhisselama hemen bir kova zemzem sundular. Peygamberimiz Aleyhisselam ondan içti.[535]

Başına da döktü.[536]

Ağzına zemzem alıp kovanın içine püskürdü.

Kovadaki zemzemi kuyuya boşaltmalarını emretti, boşalttırdı.[537]

---

524 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109.
525 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, Ahmed b. Hanbel, 2/159, Buhârî, Sahîh, 2/190.
526 Ebu Dâvud, 2/203, Dârimî, 1/390.
527 Tirmizî, Sünen, 3/257.
528 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/182.
529 İbn Sa'd, 2/182.
530 İbn Kayyım, 1/280.
531 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/182, Müslim, 2/892.
532 Vâkıdî, Megâzî, 3/1110, İbn Sa'd, 2/182.
533 Müslim, 2/892, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/378.
534 İbn Sa'd, 2/182.
535 Müslim, 2/892, Ebu Dâvud, 2/186, İbn Mâce, 2/1026, Dârimî, 1/378.
536 Vâkıdî, Megâzî, 3/1110.
537 İbn Sa'd, 2/182.

Sonra, kendisi devesinin üzerinde, Üsâme b. Zeyd de terkisinde olduğu,[538] Muhacir ve Ensar sahabileri de yanında bulunduğu halde üzüm şerbeti içmeye gitti.[539]

Hz. Abbas'la Abdullah b. Abbas, bir kap içinde üzüm şerbeti sundular.

Peygamberimiz Aleyhisselam ondan içti, artanını da Üsâme'ye verip içirdi.[540]

Üzüm şerbeti hakkında:

"Pek güzel yapmışsınız! Hep böyle yapınız!" buyurdu.[541]

O gün, akşama doğru Mina'ya döndü.

Teşrik günleri gecelerini Mina'da geçirdi.[542]

Mina gecelerinde gelip Beytullah'ı ziyaret etmekten de geri durmadı.[543]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mina'da geçirilmesi gereken gecelerin Mina dışında geçirilmesini yasakladı,[544] ancak hayvan güdücülerinin Mina dışında gecelemelerine,[545] cemrelerini de bir gün atıp bir gün bırakarak hayvanların başında kalmalarına izin verdi.[546]

Buna göre; hayvan güdücüleri, kurban kesme günü taşlarını atacaklar, o günden sonraki iki günün taşlamasını da biraraya getirerek o iki günün birinde, yani iki günün birincisinde birini, Mina'dan ayrılma gününde de ikincisini yapabileceklerdi.[547]

Hz. Abbas, hacıların zemzem suyu ihtiyaçlarını karşılama hizmeti dolayısıyla Mina gecelerinde Mekke'de kalmak üzere Peygamberimiz Aleyhisselamdan izin istemişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona da izin verdi.[548]

Hz. Abbas'tan başkasına izin vermedi.[549]

---

538 Ahmed b. Hanbel, 1/372, Müslim, 2/953, Ebu Dâvud, 2/213.
539 İbn Sa'd, 2/182-183.
540 Ahmed b. Hanbel, 1/372, Müslim, 2/953, Ebu Dâvud, 2/213.
541 İbn Sa'd, 2/183, Ahmed b. Hanbel, 1/372, Müslim, 2/953, Ebu Dâvud, 2/213.
542 Ahmed b. Hanbel, 6/90, Ebu Dâvud, 2/201.
543 Buhârî, Sahîh, 2/189.
544 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113.
545 Mâlik, 1/408, Vâkıdî, Megâzî, 3/1110, Tirmizî, Sünen, 3/290, İbn Mâce, 2/1010.
546 Ahmed b. Hanbel, 5/450, Ebu Dâvud, 2/202, Tirmizî, Sünen, 3/290.
547 Mâlik, 1/408-409, Ahmed b. Hanbel, 5/45, Tirmizî, Sünen, 3/90.
548 Ahmed b. Hanbel, 2/19, Buhârî, Sahîh, 2/167, Müslim, 2/953, Ebu Dâvud, 2/199, İbn Mâce, 2/1019, Dârimî, 1/400.
549 İbn Mâce, 2/1019.

Peygamberimiz Aleyhisselamın İkinci ve Üçüncü Gün Cemrelerini Atışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, kurban gününü takip eden birinci ve ikinci teşrik günlerinde güneş batıya doğru eğildiği zaman,[550] yürüyerek,[551] Mina mescidinden sonraki[552] ilk cemrenin[553] yanına vardı.

Oraya birer birer yedi tane fiske taşı attı ve her birini atarken:

"Allahuekber" diyerek tekbir getirdi.

Sonra, biraz ileri gidip kıbleye yöneldi ve ellerini kaldırarak dua etti, ayakta duruşunu uzattı.

Sonra, ikinci cemrenin yanına vardı. Oraya da birer birer yedi fiske taşı attı ve her birini atarken tekbir getirdikten sonra vadiyi takip eden sol tarafa inip durdu.

Kıbleye döndü, ellerini kaldırıp dua etti.

Bundan sonra Akabe yanındaki üçüncü cemreye vardı. Oraya da birer birer yedi tane fiske taşı attı ve her birini atarken tekbir getirdi.

Orada durmadı, geri döndü.[554]

Allah Katında En Makbul Cihad

Peygamberimiz Aleyhisselamın cemreleri atmakta olduğu sırada bir adam gelip:

"Yâ Rasûlallah! Yüce Allah katında cihadın hangisi daha sevgili, daha makbuldür?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam sustu, cevap vermedi.

Adam, üçüncü cemrede Peygamberimiz Aleyhisselamın önünü kesti ve:

"Yâ Rasûlallah! Yüce Allah katında cihadın hangisi daha sevgili, daha makbuldür?" diye tekrar sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Zalim bir âmire karşı hak sözünü söylemendir!" buyurdu.[555]

---

550 Ahmed b. Hanbel, 6/90, Ebu Dâvud, 2/201.
551 İbn Sa'd, 2/181, Ahmed b. Hanbel, 2/114, Ebu Dâvud, 2/200.
552 Ahmed b. Hanbel, 2/152, Buhârî, Sahîh, 2/194, Dârimî, 1/390.
553 Ebu Dâvud, 2/201.
554 Ahmed b. Hanbel, 2/152, Buhârî, Sahîh, 2/194, Dârimî, 1/390, Nesâî, 5/276-277 Dârekutnî, 2/275.
555 Ahmed b. Hanbel, 5/251.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Allah'tan Mağfiret, Rahmet ve Kalb Zenginliği İsteyen Genci Ebzâ Oğullarından Soruşu

Benî Tücîb kabilesi halkından bir cemaat, Mina'da Peygamberimiz Aleyhisselamla buluştular.[556]

"Biz, Ebzâ oğullarıyız!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Sizinle birlikte bana gelmiş olan genç ne yapıyor?" diye sordu.

"Yâ Rasûlallah![557] Allah'ın verdiği rızka onun kadar kanaatli ve razı olanını görmemişizdir![558]

İnsanlar dünyayı aralarında bölüşecek olsalar, o genç ona gözucuyla bile bakmaz!" dediler.[559]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'a hamd eder, onun hep o hal üzere ölüp gitmesini dilerim!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu gencin dileği üzerine:

"Ey Allah'ım! Onu yarlıga, rahmetinle esirge! Onun kalbine de zenginlik ver!" diye dua etmişti.[560]

Tücîb oğullarının bildirdiklerine göre; o genç, aralarında, en iyi bir halde, dünyadan çekingen, Allah'ın kendisine verdiği rızka en razı bir kul olarak yaşamakta devam etmiş; Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine Yemen halkının İslâmiyetten döndükleri sırada ise, Tücîb oğulları içinde kalkıp onlara Allah'ı ve İslâmiyeti anlatmaktan geri durmamış, onun sayesinde kavminden hiçbir kimse İslâmiyetten dönmemiştir.[561]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mina'daki İkinci Hutbesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mina'da ilk hutbesini 10 Zilhicce kurban günü irad buyurmuştu.[562]

İkinci hutbesini ise, kurban kellelerinin yenildiği[563] teşrik günlerinin ortasında ve arasında irad buyurdu.[564]

556 İbn Sa'd, 1/232, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/266, Halebî, 3/266.
557 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Halebî, 3/266.
558 İbn Sa'd, 1/323, İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/319.
559 İbn Kayyım, 3/54, Kastallânî, Mevâhib, 1/319, Halebî, 3/266.
560 İbn Seyyid, 2/247, İbn Kayyım, 3/54-55, Halebî, 3/266.
561 İbn Seyyid, 2/247-248, İbn Kayyım, 3/55, Halebî, 3/266.
562 Vâkıdî, Megâzî, 3/1111, İbn Sa'd, 2/185, Ahmed b. Hanbel, 5/7, Buhârî, Sahîh, 2/191, Ebu Dâvud, 2/195, 198, İbn Mâce, 2/1016.
563 Ebu Dâvud, 2/197.
564 Ahmed b. Hanbel, 5/72, 411, Ebu Dâvud, 2/195, 198.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zilhicce'nin 12. günü teşrik günlerinin ortasına rastlayan Pazartesi günü, kaba kuşluk vaktinde[565] Kasvâ'nın semerlenmesini emretti.

Üzerine binip cemreler arasına gitti ve orada durdu.[566]

Müslümanlardan, Allah'ın dilediği kadarı da orada toplandı.[567]

Kasvâ'nın yularını Ebu Harretü'r-Rakkâşî'nin amcası tutuyor, halkı Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından uzaklaştırıyordu.[568]

Halkın kimisi oturmakta, kimisi ayakta durmakta idi.

Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamın hutbesini halka ulaştırmak için, önünde duruyordu.[569]

O sırada, Hâris b. Amr, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına yaklaşıp:

"Yâ Rasûlallah! Babam, anam sana feda olsun! Benim için Allah'tan mağfiret dile!" diye rica etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah sizi yarlıgasın!" buyurdu.[570]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra:[571]

"Bugün hangi gündür?" diye sordu.

"Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Teşrik günlerinin ortası değil midir?" diye sordu[572] ve:

"Ey insanlar! Biliyor musunuz, siz hangi aydasınız? Hangi gündesiniz? Hangi beldedesiniz?" diye sordu.

"Haram olan ayda, haram olan günde, haram olan beldedeyiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İşte, kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da -Rabbinize kavuşacağınız güne kadar- şu ayınızda, şu beldenizde, şu gününüzün haramlığı gibi birbirinize haramdır!

Beni iyi dinleyiniz! Dikkat ediniz!

Sakın zulüm yapmayınız!

565 Ebu Dâvud, 2/192.
566 Buhârî, Sahîh, 2/192, Ebu Dâvud, 2/195.
567 İbn Kesîr, Bidâye, 5/202.
568 Ahmed b. Hanbel, 5/72.
569 Ahmed b. Hanbel, 3/477, Ebu Dâvud, 2/198.
570 Ahmed b. Hanbel, 3/485.
571 İbn Kesîr, Bidâye, 5/202.
572 Ebu Dâvud, 2/197.

Müslüman bir kimsenin malı -kendisi gönlünden koparak vermiş olmadıkça- başkasına helâl olmaz!

Biliniz ki, Cahiliye çağına ait bütün kan, mal davaları ve öğünmeye vesile olan şeyler... Kıyamet gününe kadar şu ayaklarımın altındadır, hükümsüzdür!

Kaldırdığım ilk kan davası da, Rebia b. Hâris b. Abdulmuttalib'in oğlunun davasıdır.

Haberiniz olsun ki, Cahiliye çağına ait bütün ribâ (faiz) alacakları kaldırılmıştır.

Yüce Allah ilk olarak Abbas b. Abdulmuttalib'in riba alacağını kaldırmaya hükmetmiştir.

Re'sü'l-mallarınız (anaparalarınız) sizindir.

Ne bundan fazlasını isteyip zulüm ve haksızlık ediniz, ne de hakkınızdan aşağı alıp mazlum duruma düşünüz.[573]

Biliniz ki; zaman, Allah'ın göklerle yeri yarattığı gündekine benzeyen şekline, eski haline dönmüştür!" buyurdu[574] ve:

"Aslında ayların sayısı Allah katında, Allah'ın Kitabında, tâ gökleri ve yeri yarattığı günden beri oniki aydır.

Onların dördü haram olanlardır. İşte bu, en doğru hesaptır.

O haram olan aylarda kendinize zulmetmeyiniz" (Tevbe: 36) mealli âyeti okudu ve hutbesini şöyle sürdürdü:

"Dikkat ediniz! Benden sonra kâfirlik devrine dönmeyiniz, birbirinizin boynunu vurmayınız!

Haberiniz olsun ki; şeytan, kendisine tapılmaktan umudunu kesmiştir. Fakat o sizi kandırıp azdırmak için aranızda bulunacaktır.

Kadınlar hakkında Yüce Allah'tan korkunuz.

Onlar sizin yanınızda zayıftırlar, kendileri için hiçbir şeye malik değildirler.

Onların sizin üzerinizde hakkı, sizin de onların üzerinde hakkınız vardır.

Sizin onlar üzerindeki hakkınız, döşeğinize sizden başkasına ayak bastırmamaları, istemediğiniz kimsenin evlerinize girmesine izin vermemeleridir.

573 Ahmed b. Hanbel, 5/72-73.
574 Ahmed b. Hanbel, 5/73, Buhârî, Sahîh, 6/235, Müslim, 3/1305, Ebu Dâvud, 2/195-196.

Eğer şerlerinden, serkeşliklerinden yılarsanız, onları önce öğütleyiniz.

Vazgeçmezlerse, kendilerini yatakta yalnız bırakınız.

Yine kâr etmezse, fazla incitmeyecek derecede dövünüz!

Onların sizin üzerinizdeki hakkı da, kendilerinin mâruf vechile (memleket âdet ve geleneğine göre) yiyeceklerini ve giyeceklerini sağlamaktır.

Siz onları ancak Allah'ın bir emaneti olarak aldınız ve kendileriyle evlenmeyi de Yüce Allah'ın kelimesi ve müsaadesiyle helâl edindiniz.

Kimin yanında bir emanet varsa, onu emanet edene teslim etsin!

Tebliğ ettim mi?

Tebliğ ettim mi?

Tebliğ ettim mi?

Bunları, burada bulunan, bulunmayana da ulaştırsın!

Olabilir ki, ulaştırılan, işitenden daha çok yararlanır.[575]

Ey insanlar!

Dikkat ediniz! Sizin Rabbiniz birdir, babanız da birdir.

Şunu da iyi biliniz ki; Arap Arap olmayana, Arap olmayan Araba, beyaz karaya, kara da beyaza -takva hasletinden başka bir şeyle- üstün tutulamaz!" buyurdu.[576]

Abdullah b. Abbas'a göre; bunlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın ümmetine vasiyeti idi.[577]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah aşkına! Tebliğ ettim mi?

Allah aşkına! Tebliğ ettim mi?" diye tekrar tekrar sorduktan[578] ve tebligatına Yüce Allah'ı da şahit tuttuktan ve bunları burada bulunanların bulunmayanlara da ulaştırmalarını tenbih buyurduktan sonra halk ile vedalaşınca, halk:

"Bu, veda haccıdır!" dediler.[579]

---

575 Ahmed b. Hanbel, 5/73.
576 Ahmed b. Hanbel, 1/230, Buhârî, Sahîh, 2/191.
577 Buhârî, Sahîh, 2/191.
578 Ahmed b. Hanbel, 1/230, Buhârî, Sahîh, 2/191.
579 İbn Sa'd, 2/184, Buhârî, Sahîh, 2/191-192.

Mina'dan Muhassab'a Gidiş

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zilhicce'nin 13., teşrik günlerinin sonuncu günü olan Salı günü,[580] üçüncü gün cemresini atıp, öğleden sonra,[581] Mina'dan Muhassab'a,[582] Ebtah'a hareket etti.[583]

Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı Ebu Râfi', Peygamberimiz Aleyhisselam ve ev halkının yiyecekleri ve eşyalarıyla görevli bulunuyordu.[584]

Peygamberimiz Aleyhisselam emretmediği halde, Ebu Râfi', Allah'tan olacak ki kendiliğinden gidip Peygamberimiz Aleyhisselamın çadırını Ebtah'ta kurmuştu.[585]

Orası Mekke'den çıkışa elverişli, kolay bir yerdi.[586]

Peygamberimiz Aleyhisselam gelip oraya indi.[587]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Öğüt ve Tavsiyeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hayf'ta, Muhassab'da bulunduğu sırada Müslümanlara şöyle buyurdu:

"Allah yüzünü aydınlatsın, neşelendirsin o kişinin ki, sözlerimi[588] ezberler, sonra da onu işitmemiş olanlara[589] ulaştırır.[590]

Olabilir ki; onu anlayan, anlamayana taşır.

Olabilir ki; onu anlayan, kendisinden daha iyi anlayana taşır.[591]

İyi biliniz ki; üç şey mü'min ve Müslümanların kalblerine kin ve kıskançlık sokmaz:

---

580 İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 145.
581 İbn Kayyım, 1/287.
582 Mina ile Mekke arasında ve Mina'ya Mekke'den daha yakın olan bir yerdir (Yâkût, 5/62). Burada Kureyş müşrikleri ile Kinane oğulları, Hâşim ve Muttalib oğullarından kız almamak, onlara kız vermemek, onlarla alışveriş yapmamak üzere, küfür üzere anlaşmışlardı. Bu boykot Hâşim oğullarıyla Muttalib oğullarının Peygamberimiz Aleyhisselamı onlara boyun eğdirmesine kadar sürecekti (Buhârî, Sahîh, 2/158).
583 İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 145, İbn Kayyım, 1/287.
584 Ezrakî, 2/159, Müslim, 2/952, Ebu Dâvud, 2/209-210, İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 147, İbn Kayyım, 2/287.
585 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113, Müslim, 2/952, Ebu Dâvud, 2/209, İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 145, İbn Kesîr, Bidâye, 5/205, İbn Kayyım, 1/287.
586 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113, Ezrakî, 2/160, Buhârî, Sahîh, 2/197, Müslim, 2/951.
587 Vâkıdî, Megâzî, 3/1113, Ezrakî, 1/159, Müslim, 2/952.
588 Ahmed b. Hanbel, 4/80, 82, İbn Mâce, 2/1015, Dârimî, 1/65.
589 Ahmed b. Hanbel, 4/80, 82, Dârimî, 1/65.
590 İbn Mâce, 1/85, 2/1015.
591 Ahmed b. Hanbel, 4/80, 82, İbn Mâce, 1/85, 2/1015-1016, Dârimî, 1/65.

1. Allah'a ihlas üzere amelde bulunmak,

2. Müslüman olan[592] âmirlere nasihat[593] ve itaat etmek,[594]

3. Müslümanların cemaatine -ki onlar dua ederlerse duaları makbul ve aralarındakine de şamildir- itikad ve salih amelde tâbi olmak."[595]

Muhassab'da Kılınan Namazlar

Peygamberimiz Aleyhisselam, öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını Muhassab'da kıldıktan ve gecenin başlangıcında yatıp biraz kestirdikten sonra kalktı.[596]

Hz. Âişe'nin Mazereti Yüzünden Yapamadığı Umreyi Yapışı

Hz. Âişe, Medine'den gelirken, Serif'te namazsız hale gelmişti.[597]

Muhassab'da bulunulduğu gece:

"Yâ Rasûlallah! Halk umre ve hac ile dönüyor, ben ise yalnız hac ile dönüyorum!?" dedi.[598]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sen Mekke'ye geldiğimiz gecelerde tavaf yapmamış mıydın?" diye sorunca, Hz. Âişe:

"Hayır!" dedi.[599]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Öyle ise kardeşinle Ten'im'e git de umreye niyetlen![600]

Yapacağınız tavaflardan boşaldıktan sonra sizi şurada beklerim!" buyurdu.[601]

Abdurrahman b. Ebu Bekir, Hz. Âişe'yi devesinin terkisine bindirip Ten'im'e götürdü.

Hz. Âişe orada umreye niyetlendi.[602]

Muhassab'da bulunduğu sırada, dönüp Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.[603]

---

592 İbn Mâce, 2/1016.
593 Ahmed b. Hanbel, 4/86, İbn Mâce, 2/1016.
594 Ahmed b. Hanbel, 4/82, Dârimî, 1/65.
595 Ahmed b. Hanbel, 4/80, 82, İbn Mâce, 2/1016, Dârimî, 1/65.
596 Buhârî, Sahîh, 2/195-196, Ebu Dâvud, 2/210.
597 Buhârî, Sahîh, 2/202, Müslim, 2/880.
598 İbn Sa'd, 2/189, Buhârî, Sahîh, 2/151, Müslim, 2/877.
599 İbn Sa'd, 2/189, Buhârî, Sahîh, 2/151, Müslim, 2/877.
600 Ahmed b. Hanbel, 3/394, Müslim, 2/881, Ebu Dâvud, 2/155.
601 Buhârî, Sahîh, 2/202.
602 Buhârî, Sahîh, 2/200, Müslim, 2/874.
603 Müslim, 2/880.

Veda Tavafının Yapılışı

Müslümanlar, Muhassab'dan her tarafa dağılıp gitmeye yeltenince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sakın, son varacağı yer Beytullah olmadıkça, hiçbir kimse bir yere gitmesin!" buyurdu.[604]

Yalnız namazsız halde bulunan kadına müsaade etti.[605]

Peygamberimiz Aleyhisselam 14 Zilhicce Çarşamba günü[606] sabah namazından önce Beytullah'ı tavafa gidileceğini ashabına ilan etti.[607] Hayvanına bindi.[608] Beytullah'a gidip veda tavafını yaptı.[609]

Mekke'de Üç Günden Fazla Kalınamayacağı

Peygamberimiz Aleyhisselama bir zât, Mekke'de kalmak için sormuştu. Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Mekke, kalma yeri değildir.[610]

Muhacirin hac ibadetlerini yerine getirdikten sonra Mekke'de kalacağı müddet üç gecedir!" buyurdu.[611]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sa'd b. Ebi Vakkas'ı Ziyaret ve Teselli Edişi

Sa'd b. Ebi Vakkas, Veda Haccında Peygamberimiz Aleyhisselamla birlikte bulunuyordu.

Öyle bir hastalığa,[612] ağrıya[613] tutuldu ki, ondan ancak ölmekle kurtulabileceğini sanıyordu.[614]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onun ziyaretine gitti.[615]

Sa'd b. Ebi Vakkas, Peygamberimiz Aleyhisselamı görünce ağladı ve:

---

604 Ahmed b. Hanbel, 1/222, Müslim, 2/963, Dârimî, 1/398.
605 Müslim, 2/963, Dârimî, 1/398.
606 İbn Hazm, Haccetü'l-vedâ, s. 145.
607 Buhârî, Sahîh, 2/202.
608 Buhârî, Sahîh, 2/195.
609 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114, Buhârî, Sahîh, 2/202.
610 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114.
611 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114, İbn Sa'd, 2/189, Ahmed b. Hanbel, 4/339, Müslim, 2/986, Ebu Dâvud, 2/213.
612 Ahmed b. Hanbel, 1/176.
613 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115.
614 Ahmed b. Hanbel, 1/176.
615 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, İbn Sa'd, 3/124, Ahmed b. Hanbel, 1/172.

“Yâ Rasûlallah! Hicret edip ayrılmış bulunduğum bir yerde öleceğim!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! İnşaallah ölmeyeceksin!” buyurdu.[616]

Elini onun alnına koydu; yüzünü, göğsünü ve karnını sığadı.[617]

Sa’d b. Ebi Vakkas, Peygamberimiz Aleyhisselamın elinin serinliğini kalbinde hemen hissetti.[618]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sa’d b. Ebi Vakkas’a:

“Sen kalbinden hasta bir adamsın.

Sakîflerin kardeşi Hâris b. Kelede doktorluk yapan bir adamdır.

Medine’nin Acve hurmasından yedi tane alıp onları çekirdekleriyle birlikte ezerek mâcun yapsın. Sonra da, onu sana içirsin!” buyurdu.[619]

Sa’d b. Ebi Vakkas:

“Yâ Rasûlallah! Hicret edip ayrılmış bulunduğum bir yerde, ben de Sa’d b. Havle’nin öldüğü gibi öleceğim diye korkuyorum!

Benim şifa bulmam için Allah’a dua et![620]

İnsan hicret edip ayrılmış bulunduğu bir yerde ölmeyi istemez, değil mi?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu[621] ve:

“Allah’ım! Sa’d’a şifa ver!” diyerek dua etti.[622]

Sa’d b. Ebi Vakkas:

“Yâ Rasûlallah! Arkadaşlarım buradan gidecekler de,[623] ben hicret edip çıkmış olduğum bir yurtta ölüp[624] onlardan geride mi kalacağım?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hayır! Sen geride kalmayacaksın! Allah’ın rızasını umduğun dereceni arttıracak ve yükseltecek birtakım ameller işleyeceksin![625]

---

616 Nesâî, 6/243.
617 Ahmed b. Hanbel, 1/171, Buhârî, Sahîh, 7/6.
618 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, İbn Sa’d, 3/146-147, Ahmed b. Hanbel, 1/171, Buhârî, Sahîh, 7/6, Ebu Dâvud, 4/7.
619 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, İbn Sa’d, 3/146-147, Ebu Dâvud, 4/7-8.
620 İbn Sa’d, 3/145, Ahmed b. Hanbel, 1/168.
621 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, İbn Sa’d, 3/146.
622 İbn Sa’d, 3/145, Ahmed b. Hanbel, 1/168.
623 İbn Sa’d, 3/144-145, Ahmed b. Hanbel, 1/176.
624 İbn Sa’d, 3/146.
625 Ahmed b. Hanbel, 1/176.

Umarım ki; sen, ölmeyip geride kalacak, çok yaşayacaksın!

Müslüman topluluklarına yararın, başkalarına ise zararın dokunacaktır!" buyurdu.[626]

"Allah'ım! Sa'd'a şifa ver ve onun hicretini tamamla![627]

Allah'ım! Ashabımın hicretlerini tamamla! Onları izleri sıra geri çevirme!" diyerek yalvardı.

Sa'd b. Havle'nin ölümüne de üzüldü.[628]

Sa'd b. Ebi Vakkas:

"Yâ Rasûlallah! Hastalığım, gördüğünüz ağır dereceye varmış bulunuyor!

Ben ise servet sahibiyimdir.[629] Pek çok servetim vardır.[630]

Bir kızımdan başka vârisim de yoktur.[631]

Servetimin tümünü tasadduk edip yoksullara dağıtayım mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır!" buyurdu.[632]

Sa'd b. Ebi Vakkas:

"Üçte ikisini tasadduk edeyim mi?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır!" buyurdu.

Sa'd b. Ebi Vakkas:

"Üçte birini?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Üçte bir! Eh, üçte bir de epeyce şeydir!

Senin vârislerini zengin bırakman, onları aç bırakıp halka avuç açtırmandan hayırlıdır![633]

Muhakkak ki, sen Allah'ın hoşnutluğunu arayarak yapacağın bir tasadukla da ecir ve sevaba erersin.[634]

Servetinden harcadığın şey senin için sadaka olur.[635]

---

626 İbn Sa'd, 3/144-146, Ahmed b. Hanbel, 1/176.
627 Ahmed b. Hanbel, 1/171, Buhârî, Sahîh, 7/6.
628 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, İbn Sa'd, 3/144.
629 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115.
630 İbn Sa'd, 3/144, Ahmed b. Hanbel, 1/168, Nesâî, 6/241.
631 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115, İbn Sa'd, 3/144, Ahmed b. Hanbel, 1/168, Nesâî, 6/241.
632 İbn Sa'd, 3/145, Ahmed b. Hanbel, 1/168, Nesâî, 6/241.
633 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115, İbn Sa'd, 3/144, Ahmed b. Hanbel, 1/168, Nesâî, 6/241.
634 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115-1116, Ahmed b. Hanbel, 1/176.
635 İbn Sa'd, 3/145, Ahmed b. Hanbel, 1/172.

Aileni geçindirmen, senin için sadaka olur.

Ev halkını geçindirmen, senin için sadaka olur.[636]

Hatta kadınının ağzına verdiğin lokmada bile sana ecir vardır!" buyurdu.[637]

Sa'd b. Ebi Vakkas'ın Hastalıktan Kurtulup Uzun Müddet Yaşaması

Peygamberimiz Aleyhisselam tabib Hâris b. Kelede'ye:

"Sa'd'ı hurmalarla tedavi et! Vallahi, ben onun bunlarla iyileşeceğini umuyorum!" buyurdu ve:

"Senin yanında şu Acve hurmalarından biraz var mı?" diye sordu.

Hâris b. Kelede:

"Evet!" dedi.

Sa'd b. Ebi Vakkas için hurmayı şöyle karıştırıp pişirdi.

Onu tereyağı ile bollaştırdıktan sonra Sa'd b. Ebi Vakkas'a içirince, Sa'd b. Ebi Vakkas, bağından boşanır gibi, hastalığından kurtuluverdi.[638]

Sa'd b. Ebi Vakkas, Hicretin 55. yılına kadar yaşadı.

Her yıl servetinin zekâtını verirdi. Vefat ettiği zaman vârislerine 250.000 dirhem bırakmıştı.[639]

Yüce Allah ondan razı olsun!

Peygamberimiz Aleyhisselamla Müslümanların Medine Yolunu Tutmaları

Peygamberimiz Aleyhisselam ve Müslümanlar, veda tavafını yaptıktan sonra, hep birlikte Medine yolunu tuttular.[640]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cuhfe Gadîr-i Humm mevkiinde konakladı.[641] Oradaki iki ağacın altları süpürülüp temizlendi.[642]

Semüre ağacının üzerine bir elbise gerilerek güneşin sıcağından korunmak üzere Peygamberimiz Aleyhisselam için gölgelik yapıldı.[643]

---

636 İbn Sa'd, 3/145.
637 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115-1116, İbn Sa'd, 3/144-145, Ahmed b. Hanbel, 1/168.
638 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 1/413.
639 İbn Sa'd, 3/149.
640 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114, İbn Sa'd, 2/202.
641 Ahmed b. Hanbel, 4/368, 372.
642 Ahmed b. Hanbel, 4/281.
643 Ahmed b. Hanbel, 4/372.

Peygamberimiz Aleyhisselam, orada öğle namazını kıldı.[644] Müslümanlara hitap etmek üzere ayağa kalktı.

Allah'a hamd ü senada bulundu.[645]

O gün Kıyamet gününe kadar olup bitecek şeyleri hiçbirini bırakmaksızın haber verdi.[646] Va'z ve nasihatta bulundu.

Sonra da:

"Ey insanlar! Bilesiniz ki, ben de ancak bir insanımdır.

Çok sürmez, Yüce Rabbimin elçisi bana gelecek ve ben de onun davetine icabet edeceğim!

Ben size iki ağır emanet bırakıyorum: Onların birincisi Yüce Allah'ın Kitabıdır ki, onun içinde hidayet ve nur vardır.

Yüce Allah'ın Kitabını tutunuz ve ona sımsıkı sarılınız!

İkincisi de Ehl-i Beytimdir, ev halkımdır.

Ehl-i Beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım.

Ehl-i Beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım.

Ehl-i Beytim hakkında size Allah'ı hatırlatırım!" buyurdu.[647]

"Ey insanlar! Siz ne üzerine şehadet edersiniz?" diye sordu.

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet ederiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sonra?" diye sordu.

"Muhammed Aleyhisselamın da Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şehadet ederiz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizin velîniz kimdir?" diye sordu.

Müslümanlar:

"Bizim velîlerimiz, Allah ve Allah'ın Resûlüdür!" dediler.[648]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey insanlar![649] Benim mü'minlere öz nefislerinden önce geldiğimi biliyorsunuz, değil mi?" diye sordu.

"Evet[650] yâ Rasûlallah!" dediler.[651]

---

644 Ahmed b. Hanbel, 4/281.
645 Ahmed b. Hanbel, 4/367, Müslim, 4/1873.
646 Taberânî'den naklen Heysemî, 9/105.
647 Ahmed b. Hanbel, 4/367, Müslim, 4/1873.
648 Taberânî'den naklen Heysemî, 9/106.
649 Ahmed b. Hanbel, 4/368.
650 Ahmed b. Hanbel, 4/281, 368, Heysemî, 9/104.
651 Ahmed b. Hanbel, 4/37, Heysemî, 9/104.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim mü'minlere öz nefislerinden önce geldiğimi biliyorsunuz, değil mi?" diye tekrar sordu.

Müslümanlar:

"Evet!" dediler.[652]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'nin elinden tutup:

"Ben kimin mevlâsı[653] isem, Ali de onun mevlâsıdır![654] Allah'ım! Ona dost olana dost ol! Düşman olana düşman ol![655] Ona yardım edene yardım et!" diyerek Allah'a yalvardı.[656]

Hz. Ömer, Hz. Ali'yle karşılaşınca:

"Ey Ebu Talib'in oğlu! Ne mutlu sana!

Sen, sabahladığında da, akşamladığında da, erkek kadın bütün mü'minlerin mevlâsısındır!" diyerek onu tebrik etti, kutladı.[657]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zülhuleyfe'de Konaklayışı ve Medine'ye Girerken Dua Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Zülhuleyfe'ye gelip Muarres'te konakladı.[658]

Zaten Peygamberimiz Aleyhisselam Medine'den Mekke'ye giderken Şecere yolunu tutar,[659] Şecere mescidinde namaz kılardı.[660]

Mekke'den dönüp Medine'ye girerken de[661] Muarres yoluyla girer, geceyi vadinin ortasındaki Zülhuleyfe'de geçirir,[662] sabah namazını kılar, sabahleyin Medine'ye hareket ederdi.[663]

Peygamberimiz Aleyhisselam hacdan veya umreden ya da bir gazadan dönerken yüksek bir yere, bir dağ eteğine veya bir bayıra çıktıkça üç kere tekbir getirir, sonra da:

---

652 Ahmed b. Hanbel, 4/281.
653 Mevlâ; yerine göre sahip, vekil-i umûr, yardımcı, dost gibi birçok mânâlarda kullanılan bir kelimedir (Fîruzâbâdî, 4/404).
654 Ahmed b. Hanbel, 4/281, 368, 370, Tirmizî, Sünen, 5/633.
655 Ahmed b. Hanbel, 4/281, 368, 370, Heysemî, 9/107.
656 Taberânî'den naklen Heysemî, 9/106.
657 Ahmed b. Hanbel, 4/281.
658 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115.
659 Vâkıdî, Megâzî, 3/1116, Buhârî, Sahîh, 2/144.
660 Buhârî, Sahîh, 2/144.
661 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115, Buhârî, Sahîh, 2/144.
662 Vâkıdî, Megâzî, 3/1115, Buhârî, Sahîh, 2/144.
663 Buhârî, Sahîh, 2/144.

“Bir olan Allah’tan başka ilah yoktur. O’nun eşi ortağı yoktur! Mülk O’nundur! Hamd O’na mahsustur![664] O, diriltir, öldürür. O, hiç ölmeyen diridir. Hayır, yalnız O’nun elindedir. O herşeye kâdirdir.

Biz dönenleriz, tevbe edenleriz, ibadet edenleriz, Rabbimize hamd edenleriz.

Yüce Allah va’dini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Toplanmış olan kabileleri tek başına bozguna uğratıp dağıttı!” diyerek dua eder[665] ve bunu Medine’ye girinceye kadar tekrarlar dururdu.[666]

Peygamberimiz Aleyhisselam Muarres yoluyla bu dönüşünde de böyle yaptı.

Medine’yi görünce, üç kere tekbir getirip duasını tekrarladı.[667]

Peygamberimiz Aleyhisselam ev halkının yanına geceleyin ansızın girmezdi.

Ya akşam üzeri, ya da sabahleyin girmeyi âdet edinmişti.[668]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine’ye girince, devesini Mescidin kapısında ıhdırdıktan sonra, Mescide girdi. Mescidde iki rekat namaz kılıp evine döndü.[669]

---

664 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114, Ahmed b. Hanbel, 2/15, Buhârî, Sahîh, 2/204, Müslim, 2/980.
665 Vâkıdî, Megâzî, 3/1114, Ahmed b. Hanbel, 2/15, Buhârî, Sahîh, 2/204, Müslim, 2/980, Ebu Dâvud, 2/88.
666 Ahmed b. Hanbel, 3/187-189.
667 İbn Kayyım, 1/290.
668 Ahmed b. Hanbel, 3/125.
669 Ebu Dâvud, 3/91.

On Üçüncü Bölüm

AYRILIK GÜNÜNE DOĞRU

AYRILIK GÜNÜNE DOĞRU

Benî Muhârib Temsilcilerinin Medine'ye Gelip Müslüman Oluşu

Benî Muhâriblerin Kimlikleri, Temsilcilerinin Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Medine'ye Gelip Nasıl Müslüman Oldukları

Benî Muhâriblerin ata soyları şöyle sıralanır: Benî Muhârib b. Hasafa, b. Kays b. Aylan, b. Mudar, b. Nizar, b. Maadd, b. Adnan.[1]

Hicretin 10. yılında Veda Haccı sırasında Medine'ye Benî Muhâriblerden on kişilik bir temsilci heyeti geldi.[2]

İçlerinde Sevâ b. Hâris ile oğlu Huzeyme b. Sevâ da bulunuyordu.

Benî Muhârib temsilcileri, Remle binti Hâris'in konağına indirildiler.[3]

Bilal-i Habeşî onlara sabah akşam yemeklerini götürdü.[4]

Benî Muhârib temsilcileri Müslüman oldular ve:

"Biz arkamızdakilerin de temsilcileriyiz!" dediler.[5]

Öğleden ikindiye kadar Peygamberimiz Aleyhisselamla oturdular.

Peygamberimiz Aleyhisselam, içlerinden birisini (Sevâ b. Hâris'i) tanıdı.[6] Ona baktı durdu.

Sevâ b. Hâris, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisine dikkatli dikkatli baktığını görünce:

---

1 İbn Hazm, Cemhere, s. 481.
2 İbn Sa'd, 1/299, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59.
3 İbn Sa'd, 1/299, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89.
4 İbn Sa'd, 1/299, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, İbn Kayyım, 3/59.
5 İbn Sa'd, 1/299, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89.
6 İbn Sa'd, 1/299, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, İbn Kayyım, 3/59.

“Yâ Rasûlallah! Galiba beni tanımış gibisin!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Herhalde ben seni görmüştüm!” buyurdu.

Sevâ b. Hâris:

“Vallahi, sen beni görmüş ve benimle konuşmuştun. Ben ise sana karşı çirkin sözler söylemiş, seni Ukâz panayırında en çirkin bir şekilde reddetmiştim. Sen o zaman kabileleri dolaşıyordun” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet!” buyurdu.

Sevâ b. Hâris:

“Yâ Rasûlallah! O zaman arkadaşlarım içinde sana karşı benden daha katı ve kötü davrananı, İslâmiyete benden daha uzak olanı yoktu![7]

Hamd olsun Allah’a ki, seni tasdik edinceye kadar beni sağ bıraktı![8] Halbuki, o zaman yanımda bulunmuş olan o kişiler kendi dinleri üzerinde ölüp gittiler” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Şüphe yok ki, şu kalbler Yüce Allah’ın elindedir!” buyurdu.

Sevâ b. Hâris:

“Yâ Rasûlallah! Benim için Allah’tan mağfiret dile!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Muhakkak ki, İslâmiyet kendisinden önceki küfürlerin kökünü kazır!” buyurdu.[9]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Sevâ’ın oğlu Huzeyme’nin başını sığadı, sığayınca saçı güzelleşti ve beyazlaştı.[10]

Sair kabile temsilcilerine bahşişler verildiği gibi, Benî Muhârib temsilcilerine de bahşişleri verildi.[11]

Temsilciler, Medine’den ayrılıp yurtlarına, ev halklarına döndüler.[12]

Allah onlardan razı olsun!

---

7 İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

8 İbn Sa’d, 1/290, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, İbn Kayyım, 3/59, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

9 İbn Sa’d, 1/299, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kayyım, 3/60, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

10 İbn Sa’d, 1/299, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

11 İbn Sa’d, 1/299, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

12 İbn Sa’d, 1/299, İbn Seyyid, 2/254, İbn Kesîr, Bidâye, 5/89, İbn Kayyım, 3/60, Halebî, 3/275, Zürkânî, 4/59.

Zü'l-Kela' ile Zû Amr'ın İslâmiyete Davet Edilmeleri ve Müslüman Olmaları

Zü'l-Kela'ın Kimliği

Zü'l-Kela', Yemen Himyer krallarından olup,[13] ata soyu şöyledir: Zü'l-Kela' b. Nâkür, b. Habib, b. Malik, b. Hassân, b. Tübba'.[14]

Asıl ismi Eyfa'[15] veya Esmeyfâ ya da Semeyfâ olup, Ebu Şurahbil veya Şerâhil künyesini taşırdı.[16]

Ka'bu'l-Ahbâr'ın amcasının oğluydu.[17]

Zû Amr'ın Kimliği

Zû Amr da, Zü'l-Kela' gibi, Yemen krallarındandı.[18]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veda Haccından döndükten sonra,[19] Cerir b. Abdullah'ı, Zü'l-Kela' ile Zû Amr'ı İslâmiyete davet etmek üzere Yemen'e gönderdi.[20]

Cerir b. Abdullah, Yemen'de Zü'l-Kela' ve Zû Amr ile buluşup konuştu.[21]

İkisi de Müslüman oldular.

Zü'l-Kela'ın zevcesi Duraybe binti Ebrehe b. Sabbah da Müslüman oldu.[22]

Zü'l-Kela' ile Zû Amr, Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmek üzere Cerir b. Abdullah[23] ile birlikte yola çıkıp gelirlerken,[24] Zû Amr yolda ya bir rüya veya başka bir şey görmüş,[25] yahut eski semavî kitablardan öğrenmiş, ya da Yemen'de Yahudi bilginlerinden işitmiş olacak ki:[26]

"Ey Cerir! Sen ona (Peygamberimiz Aleyhisselama) uğrayacaksın ama, onun eceli gelmiş, hakkındaki ilâhî takdir yerini bulmuştur!" dedi.[27]

---

13 İbn Abdilberr, 2/470.
14 İbn Sa'd, 1/266.
15 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/176.
16 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/176, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
17 İbn Abdilberr, 2/471.
18 İbn Abdilberr, 2/470, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
19 Aynî, 18/14.
20 İbn Sa'd, 1/265-266.
21 Ahmed b. Hanbel, 4/363.
22 İbn Sa'd, 1/265-266.
23 Ahmed b. Hanbel, 3/364.
24 İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
25 İbn Abdilberr, 2/470.
26 Aynî, 18/14.
27 İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.

Yolun bir kısmında bulundukları sırada,[28] Medine tarafından gelen[29] birkaç süvari ile karşılaştılar.[30]

Onlara:

"Ne haber var?" diye sordular.[31]

Süvariler:

"Resûlullah Aleyhisselam, ebediyet âlemine alındı! Ebu Bekir de halife seçildi![32] Halk bu seçimi iyi karşıladılar!" dediler.[33]

Zü'l-Kela' ile Zû Amr'ın Yoldan Geri Dönmeleri

Bunun üzerine, Zû Amr, Cerir b. Abdullah'a:

"Ey Cerir! Siz muhakkak ki iyi bir kavimsiniz, şerefli bir mevkidesiniz![34]

Sana şunu haber vereyim ki;[35] siz Arap cemaati,[36] bir emîr öldüğü zaman yerine geçecek başka biri hakkında müşavere yapar oldukça, daima hayır içinde bulunursunuz!

İş kılıç zoruyla, kahr ve galebeyle olunca, kral olursunuz!

Siz de kralların kızdığı gibi kızar, kralların hoşnut olduğu gibi hoşnut olursunuz![37]

Sahibine selam söyle![38] Bizim buraya kadar geldiğimizi haber ver! Allah dönmemizi dilerse,[39] belki döneriz" dedi.[40]

Cerir b. Abdullah'a selam verdiler,[41] Yemen'e[42] geri dönüp gittiler.[43] Cerir b. Abdullah da Medine'ye gitti.[44]

---

28 Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
29 Ahmed b. Hanbel, 4/363, Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
30 Ahmed b. Hanbel, 4/363, Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
31 Ahmed b. Hanbel, 4/363.
32 Ahmed b. Hanbel, 4/363, Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
33 Ahmed b. Hanbel, 4/363, Buhârî, Sahîh, 5/113.
34 İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
35 Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
36 Buhârî, Sahîh, 5/113.
37 Ahmed b. Hanbel, 4/363, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
38 İbn Abdilberr, 2/470.
39 Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Hacer, İsâbe, 1/492.
40 Buhârî, Sahîh, 5/113, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
41 İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
42 Buhârî, Sahîh, 5/113.
43 Buhârî, 5/113, İbn Abdilberr, 2/470, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/175.
44 İbn Sa'd, 1/266.

Esvedü'l-Ansî'nin Peygamberlik İddiasıyla Ortaya Çıkışı

Benî Anslerin Benî Malik b. Ans oymağından olan Esved'in asıl adı Abhele olup, ata soyu şöyle sıralanır: Abhele b. Ka'b, b. Gavs, b. Sa'b, b. Malik, b. Ans, b. Malik, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[45]

Ans, Murad b. Malik ve Halid b. Malik ve Sa'dü'l-Âşire b. Malik'in kardeşi idi.[46]

Esved'e "Zü'l-Himâr" denirdi.[47] Müseylime'ye "Rahmânü'l-Yemâme" denildiği gibi, Esved'e de "Rahmânü'l-Yemen" adı takılmıştı.[48]

Esved, Kehf-i Hubban'da doğmuş ve orada yetişmişti.[49]

Esved, kâhin ve hokkabaz bir adamdı, şeytanlardan tâbii vardı.

Halka birtakım acayip şeyler gösterir, sözleri dinleyenleri etkilerdi.[50]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Cerir b. Abdullah'ı Yemen'e gönderdiği zaman, Esvedü'l-Ansî'yi de İslâmiyete davet ettirmiş, fakat Esved kabul etmemişti.[51]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Veda Haccından sonra hastalanması üzerine, casuslar tarafından her yana haberler uçurulmuştu.[52]

İlk irtidad hareketi, Yemen'de, Esvedü'l-Ansî tarafından başlattırıldı.[53]

Esved, peygamber olduğunu,[54] Sâhık ve Şerik adında iki meleğin kendisine vahiy getirdiğini,[55] halka ait her hadiseyi kendisine haber verdiğini iddia etmeye başladı.[56]

Esvedü'l-Ansî'ye önce Ans kabilesi tâbi oldu.

Ans kabilesinden başka kabileler,[57] Mezhic ve Yemen kabileleri de ona tâbi oldular.[58]

Esved'in yediyüz süvarisi ve bir o kadar da piyadesi vardı.[59]

---

45 İbn Hazm, Cemhere, s. 405-406.
46 Belâzurî, Fütûh, 1/125.
47 Belâzurî, Fütûh, 1/125, Taberî, Târîh, 3/189.
48 Belâzurî, Fütûh, 1/125.
49 Taberî, Târîh, 3/189.
50 Taberî, Târîh, 3/189, 218, Aynî, 18/24, Diyarbekrî, 2/156.
51 Belâzurî, Fütûh, 1/125.
52 İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 61.
53 Taberî, Târîh, 3/189.
54 İbn Sa'd, 5/534, Belâzurî, Fütûh, 1/125.
55 Süheylî, 7/446, Diyarbekrî, 2/156.
56 Diyarbekrî, 2/156.
57 Belâzurî, Fütûh, 1/125.
58 Süheylî, 7/445-446.
59 Taberî, Târîh, 3/215, İbn Esîr, Kâmil, 2/337, İbn Kesîr, Bidâye, 6/307.

Kays b. Abdi Yağus, Muaviye b. Kays, Yezid b. Mahrem, Yezid b. Husayn, Yezid b. Efkel, Esved'in başlıca kumandanlarıydı.[60]

Esvedü'l-Ansî, Peygamberimiz Aleyhisselamın Yemen'deki valilerine şöyle yazı yazıp gönderdi:

"Ey üzerimize gelenler ve üzerimizde yerleşenler!

Artık topraklarımızdan bir şey alamayacaksınız ve toplamakta olduğunuz şeyleri artık toplayamayacaksınız!

Onlara biz sizden daha lâyık ve müstehakız!

Şimdiye kadar üzerinde bulunduğunuz şeyin, bundan sonra üzerinde bulunamayacaksınız!"[61]

İslâm valileri, Esved'in elçisine:

"Sen nereden geliyorsun?" diye sordular.

Elçi:

"Kehf-i Hubban'dan geliyorum!" dedi.[62]

Mezhicler, Esvedü'l-Ansî ile yazışma yaptılar.

Necranlılar da onunla sözleştiler.

Mezhiclerle Necranlılar ayaklanarak Amr b. Hazm ile Halid b. Saîd b. Âs'ı illerinden çıkardılar.[63]

Esvedü'l-Ansî, Necran'a doğru hareket etti. On gece içinde Necran'ı ele geçirdi.

Sonra, San'â üzerine yürüdü.[64]

Şehr b. Bâzân (Bârâh) ona karşı koydu.

Şehr öldürülünce, Ebnâlar tutunamadılar, bozguna uğradılar.

Esvedü'l-Ansî, çıkışının yirmibeşinci gecesinde San'â'yı da ele geçirdi.

Muaz b. Cebel, oradan kaçarak Me'rib'de bulunan Ebu Musa el-Eş'arî'ye uğradı.

İkisi birlikte acele Hadramevt yolunu tuttular.

Muaz b. Cebel Sekûn'e, Ebu Musa el-Eş'arî de Sekâsik'e indi.

Diğer valiler de, Âk ve Eş'arîlerin valisi Tâhir b. Hâle'nin yanına gittiler.

Amr ile Halid Medine'ye döndüler.[65]

---

60 Taberî, Târîh, 3/215, İbn Kesîr, Bidâye, 6/307.
61 Taberî, Târîh, 3/214, İbn Kesîr, Bidâye, 6/307.
62 Taberî, Târîh, 3/214.
63 Taberî, Târîh, 3/189.
64 Taberî, Târîh, 3/189, İbn Esîr, Kâmil, 2/337, İbn Kesîr, Bidâye, 6/30.
65 Taberî, Târîh, 3/214, İbn Esîr, Kâmil, 2/337, İbn Kesîr, Bidâye, 6/337.

Peygamberimiz Aleyhisselam tarafından Muradlar üzerine vali tayin edilmiş bulunan Ferve b. Müseyk, Esved'in yaptıklarını ve San'â'yı ele geçirdiğini Peygamberimiz Aleyhisselama yazı ile bildirdi. Esved hakkında ilk haber, böylece Ferve b. Müseyk tarafından verilmiş oldu.

Ferve b. Müseyk, Ahşiyye'ye indi. Mezhiclerden Müslümanlıklarında sebat edenler, Ferve b. Müseyk ile birleştiler.[66]

Esvedü'l-Ansî, Ferve ile ne yazışma yaptı, ne de ona elçi saldı. Ferve'nin yanında kendisine karşı koyacak kimse bulunmadığı için, Yemen'de tek başına hüküm sürmeye başladı.[67]

Esved hâkimiyetini sağlamlaştırdı, işini büyüttü. Amr b. Ma'dikerib'i Mezhicler üzerine halife yaptı. Ordu kumandanlığını Kays b. Abdi Yağus'a, Ebnâlara ait işleri Feyruz ve Dâzeveyh'e havale etti. Şehr b. Bâzân'ı öldürdükten sonra karısı Azad'la -ki, Feyruz'un amcasının kızıdır- evlendi.[68]

Bu kadın, Allah'a ve Resûlullaha iman etmiş, iyi halli kadınlardandı.[69]

Sebe' halkından Numan adında bir Yahudi, Medine'ye, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman olmuştu.

Yurduna, kavminin yanına döndüğü zaman,[70] Esvedü'l-Ansî adam salıp onu yakalattı ve âzâlarını parça parça kestirerek[71] öldürttü.[72]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Rüyası

Peygamberimiz Aleyhisselam rüyasında kollarında altından iki bilezik görüp onlardan hiç hoşlanmadığını, onlara üfleyince ikisinin de uçup gittiğini, bunları iki yalancıya, Yemen sahibi ile Yemâme sahibine yorduğunu haber verdi.[73]

"Onlardan birisi Ansîdir, diğeri Müseylime'dir!" buyurdu.[74]

---

66 Taberî, Târîh, 3/189, Yâkût, 1/112.
67 Taberî, Târîh, 3/189.
68 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/337-338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
69 İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
70 İbn Sa'd, 5/535, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 5/332.
71 İbn Sa'd, 5/535.
72 İbn Esîr, 5/332.
73 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246, Ahmed b. Hanbel, 3/88, Buhârî, Sahîh, 5/119, Müslim, 4/1781.
74 Buhârî, Sahîh, 5/118, Müslim, 4/1781, Tirmizî, Sünen, 4/542.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yemen'deki Valilerine ve Müslümanlara Direktifleri

Peygamberimiz Aleyhisselam Esvedü'l-Ansî'nin haberini alır almaz[75] Yemen'deki İslâm valilerine ve oradaki Müslümanlara[76] yazdırdığı yazıyı Vebr b. Yuhannis'le gönderdi.

Esvedü'l-Ansî ile savaşılmasını,[77] Esved'in işi üzerinde -ister kendisini tuzağa düşürmek, ister kendisiyle çarpışmak suretiyle olsun- önemle durulmasını ve herkesten bu husustaki görüşünün Peygamber Aleyhisselamca istendiğinin kendisine duyurulmasını emir ve tavsiye buyurdu.[78]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı kendisini oyalamadı, Allah'ın emrini yerine getirmekten ve dinini savunmaktan alıkoymadı.[79]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu hususta Amir b. Şehr, Zî Zûd, Zî Mürran, Zü'l-Kela', Zî Zuleym ile Necran'da oturan Müslüman Arap ve Arap olmayanlara da yazılar yazdırdı.[80]

Vebr b. Yuhannis'in evi, Dâzeveyh'in evinin üzerindeydi.

Feyruz, Dâzeveyh ve Kays b. Mekşuh, Vebr'in yanında toplandılar. Esvedü'l-Ansî'nin öldürülmesi işini aralarında konuştular.[81]

Konuşma sonunda, bunun ordu kumandanı Kays b. Abdi Yağus (Mekşuh)'a yaptırılması üzerinde görüş birliğine vardılar.

Kays, kendisinden istenilen şeyi hiç itiraz etmeden kabullenmişti. Çünkü, Esved'in kendisini öldüreceğinden korkuyordu.

Esvedü'l-Ansî'nin işi hakkında Yemen'deki diğer Müslümanlarla da yazışma yaptılar, onları kendilerine yardıma çağırdılar.[82]

Esvedü'l-Ansî'nin Kays'la Feyruz'u Korkutucu Gösterisi ve Konuşması

Esvedü'l-Ansî, halkın San'â meydanında toplanmasını emretmişti.

Halk toplanınca, gidip ortalarına dikildi.

75 İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
76 İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 61.
77 İbn Esîr, Kâmil, 2/338.
78 Taberî, Târîh, 3/215, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
79 Taberî, Târîh, 3/190, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 61.
80 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/338, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 60.
81 Taberî, Târîh, 3/218.
82 Taberî, Târîh, 3/215, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.

Kendisinin elinde hükümdarlık harbesi (süngüsü) vardı. Bir at getirtti. Harbeyi ona sapladı. Attan kan fışkırmaya başladı, at yıkılıp öldü.

Esved, bundan sonra bir deve getirtti. Onun karşısına geçip harbeyi ona sapladı, deve de yere yıkıldı. Harbe elinde olduğu halde yere kapandı. Sonra, başını kaldırdı:

"O, bana: 'Yanındaki İbn Mekşuh sana boyun eğenlerdendir. Ey Esved! Sen onun başını kes!' diyor" dedi.

Esved, başını tekrar yere koyduktan sonra, kaldırıp:

"O, bana: 'İbn Deylemî sana boyun eğenlerdendir. Ey Esved! Onun sağ elini ve sağ bacağını kes!' diyor" dedi.

Feyruz b. Deylemî, Esved'in bu sözünü işitince, kendi kendine:

"Vallahi onun beni çağırıp harbesiyle şu deveyi boğazladığı gibi beni de boğazlamayacağından emin değilim!" deyip, kalabalık arasında gizlene gizlene evinin yolunu tuttu.

Evine yaklaştığı sırada, Esved'in kavminden bir adam arkasından gelip kavuştu, eliyle Feyruz'un boynuna vurarak:

"Hükümdar seni çağırıyor, hemen dön!" dedi, döndürdü.

Feyruz, Esved'in kendisini öldüreceğinden korktu. Hançeri yanında olduğu halde Esved'in yanına vardı.

Önce, hemen üzerine atılıp onu, sonra da yanındakileri öldürmeyi tasarladı.

Esved, Feyruz'un yüzünden maksadını sezdi ve ona:

"Olduğun yerde dur!

Sen buradakilerin en büyüğü ve halkın eşrafını en iyi bilenisin!

Şu devenin etini onların aralarında bölüştür!" dedi ve hayvanına binip gitti.[83]

Bundan sonra, Esved, Kays'ı çağırdı. Ona da:

"Ey Kays, bak! O bana ne diyor?" dedi.

Kays:

"Ne diyor?" diye sordu.

Esved:

"Diyor ki: 'Sen Kays'a o kadar itimad ve ikram ettin ki, her zaman her yerde yanına serbestçe girdi. Senin kadar izzet ve saltanat içinde bulundu.

83 Taberî, Târîh, 3/218-219.

Fakat o senin düşmanına meyledip saltanatını değiştirmeyi ve sana suikast yapmayı kurmaktadır!

Ey Esved! Ey Esved! Kasd var! Kasd var! Sen onun ipini kes! Kays'ın başını al! Aksi takdirde o senin başını kesecek!' diyor" dedi.

Kays, ona yalan yere yemin etti ve:

"Sen bana göre en büyüksün ve nazarımda sana karşı içimden geçirdiklerimden de yücesin!" dedi.

Esved:

"Melek yalan söyler mi? Doğru söyler! Yalan söyleyip senin başını koparttırmaz! Fakat şu anda anladım ki; sen hakkında öğrendiğim şeylerden kesin olarak tevbe ve nedamet etmişsindir!" dedi.

Kays b. Abdi Yağus, Esved'in huzurundan çıkıp arkadaşları Cüşeyş (Cişnes), Feyruz ve Dâzeveyh'in yanlarına vardı. Esved'in söylediklerini onlara haber verdi.

Korkup durdukları sırada, Esvedü'l-Ansî onlara:

"Ben sizleri kavminize karşı şerefli bir mevkide bulundurmadım mı?" diye sordu.[84]

"Evet! Şerefli bir mevkide bulundurdun!" dediler.[85]

Esved:

"O halde, sizden bana erişen bu şeyler nedir?" diye sordu.

"Bu sefer bizi affet!" dediler.[86]

Özür dilediler.[87]

Esved:

"Bana bir daha sizden böyle haberler erişmesin! Sizi affediyorum!" dedi.

Kurtuldular, ama Esvedü'l-Ansî de Kays ve arkadaşlarının yapmak istedikleri işten hep kuşkulandı durdu.

Kays da, arkadaşları da, büyük korku ve kuşku içindeydiler.

O sırada, Hemdan valisi Âmir b. Şehr, Zî Zûd, Zî Muran ve Zü'l-Kela'dan[88] Esvedü'l-Ansî'ye karşı[89] bol bol yardım edecekleri hakkında yazılar geldi.

---

84 Taberî, Târîh, 3/215-216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
85 İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
86 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
87 İbn Esîr, Kâmil, 2/338.
88 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.
89 İbn Kesîr, Bidâye, 6/308.

İşi açığa vuruncaya kadar hiçbir hareket yapmamalarını kendilerine bildirdiler.

Bunun üzerine, ıssız bir yerde toplanmaya başladılar.

Esvedü'l-Ansî, bunu haber alınca, öldürüleceğini sezdi.

Esvedü'l-Ansî'nin öldürülmesi üzerinde Müslümanlar arasında görüş ayrılığı vardı.

Cişnes, Esvedü'l-Ansî'nin zevcesi Azad'ın yanına vardı. Ona:

"Ey amcamın kızı! Şu adamın kavminin yanında nasıl bir bela olduğunu biliyorsundur!

O, senin kocanı öldürdü. Senin kavmini tepeleyip öldürdü. Kavminden sağ kalanları sefil ve kadınlarını rezil etti.[90]

Sence, onun yanına girilebilecek müsait bir vakit var mıdır?" diye sordu.

Azad:

"Hangi iş için?" diye sordu.

Cişnes:

"Onu dışarı çıkarmak için!" dedi.

Azad:

"Onu öldürmek için mi?" diye sordu.

Cişnes:

"Öldürmek için!" dedi.

Azad:

"Olur! Vallahi, Allah'ın yarattıklarından, benim katımda ondan daha çok kin tuttuğum bir şahıs yoktur!

O, Allah için ne bir hak üzerinde durur, ne de bir haramdan men eder!

Siz, bu işe karar verdiğiniz zaman bana bildiriniz!

Ben de bu işin gelinecek zamanını size haber vereyim!" dedi.

Cişnes, Azad'ın yanından ayrılıp Feyruz ve Dâzeveyh'in yanına vardı.

Onlar haber bekliyorlardı. Yanlarına Kays b. Abdi Yağus da geldi.

Esved'i öldürmeye Kays'ı hazırlamak istedikleri sırada, bir adam gelip, Kays'a:

"Seni hükümdar çağırıyor!" dedi.

Kays, yanında Mezhic ve Hemdanlardan on kişi bulunduğu sırada Esved'in yanına girmiş olduğundan, onların yanında Esved'i öldürmeye kâdir olamadı.[91]

---

90 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338.

91 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338-339.

Esved, Kays'a:

"O, bana: 'Ey Abhele b. Ka'b b. Gavs! Kendin için adamlarınla korunma ve güven tedbiri al!' diyor![92]

Sana haber verdiğim gerçek değil midir? Meleğim bana yalan mı haber veriyor?

'Kasd var! Kasd var! Sen Kays'ın elini kesmezsen, o senin başını kesecek!' diyor!" dedi.

Kays:

"Benim seni öldürmekliğim asla doğru bir haber değildir!

Sen resûlullahsın! Sen hakkımda ne istiyorsan emret! İstersen beni öldür!

İnsanların ölümleri gibi bir defa ölmek, bana her gün ölmemden daha kolaydır!" dedi.

Esved, Kays'ın bu sözünden yumuşadı ve onu bıraktı.

Kays, Esved'in yanından çıkıp arkadaşlarının yanına uğradı. Olan bitenleri onlara haber verdikten sonra:

"İşinizi işleyiniz!" dedi, yanlarında oturmadı.

Onlar bir cemaat içerisinde bulundukları sırada Esved oraya geldi, ayağa kalktılar.

Kapıda yüz kadar deve, sığır vardı.

Esved, develeri bir yere hapsetmeden, dizlerini bağlamadan, olduğu yerde adım attırmadan boğazlayıp boşaldıktan sonra, Feyruz'un yanına geldi, ona:

"Senin hakkında bana verilen haber doğru değil midir?" dedi ve elindeki harbeyi göstererek:

"Seni de boğazlayıp şu hayvanların ardına katayım diye düşünmüştüm!" dedi.

Feyruz:

"Biz, senin akrabalığını tercih etmiş, Ebnâlara üstün tutmuştuk!

Eğer sen bir peygamber olmamış olsaydın, biz senden nasibimizi nasıl alabilirdik ve bizim için dünya ve ahiret işi nasıl birleşebilirdi?" dedi.

Esved:

"Bu sözünde samimi olduğuna yemin et!" dedi.[93]

---

92 Taberî, Târîh, 3/216.

93 Taberî, Târîh, 3/216, İbn Esîr, Kâmil, 2/338-339.

Feyruz yemin etti.[94]

Esved:

"Sen de biliyorsun ki, San'â halkı benim yanımda toplandılar.

Her cemaat için develer, ev halkı için sığır ve nahiye halkı için de yeteri kadar elbise ve eşya hazırlattım!" dedi.

Esved, evine varıp kavuşmadan önce, ayak üzerinde dikildiği sırada:

"Ben yarın onu ve arkadaşlarını öldüreceğim!" dedikten sonra dönüp gitti.

Feyruz, dönüp işi arkadaşlarına haber verdi, hemen haber salıp Kays'ı getirttiler. Azad'ın yanına varıp kararlarını haber vermek ve kendisinin görüşünü almak hususunda sözbirliği ettiler.

Feyruz, Azad'ın yanına vardı, kararlarını ona haber verdi[95] ve:

"Sende ne haber var?" diye sordu.[96]

Azad:

"O, korunur bir durumdadır. Şu konaktan ayrı köşkte ve köşkün çevresinde dolaşan muhafızdan başka bir şey yoktur!

Şu, şu ve şu yoldan gidilerek onun bulunduğu yere, üzerine varılır. Akşamladığınız zaman, yanınızda onu öldürecek bir şey bulunmaksızın yanına girin! Orada kandil ve silah bulacaksınız!" dedi.

Feyruz, Azad'ın yanından çıkıp giderken, Esved'le karşılaşmıştı.

Esved:

"Seni benim yanıma kim soktu?" dedi.

Feyruz'un başına şiddetle vurdu ve kendisini yere düşürdü.

Esved çok güçlü bir adamdı.

Azad, birden feryad kopardı.[97]

Eğer böyle yapmasa, Esved belki Feyruz'u öldürürdü.[98]

Azad:

"Amcamın oğlu beni ziyarete gelmişti.[99] Sen onu değil, beni dövdün!" dedi.[100]

Esved:

"Sus! Onu senin için bağışladım!" dedi.[101]

---

94 İbn Esîr, Kâmil, 2/339.
95 Taberî, Târîh, 3/216-217, İbn Esîr, Kâmil, 2/339.
96 Taberî, Târîh, 3/217.
97 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/339.
98 Taberî, Târîh, 3/217.
99 İbn Esîr, Kâmil, 2/339.
100 İbn Esîr, Kâmil, 2/339.
101 Taberî, Târîh, 3/217.

Feyruz, arkadaşlarının yanına vardı ve:

"Kurtuluş, kaçmaktır!" dedi ve onlara olan bitenleri haber verdi.[102]

Feyruz ve arkadaşları, seher vakti Esved'in yattığı evin duvarını deldiler.[103]

Feyruz, Dâzeveyh ve Kays, üçü içeri gireceklerdi.

Feyruz:

"Ey Kays! Sen Arapların süvarisisin! İçeri gir, öldür şu adamı!" dedi.

Kays:

"Beni tehlike zamanında son derece titreme tutar! Adama darbeyi indirdiğim zaman, darbemin hiçbir tesiri olamayacağından korkarım!

Ey Feyruz! İçeri sen gir! Çünkü, sen bizim hem en genç, hem de en güçlü olanımızsın!" dedi.

Bunun üzerine, Feyruz, kılıcını arkadaşlarının yanında bırakıp içeri girdi.[104]

Yatak odasının kapısına yaklaştığı zaman, Esved'in horladığını işitti.[105]

O sırada kandil parıldıyor; Esved yatağına gömülmüş, derin bir uykuya dalmış bulunuyordu.

Azad ise uyuyuncaya kadar ona nar yedirmek için yanında oturuyordu.

Feyruz, Esved'in başının nerede, ayaklarının nerede olduğunu bilemiyordu.

Azad'a işaretle:

"Başı nerede?" diye sordu.

O da, başının nerede olduğunu işaret edip gösterdi.

Feyruz, yavaş yavaş yürüyüp Esved'in başucuna dikildi.[106]

Esved, sarhoş olarak uykuya dalmış ve kendisinin sarhoşluğu daha geçmemişti.[107]

Feyruz yüzünü açınca, Esved gözlerini açtı ve Feyruz'a baktı.

Feyruz, kendi kendine:

"Dönüp kılıcımı alayım!" dedi, fakat vakit geçirmekten,[108] dönüp de bu fırsatı kaçırırsa hem kendisinin, hem de Azad'ın öldürüleceğinden korktu.

---

102 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
103 Belâzurî, Fütûh, 1/126, Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
104 Taberî, Târîh, 3/219.
105 Taberî, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
106 Taberî, Târîh, 3/220.
107 Belâzurî, Fütûh, 1/126.
108 Taberî, Târîh, 3/220.

O sırada, Esved:

"Bana ne, sana ne ey Feyruz!" diyerek kendi kendine söyleniyor, mırıldanıyordu.[109]

Feyruz hemen bir eliyle Esved'in başını, diğer eliyle de sakalını tutarak boynuna doğru kıvırıp boynunu kırdı.[110] Bacaklarını da sırtına doğru kıvırıp kırdı. Sonra, gitmek için davranınca, Azad Feyruz'un eteğinden tuttu ve:

"Sen ne sanıyorsun, daha o ölmemiştir![111] Sen beni nereye bırakıyorsun?!" dedi.[112]

Feyruz:

"Vallahi onu öldürdüm ve ondan seni rahata erdirdim!" dedi.[113]

Arkadaşlarının yanına vardı, Esved'e yaptıklarını onlara haber verdi.

Arkadaşları:

"Geri dön! Onun başını da kes!" dediler, birlikte döndüler.

Feyruz Esved'in başını kesmek istediği zaman Esved öyle bir titredi ki, titremesini durduramadılar!

Feyruz, arkadaşlarına:

"Siz onun göğsüne oturunuz!" dedi.

İki kişi Esved'in göğsüne oturdu.

Azad, saçından tuttu.

Esved'in tepesinden homurdanmalar işitiliyordu. Boğazı bıçakla kesilince, hiç işitilmemiş bir öküz böğürtüsü gibi böğürdü ve sesi kesildi.

Çevrede bulunan muhafızlar kapıya koşuştular ve:

"Ne var! Ne var![114] Rahmânü'l-Yemen'in başında ne hal var?" diye sordular.[115]

Azad:

"Ona vahiy geliyor!" dedi.[116]

Muhafızlar sustular ve geri döndüler.[117]

Feyruz'la arkadaşları evlerine dönüp:[118]

---

109 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
110 Taberî, Târîh, 3/220.
111 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
112 Taberî, Târîh, 3/217.
113 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
114 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
115 Belâzurî, Fütûh, 1/126.
116 Belâzurî, Fütûh, 1/126, Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
117 Belâzurî, Fütûh, 1/126.
118 Taberî, Târîh, 3/220.

"Bunu kavim ve kabilelerimize ve başkalarına nasıl haber verip duyuralım?" diye konuştular.

Sonunda parolalarıyla seslenip kabilelerini toplamak, arkasından da ezan okumak hususunda görüş birliğine vardılar.[119]

Yanlarında Vebr b. Yuhannis de olduğu halde kalelerden yüksek bir kalenin üstüne çıktılar.[120]

Tan yeri ağarmaya başladığı zaman, ilk önce Dâzeveyh, kendi parolalarıyla kabilesine seslendi.[121]

Müslümanlar da, müşrikler de korktular.

Muhafızlar, kalenin çevresini sardılar.

Süvariler de gelip muhafızlara katıldılar.[122]

Vebr b. Yuhannis, namaz için ezan okudu. Birçok halk gelip oraya toplandı.

Toplanan halka:

"Haberiniz olsun ki, Yüce Allah Esvedü'l-Kezzab'ı öldürdü![123]

Muhammed'in Resûlullah olduğuna, Abhele'nin ise yalancı olduğuna şehadet ederim!" diye seslendiler.

Esvedü'l-Kezzab'ın kesilen başını da halkın önüne attılar.[124] Süvarilerin yanlarında kandiller bulunuyordu. Halk, atılan başın Esvedü'l-Kezzab'ın başı olduğunu gördü.[125]

Vebr b. Yuhannis, namaz için kamet getirdi.[126]

Toplanmış olan halktan müşrik olanlar hemen yağma için dağılmaya[127] ve her biri Ebnâların ev halkından gece karanlığında görebildikleri çoluk çocukları yakalamaya başlayınca, Ebnâlar da kalenin üzerinden, aşağıda halk arasında bulunan kardeşlerine:

"Bunların neler yaptıklarını görmüyor musunuz? Siz de onlardan gücünüzün yettiğini yakalayınız!" diyerek seslendiler.

Bunun üzerine onlardan yetmiş kişi yakaladılar.[128]

---

119 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
120 Taberî, Târîh, 3/220.
121 Taberî, Târîh, 3/217.
122 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
123 Taberî, Târîh, 3/220.
124 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
125 Taberî, Târîh, 3/220.
126 Taberî, Târîh, 3/217.
127 Taberî, Târîh, 3/217, İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
128 Taberî, Târîh, 3/220.

Müşrikler de, Ebnâların çocuklarından ve ev halklarından yetmiş kişi yakalayıp götürmüşlerdi.[129]

San'â halkına:

"Herkes onlardan yanında bulunanı tutsun, salmasın!" diyerek seslendiler.

San'âlılar da öyle yaptılar.[130]

Esved'in müşrik askerleri, kendilerinden yetmiş kişinin eksik olduğunu görünce, Ebnâlara gelip:

"Adamlarımızı bize gönderiniz!" dediler.

Ebnâlar da:

"Siz çoluk çocuklarımızı bize gönderiniz, biz de size adamlarınızı gönderelim!" dediler.

Müşrikler, Ebnâların çoluk çocuklarını bıraktılar, Ebnâlar da onların adamlarını bıraktılar.[131]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Esved'in Öldürüldüğünü Ashabına Müjdelemesi

Esvedü'l-Kezzab'ın öldürüldüğü gece, Peygamberimiz Aleyhisselama vahiy geldi.

Ertesi gün, ashabına:

"Dün gece Esved,[132] yalancı Ansî, kardeşlerinizden birisinin eliyle öldürüldü!" buyurdu.[133]

"Yâ Rasûlallah! Onu kim öldürdü?" diye sordular.[134]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu salih,[135] mübarek bir ev halkından, mübarek bir kişi;[136] Feyruz ed-Deylemî öldürdü!" buyurdu.[137]

Esvedü'l-Kezzab öldürülüp San'â ve Cened kurtulunca,[138] İslâm valileri işlerinin başına döndüler. Muaz b. Cebel yine namaz kıldırmaya

---

129 Taberî, Târîh, 3/218.
130 İbn Esîr, Kâmil, 2/340.
131 Taberî, Târîh, 3/220, 218.
132 Taberî, Târîh, 3/218, İbn Abdilberr, 3/1266, İbn Esîr, Kâmil, 2/341.
133 Taberî, Târîh, 3/220.
134 Taberî, Târîh, 3/218, İbn Abdilberr, 3/1266, İbn Esîr, Kâmil, 2/341.
135 İbn Sa'd, 5/534, Belâzurî, Fütûh, 1/127.
136 Taberî, Târîh, 3/218, İbn Abdilberr, 3/1266, İbn Esîr, Kâmil, 2/341, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 61.
137 İbn Sa'd, 5/534, Belâzurî, Fütûh, 1/127, Taberî, Târîh, 3/218, İbn Abdilberr, 3/1266, İbn Esîr, Kâmil, 2/341, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 61.
138 Taberî, Târîh, 3/218.

başladı. Peygamberimiz Aleyhisselama bir yazı yazıp durumu bildirdiler.[139] Esvedü'l-Kezzab'ın Kehf-i Hubban'dan çıkışıyla öldürülüşü üç ay veya dört aya yakın sürdü.[140]

Müseylimetü'l-Kezzab'ın İrtidad Etmesi ve Peygamberlik İddiasına Kalkışması

Müseylime'nin Kimliği

Benî Hanîfe kabilesinden olan Müseylime'nin ataları şöyle sıralanır: Müseylime b. Sümâme,[141] b. Kebir, b. Cübeyr, b. Hâris, b. Abdülhâris, b. Hıffan, b. Zühl, b. Dü'l, b. Hanîfe.

Müseylime'nin künyesi, Ebu Sümâme veya Ebu Hârun'dur. Kendisi Rahmân, Rahmânü'l-Yemâme diye anılırdı.[142] Çirkin suratlı, kısa boylu bir adamdı.[143]

Müseylime, Basra'daki Übülle, Hîre yakınında Bekkâ, Belh yakınındaki Enbâr, Kûfe yakınındaki Hîre gibi Arap ve Acem pazarlarını, çarşılarını dolaşarak hokkabazlık, gözbağcılık bilgilerini elde etmeye, üfürükçüleri ve falcıları bulup onlardan bir şeyler öğrenmeye çalışmıştı.[144]

Müseylime Hicretin 10. yılında[145] Benî Hanîfe temsilcileriyle birlikte gelerek Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşüp Müslüman olduktan ve Yemâme'ye döndükten sonra[146] irtidad etti.[147]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müseylime ile Esved Hakkındaki Rüyası

Peygamberimiz Aleyhisselam bir gün minberinde:

"Ey insanlar! Ben Kadir gecesini görmüştüm, sonra unutturuldum.[148]

Kollarımda da altından iki bilezik görmüş, onlardan hiç hoşlanmamıştım. Üflediğim zaman, her ikisi de uçup gitmişti.

---

139 Taberî, Târîh, 3/218, İbn Esîr, Kâmil, 2/340-341.
140 Taberî, Târîh, 3/220, İbn Abdilberr, 3/1266, İbn Esîr, Kâmil, 2/341.
141 İbn İshak, İbn Hişam, 4/222, Süheylî, 7/442-443.
142 Süheylî, 7/443, İbn Kesîr, Bidâye, 6/50.
143 Diyarbekrî, 2/157.
144 Diyarbekrî, 2/159.
145 Yâkubî, 2/130.
146 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Yâkubî, 2/130, Taberî, Târîh, 3/162.
147 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Kesîr, Bidâye, 6/50, İbn Kayyım, 3/37.
148 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246, Ahmed b. Hanbel, 3/86.

Ben bunları şu iki yalancıya; Yemen sahibi ile Yemâme sahibine yordum![149]

Onlardan biri Ansî'dir, diğeri de Müseylime'dir!" buyurmuştu.[150]

Müseylime, peygamberlik işinde Peygamberimiz Aleyhisselama ortak olduğunu iddia etmeye ve yaymaya başladı.[151]

Temsilciler arasında bulunan birisi Peygamberimiz Aleyhisselamın Müseylime'yi peygamberliğe ortak kıldığına yalan yere tanıklık edince,[152] Benî Hanîfeler ona bey'at ettiler.[153]

Müseylime, Peygamberimiz Aleyhisselamın peygamberliğini doğruladığı için,[154] akıl sahibi olanlardan Allah'ın hayırlarını murad ettiği kimseler dışında,[155] Benî Hanîfelerden[156] ve başkalarından Yemâme'de bulunan[157] birtakım kimseleri kendisine inandırdı,[158] başına topladı,[159] ardına taktı.[160]

Müseylimetü'l-Kezzab'ın Marifetleri

Müseylimetü'l-Kezzab, yumurtayı kırmadan ağzı dar şişeye sokmayı öğrenmişti.[161]

Nişadırı keskin sirke içinde iyice erittikten sonra günlük yumurtayı onun içinde bir gün bir gece bekletip yumuşatır, ip gibi uzama haline getirir,[162] onu ağzı dar[163] bir şişenin içine sokar,[164] üzerine soğuk su döküp dondurur,[165] şişenin içinde eski haline gelen yumurtayı kavmine göstere-

149 İbn İshak, İbn Hişam, 4/246, Ahmed b. Hanbel, 3/86, Buhârî, Sahîh, 5/119, Müslim, 4/1781, Tirmizî, Sünen, 4/542.
150 Buhârî, 5/118, Müslim, 4/1781, Tirmizî, Sünen, 5/542.
151 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Belâzurî, Fütûh, 1/105, Yâkubî, 2/130 Taberî, Târîh, 3/162.
152 İbn Sa'd, 1/317, Süheylî, 7/243.
153 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/331, İbn Esîr, Kâmil, 2/298, İbn Seyyid, 2/236, Zehebî, Târîh, s. 567, İbn Kayyım, 3/37.
154 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162.
155 Diyarbekrî, 2/159.
156 Belâzurî, Fütûh, 1/105, Diyarbekrî, 2/159.
157 Belâzurî, Fütûh, 1/105.
158 Diyarbekrî, 2/159.
159 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162.
160 Belâzurî, Fütûh, 1/105, İbn Esîr, Kâmil, 2/268.
161 Süheylî, 7/444, İbn Kesîr, Bidâye, 6/50.
162 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/21.
163 Süheylî, 7/444, Diyarbekrî, 2/159.
164 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/159, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/21.
165 Aynı kaynaklar.

rek[166] bunun bir mucize,[167] kendisinin de bir peygamber olduğunu iddia ederdi.[168]

Müseylime'nin kuşun kesilen kanadını yapıştırdığı veya yapışık gösterdiği olmuş,[169] dağdan bir geyiğin kendiliğinden çıkıp geldiğini ve sütünü sağdığını iddia etmiştir.[170]

Müseylime'nin birer mucize gibi göstermek istediği şeyler, mucizenin getirdiği feyiz ve bereketten tamamen mahrumdu; hatta tam tersi idi.[171]

Benî Hanîfe kabilesi kadınlarından Ümmü'l-Heysem diye anılan bir kadın, Müseylime'ye gidip:

"Hurmalarımız susuzluktan kuruyup döküldü! Kuyularımızın suyu çekildi!

Muhammed'in kuraklığa uğrayan halk için dua ettiği gibi, sen de sularımız ve hurmalarımız için Allah'a dua et!" dedi.

Müseylime, danışmanına:

"Ey Nehâr! O bunu yapmak için ne diyor?" diye sordu.

Nehâr:

"Kuraklığa uğrayan halk Muhammed'e gidiyorlar. Yağmur sularının gecikmesinden, kuyu sularının azalmasından ve hurma ağaçlarının susuzluk yüzünden hurmalarının dökülüşünden şikayet ediyorlar. O da onlar için dua edince, kuyularının suyu kabarıyor, hurma ağaçları gelişip dallarının uçları yerlere kadar eğiliyor!" dedi.[172]

Müseylime:

"O, kuyulara ne yapıyor?" diye sordu.

Nehâr:

"Bir kova su getirtiyor. Onun içine, kavmi hakkında dua ediyor. Ağzına su alıp çalkaladıktan sonra onu kovanın içine bırakıyor. Kovayı götürüp o susuz kuyulara boşaltıyorlar.[173] Sonra da hurma ağaçlarını suluyorlar" dedi.

Müseylime hemen bir kova su getirtti, kovanın içine kavmi için dua ettikten sonra, ondan ağzına su alıp çalkaladı ve kovanın içine bıraktı.

---

166 Diyarbekrî, 2/159.
167 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/21.
168 Diyarbekrî, 2/159.
169 Süheylî, 7/444, Zürkânî, 4/21.
170 Süheylî, 7/444, İbn Kesîr, Bidâye, 6/50.
171 Süheylî, 7/444.
172 Taberî, Târîh, 3/245.
173 Taberî, Târîh, 3/245, Diyarbekrî, 2/158.

Kovayı götürüp kuyulara boşalttılar.[174]

O kuyuların suları büsbütün çekildi ve kayboldu.[175]

Nehâr, Müseylime'ye:

"Beni Hanîfelerin çocukları üzerine bereket duası yapsan!" dedi.

Müseylime:

"Bereket duası ne denilerek yapılır?" diye sordu.

Nehâr:

"Hicaz halkı, çocukları doğduğu zaman onu Muhammed'e götürüyor. O da, çocuğun damağına bir şey sürüyor ve başını sıvazlıyor!" dedi.[176]

Bunun üzerine Müseylime'ye hangi çocuk getirilip damağına bir şey sürdürülmüş ve başı sığatılmışsa, muhakkak o çocuğun ya başı bir daha saçı çıkmamasıya temelli kel, ya da dili kekeme olmuştu.[177] Hele bir çocuğun başı, pek fena kel olmuştu.[178]

Benî Hanîfe kabilesinden ve Benî Mehriyelerden bir adam Peygamberimiz Aleyhisselamın abdest suyundan alıp Yemâme'ye getirmiş, kuyusuna boşaltmış, sonra su çekerek toprağını sulamış, yeşillikler parlamış, bahçenin yeşilliği hiç geçmemişti.

Nehâr, bir bahçe sahibine:

"Seni Benî Mehriyelerin yaptığı gibi Rahmân'ın abdest suyuyla sulamaktan alıkoyan nedir?" dedi.

Bunun üzerine adam Müseylime'ye gidip:

"Sülmâ'nın toprağına Muhammed'in dua ettiği gibi, sen de benim çoraklaşmış, verimsiz hale gelmiş bulunan toprağım için Allah'a dua et!" deyince, Müseylime:

"Ey Nehâr! O ne diyerek dua ediyor?" diye sordu.

Nehâr da:

"Sülmâ, Muhammed'in yanına vardı. Kendisinin toprağı çoraklaşmış ve verimsizdi. Muhammed Sülmâ için bir kova su getirtip dua ettikten ve ağzında çalkaladığı suyu kovanın içine bıraktıktan sonra kendisine verdi. O da bu kovanın içindeki suyu kuyusuna boşalttı ve kuyudan çektiği su güzelleşti, tatlılaştı" dedi.

---

174 Taberî, Târîh, 3/245.
175 Taberî, Târîh, 3/245, Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158.
176 Taberî, Târîh, 3/245.
177 Taberî, Târîh, 3/245, Diyarbekrî, 2/158.
178 Süheylî, 7/444, Halebî, 3/255, Zürkânî, 4/21.

Müseylime, Nehâr'ın dediği gibi yaptı.

Adam Müseylime'nin dua ettiği kovayı götürüp Sülmâ'nın yaptığı gibi yapınca, kuyusu kurudu.[179]

Benî Hanîfe halkı bir kuyu kazdılar.

Kuyunun bol ve tatlı sulu olması için Müseylime'ye gittiler. Gelmesini[180] ve teberrüken kuyunun içine tükürmesini rica ettiler.[181]

Müseylime içine tükürünce, kuyunun suyu acılaştı ve büsbütün çoraklaştı.[182]

Müseylime'nin abdest suyu da bahçeye döküldüğü zaman, orada bir şey bitmez oldu!

Bir adam gelip Müseylime'ye:

"Ey Ebu Sümâme! Ben servet sahibi zengin bir kimseyim. Şu on yaşındaki oğlumdan başka hiçbir çocuğum doğmadı ki, iki yaşına varmadan ölmüş olmasın! Hem küçüğünün yaşaması, hem de büyük (on yaşındaki) çocuğumun uzun ömürlü olması için başını sığamanı ve Allah'a bu hususta dua etmeni arzu ediyorum!" dedi.

Müseylime:

"İstediğin şeyi yapacağım!" diyerek küçük oğlanın kırk yıl ömürlü olmasına dua etti.

Adamcağız sevinerek[183] evine döndüğü zaman, oğullarından birisini kuyuya düşmüş, diğerini de kurt yemiş buldu![184]

Müseylime, Hz. Ali'nin ağrıyan gözüne Peygamberimiz Aleyhisselamın püskürünce iyileştiğini işitmişti.[185]

Müseylime'nin elini sürmesinden şifa bekleyen adamın gözleri ise, Müseylime el sürer sürmez[186] veya tükürür tükürmez[187] kör oluverdi![188]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sütsüz, arık koyunun memesini sığayınca sütlenmiş olduğunu işiten Müseylime'nin memesini sığadığı sütlü davarın sütü çekilmiş, kurumuştu![189]

---

179 Taberî, Târîh, 3/245-246.
180 Diyarbekrî, 2/158.
181 Süheylî, 7/444.
182 Süheylî, 7/444, Diyarbekrî, 2/255.
183 Diyarbekrî, 2/158.
184 Süheylî, 7/444, Halebî, 3/255.
185 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158.
186 Süheylî, 7/444, Halebî, 3/255.
187 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158.
188 Süheylî, 7/444, Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158, Halebî, 3/255, Zürkânî, 4/21.
189 Kastallânî, Mevâhib, 1/311, Diyarbekrî, 2/158.

Müseylime, kendisine de Cebrail'in geldiğini, Kur'ân indirdiğini iddia eder,[190] Kur'ân-ı Kerîm'i taklide özenir, kendi kendine şöyle gülünç sözler düzüp Kur'ân diye okurdu:

"Allah gebeye lutfetti de, ondan, onun karın yumuşağıyla kıçının arasından, koşan canlılar çıkardı!"[191]

"Fil nedir? Filin ne olduğunu sana ne bildirdi? Onun hurma lifinden ip gibi kuyruğu ve uzun hortumu vardır.

Bu, Rabbimizin yarattıklarından azıcığıdır!"[192]

"Ey kurbağa kızı kurbağa! Ne diye "Nak nak! Vak vak!" edip duruyorsun?[193]

Yukarın suda, altın balçıkta!

Sen ne suyu bulandırabilirsin, ne de içene engel olabilirsin!"[194]

"Yarasa sana ölüm haberini getirinceye kadar yerde bekle!"[195]

Müseylime, Benî Hanîfelerden namazı kaldırmış; içkiyi, zinayı ve benzerlerini onlara helâlleştirmişti.[196]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müseylime'yi Tekrar İslâmiyete Davet Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselam yazdırıp Amr b. Ümeyyetü'd-Damrî ile gönderdiği bir yazı ile Müseylimetü'l-Kezzab'ı tekrar İslâmiyete davet etti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yazısına Müseylime bir yazı ile karşılık verdi.[197]

Karşılık yazısında şöyle dedi:

"Allah'ın Resûlü Müseylime'den Allah'ın Resûlü Muhammed'e,

Selam olsun sana!

Bundan sonra derim ki: Ben bu işte (peygamberlikte) seninle ortak oldum.

Yerlerin yarısı bizimdir, yarısı da Kureyşîlerindir.

---

190 Diyarbekrî, 2/157.

191 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162, Beyhakî, Delâil, 5/331, İbn Kesîr, Bidâye, 4/51, İbn Kayyım, 3/37.

192 Kastallânî, Mevâhib, 1/460, Diyarbekrî, 2/158.

193 Taberî, Târîh, 3/245, Bâkıllânî, İ'câzu'l-Kur'ân, s. 183, İbn Esîr, Nihâye, 5/110, Diyarbekrî, 2/158.

194 İbn Sa'd 5/551, Taberî, Târîh, 3/245, Bâkıllânî, İ'câzu'l-Kur'ân, s. 183, Diyarbekrî, 2/158.

195 Diyarbekrî, 2/158.

196 İbn İshak, İbn Hişam, 4/223, Taberî, Târîh, 3/162, İbn Kesîr, Bidâye, 5/51, İbn Kayyım, 3/37, Kastallânî, Mevâhib, 1/312, Diyarbekrî, 2/159, Halebî, 3/255, Zürkânî, 4/22.

197 İbn Sa'd, 1/273.

Fakat Kureyşîler aşırı giden, adalet gözetmeyen bir kavimdir.[198]

Bunu Cârudu'l-Hanefî yazdı."[199]

Müseylime'nin bu yazısını Peygamberimiz Aleyhisselama onun iki elçisi getirmişti.[200]

Elçilerden birisi Abdullah b. Nevâha,[201] veya İbn Nevâha diye anılan Beni Âmir b. Hanîfelerden Ubâde b. Hâris,[202] diğeri de İbn Üsâl idi.[203]

Müseylime'nin yazısı okununca, Peygamberimiz Aleyhisselam iki elçiye:

"Siz ne diyorsunuz?[204]

Siz de onun dediği gibi mi, o da peygamberdir mi diyorsunuz?" diye sordu.

Elçiler:

"Evet![205] Biz de onun dediği gibi deriz!" dediler.[206]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Siz benim Resûlullah olduğuma şehadet ediyor musunuz?" diye sordu.

Elçiler:

"Biz Müseylime'nin Resûlullah olduğuna şehadet ediyoruz!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Siz iman etmezseniz, ben Allah'a ve Resûlüne iman etmişimdir![207]

Vallahi, elçiler öldürülmez olsaydı, muhakkak ikinizin de boynunu vururdum!" buyurdu.[208]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ali'yi çağırdı ve:

"Yaz!" buyurdu.[209]

---

198 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Belâzurî, Fütûh, 1/106, Taberî, Târîh, 3/166, Beyhakî, Delâil, 5/331, İbn Esîr, Kâmil, 2/299-300, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/51, İbn Kayyım, 3/37, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 58, Kastallânî, Mevâhib, 1/312, Diyarbekrî, 2/157, Halebî, 3/256.

199 Belâzurî, Fütûh, 1/106.

200 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Taberî, Târîh, 3/166-167, İbn Esîr, Kâmil, 2/299, İbn Kayyım, 3/38, Diyarbekrî, 2/157.

201 Ebu Dâvud, 3/84, Beyhakî, Delâil, 5/332, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52.

202 Belâzurî, Fütûh, 1/105.

203 Beyhakî, Delâil, 5/332, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52, İbn Kayyım, 3/38.

204 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Ahmed b. Hanbel, 3/487-488, Ebu Dâvud, 3/84.

205 Beyhakî, Delâil, 5/332, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52, İbn Kayyım, 3/37.

206 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, İbn Hişam, 4/247, Ahmed b. Hanbel, 3/483, Ebu Dâvud, 3/84, Taberî, Târîh, 3/167, Beyhakî, Delâil, 5/332, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52, İbn Kayyım, 3/37-38.

207 Dârimî, 2/153, Beyhakî, Delâil, 5/332, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52, İbn Kayyım, 3/38.

208 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Ahmed b. Hanbel, 3/488, Ebu Dâvud, 4/84, Dârimî, 2/153, Taberî, Târîh, 3/167, Beyhakî, Delâil, 5/332, Zehebî, Târîh, s. 569-570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/52, İbn Kayyım, 3/38, Kastallânî, Mevâhib, 1/312, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/22.

209 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49.

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Allah'ın Resûlü Muhammed'den çok yalancı Müseylime'ye!

Hakka tâbi olan, uyanlara selam olsun!

Bundan sonra bilesin ki: Yer Allah'ındır! O, kullarından kimi dilerse onu ona vâris kılar!

Akibet takvâlıların (Allah'ın buyruklarını yerine getiren, yasakladıklarından da sakınanların)dır." [A'râf: 128][210]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu yazıyı Müseylime'ye Zübeyr b. Avvam'ın kardeşi Sâib b. Avvam ile gönderdi.[211]

Peygamberimiz Aleyhisselamla Müseylimetü'l-Kezzab arasında cereyan eden bu hadise, Hicretin 10. yılının sonunda,[212] Peygamberimiz Aleyhisselamın Veda Haccından dönüşünden sonra idi.[213]

Benî Naha' Heyetinin Medine'ye Gelişi

Naha'ların Kimlikleri ve Medine'ye Ne Zaman ve Kaç Kişi Olarak Geldikleri

Beni Naha'lar Mezhic kabilelerinden olup, ata soyları şöyle sıralanır: Benî Naha' b. Amr, b. Ule, b. Celd,[214] b. Malik, b. Üded, b. Zeyd, b. Yeşcüb, b. Arib, b. Zeyd, b. Kehlan, b. Sebe'.[215]

Naha'ın:

1. Malik,
2. Avf (Mişr),
3. Cesr,
4. Cezîme,
5. Kays,
6. Hârise isimlerinde altı oğlu olup, bunlardan Benî Sa'd b. Malik b. Naha'lar ve daha birçok oymaklar çıkmıştır.

Amr b. Zürâre de, Benî Sa'd b. Maliklerdendir.[216]

210 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 49, İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, İbn Sa'd, 1/273, Belâzurî, Fütûh, 1/106, Yâkubî, 1/106, Taberî, Târîh, 3/167, Beyhakî, Delâil, 5/331, İbn Esîr, Kâmil, 2/300, Zehebî, Târîh, s. 570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/51, İbn Kayyım, 3/37 Kastallânî, Mevâhib, 1/312, Diyarbekrî, 2/157, Halebî, 3/256, Zürkânî, 4/22.
211 İbn Sa'd, 1/273.
212 İbn İshak, İbn Hişam, 4/247, Taberî, Târîh, 3/167, Beyhakî, Delâil, 5/331, Zehebî, Târîh, s. 570.
213 İbn Esîr, Kâmil, 2/300, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 58, Diyarbekrî, 2/158.
214 İbn Hazm, Cemhere, s. 477.
215 İbn Hazm, Cemhere, s. 412.
216 İbn Hazm, Cemhere, s. 414.

Benî Naha' heyeti, Hicretin 11. yılında, Muharrem ayının ortasında Yemen'den ikiyüz kişi olarak Medine'ye geldiler.

Konuklar evi olan Remle binti Hâris'in konağına indiler.

Benî Naha' heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelip Müslüman olduklarını söylediler.

Onlar, Yemen'de Muaz b. Cebel'e bey'at etmişlerdi.[217]

Yüce Allah onların hepsinden razı olsun!

Naha' heyeti, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına gelen heyetlerin sonuncusu idi.[218]

Heyet içinde Zürâre b. Amr (Kays) b. Hâris, b. Adda' da bulunuyordu.[219]

Zürâre b. Amr'ın Gelirken Yolda Gördüğü Rüyayı Peygamberimiz Aleyhisselama Anlatıp Yordurması

Zürâre b. Amr:

"Yâ Rasûlallah! Ben yolda bir rüya gördüm, beni korkuttu!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Nedir o?" diye sordu.

Zürâre b. Amr:

"Gördüm ki; evimde bırakmış olduğum dişi merkep, çil, kara kızıl bir oğlak doğurmuş!

Yerde, bir ateşin çıkıp benimle oğlumun arasına gerildiğini de gördüm ki; o ateş, 'Dumanlı ateş! Dumanlı ateş! Gözlüsü, gözsüzü![220] Bana yiyecek yediriniz! Ben sizin ev halkınızı ve malınızı yerim!'[221] diyordu" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen evinde hamile, gizli bir cariye bıraktın mı?" diye sordu.

Zürâre b. Amr:

"Evet!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İşte o cariye bir oğlan doğurmuştur. O, senin oğlundur" buyurdu.

217 İbn Sa'd, 1/346, İbn Seyyid, 2/252, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Diyarbekrî, 2/154, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/67.

218 İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Diyarbekrî, 2/154.

219 İbn Sa'd, 1/346, İbn Seyyid, 2/258, İbn Kayyım, 3/70, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/70.

220 İbn Abdi Rabbih, 1/134-135, İbn Abdilberr, 2/517, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/254, İbn Seyyid, 2/259, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/68.

221 İbn Abdi Rabbih, 1/135, İbn Seyyid, 2/259, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279.

Zürâre b. Amr:

“Ben onun çil, kara kızıl olmasının sebebini anlayamadım?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Yakınıma gel!” buyurdu.

Zürâre b. Amr yaklaşınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sende gizli tutup kimseye açıklamadığın bir bars (alaca hastalığı) var mı?” diye sordu.

Bunun üzerine, Zürâre b. Amr:

“Seni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki; onu senden önce hiç kimse bilmiyordu!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“İşte, rüyada gördüğün çil, kara kızıllık odur![222]

Gördüğün ateşe gelince; o, benden sonra kopacak fitnedir![223]

O, ahirzamanda da kopacaktır!” buyurdu.[224]

Zürâre b. Amr:

“Yâ Rasûlallah! Kopacak fitne nedir?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Mü’minlerin kanını dökmek, mü’mine baldan, sudan tatlı gelecek! Kötülük yapan, kendini iyilik yapıyor sanacaktır![225] Sen ölürsen, bu hali oğlun görecektir. Oğlun senden önce ölürse, sen göreceksin!” buyurdu.

Zürâre b. Amr:

“Yâ Rasûlallah! Allah’a dua et de, onu ben görmeyeyim!” dedi.[226]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Allah’ım! O fitneyi buna gösterme!” diyerek[227] dua etti.[228]

Zürâre b. Amr:

“Yâ Rasûlallah! Numan b. Münzir’i de kulaklarına küpeler, kollarına pazubandlar ve bilezikler takınmış gördüm!” dedi.

---

222 İbn Abdi Rabbih, 1/134, İbn Abdilberr, 2/517-518, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/254, İbn Seyyid, 2/258-259, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548.

223 İbn Abdilberr, 2/518, İbn Esîr, 2/254, İbn Seyyid, 2/259 İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279.

224 İbn Abdi Rabbih, 1/135, İbn Seyyid, 2/259, İbn Kayyım, 3/70 İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279.

225 İbn Abdi Rabbih, 1/135, İbn Abdilberr, 2/518, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/254, İbn Seyyid, 2/259, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/69.

226 İbn Abdilberr, 2/518, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/254, İbn Seyyid, 2/258-259, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/259, Zürkânî, 4/69.

227 İbn Seyyid, 2/259, İbn Kayyım, 3/70, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/69.

228 İbn Abdilberr, 2/518, İbn Esîr, Usdu’l-gâbe, 2/254, İbn Seyyid, 2/259 İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279, Zürkânî, 4/69.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“O da, dünyadan arta kalandır!” buyurdu.[229]

Zürâre b. Amr oğlundan önce vefat etmiş, oğlu ise Hz. Osman’ı halifelikten hal’ edenler arasında bulunmuştur.[230]

Üsâme b. Zeyd’in Şam Taraflarına Gönderilmek Üzere Hazırlanışı

Sefer Ne Zaman, Niçin, Nasıl Hazırlandı ve Nasıl Geri Kaldı?

Hicretin 11. yılında Safer ayının çıkmasına dört gece kala, Pazartesi günü, Peygamberimiz Aleyhisselam Müslümanlara Rumlarla çarpışmak üzere acele hazırlanmalarını emretti.

Müslümanlar, cihad özlemiyle Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından dağıldılar.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ertesi gün sabahleyin, Safer ayının çıkmasına üç gün kala, Salı günü, Üsâme b. Zeyd’i çağırttı ve ona:

“Ey Üsâme![231] Şam’a, Belka’ sınırına, Filistin’deki Dârum’a,[232] babanın öldürüldüğü yere kadar Allah’ın ismi ve bereketiyle git!

Seni bu orduya başkumandan yaptım!

Übnâ halkının üzerine ansızın var! Üzerlerine şimşek gibi saldır!

Giderken de hızlı git! Haberin önüne geç! (Varacağın yere haber ulaşmadan var!)

Yanına kılavuzlar al, casus ve gözcüleri önünden ilerlet!

Allah seni muzaffer kılarsa, onların içinde az kal!” buyurdu.

Safer ayının çıkmasına iki gece kala, Çarşamba günü olunca, Peygamberimiz Aleyhisselamda şiddetli bir başağrısı, hummâ ve ateş başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Safer ayının çıkmasına bir gece kala Perşembe günü sabahleyin biraz iyileşip Üsâme için kendi eliyle sancak bağladı ve:

“Ey Üsâme! Allah yolunda, Allah’ın ismiyle savaşa çık! Allah’ı inkâr edenlerle çarpış![233]

---

229 İbn Abdi Rabbih, 1/134-135, İbn Seyyid, 2/259, İbn Kayyım, 3/70, İbn Hacer, İsâbe, 1/548, Halebî, 3/279.

230 İbn Seyyid, 2/259, İbn Kayyım, 3/70, Halebî, 3/279.

231 Vâkıdî, Megâzî, 3/1117, İbn Sa’d, 2/190.

232 İbn İshak, İbn Hişam, 4/291, Taberî, Târîh, 3/188.

233 Vâkıdî, Megâzî, 3/1117, İbn Sa’d, 2/189-191.

Savaşın! Fakat ahde vefasızlık etmeyin!

Küçük çocukları ve kadınları öldürmeyin!

Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin! Çünkü siz bilemezsiniz, belki onlar yüzünden ibtilâ ve musibete uğrayabilirsiniz!

Fakat, 'Ey Allah'ım! Bizim imdadımıza yetiş! Onların hakkından gel! Onları bize zarar vermekten vazgeçir!' deyin!

Onlar size kavuşurlarsa gürültü çıkaracaklar ve bağıracaklardır!

O zaman siz sükûnet ve vakarınızı muhafaza edin ve susun!

Birbirinizle çekişmeyin!

Sonra korku ile za'fa düşersiniz, rüzgârınız kesilip gider! [Enfal: 46]

'Ey Allah'ım! Biz Senin kullarınız! Onlar da Senin kullarındır!

Bizim perçemlerimiz de, onların perçemleri de Senin elindedir!

Onları ancak Sen yenersin!' deyin!

İyi bilin ki, Cennet kılıçların parıltısı altındadır!" buyurdu.[234]

Üsâme'ye askerlerin Cürüf'te karargâh kurmalarını emretti ve:

"Haydi, Allah'ın ismiyle hareket et!" buyurdu.

Üsâme, bağlanmış sancağı götürüp Büreyde b. Husayb'a verdi.[235]

Karargâh Cürüf'te, Süleyman Sikâyesi diye anılan yerde kuruldu.

İşinden boşalan, hemen karargâha koştu.[236]

İlk Muhacirlerden[237] ve Ensardan,[238] savaşa katılmaya hazırlanmayan kimse kalmadı.[239]

Hepsi savaşa katılmaya hazırlandı.[240]

Hz. Ebu Bekir,[241] Hz. Ömer, Ebu Ubeyde b. Cerrah, Sa'd b. Ebi Vakkas, Ebu'l-A'ver Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Katâde b. Numan, Seleme b. Eslem b. Hariş.. gibi birçok zâtlar bu orduya katılmış bulunuyorlardı.

Muhacirlerden bazı kişiler,[242] söylenmeye başladılar.[243]

Bu hususta en ağır sözü söyleyen de, Ayyâş b. Ebi Rebia idi[244] ve:

234 Vâkıdî, Megâzî, 3/1117-1118.
235 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118, İbn Sa'd, 2/190.
236 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118.
237 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118, İbn Sa'd, 2/190.
238 İbn Sa'd, 2/190.
239 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118, İbn Sa'd, 2/190.
240 İbn İshak, İbn Hişam, 4/291, Taberî, Târîh, 3/188.
241 İbn Sa'd, 2/190.
242 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118, İbn Sa'd, 2/190.
243 İbn Sa'd, 2/190.
244 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118.

"İlk Muhacirlerin üzerine şu genç kumandan tayin olunuyor hâ?!" demişti.[245]

Üsâme b. Zeyd o zaman onsekiz,[246] ondokuz yaşlarında idi.[247]

Bu hususta laf çoğalmaya başladı. Hz. Ömer de, işittiği sözleri gelip Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdi.[248]

Peygamberimiz Aleyhisselam son derecede kızdı, başına bir sarık sarmış ve üzerinde saçaklı bir elbise olduğu halde Rebiülevvel'in 10'unda Cumartesi günü minbere çıktı. Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra:

"İmdi ey insanlar! Üsâme'yi kumandan yapışım hakkında bazınızdan bana erişen sözler ne oluyor?![249]

Vallahi, siz şimdi Üsâme'nin kumandanlığına nasıl itiraz ediyorsanız, daha önce onun babasının kumandanlığına da öyle itiraz etmiştiniz!?

Vallahi, o kumandanlığa nasıl lâyık ve benim katımda insanların nasıl en sevgilisi idiyse,[250] ondan sonra bu oğlu da kumandanlığa öyle lâyıktır![251]

Vallahi,[252] ondan sonra bu da benim katımda insanların en sevgililerindendir![253]

İkisi de her iyiliğe lâyıktır![254]

Size bunu tavsiye ediyorum,[255] çünkü o sizin hayırlı olanlarınızdan,[256] bu işe elverişli bulunanlarınızdandır!" buyurdu,[257] minberden inip evine girdi.

Üsâme ile gidecek olan Müslümanlar, gelip Peygamberimiz Aleyhisselamla vedalaştılar.[258]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı ağırlaşmıştı.[259]

Fakat, Peygamberimiz Aleyhisselam:

245 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118, İbn Sa'd, 2/190.
246 İbn Sa'd, 4/66.
247 Vâkıdî, Megâzî, 3/1125.
248 Vâkıdî, Megâzî, 3/1118.
249 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190.
250 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190, Ahmed b. Hanbel, 2/20, Buhârî, Sahîh, 5/145, Müslim, 4/1184.
251 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190, Müslim, 4/1184.
252 Müslim, 4/1885.
253 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190, Ahmed b. Hanbel, 2/20, Buhârî, Sahîh, 5/145, Müslim, 4/1884.
254 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190.
255 Müslim, 4/1884.
256 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190.
257 Müslim, 4/1885.
258 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa'd, 2/190.
259 İbn Sa'd, 2/190.

“Üsâme’yi yollama işini yerine getiriniz!” buyuruyordu.[260]

Peygamberimiz Aleyhisselamın dadısı ve Üsâme’nin annesi Ümmü Eymen içeri girip:

“Yâ Rasûlallah! Üsâme’yi bir müddet karargâhta bıraksan olmaz mı?

Çünkü Üsâme bu haliyle giderse kendisine pek yararlı olmaz!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Üsâme’yi yollama işini yerine getiriniz!” buyurdu.

Halk karargâha gitti. Pazar gecesi orada yattılar.[261]

Pazar günü, Üsâme karargâhtan geldi. Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı çok ağırlaşmıştı. Üsâme ağlayarak yanına girdi.

O sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın ağzına ilaç veriliyordu.[262]

Hz. Abbas Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında ve kadınlar da çevresinde bulunuyordu.

Üsâme, eğilip Peygamberimiz Aleyhisselamı öptü.[263]

Peygamberimiz Aleyhisselam konuşamıyordu.

Ellerini, semaya kaldırdıktan sonra, Üsâme’nin üzerine indirdi.

Üsâme, bundan, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisine dua ettiğini anladı.[264]

Rebiülevvel’in 12. Pazartesi günü, Üsâme tekrar Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına geldi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ayılmış, kendisine gelmiş bulunuyordu.

Üsâme’ye:

“Allah’ın bereketi üzere kuşluk vakti yola çıkınız!” buyurdu.

Üsâme vedalaşarak karargâha döndü.[265]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevceleri, Peygamberimiz Aleyhisselamın rahatlaşmasına, açılmasına sevinerek saçlarını taramaya başladılar.

O sırada, Hz. Ebu Bekir de içeri girdi ve:

“Yâ Rasûlallah! Allah’a hamd olsun ki, açılmış, ayılmış olarak sabaha çıktın!

---

260 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa’d, 2/190.
261 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119.
262 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa’d, 2/190.
263 Vâkıdî, Megâzî, 3/1119, İbn Sa’d, 2/190-191.
264 İbn İshak, İbn Hişam, 4/301, Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa’d, 2/191.
265 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa’d, 2/191.

Bugün, Hârice'nin kızının günüdür.

Bana izin ver de, onun evine gideyim" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam izin verince, Hz. Ebu Bekir kalkıp Medine'nin Avâlî semtindeki (Sünuh)'a gitti.

Üsâme, yola çıkacakların hemen karargâhta toplanmaları için halka seslendi.[266]

Cürüf'te orduya hareket emri verdiği ve kendisi hayvanına binmek istediği sırada, annesi Ümmü Eymen'in gönderdiği elçisi gelip Resûlullah Aleyhisselamın vefat ettiğini haber verdi.

Bunun üzerine Üsâme, Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde b. Cerrah ile Medine'ye geldiler.

Peygamberimiz Aleyhisselamı vefat etmiş buldular.

Rebiülevvel ayından oniki gece geçmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Pazartesi günü, güneş semanın ortasından batıya doğru kaymaya başladığı sırada vefat etmişti.

Cürüf karargâhındaki Müslümanlar Medine'ye döndüler.

Büreyde b. Husayb da, Üsâme'nin bağlanmış olan sancağı yanında olduğu halde Peygamberimiz Aleyhisselamın kapısına kadar gelip, sancağı kapının yanına dikti.

Hz. Ebu Bekir'e bey'at edildiği zaman, Hz. Ebu Bekir, Büreyde b. Husayb'a sancağı Üsâme'nin evine götürmesini ve gazaya çıkıncaya kadar da açmamasını emretti.[267]

---

266 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120.

267 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191.

On Dördüncü Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN VEFATI

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN VEFATI

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ecelinin Yaklaşması ve Ahiret Yolculuğuna Hazırlanması

Peygamberimiz Aleyhisselam, Nasr sûresinin inişinden beri, ecelinin yaklaştığını öğrenmiş ve:

“Ey Allah’ım! Seni tesbih eder (eksik sıfatlardan uzak tutar) ve Sana hamd ü sena ederim!

Ey Allah’ım! Beni yarlıga! Şüphe yok ki, tevbeleri en çok kabul eden ve merhametli olan Sensin Sen!”

diyerek Allah’a hamd, tesbih ve istiğfara koyulmuş bulunuyordu.[1]

Hz. Âişe der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam son zamanlarında:

‘Sübhanallah ve bihamdihi, estağfirullahe ve etûbü ileyhi=Allah’ı her türlü noksanlardan uzak tutar, O’na Kendi hamdi ile hamd ederim. Allah’tan yarlıganmamı diler ve O’na tevbe ederim’ sözünü çoğaltınca:

‘Yâ Rasûlallah! Ben ne diye ‘Sübhanallah ve bihamdihi’ sözünü çoğalttığını görüyorum?

Sen bundan önce hiç böyle yapmazdın?’ dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Yüce Rabbim bana ümmetimde bir alâmet göreceğimi haber vermişti ki, o alâmeti gördüğüm zaman, Kendisine çok çok tesbih ve hamdiyle istiğfarda bulunacaktım.

İşte o alâmeti gördüm:

1 İbn Sa’d, 2/192, Ahmed b. Hanbel, 1/392.

'Allah'ın yardımı ve fetih gelince, sen de insanların fevc fevc Allah'ın dinine gireceklerini görünce, hemen Rabbini hamdiyle tesbih et, O'nun yarlıgamasını dile! Şüphe yok ki, O, tevbeleri çok kabul edendir!' [Nasr: 1-3] buyurdu."[2]

İbn Abbas der ki:

"Ömer b. Hattab beni meclisine Bedir savaşına katılmış yaşlı sahabilerle birlikte alırdı.

Bazısı buna içerlemiş olacak ki, kendisine:

'Bunu niçin bizimle birlikte alıyorsun?! Bizim onun kadar oğullarımız var!' demiş.

Ömer de:

'O, bildiğiniz kimselerden değil!' cevabını vermiş.

Yine bir gün, beni çağırıp onlarla birlikte meclise almıştı.

Sonradan anladım ki; o gün beni onlara göstermek için çağırmıştı.

'Yüce Allah'ın 'İzâ câe nasrullâhi vel feth...' kelâmı hakkında ne dersiniz?' diye sordu.

Bazıları:

'Bize yardım ve fetih ihsan edildiğinde Allah'ı hamd ve istiğfar etmemiz emrolunmuştur' dediler

Bazısı da sustu, bir şey söylemedi.

Bana:

'Sen de mi böyle söylüyorsun ey İbn Abbas?' diye sorunca, ben:

'Hayır!' dedim.

'Ya ne diyorsun?' diye sordu.

'Bu, Resûlullah Aleyhisselamın ecelidir. Ona bunu bildiriyor. 'Allah'ın yardımı ve fetih geldiği vakit, o, senin ecelinin alâmetidir. Artık Rabbini hamd ile tesbit et, O'nun yarlıgamasını dile! Şüphe yok ki, O, tevbeleri çok kabul edendir!' buyuruyor' dedim.

Ömer:

'Benim bildiğim de, ancak senin söylediğindir' dedi.[3]

Nasr sûresi Allah tarafından bir davetçi idi, Resûlullahın dünyaya vedası idi."[4]

"Bugün size dininizi ikmâl..." (Mâide: 3) mealli âyet nazil olduğu zaman Hz. Ömer ağlamış,

---

2 İbn Sa'd, 2/192-193, Ahmed b. Hanbel, 6/35, Müslim, 1/351.
3 Ahmed b. Hanbel, 1/337-338, Buhârî, Sahîh, 6/94.
4 İbn Sa'd, 2/192.

“Ne için ağlıyorsun!” diye sorulunca:

“Bu, kemâlden sonra noksan ifade eder! Bu, Peygamber Aleyhisselamın vefat edeceğini anlatıyor gibidir!” demişti.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselam bir gün Hz. Fâtıma’ya gizlice:

“Cebrail her yıl Kur’ân’ı benimle bir kere mukabele ederdi. Bu yıl ise, iki kere mukabele etti.

Öyle sanıyorum ki, ecelim yaklaşmıştır!” buyurdu.[6]

Cebrail Aleyhisselamın Kur’ân-ı Kerîm’i Peygamberimiz Aleyhisselamla mukabele edişi, Ramazan aylarında idi.

Cebrail Aleyhisselam Ramazan ayında her gece iner, Kur’ân-ı Kerîm’i Peygamberimiz Aleyhisselamla başından sonuna kadar mukabele ederdi.[7] Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından önceki yılın Ramazan’ında ise, bu mukabele iki kere yapılmıştı.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veda Haccında Müslümanlarla vedalaştı.[9]

Veda Haccından dönerken, Gadîr-i Humm’daki hutbesinde de:

“Ey insanlar! Haberiniz olsun ki; ben de ancak bir insanım!

Çok sürmez, Yüce Rabbimin elçisi bana gelecek, ben de onun davetine icabet edeceğim!” buyurmuştu.[10]

Hz. Abbas, bir gün:

“Vallahi, ben Resûlullah Aleyhisselamın içimizde ne zamana kadar sağ kalacağını öğreneceğim!” dedi ve ona.

“Yâ Rasûlallah![11] Görüyorum ki; halk seni hem bizzat, hem de ayak tozlarıyla rahatsız ediyorlar![12]

Sen üzerine çıkıp oturacağın bir şey,[13] bir taht,[14] halkın tozundan toprağından ve düşmanlardan seni koruyacak[15] bir çardak[16] edinsen,[17] halka oradan konuşma yapsan olmaz mı?” diye sordu.[18]

---

5 İbn Kesîr, Bidâye, 5/215.
6 Ahmed b. Hanbel, 6/282, Buhârî, Sahîh, 6/101.
7 İbn Sa’d, 2/194-195, Ahmed b. Hanbel, 1/288, Müslim, 4/1803.
8 İbn Sa’d, 2/194-195, Buhârî, Sahîh, 6/102, İbn Mâce, 1/562.
9 İbn Sa’d, 2/184.
10 Ahmed b. Hanbel, 4/367, Müslim, 4/1873.
11 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/433-434, İbn Sa’d, 2/193 Dârimî, 1/37.
12 Dârimî, 1/37.
13 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
14 İbn Sa’d, 2/193.
15 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
16 Dârimî, 1/37.
17 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa’d, 2/193, Dârimî, 1/37.
18 Dârimî, 1/37.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Vallahi,[19] çok sürmez,[20] onları çağıracağım.[21]

Onlar benim sırtımdan ridamı çekecekler.[22] Ökçeme basacaklar. Beni onların tozları bürüyecek. Nihayet Allah beni onlardan rahata erdirecektir!" buyurdu.

Hz. Abbas:

"Resûlullahın içimizde pek az kalacağını anladım.[23]

Uyurken, rüyamda arzı semaya iple sımsıkı bağlanıp çekilir gibi görmüş, bunu Resûlullah Aleyhisselama anlatmıştım.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bu, senin kardeşinin oğlunun vefatıdır!' buyurdu" demiştir.[24]

Abdullah b. Mes'ud da:

"Peygamberimiz ve Sevgilimiz, vefatından bir ay önce bize vefatını haber verdi.[25]

'Yâ Rasûlallah! Senin ecelin ne zaman?' diye sorduk.

'Ecel yaklaşmış; Allah'a, Cennetü'l-Me'vâ'ya, Sidretü'l-Müntehâ'ya, Refîku'l-Al'lâ'ya, Kandırıcı Dolu'ya, Nasib'e, mutlu ve kutlu yaşantıya dönüş yaklaşmış bulunmaktadır!' buyurdu.[26]

'Yâ Rasûlallah! Seni kim yıkasın?' diye sorduk.

'Ev halkımdan, yakınlık sırasına göre en yakın olanlar!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Biz seni neyin içine sarıp kefenleyelim?' diye sorduk.

'İsterseniz, şu elbisemin içine, yahut Mısır bezine veya kumaşına sarınız!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Senin üzerine cenaze namazını kim kılsın?' diye sorduk ve ağladık.

Kendisi de ağladı ve:

'Allah size rahmet etsin! Sizi peygamberinizden dolayı hayırla mükâfatlandırsın![27] Siz, beni yıkadığınız ve kefenlediğiniz zaman şu seririmin üzerine ve şu evimin içindeki kabrimin kenarına koyunuz!

19 İbn Sa'd, 2/193.
20 İbn Sa'd, 2/193, Dârimî, 1/37.
21 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
22 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa'd, 2/193, Dârimî, 1/37.
23 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa'd, 2/193, Dârimî, 1/37.
24 Bezzar ve Taberânî'den naklen Heysemî, 9/23-24.
25 İbn Sa'd, 2/256, Taberî, Târîh, 3/192, İbn Esîr, Kâmil, 2/319, İbn Hacer, Metâlib, 4/260.
26 İbn Sa'd, 2/256-257, Taberî, Târîh, 3/192, İbn Esîr, Kâmil, 2/320, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261.
27 İbn Sa'd, 2/256-257, Taberî, Târîh, 3/192-193, İbn Esîr, Kâmil, 2/320, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261.

Sonra, bir müddet benim yanımdan çıkıp gidiniz!

Çünkü, benim üzerime, ilk önce iki dostum, Cebrail ve Mikâil, sonra İsrâfil, sonra da yanında melek ordularıyla birlikte ölüm meleği Azrail namaz kılacaktır![28] Bundan sonra, takım takım giriniz, üzerime namaz kılınız ve salât ü selam getiriniz!

Fakat, överek, bağırıp çağırarak beni rahatsız etmeyiniz![29]

Üzerime namaz kılmaya önce ev halkımın erkekleri başlasın!

Sonra, onların kadınları kılsın!

Onlardan sonra da sizler kılarsınız![30]

Ashabımdan burada bulunmayanlara selam söyleyiniz!

Kıyamet gününe kadar şu kavmimden ve dinime, bana tâbi olacak olan kimselere de benden selam söyleyiniz!'

'Yâ Rasûlallah! Seni kabrine kimler koyacak?' diye sorduk.

'Ev halkımla birlikte birçok melekler ki, onlar sizi görürler, fakat siz onları göremezsiniz!' buyurdu."[31]

Vâsile b. Eskâ' der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, yanımıza çıkıp:

'Sanır mısınız ki, ben vefatça sizin sonuncunuzum?

Haberiniz olsun ki; ben vefatça sizden önceyimdir!

Sizler ardarda birbirinizi öldürür cemaatler halinde beni takip edeceksiniz!" buyurdu.[32]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bakiyy Kabristanında Gömülü Mü'minler ve Uhud Şehitleri İçin Dua Edişi

Yüce Allah tarafından, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Git de, Bakiyy kabristanı halkı için dua et!" buyuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam dua edip dönünce:

"Git de, Bakiyy kabristanı halkı için tekrar dua et!" buyuruldu.

---

28 İbn Sa'd, 2/257, Taberî, Târîh, 3/193, Süheylî, 7/590, İbn Esîr, Kâmil, 2/320, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261.

29 İbn Sa'd, 2/257, Belâzurî, Ensâb, 1/564, Taberî, Târîh, 3/193, Süheylî, 7/590, İbn Esîr, Kâmil, 2/320, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261.

30 İbn Sa'd, 2/257, Belâzurî, Ensâb, 1/564, Taberî, Târîh, 3/193, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261.

31 İbn Sa'd, 2/256-257, Belâzurî, 1/564, Taberî, Târîh, 3/192-193, Süheylî, 7/590, İbn Esîr, Kâmil, 2/320, İbn Kesîr, Bidâye, 5/253, İbn Hacer, Metâlib, 4/261-262.

32 İbn Sa'd, 2/193, Ahmed b. Hanbel, 4/106.

Peygamberimiz Aleyhisselam gitti, onlar için:

"Ey Allah'ım! Bakiyy kabristanı halkını yarlıga!" diye dua etti.

Bakiyy kabristanından dönünce:

"Uhud şehitleri için de dua et!" buyuruldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Uhud'a gidip, Uhud şehitleri için de dua etti.[33]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam bir gece ridasını ve ayakkabısını çıkarıp ayak ucuna koydu.

İzarının bir kısmını döşeğinin üzerine serip uzandı.

Biraz kestirdikten sonra, ridasını yavaşça aldı, ayakkabısını yavaşça giydi, kapıyı açıp dışarı çıktı, yavaşça uzaklaştı.

Hz. Âişe de hemen başörtüsüyle başını örttü, izarıyla büründükten sonra Peygamberimiz Aleyhisselamın arkasından gitti.

Bakiyy kabristanına kadar Peygamberimiz Aleyhisselamı takip etti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir müddet ayakta durduktan sonra, ellerini kaldırdı:[34]

"Selam olsun size ey mü'minler diyarı!

Sizler, bizden önce gitmiş bulunuyorsunuz!

İnşaallah, biz de size katılacağız!

Ey Allah'ım! Onların ecirlerinden bizi mahrum etme!

Onlardan sonra bizleri fitnelere uğratma!" diyerek dua etti.[35]

Peygamberimiz Aleyhisselam bir müddet durdu, sonra ellerini kaldırdı, el kaldırışını üç kere tekrarladıktan sonra geri döndü.

Peygamberimiz Aleyhisselam hızlı hızlı yürümeye başladı.

Hz. Âişe de hızlı yürüdü.

Peygamberimiz Aleyhisselam koşmaya başladı.

Hz. Âişe de koşmaya başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam eve yaklaştı.

Hz. Âişe, Peygamberimiz Aleyhisselamdan önce eve girip yatağına uzandı.

Sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam içeri girdi. Girince, Hz. Âişe'ye:

"Ey Âişe! Neyin var? Ne için kuşkulandın?" diye sordu.

---

33 İbn Sa'd, 2/205.
34 Ahmed b. Hanbel, 6/221.
35 İbn Sa'd, 2/203, Ahmed b. Hanbel, 6/71.

Hz. Âişe:

“Bir şey yok yâ Rasûlallah!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ya bana sen haber verirsin, ya da Latîf ve Habîr (herşeyden haberdar) bulunan Rabbim bana haber verecektir!” buyurdu.

Hz. Âişe:

“Baban, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Onu sen bana haber ver!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sen benim önümde bulunan karaltıyı gördüm mü?” diye sordu.

Hz. Âişe:

“Evet! Sırtıma vurup canımı acıttı!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Evet! Cebrail Aleyhisselam bana gelip senden habersizce ayrılmam için bana seslendi. Ben de, senin yanına varmadan habersizce ayrılmayı kabul ettim.

Sen elbiseni çıkarınca, seni uyudu sandım, uyandırmak istemedim. Sen korkarsın diye çekindim.

Yüce Rabbin Bakiyy kabristanındaki halka gidip kendileri için mağfiret dilemeni sana da emrediyor!” buyurdu.

Hz. Âişe:

“Yâ Rasûlallah! Ben oraya gidip ne diyeyim?” diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“‘Selam ve Allah’ın rahmeti bu diyara bizden önce, bizden sonra gelen mü’min ve Müslümanların üzerine olsun!

İnşaallah, bizler de gelip size katılacağız!’ de!” buyurdu.[36]

Peygamberimiz Aleyhisselam gecenin sonuna doğru Bakiyy kabristanına gidip:

“Selam olsun size ey mü’minler diyarı! İnşaallah, biz de size katılacağız!

Ey Allah’ım! Bakiyyu’l-Garkad halkını yarlıga!” diye dua etmeye başladı.[37]

Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı Ebu Nüveyhibe der ki:

“Resûlullah Aleyhisselama Bakiyy kabristanında gömülü Müslümanlar için Allah’tan mağfiret dilemesi emrolununca, üç kere geceleyin gidip mağfiret diledi.

---

36 Ahmed b. Hanbel, 6/221.
37 İbn Sa’d, 2/203-204.

İkinci gecede,[38] Resûlullah Aleyhisselam geceyarısı adam gönderip beni çağırttı.[39]

Bana:

'Ey Ebu Nüveyhibe! Hayvanımın semerini vur![40]

Şu Bakiyy kabristanında gömülü halk için Allah'tan mağfiret dilemekliğim bana emrolundu. Sen de benimle git!' buyurdu.[41]

Resûlullah Aleyhisselam hayvanına bindi, ben de yürüyerek[42] kendisiyle birlikte gittim.[43]

Bakiyy kabristanına varınca hayvanından indi, ben de hayvanını tuttum.[44]

Resûlullah Aleyhisselam, onların arasında durup:

'Esselâmü aleyküm ey kabirler halkı![45]

İnsanların içinde sabahladığı şeylerden, sizin içinde sabahladığınız şey, sizin için daha mutludur![46]

Allah'ın sizleri ondan kurtarmış olduğunu bir bilseydiniz![47]

Birbiri ardınca kıt'alar gibi karanlık geceler geliyor!

Onların sonradan gelenleri, öncekilerinden de kötü[48] ve baskındır!' buyurdu.[49]

Sonra bana dönüp:

'Ey Ebu Nüveyhibe! Bana dünya hazinelerinin anahtarları ve dünyada temelli kalmak, sonra da Cennet verildi!

Ben bununla Rabbime kavuşmak ve Cennet arasında muhayyer kılındım.

Bunlardan birisini tercih etmekte serbest bırakıldım.[50]

---

38 Ahmed b. Hanbel, 3/488.
39 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Taberî, Târîh, 3/190.
40 Ahmed b. Hanbel, 3/488.
41 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/204, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/190.
42 Ahmed b. Hanbel, 3/488.
43 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/204, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/190.
44 Ahmed b. Hanbel, 3/488.
45 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/544 Taberî, Târîh, 3/190.
46 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/204, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/190.
47 Ahmed b. Hanbel, 3/489, Belâzurî, Ensâb, 1/544.
48 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/204, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Belâzurî, Ensâb, 1/544 Taberî, Târîh, 3/190.
49 Ahmed b. Hanbel, 3/488, Dârimî, 1/38.
50 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/204, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/544 Taberî, Târîh, 3/190.

Ben de, Rabbime kavuşmayı ve Cenneti tercih ettim!’ buyurdu.[51]

Kendisine:

‘Babam, anam sana feda olsun! Sen dünya hazinelerinin anahtarlarını ve dünyada temelli kalmayı, sonra da Cenneti seçip alsaydın ya!” dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Hayır! Vallahi ey Ebu Nüveyhibe! Ben Rabbime kavuşmayı ve Cenneti tercih etmiş bulunuyorum!’ buyurdu.

Bakiyy kabristanında gömülü Müslümanlar için Allah’ın mağfiretini diledikten sonra, döndü.”[52]

Hz. Âişe de der ki:

“Resûlullah Aleyhisselamdan:

‘Dünya ile ahiret arasında muhayyer kılınıp birini seçmekte serbest bırakılmadıkça hiçbir peygamber vefat etmez!’ buyurduğunu hep işitir dururdum.

Peygamber Aleyhisselamın ahiret âlemine alınmasına sebep olan buhha’ya tutulup nefes borusunun tıkandığı ve sesinin kalınlaştığı zaman:

‘...Allah’ın kendilerine nimetler verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle birlikte! Onlar ne iyi arkadaştırlar!’ [Nisâ: 69] mealli âyeti okuduğunu Peygamber Aleyhisselamdan işittim.

Sanırım ki; Peygamber Aleyhisselam o zaman[53] dünya ile ahiret arasında[54] muhayyer kılınmış, ikisinden birini tercihte serbest bırakılmıştı.”[55]

Bakiyyü’l-Garkad’da gömülü Müslümanlar için dua ettiği gibi,[56] Uhud şehitleri için de dua ve istiğfar etmesi, Peygamberimiz Aleyhisselama Allah tarafından emredilmişti.[57]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir gün Uhud’a gitti, Uhud şehitleri için dua etti.[58]

Sonra, dönüp minbere çıktı.[59]

Ölülere ve dirilere veda eder gibi,[60] buyurdu ki:

---

51 İbn Sa’d, 2/204, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/190.
52 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/38, Taberî, Târîh, 3/190.
53 İbn Sa’d, 2/229, Ahmed b. Hanbel, 6/176, Müslim, 4/1893.
54 Ahmed b. Hanbel, 6/176.
55 İbn Sa’d, 2/229, Ahmed b. Hanbel, 6/176, Müslim, 4/1893.
56 İbn Sa’d, 2/205.
57 İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, İbn Sa’d, 2/205.
58 Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94, Müslim, 4/1796.
59 İbn Sa’d, 2/205, Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94, Müslim, 4/1796.
60 İbn Sa’d, 2/205, Müslim, 4/1796.

"Ben, sizin Kevser havuzuna ilk erişeniniz, karşılayanınız olacağım![61]

Kevser havuzunun genişliği Eyle ile Cuhfe arasındaki mesafe gibidir.[62]

Sizinle buluşma yerimiz, Havuzdur![63]

Ben sizin hakkınızda şehadet edeceğim!

Ben şu anda havuzumu görüyorum![64]

Şu anda bana yerin hazineleri, yerin anahtarları verildi!

Vallahi,[65] ben sizin için, benden sonra müşriklere dönersiniz diye korkmam!

Fakat, ben sizin için[66] dünyaya kapılır ve onun üzerinde[67] birbirinizi kıskanırsınız,[68] birbirinizi öldürürsünüz ve sizden öncekilerin yok olup gittikleri gibi siz de yok olup gidersiniz diye korkarım!" buyurdu.[69]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hastalığını Hz. Âişe'nin Evinde Geçirmesine Muvâfakat Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Meymûne'nin evinde yedi gün oturdu.[70]

Bir gün, bütün zevcelerini yanına çağırdı.[71] Hastalığını Hz. Âişe'nin evinde geçirmesi için kendilerinden muvâfakat istedi.[72]

Onlara:

"Ben yarın neredeyim?" diye sordu.

Nerede olacağını haber verdiler.

Bazıları da:

"Resûlullah Aleyhisselam ancak Ebu Bekir'in kızının gününü ister!" dediler ve muvâfakat ettiler ve:

"Yâ Rasûlallah! Sana helâldir, bizler ancak kızkardeşleriz! (Bu hususta kıskançlık etmeyiz!)" dediler.

---

61 İbn Sa'd, 2/205, Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 4/94, Müslim, 4/1796.
62 Müslim, 4/1796.
63 İbn Sa'd, 2/205.
64 İbn Sa'd, 2/205, Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94.
65 Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94.
66 İbn Sa'd, 2/205, Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94, Müslim, 4/1796.
67 İbn Sa'd, 2/205, Müslim, 4/1796.
68 İbn Sa'd, 2/205, Ahmed b. Hanbel, 4/149, Buhârî, Sahîh, 2/94, Müslim, 4/1796.
69 Müslim, 4/1796.
70 Belâzurî, Ensâb, 1/546.
71 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/224-225.
72 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Buhârî, Sahîh, 7/18, Belâzurî, 1/544, Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/225.

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

“Sizler, böyle yapmamı (hastalığımı Âişe’nin evinde geçirmemi) bana helâl ediyor musunuz?” diye sordu.

“Evet!” dediler.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam ridasını omuzuna aldı.[73]

Hz. Âişe der ki:

“Peygamber Aleyhisselamın hastalığı ağırlaşıp da ağrısı şiddetlendiği zaman, benim evimde bakılmak üzere zevcelerinden izin istedi, onlar da izin verdiler.

Bunun üzerine, Peygamber Aleyhisselam bir tarafında Abbas, diğer tarafında da başka biri[74] olduğu halde ayakları yerde sürünerek çıktı.[75] Peygamber Aleyhisselamın benim evimde kalacağını işitince, acele kalkıp evime çekildim.

O sırada bir hizmetçim de bulunmuyordu.

Peygamber Aleyhisselam için, yastığının içi ızhır otundan doldurulmuş bir döşek serdim.[76]

Peygamber Aleyhisselam eve gelip de ağrısı şiddetlendikten sonra:[77]

‘Muhtelif yedi kuyu suyundan[78] üzerime, ağız bağları çözülmedik yedi kırba su dökünüz! Böylelikle, vücudumda biraz hafiflik bulup belki halka vasiyette bulunabilirim’ buyurdu.

Bunun üzerine, Peygamber Aleyhisselam zevcesi Hafsâ’nın malı olan bir leğen içine oturtuldu.

Sonra, o kırbaların suyunu üzerine dökmeye başladık.

Nihayet:

‘Artık yetişir!’ diye bize işaret buyurdu.”[79]

---

73 Belâzurî, Ensâb, 1/545.
74 Hz. Ali (Zührî, Megâzî, s. 130, Ahmed b. Hanbel, 6/228).
75 İbn Sa’d, 2/232, Ahmed b. Hanbel, 6/34-38, Buhârî, Sahîh, 1/57.
76 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36.
77 İbn Sa’d, 2/232, Ahmed b. Hanbel, 6/34-38, Buhârî, Sahîh, 1/57.
78 İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, Dârimî, 1/39.
79 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/43, İbn Sa’d, 2/232, Ahmed b. Hanbel, 6/151, 228, Buhârî, Sahîh, 1/57, Dârimî, 1/39.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hastalığının Ne Zaman Başlayıp Ne Kadar Sürdüğü, Hastalığının Ne Gibi Hastalıklar Olduğu

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı Safer ayının son gecesinde,[80] Çarşamba günü,[81] Bakiyyu'l-Garkad kabristanına gidip evine döndükten sonra başağrısı ile başlamıştır.[82]

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Bakiyy kabristanından dönünce, beni de başı ağrır bir halde bulmuştu.[83]

Ben:

'Vay başım!' diyordum

Resûlullah Aleyhisselam:

'Vallahi yâ Âişe! Vay başım, diye ben demeliyim!' buyurdu."[84]

Resûlullah Aleyhisselamın başağrısı gittikçe ilerliyordu.[85]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı onüç gün sürmüştür.[86]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalıkları:

1. Zehirlenme

2. Hummâ (şiddetli sıtma),

3. Buhha (nefes borusunun tıkanıp sesin kalınlaşması ve boğuklaşması) idi.

Hz. Âişe, Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı sırasında kendisine:

"Ey Âişe! Hayber'de tatmış olduğum zehirli etin acısını zaman zaman duyuyorum. Şu anda kalbimin damarının koptuğunu duymaktayım!" dediğini haber vermiştir.[87]

Enes b. Malik de:

"Resûlullah Aleyhisselamın küçük dili üzerinde bu zehrin izini ve tesirini görür dururdum" demiştim.[88]

---

80 İbn İshak, İbn Hişam, 4/291.
81 İbn Sa'd, 2/206.
82 İbn İshak, İbn Hişam, 4/291-292, Ahmed b. Hanbel, 3/489, Dârimî, 1/39, Taberî, Târîh, 3/190.
83 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Ahmed b. Hanbel, 6/228, Belâzurî, Ensâb, 1/544, İbn Kesîr, Bidâye, 5/224.
84 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, İbn Sa'd, 2/226, Ahmed b. Hanbel, 6/228, Buhârî, Sahîh, 7/8, Dârimî, 1/39, Belâzurî, Ensâb, 1/544, Taberî, Târîh, 3/198.
85 İbn İshak, İbn Hişam, 4/292, Ahmed b. Hanbel, 6/228, Belâzurî, Ensâb, 1/544, İbn Kesîr, Bidâye, 5/224.
86 İbn Sa'd, 2/206, Belâzurî, Ensâb, 1/559-568.
87 Buhârî, Sahîh, 5/137.
88 Müslim, 4/1721.

Ümmü Bişr b. Berâ' da der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam vefatlarıyla sonuçlanan hastalığa tutuldukları zaman, yanına varmıştım.

Kendisi hummâ nöbeti geçiriyordu.

Alnına elimle dokundum ve:

'Yâ Rasûlallah! Ben seni hiç kimsenin tutulmadığı hummâya tutulmuş görüyorum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Bize verilecek ecir ve mükâfat kat kat olduğu gibi, ibtilâlalar da bize böyle kat kat olur!' buyurdu ve:

'Halk benim hastalığıma ne diyor?' diye sordu.

'Halk, Resûlullahtaki hastalık zâtülcenptir, diyorlar' dedim.

Resûlullah:

'Allah bana o hastalığı musallat kılmış değildir.

Bu, ancak halka şeytanın bir telkin ve vesvesesidir' buyurdu.[89]

'Yâ Rasûlallah! Sen bu hastalığın neden ileri geldiğini sanıyorsun?

Ben oğlumun ölümünün ancak Hayber'de seninle birlikte yemiş olduğu zehirli koyun kebabından ileri geldiğini sanıyorum' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey Ümmü Bişr! Ben de bu hastalığımın ancak ondan ileri geldiğini sanıyorum![90]

Hayber'de oğlunla tatmış olduğum zehirli etin acısından şu anda kalb damarımın koptuğunu duymaktayım.[91]

Zaman zaman onun ağrısını, sızısını duyuyorumdur!' buyurdu."[92]

Ebu Ubeyde'nin halası ve Huzeyfe'nin kızkardeşi Fâtıma Hatun da der ki:

"Kadınlarla birlikte Resûlullah Aleyhisselamın hastalığını yoklamaya gitmiştik.

Resûlullahı hummâ hararetinin şiddetinden sanki asılı bir sudan üzerine hep su damlıyormuş gibi buldum!

'Yâ Rasûlallah! Şifa bulman için Allah'a dua etsen!' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

'İnsanların en ağır ibtilâya uğrayanları peygamberlerdir.

89 Vâkıdî, Megâzî, 3/679, İbn Sa'd, 8/314.
90 Ebu Dâvud, 4/175, Hâkim, 3/219, Süheylî, 6/572.
91 İbn İshak, İbn Hişam, 4/353, Vâkıdî, Megâzî, 3/679, İbn Sa'd, 8/314.
92 Vâkıdî, Megâzî, 3/679, İbn Sa'd, 8/314, İbn Kayyım, 2/355.

Sonra, derecelerine göre, onlardan sonra gelenlerdir' buyurdu."[93]

Ebu Saîd el-Hudrî de, Peygamberimiz Aleyhisselamı hastalığı sırasında ziyarete gelmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerinde bir şilte örtülü idi.

Ebu Saîd el-Hudrî şiltenin üzerine elini koyduğu zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamın vücudunun hararetini şiltenin üzerinden hissedip:

"Hummân ne kadar da şiddetlidir!?" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bize ibtilâ böyle ağırlaştırılır, ecrimiz de kat kat verilir!" buyurdu.

Ebu Saîd el-Hudrî:

"İnsanların en ağır ibtilâya uğrayanları kimlerdir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Peygamberlerdir!" buyurdu.

Ebu Saîd el-Hudrî:

"Sonra kimlerdir?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Salihlerdir!" buyurdu.[94]

Abdullah b. Mes'ud da:

"Peygamber Aleyhisselamın hastalığında vücudu hummânın hararetinden şiddetle sarsıldığı sırada yanına varmıştım.

'Yâ Rasûlallah! Sen çok şiddetli bir hummâya tutulmuşsun!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet! Ben sizden iki kişinin hummâsı gibi hummâya tutuldum!' buyurdu.

'Şüphe yok ki, sana iki ecir var!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Evet, öyledir. Hastalığa tutulan hiçbir Müslüman yoktur ki, Allah onun kusur ve günahlarını ağacın yapraklarının döküldüğü gibi dökmesin!' buyurdu" demiştir.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bir Yazı Yazdırmak İçin Kalem ve Kağıt Getirilmesini İstemesi

Saîd b. Cübeyr der ki:

---

93 Ahmed b. Hanbel, 6/369.
94 İbn Sa'd, 2/208.
95 İbn Sa'd, 2/207-208, Buhârî, Sahîh, 7/3.

"İbn Abbas:

'Perşembe günü! Nedir Perşembe günü?' dedi.[96]

Sonra da ağlamaya başladı.

Gözyaşlarının inci taneleri gibi iki yanağına döküldüğünü gördüm.[97]

Kendisine:

'Ey İbn Abbas! Nedir bu Perşembe günü?' diye sordum.[98]

İbn Abbas:

'Resûlullah Aleyhisselamın hastalığının şiddetlendiği gündür![99]

Resûlullah Aleyhisselam, hastalandığı ve evinde de Ömer b. Hattab gibi bazı zâtlar bulunduğu sırada:[100]

'Bana kalem ve kağıt getiriniz de, size bir yazı yazayım ki, bundan sonra hiçbir zaman dalâlete düşmeyesiniz, doğru yoldan sapmayasınız!' buyurmuştu.[101]

Ömer b. Hattab:

'Resûlullah Aleyhisselama hastalığı baskın gelmiştir.

Yanınızda Kur'ân var! Allah'ın Kitabı bize yeter!' dedi.

Bunun üzerine ev halkı anlaşmazlığa düştüler ve tartışmaya başladılar.[102]

Kadınlardan birisi:

'Resûlullah Aleyhisselama istediğini getiriniz!' dedi.

Ömer b. Hattab:

'Sus! Siz onun sahibelerisiniz!

O hastalandığı zaman gözlerinizi sıkar, yaş çıkarırsınız! Sıhhatli olduğu zaman da boynundan tutarsınız (boğazını sıkarsınız)!' dedi.[103]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Zeyneb de:

'Size bir ahid yazdırmak isteyen Peygamber Aleyhisselamı ne diye dinlemiyorsunuz?' dedi.[104]

Kimisi:

---

96 İbn Sa'd, 2/242-243, Ahmed b. Hanbel, 1/355, Buhârî, Sahîh, 5/137, Müslim, 3/1259.
97 İbn Sa'd, 2/243, Ahmed b. Hanbel, 1/355, Müslim, 3/1259.
98 Müslim, 3/1257.
99 İbn Sa'd, 2/242, Buhârî, Sahîh, 5/137, Müslim, 3/1257.
100 İbn Sa'd, 2/244, Buhârî, Sahîh, 7/9, Müslim, 3/1259.
101 İbn Sa'd, 2/243, Ahmed b. Hanbel, 1/355, Buhârî, Sahîh, 5/137, Müslim, 3/1259.
102 Zührî, Megâzî, s. 236, Abdurrezzak, 5/438, İbn Sa'd, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/1259.
103 İbn Sa'd, 2/243-244.
104 İbn Sa'd, 2/245.

‘Resûlullah Aleyhisselam sizin için yazacağını yazsın![105] Kalem ve kâğıdı kendisine yaklaştırınız![106]

Sizin için bir yazı yazsın da, hiçbir zaman yolunuzu şaşırmayasınız!’[107] diyor, kimisi de:

‘Ömer’in dediği yerindedir!’ diyordu.[108]

Resûlullah Aleyhisselamın yanında[109] anlaşmazlığı çoğaltıp sözleri birbirlerine karıştırdıkları[110] ve Resûlullah Aleyhisselama baygınlık getirdikleri zaman,[111] Resûlullah Aleyhisselam:

‘Yanımdan kalkınız![112]

Benim yanımda niza olmaz![113]

Beni kendi halime bırakınız!

Benim şu içinde bulunduğum hal, sizin beni davet ve meşgul ettiğiniz şeylerden hayırlıdır!’ buyurdu.”[114]

Ne büyük musibettir o musibet ki; anlaşmazlıklara düşmek ve sözler birbirine karıştırılmak yüzünden Resûlullah Aleyhisselamla onlar için yazacağı yazı arasına girilmiştir.[115]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ali’ye Yazdırmak İstediği Şeyler

Hz. Ali der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam, ağırlaştığı zaman:

‘Ey Ali! Bana bir kürek kemiği getir de, benden sonra ümmetimi doğru yoldan saptırmayacak şeyi onun içine yazayım’ buyurdu.[116]

Resûlullah Aleyhisselamın başı kollarımın arasında bulunuyordu.[117]

---

105 Ahmed b. Hanbel, 1/325.
106 Zührî, Megâzî, s. 136, Abdurrezzak, 5/430-439, İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/1259.
107 Zührî, Megâzî, s. 136, Abdurrezzak, 5/439, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/1259.
108 Abdurrezzak, 5/439, İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 7/9, Müslim, 3/1259.
109 Müslim, 3/1259.
110 Zührî, Megâzî, s. 136, Abdurrezzak, 5/439, İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/259.
111 İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, .
112 Zührî, Megâzî, s. 136, Abdurrezzak, 5/439, İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/1259.
113 Buhârî, Sahîh, 1/37.
114 İbn Sa’d, 2/242, Müslim, 3/1258.
115 Zührî, Megâzî, s. 136, Abdurrezzak, 5/439, İbn Sa’d, 2/244, Ahmed b. Hanbel, 1/325, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 3/1259.
116 İbn Sa’d, 2/243, Ahmed b. Hanbel, 1/90.
117 İbn Sa’d, 2/243.

Gidip gelinceye kadar kendisini kaybetmekten korktuğum için:[118]

'Ben, buyuracaklarını ezberimde tutarım!' dedim.[119]

'Namaz kılmaya, zekât vermeye devam etmenizi, ellerinizdeki kölelerin haklarını gözetmenizi tavsiye ederim!' buyurdu.[120]

'Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve resûluh' diyerek şehadette bulunmayı da emretti.

'Bu iki gerçeğe şehadette bulunana, Cehennem ateşi haram olur' buyurdu."[121]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Osman'la Gizli Konuşması

Peygamberimiz Aleyhisselam, ziyaretine gelen Hz. Osman'ı görünce, ona:

"Yakınıma gel!" buyurdu.

Hz. Osman, yaklaşıp Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine eğildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona gizlice bir şey söyledi.

Hz. Osman başını kaldırınca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sana söylediğim şeyi anladın mı?" diye sordu.

Hz. Osman:

"Evet!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona tekrar:

"Yakınıma gel!" buyurdu.

Hz. Osman, Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine tekrar eğildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam yine ona gizlice bir şey söyledi.

Hz. Osman başını kaldırınca, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Sana söylediğim şeyi anladın mı?" diye sorunca, o da:

"Evet, onu kulağım işitti, kalbim de ezberledi!" diye cevap verdi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Haydi git!" buyurdu.[122]

---

118 İbn Sa'd, 2/243, Ahmed b. Hanbel, 1/90.
119 Ahmed b. Hanbel, 1/90.
120 İbn Sa'd, 2/243, Ahmed b. Hanbel, 1/90.
121 İbn Sa'd, 2/243.
122 Ahmed b. Hanbel, 6/263.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir Hakkında Yazı Yazdırmak İstemesi

Peygamberimiz Aleyhisselam, rahatsızlığı ağırlaştığı sırada, Abdurrahman b. Ebu Bekir'e:

"Bana kalem kağıt getir de, Ebu Bekir için bir yazı yazayım (yazdırayım) ki, onun üzerinde anlaşmazlığa düşülmesin!" buyurdu.

Abdurrahman b. Ebu Bekir kalem kağıt getirmek için kalkınca:

"Otur! Ebu Bekir üzerinde anlaşmazlığa düşülmesine Allah da, Müslümanlar da razı olmaz!" buyurdu.[123]

Sonra, Hz. Âişe'ye:

"Bana baban Ebu Bekir'i ve senin kardeşini çağır, bir yazı yazayım, yazdırayım.

Çünkü, ben bir heveslinin heveslenip:

'Ben bu işe herkesten önce gelirim!' demesinden korkuyorum![124]

Oysa ki, Allah da, mü'minler de Ebu Bekir'den başkasına razı olmaz!" buyurdu.[125]

Peygamberimiz Aleyhisselam "Bana Ebu Bekir'i çağırınız" buyurduğu zaman, Hz. Ömer'i çağırmışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ayılınca tekrar:

"Bana Ebu Bekir'i çağırınız!" buyurdu.

Yine Hz. Ömer'i çağırdılar.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Herhalde sizler de Yusuf Aleyhisselamın sahibeleri olan kadınlar takımındansınız!"[126] buyurdu.[127]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bir Uyarısı

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı sırasında yanında konuşulurken, Hz. Ümmü Seleme ile Hz. Ümmü Habibe, Habeş ülkesinde içinde suretler bulunan bir kilise gördüklerini anlattılar.

---

123 Ahmed b. Hanbel, 6/47, Belâzurî, Ensâb, 1/541.
124 Müslim, 4/1857.
125 Müslim, 4/1857, Belâzurî, Ensâb, 1/541.
126 Mısır azizinin karısı, içkicibaşının karısı, ekmekçibaşının karısı, seyisçibaşının karısı, hapishane müdürünün karısı olup; bunlar Hz. Yusuf'u Mısır azizinin zevcesi Züleyhâ'ya boyun eğdirmek için kandırmaya çalışmışlardı (Zemahşerî, 2/316, Kurtubî, 2/176).
127 İbn Sa'd, 2/225.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Gerçekten de onlar içlerinde iyi bir kimse bulunur da ölürse, onun kabri üzerine bir mescid yaparlar, o suretleri bu mescide asarlardı.

Onlar, Kıyamet gününde Allah katında yaratıkların en kötüleri olacaklardır!" buyurdu.[128]

Peygamberimiz Aleyhisselam, vefatından beş gün önce, 8 Rebiülevvel Perşembe günü de:

"Dikkat ediniz! Sizden önceki kimseler, peygamberlerinin ve salih kişilerinin kabirlerini mescidler haline getirirlerdi.

Sizler sakın kabirleri mescid haline getirmeyiniz!

Ben sizi böyle şeyden men ederim![129]

Allah'ın lâneti Yahudilerle Hıristiyanlara olsun ki, onlar peygamberlerinin kabirlerini mescid edindiler.[130]

Allah peygamberlerinin kabirlerini mescidler edinen kavmi kahretsin![131] Arap yarımadasında,[132] Arap toprağında[133] iki din bırakılmayacaktır!" buyurdu.[134]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Müslümanlara Son Hitap ve Tavsiyeleri

Ensardan Numan b. Beşir'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı ağırlaştığı zaman, halk:

"Ondan sonra bu işi kim yönetecek?" diye konuşmaya başladılar.

Kimisi:

"Ebu Bekir yönetir!"

Kimisi de:

"Übeyy b. Ka'b yönetir!" dediler.

Numan b. Beşir, Übeyy b. Ka'b'ın yanına varıp, ona:

"Ey Übeyy! Halk Ebu Bekir'i Resûlullah Aleyhisselamın yerine halife yapmak istiyorlar!?

Hemen gidip bu işin ne olacağına bakalım!" dedi.

Übeyy b. Ka'b:

---

128 İbn Sa'd, 2/239, Ahmed b. Hanbel, 6/51, Buhârî, Sahîh, 1/110-111, Müslim, 1/375-376. .
129 İbn Sa'd, 2/240, Müslim, 1/377-378.
130 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/431-432, İbn Sa'd, 2/240, Ahmed b. Hanbel, 1/218, Müslim, 1/377.
131 İbn İshak, İbn Hişam, 4/316, Ahmed b. Hanbel, 6/274.
132 İbn İshak, İbn Hişam, 4/316.
133 İbn Sa'd, 2/240.
134 İbn İshak, İbn Hişam, 4/316, İbn Sa'd, 2/240.

"Benim bu hususta Ensar hakkında bir şey işitmişliğim yoktur!

Allah onu vefat ettirinceye kadar da ben bunu kendisine anıcı değilim!" dedikten sonra, Numan b. Beşir'le birlikte gittiler.

Sabah namazından sonra kendisine çanak içindeki çorbadan yudumlattıkları sırada Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girdiler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, çorbasını içmekten boşalınca, Übeyy'e dönüp:

"Bu sana ne söylemişti?" diye sordu.

Übeyy b. Ka'b:

"Bizi (Muhacirlere) tavsiye buyur!" dedi.[135]

Hz. Ebu Bekir'le Hz. Abbas, Ensar meclislerinden bir meclise uğramışlardı. Ensarın ağladıklarını görünce, onlara:

"Niçin ağlıyorsunuz?" diye sordular.

Onlar da:

"Resûlullah Aleyhisselamın huzurunda bulunduğumuz günleri hatırladık!" dediler.

Hz. Ebu Bekir'le Hz. Abbas gelip bunu Peygamberimiz Aleyhisselama haber verdiler.[136]

"Ensarın kadınları erkekleri Mescidde ağlıyorlar!" denildi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onlar niçin ağlıyorlar?" diye sordu.

"Sen öleceksin diye korkuyorlar!" dediler.[137]

O sırada, Fadl b. Abbas Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Ey Fadl! Şu sarığı başıma sar!" buyurdu.

Fadl b. Abbas sarığı sarınca,[138] ona:

"Tut elimden!" buyurdu.

O da, Peygamberimiz Aleyhisselamın elinden tuttu.[139]

Peygamberimiz Aleyhisselam, büyük bir ridayı sarınıp bürünmüş ve başını da boz bir sarık ile bağlamış olduğu halde[140] minbere oturdu;[141] ki bu, Peygamberimiz Aleyhisselamın minbere son oturuşu idi.[142]

---

135 İbn Abdi Rabbih, 4/259.
136 Buhârî, Sahîh, 4/226.
137 İbn Sa'd, 2/252.
138 İbn Sa'd, 2/255.
139 Taberî, Târîh, 3/191.
140 İbn Sa'd, 2/252, Buhârî, Sahîh, 1/223, 4/226.
141 Buhârî, Sahîh, 1/223, 4/226, Taberî, Târîh, 3/191.
142 Buhârî, Sahîh, 1/223.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu günden sonra bir daha minbere çıkmadı.[143]

Minbere çıkınca, Fadl b. Abbas'a:

"Halka seslen!" buyurdu.

Fadl b. Abbas seslenince, Müslümanlar Mescidde toplandılar.[144]

Mescid Müslümanlarla doldu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kelime-i şehadet getirdikten sonra:[145]

"Ey insanlar! Ben size olan nimetinden dolayı O Allah'a hamd ederim ki, Kendisinden başka hiçbir ilah yoktur!" diyerek[146] Allah'a hamd ü senede bulundu.[147]

Her zaman yaptığı gibi, Uhud günü şehit düşen Müslümanlar için de Allah'tan mağfiret diledi.[148]

Sonra:

"Ey insanlar! Yakınıma geliniz!" buyurdu.

Müslümanlar Peygamberimize doğru geldiler.[149]

"Ey insanlar! Bana haber verildiğine göre sizler, Peygamberinizin vefat edeceğinden korkuyormuşsunuz!

Benden önce gönderilip ümmeti içinde temelli kalmış bir peygamber var mıdır ki, ben de içinizde temelli kalayım?!

İyi biliniz ki; ben Rabbime kavuşacağım!

O'na siz de kavuşacaksınız!

İlk Muhacirlere karşı hayırlı olmanızı, onların da aralarında birbirlerine karşı hayırlı olmalarını tavsiye ederim!

Yüce Allah:

'Asra andolsun ki, muhakkak insan kesin bir ziyandadır!

Ancak iman edenlerle güzel ve yararlı amellerde bulunanlar, bir de, birbirlerine hakkı tavsiye, sabrı tavsiye edenler böyle değildir' [Asr: 1-3] buyurmuştur.

Muhakkak ki, bütün işler Yüce Allah'ın izniyle cereyan eder.

143 Buhârî, Sahîh, 4/226.
144 Taberî, Târîh, 3/191.
145 İbn Sa'd, 2/251.
146 Taberî, Târîh, 3/191.
147 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/225, 228, 255, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/223.
148 Zührî, Megâzî, s. 131, İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/228, 251.
149 Buhârî, Sahîh, 1/223.

Geç olacak şeyleri acele istemeniz bir şey sağlamaz! Çünkü, Yüce Allah hiç kimsenin acele etmesiyle acele etmez!

Allah, Kendisini yenmeye kalkanı yener, mahveder! Aldatmaya kalkanı da zararlı çıkarır!

'Demek, idareyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yeryüzünde fesat çıkaracak, akrabalık münasebetlerini bile keseceksiniz, öyle mi?!' [Muhammed: 22][150]

Hiçbir peygamber, arkasında bir cemaat bırakmadıkça vefat etmemiştir. Ben de, sizin içinizde Ensarı bıraktım.

Allah'tan sakınmanızı ve onlara karşı iyi davranmanızı tavsiye ederim. Bilirsiniz ki, onlar mallarını sizinle bölüştüler! Size darlıkta da, bollukta da iyilik ve yardım ettiler!

Onların hakkını tanıyınız![151]

Çünkü, onlar sizden önce Medine'yi yurt ve iman evi edinmiş ve siz Muhacirlere iyilik etmiş olan kimselerdir.

Onlar, meyve ve mahsullerini sizinle bölüşmediler mi?

Onlar size yurtlarında yer vermediler mi?

Kendileri muhtaç oldukları halde, sizi kendilerine tercih etmediler mi?[152]

Ey Muhacirler cemaati! Siz çoğalmış olduğunuz halde sabaha çıktınız! Ensar ise çoğalmamış olarak sabaha çıktılar.[153]

Ey Muhacirler cemaati![154] İyi biliniz ki, Ensar cemaati gitgide azalacaklar,[155] hatta yemek içindeki tuz gibi olacaklar![156]

Sizler ise çoğalacaksınız![157] Başka insanlar da çoğalacaklar![158]

Ensara karşı iyi davranmanızı size tavsiye ederim![159]

Çünkü onlar benim sırdaşlarım,[160] sığınağım ve barınağım oldular.[161]

---

150 Kastallânî, Mevâhib, 2/434, Halebî, 3/463-464.
151 İbn Kuteybe, İmâme, s. 11.
152 Kastallânî, Mevâhib, 1/484, Halebî, 3/463-464.
153 İbn Abdi Rabbih, 4/259.
154 Zührî, Megâzî, s. 131, İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
155 Zührî, Megâzî, s. 131, Ahmed b. Hanbel, 3/272, Buhârî, Sahîh, 1/223.
156 İbn Abdi Rabbih, 4/259.
157 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/431.
158 İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, İbn Sa'd, 2/251, Ahmed b. Hanbel, 3/272, Buhârî, Sahîh, 1/223, 4/227, İbn Abdi Rabbih, 4/259.
159 Buhârî, Sahîh, 4/226, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
160 Zührî, Megâzî, s. 131, İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, İbn Sa'd, 2/251, Ahmed b. Hanbel, 3/272, Buhârî, Sahîh, 4/226, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
161 Zührî, Megâzî, s. 131, İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, İbn Sa'd, 2/251, Belâzurî, Ensâb, 1/548.

Onlar, üzerlerine aldıkları yardım vazifesini tamamıyla yerine getirmişlerdir.

Kendilerine ancak mükâfat verilmesi kalmıştır.[162]

Sizden,[163] Muhammed ümmetinden her kim bir iş başına geçer de bir kimseye zarar veya yarar vermeye gücü yetecek hale gelirse,[164] Ensardan iyilik edenlerin iyiliğini kabul, kötülük edenlerin de kötülüğünü affetsin![165]

Onların iyilerine iyilik ediniz! Kötülüklerinden de geçiniz![166]

İyi biliniz ki, ben sizden önce gidecek, sizi bekleyeceğim!

Siz de gelip bana kavuşacaksınız!

Dikkat ediniz! Sizinle buluşma yerimiz Havuz başıdır!

Yarın benimle buluşmak isteyen, elini ve dilini günahtan çeksin!

Ey insanlar! Günah, nimetlerin değiştirilmesine sebeb olur.

Halk iyi olduğu zaman, yöneticileri de iyi olur.

Halk kötü olduğu zaman, yöneticileri de kötü olur.[167]

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki,[168] ben şu saatte Havuzumun üzerinde duruyor,[169] şu bulunduğum yerden Havuzuma bakıyorumdur![170]

Şânı yüce olan[171] Allah, bir kulunu dünya ile,[172] dünya zineti ile,[173] istediği[174] dünya nimetlerini kendisine vermekle[175] Kendi katındaki nimetler arasında muhayyer kıldı. Bunlardan birisini seçmekte serbest bıraktı.

O kul da[176] ahireti,[177] Allah katında olanı tercih etti, seçti" buyurdu.[178]

---

162 Buhârî, Sahîh, 4/226.
163 Buhârî, Sahîh, 4/227.
164 Buhârî, Sahîh, 1/233, 4/227.
165 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/252, Ahmed b. Hanbel, 3/272, Buhârî, Sahîh, 1/223, 4/227, İbn Abdi Rabbih, 4/259.
166 Zührî, Megâzî, s. 131, İbn İshak, İbn Hişam, 4/300, Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/251-252, Belâzurî, Ensâb, 1/548.
167 Kastallânî, Mevâhib, 2/484-485, Halebî, 3/464.
168 İbn Sa'd, 2/231, Dârimî, 1/37.
169 İbn Sa'd, 2/231, Ahmed b. Hanbel, 3/91.
170 Dârimî, 1/37.
171 Buhârî, Sahîh, 1/119.
172 İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, Abdurrezzak, 5/491, İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/119.
173 Ahmed b. Hanbel, 3/91, Dârimî, 1/37.
174 Tirmizî, 5/608.
175 Müslim, 4/1854, Tirmizî, 5/608.
176 İbn İshak, İbn Hişam, 4/2099, İbn Sa'd, 2/277, Buhârî, Sahîh, 1/119, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
177 Ahmed b. Hanbel, 3/91, Dârimî, 1/37.
178 İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, Abdurrezzak, 5/443, İbn Sa'd, 2/227 Ahmed b. Hanbel, 3/97, Buhârî, Sahîh, 1/119, Müslim, 4/1854, Dârimî, 1/37, Belâzurî, Ensâb, 1/547.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın kendisinden bahsettiğini anladı.[179]

Cemaat içinde Hz. Ebu Bekir'den başka hiç kimse Peygamberimiz Aleyhisselamın maksadını anlayamadı.[180]

Hz. Ebu Bekir ağlamaya başladı.[181] Gözleri yaşla doldu.[182] Ağlayarak:[183]

"Babam, anam sana feda olsun[184] yâ Rasûlallah! Sana babalarımızı, analarımızı,[185] canlarımızı, mallarımızı,[186] evlatlarımızı[187] feda ederiz!" dedi.[188]

Mescidde bulunan Müslümanlar, Hz. Ebu Bekir'in ağladığını görünce:

"Resûlullah Aleyhisselam dünya hayatıyla Rabbine kavuşma arasında Rabbi tarafından muhayyer kılınan ve Yüce Rabbine kavuşmayı tercih eden salih bir kişiden bahsederken, şu şeyhin ağlama haline şaşmaz mısınız?!" dediler.

Halbuki o, Resûlullah Aleyhisselamın söylediği sözün mânâsını onlardan daha iyi biliyordu.[189]

Ebu Saîd el-Hudrî der ki:

"Ben kendi kendime:

'Allah'ın bir kulunu dünya nimetiyle ahiret nimetleri arasında muhayyer bırakmasında, onun da ahireti tercih etmesinde ne var ki, şu şeyhi ağlatıyor?!" demiş,[190] ona:

"Ey Ebu Bekir! Sen bir kulun dünya ile ahiret arasında muhayyer kılınıp onun da ahireti tercih edişine ne diye ağlıyorsun?" diye sormuştum.[191]

Meğer, muhayyer kılınan kul Resûlullah Aleyhisselammış!

Bunu, Ebu Bekir bizden daha iyi biliyormuş![192]

---

179 Abdurrezzak, 5/431, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
180 İbn Sa'd, 2/231, Ahmed b. Hanbel, 3/92, Dârimî, 1/37.
181 Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/119, Müslim, 4/1854, Dârimî, 1/37, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
182 Dârimî, 1/37.
183 Müslim, 4/1854.
184 Ahmed b. Hanbel, 3/91.
185 İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, İbn Sa'd, 2/231, Ahmed b. Hanbel, 3/91, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608, Dârimî, 1/38.
186 İbn Sa'd, 2/231, Ahmed b. Hanbel, 3/91, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
187 İbn Sa'd, 2/231, Ahmed b. Hanbel, 3/91, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
188 İbn İshak, İbn Hişam, 4/299, Ahmed b. Hanbel, 3/91, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608, Dârimî, 1/38, Belâzurî, Ensâb, 1/547.
189 Ahmed b. Hanbel, 3/478, Tirmizî, Sünen, 5/607-608.
190 İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/119-120.
191 Belâzurî, Ensâb, 1/547.
192 İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/120, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ebu Bekir'e bakıp:[193]

"Ey Ebu Bekir! Ağlama![194]

Ey insanlar![195] İnsanlardan;[196] canında,[197] malında,[198] arkadaşlığında[199] bana karşı Ebu Bekir b. Ebu Kuhâfe'den daha fedakâr ve cömert davranan bir kimse yoktur![200]

Eğer, Rabbimden başka,[201] insanlardan dost tutmuş olsaydım, muhakkak ki Ebu Bekir'i dost tutardım!

Fakat, İslâm kardeşliği[202] daha üstündür![203]

Haberiniz olsun ki,[204] sahibiniz, Yüce Allah'ın dostudur![205]

(Evlerinizden) şu Mescide açılan kapıları kapatınız! Yalnız Ebu Bekir'in kapısı açık kalsın![206] Ben Ebu Bekir'in kapısının üzerinde bir ışık, başka kapıların üzerinde ise karanlık görüyorum![207]

Nihayet, ben de bir insanım![208]

Aranızdan bazı kimselerin hakları bana geçmiş olabilir![209]

Ben kimin malından ne almışsam, işte malım, o da gelsin alsın!

İyi biliniz ki; benim katımda sizin en önde geleniniz,[210] en sevgili olanınız,[211] varsa hakkını benden alan veya hakkını bana helâl eden[212] kişidir ki, Rabbime onun sayesinde helâlleşmiş olarak,[213] gönül hoşluğu ve rahatlığı ile[214] kavuşacağımdır![215]

---

193 Belâzurî, Ensâb, 1/547.
194 İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/120.
195 İbn Sa'd, 2/227.
196 İbn Sa'd, 2/227, Buhârî, Sahîh, 1/120, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608.
197 Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120.
198 İbn Sa'd, 2/227, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608.
199 İbn Sa'd, 2/227, Ahmed b. Hanbel, 3/18, Müslim, 4/1854, Tirmizî, Sünen, 5/608.
200 İbn Sa'd, 2/227, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120, Tirmizî, Sünen, 5/608.
201 Ahmed b. Hanbel, 3/18.
202 İbn Sa'd, 2/227, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120, Tirmizî, Sünen, 5/608.
203 Tirmizî, Sünen, 5/609.
204 Tirmizî, Sünen, 5/609.
205 Ahmed b. Hanbel, 1/377, Tirmizî, Sünen, 5/608.
206 Zührî, Megâzî, s. 131, Abdurrezzak, 5/431, İbn Sa'd, 2/227-228, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120, Müslim, 4/1854-1855, Tirmizî, Sünen, 5/608.
207 İbn Sa'd, 2/227.
208 İbn Sa'd, 2/255.
209 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/193, İbn Esîr, Kâmil, 2/319.
210 İbn Sa'd, 2/255.
211 Taberî, Târîh, 3/191.
212 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/191.
213 İbn Sa'd, 2/255.
214 Taberî, Târîh, 3/191.
215 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/191, İbn Esîr, Kâmil, 2/319.

Hiç kimse 'Resûlullahın kin ve düşmanlık beslemesinden korkarım!' diyemez![216]

İyi biliniz ki;[217] kin ve düşmanlık beslemek asla benim huyumdan ve halimden değildir![218]

Ben aranızda durup bu sözümü tekrarlamaktan kendimi müstağni göremiyorum!" buyurduktan sonra, sözlerini tekrarladı.[219]

Bunun üzerine, bir adam ayağa kalktı:[220]

"Senden bir isteyici istekte bulununca, sen ona üç dirhem vermemi emretmiştin, ben de vermiştim" dedi.[221]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Doğru söylüyorsundur! Ey Fadl b. Abbas! Buna üç dirhem ver!" buyurdu.[222]

"Ey Allah'ım! Ben ancak bir insanım! Müslümanlardan hangi kişiye ağır bir söz söylemiş, veya bir kamçı vurmuş, veya lânet etmişsem, Sen bunu onun hakkında temizliğe, ecre ve rahmete ermesine vesile kıl![223]

Allah'ım! Ben hangi mü'mine ağır bir söz söylemişsem, Sen o sözümü Kıyamet gününde o mü'min için Sana yakınlığa vesile kıl!" diye dua etti.[224]

Sonra da:

"Ey insanlar! Kimin üzerine geçmiş bir hak varsa, o, onu hemen ödesin, dünyada rüsvay olurum demesin!

İyi biliniz ki; dünya rüsvaylığı ahiret rüsvaylığından hafiftir" buyurdu.[225]

Bunun üzerine, bir adam ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben Allah yolunda savaş ganimetine hıyanet etmiş, üzerime üç dirhem geçirmiştim!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen bu hıyaneti ne için yaptın?" diye sordu.

Adam:

---

216 İbn Sa'd, 2/255, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
217 Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
218 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
219 Taberî, Târîh, 3/191.
220 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/191.
221 İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
222 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
223 Ahmed b. Hanbel, 3/400.
224 Buhârî, Sahîh, 7/157.
225 Taberî, Târîh, 3/191, İbn Esîr, Kâmil, 2/319.

"Ona ihtiyacım vardı" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam

"Ey Fadl b. Abbas! Bu kişiden Beytü'l-mâl (hazine) hesabına üç dirhem teslim al!" buyurdu.[226]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey insanlar![227] Nefsinden korkan varsa, ayağa kalksın da, kendisi için dua edeyim!" buyurdu.

Bunun üzerine, bir adam ayağa kalktı:[228]

"Yâ Rasûlallah! Ben çok pintiyim, korkağım, çok da uykucuyum!

Allah'a dua et de, benden pintiliği, korkaklığı ve uykuculuğu girersin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona dua etti.[229]

Sonra, bir adam ayağa kalktı ve:

"Yâ Rasûlallah! Ben çok yalancıyım! Çirkin sözlü, çirkin işliyim! Hem de uykucuyum!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Allah'ım! Ona doğru sözlülük ve iman olgunluğu nasip et!

Uyumak istedikçe, kendisinden uykuyu gider!" diye dua etti.

Daha sonra, bir adam ayağa kalktı ve:

"Vallahi yâ Rasûlallah! Ben de çok yalancıyım! Hem de münafıkım! Benim işlemediğim hiçbir kötülük yoktur!" dedi.

Hz. Ömer, ona:

"Be adam! Kendini rezil ve rüsvay ettin!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey İbn Hattab! Dünya rüsvaylığı ahiret rüsvaylığından hafiftir!" buyurdu ve adam için de:

"Ey Allah'ım! Ona doğru sözlülük ve iman olgunluğu nasip et! Kendisinin kötü işlerini hayra çevir!" diyerek dua etti.[230]

Sonra, bir kadın ayağa kalkıp:

"Bende şöyle şöyle haller var!

Allah'a dua et de, benden bu halleri gidersin!" dedi.

---

226 Taberî, Târîh, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
227 İbn Sa'd, 2/255.
228 İbn Sa'd, 2/255, Taberî, 3/191, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.
229 İbn Sa'd, 2/255.
230 Taberî, Târîh, 3/191-192, İbn Kesîr, Bidâye, 5/331.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen Âişe'nin evine git!" buyurdu.[231]

Sonra, minberden indi.[232]

Hz. Âişe'nin evine dönünce, kadının başına asâsını koyduktan sonra, ona dua etti.

Hz. Âişe, kadın daha yanından ayrılmadan Peygamberimiz Aleyhisselamın duasının tesirini gördüğünü söyler.[233]

Mescide Açılan Kapılardan Hz. Ebu Bekir'in Kapısının Bırakılıp Başkalarının Kapatılışı

Mescidin çevresindeki evlerin kapılarından Hz. Ebu Bekir'in kapısından başkaları kapatıldı.[234]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah! Benim kapımı bırak, kapattırma da, onu açıp senin namaza çıktığına bakayım!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hayır!" buyurdu.

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Adamların kapılarını mescide ne için kapadın?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Abbas! Ben ne kendiliğimden açtım, ne de kendiliğimden kapattım!" buyurdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Evinde Kıldırdığı En Son Namaz

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı sırasında kıldırdığı en son namaz, akşamı namazı idi.

Hz. Abbas'ın zevcesi Ümmü'l Fadl binti Hâris:

"Resûlullah Aleyhisselam, elbisesini giyinmiş olduğu halde Ve'l-Mürselât suresini okuyarak evinde akşam namazı kıldırdı.

Bundan sonra, ahiret âlemine alınıncaya kadar bir daha namaz kıldırmadı.[235]

---

231 İbn Sa'd, 2/255.
232 İbn Sa'd, 2/231, Dârimî, 1/38.
233 İbn Sa'd, 2/255.
234 İbn Sa'd, 2/227.
235 İbn Sa'd, 2/228.

Resûlullah Aleyhisselamdan akşam namazında okurken dinlediğim, Ve'l-Mürselât suresi idi"[236] demiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Bazı Sahabilerini Yanına Çağırışı

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam hastalığı sırasında:

"Bana Ali'yi çağırınız!" buyurdu.

Hz. Âişe:

"Sana Ebu Bekir'i de çağıralım mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu da çağırınız!" buyurdu.

Hz. Hafsâ:

"Yâ Rasûlallah! Ömer'i de çağıralım mı?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu da çağırınız!" buyurdu.

Çağırılanlar toplandıkları zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam başını kaldırıp baktı. Hz. Ali'yi göremeyince, sustu.

Hz. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselamın başından kalkınız, dağılınız!" dedi.[237]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir'i Namaz Kıldırmaya Memur Edişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatıyla sonuçlanan hastalığı sırasında namaz vakti gelmiş, ezan da okunmuş bulunuyordu.[238]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İnsanlar namazı kıldılar mı?" diye sordu.

"Hayır yâ Rasûlallah! Seni bekliyorlar!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, tekrar:

"Öyleyse, benim için leğene su koyunuz!" buyurdu.

Leğene su koydular, gusledip yıkandı. Ayağa kalkmaya davranırken bayıldı.

---

236 Ahmed b. Hanbel, 6/140, Buhârî, Sahîh, 1/185-186.
237 Ahmed b. Hanbel, 1/356.
238 Buhârî, Sahîh, 1/162.

Sonra ayıldı ve yine:

"İnsanlar namazı kıldılar mı?" diye sordu.

"Hayır yâ Rasûlallah! Seni bekliyorlar!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam, yine:

"Benim için leğene su koyunuz!" buyurdu.

Oturup gusletti. Sonra ayağa kalkmaya davranınca yine bayıldı.

Sonra ayıldı.

Yine:

"İnsanlar namazı kıldılar mı?" diye sordu.

"Hayır yâ Rasûlallah! Seni bekliyorlar!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim için leğene su koyunuz!" buyurdu, tekrar oturup guslettikten sonra kalkmaya davrandı, yine bayıldı, sonra ayıldı.

Ayılınca:

"İnsanlar namazı kıldılar mı?" diye sordu.

"Hayır yâ Rasûlallah! Seni bekliyorlar!" dediler.

O sırada Müslümanlar Mescidde Peygamberimiz Aleyhisselamı yatsı namazına bekleyip duruyorlardı.[239]

Peygamberimiz Aleyhisselam, namaz kıldırmaya kendisinde tâkat bulamayınca:

"Ebu Bekir'e söyleyiniz de, insanlara namazı kıldırsın!" buyurdu.

Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Ebu Bekir yufka yürekli,[240] zayıf, ince sesli, Kur'ân okurken çok ağlayan bir zâttır![241]

Ağlamaktan, sesini işittiremez!

Senin makamına durup da insanlara namaz kıldırmaya dayanamaz![242]

Ömer'e emret de, insanlara namazı o kıldırsın!" buyurdu.[243]

Hz. Âişe, Hz. Hafsâ'ya:

"Sen de Resûlullaha:

'Ebu Bekir senin makamında durursa, ağlamaktan, kıraatını insanlara işittiremez!

---

239 İbn Sa'd, 2/218, Ahmed b. Hanbel, 2/52-53, Buhârî, Sahîh, 1/168, Müslim, 1/311.
240 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/432-433, İbn Sa'd, 2/217, Buhârî, Sahîh, 1/165.
241 İbn İshak, İbn Hişam, 4/301, İbn Sa'd, 2/219.
242 Mâlik, 1/170, Buhârî, Sahîh, 1/165.
243 İbn Sa'd, 2/217, Buhârî, Sahîh, 1/165.

Ömer'e emret de, insanlara namazı o kıldırsın!' de!" dedi.

Hz. Hafsâ da Peygamberimiz Aleyhisselama böyle söyleyince,[244] Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Sus![245] Muhakkak ki, sizler de Yusuf (Aleyhisselam)ın sahibeleri takımından kadınlar gibisinizdir.[246]

Ebu Bekir'e söyleyiniz diyorum! Namazı insanlara o kıldırsın!" buyurdu.

Hz. Hafsâ'nın Hz. Âişe'ye canı sıkıldı ve:

"Zaten senden bana hayır gelecek değildi ya!" dedi.[247]

Hastalığın baygınlığı geçince, Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Âişe'ye:

"İnsanlara namazı kıldırması için Ebu Bekir'e söyledin mi?" diye sordu.

Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Ebu Bekir hem yufka yürekli, hem de insanlara sesini işittiremeyecek derecede ince, zayıf sesli bir adamdır!

Ömer'e emir buyursaydınız ya!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Muhakkak ki, sizler de Yusuf (Aleyhisselam)ın sahibeleri takımından kadınlar gibisinizdir!

Ebu Bekir'e söyleyiniz, insanlara namazı o kıldırsın!" buyurdu.

Hz. Âişe:

"Vallahi, ben böyle söylemekle bu işin babam Ebu Bekir'e verilmesinden vazgeçirmek istemiştim!

Çünkü kendi kendime diyordum ki, 'Resûlullah Aleyhisselamın makamında duracak kimseyi halk hiçbir zaman sevemeyecek! Çünkü, vuku bulacak her hadisede onu uğursuz sayacaklardır!'

Bunun için, bu işin babama verilmesinden vazgeçirmek istemiştim!" demiş;[248] Hz. Ebu Bekir'in imam olmaması için Peygamberimiz Aleyhisselama iki-üç kere müracaat edişinin böyle düşünmesinden ve sanmasından ileri geldiğini açıklamıştır.[249]

---

244 Mâlik, 1/171, İbn Sa'd, 3/180, Buhârî, Sahîh, 1/165.
245 Buhârî, Sahîh, 1/165.
246 Abdurrezzak, 5/473, İbn Sa'd, 2/217, Buhârî, Sahîh, 1/165, Müslim, 1/314.
247 İbn Sa'd, 3/180, Buhârî, Sahîh, 1/165, Belâzurî, Ensâb, 1/556.
248 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303, İbn Sa'd, 2/219.
249 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/433, İbn Sa'd, 2/217, Buhârî, Sahîh, 5/140, Müslim, 1/313.

Peygamberimiz Aleyhisselam, namazı kıldırması için Hz. Ebu Bekir'e adam gönderdi.

Adam:

"Resûlullah Aleyhisselam insanlara namazı kıldırmanı sana emretti!" dedi.

Hz. Ebu Bekir:

"Ey Ömer! İnsanlara namazı sen kıldır!" dedi.

Hz. Ömer:

"Buna sen daha lâyıksın!" dedi.[250]

Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir Peygamberimiz Aleyhisselamın mihrabına geçti. Geçince, kendisini ağlama tuttu. Ağlaya ağlaya mihrabdan ayrıldı.

Arkasındaki cemaat de Peygamberimiz Aleyhisselamı önlerinde bulamadıkları için ağlaştılar.

Hz. Ebu Bekir'in durumunu Peygamberimiz Aleyhisselama haber vermek ve cemaate namazı kimin kıldıracağını öğrenmek üzere müezzini gönderdiler.

O sırada Peygamberimiz Aleyhisselam baygın bir halde bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcesi Hz. Hafsâ:

"Resûlullah Aleyhisselam ayılıncaya kadar Ömer'e söyleyiniz de, namazı kıldırsın!" dedi.[251]

Abdullah b. Zem'a gidip cemaat arasında Hz. Ebu Bekir'i göremeyince, Hz. Ömer'e:

"Kalk ey Ömer! İnsanlara namazı kıldır!" dedi.[252]

Hz. Ömer cemaate namazı kıldırmaya durdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam ayılıp Hz. Ömer'in namaz tekbirlerini işitince:

"Tekbirinin sesini işittiğim kimdir?[253] Ömer'in sesi değil mi bu?" diye sordu.[254]

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevceleri:[255]

"Evet yâ Rasûlallah![256] Ömer b. Hattab'ın sesidir!

---

250 İbn Sa'd, 2/218, Buhârî, Sahîh, 1/168, Müslim, 1/312.
251 İbn Sa'd, 2/221.
252 İbn Sa'd, 2/220, Ahmed b. Hanbel, 4/322.
253 İbn Sa'd, 2/221.
254 Zühri̇̂, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/432.
255 İbn Sa'd, 2/221.
256 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/432.

Müezzin gelip Ebu Bekir'in ağlamak yüzünden mihrabdan ayrıldığını ve cemaate namazı kıldırması için Peygamber Aleyhisselamın birisine emir buyurmasını istediklerini söylediler.

Hafsâ da, 'Ömer'e söyleyiniz de insanlara namazı kıldırsın!' dedi," dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Muhakkak ki, sizler de Yusuf Aleyhisselamın sahibeleri takımından kadınlar gibisinizdir![257]

Ebu Bekir nerede?

İşin böyle olmasına ne Allah, ne de Müslümanlar razı olur!

İşin böyle olmasına ne Allah, ne de Müslümanlar razı olur![258]

Hayır! Hayır! Hayır![259]

İbn Ebi Kuhâfe nerede? İbn Ebi Kuhâfe nerede?

İnsanlara namazı İbn Ebi Kuhâfe kıldıracaktır![260]

Ebu Bekir'e söyleyiniz! İnsanlara namazı kıldırsın!

Peygamberin vekil bırakmadığına insanlar itaat eder mi hiç?!" buyurdu.[261]

Hz. Hafsâ:

"Yâ Rasûlallah! Hasta olunca mihraba ne için Ebu Bekir'i geçirdin?" diye sorunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onu mihraba ben geçirmiş değilim, fakat Allah geçirmiştir!" buyurdu.[262]

Hz. Ömer'in Abdullah b. Zem'a'ya Sitemlenişi

Abdullah b. Zem'a der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın ağrıları şiddetlendiği zaman, ben de Müslümanlardan bazılarıyla birlikte yanlarında bulunuyordum.

Bilal, Resûlullah Aleyhisselamı namaza çağırınca, Resûlullah Aleyhisselam:

'İnsanlara namaz kıldırması için birisine söyleyiniz!' buyurdu.

Ben gidip baktığımda halkın içinde Ömer'i gördüm. Ebu Bekir oralarda yoktu.

---

257 İbn Sa'd, 2/221.
258 Zührî, Megâzî, s. 132, İbn İshak, İbn Hişam, 4/302-303, Ebu Dâvud, 4/215.
259 İbn Sa'd, 2/220, Belâzurî, Ensâb, 1/554.
260 İbn Sa'd, 2/220.
261 İbn Sa'd, 2/221.
262 İbn Abdi Rabbih, 4/256.

'Ey Ömer! Kalk! İnsanlara namazı kıldır!' dedim.

O da kalktı, tekbir getirip namazı kıldırdı.

Ömer gür sesli bir kimse idi.[263]

Resûlullah Aleyhisselam, onun sesini işitince:

'Bu, Ömer'in sesi değil mi?' diye sordu.

'Evet yâ Rasûlallah! Onun sesidir!' dediler.[264]

'Ebu Bekir neredededir?

Buna ne Allah razı olur, ne de Müslümanlar!

Buna ne Allah razı olur, ne de Müslümanlar!' buyurdu.

Haber salındı, Ebu Bekir gelip Ömer'in kıldırdığı namazdan sonra halka namaz kıldırdı.

Ömer bana:

"Yazıklar olsun sana ey Zem'a'nın oğlu! Ne yaptın bana!

Vallahi bana namaz kıldırmayı emrettiğin zaman, bunu ancak Resûlullah Aleyhisselamın emrettiğini sanmıştım!

Böyle olmasaydı, insanlara namazı ben kıldırmazdım!' dedi.

Ona:

'Vallahi Resûlullah Aleyhisselam bana bunu senin kıldırmanı emretmedi.

Fakat, Ebu Bekir'i göremeyince, hazır bulunanların içinde halka namaz kıldırmaya en lâyık seni görmüştüm!' dedim.[265]

Hz. Ömer:

'Keşke insanlara bu namazı ben kıldırmamış olsaydım!' dedi."[266]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescidde Namaz Kılan Cemaati Son Defa Seyredişi

Peygamberimiz Aleyhisselam, Pazartesi günü[267] sabah namazında[268] Hz. Âişe'nin kapısının perdesini açıp Mesciddeki cemaate baktı.[269]

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerinde nakışlı bir elbise vardı.[270] Cemaat, Hz. Ebu Bekir'in arkasında saf olmuşlardı.[271]

---

263 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303.
264 Zührî, Megâzî, s. 131-132.
265 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303, Ahmed b. Hanbel, 4/322.
266 İbn Sa'd, 2/220-221.
267 İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/110, Buhârî, Sahîh, 5/141.
268 Buhârî, Sahîh, 5/141.
269 Ahmed b. Hanbel, 3/163, Buhârî, Sahîh, 5/141.
270 Ahmed b. Hanbel, 3/202.
271 İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 1/219, 3/110, Buhârî, Sahîh, 5/141.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzü mushaf gibi[272] bembeyazdı.[273]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Müslümanların saflarını görünce, gülümsedi.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın cemaate namaz kıldırmak istediğini sanarak, ökçesinin üzerinde geriledi.[274]

Cemaat de, Peygamberimiz Aleyhisselama sevinmelerinden dolayı, az kalsın namazdan çıkacaklardı.[275]

Peygamberimiz Aleyhisselam, onlara:

"Olduğunuz yerde durunuz![276] Namazınızı tamamlayınız!" diye eliyle işaret buyurdu.[277]

"Ey insanlar! Muhakkak ki, Müslümanın göreceği veya ona gösterilecek salih, sadık rüyadan başka, peygamberliğin gönüllere sevinç verecek müjdecilerinden hiçbir şey kalmamıştır!

Haberiniz olsun ki; ben rükû ve secde halinde Kur'ân okumaktan nehyolundum.

Rükûda Yüce Rabbi tâzim ediniz!

Secdede ise dua etmeye çalışınız!

Çünkü, secde halinde duanızını kabul olunması umulur!" buyurdu.[278]

Perdeyi indirdi.[279]

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü bir daha göremediler.[280]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Fakirlere Dağıtılmasını İstediği Birkaç Dinar Dağıtılmadıkça Uyuyamayışı ve Kızı ile Halasına Yaptığı Bir Uyarısı

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiği günde,[281] Hz. Âişe'nin yanında altı veya yedi dinar (altın lira) bulunuyordu.

---

272 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/433, Ahmed b. Hanbel, 3/163, Belâzurî, Ensâb, 1/561.
273 Ahmed b. Hanbel, 3/302.
274 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/433, İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/163, Buhârî, Sahîh, 5/141.
275 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/433, Ahmed b. Hanbel, 3/196, Buhârî, Sahîh, 5/141.
276 İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/110.
277 İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/163, Buhârî, Sahîh, 5/141.
278 İbn Sa'd, 2/216-217, Ahmed b. Hanbel, 1/219, Müslim, 1/348.
279 Zührî, Megâzî, s. 132, Abdurrezzak, 5/433, İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/110, 163, Buhârî, Sahîh, 5/141.
280 Ahmed b. Hanbel, 3/202.
281 İbn Sa'd, 2/237.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları fakirlere dağıtmasını Hz. Âişe'ye emretmişti.

Hz. Âişe ise, Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığıyla oyalandığı için, onları daha fakirlere dağıtamamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, Hz. Âişe'ye:

"Altı yedi dinarı ne yaptın? Fakirlere dağıttın mı?" diye sordu.

Hz. Âişe:

"Hayır! Vallahi, senin hastalığın beni meşgul etti, oyaladı!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam onları isteyip getirtti, avucuna aldı ve:

"Allah'ın Peygamberi Muhammed, bunları fakirlere dağıtmadığı, yanında bulundurduğu halde Rabbine kavuşacağını sanır değildir!" buyurdu.[282]

Onların hepsini Ensar fakirlerinden beş ev halkına bölüştürdükten sonra:

"İşte şimdi rahatladım!" buyurdu ve uyudu.[283]

Bu münasebetle İmam Kastalânî der ki:

"Peygamberler ulusu, Rabbü'l-âlemîn'in sevgilisi, geçmişteki ve gelecekteki kusurları bağışlanmış bulunan Peygamberimiz Aleyhisselam böyle yaparsa, üzerlerinde Müslümanların kanları ve kendilerine haram olan mal hakları bulunduğu halde Allah'a kavuşanların halleri nice olur, bir düşün!"[284]

Hz. Abbas'ın Peygamberimiz Aleyhisselam Hakkındaki Bir Teşhisi ve Hz. Ali'ye Bir Tavsiyesi

Hz. Ali Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından çıkınca, halk:

"Ey Ebu'l-Hasan! Resûlullah Aleyhisselam bu gece nasıl sabahladı?" diye sordular.

Hz. Ali:

"Allah'a hamd olsun! Hastalığından iyileşti!" dedi.

Hz. Abbas, Hz. Ali'nin elinden tuttu ve:

"Ey Ali! Vallahi, sen üç gün sonra abdü'l-asâ (=emir kulu, başkasına tâbi) olacaksın.[285]

---

282 İbn Sa'd, 2/237-238, Ahmed b. Hanbel, 6/104.
283 İbn Sa'd, 2/237.
284 Kastallânî, Mevâhib, 2/480-481.
285 Zührî, Megâzî, s. 133, İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, Abdurrezzak, 5/435, İbn Sa'd, 2/245, Ahmed b. Hanbel, 1/363 Buhârî, Sahîh, 5/140-141, Belâzurî, Ensâb, 1/565.

Allah'a yemin ederim ki; ben Abdulmuttalib oğullarının yüzlerinde ölümü görüp anladığım gibi, Resûlullah Aleyhisselamın yüzünde de ölümü gördüm, anladım!

Gel de, Resûlullah Aleyhisselama gidelim. Eğer bu iş bizde ise, onu öğrenmiş oluruz!

Eğer bizden başkasında olacaksa, bizi insanlara tavsiye etmesini kendisinden isteyelim!" dedi.

Hz. Ali:

"Vallahi, ben bunu[286] yapmam![287]

Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam bizi bundan men edecek olursa, artık Resûlullah Aleyhisselamdan sonra hiç kimse bunu bize vermez![288]

Vallahi, ben bunu Resûlullah Aleyhisselama hiçbir zaman sormam!" dedi.[289]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hastalığının Şiddetlenişi

Hz. Âişe der ki:

"Ağrının, hiç kimseye Resûlullah Aleyhisselama olduğu kadar ağır olduğunu görmedim![290]

Ölümün Resûlullah Aleyhisselama olan şiddetinden sonra, ölümü şiddetli bulunan mü'mine imrenmekten de geri kalmadım![291]

Hiçbir zaman hiçbir kimse için de şiddetli ölümü sevimsiz bulmadım!"[292]

Resûlullah Aleyhisselamın yanında kadeh içinde su bulunduruluyor, Resûlullah Aleyhisselam suyun içine elini sokup suyu yüzüne sürüyor, sonra da:

"Ey Allah'ım! Ölümün akılları gideren acı ve sıkıntılarına karşı bana yardım et!" diyerek dua ediyor;[293]

"Yanıma yaklaşsana ey Cebrail!" buyuruyordu.[294]

---

286 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, İbn Sa'd, 2/245, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 1/141 Belâzurî, Ensâb, 1/565.
287 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, Belâzurî, Ensâb, 1/565.
288 Zührî, Megâzî, s. 134, İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, Abdurrezzak, 5/435-436, İbn Sa'd, 2/245, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 1/141, Belâzurî, Ensâb, 1/565.
289 İbn Sa'd, 2/245, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 5/141.
290 İbn Sa'd, 2/207, Buhârî, Sahîh, 7/3, Tirmizî, Sünen, 4/601.
291 İbn Sa'd, 2/210.
292 Buhârî, Sahîh, 5/140.
293 İbn Sa'd, 2/257-258, Ahmed b. Hanbel, 6/64, Belâzurî, Ensâb, 1/552.
294 İbn Sa'd, 2/258.

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı bir ara büsbütün şiddetlenince, zevcesi Hz. Ümmü Seleme feryad etmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Sus! Kâfirden başkası feryad etmez!” buyurdu.[295]

Yine Hz. Âişe der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam, hastalandığı zaman, Muavvizeteyn (Felak ve Nâs) sûrelerini okuyup bedenine üfler ve vücudunu eliyle mesheder, sığardı.

Resûlullah Aleyhisselamın hastalığı şiddetlendiği zaman ben de ona Muavvizeteyn sûrelerini okumaya ve elinin bereketini umarak kendi eliyle kendisine meshetmeye başladım.[296]

Cebrail’in Resûlullah Aleyhisselama hastalığında okumuş olduğu[297] istiâze duasını da:

‘Ey insanların Rabbi! Şu hastalığı gider! Şifa ancak Senin elindedir!

Senden başka şifa verici yoktur!

Sen öyle bir şifa ver ki, hiçbir hastalık bırakmasın!’ diyerek okudum.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Üzerimden elini kaldır! Bu okuman bana yarar vermez! Ben müddetimi bekliyorum!’ buyurdu.[298]

Peygamber Aleyhisselam, bundan önce ne zaman hastalansa, Allah’tan sıhhat ve âfiyet dilerdi.

Fakat, vefatıyla neticelenen hastalığa tutulduğu zaman şifa için hiç dua etmedi ve:

‘Ey nefs! Sana ne oldu ki, her sığınılacak yere sığınıyor, herşeyden medet umuyorsun?!’ diyerek nefsini kınadı.”[299]

Yine Hz. Âişe der ki:

“Resûlullah Aleyhisselamın yanında oturuyordum.[300]

Resûlullah Aleyhisselam Fâtıma’yı çağırttı.[301]

Fâtıma yürüyerek geldi. Onun yürüyüşü Resûlullah Aleyhisselamın yürüyüşünü andırdı.[302]

---

295 İbn Sa’d, 2/10.
296 İbn Sa’d, 2/210.
297 Ahmed b. Hanbel, 6/260-261.
298 İbn Sa’d, 2/211, Ahmed b. Hanbel, 6/261, Belâzurî, Ensâb, 1/550.
299 İbn Sa’d, 2/257, Belâzurî, Ensâb, 1/550.
300 İbn Sa’d, 2/247.
301 İbn Sa’d, 2/247, Ahmed b. Hanbel, 6/282, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 4/1904.
302 İbn Sa’d, 2/247, Ahmed b. Hanbel, 6/282, Müslim, 4/1904, Belâzurî, Ensâb, 1/552.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Merhaba=Hoşgeldin kızım!' buyurduktan ve onu sağına veya soluna oturttuktan sonra, kendisine gizlice bir şey söyledi. Fâtıma ağladı.

Sonra ona gizlice bir şey daha söyledi. Bu defa Fâtıma güldü.[303]

Ben, bu günkü gibi, gülmenin ağlamaya, sevinmenin üzülmeye bu derece yakın olduğunu görmemiştim![304]

Fâtıma'ya, bu ağlamasının ve gülmesinin sebebini sordum.

'Tutulduğu hastalığı neticesinde vefat edeceğini haber verdi. Buna ağladım. Sonra, ev halkının kendisine ilk kavuşup katılanının ben olacağımı haber verince de güldüm!' dedi."[305]

Hz. Ali ile İki Oğlunun Peygamberimiz Aleyhisselamı Ziyaretleri

Abdullah b. Abbas der ki:

"Abbas, Peygamber Aleyhisselamı hastalığından ziyarete gelmişti.

Peygamber Aleyhisselamı kaldırıp seririnin üstüne oturttu.

Peygamber Aleyhisselam, ona:

'Ey amca! Allah da seni yükseltsin!' diyerek dua etti.

Abbas:

'Ali içeri girmek için izin istiyor!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Girsin!' buyurdu.

Ali, Hasan ve Hüseyin'le birlikte, Abbas:

'Yâ Rasûlallah! Bunlar senin evlatlarındır!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ey amca! Onlar senin de evlatlarındır!' buyurdu.

Abbas:

'Ben onları severim!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Senin onları sevdiğin gibi, Allah da seni sevsin!' buyurdu."[306]

---

303 İbn Sa'd, 2/247, Ahmed b. Hanbel, 6/282, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 4/1904.
304 Ahmed b. Hanbel, 6/282, Belâzurî, Ensâb, 1/551.
305 İbn Sa'd, 2/247, Ahmed b. Hanbel, 6/282, Buhârî, Sahîh, 5/138, Müslim, 4/1904.
306 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 1/90.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Son Defa Misvak Kullanışı

Hz. Âişe der ki:

"Allah'ın bana ihsan ettiği nimetlerden birisi, Resûlullah Aleyhisselamın benim evimde, benim günümde ve başı benim göğsümde olduğu halde vefat etmesidir![307]

Bir de, hamd olsun ki, onun dünyada bulunduğu günlerin son gününde,[308] ahiret gününün başında,[309] benim tükürüğümle onun tükürüğünü birarada birleştirmesidir![310]

Resûlullah Aleyhisselamın başını göğsüme yasladığım sırada kardeşim Abdurrahman elinde bir misvakla eve girmişti.[311]

Resûlullah Aleyhisselam ona ve elindekine baktı.[312]

Misvakı istediğini anladım.[313]

'Yâ Rasûlallah! Bu misvakı[314] senin için alıp[315] sana vermemi arzu eder misin?' diye sordum.

Başıyla 'Evet!' diye işaret buyurdu.[316]

Ben de misvakı yumuşatıp kendisine verdim.[317]

Resûlullah Aleyhisselamın hiçbir zaman misvakla dişlerini bu derece şiddetli,[318] bu kadar güzel[319] oğuşturduğunu görmemiş gibiyim.

Sonra misvakı bıraktı, misvak elinden düştü."[320]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmetine Son Tavsiyeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, ayıldıkça:

"Aman! Aman! Ellerinizdeki kölelerinize iyi davranınız!

Onların sırtlarına elbise giydiriniz!

Karınlarını doyurunuz!

---

307 İbn Sa'd, 2/262, Buhârî, Sahîh, 5/141.
308 Ahmed b. Hanbel, 6/48.
309 İbn Sa'd, 2/261.
310 İbn Sa'd, 2/261, Ahmed b. Hanbel, 6/48, Buhârî, Sahîh, 5/141.
311 Buhârî, Sahîh, 5/141.
312 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304.
313 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, İbn Sa'd, 2/234, Buhârî, Sahîh, 5/141.
314 Buhârî, Sahîh, 5/141.
315 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, İbn Sa'd, 2/234.
316 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, İbn Sa'd, 2/234, Buhârî, Sahîh, 5/141-142.
317 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, İbn Sa'd, 2/234.
318 İbn Sa'd, 2/261.
319 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, İbn Sa'd, 2/234.
320 İbn Sa'd, 2/261.

Onlara yumuşak söz söyleyiniz![321]

Namaza, namaza devam ediniz!

Ellerinizdeki kölelerimiz hakkında da Allah'tan korkunuz!" buyurmuştur.[322]

Son nefesinde bile:

"Namaza! Namaza! Ellerinizdeki kölelerinize..." diye tavsiyede bulunmaktan geri durmamakta idi.[323]

Peygamberimiz Aleyhisselamın En Son Uyarısı

Peygamberimiz Aleyhisselamın en son uyarısı:

"Kadınlarınız ve ellerinizdeki köleleriniz hakkında Allah'tan korkunuz!" buyruğu idi.[324]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Son Dakikaları ve Dilekleri

Rebiülevvel ayının onikinci[325] veya onüçüncü[326] Pazartesi günü,[327] kaba kuşluk vakti,[328] -güneş zevâle (batıya kaymaya) doğru yaklaşıyorken-[329] Peygamberimiz Aleyhisselam son dakikalarını yaşıyordu.[330]

Peygamberimiz Aleyhisselamın başı Hz. Âişe'nin göğsüne yaslı bulunuyor ve Hz. Âişe:

"Ey insanların Rabbi! Hastalığı gider, kaldır!

Gerçek tabib Sensin! Gerçek şifa verici Sensin!" diyerek şifa diliyor,[331] Peygamberimiz Aleyhisselam ise:

"Hayır![332] Ben Allah'tan Refik-i A'lâ zümresine[333] katılmayı;[334] Cebrail, Mikâil ve İsrâfil ile birlikte olmayı dilerim![335]

321 İbn Sa'd, 2/254.
322 Ahmed b. Hanbel, 1/78.
323 İbn Sa'd, 2/253, Ahmed b. Hanbel, 3/117, 6/290, İbn Mâce, 2/900-901.
324 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/436.
325 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191.
326 İbn Abdi Rabbih, 4/254.
327 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, Mâlik, 1/231, Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191, Ahmed b. Hanbel, 4/364.
328 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304.
329 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191, Taberî, Târîh, 3/197.
330 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191, Taberî, Târîh, 3/197.
331 İbn Sa'd, 2/212, Ahmed b. Hanbel, 6/108.
332 İbn İshak, İbn Hişam, 4/301, İbn Sa'd, 2/230, Ahmed b. Hanbel, 6/274.
333 Peygamberimiz Aleyhisselamın özlediği Refik-i A'lâ, en yüksek makamlarda bulunan peygamberler cemaati (İbn Esîr, Nihâye, 2/246), Allah'ın kendilerine nimetler verdiği peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihler zümresi idi ki, bunlar ne güzel arkadaştırlar! (İbn Sa'd, 2/229).
334 İbn Sa'd, 2/211, Ahmed b. Hanbel, 6/120.
335 İbn Sa'd, 2/230.

Ey Allah'ım! Beni yarlıga! Beni Refik-i A'lâ zümresine kavuştur![336]

Ey Allah'ım! Beni yarlıga! Bana rahmetini ihsan et! Beni Refik-i A'lâ zümresine kavuştur!" diyerek duaya devam ediyordu.[337]

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamdan, sıhhatte iken, birçok defalar:

'Hiçbir peygamber yoktur ki, ruhu, Cennetteki durağını görmedikçe alınmaz!

Sonra, durağına gitmesi arzusuna bırakılır!' buyurmuştu.

Kendisi, hastalanıp ruhu alınmak zamanı gelince, başı benim dizimde bulunduğu halde, üzerine bir baygınlık geldi. Ayılınca, gözü açılıp evin tavanına doğru dikildi ve:

'Allah'ım! Refik-i A'lâ zümresine kat!' dedi.

Ben o zaman:

'Resûlullah bizi tercih etmiyor!' dedim.

Anladım ki; Resûlullahın bu temennisi, vaktiyle sıhhatli zamanında bize söyleyip durduğu bir haberin kendisinde gerçekleşmesidir!"[338]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Fâtıma'ya Tavsiyesi

Peygamberimiz Aleyhisselamın hastalığı ağırlaşınca Hz. Fâtıma, Peygamberimiz Aleyhisselamı bağrına basıp:

"Vay babamın çektiği ıztıraba!" diyerek ağlamaya başlamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Bugünden sonra, babanın üzerinde hiç ıztırap kalmayacak![339]

Ey kızım!

Sakın ağlama!

Ben öldüğüm zaman 'İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn!' de!" buyurdu.[340]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Baygınlıktan Ayıldığı Zaman Okuduğu Âyet

Peygamberimiz Aleyhisselam, tutulduğu hastalığın baygınlığından ayıldığı zaman, Âl-i İmran sûresinin:

---

336 Ahmed b. Hanbel, 6/126.

337 İbn Sa'd, 2/210, Ahmed b. Hanbel, 6/231, Buhârî, Sahîh, 5/139, Belâzurî, Ensâb, 1/549.

338 İbn Sa'd, 2/229, Ahmed b. Hanbel, 6/89, Buhârî, Sahîh, 5/144.

339 Buhârî, Sahîh, 5/144, Belâzurî, Ensâb, 1/552.

340 İbn Sa'd, 2/312, Belâzurî, Ensâb, 1/553.

"Muhammed bir resûlden başka bir şey değildir. Ondan önce de resûller gelip geçmiştir.

Şimdi o ölür veya öldürülürse ökçenizin üzerinden gerisin geriye mi döneceksiniz?

Kim böyle iki ökçesinin üzerinde ardına dönerse, elbette ki Allah'a hiçbir şeyle zarar vermiş olmaz!

Allah, şükür ve sebat edenlere mükâfat verecektir!" mealli 144. âyetini okudu.[341]

Cebrail Aleyhisselamın Peygamberimiz Aleyhisselamı Ziyareti

Cebrail Aleyhisselam, Peygamberimiz Aleyhisselamın eceline üç gün kaldığı ilk günde gelip:

"Ey Ahmed! Yüce Allah sana ikram olarak beni gönderdi. Sana soracağı şeyi senden daha iyi bildiği halde, sana 'Kendini nasıl buluyorsun?' diye soruyor" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Cebrail! Kendimi baygın bir halde buluyorum!

Ey Cebrail! Kendimi sıkıntılı bir halde buluyorum!" buyurdu.

İkinci gün, Cebrail Aleyhisselam tekrar inip:

"Ey Ahmed! Yüce Allah sana ikram olarak beni gönderdi. Sana soracağı şeyi senden daha iyi bildiği halde, sana 'Kendini nasıl buluyorsun?' diye soruyor" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Cebrail! Kendimi baygın bir halde buluyorum!

Ey Cebrail! Kendimi sıkıntılı bir halde buluyorum!" buyurdu.

Üçüncü gün (Pazartesi günü) olunca, Cebrail Aleyhisselam indi.

Cebrail Aleyhisselamın yanında ölüm meleği (Azrail) de inmişti.

Cebrail Aleyhisselam:

"Ey Ahmed! Yüce Allah sana ikram olarak beni gönderdi. Sana soracağı şeyi senden daha iyi bildiği halde, sana 'Kendini nasıl buluyorsun?' diye soruyor" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey Cebrail! Kendimi baygın bir halde buluyorum!

Ey Cebrail! Kendimi sıkıntılı bir halde buluyorum!" buyurdu.

341 Belâzurî, Ensâb, 1/553.

Bundan sonra ölüm meleği (Azrail) içeri girmek üzere izin istedi.

Cebrail Aleyhisselam:

"Ey Ahmed! Bu ölüm meleği senin yanına girmek için izin istiyor!

Halbuki, o, senden önce hiçbir Âdem oğlunun yanına girmek için izin istememiştir!

Senden sonra da hiçbir Âdem oğlunun yanına girmek için izin istemeyecektir!

Kendisine izin ver!" dedi.

Ölüm meleği içeri girip Peygamberimiz Aleyhisselamın önünde durdu ve:

"Yâ Rasûlallah! Yâ Ahmed! Yüce Allah beni sana gönderdi[342] ve senin her emrine itaat etmemi de bana emretti!

Sen istersen ruhunu alacağım!

İstersen, ruhunu sana bırakacağım!" dedi.[343]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey ölüm meleği! Sen böyle yapacak mısın?" diye sordu.

Ölüm meleği:

"Ben bu hususta emredeceğin herşeyde sana itaatle emrolundum!" dedi.

Cebrail Aleyhisselam:

"Ey Ahmed! Yüce Allah seni özlüyor!" dedi.[344]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah katında olan, daha hayırlı ve daha devamlıdır![345]

Ey ölüm meleği! Haydi, emrolunduğun şeyi yerine getir![346]

Ruhumu, canımı al!" buyurdu.[347]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yanındaki su kabına iki elini batırıp ıslak ellerini yüzüne sürdü ve:

"Lâ ilâhe illallah! Ölümün de, akılları başlardan gideren ıztırap ve şiddetleri var!" buyurduktan sonra, elini kaldırdı,[348] gözlerini evin tavanına dikti ve:

---

342 İbn Sa'd, 2/259, Beyhakî, Delâil, 7/267-268, İbn Cevzî, 2/786-787, İbn Hacer, Metâlib, 4/258.
343 İbn Sa'd, 2/259, Belâzurî, Ensâb, 1/565, Beyhakî, Delâil, 7/268, İbn Cevzî, 2/787, İbn Seyyid, 2/338, İbn Hacer, Metâlib, 4/258.
344 İbn Sa'd, 2/259, Beyhakî, Delâil, 7/210-211, 268, İbn Cevzî, 2/787, İbn Seyyid, 2/338, İbn Kesîr, Bidâye, 5/277, Heysemî, 9/34-35, İbn Hacer, Metâlib, 4/258-259.
345 Belâzurî, Ensâb, 1/565.
346 İbn Sa'd, 2/259, Belâzurî, Ensâb, 1/565, Beyhakî, Delâil, 7/211, 268, İbn Cevzî, 2/787, İbn Seyyid, 2/238, İbn Kesîr, Bidâye, 5/277, Heysemî, 9/35, İbn Hacer, Metâlib, 4/259.
347 Belâzurî, Ensâb, 1/565.
348 Buhârî, Sahîh, 5/142.

"Ey Allah'ım![349] Refik-i A'lâya!"[350] diye diye mübârek ruhunu teslim etti. Eli yanına,[351] yanındaki suyun içine düştü.[352]

Allâhümme salli alâ nebiyyinâ ve seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihi ve sellim!

Cebrail Aleyhisselam:

"Selam olsun sana ey Allah'ın Resûlü! Bu, senin için yeryüzüne ayak basışlarımın sonuncusudur!" dedi.[353]

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine bir örtü örttüler, çevresine oturup ağlaştılar.[354]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ev halkı, o sırada hiçbir şahıs görmedikleri ve sezmedikleri halde:

"Selam ve Allah'ın rahmet ve bereketleri üzerinize olsun!" diyerek kendilerine selam verildiğini ve tâziyede bulunulduğunu işittiler.[355]

Ehl-i Beyt de, selama aynı şekilde karşılık verdiler.[356]

Nereden geldiği bilinemeyen ses şöyle konuştu:

"Her can ölümü tadacaktır. Kıyamet günü size ecirleriniz tamamen verilecektir." (Âl-i İmran: 185)[357]

"Kim ateşten uzaklaştırılıp Cennete sokuldu ise, artık o muhakkak muradına ermiştir." (Âl-i İmran: 185)[358]

"İyi biliniz ki; her musibetin Allah katında bir tesellîsi, her ölenin bir halefi, yerine geçeni, her vefat edenin de bedeli vardır.

Allah'a sarılınız ve umacağınızı O'ndan umunuz!

Asıl musibete uğrayan, sevaptan mahrum kalandır!

Selam ve Allah'ın rahmet ve bereketleri üzerinize olsun!"[359]

Abdullah b. Ömer:

"Bu sözleri Ehl-i Beytin hepsi, Mescidde bulunanlar ve yoldakiler de işittiler!" demiştir.[360]

---

349 İbn Sa'd, 2/229, Ahmed b. Hanbel, 6/89.
350 Zührî, Megâzî, s. 134, İbn Sa'd, 2/229, Ahmed b. Hanbel, 6/89, Buhârî, Sahîh, 5/142.
351 Buhârî, Sahîh, 5/142.
352 Beyhakî, Delâil, 7/207, İbn Kesîr, Bidâye, 5/240.
353 İbn Sa'd, 2/259, İbn Cevzî, 2/787, İbn Seyyid, 2/338.
354 Belâzurî, Ensâb, 1/563.
355 İbn Sa'd, 2/259, Belâzurî, Ensâb, 1/563, Beyhakî, Delâil, 7/269, İbn Hacer, Metâlib, 4/259.
356 Belâzurî, Ensâb, 1/564.
357 İbn Sa'd, 2/259, Belâzurî, Ensâb, 1/563, Beyhakî, Delâil, 7/289, İbn Seyyid, 2/338.
358 Belâzurî, Ensâb, 1/564.
359 İbn Sa'd, 2/259, Belâzurî, Ensâb, 1/564, Hâkim, 3/57-58, İbn Seyyid, 2/338, İbn Kesîr, Sîre, 4/550-551, İbn Hacer, Metâlib, 4/259.
360 Belâzurî, Ensâb, 1/564.

Hz. Ali:

"Bu seslenenin kim olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu.

"Hayır, bilmiyoruz!" dediler.

Hz. Ali:

"Bu, Hızır'dır.[361] Peygamberinizden dolayı sizi taziye ediyor!" dedi.[362]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yaşı

Peygamberimiz Aleyhisselam Hicretin 11. yılında Rebiülevvel ayının onikinci Pazartesi günü vefat ettiği zaman,[363] altmışüç yaşında idi.[364]

Hz. Fâtıma'nın Peygamberimiz Aleyhisselama Ağıtı

Peygamberimiz Aleyhisselam vefat edince, Hz. Fâtıma:

"Ey Rabbine kendisinden daha yakını bulunmayan babam![365]

Ey makamı Firdevs cennetinde olan babam!

Ey Rabbin davetine icabet eden babam!

Ey vefatı bize Cebrail'ce haber verilen babam!" diyerek ağladı.[366]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Dadısı Ümmü Eymen Hatunun Hz. Ebu Bekir'le Hz. Ömer'i Ağlatması

Enes b. Malik'in bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'e:

"Haydi Ümmü Eymen'e gidelim de, Resûlullah Aleyhisselam onu nasıl ziyaret ediyor idiyse biz de ziyaret edelim!" demiş, gitmişler;

Ümmü Eymen ağlayınca, ona:

"Sen ne diye ağlıyorsun? Allah katındaki makamı Resûlullah Aleyhisselam için daha hayırlıdır!"[367] demişler;

Ümmü Eymen'in:

---

361 İbn Sa'd, 2/260, İbn Kesîr, Sîre, 4/550, İbn Hacer, Metâlib, 4/259.
362 Belâzurî, Ensâb, 1/564.
363 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/272-273, 3/8, Belâzurî, Ensâb, 1/568, İbn Abdi Rabbih, 4/259.
364 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 35, İbn Sa'd, 3/8, Ahmed b. Hanbel, 1/371, 4/96, 6/93, Buhârî, Sahîh, 4/163, Tirmizî, Sünen, 5/605-606, Belâzurî, Ensâb, 1/579.
365 İbn Sa'd, 2/311, Ahmed b. Hanbel, 3/197, Dârimî, 1/41, İbn Mâce, 1/522 Beyhakî, Delâil, 7/212, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/112.
366 İbn Sa'd, 2/311, Ahmed b. Hanbel, 3/197, Buhârî, Sahîh, 5/144, İbn Mâce, 1/522 Dârimî, 1/41, Beyhakî, Delâil, 7/212, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/112.
367 Ahmed b. Hanbel, 3/197, İbn Mâce, 1/522, Dârimî, 1/41.

"Ben Resûlullah Aleyhisselam için Allah katındaki mertebesinin daha hayırlı olduğunu bilmiyorum diye ağlamıyorum!

Fakat, onun ölümüyle semadan vahiy kesildi de, ona ağlıyorum!" demesi Hz. Ebu Bekir'le Hz. Ömer'i son derecede rikkate getirmiş, onlar da kendisiyle birlikte ağlamaya başlamışlardır.[368]

Medine'nin En Aydınlık ve En Karanlık Günleri

Enes b. Malik:

"Ben hiçbir zaman Resûlullah Aleyhisselamla Ebu Bekir'in Medine'ye gelip girdikleri günden daha ziyalı ve daha güzel olan bir gün görmedim!

Resûlullah Aleyhisselamın vefatı gününü de gördüm!

Kendisinin içinde vefat ettiği günden daha karanlık, daha hayırsız, daha sevimsiz bir gün de görmedim![369]

Resûlullah Aleyhisselamın Medine'ye gelip girdiği gün Medine'nin herşeyi aydınlanmış, vefat ettiği gün de Medine'nin herşeyi kapkaranlık olmuştur!"[370] diyerek, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından duyulan derin acıyı dile getirmiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Vefatı Üzerinde Müslümanların Tereddüde ve Anlaşmazlığa Düşmeleri

Müslümanlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğini işitince, Hz. Âişe'nin evinde toplandılar ve:

"Peygamberinize bir bakınız! Kendisi, bu durumu ile göğe urûc ettirilmiş olabilir!" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselamın karnına varıncaya kadar baktılar ve:

"Nasıl ölmüş olabilir ki?! O, bizim üzerimize şahit dikilecek, biz de insanların üzerine şahit olacağız!

O, ölürse, halk üzerine nasıl galebe çalar?

Hayır! Vallahi o ölmemiştir!

Fakat, İsa b. Meryem gibi semaya kaldırılmıştır, geri dönecektir!" dediler ve:

"Ölmüştür!" diyenleri tehdit ettiler.

---

368 Müslim, 4/1907-1908, Beyhakî, Delâil, 5/266, İbn Kesîr, Bidâye, 5/275.

369 Ahmed b. Hanbel, 3/122, 240, Dârimî, 1/41.

370 Tirmizî, Sünen, 5/588, Hâkim, 3/57, Beyhakî, Delâil, 7/265, İbn Cevzî, 2/791, İbn Kesîr, Bidâye, 5/274.

Hz. Âişe'nin evinin içinde ve kapısının önünde:

"Onu gömmeyiniz! Çünkü Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir!" diyerek seslendiler.[371]

Hz. Osman da:

"Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir! Fakat İsa b. Meryem Aleyhisselam gibi semaya ref'olunmuş, kaldırılmıştır!" diyordu.[372]

Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında kimi "Vefat etti," kimisi de "Vefat etmedi" diyerek anlaşmazlığa düşünce; Esmâ binti Umeys, elini Peygamberimiz Aleyhisselamın iki küreği arasına koyup:

"Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir! Çünkü onun iki küreği arasındaki peygamberlik hâtemi[373] kaldırılmıştır!" dedi.[374]

Müslümanların Mescidde Ağlaşmaları ve Hz. Ömer'in Konuşması

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine Müslümanlar Mescidde ağlamaya başladılar.

Hz. Ömer'le Muğîre b. Şûbe izin alıp Peygamberimiz Aleyhisselamın yattığı odaya girdiler.[375]

Hz. Ömer:

"Yâ Rasûlallah!" diyerek seslendi.

Hz. Âişe:

"Bir saatten beri bayılmış bir haldedir!" dedi.[376]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü açtılar.

Hz. Ömer:

"Vah! Bayılmış! Resûlullah Aleyhisselamın baygınlığı ne kadar da ağır!" dedi.[377]

Sonra yüzünü örttü.

---

371 İbn Sa'd, 2/271.

372 Belâzurî, Ensâb, 1/567.

373 Peygamberlik hâtemi; Peygamberimiz Aleyhisselamın iki kürek kemiğinin arasında, sol kürek kemiğinin ince tarafı yanında, yumulu avuç gibi ve üzerinde küçük taneciklere benzer birtakım benler olup (İbn Sa'd, 1/426, Ahmed b. Hanbel, 5/82-83, Müslim, 4/1824) güvercin yumurtası (İbn Sa'd, 1/425, Ahmed b. Hanbel, 5/90, Müslim, 4/1823, Tirmizî, Sünen, 5/602), gelin çadırının iri düğmesi büyüklüğünde idi (Buhârî, Sahîh, 1/56, Müslim, 4/1823, Tirmizî, Sünen, 5/602). Üzerinde de ince tüyler bitmişti (Ahmed b. Hanbel, 5/77).

374 İbn Sa'd, 2/272, Beyhakî, Delâil, 7/219, Kastallânî, Mevâhib, 2/493.

375 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/563.

376 Belâzurî, Ensâb, 1/563.

377 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/563.

Muğîre b. Şûbe ise hiç konuşmadı.[378]

Kalktılar.

Kapının eşiğine gelince, Muğîre b. Şûbe, Hz. Ömer'e:

"Ey Ömer! Vallahi, Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir!" dedi.

Hz. Ömer:

"Yalan söylüyorsun! Resûlullah Aleyhisselam vefat etmemiştir![379]

Münafıklar yok olmadıkça[380] Resûlullah Aleyhisselam vefat etmez!

Zaten sen fitneden ürperen, ürken bir adamsın!" dedi[381]

Münafıklar ise:

"Eğer Muhammed gerçekten peygamber olsaydı, ölmezdi!" diyorlardı.

Hz. Ömer:

"Hiç kimseden 'Muhammed Aleyhisselam öldü!' dediğini işitmeyeyim! Yoksa kılıcımı onun boynuna vururum![382]

Resûlullah Aleyhisselam, Musa Aleyhisselamın bayıldığı gibi bayılmıştır![383]

Musa'nın ruhunun urûc ettiği gibi, Resûlullah Aleyhisselamın ruhu da urûc etmiştir![384]

Münafıklardan birtakım adamlar Resûlullah Aleyhisselamın öldüğünü iddia ediyorlar.

Vallahi Resûlullah Aleyhisselam ölmemiştir!

Fakat, Musa b. İmran'ın kırk gece kavminden ayrılıp Rabbine gittiği gibi, o da Rabbine gitmiştir!

Vallahi Resûlullah Aleyhisselam da Musa gibi dönecek, öldüğünü iddia edenlerin elleri kesilecektir![385]

Vallahi ben Allah'ın Resûlullah Aleyhisselamı 'Öldü' diyen münafık adamların dillerini kestirinceye kadar yaşatacağını umuyorum!"[386] diyerek konuşmaya devam etti, konuşa konuşa ağzı köpürdü.[387]

---

378 Belâzurî, Ensâb, 1/563.
379 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/563.
380 İbn Sa'd, 2/267.
381 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/563.
382 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36.
383 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
384 İbn Sa'd, 2/266, Dârimî, 1/40.
385 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, İbn Sa'd, 2/266.
386 Zührî, Megâzî, s. 132-133, Abdurrezzak, 5/434.
387 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/567.

Hz. Abbas'ın Konuşması

Hz. Abbas kalkıp:

"Ey insanlar![388] Resûlullah Aleyhisselamın vefat etmeyeceği hakkında, sizden herhangi birinizde bize söylenecek bir ahdi, sözü var mıdır?" diye sordu.

"Yoktur!" dediler.[389]

Hz. Abbas:

"Ey Ömer! Bu hususta sende de bir bilgi var mıdır?" diye sordu.

Hz. Ömer:

"Yoktur!" dedi.[390]

Bunun üzerine, Hz. Abbas:

"Şahit olunuz ki; yalancıdan başka hiç kimse, Peygamber Aleyhisselamın vefat etmeyeceği hakkında kendisine söylediği bir sözü bulunduğuna, vefatından sonra şehadet edemeyecektir!

Kendisinden başka hiçbir ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki; Resûlullah Aleyhisselam ölümü tatmış bulunmaktadır![391]

Bunu, aranızda bulunduğu zaman Allah ona:

'Sen de muhakkak öleceksin, onlar da öleceklerdir!

Sonra, hiç şüphesiz, hepiniz Rabbinizin huzurunda muhakemeye duruşacaksınız!' [Zümer: 30-31] buyurup haber vermiştir.[392]

Ey kavim![393] Biliniz ki, Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir![394]

Sizin her biriniz bir kez ölürken, o iki kere mi ölsün?!

O, Allah katında böyle olmaktan üstün ve uzaktır![395]

Vallahi,[396] o, doğru ve apaçık bir yol,[397] kesin deliller[398] bırakmadıkça;[399] helâli helâl,[400] haramı haram kılmadıkça;[401] evlenme, boşanma, savaş ve barış hükümlerini bildirmedikçe vefat etmemiştir![402]

---

388 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, Beyhakî, Delâil, 7/217.
389 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, Beyhakî, Delâil, 7/217, İbn Kesîr, Bidâye, 5/243.
390 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/567, Beyhakî, Delâil, 7/217, İbn Kesîr, Bidâye, 5/243.
391 İbn Sa'd, 2/272.
392 Vâkıdî, Megâzî, 1367-1948 baskısı, s. 349.
393 Belâzurî, Ensâb, 1/567.
394 İbn Sa'd, 2/267, Beyhakî, Delâil, 7/217, İbn Kesîr, Bidâye, 5/243.
395 İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/401.
396 Belâzurî, Ensâb, 1/567.
397 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/40, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
398 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
399 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/40, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
400 Zührî, Megâzî, s. 133, İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
401 İbn Sa'd, 2/267, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
402 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434, İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/40, Belâzurî, Ensâb, 1/567.

Ey kavim![403] Sahibinizi bekletmeden gömünüz![404]

Çünkü Resûlullah Aleyhisselamın na'şı da herkesin na'şı gibi bozulabilir![405]

Sahibimizle bizim aramızdan çekiliniz! (Onu gömmemize engel olmayınız!)[406]

Eğer İbn Hattab'ın dediği,[407] sizin dediğiniz[408] doğru çıkarsa, Allah onun kabrinin üzerindeki toprağını giderip kendisini yanımıza çıkarmaktan âciz değildir![409]

Resûlullah Aleyhisselam vefat etmiştir! Çünkü o da nihayet bir beşerdir, insandır" dedi.[410]

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğine kanaat ettiler ve Ehl-i Beytin Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkamalarına ve kefenlemelerine engel olmaktan vazgeçtiler.[411]

Hz. Ebu Bekir'in Peygamberimiz Aleyhisselamın Vefatını Haber Alıp Medine'ye Gelişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiği günde Hz. Ebu Bekir Medine'nin doğusundaki Sünuh'ta,[412] Ensar bahçelerinden birinde bulunan zevcesi Binti Hârice'nin yanında idi.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın rahatlaştığını görünce, kendisinden izin alıp oraya gitmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselamda gördüğü iyileşmenin ölüm rahatlığı olduğunu anlayamamıştı.

Sabahleyin halkın bir şeyler konuştuklarını görünce, konuşulanları dinleyip haberini kendisine getirmesi için bir uşak gönderdi.

Uşak, döndüğü zaman:

"Onlardan işittim ki, Muhammed vefat etti!" der demez, Hz. Ebu Bekir beyninden vurulmuşa döndü.[413]

---

403 Dârimî, 1/40, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
404 İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/40, Belâzurî, Ensâb, 1/567.
405 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/435, İbn Sa'd, 2/267.
406 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/435.
407 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434.
408 Dârimî, 1/40.
409 Zührî, Megâzî, s. 133, Abdurrezzak, 5/434-435.
410 Dârimî, 1/40.
411 Vâkıdî, Megâzî, s. 1367-1948 baskısı, s. 349.
412 İbn Sa'd, 2/265, Beyhakî, Delâil, 7/215, İbn Cevzî, 2/789, İbn Kesîr, Bidâye, 5/243.
413 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36.

Salim b. Ubeyd de Sünuh'a gidip Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğini Hz. Ebu Bekir'e haber verdi.[414]

Hz. Ebu Bekir hemen atına binip Medine'ye geldi.[415] Mescide girdi.

O sırada, Hz. Ömer halka hitab ediyordu.

Hz. Ebu Bekir orada durmayıp Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiği eve, Hz. Âişe'nin evine vardı.[416]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına girmek için izin istedi.

"Bugünden sonra Resûlullah Aleyhisselamın yanına girmeye izin yok!" dediler.

Hz. Ebu Bekir:

"Doğru söylediniz!" dedi, hemen içeri girdi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine çizgili bir kumaş örtülmüştü.

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü açıp baktı, ağlayarak alnından öptü ve:

"Vallahi, Resûlullah vefat etmiş! İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn=Bizler Allah'ınız! Allah'ın kullarıyız! Ve bizler O'na dönücüleriz!

Babam, anam sana feda olsun!

Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; Allah sana hiçbir zaman iki kere ölüm acısı tattırmayacak![417]

Vallahi, Allah senin üzerinde iki ölümü birleştirmeyecektir![418]

Sen bir kere ölmüş ve mukadder olan ölüm geçidini geçmiş bulunuyorsun! Bundan sonra senin için bir daha ölmek yoktur![419]

Vâh benim peygamberim!" dedi, eğilip Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünü öptü.

Başını kaldırdıktan sonra:

"Vâh benim dostum!" dedi, alnından öptü.

"Vâh benim güzidem, seçkinim!" dedi, tekrar alnından öptü ve:

"Sen sağ iken de güzeldin, ölü iken de güzelsin! Senin sağlığın da, ölülüğün de ne güzeldir!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselamın yüzünün örtüsünü örttükten sonra, dışarı çıktı.[420]

414 İbn Kesîr, Bidâye, 5/244.
415 İbn Sa'd, 2/265, İbn Kesîr, Bidâye, 5/244.
416 İbn Sa'd, 2/268.
417 İbn Sa'd, 2/469, Buhârî, Sahîh, 4/194.
418 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/436, İbn Sa'd, 2/265-268.
419 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/436, İbn Sa'd, 2/268.
420 İbn Sa'd, 2/265-266, İbn Kesîr, Bidâye, 5/242.

Hz. Ebu Bekir'in Mesciddeki Konuşması

Hz. Ebu Bekir, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından ayrılıp, Mesciddeki halkın yanına vardı.

Hz. Ömer, hâlâ, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat etmediği hakkındaki konuşmasını sürdürüyordu.

Hz. Ebu Bekir, ona:

"Otur artık ey Ömer!" dedi.

Hz. Ömer oturmaya yanaşmadı.

Hz. Ebu Bekir, sözünü iki üç kere tekrarladı,[421] cemaate de seslendi; oturdular ve sustular.[422]

Hz. Ebu Bekir kalkıp şehadet getirmeye başlayınca, cemaat Hz. Ömer'in konuşmasını bırakarak Hz. Ebu Bekir'e yöneldiler.[423]

Hz. Ebu Bekir şöyle konuştu:

"Yüce Allah, Peygamberine daha aranızda iken ölüm haberini vermişti.

Sizlerin de (eceliniz gelince) öleceğinizi haber vermiştir.

Resûlullah Aleyhisselam ölmüştür!

Sizlerden de -Yüce Allah'tan başka- hiçbir kimse sağ kalmayacaktır.

Nitekim, Yüce Allah, '...Allah'ın Zâtından başka herşey helâk ve yok olacaktır. Hüküm O'nundur ve sizler ancak O'na döndürülüp götürüleceksiniz!' [Kasas: 8]

'Herşey fânidir, ancak ululuk ve ikram sahibi olan Rabbinin Zâtı bâkidir!' [Rahman: 26-27]

'Her can ölümü tadıcıdır. Yaptıklarınızın karşılığı, Kıyamet günü size muhakkak verilecektir!' [Âl-i İmran: 185] buyuruyor.

Ey insanlar![424] Dikkat ediniz! Sizlerden[425] kim Muhammed'e tapıyor ise, bilsin ki Muhammed (Aleyhisselam) ölmüştür![426]

Sizlerden[427] kim de Allah'a ibadet ediyorsa, hiç şüphesiz Allah Hayydır, ölümsüzdür![428]

---

421 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/436, İbn Sa'd, 2/268.
422 Beyhakî, Delâil, 7/218.
423 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/436-437, İbn Sa'd, 2/268, Beyhakî, Delâil, 7/215-216.
424 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36, Belâzurî, Ensâb, 1/563.
425 İbn Sa'd, 2/266.
426 Zührî, Megâzî, s. 134- Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa'd, 2/268, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/566.
427 İbn Sa'd, 2/266.
428 Zührî, Megâzî, s. 134, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa'd, 2/268, Buhârî, Sahîh, 4/494, Belâzurî, Ensâb, 1/566.

Yüce Allah:

‘Ey Resûlüm! Elbette sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir!’ [Zümer: 30]

‘Muhammed bir resûlden başka bir şey değildir. Ondan önce de nice resûller gelmiş geçmiştir. Şimdi o ölür yahut öldürülürse ökçenizin üzerinde gerisin geriye mi döneceksiniz?!’ [Âl-i İmran: 144][429]

‘Kim böyle iki ökçesi üzerinde ardına dönerse, elbette ki Allah’a hiçbir şeyle zarar vermiş olmaz! Allah şükür ve sebat edenlere mükâfat verecektir’ [Âl-i İmran: 144] buyurmuştur.”[430]

Cemaat, Hz. Ebu Bekir’den dinledikleri âyetlerden sonra, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiğine artık iyice kanaat getirdiler.[431]

Bu âyetler okununcaya kadar, Müslümanlardan birçokları onların nâzil olduğunu bilmiyor gibiydiler.[432]

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer’e:

“Ey Ömer! Yoksa dininde kuşkun mu var?!

Yüce Allah’ın ‘Ey Resûlüm! Muhakkak ki sen de öleceksin, onlar da öleceklerdir!’ buyurduğunu işitmedin mi?” dediği zaman, Hz. Ömer:

“Vallahi o günümden önce o âyetleri sanki hiç işitmemiş gibiydim![433]

Onları Ebu Bekir’den dinler dinlemez, dizlerimin bağı çözüldü, yere çöktüm.

Artık iyice kanaat getirdim ki, Peygamber Aleyhisselam vefat etmiştir!” dedi.[434]

Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine eğilip alnından öptü ve ağladı.[435]

Hz. Ebu Bekir konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Yüce Allah, Muhammed Aleyhisselamı, Allah’ın dinini ayakta durduracak, Allah’ın emrini açıklayıp hâkim kılacak, tebliğ vazifesini yerine getirecek ve Allah yolunda savaşacak kadar ömür verip yaşattıktan sonra vefat ettirmiştir!

Resûlullah Aleyhisselam sizi açık delilden sonra şekâvet üzerine helâk olanlardan başkası helâk olmayacak bir yol üzerinde bırakmıştır.

---

429 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36, Zührî, Megâzî, s. 135, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa’d, 2/268-269, Belâzurî, Ensâb, 1/586.

430 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36, Zührî, Megâzî, s. 134-135, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa’d, 2/268, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/566.

431 Zührî, Megâzî, s. 135, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa’d, 2/268.

432 İbn Sa’d, 2/268, Belâzurî, Ensâb, 1/566.

433 Belâzurî, Ensâb, 1/566.

434 Zührî, Megâzî, s. 135, Abdurrezzak, 5/437, İbn Sa’d, 2/268.

435 Belâzurî, Ensâb, 1/566.

Ey insanlar! Allah'tan korkunuz! Dininize sımsıkı sarılınız! Rabbinize mütevekkil olunuz!

Allah'ın dini (İslâmiyet) yaşayacaktır!

Allah'ın Kelimesi tamamlanmıştır!

Allah, dinine yardım edenlerin ve dinini üstün tutanların yardımcısıdır!

Aramızda Allah'ın Kitabı bulunmaktadır!

O bir nurdur ve şifadır!

Allah Muhammed Aleyhisselamı doğru yola onunla iletmiştir!

Allah'ın helâl ve haram kıldığı şeyler onun içindedir!

Vallahi, Allah'ın yaratıkları içinden bize sataşacak olanlarından kaygılanmayız!

Bundan sonra, Allah'ın sıyrılmış kılıçlarını ellerimizden bırakmayacak; Resûlullah Aleyhisselamın yanında savaştığımız gibi, bize aykırı davrananlarla savaşacağız!

İsyan eden, başkaldıranlar, ancak kendilerine yazık ederler!"[436]

Hz. Ömer'in Peygamberimiz Aleyhisselama Ağıtı

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir'in konuşmasından sonra Peygamberimiz Aleyhisselama şöyle hitap ederek ağladı:

"Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Üzerine dayandığın hurma kütüğü, çoğalan halka hutbeni işittirmek için minber edindiğin zaman, senin ayrılığına dayanamayarak inlemeye başlamış; elini onun üzerine koyunca susmuştu.

Oysa ki, ümmetin senin ayrılığına ağlayıp sızlamaya ondan daha lâyıktırlar!

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Senin Rabbin sana itaati Kendisine itaat saymak; 'Resûlullaha itaat eden Allah'a itaat etmiş olur' buyurmakla, Rabbinin katındaki üstünlüğünü son dereceye ulaştırmıştır!

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Allah, seni peygamberlerin sonuncusu olarak gönderdiği halde, sana iman ve yardım etmeleri hakkında[437] önceki peygamberlerden ahd ve mîsak aldığını anmakla, senin Allah katındaki faziletini son dereceye ulaştırmıştır!

---

436 Beyhakî, Delâil, 7/218, İbn Kesîr, Bidâye, 5/243.
437 Âl-i İmran: 81.

Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah!

Cehennem halkının azab edilirlerken 'Eyvah! Keşke Allah'a itaat etseydik, Resûlullaha itaat etseydik!' [Ahzâb: 66] diyerek sana itaati özlemeleri, senin Allah katındaki faziletini son dereceye ulaştırmıştır!"[438]

Halifelik Hususunda Müslümanlar Arasındaki Anlaşmazlıklar ve Girişimler

Peygamberimiz Aleyhisselamdan sonra kimin halife olacağı meselesi bütün ağırlığıyla ortaya çıktı.

En başta Hâşimîler bu işi benimsemekte idiler.

Nitekim, daha Peygamberimiz Aleyhisselam hayatta iken, Hz. Abbas Hz. Ali'yi bu işi Peygamberimiz Aleyhisselamdan sorup öğrenmeye teşvik etmiş, fakat Hz. Ali menfi bir cevap alınması takdirinde bu kapının kendilerine temelli kapanmasına sebebiyet verilmiş olacağını ileri sürerek buna yanaşmamıştı.[439]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ebu Bekir'i mihraba geçirmek hususundaki ısrarı,[440] mescide açılan kapıların kapatılarak ancak Hz. Ebu Bekir'in kapısının açık bulundurulması,[441] Hz. Ebu Bekir için bir yazı yazdırmak istemesi[442] gibi vâkıalar ise, Peygamberimiz Aleyhisselamın bu husustaki temayülünü gösteriyordu.

Fakat, hemen herkes rahat rahat düşünüp karar verebilecek durumda değildi.

Halbuki, Ömer gibi bir zât bile ne yapacağını şaşırmış, Ebu Ubeyde b. Cerrah'a giderek:

"Uzat elini; sana bey'at edeyim! Çünkü, Resûlullah Aleyhisselamın işittiğim buyruğu üzere, sen bu ümmetin emînisin!" demişti.[443]

Ebu Ubeyde b. Cerrah ise:

"Ben, bundan önce, Müslüman olduğun günden beri, böylesine zayıf bir görüşünü görmedim!

---

438 Kastallânî, Mevâhib, 2/496, Zürkânî, 8/287-288.
439 İbn İshak, İbn Hişam, 4/304, İbn Sa'd, 2/425, Ahmed b. Hanbel, 1/263, Buhârî, Sahîh, 5/141, Belâzurî, Ensâb, 1/565.
440 İbn Sa'd, 2/217, Buhârî, Sahîh, 1/165.
441 İbn Sa'd, 2/277-228, Ahmed b. Hanbel, 1/270, Buhârî, Sahîh, 1/120, Müslim, 4/1854-1855, Tirmizî, Sünen, 5/608.
442 Ahmed b. Hanbel, 6/47, Belâzurî, Ensâb, 1/541.
443 İbn Sa'd, 3/181, Ahmed b. Hanbel, 1/35, Belâzurî, Ensâb, 1/579.

İçimizde Sıddîk, ikinin ikincisi[444] olan[445] ve Resûlullah Aleyhisselamın imam olmasını emir buyurduğu, bize imamlık yapmış bulunan bir zât varken ve kendisi de ölmemişken onun önüne mi geçeceğim?![446] Bana mı bey'at edeceksin?!" demişti.[447]

Evs ve Hazrec diye anılan ve aralarında yıllarca süren düşmanlıklar İslâmiyetle unutturulmuş bulunan Ensara[448] gelince; bu iki kardeş kabile, İslâm davası uğrunda yapılan savaşlarda Kureyş müşriklerinin birçok ileri gelenlerini öldürmüş bulundukları için, fırsat bulunca -Cahiliye gayretine kapılarak- kendilerinden öç almaya kalkışılabileceği endişesi içindeydiler.[449]

Bunun için, Peygamberimiz Aleyhisselamdan sonraki yönetimde, hiç değilse Kureyşîlere eşit bir yetkiye sahip olmak istiyorlar:

"Bir emir bizden, bir emir de sizden olsun!" diyorlardı.[450]

Ama, kendi aralarında da bu hususta anlaşabilmiş değillerdi.

Hazrecîler Sa'd b. Ubâde'nin çevresinde,[451] Evsîler ise Useyd b. Hudayr'ın çevresinde toplanmış;[452] Ensar cemaati böylece ikiye bölünüp, aralarında yeniden rekabet başlamış bulunuyordu.[453]

Ensarın Benî Sâide Örtmesinde Sa'd b. Ubâde'ye Bey'ata Hazırlanmaları

Benî Sâide'nin örtmesinde toplanan Ensar:

"Muhammed Aleyhisselamdan sonra bu işe Sa'd b. Ubâde'yi vekil yapalım!" dediler.

Sa'd b. Ubâde'yi hasta olduğu halde oraya getirdiler.

Sa'd b. Ubâde, oğluna veya amcasının oğullarından bazılarına:

"Ben söyleyeceklerimi hastalığımdan dolayı cemaatin hepsine söyleyip işittiremeyeceğim!

Fakat, benim sözümü işiten onu işitemeyenlere ulaştırsın!" dedi.

Sa'd b. Ubâde konuştukça, konuşmasını, birisi ezberleyip sesini yükselterek Sa'd b. Ubâde'nin adamlarına duyuracaktı.

---

444 Tevbe: 40.
445 İbn Sa'd, 3/181, Belâzurî, Ensâb, 1/579.
446 Ahmed b. Hanbel, 1/35.
447 İbn Sa'd, 2/181, Belâzurî, Ensâb, 1/579.
448 İbn İshak, İbn Hişam, 2/70.
449 İbn Sa'd, 3/182, Belâzurî, Ensâb, 1/580-581.
450 İbn Sa'd, 2/269, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/580.
451 İbn İshak, İbn Hişam, 4/306-307, İbn Sa'd, 2/269, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/583.
452 İbn İshak, İbn Hişam, 4/307.
453 Taberî, Târîh, 3/209.

Sa'd b. Ubâde Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra şöyle konuşmaya başladı:

"Ey Ensar cemaati! Arap kabilelerinden dinde sizin gibi kıdeme ve İslâm'da üstünlüğe sahip bir kabile yoktur!

Muhammed Aleyhisselam kavminin içinde on küsür yıl kalıp onları Rahmân'a ibadete, putlardan ayrılmaya davet etti.

Kendisine, kavminden pek az kimselerden başkası iman etmedi.

İman edenler ise, ne Resûlullah Aleyhisselamı, ne onun dininin şerefini, ne de kendilerini zulüm ve işkencelerden koruyabildiler!

Allah sizi üstün kılmayı dileyince, size ikramda bulunup nimetini tahsis etti; Kendisine ve Resûlüne inanmayı, Resûlullah ile ashabını korumayı, Resûlullahı ve dinini güçlendirmeyi, düşmanlarıyla savaşmayı size nasip etti!

İnsanlar içinde, O'nun düşmanlarına karşı sizden daha şiddetlisi, düşmanları üzerinde sizden daha ağır basanı yoktur!

Araplar ister istemez Yüce Allah'ın emriyle düzeldiler, yola geldiler.

En uzaktakiler bile İslâmiyetin hükmüne boyun eğdiler.

Nihayet, Yüce Allah Resûlünü yeryüzüne sizin sayenizde hakim kıldı.

Arapları Resûlüne sizin kılıçlarınızla yaklaştırdı.

Allah, Resûlünü, sizden hoşnut ve gözünün içi güler bir halde vefat ettirdi.

Öyleyse, bu işe herkesten önce siz el atmalı, siz başlamalısınız!

Çünkü bu iş herkesten önce size aittir!"

Benî Sâide sakîfesinde (örtmesinde) toplananların hepsi Sa'd b. Ubâde'nin teklifini kabul ettiler, görüşünü muvafık ve sözlerini yerinde buldular.

Ona:

"Biz seni bu işe vekil yapmak hususundaki görüşümüzden vazgeçmeyeceğiz!

Çünkü sen bizim içimizde mü'minlerin razı olmalarına en elverişli bir zâtsın!"[454] dedikten sonra, aralarında ileri geri konuştular:

"Eğer Kureyş muhacirleri kabul etmeye yanaşmazlar ve 'Biz Muhacirleriz! Resûlullahın ilk sahabileriyiz! Onun kabilesiyiz ve dostlarıyız! Onun vefatından sonra bu işte bizimle niçin tartışıyorsunuz?!' derlerse ne diyelim?" dediler.

---

454 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12-13, Taberî, Târîh, 3/207-208, İbn Esîr, Kâmil, 2/328.

İçlerinden bazıları:

"Biz de, 'Öyleyse bir emir bizden, bir emir de sizden olsun!' deriz ve bu işten başkasına hiçbir zaman razı olmayız!" dediler.

Sa'd b. Ubâde, bunu işitince:

"İşte bu, gevşekliğin başlangıcıdır!" dedi.[455]

Peygamberimiz Aleyhisselam Pazartesi günü kaba kuşluk[456] veya zevâl vaktinde (öğleye yakın bir vakitte) vefat etmişti.[457]

O gün, bir Müslüman Hz. Ömer'in kapısını çalıp:

"Ömer b. Hattab!" diyerek seslendi.

Hz. Ömer:

"Biz şimdi meşgulüz!" dedi ve:

"Ne istiyorsun?" diye sordu.

Kapıyı çalan zât:

"Senin muhakkak benim yanıma çıkman gerektir! İnşaallah, yine geri döneceksin!" dedi.

Hz. Ömer dışarı çıktı.[458]

Gelen zât:

"Şu Ensar kabilesinden Sa'd b. Ubâde ile birlikte olanlar Benî Sâidelerin suffasında (örtmesinde) toplandılar.

Eğer halkın işiyle sizler ilgilenecek iseniz, onlar işlerini büyütmeden, Resûlullah Aleyhisselamın evinde techiz-tekfin işinden boşalmayı beklemeden önce, onların yanına yetişiniz!" dedi.[459]

Hz. Ömer bu haber üzerine hemen Peygamberimiz Aleyhisselamın evine vardı.

O sırada Hz. Ebu Bekir orada bulunuyor, Hz. Ali de Peygamberimiz Aleyhisselamın techiz ve tekfini işiyle uğraşıyordu:

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir'e:

"Yanıma çıkıver!" diye haber gönderdi.

Hz. Ebu Bekir:

"Ben şimdi meşgulüm!" dedi.

Hz. Ömer:

---

455 Taberî, Târîh, 3/208, İbn Esîr, Kâmil, 2/328.
456 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303-304, Beyhakî, Delâil, 7/224, İbn Esîr, Kâmil, 2/321.
457 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191, Taberî, Târîh, 3/197.
458 Musa b. Ukbe'den naklen Muhibbu't-Taberî, 1/213.
459 İbn İshak, İbn Hişam, 4/307, Muhibbu't-Taberî, 1/212, 213.

"Ortaya çok önemli bir iş çıktı! Kendisinin muhakkak bulunması lâzım!" diye içeriye tekrar haber saldı.

Bunun üzerine, Hz. Ebu Bekir dışarı çıktı.[460]

Hz. Ömer:

"Haberin olsun ki; Ensar bu işi (halifelik işini) Sa'd b. Ubâde'ye tevdi etmek üzere toplanmışlar.

Sa'd b. Ubâde'nin onlara söylediği sözlerden birisi de, 'Bir emir bizden, bir emir de Kureyş'ten olsun!' sözü imiş![461]

Haydi, sen şimdi bizi şu Ensar kardeşlerimizin yanına götür!

Kendileri ne üzerinde duruyorlar, bir bakalım!" dedi.[462]

Acele onlara doğru yollandılar.

Yolda Ebu Ubeyde b. Cerrah'a rastladılar.[463]

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Ebu Ubeyde b. Cerrah, üçü birlikte yürüyüp Benî Sâidelerin suffasına erişmek üzere gittiler.[464]

Yolda, Ensardan iki salih zâta, Benî Aclanların kardeşi Uveym b. Sâide ile Ma'n b. Adiyy'e rastladılar.

Bunlar, Hz. Ebu Bekir ve arkadaşlarına:

"Ey Muhacirler cemaati! Sizler nereye gitmek istiyorsunuz?" diye sordular.

Onlar da:

"Şu Ensar kardeşlerimizin yanına gitmek istiyoruz!" dediler.

Uveym ile Ma'n:

"Ey Muhacirler cemaati! Onların yanına varmanız size tavsiye edilmez!

Onlara yaklaşmayınız ve işinizi kendi kendinize hallediniz!"[465]

Hz. Ebu Bekir'e de:

"Yüce Allah fitne kapısını seninle kapatacak ve temelli de açılmayacaktır!

Ensar, şu Sa'd b. Ubâde'ye Beni Sâidelerin suffasında bey'at etmek istiyor!" dediler.[466]

---

460 Taberî, Târîh, 2/208, İbn Esîr, Kâmil, 2/328-329.
461 Taberî, Târîh, 3/208.
462 İbn İshak, İbn Hişam, 4/307, Ahmed b. Hanbel, 1/55.
463 Taberî, Târîh, 3/208, Muhibbu't-Taberî, 1/213.
464 İbn Sa'd, 2/269, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/580, Taberî, Târîh, 3/208.
465 Zührî, Megâzî, s. 141, İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Abdurrezzak, 5/442, Ahmed b. Hanbel, 1/55.
466 İbn Abdi Rabbih, 4/257, Belâzurî, Ensâb, 1/581.

Hz. Ömer:

"Vallahi, onların yanına gideceğiz!" dedi ve gittiler.

Beni Sâidelerin suffasına vardılar.

Hz. Ebu Bekir ve arkadaşları, Beni Sâidelerin suffasına vardıkları zaman, bir adamın[467] sergi üzerinde, bir yastığa dayanmış,[468] elbisesine bürünmüş olduğunu gördüler.

Hz. Ömer:

"Kim bu?" diye sordu.

"Sa'd b. Ubâde'dir!" dediler.

Hz. Ömer:

"Onun nesi var?" diye sordu.

"Hastadır!" dediler.[469]

Sa'd b. Ubâde hummâya tutulmuştu.[470]

Oturdular.[471]

Hz. Ebu Bekir:

"Bu toplantıdan maksadınız nedir?" diye sordu.[472]

Ensarın hatibi ayağa kalkıp şehadet getirdikten ve Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra:

"Bizler, Allah'ın dininin yardımcıları ve derli-toplu İslâm askerleriyiz!

Ey Muhacirler cemaati! Sizler ise, bize nazaran azıcık bir cemaatsiniz! Ağır yürüyüşlüsünüz ve sayıca azınlıksınız!

Hale bakınız ki; böyle bir cemaat bize ait bir işi ele geçirmek istiyor!" dedi ve sustu.

Hz. Ömer cevap vermeye davranınca, Hz. Ebu Bekir:

"Yavaş ol ey Ömer!" dedi.

Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir'in kendisinden daha ağırbaşlı,[473] daha bilgili,[474] daha yaşlı[475] olduğunu bildiği için sustu.[476]

---

467 Zührî, Megâzî, s. 141, İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Abdurrezzak, 5/442, Ahmed b. Hanbel, 1/55.
468 Ahmed b. Hanbel, 1/56, İbn Abdi Rabbih, 4/257, Belâzurî, Ensâb, 1/581.
469 Zührî, Megâzî, s. 141, İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Abdurrezzak, 5/442, Ahmed b. Hanbel, 1/56.
470 İbn Abdi Rabbih, 4/257, Belâzurî, Ensâb, 1/281.
471 İbn İshak, İbn Hişam, 4/309.
472 Taberî, Târîh, 3/193.
473 Zührî, Megâzî, s. 141, İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Abdurrezzak, 5/442-443, Ahmed b. Hanbel, 1/56.
474 İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Ahmed b. Hanbel, 1/56.
475 Abdurrezzak, 5/443.
476 İbn İshak, İbn Hişam, 4/309, Abdurrezzak, 5/443, Ahmed b. Hanbel, 1/56.

Hz. Ebu Bekir, Sa'd b. Ubâde'ye:

"Ey Ebu Sabi t! Sen ne görüştesin?" diye sordu.

Sa'd b. Ubâde:

"Ben de onlardan bir adamım!" dedi. ("Ben de onların görüşündeyim," demek istedi.)[477]

Hubab b. Münzir:[478]

"Bir emir bizden, bir emir de sizden olsun![479]

Ensarın dinî hizmeti yanında Muhacirlerin hizmeti az bir şey kalır!" dedi.

Hz. Ömer:

"Asıl Muhacirlerin dinî hizmeti yanında Ensarın hizmeti az bir şey kalır!" dedi.

Hubab b. Münzir, Hz. Ömer'in sözünü reddetti.[480]

Hz. Ömer:

"Ey Ensar cemaati! Resûlullah Aleyhisselamın halka namaz kıldırmaya Ebu Bekir'i memur ettiğini bilmiyor musunuz?" diye sordu.

Ensar:

"Evet! Biliyoruz!" dediler.

Hz. Ömer:

"Bundan sonra, Ebu Bekir'in önüne geçmeye hanginizin gönlü razı olur?" dedi.

Ensar:

"Ebu Bekir'in önüne geçmekten Allah'a sığınırız!" dediler.[481]

Beşir b. Sa'd:

"Bu iş bizim aramızda üblüme gibi iki eşit parçadır!" dedi.

Hz. Ömer, ona:

"Demek sen de böyle düşünüyorsun?! Allah aşkına! Resûlullah Aleyhisselamdan, 'İmamlar Kureyş'tendir!' buyurduğunu sen işitmedin mi?" diye sordu.

Beşir b. Sa'd:

"Vallahi evet! İşittim. Benim burnumu indirdin!" dedi.

477 İbn Abdi Rabbih, 4/257, Belâzurî, Ensâb, 1/581.
478 İbn Sa'd, 3/182, Belâzurî, Ensâb, 1/581-582.
479 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, İbn Sa'd, 3/182, Ahmed b. Hanbel, 1/56, İbn Abdi Rabbih, 4/257.
480 İbn Abdi Rabbih, 4/257, Belâzurî, Ensâb, 1/581-582.
481 Ahmed b. Hanbel, 1/21, Belâzurî, Ensâb, 1/580.

Hz. Ömer:

“Öyleyse, sen ne diye öyle konuşuyorsun?!” diyerek ona çıkıştı.[482]

Ensarın hatibi Sabit b. Kays, kalkıp Ensarın faziletlerini dile getirdi.[483]

Hz. Ebu Bekir, Allah’a hamd ü senada bulunduktan sonra:

“Ey insanlar! Biz Muhacirler, insanların İslâmiyeti ilk kabul edenleri, soy-sopça en şereflileri, yurtça en üstünleri, yüzce güzelleri, Araplar içinde döl-döşçe insanların çokluk olanları ve akrabalık yönünden de Resûlullah Aleyhisselama en yakın bulunanlarıyız.

Biz, sizden önce Müslüman olmuşuzdur!

Nitekim, Yüce Allah, ‘İslâm’da birinci dereceyi kazanan Muhacirler ve Ensar ile onlara güzellikle tâbi olanlar yok mu?’ buyurmuş ve Kur’ân’da sizden önce anılmışızdır.

Biz, Muhacirleriz!

Sizler de, dinde bizim kardeşlerimiz, ganimetlerde bizim ortaklarımız, düşmanlara karşı da yardımcılarımızsınız!

Bizi sizler barındırdınız, bize iyilikler ettiniz!

Allah sizleri hayırla mükâfatlandırsın!

Biz emîrleriz, sizler de vezirlersiniz![484]

Ey Ensar cemaati![485]

Yüce Allah taştan yontulmuş, ağaçtan yapılmış türlü türlü putlara tapan ve onları Allah katında kendileri için şefaatçi ve yararlı sayan insanları Allah’a ibadet ettirmek ve O’nun birliğine inandırmak için Muhammed Aleyhisselamı peygamber ve ümmeti üzerine şahit olarak gönderdi.

İsterseniz okuyunuz![486]

‘Onlar, Allah’ı bırakıp, kendilerine ne bir zarar, ne de bir yarar veremeyecek olan şeylere taparlar! Bir de ‘Bunlar Allah yanında şefaatçilerimizdir!’ derler.’ [Yunus: 18]

“...Biz bunlara ancak bizi Allah’a daha fazla yaklaştırsınlar diye tapıyoruz!’ derler’ [Zümer:3].”[487]

Hz. Ebu Bekir, konuşmasına şöyle devam etti:

“Atalarının dinini bırakmak Araplara çok ağır geldi.

---

482 Belâzurî, Ensâb, 1/584.
483 Yâkubî, 2/123.
484 İbn Abdi Rabbih, 4/58-59.
485 Zührî, Megâzî, s. 142, Abdurrezzak, 5/443.
486 İbn Kuteybe, İmâme, 1/14, Taberî, Târîh, 3/208, İbn Esîr, Kâmil, 2/329.
487 İbn Kuteybe, İmâme, 1/14, Taberî, Târîh, 3/208.

Yüce Allah, Resûlünün kavminden, Resûlünü tasdik ve ona imanı, maddî hiçbir karşılık beklemeksizin iyilik etmeyi, kavminin en ağır zulüm ve işkencelerine ve yalanlamalarına onunla birlikte katlanmayı ilk olarak Muhacirlere tahsis ve nasip etti.

Onlar, Resûlullah ile görüşmelerine bütün halk muhalif oldukları, kendilerine kin ve düşmanlık besledikleri ve aleyhlerinde birleştikleri halde, sayıca az oluşlarından korkmadılar!

Yeryüzünde hiçbir şeyi şerik koşmadan Allah'a ilk ibadet olan, Allah'a ve Resûlüne ilk iman eden onlardı!

Onlar, Resûlullahın dostları ve kabile halkıdırlar!

Resûlullahtan sonra da, bu işe, insanların en çok lâyık ve müstahak olanıdırlar!

Onlarla bu hususta çekişmeye ancak zalim ve haksız olanlar kalkışabilirler!" dedi[488] ve Ensar hakkında inen âyetlerden ve Peygamberimiz Aleyhisselamın onlar hakkındaki hadislerinden okumadık âyet ve hadis bırakmayarak:

"Resûlullah Aleyhisselamın; 'Bütün insanlar bir vadi yolunu tutup gitseler, Ensar da bir vadi yolunu tutsa, ben Ensarın tuttuğu vadi yolunu tutarım!' buyurduğunu biliyorsunuzdur![489]

Ey Sa'd! Resûlullah Aleyhisselamın yanında oturduğun sırada, 'Kureyşîler bu işin yöneticileridir! İnsanların iyileri, iyilerine uyarlar! Kötüleri de, kötülerine uyarlar!' buyurduğunu sen de biliyorsun!" dedi.

Sa'd b. Ubâde:

"Doğru söyledin! Biz vezirleriz, sizler de emîrlersiniz!" dedi.[490]

Hz. Ebu Bekir, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Ey Ensar cemaati! Ensarın dindeki hizmet üstünlüğünü ve İslâmiyeti kabulde yarışa girişlerinin büyüklüğünü hiç kimse inkâr edemez! Allah, dinine ve Resûlüne yardım eden sizlerden razı olmuş ve Resûlünü size hicret ettirmiş, zevcelerini ve ashabını içinizde ululamıştır!

İlk Muhacirlerden sonra, bizim katımızda sizden başka üstün mevkilisi yoktur!

Biz emîrleriz, sizler de vezirlersiniz!

Biz size danışmayı kaçırmaz ve hiçbir işi sizsiz yapmayız![491]

---

488 İbn Kuteybe, İmâme, 1/14, Taberî, Târîh, 3/208, İbn Esîr, Kâmil, 2/328.
489 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Taberî, Târîh, 3/199, Heysemî, 5/191.
490 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Taberî, Târîh, 3/199.
491 İbn Kuteybe, İmâme, 1/14-15, Taberî, Târîh, 3/208, İbn Esîr, Kâmil, 2/329.

Ey Ensar cemaati![492]

Sizler, dile getirdiğiniz hayır ve iyiliklerin ehlisiniz!

Fakat, bütün Araplar bu işe şu Kureyş kabilesinden başkası için hak tanımazlar![493]

Kureyşîler soy-sopları ve yurt kutsallığı bakımından Arapların efdali ve üstünüdürler.[494]

Akrabalık yönünden de Resûlullah Aleyhisselama daha yakındırlar![495]

Araplar ancak şu Kureyş kabilesi için dine girmişlerdir![496]

Sizin ileri gelenleriniz, Resûlullah Aleyhisselamın 'İmamlar Kureyş'tendir!' buyurduğunu biliyorlardır!

Peygamber Aleyhisselam:

'Bu iş benden sonra Kureyş'tedir!' buyurmuştur.

Sizler İslâm'da bizim kardeşlerimiz, dinde ortaklarımızsınız!

Sizler bize yardım ve iyilik ettiniz![497] Bizi barındırdınız, kendinize ortak yaptınız![498]

Sizler bize insanların en sevgilisisiniz!" dedi.

Hubab b. Münzir:

"Biz sizi de, üstünlüğünüzü de biliyoruz![499]

Ben, Ensarın kaşınıp rahatlayacakları dayanağı, yararlanacakları meyvalı budağıyımdır!

Başları derde girdikçe, onlar bana başvurur; benim görüş, tedbir ve yardımlarımla rahata kavuşurlar![500]

Ey Kureyş cemaati![501]

Bizden bir emîr, sizden de bir emîr olacaktır!" dedi.[502]

Hz. Ömer:

"Bir kında iki kılıç iyi olmaz! Emîrler bizden, vezirler sizden![503] Bir kında iki kılıç birleşmez!" dedi[504]

---

492 Zührî, Megâzî, s. 142, Abdurrezzak, 5/443.
493 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/443, Belâzurî, Ensâb, 1/584.
494 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/443, İbn Sa'd, 2/269, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/582.
495 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
496 İbn Abdi Rabbih, 4/59, Belâzurî, Ensâb, 1/582.
497 İbn Abdi Rabbih, 4/59, 258, Belâzurî, Ensâb, 1/582.
498 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
499 Belâzurî, Ensâb, 1/584.
500 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/444-445 Ahmed b. Hanbel, 1/56, Belâzurî, Ensâb, 1/84.
501 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/444.
502 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/444, İbn Sa'd, 2/269, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Buhârî, Sahîh, 4/194.
503 Zührî, Megâzî, s. 142, Abdurrezzak, 5/444.
504 İbn Kuteybe, İmâme, 1/15, Taberî, Târîh, 3/209.

Hz. Ebu Bekir:

“Hayır! Biz emîrleriz, sizler de vezirlersiniz!” dedi.

Hubab b. Münzir:

“Hayır! Vallahi, bu dediğini kabul etmeyiz![505]

Ey Ensar cemaati! Siz emîrinizi kendinizden seçiniz!

İçinizde, gölgenizdeki insanlar size aykırı davranmaya cesaret edemeyeceklerdir!

Hatta, sizin görüşünüz dışında hareket etmeyeceklerdir!

Çünkü, sizler izzet, servet, sayı, kuvvet, tecrübe, cesaret, yiğitlik.. gibi birçok üstün vasıflara sahipsiniz!

Halk ancak sizin ne yaptığınıza bakacaktır!

Sakın bu hususta anlaşmazlığa düşmeyiniz ve görüşlerinizi bozmayınız!

Onlar, ancak ‘Bir emîr bizden, bir emîr de sizden!’ dediğinizi işitsinler![506]

Ey Ensar cemaati! Elinizdekine sahip olunuz!

Şunun (Hz. Ebu Bekir’in ve Hz. Ömer’in) ve arkadaşlarının sözlerini dinlemeyiniz!

Onlar sizin bu işteki nasibinizi gideriyorlar! Onların sizden istediklerini kabule yanaşmayınız! Kendilerini bu beldelerden sürünüz!

Onlara bırakacağınız bu işe, vallahi siz onlardan daha çok lâyık ve müstahaksınız!” dedi.[507]

Hz. Ömer, ona:

“Allah seni kahretsin!” dedi.

Hubab b. Münzir:

“Hayır, seni kahretsin!” diye karşılık verdi.[508]

Hz. Ömer Peygamberimiz Aleyhisselamın sağlığında Hubab b. Münzir’le çekişmiş, Peygamberimiz Aleyhisselam da onunla çekişmekten kendisini men etmişti.

Hz. Ömer bir daha ona kötü söz söylememeye yemin etmiş bulunuyordu.

Bunun için, Hubab b. Münzir’e söyleyecek söz bulamadı.[509]

---

505 İbn Sa’d, 2/269, Buhârî, Sahîh, 4/194.
506 İbn Kuteybe, İmâme, 1/15, Taberî, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/329.
507 İbn Kuteybe, İmâme, 1/15, Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330 .
508 Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330.
509 İbn Kuteybe, İmâme, 1/15.

Hz. Ebu Bekir:

"Sizler, Muhacir kardeşlerinize Allah'ın fazlından ihsan ettiği şeyi kıskanmaya kalkışmayınız![510]

Size yaraşan, böyle yapmamaktır!" dedi.[511]

Hubab b. Münzir:

"Ey cemaat! Vallahi, biz bu işin size verilmesini kıskanıyor değiliz!

Fakat, biz babalarını ve kardeşlerini öldürmüş olduğumuz cemaatin iş başına geçirilmesinden korkuyoruz![512]

Biz ne seni kıskanıyoruz, ne de arkadaşlarını!

Fakat, idare öldürmüş bulunduğumuz kavmin eline geçer de, onlar bize karşı kin ve düşmanlık beslerler diye korkuyoruz!" dedi.[513]

Ensarın hatipleri ayağa kalkarak:

"Ey Muhacirler cemaati! Resûlullah Aleyhisselam sizlerden birini bir yere gönderdiği zaman, bizden de bir adamı onun yanına katardı.

Biz, bu işin de iki kişiye verilmesi gerektiğini sanıyoruz.

Bir adam bizden, bir adam da sizden olsun!" dediler.

Ensardan Zeyd b. Sabit kalkıp:

"Resûlullah Aleyhisselam, Muhacirlerdendi. Biz de, Resûlullah Aleyhisselamın yardımcıları idik. Onun yerine geçirilecek olanın da yardımcısıyız!" dedi.

Hz. Ebu Bekir:

"Allah sizleri hayırla mükâfatlandırsın!

Ey Ensar cemaati! Bu sözünüzde sebat ediniz!

Vallahi, bundan başka türlü söylerseniz, sizinle anlaşamayız!" dedi.[514]

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Ey Ensar cemaati! Sizler, yardım edenlerin, barındıranların ilki olmuştunuz!

Sakın bunu değiştirenlerin de ilki olmayınız!" diyerek seslendi.[515]

Ensardan Ebu Numan Beşir b. Sa'd ayağa kalkıp:

---

510 İbn Abdi Rabbih, 4/59, 258, Belâzurî, Ensâb, 1/582.
511 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
512 İbn Sa'd, 2/182.
513 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
514 Muhibbu't-Taberî, 1/216-217, Heysemî, 5/183.
515 İbn Kuteybe, İmâme, 1/16, Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/30.

"Ey Ensar cemaati! Bizim vallahi bu dini kabulde yarışmaktan ve din yolunda müşriklerle çarpışmaktan maksadımız ancak Rabbimizin rızasını ve Peygamberimiz Aleyhisselama itaat faziletini kazanmaktı.

Bize bu yolda ne insanlara hâkim olmak, ne de dünya ve dünya malı yaraşır! Allah bize bu hususta velinimet ve nimettir.

Biliniz ki; Muhammed Aleyhisselam Kureyş'tendir. Onun kavmi de, bu işe herkesten daha çok lâyıktır ve önce gelir!

Vallahi hiçbir zaman bu işte Allah beni onlarla niza eder, çekişir halde görmeyecektir! Allah'tan sakının! Onlara ne aykırı davranın, ne de onlarla çekişin!" dedi.[516]

O sırada, Ensardan Numan b. Beşir, Übeyy b. Ka'b'a giderek kapısını çaldı.

Übeyy b. Ka'b elbisesine bürünmüş olarak dışarı çıktı.

Numan b. Beşir:

"Ben seni ne diye evinin kapısını üzerine kapatıp evinde oturmuş görüyorum!? Halbuki şu senin kavmin Benî Sâidelerin içinde bulunuyor ve Muhacirlerle çekişip duruyorlar?! Haydi, hemen kavminin yanına git!" dedi.

Übeyy b. Ka'b hemen çıkıp Beni Sâidelerin suffasında toplanmış bulunan Ensarın yanına vardı.

Onlara:

"Vallahi siz bu yönetim işinden hiçbir şeye müstahak değilsiniz!

Bu iş, sizin dışınızda, (Hz. Ebu Bekir'le Hz. Ömer'e eğilerek) şu iki zâta aittir!

Sonra üçüncüsü öldürülecek, yönetim çekilip alınarak orada olacak!" dedi ve "orada" derken de eliyle Şam tarafına işaret etti.[517]

Hz. Ebu Bekir'e Bey'at Edilişi

Hz. Ebu Bekir'in sağında Ebu Ubeyde b. Cerrah, solunda da Hz. Ömer bulunuyor,[518] kendisi ikisinin arasında oturuyordu.[519]

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'le Ebu Ubeyde b. Cerrah'ın ellerinden tutarak:[520]

516 İbn Kuteybe, İmâme, 1/16, Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330.
517 İbn Abdi Rabbih, 4/259.
518 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
519 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Ahmed b. Hanbel, 1/56.
520 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Ahmed b. Hanbel, 1/56.

"Şu iki adamdan hangisini isterseniz ona bey'at ediniz![521] Razıyım![522]

İşte Ömer b. Hattab!

Resûlullah Aleyhisselam onun hakkında 'Ey Allah'ım! Dini onunla aziz kıl!' diyerek dua etmiştir.

İşte Ebu Ubeyde b. Cerrah![523]

Peygamber Aleyhisselama bir kavim gelmiş; onlar, 'Bizimle birlikte emîn bir kimse gönder!' demişlerdi.

Resûlullah Aleyhisselam da:

'Sizinle birlikte hakkıyla emîn bir kimseyi göndereceğim!' buyurmuş ve onlarla birlikte Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı göndermişti.

Ben, sizin için, Ebu Ubeyde'ye bey'atınıza da razıyım![524]

Resûlullah Aleyhisselam, onun hakkında, 'Bu, bu ümmetin emînidir!' buyurmuştur" dedi.[525]

Ebu Ubeyde b. Cerrah:

"Hayır! Vallahi hayır! Bu işte biz sana bey'at edeceğiz!

Çünkü sen Muhacirlerin üstünü ve mağarada ikinin ikincisisindir![526] Resûlullah Aleyhisselamın namaz kıldırmaya yetkili kıldığı halifesisindir!

Namaz ise, dininde en üstün ibadettir![527]

Senin önüne geçmeye veya sana karşı bu işi üzerine almaya daha lâyık kim vardır?[528]

Vallahi, biz bu hususta senin önüne geçici değiliz!

Sen, Resûlullahın arkadaşı ve ikinin ikincisisin!" dedi.[529]

Hz. Ömer de, aynı şekilde konuşup, Hz. Ebu Bekir'e:[530]

"Sen bizim ulumuzsun! Sen bizim hayırlımızsın!

Sen bizim Peygamberimiz Aleyhisselama sevgili olanımızsın![531]

521 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Yâkubî, 2/123, Taberî, Târîh, 3/209.
522 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Ahmed b. Hanbel, 1/56.
523 Yâkubî, 2/123.
524 Taberî, Târîh, 3/198.
525 Yâkubî, 2/123.
526 Taberî, Târîh, 3/209.
527 Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330.
528 Taberî, Târîh, 3/209.
529 Yâkubî, 2/123.
530 İbn Kuteybe, İmâme, 1/16.
531 İbn Sa'd, 2/269, Buhârî, Sahîh, 4/194.

Resûlullah Aleyhisselamın koymuş olduğu makamından seni sağ iken geri çekecek bir kimse bulunamaz!”[532]

Ensara da:

“Peygamber Aleyhisselamın ileri sürdüğü onun iki ayağını geri çekmeye hanginizin gönlü razı olur?” dedi.

Abdurrahman b. Avf, kalkıp:

“Ey Ensar cemaati! Siz, fazilet ve üstünlük davasındasınız ama, içinizde Ebu Bekir, Ömer ve Ali gibi bir kimse yoktur!” dedi.

Münzir b. Erkam kalkıp:

“Andığın zâtların fazilet ve üstünlüğünü inkâr etmiyoruz.

Onların içinden bu işi o, yani Ali b. Ebu Talib istemiş olsaydı, ona hiç kimse itiraz etmezdi” dedi.[533]

Ensardan bazıları da:

“Biz Ali’den başkasına bey’at etmeyiz!” dediler.[534]

Hz. Ömer:

“Uzat elini ey Ebu Bekir![535] Bey’at edeyim sana!” dedi.

Hz. Ebu Bekir:

“Hayır ey Ömer! Ben sana bey’at etmeliyim! Çünkü sen bu iş için benden daha güçlüsün!” dedi.

Birbirlerinin elini açmak ve bey’at etmek istediler.[536]

Nihayet Hz. Ömer, Hz. Ebu Bekir’in elini tuttu,[537] açtı ve:

“Benim gücüm, senin içindir ve senin gücünün yanındadır!” diyerek ona bey’at etti.[538]

Beşir b. Sa’d ise daha önce davrandı ve bey’at etti.[539]

Bunun üzerine halk Hz. Ebu Bekir’in başına yığılıp bey’at etmeye koyuldular.

Az kalsın Sa’d b. Ubâde’yi döşeğinde çiğneyeceklerdi![540]

Sa’d b. Ubâde’nin adamlarından birisi:

---

532 Belâzurî, Ensâb, 1/582.
533 Yâkubî, 2/123.
534 İbn Esîr, Kâmil, 2/325.
535 Zührî, Megâzî, s. 142, İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/444, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Belâzurî, Ensâb, 1/582, Taberî, Târîh, 3/199.
536 Taberî, Târîh, 3/199.
537 İbn Sa’d, 2/269.
538 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, İbn Sa’d, 2/269, Belâzurî, Ensâb, 1/582.
539 Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330, İbn Kesîr, Bidâye, 5/247.
540 Belâzurî, Ensâb, 1/582.

"Sa'd b. Ubâde'yi öldürdünüz!" dedi.[541]

Hz. Ömer:

"O, fitne sahibidir!" dedi.[542]

Ensardan, Sa'd b. Ubâde'den başka, Hz. Ebu Bekir'e bey'at etmeyen kalmadı.[543]

Beşir b. Sa'd bey'at ettiği zaman, Hubab b. Münzir ona:

"Ey Beşir b. Sa'd! Sen bunu amcanın oğlunun emîrliğini kıskandığın için yaptın!" diyerek seslendi.

Beşir b. Sa'd:

"Hayır! Vallahi ben Allah'ın Kureyşîlere bahşettiği bir hak üzerinde onlarla çekişmemi hoş bulmadım!" dedi.

Beşir b. Sa'd'ın işi Kureyş'e bıraktığını, Hz. Ebu Bekir'e bey'at ettiğini görünce, içlerinde Akabe Bey'atı temsilcilerinden Useyd b. Hudayr'ın da bulunduğu Evsîler, birbirlerine:

"Vallahi, Hazrecîler üzerinize bir kere hâkim olacak olurlarsa, bu fazileti kendilerine temelli tahsis ve sizi ondan mahrum ederler.

Kalkın, Ebu Bekir'e bey'at edin!" dediler, bey'at ettiler.

Sa'd b. Ubâde ve Hazrecîler, hayal kırıklığına uğradılar.[544]

Eslemlerin cemaati de, sokakları doldura doldura gelip bey'at ettiler. Hz. Ömer onları görünce yardım göreceklerine kanaat getirdi.

Sa'd b. Ubâde:

"Beni bu yerden kaldırıp götürünüz!" dedi.

Onu kendi evine taşıdılar.[545]

Hz. Ömer der ki:

"Biz, vallahi, Ebu Bekir'e bey'at işinden daha sağlamını bulamadık, göremedik.

Ensar kavminin yanından bey'at yapmadan ayrılsaydık, bizden sonra kendi kendilerine bey'at yapacaklarından korktuk.

Biz, onlara bey'at etseydik, arzu etmediğimiz bir şey üzerine bey'at yapmış olacaktık.

Karşı koysaydık, ortaya fitne ve fesat çıkacaktı."[546]

---

541 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, İbn Sa'd, 2/269, Ahmed b. Hanbel, 1/56, Buhârî, Sahîh, 4/194, Belâzurî, Ensâb, 1/582, Taberî, Târîh, 3/210.
542 İbn Abdi Rabbih, 4/258.
543 Belâzurî, Ensâb, 1/583.
544 İbn Kuteybe, İmâme, 1/16, Taberî, Târîh, 3/209, İbn Esîr, Kâmil, 2/330-331.
545 İbn Kuteybe, İmâme, 1/17, Taberî, Târîh, 3/210.
546 Zührî, Megâzî, s. 142-143, Abdurrezzak, 5/444, Ahmed b. Hanbel, 1/56.

Ensar Hz. Ebu Bekir'e bey'ata başlayınca, Hubab b. Münzir kalkıp kılıcını aldı. Ensar hemen onun üzerine üşüşüp kılıcını elinden aldılar. Bey'at bitinceye kadar yüzünü elbisesiyle örttüler.

Hubab b. Münzir:

"Ey Ensar cemaati! Siz böyle yaptınız ama, vallahi sanıyorum ki sizin oğullarınız onların oğullarının kapıları önünde duracaklar, onlara el açıp dilenecekler! Onlar ise su bile içirmeyeceklerdir!" dedi.

Hz. Ebu Bekir:

"Ey Hubab! Bizden mi korkuyorsun?!" diye sordu.

Hubab b. Münzir:

"Ben senden korkuyor değilim! Fakat senden sonra gelecek kimselerden korkuyorum!" dedi.

Hz. Ebu Bekir:

"Sana ve arkadaşlarına öyle yapıldığı zaman, bize itaat etmeniz size gerekmez!" dedi.

Hubab b. Münzir:

"Heyhat! Ey Ebu Bekir! Ben de, sen de o zaman geçmiş gitmiş bulunuruz. Senden sonra gelecekler, bize serbestçe zulüm ve haksızlık ederler!" dedi.[547]

Hz. Ebu Bekir'e Umumî Bey'at Yapılışı

Ensar Beni Sâidelerin örtmesinde Hz. Ebu Bekir'e bey'at ettikten sonra, ertesi (Salı) günü Hz. Ebu Bekir Mescidin minberine çıkıp oturdu.

Konuşmaya başlamadan önce, Hz. Ömer ayağa kalktı.

Allah'a hamd ü senada bulunduktan sonra:

"Ey insanlar! Ben dün size bazı sözler söylemiştim.

Onları Allah'ın Kitabında bulamadığım gibi, Resûlullah Aleyhisselamın da bana o hususta bir sözü yoktu.

Fakat ben Resûlullah Aleyhisselamın bizden sonraya kalacağını ve işlerimizi kendisinin çekip çevireceğini sanıyordum.

Oysa, Yüce Allah Resûlullah Aleyhisselama doğru yolu gösteren bir Kitabı sizin içinizde bırakmış bulunmaktadır ki, ona sımsıkı sarılırsanız Allah onunla Resûlüne doğru yolu gösterdiği gibi size de doğru yolu gösterir!

547 İbn Kuteybe, İmâme, 1/16-17.

Allah, halifelik işinizi sizin hayırlınız ve Resûlullah Aleyhisselamın arkadaşı, mağarada ikinin ikincisi olan zât üzerinde topladı, yoluna koydu.

Kalkınız; ona bey'at ediniz!" deyince, Mesciddeki halk Hz. Ebu Bekir'e umumî bey'at ettiler.[548]

Hz. Ebu Bekir'in Konuşması

Hz. Ömer'den sonra, Hz. Ebu Bekir şöyle konuştu:

"Hamd olsun Allah'a ki, ben O'na hamd eder, gizli açık her işte O'ndan yardım dilerim.

Gecede gündüzde gelecek kötülüklerden de O'na sığınırız!

Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur!

O, Birdir; O'nun eşi ve ortağı yoktur!

Şehadet ederim ki; Muhammed Aleyhisselam, O'nun kulu ve resûlüdür!

Onu Kıyametten önce hak ile beşîr ve nezîr olarak göndermiştir.

Ona itaat eden doğru yolu bulur, ona isyan eden de helak olur![549]

Resûlullah Aleyhisselam, önceki yılda, şu durduğum yerde dikilmişti.

(Hz. Ebu Bekir, kendisini tutamayarak ağladı. Sonra da, Resûlullahın o zaman söylediklerini tekrarladı:)

'Size doğru yolu tavsiye ederim. Doğruluktan ayrılmayınız.

Çünkü, doğruluk iyilikle bir aradadır, ikisi de cennettedir.

Yalandan sakınınız. Çünkü, yalan kötülükle bir aradadır, ikisi de cehennemdedir.

Allah'tan af ve âfiyet dileyiniz. Çünkü, hiç kimseye, yakînden sonra, af ve âfiyetten daha hayırlısı verilmemiştir.

Birbirinizi kıskanmayınız. Birbirinizle düşmanlık etmeyiniz! Birbirinizle ilişkinizi kesmeyiniz!

Ey Allah'ın kulları! Kardeş olunuz' buyurmuştu"[550]

Hz. Ebu Bekir konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Bundan sonra, bilesiniz ki ey insanlar! Ben sizin en hayırlınız olmadığım halde size emîr oldum.[551]

---

548 İbn İshak, İbn Hişam, 4/310, Abdurrezzak, 5/437-438, Buhârî, Sahîh, 8/126, Taberî, Târîh, 3/203, Muhibbu't-Taberî, 1/217.

549 Belâzurî, Ensâb, 1/590.

550 Ahmed b. Hanbel, 1/3-4, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 187-188, İbn Mâce, 2/1265, Hâkim, 1/529.

551 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, İbn Sa'd, 3/182 İbn Abdi Rabbih, 4/59, Belâzurî, Ensâb, 1/590, Taberî, Târîh, 3/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/332.

Fakat, bize Kur'ân ve Peygamber Aleyhisselamın sünnetleri öğretildi de, biz bu sayede bilgi sahibi olduk.[552]

İyi biliniz ki, bana yapılan bey'atı düşünmeden kabul ediverişim, ümmet arasında bir fitne ve fesat çıkmasından korktuğum içindir!

Allah'a yemin ederim ki; ben, hiçbir gün veya gece, bunun ne üzerine düşmüş, ne isteklisi olmuş, ne de bu hususta Allah'tan gizlice veya açıkça bir dilekte bulunmuşumdur!

Emîrlik hizmetinde benim için hiçbir rahatlık yoktur!

Gücüm yetmeyen bir işi elimde olmayarak boynuma takmış bulunuyorum!

Benim yerime daha güçlü bir insanın seçilmiş olmasını ne kadar arzu ederdim!

Size Allah'tan sakınmayı tavsiye ederim![553]

İyi biliniz ki; akıllılığın akıllılığı, Allah'tan son derece sakınmaktır! Akılsızlığın akılsızlığı da, günaha dalmak, haktan yan çizmektir!

Ey insanlar! Ben ancak Resûlullahın izine uyucuyum! Dinde kendiliğimden bir şey ihdas ve icad edici değilim![554]

Eğer bir vazifemi iyi yaparsam, bana yardım ediniz!

Eğer kötülüğe saparsam beni doğrultunuz![555]

Doğruluk emanettir, yalancılık da hıyanettir![556]

İnşaallah, içinizdeki en zayıfınız, kendisinin hakkını alıncaya kadar, benim yanımda en güçlünüz olacaktır!

İnşaallah, içinizdeki en güçlünüz de, üzerine geçirdiği hakkı kendisinden alıncaya kadar, benim yanımda en zayıfınız olacaktır![557]

Ey insanlar! İyi biliniz ki;[558] Allah'ın zillete müstahak kıldığı kavimden başka hiçbir kavim, Allah yolunda cihadı, savaşı bırakmaz!

Hiçbir kavmin kötülükleri yaygın hale gelmedikçe de, Allah o kavmin ibtilâ ve musibetini yaygın hale getirmez![559]

---

552 İbn Sa'd, 3/183, Belâzurî, Ensâb, 1/590, Muhâsibî, s. 46.
553 Belâzurî, Ensâb, 1/590-591, Muhibbu't-Taberî, 1/219.
554 İbn Sa'd, 3/183, Belâzurî, Ensâb, 1/590-591, Muhâsibî, s. 46.
555 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, İbn Sa'd, 3/183, Belâzurî, Ensâb, 1/590-591 Taberî, Târîh, 3/203, Muhâsibî, s. 46.
556 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, İbn Esîr, Kâmil, 2/332.
557 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, İbn Sa'd, 3/183, İbn Abdi Rabbih, 4/59, Belâzurî, Ensâb, 1/590, Taberî, 3/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/332.
558 Belâzurî, Ensâb, 1/591.
559 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, Belâzurî, Ensâb, 1/591, Taberî, Târîh, 3/203.

Ey insanlar! Allah'ın Kitabını talep ve öğütlerini kabul ediniz!

Kullarının tevbesini kabul ve günahlarını affeden, ne yaparsanız bilen O Allah'tır!

Öyle bir günden korkunuz ki; 'Yürekler gırtlağa dayanmış olarak korku ile dolmuş bulunur! Zalimler için ne yakın bir dost vardır, ne de dinlenebilecek bir kayırıcı vardır!' [Mü'min: 18]

Bugün, her amel sahibi gücünün yettiği ve kendisini Yüce Allah'a yaklaştıracak ameli, onu işlemeye güç yetiremeyeceği gün gelmeden önce işlemeye baksın![560]

Ben Allah'a ve Resûlüne itaat ettikçe, siz de bana itaat ediniz!

Allah'a ve Resûlüne asi olduğum zaman sizin bana itaat etmeniz gerekmez![561]

Kendim ve sizin için Allah'tan mağfiret, yarlıganmak dilerim.[562]

Haydi, namazınızı kılmaya kalkınız![563]

Allah sizlere rahmet etsin!" dedi.[564]

Hz. Ali'nin Halifeliğe ve Savaşa Teşvik Edilişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat ettiği ve Hz. Ebu Bekir'in Hz. Ömer tarafından dışarı çağrılarak Peygamberimiz Aleyhisselamın yanından çıkıp gittiği sırada, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında Hz. Ali, Hz. Abbas ve Zübeyr b. Avvam kalmıştı.[565]

Hz. Abbas, Hz. Ali'yle başbaşa kalınca, ona:

"Resûlullah Aleyhisselamın bu halifelik işini senden başkasına vasiyet ettiğine dair bir şey biliyor musun?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Vallahi, hayır! Bu hususta bir şey bilmiyorum!" dedi.[566]

Bunun üzerine, Hz. Abbas gidip Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve daha başkalarıyla buluşarak, onlara:

"Resûlullah Aleyhisselam size bir şey vasiyet etti mi?" diye sordu.

560 Belâzurî, Ensâb, 1/591.
561 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, İbn Abdi Rabbih, 4/590, Belâzurî, Ensâb, 1/591, Taberî, Târîh, 3/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/332.
562 İbn Abdi Rabbih, 4/59.
563 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, Belâzurî, Ensâb, 1/591, Taberî, Târîh, 3/203, Muhibbu't-Taberî, 1/218.
564 İbn İshak, İbn Hişam, 4/311, Taberî, Târîh, 3/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/332, Muhibbu't-Taberî, 1/218.
565 İbn Sa'd, 2/246.
566 Makrîzî, Nizâ, s. 33.

Onlar:

"Hayır!" dediler.[567]

Hz. Abbas, Hz. Ali'nin yanına döndü[568] ve ona:

"Uzat elini! Sana bey'at edeyim![569]

'Resûlullah Aleyhisselamın amcası Resûlullah Aleyhisselamın amcasının oğluna bey'at etmiş!' denir, Ehl-i Beytin sana bey'at eder![570] Halk da bey'at eder!" dedi.[571]

Hz. Ali:

"Allah senin iyiliğini versin ey amca! Bu işi bizden başka kim ister?[572] Bunu bizden başka kim umar ki?!" dedi.

Hz. Abbas:

"Sanırım ki, vallahi uman olacaktır!" dedi.[573]

Hz. Ebu Bekir'e Mescidde bey'at edildiği sırada, tekbir sesi işittiler. Hz. Ali:

"Nedir bu?" diye sordu.[574]

Hz. Abbas:

"Bu, seni davet ettiğim, senin ise yanaşmadığın şeydir!" dedi.

Hz. Ali:

"Öyle şey olur mu?!" dedi.[575]

Hz. Abbas:

"Hiçbir zaman, bunun gibisi görülmemiştir![576]

Ben böyle olacağını sana söylemedim mi?" dedi.[577]

Müslümanların Hz. Ebu Bekir'e bey'at etmek üzere toplandıkları sırada, Ebu Süfyan b. Harb de:

"Vallahi, ben kandan başkasıyla söndürülemeyecek bir toz-duman görüyorum!

Ey Abdi Menaf hanedanı! Size ait işleri Ebu Bekir'e mi bırakıyorsunuz?

Neredeler o iki zayıflar?!

Neredeler o iki zeliller?! Ali ve Abbas'lar?!

567 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
568 Makrîzî, Nizâ, s. 33.
569 İbn Sa'd, 2/446, İbn Kuteybe, İmâme, 1/12, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
570 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
571 İbn Sa'd, 2/246.
572 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
573 İbn Sa'd, 2/246, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
574 İbn Sa'd, 2/246-247, İbn Abdi Rabbih, 4/258, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
575 İbn Sa'd, 2/247, Makrîzî, Nizâ, s. 33.
576 İbn Sa'd, 2/247, İbn Abdi Rabbih, 4/258.
577 İbn Abdi Rabbih, 4/258.

Ey Hasan'ın babası! Uzat elini, bey'at edeyim sana![578]

Sizler, İbn Ebi Kuhâfe'nin yönetim işini üzerine almasına nasıl razı oluyorsunuz?[579]

Bu iş Kureyşîlerin içinde küçücük bir kabileye nasıl verilebilir?![580]

Vallahi, isterseniz, ben onun üzerine her taraftan süvarileri ve piyadeleri doldururum!" dedi.[581]

Hz. Ali:

"Ben asla böyle bir şeyi ister değilim!

Yazıklar olsun sana ey Ebu Süfyan!

Müslümanlar, birbirlerinin evlerine ve akrabalarına gelirlerse, nasihat eder, hayırlı öğüt verirler.

Münafıklar da, birbirlerinin yurtlarına ve akrabalarına yaklaşırlarsa, hainlik ve yaramazlık eder, ortalığı karıştırırlar![582]

Ey Ebu Süfyan! Vallahi sen bununla ancak fitne ve fesat çıkarmak istiyor, İslâmiyete ve Müslümanlara düşmanlığını sürdürüp duruyorsun!

Fakat, sen bununla onlara hiçbir zarar veremeyeceksin!

Senin öğüdün bize gerekmez![583]

Biz bu işe Ebu Bekir'i yeterli görüyor ve buluyoruz![584] Biz onu bu işle başbaşa bıraktık, araya girmedik!" dedi.[585*586]

İrtidad Hareketleri

Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın ruhu kabzolununca, Araplar irtidad etti, nifak kabardı. Babamın üzerine çöken sabit dağların üzerine çökseydi, muhakkak onları ufaltırdı!"[587]

Ebu Hureyre de:

"Eğer Ebu Bekir olmasaydı, Muhammed Aleyhisselamın vefatından sonra ümmet-i Muhammed helâk olurdu!" demiştir.[588]

---

578 Taberî, Târîh, 3/203, İbn Esîr, Kâmil, 2/325-326.
579 Belâzurî, Ensâb, 1/588.
580 Taberî, Târîh, 3/202, İbn Esîr, Kâmil, 2/326.
581 Belâzurî, Ensâb, 1/588, Taberî, Târîh, 3/202.
582 Belâzurî, Ensâb, 1/588.
583 Taberî, Târîh, 3/202-203, İbn Esîr, Kâmil, 2/326.
584 Belâzurî, Ensâb, 1/588, Taberî, Târîh, 3/202.
585 Belâzurî, Ensâb, 1/588.
586 Ebu Süfyan sonradan müslümanlığını güzelleştirmiş, iyi bir Müslüman olmuştur.
587 Taberânî, Mu'cemü's-sağîr, 2/101.
588 Süheylî, 7/591.

Hz. Âişe:

“Babam Arapların irtidad ettikleri günlerde kılıcını sıyırıp devesine binince, Ali b. Ebu Talib yanına vardı, devesinin yularından tuttu ve:

‘Sana Resûlullah Aleyhisselamın Uhud savaşı gününde söylediğini söylüyorum. [O, sana]:

Sok kınına kılıcını da, kendini tehlikeye atıp bizi acı içinde bırakma!

Vallahi, senin başına bir felaket gelecek olursa, senden sonra artık İslâmiyet temelli düzelmez!’ dedi” demiştir.[589]

Yine Hz. Âişe’nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine Arap kabilelerinden birçokları irtidad ettiler. Yahudilik, Hıristiyanlık ve münafıklık ortaya çıkmaya başladı.

Müslümanlar, kış gecesinde yağmura tutulup dağılan koyunlara döndüler.

Hatta, o sırada Mekkelilerin çoğu İslâmiyetten dönmeye hazırlandılar.

Mekke valisi Attâb b. Esîd gizlendi.[590]

Süheyl b. Amr, Kâbe’nin kapısına dikilerek Mekkelilere seslendi.

Başına toplanınca:

“Ey Mekkeliler! Siz, Müslüman olanların sonuncusu oldunuz! Sakın irtidad edenlerin, Müslümanlıktan dönenlerin ilki olmayınız!

Vallahi, Yüce Allah, Resûlullah Aleyhisselamın buyurduğu gibi, bu işi muhakkak tamamlayacaktır!

Ben, onun (Peygamber Aleyhisselamın) şu bulunduğum yerde tek başına dikilerek:

‘Benimle birlikte lâ ilâhe illallah deyiniz de, size bakarak Araplar dine girip, Arap olmayanlar da size cizye ödesin!

Vallahi Kisrâ’nın ve Kayser’in hazineleri Allah yolunda harcanacaktır!’ buyurduğunu işitmişimdir!

Alay edenlerin zekât ve sadaka tahsildarı olduğunu gördünüz!

Vallahi, geri kalan va’dleri de vuku bulacaktır![591]

Vallahi, ben iyi biliyorum ki, güneşin batması ve doğması devam ettiği müddetçe, bu din devam edecektir!

Aranızdaki o kişi sizi aldatmasın!

---

589 Demîrî, Hayâtü’l-hayvan, 1/70-71.
590 İbn İshak, İbn Hişam, 4/316.
591 İbn Esîr, Kâmil, 2/324-325.

Benim bildiğim bu işi o kişi de biliyor, fakat Hâşimoğullarına olan kıskançlığı onun kalbini mühürlemiştir![592]

Ey insanlar! Ben Kureyşîlerin karada ve denizde en çok taşıtları bulunanıyım!

Siz emîrinize itaat ediniz ve zekâtlarınızı ona ödeyiniz!

Eğer İslâmiyet sonuna kadar devam etmezse, ben sizin zekâtlarınızı size geri vermeye kefilim!" dedi ve ağladı.

Bunun üzerine halk yatıştı.[593]

Süheyl b. Amr yaptığı tesirli konuşma ile Mekkelileri irtidaddan vazgeçirince, Mekke valisi Attâb b. Esîd ortaya çıkabildi.

Süheyl b. Amr Bedir savaşına müşriklerle birlikte katılıp esir edildiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamın Hz. Ömer'e onun hakkında:

"Yermeyeceğin, hoşlanacağın bir makamda dikilip halka hitapta bulunması da me'muldür!" hadisi ile haber verdiği hoşa gidecek makamdaki konuşmasından maksadının ve konuşması ve hizmetinin ne olduğu anlaşıldı.[594]

Hz. Ömer de, Süheyl'in konuşmasını işittiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselamın onun hakkında söylemiş olduğu sözü hatırlamış ve:

"Ben şehadet ederim ki; sen muhakkak Resûlullahsın!" demekten kendini alamamıştır.[595]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Yıkanışı ve Kefenlenişi

Peygamberimiz Aleyhisselam Pazartesi günü kaba kuşluk[596] veya zeval vaktinde (öğleye yakın vakitte) vefat etmişti.[597]

Hz. Ömer gibi bazı sahabiler, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefat etmediğini, etmeyeceğini söylüyor, vefat etti diyenleri tehdit ediyor;[598] bazıları da "Resûlullah Aleyhisselamı gömmeyiniz, çünkü o vefat etmemiştir" diye sesleniyorlar;[599] Hz. Abbas'ın uyarıları ve Peygamberimiz Aleyhisselamı gömmeye engel olmamaları hususundaki çabaları tesirsiz kalıyordu.[600]

592 İbn Abdilberr, 2/670-671.
593 Belâzurî, Ensâb, 1/304.
594 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303-304.
595 Vâkıdî, Megâzî, 1/107.
596 İbn İshak, İbn Hişam, 4/303-304.
597 Vâkıdî, Megâzî, 3/1120, İbn Sa'd, 2/191, Taberî, Târîh, 3/97.
598 İbn İshak, İbn Hişam, 4/305, Abdurrezzak, 5/433-434, İbn Sa'd, 2/266-267, Dârimî, 1/40.
599 İbn Sa'd, 2/271.
600 Abdurrezzak, 5/434-435, İbn Sa'd, 2/267, Dârimî, 1/40 Belâzurî, Ensâb, 1/567.

Âyetlere dayanan uyarı ve öğütleriyle halkı Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatına inandırmış ve yatıştırmış olan Hz. Ebu Bekir ise, Hazrecîlerin Benî Sâide örtmesinde halifelik işini kendileri için gerçekleştirme girişiminde bulundukları haberini alınca, Peygamberimiz Aleyhisselamın na'şının yanından ayrılarak Beni Sâide suffasına gidip onları yatıştırmak, hem onlardan hem de Mescidde toplanan Müslümanlardan bey'atlarını almakla uğraşmıştı.

Pazartesi günü öylece öğleden akşama kadar Müslümanlar arasındaki anlaşmazlıkları ve tefrikaları gidermek çabaları ile geçirilmişti.[601]

Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkama, kefenleme ve gömme işi de ertesi güne kalmıştı.[602]

Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkamak üzere evde toplananlar, Peygamberimiz Aleyhisselamın aile halkından:

1. Hz. Ali,
2. Hz. Abbas,
3. Fadl b. Abbas,
4. Kusem b. Abbas,
5. Üsâme b. Zeyd,
6. Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlı kölesi Şükran (Salih) idi.[603]

Başkalarını içeri almamak için kapıyı kilitlediler.

Ensardan bazıları da, dışarıdan:

"Biz Resûlullah Aleyhisselamın dayılarıyız! İslâmiyette de belirli bir yerimiz vardır!" diyerek seslendiler.

Hz. Ebu Bekir:

"Ey Müslümanlar cemaati! Her kavmin kendi cenazelerine başkalarından ziyade öncelik hakkı vardır. Size onlar adına and veriyorum: Siz girerseniz onları Resûlullah Aleyhisselamın hizmetinden geriletirsiniz! Vallahi, çağrılandan başka hiç kimse içeri girmeyecek!" diyerek bağırdı.

Ensar:

"Bizim içeri girmeye hakkımız vardır! Çünkü o bizim kızkardeşimizin oğludur! İslâmiyette de bizim belirli bir yerimiz vardır!" dediler ve Hz. Ebu Bekir'le görüşmek istediler.

601 İbn İshak, İbn Hişam, 4/306-309, Abdurrezzak, 5/442-444, İbn Sa'd, 2/269, Ahmed b. Hanbel, 1/55-56, Buhârî, Sahîh, 4/191, Taberî, Târîh, 3/207-208.
602 Belâzurî, Ensâb, 1/257.
603 İbn İshak, İbn Hişam, 4/312, Ahmed b. Hanbel, 1/260, İbn Sa'd, 2/278-279.

Hz. Ebu Bekir:

"Ensarın Ali ve Abbas ile görüşmeleri daha yerinde olur. Çünkü, onların yanına ancak kendilerinin istedikleri kimseler girebilir!" dedi.[604]

Benî Avf b. Hazreclerden ve Bedir savaşına katılmış olan sahabilerden Evs b. Havlî, Hz. Ali'ye:

"Ey Ali! Allah aşkına, Resûlullah Aleyhisselamın hizmetinden bizi de nasiplendir!" diyerek yalvardı.

Hz. Ali, ona:

"İçeri gir!" dedi.

Evs b. Havlî içeri girip oturdu, Peygamberimiz Aleyhisselamın yıkanışında bulundu.[605]

Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkamaya başlamak istedikleri zaman:

"Vallahi ne yapacağımızı bilmiyoruz! Ölülerimizin elbisesini soyduğumuz gibi, Resûlullah Aleyhisselamı da soyalım mı; yoksa elbisesi üzerinde bulunduğu halde mi yıkayalım?" dediler, anlaşmazlığa düştüler.

O zaman Allah onlara bir uyuklama verdi.

Onlardan, uyuklaya uyuklaya çenesi göğsüne düşmeyen kalmadı.[606]

Evin bir köşesinden, kim olduğunu anlayamadıkları birisinin:

"Peygamberimizi üzerinde elbisesi bulunduğu halde yıkayınız![607]

Peygamberinizin gömleğini soymayınız!" diyerek seslendiğini işittiler.[608]

Hemen yıkamaya kalktılar.[609]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hastalığı sırasında Hz. Ali'ye:

"Öldüğüm zaman beni sen yıka!" buyurmuştu.

Hz. Ali:

"Yâ Rasûlallah! Ben hiç ölü yıkamadım ki?" demiş, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yıkama işi sana hazırlanacak, kolaylaştırılacak![610]

Beni senden başkası yıkamasın!

Benim edeb yerimi hiç kimse görmesin!

---

604 İbn Sa'd, 2/278.

605 İbn İshak, İbn Hişam, 4/312, İbn Sa'd, 2/280, Ahmed b. Hanbel, 1/260.

606 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313, Ahmed b. Hanbel, 6/267, Ebu Dâvud, 3/196-197, Zehebî, Târîh, s. 574.

607 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313, İbn Sa'd, 2/277, Ahmed b. Hanbel, 6/267, Ebu Dâvud, 3/197, Belâzurî, Ensâb, 1/596, Zehebî, Târîh, s. 574.

608 İbn Sa'd, 2/276, Belâzurî, Ensâb, 1/570.

609 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313, Ahmed b. Hanbel, 6/267, Zehebî, Târîh, s. 575.

610 İbn Sa'd, 2/280-281.

Aksi takdirde onun gözünün nuru söner!” buyurmuştu.[611]

Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkamak için Sa’d b. Haysemelerin Kuba’daki Gars kuyusundan su getirilmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam o kuyunun suyunu içerdi.

Evs b. Havlî testiyle su taşıyor;[612] Hz. Abbas[613] ile Üsâme ve Şükran Peygamberimiz Aleyhisselamın gömleğinin üzerine su döküyordu.[614]

Fadl b. Abbas ile Üsâme, gözleri bağlı olarak Hz. Ali’ye su veriyorlardı.[615]

Hz. Ali de, eline bir bez sarmış olduğu halde,[616] gömlek üzerinden oğuşturarak Peygamberimiz Aleyhisselamı yıkıyordu.[617]

Peygamberimiz Aleyhisselamın karnı sığandığı zaman, evin içine mis kokusu,[618] bir benzerini daha görmedikleri güzel bir koku yayıldı.[619]

Ölülerde görülegelen şeylerden hiçbiri Peygamberimiz Aleyhisselamda görülmedi.

Hz. Ali:

“Babam, anam sana feda olsun! Sen diri iken de, ölü iken de ne kadar temizsin!” dedi.[620]

Hz. Ali, Peygamberimiz Aleyhisselamı bağrına bastı. Hz. Abbas’la oğulları Fadl ve Kusem de, bir yandan öbür yana çevirdiler.[621]

Hz. Ali:

“Resûlullahı yıkama işinden boşalıncaya kadar hiçbir uzuv tutmadım ki, onu benimle birlikte otuz kişi de tutup bir yandan bir yana çeviriyordu sanki!

Fadl b. Abbas ise, Resûlullahı kucakladığı zaman:

‘Ya Ali! Aman acele et! Belim kırıldı![622] Kalbimin damarını kopardın!’ demiştir.”[623]

---

611 İbn Sa’d, 2/278, Zehebî, Târîh, s. 576, İbn Kesîr, Bidâye, 5/261.
612 İbn Sa’d, 2/280.
613 İbn Sa’d, 2/279.
614 İbn İshak, İbn Hişam, 4/312-313, Ahmed b. Hanbel, 1/260.
615 İbn Sa’d, 2/278.
616 İbn Sa’d, 2/280.
617 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313, Ahmed b. Hanbel, 6/267, Belâzurî, Ensâb, 1/569.
618 Serahsî, 2/569.
619 İbn Sa’d, 2/280.
620 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313, İbn Sa’d, 2/281 Ahmed b. Hanbel, 1/260, Belâzurî, Ensâb, 1/571.
621 İbn İshak, İbn Hişam, 4/312-313, Ahmed b. Hanbel, 1/260.
622 İbn Sa’d, 2/281.
623 Belâzurî, Ensâb, 1/570, İbn Kesîr, Bidâye, 5/262.

Peygamberimiz Aleyhisselamı, gömleği üzerinde olduğu halde, su ve sidr ile[624*625] üç kere[626] yıkadılar.[627]

İlkinde yalnız tatlı su ile, ikincisinde su ve sidr ile, üçüncüsünde ise su ve kâfur ile yıkandı.[628]

Peygamberimiz Aleyhisselamı böylece yıkadıktan sonra kuruladılar. Sonra da, ölülere yapılagelen şeyleri Peygamberimiz Aleyhisselama da yaptılar.[629]

Hz. Ali'nin yanında misk kokusu bulunuyordu. Onunla kokulanmasını tavsiye etti.[630]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselamı gömlek ve sarık hariç -ki bunlar sünnettir- pamuktan dokunmuş, sühûliye diye anılan üç parça beyaz Yemen bezine sardılar.[631]

Ki bunlar:

1. İzar,

2. Lifâfe gibi baştan ayağa kadar bedeni örten örtü ile,

3. Ridâ gibi yakasız, yensiz, etrafı dikişle bastırılmamış ve göğüs tarafı açılmamış gömlekten ibaretti.[632]

Peygamberimiz Aleyhisselamı kefene sarma işi Hz. Ali, Hz. Abbas, Fadl b. Abbas ve Şükran (Salih) tarafından yapıldı.[633]

Ölüyü Kefene Sarma ve Kokulama Usûlü

1. Lifâfe uzunlamasına yere serilir.

2. Lifâfenin üzerine izar yayılır.

3. (Varsa) ölüye gömlek giydirilir.

4. Ölünün başının saçına, sakalına koku sürülür.

5. Ölünün secde âzâları olan gözlerine, ağzına, alnına, burnuna, iki ellerine, diz kapaklarına ve ayaklarına kâfûr konur.

---

624 Sidr, Arabistan kirazı denilen ağaçtır ki, yaprağıyla ölü yıkanır.
625 İbn Sa'd, 2/280, Ahmed b. Hanbel, 1/260, 6/267, Belâzurî, Ensâb, 1/570.
626 İbn Sa'd, 2/280, Belâzurî, Ensâb, 1/570.
627 İbn Sa'd, 2/280, Ahmed b. Hanbel, 1/260, 6/267, Belâzurî, Ensâb, 1/570.
628 Kastallânî, Mevâhib, 2/497, Halebî, 3/476.
629 Ahmed b. Hanbel, 1/267.
630 İbn Sa'd, 2/280.
631 İbn Sa'd, 2/281-283, Ahmed b. Hanbel, 6/93-118, Buhârî, Sahîh, 2/75, İbn Mâce, 1/472, Belâzurî, Ensâb, 1/571.
632 İbn Sa'd, 2/285.
633 İbn Sa'd, 2/279.

6. İzarın sol taraftaki ucu sağ tarafa atılır, ölünün başından ayağına kadar bedeni sarılır.

7. İzarın sağ tarafı da sol tarafına doğru atılarak sarılır.

8. Lifâfe de, böyle sol tarafından sağ tarafına, sonra sağ tarafından sol tarafına atılarak sarılır.

9. Kefenin açılmasından korkulursa, bir kuşakla bağlanır. Fakat, ölü kabre konulunca bu bağ çözülür.[634]

Bilal-i Habeşî'nin Mescid Cemaatini Ağlatan Son Ezanı

Bilal-i Habeşî, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra ve gömülmesinden önce ezan okurken "Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah" dediği zaman, Mescid ağıttan çalkandı.

Peygamberimiz Aleyhisselam gömüldükten sonra, Bilal-i Habeşî ezan okumayı bıraktı.[635]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Üzerine Namaz Kılınışı

Salı günü[636] öğleye doğru[637] yıkama ve kefene sarma işi tamamlanınca, Peygamberimiz Aleyhisselam seririnin üzerine konuldu.[638]

Peygamberimiz Aleyhisselamın namazını önce melekler kıldılar.[639]

Hz. Ali:

"Hiç kimse 'Resûlullah Aleyhisselamın üzerine imamsız cenaze namazı kılınabilir mi?' diye şüphelenmesin!

Resûlullah Aleyhisselam sağ iken de, ölü iken de imamınızdır!" dedi ve Peygamberimiz Aleyhisselamın hizasında ayakta durarak:

"Ey Peygamber! Selam, Allah'ın rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun!

Ey Allah'ım! Biz onun kendisine Tarafından indirilmiş olanları tebliğ ettiğine ve ümmetine nasihatta bulunduğuna, Allah'ın dinini üstün kılıncaya ve Kelimesini tamamlayıncaya kadar Allah yolunda savaştığına şehadet ederiz!

Ey Allah'ım! Bizleri Allah'ın ona indirdiği şeylere uyan kişilerden eyle!

---

634 Serahsî, 2/60.
635 Kastallânî, Mevâhib, 2/494.
636 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa'd, 2/292 İbn Mâce, 1/521, Belâzurî, Ensâb, 1/573.
637 İbn Sa'd, 2/291.
638 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa'd, 2/288-291, İbn Mâce, 1/531.
639 Kastallânî, Mevâhib, 2/500.

Ondan sonra da bize bu yolda sebat ver!

Onunla aramızı birleştir!” diyerek dua ediyor, cemaat de “Amin! Amin” diyordu.

Hâşim oğullarının erkekleri, böylece namaz kıldıktan sonra, odadan çıktılar.

Sonra Hâşim oğullarının kadınları, onlardan sonra da Hâşim oğullarının çocukları kıldılar.[640]

Takım takım giriyor, imamsız olarak kendi başlarına Peygamberimiz Aleyhisselamın üzerine namaz kıldıktan sonra çıkıyorlardı.[641]

Sonra Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer, yanlarında Muhacir ve Ensardan odanın alabileceği kadar kişiler bulunduğu halde, içeri girip saf oldular.

Hz. Ebu Bekir’le Hz. Ömer, ilk safta, Peygamberimiz Aleyhisselamın hizasında durdular.

“Ey Peygamber! Selam, Allah’ın rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun![642]

Senin peygamberlik vazifesini tebliğ ettiğine, ümmetine nasihatta bulunduğuna, Allah’ın dinini üstün kılıncaya kadar Allah yolunda savaştığına şehadet ederiz![643]

Ey Allah’ım! Biz onun kendisine indirilenleri tebliğ ettiğine ve ümmetine nasihatta bulunduğuna; Allah’ın dinini üstün kılıncaya ve Kelimesini tamamlayıncaya; Allah’a, Allah’ın birliğine, eşi ortağı olmadığına iman ettirinceye kadar Allah yolunda savaştığına şehadet ediyoruz![644]

Ey İlahımız! Bizleri Resûlullaha indirilmiş olanlara uyan kişilerden eyle![645] O bizi, biz de onu tanıyıncaya kadar,[646] onunla aramızı birleştir![647]

Çünkü o, mü’minler hakkında çok şefkatli ve merhametlidir!

Biz bu imanımızdan dolayı ne bir karşılık dileriz, ne de onun yerine hiçbir zaman hiçbir baha ve menfaati satın alırız!” diyerek dua ettiler.

Cemaat de, “Amin! Amin!” dediler.

---

640 İbn Sa’d, 2/290-291.
641 İbn Sa’d, 2/288-291.
642 İbn Sa’d, 2/290, Beyhakî, Delâil, 7/251, Zehebî, Târîh, s. 579.
643 Belâzurî, Ensâb, 1/574, Beyhakî, Delâil, 7/251.
644 İbn Sa’d, 2/290, Beyhakî, Delâil, 7/251, Zehebî, Târîh, s. 579.
645 İbn Sa’d, 2/290, Belâzurî, Ensâb, 1/275, Beyhakî, Delâil, 7/251, Zehebî, Târîh, s. 579.
646 İbn Sa’d, 2/290, Beyhakî, Delâil, 7/251, Zehebî, Târîh, s. 579.
647 İbn Sa’d, 2/290, Belâzurî, Ensâb, 1/575, Beyhakî, Delâil, 7/251, Zehebî, Târîh, s. 579.

Onlar çıktıktan sonra, başkaları girip namaz kıldılar.

Erkeklerden sonra kadınlar, kadınlardan sonra çocuklar,[648] çocuklardan sonra da köleler girip namaz kıldılar.[649]

Namazdan boşaldıkları zaman, Hz. Ömer:

"Cenazeyi ve cenaze sahiplerini artık kendi hallerine bırakınız! (Başlarından dağılınız!)" diyerek seslendi.[650]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Gömüleceği Yerin Kararlaştırılışı

Ashab-ı Kiram, Peygamberimiz Aleyhisselamı nereye gömeceklerini de aralarında konuştular.[651]

Kimi:

"Onu Mescidin içine gömelim, gömünüz!"

Kimi:

"Hayır! Ashabının yanına, Bakiyy'e gömelim, gömünüz!"[652]

Kimisi:

"Mescidde minberin yanına gömülsün!"[653]

Kimisi:

"Kıble tarafında bulunan ağlayan hurma kütüğünün yanına gömülsün!"[654]

Kimisi de:

"Namazgâha gömülsün!" dedi.[655]

Bu hususta böylece anlaşmazlığa düştüler.[656]

Hz. Ebu Bekir:

"Ona (Resûlullaha) ibadet ve senada bulunmaktan (tapmaktan) Allah bizi korusun!

Biz Resûlullah Aleyhisselamın kabrini aramızdan çıkarıp Bakiyy'e kadar götürmeyi de hoş bulmayız!" dedi.

---

648 İbn Sa'd, 2/290, Beyhakî, Delâil, 7/250-251, Zehebî, Târîh, s. 579.
649 Beyhakî, Delâil, 7/250, Zehebî, Târîh, s. 579, İbn Haldun, Târîh, 2/2, s. 63.
650 İbn Sa'd, 2/292.
651 İbn Sa'd, 2/290-292, İbn Kuteybe, İmâme, 1/12.
652 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa'd, 2/292 Beyhakî, Delâil, 7/261.
653 Mâlik, 1/231, İbn Sa'd, 2/293, Belâzurî, Ensâb, 1/574, Beyhakî, Delâil, 7/261.
654 Belâzurî, Ensâb, 1/574.
655 Beyhakî, Delâil, 7/261, Zehebî, Târîh, s. 580.
656 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa'd, 2/292, Belâzurî, Ensâb, 1/573-754 Beyhakî, Delâil, 7/261, Zehebî, Târîh, s. 580.

“Öyleyse ey Ebu Bekir! Senin bu husustaki görüşün nedir?” diye sordular.[657]

Hz. Ebi Bekir:

“Kendisinden işitip de unutmadığım hadisinde Resûlullah Aleyhisselam:

‘Allah, bir peygamberin ruhunu kendisinin gömülmesini istediği yerden başkasında almaz!’ buyurdu” dedi.[658]

Peygamberimiz Aleyhisselamın, bu hususta:

“Bir peygamberin ruhu, gömüleceği yerden başkasında alınmaz!”[659]

“Hiçbir peygambere nerede vefat etmişse oradan başka yerde kabir kazılmaz!”[660]

Hiçbir peygamber, içinde can verdiği yerden başkasında gömülmemiştir!” buyurduğu da rivayet edilmiştir.[661]

Sahabiler, Hz. Ebu Bekir’e:

“Öyleyse Resûlullah Aleyhisselam nereye gömülecek?” diye sordular.

Hz. Ebu Bekir:

“Üzerinde vefat etmiş olduğu yere!” dedi.[662]

“Vallahi, biz senin hükmüne razıyız. Sen, bizi sözünle ikna ettin!” dediler.[663]

Hz. Âişe rüyasında gökten üç ayın evine indiğini görmüş, bunu babası Hz. Ebu Bekir’e anlatmıştı.[664]

Hz. Ebu Bekir:

“Sen bunu neye yordun?” diye sormuş, Hz. Âişe de Resûlullah Aleyhisselamdan oğlan çocuğu doğuracağına yorduğunu söyleyince; Hz. Ebu Bekir susmuş,[665] sonra da:

“Eğer rüyan sadıksa, yeryüzü halkının en hayırlısı olan üçü senin evine gömülecektir!” demişti.[666]

Peygamberimiz Aleyhisselam vefat ettiği zaman, Hz. Ebu Bekir, Hz. Âişe’ye:[667]

---

657 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12.
658 Tirmizî, 3/338, Beyhakî, 7/260-261, İbn Kesîr, Bidâye, 5/266.
659 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Mâce, 1/521.
660 Ahmed b. Hanbel, 1/7.
661 Mâlik, 1/231.
662 İbn Sa’d, 2/292.
663 İbn Kuteybe, İmâme, 1/12.
664 İbn Sa’d, 2/293, Belâzurî, Ensâb, 1/572-573.
665 İbn Sa’d, 2/293-294.
666 Belâzurî, Ensâb, 1/53.
667 İbn Sa’d, 2/294, Belâzurî, Ensâb, 1/573.

"Bu, senin rüyada gördüğün üç aydan birisi olup, onların en hayırlısı idi.[668]

Aylarının en hayırlısı olanı vefat ettirilip götürüldü" dedi.[669]

Sonradan Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'in de Hz. Âişe'nin evine gömülmeleri, Hz. Âişe'nin rüyasını tamamıyla gerçekleştirmiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kabrinin Kazılışı ve Kabre Konuluşu

Medine'de iki türlü kabir kazıcı olup; onlardan biri lahd tarzında olanını, diğeri de şakk tarzında olanını kazardı.[670]

Kabrin lahd tarzında; kabrin kıble tarafı yandan kazılarak, altı cenaze girecek kadar oyulurdu.

Kabrin şakk tarzında ise, kabrin ortası dere gibi oyulurdu.[671]

Peygamberimiz Aleyhisselam, kabir tarzı hakkında:

"Lahd yapınız, şakk yapmayınız! Çünkü lahd bizim içindir!

Şakk ise bizden başkaları içindir!" buyurmuştur.[672]

Ebu Ubeyde b. Cerrah Mekkelilerinkini şakk tarzında, Ebu Talha da Medinelilerinkini lahd tarzında kazardı.

Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrinin lahd tarzında mı, yoksa şakk tarzında mı yaptırılması hususunda ashab arasında anlaşmazlık çıktı.

Muhacirler:

"Mekkeliler gibi şakk yaptırınız!"

Ensar ise:

"Bizim toprağımızda kazdığımız gibi lahd yapınız!" dediler.[673]

Bunun üzerine, Hz. Abbas iki kişi çağırdı.

Onlardan birisine:

"Sen Ebu Ubeyde'ye git!"

Diğerine de:

"Sen de Ebu Talha'ya git!" dedi.

Sonra da:

---

668 Belâzurî, Ensâb, 1/573.
669 İbn Sa'd, 2/294.
670 İbn Sa'd, 2/295.
671 Kâsânî, 1/318.
672 Ahmed b. Hanbel, 4/359, Ebu Dâvud, 3/213.
673 İbn Sa'd, 2/298.

“Allah’ım! Resûlün için hayırlısını tercih buyur!” diyerek dua etti.[674]

Bunlardan, önce gelen, Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrini kendi usulüne göre yapacaktı.[675]

Ebu Talha’nın adamı Ebu Talha’yı bulup getirdi.[676]

Ebu Talha, gelince:

“Vallahi, Peygamber Aleyhisselam için lahdin daha hayırlı olacağını umuyorum!” dedi.[677]

Peygamberimiz Aleyhisselamın döşeği hemen kaldırılarak altı lahd tarzında kazıldı.[678]

Peygamberimiz Aleyhisselam Çarşamba gecesi yarılandığı sırada kabre konuldu.[679]

Hz. Âişe:

“Resûlullah Aleyhisselamın[680] nereye[681] gömüldüğünü, Çarşamba gecesi,[682] geceyarısı,[683] gecenin de sonuna doğru[684] kürek seslerini işitinceye kadar öğrenemedim!” demiştir.[685]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrine Hz. Ali, Fadl b. Abbas ve Kusem b. Abbas ve Peygamberimiz Aleyhisselamın azadlısı Şükran (Salih) indiler.[686]

Evs b. Havlî, Hz. Ali’ye:

“Ey Ali! Allah aşkına! Resûlullahın hizmetinden bizi de nasiplendir!” diye and verdi.

Hz. Ali:

“İn öyleyse!” dedi.

O da kabrin içine indi.[687]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrine Hz. Abbas ve Üsâme b. Zeyd’in indiği de rivayet edilir.[688]

---

674 İbn İshak, İbn Hişam, 4/313-314, İbn Sa’d, 2/298, Belâzurî, Ensâb, 1/573.
675 İbn Sa’d, 2/298.
676 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa’d, 2/298, Belâzurî, Ensâb, 1/573.
677 İbn Sa’d, 2/298.
678 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa’d, 2/298, Belâzurî, Ensâb, 1/573.
679 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, Ahmed b. Hanbel, 6/110, İbn Haldun, Târîh, 2/63.
680 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, Ahmed b. Hanbel, 6/62, 242.
681 Ahmed b. Hanbel, 6/242.
682 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, Ahmed b. Hanbel, 6/62, 242.
683 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314.
684 Ahmed b. Hanbel, 6/62, 242.
685 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, Ahmed b. Hanbel, 6/62, 242.
686 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314-315, İbn Abdi Rabbih, 4/254.
687 İbn İshak, İbn Hişam, 4/315.
688 İbn Sa’d, 2/301.

Medine arzı, nemli ve çoraktı.[689]

Hayber[690] veya Huneyn ganimetinden kalma,[691] eskimeye yüz tutmuş[692] saçaklı kırmızı örtü (yorgan) kabrin tabanına serildi.[693]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrinden başka hiç kimsenin kabrine sergi serilmemiştir.[694]

Peygamberimiz Aleyhisselam kabre konulduktan sonra, kabrin üzeri kapatılıp düzlendi.

Bilal-i Habeşî baş tarafından ve sağ yanından başlayarak[695] kabrin üzerine kırba ile su saçtı.[696]

Kabrin üzeri, dokuz sıra tuğla dikilerek çevrildi.[697]

Sonradan, kabrin üzerine de kırmızı kum serildi.[698]

Hz. Fâtıma'nın Hz. Ali'ye ve Enes b. Malik'e Sitemlenmesi

Hz. Fâtıma, Hz. Ali'ye:

"Ey Hasan'ın babası! Resûlullah Aleyhisselamı gömdünüz mü?" diye sordu.

Hz. Ali:

"Evet!" dedi.

Hz. Fâtıma:

"Onun üzerine toprak saçmaya gönlünüz nasıl razı oldu?" diye sordu ve:

"Halbuki, o, rahmet ve merhamet peygamberi idi!" dedi.

Hz. Ali:

"Evet, öyledir! Fakat Allah'ın emri geri kalmaz ki! İnsan, yaratılmış olduğu toprağa gömülegelmiştir!" dedi.[699]

Hz. Fâtıma, Enes b. Malik'e de, Peygamberimiz Aleyhisselamı gömüp dönerken:

---

689 İbn Sa'd, 2/299, Belâzurî, Ensâb, 1/575.
690 Belâzurî, Ensâb, 1/575.
691 İbn Kesîr, Bidâye, 5/269.
692 İbn Sa'd, 2/299.
693 İbn İshak, İbn Hişam, 4/315, İbn Sa'd, 2/299, İbn Kesîr, Bidâye, 5/268-269.
694 İbn İshak, İbn Hişam, 4/315, İbn Sa'd, 2/299, Belâzurî, Ensâb, 1/575-576 Taberî, Târîh, 3/205, Zehebî, Târîh, s. 581.
695 Belâzurî, Ensâb, 1/575-576, Beyhakî, Delâil, 7/264.
696 Belâzurî, Ensâb, 1/576, Beyhakî, Delâil, 7/264, İbn Kesîr, Bidâye, 5/271.
697 Beyhakî, Delâil, 7/252, İbn Kesîr, Bidâye, 5/269.
698 Belâzurî, Ensâb, 1/576.
699 Halebî, 3/493.

"Ey Enes! Resûlullah Aleyhisselamı toprağa gömüp dönmenize,[700] onun üzerine toprak saçmanıza, çekmenize gönlünüz nasıl razı olabildi?!" dedi.[701]

Peygamberimiz Aleyhisselamı gömüp dönenler, gönüllerinde elem ve ıztıraptan başka bir şey duymamakta idiler.[702]

Peygamberimiz Aleyhisselam İçin Mersiyeler Söylenişi

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatı üzerine birçok mersiyeler söylendi.

Hz. Fâtıma söylediği mersiyelerinde şöyle dedi:

"Gökyüzünün ufukları tozlandı.

Güneş dürülüp ışığını kaybetti.

Gecesi gündüzü karanlıklara gömüldü.

Peygamberden sonra, yeryüzü ona duyduğu teessürden ve şiddetli ıztıraptan dolayı bir kum yığını haline geldi.

Varsın ona Doğunun ve Batının şehirleri ağlasın!

Mudarlar ve bütün Yemen kabileleri ona ağlasın!

Ona yüce dağlar, ovalar, örtülü Beytullah ve rükünler de ağlasın!

Ey peygamberler hâtemi olan (babam!)

Furkan'ı indiren sana getirdi salât ü selam!"[703]

Hz. Fâtıma, Peygamberimiz Aleyhisselamın kabrinin toprağından alıp[704] kokladıktan[705] ve gözlerine sürdükten sonra:[706]

"Ahmed Aleyhisselamın toprağını koklayanın hali ne mi olur: ömür boyunca güzel koku koklamamak.

Benim üzerime öyle musibetler döküldü ki, onlar gündüzlerin üzerine dökülseydi, gece olurlardı belki!" dedi.[707]

Hz. Ali,[708] Peygamberimiz Aleyhisselamın halaları Hz. Ervâ, Hz. Safiyye,[709] Ashab-ı Kiramdan Hz. Ebu Bekir,[710] Hz. Ömer,[711]

700 Ahmed b. Hanbel, 3/204.
701 İbn Sa'd, 2/311, Ahmed b. Hanbel, 3/204, Buhârî, Sahîh, 5/144, İbn Mâce, 1/522, Dârimî, 1/41.
702 İbn Sa'd, 2/274, İbn Mâce, 1/522.
703 İbn Seyyid, 2/340.
704 İbn Cevzî, 2/813, Kastallânî, Mevâhib, 2/501, Diyarbekrî, 2/173.
705 Diyarbekrî, 2/173.
706 İbn Cevzî, 2/803, Kastallânî, Mevâhib, 2/501.
707 İbn Cevzî, 2/803, İbn Seyyid, 2/340, Kastallânî, Mevâhib, 2/501, Diyarbekrî, 2/173.
708 Belâzurî, Ensâb, 1/592-593.
709 İbn Sa'd, 2/325-330.
710 İbn Sa'd, 2/319-320, Belâzurî, Ensâb, 1/592.
711 Belâzurî, Ensâb, 1/592.

Peygamberimiz Aleyhisselamın amcası Hâris'in oğlu Ebu Süfyan,[712] Ensar şairlerinden Hassan b. Sâbit,[713] Ka'b b. Malik,[714] şair Ebu Züeylü'l-Hüzelî,[715] Hind binti Hâris, Hind binti Üsâse, Atike binti Zeyd, Peygamberimiz Aleyhisselamın dadısı Ümmü Eymen,[716] Peygamberimiz Aleyhisselam için mersiyeler söyleyerek duydukları derin acılarını dile getirmişlerdir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kabrinin Ravza-i Mutahhara'daki Durumu

Rivayete göre, Peygamberimiz Aleyhisselamla Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer'in kabrinin durumu şu şekildedir: Peygamberimiz Aleyhisselamınki kıbleye doğru biraz ileride olup;

Hz. Ebu Bekir'in başı Peygamberimiz Aleyhisselamın omuzu hizasında,

Hz. Ömer'in başı da Hz. Ebu Bekir'in omuzu hizasında bulunmakta idi.[717]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Kabrinde Diri Olup Verilen Salât ü Selamların Kendisine Sunulduğu

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"...Cuma gününde benim üzerime salât ü selam getirmeyi çoğaltınız!

Çünkü, sizin salât ü selamlarınız bana sunulur" buyurmuştu.

"Yâ Rasûlallah! Kabrinizde çürümüş bir kemik haline gelmiş bulunurken bizim salât ü selamlarımız sana nasıl sunulur?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İyi biliniz ki; Allah peygamberlerin (onlara salât ü selamlar olsun) cesetlerini yiyip çürütmeyi yere haram kılmıştır![718]

Allah'ın yeryüzünde gezen melekleri vardır ki, ümmetim tarafından getirilen salât ü selamları bana ulaştırırlar.[719]

---

712 İbn Seyyid, 2/340-341.
713 İbn İshak, İbn Hişam, 4/317-322, İbn Sa'd, 2/321-324.
714 İbn Sa'd, 2/324-325.
715 Süheylî, 7/591-592.
716 İbn Sa'd, 2/330-333.
717 Semhûdî, 2/550-551.
718 Ahmed b. Hanbel, 4/8, İbn Mâce, 1/524, Dârimî, 1/307, Nesâî, 3/19-92, Hâkim, 4/460, İbn Cevzî, 2/809, İbn Kesîr, Bidâye, 5/275, İbn Kayyım, 1/122.
719 Ahmed b. Hanbel, 1/387, Nesâî, 3/43, İbn Cevzî, 2/806.

Sağlığım sizin için hayırlıdır: Siz benimle konuşursunuz. Ben de sizinle konuşurum!

Vefatım da sizin için hayırlıdır: Amelleriniz bana arzolunur. Hayırlı amellerinizi gördüm mü, ondan dolayı Allah'a hamd ederim.

Kötü amellerinizi gördüm mü, sizin için Allah'tan mağfiret dilerim" buyurmuştur.[720]

Peygamberimiz Aleyhisselama Salât ü Selam Getirmenin Gerekliliği ve Nasıl Getirileceği

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de:

"Gerçekten, Allah ve melekleri, Peygambere salât ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salât ediniz, selam veriniz!" buyurmuştur.[721]

Ashabdan Ka'b. b. Ucre der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam yanımıza çıkınca, kendisine:

'Yâ Rasûlallah! Sana salât ü selam getirmek gerektiğini öğrendik ama, sana salât ü selamı nasıl getireceğiz?' dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

'Allah'ım! İbrahim'in âline salât buyurduğun gibi, Muhammed'e ve âline de salât buyur! Muhakkak ki, Sen hamd edilmeye lâyıksın, yücesin!

Allah'ım! İbrahim'in âline bereket verdiğin gibi, Muhammed'e ve âline de bereket ver! Muhakkak ki, Sen hamd edilmeye lâyıksın, yücesin!' deyiniz!" buyurdu.[722]

720 Bezzar'dan naklen Heysemî, 9/24, İbn Hacer, Metâlib, 4/22-23.
721 Ahzab: 56.
722 Ahmed b. Hanbel, 4/241, Buhârî, Sahîh, 47/156, Müslim, 1/305.

Resûlullaha Salât ü Selam Getirene Yüce Allah'ın Mukabele Edişi

Abdurrahman b. Avf der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam vakıf hurmalıklarına doğru çıkıp gidince, kendisini takip ettim.

Resûlullah Aleyhisselam, hurmalığa girer girmez, kıbleye yöneldi ve secdeye kapandı! Secdeyi o kadar uzattı ki, Azîz ve Celîl olan Allah'ın secdede onun ruhunu kabzettiğini sandım!

Bakmak için yakınına varıp oturdum.

Resûlullah Aleyhisselam secdeden başını kaldırdı ve:

'Kim o?' diye sordu.

'Abdurrahman!' dedim.

'Ey Abdurrahman! Senin burada ne işin var?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallah! Sen secdeye kapandın, bir kere secde ettin. Yüce Allah'ın secdede ruhunu kabzetmiş olmasından korktum!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Cebrail Aleyhisselam bana gelip:

'Azîz ve Celîl olan Allah, 'Sana salât getirene, Ben de salât getiririm. Sana selam verene, Ben de selam veririm!' buyuruyor' dedi.

Bunun için, Yüce Allah'a şükrâne olarak secde ettim' buyurdu."[723]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ahiretteki Derecesinin Yüceliği

Peygamberimiz Aleyhisselam hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

"Kıyamet günü,[724] Sûr'un son üfürülüşünden sonra yerden başını kaldıracakların,[725] toprağı yarılarak kabirlerinden çıkanların ilki benim!

Övünme yok![726]

Çıkar çıkmaz bana Cennet elbiselerinden[727] bir elbise giydirilecek.

Sonra da Arşın sağında duracağım ki, yaratıklardan o makamda benden başka kimse duracak değildir.[728]

---

723 Ahmed b. Hanbel, 1/191.
724 Ahmed b. Hanbel, 1/5, İbn Mâce, 2/1440.
725 Buhârî, Sahîh, 6/34, İbn Mâce, 2/1429.
726 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Müslim, 4/1782, Ebu Dâvud, 4/218, Tirmizî, Sünen, 5/587, İbn Mâce, 2/1440.
727 Yeşil (Ahmed b. Hanbel, 3/456).
728 Tirmizî, Sünen, 5/585.

Kıyamet gününde Âdem oğullarının efendisi, ulusu benim![729]

Övünme yok![730]

Livâü'l-hamd (hamd sancağı) bana verilecek, benim elimde bulunacak![731]

Kıyamet günü hamd sancağını ben taşıyacağım![732]

Övünme yok![733]

Kıyamet günü peygamberlerin imamı, hatibi ve onların şefaat sahibi de ben olacağım!

Övünme yok![734]

O gün, Âdem ve diğer peygamberlerden hiçbiri yoktur ki, benim sancağımın altında bulunmasın![735]

Övünme yok![736]

Bana vesîle'yi dileyiniz!

Bu vesîle cennette öyle bir derecedir ki, Allah'ın kullarından yalnız bir kula lâyıktır!

O kulun da ben olmamı umarım!

Her kim, bana vesîle'yi dilerse kendisi şefaate lâyık olur![737]

Her peygamberin kabul olunan belli bir duası vardır.

Her peygamber de o belli duasını önceden yapmış bulunmaktadır.

Fakat, ben o duamı Kıyamet gününde ümmetime şefaat etmek için saklamışımdır![738]

Kıyamet gününde ilk şefaat eden ve şefaati kabul buyurulan benim![739]

Övünme yok![740]

Cennetin kapılarının halkalarını ilk ben çakacak ve Allah da bana kapıları açacak ve yanımda mü'minlerin fakirleri olduğu halde beni cennete koyacaktır!

---

729 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Müslim, 4/1782, Ebu Dâvud, 4/218, Tirmizî, Sünen, 5/587, İbn Mâce, 2/1440.
730 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Tirmizî, Sünen, 5/587, İbn Mâce, 2/1440.
731 Ahmed b. Hanbel, 3/144, Tirmizî, Sünen, 5/587.
732 Tirmizî, Sünen, 5/588, Dârimî, 1/30.
733 Ahmed b. Hanbel, 3/144.
734 Ahmed b. Hanbel, 5/138, Tirmizî, Sünen, 5/586, İbn Mâce, 2/1443.
735 Ahmed b. Hanbel, 1/281, Tirmizî, Sünen, 5/587, Dârimî, 1/30.
736 Ahmed b. Hanbel, 1/281, Dârimî, 1/30.
737 Tirmizî, Sünen, 5/587.
738 Mâlik, 1/212, Abdurrezzak, 2/413, Ahmed b. Hanbel, 1/281, Buhârî, Sahîh, 7/145, Müslim, 1/189, İbn Mâce, 2/1440.
739 Müslim, 4/1782, Ebu Dâvud, 4/218, Tirmizî, Sünen, 5/588, İbn Mâce, 2/1440, Dârimî, 1/30.
740 Tirmizî, Sünen, 5/588, İbn Mâce, 2/1440, Dârimî, 1/30.

Övünme yok!

Öncekilerin ve sonrakilerin[741] Allah katında[742] en değerlisi benim!

Övünme yok![743]

Kıyamet gününde sustukları zaman insanların hatipleri benim!

Tutuldukları zaman şefaatçileri benim![744]

Ye'se ve ümitsizliğe düştükleri zaman[745] cennetle[746] müjdeleyicileri benim![747]

Yüce Allah Kıyamet gününde bütün insanları, öncekilerini sonrakilerini düz bir yerde biraraya toplayacak.

Öyle ki, kendilerini çağıran sesini, ayrı ayrı hepsine duyurabilecek.

Göz hepsini görebilecek.

Güneş kendilerine yaklaşacak.

İnsanların gam ve sıkıntıları dayanılmaz, çekilmez dereceyi bulacak![748]

Güneş o gün kullara bir veya iki mil kadar yaklaştırılacak, onları eritecek!

Amellerinin derecesine göre kullar tere batacaklar. Ter, kiminin aşık kemiklerine, kiminin böğürlerine kadar çıkacak!

Kimini de gemleyecek![749]

O gün, adam var ki, ter kendisini boğacak dereceye çıkacak da: 'Yâ Rab! Cehenneme atmakla da olsa, beni rahata erdir!' diyecektir![750]

Bunun üzerine, insanlar birbirlerine:

'Halinizi görmüyor musunuz? Başınıza geleni görmüyor musunuz? Rabbinizin katında kendinize şefaat edecek birini bulup, daha başınızın çaresine bakmayacak mısınız?!' diyecekler.

Birbirlerine:

'Âdem'e gidiniz!' deyip, Âdem'e varacaklar ve:

'Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Allah seni Kudret Eliyle yaratmış, Ruhundan sana ruh nefhetmiş, meleklere emir buyurmuş, onlar da sana secde etmişlerdir.[751]

---

741 Tirmizî, Sünen, 5/588, Dârimî, 1/30.
742 Dârimî, 1/30.
743 Tirmizî, Sünen, 5/588, Dârimî, 1/30.
744 Dârimî, 1/30.
745 Tirmizî, Sünen, 5/585, Dârimî, 1/30.
746 Ahmed b. Hanbel, 1/5.
747 Tirmizî, Sünen, 5/585, Dârimî, 1/30.
748 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/225, Müslim, 1/184, Tirmizî, Sünen, 4/622.
749 Ahmed b. Hanbel, 6/3-4.
750 Taberânî'den naklen Suyûtî, Câmiu's-sağîr, 1/80.
751 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/225, Müslim, 1/184, Tirmizî, Sünen, 4/622.

Alla, sana herşeyin isimlerini bildirmiştir.[752]

Sen bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza neler geldiğini görmüyor musun?[753]

Rabbinin katında bize şefaat et![754] Bizi şu bulunduğumuz müşkil mevkiden kurtarsın!' diyecekler.[755]

Âdem ise, onlara:

'Yüce Rabbim bugün öyle gazaba gelmiştir ki, ne bundan önce bu derece gazaba gelmişliği vardır, ne de bundan sonra bu derece gazaba gelir![756]

Hem ben de sizin düşmüş olduğunuz isyan durumu gibi müşkil bir duruma düşmüş bulunuyorum![757]

Vaktiyle, O bana ağacın meyvesinden yemeyi yasaklamıştı da, ben onu yiyip Kendisine âsi olmuştum!

Ben bugün ancak kendimi düşünebilirim, kendimi![758]

Ben sizin için şefaat edebilecek halde ve mevkide değilim![759]

Siz benden başkasına gidiniz![760]

Babanızdan sonra babanız olan,[761] Allah'ın Tufan'dan sonra yeryüzü halkına gönderdiği ilk peygamber bulunan[762] Nuh'a gidiniz!' diyecek!

Bunun üzerine mahşer halkı Nuh'a varıp:

'Ey Nuh! Sen Tufan'dan sonra yeryüzü halkına gönderilen peygamberlerin ilkisin!

Allah, seni şükredici bir kul olarak adlandırmış,[763] seçmiş, senin duanı kabul buyurup yeryüzünde kâfirlerden yurt tutan hiçbir kimse bırakmamıştır.[764]

Sen Rabbin katında bize şefaat et!

Bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza neler geldiğini görmüyor musun?' diyecekler.

---

752 Ahmed b. Hanbel, 3/116.
753 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/225, Müslim, 1/184-185, Tirmizî, Sünen, 4/622.
754 Ahmed b. Hanbel, 2/435, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, 225, Müslim, 1/184 Tirmizî, Sünen, 4/622.
755 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/180, İbn Mâce, 2/1442.
756 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/225, Müslim, 1/184-185, Tirmizî, Sünen, 4/622-623.
757 Ahmed b. Hanbel, 1/4.
758 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/184-185, Tirmizî, Sünen, 4/622-623.
759 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/180, İbn Mâce, 2/1442.
760 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
761 Ahmed b. Hanbel, 1/5.
762 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/180, İbn Mâce, 2/1442.
763 Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
764 Ahmed b. Hanbel, 1/4.

Nuh da:

'Rabbim bugün öyle gazaba gelmiştir ki, ne bundan önce bu derece gazaba gelmişliği vardır, ne de bundan sonra bu derece gazaba gelir!

Hem benim bir duam vardır ki, onu kavmim aleyhinde yapmış bulunuyorum!

Ben bugün ancak kendimi düşünebilirim, kendimi![765]

Ben sizin için şefaat edebilecek halde ve mevkide değilim![766]

Siz benden başkasına,[767] Halîlü'r-Rahman'a,[768] İbrahim'e gidiniz![769] Yüce Allah onu halil ve dost edinmiştir!' diyecek,[770] ve Mahşer halkı İbrahim'e vararak:

'Ey İbrahim! Sen Allah'ın peygamberi ve yeryüzü halkından O'nun halili ve dostusun!

Sen Rabbin katında bize şefaat et!

Sen bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza neler geldiğini görmüyor musun?' diyecekler.

İbrahim ise, onlara:

'Rabbim bugün öyle gazaba gelmiştir ki, ne bundan önce bu derece gazaba gelmişliği vardır, ne de bundan sonra bu derece gazaba gelir![771]

Hem ben, asılsız yere üç söz söylemişimdir!' diyecek,[772] onları anlatacak.[773]

'Ben bugün ancak kendimi düşünebilirim, kendimi![774]

Ben sizin için şefaat edebilecek halde ve mevkide değilim![775]

Siz benden başkasına gidiniz! Musa'ya gidiniz![776]

Çünkü, Yüce Allah onunla konuşmuş,[777] ona Tevrat'ı vermiştir' diyecek.[778]

Bunun üzerine mahşer halkı Musa'ya varacaklar.

---

765 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
766 Ahmed b. Hanbel, 1/4, 3/116, Müslim, 1/180, İbn Mâce, 2/1442.
767 Ahmed b. Hanbel, 2/435.
768 Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.
769 Ahmed b. Hanbel, 2/435, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
770 Ahmed b. Hanbel, 1/4.
771 Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
772 Buhârî, Sahîh, 5/226, Tirmizî, Sünen, 4/625.
773 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Müslim, 1/185.
774 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
775 Ahmed b. Hanbel, 1/4, Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.
776 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
777 Ahmed b. Hanbel, 1/4.
778 Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.

Ona:

'Ey Musa! Sen Allah'ın Resûlüsün! Allah seni risâletleriyle ve seninle konuşmasıyla insanlara üstün kılmıştır!

Sen bizim için Rabbin katında şefaat et!

Sen bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza neler geldiğini görmüyor musun?' diyecekler.

Musa ise, onlara:

'Rabbim bugün öyle gazaba gelmiştir ki, ne bundan önce bu derece gazaba gelmişliği vardır, ne de bundan sonra bu derece gazaba gelir!

Hem ben öldürmem bana emredilmemiş bir adamı öldürmüşümdür!

Ben şimdi ancak kendimi düşünebilirim, kendimi![779]

Ben sizin için şefaat edebilecek halde ve mevkide değilim![780]

Siz benden başkasına gidiniz! İsa'ya gidiniz!

Çünkü o anadan doğma körlerin gözünü açar, alaca illetini iyi eder, ölüleri diriltirdi![781]

O, Allah'ın kulu, resûlü, kelimesi ve Meryem'e nefhettiği ruhudur!' diyecek.[782]

Mahşer halkı İsa'ya varacaklar ve ona:

'Ey İsa! Sen Allah'ın Resûlüsün! Allah'ın Meryem'e ilkâ ettiği kelimesi ve Allah tarafından nefhedilen ruhusun!

Sen beşikte insanlarla konuşmuştun.

Bize Rabbin katında şefaat et!

Sen bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza neler geldiğini görmüyor musun?' diyecekler.

İsa ise, onlara:

'Rabbim bugün öyle gazaba gelmiştir ki, ne bundan önce bu derece gazaba gelmişliği vardır, ne de bundan sonra bu derece gazaba gelir!' diyecek, günah anmayacak.[783]

Ben bugün ancak kendimi düşünebilirim, kendimi![784]

Ben sizin için şefaat edebilecek halde ve mevkide değilim![785]

---

779 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
780 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.
781 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
782 Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.
783 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
784 Buhârî, Sahîh, 5/226, Tirmizî, Sünen, 4/623.
785 Ahmed b. Hanbel, 1/5, Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.

Siz benden başkasına gidiniz![786] Âdem oğullarının efendisine, ulusuna gidiniz!

Çünkü o, Kıyamet günü toprağı yarılarak kabirlerinden çıkanların ilkidir![787]

Siz Muhammed Aleyhisselama gidiniz![788]

O, geçmiş ve gelecek kusurlarını Allah'ın bağışlamış olduğu bir kuldur![789]

Yüce Rabbiniz katında sizin için o şefaat eder!' diyecek.[790]

Bunun üzerine mahşer halkı bana gelecekler:

'Ey Muhammed! Sen Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncususun.

Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamıştır!

Sen Rabbin katında bize şefaat et!

Sen bizim ne halde olduğumuzu bilmiyor, başımıza gelenleri görmüyor musun?' diyecekler.

Ben de, kalkıp Arşın altına geleceğim.

Orada Rabbimin huzurunda secdeye kapanacağım.

Sonra Allah Kendisine ait hamdlerden, senaların güzellerinden bana öylelerini fetih ve ilham buyuracak ki, onları benden önce hiçbir kimseye fetih ve ilham buyurmuş değildir![791]

Sonra bana:

'Ey Muhammed! Başını secdeden kaldır! Dile, dileğin verilecek! Şefaat et, şefaatin kabul olunacak!' buyurulacak.

Bunun üzerine, ben de başımı kaldırıp:

'Yâ Rab! Ümmetimi! Ümmetimi![792]

Yâ Rab! Ümmetimi![793] Ümmetimi!

Yâ Rab! Ümmetimi! Ümmetimi!' diyeceğim.[794]

Bunun üzerine:

---

786 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
787 Ahmed b. Hanbel, 1/5.
788 Ahmed b. Hanbel, 1/5, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/623.
789 Buhârî, Sahîh, 5/147, İbn Mâce, 2/1442.
790 Ahmed b. Hanbel, 1/5.
791 Makam-ı Mahmud öyle bir makamdır ki, bütün mahşer halkının hesaplarının bir an önce görülmesi ve uzayıp giden tevakkuf ıztırabından kurtarılarak rahata kavuşturulmaları için, Peygamberimiz Aleyhisselam o makamda Allah'a hamd edecek, Allah katında şefaatte bulunacaktır (İbn Esîr, Nihâye, 1/437).
792 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/226-227, Müslim, 1/185, Tirmizî, Sünen, 4/624-625.
793 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Tirmizî, Sünen, 4/624.
794 Ahmed b. Hanbel, 2/436.

'Ey Muhammed! Ümmetinden hesapsız olanları cennet kapılarından sağındakinden cennete koy!' denilecektir.

Onlar, bu kapıdan başka, öteki kapılarda da insanlara ortaktırlar.

Muhammed'in varlığı Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; cennet kapılarının iki kanadının arası Mekke ile Himyer, Hecer veya Busrâ arası kadardır.[795]

Şefaat için bana bir had çizilecek[796] ve:

'Haydi git! Kimin kalbinde bir buğday veya arpa tanesi kadar iman varsa, onu[797] cehennemden çıkar![798] Cennete koy!' denilecek.[799]

Ben de o had dahilinde insanları cehennemden çıkarıp cennete koyacağım.

Sonra Rabbime dönerek secdeye kapanacağım.

Yüce Allah yine dilediği kadar beni secde halinde bırakacak.

Sonra bana:

'Ey Muhammed! Başını secdeden kaldır! Söyle, sözün tutulsun! İste, isteğin verilsin! Şefaat dile, şefaatin kabul olunsun!' denilecek.

Ben de başımı secdeden kaldırarak Rabbime, Kendisinin bana öğrettiği bir hamd ile hamd edeceğim.

Sonra şefaatte bulunacağım.

Rabbim bana bir had çizecek[800] ve:

'Haydi git, kimin kalbinde hardal tanesi kadar iman varsa, onu cehennemden çıkar![801] Cennete koy!' denilecek.

Ben de gidip kimin kalbinde o kadar iman bulursam onu[802] cehennemden çıkarıp cennete koyacağım.[803]

Sonra Rabbime dönüp aynı hamdlerle hamd edeceğim.

Sonra O'nun için secdeye kapanacağım.

Bana tekrar:

'Ey Muhammed! Secdeden başını kaldır! Söyle, sözün tutulsun! İste, isteğin verilsin! Şefaat dile, şefaatin kabul olunsun!' denilecek.

---

795 Ahmed b. Hanbel, 2/436, Buhârî, Sahîh, 5/227, Müslim, 1/185-186, Tirmizî, Sünen, 4/624.
796 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/181, İbn Mâce, 2/1442.
797 Ahmed b. Hanbel, 3/144, Müslim, 1/183.
798 Müslim, 1/183.
799 Ahmed b. Hanbel, 3/144.
800 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/181, İbn Mâce, 2/1442.
801 Müslim, 1/183.
802 Ahmed b. Hanbel, 3/1144.
803 Ahmed b. Hanbel, 3/116, 144, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/181, İbn Mâce, 2/1442-1443.

Ben de:

'Yâ Rab! Ümmetimi! Ümmetimi!' diyeceğim.

Bana:

'Git! Kalbinde hardal tanesinden çok çok çok daha az iman bulunan kim varsa, onu da cehennemden çıkar![804] Cennete koy!' denilecek.

Ben de gidip kimin kalbinde azıcık iman bulursam onu cennete koyacağım.[805]

Sonra dördüncü kez Rabbime dönerek aynı hamd ve senalarla O'na hamd edeceğim. Secdeye kapanacağım!

Bana:

'Ey Muhammed! Başını secdeden kaldır! Söyle, sözün dinlensin! İste, isteğin verilsin! Şefaat dile, şefaatin kabul edilsin!' denilecek.

Ben gidip bunu da yapacağım.[806]

'Yâ Rabbi! Cehennemde Kur'ân'ın hapsettiklerinden, yani cehennemde temelli kalmaları gerekenlerden başka kimse kalmadı![807]

Yâ Rab! Lâ ilâhe illallah=Allah'tan başka hiçbir ilah yok, diyenlere şefaat için de bana izin ver!' diyeceğim.

Yüce Allah:

'Bu, Sana ait değildir.

Fakat, izzet ve kibriyâma, azamet ve cibriyâma yemin ederim ki, 'Lâ ilâhe illallah' diyenleri cehennemden muhakkak Ben çıkaracağım!' buyuracak.[808]

Ümmetimden cehennemde, cehennemliklerin yanında kalanlara, cehennemlikler:

'Sizin Yüce Allah'a hiçbir şeyi şerik koşmaksızın ibadet etmiş olmanızın size ne yararı oldu? Sizi Allah'ın azabından kurtarabildi mi sanki?!' diyecekler.

Bunun üzerine, Yüce Allah:

'İzzet ve celâlim hakkı için onları da cehennemden azad edeceğim!' buyuracak.

Göndereceklerini gönderecek.

---

804 Müslim, 1/183.
805 Ahmed b. Hanbel, 3/144.
806 Müslim, 1/183.
807 Ahmed b. Hanbel, 3/116, Buhârî, Sahîh, 5/147, Müslim, 1/181, İbn Mâce, 2/1443.
808 Müslim, 1/183-814.

Onlar, kömür halinde cehennemden çıkarılıp hayat ırmağının içine konulacaklar da, sel uğrağında biten yabani reyhan tohumlarının çarçabuk bittiği gibi, yeniden öylece bitecekler!

Onlar iki gözlerinin arasına 'Bunlar Azîz olan Allah'ın azadlıları' yazısı yazılarak cennete konulacaklardır.

Cennet halkı, onlara:

'Bunlar cehennemliklerdir!' diyecekler.

Yüce Allah ise:

'Hayır! Bunlar Azîz ve Cebbar olan Allah'ın azadlılarıdır!' buyuracaktır."[809]

NA'T-I NEBEVÎ

İki cihan güneşi, Sensin yâ Rasûlallah!
Bulunmayan bir eşi, Sensin yâ Rasûlallah!

Yaratmıştır nûrunu Senin ilk önce Mevlâ,
Yaratmış yeri, göğü... Seninçin Yüce Mevlâ!

Kâinât örgüsüne işlenmiş özel adın
Işıkların tuğrası, tuğudur güzel adın!

Tevhid levhasını da, Senin adın tamamlar,
Sevgi gülistânına Senin tadından damlar!

Tevrat'ta, İncil'de Sen, müjdelenen Ahmed'sin
Süryanca Münhamennâ, Kur'ân'ca Muhammed'sin!

Sana bütün yeryüzü, olmuş namazgâh, mâbed
Cihan Peygamberliğin hükümrân ilelebed.

Geçmiş peygamberlerden Seninçin ahd alınmış
Ümmetleri adına Sana bağlı kalınmış.

---

809 Ahmed b. Hanbel, 3/144.

Sensin Kıyamet günü, kabrinden ilk kalkacak,
Arşın sağ yanında da duracak Sensin ancak

Sensin tek efendisi Âdem oğullarının
Sensin en sevgilisi Allah'a, kullarının.

Sensin ahiret günü peygamberler önderi
Rabbin hamd sancağını taşıyan peygamberi

Sensin en şereflisi halkın Allah katında
Peygamberler duracak sancağının altında!

Mahşerde herkes Senin rahmetinin muhtâcı:
Sendedir hamd sancağı, Sende şefaat tâcı!

Umutsuzlara o gün, umut verecek Sensin
Onların üstlerine kanat gerecek Sensin!

Verilecek sırf Sana makâmın en yücesi:
Makam-ı Mahmud ile Vesîle derecesi.

Mahşerde her dileği Sensin kabul olunan
Sensin Hakk'a kulların en yakını bulunan.

Bütün cihan halkıyla tartılsan, fazilette
Daha ağır gelirdin onlardan, Sen elbette.

Gererdin kol kanat Sen, başvuran her âcize
Gösterdiğin olurdu, gerektikçe mûcize.

Mûcize nûrun Senin, parıl parıl yanardı,
Geceleyin görenler onu kandil sanardı.

Aç ve yorgun develer, Sana dert yanarlardı,
Dertlerinin devâsı belli ki Sende vardı.

En sert başlar karşında uysallık gösterirdi,
Ağaçlar ve taşlar da Sana selam verirdi.

Herşey Senin emrini dinler kabul ederdi,
Sen “Gel!” dersen gelirdi, “Dön, git!” dersen giderdi.

Görür gibi önünü, ardını da görürdün,
Hastalığı giderir, gözsüzü gördürürdün.

Geleceğe ait Sen, neyi verirsen haber,
Haber verdiğin gibi çıkardı birer birer.

Kur’ân ile yumuşatan Sendin ancak Ömer’i
Bir işaretle böldün ikiye Sen Kamer’i

Mütevazi sofranda büyük bereket vardı,
Az nesneler çoğalır, yeter, hatta artardı.

Önünde yemeklerin tesbîhi duyulurdu,
Avucunda çakıllar tesbîhe koyulurdu.

Merhametin, şefkatin ölçüleri aşardı,
Kör kuyular duanla kaynar, dolar, taşardı.

Dua etsen gök gürler, yer yer şimşek çakardı,
Mübârek parmakların çeşme olur, akardı.

Seferlerde orduyu suladığın olurdu
Beldeler kuraklıktan duanla kurtulurdu.

El atsan arık davar sütlenir, süt verirdi
Mânevî heybetinden krallar ürperirdi.

Besmeleyle saçtığın bir tek avuç toprağın
Ederdi bir orduyu, tedirgin, darmadağın!

Mekke'deyken bir gece, tüm gökleri dolaştın,
Melekût âleminin doruğuna ulaştın!

Beşeriyyet kaydını kırdın, aştın orada,
Bin bir tecellîlerle karşılaştın orada!

İlâhî iltifatla, hitapla dolup taştın,
Şirksiz bir yaklaşımla Mevlâ'na Sen yaklaştın!

İsrâ ve Mi'râcınla kıldı Seni Hak mümtâz,
Ümmetinin mi'râcı, oldu beş vakit namaz.

Kur'ân, Senin en büyük, en devamlı mûcizen,
Verdin ona göre Sen herşeye gerçek düzen.

İlâhî kitaplığın kutluluğu ondadır,
Dünyanın, ahiretin mutluluğu ondadır.

Gece gündüz okunan İlâhî kitap Kur'ân,
Hayrandı dün de ona, bugün de herkes hayran.

Gerçekledi o ancak Batının rüyasını
Hayretlere düşürdü ilim-fen dünyasını.

Edindin her hususta Kur'ân'ı Sen tek rehber
Okudun, okutturdun onu herkese ezber.

Yürürdün hak yolunda dosdoğru, yol açıksa
Asla geri dönmezdin cihan karşına çıksa.

Başladığın bir işi, bırakmazdın yarıda
Bulunurdun herkese bu yolda uyarıda.

"Kıyâmet kopsa bile işi bırakma!" derdin,
Dünyayı âhiretin tarlası addederdin.

Hakka tevekkülde de halkı uyandırırdın
Önce tedbir aldırır, sonra dayandırırdın.

Çağlarca olmayanı yirmüç yılda oldurdun
Karanlık gönüllere tevhid nûru doldurdun.

Putu, putperestliği kaldırdın tüm ülkenden,
Hiçbir açık vermedin bu yoldaki ilkenden.

Bugün bile ülkende ne putperest, ne put var
Bu eşsiz başarını, düşman da olsa kutlar.

Yerleştirdin kalblere Sen Allah saygısını
Giderdin herkesteki can, mal, ırz kaygısını.

Kurdun öyle mûcize bir düzen bu uğurda
Güttürdün koyunları, dağda uluyan kurda!

Gençliğinde de Senin "el-Emîn"di bir adın,
Üstün vasıflarına hayrandı erkek kadın.

Her çağda örnek insan varsa da her ulusta
Örneklerin Örneği Sen oldun her hususta

Kur'ân idi ahlâkın, alırdın dersi Hak'tan
Yeşerttin kuru yeri o ilâhî kaynaktan

Tevrat'ta ve İncil'de na'tın destan her yanda
Yüce Rabbin övüyor ahlâkını Kur'ân'da

Toplamıştı Yaratan Sende her özelliği
Buyurdun: "İslâmiyet, önce huy güzelliği"

Güzel, iyi huyları tamamlamak için Sen
Gönderildin cihâna, rahmet olarak zaten.

Derdin: İyi huylunuz, en sevgiliniz Bana
Yüce Allah buğzeder kötü huylu olana.

"Allah'ın ahlâkıdır güzel huy!" buyururdun,
Bunun Sen önemini herkese duyururdun.

Kendin için her neyi özlüyor, istiyorsan,
Herkesçin de iste ki, olasın mü'min insan.

En üstün müslüman da, o kimsedir derdin Sen,
Müslümanlar elinden, dilinden kalır esen.

Herşeyden en uygunu, en kolayı seçerdin,
Hiç kin tutmaz, öç almaz, hoşgörür, vazgeçerdin.

Ne bir ayb araştırır ne kusura bakardın
Ne yaptığın iyiliği anar, başa kakardın.

Bağışlanmışken Senin geçmişin, geleceğin
Ayrılmadın tâattan ölüm ânına değin.

İbadete dalmaktan derin bir haz alırdın
Uzaklaşır herşeyden, sırf Rabbinle kalırdın.

Kapandıkça secdeye, başın Arş'a değerdi,
Yücelikler önünde, eğilir, baş eğerdi.

Boyunlar eğilirken, yürünürken izinde,
Gömülür, kaybolurdun tevazu denizinde.

Medine'de kendine ne bir saray kurdurdun
Ne kapında, çevrende nöbetçiler durdurdun.

Yetimler, kimsesizler... ayrılmazdı başından
Yoksullar, çekinmeden gelir, yerdi aşından.

Herşeyler emrindeyken yerdin arpa ekmeği,
Sen ne yererdin, ne de överdin bir yemeği.

Kurumuş ekmeğine sirke ve tuz katardın,
Kulübede oturur, kuru yerde yatardın.

Saltanat bir gösteriş, aldanıştı katında
Boş şeylere hiç önem vermedin hayatında.

Dünya sanki bir ağaç, yolcuydun altında Sen
Dinlenen yolcu, derdin, ayrılır ordan hemen!

Diller vasfından âciz, ne dense hakkında az,
Peygamberler içinde Senin şânın pek mümtâz.

Ne mutlu ümmetiniz, bu nimet bize yeter,
Dünyada, ahirette bu himmet bize yeter.

Ey Allah'ın Resûlü! Bizim günahımız çok!
Senin rahmet kapından başka bir kapımız yok!

Razıyız olalım hep Kapının eşiği tek
Ayırmasın Mevlâmız, Senden bizi haşre dek!

Başka kim var yerlerde, göklerde selamlanır?
Seni en çok sevenin imanı tamamlanır.

Pervânen olup Senin yanmayan ateşine
Seninçin çarpınmayan kalbin, tende işi ne?

***

Eğilin ulu dağlar, dik yamaçlar, yokuşlar!
Siz ey seher yelleri, siz ey uçuşan kuşlar!

Esin, uçun ne olur Medine'ye doğru siz
Aşıksınız oraya sizler de hiç şüphesiz!

Gönüller demetini unutmayınız sakın!
Ravza-i Nebevî'nin eşiğine bırakın!

Sunun selamımızı, kalbler atıp durdukça
Güneş, ay ve yıldızlar doğup batıp durdukça!

Salât ü selam ona, âline, ashabına
Mahrum olmaz başvuran onun rahmet bâbına!

Hürmetine Resûlün, kulun Ebu'l-Kâsım'ın,
Yüce Mevlâm bağışla günahını Âsım'ın!

Peygamberimiz Aleyhisselamın Terikesi ve Borçlarının Ödenişi

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bize mirasçı olunmaz: Biz ne bırakırsak, sadakadır."[810]

"Benim mirasçılarım, bir dinar bile bölüşemezler.

Kadınlarımın nafakasından ve mütevellînin masrafından sonra, ne bırakırsam sadakadır" buyurmuştur.[811]

Hz. Âişe'nin ve sahabilerden bazılarının bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam vefat ettiği zaman miras olarak ne bir dirhem,[812] ne bir davar, ne bir deve,[813] ne bir erkek köle, ne bir kadın köle bırakmış,[814] ne de (vasiyet edilecek malı bulunmadığı için) bir şey vasiyet etmiştir.[815]

Peygamberimiz Aleyhisselamdan kalan, ancak bindiği ak bir katır ile Allah yolunda vakfetmiş olduğu bir arazi parçasından,[816] bir de kullandığı silahından ibaretti.[817]

Hatta, vefatı sırasında zırh gömleği bir Yahudide otuz sa' arpa karşılığında terhin edilmiş bulunuyordu.[818]

Hz. Ebu Bekir, halife olunca, Peygamberimiz Aleyhisselamın kime va'di varsa alacaklının gelip alacağını alması için Medine'de nidâ ettirdi ve onları Bahreyn'den gelen mallardan ödedi.

Hz. Ali de, Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından sonra:

"Resûlullah Aleyhisselamın kime bir va'di veya borcu varsa bana gelsin!" diyerek nidâ ettirdi.

Sağ oldukça her yıl adam gönderip kurban kesme günü Mina'da, Akabe yanında böylece nidâ ettirmeye devam etti.

Allah'ın kullarından gelip haklı haksız her isteyenin isteğini verdi.

Hz. Ali'den sonra, vefat edinceye kadar Hz. Hasan, ondan sonra da şehadetine kadar Hz. Hüseyin böyle yaptı.[819]

---

810 İbn Sa'd, 2/314, Ahmed b. Hanbel, 6/262, Buhârî, Sahîh, 8/3, Müslim, 3/1379, Ebu Dâvud, 3/139, 145.
811 İbn Sa'd, 2/314, Ahmed b. Hanbel, 2/242, Buhârî, Sahîh, 3/197, 8/4 Müslim, 3/1382, Ebu Dâvud, 3/144.
812 İbn Sa'd, 2/260, Ahmed b. Hanbel, 1/300-301, 6/136-137, Buhârî, Sahîh, 5/144, İbn Mâce, 2/900.
813 İbn Sa'd, 2/260, Ahmed b. Hanbel, 6/136-137, İbn Mâce, 2/900.
814 İbn Sa'd, 2/316-317, Ahmed b. Hanbel, 1/300-301, 6/137, İbn Mâce, 2/900.
815 İbn Sa'd, 2/260, Ahmed b. Hanbel, 6/44, İbn Mâce, 2/900.
816 Ahmed b. Hanbel, 4/279, Buhârî, Sahîh, 3/220, 5/144.
817 Buhârî, Sahîh, 4/220, 5/144.
818 İbn Sa'd, 2/313, Ahmed b. Hanbel, 1/300-3001, Buhârî, Sahîh, 3/231.
819 İbn Sa'd, 2/318-319.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mescid Çevresinde Zevceleri İçin Yaptırmış Olduğu Odalar ve Bunların Sonradan Alınıp Mescide Katılışı

Peygamberimiz Aleyhisselam, Medine'de Mescidini yaptırdığı zaman, Mescidin yanına kerpiçten iki oda da yaptırmış ve üzerlerini hurma kütüğü ve dallarıyla örttürmüştü.

Hz. Âişe'nin odasının kapısı Mescide giden yola doğru idi.

Hz. Sevde için yapılan odanın kapısı da, Mescidin üçüncü kapısı olan Âl-i Osman kapısına doğru idi.[820]

Peygamberimiz Aleyhisselam, başka zevceler alınca, sonradan odaların sayısı dokuza kadar çıkarıldı ve bunlar da Hz. Âişe'nin odasıyla kıble arasında, yani Mescidin doğusuna düşen kısmında yapıldı.[821]

Odaların bazısı kerpiçten, bazısı da taştandı.

Bazısı hurma dallarından (Bağdâdî tarzında) yapılarak üzerleri çamur harçla sıvanmış ve hurma dallarıyla tavanlanmıştı.

Hasan b. Ebi'l-Hasan:

"Ben erginlik çağına henüz basmış bir genç iken Resûlullahın evlerine girmiş, elimle tavanına uzanıp yetişmiştim.

Resûlullahın odasının örtüsü servi veya ardıç kütüğü üzerine gerilmiş bir kıl dokuma kilimden ibaretti" demiştir.

Buhârî'nin Târîh'inden Süheylî'nin nakline göre de:

"Resûlullahın evinin kapısı halkasız olup yay ucuyla çalınırdı.[822]

Muhammed b. Hilal ile Atâü'l-Horasânî de, Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinin odalarını görmüşler, onların hurma dallarından yapılmış ve kapılarına siyah kıldan palas perdeler tutulmuş olduğunu bildirmişlerdir.[823]

Halife Abdulmelik'in Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerine ait odaların istimlak edilip yıkılarak Mescide katılmaları hakkındaki yazısı geldiği ve okunduğu gün, birçok kimseler gözlerinin yaşını tutamamışlar,[824] ağlaşmışlardır.[825]

---

820 İbn Sa'd, 1/240.
821 Semhûdî, 2/458-460, 462, Diyarbekrî, 1/346.
822 Süheylî, 4/267-268.
823 İbn Sa'd, 1/499.
824 İbn Sa'd, 1/499-500.
825 Süheylî, 4/268.

Tâbiîn bilginlerin Saîd b. Müseyyeb:

"Vallahi, onların oldukları hal üzere bırakılmalarını ne kadar arzu ederdim!

Medinelilerden yeni yetişenler ve Medine'ye dışarıdan gelenler Resûlullah Aleyhisselamın hayatında neyle yetindiğini görürler de, insanlar mal çoğalışına ve bununla öğünüşe rağbet etmezlerdi" demiştir.[826]

Peygamberimiz Aleyhisselamdan Kalan ve Ziyaret Edilen Emanetlerden Bazıları

1) Peygamberimiz Aleyhisselam, Hicretin 6. yılında Hudeybiye'de başının saçını Hıraş b. Ümeyye'ye kazıtmış;[827] Ümmü Umâre'nin bildirdiğine göre, Müslümanlar Peygamberimiz Aleyhisselamın kesilen saçını bölüşmüşler, bir demet de kendisi alıp vefatına kadar yanında saklamıştı.[828]

Peygamberimiz Aleyhisselamın başının sağ tarafından kesilen saçı Ebu Talha'ya verilmiş,[829] sol taraftan kesilen saç da halk arasında bölüştürülmüş,[830] kesilen saçının bir tek teli bile çevrelerini saran halk tarafından yere düşürülmemişti.[831]

Peygamberimiz Aleyhisselam, alnının saçını da -ricası üzerine- Halid b. Velid'e vermiş,[832] Halid b. Velid onu zaferler kazandığı savaşlarda başına giydiği kalensüvasının içinde taşımıştı.[833]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kesilen saçından zevceleri de herkes gibi almışlardır.[834]

Tâbiîn bilginlerinin büyüklerinden İbn Sîrîn der ki:

"Abîde'ye [ölümü: 190 H.]:

'Bizim yanımızda Peygamber Aleyhisselamın saçı vardır.

Biz onu Enes b. Malik'ten veya onun ev halkı tarafından elde ettik' dedim.

Abîde:

---

826 İbn Sa'd, 1/499-500, Semhûdî, 2/461.
827 İbn İshak, İbn Hişam, 3/313, Vâkıdî, Megâzî, 2/616, İbn Sa'd, 2/98, İbn Haldun, Târîh, c. 2, ks. 2, s. 35.
828 Vâkıdî, Megâzî, 2/615.
829 Vâkıdî, Megâzî, 2/948, Ahmed b. Hanbel, 3/111, Müslim, 2/948.
830 Müslim, 2/948, Begavî, 1/130.
831 İbn Sa'd, 2/181.
832 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109.
833 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/111, Aynî, 3/37.
834 Vâkıdî, Megâzî, 3/1109, İbn Sa'd, 2/174.

'Peygamber Aleyhisselamın saçından bir tek telin benim yanımda bulunması, bana dünyadan ve dünyadakilerden daha sevgilidir!' dedi."[835]

2) Enes b. Malik'in, tüyü dökülmüş meşin tasmalı bir çift ayakkabı çıkarıp:

"Bu, Resûlullah Aleyhisselamın ayakkabısıdır!' dediği, İsa b. Tahman tarafından rivayet edilir.[836]

Hicretin 100. veya 110. yılında Peygamberimiz Aleyhisselamın tasmalı bir ayakkabısı Mekke'de Ubeydullah b. Abbas b. Abdulmuttalib'in kızı Fâtıma'nın yanında bulunuyor ve isteyenlere gösteriliyordu.[837]

Ebu'l-Fidâ (vefatı: 774 H.) der ki:

"600. Hicrî yıl civarında ve ondan sonra İbn Ebi Hadrad diye anılan tüccar bir adamın yanında Peygamberimiz Aleyhisselama ait ayakkabı teki bulunduğu duyulur.

Melik Eşref-i Musa b. Melikü'l-Âdil Ebu Bekir b. Eyyüb, bu ayakkabıyı pek çok mal verip satın almak isterse de, adam satmaya yanaşmaz.

Tüccarın ölümünden sonra, adı geçen melik onu satın alır.

Eşrefiye Dârü'l-hadisini yaptırınca, kale tarafında bir odayı ona tahsis ve bir bakıcı da tayin ederek, kendisine her ay kırk dirhem aylık bağlar.

Halen bu ayakkabı, Eşrefiye Dârü'l-hadisindeki yerinde bulunmaktadır."[838]

3) Peygamberimiz Aleyhisselama Hayber ganimetinden dört çift mest düşmüştü.[839]

Habeş Necaşîsi Ashama da Peygamberimiz Aleyhisselama bir çift siyah mest hediye etmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu mestleri giyer;[840] sonradan, abdest alırken[841] onların üzerlerine -yıkama yerine- meshederdi.[842]

Peygamberimiz Aleyhisselama İskenderiye kralı Mukavkıs da bir çift siyah mest hediye ettiği gibi,[843] ashabdan Dıhyetü'l-Kelbî de bir çift mest hediye etmişti.

---

835 Buhârî, Sahîh, 1/50-51.
836 İbn Sa'd, 1/478, Buhârî, Sahîh, 4/47.
837 İbn Sa'd, 1/479.
838 İbn Kesîr, Bidâye, 6/7.
839 İbn Seyyid, 2/319.
840 İbn Sa'd, 1/482, Ahmed b. Hanbel, 5/352, İbn Mâce, 2/1196, İbn Habib, s. 76.
841 Ahmed b. Hanbel, 5/352, İbn Habib, s. 76.
842 İbn Sa'd, 1/482, Ahmed b. Hanbel, 5/352, İbn Habib, s. 76.
843 İbn Abdulhakem, Fütûhu'l-Mısr, s. 47.

Peygamberimiz Aleyhisselam bu mestleri de giyerdi.[844]

4) Hz. Âişe der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam Medine'ye geldiği, Ebu Eyyûb'un evine indiği zaman, ona:

'Ey Ebu Eyyûb! Sizin bir seririniz (somyanız) yok mu?' diye sordu.

O da:

'Yok vallahi!' dedi.

Ensardan Es'ad b. Zürâre, bunu haber alınca, Resûlullaha direkleri sac ağacından yapılmış, üzeri keten lifle dokunan hasırla kaplanmış bir serir gönderdi.

Resûlullah, evine taşınıncaya kadar, onun üzerinde uyumuştu.

Vefatına kadar da, onun üzerinde uyudu.[845]

Resûlullah Aleyhisselam yıkanıp kefenlendiği zaman bu seririn üzerine konularak, cenaze namazı da kendisi bu serir üzerinde bulunduğu halde kılınmıştır.[846]

Müslümanlar ölülerini taşımak üzere onu bizden isterler ve onunla teberrük ederlerdi.

Ebu Bekir'in, Ömer'in cenazesi de onun üzerinde taşınmıştı."[847]

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu mübarek seriri Emevîler devrinde Hz. Âişe'nin mirası içinde satışa çıkarılınca, onu Muaviye b. Ebu Süfyan'ın azadlılarından Abdullah b. İshak adında bir adam 4.000 dirheme satın almıştı.[848]

Ömer b. Abdülaziz'in Yanındaki Bir Oda İçinde Bulundurup Ziyaret Ettiği ve Ettirdiği Bazı Emanetler

Amr b. Muhâcir der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamın eşyası Ömer b. Abdülaziz'in (vefatı: 101 H.) yanında bir odada bulunup, kendisi her gün onlara bakardı.

Kureyşîlerden gelip yanında toplananları da o odaya koyar, sonra bu eşyaya yönelerek:

844 Tirmizî, Sünen, 4/240.
845 Belâzurî, Ensâb, 1/525.
846 İbn İshak, İbn Hişam, 4/314, İbn Sa'd, 2/288-291, İbn Mâce, 1/531.
847 Belâzurî, Ensâb, 1/525.
848 Belâzurî, Ensâb, 1/525, Zürkânî, 3/383.

'İşte! Allah'ın sizi kendisiyle şereflendirdiği zâtın mirası!' derdi ki, onlar:

1. Bir adet hurma yapraklarıyla örülmüş serir,
2. Bir adet yüzü deri, içi hurma lifi doldurulmuş yüz yastığı,
3. Bir adet büyükçe çanak,
4. Bir adet su bardağı,
5. Bir adet elbise,
6. Bir adet el değirmeni,
7. Bir adet ok çantası,
8. Bir adet kadife (yorgan) idi.

Bu yorganda Resûlullahın başının sinmiş bulunan teri misk kokusundan daha güzel kokar dururdu.

Ömer b. Abdülaziz hastalandığı zaman onun suyu ile yıkanır ve iyileşirdi."[849]

---

849 İbn Cevzî, 2/555-556.

On Beşinci Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ÜMMETİNE BIRAKTIĞI İKİ EMANET: KİTAB VE SÜNNET

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN ÜMMETİNE BIRAKTIĞI İKİ EMANET: KİTAB VE SÜNNET

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmetine Bıraktığı Birinci Büyük Emanet: Kitab

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veda Haccında irad buyurduğu hutbesinde:

"Ben size öyle bir şey bıraktım ki, ona sımsıkı sarılırsanız, hiçbir zaman dalâlete düşmez, sapmazsınız.

O, Allah'ın Kitabıdır[1] ve Resûlullahın sünnetidir" buyurmuştur.[2]

Kur'ân-ı Kerîm'e göre de; Kitab ve sünnet, Müslümanlar için başvurulması gereken iki hidayet kaynağıdır.[3]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir hadis-i şeriflerinde:

"Peygamberlerden hiçbir peygamber yoktur ki, ona insanların iman etmek zorunda kaldığı mucizelerin bir benzeri verilmemiş olsun.

Bana verilen mucize ise Allah'ın bana vahyettiğidir, Kur'ân'dır.

Bunun için, Kıyamet günü peygamberlerin en çok ümmetlisi ben olacağımı umarım!" buyurmuştur.[4]

Her peygamberin zamanına göre peygamberlik davasını isbatlayan bazı hârikulâdeleri, mucizeleri vardır: asânın yılana çevrilmesi gibi.

Musa Aleyhisselamın zamanında sihir yaygındı.

---

1 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Mâlik, 2/899, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Taberî, Târîh, 3/169, Zehebî, Târîh, s. 589.

2 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Mâlik, 2/899, Taberî, Târîh, 3/169, Zehebî, Târîh, s. 589.

3 Nisâ: 59.

4 Ahmed b. Hanbel, 2/451, Buhârî, Sahîh, 6/97, Müslim, 1/134.

Bunun için, Musa Aleyhisselam Allah'ın izniyle sihirden daha üstün ve baskın olarak bir mucize getirip sihirbaz muhataplarını iman etmek zorunda bıraktı.

İsa Aleyhisselam zamanında tıp yaygındı.

Bunun için, İsa Aleyhisselam tıptan daha üstün ve baskın olan bir mucize getirdi: Allah'ın izniyle ölüyü diriltti.

Resûlullah Aleyhisselamın zamanında ise, fesâhat ve belâgat yaygındı.

Bunun için, Resûlullah Aleyhisselam bir fesâhat ve belâgat mucizesi olan Kur'ân-ı Kerîm'i Allah'tan telakkî edip getirdi.[5]

Peygamberimiz Aleyhisselamdan önceki peygamberlerin mucizeleri kendilerinin vefatlarıyla sona ermiş, onları o zaman hazır bulunanlardan başkaları da görmemişlerdir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın mucizesi olan Kur'ân-ı Kerîm ise Kıyamet gününe kadar devam edecektir.[6]

Diğer peygamberlere verilen mucizelerin benzerleri ya sûretçe ya da hakikatça, kendilerinden öncekilere de verilmiş bulunuyordu.

Kur'ân-ı Kerîm mucizesinin benzeri ise daha önce hiçbir peygambere verilmemişti.[7]

Ebu Ubeyd'in bildirdiğine göre; bir çöl Arabı, bir zâtı:

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ

"Artık sen emrolunduğun şeyi açığa vur!" (Hicr: 94) âyetini okurken işitip hemen secdeye kapanır ve:

"Ben onun fesâhatinden dolayı secde ettim" der.

Başka birisi de:

فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا

"Vaktâ ki ondan umutlarını kestiler, fısıldaşarak bir yere çekildiler..." (Yusuf: 80) âyetini bir adamdan işitince:

"Ben şehadet ederim ki; bu sözün benzerini bir yaratık söylemeye güç yetiremez" demiştir.

Bir cariyeden dinlediği kelâmın fesâhatine şaşarak:

---

5 Aynî, 19/13.
6 Aynî, 19/13, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 9/5.
7 İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 9/5.

"Allah için, sen ne kadar da fesâhatlisin!" demekten kendisini alamayan Asmâî'ye, cariye:

وَاَوْحَيْنَا اِلٰى اُمِّ مُوسٰى اَنْ اَرْضِعِيهِ

"Musa'nın anasına: 'Onu emzir! Onun hakkında sana bir tehlike gelince, kendisini denize bırak! Korkma, tasalanma! Çünkü Biz onu sana geri döndüreceğiz. Hem onu peygamberlerden biri de yapacağız' diye vahiy ve ilham ettik' kavlinden sonra, şu benimki bir fesahat mi sayılır?" demiştir.

Gerçekten de, bu bir tek âyette iki emir, iki nehiy, iki haber ve iki müjde birleştirilmiştir.[8]

Peygamberimiz Aleyhisselamın mucizesi sadece Kur'ân-ı Kerîm'den ibaret olmadığı ve daha birçok mucizeleri bulunduğu halde, Peygamberimiz Aleyhisselamın mucizelerinden yalnız Kur'ân'ı anmakla yetinmeleri onun mucizelerinin en büyük ve en yararlısı oluşundan, dine daveti, delil ve hücceti içinde taşımakta bulunuşundan, Kıyamet gününe kadar hâzır ve gâib herkesin ondan yararlanışındandır.[9]

Kur'ân-ı Kerîm'e Kur'ân isminin verilişi, ilâhî kitablar arasında, kitabların, belki bütün ilimlerin semerelerini kendisinde toplamış olduğu içindir.

Nitekim, Yüce Allah, buna:

"Herşeyin tafsilidir" (Yusuf: 111), "Herşeyin apaçık bir beyanıdır" (Nahl: 89) âyetleriyle işaret buyurmuştur.[10]

Kur'ân-ı Kerîm, hakikat ehline göre, bütün hakikatleri toplayan ledün ilminin de icmâli, özetidir.[11]

Hz. Ali der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamdan işittim:

'Haberiniz olsun ki, birtakım fitneler zuhur edecektir!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! O fitnelerden çıkış, kurtuluş nedir?' diye sordum.

'Kitabullah'tır! Çünkü sizden öncekilerin haberleri de, sizden sonrakilerin haberleri de, aranızdakilerin hükmü de ondadır.

O hak ile bâtılı ayıran kesin bir hükümdür, şaka ve boş şey değildir.

Onu zorbalıkla bırakan kimsenin Allah boynunu kırar.

Hidayeti, doğru yolu ondan başkasında arayanı dalâlete düşürür.

---

8 Kadı Iyaz, 1/215-216.
9 Aynî, 19/13.
10 Râgıb, s. 402.
11 Seyyid Şerif, s. 116.

O, Allah'ın en sağlam urganıdır!

O, hikmetle dolu Kur'ân'dır!

O, en doğru yoldur!

O, boş arzuların haktan saptıramayacağı, dillerin karıştırıp belirsiz edemeyeceği, ilim adamlarının doyamayacağı, çok tekrarlanmasından bıkılmayan, akılları hayrette bırakan meziyetleri bitip tükenmeyen bir kitabdır.

O öyle bir kitabdır ki, cinlerden bir zümre, onu dinledikleri zaman:

'Biz, gerçek, hayranlık veren bir Kur'ân dinledik ki, o hakka ve doğruya götürüyor. Bundan dolayı, biz de ona inandık...' demişlerdir.

Ona dayanarak konuşan, doğrulanır.

Onunla amel eden, ecre erer.

Onunla hükmeden adalet eder.

Ona davet eden doğruya ve doğru yola davet etmiş olur' buyurdu."[12]

Peygamberimiz Aleyhisselam, başka bir hadis-i şeriflerinde de:

"Önceki kitablar, tek bâb ve tek harf (lügat) üzerine inmişti.

Kur'ân ise:

1. Emir
2. Nehiy
3. Helâl
4. Haram
5. Muhkem
6. Müteşâbih
7. Misallerden mürekkeb olmak üzere, yedi bâb ve yedi harf (lügat) üzerine inmiştir.

Onun helâlini helâl kılınız!

Onun haramını haram kılınız!

Onda emrolunduğunuz şeyleri işleyiniz!

Onda nehyolunduğunuz şeylerden sakınınız!

Onun getirdiği temsillerden ibret alınız!

Onun muhkemleriyle amel ediniz!

Onun müteşâbihlerine de iman ediniz ve 'Rabbimizin katından bütün gelenlere iman ettik' deyiniz!" buyurmuştur.[13]

---

12 Tirmizî, Sünen, 5/172-173, Dârimî, 2/312, Heysemî, 7/164.
13 Hâkim, 1/553, İbn Hacer, Metâlib, 3/284, .

Abdullah b. Mes'ud:

"İlim isteyen, Kur'ân'ı eşelesin

Çünkü, öncekilerin de, sonrakilerin de ilmi onun içindedir![14]

Ben ne zaman size bir hadis haber versem, onun Kitabullah'ta doğrulayıcı delilini de haber verebilirim!" demiştir.

Abdullah b. Abbas da:

"Eğer benim yanımda bir devenin diz bağları yitecek olsa, muhakkak onu da Yüce Allah'ın Kitabında bulurum!" demiştir.

Saîd b. Cübeyr de:

"Bana Resûlullah Aleyhisselamdan hiçbir hadis erişmemiştir ki, onun doğrulayıcı delilini Kitabullah'ta bulmuş olmayayım!" diyor.

İmam-ı Şâfiî de bir kere Mekke'de:

"İstediğinizi bana sorunuz! Kitabullah'tan onun cevabını size haber vereyim!" demişti.

Kendisine:

"Arı sineğini öldüren ihramlı hakkında ne diyeceksin?" diye sorulunca, İmam-ı Şâfiî:

"Bismillâhirrahmânirrahîm

Peygamber size ne verdi ise onu alınız! Size neyi yasakladı ise ondan da sakınınız!" (Haşr: 7) âyetini okumuş;

"Huzeyfe b. Yeman'ın Peygamber Aleyhisselamdan bize rivayet ettiği hadiste:

'Benden sonra Ebu Bekir ve Ömer b. Hattab'a uyunuz!' buyurulmuş olup, Ömer b. Hattab'ın da ihramlının arı sineğini öldürmesini emrettiği haberi bize Târık b. Şihab'dan rivayet edilmiştir" diye cevap vermişti.

Ebu Bekir b. Mücâhid bir gün:

"Âlemde hiçbir şey yoktur ki, Kitabullah'ta bulunmasın!" deyince, kendisine:

"Öyleyse, Kur'ân'ın içinde nerede hanlardan bahsedilmiştir?" diye soruldu.

O da:

"'Meskûn olmayan ve içerisinde size ait metâ bulunan beyitlere girmenizde size bir vebal yoktur' (Nûr: 29) âyetindeki evlerden maksat, hanlardır" demiştir.

---

14 Taberânî'den naklen Heysemî, 7/165, İbn Esîr, Nihâye, 1/229, Zerkeşî, 1/454, İbn Hacer, Metâlib, 3/133.

İbn Bürhan da:

"Peygamber Aleyhisselam ne buyurdu ise, elbette o Kur'ân'da ya aynen vardır, ya da onun yakın veya uzak aslı vardır.

Bu gerçeği ancak anlayışlı olanlar anlar, gözleri kapalı olanlar göremezler.

Bunun gibi, onun her hükmündeki isabeti ve inceliği de, istekliler ancak görüşleri, çabaları ve anlayışları nisbetinde kavrayabilirler" demiştir.

Daha başkaları da:

"Allah'ın anlayış verdiği bir kimse için, Kur'ân'dan bulup çıkarmayı mümkün kılmadığı bir şey yoktur" demişlerdir.

İbn Fadl'a göre:

"Kelâmullah'ın taşıdığı ilimlerin hakikatını ancak onun sahibi olan Yüce Allah ihâta eder. Sonra da, Resûlullah Aleyhisselam kavrar.

Cenab-ı Hakk'ın Kendisine tahsis ettiği ilimlerden başkasına ise, Resûlullah Aleyhisselamın dört halifesi ve büyük sahabisi Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali ile İbn Mes'ud ve İbn Abbas gibi sahabileri varis olmuşlardır.[15]

Bir gün, İbn Abbas'ın yanında ashabdan Huzeyfe b. Yeman bulunduğu sırada, adamın biri gelip İbn Abbas'a:

"Yüce Allah'ın Şûrâ sûresindeki 'Hâ mîm ayn sîn kâf' sözünün tefsirini bana haber ver?" der.

İbn Abbas, adamın bu soruşundan hoşlanmaz, susar; ve sonra da, ondan, yüzünü başka tarafa çevirir.

Adam sorusunu tekrarlar.

İbn Abbas, yine cevap vermez ve yüzünü ondan başka tarafa çevirir.

Adam üçüncü kez sorar.

İbn Abbas yine ona cevap vermez.

Bunun üzerine, Huzeyfe b. Yeman:

"Buna sana ben haber vereyim. Anladım ki, o bunu söylemek istemiyor!" diyerek, bunun:

Ehl-i Beyt'ten Abdulilâh veya Abdullah diye anılan bir zât hakkında nazil olduğunu; kendisinin Şark nehirlerinden bir nehir üzerinde kurulu, nehrin ikiye ayırdığı şehir (Bağdat) üzerinde yerleşeceğini; Yüce Allah'ın

---

15 Suyûtî, İtkân, 2/125-126.

onların hakimiyet ve saltanatlarının sona ermesine, devlet ve müddetlerinin kesilmesine izin verdiği zaman, üzerlerine geceleyin bir ateş salınacağına, sabahleyin sanki oradaki yerlerinde hiç bulunmamış gibi olacaklarına, yerlerini toplanan cebbar ve zalimlerin işgal edeceklerine işaret olduğunu söyler.[16]

Bundan oniki asır önce, Hicrî 224 yılında doğan ve 310 yılında ölen İmam Taberî'nin tefsirine kaydettiği bu haber, hem Kur'ân-ı Kerîm'in ne kadar mucizevî, ilmî derinlikler taşıdığını, hem de Ashab-ı Kiramdan bazılarının bu derinliklerden ne kadar yararlandıklarını ve hatta müteşâbih âyetlerin tefsirlerine bile vâkıf olduklarını göstermeye yeter. Filvâki, zamanımızda kral nâibi Abdulilâh tarafından Bağdat'ta temsil edilen bu hanedanın, bir gece General Kâsım'ın yaptığı darbe ile yaylım ateşine tutularak, kadın erkek, çoluk çocuk hepsinin hayat ve saltanatlarına son verildiği görülmüştür.

İbnü'n-Nedîm (vefatı: 378 H.) kendisinden önceki ilim adamlarından kimlerin Kur'ân-ı Kerîm'i tefsir ettiklerini; Kur'ân-ı Kerîm'in mânâları, müşkilleri, mecazları, lügatları, lügatlarının garibleri, kıraat tarzları, noktaları, şekilleri, lâmları, vakıf ve ibtidâları, maktû ve mevsulleri, elfâz ve mânâları, müteşâbihleri, mushaflardaki heceler, Kur'ân'ın cüzleri, Kur'ân'ın faziletleri, Kur'ân harflerinin Medinelilere, Mekkelilere, Kûfelilere, Basralılara, Şamlılara göre sayıları, Kur'ân'ın nâsih ve mensuhları, âyet ve sûrelerin nüzul tarihleri, Kur'ân'ın hükümleri ve çeşitli mânâları.. hakkında kimlerin hangi eserleri yazdıklarını uzun uzadıya açıklar.[17]

Kur'ân-ı Kerîm müfessirlerinden Fahru'r-Râzî der ki:

"Bir zamanlar, 'Yalnız şu Fâtiha sûresinin ihtiva ettiği faide ve nefiselerden on bin kadar mesele çıkarılması mümkündür!' sözü dilimden çıkınca, bazı kıskançlarla birtakım bilgisizler ve inatçılar, beni de kendileri gibi isbatlayamayacağı iddialarda bulunur, söylediği sözü isbat kaydında bulunmaz adamlardan sandılar.

Şu kitabı [Mefâtihu'l-gayb] yazmaya başlayınca, Fâtiha'dan o kadar mesele çıkarılabileceğinin mümkün bulunduğunu göstermek ve uyarılabilecekleri uyarmak için şu önsözü düzenledim."[18]

---

16 Taberî, Tefsîr, 25/6.
17 İbn Nedîm, s. 56- 65.
18 Râzî, 1/3.

Kur'ân-ı Kerîm'in Bütün Semavî Kitaplara Denk ve Daha Fazlasını Havi Bulunuşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir hadis-i şeriflerinde:

"Bana Tevrat yerine es-Seb'[19] verildi.

Zebur yerine Meûn[20] verildi.

İncil yerine Mesânî[21] verildi.

Mufassallar da[22] fazla olarak verildi" buyurmuştur.[23]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Übeyy b. Ka'b'a:

"Sana ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebur'da, ne de Kur'ân'ın diğer sûreleri arasında bir benzeri indirilmemiş olan bir sûre öğretmemi ister misin?" diye sordu.

Übeyy b. Ka'b:

"Olur yâ Rasûlallah!" deyince,

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onun bir benzeri ne Tevrat'ta, ne İncil'de, ne Zebur'da, ne de Furkan (Kur'ân-ı Kerîm)'ın diğer sûreleri arasında indirilmemiştir!

O, seb'u'l-mesânîdir. O, bana indirilmiş bulunan büyük Kur'ân'dır (Fâtiha sûresidir)"[24] buyurdu.

Hindli bilginlerden Süleyman Nedvî der ki:

"Tevrat bir şeriat kitabıdır. Ahlâk ve mev'izaları muhtevî değildir.

İncil ahlâk ve mev'izalarla doludur, fakat içinde şeriattan eser yoktur.

Zebur kalbî münacatlardan, ilahilerden, dualardan mürekkeptir, fakat diğer sıfatları haiz değildir.

Hz. Mesih'in İncil'i, güzel hutbeleri muhtevi olmakla beraber, insanları derin derin düşündürecek, insanların fikir ve nazarlarını açacak ufuklardan mahrumdur.

Benî İsraillerin kitabları birçok ihbarlarla doludur, fakat onlarda hikmetin incelikleri, imanın sırları görülmez.

Dünyada ancak ilâhî bir kitab vardır ki; şeriat, ahlâk ve mev'izalarla, dua ve münacat ile doludur ve bütün eski kitabların faziletlerini fazlasıyla toplamıştır.

---

19 Bakara, Âl-i İmran, Nisâ, Mâide, En'am, A'râf, Yunus sûreleri.
20 Tevbe, Nahl, Hûd, Yusuf, Kehf, Benî İsrail (İsrâ), Enbiya, Tâhâ, Mü'minûn, Şuarâ, Saffat sûreleri.
21 Yüzden az âyetli olan 42 sûre.
22 Yüzden az âyetli sûrelerden sonra gelen ve "mufassal" diye anılan 60 kısa sûre.
23 Ahmed b. Hanbel, 4/107.
24 Tirmizî, Sünen, 5/155-156, Hâkim, 1/558.

Hitâbelerin en kuvvetlisi, fikir ve nazarı açacak ufukların en genişi, inceliklerin ve hikmetin, iman ve amelin sırlarının hepsi bu kitabın içindedir.

Sonra, öteki semavî kitabların hepsi tahrif ve tağyire, çeşitli tercümelerle tebdile uğradığı halde; her türlü tahriften mahfuz ve masun kalan ve vahyolunduğu asıl lisan ile elde bulunan yegâne ilâhî kitab Kur'ân'dır.

Bu kitabın hiçbir âyeti, hiçbir kelimesi, hiçbir harfi, hiçbir noktası değişmemiştir.

Bu kitab, bu suretle, bekâsını kâtiplerin kalemlerine de medyun değildir.

Çünkü, bu kitab her devirde yüzbinlerce mü'minin kalbinde, hâfızasında menkuştur.

Kur'ân, dünyanın her tarafında aynı harfler, aynı harekelerle; bizzat Peygamber Aleyhisselam tarafından okunduğu gibi, bizzat Hz. Cibril tarafından vahyolunduğu gibi okunmaktadır..

Diğer semavî kitablar hiçbir vechile Kur'ân-ı Kerîm'le kabil-i kıyas değildirler.

Çünkü, diğer kitaplar mânâ itibarıyla vahy-i ilâhî olduğu halde, Kur'ân hem lafzı, hem mânâsı cihetiyle vahy-i Rabbânîdir.

Halbuki, Tevrat'ın ve İncil'in vahyolundukları diller, ölü diller sırasına geçmiş bulunuyor.

Çünkü, Tevrat'ın aslî dili olan İbrânice, Buhtunnassar'ın ateşleriyle yok olmuş ve Arâmî ile Süryânî dillerine tahavvül etmişti.

Birkaç asır sonra, Hz. Üzeyr, İbrânice'yi ihyaya teşebbüs etmişti.

İncil'e gelince; bugüne kadar onun hangi dille vahyolunduğu ve ilk önce hangi dille yazıldığı mâlûm değildir.

Hâlihâzırda elde bulunan en eski İncil nüshası Yunanca ile yazılmıştır.

Hz. İsa'nın zamanında Filistin'de konuşulan dilin Yunanca olduğu muhakkak değildir.

Kur'ân-ı Kerîm'e gelince; bu kitab lafzen ve ma'nen nazil olduğu dil ile mahfuz olan yegâne kitabdır."[25]

Kur'ân-ı Kerîm, en iptidâî insanlardan en yüksek ilim ve fikir adamlarına, ticaretle uğraşanlardan hayatlarını zühd ve takvâ ile geçirenlere, fakirlerden zenginlere.. kadar herkesi ilgilendiren, derece derece yükselten düstur ve esasları ihtiva eder.

---

25 Süleyman Nedvî, İslâm Târîhi, 4/1575-1577.

Kur'ân-ı Kerîm, herşeyden evvel Allah'ın varlığını, birliğini, sıfatlarını, kudret ve azametini, rahmet ve mağfiretinin genişliğini, mahlukatına sevgisini, Allah'a tevekkül ve itimadın, ibadet ve ubudiyetin, Allah'ın nimetine karşı şükrün gerekliliğini bildirir.

Namaz, oruç, zekât, hac gibi ibadetlerden, din ve diyanetten bahseder.

Allah'a iman ve ibadet esaslarını tesbit ve talim eder.

İmandan, iman edenlerden bahsederken, yararlı işlerde bulunmak kaydını ekler; imanın amel ile yararlı ve mükemmel olabileceğini öğretir.

Kur'ân-ı Kerîm, aile hayatından, karı ile kocanın karşılıklı hak ve vazifelerinden milletler arasındaki münasebetlere kadar, selamlaşmaktan evlere müsaade alarak girme âdâbına varıncaya kadar, içtimâî-medenî hayatın her safhasını içine alan gerçek nizamın hayatî bütün kaidelerini gösterir, en güzel ahlâk düsturlarını öğretir.

Kur'ân-ı Kerîm beşer nev'inin bir erkekle bir kadından yaratılan bir aile olduğunu; sonra onların birbirleriyle bilişmeleri, tanışmaları için kabilelere, ailelere ayrıldıklarını; onlardan Allah katında en şerefli olanların Allah'tan en çok sakınan, yani Allah'ın tayin ettiği hak ve vazifelere en çok riayet edenler olduğunu; hangi millete, hangi kabileye, hangi sınıf ve mesleğe mensup olursa olsun, kadın erkek, zengin fakir.. hiç kimsenin bundan başka bir imtiyaza sahip bulunmadığını bildirir.

Kur'ân-ı Kerîm taahhütlere riayeti, muamelatta dürüstlüğü, muhtaçlara yardımı, dargınların aralarını bulup düzeltmeyi, daima istikamet ve adalet üzere hareket etmeyi, işleri ehliyetli olanlara vermeyi, çalışmayı emr ve her habere inanmayıp onu araştırmayı tavsiye eder.

Kur'ân-ı Kerîm her hususta hayatî icablara göre hareket edilmesini, iyilik yaparken bile bunun gözönünde tutulmasını, herşeyin yerinde ve zamanında yapılmasını öğretir.

Af ile muamele olunmasını tavsiye ederken, bunun toplulukların huzurunu altüst etmesine meydan verdirmez.

Tecavüzün, icabında ceza ile önlenmesini ister.

Kur'ân-ı Kerîm, birbirimize yardımda bulunurken, o yardımın bizi yoksulluğa düşürecek dereceye vardırılmamasını tavsiye; herkesin şahsî hürriyet ve haklarını kullanırken başkalarının haklarına tecavüz etmemesini tenbih eder.

Kur'ân-ı Kerîm, haset, fesat, zulüm, kin, hıyanet, iftira, yalan, hile, suizan, adam çekiştirme, koğuculuk, kibir, riya, hırsızlık, adam öldürmek,

israf, pintilik.. gibi bütün kötülükleri; içki, kumar.. gibi kötü itiyadları nehyeder.

Kur'ân-ı Kerîm gözü gönlü açık tutmayı, körükörüne hareket etmemeyi, düşünmeyi, yerleri ve gökleri ve aralarındakileri incelemeyi, ilim ve irfan sahibi olmayı, geçmiş milletlerin ve memleketlerin hallerini incelemeyi ve bunlardan ibret almayı tavsiye eder.

Kur'ân-ı Kerîm büyük-küçük, hayır-şer.. işlediğimiz bütün işlerin ortaya döküleceği, herkesin hesaba çekileceği çetin bir Hesap Gününün gelip çatacağını haber verir.

Hülâsa; Kur'ân-ı Kerîm beşikten mezara kadar insanları ilgilendiren her konuya temas ettiği gibi, istikbalde keşfedilecek veya keşfine çalışılacak birtakım ilmî, fennî gerçekler hakkında da açık veya kapalı beyanlarda bulunur.

Meselâ; güneş, ay ve semavî ecramdan her birinin birer felekte (yörüngede) yüzdüğü, her canlının sudan yaratıldığı (Enbiyâ: 30-33, güneşin karargâhı, durak yeri için seyr ü cereyan ettiği (Yâsîn: 38), semalara muvazene kanununun koyulduğu (Rahman: 7), semanın ilk halinin gaz olduğu (Fussilet: 11), bütün insan zürriyetinin Hz. Âdem'den zerreler (genler) halinde bulunduğu (A'raf: 173), semerelerin ilkah edici, aşılayıcı rüzgârlar vasıtasıyla husûle geldiği (Hicr: 22), bazı hayvanlarda hususan arılarda görülen hârikulâde ince işlerin onlara Allah tarafından ilham edilmek suretiyle yaptırıldığı (Nahl: 68-69), yerde yürüyen, havada uçan hayvanların da insanlar gibi birer topluluk oldukları (En'am: 38), yerde olduğu gibi göklerde de canlı varlıklar bulunduğu ve bunların bir gün biraraya gelecekleri (Şûrâ: 29), ruhu anlamaya insan ilminin yetmeyeceği (İsrâ: 85), uzayın gittikçe genişletildiği (Zâriyât: 47), cansız, dilsiz sanılan şeylerin de Allah'ı tesbih ve tahmid etmekte oldukları, fakat bunu insanların anlayamayacakları (İsrâ: 44)... daha birtakım konulara ondört asır önce işaret edilerek ilim-fen âlemine yeni inceleme ve araştırma ufukları açar.

Kur'ân-ı Kerîm yalnız Müslümanlar tarafından değil, Müslüman olmayan insaflı birçok ilim adamları tarafından da incelenerek, lâyık olduğu takdir ve saygıyı görmüştür.

Okuyucularımıza onlardan bazı örnekler sunuyoruz:

Kur'ân Herkesi İrşad Edebilir

İngilizlerin Arapça bilginlerinden Stanley Lane Poole "Kur'ân'-dan Seçmeler" adlı kitabının önsözünde şöyle der:

"Peygamber'in Medine'de telakkî ettiği âyetler bilhassa dikkate şâyandır. Çünkü, bunlar İslâm cemiyetini idare eden her Müslümanı doğru yola sevkeyleyen âyetlerdir.

Mekke'de vahyolunan âyetler ise, büyük ve müessir bir diyanet için gereken herşeyi içine alır."

Kur'ân Bütün Ahlâk ve Felsefe Esaslarını Câmîdir

Fransa'nın en şöhretli müsteşriklerinden Sedillot, "Arabistan'ın Muhtasar Tarihi" ünvanlı eserinin 59, 63, 64. sahifelerinde şöyle der:

"Kur'ân her saygıya değer eserdir.

Kur'ân insanlara hukukullahı tanıtmış, mahlukatın Hâlıktan ne bekleyeceğini, mahlukatın Hâlıkıyla münasebetlerini en sarih şekilde öğretmiştir.

Kur'ân, ahlâk ve felsefenin bütün esaslarını câmîdir.

Fazilet ve rezilet, hayır ve şer, eşyanın hakikî mahiyeti, hülasa her mevzu Kur'ân'da ifade olunmuştur.

Hikmet ve felsefenin eşası olan kaideler, adalet ve müsavatı ve başkalarına iyilik etmeyi, faziletkâr olmayı öğreten esaslar... bunların hepsi Kur'ân'da vardır.

Kur'ân, insanı iktisat ve adalete sevkeder, dalâletten korur.

Ahlâkî zaafların karanlığından çıkarır, ahlâkî yüksekliklerin ışığına ulaştırır.

İnsanın kusurlarını, hatalarını yüksekliğe ve olgunluğa çevirir.

Müslümanlığa barbar bir din diyenler, şuurdan mahrum insanlardır. Çünkü onlar Kur'ân'ın sarih ve berrak âyetlerine karşı gözlerini yumuyorlar ve Kur'ân'ın nasıl asırdîde reziletleri silip süpürdüğünü incelemiyorlar!"

Kur'ân Cihan Medeniyetinin Dayandığı Temelleri Muhtevidir

Fransa'nın en tanınmış müşteşriklerinden Gaston Carre da şöyle der:

"Kur'ân cihan medeniyetinin dayandığı temelleri muhtevidir. O kadar ki, bu medeniyetin İslâmiyet tarafından neşrolunan esasların uyuşumundan vücut bulduğunu söyleyebiliriz."

Kur'ân Hikmetle Dolu Bir Ahlâk Mecellesidir

Fransız filozoflarından Alexis Louvasonne der ki:

"İnsanlığın hidayeti için Hz. Muhammed'e vahyolunan Kur'ân, hikmetle dolu parlak bir eserdir.

Hz. Muhammed'in hakikî bir peygamber ve âlemin mukadderatına hâkim Yüce Varlığın gönderdiği gerçek bir peygamber olduğunda şek ve şüphe yoktur.

Hz. Muhammed cihana öyle bir kitab bırakmıştır ki, bir nâdire-i belâgat, bir mecelle-i ahlâk ve bir kitab-ı mukaddestir.

Yeni fennî keşifler yahut ilim ve irfanın yardımıyla hallolunan veya halline uğraşılan meseleler arasında bir mesele yoktur ki, İslâmiyetin esaslarıyla çelişsin!

Bizim Hıristiyanların Hıristiyanlığını tabiî kanunlarla bağdaştırmak için harcadığımız çalışmalara mukabil, Kur'ân ve talimatlarıyla tabiî kanunlar arasında tam bir ahenk görülmektedir."

Kur'ân Semavî Kitapların En Güzeli, Her Takdirin Üstünde Bir Fesâhat ve Belâgat Mucizesidir

Tanınmış müsteşriklerden, Arap edebiyatı uzmanı ve Kur'ân mütercimi Dr. Morris de şöyle der:

"Kur'ân nedir?

Her tenkidin üstünde bir fesâhat ve belâgat mucizesidir.

Kur'ân'ın üçyüzelli milyon Müslümanın göğsünü haklı bir gururla kabartan meziyeti, onun her mânâyı güzel ifade etmek itibarıyla semavî kitabların en mükemmeli olmasıdır.

Hayır! Daha ileri gidebiliriz! Kur'ân, tabiatın ezelî inayet ile insana bahşettiği kitabların en güzelidir.

Beşerin refahı nokta-i nazarından, Kur'ân'ın beyanları, Yunan felsefesinin ifadelerinden çok yüksektir.

Kur'ân, arz ve semânın Hâlıkına hamd ve şükürle doludur.

Kur'ân'ın her kelimesi, herşeyi yaratan ve herşeyi taşıdığı kabiliyete göre sevk ve irşad eden Yüce Varlığın azametinde mündemiçtir.

Edebiyat ile ilgililer için, Kur'ân bir kitab-ı edebdir.

Lisan mütehassısları için, Kur'ân bir hazine-i elfazdır.

Şairler için, Kur'ân bir menba-ı ahenktir.

Bundan başka, bu kitab, hukukî hükümler namına bir muhit-i maâriftir.

Davud'un zamanından John Talmos'un devrine kadar gönderilen kitabların hiçbiri, Kur'ân'ın âyetleriyle muvaffakiyetli bir şekilde rekabet edememiştir.

Bundan dolayıdır ki, Müslümanların yüksek sınıfları hayatın hakikatlarını kavramak nokta-i nazarından ne kadar aydınlanırlarsa o derece Kur'ân'la ilgileniyor ve ona o derece tâzim ve saygı gösteriyorlar.

Müslümanların Kur'ân'a saygıları daima artmaktadır.

İslâm muharrirleri Kur'ân âyetlerini iktibas ile yazılarını süslerler ve o âyetlerden mülhem olurlar.

Müslümanlar, tahsil ve terbiye itibarıyla yükseldikçe, fikirlerini o nisbette Kur'ân'a istinad ettiriyorlar."

Kur'ân Akâid ve Ahlâkı, İnsanlara Hidayet ve Hayatta Muvaffakiyet Sağlayan Esasların Mükemmel Bir Mecellesidir

İngilizce-Arapça, Arapça-İngilizce lügatların müellifi Dr. Steingas şöyle der:

"Kur'ân akâid ve ahlâkı, insanlara hidayet ve hayatta muvaffakiyet sağlayan esasların mükemmel bir mecellesidir.

Zaman ve mekân itibarıyla birbirlerinden uzak, fikrî inkişafları bakımından da birbirlerinden çok farklı olan insanlara hârikulâde bir hassasiyet bahşeden, muhalefeti hayra ve iyiliğe çeviren Kur'ân, nasıl en hayretlere şâyan bir kitab olarak kabul edilmeye lâyıksa; beşerin mukadderatıyla uğraşan bilginler için de, üzerinde o derece durulmaya, incelenmeye lâyık ve yararlı bir konudur."

Kur'ân'ın Bir Naziri Yoktur

İngiltere'nin en tanınmış ve en büyük tarihçilerinden Edward Gibbon "Roma İmparatorluğunun İnhitâtı ve Çöküşü" ünvanlı eserinde diyor ki:

"Ganj nehriyle Atlas okyanusu arasındaki memleketler, Kur'ân'ı bir kanun-u esâsî ve teşriî hayatın ruhu olarak tanımıştı.

Kur'ân'ın nazarında satvetli bir hükümdarla zavallı bir fakir arasında fark yoktur. Bu gibi esaslar üzerinde öyle bir teşrî vücuda gelmiştir ki, dünyada bir naziri yoktur."

Kur'ân'ın En Saf ve En Temiz Tevhidi Öğretmesi

Dr. Gustave Le Bon:

"Dünyanın bütün dinleri içinde, Müslümanlık, Kur'ân ile en saf ve en temiz tevhidi öğretmekle temayüz etmiştir" der.

Kur'ân Yüksek Ahlâk Öğretir

Mr. Arnold şöyle der:

"Ahd-i Kadim ile Ahd-i Cedit'ten Yahudiler vasıtasıyla öğrendiğimiz dersler, bize mahlukata hürmet ve muhabbetle muameleyi emrediyor.

Halbuki Kur'ân, insanlara mükemmel bir terbiye verdikten başka, onlara hususî hayatlarında ahlâklı, âlicenab, hayırsever, cesur ve şecaatli olmayı ve bütün Müslümanları sevmeyi öğretmektedir."

İmanın Hakikî Kitabı, Fikre İtmi'nan Veren Kitab

Hindli dinî lider Baba Nanak şöyle der:

"Hakikat-ı halde imanın hakiki kitabı, fikre itmi'nan veren kitab, ancak Kur'ân'dır."

Kur'ân Temiz ve Afif Bir Hayatı Sağlayacak Makul ve Mantıkî Emirleri Muhtevidir

İngilizce Popular Encyclopedia (Halk Ansiklopedisi)'nde şöyle denir:

"Arapça'ya göre Kur'ân, son derecede beliğdir. Gerçekten de, Kur'ân'ın bedâî-i edebiyyesi eşsizdir.

Bundan başka, Kur'ân'ın emirleri o kadar makul ve mantıkîdir ki, insanlar bunları dikkatle mütalaa edecek olurlarsa, onların temiz ve afif bir hayatı sağlayacağını anlarlar."[26]

***

Bütün dinler üzerinde yaptığı uzun inceleme ve eleştiriler neticesinde İslâm dinini kabul edip Nureddin adını aldığını Yeni Sabah gazetesinde ilan eden Steinhorst adındaki atom bilgininin sözleriyle bahsimize devam ediyoruz:

"Allah'ı tâzim, Hıristiyanlıkla berbat bir putperestlik haline getirilmiştir.

Bunlar, bir Allah'a tapar görünürler, fakat sadece bir peygamber olmasına rağmen, İsa'ya da Allah'ın oğlu diye taparlar.

---

26 Ömer Rızâ Doğrul, Kur'ân Nedir?, s. 97-137.

İsa'nın anası, Allah'ın anası ilan edilmiştir.

Son konulan bir kaideye göre, Meryem, Allah'ın anası sıfatıyla bedenî olarak mi'raca çıkmış; Papanın son tesbit ettiği bu kaide, mü'min Katolikleri bile şaşırtmıştır!

Hıristiyan itikadına göre, Allah çocuk meydana getirmektedir.

Halbuki, İslâmiyete göre, ancak fâni olan bir varlığa tâbi olanlar çocuk yapmak ihtiyacındadırlar.

Allah ise, her varlığın üstünde ve ebedî olduğu için, çocuğa muhtaç değildir.

Bütün yaratılmış şeylerin kaynağı ve herşeyin nâzımı Allah'tır.

Bu sebeple, O'nun, işine yardım edecek veya ismini devam ettirecek bir çocuğa ihtiyacı yoktur.

Bunun için, Hıristiyan dininin ve Kilisenin telkin ettiği üçlü Allah fikri abestir.

Böyle olduğu halde, Hıristiyan kilisesi yegâne saadet veren din olduğunu nasıl iddia edebilir?

Bu kilise, hangi ahlâkî hakla bir dünya dini olmaya kalkışıyor?

Buna hiçbir hakkı yoktur!

Bu dünya bir Allah tarafından yaratılmışsa, milletlerin dinî geleneklerinin bir imanda birleşmesi kat'î ve zaruridir.

Dünya, tek bir manevî merkez etrafında toplanmazsa, Yaratıcının birliğini nasıl kavrayabilir?

Bir nehir, birçok ırmaklardan meydana gelir ve onun kuvveti, özelliği bu birleşmede belirir.

Musa'nın, İsa'nın ve diğer peygamberlerin getirdikleri vahiyler, insanlığın yaratılış gayesini gerçekleştirecek bir nehrin ırmaklarıdır.

Bu gaye, Allah'ın birliğini idrak etmektir.

Bu maksadı ancak Kur'ân sağlayabilir.

Kur'ân'dan başka bir kitab bunu sağlayabilir mi?

Tevrat bunu sağlayamaz. Çünkü o ancak İsrail Tanrısından bahseder.

Zerdüşt de, İlâhî nuru, ancak İran milletine bahşeder.

Veda'lar da bunu yapamaz. Çünkü, rişişlere göre, Veda'yı dinleyen Hindlilerin kulağına kurşun akıtmak gerekir!

Buda da bir bütünlük göstermez ve yalnız Hindistan'a inhisar eder.

İsa'nın dini bu gayeyi temin edebilir mi?

Hayır!

İsa, cihana şâmil bir öğretici değildir. O, havarilerine şöyle demişti:

‘Puta tapanların yolunda gitmeyin ve Sâmirîlerin şehirlerine girmeyin.

Yalnız İsrail’in kaybolmuş koyunlarının arasına katılın.’ (Matta: 10: 5-6)

Şu halde, İslâm’ın Peygamberinden önce hiç kimse bütün beşeriyete şâmil bir haber getirmemiştir.

Kur’ân’dan önce hiçbir kitab bütün insanlığa hitap etmemiştir.

Hz. Muhammed şu vahyi getiriyor:

‘Ey insanlar! Gerçekten ben hepiniz için Allah’ın elçisiyim!’ (7: 159)

Böylece, yalnız Kur’ân’dır ki, muhtelif dinler arasındaki farkları ve ayrılıkları bertaraf edebilir.

Dinlerin çokluğu, birleştiri bir imanın vücudunu zaruri kılar.

Bu iman, İslâmlıktır.”[27]

Kur’ân-ı Kerîm’in Başlıca Özellikleri

John Davenport da, “Hz. Muhammed ve Kur’ân-ı Kerîm” isimli eserinde, Kur’ân-ı Kerîm’den bahsederken şöyle der:

“Müslümanlar Kur’ân-ı Kerîm’e azamî hürmet ve tevkîri gösterirler.

Tâhir olmazlarsa, Kitaba el sürmezler.

Bunun için, Kitabın kapağına:

لاَ يَمَسُّهُٓ اِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ

âyeti yazılır ve bu sûretle Kitaba taharetsiz iken kimsenin yanlışlıkla el sürmemesini sağlarlar.

Müslümanlar, Kitabı kemâl-i hürmetle okurlar, onu öperler, savaşa giderken ceplerinde taşırlar.

Silahlarına ondan âyetler kazıttırırlar, Kitabı altınlar ve mücevherlerle süslerler, onun bir gayrimüslimin elinde bulunmamasını isterler.

İslâm terbiyesinin kaynağı, bu Kitab-ı Mübîn’dir.

Çocuklar herşeyden önce onu okumayı öğrenir ve ezberlerler.

Hayatın nurunu bulmak için, Müslümanlar Kitab-ı Mübîn’i tedkik ve tetebbû ederler.

Câmiler vardır ki, orada Kur’ân-ı Kerîm sürekli hatmolunur.

---

27 Yeni Sabah gazetesinin 23.4.1958 ve 4.5.1958 tarihli nüshaları.

Oniki asırdan beri Kur'ân-ı Kerîm'in sesi milyonlarca mü'minin kalbinde ve ruhunda devamlı bir surette akisler uyandırmıştır.

Kur'ân-ı Kerîm Allah'a imanı, ilâhî iradeye teslimiyeti, ilâhî emirlere itaati, iyilik etmeyi, takvâlı, itidalli olmayı, içkiden sakınmayı, hoşgörür olmayı, din uğrunda ölenlere bir hürmet-i mahsusa beslemeyi emreder.

Amelî farzlara gelince; bunlar, İslâm dininin neşr ve tebliği, malın kırkta birinin zekât olarak verilmesidir.

Fakat, Kur'ân'ın emirleri dinî ve ahlâki vazifelere münhasır değildir.

Gibbon der ki: 'Kur'ân, Atlas okyanusu sahillerinden Ganj'a kadar, yalnız ilahiyatın değil, medenî, cezâî ahkâmın da mecelle-i esası sayılmakta; insanların bütün harekât ve ahvâlini tanzim eden kanunlar, Allah'ın bozulmaz emirleriyle te'yid edilmiş bulunmaktadır.

Başka bir deyişle, Kur'ân Müslümanların dinî, içtimâî, medenî, ticârî, askerî, kazâî, cezâî umumî kitabıdır.

Kur'ân, dinî vazifelerden günlük vazifelere, ruhun necat ve felâhından bedenin sağlığına, umumun hukukundan ferdin hukukuna, insanın menfaatlerinden cemiyetin menfaatlerine, ahlâkiyat sahasından cinâîyat sahasına, dünyevî hayatın ukubatından uhrevî hayatın ukubatına kadar herşeyin nâzımıdır.

Binnetice, Kur'ân Tevrat'tan ayrılmaktadır.

Kumb'un dediği gibi, Tevrat bir ilahiyat sistemini haiz değildir.

Tevrat kıssalardan, vasıflardan, takvâperverane teheyyüclerden, birbirine mantıkî bir bağla bağlı olmamakla beraber kuvvetli bir ahlâktan müteşekkildir.

Kur'ân, İncil gibi de, ancak sâliklerin dinî fikirlerini, ibadet ve amellerini düzenleyen bir düsturdan da ibaret değildir.

Belki, Kur'ân siyasî bir sistemdir de.

Çünkü, devletin her kanunu ona müsteniddir.

Hayat ve emvâle ait olan herşey onun hükmü ile hallolunmaktadır.'

Kur'ân-ı Kerîm, tevhid akidesinin en şerefli âbidesidir.

Kur'ân-ı Kerîm, en sarih surette, ezelî ve ebedî olan, doğmayan, doğurmayan, şerik ve naziri olmayan, herşeyi yaratan, Rahmân ve Rahîm olan, Kendisine bağlananları koruyan, kötülük yapıp pişman olanları affeden, Kıyamet gününün sahibi olan, herkesi ameline göre muhakeme eden, iyilik yapanlara, Allah yolunda ölenlere ebedî saadet bahşeden, kötüleri cezalandıran Allah'ın varlığını öğretir.

Kur'ân, meleklerin varlığını da öğretmektedir; fakat meleklerin de, peygamberlerin de tapılmaya müstehak olmadıklarını anlatır.

Her insanı koruyan ve amellerini murakabe eden iki melek vardır.

Şeytanlar insan nev'inin düşmanıdırlar.

Müslümanlar cinlerin varlığına da inanırlar.

Kur'ân-ı Kerîm'in açıkladığı bu akideler ne kadar haksızca tecavüze uğradıysa, Kur'ân'ın ahlâkî talimatı da aynı surette tecavüze uğramıştır.

Halbuki, Kur'ân'ın ahlâkı fısk u fücûru, her türlü aşırılığı, riyâyı, pintiliği, kibirlenmeyi, kıskançlığı, dünyevî şeyler uğrunda ihtirasla koşmayı kınar.

Sadaka vermeyi, ana-babayı sevmeyi, Allah'a şükranı, ahde vefayı, doğruluğu, ihlaslılığı, yetimlere şefkati, fark gözetilmeden adaleti, iffeti, hayâyı, sabır ve tahammülü, iyilikseverliği, kölelerin azadlanmasını, kötülüğe karşı iyiliği, fazileti, af ve safhı, bütün bunları bir karşılık beklemeyip sadece ilâhî rızayı gözeterek yapmayı emreder.

Yukarıda da söylediğim gibi, Kur'ân yalnız bir mecelle-i diniyye değildir; Müslümanların kavânîn-i medeniyyesini de ihtiva eder.

Binaenaleyh, Kur'ân birçok zevce almayı tahdid, almayı tarif, karıkocanın haklarını izah, validelerin süt emzirme müddetini tesbit, dulların hukukunu, mehirlerin, boşanmaların nasıl olacağını tarif eder.

Miras, vasiyetler, velîlikler, akidler... Kur'ân'da zikrolunmaktadır.

Nihayet, yalancı şahitlerin, hırsızların, zânîlerin, çocuklarını öldürenlerin, fücûrun, sahtekârlığın, vesairenin cezası da Kur'ân'da gösterilir.

Bu itibarla, Hz. Muhammed yalnız peygamber değil, bir de Şâri'dir.

Hıristiyanlıkla Müslümanlık arasındaki farkı anlamak için şuna dikkat etmek lâzımdır ki; Hıristiyanlığın sâlikleri üzerinde haiz olduğu nüfuz dogmalara istinad ettirilerek din ile ahlâk birbirinden ayrıldığı halde; Müslümanlıkta dogmalara değil, dinin amelî tarafı ahlâkî, içtimâî, hukukî, siyasî fikirler üzerinde tesir etmekte ve bu suretle Müslümanın dimağında vatanperverlik, hukuk, an'ane, gelenek, kanun-u esâsî bir kelimede derlenip toparlanmaktadır -bu kelime Müslümanlıktır.

Müslümanlığın iftihar edeceği birçok güzellikler arasında bilhassa ikisi pek belirgindir.

Birincisi, uluhiyetten bahsederken, beşerî zaaflardan ve hırslardan tenzih ettiği Yüce Varlığı en tebcîlkâr, en saygı dolu sözlerle ifade etmesi; ikincisi de, Kur'ân'ın ahlâk ve terbiyeye aykırı her fikirden, her hikâye ve sözden tamamıyla uzak bulunmasıdır.

Halbuki, Musevîlerin Kitab-ı Mukaddesi bu gibi kusurlarla doludur.

Kur'ân, diğer kitaplar namına gayr-i kabil-i inkâr olan kusurlardan o kadar münezzehtir ki, utangaç bir insan, hiç kızarmadan, onu başından sonuna kadar okuyabilir.

Hâsılı, Kur'ân-ı Kerîm'in tesis ettiği din sırf tevhiddir.

Kur'ân'ın tarif ettiği uluhiyet, kurulmuş kanunlarla kâinatı idare eden, fakat yaklaşılması kabil olmayan bir ihtişam içinde bir tarafta duran felsefî bir illet-i ûlâ değil, her an hâzır ve nâzır, kâinatın her yerinde faal kudret sahibi bir varlıktır..."[28]

***

Fransa Tıp Fakültesi Cerrahi Bölümü başkanlığında bulunmuş olan ve mukaddes kitaplar üzerinde yaptığı bilimsel araştırmaları neticesinde ilâhî kitab ve din olarak Kur'ân-ı Kerîm'i ve İslâm dinini kendisine seçmek mutluluğuna ermiş bulunan Prof. Dr. Maurice Bucaille tarafından yazılıp bastırılan "Kitab-ı Mukaddes, Kur'ân ve Bilim" isimli kitabın Muhterem Prof. Dr. Suad Yıldırım Bey tarafından dilimize çevrilen tercümesinde de, Tevrat ve İncil metinlerinin muasır bilimlerle bağdaşmadıkları gösterildikten sonra, şöyle denilmektedir:

"Kur'ân'ın çok bariz olan bilimsel tarafları başlangıçta beni derinden derine hayrete düşürdü.

Zira, 13 asırdan fazla bir zaman önce kaleme alınan bir metinde çağdaş bilimsel verilere tamamen uygun olarak son derece çeşitli konulara ilişkin bilgilerin keşfedilebileceğine, o zamana kadar hiç mi hiç inanmamıştım.

İşe başlarken, İslâm'a hiç inanmıyordum.

Her türlü peşin hükümden uzak olarak tam bir tarafsızlıkla metinleri incelemeye giriştim.

Beni etkileyen bir fikir var idiyse, o da, gençliğimde almış olduğum eğitimdi.

Bu eğitim, Müslümanlardan değil, Muhammedîlerden bahsederdi.

Böylece, bir adam tarafından kurulmuş bir dinin sözkonusu olduğu ve dolayısıyla bu dinin de Tanrı katında hiçbir değer ifade etmeyeceği iyice vurgulanmak isteniyordu.

Batıdakilerin çoğu gibi, ben de İslâm aleyhinde böylesi yaygın ve yanlış fikirleri muhafaza edebilirdim.

---

28 John Davenport, Hz. Muhammed ve Kur'an-ı Kerim, Türkçe terceme, s. 72-81.

Öyle ki, o zamanların dışında bu konularda aydınlanmış muhataplara rastlamak, benim için hep şaşırtıcı olmuştur.

İtiraf ediyorum ki; Batıda öğretilen İslâm imajlarından farklı bir imaj verilmeden önce, ben de bu hususta çok cahil idim.

Şayet bulunmuş olduğum bu noktadan, Batıda genel olarak İslâm hakkında verilen değer hükümlerinin yanlışlığını düşünecek noktaya geldimse, ben bunu istisnaî şartlara borçluyum.

Değerlendirme imkânlarıma bizzat Suudî Arabistan'da kavuştum. Edindiğim bilgiler, İslâm konusunda kendi diyarımızda ne derece yanlış bilgi sahibi olduğumuzu bana gösterdi.

Hâtırasını hürmetle selamladığım Merhum Kral Faysal'a olan minnet borcum çok fazladır.

Onun İslâm'ı anlatmasını dinlemek ve huzurunda tabiî ilimlerle ilgili Kur'ân tefsirinin meselelerinden bazılarını anmak şerefi, ebediyyen hâtıramda nakşedilmiş olarak kalacaktır.

Bizzat kendisinden ve çevresindekilerden gelen bu değerli bilgileri dinlemek, benim için müstesna bir mazhariyet olmuştur.

O zaman, bizim Batı ülkelerinde şekillenmiş olan İslâm imajı ile onun gerçek mahiyeti arasındaki mesafeyi ölçmüş biri olarak, böylesine eksik ve yanlış tanınan bir din hakkındaki incelemelerimi geliştirmek için, o zaman bilmediğim Arapça'yı öğrenmeye şiddetli bir ihtiyaç duydum.

Benim ilk hedefim Kur'ân'ı okumaya ve onun metnini cümle cümle incelemeye inhisar ediyordu.

Tenkidli bir inceleme için de, mutlaka gerekli olan bazı tefsirlerden tabiatıyla yararlanıyordum.

Kur'ân'ı, müteaddit tabiî hadiselere dair yaptığı tavsiflere büsbütün özel bir dikkat atfederek ele alıyordum.

Kitabın bu konuları ilgilendiren açıklamaları, ancak aslî metinde nüfûz edilebilecek tarafları, beni iyiden iyiye etkiledi.

Zira bu bilgiler çağımızdaki telakkîlere uygun olmakla birlikte Hz. Muhammed'in zamanındaki bir insanın hakkında en ufak bir fikir sahibi bile olamayacağı hususlardı.

Daha sonra, Müslüman müelliflerce yazılmış olan Kur'ân metninin tabiî bilimlerle ilgili taraflarına tahsis edilmiş olan birkaç eser okudum.

Onlar bana çok faydalı değerlendirme imkânı verdiler.

Fakat, Batıda bu konuda yapılmış toplu bir incelemeyi şu ana kadar görmüş veya işitmiş değilim.

Böyle bir metinle ilk defa karşı karşıya gelen bir insanın zekâsını ilkin etkileyen husus, ele alınan konuların bolluğudur: yaratma, astronomi, yerle ilgili bazı durumların bildirilmesi, hayvanlar âlemi, bitkiler âlemi, insanın üremesi gibi.

Kitab-ı Mukaddes'te çok büyük bilimsel hatalar bulunduğu halde, burada (Kur'ân'da) bir tek yanlışa bile rastlayamıyordum!

Bu da, beni kendime şu suali sormaya mecbur ediyordu:

'Şayet Kur'ân'ın müellifi bir insan ise, Hıristiyan takviminin yedinci yüzyılında, bugün çağdaş bilimsel sonuçlara uygunluğu ortaya çıkan hususları nasıl yazmıştı?!'

İmdi, hiç şüpheye imkân yoktur ki, şu anda elimizde olan metin o devirden kalma metindir.

Bu gözlem karşısında, beşerî planda, nasıl bir izah yapılabilir?

Kanaatimce, hiçbir izah mümkün değildir!

Zira Fransa'da Dagobert'in hüküm sürdüğü asırda Arap yarımadasında yaşayan bir şahsiyetin, kimi konularda bizimkinden oniki asırlık ileri bir bilimsel düzeye sahip olduğunu düşünmek için hiçbir sebep bulunamaz.

Aynı şekilde ben, Kur'ân'da, insanlığın bilmesi mümkün olduğu halde şimdiye dek çağdaş bilimin ulaşamamış olduğu bazı olaylara işaret bulunup bulunmadığını da araştırdım.

Böylece, o açıdan, Kur'ân'ın kâinatta yerküresine benzer gezegenlerin bulunduğuna dair işaretler ihtiva ettiği sonucuna ulaştım.

Çağdaş bilgiler bu hususta az da olsa delile sahip olmamakla birlikte, bunu tamamen ihtimal dahilinde gören birçok bilim adamının bulunduğunu söylemek gerekir.

Gerekli ihtiyatî kayıtlarla bu fikrimi belirtmenin lüzumlu olduğuna kâni oldum.

Böyle bir incelemeyi otuz yıl kadar önce yapmış olsaydım, astronomiye ait az önce zikrettiğim konuya, Kur'ân tarafından açıklanmış olan bir başka durumu ilave etmek gerekecekti ki, bu da uzayın fethidir.

O dönemde, ilk balistik füze deneylerinden sonra, belki de insanın yer sınırından çıkıp uzaydan yararlanmasının maddî imkânlarına sahip olacağı bir günün gelebileceği düşünülüyordu.

O zaman, insanın bu fethi gerçekleştirebileceğini önceden haber veren bir Kur'ân âyetinin bulunduğu biliniyordu."[29*30]

***

Kur'ân-ı Kerîm'i ve İslâmiyeti inceleyen ve içlerinde Müslüman olanları da bulunan Hıristiyan büyük ilim ve fikir adamlarından bazılarının Kur'ân-ı Kerîm ve İslâmiyet hakkındaki ciddî ve takdirkâr görüşlerini buraya kadar aktarmaya çalışmış bulunuyoruz.

Maksadımız, Kur'ân-ı Kerîm'i ve İslâmiyeti yabancıların görüşleriyle de desteklemek değil, Kur'ân-ı Kerîm ve İslâmiyet hakkında hiçbir esaslı bilgileri bulunmayan bazı aydınların bu husustaki olumsuz görüşlerinden vazgeçmelerine yardımcı olmaktır.

Kur'ân-ı Kerîm'i Öğrenip Öğretmenin ve Okumanın Bazı Faziletleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Sizin hayırlınız, Kur'ân'ı öğrenen ve onu öğretendir."[31]

"Bu Kur'ân'ı öğreniniz! Çünkü onun tilâvet edeceğiniz her harfine karşılık on hasene ile me'cur olur, mükâfatlandırılırsınız."[32]

"Kim Kur'ân okur, onu ezberler, onun helâlini helâl, haramını haram kılarsa, Allah o kimseyi bu amelinden dolayı cennete koyar ve kendisini ev halkından on kişinin her biri için de şefaatçi kılar."[33]

"Kur'ân'ı okuyan ve onun içindekilere göre amel eden kimsenin baba ve annesine, Kıyamet günü ziyası güneşin bütün dünya evlerindeki ziyasından daha parlak ve güzel tâc giydirilecektir.

Baba ve annesine böyle olursa, artık kendisine ne olacağını hesap ediniz."[34]

Kur'ân Okuyan veya Okumayanların, Kur'ân'ı Okuyan ve Onunla Amel Edenlerin veya Etmeyenlerin Misalleri

"Kur'ân okuyan mü'minin hali portakal gibidir ki, kokusu güzel, tadı da güzeldir.

---

29 Rahman: 33.
30 M. Bucaille, s. 179-184.
31 Ahmed b. Hanbel, 1/69, 153, Buhârî, Sahîh, 6/108, Ebu Dâvud, 2/70, İbn Mâce, 1/77, Dârimî, 2/314.
32 Dârimî, 2/108.
33 Ahmed b. Hanbel, 1/149, Tirmizî, Sünen, 5/171.
34 Ebu Dâvud, 2/70, Hâkim, 1/567-568.

Kur'ân okumayan mü'minin hali hurma gibidir. Tadı güzeldir, fakat kokusu yoktur.

Kur'ân okuyan münafıkın hali, kokusu güzel, fakat tadı acı olan reyhan gibidir.

Kur'ân okumayan münafıkın hali ise, kokusu acı, kötü, tadı da acı ve kötü olan ebucehil karpuzu gibidir."[35]

Bazı Sûre ve Âyetleri Okumanın Faziletleri

Peygamberimiz Aleyhisselam hadis-i şeriflerinde buyururlar ki:

"Bakara ve Âl-i İmran sûrelerini okuyunuz! Çünkü onlar Kıyamet gününde iki bulut veya iki gölge, veya kanatları gerilmiş iki fırka kuş gibi gelecekler, okuyucularını savunacaklardır."[36]

"Evlerinizde Bakara sûresini okuyunuz. Çünkü şeytan içinde Bakara sûresi okunan eve giremez."[37]

"Şüphe yok ki, şeytan içinde Bakara sûresi okunan evden kaçar."[38]

"Her kim geceleyin Bakara sûresinin sonundaki iki âyeti okursa, onlar ona yeter."[39]

"...Bunları öğreniniz, kadınlarınıza ve çocuklarınıza da öğretiniz! Çünkü bunlar hem Kur'ân, hem duadır!"[40]

"Bana verilen bu âyetler, benden önce hiçbir peygambere verilmemiştir."[41]

"Cebrail Aleyhisselam bana:

'Müjde! Senden önce hiçbir peygambere verilmeyen iki nur sana verildi!

Kitabın Fâtiha'sı ile Bakara sûresinin son âyetleri!

Bunların, okuyacağın her harfine karşılık, sana o harfin gerektirdiği sevap verilecektir!' dedi."[42]

"Bakara sûresinde bir âyet vardır ki, o âyet Kur'ân âyetlerinin ulusu, Âyete'l-Kürsî'dir."[43]

---

35 Ahmed b. Hanbel, 1/408, Buhârî, Sahîh, 6/107, Müslim, 1/549, Ebu Dâvud, 4/259, Tirmizî, Sünen, 5/150, İbn Mâce, 1/77, Dârimî, 2/318.
36 Ahmed b. Hanbel, 5/249, Müslim, 6/553, Dârimî, 2/324, Hâkim, 1/560-564.
37 Tirmizî, Sünen, 5/157, Hâkim, 1/561.
38 Müslim, 1/539.
39 Buhârî, Sahîh, 6/104, 111, Tirmizî, Sünen, 5/159, Dârimî, 2/323, Heysemî, 6/313.
40 Hâkim, 1/562.
41 Ahmed b. Hanbel, 5/383, Heysemî, 6/312.
42 Müslim, 1/554, Hâkim, 1/558-559.
43 Tirmizî, Sünen, 5/157, Hâkim, 1/560-561.

الٓمٓ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ[44]

âyetlerinin içinde Allah'ın ism-i âzamı vardır."[45]

"Geceleyin on âyet okuyan kimse gâfillerden sayılmaz!"[46]

"Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz!"[47]

"Her kim Kehf sûresinin başından on âyet ezberlerse, Deccal fitnesinden korunur!"[48]

"Herşeyin bir kalbi vardır. Kur'ân'ın kalbi de Yâsîn'dir. Her kim Yâsîn sûresini okursa, Allah onun bu okumasına Kur'ân'ı on kere okumuş gibi sevap yazar."[49]

"Ölülerinize Yâsîn sûresini okuyunuz."[50]

"Sizden biriniz bir gecede Kur'ân'ın üçte birini okumaktan âciz kalır mı?"[51]

"Allahu Vâhidu's-Samed sûresini okuyan kimse, Kur'ân'ın üçte birini okumuş olur."[52]

"Allahu Vâhidu's-Samed sûresi Kur'ân'ın üçte biridir."[53]

Peygamberimiz Aleyhisselamla Ashabı, Kur'ân-ı Kerîm'i Nasıl Okurlar ve Hatmederlerdi?

Peygamberimiz Aleyhisselamın zevcelerinden Hz. Ümmü Seleme'ye, Resûlullah Aleyhisselamın Kur'ân-ı Kerîm'i nasıl okuduğu sorulmuştu.

O da:

"Resûlullah Aleyhisselam bir âyet okur durur, bir âyet okur dururdu.

'Bismillâhirrahmânirrahîm.

El hamdu lillahi Rabbi'l-âlemîn.

Errahmânirrahîm.

Mâliki yevmiddîn'

der; kese kese, dura dura okurdu" dedi.[54]

44 Âl-i İmran: 1-2
45 Ahmed b. Hanbel, 6/461, Dârimî, 2/323.
46 Hâkim, 1/555.
47 Müslim, 1/539, Tirmizî, Sünen, 5/157.
48 Ahmed b. Hanbel, 6/449, Müslim, 1/555, Tirmizî, Sünen, 5/162, Hâkim, 2/368.
49 Tirmizî, Sünen, 5/162, Dârimî, 2/328.
50 Ahmed b. Hanbel, 5/36, Hâkim, 1/365, Heysemî, 6/311.
51 Buhârî, Sahîh, 6/105, Müslim, 1/556, Tirmizî, Sünen, 5/167, Dârimî, 2/330.
52 Tirmizî, Sünen, 5/167.
53 Buhârî, Sahîh, 6/165, Nesâî, 2/173.
54 Ahmed b. Hanbel, 6/302, 323, Tirmizî, Sünen, 5/185.

Enes b. Malik'e de:

"Resûlullah Aleyhisselamın Kur'ân okuyuşu nasıldı?" diye sorulmuştu.

O da:

"Resûlullah Aleyhisselam, Kur'ân okurken, çekilmesi gereken harfleri çekerdi" dedikten sonra:

"Resûlullah, 'Bismillâhi'yi çekerdi, 'Errahmâni'yi çekerdi, 'Errahîm'i de çekerdi" dedi.[55]

Ashabdan İrbâz b. Sâriye der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam yatmadan önce Müsebbihât sûrelerini okur ve:

'Onların içinde bir âyet vardır ki, bin âyetten efdal ve hayırlıdır' buyurdu."[56]

Müsebbihât Sûreleri

Bunlar; İsrâ, Hadîd, Haşr, Saf, Cum'a, Tegâbün, A'lâ sûreleridir.[57]

Sanıldığına göre; bin âyetten hayırlı olan âyet de, Hadîd sûresinin üçüncü âyetidir.[58]

Hicretin 9. yılında Peygamberimiz Aleyhisselamla görüşmek için gelen Sakîf temsilcilerinden Evs b. Huzeyfe der ki:

"Peygamber Aleyhisselam, bir gece yatsıdan sonra uzun müddet yanımıza gelmedi.

'Yâ Rasûlallah! Ne için yanımıza gelmekte geç kaldın?' diye sorduk.

Peygamber Aleyhisselam:

'Her gün Kur'ân'dan bir hizb okuyup geçmeyi kendime vazife edinmişimdir.

Bunu yerine getirmedikçe çıkmamak istedim' buyurdu.

Sabaha çıktığımız zaman, Resûlullah Aleyhisselamın ashabına:

'Siz Kur'ân'ı nasıl hizbleyip okursunuz?' diye sorduk.

'Biz her üç sûreyi, her beş sûreyi, her yedi sûreyi, her dokuz sûreyi, her onbir sûreyi, her onüç sûreyi ve Kâf sûresine kadar da yüzden az âyetli olan mesânî sûrelerini takip eden ve araları Besmele ile ayrılıp uzun, orta ve kısa mufassallar diye üçe ayrılan mufassal sûreleri ayrıca hizblemek üzere hatmedinceye dek hizbler, okuruz' dediler."[59]

---

55 Buhârî, Sahîh, 6/112.
56 Ahmed b. Hanbel, 4/128, Tirmizî, Sünen, 5/181.
57 Suyûtî, İtkân, 2/105-106.
58 İbn Kesîr, Tefsîr, 4/303.
59 Ahmed b. Hanbel, 4/9, Ebu Dâvud, 2/55-56, İbn Mâce, 1/427-428.

Cebrail Aleyhisselam, Ramazan ayında her gece iner, Kur'ân-ı Kerîm'i başından sonuna kadar Peygamberimiz Aleyhisselamla mukabele ederdi.[60]

Peygamberimiz Aleyhisselamın vefatından önceki Ramazan ayında ise, bu mukabele iki kez yapılmıştı.[61]

Peygamberimiz Aleyhisselamın sahabileri arasında da Kur'ân-ı Kerîm'i yedi-sekiz gecede ve hatta her gece hatmedenler vardı.

Übeyy b. Ka'b, Kur'ân-ı Kerîm'i sekiz gecede, Temim ed-Dârî yedi gecede hatmederdi.[62]

Temim ed-Dârî'nin bir tek gecede, üç rekatta ve hatta bir rekatta hatmettiği de olurdu.[63]

Hz. Osman'ın gece namazının bir rekatında hatmetmeyi âdet edindiği ve şehit edildiği geceyi de böyle bir rekatta hatmetmek suretiyle ihya etmiş olduğu rivayet edilir.[64]

Abdullah b. Selâm Kur'ân-ı Kerîm'i okuyup bitirdiğini haber verdiği zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam ona:

"Bunu her gece böylece oku!" buyurmuştur.[65]

Ashab-ı Kiramın güçlü olanları yedi günde bir hatmederlerdi.

Bazıları ayda bir, bazıları iki ayda bir, bazıları da bundan daha çok müddette hatmederlerdi.[66]

İmam-ı Azam Ebu Hanîfe:

"Her yıl iki kere hatmeden, Kur'ân-ı Kerîm'in hakkını ödemiş olur! Çünkü, Peygamber Aleyhisselam ruhu kabzolunduğu yılda Kur'ân-ı Kerîm'i Cebrail Aleyhisselama iki kere arzetmişti" demiştir.[67]

Abdullah b. Ömer, Kur'ân-ı Kerîm'in kaç günde bir hatmedilmesi gerektiğini Peygamberimiz Aleyhisselama sormuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kırk günde bir!" buyurmuşlardı.

Okuyanın ilim ve iş durumuna göre bunun değişebileceği de açıklanmıştır.[68]

---

60 İbn Sa'd, 2/194-195, Ahmed b. Hanbel, 1/288, Müslim, 1/562.
61 İbn Sa'd, 2/194-195, Buhârî, Sahîh, 6/102, İbn Mâce, 1/562.
62 İbn Sa'd, 2/355, 3/550.
63 Zehebî, Siyer, 2/318-319.
64 İbn Sa'd, 3/75-76.
65 Zehebî, Târîh, 2/300.
66 Suyûtî, İtkân, 1/104.
67 Zerkeşî, 1/471, Suyûtî, İtkân, 1/104.
68 Suyûtî, İtkân, 1/105.

Kur'ân-ı Kerîm'i Okuma ve Hatmetme Usûlü

Kur'ân-ı Kerîm'i okumak için:

1. Abdestli bulunulur.[69]

2. Temiz bir yerde oturulur.[70]

3. Kıbleye karşı dönülür.[71]

4. Huşû ve sükûnet içinde bulunulur, baş öne eğilir.[72]

5. Misvak kullanılır.[73]

6. Koku sürünülür.

7. İnsanlar arasında giyilen elbise giyilir.[74]

8. Eûzu çekilir.

9. Berâe (Tevbe) sûresinden başka her sûreye Besmele çekilir.[75]

10. Âyetler, tertîle riayet edilerek okunur.[76]

Tertîl; kelimeyi ağızdan kolayca ve düzgünce çıkarmaya,[77] harflerin mahreclerini, durak yerlerini gözetmeye, kıraatta sesi kısmaya ve hazinleştirmeye denir.[78]

11. Âyetler okunurken (Arapça bilenlerce) tehdit lafızları tehditkâr ses tonuyla okunur. Tâzim lafızları da tâzimkâr ses tonuyla okunur.[79]

12. Kur'ân-ı Kerîm okunurken ağlanabilir, ağlamaklı ve hüzünlü bulunulur.[80]

13. Kur'ân-ı Kerîm hatm için okunurken mushaftaki sırasına göre okunur.

14. Kur'ân-ı Kerîm okunurken kesilip konuşulmaz.[81]

15. Kur'ân-ı Kerîm okunurken gürültü edilmez, susulup dinlenilir.[82]

16. Kur'ân-ı Kerîm'i ezbere okumak, mushaftan okumaktan efdaldir.[83]

17. Kur'ân-ı Kerîm okunurken secde âyetine geldikçe secde edilir.

Secde âyetleri Kur'ân-ı Kerîm'in ondört yerinde vardır:

---

69 Zerkeşî, 1/459, Suyûtî, İtkân, 1/105.
70 Suyûtî, İtkân, 1/105.
71 Zerkeşî, 1/459.
72 Suyûtî, İtkân, 1/105.
73 Zerkeşî, 1/459, Suyûtî, İtkân, 1/105.
74 Zerkeşî, 1/460.
75 Zerkeşî, 1/460, Suyûtî, İtkân, 1/105-106.
76 Zerkeşî, 1/449-450, Suyûtî, İtkân, 1/104-105.
77 Râgıb, s. 187.
78 Seyyid Şerif, s. 37-38.
79 Zerkeşî, 1/450.
80 Suyûtî, İtkân, 1/107.
81 Zerkeşî, 1/464, Suyûtî, İtkân, 1/109.
82 Suyûtî, İtkân, 1/110.
83 Zerkeşî, 1/461, Suyûtî, İtkân, 1/108.

A'râf: 206, Ra'd: 15, Nahl: 49, İsrâ: 107, Meryem: 58, Hacc: 18, Furkan: 60, Neml: 25, Secde: 15, Sad 24, Fussilet: 37, Necm: 62, İnşikak: 21, Alâk: 19. âyetlerdir.[84]

Kur'ân-ı Kerîm okumak için efdal olan vakitler, namaz için efdal olan vakitlerdir.

Geceleyin; akşamla yatsı arasıdır.

Gündüzün efdal olan, sabahtan sonradır.

Hatmin efdal vakti, gündüzün başlangıcı veya gecenin başlangıcıdır.

Hatmi kışın gecenin başlangıcında, yazın da gündüzün başlangıcında yapmak efdaldir.[85]

18. Hatim yapacak olan, o gün oruçlu bulunur, ev halkını toplayıp dua eder. Allah'a hamd ü senada ve istiğfarda bulunur. Peygamberimiz Aleyhisselama salât ü selam getirir, hayırlar talep eder.[86]

19. Hatimde Duhâ sûresinden Kur'ân-ı Kerîm'in sonuna kadar olan sûreleri okunup aralarında tekbir getirilir.

"Kul eûzü bi rabbinnâs" sûresinden sonra, Fâtiha sûresi ile Bakara sûresinin başından "Ve ülâike hümü'l-müflihûn" âyetine kadar beş âyet okunur.[87]

20. Peygamberimiz Aleyhisselam Kur'ân-ı Kerîm'i hatmettiği zaman şöyle dua ederdi:[88]

اَللّٰهُمَّ ارحَمْنِى بِالْقُرآنِ وَاجْعَلْهُ لِى أَمَانًا وَنُورًا وَهُدًى وَرَحْمَةً. اَللّٰهُمَّ ذَكِّرْنِى مِنْهُ مَا نَسِيتُ
وَعَلِّمْنِى مِنْهُ مَا جَهِلْتُ وَارْزُقْنِى تِلاَوَتَهُ آنَاءَ الَّيْلِ وَاجْعَلْهُ لِى حُجَّةً يا رَبَّ الْعَالَمِينَ.

21. Adamın biri:

"Yâ Rasûlallah! Hangi amel Allah'a daha sevgilidir?" diye sormuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Konup göçenin ameli!" buyurdu.

"Konup göçen ne demek?" diye sordu.

84 Tahâvî, s. 29, Suyûtî, İtkân, 1/110.
85 Zerkeşî, 1/472, Suyûtî, İtkân, 1/110.
86 Suyûtî, İtkân, 1/110.
87 Zerkeşî, 1/473-473, Suyûtî, İtkân, 1/111.
88 Zerkeşî, 1/475.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ehl-i Kur’ân ki, onu başından sonuna kadar okur,[89] sonunda da hemen baş tarafına geçer!

Ne zaman Kur’ân’ı sonuna kadar okuyup gelse, hemen baş tarafına geçip yeniden okumaya başlar!” buyurdu.[90]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ümmetine Bıraktığı İkinci Büyük Emanet: Sünnet

Sünnetin Başvurulacak İkinci Hidayet Kaynağı Oluşu

Peygamberimiz Aleyhisselam, Veda Haccında irad buyurduğu hutbesinde:

“Ben size öyle bir şey bıraktım ki, ona sımsıkı sarılırsanız hiçbir zaman dalâlete düşmez, sapmazsınız. O, Allah’ın Kitabıdır,[91] Allah’ın Resûlünün sünnetidir” buyurmuştur.[92]

Kur’ân-ı Kerîm’e göre de; Kitab ve sünnet, başvurulması gereken iki hidayet kaynağıdır.[93]

Sünnetin Mânâları ve Çeşitleri

Sünnet, lügatta yol demektir. “Sünnetullah” terkibi Yüce Allah’ın hüküm, emir ve nehiylerini ifade eder.[94]

Şeriat dilinde sünnet, Peygamberimiz Aleyhisselamdan sâdır olan sözler (hadisler), işler ve takrirler (tasvibler) demektir.

Peygamberimiz Aleyhisselamın ibadet maksadıyla farz ve vacib olmayarak işlemeye devam ve nadiren terk ettiği şeylere sünnetü’l-hüdâ, sünnet-i müekkede denir ki; ezan, kâmet, beş vakit namazın sünnetleri, mazmaza, istinşak... gibi dini tamamlayıcı nitelikte olan sünnetler olup, onları terketmek mekruh ve günahtır.

Münferidin ezan okuması, misvak tutunmak, namaz içinde ve dışında bazı müstehab fiiller ile, Peygamberimiz Aleyhisselamın yemek, içmek,

---

89 Tirmizî, Sünen, 5/197-198, Dârimî, 2/337.
90 Tirmizî, Sünen, 5/198, Dârimî, 2/337.
91 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Mâlik, 2/899, Vâkıdî, Megâzî, 3/1103, Müslim, 2/890, Taberî, Târîh, 3/169, Zehebî, Târîh, s. 589.
92 İbn İshak, İbn Hişam, 4/251, Mâlik, 2/899, Taberî, Târîh, 3/169, Zehebî, Târîh, s. 589.
93 Nisâ: 59.
94 Fîruzâbâdî, 4/239.

oturup kalkmak, giyinip kuşanmak... gibi sünnetlerine de zevâid sünnetleri denir.

Bunları işlemekte sevap bulunmakla beraber, terketmekte kerahet ve günah yoktur.[95]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir hutbesinde "Sünnetlerin hayırlısı, Muhammed'in sünnetleridir" buyurduğu gibi; âdet niteliğindeki sünnetlerinin de Rabbânîliğini "Beni Rabbim terbiye edip yetiştirdi ve güzel terbiye edip yetiştirdi" diye açıklayarak, onların da örnek tutulması gerekeceğini işaret buyurmuştur.[96]

Sünnete Sarılmanın ve Bid'atlardan, Taklitçilikten Sakınmanın Gerekliliği

Ashabdan İrbaz b. Sâriye der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam bir gün sabah namazından sonra bize beliğ bir mev'iza irad buyurdu.

Bu mev'izadan gözler yaşardı, kalbler ürperdi.

'Bu, bir vedalaşıcının va'zına benziyor!

Öyle ise yâ Rasûlallah! Bize neyi tavsiye buyurursun?' dedik.[97]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ben sizi gecesi gündüzü gibi aydın olan şeyin üzerinde bırakmış bulunuyorum.

Benden sonra, ancak helâk olacak olan kimse ondan sapar![98]

Allah'tan sakınmanızı, başınıza Habeşli bir köle de geçse onun emirlerini dinlemenizi, kendisine itaat etmenizi size tavsiye ederim.

Benden sonra, sizlerden yaşayanlar, birçok anlaşmazlıklara şahit olacaktır!

O zaman sünnetime,[99] sünnetimden bildiğiniz şeylere,[100] hidayet ve doğru yol üzerinde bulunan halifelerimin (Hulefa-i Râşidînin) sünnetine sımsıkı sarılınız!

Sonradan sonraya ortaya çıkarılan birtakım şeylerden sakınınız!

Çünkü, sonradan sonraya ortaya çıkarılan şey bid'attr.

---

95 Seyyid Şerif, s. 82-83.
96 Vâkıdî, Megâzî, 3/1016, Beyhakî'den naklen İbn Kayyım, 3/9, İbn Kesîr, Sîre, 4/24, İbn Hamza, 1/165.
97 Ahmed b. Hanbel, 4/126, Ebu Dâvud, 4/201, Tirmizî, Sünen, 5/44, İbn Mâce, 1/15-16, Dârimî, 1/43.
98 Ahmed b. Hanbel, 4/128, İbn Mâce, 1/16.
99 Ahmed b. Hanbel, 4/126, Ebu Dâvud, 4/201, Tirmizî, Sünen, 5/44, İbn Mâce, 1/16, Dârimî, 1/43-44.
100 Ahmed b. Hanbel, 4/126, İbn Mâce, 1/16.

Her bid'at da dalâlettir, sapkınlıktır!" buyurdu.[101]

Hz. Ebu Bekir, halife olduğu zaman yaptığı konuşmada:

"İnen Kur'ân ve Peygamber Aleyhisselamın sünnetleri bize öğretildi de, biz bu sayede bilgi sahibi olduk" demiştir.[102]

Hz. Ali de:

"Resûlullah Aleyhisselamın ruhu kabzolununca, Ebu Bekir halife oldu.

Yüce Allah tarafından ruhu kabzolununcaya kadar, Resûlullah Aleyhisselamın ameline ve sünnetine göre hareket etti.

Sonra Ömer halife oldu.

Ruhu kabzolununcaya kadar o da öyle hareket etti.

Her ikisi de, Resûlullah Aleyhisselamın ameline ve sünnetine göre hareket etti" diyerek şehadette bulunmuştur.[103]

Bid'at; ikmâlinden sonra, başka bir deyişle Peygamberimiz Aleyhisselamdan sonra dinde ihdas edilen şeylere, amellere;[104] Ashabın ve Tâbiînin işlemedikleri, sünnete aykırı bulunan şeylere denir.[105]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir hadis-i şeriflerinde:

"Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki;[106] sizler, kendinizden öncekilerin yollarını karış karış, arşın arşın,[107] kulaç kulaç[108] muhakkak izleyeceksinizdir.

Hatta, onlar bir kelerin deliğine girecek olsalar, onlara tâbi olacaksınız,[109] oraya da onlarla birlikte gireceksiniz" buyurdu.[110]

Ashab:

"Yâ Rasûlallah, kimdir onlar? Ehl-i Kitab olanlar mı?[111] Yahudilerle Hıristiyanlar mı?" diye sordular.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ya kim olacak?!" buyurdu.[112]

Peygamberimiz Aleyhisselam, başka bir hadislerinde de:

---

101 Ahmed b. Hanbel, 4/126-127, Ebu Dâvud, 4/201, Tirmizî, Sünen, 5/44, İbn Mâce, 1/16, Dârimî, 1/44.
102 İbn Sa'd, 3/183, Belâzurî, Ensâb, 1/590, Muhibbu't-Taberî, 1/231.
103 Ahmed b. Hanbel, 1/128.
104 Fîruzâbâdî, 3/3.
105 Seyyid Şerif, s. 29.
106 Ahmed b. Hanbel, 2/327.
107 Ahmed b. Hanbel, 2/32, Buhârî, Sahîh, 8/151, Müslim, 4/2054.
108 Ahmed b. Hanbel, 2/327.
109 Ahmed b. Hanbel, 3/84, Buhârî, Sahîh, 8/151, Müslim, 4/2054.
110 Ahmed b. Hanbel, 2/450.
111 Ahmed b. Hanbel, 2/327.
112 Ahmed b. Hanbel, 3/84, 89, Buhârî, Sahîh, 8/151, Müslim, 4/2054.

"Eğer sizler Peygamberinizin sünnetini bırakacak olursanız, muhakkak dalâlete düşer, yolunuzu şaşırırsınız!" buyurmuştur.[113]

Cebrail Aleyhisselam, Peygamberimiz Aleyhisselama Kur'ân-ı Kerîm'le indiği gibi, sünnet ile de inerdi.[114]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"İyi biliniz ki; bana Kitab ve onunla birlikte bir o kadar daha verildi!" buyurmuştur.[115]

Yine Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Haberiniz olsun ki; Resûlullahın da, Allah'ın (Kur'ân'da) haram kıldıkları kadar haram kıldığı şeyler vardır.[116]

Çok sürmez,[117] karnı tok,[118] koltuğuna kurulmuş bir adama hadislerimden bir hadis söylenir de, o:

'Bizim yanımızda ve sizin aranızda Yüce Allah'ın Kitabı var![119] Size Kitabullah yeter! Onda helâl bulduğunuz şeyi helâl olarak kabul ediniz, onda haram bulduğunuz şeyi haram olarak kabul ediniz![120] Biz de onda helâl bulduğumuz şeyi helâl sayarız, haram bulduğumuz şeyi haram sayarız' der.[121]

Sakın! Herhangi birinizi, koltuğuna kurulmuş olduğu halde kendisine erişen[122] hadislerimden bir şey,[123] yapılmasını emr veya ondan nehy ettiğim bir emrim hakkında:[124]

'Ben bunu bilmiyorum, tanımıyorum![125] Biz bunu bilmiyoruz! Biz ancak Kitabullahta bulduğumuz şeye uyarız![126] Biz bunu Kitabullahta bulamadık![127] İşte Kitabullah! Yok onda bu! Biz, Kitabullahta bulduğumuza göre amel ederiz, aksi takdirde hayır!'[128] der bir tutumda bulmayayım!

---

113 Ahmed b. Hanbel, 1/455.
114 Dârimî, 1/117.
115 Ebu Dâvud, 4/200.
116 İbn Mâce, 1/6.
117 Ahmed b. Hanbel, 4/131, Ebu Dâvud, 4/200, İbn Mâce, 1/6, Dârimî, 1/111, Hâkim, 1/109, Begavî, 1/13.
118 Ahmed b. Hanbel, 4/131, Ebu Dâvud, 4/200, Begavî, 1/13.
119 Ahmed b. Hanbel, 4/132, İbn Mâce, 1/6, Dârimî, 1/117, Hâkim, 1/109.
120 Ahmed b. Hanbel, 4/131, Ebu Dâvud, 4/200.
121 Ahmed b. Hanbel, 4/132, İbn Mâce, 1/6, Dârimî, 1/117, Hâkim, 1/109.
122 Ahmed b. Hanbel, 6/8, Ebu Dâvud, 4/200, İbn Mâce, 1/7, Hâkim, 1/108, Begavî, 1/13.
123 Ahmed b. Hanbel, 6/8.
124 Ebu Dâvud, 4/200, İbn Mâce, 1/6, Hâkim, 1/108, Begavî, 1/13.
125 İbn Mâce, 1/6, Hâkim, 1/108, Begavî, 1/13.
126 Ebu Dâvud, 4/200, İbn Mâce, 1/7, Hâkim, 1/107, Begavî, 1/13.
127 Ahmed b. Hanbel, 6/8.
128 Hâkim, 1/108.

İyi biliniz ki; Resûlullahın haram kıldığı şey, Allah'ın haram kıldığı şey gibidir![129]

Ben ne helâli haram, ne de haramı helâl kılarım.[130]

Sizden, koltuğuna kurulmuş biriniz, Allah'ın şu Kitabındakilerden başka bir şeyi haram kılmadığını mı sanıyor?!

Şunu iyi biliniz ki; vallahi ben de hem öğüt verdim, hem de bazı şeyleri emr, bazı şeylerden de nehy ettim.

Benim emr ve nehy ettiğim şeyler, belki Kur'ân'daki kadardır, ya da daha çoktur!

Şüphe yok ki, Allah Ehl-i Kitabın evlerine izinsiz olarak girmenizi, kadınlarını dövmenizi, üzerlerine salınan vergiyi ödedikleri halde meyvelerini yemenizi size helâl kılmamıştır!" buyurdu.[131]

"Sünnet, ikidir:

1. Farz hakkında olan sünnet.

2. Farz hakkında olmayan sünnet.

Farz hakkındaki sünnetin aslı Kitabullahtadır. Ona yapışmak hidayet, onu bırakmak dalâlet, sapkınlıktır.

Farz hakkında olmayan sünnetin aslı Kitabullahta yoktur. Ona yapışmak fazilettir, onu bırakmak günah değildir.

Ümmetim bozulduğu zamanda sünnetime sarılan kimse için şehit ecri vardır!" da buyurulmuştur.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizin üzerinize öyle bir zaman gelecektir ki, o zamanda helâl olan üç dirhemden veya kendisiyle görüşülüp konuşulacak bir kardeşten veya amel edilecek bir sünnetten daha aziz, daha şerefli bir şey bulunmayacaktır" buyurmuştur.[132]

Mü'minlerin sünnete başvurmaları, uymaları Yüce Allah'ın emri gereğidir.

Kur'ân-ı Kerîm'de bu hususta şöyle buyurulur:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat ediniz, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat ediniz!

---

129 Ahmed b. Hanbel, 4/132, Ebu Dâvud, 4/200, İbn Mâce, 1/7, Hâkim, 1/108.
130 Ahmed b. Hanbel, 4/326, Müslim, 4/1903, Ebu Dâvud, 2/226.
131 Taberânî'den naklen Heysemî, 1/172.
132 Dârimî, 1/63, Taberî, Tefsîr, 5/147.

Bir şey hakkında çekiştiğiniz zaman -eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız- hemen onu Allah'a ve Peygambere döndürünüz! Bu, hem hayırlı, hem de netice itibarıyla daha güzeldir!" (Nisâ: 59)

"Sizden olan emir sahipleri," din âlimleri ve fakihler demektir.

"Allah'a ve Resûlullaha itaat" da, Kitab ve sünnete tâbi olmak demektir.[133]

"Peygamber'e itaat eden, Allah'a itaat etmiştir." (Nisa: 80)

"..Peygamber size ne verdiyse onu alınız! Size neyi yasakladıysa ondan da sakınınız. Allah'tan korkunuz! Çünkü, Allah'ın azabı çetindir!" (Haşr: 7)

"Andolsun ki, Resûlullahta sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü ummakta olanlar için, Allah'ı çok ananlar için güzel bir imtisâl nümunesi vardır." (Ahzâb: 21)

Peygamberimiz Aleyhisselam da, hadis-i şeriflerinde:

"Ben size neyi emretmişsem onu alınız! Sizi neden nehyetmişsem ondan da sakınınız!"[134] buyurmuşlardır.

Allah'a İbadet ve Tâat, Peygamberimiz Aleyhisselamın Ömrünün Sonuna Kadar İbadete Devam Edişi

İbadet, mükelleflerin (erginlik çağına eren akıl sahibi insanların) nefislerinin arzu ve temayüllerine muhalefetle Rablerini tâzim için yapmış oldukları,[135] yapılması sevap olan, Allah'a yakınlık ifade eden özel tâatleridir.

Tâatin aslı verâdır.

Verânın aslı takvâdır.

Takvânın aslı nefis muhasebesidir.

Nefis muhasebesinin aslı Allah'ın azabından sakınmak, nimetini ummaktır.[136]

On şey nefse gerekli görülmeyince verâ tamamlanmaz:

1. Dil ile gıybetten korunmak,
2. Kötü zandan sakınmak,
3. Halk ile alay etmekten geri durmak,
4. Haramlara bakmamak,
5. Doğru sözlü olmak,

133 Dârimî, 1/63, Taberî, Tefsîr, 5/147.
134 Ahmed b. Hanbel, 2/242, İbn Mâce, 1/3.
135 Seyyid Şerif, s. 97.
136 Muhâsibî, s. 52-53.

6. İman nimetinden dolayı Yüce Allah'a minnettar olmak ve kendi kendini beğenmemek,

7. Malı hak yolunda harcamak ve bâtıl yollarda harcamamak,

8. Yükseklik ve büyüklük dileğinde bulunmamak,

9. Beş vakit namazı vakitlerine, rükû ve secdelerine dikkat ve itina ederek korumak,

10. Ümmet ve cemaat üzere istikamet etmek.

Ebu Musa el-Eş'arî'den rivayet edildiğine göre:

"Herşey için bir had vardır. İslâm'ın hududu da verâ, tevazu, sabır ve şükürdür.

Verâ işlerin kıyam ve sebatına, sabır cehennem ateşinden kurtuluşa, şükür de cennete nail olmaya sebeptir."

Hasanü'l-Basrî, Mekke'de Hz. Ali'nin oğullarından, arkasını Kâbe'ye dayayıp halka va'z eden bir gence:

"Dinin sebat ve kıyamına sebeb olan şey nedir?" diye sordu.

Genç:

"Verâdır!" dedi.

Hasanü'l-Basrî:

"Dinin âfeti nedir?" diye sordu.

Genç:

"Tamahtır!" dedi.

Avâmın verâsı, haramdan ve haram şüphesi bulunan şeyden sakınmaktır.

Havassın verâsı, içinde heva ve nefis için şehvet ve lezzet bulunan şeyden sakınmaktır.

Havassın havassının verâsı, içinde kendi irade ve görüşü bulunabilecek herşeyden sakınmaktır.

Hâsılı; avâm dünyayı terk ile, havas cenneti terk ile, havassın havassı da mâsivâyı (Allah'tan başka herşeyi) terk ile verâ eder.

Bişr b. Hâris der ki:

"Amellerin en zoru ve ağır olanları üçtür:

1. Azlıkta cömertlik yapmak,

2. Tenhâda verâ üzere hareket etmek,

3. Kendisinin cezasından korkulan ve ihsanı umulan kimsenin yanında hak olan sözü hiç çekinmeden söylemek."

Bişr b. Hâris'in kızkardeşi, İmam Ahmed b. Hanbel'e gelerek:

"Ey imam! Biz geceleyin damlarımızın üzerinde otururuz. Yanımızda geçen meşalelerin ışıkları üzerimize düşer. Biz o meşalelerin ışıklarından yararlanarak iplik eğiririz. Bu ışıkların altında iplik eğirmemiz bize caiz ve helâl olur mu?" diye sordu.

Ahmed b. Hanbel:

"Allah iyiliğini versin! Sen kimsin?" dedi.

Kadın:

"Ben Bişr b. Hâris'in kızkardeşiyim!" deyince, Ahmed b. Hanbel ağladı ve:

"Gerçek verâ sahibi sizin evinizden çıkmıştır. Sakın sen o meşalelerin altında oturup iplik eğireyim deme!" dedi.[137]

Hadis-i şerifte buyurulduğuna göre:

"Kıyamet günü:

'Ey kullarım! Bugün size korku yoktur! Sizler mahzun da olacak değilsiniz!' diyerek seslenilecek!

Mahşer halkı başlarını kaldıracaklar ve:

'Biz, Yüce Allah'ın kullarıyız!' diyecekler.

Sonra:

'Onlar ki; âyetlerimize inandılar ve Müslüman oldular!' diyerek seslenilecek.

Bunun üzerine, kafirlerin başları önlerine eğilecek! Allah'ı tevhid edenlerin başları kalkık kalacak!

'Onlar ki; iman etmişler ve Allah'ın buyruklarına aykırı tutum ve davranışlardan son derecede sakınıp durmuşlardır!' diyerek üçüncü kez seslenilecek!

Bunun üzerine, büyük günah işlemiş olanların başları önlerine eğilecek. Takvâ sahiplerinin ise başları kalkık kalacak!

Kerîm olan Allah, va'dettiği gibi, onların üzerinden korkuyu ve hüznü giderecek! Çünkü O, kerîmlerin en kerîmidir!

Velîlerinden yardımı kesmez ve onları korku içinde bırakmaz!"[138]

Yüce Allah nimetlerin ihsan edicisidir. Nimetlere erenin nimetlere şükretmesi gerekir.

İbadet de, Allah'ın nimetlerine bir şükürdür.[139]

---

137 Abdülkadir Geylânî, 1/131-134.
138 Muhâsibî, s. 40.
139 Şah Veliyyullah, 1/143.

Daha açık bir deyişle; ibadet, insanın gerek en güzel bir biçimde yaratılmış bulunmasından, ve gerek hiçbir emeği ve hakkı geçmeden en kıymetli, en hassas iç ve dış uzuvlara nail olmasından dolayı Yaratanına bir şükrüdür.

Nimete şükür ise, aklen ve şer'an farzdır.[140]

İnsan, gördüğü en küçük bir iyiliği bile karşılıksız, teşekkürsüz bırakmaz istemez.

İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a da şükretmez.[141]

Başta peygamberler olmak üzere, bütün insanlar Allah'a ibadet ve kulluk etmek için yaratılmışlardır.[142]

Her ümmete de "Allah'a ibadet ediniz!" diye tebligatta bulunan bir peygamber gönderilmiştir.[143]

İnsanların Allah'a ibadetleri olmasa Allah katında ne değerleri kalır?"[144]

İbadetten istisna edilen, muaf tutulan hiçbir kul yoktur.

Hatta, Yüce Allah'ın ve meleklerin kendisini selamladıkları[145] en sevgili kulu olan Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselam da:

"Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et!"[146] emrine muhatap olmuş ve mübarek ruhunu Rabbine teslim ettiği güne kadar da ibadet vazifesini yerine getirmekten geri kalmamıştır.[147]

Namazın Çeşitleri

Namaz, farz, vacib, sünnet ve nafile olmak üzere dört çeşittir.

Farz olanlar ikiye ayrılır: 1) Farz-ı ayn, 2) Farz-ı kifâye.

Farz-ı ayn olanlar da ikiye ayrılır: 1) Her gün ve gecede beş vakitte kılınan namazlar. 2) Cuma günü kılınan Cuma namazı.

Farz-ı kifâye olan namaz da, cenaze namazıdır.

Vacib namazlar ikidir: 1 Vitir namazı, 2 Ramazan ve Kurban Bayramı namazları.

---

140 Kâsânî,1/90.
141 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 45, Abdurrezzak, 10/425, Ahmed b. Hanbel, 3/74, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 65, Ebu Dâvud, 4/255, Tirmizî, Sünen, 4/339.
142 Zâriyât: 56.
143 Nahl: 36.
144 Furkan: 77.
145 Ahzâb: 56.
146 Hicr: 99.
147 Abdurrezzak, 5/433, İbn Sa'd, 2/216, Ahmed b. Hanbel, 3/110, 163, 202, Buhârî, Sahîh, 5/141.

Sünnet ve nafile olan namazlara gelince; onlar da beş vakit namazların farzlarıyla birlikte kılınan sünnet namazlarla, Ramazan'da kılınan teravih namazı ile geceleri nafile olarak kılınan teheccüd namazı, gündüzleri nafile olarak kılınan kuşluk namazı vesair nafile namazlardır.[148]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam sabah namazının farzından önce evinde iki rekat, öğle namazının farzından önce evinde dört rekat, farzından sonra evinde iki rekat,[149] ikindi namazının farzından önce evinde dört rekat, akşam namazının farzından sonra evinde iki rekat, yatsı namazının farzından sonra evinde iki rekat nafile namaz kılardı.[150] Bunu dört rekat kıldığı da olurdu.[151]

Yatsının nazîri olan öğlenin ilk dört rekatına kıyasla, yatsı namazının farzından önce de -Peygamberimiz Aleyhisselamın dilersek kendiliğimizden kılabileceğimiz hakkındaki müsaadesine uyularak- dört rekat namaz kılınması güzel görülmüş ve mendub olarak kılınagelmiştir.

Saîd b. Hişam der ki:

"Âişe'ye:

'Ey mü'minlerin annesi! Resûlullah Aleyhisselamın gece namazını bana haber ver!' dedim.

'Sen, 'Ey esvâbına bürünen Resûlüm! Gecenin birazı hariç olmak üzere, kalk! Gecenin yarısı miktarınca yahut ondan birazını eksilt! Yahut o yarının üzerine ekleyip arttır! Kur'ân'ı da açık açık, tane tane oku!' [Müzzemmil: 1-4] âyetlerini okumuyor musun?!' dedi.

'Evet! Okuyorum!' dedim.[152]

'İşte, Resûlullah Aleyhisselama başlangıçta gece namazı böyle farzdı' dedi.[153]

'Müslümanlar da, ayakları şişinceye kadar namazda dururlardı.

Yüce Allah, Müzzemmil sûresinin son âyetini indirinceye kadar, onları oniki ay tuttu.

Sonra:

'...O Allah, bunu (saatlerin miktarını) sizin sayamayacağınızı bildiği için, size karşı ruhsat tarafına döndü. Artık, Kur'ân'dan, kolay geleni oku-

148 Kâsânî, 1/89, 284-299.
149 Ahmed b. Hanbel, 6/30, Müslim, 1/504, Ebu Dâvud, 2/18-19.
150 Ahmed b. Hanbel, 6/30, Müslim, 1/504, Ebu Dâvud, 2/18.
151 Ahmed b. Hanbel, 1/341, Buhârî, Sahîh, 1/37, Ebu Dâvud, 2/45.
152 Ebu Dâvud, 2/340, Nesâî, 3/199-200.
153 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/139.

yunuz' [Müzzemmil: 20] hükmünü indirince, gece namazı, farzlardan sonra nafile oldu' dedi."[154]

Bununla beraber, Peygamberimiz Aleyhisselam gece namazını bırakmamış, yaşlanıp ayakta duramadığı zaman da oturarak kılmaya devam etmiştir.[155]

Peygamberimiz Aleyhisselamın kıyamda ayakları şişinceye kadar durmaya devam ettiği sıralarda,[156] Hz. Âişe:

"Yâ Rasûlallah! Bu zahmete niye katlanıyorsun?[157]

Allah senin geçmişteki, gelecekteki günahlarını bağışladı ya!?" dedikçe, Resûlullah Aleyhisselam:

"Ben şükredici bir kul da mı olmayayım?" buyururdu.[158]

"Hangi namaz efdal ve üstündür?" sorusuna, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kunûtu (kıyamı) uzun olandır!" buyurmuş;[159]

"Farzlardan sonra efdal ve üstün namaz, geceyarısında kılınan namazdır.[160] Gecede öyle bir saat vardır ki, Müslüman bir kimse o saate rastlar da Allah'tan dünya ve ahiret işlerine ait bir hayır isterse, o isteğini Allah ona verir. Bu, her gece böyledir!" buyurmuştur.[161]

"Yüce Rabbimiz, her gece, gecenin son üçte biri kaldığında (mekândan münezzeh olarak) dünya semasına iner de:

'Hani Bana dua eden ki, duasını kabul edeyim!

Hani Benden dilekte bulunan ki, dileğini vereyim!

Hani Benden yarlıganmak dileyen ki, kendisini yarlıgayayım!' buyurur."[162]

"Hiçbir kul yok ki, Allah'a bir secde etsin de, Allah onu o secdesine karşılık bir derece yükseltmiş, bir günahını düşmüş[163] ve kendisi için bir hasene (sevap) yazmış olmasın!"[164]

---

154 Ebu Dâvud, 2/41, Nesâî, 3/200, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/139.
155 Ebu Dâvud, 2/41.
156 Abdurrezzak, 3/50, İbn Sa'd, 1/384, Ahmed b. Hanbel, 4/251, Buhârî, Sahîh, 7/183, Tirmizî, Sünen, 2/269, Şemâil, s. 44, Nesâî, 3/219.
157 Tirmizî, Sünen, 2/29, Şemâil, s. 44.
158 Abdurrezzak, 3/50, Ahmed b. Hanbel, 4/51, 65, 115, Buhârî, Sahîh, 7/183, Tirmizî, Sünen, 2/269, Şemâil, s. 44, Nesâî, 3/219, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/71.
159 Ahmed b. Hanbel, 3/412, Müslim, 1/520, İbn Mâce, 1/456.
160 Dârimî, 1/285.
161 Müslim, 1/521.
162 Mâlik, 1/214, Ahmed b. Hanbel, 2/267, Buhârî, Sahîh, 8/197, Müslim, 1/521, Dârimî, 1/286-287.
163 Abdurrezzak, 3/73, Ahmed b. Hanbel, 2/164, 280, Tirmizî, Sünen, 2/231, Nesâî, 4/228, Dârimî, 1/281.
164 Abdurrezzak, 3/73, Ahmed b. Hanbel, 5/164.

"Kıyamet gününde kulun amelinden hesap vereceği ilk şey namazdır!

Eğer o tam ve sağlam olursa, kul korktuğundan kurtulur ve umduğuna nail olur!

Eğer kul farzdan bir şey eksiltmişse şânı yüce olan Allah:

'Bakınız! Kulumun nâfile olan namazı var mıdır?' buyurur.

Farzdan eksilttiği miktar onunla doldurulur, tamamlanır.

Sair ameli hakkında da böyle muamele olunur."[165]

Peygamberimiz Aleyhisselam nafile namazlarını umumiyetle evlerinde kılar, çıkıp farzları Müslümanlara mescidde kıldırırdı.[166]

Abdullah b. Amr der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Abdullah! Sakın, sen filan gibi olma!

O geceleyin kalkıp namaz kılardı da, şimdi gece namazını bıraktı!' buyurdu."[167]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Farz namazlardan sonra namazların efdal ve üstünü gece namazıdır."[168]

"Kim geceleyin uyanır ve zevcesini de uyandırarak iki rekat namaz kılarlarsa, kendileri Yüce Allah'ı çok zikreden erkekler ve kadınlar zümresinden yazılır ve sayılırlar" buyurmuş;[169] Kur'ân-ı Kerîm'de de:

"...Allah'ı çok zikreden erkeklerle Allah'ı çok zikreden kadınlar için de Allah bir mağfiret ve pek büyük bir ecir ve mükâfat hazırlamıştır" buyurulmuştur. (Ahzâb: 35)

Peygamberimiz Aleyhisselam Ramazan gecelerinde ayrıca teravih namazı kılar ve bunu kılmalarını Müslümanlara da önemle tavsiye buyururdu.

Bilhassa Ramazan'ın son on gecesini ibadetle ihyaya son derecede önem verir, ev halkını da uyandırırdı.[170]

Peygamberimiz Aleyhisselam, amcası Hz. Abbas'a:

"Ey Abbas! Ey amcacığım! Ben sana bir ihsanda bulunayım mı?[171] Sana akrabalık hakkını ödeyeyim, sana yararlı olayım mı?" diye sordu.[172]

---

165 Ahmed b. Hanbel, 2/290, Tirmizî, Sünen, 2/270, Nesâî, 1/232-233, İbn Mâce, 1/458, Dârimî, 1/254.
166 Ahmed b. Hanbel, 6/30, Ebu Dâvud, 2/18-19.
167 Müslim, 2/814, Nesâî, 3/253.
168 Tirmizî, Sünen, 2/301, Nesâî, 3/207.
169 Abdurrezzak, 3/48, İbn Ebi Şeybe, 2/271, Ebu Dâvud, 2/70.
170 Ebu Dâvud, 2/49-50.
171 Ebu Dâvud, 2/29, İbn Mâce, 1/443.
172 Ebu Dâvud, 2/29, Tirmizî, Sünen, 2/350, İbn Mâce, 1/442.

Hz. Abbas:

"Evet yâ Rasûlallah!" dedi.[173]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben sana on şeyi haber vereyim ki, onları işlediğin zaman, Allah senin günahının evvelini ve ahirini, yenisini ve eskisini, kasıtlısını ve kasıtsızını, küçüğünü ve büyüğünü, gizlisini ve açığını bağışlasın![174]

Ey amca![175] O on şey şunlardır:[176]

Dört rekat namaz kılarsın. Her rekatta Fâtiha'yla birlikte bir sûre okursun. İlk rekatın kıraatı bitince ayakta olduğun halde on beş kere 'Sübhânallahi velhamdulillahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber' dersin.

Rükûa gidersin ve rükuda iken bunu on kere söylersin.

Sonra rükûdan başını kaldırır, ayakta dikilmiş olduğun halde bunu on kere söylersin.

Sonra secdeye gidersin. Secdede bunu on kere söylersin.

Sonra secdeden başını kaldırırsın, orada bunu on kere söylersin.

Tekrar secdeye gidersin. Secdede bunu on kere söylersin.

Sonra secdeden başını kaldırırsın, orada bunu on kere daha söylersin.

Bu, her rekatta 75 eder.[177]

Bunu rekatların dördünde de yaparsın.[178]

Dört rekatta 300 eder.

Artık, senin günahların Alic[179] kumlarının sayısı kadar da olsa, Allah seni bağışlar![180]

Bunu her gün bir kere kılmaya gücün yeterse, kıl!" buyurdu.[181]

Hz. Abbas:

"Yâ Rasûlallah! Bunu her gün söylemeye kimin gücü yeter?!" dedi.[182]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Her gün kılmaya gücün yetmezse her Cuma bir kere kıl!

---

173 Tirmizî, Sünen, 2/350, İbn Mâce, 1/443.
174 Ebu Dâvud, 2/29, İbn Mâce, 1/443.
175 Tirmizî, Sünen, 2/350.
176 Ebu Dâvud, 2/29, İbn Mâce, 1/443.
177 Ebu Dâvud, 2/29-30, Tirmizî, Sünen, 2/350-351, İbn Mâce, 1/442.
178 Ebu Dâvud, 2/30, İbn Mâce, 1/443.
179 Alic; Mekke yolu üzerinde Tayyi'lerden Beni Behterlilerin kondukları karyelerle Feyd arasında susuz, dört gecelik bir kumluk yerdir (Yâkût, 4/70).
180 Tirmizî, Sünen, 2/351, İbn Mâce, 1/442.
181 Ebu Dâvud, 2/30, İbn Mâce, 1/443.
182 Tirmizî, Sünen, 2/351, İbn Mâce, 1/442.

Her Cuma kılmaya gücün yetmezse her ay bir kere kıl!

Her ay kılmaya gücün yetmezse her yıl bir kere kıl!

Her yıl kılmaya gücün yetmezse ömründe bir kez olsun kıl!" buyurdu.[183]

Peygamberimiz Aleyhisselam, gündüz nafilelerinden kıldıkları kuşluk namazını, iki, dört, altı ve sekiz rekat olarak kılardı.[184]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bu namazı Mekke'nin fethinde sekiz rekat olarak kılmıştır.[185]

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisine hizmet eden bir zâta:

"Bir hâcetin, dileğin var mı?" diye sorar dururdu.

Günlerden bir gün, yine ona böyle sorduğu zaman:

"Dileğim vardır yâ Rasûlallah!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Nedir dileğin?" diye sordu.

"Kıyamet günü bana şefaat etmendir!" deyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bunu istemen için sana kim yol gösterdi?" diye sordu.

"Rabbim gösterdi!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Sen de, çokça secdeler, namazlarla bana bu hususta yardımcı olmalısın!" buyurdu.[186]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Tuttuğu Nafile Oruçlar

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ramazan orucundan sonra en faziletli oruç, Allah'ın ayı olan Muharrem'de tutulan oruçtur.[187]

Allah'ın, Aşura günü orucunu ondan önceki yılın günahlarına keffaret kılacağını umarım" buyurdu.[188]

Hz. Ali der ki:

"Peygamber Aleyhisselama bir adam gelip:

---

183 Ebu Dâvud, 2/30, İbn Mâce, 1/443.

184 Abdurrezzak, 3/74.

185 Abdurrezzak, 3/76, Ahmed b. Hanbel, 6/341, Buhârî, Sahîh, 2/53, Ebu Dâvud, 2/28, İbn Mâce, 1/419.

186 Ahmed b. Hanbel, 3/500.

187 Ahmed b. Hanbel, 2/303-535, Müslim, 2/821, Ebu Dâvud, 2/323, Tirmizî, Sünen, 3/117, Nesâî, 3/206-207, İbn Mâce, 1/554.

188 Müslim, 2/819, Tirmizî, Sünen, 3/129, İbn Mâce, 1/553.

'Yâ Rasûlallah! Ramazan ayından sonra hangi ay oruç tutmamı bana emredersin?' diye sordu.

Resûlullah Aleyhisselam, ona:

'Ramazan ayından sonra oruç tutacaksan, Muharrem ayını tut! Çünkü o, Allah'ın ayıdır. O ayda öyle bir gün vardır ki, Allah o günde bir kavmin tevbelerini kabul etmiştir ve o günde başka bir kavmin de tevbelerini kabul edecektir!" buyurdu.[189]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Ramazan ayı orucunun farz kılınışından önce Aşura günü orucunu Muharrem'in onuncu günü tutmalarını emretmiş, ayrıca:[190]

"Ben, gelecek yıl sağ olursam, dokuzuncu günü de oruçlu geçireceğim![191] Aşura günü orucunu tutunuz ve bu hususta Yahudilere muhalefet ediniz: Aşura gününden bir gün önce ve ondan bir gün sonra da oruç tutunuz!" buyurmuştur.[192]

Peygamberimiz Aleyhisselam, hazerde ve seferde eyyâmu'l-bîz'ı oruçsuz geçirmezdi.[193]

Eyyâm-ı bîz, ayın doğup sonuna kadar aydınlattığı geceler demektir ki, her ayın onüçüncü, ondördüncü ve onbeşinci geceleridir.[194]

Peygamberimiz Aleyhisselam Şaban ayını hemen hemen oruçsuz geçirmezdi.[195]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ameller, Pazartesi ve Perşembe günleri Yüce Allah'a arzolunur. Bunun için, ben de amelimin oruçlu bulunduğum sırada arzedilmesini severim" buyurmuştur.[196]

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam bir ayın Cumartesi, Pazar ve Pazartesi günleri, öbür ayın da Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri oruç tutardı.[197]

Peygamberimiz Aleyhisselam Zilhicce ayının dokuz gününde oruç tutardı.[198]

---

189 Ahmed b. Hanbel, 1/154-155, Tirmizî, Sünen, 3/117-118.
190 Tirmizî, Sünen, 3/128.
191 Ahmed b. Hanbel, 1/224-225, Müslim, 2/798, İbn Mâce, 1/552-553.
192 Ahmed b. Hanbel, 1/241.
193 Nesâî, 4/198.
194 İbn Esîr, Nihâye, 1/173.
195 Ahmed b. Hanbel, 6/143, Müslim, 2/811, Tirmizî, Sünen, 3/114, İbn Mâce, 1/146.
196 Tirmizî, Sünen, 3/122.
197 Tirmizî, Sünen, 3/122, Nesâî, 4/203.
198 Ahmed b. Hanbel, 5/288, Ebu Dâvud, 2/325, Nesâî, 4/205.

"Günlerden hiçbir gün yoktur ki, Zilhicce'nin on gününde yapılan ibadet kadar Allah'a sevgili olsun!

O günlerden her birinin orucu bir yıl oruca, gecelerinden her birinin namazı da Kadir gecesi namazına (sevapça) denktir![199]

Allah'ın, Arefe günü orucunu o günden önceki yıl ile o günden sonraki yılın günahlarına keffaret kılacağını umarım!" buyurmuştur.[200]

Fakat, Arafat'ta oruç tutmayı nehyetmiştir.[201]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Allah'ı Zikredişi

Hz. Âişe:

"Resûlullah Aleyhisselam her vakitte Allah'ı zikrederdi" dediği gibi,[202] Rebia b. Ka'bü'l-Eslemî de:

"Resûlullah Aleyhisselamın gündüzün hizmetinde bulunur, hâcetini görür gözetir, derler toparlardım.

Resûlullah Aleyhisselam, yatsı namazını kılınca evine girerdi.

Ben de kapısının önüne otururdum.

Belki Resûlullah Aleyhisselamın hâcetine ait bir buyruğu olur, derdim.

Resûlullah Aleyhisselamın:

'Sübhanallah! Sübhanallah! Sübhanallahi ve bihamdihi!' diyerek tesbih edişini dinleye dinleye gözlerimi uyku bürür, uyuyakalırdım" demiştir.[203]

Resûlullah Aleyhisselam, sabah namazını kıldığı zaman, güneş iyice doğuncaya, yükselinceye kadar oturur,[204] Allah'ı zikreder;[205]

"İkindi namazından sonra güneş batıncaya kadar Allah'ı zikreden cemaatle birlikte oturmam, bana, her biri için oniki bin dirhem vererek İsmail Aleyhisselam evladından dört köleyi azad etmemden daha sevgilidir" buyururdu.[206]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'ın nimete bürüdüğü kimse, Allah'a hamd etmeyi çoğaltsın!

---

199 Tirmizî, Sünen, 3/131, İbn Mâce, 1/551.
200 Ahmed b. Hanbel, 5/308, Müslim, 2/819, Ebu Dâvud, 2/322, Tirmizî, Sünen, 3/124, İbn Mâce, 1/551.
201 Ebu Dâvud, 2/356.
202 Ahmed b. Hanbel, 6/70, Müslim, 1/282, Ebu Dâvud, 1/5, Tirmizî, Sünen, 5/463, İbn Mâce, 1/110.
203 Ahmed b. Hanbel, 4/59.
204 Ahmed b. Hanbel, 5/101, 107, Müslim, 1/464, Ebu Dâvud, 2/29, Nesâî, 3/80, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/150.
205 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/150.
206 Heysemî, 10/105, İbn Hacer, Metâlib, 3/245.

Günahı çoğalan kimse, istiğfarı çoğaltsın!

Rızkı geciken kimse de 'lâ havle ve lâ kuvvete illa billah' sözünü çoğaltsın!"

"Cennete ilk davet edilecek kimseler, genişlikte ve darlıkta Allah'a hamd edip durmuş olan hamd edicilerdir."[207]

"Rabbin kuluna, gecenin son yarısındakinden daha yakın olduğu bir zaman yoktur.

Eğer o saatte Allah'ı zikredicilerden olmaya gücün yeterse, ol!" buyurmuştur.[208]

207 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 1/103.
208 Tirmizî, Sünen, 5/569, 570.

On Altıncı Bölüm

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN AHLÂKI, GÜNLÜK ÂDET VE MEŞGALELERİ

PEYGAMBERİMİZ ALEYHİSSELAMIN AHLÂKI, GÜNLÜK ÂDET VE MEŞGALELERİ

Peygamberimiz Aleyhisselamın Ahlâkı

Hz. Ali'ye Göre Peygamberimiz Aleyhisselam

Hz. Hüseyin der ki:

"Peygamber Aleyhisselamın ev içindeki meşgalesini babam (Ali b. Ebu Talib)'dan sordum.

Babam:

'Peygamber Aleyhisselam, evine girişinden itibaren vaktini:

Allah'a ibadete,

ev halkının işlerine,

ve kendi işlerine ait olmak üzere üçe ayırmıştı.

Şahsına ayırdığı vakti de, kendisiyle insanlar arasında bölüştürmüştü.

O vakitte yanına, gelen insanlardan ancak seçkin sahabileri girerdi.

Halka dinî meseleleri onlar aracılığıyla tebliğ eder, halkı ilgilendiren hiçbir şeyi yanında tutmaz, biriktirmezdi.

Ümmetine ait vakti fazilet sahiplerine dindeki üstünlük derecelerine göre bölüştürüp kendilerini ona göre huzuruna çağırmak, Peygamber Aleyhisselamın âdeti idi.

Onlardan kimisi bir hâcetli, kimisi iki hâcetli, kimisi de daha çok hâcetli idi.

Peygamber Aleyhisselam, onların dinî hâcetleriyle meşgul olur, sorularına gereken cevapları verir, sonra da:

'Bunları burada bulunan, burada bulunmayanlara tebliğ etsin!

Bana kendisi gelemeyip hâcetini arzedemeyen kimsenin hâcetini siz bana arzediniz!

Muhakkak ki, sultana hâcetini arzedemeyenin hâcetini arzeden kimsenin ayaklarını Kıyamet gününde Allah Sırat üzerinde sabit kılar!' buyururdu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanında bundan başka bir şey anılmaz, dile getirilmezdi.

Zaten kendisi de hiç kimseden bundan başkasını kabul etmezdi.

Peygamber Aleyhisselamın huzuruna girenler, talip olarak girerler, en büyük ilim zevkini tatmış ve onlara delâlet edici oldukları halde çıkarlardı' dedi.

Babamdan, Peygamber Aleyhisselamın evinden çıkışında ne yaptığını sordum.

Babam:

'Resûlullah Aleyhisselam dışarıda konuşmazdı. Ancak konuşması, Müslümanlara yararlı olacak, onları birbirlerine ısındıracak, aralarındaki tefrikayı, soğukluğu kaldıracak ise konuşurdu.

Her kavmin yüksek hasletli kişisine ikram eder ve onu kavminin üzerine vali yapardı.

Hiç kimseden güleryüzünü ve güzel huyunu esirgemezdi.

Ashabını göremese arar, halka aralarında olan bitenleri sorardı.

İyiliği över ve berkiştirir, kötülüğü de yerer ve zayıflatırdı.

Kendisinin her işi itidal üzere idi, ihtilafsızdı.

Gaflete düşerler endişesiyle, Müslümanları uyarmaktan geri durmazdı.

Her hali mûtad idi.

İbadet ve taat için kendisinde tam bir istidad vardı.

Ne hakkı tecavüz, ne de onu yerine getirmekte kusur ederdi.

Kendisine yakın olanlar, insanların en hayırlıları idiler.

Onun katında ashabın en üstünü, öğüdü en şümullü olanı ve mertebece en büyüğü de muhtaçlara yardımı ve iyiliği en güzel olanı olurdu' dedi.

Babama, Peygamber Aleyhisselamın meclisindeki âdetinden sordum, o da:

'Resûlullah Aleyhisselam Allah'ı zikretmedikçe ne oturur, ne de kalkardı.

Mecliste yerlerden bir yeri kendisine belirlemez, böyle yapmayı men ederdi.

Nerede olursa olsun, oturan bir cemaatin yanına vardığı zaman üst başa geçmez, meclisin sonuna oturur ve böyle yapmalarını Müslümanlara da emrederdi.

Kendisiyle birlikte oturan herkese nasibini verir, öyle ikram ederdi ki, herkes Resûlullah katında kendisinden daha mükerrem bir kimse yok sanırdı.

Kendisiyle oturan veya gelip hâcetini arzeden kimsenin herşeyine, dönüp gidinceye kadar katlanırdı.

Bir kimse, kendisinden bir hâcette, istekte bulununca, onu reddetmez, verir, yahut tatlı ve yumuşak bir dille geri çevirirdi.

Onun döşeği ve güzel ahlâkı, bütün insanları içine alacak kadar genişti.

Onlara şefkatli bir baba olmuştu.

Hak hususunda herkes onun katında eşitti.

Peygamber Aleyhisselamın meclisi bir ilim, hayâ, sabır ve emanet meclisi idi.

Meclisinde ne sesler yükselir, ne bir kimse suçlanır, ne de işlenmiş bir kusur ve hata açığa vurulurdu.

Resûlullah Aleyhisselamın meclisinde bulunanlar birbirinin dengi olup; birbirlerine karşı üstünlükleri, ancak takva yönündendi.

Hepsi de tevazulu, alçakgönüllü idiler.

Büyüklere tâzim ederler, küçüklere şefkat ve merhamet gösterirler, ihtiyaç sahiplerini başkalarına tercih edip ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlar, garib, yabancı olanları korur ve kollarlardı' dedi.

'Peygamber Aleyhisselamın meclisindekilere karşı tutum ve davranışı nasıldı?' diye sordum.

Babam:

'Resûlullah Aleyhisselam, meclisindekilere karşı daima güleçti.

Yumuşak huylu idi.

Esirgemesi, bağışlaması boldu.

Katı kalbli değildi.

Hiç kimse ile çekişmezdi.

Hiç bağırıp çağırmaz, kötü söz söylemezdi.

Hiç kimseyi ayıplamazdı.

Pinti ve cimri değildi.

Hoşlanmadığı şeye göz yumardı.

Umanı umutsuzluğa düşürmezdi.

Bir şey hakkındaki hoşnutsuzluğunu açığa vurmazdı.

Kendisini üç şeyden:

1. İnsanlarla çekişmekten,
2. Çok konuşmaktan,
3. Yararsız, boş şeylerle uğraşmaktan alıkoymuştu.

İnsanları da üç şeyde kendi hallerine bırakırdı:

1. Hiçbir kimseyi ne yüzüne karşı, ne de arkasından kınamaz, ayıplamazdı.
2. Hiç kimsenin ayıp ve kusurunu araştırmazdı.
3. Hiç kimseye hakkında sevaplı ve hayırlı olmayan sözü söylemezdi.

Peygamber Aleyhisselam konuşurken, meclisinde bulunanlar başlarına kuş konmuş gibi sessiz ve hareketsiz dururlar; sözünü bitirip susunca, söyleyeceklerini söylerler; fakat kendisinin yanında asla tartışmaz, çekişmezlerdi.

Peygamber Aleyhisselamın yanında birisi konuşurken, konuşmasını bitirinceye kadar, diğerleri susarlardı.

Peygamber Aleyhisselamın yanında en sonrakinin sözü ile en öncekinin sözü farksızdı.

Meclisinde bulunanlar bir şeye gülerlerse o da -onlara uyarak- güler, bir şeye hayret ederlerse o da -onlara uyarak- hayret ederdi.

Meclisine gelen gariblerin, yabancıların sözlerindeki ve sorularındaki kabalık ve kırıcılığa -ashabı da kendisi gibi davransınlar diye- katlanırdı.

'Bir ihtiyaç sahibinin ihtiyacını talep ettiğini gördüğünüz zaman, ihtiyacını ele geçirmesi için ona yardım ediniz!' buyururdu.

Gerçeğe uygun olmayan övmeyi kabul etmezdi.

Hakka tecavüz etmedikçe hiç kimsenin sözünü kesmezdi.

Haka tecavüz ettiği zaman da, ya onu men ederek sözünü keser, yahut meclisten kalkıp giderdi' dedi.[1]

'Peygamber Aleyhisselamın susması nasıldı?' diye sordum.

'Peygamber Aleyhisselamın susması, dört şey üzerine; yani (1) hilim, (2) hazer, (3) takdir, (4) tefekkür üzerine idi.

---

1 İbn Sa'd, 1/424-425, Tirmizî, Şemâil, s. 59-60, Kadı Iyaz, 1/119-121.

Takdir insanlara eşit bakış ve dinleyişte,

Tefekkür dünya ve ahiret işlerini düşünmesinde göze çarpardı.

Hilim ve sabrı kendisinde toplamıştı.

Hiçbir şey kendisini kızdırmazdı.

Hazere gelince, bu haslette kendisinde dört haslet toplanmıştı:

1. En iyiyi -tâbi olmak için- alırdı.

2. Çirkin olan şeyleri -geri durmak için- bırakırdı.

3. Görüşünü ümmetinin yararına olan şeylere harcardı.

4. Himmetini, ümmetinin dünya ve ahiret mutluluklarını sağlayacak şeyler üzerinde toplardı' dedi.[2]

'Resûlullah Aleyhisselamın herhangi bir şey için 'Hayır!' dediği olmazdı. Yapmak istediği bir şey kendisinden istenildiği zaman 'Olur!' buyurur; yapmak istemediği bir şey kendisinden istenilince susar, onu yapmak istemediği susmasından anlaşılırdı.'"[3]

Hind b. Ebi Hâle'ye Göre Peygamberimiz Aleyhisselam

Hz. Hasan'ın sorusu üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselamın üvey oğlu Hind b. Ebi Hâle de Peygamberimiz Aleyhisselamı şöyle anlatır:

"Resûlullah Aleyhisselam yürürken ayaklarını yerden canlıca kaldırır, iki yanına salınmaz, adımlarını geniş atar, yüksek bir yerden iner gibi önüne doğru eğilir, vakar ve sükûnetle rahat yürürdü.

Bakmak istediği, bakacağı tarafa tamamıyla dönerek bakardı.

Etrafına gelişigüzel bakınmazdı.

Yeryüzüne bakışı, semaya bakışından uzundu.

Yeryüzüne bakışı da, gözucuyla idi.

Yürürken, sahabilerinin gerisinde yürürdü.

Birisiyle karşılaştığı zaman, önce kendisi selam verirdi.

Resûlullah Aleyhisselam daima düşünceli idi.

Kendisinin susması, konuşmasından uzun sürerdi.

Resûlullah Aleyhisselam lüzumsuz yere konuşmazdı.

Söze başlarken de, sözü bitirirken de, Allah'ın ismini anardı.

Konuşurken kısa ve özlü kelimelerle konuşurdu.

Resûlullahın sözleri hep gerçek ve yerinde idi.

---

2 İbn Sa'd, 1/425, Kadı Iyaz, 1/121-122.

3 İbn Sa'd, 1/368, Heysemî, 9/13.

Resûlullah Aleyhisselam konuşurken ne fazla, ne de eksik söz kullanırdı.

Kimsenin gönlünü kırmaz, kimseyi hor görmezdi.

En ufak nimete bile saygı gösterir, hiçbir nimeti yermezdi.

Bir nimeti ne hoşuna gittiği için över, ne de hoşlanmadığı için yererdi.

Dünya için, dünya işleri için kızmazdı; fakat bir hak çiğnenmek istendiği zaman, onun öcünü almadıkça hiçbir şey kızgınlığının önüne geçemezdi.

Kendi şahsı için asla kızmaz ve öç almazdı.

Bir şeye işaret edeceği zaman, parmağıyla değil, bütün eliyle işaret ederdi.

Hayret ve taaccüb ettiği zaman elinin duruşunu tersine çevirir, yani avucu göğe doğru ise onu yere doğru, yere doğru ise onu göğe doğru çevirirdi.

Konuşurken el hareketi yapar, sağ elinin avucunu sol elinin baş parmağının iç tarafına vurur dururdu.

Kızdığı zaman, kızgınlıktan hemen vazgeçer ve kızgınlığını belli etmezdi.

Neşelendiği, ferahlandığı zaman gözlerini yumardı.

En fazla gülmesi, gülümsemekti. Gülümserken de, ağzındaki dişleri inci taneleri gibi görünürdü."[4]

***

Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre; Peygamberimiz Aleyhisselam insanların en güzel ahlâklısı idi. Hiçbir çirkin söz söylemez ve hiçbir çirkin harekete tenezzül etmezdi.

Çarşı ve pazarlarda bağırıp çağırmaz, kötülüğü kötülükle karşılamazdı.

Fakat, affeder ve bağışlardı.[5]

İnsanların en naziği, en iyi huylusu ve en güleci idi.[6]

Allah yolunda cihad dışında ne bir hizmetçiye, ne bir cariyeye, ne de bir kimseye el kaldırmış, vurmuştu.[7]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Peygamberlikten Önceki ve Sonraki Durumu

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisine peygamberlik gelmeden önce de kavmi arasında ahlâkının güzelliği ve üstünlüğü ile övülür, parmakla gösterilirdi.

---

4 İbn Sa'd, 1/422-423, Tirmizî, Şemâil, s. 36-37, Kadı Iyaz, 1/118-119.
5 İbn Sa'd, 3/365, Tirmizî, Sünen, 4/369.
6 İbn Sa'd, 1/365.
7 İbn Sa'd, 1/367.

Bu gerçeği Muhammed b. İshak (vefatı 151 H.) ile Muhammed b. Sa'd (vefatı 230 H.) ve daha başkaları şöyle dile getirirler:

"Resûlullah Aleyhisselam erlik çağına erinceye kadar mertlik ve insanlıkça kavminin en üstünü, ahlâkça en güzeli, soy-sopça en şereflisi, komşuluk hakkını en çok gözeteni, hilm ve uslulukça en büyüğü, doğru sözlülükte en başta geleni, eminlik ve güvenilirlikte en büyüğü, kötülüklerden ve insanları alçaltan huylardan da en uzak bulunanı idi.

Yüce Allah bütün iyi haslet ve meziyetleri onda toplamıştı.

Bunun için kendisi kavmi arasında 'el-Emîn' adıyla anılırdı."[8]

Yüce Allah, Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

"Muhakkak ki sen pek büyük bir ahlâk üzeresin!" (Kalem: 4) buyurmuş; Peygamberimiz Aleyhisselam da, ahlâkî faziletleri tamamlamak için gönderildiğini açıklamıştır.[9]

"Sizin Bana en sevgiliniz, Kıyamet günü yeri bana en yakın olanınız, ahlâkı en güzel olanınızdır."[10]

"Mü'minlerin imanca en olgunları, ahlâkı en güzel olanlarıdır."[11]

"Sizin hayırlılarınız, ahlâkı en güzel olanlarınızdır."[12]

"Kıyamet günü Mîzanda güzel ahlâktan daha ağır basan bir şey yoktur."[13]

"İnsanların İslâmiyet bakımından en güzelleri, ahlâkça en güzel olanlarıdır" buyurmuştur.[14]

Peygamberimiz Aleyhisselamın önüne bir adam gelip:

"Yâ Rasûlallah! Hangi amel üstündür?" diye sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Güzel ahlâk!" buyurdu.

Adam, Peygamberimiz Aleyhisselama sağ tarafından gelip:

"Hangi amel üstündür?" diye tekrar sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam yine:

"Güzel ahlâk!" buyurdu.

Adam, Peygamberimiz Aleyhisselama sol tarafından gelip:

---

8 İbn İshak, İbn Hişam, 1/194, İbn Sa'd, 1/121.

9 Mâlik, 2/3904, Ahmed b. Hanbel, 2/381, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 78, Hakîm-i Tirmizî, s. 229, Heysemî, 9/15.

10 Ahmed b. Hanbel, 4/193, Tirmizî, Sünen, 4/370.

11 Ahmed b. Hanbel, 2/250, Ebu Dâvud, 4/220, Dârimî, 2/231.

12 Ahmed b. Hanbel, 2/193, Buhârî, Sahîh, 7/82.

13 Ahmed b. Hanbel, 6/442, Ebu Dâvud, 3/253, Tirmizî, Sünen, 4/362.

14 Ahmed b. Hanbel, 5/89.

"Yâ Rasûlallah! Hangi amel üstündür?" diye tekrar sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Güzel ahlâk!" buyurdu.

Adam arka taraftan gelip Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! Hangi amel üstündür?" diye tekrar sordu.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona doğru yönelerek:

"Anlamıyor musun? Güzel ahlâktır!

O da, gücün yeterse hiç kızmamandır!" buyurdu.[15]

Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Yâ Rasûlallah! İnsanlara verilen en hayırlı şey nedir?" diye sorulunca da, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Güzel ahlâktır!" buyurmuştur.[16]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Fetânet Sıfatı

Peygamberimiz Aleyhisselamın ahlâkının ve gidişatının güzelliği ile birlikte; halkın gizli ve açık işlerini tam bir dirayetle idare edişini, genel ve özel siyasetini, daha önceden hiç kimseden bir şey öğrenmeden, hiç çalışıp çabalamadan, okuma-yazma bilmeden kendisine ihsan buyurulan ilmi ve şeriatlardan bildirdiklerini inceden inceye düşünen kimse, Peygamberimiz Aleyhisselamın aklının üstünlüğünde ve anlayışının keskinliğinde hiç şüphe etmez.

Vehb b. Münebbih:

"Ben yetmiş bin kitap okudum ve hepsinde de, Peygamber Aleyhisselamı gerek akıl ve gerek görüş bakımından insanların en üstünü buldum! Okuduğum kitapların hepsinde gördüm ki, dünyanın başından sonuna kadar Yüce Allah'ın bütün insanlara vermiş olduğu akıl, Peygamber Aleyhisselamın aklının yanında ancak dünya kumlarından bir kum tanesi gibi kalmaktadır!" demiştir.[17]

Akıl; ilim ve marifetin kaynağıdır.

İsabetli görüş, keskin zekâ, görüş ve düşünüşlerinde isabet, doğru tahmin, işlerin sonunu düşünme, şehvetle mücahede, güzel siyaset ve tedbir, faziletlere tâbi olma, çirkin huy ve hareketlerden uzak durma da hep akıldan kaynaklanır.[18]

---

15 Münzirî, 3/405-406.

16 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 44, Ahmed b. Hanbel, 4/278, İbn Mâce, 2/1137.

17 Kadı Iyaz, 1/53-54.

18 Kadı Iyaz, 1/76.

Rebi' b. Hüşeym:

"İslâmiyetten önce Cahiliye devrinde halk Resûlullah Aleyhisselamın hakemliğine başvururlardı" der.[19]

Peygamberimiz Aleyhisselamın 35 yaşında bulundukları ve Kureyş müşriklerince Kâbe'nin onarımına girişildiği sırada Hacerü'l-Esved'in Kâbe duvarındaki yerine konulması işi Kureyş liderleri arasında sert bir tartışma ve çekişmeye yol açmıştı. Her kabile onu yalnız başına kaldırıp yerine koymak istiyor ve buna kendi kabilesinin daha lâyık olduğunu iddia ediyordu. En sonunda birer tarafa çekilmişler, bu hususta and içmişler ve çarpışmaya hazırlanmışlardı.

Abduddar oğulları, ortaya içi kanla dolu bir çanak getirip, müttefikleri olan Adiyy oğullarıyla birlikte ellerini kanlı çanağa batırarak bu yolda ölmeyi göze aldıklarına yemin etmişlerdi.

Dört veya beş gece böylece sinirler gerilmiş bir halde geçtikten sonra, Kâbe'ye ilk giriş yapan kişinin (Peygamberimiz Aleyhisselamın) hakemliğine başvurulmuştu.

Peygamberimiz Aleyhisselam Hacerü'l-Esved'i ridasının üzerine koymuş, ridanın dört köşesini dört kabilenin büyüklerine tutturup Hacerü'l-Esved'in konulacağı yere kadar kaldırtmış, ridanın içinden alıp kendi eliyle yerine yerleştirmişti.[20]

Kabileler arasında kanlı bir savaşa dönüşerek asırlar boyunca sürüp gidecek olan çetin bir anlaşmazlığı, Peygamberimiz Aleyhisselam böylece en makul ve hakîmâne bir şekilde halledivermiştir.

Hicretin 7. yılında elçi olarak gönderilen Hâtıb b. Ebi Beltea ile tartışan İskenderiye kralı Mukavkıs da:

"Sen hakîm olanın yanından geliyorsun!" diyerek Peygamberimiz Aleyhisselam hakkındaki takdirini açığa vurmuştur.[21]

Peygamberimiz Aleyhisselamın 19 yıl sonra Hicretin 6. yılında ancak 1400-1500 mücahidle gidebildiği Hudeybiye'de Hz. Ömer gibi bazı ateşli sahabilerin olanca itirazlarına rağmen bazı tavizler vererek Kureyş müşrikleriyle yapmayı başardığı muahede; önce Hayber'i, sonra da Kureyşlilerin muahede hükmünü bozucu davranışları üzerine 10.000'e

19 Kadı Iyaz, 1/100.
20 İbn İshak, İbn Hişam, 1/209-210, İbn Sa'd, 1/145 Ahmed b. Hanbel, 3/425, Belâzurî, Ensâb, 1/99-100.
21 İbn Abdilberr, 1/315, İbn Kesîr, Bidâye, 4/272.

yükselen askerî bir güçle gidip Mekke'yi fethedecek kadar, İslâm'a ve Müslümanlara güç kazandırmıştı.[22]

Yine Hz. Ömer'in olanca itiraz ve çabasına rağmen, Hazrecîlerin ve münafıkların lideri Abdullah b. Übeyy b. Selûl'ün ricası üzerine cesedini kendi gömleğine sardırmış ve cenaze namazını da kıldırmıştı.

Abdullah b. Übeyy gibi kötülükleri herkesçe bilinip duran bir kimseye gömleğini niçin verdiği ve cenaze namazını ne diye kıldırdığı sorulduğu zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Benim gömleğim ve üzerine kıldığım namazım onu Allah'tan, Rabbimden gelecek azabdan kurtaracak değildir. Fakat, ben bu sayede onun kavminden hâlâ müşriklikte direnen bin kişinin Müslüman olmasını umuyorum!" buyurup, gayesindeki yüceliği ve siyasetindeki inceliği ortaya koymuş;[23] Abdullah b. Übeyy'in böyle Peygamberimiz Aleyhisselamın gömleğinden ve üzerine kılacağı namazdan ahirette yararlanmayı umduğunu sanan müşrik Hazrecîlerden 1000 kişi -tahmin buyurulduğu gibi- Müslüman olmuştur.[24]

Hz. Ömer:

"Bundan sonra,[25] Resûlullah Aleyhisselama karşı cür'etime şaştım! Allah ve Resûlü elbette daha iyi bilir!" demiştir.[26]

Hz. Ömer, Hudeybiye muahedesi sırasındaki itirazlarını hatırladıkça da korkar ve:

"O zaman söylemiş olduğum sözlerin akıbetinden korkup hayır olmasını umarak nafile sadakalar vermekten, oruçlar tutmaktan, namazlar kılmaktan ve köleler azad etmekten geri durmadım!" derdi.[27]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Sıdk Sıfatı

Peygamberimiz Aleyhisselam yalnız kendi kavminin değil, Hz. Ali'nin dediği gibi, bütün insanların da en doğru sözlüsü ve ahdine en vefalısı idi.[28]

Peygamberimiz Aleyhisselamın ağzından hiçbir zaman hak ve gerçek sözden başkası çıkmazdı.

Abdullah b. Amr b. Âs der ki:

---

22 İbn İshak, İbn Hişam, 3/321-337, Vâkıdî, Megâzî, 2/571, 624, İbn Sa'd, 2/95-105.
23 Taberî, Tefsîr, 10/206, İbn Hacer, Fethu'l-bârî, 8/254, Diyarbekrî, 2/140.
24 Aynî, 8/54, Diyarbekrî, 2/140-141.
25 Buhârî, Sahîh, 5/207.
26 İbn İshak, İbn Hişam, 4/197, Buhârî, Sahîh, 5/207, Tirmizî, Sünen, 5/279.
27 Muhibbu't-Taberî, 2/58.
28 İbn İshak, İbn Hişam, 2/43.

"Ben, Resûlullah Aleyhisselamdan duyduğum herşeyi ezberlemek ister ve yazardım.

Kureyşlilerden bazı sahabiler beni ondan nehyettiler ve:

'Sen Resûlullah Aleyhisselamdan duyduğun herşeyi yazıp duruyorsun ama, Resûlullah Aleyhisselam nihayet beşerdir. Gazap halinde de, rıza halinde de söz söyler!' dediler.

Bunun üzerine, ben bir müddet yazmaktan vazgeçtim.

Nihayet, durumu Resûlullah Aleyhisselama arzettim.[29]

Resûlullah Aleyhisselam, ağzına parmağıyla işaret ederek:[30]

'Yaz! Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, buradan hak sözden başkası çıkmaz!' buyurdu."[31]

Peygamberimiz Aleyhisselam, dil şakası yaparken bile, doğruluktan, doğru sözlülükten ayrılmaz:

"Ben şaka yaparım, ama gerçekten başkasını söylemem!" buyururdu.[32]

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına bir adam gelerek kendisini bir hayvana bindirmesini (kendisine binecek bir hayvan verilmesini) isteyince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben seni dişi bir devenin dölüne bindireyim!" buyurdu.

Adam:

"Yâ Rasûlallah! Ben dişi devenin dölünü ne yapayım?!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Develeri dişi develerden başkası mı doğurur?" buyurdu.[33]

Hilm ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Hilm Sıfatı

Hilm; nefsi öfke heyecanından alıkoyuş,[34] yavaş ve uslu oluş demektir.[35]

Hilm ve tahammül, gücü yettiği halde affetmek, hoşlanılmayacak şeylere sabretmektir.

Hilm, tahrik edici sebepler karşısında sebat ve kararlılığın çoğalma halidir.

Tahammül; elem ve ezâ verici davranışlar karşısında kendini tutmak, nefsine hâkim olmaktır.

---

29 Ahmed b. Hanbel, 2/192, Ebu Dâvud, 3/318.
30 Ebu Dâvud, 3/318.
31 Ahmed b. Hanbel, 2/192, Ebu Dâvud, 3/318.
32 Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 77, Tirmizî, Sünen, 4/357, Şemâil, s. 39, Heysemî, 9/17.
33 Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 77, Ebu Dâvud, 4/300, Tirmizî, Sünen, 4/357, Şemâil, s. 39.
34 Râgıb, s. 129.
35 Fîruzâbâdî, 4/100, İbn Esîr, Nihâye, 1/434.

Sabır da bunun gibidir.

Afv ise, suçluyu muaheze etmeyi bırakmak, azarlama ve cezalandırmadan vazgeçmektir.

Yüce Allah bütün bunlar hakkında Peygamberimiz Aleyhisselamı terbiye edip yetiştirmiştir.[36]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Şüphe yok ki Allah ahlâkî faziletleri evliyasına tahsis etmiştir.

Kendinizi yoklayınız; eğer onları kendinizde bulursanız, Allah'a hamd ediniz. Bulamazsanız, talep ediniz!" buyurdu.

"Onlar nelerdir?" diye sorulunca, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Yakîn, kanaat, sabır, şükür, akıl, mürüvvet (insaniyet), hilm, sehâvet, şecaat!" buyurmuştur.[37]

Her hilm sahibinden, muhakkak bir zelle (sürçme) sadır olmuştur.

Fakat Peygamberimiz Aleyhisselam bundan masun bulunmuş, ezâ ve işkencelerin çoğalması kendisinin ancak sabrını arttırmıştır.[38]

Hilm sıfatı, Peygamberimiz Aleyhisselamın Tevrat'ta anılan belirli vasıfları arasında idi.

İmam Zührî'nin bildirdiğine göre; bir Yahudi demiştir ki:

"Resûlullahın Tevrat'ta görülen sıfatlarından başka hiçbir sıfatı kalmamıştı.

Ben kendisini alışveriş neticesinde belli bir vade ile otuz dinar borçlandırmış, vadeye bir gün kala yanına gidip:

'Ya Muhammed! Hakkımı öde! Zaten, siz Abdulmuttalib oğulları cemaatinin âdeti borçlarını uzatıp durmaktır!' demiştim.

Ömer b. Hattab, bana:

'Ey kötü Yahudi! Vallahi, Resûlullahın evinde olmasaydın, senin gözünü patlatırdım!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Ya Ebâ Hafs! Allah seni yarlıgasın!

Biz senden bundan başka türlüsünü görmek ihtiyacında idik.

Sen bana onun üzerimde bulunan hakkını güzellikle ödememi söyleyecek, ona da hakkını tahsilde yardımcı olmakla beraber alacağını isterken daha nazik davranmasını tavsiye edecektin!' buyurdu.

36 Taberî, Tefsîr, 9/115, Kadı Iyaz, 1/77-78.
37 Yâkubî, 2/94-95.
38 Kadı Iyaz, 1/78.

Benim Resûlullaha karşı cahilce, kaba ve katı hareketim kendisinin hilmini arttırmaktan başka bir şey yapmadı.

Bana:

'Ey Yahudi! Senin hakkının ödeme günü ancak yarın sabah girecektir!' buyurduktan sonra, Ömer'e:

'Ya Ebâ Hafs! Onu yarın günün başlangıcında istediği hurma bahçesine götür!

Eğer beğenirse, kendisine şu kadar sa' hurma ver ve hakkından biraz da fazla ver! Verirken, 'Sana şu kadar da fazla veriyorum!' de!

Eğer bu bahçedekine razı olmazsa, kendisine filanca bahçeden şu kadar hurma ver!' buyurdu.

Ömer, beni hurmasını beğendiğim bahçeye götürdü. Oradan, Resûlullah Aleyhisselamın dediği kadar hurma verdi.

Emrettiği fazlayı da verdi."

Deniliyor ki; Yahudi, hurmayı teslim aldığı zaman:

"Ben şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Muhammed Aleyhisselam da Allah'ın Resûlüdür!

Ey Ömer! Gördüğün şeyi yapmaya beni sevkeden, Resûlullah Aleyhisselamın Tevrat'ta yazılı bütün sıfatlarını -hilm sıfatı hariç- kendisinde görmüştüm. Bugün kendisinin hilmini denemiş, onu da Tevrat'ta yazılı olduğu şekilde bulmuşumdur.

Seni şahit tutarım ki; şu hurma ile malımın yarısı Müslümanların fakirlerine bağışlanmıştır!" dedi.

Hz. Ömer:

"'Onlardan bazısına' de!" dedi.

Yahudi de:

"Onlardan bazısına!" dedi.

Bu Yahudi, küfür üzerinde yaşayan yüz yaşlarındaki tek ihtiyarları hariç, bütün ev halkıyla birlikte Müslüman oldu.[39]

Allah onlardan razı olsun!

Yahudi bilginlerinden[40] ve zenginlerinden[41] Zeyd b. Su'ne (Sa'ne) der ki:

"Muhammed Aleyhisselamın yüzüne bakınca, kendisinde peygamberlik alâmetlerinden iki şeyden başka zuhur etmedik bir şey kalmadığını anladım.

39 İbn Sa'd, 1/361, İbn Cevzî, 2/427-428.
40 İbn Abdilberr, 2/553, İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/288.
41 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 2/288.

Kendisindeki hilm sıfatı, karşılaştığı cahillik ve kabalığı geçiyor mu, geçmiyor mu?

Kendisine karşı en ağır, cahilce ve kabaca davranışlar, hilmini arttırıyor mu, arttırmıyor mu?

Bu hususta henüz bir bilgi edinememiş; eğer kendisiyle düşer kalkarsam herhalde bunu da öğrenirim, demiştim.

Resûlullah Aleyhisselam, günlerden bir gün, yanında Ali b. Ebu Talib bulunduğu halde, odalardan birinden dışarı çıktı.

O sırada, hayvan üzerinde, bedevîye benzeyen bir adam çıkageldi ve:

'Yâ Rasûlallah! Köy halkından filan oğulları Müslüman olup İslâmiyete girdiler.

Onlara, Müslüman olurlarsa geçimlik geleceğini söyler dururdum.

Yağmursuzluk, kuraklık yüzünden son derecede kıtlık sıkıntısına uğradılar.

Yâ Rasûlallah! Ben onların sizlerden bir şeyler umarak girdikleri İslâmiyetten çıkmalarından korkuyorum!

Eğer onlara bir şeyler gönderip yardım etmeyi uygun görürsen, gönder!' dedi.

Resûlullah adama baktı, sonra yan tarafına bakınca Ali'yi gördü.

Ali:

'Yâ Rasûlallah! Onlara verilecek hiçbir şey kalmadı!' dedi.

Bunun üzerine, ben hemen Resûlullahın yanına sokulup:

'Yâ Muhammed! Sana ait filan oğullarının bahçesinden şu kadar zaman sonra vermek üzere bana şu miktarda hurma satsan olmaz mı?' dedim.

Resûlullah:

'Hayır! Olmaz ey Yahudi! Fakat sana şu kadar zaman sonra belli miktarda hurma satabilirim!' buyurdu.

Filan oğullarının bahçesinden diye isim açıklamadı.

Ben de:

'Olur!' dedim.

Bana satış yapınca, kasama gidip şu kadar müddet sonra şu kadar hurmaya karşılık kendisine seksen miskal altın verdim.

Onu hemen o adama teslim edip:

'Onlara adalet üzere paylaştır ve kendilerine bununla yardım et!' buyurdu.

Alacağımın vadesinden iki veya üç gün önce, Resûlullahın yanına vardım. Gömleğinin ve ridasının yakasından tuttum. Asık ve ekşi bir suratla yüzüne dik dik baktım ve:

'Yâ Muhammed! Hakkımı daha ödemeyecek misin?

Vallahi ey Abdulmuttalib oğulları! Sizin borcunuzu ödemede kötü davranıcı olduğunuzu, hep uzatıp durduğunuzu bilmezdim.

Sizinle düşüp kalkmak, öyle olduğunuzu bana öğretti!' dedim.

Ömer'in yüzüne baktığım zaman, gözleri döner felek gibi dönüyordu!

Sonra, gözlerini bana dikti ve:

'Ey Allah düşmanı! Sen misin Resûlullah Aleyhisselama işittiğim sözleri söyleyen, gördüğüm şeyleri yapan?!

O'nu hak din ve kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki, eğer kendisinden çekinmeseydim, muhakkak kılıcımla vurup kelleni uçururdum!' dedi.

Resûlullah Aleyhisselam, sükûnet içinde gülümseyerek Ömer'e baktıktan sonra:

'Ya Ömer! Ben ve o, senden bu türlü davranıştan başkasını görmek ihtiyacında idik!

Sen, borcumu güzellikle ödemeyi bana tavsiye, alacağını güzellikle istemesini de ona tavsiye edecektin!

Ey Ömer! Git! Ona hakkını öde! Yirmi sa' da fazla olarak ver!' buyurdu.

'Ey Ömer! Bu fazla bana ne için veriliyor?' diye sordum.

Ömer:

'Resûlullah Aleyhisselam, sana şiddet göstermiş olmamın yerine bu fazlayı vermemi bana emretti!' dedi.

Ömer'e:

'Ey Ömer! Beni tanıdın mı?' diye sordum.

Ömer:

'Hayır, tanımadım! Sen kimsin?' dedi.

'Zeyd b. Sa'neyim!' dedim.

Ömer:

'Yahudilerin bilgini mi?' diye sordu.

'Yahudi bilgini!' dedim.

Ömer:

'Öyleyse, Resûlullah Aleyhisselama yaptığın şeyi yapmaya seni sevkeden ne idi?' diye sordu.

Kendisine:

'Ey Ömer! Muhammed Aleyhisselamın yüzüne bakınca, kendisinde peygamberlik alâmetlerinden iki şeyden başka bir şey kalmadığını anladım.

Hilm sıfatı, karşılaşacağı cahillik ve kabalığı geçiyor mu, geçmiyor mu? En kaba ve cahilce davranışlar kendisinin hilmini arttırıyor mu, arttırmıyor mu?

Bu hususta henüz bir denemede bulunmamıştım.

İşte, ona söylediklerimi ancak bu maksatla söyledim ve kendisinde aradığım bu sıfatların da bulunduğunu gördüm.

Ey Ömer seni şahit tutarım ki; ben Allah'ı Rab, İslâmiyeti din, Muhammed Aleyhisselamı da peygamber olarak kabul ettim!

Ve yine seni şahit tutarım ki; malımın yarısı Muhammed Aleyhisselamın ümmetine sadakadır. Çünkü, ben servetçe onlardan zengin bulunuyorum!' dedim.

Ömer:

'Onlardan bir kısmına, de! Çünkü sen onların bütününe tasaddukta bulunmaya mal yetiştiremezsin!' dedi.

Ben de:

'Onlardan bir kısmına!' dedim."

Zeyd b. Su'ne, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına dönünce:

"Şehadet ederim ki; Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki; Muhammed Aleyhisselam Allah'ın kulu ve resûlüdür!" diyerek iman, ikrar ve bey'at etti.[42]

Enes b. Malik der ki:

"Resûlullah Aleyhisselamla birlikte yürüyordum. Resûlullahın üzerinde Necran kumaşından yapılma, kalın yakalı bir cübbe vardı.

Bir bedevî, arkadan yetişip Resûlullahın cübbesinden şiddetle çekti.[43]

Kendisine doğru öyle şiddetli bir çekişle çekti ki, Peygamber Aleyhisselam bedevînin göğsüne doğru yöneldi.

Cübbe yırtıldı da, cübbenin yakası Resûlullahın boynunda kaldı.[44]

---

42 Hâkim, 3/64-65, İbn Cevzî, 2/425, Heysemî, 8/239-249.
43 Ahmed b. Hanbel, 3/210, Buhârî, Sahîh, 4/60, Müslim, 2/730-731.
44 Müslim, 2/731.

Resûlullahın boynuna baktım; bedevînin çekişinin şiddetinden, cübbenin yakası Resûlullahın boynunda iz bırakmıştı!

Bedevî:

'Ya Muhammed! Allah'ın senin yanında bulunan malından[45] şu iki devemin üzerine yükle!

Çünkü sen bana ne kendi malından, ne de babanın malından yükleyecek değilsin!' dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam, biraz sustuktan sonra:

'Mal Allah'ın malıdır! Ben de onun kuluyum!

Ey A'râbî! Sen bana yaptığın şeyden dolayı misliyle mukabele olunacaksın!' dedi.[46]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

'Hayır! Allah'tan mağfiret dilerim!

Hayır! Allah'tan mağfiret dilerim!

Hayır! Allah'tan mağfiret dilerim ki, beni çekiştirdiğinden dolayı ben de seni çekiştirip ödeşmedikçe senin için bir şey yüklemeyeceğim!' buyuruyor, bedevî de her defasında:

'Vallahi ben bundan dolayı misliyle mukabele ettirmem!' diyordu.[47]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Niçin ettirmiyorsun?!' diye sordu.

Bedevî:

'Çünkü sen kötülüğü kötülükle karşılamaz, cezalandırmazsın da, onun için ettirmem!' dedi.

Bunun üzerine, Resûlullah Aleyhisselam güldü.[48] Sonra da bir adam çağırdı ve:

'Şu iki deveden birisine arpa, diğerine hurma yükle!' buyurdu."[49]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Şefkat ve Merhametinin Cihanşümullüğü

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'inde Peygamberimiz Aleyhisselam hakkında:

45 Buhârî, Sahîh, 4/60, Müslim, 2/731.
46 Kadı Iyaz, 1/80.
47 Ebu Dâvud, 4/247.
48 Buhârî, Sahîh, 4/60, Müslim, 2/731, Kadı Iyaz, 1/80.
49 Ebu Dâvud, 4/247, Kadı Iyaz, 1/80.

“Biz seni âlemlere ancak rahmet olmak üzere gönderdik!” (Enbiyâ: 107)

“Andolsun, size öyle bir peygamber gelmiştir ki, sıkıntıya uğramanız ona çok ağır ve güç gelir! O, üstünüze çok düşkündür! Bütün mü’minler için çok şefkatli ve merhametlidir.” (Tevbe: 128)

“Onlar mü’min olmayacaklar diye âdeta kendine kıyacaksın!” (Şuarâ: 3) buyurmuş;

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

“Benimle sizin misaliniz, ateş yakan, ateşine düşmeye başlayan kelebek ve çekirgeleri men etmeye çalışan adama benzer ki; ben sizi ateşe düşmekten korumak için eteklerinizden tutuyorum, sizlerse hep elimden kurtulmaya çabalayıp duruyorsunuz!” buyurmuştur.[50]

Uhud savaşı günü, Peygamberimiz Aleyhisselamın rebâiye dişi kırılmış, yüzü yaralanmıştı.

Bu hal, Ashab-ı Kiramın son derecede ağırına gitmişti.

Peygamberimiz Aleyhisselama:

“Müşriklerin aleyhine dua etsen?” dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Ben lânetleyici olarak gönderilmedim, fakat ben Hakk’a davet edici ve rahmet olarak gönderildim.

Allah’ım! Kavmime hidayet nasip et! Çünkü onlar bilmiyorlar!” diye dua etti.

Hz. Ömer:

“Babam, anam sana feda olsun yâ Rasûlallah! Nuh Aleyhisselam kavmi hakkında ‘Ey Rabbim! Yeryüzünde kâfirlerden yurt tutan, gezip tozan hiçbir kimse bırakma!’ [Nuh: 26] diye dua etmiştir.

Sırtın çiğnendiği, yüzün kana boyandığı ve rebâiye dişin kırıldığı zaman, Nuh Aleyhisselam gibi aleyhimizde dua etmiş olsaydın, son ferdimize kadar hepimiz muhakkak helak olurduk!

Fakat sen böyle demekten kaçındın da, ‘Allah’ım! Kavmimi mağfiret buyur! Çünkü onlar bilmiyorlar!’ diyerek hayır dua ettin!” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselamın bu duası; fazileti, ihsanın bütün derecelerini, güzel ahlâkı, keremi, sabır ve hilmin gayelerini biraraya toplamıştır.

Peygamberimiz Aleyhisselam, kendisine yapılanlara sükût etmekle kalmamış, hatta onların suçlarını bağışlamış, sonra şefkat ve merhamet

50 Ahmed b. Hanbel, 3/392-393.

etmiş, kendilerinin bağışlanmaları için dua ve şefaatte bulunup 'Onları yarlıga, hidayete erdir!' demiş, sonra da şefkat ve merhametinin sebebini 'Benim kavmimi' sözüyle açıklamış, 'Onlar bilmiyorlar!' sözüyle de, bilgisizliklerini kendileri hakkında mazeret olarak göstermiştir.[51]

Tevazu ve Peygamberimiz Aleyhisselamın Üstün Tevazuu

Tevazu; tezellül göstermek, huşûlu, alçakgönüllü olmak,[52] hakka boyun eğmek,[53] hakkı kabul etmek demektir.[54]

Sair huylarda olduğu gibi, tevazuun da aşırılık ve kıtlık taraflarıyla itidal derecesi vardır.

Tevazuun kıtlığına tekebbür (büyüklenmek), aşırılığına mezellet (zelillik), itidal derecesine tevazu denilir.

Tevazuun makbul olanı, yaltaklanma ve hisset derecesine düşürülmeyenidir.

Çünkü, herşeyin iki tarafı, aşırılığı ve kıtlığı yerilmiştir.

Herşeyin Yüce Allah katında makbul olanı, itidal, orta derecesidir. O da, her hak sahibine hakkını vermektir.

Peygamberimiz Aleyhisselam, makam ve mertebesinin yüceliği ile birlikte, insanların en tevazulusu[55] ve en kibirsizi idi.[56]

Kendisinin kral peygamberlikle kul peygamberlik arasında muhayyer bırakılıp kul peygamber olmayı seçmesi üzerine, İsrafil Aleyhisselam:

"Şüphe yok ki, Allah, tevazu gösterdiğin o şeyi de sana vermiş bulunuyor.

Kıyamet günü Âdem oğullarının seyyidi sensin!

Yer kendisi için yarılıp kabrinden ilk çıkacak ve şefaat edecek olan da sensin!" demiştir.[57]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizden, ameli kendisini kurtarabilecek bir kimse yoktur!" buyurmuştu.

"Yâ Rasûlallah! Senin de mi amelin kurtaramaz?" diye sordukları zaman, geçmişteki ve gelecekteki günahlarının Yüce Allah tarafından bağışlanmış olduğu kendisine müjdelenmiş bulunduğu halde (Feth: 1):

---

51 Kadı Iyaz, 1/78-79.
52 Fîruzâbâdî,3/98.
53 Kuşeyrî, 1/427.
54 Kuşeyrî, 1/434.
55 Gazalî, İhyâ, 2/483, Kadı Iyaz, 1/97, İbn Seyyid, 2/333.
56 Kadı Iyaz, 1/97.
57 Kadı Iyaz, 1/97, İbn Seyyid, 2/333.

"Evet! Beni de amelim kurtaramaz! Ancak, Rabbim olan Allah beni tarafından bir mağfiret ve rahmetle bürür ve korur!" buyurmuştur.[58]

Hz. Hüseyin der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Siz, beni hakkım olan derecenin üzerine yükseltmeyiniz!

Çünkü, Yüce Allah beni resûl edinmeden önce kul edinmiştir!' buyurdu."[59]

Hz. Ömer de:

"Resûlullah Aleyhisselam:

'Nasrânîlerin İsa b. Meryem Aleyhisselamı 'Allah'ın oğlu' diyerek haksız yere övdükleri gibi, siz de beni övmekte aşırı gitmeyiniz![60]

Şüphe yok ki, ben ancak bir kulum![61] Allah'ın kuluyum![62] Resûlüyüm![63]

O halde, bana 'Allah'ın kulu ve resûlü' deyiniz!' buyurdu" demiştir.[64]

Peygamberimiz Aleyhisselam, bir sefer sırasında, bir koyun kesilip pişirilmesini ashabına emretmişti.

Ashabdan birisi:

"Yâ Rasûlallah! Onun boğazlanması benim üzerime olsun!" dedi.

Başka birisi:

"Yâ Rasûlallah! Onun yüzmesi de benim üzerime olsun!" dedi.

Başka birisi de:

"Yâ Rasûlallah! Onun pişirilmesi de benim üzerime olsun!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam da:

"Odun toplamak da benim üzerime olsun!" buyurdu.

Sahabiler:

"Yâ Rasûlallah! Biz senin işini de görmeye yeteriz! (Senin odun toplamana gerek yok!)" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizin benim işimi de görmeye yeteceğinizi biliyorum.

Fakat ben size karşı imtiyazlı bir durumda bulunmaktan hoşlanmam!

---

58 Ahmed b. Hanbel, 2/235, Müslim, 4/2170, İbn Mâce, 2/1405.
59 Taberânî'den naklen Heysemî, 9/21.
60 Ahmed b. Hanbel, 1/23, Buhârî, Sahîh, 4/142, Tirmizî, Şemâil, s. 55.
61 Ahmed b. Hanbel, 1/22.
62 Ahmed b. Hanbel, 1/23, Buhârî, Sahîh, 4/142, Tirmizî, Şemâil, s. 55.
63 Ahmed b. Hanbel, 1/23.
64 Ahmed b. Hanbel, 1/24, Buhârî, Sahîh, 4/142, Tirmizî, Şemâil, s. 55.

Çünkü Allah kulunu ashabı arasında imtiyazlı durumda görmekten hoşlanmaz!" buyurdu.[65]

Bir gün bir adam, Peygamberimiz Aleyhisselamın huzuruna gelince, peygamberlik heybetinden, titremeye başlamıştı.

Peygamberimiz Aleyhisselam, ona:

"Kendine gel! Ben bir hükümdar değilim! Ben ancak Kureyş kabilesinden, kurumuş et yiyen bir kadının oğluyum!" buyurmuştur.[66]

Peygamberimiz Aleyhisselamın Mekke'nin yukarı taraflarında bir yere dayanmış olarak yemek yediği sırada, Cebrail Aleyhisselam gelip:

"Yâ Muhammed! Demek sen krallar gibi yiyorsun?!" deyince, hemen yere oturuvermiştir.

Peygamberimiz Aleyhisselama bir gün Cebrail Aleyhisselamla birlikte bir melek gelmişti ki, daha önce o hiç gelmemişti.

Melek, Peygamberimiz Aleyhisselama:

"Rabbin sana selam söylüyor ve seni ya bir peygamber krallık veya bir peygamber kulluk arasında muhayyer kılıyor. Bunlardan birini seçmekte serbest bırakıyor.

'Senin için, istersen peygamber kral, istersen peygamber kul olma var!' buyuruyor" dedi.

Cebrail Aleyhisselam "Tevazu göster!" diye işaret edince, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Peygamber kul olayım!" cevabını vermiştir.[67]

Bundan sonra, Peygamberimiz Aleyhisselam ne ayak üzerinde, ne de bir yere dayanarak, yaslanarak yemek yememiştir.[68]

Peygamberimiz Aleyhisselam, Mekke'nin fethinde, amcası Ebu Talib'in kızı Ümmü Hani'nin evine varmıştı.[69]

Ona:

"Yanınızda yiyecek bir şey var mı?" diye sormuştu.

Ümmü Hani:

"Hayır! Yalnız kurumuş ekmek kırıntıları ve sirke var![70]

---

65 Taberânî'den naklen Kastallânî, Mevâhib, 1/385.

66 İbn Mâce, 2/1100-1101, Taberânî'den naklen Heysemî, 9/20, Gazalî, İhyâ, 2/483-484, Kadı Iyaz, 1/99-100, İbn Cevzî, 2/437.

67 İbn Sa'd, 3/380-381.

68 Ahmed b. Hanbel, 4/308, Buhârî, Sahîh, 6/201, Ebu Dâvud, 3/348, Tirmizî, Şemâil, s. 23.

69 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/67, Heysemî, 6/175.

70 Tirmizî, Sünen, 4/278, Şemâil, s. 29, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/67, Heysemî, 6/176.

Fakat bunları sana sunmaya hayâ ederim!" dedi.[71]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Onları getir! Suyun içine ufala! Tuz da getir!" buyurdu.

Sirkeyi onun üzerine döküp yedikten sonra, Yüce Allah'a şükretti.

"Ey Ümmü Hani![72] Sirke ne güzel katıktır! Sirke bulunan bir ev katıktan mahrum sayılmaz!" buyurdu.[73]

Peygamberimiz Aleyhisselam hiçbir yemeği hor görmemiş, yermemiştir.

Bir yemeği arzu ederse yer, arzu etmezse bırakır, susardı.[74]

En ufak nimete bile saygı gösterir, hiçbir nimeti yermezdi. Hiçbir nimeti ne hoşuna gittiği için över, ne de hoşlanmadığı için yererdi.[75]

Abdullah b. Mes'ud der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam bir hasırın üzerinde yatıp uyumuş ve hasır böğründe iz yapmıştı.[76] Uyanınca, böğrünü oğuşturdum.[77]

'Babam, anam sana feda olsun[78] yâ Rasûlallah! Keşke bize bildirseydin de, hasırın üzerinde,[79] senin için, tenini ondan koruyacak[80] bir şey serseydik?!' dedim.[81]

'Sana yumuşak bir döşek edinseydik!' dedik.[82]

Resûlullah Aleyhisselam:

'Dünyaya ait şeyler benim neyime gerek! Benim dünya ile olan halim; bir ağacın altında biraz gölgelendikten sonra onu bırakarak yoluna devam eden bir süvarinin misali, hali gibidir' buyurdu."[83]

Hayâ ve Peygamberimiz Aleyhisselamın İnsanların En Hayâlısı Oluşu

Hayâ; genellikle utanmak demektir.[84]

---

71 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/67, Heysemî, 6/176.
72 Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/67-68, Heysemî, 6/176.
73 Tirmizî, Sünen, 4/278-279, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/68, Heysemî, 6/176.
74 Ahmed b. Hanbel, 2/427, Buhârî, Sahîh, 6/204, Müslim, 3/1632, Ebu Dâvud, 3/346, Tirmizî, Sünen, 4/377, İbn Mâce, 2/108.
75 İbn Sa'd, 1/422-423.
76 Ahmed b. Hanbel, 1/391, Tirmizî, Sünen, 4/588, İbn Mâce, 2/1376.
77 Ahmed b. Hanbel, 1/391.
78 İbn Mâce, 2/1376.
79 Ahmed b. Hanbel, 1/391, İbn Mâce, 2/1376.
80 İbn Mâce, 2/1376.
81 Ahmed b. Hanbel, 1/391, İbn Mâce, 2/1376.
82 Tirmizî, Sünen, 4/588.
83 Ahmed b. Hanbel, 1/391, Tirmizî, Sünen, 4/589, İbn Mâce, 2/1376.
84 Fîruzâbâdî, 4/323.

Hayâ, isyan ehli için de, itaat ehli için de yararlı olan fıtrî bir haslettir.[85]

Kadınlar, aşırı şehvetlerini üstün derecedeki hayâ ile kırıp, bu hususta erkeklere kat kat üstünlük sağlarlar.[86]

Hayâ; hoşa gitmemesi me'mul olan veya geri bırakılması işlenmesinden daha uygun bulunan bir şeyin işlenmesi sırasında insanın yüzünde beliren ince kızarma halidir.[87]

Hayâ; nefsin kıskanılacak bir şeyden dürülüp tor top olması, sıkılması, ayıplanmak, kınanmak korkusundan onu bırakmasıdır.

Bu da iki kısım olup; birincisi, nefsânî, yani Yüce Allah'ın herkeste yaratmış olduğu fıtrî hayâdır-insanlar arasında edeb ve avret mahallini açmaktan ve cinsel ilişkilerden utanmak, sıkılmak gibi.

Diğeri de imanî hayâdır ki, mâsiyet ve günah olan kötü işlerden mü'mini alıkoyar.[88]

Hayânın, yerine göre, değişik biçimleri vardır. Meselâ, işlenen kabahatten dolayı hayâ-Âdem Aleyhisselamınkı gibi.

Yüce Allah ona "Bizden kaçıyor musun?" diye sorduğu zaman, Âdem Aleyhisselam "Hayır, kaçmıyorum! Fakat Senden hayâ ediyorum" demiştir.[89]

Hayânın Dindeki Yeri ve Değeri

Peygamberimiz Aleyhisselam, hayâ hakkında şöyle buyurmuştur:

"Her din için bir ahlâk vardır. İslâm ahlâkı da hayâdan ibarettir."[90]

"İman, atmış küsur şubedir. Onların en üstünü lâ ilahe illallah'tır. En aşağısı da yoldan, halkı rahatsız eden şeyi gidermektir.

Hayâ da, imandan bir şubedir."[91]

"Hayâ, ancak hayır getirir."[92]

"Hayâ imandandır, iman ise cennettedir. Yüzsüzlük cefadandır, cefa ise cehennemdedir."[93]

---

85 Muhâsibî, s. 324-326.
86 Hakîm-i Tirmizî, 1/360 .
87 Kadı Iyaz, 1/87.
88 Seyyid Şerif, s. 65.
89 Kuşeyrî, 2/457.
90 Mâlik, 2/905, İbn Mâce, 2/1399, Hakîm-i Tirmizî, 1/360.
91 Ahmed b. Hanbel, 2/414, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 156, Müslim, 1/63, Nesâî, 8/110, İbn Mâce, 1/22.
92 Ahmed b. Hanbel, 4/427, Buhârî, Sahîh, 7/100, Edebü'l-müfred, s. 335, Müslim, 1/64, Ebu Dâvud, 4/252.
93 Ahmed b. Hanbel, 2/501, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 335, Tirmizî, Sünen, 4/365, İbn Mâce, 2/1400, Taberânî, Mu'cemu's-sağîr, 2/115.

“Hayâ, bir şeyde bulunursa, onu ancak süsler. Hayâsızlık da, bir şeyde bulunursa, onu ancak lekeler!”[94]

“İlk peygamberlerin sözlerinden insanların idrak ve tevarüs ettiği şey, ‘Utanmayınca, istediğini yap!’ sözüdür.”[95]

“Hayâ ile iman, daima birarada bulunurlar. Onlardan biri kaldırılınca, diğeri de kalkar!”[96]

Abdullah b. Mes’ud der ki:

“Resûlullah Aleyhisselam bir gün:

‘Yüce Allah’tan hakkıyla hayâ ediniz!’ buyurdu.

‘Yâ Rasûlallah! Allah’a hamd olsun, biz Allah’tan hayâ ediyoruz!’ dedik.

Resûlullah Aleyhisselam:

‘Allah’tan hayâ etmek, böyle değildir.

Fakat, Allah’tan hakkıyla hayâ etmek; başı ve başın taşıdığı uzuvları, karnı ve karnın içine doldurduğu uzuvları haramdan korumak, ölümü ve toprak altında çürümeyi hatırda tutmaktır!

Ahireti dileyen kişi de, dünya hayatının zinetini bırakır.

İşte, kim böyle yaparsa, Yüce Allah’tan hakkıyla hayâ etmiş olur!’ buyurdu.”[97]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

“Hiç şüphesiz, Azîz ve Celîl olan Allah, bir kulu helak etmek istediği zaman, ondan hayâyı çeker alır!

Hayâyı çekip alınca, o kul ancak hayâsız ve menfur olur!

Menfur olduğu zaman, kendisinden emniyet kaldırılır.

Emniyet kaldırılınca, o ancak hain olur!

Hain olduğu zaman, kendisinden rahmet kaldırılır!

Rahmet kaldırılınca, o ancak lânete uğrar, mel’un olur!

Lânete uğradığı ve mel’un olduğu zaman da, kendisinin İslâmiyetle bağlantısı koparılır!” buyurmuştur.[98]

---

94 Ahmed b. Hanbel, 1/165, Buhârî, Edebü’l-müfred, s. 157, Tirmizî, Sünen, 4/349, İbn Mâce, 2/1400.

95 Mâlik, 1/158, Ahmed b. Hanbel, 4/121, Buhârî, Sahîh, 7/100, Edebü’l-müfred, s. 336, Ebu Dâvud, 4/252, İbn Mâce, 2/1400.

96 Buhârî, Edebü’l-müfred, s. 335.

97 Ahmed b. Hanbel, 1/387, Tirmizî, Sünen, 4/637, Kuşeyrî, 1/177.

98 İbn Mâce, 2/1347.

Peygamberimiz Aleyhisselam, her iyilikte olduğu gibi, hayâ hususunda da insanların en hayâlısı, en utangacı idi.

Görülmesinden, açılmasından sakınılan şeylere de; insanların, gözünü en çok yumanı idi.[99]

Ebu Saîd el-Hudrî der ki:

"Peygamber Aleyhisselam, kendi köşesine çekilmiş bâkireden daha hayâlı ve utangaç idi. Bir şeyden hoşlanmadı mı, onu yüzünden anlardık."[100]

Cömertlik ve Peygamberimiz Aleyhisselamın İnsanların En Cömerdi Oluşu

Cûd, kerem, sehâ ve semâhat kelimeleri genellikle cömertlik mânâsına gelirlerse de, bazıları bunların arasında mânâ farkı bulmuşlardır.

Üstün değerli, yararlı şeyleri gönülden koparak, hiç çekinmeden harcamaya kerem ismini vermişlerdir.[101]

Bazılarına göre de, cömertliğin üç derecesi vardır:

1. Sehâ,
2. Cûd,
3. Îsâr.

Malından bir kısmını verip bir kısmını bırakan kişi, sehâvet sahibidir.

Malından çok kısmını dağıtan ve kendisi için birazını bırakan kişi, cûd sahibidir.

Malından geçinecek kadarını alıkoyup üst tarafını dağıtan kişi de, îsâr sahibidir.

Sehâ; fıtrî bir haslettir. Sehânın zıddı şuhh'tur.[102]

Şuhh; buhlün (cimriliğin) hırsla birlikte âdet haline gelmiş bulunmasıdır.[103]

Buhl de; tutup biriktirmek lâyık olmayan şeyi tutmaktır.[104]

Sehâ; cûddan üstündür.

Her sahî cûd sahibidir, fakat her cûd sahibi sahî değildir.

Cûd; lâyık olan şeyi lâyık olana vermektir.

---

99 Kadı Iyaz, 1/82-83.
100 İbn Sa'd, 1/368, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 156, Sahîh, 7/96, Müslim, 4/1809-1810, Tirmizî, Şemâil, s. 61, Heysemî, 9/10.
101 Kadı Iyaz, 1/82-83.
102 Kastallânî, Mevâhib, 1/397.
103 Râgıb, s. 256.
104 Râgıb, s. 38.

Bunun zıddı olan buhl de, lâyık olan şeyi lâyık olandan esirgemektir.[105]

Sehâvet; lâyık ve vacib olan miktarda malı, mahal ve münasip olan yerlere harcamak, ulaştırmak güç gelmeyip kolay gelmektir.[106]

Meleke halinde bulunmayan, kolayca yapılamayan harcamaya cömertlik denmez.

Kendisini zorlaya zorlaya cömertliği âdet edinmiş olan kimse, cömert ahlâklı sayılmaz.

Fakat imkân ve fırsat bulamadığı için cömertlik yapamayan ve imkân bulunca yapacak olan kişi ise, ahlâkça cömert sayılır.[107]

Cömertlikte sekiz türlü fazilet vardır: kerem, îsâr, afv, mürüvvet, neyl, müvâsât, semâhat, müsâmahat.

Kerem; yararı herkese şâmil olan hususlarda gerektiği zaman çok mal harcamak nefse kolay gelmektir.

Îsâr; kendisinin muhtaç bulunduğu bir mal ile başkasının ihtiyacını karşılamaktır.

Afv; öç almaya güç yeterken bundan vazgeçmektir.

Mürüvvet; başkalarına bol bol iyilikte ve insaniyette bulunmayı âdet ve huy edinmektir.

Muvâsât; dost ve arkadaşlara lütufkârlıkta bulunmak, kendilerini hoş tutup idare etmek ve nimetten yararlandırmaktır.

Semâhat; vermekle mükellef bulunulmayan şeyleri, başkalarının yararı ve hoşnutluğu için, gönülden koparak ve isteyerek bırakmaktır.[108]

Bu üstün ve şerefli ahlâkta da, Peygamberimiz Aleyhisselamın dengine erişebilecek yoktu.

Peygamberimiz Aleyhisselamı yakından tanıyanlar, kendisini böyle vasıflamışlardır.[109]

Hz. Ali:

"Resûlullah Aleyhisselam, eli açıklıkta, insanların en cömerdi idi."[110]

Hz. Âişe:

"Resûlullah Aleyhisselam, hayırda esen rüzgârdan daha cömertti."[111]

---

105 Kastallânî, Mevâhib, 1/397.
106 Kınalızade Ali, Ahlâk-i Alâî, 1/60.
107 Kınalızade Ali, Ahlâk-i Alâî, 1/53.
108 Kınalızade Ali, Ahlâk-i Alâî, 1/60-61.
109 Kadı Iyaz, 1/83.
110 İbn İshak, İbn Hişam, 2/43.
111 İbn Sa'd, 1/367.

Abdullah b. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselamdan daha cömert bir kimse görmedim."[112]

Abdullah b. Abbas:

"Resûlullah Aleyhisselam insanların en cömerdi idi" demiştir.[113]

Peygamberimiz Aleyhisselamda cömertliğin her türlüsü, Allah yolunda Allah'ın dinini açıklamak, Allah'ın kullarını doğru yola kılavuzlamak, açları doyurmak, cahilleri öğütlemek, hâceti görüleceklerin hâcetlerini görmek, yararlanacakları her yolla yararlandırmak ve ağırlıklarına tahammül etmek... gibi ilim, mal ve nefis cömertliğinin hepsi mevcuttu.[114]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ben ancak bölüştürücüyüm! Veren ise Allah'tır!"[115]

"Bize mirasçı olunmaz! Bizim bıraktığımız sadakadır! Ancak, Muhammed'in ailesi ondan yer!" buyurmuştur.[116]

Ebu Zerri'l-Gıfârî der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey Ebu Zer! Şu hangi dağdır?' diye sordu.

'Yâ Rasûlallah! Uhud dağıdır!' dedim.

Resûlullah Aleyhisselam:

'Varlığım Kudret Elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki; onun benim için altına çevrilmesi, beni asla sevindirmez!

Onu bir kırat bile bırakmaksızın Allah yolunda harcarım!' buyurdu.

'Yâ Rasûlallah! Bir kantar da mı bırakmazsın?' diye sordum.

Resûlullah Aleyhisselam, üç kere:

'Bir kırat bile bırakmaksızın!

Bir kırat bile bıratmaksızın!

Bir kırat bile bırakmaksızın!' buyurdu.

Sonra da:

'Ey Ebu Zer! Ben ancak az olana az derim, çok olana çok derim!' buyurdu.'[117]

---

112 İbn Sa'd, 1/373.

113 İbn Sa'd, 1/368-369, Ahmed b. Hanbel, 1/288, Buhârî, Sahîh, 6/101, Müslim, 4/1803, Tirmizî, Şemâil, s. 60.

114 Kastallânî, Mevâhib, 1/398.

115 Ahmed b. Hanbel, 2/234, Buhârî, Sahîh, 1/26, Müslim, 2/719.

116 Ahmed b. Hanbel, 1/4, Buhârî, Sahîh, 4/210, Müslim, 3/1380, Ebu Dâvud, 3/143.

117 Ahmed b. Hanbel, 5/149.

Akşama doğru Medine'nin Harre mevkiinde Peygamber Aleyhisselamla birlikte yürüyordum ve Uhud dağına bakıyorduk.

Peygamber Aleyhisselam:

'Ey Ebu Zer!' buyurdu.

'Buyur yâ Rasûlallah! Emrine âmâdeyim!' dedim.[118]

Resûlullah Aleyhisselam, Uhud'a bakarak:

'Şu Uhud'un benim için altına çevrilmesini,[119] ondan bir tek dinarın üç günden fazla yanımda akşamlamasını, beklemesini arzu etmem! O bir tek dinarı da ben sadece borç için yanımda bulundurur,[120] hepsini Allah'ın kullarına (eliyle sağına, önüne ve soluna işaret ederek) 'Alınız! Alınız!' derim' buyurdu.

Sonra yürümeye devam ettik.

'Ey Ebu Zer![121] Çok mal sahipleri vardır ki,[122] Kıyamet gününde[123] onlar sevapça pek azdırlar!

Ancak (yine eliyle sağına, önüne ve soluna işaret ederek) mallarını şöyle şöyle harcayanlar müstesnadır![124]

Böyleleri de pek azdır!' buyurdu."[125]

Şecaat ve Peygamberimiz Aleyhisselamın İnsanların En Şecaatlisi Oluşu

Şecaat; savaş ve şiddet sıralarında cesaret ve yüreklilik göstermek demektir.[126]

Başka bir deyişle, gazap enerjisinin itidal üzere bulunuşu, şecaat ahlâkını ve faziletini ifade eder.

Şecaatin aşırı derecesi tehevvür olur ki, insanın birdenbire öfkeye kapılarak kendisini yararsız yere tehlikelere atması, hiçbir suretle güç yetiremeyeceği düşmanla savaşa tutuşup kendisini öldürtmesi demektir.

Şecaatin kıtlığı ise korkaklıktır ki, sabır ve sebat göstermek gereken yerlerde korkuya düşerek bozulmak ve kaçmaktır.[127]

118 Ahmed b. Hanbel, 5/152.
119 Buhârî, Sahîh, 3/82.
120 Ahmed b. Hanbel, 5/15, Buhârî, Sahîh, 3/82.
121 Ahmed b. Hanbel, 5/152.
122 Ahmed b. Hanbel, 5/152, Buhârî, Sahîh, 3/82.
123 Ahmed b. Hanbel, 5/152.
124 Ahmed b. Hanbel, 5/152, Buhârî, Sahîh, 3/82.
125 Buhârî, Sahîh, 3/82.
126 Fîruzâbâdî, 3/44.
127 Alâüddin Ali, Ahlâk-ı Alâî, 1/55-56.

Necdet de, korku ve dehşet yerlerinde, olağanüstü durumlar karşısında sabır ve sebat göstermek, korkuya düşüp uygunsuz iş yapmamak demektir.[128]

Şecaat ve necdet hasletlerinin her ikisi de, Peygamberimiz Aleyhisselamda üstün derecede mevcuttu.[129]

Abdullah b. Ömer:

"Resûlullah Aleyhisselamdan daha sehâvetli, daha necdetli, daha şecaatli bir kimse görmedim!" demiştir.[130]

Kureyş müşriklerinin delikanlıları Mekke'de Peygamberimiz Aleyhisselamın evini kuşatmışlar, içeriden çıkar çıkmaz üzerine atılıp kılıçtan geçirmeye hazırlanmışlar iken, Peygamberimiz Aleyhisselam hiç korkmadan evinin kapısını açmış, müşriklerin başlarına toprak saçmış, Yâsîn sûresinin baş tarafından dokuz âyet okuyarak aralarından çıkıp gitmişti.[131]

Peygamberimiz Aleyhisselam Hz. Ebu Bekir'le birlikte Sevr mağarasına girdiği zaman, müşriklerin delikanlıları da kılıçlarını sıyırıp iz süre süre mağaranın önüne kadar gelmiş, dayanmışlardı.[132]

Ünlü iz sürücü Kürz b. Alkame, Peygamberimiz Aleyhisselamın izini görünce:

"İz burada kesilmiş! Bu ayak izi Makam-ı İbrahim'dekindendir!" demişti.[133]

Hz. Ebu Bekir:

"Eğer onlardan biri eğilip ayaklarının dibinden içeri bakacak olursa muhakkak bizi görecektir!"[134] diyerek telaşlandığı zaman, Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Hiç tasalanma! Allah bizimledir!" buyurmuştu. (Tevbe: 40)

Kendilerini tutup müşriklere teslim ederek yüzer deve mükâfat almak sevdasıyla onları izleyip duran[135] Sürâka b. Cu'şum'u gördüğü zaman, Hz. Ebu Bekir yine telaşlanmış ve:

"Yâ Rasûlallah! İşte, atlı gelip bize yetişti!" demişti.

Peygamberimiz Aleyhisselam ona yine:

128 Alâüddin Ali, Ahlâk-ı Alâî, 1/58.
129 Kadı Iyaz, 1/85.
130 İbn Sa'd, 1/373.
131 İbn İshak, İbn Hişam, 2/126-127, İbn Sa'd, 1/227-228.
132 İbn Sa'd, 1/228-229.
133 İbn Esîr, Usdu'l-gâbe, 4/469-470.
134 İbn Sa'd, 3/173-174, Ahmed b. Hanbel, 1/4.
135 Belâzurî, Ensâb, 1/263.

"Hiç tasalanma! Allah bizimledir!" buyurmuştur.[136]

Enes b. Malik der ki:

"Resûlullah Aleyhisselam insanların en güzeli, en cömerdi ve en şecaatlisi idi. Medine'de bir feryat, korkulu bir hal oldu mu, Peygamber Aleyhisselam hemen Ebu Talha'nın Mendub diye anılan atını emaneten alıp üzerine atlar, feryadın geldiği yere yetişirdi.

Hiçbir feryat ve imdat sesi duyulmazdı ki, Mendub'un oraya bir deniz gibi, su gibi revan olduğunu görmeyelim!

Halbuki, o çok yavaş ve ağır yürüyen bir attı; hiç de yürügen değildi.

Bir gece Medineliler bir feryat işitip korkmuşlar, hemen sesin geldiği tarafa doğru gitmişlerdi.

Resûlullah Aleyhisselam ise, onları geride bırakarak ilerlemiş, sesin geldiği yere yetişmiş, durumu inceleyip dönerken halk ile karşılaşmıştı.

Kendisi Ebu Talha'nın çıplak atının üzerinde kılıcı boynunda asılı bulunuyor ve:

'Hiç korkmayınız! Hiç korkmayınız!' buyuruyordu."[137]

Hz. Ali de, Bedir savaşı günü müşriklerin saflarına Peygamberimiz Aleyhisselamdan daha yakın bir kimse bulunmadığını bildirmiştir.[138]

Mikdad b. Amr da, Peygamberimiz Aleyhisselamın Uhud savaşındaki şecaat ve sebatını anlatırken:

"Kendisini hak din ve kitabla peygamber gönderen Allah'a yemin ederim ki; düşmanın saldırıları karşısında Resûlullahın bir karış bile gerilediğini görmedim!

Ashabından bir kısmı bir kere onun yanında toplandılar, bir kere de onun yanından dağıldılar.

Resûlullahın arada sırada ayakta dikilerek düşmanı geriletecek derecede yayıyla ok, ya da taş attığını görmüşümdür!

Resûlullah, tıpkı askerî bir birlik gibi sebat etmekte, yerinden ayrılmamakta idi" demiştir.[139]

Uhud savaşında, Kureyş müşriklerinden Übeyy b. Halef:

"Muhammed nerede?!" diyerek soruyor;[140]

---

136 Buhârî, Sahîh, 4/90.
137 İbn Sa'd, 1/373, Ahmed b. Hanbel, 3/185, Buhârî, Sahîh, 3/228, Müslim, 4/1802-1803.
138 İbn Sa'd, 2/23, Ahmed b. Hanbel, 1/126.
139 Vâkıdî, Megâzî, 1/240.
140 Kadı Iyaz, 1/86.

"Yâ Muhammed! Sen kurtulursan ben kurtulmam!" diyerek gelip Peygamberimiz Aleyhisselama yetişmiş bulunuyordu.

Peygamberimiz Aleyhisselamın yanındaki sahabileri:

"Yâ Rasûlallah! İçimizden birisi dönüp onu karşılasa olmaz mı?" dediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Bırakınız gelsin!" buyurdu.

Übeyy b. Halef, Peygamberimiz Aleyhisselamın yanına kadar geldi.[141]

Sahabiler dayanamayarak onun önünü kesmek istediler.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Geri durunuz!" buyurdu.[142]

Hemen Hâris b. Sımme'nin mızrağını eline aldı, sonra sahabilerine puğur devenin silkinmesi gibi silkindi, onları devenin sırtından sineklerin uçup dağılışı gibi başından dağıttı.[143]

Peygamberimiz Aleyhisselamın o sıradaki celâdeti, hiç kimsede yoktu.[144] Peygamberimiz Aleyhisselam davranınca, Übeyy b. Halef dönüp kaçmaya başladı.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Ey yalancı! Nereye kaçıyorsun?!" diyerek seslendi[145] ve onu boynunun miğferle zırh gömleğinin yakası arasındaki kısmından vurup yaraladı!

Übeyy b. Halef, sığır böğürür gibi böğürerek atından yere yuvarlandı.[146] Kendisinin kaburga kemiklerinden bazısı da kırıldı.[147]

Müşrikler, onu ordugâhlarına götürdüler.

Übeyy b. Halef'in yarasının kanı çıkmıyordu, fakat ağrısına dayanılacak gibi değildi.

Bunun için, Übeyy b. Halef:

"Vallahi, Muhammed beni öldürdü!" dedi.

Arkadaşları:

"Andolsun, sen aklını kaybetmişsin! Vallahi, sendeki yaranın hiç önemi yok!" dediler.

---

141 İbn İshak, İbn Hişam, 3/89.
142 İbn Sa'd, 2/46.
143 İbn İshak, İbn Hişam, 3/89, Vâkıdî, Megâzî, 1/251.
144 Vâkıdî, Megâzî, 1/251.
145 Taberî, Târîh, 3/20.
146 Vâkıdî, Megâzî, 1/251, Hâkim, 2/327.
147 İbn Sa'd, 2/46, Hâkim, 2/327.

Übeyy b. Halef ise:

“O bana Mekke’de ‘Seni ben öldüreceğim!’ demişti.

Vallahi o benim üzerime tükürse, yine beni muhakkak öldürür!” dedi.[148]

Arkadaşları:

“Ey Ebu Âmir! Vallahi, senin yaran önemli değildir! Eğer bu sendekinin aynı herhangi birimizde olsaydı, bize hiç de sıkıntı vermezdi. Biz ona aldırış bile etmezdik!” diyerek teselli etmeye çalışıyorlardı.[149]

Fakat o:

“Lât ve Uzzâ’ya yemin ederim ki, eğer bende olan bu yara, Zülmecaz panayırı halkında olsaydı, hepsi de çoktan ölüp giderlerdi![150]

O bana ‘Seni ben öldüreceğim!’ dememiş miydi?

Değil ben, bütün Rebia ve Mudarlar halkı da olsa, muhakkak onları da öldürür o!” diyordu.

Übeyy b. Halef, Mekke’ye altı mil uzaklıkta bulunan Serif’e gelince öldü.[151]

Necd taraflarında[152] Muhârib b. Hasafalarla[153] yapılan Zâtü’r-rika savaşı sırasında,[154] sık, dikenli ve iri ağaçlı bir vadide konaklanmış; İslâm mücahidleri gölgelenmek üzere ağaçların altlarına dağılmışlardı.

Peygamberimiz Aleyhisselam da, ağacın gölgesi altında yalnız başına uyuyor, kılıcı da ağacın dalında asılı bulunuyordu.[155]

Muhârib b. Hasafalardan Gavres b. Hâris adındaki a’râbî (çöl Arabı) gelerek[156] Peygamberimiz Aleyhisselamın ağaçta asılı kılıcını eline alıp sıyırdı.[157]

Başucuna dikilince, Peygamberimiz Aleyhisselam uyandı.

Gavres:

“Şimdi seni benden, benim elimden kim kurtarabilir?” dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

---

148 İbn İshak, İbn Hişam, 3/89.
149 Vâkıdî, Megâzî, 1/251.
150 Vâkıdî, Megâzî, 1/252, Hâkim, 2/327.
151 İbn İshak, İbn Hişam, 3/89.
152 Ahmed b. Hanbel, 3/311.
153 Ahmed b. Hanbel, 3/390.
154 Ahmed b. Hanbel, 3/364.
155 Ahmed b. Hanbel, 3/361.
156 Ahmed b. Hanbel, 3/390.
157 Ahmed b. Hanbel, 3/311.

"Allah kurtarır!" deyince, kılıç Gavres'in elinden yere düştü.

Peygamberimiz Aleyhisselam hemen kılıcı eline alarak:

"Şimdi benden, benim elimden seni kim kurtarabilir?" diye sordu.

Gavres:

"Sen, kılıç tutanların hayırlısı ol!" dedi.

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına, benim de Resûlullah olduğuma şehadet edecek misin?" diye sordu.

Gavres:

"Hayır! Fakat seninle savaşmamak ve sana karşı savaşan kavmin yanında da bulunmamak üzere sana söz veriyorum!" dedi.

Bunun üzerine, Peygamberimiz Aleyhisselam onu serbest bıraktı.[158]

Ashabdan Berâ' b. Âzib'e Kays kabilesinden bir adam:

"Huneyn savaşı günü, Resûlullah Aleyhisselamın yanından siz de kaçtınız mı?" diye sormuştu.

Berâ' b. Âzib:

"Fakat, Resûlullah Aleyhisselam kaçmamıştır! Onu boz katırının üzerinde gördüm ki, Ebu Süfyan b. Hâris katırın geminden tutuyordu.

Kendisi:

'Peygamber benim! Yalan yok! Ben Abdulmuttalib'in oğluyum!' diyerek sesleniyordu.[159]

Vallahi, savaş kızıştığı zaman, Resûlullaha sığınır, onunla korunurduk!

İçimizde en yiğit olanımız, Peygamberimiz Aleyhisselamın hizasında durabilendi!" dedi.[160]

Hz. Abbas da:

"Müslümanlarla kâfirler karşılaşınca, Müslümanlar bozulup gerilediler.

Resûlullah Aleyhisselam ise katırını kâfirlere doğru mahmuzlamaya başladı.

Ben, koşmasına engel olmak için, katırının geminden tutuyordum. Ebu Süfyân b. Hâris de, Resûlullah Aleyhisselamın katırının üzengisinden tutuyordu" demiştir.[161]

---

158 Ahmed b. Hanbel, 3/390.
159 Müslim, 3/1401.
160 Müslim, 3/1400-1401.
161 Ahmed b. Hanbel, 1/207, Müslim, 3/1398.

Peygamberimiz Aleyhisselamın Zevâid (Âdet Niteliğindeki) Sünnetlerinden Bazıları ve Bunlar Hakkındaki Tavsiyeleri

Peygamberimiz Aleyhisselam, döşeğinde uyumak istediği zaman, sağ yanının üzerine yatar, sağ elini sağ yanağının altına koyar,[162] sonra da:

"Allah'ım! Kendimi Sana teslim ettim. Yüzümü Sana çevirdim. İşimi Sana ısmarladım. Sırtımı Sana dayadım.

Ben Senin azabından korkar, rahmetini umarım. Senin rahmetinden başka sığınılacak yoktur. Senin azabından başka korunulacak yoktur!

Ancak Senin rahmetine sığınılır ve ancak Senin rahmetinle korunulur!

Ben Senin indirmiş olduğun Kitabına ve göndermiş olduğun Peygamberine (herkesten önce) inanmışımdır![163]

Ey Rabbim! Yanımı Senin isminle yere koydum!

Eğer ruhumu tutar, alıkoyarsan, ona rahmetinle muamele et!

Eğer onu salarsan, salih kullarını koruduğun gibi, onu da koru![164]

Allah'ım! Ben Senin isminle ölür, Senin isminle dirilirim![165]

Bize yediren, içiren, her ihtiyacımızı karşılayıp gideren, bizi barındıran, sığındıran Allah'a hamd olsun!

Nice kişiler var ki, kendilerinin ne ihtiyaçlarını karşılayanları var, ne de barındıranları![166]

Allah'ım! Kullarını huzurunda topladığın günde azabından Beni koru!" diyerek dua ederdi.[167]

Yatağa girdiği zaman:

"Göklerin ve yerin Rabbi, herşeyin Rabbi olan, tohumu ve çekirdeği çatlatıp çimlendiren, Tevrat'ı, İncil'i ve Kur'ân'ı indiren Allah'ım!

Ben her kötülük sahibinin kötülüğünden Sana sığınırım! Çünkü onu perçeminden tutan Sensin!

Allah'ım! Evvel Sensin! Senden önce olan hiçbir şey yoktur!

Âhir Sensin! Senden sonra olan hiçbir şey yoktur!" buyurur;[168]

Uykudan uyanıp kalkarken de:

"Hamd olsun O Allah'a ki, bizi öldükten sonra diriltti!

---

162 Ahmed b. Hanbel, 5/387, Buhârî, Sahîh, 7/147, 150, Edebü'l-müfred, s. 313, Ebu Dâvud, 4/311, İbn Mâce, 2/1276.
163 Buhârî, Sahîh, 7/147-148, Edebü'l-müfred, s. 312, Tirmizî, Sünen, 5/469.
164 Ahmed b. Hanbel, 2/246.
165 Ahmed b. Hanbel, 4/302, 5/397, Buhârî, Sahîh, 7/147, Müslim, 4/2083, Ebu Dâvud, 4/311.
166 Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 311, Müslim, 4/2085, Ebu Dâvud, 4/312, Tirmizî, Sünen, 5/470.
167 Ahmed b. Hanbel, 4/300, Buhârî, Edebü'l-müfred, s. 313, Tirmizî, Sünen, 5/471, İbn Mâce, 2/1276.
168 Ahmed b. Hanbel, 4/302, Buhârî, Sahîh, 7/150, s. 311, Müslim, 4/2083.

Kıyamet günü dönüşümüz de, O'na olacaktır!" derdi.[169]

"Başka hiçbir ilah yok, ancak Sen varsın! Seni tesbih ve tenzih ederim! Allah'ım! Günahlarımı yarlıgamanı ve rahmetini dilerim! Allah'ım! İlmimi arttır! Bana doğru yolu gösterdikten sonra kalbimi kaydırma! Yüce katından bana bir rahmet de ihsan buyur! Çünkü, bağışı en çok olan Sensin Sen!" diyerek dua ettiği de olurdu.[170]

Peygamberimiz Aleyhisselam, karnının üzerine (yüzükoyun) yatan bir adama rastlayınca:

"İşte bu, Allah'ın hiç sevmediği bir yatıştır!" buyurdu.[171]

Peygamberimiz Aleyhisselamın hiçbir zaman ayaklarını meclisinde bulunanların önüne doğru uzattığı görülmemiştir.[172]

Peygamberimiz Aleyhisselam ne kapalı kapılar arkasına çekilir, ne perdeler arkasında dikilir, ne de kendisinin önüne tabaklarla yemekler taşınırdı.

Peygamberimiz Aleyhisselam toprak üzerinde oturur, yemeğini de yerde yerdi.

"Ben kulun oturduğu gibi oturur, kulun yediği gibi yerim! Ben ancak bir kulum!"[173] buyururdu.

Peygamberimiz Aleyhisselam yemeği üç parmakla,[174] şehadet parmağı ile onun iki yanındaki parmaklarıyla yerdi.[175]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Sizden biriniz bir şey içerken kabın içine solumasın!" buyurur;[176] yenilecek, içileceklerin içine solunmasını yasaklar,[177] su içerken iki-üç kere nefes alır:[178] "Bu, daha yararlı ve daha kandırıcıdır!" buyururdu.[179]

Peygamberimiz Aleyhisselam:

"Kim elindeki et-yağ kokusunu, bulaşığını yıkamadan uyur da kendisinin başına bir şey gelecek olursa, kendisinden başkasını suçlamasın!"[180]

---

169 Ebu Dâvud, 4/311, Tirmizî, Sünen, 5/481, İbn Mâce, 2/1277.
170 Ebu Dâvud, 4/314.
171 Ahmed b. Hanbel, 2/287, Tirmizî, Sünen, 5/97.
172 Ebu Hanîfe, Müsned, s. 36, İbn Sa'd, 1/378.
173 Abdurrezzak, 10/415, İbn Sa'd, 1/371-372.
174 İbn Sa'd, 1/381, Müslim, 3/1605, Ebu Dâvud, 3/366.
175 Abdurrezzak, 10/418, İbn Sa'd, 1/381.
176 Tirmizî, Sünen, 4/301, İbn Mâce, 2/1173, Dârimî, 2/44.
177 Ahmed b. Hanbel, 1/309, Ebu Dâvud, 3/338, İbn Mâce, 2/1094.
178 Ahmed b. Hanbel, 3/114, Buhârî, Sahîh, 6/351, Tirmizî, Sünen, 4/302, İbn Mâce, 2/1132, Dârimî, 2/44.
179 Ebu Dâvud, 3/338, Tirmizî, Sünen, 4/302, Şemâil, s. 34.
180 Abdurrezzak, 11/437, Ahmed b. Hanbel, 2/263, Ebu Dâvud, 3/366, Tirmizî, Sünen, 4/289, İbn Mâce, 2/1096.

"Yemeğin bereketi tepesinde (ortasında)dır.

Sizden biriniz yemek yiyeceği zaman, çanağın üst (orta) tarafından yemesin, alt tarafından yesin!

Çünkü bereket onun üst (orta) tarafından iner!" buyurmuştur.[181]

Ömer b. Ebu Seleme der ki:

"Ben Resûlullah Aleyhisselamın terbiyesi altında bir çocuktum.

Yemek yerken elim yemek kabının içinde dolaşırdı!

Resûlullah Aleyhisselam, bana:

'Ey oğul! Besmele çek, sağ elinle ye ve de önünden ye!' buyurdu.[182]

Bundan sonra hep böyle yemeye devam ettim."[183]

Peygamberimiz Aleyhisselam, yemek ortaya konulduğu zaman:

"Allahümme bârik lenâ fîmâ razaknâ ve kınâ azâbennar! Bismillah!" diyerek dua ettikten sonra yemeye başlardı.[184]

Yemeğin başında Besmele çekilmesi unutulur da yemeğin sonuna doğru hatırlanırsa, "Yemeğin evveli ve ahiri için Bismillah" denilir.[185]

Peygamberimiz Aleyhisselam, abdest ve gusülde, ayakkabısını giymekte -mümkün oldukça- hep sağdan başlamayı sever,[186] bir şey alacağı zaman sağ eliyle alır, bir şey vereceği zaman sağ eliyle verir ve başlayacağı herşeye sağdan başlardı.[187]

"Sizden biriniz, ayakkabısını giyeceği zaman, giymeye sağdan başlasın! Ayakkabısını çıkaracağı zaman da, çıkarmaya soldan başlasın! Ayakkabı giyilirken sağ ayak ayakların evveli; ayakkabı çıkarılırken de, sağ, ayakların ahiri olsun!" buyururdu.[188]

Rivayete göre, Enes b. Malik der ki:

"Ben bir kere Resûlullah Aleyhisselam içsin diye evimdeki besi koyunumu sağmıştım.

Bu koyunumun sütü evimdeki kuyunun suyu ile karıştırılıp Resûlullah Aleyhisselama bir bardakla sunuldu.

---

181 Ebu Dâvud, 3/348-349.
182 Ahmed b. Hanbel, 4/26-27, Buhârî, Sahîh, 6/196, Müslim, 3/1599, İbn Mâce, 2/1087, Begavî, 2/78.
183 Ahmed b. Hanbel, 4/26-27, Buhârî, Sahîh, 6/196, Müslim, 3/1599.
184 Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed, s. 172.
185 Ahmed b. Hanbel, 4/336, Ebu Dâvud, 3/347-348.
186 Ahmed b. Hanbel, 6/187-188, Buhârî, Sahîh, 6/197.
187 İbn Cevzî, s. 2, s. 452.
188 Tirmizî, Şemâil, s. 16.

Resûlullah Aleyhisselam ondan içti.

Kendisinin solunda Ebu Bekir, sağında bir çöl Arabı oturuyordu.[189] Ömer b. Hattab da bir köşede bulunuyordu.[190]

Ömer b. Hattab, Resûlullah Aleyhisselamın artan sütü çöl Arabına vermesinden korkarak:[191]

'Yâ Rasûlallah![192] Artan sütü sol yanındaki[193] Ebu Bekir'e ver!' dedi.[194]

Resûlullah Aleyhisselam ise, artan sütü bedevîye verdikten sonra:

"Sağa (sağdakine!) verilecek! Sıra ile sağa (sağdakine) verilecek!" buyurdu.[195]

Prensibini bozmadı, bozdurmadı!

---

189 İbn Ebi Şeybe, 8/35, Ahmed b. Hanbel, 3/110, 197, Buhârî, Sahîh, 6/247, Tirmizî, Sünen, 4/306, İbn Mâce, 2/1133, Beyhakî, Sünen, 7/289.
190 İbn Ebi Şeybe, 8/35, Ahmed b. Hanbel, 3/110, Beyhakî, Sünen, 7/285.
191 Ahmed b. Hanbel, 3/197.
192 İbn Ebi Şeybe, 8/36, Ahmed b. Hanbel, 3/197.
193 Ahmed b. Hanbel, 3/197.
194 İbn Ebi Şeybe, 8/36, Ahmed b. Hanbel, 3/197.
195 İbn Ebi Şeybe, 8/36, Ahmed b. Hanbel, 3/197, Buhârî, Sahîh, 6/247, Tirmizî, Sünen, 4/306, İbn Mâce, 2/1173, Beyhakî, Sünen, 7/285

YAYINEVİNİN NOTU

Kıymetli Okuyucularımız,

Orjinal hâli 8 cilt olan Hz. Muhammed Aleyhisselam ve İslâmiyet adlı bu eseri Işık Yayınları olarak 4 cilt hâlinde sizlerin istifadesine sunmuş bulunuyoruz. Eserin Önsöz'ünde de belirtildiği üzere okuyanlara itimad gelsin ve araştırma yapacak olanlara da kolaylık olsun gayesiyle eserde ziyadesiyle kaynak gösterilmiştir. Bu kaynakların çok sık tekrar edilmesi münasebetiyle dipnotlarda bazı düzenlemeler yapılmıştır. Cilt ve sayfa numaraları örneğin 1/12 şeklinde gösterilmiştir. İbn Haldun'un Târih ve Buhârî'nin Târihu'l-kebîr eserlerinde c., ks., s. şeklindeki kullanımda c. cilt, ks. kısım, s. sayfa numarasına tekabül etmektedir. Eserde müellifin sadece bir eseri kaynak gösterilmişse yalnızca müellif ismi verilmiştir. Birden fazla eseri zikredilen müellifin hem ismi belirtilmiş hem de eserinin ismi kısaltılarak veya normal olarak verilmiştir. Dipnotlarda kullandığımız kaynak gösterme şekli aşağıda bibliyoğrafya kısmında ilgili eserin karşısında italik olarak gösterilmiştir. Kitabın geniş ismini ve müellifinin tam ismini zaten bibliyoğrafyada verdiğimizden kaynak gösterme üslubunda yaptığımız bu tercihin siz okuyucularımız tarafından anlayışla karşılanacağını ümid ederiz.

İSTİFADE EDİLEN BAŞLICA ESERLER

Allah Kelâmı Kur'ân-ı Kerîm

Abdurrezzak (126-211); Musannef, c. 1-11, Beyrut 1390-1970. / *Abdurrezzak*

Abdulkâdirü'l-gilânî (470-561); Gunye, c. 1-2, Mısır 1375-1956. / *Abdülkâdir Geylânî*

Ahmed b. Hanbel (Ö. 241); Müsned, c. 1-6, Beyrut Mtb. İslâmî 1389-1969. / *Ahmed b. Hanbel*

—; Müsned, c. 1-15, Mısır Mtb. Dârulmaarif 1373-1954. / *Ahmed b. Hanbel*

Ahmed Zeynî Dahlan (Ö. 1304); Sîretü'n-nebî, c. 1-2, Beyrut. / *A. Zeynî Dahlan*

Aliyyü'l-muttakî, (888-975); Müntehabu Kenzu'l-ummal, c. 1-6, Beyrut 1389-1969. / *Aliyyü'l-muttakî, Kenzu'l-ummal*

—; Kenzu'l-ummal, c.1-16, Beyrut, 1399-1979. / *Aliyyü'l-muttakî, Kenzu'l-ummal*

Begavî (Ö. 516); Mesâbihu's-sünne, c.1-2, Mısır Bulak Mtb. 1294. / *Begavî*

Bedrüddîn Aynî (Ö. 855); Umdetü'l-kârl, c.1-25, Beyrut Mtb. Müniriyye. / *Aynî*

Belâzurî (Ö. 279); Ensâbu'l-eşraf, d, Mısır Mtb. Dârulmaarif 1959. / *Belâzurî, Ensâb*

—; Fütuhu'l-büldân, c.1-2, Mısır Kahire. / *Belâzurî, Fütuh*

Beyhakî (Ö.458); Delâilü'n-nübüvve, c.1-2, Kahire Mtb. Dârunnasr 1389-1969. / *Beyhakî, Delâil*

—; Delâilü'n-nübüvve, c.1-7, Beyrut, 1405-1985. / *Beyhakî, Delâil*

—; Sünenü'l-kübrâ, c.1-10, Haydarâbâd 1356. / *Beyhakî, Sünen*

Beyzavî (0.791); Envârü't-tenzîl, c.1-2, Mısır 1388-1968. / *Beyzavî*

Buhârî (Ö.256); Câmi'u's-sahih, c.1-8, İstanbul Mtb. Amire, 1329. / *Buhârî, Sahîh*

—; Edebü'l-müfred, Kahire, Mtb. Selefîyye 1375. / *Buhârî, Edebü'l-müfred*

—; Târihu'l-kebîr, c.1-13, Mısır. / *Buhârî, Târih*

Dârekutnî (306-385); Sünen, c.1-4, 1386-1966. / *Dârekutnî*

Dârimî (Ö.255); Sünen, c.1-2, Kahire 1386-1966. / *Dârimî*

Deylemî (445-509 h.); el-Müsnedü'l-firdevs bi me'sûri'l-hitâb, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1986. / *Deylemî*

Dîneverî (Ö. 282); Ahbâru't-tıval, Kahire İsa Babi Halebi Mtb. 1960. / *Dîneverî*

Diyarbekri (Ö. 990); Hâmis, c.1-2, Beyrut. / *Diyarbekri*

—; Hâmis, c.1-2, Mısır Matb. Abdürrezzak 1302. / *Diyarbekri*

Ebu'l-beka (Ö. 1093); Külliyat, Mısır, Bulak 1253. / *Ebu'l-beka*

Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed (Ö.364); Amelü'l-yevm ve'l-leyle, Mısır, 1339-1969. / *Ebu Bekir Ahmed b. Muhammed*

Ebu Davud (202-275); Sünen, c.1-4, Mısır, M. Muhyiddin Abdülhamid neşri. / *Ebu Davud*

—; Sünen, c.1-2, MlSır, 1371-1952. / *Ebu Davud*

Ebu'l-ferec İbnü'l-cevzi (510-597); el-Vefâ bi Ahvâli'l-Mustafa, c.1-2, Kahire 1386-1966. / *İbn Cevzî*

Ebü'1-fida İbn Kesir (Ö.774); es-Sîretü'n-nebeviyye, c.1-4, Kahire 1385-1965. / *İbn Kesîr, Sîre*

—; el-Bidâye ve'n-nihâye, c.1-14, Beyrut 1966. / *İbn Kesîr, Bidâye*

—; Tefsir, c.1-4, Mısır. / *İbn Kesîr, Tefsîr*

Ebu Nuaym el-İsbehanî (Ö.430); Delâilü'n-nübüvve, Haydarâbâd 1369. / *Ebu Nuaym, Delâil*

—; Hilyetü'l-evliyâ, c.1-10, Beyrut 1387-1967. / *Ebu Nuaym, Hilye*

Ebussuud (896-982); Tefsir, c.1-9, Kahire, 1379. / *Ebussuud*

Ebu't-Tayyibu't-Takî (775-832); Ikdü's-simin, c.1-8, Kahire. / *Ebu't-Tayyib*

Ebu Ubeyd (Ö.224); Kitâbü'l-emvâl, Mısır 1388-1968. / *Ebu Ubeyd*

Ebu Yusuf (Ö. 182); Kitâbü'l-harac, Kahire Mtb Selefıyye 1352. / *Ebu Yusuf*

Ezrakî (Ö.250); Ahbaru Mekke, c.1-2, Mekke 1385-1965. / *Ezrakî*

Fahrurrâzî (543-606); Tefsir, c.1-32, Mısır Kahire. / *Fahrurrâzî*

Fîrûzâbâdî (Ö. 817); Kâmusu'l-muhît, c.1-4. / *Fîrûzâbâdî*

Gazâlî (Ö.505); İhyâu Ulûmi'd-din, c.1-5, Kahire 1387-1967. / *Gazâlî, İhyâ*

—; el-Munkız mine'd-dalal, Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekafiye, 1987. / *Gazâlî, Munkiz*

Hakîmü't-Tirmizî (Ö. 320); Nevâdiru'l-usûl, c.1-2. / *Hakîm-i Tirmizî*

Hâkim (Ö.405); Müstedrek, c.1-4, Riyad. / *Hâkim*

Halebî (975-1044); İnsânü'l-uyun, c.1-3, Mısır 1384-1964. / *Halebî*

Hârisü'l-Muhâsibî (Ö.243); er-Riâye, 1390-1970. / *Muhâsibî*

Hatib Tebrizî (Ö. 737); Mişkâtü'l-Mesabih, c.1-3, Dımeşk, Mtb. İslami, 1380-1961. / *Tebrizî*

Hazin (678-741); Tefsir, c.1-4, Beyrut. / *Hazin*

Hemmâm b. Münebbih (Ö. 101); Sahife. / *Hemmâm b. Münebbih*

Heysemî (Ö.807); Mecma'u'z-zevâid, c.1-10, Beyrut 1967. / *Heysemî*

Hişam b. Muhammed el-Kelbî (Ö. 204); Kitâbu'l-esnâm, Kahire, Matb. Emiriyye 1332-1914. / *Ebu'l-Münzir*

İbn Abdilberr (Ö.463); el-lstîâb, c.1-4, Kahire. / *İbn Abdilberr*

İbn Abd-i Rabbih (Ö.328); Ikdu'l-ferîd, c.1-3, Kahire 1302. / *İbn Abd-i Rabbih*

İbn Asâkir (v. 571/1176); Târîhu Dimaşk, I-LXX, Dımaşk, 1978. / *İbn Asâkir*

İbn Ebi Davud (Ö.316); Kitâbü'l-mesâhif Mısır 1355-1936. / *İbn Ebi Davud*
İbn Ebi Şeybe (Ö.235); Musannef, c.1-4, Haydarabad 1386-1390. / *İbn Ebi Şeybe*
İbn Esir (555-630); Kâmil, c.1-13, Beyrut 1385-1965. / *İbn Esir; Kâmil*
—; Usdü'l-gâbe, c.1-7, 1390-1970. / *İbn Esir, Usdü'l-gâbe*
İbn Esir (544-606); en-Nihâye, c.1-5, Mısır. / *İbn Esir, Nihâye*
—; Câmi'u'l-Usûl, c.1-12, Beyrut 1400-1980. / *İbn Esir, Câmi'u'l-Usûl*
İbn Habib (Ö.245); Kitâbü'l-muhabber, Beyrut. / *İbn Habib*
İbn Hacer Askalânî (773-852); el-İsâbe, c.1-4, Mısır 1358-1939. / *İbn Hacer, İsâbe*
—; Fethu'l-Bârî, c.1-14, Beyrut. / *İbn Hacer, Fethu'l-Bârî,*
—; Metâlibü'l-âliye, c.1-4, Kuveyt 1393-1973. / *İbn Hacer, Metâlib*
İbn Haldun (Ö.808); Tarih, c.1-7, Beyrut 1391-1971. / *İbn Haldun, Tarih*
—; Mukaddime, Tahran, 1966. / *İbn Haldun, Mukaddime*
İbn Hallikan (Ö.681); Vefeyâtü'l-âyân, c.1-7, Beyrut 1968. / *İbn Hallikan*
İbn Hamza (Ö.1120); el-Beyan, c.1-2, Haleb 1329. / *İbn Hamza*
İbn Hazm (Ö. 456); Cevâmi'u's-sîre, Mısır Mtb. Darülmaarif. / *İbn Hazm, Cevâmi*
—; Cemhere, 1382-1962. / *İbn Hazm, Cemhere*
—; Haccetü'l-veda, Beyrut, Dr. M. Hakkı ta'likiyle. / *İbn Hazm, Haccetü'l-veda*
İbn İshak (85-151), İbn Hişam (Ö.218); Sîretü'n-nebî, c.1-4, Beyrut 1391-1971. / *İbn İshak, İbn Hişam*
İbn İshak; Kitabü'l-mübtedâ ve'l-meb'as, c.1-5, Konya, 1401-1981. / *İbn İshak; Kitabü'l-mübtedâ*
İbn Kayyım el-Cevziyye (691-751); Za'dü'l-mead, c.1-4, Mısır 1390-1970. / *İbn Kayyım*
İbn Kuteybe (Ö. 276); Maarif, Beyrut 1390-1970. / *İbn Kuteybe, Maarif*
—; el-lmame ve's-siyase, c.1-2, Kahire 1387- 1967. / *İbn Kuteybe, İmame*
—; Te'vilü Muhtelifi'l-Hadis, Mısır 1386-1966. / *İbn Kuteybe, Te'vilü Muhtelifi'l-Hadis*
—; Te'vilü Müşkili'l-Kur'ân, Mısır İsa Babi Mtb. / *İbn Kuteybe, Te'vilü Müşkili'l-Kur'ân*
—; Garîbu'l-Kur'ân, Mısır, 1378-1958. / *İbn Kuteybe, Garîbu'l-Kur'ân*
İbn Mace (Ö.275); Sünen, c.1-2, Mısır 1372-1952. / *İbn Mace*
İbnünnedim (Ö.385); Fihrist, Mısır Kahire 1377. / *İbn Nedim*
İbn Sa'd (Ö.230); Tabakâtü'l-kübrâ; c.1-8, Beyrut, 1376-1957. / *İbn Sa'd*
—; Tabakâtü'l-kübrâ, c.1-8, Laiden, 1321. / *İbn Sa'd*
İbn Seyyidü'n-nas (Ö.734); Uyûnu'l-eser, c.1-2, Beyrut. / *İbn Seyyid*
—; Uyûnu'l-eser, c. l-2, Kahire Kudsi baskısı, 1356. / *İbn Seyyid*
İbn Teymiye (Ö. 728); el-Münteka, c.1-2, Mısır Rahmaniye Matb. 1350-1931. / *İbn Teymiye*
İmam-ı Azam Ebu Hanife (Ö.150); Müsned, Mısır 1327. / *Ebu Hanife, Müsned*
—; Fıkh-ı Ekber, İstanbul 1331, Ahmed Kamil Mtb. / *Ebu Hanife, Fıkh-ı Ekber*

İmam Muhammed (113-183); Siyerü'l-kebir, c.1-5, Kahire 1971. / *İmam Muhammed*

Kadı Iyaz (Ö.476); eş-Şifâ, c.1-2, Kahire Mtb. Hüseyni. / *Kadı Iyaz*

Kalkaşandî (756-821); Nihâyetü'l-ereb, Kahire 1959. / *Kalkaşandî*

Kâsânî (0.587); Bedâyiu's-sanâyi', c.1-7, Beyrut 1394-1974. / *Kâsânî*

Kastallânî (Ö.924); Mevâhibü'l-ledünniye, c.1-2, Mısır 1281. / *Kastallânî, Mevâhib*

—; İrşadu's-sari, c.1-10, Mısır-Bulak. / *Kastallânî, İrşad,*

Kettânî (Ö. 1962); et-Terâtibü'l-idâriyye, c.1-2, Beyrut. / *Kettânî*

Kınalızade Ali (Ö. 979); Ahlâk-ı Alâi, c.1-2, Mısır Bulak Mtb. 1248. / *Kınalızade Ali, Ahlâk-ı Alâi*

Kurtubî (Ö. 671); Tefsir, c.1-20, Mısır 1387-1967. / *Kurtubî*

Kuşeyrî (Ö.465); Risâletü'l-kuşeyriye, c.1-2, Mısır. / *Kuşeyrî*

Makrizî (0.845); en-Nizau ve't-tehâsum, Necef 1386-1966. / *Makrizî, Nizâ*

—; Hıtât, c.1-2, Bağdad, Matb. Müsenna nşr. / *Makrizî, Hıtât*

Mâlik (Ö.179); Muvatta', c.1-2, M. A. Abdülbaki ta'likiyle, Mısır 1370-1951. / *Mâlik*

—; Muvatta', c.1-2, Süyutî şerhiyle birlikte, Kahire. / *Mâlik*

Mâverdî (Ö.450); Ahkâmu's-sultaniyye, Mısır Mustafa Babi Halebi Mtb. 1386-1966. / *Mâverdî, Ahkâmu's-sultaniyye*

—; A'lâmü'n-nübüvve, Bağdad, el-Matbaatü'l-Behiyye, 1901. / *Mâverdî, A'lâmü'n-nübüvve*

Mes'ûdî (Ö. 346); Murûcü'z-zeheb, c.1-4, Mısır 1384-1964. / *Mes'ûdî, Murûc*

—; Ahbâruzzaman, Mısır, 1357-1938, Matb. / *Mes'ûdî, Ahbâru'z-zaman*

Muhibbüttaberî (Ö. 694); Riyâdü'n-nadrâ, c.1-2, Mısır 1372-1953. / *Muhibbüttaberî*

Muhyiddin b. Arabi (Ö.638); Istılâhâtu's-sufıyye, Haydarâbâd 1367- 1948. / *İbn Arabî, Istılâhât*

—; Muhâdaratü'l-ebrâr, c.1-2, Beyrut, 1388-1968. / *İbn Arabî, Muhâdarat*

Mus'abüzzübeyrî (Ö. 236); Nesebü Kureyş, Kahire 1953. / *Mus'abüzzübeyrî*

Münzirî (Ö. 656); et-Tergib ve't-Terhîb, c.1-4, Mısır, 1373-1954. / *Münzirî*

Müslim (Ö. 261); Câmi'u's-sahîh, c.1-5, 1375-1956. / *Müslim*

—; Câmi'u's-sahîh, c.1-8, İstanbul Mtb. Amire, 1329. / *Müslim*

Nebhanî; Hüccetullah, Beyrut. / *Nebhanî*

Nesâî (Ö. 303); Sünen, c.1-8, Mısır 1348-1930. / *Nesâî*

Nesefî (Ö.701); Medârik, c.1-4, Beyrut. / *Nesefî*

Nevevî (Ö. 676); Tehzîbü'l-esma, c.1-2, Beyrut. / *Nevevî*

Râgıbul-İsbehânî (Ö. 465); Müfredâtü'l-Kur'ân, Mısır 1381-1961. / *Râgıb*

Salebi (Ö. 427); Arais, Mısır, 1370-1951. / *Salebi*

Semhûdî (0.911); Vefâü'l-Vefâ, c.1-4, Beyrut, M. Muhyiddin neşri 1374-1955. / *Semhûdî*

—; Vefâü'l-Vefâ, e -2, Mısır 1326. / *Semhûdî*

Serahsî (Ö.483); el-Mebsût, c.1-30, Beyrut. / *Serahsî*

Seyyid Şerif (Ö. 816); Ta'rifât, İstanbul 1283. / *Seyyid Şerif*

Süheylî (Ö. 581); Ravdu'l-unf c.1-7, Kahire 1382-1967. / *Süheylî*

Suyûtî (Ö.911); Câmiu's-sagîr, c.1-2, Mısır 1373-1952. / *Suyûtî, Câmiu's-sagîr*

—; Hasâisü'l-kübrâ, c.1-3, Mısır 1387. / *Suyûtî, Hasâis*

—; el-İtkân, c.1-2, Beyrut, 1407-1987. / *Suyûtî, İtkân*

—; Lübâbü'n-nukûl fi esbâbu'n-nüzûl, Mısır Mustafa Babi Matb. 1373. / *Suyûtî, Lübâbü'n-nukûl*

—; Dürrü'l-mensur, c.1-6, Beyrut. / *Suyûtî, Dürrü'l-mensur*

Şah Veliyyullah Dihlevî (Ö.1174); Hüccetullâhi'l-bâliğa, c.1-2, Mısır. / *Şah Veliyyullah*

Şehristânî (479-548); el-Milel ve'n-Nihâl, c.1-2, Beyrut, 1395-1975. / *Şehristânî*

Taberânî (Ö.360); Mu'cemü's-sağır, c.1-2, Medine. / *Taberânî, Mu'cemü's-sağır*

Taberî (Ö.310); Tarih, c.1-13, Mısır 1326. / *Taberî, Tarih*

—; Tefsir, c.1-30, Mısır 1373. / *Taberî, Tefsîr*

—; Tefsir, c.1-8. / *Taberî, Tefsîr*

Tahavî (Ö. 321); Muhtasar, Kahire 1370. / *Tahavî*

Tirmizî (0.279); Sünen, c.1-5, Mısır Mustafa Babi Matb., 1356. / *Tirmizî, Sünen*

—; Sünen, c.1-13, Mısır Savi Matb. 1352-1934. / *Tirmizî, Sünen*

—; Şemail, İstanbul 1303. / *Tirmizî, Şemail*

—; Kitâbü'l-ilel, Mısır 1385-1965. / *Tirmizî, Kitâbü'l-ilel*

Vahidî (Ö. 468); Esbâbü'n-nüzûl, Kahire 1388-1968. / *Vahidî*

Vakıdî (Ö.207); Megâzî, c.1-3, Mısır 1965, Mtb. Darülmaarif, Dr. Marsden Jones. / *Vakıdî, Megâzî*

—; Megâzî, Mısır 1367-1948, A. Şirbini nşr. / *Vakıdî, Megâzî*

—; Fütûhu'ş-şam, c.1-2, Mısır B. Halebi Matb. 1373-1954. / *Vakıdî, Fütûh*

Yahya b. Adem (Ö. 203); Kitâbü'l-harac, Matb. Selefiyye, 1384. / *Yahya b. Adem*

Yakubî (Ö.284); Tarih, c.1-2, Beyrut 1379-1960. / *Yakubî*

Yakutü'l-hamevî (Ö. 626); Mu'cemü'l-büldân, c.1-5, Beyrut 1376-1956. / *Yâkût*

Zehebî (Ö. 748); Siyerü Alâminnübelâ, c. 1-3, Mısır / *Zehebî, Siyer*

— Târihu'l-İslâm, c. 2, 1974 / *Zehebî, Târih*

— Tezkiretü'l-huffâz, c. 1-4, Beyrut, 1974 / *Zehebî, Tezkiretü'l-huffâz*

— Müstedrek Telhisi, Haydarabad, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1915 / *Zehebî, Müstedrek Telhisi*

— el-İber, c. 1-5, Kuveyt, Dairetü'l-Matbuat, 1960 / *Zehebî, İber*

Zemahşerî (Ö. 538), el-Keşşâf, c. 1-4, Mısır 1385-1966 / *Zemahşerî*

Zerkeşî (Ö. 794); el-Burhan, c. 1-4, Mısır 1376-1957 / *Zerkeşî*

Zübeyr b. Bekkâr (Ö. 256); Cemheretü Neseb-i Kureyş, Kahire Medeni Matb. 1381 / *Zübeyr b. Bekkâr*

Zürkânî (Ö. 1122); Mevâhibü'l-ledünniye Şerhi, c. 1-8, Beyrut 1393-1973 / *Zürkânî*